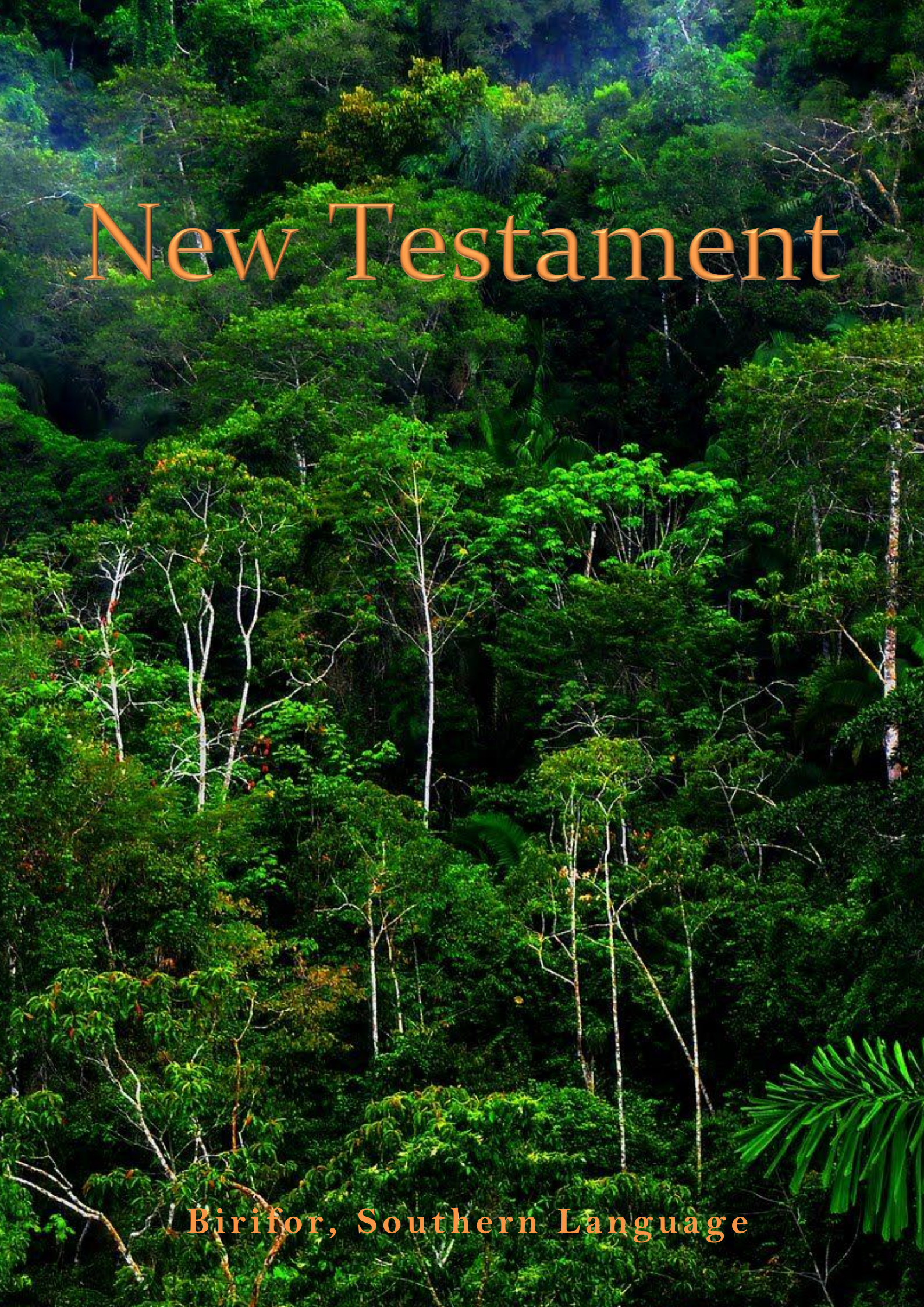

New Testament

Birifor, Southern Language

Birifor, Southern - Bible - New Testament

Matiu	3
Maakɩ	57
Luka	91
Jɔɔn	148
Tʊ̃mʊ̃	192
Worom	247
1 Korɩntɩ	272
2 Korɩntɩ	296
Galatya	311
Efesus	319
Filipai	327
Kolose	333
1 Tɛsalonika	339
2 Tɛsalonika	344
1 Timoti	347
2 Timoti	354
Titusɩ	359
Filemon	362
Heberu	364
Jemesɩ	382
1 Pita	388
2 Pita	394
1 Jɔɔn	398
2 Jɔɔn	405
3 Jɔɔn	406
Judɩ	407
Yelwiilsɩ	409

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Birifor, Southern - Bible - New Testament

Matiu

Matiu 1

1A Yesu Kɪrɪsɪto sãakpãmɪne nɪ nyã, wʊ yin a Nãa David nɪ Abraham bal pɔ,

2Abraham lɛ ɪ Isaakɪ sãa, ka Isaakɪ mɪ ɪ Jekɔb sãa, ka Jekɔb mɪ dɔ̃ɔ ɪ Juda sãa nɪ a wʊ yɛɛr,

3ka Juda mɪ ɪ Perejɪ nɪ Jera sãa, ka ba ma di Tamar, nɪ Perejɪ na ɪ Hejoron sãa, ka Hejoron mɪ ɪ Aram sãa,

4ka Aram mɪ ɪ Aminadab sãa, ka Aminadab mɪ ɪ Nason sãa, ka Nason mɪ ɪ Salmon sãa,

5ka Salmon mɪ ɪ Boajɪ sãa, ka a wʊ ma di Worahab, ka Boajɪ mɪ ɪ Obed sãa, a wʊ ma lɛ Wʊruf, ka Obed mɪ ɪ Jesɪ sãa,

6ka Jesɪ mɪ ɪ a Nãa David sãa. David lɛ ɪ a Solomon sãa, ka a wʊ ma dɔ̃ɔ ɪ a Yurɪya pɔɔ.

7Ka a Solomon mɪ ɪ Wʊrehobom sãa, ka Wʊrehobom mɪ ɪ Abija sãa, ka Abija mɪ ɪ Asa sãa,

8ka Asa mɪ ɪ Jehosafatɪ sãa, ka a Jehosafatɪ mɪ ɪ Jehoram sãa, ka Jehoram mɪ ɪ Yujiya sãa,

9ka Yujiya mɪ ɪ Jotam sãa, ka Jotam mɪ ɪ Ahajɪ sãa, ka Ahajɪ mɪ ɪ Hɛjɪkiya sãa,

10ka Hɛjɪkiya mɪ ɪ Manasɛ sãa, ka Manasɛ mɪ ɪ Amɔn sãa, ka Amɔn mɪ ɪ Josiya sãa,

11ka Josiya mɪ ɪ Jekoniya sãa, nɪ a wʊ yɛɛr a sɔ̃ɔ 'lɔ ban bar a ba tẽe tɪ chen tɪ kpɪɛrɛ Babilon tẽe.

12Ban wa tɪ be a Babilon tẽe pɔ, Jekoniya lɛ ɪ a Sealtɪɛl sãa, ka Sealtɪɛl ɪ Jerubabel sãa,

13ka Jerubabel mɪ ɪ Abiud sãa, ka Abiud mɪ ɪ Eliyakim sãa, ka Eliyakim mɪ ɪ Ajor sãa,

14ka Ajor mɪ ɪ Jadɔk sãa, ka Jadɔk mɪ ɪ Achɪm sãa, ka Achɪm mɪ ɪ Ɛliud sãa,

15ka Ɛliud mɪ ɪ Elɪyajar sãa, ka Elɪyajar mɪ ɪ Matan sãa, ka Matan mɪ ɪ Jekɔb sãa,

16Jekɔb mɪ lɛ ɪ a Josefʊ sãa na ɪ Mɛɛr sɪrɛ 'lɔ lɛ ɪ a Yesu ma, a Yesu nyã lɛ ɪ a Nɪ-iraa.

17An yi Abraham tɪ ta a Nãa David, a Yesu sãakpãmɪne ɪ naa pie nɪ anaar, an yi Nãa David tɪ tãn a sɔ̃ɔ 'lɔ a ba dɔ̃dɔ̃mɔ̃sɪ na nyɔɔr ba chiin a Babilon wɛr pɔ ba mɪ ɪ naa pie

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nɪ anaar, an lɛ yi a ba gbãgbaar ɪfʋ a Babilon wɛr pɔ tɪ tãn a Nɪ-iraa a ba mɪ ɪ pie nɪ anaar.

18Nɪtɔ̃ lɛ a Yesu Kɪrɪsɪto dɔɔfʋ yele tu. A wʋ ma Mɛɛr ŋmaan na Josefʋ baraa tɪchɛ baa kul taa sɛrɛ ɛ, ka Nãaŋmɪn Sɪɛ vɛ̃ ka wʋ tara pʋɔ.

19A wʋ baraa Josefʋ na ɪ nɪtor jũu, ba bʋɔrɔ ɪka wʋ su wʋ vĩ nɪyɔɔ pɔ ɛ, ka wʋ tɪɛr ɪka wʋ sɔɔl bar wʋ jaa jomm.

20Wʋn wa tɪɛr a yele nyã maalfʋ, ka a Nãaŋmɪn malaka wa a wʋ sɛ̃ jãn pɔ wa 'yɛr, "Josefʋ, David bie, ta joro dãbĩɛ ɪka fʋ de a Mɛɛr ka wʋ ɪ a fʋ pɔɔ ɛ, a bie na be a wʋ pʋɔm yin a Nãaŋmɪn Sɪɛ kpɛ̃ɔ pɔ.

21Wʋn dɔɔn dabile ka fʋ na bʋɔlɔ a wʋ yuor Yesu, 'lɔ lɛ na faa a wʋ nɪbɛ yin a ba yeldɛbɛ pɔ.”

22Anyã a jaa ɪ naa ka a wiil a sɪ Soro 'yɛrbie wʋn dɔ̃ɔ 'yɛr tu a wʋ 'yɛ'yɛrɛ pɔ ɪ yelmĩɛ,

23"Nyɛ a pɔɔsarbile na tara na pʋɔ dɔɔ dabile, ban 'yɔ̃ɔn a wʋ yuor Emanuwɛl," a par lɛ, Nãaŋmɪn ben a sɪ sɛ̃.

24Josefʋ na wa jɛɔ a gʋ̃ɔ pɔ, wʋ ɪn a lɛ jaa a Nãaŋmɪn malaka na 'yɛr ɪka wʋ ɪ. Ka wʋ de a Mɛɛr ka wʋ ɪ a wʋ pɔɔ,

25tɪchɛ baa lɔɔ sɔ̃ɔ ɛ, tɪ tãn a sɔ̃ɔ 'lɔ wʋn dɔɔ a dabile, na wʋ 'yɔ̃ɔ a wʋ yuor Yesu.

Matiu 2

1Yesu ban wa dɔɔ Bɛtɪlɛhɛm tɛ̃e a Judiya paal pɔ a Nãa Hɛrɔd sɔ̃ɔ, yɛ̃ dɛ̃me yin be a Jerusalɛm sapar wa,

2na ba wa sʋrɔ, "Nyɪnɛ lɛ a bie be ban dɔɔ ka wʋ ɪ a Juu nɪbɛ nãa? Sɪ nyɛ naa a wʋ ŋmɛrbir a sapar ɪka sɪ wa puor wʋ.”

3A Nãa Hɛrɔd na wa wõ a lɛ wʋ pʋɔ sɔ̃ɔ naa, ka Jerusalɛm nɪyɔɔ pʋʋr mɪ sɔ̃ɔ,

4be lɛ wʋ bʋɔl a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a nɛɛ wiwiilbe sʋʋr bʋɔrɔ ɪka wʋ bɔ̃ɔ a jie 'lɔ ban na dɔɔ a Nɪ-iraa.

5Ka ba 'yɛr kʋ wʋ, "Bɛtɪlɛhɛm na be Judiya, lɛ lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ dɔ̃ɔ sɛb bin,

6'Fʋ̃ʋ Bɛtɪlɛhɛm na be a Judiya paal pɔ, fʋ̃ʋ lɛ ɪ jaa pʋʋrbile a Juda kpĩɛn dɛ̃me pɔ, fʋ pɔ lɛ a kpɛ̃ɔ sʋɔ na yi kaara a n nɪbɛ Isɪral.' “

7Be lɛ ka Hɛrɔd sɔɔl bʋɔl a yɛ̃ dɛ̃me bala sʋʋr ba a sɔ̃ɔ 'lɔ a ŋmɛrbir na pur wa.

8Be lɛ wʋ tara ba chiin Bɛtɪlɛhɛm tɪ 'yɛr, "Yɪ chen tɪ yɔbɔ a bie kaa nɛ nɛ, yin wa nyɛ wʋ yɪ lɪɛb wa 'yɛr kʋ ma ka n mɪ chen tɪ puor wʋ.”

9Ban wa chɛl a nãa 'yɛr baar, ba yin lo a sɔr chiine, a ŋmɛrbir 'lɔ ban nyɛ a sapar de ban nie tɪ ara a jie 'lɔ a bie na be.

10Ban wa nyɛ ka a ŋmɛrbir ara nʋ̃ɔ kpɛ ban yɔɔ jaa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Ban kpɛ a yir pɔ, ba nyɛn a bie nɪ a wʊ ma Mɛɛr, na ba gbur dumo puor wʊ. Be lɛ ba tũ a ba wʊʊr pɔ ir kʊfʊsɪ na ɪ sɛlma, nyɪnyɪbɪ kãa nyũu nʊ̃ɔ nɪ kãnyũu ala ban bʊɔlɔ sɪmura kʊ wʊ.

12Tɪchɛ Nãaŋmɪn dɔ̃ɔ kpãa ba a jãn pɔ, ɪka ba ta lɛ lɪɛb chen a Nãa Hɛrɔd sɛ̃ ɛ, ka ba tu jiyuo kul a ba tẽe.

13A yɛ̃ bɔ̃ɔnbɔ na wa chen baar, a Nãaŋmɪn malaka wan Josefʊ sɛ̃ jãn pɔ wa 'yɛr kʊ wʊ, "Vaa ir 'mɔɔ a bie nɪ a wʊ ma, na fʊ jo chiin be Ijipitɪ wɛr pɔ, na fʊ tɪ be a be wa tɪ tãn a sɔ̃ɔ 'lɔ ɪn na 'yɛr kʊ fʊ, bojũu a Hɛrɔd nɪ a wʊ nɪbɛ bʊɔrɔ na a bie kʊfʊ."

14Ka a Josefʊ ir 'mɔɔ a bie nɪ a wʊ ma a tĩsɔɔ bĩɪn jo chiin be a Ijipitɪ.

15Be lɛ wʊ tɪ jĩnɛ tɪ tãn a sɔ̃ɔ 'lɔ a Nãa Hɛrɔd na wa kpi. A yelsɪ anyã ɪ naa lɛ ka a na ɪ yelmĩɛ ɪka a lɛ a sɪ Soro 'yɛ'yɛrɛ na dɔ̃ɔ 'yɛr ɪka, "Ijipitɪ pɔ lɛ ɪn bʊɔl a n bie yin."

16A Nãa Hɛrɔd na wa bɔ̃ɔn ɪka a yɛ̃ dẽme banyã na yɪ a sapar bɛl wʊ naa a suur kpɛ wʊ a wʊ 'yɛr kʊ a wʊ sojasɪ ɪka ba chen tɪ kʊ dabile jaa na be a Bɛtɪlɛhɛm na ta yuom ayi bɪɪ na ba ta sɛrɛ ɛ, yi a sɔ̃ɔ 'lɔ jaa wʊn sʊʊr bɔ̃ɔn yi a yɛ̃ bɔ̃ɔnbɔ sɛ̃.

17A lɛ jaa a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ Jeremiya na dɔ̃ɔ 'yɛr ɪ yelmĩɛ,

18"Ba wõn kɔkɔr be a Wurama tẽe pɔ, kõyiel nɪ wuur kpĩɛn, Wurachɛl lɛ kõnõ a wʊ bibiir 'yɔ̃ɔ. Ba kpi na, waa lɛ bʊɔrɔ 'maalfʊ ɛ bojũu baa lɛ chɛnɛ go ɛ."

19Hɛrɔd na wa kpi, Nãaŋmɪn malaka wan Josefʊ sɛ̃ be a Ijipitɪ jãn pɔ wa 'yɛr,

20"Vaa ir 'mɔɔ a bie nɪ a wʊ ma na fʊ chiin a Isɪral wɛr pɔ, a bala na dɔ̃ɔ bʊɔrɔ a bie kʊfʊ kpi naa."

21Josefʊ vaan ir 'mɔɔ a bie nɪ a wʊ ma chiin a Isɪral wɛr pɔ.

22Tɪchɛ wʊn wa wõ ɪka Archelaus lɛ di a nãa a Judiya a wʊ sãa kũu puor, wʊ joro na dãbĩɛ ɪka wʊ lɛ chen a be. Ka a Nãaŋmɪn wa kpãa wʊ a jãn pɔ ɪka wʊ chen be Galilee paal pɔ.

23Be lɛ wʊ chen Najaretɪ tɪ kpɪɛrɛ a be, ka a lɛ Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ na dɔ̃ɔ 'yɛr ɪ yelmĩɛ, "Ban bʊɔl wʊ naa Najaretɪ nɪrɛ."

Matiu 3

1Sɔ̃ɔ kɔ̃ɔ lɛ a Jɔɔn kɔ̃suor mʊɔlɔ a Judiya mɔgɔ̃ɔ pɔ

2'yɛrɛ, "Yɪ lɪɛb a yɪ befʊ, a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ ta na."

3Jɔɔn nyã 'yɛr lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ Isaiya dɔ̃ɔ 'yɛr a wʊ 'yɛr, "Kɔkɔr kɔ̃ɔ lɛ gɔ̃nɔ̃ 'yɛrɛ be a mɔgɔ̃ɔ pɔ, chɔɔr a sɪ Soro sɔr, maal a wʊ sɔbie ka a tor."

4Nyɔɔma kɔɔlʊ fuu lɛ Jɔɔn ma su tɪ de gãn a lũn a sɪɛ. Soor nɪ sɪkãa lɛ ɪ a wʊ bʊ̃diir.

5Nɪyɔɔ yin a Jerusalɛm nɪ Judiya chiine a wʊ sɛ̃ nɪ a bala na yi a Jordan man koor.

6Ba woro naa a ba yeldɛbɛ tɪ wʊ suoro ba a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ be a Jordan man pɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Jɔɔn na wa nyɛ a Faraseemɪne nɪ a Saduseemɪne na waara a Nãaŋmɪn kʋ̃ɔ sofʋ jie, ka wʋ 'yɛr kʋ ba, "Yɪn waa bibiir, an n 'yɛr kʋ yɪ ɪka yɪ jo yi a Nãaŋmɪn suur na waara mɔ̃?

8Yɪ vɛ̃ ka a yɪ lɛ befʋ wiil ɪka yɪ lɪɛb a yɪ tɪɛr.

9Yɪ ta chɛnɛ ŋmara jir 'yɔ̃ɔn yɪ mĩɛ ɪka, 'Abraham lɛ ɪ a sɪ sãa ɛ.' N 'yɛrɛ na kʋrɔ yɪ ɪka Nãaŋmɪn na tʋ̃ɔn maal a kʋsɪbɛ anyãna ka a lɪɛb ɪ a Abraham bibiir.

10A 'lar dɔɔl a tɪɛ pĩlem gu a ŋmaafʋ, tɪɛ jaa ba wa wɔ̃nɔ̃ wɔ̃ sʋ̃n ɛ ban ŋmaa wʋn lɔb 'yɔ̃ɔ bũu pɔ.

11"Maa 'lɔ suoro yɪn nɪ kʋ̃ɔ ka yɪ na lɪɛb a yɪ befʋ, tɪchɛ nɪrɛ ĩsʋɔ na tara kpɛ̃ɔ gar ma ben a n puor waara, a wʋ nafɔɔr gba ba sɛɛ ɪka n tuo ɛ. 'Lɔ lɛ na de a Nãaŋmɪn Sɪɛ nɪ bũu son yɪ.

12A ŋmayɪɛlaa ben a wʋ nũu pɔ, ka wʋ na yɪɛl a mʋ̃ɪ a vafʋ jie na wʋ kpaar a bie 'yɔ̃ɔ a boor pɔ tɪ chʋm a sɔ̃sɔɔr nɪ bũu 'lɔ na ba tara kpĩinfʋ bar."

13Yesu yin a be a Galilee chen a Jordan man pɔ, ka a Jɔɔn na tɪ so wʋ a kʋ̃ɔ.

14Jɔɔn ba ta bʋɔrɔ ɪka wʋ so wʋ ɛ, na wʋ 'yɛr fʋ̃ʋ lɛ sɛɛ ɪka fʋ so ma tɪchɛ ka fʋ lɛ wa a n sɛ̃ go?

15Tɪchɛ ka Yesu 'yɛr kʋ wʋ, "Vɛ̃ ka a ɪ a lɛ a pʋ̃pãanyã, a vɪɛl na ɪka sɪ ɪ a lɛ jaa Nãaŋmɪn na bʋɔrɔ." Ka Jɔɔn sɔɔ lɛ a Yesu na 'yɛr.

16A lɛ wʋn wa so a Yesu a kʋ̃ɔ baar, a wʋ yi a kʋ̃ɔ pɔ, a sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃ lɛ wʋ nyɛ a saaju na yuo a wʋ nyɛ a Nãaŋmɪn Sɪɛ na kaara ŋmam kaar suu wa mar a Yesu ju.

17Tɪ a kɔkɔr yɪ a Nãaŋmɪn sɛ̃ a saaju 'yɛrɛ, "A anyãna lɛ ɪ a n binʋ̃nãa ka a n 'yɔ̃ɔ ma 'maa nɪ wʋ."

Matiu 4

1A Nãaŋmɪn Sɪɛ tara na Yesu kpɛ̃n a mɔgɔ̃ɔ pɔ, ka a tɪɪ tɪ bɛɛr wʋ kaa.

2Waa di bon jaa ber lɪjaayi nɪ tĩsɔɔ gbulo lɪjaayi ɛ, ka kɔ̃ kpɛ wʋ.

3A 'yɛr kʋ wʋ, "Ala ɪ fʋ̃ʋ lɛ a Nãaŋmɪn Bie, 'yɛr kʋ a kʋsɪbɛ a nyãna ka a lɪɛb bʋ̃diir."

4Tɪchɛ ka Yesu 'yɛr kʋ wʋ, "A sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ ɪka, bʋ̃diir tɛɛ kʋ̃ tʋ̃ɔ kʋ nɪrɛ nyɛvʋr ɛ, tɪchɛ 'yɛrbir jaa na yi Nãaŋmɪn nɛɛ pɔ."

5A bɛɛr kaa sʋɔ lɛ tara wʋn don a Jerusalɛm, tɪ wiil wʋ a puorfʋ jie na do gar a jaa,

6tɪ 'yɛr kʋ wʋ, "Ala ɪ fʋ̃ʋ lɛ a Nãaŋmɪn Bie, ɔɔ lo a tɛ̃e. A sɛb ɪka, wʋn vɛ̃n ka a wʋ malakasɪ gu fʋ na ba nyɔɔ fʋ nɪ a ba nuur ka fu gbɛr kʋ ŋme kʋsɪr ɛ."

7Ka a Yesu mɪ 'yɛr kʋ wʋ, "A mɪ sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ ɪka, ta bɛɛr a yɪ Nãaŋmɪn kaa ɛ."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8A tɪɪ lɛ tara wʊn don tɔ̃ɔ ju tɪ wiil wʊ a nãa di jiir a jaa na be ka a wɛr pɔ, na a bʊ̃vɪɛlsɪ lɛ an be.

9Ka wʊ 'yɛr kʊ wʊ, "ln kʊ fʊ naa anyãna a jaa, ala ɪ fʊ gbur dumo puor ma.”

10Yesu 'yɛr kʊ wʊ, "Fʊ̃ʊ Satan nyã tɔɔ yi be. A sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ ɪka, a sɪ Soro Nãaŋmɪn tɛɛ lɛ a sɛɛ ɪka yɪ puoro na yɪ tʊ̃nɔ̃ kʊrɔ a 'lɔ tɛɛ.”

11A tɪɪ bar wʊn tɪ chen, tɪchɛ ka a Nãaŋmɪn malakasɪ wa sʊ̃ʊ wʊ.

12Yesu na wa wõ ɪka ba nyɔɔn Jɔɔn na ba pɔɔ, wʊ chen Galilee.

13Wʊ yin Najaretɪ na wʊ tɪ kpɪɛrɛ be a Kapenahum a man nɛɛ be Jebulun nɪ Naftalɪ wɛr pɔ.

14Ka a lɛ jaa a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ Isaiya na dɔ̃ɔ 'yɛr ɪ yelmĩɛ,

15"Jebulun wɛr, Naftalɪ wɛr, a man sɔr a Jordan man gɔ̃ɔn. Galilee be a nɪyor na kpɪɛrɛ.

16A nɪbɛ na dɔ̃ɔ be libe pɔ nyɛn chãa, nɪbɛ bala na ba dɔ̃ɔ tara nyɛvʊr Nãaŋmɪn pɔ ɛ, nyɛn Nãaŋmɪn chãa kpɛ̃ɛ.”

17A sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃ Yesu piel na wʊ mʊɔlɔ 'yɛrɛ, "Yɪ lɪɛb a yɪ befʊ a saaju nãalʊ̃ʊ ta na.”

18Yesu na wa de a Galilee man gogoro lana, wʊ nyɛn yɛɛr ayi Simon ban bʊɔlɔ Pita nɪ a wʊ yɛbɛ Andiru na lɔɔrɔ lɔyaar 'yɔ̃ɔnɔ̃ a kʊ̃ɔ pɔ. Ba dɔ̃ɔ ɪ jĩnyɔɔrbɔ.

19Ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yɪ turo ma, n vɛ̃ naa ka yɪ nyɔɔrɔ nɪbɛ 'yɔ̃ɔnɔ̃ a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ pɔ.”

20Ka ba tɔ̃ɔ tĩɛ a lɔyaarsɪ bar tɪ na ba turo wʊ.

21Wʊn lɛ yɪ a be chiine, wʊ lɛ nyɛn yɛɛr ayi, Jemesɪ na ɪ Jebedee bidaba naa a wʊ yɛbɛ Jɔɔn ka ba be a gboro pɔ nɪ a ba sãa Jebedee, maala a ba lɔyaarsɪ ka wʊ bʊɔl ba.

22A ba tɔ̃ɔ tɪɛ a gboro bar nɪ a ba sãa tɪ turo wʊ.

23Yesu yɔn a Galilee wile ba a lɔ̃ɔfʊ jiir tɪ mʊɔlɔ a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ 'yɛr nʊ̃ɔ tɪ sãana nɪrɛ jaa baal.

24Ka a wʊ yele yaar a Siriya ka ba tara a baalsɪ ba jaa waan a wʊ sɛ̃, bala a baalsɪ nɪ ĩgãn ɔbɔ na nyɔɔ, bala na tara a sɪdɛbɛ, banyã baal tãanaa na nyɔɔ nɪ gbɛrfʊ jaa bʊrɔ, ka wʊ sãa a ba baalsɪ.

25Nɪyɔɔ yin Galilee, nɪ Dekapolisɪ, nɪ Jerusalɛm, nɪ Judiya nɪ a Jordan man gɔ̃ɔn wa turo wʊ.

Matiu 5

1Yesu na wa nyɛ a nɪyɔɔ, wʊ don tɔ̃ɔ ju, wʊn wa tɪ jɛ̃ baar ka a wʊ poturbo wa a wʊ sɛ̃.

2A wʊ piel wile ba 'yɛrɛ,

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3"Pʊpɛl lɛ kʊ a yɪn banyãna na ba tara bon jaa ɛ, tɪ bʊɔrɔ lɛ a Nãaŋmɪn na bʊɔrɔ. Yɪn lɛ so a saaju nãalʊ̃ʊ.

4Pʊpɛl lɛ kʊ a yɪn na kõnõ, Nãaŋmɪn na 'maan a yɪ nyãa.

5Pʊpɛl lɛ kʊ a yɪn na siir a yɪ mĩɛ. Nãaŋmɪn na kʊ ban bon jaa na be a wɛr pɔ.

6Pʊpɛl lɛ kʊ banyã kõ nɪ kõnyũur na kpɛ yeltorsɪ jũu, ban tɪɪ naa.

7Pʊpɛl lɛ kʊ yɪn banyã na kaara nɪrɛ nɪbaal, Nãaŋmɪn mɪ na kãan a yɪ nɪbaal.

8Pʊpɛl lɛ kʊ banyã na nʊ̃ Nãaŋmɪn sɪrɛ, nɪ a ba nyãa wʊ jaa, bala lɛ na nyɛ Nãaŋmɪn.

9Pʊpɛl lɛ kʊ banyã na bʊɔrɔ nyã'maar, ban bʊɔlɔ ban Nãaŋmɪn bibiir.

10Pʊpɛl lɛ kʊ yɪn bala nɪbɛ na ge yeltorsɪ jũu, yɪn lɛ so a saaju nãalʊ̃ʊ.

11"Pʊpɛl lɛ kʊ yɪn a sɔ̃ɔ 'lɔ nɪbɛ na tʊrɔ yɪ, na ba gere yɪ, tɪ ŋmara jirsɪ 'yɛrɛ 'yɛr dɛbɛ 'yɔ̃ɔnɔ̃ yɪ, a maa jũu.

12Yɪ tara pʊpɛl, a yɪ sãyar bɛrma naa a saaju, lɛ nɪ wʊ ju lɛ ba dɔ̃ɔ ge a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ na dɔ̃ɔ be be.

13"Yɪ kaara fɪka nyaar a wɛr pɔ, tɪchɛ a nyaar nʊ̃ɔ wa baar, ŋmɪnɛ ban lɛ ɪ wʊ ka wʊ lɛ nʊ̃mɔ̃ go? A maa lɛ tara tɔ̃nɔ̃ kʊ bon jaa ɛ, ba ma kpaar bar ka nɪbɛ nɛɛrɛ nɪ gbɛɛ.

14"Yɪ kaara fɪka chãa a wɛr pɔ. Yir ban mɛ tɔ̃ɔ ju kʊ̃ tʊ̃ɔ sɔɔl ɛ.

15Nɪrɛ maa chʊm fĩtɪn de pɪɛ pɔɔ ɛ tɪchɛ wʊ ma bin a kuorgbe ju kʊ chaar yɔ̃ɔ nɪrɛ jaa a yir pɔ.

16Lɛ nɪ wʊ ju mɪ lɛ, yɪn lɛ ɪ chãa a yɪ taaba sɛ̃, ka ba na nyɛ a yɪ tʊ̃vɪɛlsɪ na ba pɛɛ a yɪ Sãa Nãaŋmɪn na be a saaju.

17"Yɪ ta tɪɛr ɪka n wan ɪka n wa sɔ̃ɔ a nɛbinãa bɪɪ, a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ wiilfʊ bar ɛ, n ba wa ɪka n wa sɔ̃ɔ yaa bar ɛ, n wan ɪka n vɛ̃ ka a ɪ yelmĩɛ.

18Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ, ɪka a saaju nɪ a wɛr ba wa baar ɛ, a sɛbir bile bʊ̃'yen gba kʊ̃ ir a nɛbinãa pɔ ɛ, tɪ ta a lɛ yele jaa na ɪ yelmĩɛ.

19A lɛ jũu, nɪrɛ jaa wa sɔ̃ɔ a nɛbinsɪ anyãna ĩsʊɔ jaa tɪ wiil a wʊ taaba ka ba mɪ maala a lɛ, na ɪn a bile a saaju nãalʊ̃ʊ pɔ, tɪchɛ nyã jaa na maala tɪ wile bamɪne ka ba mɪ maala a lɛ, na ɪn kpɛ̃ɛ a saaju nãalʊ̃ʊ pɔ.

20N 'yɛrɛ na kʊrɔ yɪ, a yɪ yeltorsɪ ba wa tɪ gar a nɛɛ wiwiilbe nɪ a Faraseemɪne ɛ, yɪn ba be na wa kpɛ a saaju nãalʊ̃ʊ pɔ ɛ.

21"Yɪ wõn ban dɔ̃ɔ 'yɛr kʊ a sɪ sãakpãmɪne, 'Ta kʊ nɪrɛ ɛ,' nɪrɛ nyã na kʊ nɪrɛ na nyɛn 'yɛr tɔɔrfʊ.

22Tɪchɛ n 'yɛrɛ na kʊrɔ yɪ, ala ɪ fʊ nyɛn na yɛbɛ suur, wʊn nyɛn 'yɛr tɔɔrfʊ, ala ɪ fʊ tʊ̃n yɛbɛ na nyɛn 'yɛr tɔɔrfʊ a nɪbɛrɛ niem, fʊ̃ʊ wa 'yɛr nɪrɛ ɪka, jɔl nyã, na kpɛ̃n a bʊ̃u dagel 'lɔ pɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23"Ala wa ɪ fʊ waara nɪ naa a fʊ kʊfʊ, a Nãaŋmɪn bɔɔr lofʊ jie na fʊ wa tɪɛr tɔ ɪka fʊ̃ʊ nɪ a yɛbɛ tara na 'yɛr,

24bar a fʊ bon a Nãaŋmɪn bɔɔr lofʊ jie tɪ lɪɛb chen tɪ 'maal a fʊ yɛbɛ tɪ pãa wa de a fʊ bon kʊ a Nãaŋmɪn.

25"An ɪ yɪn nɪ a yɪ sãn sʊɔ lɛ chiine a 'yɛr tɔɔrfʊ jie, yɪ mʊlɔ wʊ a sɔr pɔ, ka lɛ ba lɛ ɛ, wʊn de yɪn 'yɔ̃ɔ a 'yɛr tɔɔrɔ nũu pɔ, ka wʊ de yɪ kʊ a nɪpɔɔraa ka wʊ mɪ pɔɔ yɪ bar.

26Ala be a lɛ, faa be na wa yi ka fʊ̃ʊ ba wa yab a sãn baar ɛ.

27"Yɪ dɔ̃ɔ wõ ban 'yɛr ɪka ta gãn nɪrɛ pɔɔ bɪɪ sɪrɛ ɛ.

28Tɪchɛ n 'yɛrɛ na kʊrɔ yɪ, nɪrɛ nyã jaa na wa kaa pɔɔ jaa tĩɪɪ tɪ bʊɔrɔ na gãn wʊ, a nɪrɛ 'lɔ gãn wʊ naa a wʊ tɪɛr pɔ.

29Ala ɪ a fʊ nũsʊ̃ɔ nɪbir vẽ naa ka fʊ ɪ yelbier, 'loo wʊ bar, a fʊ ĩgãn lõboor ĩsʊɔ na ba be be ɛ, sa naa a fʊ ĩgãn wʊ jaa na kpɛ bũu pɔ.

30Ala ɪ a fʊ nũsʊ̃ɔ nũu mɪ lɛ vẽ ka fʊ ɪ yelbier ɛ, ŋmaa wʊ 'lɔ bar, a fʊ ĩgãn lõboor ĩsʊɔ na ba be be ɛ, sa naa a fʊ ĩgãn wʊ jaa na kpɛ bũu pɔ.

31"A mɪ dɔ̃ɔ 'yɛr ɪka, nɪrɛ nyã jaa na tɔr a wʊ pɔɔ bar, wʊ kʊ wʊ a pɔɔ bar gãn.

32Tɪchɛ n 'yɛrɛ na kʊrɔ yɪ ɪka, nɪrɛ nyã jaa na tɔr a wʊ pɔɔ bar, ala baa ɪ wʊ sẽnɛ naa ɛ, vẽn kʊ ɪ sẽsẽnɛ, nɪrɛ nyã jaa na kul a pɔɔ 'lɔ mɪ ɪn sẽsẽnɛ.

33"Yɪ mɪ lɛ wõn ban dɔ̃ɔ 'yɛr kʊ a sɪ sãakpãmɪne, 'Yɪ taa sɔ̃ɔnɔ̃ a nɛɛ 'lɔ yɪn põl 'yɔ̃ɔ a yɪ mĩɛ ɛ, tɪchɛ yɪ tara a lɛ yɪn põl 'yɔ̃ɔ a sɪ Soro.'

34Tɪchɛ n 'yɛrɛ na kʊrɔ yɪ, yɪ ta pɔ jaa ɛ, yɪ ta pɔn a saaju gba ɛ, bojũu Nãaŋmɪn jaa jie lɛ,

35bɪɪ a wɛr ju, a wʊ gbɛr dɔɔlfʊ jie lɛ bɪɪ Jerusalɛm ɛ, bojũu be lɛ a Nãkpẽɛ kpɪɛrɛ.

36Ta pɔn a fʊ ju ɛ, fʊ kʊ̃ tʊ̃ɔ vẽ ka a fʊ jukɔɔl ĩsʊɔ pɛl bɪɪ sɔb ɛ.

37Yɪ vẽ ka a yɪ ɔ̃ɔ ɪ ɔ̃ɔ ka a yɪ kai ɪ kai, bon 'lɔ na gar a nɪtɔ̃ yin a dɛɛr sʊɔ sẽ.

38"Yɪ dɔ̃ɔ wõ ban 'yɛr ɪka nɪbir na yãan nɪbir sãn, ka nyɪm mɪ yaa nyɪm sãn.

39Tɪchɛ maa 'yɛrɛ na kʊrɔ yɪ, ta pii a nɪrɛ 'lɔ na sɔ̃ɔ fʊ sɔr ɛ. Tɪchɛ nɪrɛ wa 'ma fʊ a tʊkpal nyã pɔ, lɪɛb a nyã lɛ 'yɔ̃ɔ wʊ.

40Ka nɪrɛ wa bʊɔrɔ ɪka wʊ sɛb fʊ nãa yir tɪ de a fʊ fuu, kʊ wʊ a 'lɔ fʊn su, na fʊ yaa a pʊɔm bon pʊɔ wʊ.

41Nɪkpẽɛ wa fɪr fʊ ɪka fʊ de a wʊ tuor tuo chiin niem bĩlãa, tuo chiin tɛɛr jaa.

42Kʊ nɪrɛ jaa na sʊɔr fʊ, ta mɔ̃ɔ nɪrɛ nyã mɪ na bʊɔrɔ ɪka wʊ pẽɛ a fʊ bon ɛ.

43"Yɪ wõn ban dɔ̃ɔ 'yɛr ɪka, yɪ nʊ̃ a yɪ tɔ sʊɔ tɪ 'laar a yɪ dɔ̃sʊɔ.

44Tɪchɛ maa 'lɔ 'yɛrɛ na kʊrɔ yɪ, nʊ̃ a yɪ dɔ̃dẽme tɪ sʊɔrɔ Nãaŋmɪn kʊrɔ a bala na gere yɪ,

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

45ka yı na ı Nãaŋmın bibiir bojũu 'lɔ lɛ ma vɛ̃ ka a mɔ̃tɔ̃ɔ pur 'yɔ̃ɔ a nıdɛbɛ nı a nısʊ̃n tı na wʊ ma vɛ̃ ka saa wa 'yɔ̃ɔ a bala na tor nı a bala na ba tor ɛ.

46Yın nʊ̃ a bala na nʊ̃ yı tɛɛ, bo sãyar lɛ yın nyɛ? A lõpodierbe maa mı ı a lɛ bıı?

47Yın ma puoro a bala tɛɛ na ı a yı nıbɛ, bo tɔ̃nɔ̃ lɛ be be? A bala na ba ı a Juu nıbɛ ɛ, maa mı ı a lɛ bıı?

48Yı ı nımın a lɛ a yı sãa Nãaŋmın na be a saaju kaar.

Matiu 6

1"Yı bɔ̃ɔnɔ̃ sʊ̃, na yı taa mʊɔlɔ a yı yeltorsı a nıbɛ niem ɛ, ka ba na bɔ̃ɔn ɛ, yın wa ırɛ a lɛ, yı kʊ̃ nyɛ sãyar a yı sãa Nãaŋmın na be a saaju sɛ̃ ɛ.

2"A lɛ jũu, fʊ̃ʊ wa de bon kʊ nırɛ na ba tara ɛ, ta vɛ̃ ka nıbɛ bɔ̃ɔn ɛ, fıka lɛ a nɛɛr ayi dɛ̃me na ma maala a lɔ̃ɔfʊ yie nı a tɛ̃n pɔ ɛ, ka nıbɛ na pɛɛ ba ɛ. Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yı ıka, bala nyɛn a ba sãyar baar.

3A lɛ jũu, fʊ̃ʊ wa de bon kʊ nırɛ na ba tara ɛ, ta vɛ̃ ka a gubaa nũu bɔ̃ɔn a bon 'lɔ a nũsʊ̃ɔ na maala ɛ,

4ka nırɛ ta bɔ̃ɔn a bon fʊn maala ɛ, tıchɛ a fʊ Sãa Nãaŋmın na nyɛrɛ yelsɔɔlsı na kʊ fʊn a sãyar.

5"Yın maa wa sʊɔrɔ a Nãaŋmın, yı ta ma kaara a nɛɛr ayi dɛ̃me kaar ɛ, ba ma nʊ̃n ıka ba puoro a lɔ̃ɔfʊ yie pɔ, nı a tɛ̃bɛrɛ pɔ, nı a sɔchara pɔ, ka nıbɛ na nyɛ ba. Yelmĩɛ jaa lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yı, ıka ba nyɛn a ba sãyar baar.

6Tıchɛ fʊ̃ʊ maa wa sʊɔrɔ a Sãa Nãaŋmın nyã sın ba nyɛrɛ ɛ, kpɛ a fʊ die pɔ, tı pɔɔ a pãn, tı sʊɔr a Sãa Nãaŋmın na nyɛrɛ bon jaa, na yab fʊn a sãyar.

7Yın maa wa sʊɔrɔ a Nãaŋmın, yı ta ma 'yɛrɛ 'yɛrbie ala na ba tara tɔ̃nɔ̃ ɛ, lɛ lɛ a bala na ba bɔ̃ɔ Nãaŋmın ma maala, ba tıɛr ıka Nãaŋmın na wõn a ba sʊɔrfʊ a ba 'yɛrbiyɔɔ jũu.

8Yı ta kaara a ba kaar ɛ, a yı Sãa den nie bɔ̃ɔn bon 'lɔ yın bʊɔrɔ.

9"Nıtɔ̃ lɛ yın ma sʊɔr a Nãaŋmın. Sı Sãa na be a saaju. Sı kʊ naa a fʊ yuor tıır.

10A fʊ nãalʊ̃ʊ wʊ wa. A fʊ bɔfʊ wʊ ı a wɛr pɔ, nıtãa lɛ a fʊ bɔfʊ na ırɛ be a saaju.

11Kʊ sı a dına bʊ̃diir ka a sɛɛn sı.

12Vɛ̃ a sı yeldɛbɛ bar, nıtãa lɛ sın ma vɛ̃ kʊ a sı taaba yeldɛbɛ bar ba.

13Ta sɔɔ ka bɛɛr kaa nyɔɔ sı ɛ, faa sı yin a dɛɛr sʊɔ nũu pɔ.

14"Yın wa vɛ̃ a yı taaba yeldɛbɛ bar ba, a yı Sãa Nãaŋmın na be a saaju mı na vɛ̃n bar yı.

15Yın ba wa vɛ̃ a yı taaba yeldɛbɛ kʊ ba ɛ, a yı Sãa Nãaŋmın mı kʊ̃ vɛ̃ a yı yeldɛbɛ kʊ yı ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16"Yın wa gal kɔ̃, yı ta sɔ̃ a yı nin a nɛɛr ayi dẽme kaar ɛ, ba ma sɔ̃n a ba nin ka a ba taaba nyɛ bɔ̃ɔ ka ba gal kɔ̃. Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ yı ıka ba nyɛn a ba sãyar baar.

17Yın wa gal kɔ̃, yı lor a yı nie maal a yı mĩɛ,

18ka nıbɛ ta bɔ̃ɔn yın gal kɔ̃ ɛ, tıchɛ a yı Sãa Nãaŋmın nyã sın ba nyɛrɛ ɛ, a Sãa Nãaŋmın nyã na nyɛrɛ yelsɔɔlsı na yab yın a sãyar.

19"Yı ta bine a yı nãbonsı ka a wɛr ju be kpolo, nı sɔrɔ, nı na sɔ̃ɔ bar ɛ, nı be nãnyisı nı naa kpɛ ju ɛ.

20Tıchɛ yı bʋɔrɔ nãbonsı bine a saaju, be lɛ a kpolo nı sɔrɔ na kʋ̃ tʋ̃ɔ sɔ̃ɔ bar ɛ, nı be a nãnyisı na kʋ̃ tʋ̃ɔ kpɛ ju ɛ.

21A jie 'lɔ a fʋ nãbonsı na be, be lɛ a fʋ tıɛr mı ma be.

22"A fʋ nıbir lɛ ı a fʋ ĩgãn chãa. A fʋ nıbir wa ı a fʋ ĩgãn wʋ jaa ma sɛɛn na chãa.

23Tıchɛ a fʋ nıbir ba wa ı ɛ, a fʋ ĩgãn wʋ jaa ma ın libe. Ala ı a chãa 'lɔ na be a fʋ pɔ ın libe, nyɛ lɛ a libe na jĩ.

24"Nırɛ kʋ̃ tʋ̃ɔ tʋ̃ nıbɛrɛ ayi tʋ̃mɔ̃ ɛ. Wʋn nʋ̃n ĩsʋɔ, tı 'laar ĩsʋɔ, bıı wõnõ a ĩsʋɔ toor, tı ba wõnõ ĩsʋɔ toor ɛ. Yı kʋ̃ tʋ̃ɔ tʋ̃ kʋ Nãaŋmın nı libie ɛ.

25"A lɛ jũu, n 'yɛrɛ na kʋrɔ yı ıka, yı ta vɛ̃ ka a yı nyɛvʋr yele wõnõ yı ka yı 'yɛrɛ ıka, bo lɛ yın di, bıı bo lɛ yın nyũ ɛ. Bıı waala ıka, bo lɛ yın su pɔɔ a ĩgãn ɛ. A nyɛvʋr ba fɛr gar a bʋ̃diir ɛ, ka a ĩgãn mı fɛr gar a bʋ̃sursı ɛ?

26Yı kaa a lubil na be a saaju. Ba maa bʋr ɛ, bıı ŋma ɛ, bıı tara boor ma bin ɛ, tıchɛ Nãaŋmın lɛ guolo ba. Yaa fɛr gar a lubil bıı?

27A yı buor sʋɔ lɛ na waal na wʋ tʋ̃ɔ de bıbir bʋ̃'yen pʋɔ a wʋ nyɛvʋr pɔ?

28"Ka bo lɛ vɛ̃ ka yı tıɛrɛ a bʋ̃sursı 'yɔ̃ɔ? Yı kaa nyɛ a mɔpuul lɛ an ma nʋ̃ɔ, ba maa tʋ̃ ɛ, bıı wob fuu su ɛ,

29a Nãa Solomon gba nı a wʋ tır wʋ jaa ba dɔ̃ɔ su fuu ka wʋ vıɛlɛ gar a mɔpuul a nyãna ɛ.

30Ala ı Nãaŋmın maal a mɔpuul ka a vıɛlɛ, tıchɛ a maa kor ɛ. Nıbɛ ma chʋm ka a di. A Nãaŋmın na ma maal a mɔpuul a nıtɔ̃, wʋ kaara a yın na ı a wʋ nıbɛ gar a mɔpuul anyãna. A yı sɔɔfʋ lɛ ba jĩ bon ɛ.

31A lɛ jũu, yı ta waala 'yɛrɛ ıka, bo lɛ yın di bıı nyũ ɛ, bıı bo lɛ yın su ɛ?

32A bala na ba puor ɛ, lɛ de a ba tıɛr 'yɔ̃ɔ a anyãna pɔ, a yı Sãa bɔ̃ɔ naa ıka yı bʋɔrɔ naa a bonsı anyãna a jaa.

33Yı de nie bɔ a Nãaŋmın nãalʋ̃ʋ nı a wʋ yeltorsı, tıchɛ a anyãna a jaa, wʋn den pʋɔ yı.

34A lɛ jũu, yı ta waala a bio 'yɔ̃ɔ ɛ, bio lɛ na waala a wʋ mĩɛ 'yɔ̃ɔ. Bıbir jaa tara na a wʋ yelwõnsı.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Matiu 7

1"Yı ta tɔɔr nırɛ jaa 'yɛr ɛ, ka Nãaŋmın mı wa tɔɔr a yı 'yɛr ɛ.

2Nãaŋmın na tɔɔr a yı 'yɛr nıtãa lɛ yın tɔɔr a yı tɔ sʊɔ 'yɛr. Lɛ fʊn man tır, lɛ mı lɛ ban man kʊ fʊ.

3"Ɔmınɛ a fʊ nyɛ dabile na be a fʊ yɛbɛ nıbir pɔ tı ba chɛlɛ a dakpɛ̃ɛ na be a fʊ̃ʊ nıbir pɔ ɛ?

4Bıı ŋmınɛ fʊn ı 'yɛr kʊ a fʊ yɛbɛ vɛ̃ ka ir a dabile na be a fʊ nıbir pɔ bar tı ba chɛlɛ a dakpɛ̃ɛ na be a fʊ nıbir pɔ ɛ?

5Yın nɛɛr ayi dẽme, de nie ir a dakpɛ̃ɛ a fʊ nıbir pɔ bar na fʊ pãa nyɛrɛ tʊ̃ɔ ir a dabile a fʊ yɛbɛ nıbir pɔ mı bar.

6"Ta de bon na ı chɛchɛ 'yɔ̃ɔ baar ɛ, bıı lɔb a fʊ bʊ̃vıɛlsı 'yɔ̃ɔ dor ɛ, ban nɛb na nı gbɛɛ tı lıɛb nyɔɔ fʊ.

7"Yı sʊɔr, Nãaŋmın na kʊ yı naa. Yı yɔbɔ, yın nyɛ naa, yı kpoor a pãn, wʊn yuo naa.

8Nırɛ 'lɔ na sʊɔr na nyɛ naa, ka a 'lɔ mı na yɔbɔ nyɛ, ka a pãn mı yuo kʊ a nırɛ 'lɔ na kpoor.

9"A yın na ı a sãamıne, buor sʊɔ bie lɛ na sʊɔr a wʊ sãa bʊ̃diir, ka wʊ de kʊsır kʊ wʊ?

10Bıı ka a bie sʊɔr jĩm, ka wʊ de waa kʊ wʊ?

11Ala ı a yın na ı a yelbe-ırbɛ bɔ̃ɔn bʊ̃vıla ma maal kʊ a yı bibiir, ŋmınɛ lɛ an ı ka a yı Sãa na be a saaju, kʊ̃ de bʊ̃vıɛl kʊ a bala na sʊɔr wʊ ɛ?

12A lɛ yın ma bʊɔrɔ ıka a nıbɛ ba ma maala kʊrɔ yı, yı mı ma maala a lɛ ban bʊɔrɔ kʊrɔ ba, a nyã lɛ ı a Nɛbinãa nı a 'Yɛ'yɛrbɛ Wiilfʊ.

13"Yı tu a dɔ̃dɔr fıl pɔ kpɛ, bojũu a dɔ̃dɔr yal sɔr ın jaa kɔ̃mɔ̃kɔ̃mɔ̃ tı ı sɔ̃ɔfʊ sɔr tıchɛ ka nıyɔɔ turo.

14A dɔ̃dɔr ın jaa fıl ka nyɛvʊr sɔr mı ı jaa kãrakãra ka nıbɛ bĩlãa na tʊ̃ɔ tu.

15"Yı bɔ̃ɔn a jire 'yɛ'yɛrbɛ, ba ma bal ba mĩɛ piir kaar tıchɛ ba ın mɔdʊ̃ be be na sɔ̃ɔnɔ̃.

16A ba wɔ̃mɔ̃ lɛ yın bɔ̃ɔn a lɛ ban be. Ba ma pɔr 'wɔ̃rɔ gʊtıɛ ju bıı pɔr kɔ̃kɔ̃ɔ nyaartıɛ ju ɔ?

17Lɛ mı lɛ tısʊ̃ jaa ma wɔ̃n wɔ̃sʊ̃n ka tıdɛɛr mı ma wɔ̃ wɔ̃dɛbɛ.

18Tısʊ̃ ba wɔ̃nɔ̃ wɔ̃dɛbɛ ɛ bıı tıdɛɛr mı ba wɔ̃nɔ̃ wɔ̃sʊ̃n ɛ.

19Tıɛ jaa baa wa wɔ̃nɔ̃ wɔ̃sʊ̃n ɛ, ban ŋmaa wʊn lɔb 'yɔ̃ɔ bũu pɔ.

20A ba wɔ̃mɔ̃ lɛ yın de bɔ̃ɔn ba.

21"A ba ı nırɛ jaa na bʊɔlɔ ıka n Soro, n Soro, lɛ na kpɛ a Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ pɔ ɛ, tıchɛ nırɛ nyã na maala a lɛ a n Sãa Nãaŋmın na be a saaju na bʊɔrɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22A bıbir 'lɔ daar, nıyɔɔ na 'yɛr kʊ ma n Soro, n Soro, saa 'yɛr Nãaŋmın 'yɛr a fʊ yuor pɔ ɛ, na sı diin a sıdɛbɛ ka a yı a fʊ yuor pɔ ɛ, na sı tʊ̃ nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ a fʊ yuor pɔ ɛ?

23A daar 'lɔ̃nɔ̃ ın 'yɛr kʊ ba, n ba bɔ̃ɔ yı ɛ, yı tɔɔ chen be, yın yelbe-ırbɛ.

24"A lɛ jũu, nırɛ jaa na wõ a n 'yɛrbie anyãna tı maala a lɛ na kaara fıka yɛ̃ sʊɔ na mɛ a wʊ yir dɔɔl pie ju.

25Saa wa naa, ka a kʊ̃ɔ yı yaar jilʊ̃ a yir ka a sɛsɛbɛ fu ŋme a yir tıchɛ waa lo ɛ, bojũu wʊ ara na kʊsır ju.

26Tıchɛ, nırɛ jaa na wõ a n 'yɛrbie anyãna tı na waa maal ɛ, kaara fıka jɔl na mɛ a wʊ yir dɔɔl bire ju.

27Saa wa naa, ka a kʊ̃ɔ yı yaar jilʊ̃ a yir, ka a sɛsɛbɛ fu ŋme a yir kʊ lo ka a wʊ lofʊ ı dɛɛr."

28Yesu na wa 'yɛr a 'yɛrbie anyãna baar nɛɛ 'maan a nıyɔɔ nı a wʊ wiilfʊ,

29bojũu wʊ wile ban nı kpɛ̃ɔ gar a ba nɛbinãa wiwiilbe.

Matiu 8

1Yesu na wa yı a tɔ̃ɔ ju suu nıyɔɔ turo wʊ naa,

2a nıyɔɔ na turo wʊ, ka daba ĩsʊɔ na tara kɔ̃kɔ̃mɔ̃ baal wa gbur dumo a wʊ niem tı 'yɛr, "N Soro fʊ̃ʊ sɔɔ sãa ma."

3Ka Yesu tur a wʊ nũu sır a daba tı 'yɛr, "N sɔɔ naa, sa." Ajienaa ka a daba kɔ̃kɔ̃mɔ̃ baal bar wʊ.

4Be lɛ ka Yesu 'yɛr kʊ wʊ, taa 'yɛrɛ kʊrɔ nırɛ ɛ, tıchɛ chen tı wiil a fʊ mĩɛ kʊ a Juu nıbɛ bɔɔrloro na fʊ chiin a fʊ kʊfʊ tı ir a nɛɛ 'lɔ a Mosesı na dɔ̃ɔ 'yɛr ka a di dãasıɛ.

5Yesu na wa kpɛ a Kapenahum a sojası nıdiere chen a wʊ sɛ̃ tı sʊɔr wʊ 'yɛr,

6"N Soro, a n tʊ̃tʊ̃nɔ̃ lɛ gã a yir ba tʊɔrɔ ire ɛ, na wʊ wõnõ a ĩgãn tuo."

7Ka Yesu 'yɛr kʊ wʊ, "Ĩn wa sa naa a wʊ baal kʊ wʊ."

8Ka a sojası nıdiere 'yɛr, "N Soro n ba sɛɛ ıka fʊ wa a n yir ɛ, 'yɛr a 'yɛrbir tɛɛ, a n tʊ̃tʊ̃nɔ̃ na sa naa.

9A maa mĩɛ tara na nıbɛrɛ ın joro dãbĩɛ, naa mı tara a sojası ka ba mı be a n pĩlem, maa 'yɛr kʊ nyã ıka wʊ, chen, wʊ ma chen naa, bıı ĩsʊɔ ıka, wa, wʊ ma wa naa, bıı ka n 'yɛr kʊ a n gbãgbaa, maal nyã, wʊ ma maal naa."

10Yesu na wa wõ a nıtɔ̃, nɛɛ 'maa wʊ naa ka wʊ 'yɛr kʊ a bala na turo wʊ, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yı. A Isıral nıbɛ pɔ gba, n ba nyɛ a sɔɔfʊ nyã tɔ ɛ.

11N 'yɛrɛ na kʊrɔ yı ıka nıyɔɔ na yin jie jaa wa na ba wa lɔ̃ɔ din a Abraham nı a Isaakı nı a Jekɔb a Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ pɔ,

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12tıchɛ a bala na so a Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ, wʊn lɔb ban bar yõo a jilibe pɔ, be lɛ ban kõnõ ɔɔrɔ nı nyımɛ.”

13Yesu 'yɛr kʊ a sojası nıdiere, "Kulo, a ı a lɛ kʊ fʊ, fʊn tara a sɔɔfʊ jũu." A tʊ̃tʊ̃nõ sa naa a sõɔ 'lõnõ pɔ.

14Yesu na kpɛ a Pita yir, wʊ nyɛn a Pita dĩɛ ma ĩgãn na tɔ kʊ gã.

15Wʊ sıır a pɔɔ nũu, ka a ĩgãn tʊl baar a wʊ ir maal bʊ̃diir kʊ wʊ.

16A jãanʊɔr 'lõnõ ba waan na nıyɔɔ a sıdɛbɛ na tara a Yesu sɛ̃, ka wʊ de a 'yɛrbir diin a sıdɛbɛ ka a yi tı sãa a bala jaa an ɔɔrɔ.

17Ka a lɛ jaa a Nãaŋmın 'yɛ'yɛrɛ Isaiya na dõɔ 'yɛr ı yelmĩɛ, "lka wʊ den a sın baalsı a jaa bar.”

18Yesu na wa nyɛ a nıyɔɔ na ŋmaa jilʊ̃ wʊ, ka wʊ 'yɛr kʊ a wʊ poturbo yı gõɔ a man gõɔn.

19A nɛɛ wiwiilbe ĩsʊɔ tɔɔn ta wʊ tı 'yɛr, "Wiwile, jie jaa fʊn chiine ın turo fʊ naa.”

20Ka a Yesu 'yɛr, "Mɔbaar tara naa bɔɔr ka lubil mı tara choor tıchɛ maa Nısaal Bie ba tara jie na bin a n ju ɛ.”

21Ka a wʊ poturo ĩsʊɔ mı 'yɛr kʊ wʊ, "N Soro kʊ ma sɔr ka n kul tı ũu a n sãa baar.”

22Tıchɛ ka Yesu 'yɛr kʊ a daba, "Turo ma tı bar ka a kũn ũno a ba mĩɛ kũn.”

23Yesu na wa kpɛ a gboro pɔ a wʊ poturbo mı tu wʊn kpɛ.

24Kõsɛbɛ ir a man pɔ, ka a gboro sɛɛ kʊ̃ɔ ırɛ na mʊr tıchɛ ka a Yesu gã gur.

25Be lɛ ba chen tı sĩı wʊ na ba 'yɛr, "Sı Soro faa sı, a kʊ̃ɔ dire sı naa!”

26Ka wʊ sʊʊr ba, "Bo lɛ so ka yı joro a dãbĩɛ? A yı sɔɔfʊ lɛ ba jĩ bon ɛ." Ka a Yesu ir tãn ka a sɛsɛbɛ na ta furo ŋmaa vʊʊr ka a kʊ̃ɔ mı na ta ɔɔrɔ lo jaa jomm.

27Nɛɛ 'maan a nıbɛ ka ba sʊrɔ taa, nı an lɛ a nyã ka a sɛsɛbɛ nı a kʊ̃ɔ tu a wʊ nɛɛ?

28Yesu na wa ta a Gadara paal pɔ, dɔɔr ayi na tara sıdɛbɛ yın a yar par tuor wʊ. Ban ı a nıbebe jũu, nırɛ jaa maa 'la tu a sɔr 'lɔ ɛ.

29Ban wa nyɛ a Yesu ba ŋmen chɛlma tı 'yɛrɛ, "Bo lɛ fʊ bʊɔrɔ ka a sı sɛ̃, fʊ̃ʊ Nãaŋmın Bie? Fʊ wan ıka fʊ wa ge sı tıchɛ ka a 'yɛr tɔɔrfʊ bıbir wa ta bıı?”

30Do yɔɔ mı dõɔ ara gbʊr ba dire.

31Ka a sıdɛbɛ sʊɔr wʊ, "Ala ı fʊn dii sın bar, sɔɔ ka sı chen tı kpɛ a dor anyã pɔ.”

32Ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yı chen!" Be lɛ a sıdɛbɛ yi naa kpɛ a dor pɔ, ka a dor a jaa jo tĩgbil suu tı kpɛ a man kʊ̃ɔ pɔ gbʊ̃m kpi kpi.

33A bala na kaara a dor jon kul, ban wa tı kpıɛrɛ a tẽe pɔ, ba man bon 'lɔ jaa na ı a bala na tara a sıdɛbɛ nı a lɛ jaa na ı a dor.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

34A tẽe wʋ jaa nɪbɛ yɪn wa a Yesu sẽ; ban wa nyɛ wʋ ba sʋɔr wʋn ɪka wʋ yɪ a ba wɛr pɔ.

Matiu 9

1Yesu na wa kpɛ a gboro pɔ, wʋ gɔ̃ɔn a man chen a wʋ mĩɛ tẽe be a Kapenahum.

2Dɔɔr bamɪne tuon daba nɪ fɔbaa nuur nɪ a gbɛɛ na kpi waan wa kpẽn wʋ gaal a Yesu niem. Yesu na wa nyɛ lɛ ban sɔɔ de wʋ, ka wʋ 'yɛr kʋ a baalaa, "N bie ta joro dãbĩɛ ɛ, a fʋ yeldɛbɛ vẽn bar."

3Ka a nɛɛ wiwiilbe bamɪne pãa jẽ bʋlɔ 'yɔ̃ɔnɔ̃ pʋʋr pɔ, "A daba nyã fere na sɔ̃ɔnɔ̃ Nãaŋmɪn yuor."

4Yesu bɔ̃ɔn a lɛ ban tɪɛr, ka wʋ sʋʋr ba, "Ɔmɪnɛ lɛ yɪ tɪɛrɛ dɛɛr a yɪ pʋʋr pɔ?

5'Yɛr buor sʋɔ lɛ ɪ kɔ̃mɔ̃kɔ̃mɔ̃? N 'yɛr ɪka a wʋ yeldɛbɛ vẽn bar bɪɪ n 'yɛr ɪka wʋ ir chiine?

6Tɪchɛ pʋ̃pãanyã ɪn wiil yɪ naa ka yɪ bɔ̃ɔn ɪka maa Nɪsaal Bie tara na kpẽɔ a wɛr pɔ, na vẽ nɪrɛ yeldɛbɛ bar." Tɪ pãa 'yɛr kʋ a gbɛrɛ, "Ir 'mɔɔ a fʋ bʋ̃gãnaa kulo nɪ."

7Ka a daba vaa ir kulo.

8A nɪbɛ na nyɛ a lɛ nɛɛ 'maa ban ka ba pɛɛrɛ Nãaŋmɪn na kʋ nɪsaal a kpẽɔ nyã.

9Yesu na wa yi a be chiine, wʋ nyɛn daba na di Matiu na jĩnɛ a lõpoo defʋ jie, ka wʋ 'yɛr kʋ wʋ, "Ir turo ma," ka a Matiu ir turo wʋ.

10Ka ba 'mataa kul a wʋ yir tɪ jẽ dire ka a lõpodiere nɪ a yelbe-ɪrbɛ yɔɔ wa pʋɔ ba nɪ a Yesu poturbo ka ba 'mataa dire.

11A Faraseemɪne na wa nyɛ a nɪtõ ba sʋʋr a Yesu poturbo, "Bo lɛ so ka a yɪ wiwile 'mataa dire nɪ a lõpodierbe nɪ a yelbe-ɪrbɛ?"

12Yesu wõn a lɛ ban 'yɛr, ka wʋ 'yɛr kʋ ba, "Nɪrɛ na kpẽmɛ ba chiine tɪtɪlɛ jie ɛ, tɪchɛ baalaa lɛ ma chen.

13Tɪchɛ yɪ kul tɪ tɪɛr a yele nyã kaa, 'N bʋɔrɔ na nɪbaal a ba ɪ dʋ̃n bɔɔr lofʋ ɛ.' N ba wa ɪka n wa bʋɔl a bala na tor ɛ, tɪchɛ n wan ɪka n wa bʋɔl a yelbe-ɪrbɛ."

14Ka a Jɔɔn poturbo wa a wʋ sẽ wa sʋrɔ, "Ɔmɪnɛ a sɪn nɪ a Faraseemɪne ma gal kõ tɪchɛ ka a fʋ poturbo 'lɔ maa gal kõ ɛ?"

15Ka a Yesu sʋʋr ba, "Fʋn tʋ̃ɔ maal a bala ban bʋɔl a pɔɔ paalaa jie ka ba tara pʋsɔ̃ɔ a pɔɔ paalaa sɪrɛ na chɛnɛ be a ba sẽ ɔ, ban tʋ̃ɔ naa? Sɔ̃ɔ waara naa ka a nɪbɛ na wa nyɔɔ ma chiin, a ber ala pɔ lɛ a n poturbo pʋɔ na sɔ̃ɔ ka ba gal kõ.

16"Nɪrɛ maa ŋmaa fɔpaalaa sɛ choo fɔkoraa pɔ ɛ, 'lɔ be ɪ a lɛ a fɔpaalaa na tɔɔn a fɔkoraa chɪɛr. Ka a chɪɛrfʋ na ɪ dɛɛr.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Bıı nırɛ ma den dãbĩın 'yõɔ dãa wɔkoraa pɔ ɛ, 'lɔ be ı a lɛ a dãbĩın na pur naa a wʊɔ ka a dãa kpaar ka a wʊɔ mı sõɔ. Ba ma den dãbĩın 'yõɔ a dãa wɔpaalaa pɔ, ka a ta sõɔ ɛ.”

18A Yesu na chɛnɛ 'yɛrɛ a anyãna kʊrɔ ba, a lõɔfʊ yir nıdiere wa gbur dumo a wʊ niem tı 'yɛr, "A n bipɔɔ lɛ kpi ajienaa, wa lıɛb a fʊ nuur sıır wʊ tı wʊn sa naa.”

19Ka a Yesu nı a wʊ poturbo ir turo wʊ.

20Ban wa de a sɔr chiine ka pɔɔ na lo sıɛ suoro faara yuom pie nı ayi, wʊ gʊɔr a Yesu puor tı sıır a fuu nɛɛ,

21bojũu wʊ tıɛr a wʊ pʊɔm ıka 'lɔ sıır a Yesu fuu wʊn sa naa.

22Yesu na lıɛb nyɛ a pɔɔ wʊ 'yɛr naa, "Ta joro dãbĩɛ ɛ n yɛpɔɔ, a fʊ sɔɔfʊ sãa fʊ naa." A dẽdẽe daa a pɔɔ jĩı ŋmaa naa.

23A Yesu na wa kpɛ a lõɔfʊ nıdiere yir na wʊ nyɛ a ıılpɛɛlbɛ nı a nıyɔɔ na pɔɔrɔ gõmõ,

24ka wʊ 'yɛr, "Yı tɔɔ chen be a pɔɔbile ba kpi ɛ, wʊ gur naa." Ka ba laara wʊ.

25A nıyɔɔ na wa yı a yõo baar, wʊ kpẽn tı nyɔɔ a wʊ nũu, ka a pɔɔbile vaa ir.

26Ka a yele ŋme yaar a paal 'lɔ wʊ jaa.

27Yesu na wa yi a be chiine, jõn ayi turo wʊ naa, na ba gboolo bʊɔlɔ, "Kaa sı nıbaal, David Bie.”

28Wʊn wa kpɛ a yir, a jõn wan a wʊ sẽ, ka Yesu sʊʊr ba, "Yı sɔɔn de ıka ın tʊ̃ɔ sa a yı baal ɔ?" Ka ba 'yɛr kʊ wʊ, "Ɔ̃ɔ, sı Soro.”

29Ka wʊ sıır a ba nıbie tı 'yɛr, "A yı sɔɔfʊ jũu yın nyɛrɛ naa.”

30Ka a ba nıbie tõɔ yuo yuor. Tıchɛ ka Yesu kpãkpãan ba ıka ba taa vẽ ka nırɛ jaa bõɔn ɛ.

31Tıchɛ ba yin tı ŋme a wʊ yele yaar a tẽe 'lõnõ wʊ jaa.

32A jõn ayi bala na wa lıɛb chen baar, ba tara na daba na tara sıdɛbɛ na wʊ ı wõo waan a Yesu sẽ.

33A sıdɛbɛ na wa yı a daba pɔ baar, wʊ piel 'yɛrɛ, ka nɛɛr 'maa a nıyɔɔ ka ba 'yɛrɛ, "Saa dõɔ nyɛ a nıtõ a Isıral jaa ɛ.”

34Tıchɛ ka a Faraseemıne 'yɛr, "A sıdɛbɛ nãa lɛ kʊ wʊ a kpẽɔ ka wʊ dire nı a sıdɛbɛ ka a yire.”

35Yesu yɔn a tẽbɛrɛ nı a tẽbil a jaa pɔ, wile a nıbɛ a lõɔfʊ yie pɔ, tı mʊɔlɔ a Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ 'yɛr nʊ̃ɔ sãana nı baal jaa bʊrɔ.

36Wʊn wa nyɛ a nıyɔɔ, nıbaal kpɛ wʊ naa bojũu baa bõɔ a ba ju tıɛr ɛ, na baa mı lɛ tara sʊ̃nõ ɛ, fıka piir na ba tara chınɛ ɛ.

37Ka wʊ 'yɛr kʊ a wʊ poturbo, "A pʊɔ bɛrma naa tıchɛ ka a ŋmaŋmarba ba waa ɛ,

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

38a lɛ jũu yı sʊɔr a pʊɔ sʊɔ ka wʊ bar tʊ̃tʊ̃nbɔ ka ba wa a pʊɔ pɔ."

Matiu 10

1Yesu bʊɔl a wʊ poturbo pie nı ayi na wʊ kʊ ba kpɛ̃ɔ ıka ba dii a sıdɛbɛ ka a yi, na ba sãana nı baal jaa bʊrɔ.

2A poturbo pie nı ayi na ı a nıtʊ̃nsı yoe lɛ a anyãna, Simon ban bʊɔlɔ Pita, nı a wʊ yɛbɛ Andiru, Jemesı na ı Jebedee bidaba, nı a wʊ yɛbɛ Jɔɔn.

3Filip nı Batolomi, Toması nı Matiu na ı a lõpodiere. Jemesı na ı Alfayası bidaba nı Tadius.

4Simon na mʊ̃ɔ nıbir nı a wʊ wɛr yele, nı Judas Isıkariyot 'lɔ lɛ wa gar 'yɔ̃ɔ a Yesu.

5A poturbo pie nı ayi banyã lɛ a Yesu tʊ̃ nı a kpãafʊ anyãna. "Yı ta kpɛ a nıyor bıı a Samariya tẽn pɔ ɛ,

6tıchɛ yı chen a Isıral nıbɛ bala na bɔr a piir kaar sɛ̃.

7Yı chen tı mʊɔl a 'yɛr nʊ̃ɔ na yı 'yɛrɛ, a Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ ta na.

8Yı sãana a baalsı, na yı sĩnɛ a kʊ̃usı, na yı sãana a kɔ̃kɔ̃mɔ̃ baalsı na yın maal ba ka ba ı nısʊ̃n, na yı dire a sıdɛbɛ ka a yire. Yı nyɛn pɔrɔ, yı mı tı tır pɔrɔ.

9Yı ta de sɛlma ɛ bıı diere libie 'yɔ̃ɔnɔ̃ a yı wʊʊr pɔ ɛ,

10bıı 'mɔɔ wʊɔ tara a sɔr pɔ ɛ, bıı 'mɔɔ fuusı ayi ɛ, bıı de nafɔbɔ pʊ̃ɔ ɛ, bıı dadiiraa ɛ, bojũu tʊ̃tʊ̃nɔ̃ jaa sɛɛn naa wʊ sãyar.

11"Yın wa kpɛ tẽe jaa pɔ, yı sʊʊr kaa nırɛ 'lɔ nı na de yı, yı kpıɛrɛ a wʊ 'yɛr na yı wa tı yın a be.

12Yın wa kpɛ a yir, yı puor a nıbɛ.

13A yir 'lɔ nıbɛ wa sɔɔ de yı, yı vɛ̃ ka a yı nyã'maar be a ba sɛ̃, tıchɛ bala ba wa sɔɔ de yı ɛ, yı lıɛb a yı nyã'maar.

14Nırɛ jaa baa wa sɔɔ de yı ɛ bıı chɛl a yı 'yɛr ɛ, yı kpoor a yı gbɛɛ tã-uul bar yın wa yire be a tẽe 'lɔ bıı a yir 'lɔ pɔ.

15Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yı, Nãaŋmın na kãan a Sodom nıbɛ nı a Gomora nıbɛ nıbaal a 'yɛr tɔɔrfʊ bıbir gar a nıbɛ bala a tẽe 'lõnɔ̃ pɔ.

16Yı nyɛ, n tʊ̃nɔ̃ yı naa fıka piir na kpɛ jubɛrɛ pɔ kaar, yı ı yɛ̃n dẽme waba kaar, na yı kaara fıka ŋmama na ba maala dɛɛr ɛ.

17"Yı gu a yı mĩɛ, ban nyɔɔr yın chiin tı kʊ a nıbɛrɛ na ba fɔb yı a ba lɔ̃ɔfʊ jiir,

18ban fır yın chiin a paal nıbɛrɛ jie nı a nãmıne yie a n yuor jũu, ka yı na di dãasıɛ kʊ a bala na ı a nıyor.

19Ba la wa nyɔɔr yı chiin a 'yɛr tɔɔr fʊ jie, yı ta vɛ̃ ka a wõnõ yı a lɛ yın tı 'yɛrɛ ɛ nı a lɛ yın na 'yɛr ɛ; bon 'lɔ yın na 'yɛr Nãaŋmın na wiil yı naa a sɔ̃ɔ 'lɔ nɔ̃.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20A ba ɪ yɪn lɛ na 'yɛr ɛ tɪchɛ a yɪ Sãa Nãaŋmɪn Sɪɛ na wiil yɪn a lɛ yɪn na 'yɛr.

21"Yɛbɛ na gar 'yɔ̃ɔ yɛbɛ ka ba kʊ wʊ, ka a sãa mɪ gar 'yɔ̃ɔ a wʊ bie. Bibiir kʊ lɛ wõnõ a ba sãamɪne toor ɛ, na ba vɛ̃ ka ba kʊ ba.

22Nɪrɛ jaa na 'laar yɪ naa yɪn sɔɔ ma jũu, tɪchɛ nɪrɛ 'lɔ na sɔɔ ara tɪ ta a baaraa, na nyɛn faafʊ.

23A tɛ̃e 'lɔ nɪbɛ wa gere yɪ, yɪ yi a be fɔɔ chen tɛ̃yuo; yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ, yɪ kʊ yɔ a Isɪral tɛ̃n bar ɛ, tɪchɛ ka a Nɪsaal Bie wa ɛ.

24"Jãjãna ba gar a wʊ wiwile ɛ bɪɪ ka gbãgbaa gar a wʊ nɪkpɛ̃ɛ ɛ.

25A sɛɛn ɪka a jãjãna wʊ nyɛtãan a wʊ wiwile, ka a gbãgbaa mɪ nyɛtãan a wʊ nɪkpɛ̃ɛ. l ba bʊɔlɔ na a yir sʊɔ Beeljebul, yodɛɛr buor lɛ ban pãa bʊɔlɔ a yir dɛ̃me!

26"Yɪ ta joro nɪbɛ dãbĩɛ ɛ, bon jaa ba be be pɔɔ ka ba kʊ̃ yuo ɛ, bɪɪ bon jaa ba be be sɔɔl ka ba kʊ̃ bɔ̃ɔn ɛ.

27Bon 'lɔ n 'yɛr kʊ yɪ libe pɔ yɪ 'yɛr wʊ chãa pɔ, bon 'lɔ yɪn wʊ ka ba bʊl 'yɛr yɔ̃ɔ pʊɔm 'yɛr mʊɔl wʊ a gaɪ jur.

28Yɪ ta joro a bala na kʊ a ĩgãn tɪ kʊ tʊ̃ɔ kʊ a sɪɛ ɛ, tɪchɛ yɪ joro a 'lɔ nɪ na tʊ̃ɔ kʊ a sɪɛ nɪ a ĩgãn a bũu dagel 'lɔ pɔ.

29Ba ma dãn tiitasɪ ayi kobsɪ ayi. Tɪchɛ ĩsʊɔ kʊ lo tɛ̃e ɛ, ala baa ɪ a yɪ Sãa Nãaŋmɪn bɔfʊ lɛ ɛ.

30Nãaŋmɪn sɔr a yɪ jukɔɔl a jaa bɔ̃ɔ.

31A lɛ jũu, yɪ ta joro dãbĩɛ ɛ, yɪ tara na tɔ̃nɔ̃ gar a tiitasɪ.

32"Nɪrɛ jaa na wa 'yɛr ɪka wʊ bɔ̃ɔ ma naa a nɪbɛ niem, 'lɔ lɛ n mɪ na 'yɛr ɪka n bɔ̃ɔ naa a n Sãa na be a saaju niem,

33tɪchɛ nɪrɛ 'lɔ na chiir ma a nɪbɛ niem, 'lɔ lɛ n mɪ na chiir a n Sãa na be a saaju niem.

34"Yɪ ta tɪɛr ɪka nyã'maar lɛ n waan a wɛr pɔ ɛ; n ba waan nyã'maar ɛ tɪchɛ ootaa lɛ n waan.

35N wan ɪka n wa vɛ̃ ka 'Bie nɪ sãa ootaa, ka bipɔɔ oo a ma, pɔɔ na oo naa a wʊ bidaba pɔɔ ka a bidaba pɔɔ mɪ oo a wʊ sɪrɛ ma.

36Yir dɛ̃me na lɪɛb ɪ dɔ̃dɛ̃me.'

37"Nɪrɛ jaa na nʊ̃ a wʊ sãa bɪɪ a wʊ ma gar ma wʊ kʊ̃ tʊ̃ɔ ɪ a n poturo ɛ, nɪrɛ jaa mɪ na nʊ̃ a wʊ bie bɪɪ bipɔɔ gar ma, wʊ kʊ tʊ̃ɔ ɪ a n poturo ɛ.

38Nɪrɛ 'lɔ mɪ na ba de a wʊ daa tuo turo nɪ ma ɛ, wʊ kʊ̃ tʊ̃ɔ ɪ a n poturo ɛ.

39Bala na bʊɔrɔ a ba nyɛvʊr na bɔr wʊ naa tɪchɛ bala mɪ na bɔr a ba nyɛvʊr a maa jũu na nyɛ wʊ naa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

40"Nɪrɛ 'lɔ jaa na sɔɔ de yɪ, sɔɔn de ma, nɪrɛ 'lɔ jaa mɪ na sɔɔ de ma sɔɔn de a nɪrɛ 'lɔ na tʊ̃ ma.

41Nɪrɛ 'lɔ jaa na sɔɔ de a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ wʊn ɪ Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ jʊ̃u na nyɛn a wʊ sãyar. Nɪrɛ jaa mɪ na sɔɔ de nɪrɛ na ɪ nɪtor wʊn ɪ nɪtor jʊ̃u na nyɛn a nɪtor sãyar.

42Nɪrɛ 'lɔ jaa na kʊ a bʊ̃bile banyãna ĩsʊɔ kɔ̃'maar nɪ ŋmele wʊ̃n ɪ a n poturbo jʊ̃u, yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ ɪka a nɪnyɪnɛ kʊ̃ faa a wʊ sãyar ɛ."

Matiu 11

1Yesu na wa wiil a wʊ poturbo pie nɪ ayi baar, wʊ yin a be chen a Juu nɪbɛ tẽn tɪ wile na wʊ mʊɔlɔ a 'yɛr nʊ̃ɔ a tẽn ala na be a Galilee paal pɔ.

2Jɔɔn na be a nɪpɔɔ die pɔ, tɪ wa wõ lɛ a Yesu Kɪrɪsɪto na maala, wʊ tʊ̃n a wʊ poturbo bamɪne

3ɪka ba tɪ sʊʊr, "Fʊ̃ʊ lɛ a nɪrɛ 'lɔ nɪ na wa bɪɪ, sɪ chɛlɛ nɪyuo?"

4Ka Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yɪ lɪɛb kul tɪ 'yɛr kʊ a Jɔɔn, a lɛ yɪn wõ tɪ nyɛ.

5Jõn nyɛrɛ naa, ka a gbɛrsɪ mɪ chiine, ka kɔ̃kɔ̃n mɪ sa, ka wõn mɪ wõnõ jaa chɛchɛ, ka kʊ̃usɪ jɛɔ, ka 'yɛr nʊ̃ɔ mɪ ta a nɔ̃n dẽme.

6Pʊpɛl sʊɔ lɛ a 'lɔ na ba baala ma ɛ."

7Ban wa chen baar, Yesu piel 'yɛrɛ a Jɔɔn 'yɛr kʊrɔ a nɪyɔɔ, "Bo lɛ yɪ dɔ̃ɔ kpɛ a mɔgɔ̃ɔ pɔ ɪka yɪ tɪ kaa? A jɪmur a sɛsɛbɛ na dɔ̃ɔnɔ̃ bɪɪ?

8Kai, ka bo lɛ yɪ chen ɪka yɪ tɪ kaa? Daba na su bʊ̃vɪɛl lɛ yɪ chen ɪka yɪ tɪ kaa bɪɪ? Nyɛ a bala na ma su bʊ̃vɪɛl ɛ, nãmɪne yie lɛ ba ma be.

9Tɪchɛ bo lɛ yɪ chen ɪka yɪ tɪ kaa? Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ bɪɪ? Ɔ̃ɔ, n 'yɛrɛ na kʊrɔ yɪ ɪka wʊ gar Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ.

10A nyã yele lɛ sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ ɪka ɪn tʊ̃ naa a n tʊ̃tʊ̃nɔ̃ ka wʊ de a fʊ nie na wʊ tɪ chɔɔr a fʊ sɔr kʊ fʊ.

11Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ ɪka bala jaa pɔɔ na dɔɔ ka a wɛr pɔ, ba ɪ kpɛ̃ɛ gar a Jɔɔn kɔ̃suor ɛ, tɪchɛ 'lɔ mɪ na ɪ a pʊʊr a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ pɔ gar wʊ naa.

12An yi a Jɔɔn Kɔ̃suoro sɔ̃ɔ wa tɪ tãn a dɪna a Nãaŋmɪn Nãalʊ̃ʊ nʊ̃ɔnɔ̃ naa ka a kpĩɛn dẽme sɔ̃ɔ wʊ.

13A Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ ba jaa nɪ a nɛbinãa dɔ̃ɔ 'yɛr a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ 'yɛr tɪ tãn a Jɔɔn sɔ̃ɔ.

14Ala ɪ yɪn sɔɔn de, a anyãna 'lɔ lɛ ɪ a Elaija nɪ naa lɪɛb wa.

15Nɪrɛ 'lɔ na tara toor wʊ chɛlɛ.

16"Tɪchɛ bo lɛ ɪn de a dɪna nɪbɛ man? Ba nyɛntãan bibiir na ma jĩnɛ a ba dĩɛn jiir na ba bʊɔlɔ taa,

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17sı pɛɛl a ılɛ tı yaa sɛɛrɛ bĩnɛ ɛ, na sı kõnõ kõyiel yaa ŋmara nıbikʊ̃ɔ ɛ.

18A Jɔɔn na wa, waa dire ɛ, na waa lɛ nyuro go ɛ, ka ba 'yɛr ıka sıdɛɛr lɛ wʊ ı.

19Tıchɛ ka a Nısaal Bie wa na wʊ ma dire tı nyuro ka ba 'yɛr ıka di dire nı dãburo lɛ wʊ ı, na wʊ ı a lõpodierbe nı a yelbe-ırbɛ baraa. A ma wiil a lɛ Nãaŋmın na tor, bala wa nyɛ lɛ a wʊ nıbɛ na kpıɛrɛ nı yɛ̃.”

20Yesu pʊɔ sɔ̃ɔn naa a tẽn bala nıbɛ a be a wʊ nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ na tʊ̃, tıchɛ ka baa sɔɔ de wʊ ɛ.

21"Nɛbier ben a yın Korajin dẽme sɛ̃. Nɛbier mı ben a yın Betısaida dẽme sɛ̃. A a ı a nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ ala ın tʊ̃ a yı jie, mı ta tʊ̃n be a lɛ a Tire nı a Sidon tẽn pɔ, ban taa lıɛb a ba tıɛr na ba su bʊ̃jarsı jɛn tãpıɛl pɔ.

22Tıchɛ n 'yɛrɛ na kʊrɔ yı ıka a 'yɛr tɔɔrfʊ daar Nãaŋmın na kãan a Tire nı a Sidon nıbɛ nıbaal gar a yın.

23A yın Kapenahum dẽme, ban 'mɔɔ yın don saaju bıı? Kai, ban suun yın a kpĩisı tẽe. Ala ı a nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ na tʊ̃ a yı pɔ mı ta tʊ̃n a Sodom pɔ, a tẽe anyãna naa chɛnɛ na wa tɔ dına.

24Tıchɛ n 'yɛrɛ na kʊrɔ yı ıka a 'yɛr tɔɔrfʊ daar Nãaŋmın na kãan Sodom nıbɛ nıbaal gar a yın.”

25A daar 'lɔ̃nɔ̃ Yesu 'yɛr naa, "N dãn a n Sãa Nãaŋmın na ı a saaju nı a tẽe wʊ jaa Soro, bojũu fʊ sɔɔl a yele anyãna a yɛ̃n dẽme sɛ̃ tı ir wiil bibiir.

26Ɔ̃ɔ, n Sãa lɛ lɛ ı a fʊ pʊpɛl ka fʊ maal.

27"N Sãa den a yele a jaa kʊ, nırɛ jaa ba bɔ̃ɔ a Bie ɛ, ka a Sãa ba lɛ ɛ, nırɛ jaa mı ba bɔ̃ɔ a Sãa ɛ, ka a Bie ba lɛ ɛ, nı a bala a Nãaŋmın Bie na ir, na wiil ban a Sãa.

28"Yı wa a n sɛ̃, yın banyã na bal na yı tuo tuor ka a wõnõ yı, ın too yın a yı pɛ̃n.

29Yı de a n daa tuo na yı jãn yi a n sɛ̃, bojũu n ın jomm sʊɔ, naa siir a n mĩɛ a n nyãa pɔ, yın nyɛn pɛ̃nfʊ kʊ a yı sır.

30Bojũu a n daa ın kɔ̃mɔ̃kɔ̃mɔ̃, ka yın tʊ̃ɔ tuo a tuor ala ın na kʊ yı."

Matiu 12

1A ba kor ɛ tıchɛ ka Yesu kpɛ a pʊɔ sãlsɔɔ tala a Pɛ̃nfʊ Bıbir Daar. Kɔ̃ kpɛ̃n a wʊ poturbo, ka ba piel fɔrɔ a bʊ̃bie ɔɔrɔ.

2A Faraseemıne na wa nyɛ a lɛ, ba sʊʊr a Yesu, "Fʊ nyɛn lɛ na ba tu a nɛbinãa a fʊ poturbo na ırɛ a Pɛ̃nfʊ Bıbir Daar ɔ?”

3Ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yaa kar a Nãaŋmın gãn pɔ nyɛ a lɛ a Nãa David na dɔ̃ɔ ı nı a wʊ nıbɛ a kɔ̃ na kpɛ ɛ?

4Wʊ kpɛ̃n a Nãaŋmın yir ka 'lɔ nı a wʊ nıbɛ tı de a paanʊ̃ɔ 'lɔ ban ben kʊ Nãaŋmın na ba 'wɔb na ba tara sɔr ɛ, ka ala ba ı a Juu nıbɛ bɔɔrloro tɛɛ ba lɛ ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Bıı yaa kar a Mosesı nɛbinãa pɔ lɛ a Juu nıbɛ bɔɔrlorbo a Pɛ̃nfʋ Bıbir Daar a puorfʋ yir pɔ na ma tʋ̃ tı na baa bʋɔlɔ a lɛ bier ɛ?

6Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ yı, nırɛ kɔ̃ɔ ben ka na gar a puorfʋ yir.

7A Nãaŋmın 'yɛr a, 'Nıbaal lɛ n bʋɔrɔ, a ba ı dʋ̃n yın kʋ chʋm kʋ ma ɛ.' Yın ta bɔ̃ɔ a yele nyã par, yı kʋ naa bʋɔlɔ nıbɛ na ba maal dɛɛr ɛ, ıka bier lɛ ba maal ɛ.

8A maa Nısaal Bie lɛ ı a Pɛ̃nfʋ Bıbir Soro.”

9Yesu yin a be chen a ba lɔ̃ɔfʋ yir pɔ,

10tı nyɛ daba kɔ̃ɔ nũu na kpi. Ka ba sʋʋr wʋ, "A tara na sɔr ıka fʋ sãa baal a Pɛ̃nfʋ Bıbir Daar ɔ?" Ba sʋʋr a lɛ bʋɔrɔ ıka ba nyɛ a wʋ pɔ 'yɛr 'yɛr.

11Yesu sʋʋr naa, "Ala ı a yı ĩsʋɔ tara na pɛr ka wʋ lo bulo pɔ a Pɛ̃nfʋ Bıbir Daar, ŋmɛ lɛ fʋn ı? A ba ı fʋn ir wʋn a bɔɔ pɔ ɛ?

12A nısaal gar pɛr. A lɛ jũu a sı nɛbinãa bar sɔr ıka fʋ maal vıla kʋ nırɛ a Pɛ̃nfʋ Bıbir Daar.”

13Wʋ 'yɛr kʋ a daba 'lɔ nũu na kpi, "Tur a fʋ nũu." A wʋ tur ka a nũu wʋ jaa sa kaara a nũu nyã sʋɔ kaar.

14A Faraseemıne yin na ba piel guoro a Yesu kʋfʋ.

15Yesu na wa bɔ̃ɔn a lɛ ban piel guoro ıka ba ı wʋ, wʋ yin a jie 'lɔ ka nıyɔɔ jaa turo wʋ. Wʋ sãan a bala an ɔɔrɔ.

16Tı 'yɛr kʋ ba ıka ba ta 'yɛr a wʋ yele kʋ nırɛ jaa ɛ.

17Wʋ maal a nıtɔ̃, ka a lɛ a Nãaŋmın na dɔ̃ɔ 'yɛr tu a 'yɛ'yɛrɛ Isaiya na ı yelmĩɛ,

18"A n tʋ̃tʋ̃nɔ̃ lɛ a nyã ın kaa ir, a 'lɔ n na nʋ̃, a 'lɔ a n pʋɔ na pɛlʋ. ln yɔ̃ɔ wʋn a n Sıɛ, ka wʋ mʋɔl a n 'yɛr tɔɔrfʋ yele kʋ a nıbɛ ba jaa.

19Wʋ kʋ tara nɛchırɛ bıı ŋmiere chɛlsı bıı pɔɔrɔ gɔ̃mɔ̃ yõo ɛ.

20Wʋn siir wʋ mĩɛ kʋ a bala na siir a ba mĩɛ, tı na wʋ maal vıla kʋ a bala na ba tara sʋ̃nɔ̃ ɛ. Wʋn ara na kpɛ̃ɔ tı tãn a sɔ̃ɔ 'lɔ wʋn na vɛ̃ ka a nıbɛ sɔɔ de a Nãaŋmın yeltorsı.

21A wʋ yuor pɔ lɛ a nıbɛ ba jaa na tara tıɛrtɔ fʋ jie.”

22Ba waan na daba na ı jɔ̃ɔ tı ı wõo na tara sıdɛbɛ Yesu sɛ̃. Wʋ sãn a daba baal, ka wʋ nyɛrɛ tı lɛ 'yɛrɛ jaa chɛchɛ.

23Nɛɛr 'maan a nıyɔɔ ka ba sʋrɔ taa ıka, kaa 'lɔ lɛ ı a Nãa David Bie bıı?

24Tıchɛ a Faraseemıne na wa wõ a lɛ ba 'yɛr naa, "Wʋ dire na sıdɛbɛ ka a yire bojũu, a sıdɛbɛ nãa Beeljebul lɛ kʋ wʋ a kpɛ̃ɔ ka wʋ dire nı a sıdɛbɛ.”

25Yesu na bɔ̃ɔn a lɛ ban tıɛrɛ, a wʋ 'yɛr kʋ ba, "Tẽe 'lɔ na ŋma dẽdẽme jɛɛrɛ taa kʋ kor ɛ. Tẽe 'lɔ bıı yir kpɛ̃ɛ 'lɔ na ŋma dẽdẽme jɛɛrɛ taa kʋ ara ɛ.

26Ala ı a Satan diin Satan kʋ yi na wʋ ŋma dẽdẽme ŋmɛ lɛ a wʋ nãalʋ̃ʋ na ı ara?

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

27Ala ɪ Beeljebul lɛ kʊ ma a kpɛ̃ɔ ka dire nɪ a sɪdɛbɛ, tɪ a bala na ɪ a yɪ poturbo, bo lɛ ba tara dire nɪ a sɪdɛbɛ? A lɛ jũu bala lɛ na ɪ a yɪ 'yɛr tɔɔrbɔ.

28Ala ɪ Satan diin Satan kʊ yi na wʊ ŋma dẽdẽme ŋmɛ lɛ a wʊ nãalʊ̃ʊ na ɪ ara? Ala ɪ Nãaŋmɪn Sɪɛ lɛ kʊ ma a kpɛ̃ɔ ka dire nɪ a sɪdɛbɛ ka a yire wiil ɪka a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ ta yɪ naa.

29"Ɔmɪnɛ lɛ nɪrɛ na tʊ̃ɔ ɪ kar kpɛ gãdaa yir de a wʊ bonsɪ, 'lɔ ba de nie lũ a gãdaa nyã tɪ de a wʊ bonsɪ ɛ?

30"Nɪrɛ 'lɔ na ba be a n sẽ ɛ, tara man nɪ 'yɛr, nɪrɛ 'lɔ na ba pʊɔ ma a sɪ kaal lɔ̃ɔ taa ɛ wʊ ma yẽyɛl bar.

31A lɛ jũu n 'yɛrɛ na kʊrɔ yɪ ɪka nɪbɛ na nyɛn yelbier jaa nɪ 'yɛrdɛɛr jaa ban 'yɛr vẽ kʊ fʊ, tɪchɛ nɪrɛ 'lɔ na 'yɛr 'yɛrdɛɛr 'yɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn Sɪɛ kʊ nyɛ yelbier vẽ kʊ fʊ ɛ.

32Nɪrɛ 'lɔ jaa na 'yɛr 'yɛrdɛɛr 'yɔ̃ɔ a maa Nɪsaal Bie na nyɛn yelbier vẽ kʊfʊ, tɪchɛ nɪrɛ 'lɔ na 'yɛr 'yɛrdɛɛr 'yɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn Sɪɛ kʊ nyɛ yelbier vẽ kʊ fʊ ɛ. Dɪna nɪ daar kɔ̃ɔ.

33"Ala ɪ tɪɛ vɪɛlɛ na wʊ ma wɔ̃n wɔ̃vɪɛl, ala ɪ tɪɛ ɪn tɪdɛɛr wʊ ma wɔ̃n wɔ̃dɛbɛ. Tɪɛ jaa a wʊ wɔ̃mɔ̃ lɛ ba ma de bɔ̃ɔn wʊ.

34Yɪn waa bibiir! Ɔmɪnɛ lɛ yɪn tʊ̃ɔ 'yɛr 'yɛr vɪɛlsɪ ala ɪ yɪ ɪn yelbe-ɪrbɛ? A ala na sɛɛ a pʊɔ lɛ a nɛɛ ma 'yɛr.

35A nɪsʊ̃ a yelsʊ̃n ala na be a wʊ pʊɔm lɛ wʊ ma 'yɛr, ka a nɪdɛɛr mɪ ma 'yɛr a yeldɛbɛ ala na be a wʊ pʊɔm.

36Yelmĩɛ jaa lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ ɪka, a 'yɛr tɔɔrfʊ daar, nɪrɛ jaa na man 'yɛrdɛɛr 'lɔ jaa bʊrɔ na dɔ̃ɔ yi a wʊ nɛɛ pɔ.

37A fʊ 'yɛrbie lɛ na wiil a lɛ fʊn be, naa wiil a fʊ sɔ̃ɔnaa."

38Be lɛ ka a nɛɛ wiwiilbe nɪ a Faraseemɪne bamɪne 'yɛr, "Wiwile, sɪ bʊɔrɔ na ɪka sɪ nyɛ nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ na ɪ jĩnɛ a fʊ jie."

39Tɪchɛ ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "A yɪn banyãna na ɪ a putudẽme nɪ sẽsẽnbɛ tɪ bʊɔrɔ ɪka n tʊ̃ nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ ka a na ɪ jĩnɛ, tɪchɛ yɪ kʊ̃ nyɛ ĩsʊɔ jaa ɛ ka a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ Jona jĩnɛ ba lɛ ɛ.

40Nɪtãa lɛ a Jona na dɔ̃ɔ gã a jĩnele pʊɔm ber ata nɪ tĩsɔɔ gbulo ata lɛ mɪ lɛ a Maa Nɪsaal Bie mɪ na gã a yaa pɔ ber ata nɪ tĩsɔɔ gbulo ata.

41A 'yɛr tɔɔrfʊ daar Ninive nɪbɛ na yin 'yɔ̃ɔ a yɪn dɪna nɪbɛ 'yɛr, bojũu ba lɪɛb a ba tɪɛr a Jona na dɔ̃ɔ 'yɛr a Nãaŋmɪn 'yɛr kʊ ba, tɪchɛ yɪ kaa, a 'lɔ na gar a Jona ben ka.

42A pɔɔ nãa na yin be a par a 'yɛr tɔɔrfʊ daar na wʊ wa 'yɔ̃ɔ a yɪn dɪna nɪbɛ 'yɛr, bojũu wʊ dɔ̃ɔ yi be a tẽtɛɛr wa chɛl a Nãa Solomon yẽ 'yɛr, tɪchɛ yɪ kaa a 'lɔ na gar a Solomon ben ka.

43"Sɪdɛɛr wa yɪ nɪrɛ pɔ, wʊ ma chen dãlpʊʊr pɔ tɪ bʊɔrɔ pẽnfʊ jie 'lɔ baa wa nyɛ ɛ,

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

44wʊ ma 'yɛr naa ɪn lɪɛb kul a yir 'lɔ pɔ ɪn dɔ̃ɔ yɪ. Wʊ wa nyɛn a yir ka wʊ ɪ yirkpolo na wʊ vɪɛlɛ,

45ka wʊ chen tɪ bʊɔl sɪdɛbɛ ayopõi na tara a putuo gar wʊ ka ba tɪ kpɪɛrɛ a be. Ka a nɪrɛ nyã pãa ɪ dɛɛr gar a lɛ wʊn dɔ̃ɔ be. Lɛ lɛ an kaara a yɪn putudẽme a dɪna.”

46Wʊn chɛnɛ 'yɛrɛ nɪ a nɪyɔɔ, a wʊ ma nɪ a wʊ yɛɛr wa ben yõo bʊɔrɔ ɪka ba nyɛ wʊ.

47Nɪrɛ ĩsʊɔ 'yɛr kʊ wʊ, "Nyɛ a fʊ ma nɪ a fʊ yɛɛr lɛ be yõo bʊɔrɔ ɪka ba nyɛ fʊ.”

48Tɪchɛ Yesu sʊʊr a nɪrɛ 'lɔ na 'yɛr a 'yɛr kʊ wʊ, "An lɛ a ɪ ma nɪ ba boo lɛ ɪ a n yɛɛr?”

49Wʊ lɪɛb tur a wʊ poturbo nũu tɪ 'yɛr, "Nyɛ a n ma nɪ a n yɛɛr!

50Nɪrɛ 'lɔ jaa na maala a lɛ a n Sãa na be a saaju na bʊɔrɔ lɛ ɪ a n yɛɛr nɪ a n ma."

Matiu 13

1A daar 'lɔ̃nɔ̃ Yesu yin a yir pɔ tɪ jĩnɛ a man kõkoor.

2A nɪyɔɔ na lɔ̃ɔ jũu wʊ kpẽn jẽ a gboro pɔ, tɪchɛ ka a nɪyɔɔ ara a man kõkoor.

3Sʊkpar lɛ wʊ lɔɔrɔ wile nɪ ba yelyɔɔ, "Yɪ chɛlɛ, kʊɔraa lɛ yin wʊ bũbʊrɔ bʊrfʊ jie.

4Wʊ tɪ yaara na yʊɔrɔ nɪ ka amɪne lo sɔr pɔ, ka lubil tuur di.

5A bũbie amɪne mɪ lon kʊsɪr pãn ju naa bul tɪ kpi bojũu tãn ba waa ɛ.

6Tɪchɛ a mɔ̃tɔ̃ɔ na wa nyãa, a bũbulo jʊɔl naa kpi, bojũu a ba ba nyɪbɛ ɛ.

7Ka amɪne mɪ lo gʊʊr pɔ 'mataa bul ka a gʊʊr nũɔ fĩɪn ba.

8Tɪchɛ amɪne mɪ lon kɔjɔ̃ pɔ bul dɔɔ jur kɔbaa, amɪne lɪjaata amɪne lɪjɛr nɪ pie.

9Nɪrɛ 'lɔ na tara toor wʊ chɛlɛ.”

10A poturbo wan a wʊ sẽ wa sʊʊr, "Bo lɛ so fʊn ma lɔɔrɔ a sʊkpar kʊrɔ ba?”

11Ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yɪn 'lɔ ɪn vẽ naa ka yɪ bɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn nãalũʊ yelsɔɔlsɪ tɪchɛ a bala na chɛ sʊkpar lɛ n lɔɔrɔ kʊrɔ ba.

12Nɪrɛ 'lɔ jaa na tara Nãaŋmɪn tɪɛr, Nãaŋmɪn na vẽn ka a nɪnyɪnɛ bɔ̃ɔfʊ pʊɔ 'yɔ̃ɔ, tɪchɛ a bala jaa na ba bʊɔrɔ a wʊ bɔ̃ɔfʊ ɛ, Nãaŋmɪn na pɔɔn a ba tɪɛr.

13A par nɪ nyã ɪn lɔɔrɔ a sʊkpar kʊrɔ ba, ba ma kaa naa tɪ maa nyɛ ɛ, na ba ma wõ tɪ maa bɔ̃ɔ a par ɛ.

14Bala 'lɔ an ɪn yelmĩɛ ɪka a lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ Isaiya na dɔ̃ɔ 'yɛr ɪka, 'A nɪbɛ banyã na ma wõ naa tɪ ba kũ bɔ̃ɔ a par ɛ, ban ma kaa naa tɪ ba kũ nyɛ ɛ.

15A nɪbɛ banyã nyãn dar naa ka a ba tobo pɔɔ baa wõnõ ɛ, na ba ũu a ba nɪbie, ka lɛ ba lɛ ɛ, ban taa kãan naa a ba nɪbie na ba wõn a ba tobo, na ba bɔ̃ɔ a par, na ba lɪɛb wa ka n sãa ba.’

16Tɪchɛ yɪn 'lɔ, yɪ ɪn bɔɔsʊ̃n dẽme, a yɪ nɪbie na nyɛ, ka a yɪ tobo mɪ wõ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ ɪka Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ yɔɔ nɪ nɪtorsɪ yɔɔ ta bʊɔrɔ na ɪka ba nyɛ bon 'lɔ yɪn nyɛ tɪchɛ baa nyɛ ɛ, na ba ta wõ bon 'lɔ yɪn wõ tɪchɛ baa tʊ̃ɔ wõ ɛ.

18"Yɪ pãa chɛlɛ a kʊɔraa sʊkpa par,

19Nɪrɛ 'lɔ jaa na wõ a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ 'yɛr tɪ ba bɔ̃ɔ a par ɛ, a dɛɛr sʊɔ ma wan wa ir a bon 'lɔ na bʊr a wʊ nyãa pɔ, a bʊ̃bie anyã lɛ, a ala na lo a sɔr pɔ.

20Ala mɪ na lo a kʊsɪr pãn ju lɛ a nɪrɛ 'lɔ na wõ a 'yɛr sɔɔ de fɔfɔɔ jaa nɪ pʊpɛl,

21tɪchɛ a nɪrɛ nyã ba ba nyɪbɛ ɛ, na wʊ di kãnyir ara bĩlãa, a lɛ jũu wõm bɪɪ bɛɛr kaa wa pɔɔ wʊ a 'yɛr jũu, a nɪrɛ nyã ma lo naa.

22A bʊ̃bie ala mɪ na lo a gʊʊr pɔ, 'lɔ lɛ a nɪrɛ 'lɔ na wõ a 'yɛr tɪ nʊ̃ a wɛr ju nyɛvʊr yelwõnsɪ nɪ a wɛr ju bʊ̃bʊɔrsɪ fĩɪn a 'yɛr ka waa dɔɔ bie ɛ.

23Tɪchɛ a bʊ̃bie ala na lo a kɔjõ pɔ lɛ a nɪrɛ nyã na wõ a 'yɛr bɔ̃ɔ a par, 'lɔ lɛ wõ wɔ̃mõ dɔɔ jur, amɪne kɔbaa, amɪne lɪjaata amɪne mɪ lɪjɛr nɪ pie."

24Yesu lɛ lɔb a sʊkpa ĩsʊɔ kʊ ba, "Nɪtõ lɛ ɪn de a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ man. Nɪrɛ ĩsʊɔ lɛ bʊr bʊ̃bivɪɛl a wʊ pʊɔ pɔ,

25nɪrɛ jaa na wa gã gur baar, a dɔ̃sʊɔ wan wa bʊr mɔɪ 'yɔ̃ɔ a chi pɔ tɪ na wʊ kul.

26A sɔ̃ɔ 'lɔ a chi na wa tɪ bulo ka a mɔɪ mɪ bul puro.

27"A daba tʊ̃tʊ̃nbɔ wan wa sʊʊr wʊ, 'Nɪkpɛ̃ɛ, a ba ɪ bʊ̃bivɪɛl lɛ fʊ bʊr a pʊɔ pɔ ɛ; tɪ nyɛ a mɔɪ mɪ yi?'

28Ka wʊ 'yɛr kʊ ba, 'Dɔ̃sʊɔ lɛ tʊ̃ a lɛ.' A tʊ̃tʊ̃nbɔ sʊʊr wʊ, 'Fʊ bʊɔrɔ na ɪka sɪ chen tɪ vɔ̃ a mɔɪ bar bɪɪ?'

29"Ka wʊ 'yɛr kʊ ba, 'Kai, yɪn be vɔ̃nɔ̃ a mɔɪ, yɪn wa vɔ̃n a chi mɪ bar.

30Yɪ bar ka a 'mataa nʊ̃ɔ tɪ tãn a ŋmafʊ daar, ɪn 'yɛr kʊ a ŋmaŋmarba ka ba dɔ̃ɔ vɔ̃ a mɔɪ lũ lũ chʊm bar tɪ ŋma a chi 'yɔ̃ɔ a n boor pɔ.' "

31Yesu lɛ lɔb a sʊkpa ĩsʊɔ kʊ ba go, "A Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ kaara naa fɪka kɔ̃kɔ̃ɔ bir nɪrɛ na de bʊr a wʊ pʊɔ pɔ.

32'Lɔ lɛ a bʊ̃bie a jaa pɔ bʊ̃bile tɪchɛ 'lɔ wa nʊ̃ɔ, 'lɔ lɛ ma ɪ a tɪɪr a jaa pɔ tɪkpɛ̃ɛ, ka lubil ma 'yɔ̃ɔ choor a wʊ ju."

33Wʊ lɛ lɔb a sʊkpa ĩsʊɔ kʊ ba, "A Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ kaara naa fɪka dãbɪl pɔɔ na de 'yɔ̃ɔ jõ yɔɔ pɔ ka a ir vʊ̃."

34Yesu den sʊkpar 'yɛrɛ kʊrɔ nɪ a nɪyɔɔ a yelsɪ anyã, wʊ maa 'yɛr 'yɛr kʊ ba ka waa lɔb sʊkpa ɛ.

35A nyã lɛ na wiil ɪka a lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ na dɔ̃ɔ 'yɛr ɪn yelmĩɛ, "Ika ɪn ma den a n nɛɛ lɔɔrɔ nɪ sʊkpar naa wiil yɪ yelsɪ ala na sɔɔl a wɛr pielfʊ daar."

36Wʊ yin a nɪyɔɔ pɔ kpɛ a yir, ka a wʊ poturbo wa a wʊ sɛ̃ wa 'yɛrɛ, wiil sɪ a mɔɪ na be a pʊɔ pɔ sʊkpa par.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

37Ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "A nɪrɛ 'lɔ na bʊr a bʋ̃bivɪɛl lɛ a maa Nɪsaal Bie.

38A pʊɔ lɛ ɪ a wɛr. A bʋ̃bivɪɛl lɛ a Nãaŋmɪn nãalʋ̃ʊ bibiir. A mɔɪ lɛ a bala na ɪ a dɛɛr sʊɔ bibiir.

39A dɔ̃sʊɔ 'lɔ mɪ na bʊr lɛ ɪ a tɪɪ. A ŋmafʊ lɛ ɪ a wɛr baarfʊ daar, a ŋmaŋmarba lɛ ɪ a Nãaŋmɪn malakasɪ.

40"Lɛ ban na chʊm a mɔɪ bũu pɔ ka a di, lɛ mɪ lɛ na ɪ a wɛr baarfʊ daar.

41A maa Nɪsaal Bie na tʋ̃n a n malakasɪ ka ba wa tuur a nɪsʋ̃n a nãalʋ̃ʊ pɔ, tɪchɛ a bala jaa na vɛ̃ ka a nɪbɛ maala yelbier nɪ yelbe-ɪrbɛ ba jaa 'mataa bar.

42Ka ba lɔb ba 'yɔ̃ɔ bũu dagel pɔ, be lɛ ban kõnõ ɔɔrɔ nɪ nyɪmɛ.

43A bala na tor na chaar naa mɔ̃tɔ̃ɔ kaar a ba Sãa nãalʋ̃ʊ pɔ. Nɪrɛ 'lɔ na tara tobo wʊ chɛlɛ.

44"A Nãaŋmɪn nãalʋ̃ʊ kaara naa fɪka nɪrɛ na nyɛ nãbonsɪ pʊɔ pɔ 'mɔɔ sɔɔl tɪchɛ ka a wʊ pʊɔ pɛl, ka wʊ tɪ da a wʊ bonsɪ a jaa wʊn tara tɪ dãn a puo.

45"A Nãaŋmɪn nãalʋ̃ʊ lɛ kaara naa fɪka nɪrɛ na yʊɔrɔ bʊɔrɔ kʊsɪvɪɛl,

46wʊn wa nyɛ a ĩsʊɔ daa na be tuo, wʊ tɪ dãn a wʊ bonsɪ a jaa tɪ dãn.

47"A Nãaŋmɪn nãalʋ̃ʊ lɛ nyɛntãan fɪka lɔyaar ban lɔb 'yɔ̃ɔ man pɔ, kʊ nyɔɔr jĩdẽdẽme.

48A lɔyaar na wa sɛɛ ba tɔɔn yin a gogoro ju, tɪ jĩnɛ tuur a jĩsʋ̃n 'yɔ̃ɔ a pɛr pɔ, tɪ lɔb a jĩdɛbɛ bar.

49Lɛ lɛ an be a wɛr baarfʊ daar. A Nãaŋmɪn na tʋ̃n a wʊ malakasɪ ka ba wa tuur a nɪdɛbɛ yin a nɪmɪn pɔ,

50tɪ na ba lɔb a nɪdɛbɛ 'yɔ̃ɔ a bũu dagel pɔ, be lɛ ban kõnõ tɪ ɔɔrɔ nyɪmɛ.

51"Yɪ bɔ̃ɔn a yelsɪ anyã na a jaa par ɔ?" Ka ba 'yɛr, "Ɔ̃ɔ."

52Ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "A nɛɛ wile ĩsʊɔ jaa ban wiil ka wʊ bɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn nãalʋ̃ʊ yele kaara naa fɪka yir sʊɔ na de bʋ̃paalaa nɪ bʋ̃koro yin a wʊ boor pɔ."

53Yesu na wa wiil a sʊkpar anyã par, wʊ yin a be.

54Wʊ wan a wʊ mĩɛ paal pɔ tɪ piel wile a nɪbɛ a ba lɔ̃ɔfʊ jiir, ka nɛɛr 'maa ba ka ba 'yɛr, "Nyɛ lɛ a daba nyã nyɛ a yɛ̃ nyã nɪ a nɛ'maa tʋ̃mɔ̃ a nyã?

55A ba ɪ a mɪmɪɛrɛ bidaba lɛ ɛ? A ba ɪ a wʊ ma lɛ ba bʊɔlɔ a Mɛɛr ɛ? A ba ɪ a wʊ yɛɛr nɪ Jemesɪ nɪ Josefʊ nɪ Simon nɪ Judas ɛ?

56A ba ɪ sɪn nɪ a wʊ yɛpɔbɔ ba jaa lɛ 'mataa be a ka ɛ? Nyɪnɛ lɛ a daba nyã nyɛ a kpɛ̃ɔ nyã?"

57Tɪ na ba tɔr a wʊ yele. Tɪchɛ ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ nyɛrɛ na 'yɔ̃ɔfʊ jie jaa tɪchɛ a wʊ mĩɛ tẽe nɪ a wʊ mĩɛ yir pɔ, wʊ maa nyɛ 'yɔ̃ɔfʊ ɛ."

58Ban ba sɔɔ de wʊ jũu, waa tʋ̃ɔ tʋ̃ nɛ'maa tʋ̃yɔɔ a be ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Matiu 14

1A ber ala pɔ, a Hɛrɔd na ɪ a Galilee nãa wõn a Yesu yele

2na wʊ 'yɛr kʊ a wʊ tʋ̃tʋ̃nbɔ, "Jɔɔn Kɔ̃suor lɛ tɔ̃ɔ ir ɪ vʊr, ala lɛ so ka wʊ tara a kpɛ̃ɔ tʋ̃nɔ̃ nɪ a nɛ'maa tʋ̃mɔ̃ anyãna."

3A Nãa Hɛrɔd vɛ̃n ka ba nyɔɔ Jɔɔn lũ 'yɔ̃ɔ nɪpɔɔ die pɔ a wʊ yɛbɛ Filip pɔɔ Hɛrɔdiyas jũu.

4Bojũu Jɔɔn ma 'yɛrɛ na kʊrɔ wʊ ɪka, "A ba tara sɔr ka fʊ kul wʊ ɛ."

5Hɛrɔd ta bʊɔrɔ na a wʊ kʊ fʊ tɪ joro a Juu nɪbɛ dãbĩɛ bojũu ba sɔɔn ɪka wʊ ɪn Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ.

6A Hɛrɔd dɔɔfʊ bɪbir dĩɛn daar, a Hɛrɔdiyas bipɔɔ sɛn bĩnɛ a nɪyɔɔ niem, ka a Hɛrɔd pʊɔ pɛl

7yɔɔ jaa ka wʊ 'yɔ̃ɔ nɛɛ kʊ a pɔɔbile, "Sʊɔr ma bon jaa fʊn bʊɔrɔ ɪn kʊ fʊ naa."

8A wʊ ma wiil wʊn a bon 'lɔ wʊn na sʊɔr, ka wʊ 'yɛr, "N bʊɔrɔ na ɪka fʊ 'yɔ̃ɔ a Jɔɔn Kɔ̃suor ju a la'yɛlma pɔ kʊ ma a pʋ̃pãanyãna."

9A nãa pʊɔ sɔ̃ɔ naa, tɪchɛ wʊn faa 'yɔ̃ɔ a nɛɛ a nɪyɔɔ niem ɪka a lɛ a pɔɔbile na bʊɔrɔ a ɪ.

10Wʊ tʋ̃n ka ba ŋmaa a Jɔɔn ju a nɪpɔɔ die pɔ.

11Ba 'yɔ̃ɔn a ju a la'yɛlma pɔ wa kʊ a pɔɔbile, ka wʊ de kʊ a wʊ ma.

12Jɔɔn poturbo wan wa 'mɔɔ a ĩgãn tɪ ũu tɪ na ba tɪ 'yɛr kʊ a Yesu.

13A Yesu na wa wõ a nɪtɔ̃, wʊ kpɛ̃n a gboro chen jiyuo 'lɔ wʊ yõ. Tɪchɛ a nɪyɔɔ na wa wõ a nɪtɔ̃ ba yin a tɛ̃n ala pɔ bɪɛr wʊ nɪ gbɛɛ chen a be.

14Wʊn wa yi a gboro pɔ, wʊ nyɛn nɪyɔɔ ka nɪbaal kpɛ wʊ tɪchɛ ka wʊ sãa a ba baalsɪ.

15Mɔ̃tɔ̃ɔ na wa mʊrɔ, a poturbo wa 'yɛr kʊ wʊ, "A ka ɪn mɔgɔ̃ɔ pɔ ka a sɔ̃ɔ mɪ po, bar a nɪbɛ sɔr ka ba chen a tɛ̃bil pɔ, tɪ da bʋ̃diir di."

16Yesu 'yɛr kʊ ba, "A ba sɛɛ ɪka ba chen ɛ, yɪ kʊ ba bʋ̃kɔ̃ɔ ka ba di."

17Ka ba 'yɛr kʊ wʊ, "Paanʋ̃ɔsɪ anũu nɪ jĩmɛ ayi tɛɛ lɛ sɪ tara."

18Ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yɪ de wa kʊ ma."

19Wʊ vɛ̃n ka a nɪyɔɔ banyãna jɛ̃ tɛ̃e. Wʊ den a paanʋ̃ɔsɪ anũu nɪ a jĩmɛ ayi ala dʊl kaa saaju tɪ puor Nãaŋmɪn yãan tɪ na wʊ ŋma de kʊ a poturbo ɪka ba de põ a nɪbɛ. Ka a poturbo de põ a nɪbɛ.

20Ba jaa din tɪɪ tɪchɛ ka a poturbo wob a bʋ̃ŋmaarsɪ ala na chɛ sɛɛ pɛr pie nɪ ayi.

21A bala na di tɪɪ tɛɛ ɪn dɔɔr tur anũu ka pɔbɔ nɪ bibiir ba pʊɔ ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Ajienaa lɛ, wʊ vɛ̃n ka a poturbo kpɛ a gboro gɔ̃ɔ a man gɔ̃ɔn tɪchɛ ka wʊ vɛ̃ ka a nɪbɛ yaar.

23Wʊn wa wɛl a nɪbɛ baar, wʊ don a tɔ̃ɔ ju ɪka wʊ tɪ sʊɔr Nãaŋmɪn. Jãanʊɔr na wa ta, wʊ chɛnɛ na be a be a wʊ yõ.

24Tɪchɛ a kɔ̃sɛbɛ ŋmen a gboro dãdaal chiin tɛɛr ka wʊ jãan a man nɛɛ, bojũu a kɔ̃sɛbɛ fɔ̃ɔ gar ba naa.

25A wɛr na wa chaara wa la la la ba nyɛn a Yesu na chiine a kʊ̃ɔ ju waara a ba sɛ̃.

26A poturbo na wa nyɛ a Yesu na chiine a kʊ̃ɔ ju waara a ba sɛ̃, dãbĩɛ kpɛ ba naa, ka ba kõ 'yɛr, "Kpĩin lɛ!”

27Tɪchɛ ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yɪ tara kãnyir, maa lɛ, yɪ ta joro dãbĩɛ ɛ.”

28Pita 'yɛr kʊ wʊ, "N Soro, ala ɪ fʊ̃ʊ lɛ vɛ̃ ka chiine a kʊ̃ɔ ju wa a fʊ sɛ̃.”

29Ka wʊ 'yɛr wʊ, "Wa," ka Pita yi a gboro pɔ piel chiine a kʊ̃ɔ ju waara a Yesu sɛ̃.

30Pita na nyɛ a sɛsɛbɛ na furo yɔɔ dãbĩɛ kpɛ wʊ naa, ka wʊ piel mʊrɔ a kʊ̃ɔ pɔ, ka wʊ bʊɔl, "N Soro, faa ma.”

31Ajienaa lɛ, a Yesu tur a wʊ nũu nyɔɔ wʊ tɪ 'yɛr, "Fʊ̃ʊ sɔɔfʊ na ba jĩ bon ɛ, bo so ka fʊ baala?”

32Ban wa kpɛ a gboro pɔ baar ka a sɛsɛbɛ ŋmaa jaa jomm.

33A bala na be a gboro pɔ gbur dumo puor wʊ tɪ 'yɛrɛ, "Yelmĩɛ, fʊ̃ʊ lɛ ɪ a Nãaŋmɪn Bie.”

34Ban wa gɔ̃ɔ a man baar ba chen a Genesaretɪ wɛr pɔ.

35A tɛ̃e 'lɔ dɛ̃me na wa wõ a wʊ yele ba 'yɛr lʊɔr a paal 'lɔ wʊ jaa na ba waan bala jaa an ɔɔrɔ,

36na ba wa sʊɔrɔ ɪka ba sɪr a wʊ fuu nɛɛ, a bala jaa na sɪr a fuu nɛɛ sa naa.

Matiu 15

1A Faraseemɪne nɪ a nɛɛ wiwiilbe bamɪne na yi a Jerusalɛm wan a Yesu sɛ̃ wa sʊʊr wʊ,

2"Ɔmɪnɛ a fʊ poturbo ba turo a sɪ sãakpãmɪne wiilfʊ ɛ? Ba maa pɛɛ a ba nuur tɪ di ɛ.”

3Ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "Ɔmɪnɛ ka yɪ sɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn nɛbinsɪ tɪ na yɪ turo a yɪ mĩɛ wiilfʊ?

4Nãaŋmɪn 'yɛr naa, "Yɔ̃ɔnɔ̃ a fʊ sãa nɪ a fʊ ma,' ka 'Nɪrɛ jaa wa pɔ 'yɔ̃ɔ a wʊ sãa bɪ a wʊ ma, ba kʊ wʊ.’

5Tɪchɛ yɪn 'yɛr ɪka nɪrɛ 'lɔ jaa na 'yɛr a wʊ sãa bɪ ma ɪka, sʊ̃ʊfʊ 'lɔ jaa ɪn tara naa kʊ fʊ, n den kʊ Nãaŋmɪn.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Tıchɛ na waa de a wʊ bʊ̃tarsı 'yɔ̃ɔnɔ̃ nı a a wʊ sãa ɛ, yın ı a lɛ, yı sɔ̃ɔn Nãaŋmın nɛɛ, tı na yı turo a yı mĩɛ binfʊ.

7Yın nɛɛr ayi dẽme! Isaiya 'yɛr yelmĩɛ nı wʊn dɔ̃ɔ 'yɛr ıka,

8'A nıbɛ banyãna den a ba nɛɛr 'yɔ̃ɔnɔ̃ nı ma tıchɛ a ba nyãn pɔ, ba tɔɔn jãan ma.

9A ba puorfʊ ba tara tɔ̃nɔ̃ kʊ ma ɛ, nısaal wiilfʊ lɛ ba wile.' “

10Yesu bʊɔl a nıyɔɔ a ba wa a wʊ sɛ̃, ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yı chɛlɛ na yı bɔ̃ɔ a par.

11A ba ı bon 'lɔ na ma tu a nısaal nɛɛ pɔ kpɛ lɛ ma sɔ̃ɔ wʊ ɛ, tıchɛ bon 'lɔ na ma yı a nısaal nɛɛ pɔ lɛ ma sɔ̃ɔ wʊ.”

12A poturbo wa 'yɛr kʊ wʊ, "Fʊ bɔ̃ɔn naa an kpɛ a Faraseemıne ban wõ a 'yɛr nyã fʊn 'yɛr ɔ?”

13Ka wʊ 'yɛr, "Tıɛ 'lɔ jaa a n Sãa na be a saaju na ba sɛl ɛ, ın vʊ̃ɔ wʊn bar.

14Yı bar ba, jɔ̃n lɛ tɔɔrɔ jɔ̃n. Jɔ̃ɔ wa tɔɔrɔ a wʊ jɔ̃ɔ tɔ sʊɔ ba jaa ma lon bɔɔ pɔ.”

15Tıchɛ ka Pita 'yɛr kʊ wʊ, "Wiil a sʊkpa nyã par kʊ sı.”

16Be lɛ wʊ 'yɛr, "A yın mı na ı a n poturbo ba bɔ̃ɔ a par ɛ?

17Yaa bɔ̃ɔ ka bon 'lɔ jaa na tu a nɛɛ pɔ kpɛ a pʊɔ pɔ ma tun a par bɔɔ pɔ yi bıı?

18Tıchɛ bon 'lɔ na ma yi a nɛɛ pɔ, yin a tıɛr pɔ, anyãna lɛ ma sɔ̃ɔ a nısaal.

19A nısaal tıɛr pɔ lɛ a tıɛr dɛbɛ ma yi, nırɛ kʊfʊ, pɔɔdeyele, sɛ̃sɛ̃yele, nãnyiyele, jir dãasıɛ, nı a gagaryele ma be.

20A anyãna lɛ a bonsı ala na ma sɔ̃ɔ a nısaal tıchɛ nırɛ na din nʊ̃dɛbɛ ba sɔ̃ɔnɔ̃ wʊ ɛ.”

21Yesu yin a be chen a Tire paal nı Sidon paal pɔ.

22Be lɛ a pɔɔ na yi a Kanaan paal pɔ yi piel ŋmiere chɛlsı, "N Soro kaa a n nıbaal David Bie, a sıdɛɛr lɛ tara a n bipɔɔ.”

23Tıchɛ a Yesu ba 'yɛr 'yɛr jaa kʊ wʊ ɛ. Ka a wʊ poturbo wa 'yɛr kʊ wʊ, "Dii wʊ bar, wʊ pɔɔrɔ sın gɔ̃mɔ̃.”

24Ka wʊ 'yɛr, "A piir ala na bɔr a Isıral nıbɛ pɔ tɛɛ 'yɔ̃ɔ lɛ ba tʊ̃ ma.”

25Tıchɛ ka a pɔɔ wa gbur dumo a wʊ niem 'yɛr, "N Soro, sʊ̃ʊ ma.”

26Ka a Yesu 'yɛr, "A ba sɛɛ ıka fʊ de bibiir bʊ̃diir lɔb 'yɔ̃ɔ baar ɛ.”

27Ka a pɔɔ 'yɛr, "Ɔ̃ɔ, n Soro, a baar gba ma dire na a bʊ̃di pʊr pʊr ala na ma ŋmara loro a ba nıkpɛ̃ɛ dakɔɔ pĩlem.”

28Ka Yesu 'yɛr kʊ a pɔɔ, "Pɔɔ, a fʊ sɔɔfʊ bɛrma naa! A ı kʊ fʊ a lɛ fʊn bʊɔrɔ." A wʊ bipɔɔ sa naa a dẽdẽe daa 'lɔ̃nɔ̃.

29Yesu na wa yi a be, wʊ den a Galilee man yal kõkoor 'lana, na wʊ tı do tɔ̃ɔ ju jĩnɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

30A nıyɔɔ tara na a nıbɛ gbɛɛ na kpi kpi, nı jɔ̃n, nı a gbɛrsı, nı a wõn 'matãan baalsı yɔɔ waan a wʊ sɛ̃. Ba wa bin ban a wʊ niem a wʊ sãa a ba jaa baalsı.

31Nɛɛr 'maan a nıbɛ ban wõ ka a wõn 'yɛrɛ, ka a gbɛrsı sa chiine ka a bala a gbɛɛ nı na kpi kpi mı sa ka a jɔ̃n mı nyɛrɛ. Ka ba dãna a Isıral nıbɛ Nãaŋmın.

32Yesu bʊɔl a wʊ poturbo wa 'yɛr kʊ ba, "Nıbaal kpɛ ma naa nı a nıyɔɔ banyãna bojũu ba ben a n sɛ̃ ber ata tı ba di bon jaa ɛ, n ba bʊɔrɔ ıka n vɛ̃ ka ba lıɛb chiine kɔ̃ ɛ, amıne ban wa lon sɔr pɔ."

33Ka a wʊ poturbo 'yɛr kʊ wʊ, "Nyɛ lɛ sın nyɛ paanʊ̃ɔ a dãlpʊɔ nyã pɔ tʊ̃ɔ kãan a nıyɔɔ banyãna?"

34Ka Yesu sʊʊr ba, "Paanʊ̃ɔ aŋmınɛ lɛ yı tara?" Ka ba 'yɛr, "Ayopõi nı jĩmɛ bĩlãa."

35Wʊ vɛ̃n ka a nıbɛ jĩnɛ tɛ̃e.

36Ka wʊ pãa de a paanʊ̃ɔsı ayopõi nı a jĩbĩlãa ala na wʊ puor Nãaŋmın yãan, tı na wʊ ŋma de kʊ a wʊ poturbo, ka ba de põ a nıbɛ.

37Ba jaa din tıı, ka a poturbo wob a bʊ̃ŋmaar 'yɔ̃ɔ pɛr ayopõi.

38A bala na di ın dɔɔr tur anaar, ka pɔbɔ nı bibiir nũu ba pʊɔ ɛ.

39Wʊn wa vɛ̃ ka a nıbɛ yaar baar wʊ kpɛ̃n a gboro na wʊ chen Magadan paal pɔ.

Matiu 16

1A Faraseemıne nı a Saduseemıne wan ıka ba bɛɛr Yesu kaa na ba 'yɛrɛ, "Wiil sı nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ na ı jĩnɛ na yi a saaju."

2Ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "Ala wa ı jãanʊɔr lɛ, yı ma 'yɛr ıka a wɛr chaar naa bojũu a saaju mʊ̃ɔ naa.

3Ala wa ı bibio lɛ, yı ma 'yɛr ıka saa na wan a dına, a julõjuur sɔb naa ka saa koro. Yı ma kãan a saaju tı 'yɛr ıka saa na wan bıı wʊ kʊ̃ wa ɛ, yı bɔ̃ɔn a tɛ̃e nı a saaju 'yɛr ma 'yɛr, ŋmınɛ a yı kʊ̃ tʊ̃ɔ bɔ̃ɔ a jĩnsı a dına ɛ?

4Yın yelbe-ırbɛ nı sɛ̃sɛ̃nbɛ lɛ bʊɔrɔ ıka n tʊ̃ nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ ka yı kaa, yı kʊ̃ nyɛ nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ ka a Jona nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ ba lɛ ɛ." Be lɛ wʊ bar ba tı chen.

5A poturbo ĩin ba tʊ̃ɔ de paanʊ̃ɔ ɛ, tı na ba gɔ̃ɔ a man gɔ̃ɔn.

6Ka Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yı gu yı mĩɛ a Faraseemıne nı a Saduseemıne dãbıl pɔ."

7Ba piel mana kʊrɔ taa, "Sın ba waan paanʊ̃ɔ jaa lɛ so."

8Yesu na wa bɔ̃ɔn wʊ 'yɛr naa, "Yın sɔɔfʊ na ba jĩ bon ɛ, ŋmınɛ a yı 'yɛrɛ ıka yaa tara paanʊ̃ɔ ɛ?

9Yaa nyɛ bɔ̃ɔ a par sɛrɛ bıı? Yaa tıertɔ a paanʊ̃ɔsı anũu a nıbɛ tur anũu na di faa tı yı wob a bʊ̃ŋmaar 'yɔ̃ɔ a pɛr pie nı ayi bıı? Yaa tıertɔ a paanʊ̃ɔsı anũu a nıbɛ tur anũu na di faa tı yı wob a bʊ̃ŋmaar 'yɔ̃ɔ a pɛr pie nı ayi bıı?

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Bɪɩ a paanʊ̃ɔsɪ ayopõi a nɪbɛ tur anaar na di faa tɪ yɪ wob 'yɔ̃ɔ pɛr ayopõi bɪɩ?

11Bo lɛ so ka yaa tɪɛr bɔ̃ɔ ɪka a ba ɪ paanʊ̃ɔ lɛ n 'yɛrɛ ɛ? Yɪ gu yɪ mĩɛ a Faraseemɪne nɪ a Saduseemɪne dãbɪl yele pɔ.”

12Be lɛ ba pãa tɪɛr bɔ̃ɔn ɪka a ba ɪ a paanʊ̃ɔ dãbɪl lɛ ɛ tɪchɛ ba bɔ̃ɔn a Faraseemɪne nɪ a Saduseemɪne wiilfʊ.

13A Yesu na wa kpɛ a Sisariya Filipai paal pɔ, wʊ sʊʊr a wʊ poturbo, "An lɛ a nɪbɛ 'yɛr ɪka a maa Nɪsaal Bie ɪ naa?”

14Ka ba 'yɛr, "Bamɪne 'yɛr ɪka Jɔɔn Kɔ̃suoro, ka bamɪne mɪ 'yɛr ɪka Elaija lɛ, ka bamɪne mɪ 'yɛr ɪka Jeremiya bɪɩ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ ĩsʊɔ lɛ.”

15Tɪchɛ a wʊ sʊʊr ba, "An lɛ yɪn 'yɛr ɪka n ɪ naa?”

16Ka Simon Pita 'yɛr, "Fʊ̃ʊ lɛ a Nɪ-iraa, a Nãaŋmɪn Vʊr Bie.”

17Ka Yesu 'yɛr kʊ wʊ, "Fʊ ju nʊ̃mɔ̃ na Simon, Jona bie! A ba ɪ nɪsaal nɪ nɪrɛ lɛ ir wiil fʊ ɛ, tɪchɛ a n Sãa na be a saaju lɛ.

18Maa lɛ 'yɛrɛ kʊrɔ fʊ, a fʊ̃ʊ Pita, a par lɛ kʊsɪr pie, a fʊ 'yɛr nyãna pɔ lɛ, ɪn tu bʊɔl nɪbɛ a ba wa sɔɔ de ma ka a kpĩi tẽe kʊ̃ tʊ̃ɔ ba ɛ.

19ln kʊ fʊn a saaju nãalʊ̃ʊ pãn bie, bon 'lɔ jaa fʊn lũ ka a wɛr pɔ, a mɪn lʊ̃n a be a saaju, bon 'lɔ jaa fʊn for bar ka a wɛr pɔ, a mɪn for bar a be a saaju.”

20Ka wʊ pãa kpãkpãan a wʊ poturbo ɪka ba taa 'yɛrɛ kʊrɔ nɪrɛ jaa ɪka 'lɔ lɛ ɪ a Nɪ-iraa ɛ.

21An piel a sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃ a Yesu piel 'yɛrɛ kʊrɔ ba ɪka wʊn chen Jerusalɛm tɪ di dɔɔyɛ a nɪbɛrɛ nɪ a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a nɛɛ wiwiilbe nuur pɔ, ka ba kʊ wʊ, ka a ber ata daar a wʊ lɛ ir ɪ vʊr.

22Ka Pita tɔɔ wʊ yin chẽchẽɛ na wʊ tɪ piel 'yɛrɛ, "N Soro, Nãaŋmɪn kʊ sɔɔ ka a yele nyã ɪ fʊ ɛ.”

23Tɪchɛ a Yesu lɪɛb 'yɛr kʊ a Pita, "Tɔɔ lan ka tɪ chɛ ma. Fʊ ɪn Satan, na fʊ ɪ gbɛr ŋme bon kʊ ma. Faa tara Nãaŋmɪn bonsɪ tɪɛr ɛ, tɪchɛ nɪsaal bonsɪ tɪɛr lɛ fʊ tara.”

24Ka a Yesu pãa 'yɛr kʊ a wʊ poturbo, "Ala ɪ ĩsʊɔ jaa bʊɔrɔ na ɪka wʊ ɪ a n poturo, wʊ 'laar a wʊ mĩɛ tɪ 'mɔɔ a wʊ daa tuo turo nɪ ma.

25A nɪrɛ 'lɔ na bʊɔrɔ ɪka wʊ faa a wʊ nyɛvʊr na bɔr wʊ naa, tɪchɛ nɪrɛ 'lɔ mɪ na bɔr a wʊ nyɛvʊr a maa jʊ̃u, na nyɛ wʊ naa.

26Ala ɪ nɪrɛ tara naa a wɛr ju bonsɪ a jaa, tɪ bɔr a wʊ nyɛvʊr, bo tʊ̃nɔ̃ lɛ wʊn nyɛ? Bɪɩ bo lɛ wʊn de tɛɛn a wʊ nyɛvʊr?

27A maa Nɪsaal Bie na waan naa Nãaŋmɪn tɪɩr nɪ a wʊ malakasɪ wa yab nɪrɛ jaa bon 'lɔ wʊn maal.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yı ıka a yı bamıne na ara a ka kʊ̃ kpi ɛ, tı na yı nyɛ a maa Nısaal Bie na waara a n nãa difʊ jie."

Matiu 17

1A ber ayʊɔb daar, Yesu tara na Pita nı Jemesı nı a wʊ yɛbɛ Jɔɔn don tɔ̃wõo ju a ba tɛɛ.

2Wʊ chil wʊ mĩɛ a ba niem, ka a wʊ nie nyılɛ mɔ̃tɔ̃ɔ kaar, ka a fuu pɛl nyılɛ bũu kaar.

3Mosesı nı Elaija mı wa dũun yı ara a wʊ sɛ̃, ka ba wa 'mataa 'yɛrɛ.

4Pita 'yɛr kʊ Yesu, "N Soro, a vıla na ka sın kpıɛrɛ a ka. Ala ı fʊ sɔɔ naa, ın 'yɔ̃ɔn sɛɛr ata a ka na, ka fʊ so a ĩsʊɔ, ka Mosesı mı so a ĩsʊɔ, ka Elaija mı so a ĩsʊɔ."

5Wʊn chɛnɛ 'yɛrɛ ka a julõjupıla wa pɔɔ ba naa, ka Nãaŋmın kɔkɔr 'yɛr be a julõjuur pɔ, "Nyã lɛ a n Binʊ̃nãa, a n pʊɔ pɛl wʊ naa, yı chɛlɛ a wʊ 'yɛr."

6A poturbo na wa wõ a nıtɔ̃ dãbĩɛ kpɛ ba naa ka ba lo kpa tẽe.

7Tıchɛ ka Yesu wa sır ba tı 'yɛrɛ, "Yı ir, yı ta joro dãbĩɛ ɛ."

8Ban wa dʊɔ kaa, baa nyɛ nırɛ jaa ka a Yesu tɛɛ ba lɛ ɛ.

9Ban wa yi a tɔ̃ɔ ju suro, Yesu kpãa ba naa, "Yı taa 'yɛrɛ kʊrɔ nırɛ jaa a bon 'lɔ yın nyɛ ɛ, tı tãn a daar 'lɔ a maa Nısaal Bie na lıɛb ir a kũu pɔ."

10Ka a wʊ poturbo sʊʊr wʊ, "Ŋmınɛ lɛ a ı ka a nɛɛ wiwiilbe 'yɛr ıka Elaija lɛ na de nie wa?"

11Ka Yesu 'yɛr, "Sırɛ jaa lɛ, ıka Elaija wa naa wa chɔɔr a bonsı a jaa.

12Tıchɛ yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yı ıka Elaija den nie wa ka baa bɔ̃ɔ wʊ ɛ, tıchɛ ba ı wʊn a lɛ na pɛl a ba pʊɔ. Lɛ mı lɛ a maa Nısaal Bie mı na di a dɔɔyɛ a ba nuur pɔ."

13Be lɛ a poturbo pãa bɔ̃ɔn ıka Jɔɔn Kɔ̃suoro 'yɛr lɛ wʊ 'yɛrɛ.

14Yesu nı a wʊ poturbo na wa chen a nıyɔɔ sɛ̃, daba wa gbur dumo a wʊ niem,

15tı 'yɛr, "N Soro, kaa a n bie nıbaal, kpũgul lɛ wʊ loro na wʊ dire dɔɔyɛ yɔɔ, sɔ̃ɔ ĩsʊɔ wʊ ma lon bũu pɔ bıı kʊ̃ɔ pɔ.

16N tara wʊn waan a fʊ poturbo sɛ̃, tıchɛ baa tʊ̃ɔ sãa wʊ ɛ."

17Ka a Yesu 'yɛr, "Yın dına nıbɛ babãma dẽme, a yı sɔɔfʊ na ba jĩ bon ɛ, n be a yı sɛ̃ naa tı tãn dabor? N tara nı yı kãnyir jĩ ŋmınɛ?" Tı 'yɛr a daba, "Tɔɔ a bie wa kʊ ma."

18Yesu tãn a sıdɛɛr ka wʊ yi a bie pɔ, a dẽdẽe daa ka a bie sa.

19A poturbo wan a Yesu tɛɛ sɛ̃ wa sʊʊr, "Ŋmınɛ a ı ka sın ba tʊ̃ɔ dii a sıdɛɛr bar ɛ?"

20Wʊ 'yɛr kʊ ba, "Bojũu a yı sɔɔfʊ ba jĩ bon ɛ. Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yı, yın tara sɔɔfʊ kʊ jĩ a kɔ̃kɔ̃ɔ bir, yın 'yɛr kʊ a tɔ̃ɔ nyãna, ir a ka chen a be; wʊn ir chen. Tı yele jaa kʊ ı kpɛ̃ɔ kʊ yı ɛ."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Ban wa lɔ̃ɔ taa a Galilee, Yesu 'yɛr kʊ ba, "Ban gar 'yɔ̃ɔ a maa Nɪsaal Bie ka n di dɔɔyɛ a nɪbɛ nuur pɔ.

23Ban kʊ maa naa, ka a ber ata daar ka n lɪɛb ir ɪ vʊr." Ban wõ a nɪtɔ̃, ba pʊʊr sɔ̃ɔ naa.

24A Yesu nɪ a wʊ poturbo na wa ta a Kapenahum, a puorfʊ yir lõpodierbe wa 'yɛr a Pita, "A yɪ wiwile maa yab a puorfʊ yir lõpoo bɪɪ?”

25Ka wʊ 'yɛr, "Ɔ̃ɔ, wʊ ma yab naa." Pita na wa ta a yir, Yesu lɛ de nie sʊʊr Simon, "Bo lɛ fʊ tɪɛr?" Ba boo lɛ ma yab a lõpoo kʊ a wɛr ju nãmɪne? A ba bibiir lɛ bɪɪ nɪyor lɛ ma yab?

26Pita na 'yɛr ɪka nɪyor sɛ̃, lɛ Yesu 'yɛr kʊ wʊ, "A lɛ a bibiir son ba mĩɛ.

27Tɪchɛ saa bʊɔrɔ ɪka sɪ sɔ̃ɔ a nɪbɛ banyãna pʊɔ ɛ, yɪ chen a man pɔ tɪ lɔb a jĩpĩɪ, yin wa ir a jĩdɔ̃ɔ 'lɔ yɪ yuo a nɛɛ, yɪn nyɛn libir, yɪ de ya a sɪ lõpoo. De a jĩm 'lɔ fʊn dɔ̃ɔ nie nyɔɔ, fʊ̃ʊ wa haa a wʊ nɛɛ fʊn nyɛn libibir, de a 'lɔ yab a sɪ lõpoo."

Matiu 18

1A sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃ lɛ a poturbo wa a Yesu sɛ̃ na ba wa sʊʊr, "An lɛ ɪ kpɛ̃ɛ gar ba jaa a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ pɔ?”

2Wʊ bʊɔl bibile na wʊ vɛ̃ a wʊ ara a ba pɔ,

3tɪ wʊ 'yɛr, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ, yɪn baa lɪɛb na yɪ kaara fɪka bibiir kaar ɛ, yɪ kʊ̃ tʊ̃ɔ kpɛ a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ pɔ ɛ.

4A lɛ jʊ̃u, nɪrɛ 'lɔ na sɪɪr wʊ mĩɛ a bibile nyãna kaar, lɛ ɪ a kpɛ̃ɛ gar ba jaa a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ pɔ.

5"Nɪrɛ 'lɔ jaa na de a bibile nyãna a n jʊ̃u, maa lɛ wʊ de.

6Tɪchɛ, ala ɪ ĩsʊɔ jaa mɪ vɛ̃ naa a bʊ̃bile nyãna na sɔɔ ma ɪ yelbier, a nɪnyɪnɛ 'lɔ̃nɔ̃, bala 'mɔɔ nɪɛr lʊ̃ yɔɔl a wʊ nyĩe pɔ daa 'yɔ̃ɔ a man pɔ, ala sa.

7"Nɛbier lɛ kʊ a wɛr, a bɛɛr kaa na vɛ̃ ka ba ɪ yelbier. Bɛɛr kaa na wa naa, tɪchɛ nɛbier lɛ kʊ a nɪrɛ 'lɔ 'yɔ̃ɔ an tu wa!

8Ala ɪ a fʊ nʊ̃u bɪɪ gbɛr vɛ̃ naa ka fʊ ɪ yelbier, ŋmaa wʊ lɔb bar. Fʊn tɪ kpɛ a nyɛvʊr pɔ nɪ nʊ̃ŋmaa bɪɪ gbɛŋmaa sãn fʊn tara a nuur nɪ a gbɛɛ a jaa ayi tɪ na fʊ tɪ kpɛ a wõm jie a be a bʊ̃u na ba kpĩine ɛ.

9Ala ɪ a fʊ nɪbir mɪ vɛ̃ naa ka fʊ ɪ yelbier, 'loo lɔb bar. Fʊn tɪ kpɛ a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ pɔ nɪ nɪbifɪɛ sa naa fʊn tara a nɪbie ayi tɪ na fʊ tɪ kpɛ wõm jie.

10"Yɪ bɔ̃ɔn sʊ̃ na yɪ taa kaara a bʊ̃bil banyãna ĩsʊɔ pɔrɔ ɛ, yelmĩɛ jaa lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ a ba malakasɪ ben a saaju ma kaara a n Sãa niem.

12"Bo lɛ yɪ tɪɛr? Ala ɪ a nɪrɛ ĩsʊɔ tara na piir kɔbaa, ka bʊ̃'yen wa bɔr, a ba ɪ wʊn bar a kɔbaa forbir ala a pɛchiin baa pɔ, tɪ yʊɔrɔ bʊɔrɔ a bʊ̃'yen 'lɔ tɪ tãn a sɔ̃ɔ 'lɔ jaa wʊn na tɪ nyɛ wʊ bɪɪ?

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ yɪ, 'lɔ wa nyɛ wʋ, nʋ̃ɔ ma kpɛ wʋ naa gar a kɔbaa forbir ala na ba bɔr ɛ.

14Lɛ nɪ wʋ ju mɪ lɛ ɪka a ba ɪ a yɪ Sãa saaju bɔfʋ ɪka a bʋ̃bil banyãna ĩsʋɔ wʋ bɔr ɛ.

15"Ala ɪ a fʋ yɛbɛ ĩsʋɔ ɪ fʋn yelbier, chen tɪ wiil wʋ a wʋ sɔ̃ɔnaa fʋ̃ʋ nɪ a 'lɔ tɛɛ. 'Lɔ wa sɔɔ a wʋ bɔrfʋ, yɪ lɛ ɪn yɛɛr go.

16Tɪchɛ 'lɔ ba wa sɔɔ a fʋ 'yɛr ɛ, tara nɪbʋ̃'yen bɪ nɪbɛ ayi chiin, ka a nɪbɛ ayi bɪ nɪbɛ ata di a 'yɛr dãasɪɛ.

17'Lɔ wa tɔr a nɪbɛ bala niem, 'yɛr kʋ a pupuorbiir, ka 'lɔ wa chɛnɛ tɔr na waa tu a ba nɛɛ ɛ, fʋ maal wʋ fɪka a lɛ fʋn na maal a nɪyuo, bɪ a lõpodier kaar.

18"Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ yɪ, bon 'lɔ jaa yɪn lũ ka a wɛr pɔ, mɪ lũn a saaju bon 'lɔ yɪn lor bar a wɛr pɔ a mɪ lor bar a saaju.

19"Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ yɪ, a yɪ nɪbɛ ayi tara sɔɔfʋ sʋɔr bon jaa, a n Sãa na be a saaju na kʋ yɪ naa.

20Jie 'lɔ nɪbɛ ayi bɪ ata na ara nɪ a maa yuor, n ben a ba pɔ."

21Pita wan wa sʋʋr wʋ, "N Soro, ala ɪ a n tɔ sʋɔ ɪ man yelbier gbɛɛ aŋmɪnɛ lɛ ɪn vɛ̃ bar wʋ? Gbɛɛ ayopõi (7) bɪ?"

22Ka a Yesu 'yɛr kʋ wʋ, "N 'yɛrɛ na kʋrɔ fʋ a ba ɪ gbɛɛ ayopõi ɛ, tɪchɛ gbɛɛ lɪjaata nɪ pie nɪ ayopõi gbɛɛ ayopõi (77)."

23"A lɛ jũu a Nãaŋmɪn nãalʋ̃ʋ na nyɛntaa fɪka nãa na bʋɔr ɪka 'lɔ nɪ a wʋ tʋ̃tʋ̃nbɔ ba guor a ba libie kaa.

24Wʋn wa tɪ piel guoro a libie yele ba nyɔɔn ĩsʋɔ na di wʋ turo pie sãn waan a wʋ sɛ̃,

25wʋn kʋ̃ tʋ̃ɔ yab a sãn ɛ, a wʋ nɪkpɛ̃ɛ 'yɛr ɪka ba da 'lɔ nɪ a wʋ pɔɔ nɪ a bibiir nɪ a wʋ bonsɪ a jaa yab a sãn.

26"Ka a tʋ̃tʋ̃nɔ̃ lo gbur dumo a wʋ niem lɔɔrɔ nuur 'yɛrɛ, 'Tara nɪ ma kãnyir, ɪn yab a fʋ sãma a jaa.'

27A nɪkpɛ̃ɛ kãan a wʋ nɪbaal tɪ vɛ̃ a wʋ sãma kʋ wʋ, tɪ bar wʋ.

28"Tɪchɛ, a daba nyã nɪ wʋ ju na wa yɪ a yõo nyɛ a wʋ tʋ̃tʋ̃tɔ sʋɔ na di wʋ toofar kɔbaa sãn, wʋ chɪm a daba kɔkɔr pɔ tɪ 'yɛr, 'Yab ma a sãn fʋn di.'

29"Ka a tʋ̃tʋ̃nɔ̃ nyã mɪ lo gbur dumo tɪ sʋɔrɔ, 'Tara nɪ ma kãnyir, tɪ ɪn yab fʋn a sãn.'

30"Ka wʋ tɔr, tɪ nyɔɔ wʋ chiin tɪ pɔɔ tɪ tãn a sɔ̃ɔ 'lɔ wʋn yab a sãn.

31A wʋ tʋ̃tʋ̃taaba na wa nyɛ a lɛ wʋn ɪ, ba pʋɔ sɔ̃ɔ naa, ka ba chen tɪ man a jaa kʋ a nɪkpɛ̃ɛ a lɛ jaa na ɪ.

32Ka a wʋ nɪkpɛ̃ɛ bʋɔl wʋ wa sʋʋr wʋ, 'Fʋ̃ʋ tʋ̃tʋ̃putuo sʋɔ. Fʋn sʋɔr ma jũu lɛ so ka n vɛ̃ a sãn bar fʋ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

33Fʊ mɪ kʊ̃ naa kaa a fʊ tʊ̃tʊ̃tɔ sʊɔ nyã nɪbaal nɪtãa a lɛ ɪn kaa a fʊ nɪbaal ɛ?’

34A wʊ nɪkpɛ̃ɛ suur ir naa ka wʊ de wʊ tɪr ɪka ba tɪ pɔɔ wʊ ge wʊ tɪ tãn a daar 'lɔ wʊn yab a sãn a jaa.

35"Lɛ mɪ lɛ a n Sãa na be a saaju na ɪ yɪ mɪ, yɪn baa vɛ̃ a yɪ yɛbɛ yelbier bar ɛ."

Matiu 19

1Yesu na wa 'yɛr a anyã baar, wʊ yin a Galilee chen Judiya paal pɔ, a Jordan man gɔ̃ɔn.

2Nɪyɔɔ turo wʊ naa, ka wʊ sãa a ba baalsɪ a be.

3Faraseemɪne bamɪne wan a wʊ sɛ̃ ɪka ba wa bɛɛr wʊ kaa, na ba sʊʊr wʊ, "Sɔr ben be ɪka daba wʊ bar a wʊ pɔɔ yele kɔ̃ɔ jʊ̃u bɪɪ?”

4Ka Yesu 'yɛr, "Yaa kar a be a nɪrɛ 'lɔ na maal ba a pielfʊ daar 'Maal daba nɪ pɔɔ' ",

5na wʊ 'yɛr, "A lɛ jʊ̃u, daba na bar a wʊ sãa nɪ a wʊ ma, tɪchɛ ka 'lɔ nɪ a wʊ pɔɔ ɪ bʊ̃'yen, ka ba jaa ayi ɪ ĩgãn bʊ̃'yen?

6Baa lɛ chɛnɛ ɪ ayi ɛ, tɪchɛ ba ɪn ĩgãn bʊ̃'yen. A lɛ jʊ̃u, bon 'lɔ Nãaŋmɪn na 'mataa, nɪrɛ wʊ ta oor aa ɛ.”

7Ka ba sʊʊr wʊ, "Ɔmɪnɛ ka a Mosesɪ 'yɛr ɪka sɪ kʊ wʊ pɔɔ bar gãn, tɪ bar wʊ?”

8Ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "Bojʊ̃u a yɪ nyãkpĩɛn jʊ̃u lɛ so ka a Mosesɪ bar a sɔr ɪka, yɪ bar a yɪ pɔbɔ, tɪchɛ a pielfʊ daar a ba dɔ̃ɔ be a lɛ ɛ.

9A lɛ jʊ̃u, n 'yɛrɛ na kʊrɔ yɪ, nɪrɛ 'lɔ jaa na bar a wʊ pɔɔ, ka ala ba ɪ sɛ̃fʊ jʊ̃u tɪ kul pɔɔ yuo, wʊ sɔ̃ɔn a kul taa.”

10A wʊ poturbo 'yɛr kʊ wʊ, ala ɪ lɛ lɛ a be a daba nɪ a wʊ pɔɔ, a ba sɛɛ ɪka nɪrɛ wʊ kul pɔɔ ɛ.

11Tɪchɛ ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "Nɪrɛ jaa kʊ̃ tʊ̃ɔ sɔɔ a wiilfʊ nyã ka a bala a Nãaŋmɪn na vɛ̃ a ba bɔ̃ɔ a par tɛɛ ba lɛ ɛ.

12Bamɪne ben be na ba dɔɔr ɛ, an ɪ lɛ lɛ ba dɔɔ ba ka be, ka bamɪne mɪ a ba taaba lɛ maal ba ka baa dɔɔr ɛ, ka bamɪne mɪ tɔr a kul taa a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ jʊ̃u, 'lɔ jaa nɪ na tʊ̃ɔ sɔɔ a wiilfʊ nyã, wʊ sɔɔ.”

13Nɪbɛ waan na bibiir ɪka wʊ dɔɔl ba a wʊ nʊ̃u na wʊ sʊɔr Nãaŋmɪn kʊ ba. Tɪchɛ a poturbo mɪɪn 'yɔ̃ɔ a bala na waan ba.

14Ka a Yesu 'yɛr, "Yɪ bar a bibiir sɔr ka ba wa a n sɛ̃, yɪ ta pii ba sɔr ɛ, a banyã taaba lɛ so a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ.”

15Wʊ dɔɔl ban a wʊ nuur sʊɔr Nãaŋmɪn kʊ ba, tɪ chen.

16Be lɛ ka nɪrɛ ĩsʊɔ wa a wʊ sɛ̃ wa sʊʊr, "Wiwile, bo yelvɪla lɛ ɪn ɪ naa nyɛ nyɛvʊr na ba tara baarfʊ ɛ?”

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Ka a Yesu sʊʊr, "Ŋmɪnɛ a fʊ sʊrɔ ma bon 'lɔ na ɪ vɪla? Nɪbʋ̃'yen tɛɛ lɛ ɪ nɪbie. Ala ɪ fʊ bʊɔrɔ na ɪka fʊ nyɛ nyɛvʊr turo a nɛbinsɪ."

18Ka daba sʊʊr wʊ, "A boo?" Ka Yesu 'yɛr, "Ta kʊ nɪrɛ ɛ, ta sɛ̃ ɛ, ta ju ɛ, ta di jir dãasɪɛ ɛ,

19'yɔ̃nɔ̃ a fʊ sãa nɪ a fʊ ma, na fʊ mɪ lɛ nʋ̃ a fʊ tɔ sʊɔ a fʊ mĩɛ kaar."

20Ka a daba 'yɛr kʊ wʊ, "N tu naa anyãna a jaa, bo lɛ chɛ ma?"

21Ka a Yesu 'yɛr kʊ wʊ, "Ala ɪ fʊ bʊɔrɔ na ɪka fʊ ɪ chɛchɛ, tɪ de a fʊ bʋ̃tarsɪ a jaa da, na fʊ de a libie kʊ a nɔ̃n dẽme, fʊn nyɛn a Nãaŋmɪn nãalʋ̃ʊ tɪ na fʊ wa turo ma."

22A daba na wa wõ a nɪtɔ̃, wʊ chiin naa pʊsɔ̃ɔ bojũu wʊ tara na bʋ̃tarsɪ.

23Ka Yesu 'yɛr kʊ a wʊ poturbo, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ yɪ, an ɪn kpɛ̃ɔ tara sʊɔ na kpɛ a Nãaŋmɪn nãalʋ̃ʊ pɔ.

24Sɪrɛ jaa lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ go, an ɪn kɔ̃mɔ̃kɔ̃mɔ̃ ka nyɔɔma na kpɛ kparpĩi bɔɔ pɔ gar tara sʊɔ na kpɛ a Nãaŋmɪn nãalʋ̃ʊ pɔ."

25A poturbo na wa wõ a nɪtɔ̃, nɛɛ 'maa ba naa ka ba sʊrɔ, "An lɛ na pãa nyɛ faafʊ?"

26Ka Yesu kaa ba tɪ 'yɛr, "Ala na ɪ tuo nɪrɛ sɛ̃, Nãaŋmɪn sɛ̃ yele jaa ba ɪ tuo ɛ."

27A Pita 'yɛr kʊ wʊ, "Nyɛ sɪn bar bonsɪ a jaa tɪ wa turo fʊ? Bo sãyar lɛ sɪn nyɛ?"

28Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ, a bonsɪ a jaa bʋ̃paalaa lɪɛbfʊ daar, a maa Nɪsaal Bie na jĩnɛ naa a tɪr nãalʋ̃ʊ dakɔɔ ju. Ka a yɪn bala mɪ na turo ma mɪ jĩnɛ a nãa dakɔɔ pie nɪ ayi ju, tɔɔrɔ a Isɪral bala pie nɪ ayi 'yɛr.

29Nɪrɛ nyã jaa na bar a wʊ yir bɪɪ yɛɛr bɪɪ yɛpɔbɔ, bɪɪ sãa, bɪɪ ma, bɪɪ bibiir, bɪɪ puo a maa jũu na nyɛn dɔɔltaa gbɛɛ kɔbaa tɪ tara nyɛvʊr na ba tara baar fʊ ɛ.

30Tɪchɛ a nɪyɔɔ na de a nie na wa ben puor, tɪchɛ ka a puor dẽme nɪ wa de a nie.

Matiu 20

1"Nãaŋmɪn nãalʋ̃ʊ nyɛntãan fɪka daba kɔ̃ɔ na dɔ̃ɔ ŋmaa ir bibio jaa pipi yi ɪka wʊ tɪ bɔ nɪbɛ ka ba chen tɪ kɔ wʊ puo pɔ.

2Wʊ sɔɔ naa ɪka wʊn yab ba naa a lɛ ban na de a bɪbir gbul ka wʊ tara ba chiin a wʊ puo pɔ.

3"A mɔ̃tɔ̃ɔ nɪ lɛ wa do bĩlãa wʊ yɪn tɪ nyɛ a nɪbɛ bamɪne na ara a daa pɔ na baa maala bon jaa ɛ.

4Ka wʊ 'yɛr kʊ ba, 'Yɪ mɪ chen a n puo pɔ tɪ ɪn yab yɪn naa a lɛ jaa na sɛɛn.'

5Ka ba sɔɔ chen. Tɪ wʊ lɛ yɪ go a mɔ̃tɔ̃ɔ na wa vɪrʋ̃ gar ju sãlsɔɔ nɪ a mɔ̃tɔ̃ɔ na wa suro a tɪr pɔ na wʊ tɪ bɔ a nɪbɛ bamɪne mɪ.

6A jãanɔ'maar sɔ̃ɔ, wʊ lɛ yin tɪ nyɛ bamɪne mɪ na chɛnɛ jɛ̃ pɔrɔ jaa. Ka wʊ sʊʊr ba, 'Bo lɛ so a dɪna yɪn jĩnɛ ba maala bon jaa ɛ?'

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7A ba 'yɛr, 'Nɪrɛ jaa ba sʊɔr sɪ kɔb ɛ.' Ka wʊ 'yɛr kʊ ba, 'Yɪ wa a sɪ chen a n puo pɔ a yɪ tɪ kɔ.'8"Jãanʊɔr na wa ta, a puo sʊɔ 'yɛr kʊ a nɪrɛ 'lɔ na kaara a wʊ puo, 'Bʊɔl a tʋ̃tʋ̃nbɔ kʊ ba a ba libie, de nie piel a bala na bɪɛr wa tɪ tãn a bala na dɔ̃ɔ nie wa.'

9"A bala na wa bɪɛr wa ĩsʊɔ jaa den a bɪbir gbul libir.

10A dɔ̃ɔ nie dẽme na wa tɪ wa, ba tɪɛr ɪka ban nyɛn gar a lɛ, tɪchɛ a wʊ kʊ ĩsʊɔ jaa mɪ bɪbir gbul libir.

11Tɪchɛ ban wa de a lɛ baar, ba vʋ̃n nɛɛr 'yɔ̃ɔ a puo sʊɔ,

12na ba gɔ̃ɔnɔ̃ a puo sʊɔ 'yɛrɛ, 'A nɪbɛ banyãna wa bɪɛr wa tɪ fʊ yab sɪ jĩtaa, nɪ sɪn na ŋmaa ir nɪ ɔɔr wa tʋ̃ lɛ̃ɛɛ ka mɔ̃tɔ̃ɔ ŋme sɪ tɪ mʊrʋ̃.'

13"Ka wʊ lɪɛb sʊʊr a ba ĩsʊɔ, 'N badaba, n ba ɪ fʊ dɛɛr ɛ, a ba ɪ yɪn lɛ sɔɔ ɪka yɪn den a bɪbir gbul libir ɛ?

14De a fʊ libir chiine. Maa lɛ nʋ̃ naa kʊ a puor dẽme nɪtãa a lɛ ɪn kʊ yɪ.

15N ba tara sɔr na de a n libie ɪn a lɛ ɪn bʊɔrɔ bɪɪ? Bɪɪ fʊ tara nyuur nɪ a n maal vɪla?'

16"A lɛ jũu, a puor dẽme na wa ben niem ka a nie dẽme mɪ wa be a puor."

17Yesu na wa pãa duoro a Jerusalɛm, wʊ tara na a poturbo pie nɪ ayi yin chẽchẽɛ na wʊ tɪ 'yɛr kʊ ba,

18"Nyɛ, sɪ ben duoro a Jerusalɛm ka ban tɪ de a maa Nɪsaal Bie 'yɔ̃ɔ a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a nɛɛ wiwiilbe nuur pɔ.

19Ban de man kʊ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, ka ba la ma, tʊrɔ ma, chɪrɛ nataar 'yɔ̃ɔnɔ̃ ma, na ba ge ma, tɪ kʊ ma, ka a ber ata daar ka n ir ɪ vʊr go."

20Be lɛ ka Jebedee pɔɔ tara a wʊ bibiir ayi waan a wʊ sẽ wa lo gbur dumo a wʊ niem na wʊ sʊɔrɔ bon kɔ̃ɔ.

21Ka a Yesu sʊʊr wʊ, "Bo lɛ fʊ bʊɔrɔ?" Ka wʊ 'yɛr, "Vẽ ka a n bibiir banyã ayi ka ĩsʊɔ jĩnɛ a fʊ nũsʋ̃ɔ ka ĩsʊɔ mɪ jĩnɛ a fʊ gʊbaa jie a fʊ nãalʋ̃ʊ pɔ."

22Ka a Yesu 'yɛr, "Faa bɔ̃ɔ a bon 'lɔ fʊn sʊɔrɔ ɛ. Ban tʋ̃ɔ nyũn a dɔɔyɛ ŋmele 'lɔ ɪn na nyũn ɔ?" Ka ba 'yɛr, "Sɪn tʋ̃ɔ naa."

23Ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yɪn tʋ̃ɔ nyũn a n ŋmele tɪchɛ maa kʋ̃ tʋ̃ɔ 'yɛr a buor sʊɔ na jĩnɛ a n nũsʋ̃ɔ bɪɪ a n gʊbaa jie ɛ, ka a bala a n Sãa na chɔɔr kʊ tɛɛ ba lɛ ɛ."

24A poturbo pie bala na wa wõ a nɪtɔ̃, ba nyɛn naa a yɛɛr ayi bala suur.

25Ka a Yesu bʊɔl ba waan wa 'yɛr, "Yɪ bɔ̃ɔn na ɪka a bala na kaara a nɪbɛ bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ lɛ kaara ba bon jaa pɔ, ka a ba nɪbɛrɛ tʋ̃ɔ ba.

26A kʋ̃ tʋ̃ɔ be a lɛ a yɪ pɔ ɛ, tɪchɛ nɪrɛ 'lɔ na bʊɔrɔ ɪka wʊ ɪ a yɪ kpẽɛ, wʊ ɪ a yɪ tʋ̃tʋ̃nɔ̃.

27Nɪrɛ 'lɔ mɪ na bʊɔrɔ ɪka wʊ ɪ a yɪ nɪdiere, wʊ ɪ a yɪ gbãgbaa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28Nıtãa lɛ a maa Nısaal Bie na ba wa ıka ba tũnɔ̃ kʋrɔ ma ɛ, tıchɛ ka wʋ ı a tũtũnɔ̃ na wʋ de a n nyɛvʋr faan nıyɔɔ yelbier bar.”

29Yesu nı a wʋ poturbo na wa yire a Jeriko nıyɔɔ turo wʋ naa.

30Ka a jɔ̃n ayi jĩnɛ a sɔr kõkoor. Ban wa wõ ıka Yesu lɛ tala, ka ba gboolo, "Sı Soro, David Bie wooo ı, kaa a sı nıbaal.”

31Ka a nıyɔɔ 'yɛr ıka ba bar gɔ̃mɔ̃ tıchɛ ka ba chɛnɛ gboolo, "Sı Soro, David Bie wooo ı, kaa a sı nıbaal.”

32Yesu ara na tı bʋɔl ba sʋrɔ, "Bo lɛ yı bʋɔrɔ ıka n maal kʋ yı?”

33Ka ba 'yɛr kʋ wʋ, "Sı Soro, sı bʋɔrɔ na ıka sı nyɛrɛ.”

34Nıbaal kpɛ̃n a Yesu, ka wʋ sıır a ba nıbie, ka ba nyɛrɛ na ba turo wʋ.

Matiu 21

1Ban wa gbʋrɔ a Jerusalɛm nı a Betefagı a Olive Tıır Tɔ̃ɔ ju, Yesu tũn a wʋ poturbo ayi,

2na wʋ 'yɛr kʋ ba, "Yı chen a tɛ̃bile 'lɔ na be a yı niem, yın tı nyɛn bʋ̃ɔ ban lũ ka a bʋ̃pɔl ara kɔɔ wʋ, yı for yaa waan.

3Ala ı nırɛ wa sʋʋr yı naa, 'Ŋmınɛ a yı foro a bʋ̃ɔ?' Yı 'yɛr kʋ wʋ, 'A Sı Soro lɛ bʋɔrɔ yaa.' Wʋn bar sɔr ka yı foraa waan fɔɔ jaa.”

4A yele anyã ı na ka a na ı yelmĩɛ a lɛ a Nãaŋmın 'yɛ'yɛrɛ na dɔ̃ɔ 'yɛr na wʋ 'yɛrɛ.

5"'Yɛr kʋ a Jerusalɛm nıbɛ, 'Nyɛ, a yı nãa waara na a yı sɛ̃. Wʋ siir wʋ mĩɛ na wʋ do bʋ̃ɔ. Bʋ̃pɔl bile lɛ wʋ do waara nı.' “

6A poturbo chen tı tʋ̃ a lɛ a Yesu na 'yɛr ıka ba ı.

7Ba waan na a bʋ̃ɔ nı a bʋ̃pɔl bile na ba de a ba fɔɔr 'yıɛr dɔɔl, ka wʋ do jĩnɛ a bʋ̃pɔl ju.

8Nıyɔɔ 'yıɛr a ba fɔɔr a sɔr pɔ ka bamıne mı 'mɛl vaı 'yıɛr a sɔr pɔ.

9A nıyɔɔ bala na be a niem nı a bala na turo a puor chılɛ na 'yɛrɛ, "Yãan yooo, Nãa David Bie! Nãaŋmın wʋ sʋ̃ʋ a 'lɔ wʋn tʋ̃! Yãan yooo, dãnfʋ wʋ ta a saaju Nãaŋmın.”

10Wʋn wa kpɛ a Jerusalɛm tɛ̃e pɔ, a nıbɛ ba jaa ırɛ na yulõbʋmm, na ba sʋrɔ, "An lɛ a nyã?”

11Ka a nıyɔɔ bala na turo wʋ 'yɛr, "Nyã lɛ ı a Nãaŋmın 'yɛ'yɛrɛ, Yesu na yi a Najaretı na be Galilee.”

12Yesu kpɛ naa a Nãaŋmın puorfʋ yir bɛchaar pɔ, na wʋ dire a bala na chiin a bonsı tı daara nı a bala na daara baraa, tı na wʋ dara a libitɛɛrbɛ tɛɛbʋlsı nı a bala na daara a papar dakɔɔr lɔɔrɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Wʊ 'yɛr kʊ ba, "A sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ ɪka, 'A n yir na ɪ naa Nãaŋmɪn sʊɔrfʊ jie,' tɪchɛ 'Ka yɪn maal wʊ ka wʊ ɪ nãnyisɪ sɔɔlfʊ jie.' “

14Jɔ̃n nɪ gbɛrsɪ chen a be a Nãaŋmɪn puorfʊ yir ka wʊ sãa ba.

15Tɪchɛ a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a nɛɛ wiwiilbe na nyɛ a nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ wʊn tʊ̃ nɪ a bibiir na ɪrɛ a gɔ̃mɔ̃ a Nãaŋmɪn puorfʊ yir pɔ ɪka, "Yãan yooo! Nãa David Bie." Ka a ba pʊʊr sɔ̃ɔ.

16Ba sʊɔr a Yesu, "Fʊ wõn a lɛ a bibiir banyãna na 'yɛrɛ ɔ?" Ka wʊ 'yɛr, "Ɔ̃ɔ, yaa dɔ̃ɔ kar ɪka, 'A bibiir nɪ bipɪlɛ nɛgãma pɔ lɛ yɪ bʊɔrɔ pɛɛfʊ ɛ?' “

17Wʊ bar ba naa tɪ yi chen a Betanɪ tẽe pɔ tɪ gã a be.

18Wʊn wa lɪɛb chen a tẽkpẽɛ pɔ a bibio, kɔ̃ kpɛ wʊ naa.

19Wʊ nyɛn kɔ̃kɔ̃ɔ tɪɛ na ara a sɔr kõkoor, a wʊ chen tɪ ta ka wɔ̃mɔ̃ ba be be ɛ, tɪ wʊ ɪ va nara tɛɛ. Ka Yesu 'yɛr kʊ a tɪɛ, "Fʊ kʊ̃ lɛ wɔ̃ wɔ̃mɔ̃ go ɛ!" Ka a tɪɛ juɔl kpi ajienaa.

20A poturbo na wa nyɛ a tɪɛ na kpi, nɛɛr 'maa ba naa ka ba 'yɛrɛ, "Ŋmɪnɛ lɛ a tɪɛ ɪ juɔl ajienaa a lɛ?”

21Ka Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ, yɪn tara sɔɔfʊ na yaa baal ɛ, a ba ɪ a lɛ na tʊ̃ kʊ a tɪɛ nyã tɛɛ lɛ yɪn tʊ̃ ɛ, tɪchɛ yɪn gba 'yɛr kʊ a tɔ̃ɔ nyãna, 'Ir suu a man pɔ,' tɪ wʊ̃n ir naa.

22Yɪn wa sʊɔr bon jaa tɪ tara sɔɔfʊ, yɪn nyɛ naa.”

23Yesu na wa tɪ kpɛ a Nãaŋmɪn puorfʊ yir bɛchaar pɔ na wʊ wile, ka a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a Juu nɪbɛrɛ wa a wʊ sẽ a sɔ̃ɔ 'lɔ wʊn wile wa sʊʊr wʊ, "Bo kpẽɔ lɛ fʊ de tʊ̃nɔ̃ nɪ a anyã nɪ an lɛ kʊ fʊ a sɔr ɪka fʊ tʊ̃nɔ̃ nɪ a anyã?”

24Ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "N mɪ na sʊʊr yɪn sʊʊrfʊ bʊ̃'yen. Yɪn wa tʊ̃ɔ wiil ma a par, n mɪ na wiil yɪ naa a nɪrɛ 'lɔ na kʊ ma a kpẽɔ ka tʊ̃nɔ̃ nɪ a anyãna.

25A Jɔɔn na dɔ̃ɔ suoro a nɪbɛ a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ, Nãaŋmɪn lɛ kʊ wʊ a sɔr bɪɪ nɪbɛ lɛ kʊ wʊ a sɔr? Yɪ 'yɛr n kaa?" Ka ba piel chɪrɛ taa, "Sɪn be 'yɛr ɪka Nãaŋmɪn lɛ tʊ̃ wʊ wʊn sʊʊr sɪ naa ka bo lɛ so ka saa sɔɔ de wʊ ɛ?

26Tɪchɛ sɪn mɪ 'yɛr ɪka nɪrɛ lɛ tʊ̃ wʊ a ba ɪ ɛ, sɪ joro naa a nɪbɛ dãbĩɛ bojũu nɪrɛ jaa sɔɔ naa ɪka a Jɔɔn ɪn Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ.”

27Be lɛ a ba 'yɛr kʊ a Yesu, "Saa bɔ̃ɔ ɛ." Ka a Yesu mɪ 'yɛr kʊ ba, "N mɪ kʊ̃ 'yɛr kʊ yɪ a nɪrɛ 'lɔ na kʊ ma a kpẽɔ ka n tʊ̃nɔ̃ nɪ a anyãna ɛ.”

28Ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "Ŋmɪnɛ lɛ yɪ tɪɛr? Daba lɛ tara bibiir ayi, na wʊ chen tɪ 'yɛr kʊ a dɔ̃ɔ sʊɔ, 'N Bie chen tɪ tʊ̃ a n puo tʊ̃mɔ̃ a dɪna.’

29Ka wʊ 'yɛr, 'N kʊ̃ chen ɛ,' tɪchɛ na wʊ ta sɔ̃ɔ lɪɛb a wʊ tɪɛr na wʊ chen.

30A sãa lɛ chen tɪ 'yɛr kʊ a ayi sʊɔ a lɛ nɪ wʊ ju mɪ, ka wʊ 'yɛr, 'N chen naa,' tɪ na wʊ tɔr.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

31"A bibiir banyãna ayi, buor sʊɔ lɛ tʊ̃ a wʊ sãa bɔfʊ?" Ka ba 'yɛr, "A dɔ̃ɔ sʊɔ lɛ." Ka Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yelmĩɛ jaa lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ a lõpodierbe nɪ a pɔɔ baar na dɔ̃ɔ yɪn nie kpɛ a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ pɔ.

32Jɔɔn Kɔ̃suoro wan wa wile yɪ a yelmĩɛ sɔr ka yaa sɔɔ de wʊ ɛ, tɪchɛ a lõpodierbe nɪ a pɔɔ baar sɔɔn de wʊ, yɪn sɔɔ wa nyɛ gba yaa lɪɛb a yɪ tɪɛr sɔɔ de wʊ ɛ.

33"Yɪ lɛ chɛlɛ a sʊkpa ĩsʊɔ. Daba lɛ kɔ wʊ puo na wʊ. Wʊ wɔɔn a puo wʊ jaa jilʊ̃, na wʊ tuu bɔɔ ka ban ma pɔr a wɔ̃mɔ̃ 'yɔ̃ɔnɔ̃ na ba nɛŋmɛr ir a kʊ̃ɔ. Wʊ mɛn jie ĩsʊɔ na do ka nɪrɛ na ma do jĩnɛ a be kaara a puo. Wʊ den a puo kʊ nɪbɛ ɪka ba kaara tɪ na wʊ yɔ chen paal yuo pɔ.

34A pɔrfʊ sɔ̃ɔ na wa ta, wʊ tʊ̃n a wʊ gbãgbaar ɪka ba chen a nɪbɛ bala sɛ̃ tɪ pɔr a tɪɛ wɔ̃mɔ̃.

35"Tɪchɛ ka a nɪbɛ bala nyɔɔ a wʊ gbãgbaar ŋme a ĩsʊɔ, na ba kʊ a ĩsʊɔ tɪ na ba lɔb a ĩsʊɔ nɪ kʊsɪbɛ kʊ.

36Be lɛ wʊ lɛ tʊ̃ a gbãgbaar bamɪne ka ba ge ba a lɛ nɛ nɪ wʊ ju.

37A baaraa lɛ wʊ tʊ̃ a wʊ mĩɛ bie a ba sɛ̃ na wʊ 'yɛr, 'Ban 'yɔ̃ɔ naa a n bie.'

38"Tɪchɛ a pokaarba na wa nyɛ a bie, ba 'yɛr kʊ taa, 'Nyã lɛ ɪ a bʊ̃dire, yɪ ɪ a sɪ kʊ wʊ tɪ de a bonsɪ.'

39Be lɛ ba nyɔɔ wʊ kʊ lɔb bar a puo kõkoor.

40"Pʊ̃pãanyã a puo sʊɔ wa wa, ŋmɪnɛ lɛ wʊn ɪ a pokaarba banyãna?"

41Ka ba 'yɛr kʊ wʊ, "Wʊn wan wa kʊ a pokaarba banyã ba jaa tɪ de a puo kʊ nɪyor, a bala na ma sɔɔ ka ba põ a puo bonsɪ a ŋmafʊ sɔ̃ɔ."

42Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yaa kar a jie nyã a Nãaŋmɪn gãn na 'yɛr ɪka a, 'A kʊsɪr 'lɔ a mɪmɪɛrbɛ na tɔr bar lɛ ɪ a kʊsɪr ju. A sɪ Soro lɛ tʊ̃ a nɪtɔ̃ ka a sɔb sɪ a nɪbie.'

43"A lɛ jʊ̃u n 'yɛrɛ na kʊrɔ yɪ, Nãaŋmɪn na faan a wʊ nãalʊ̃ʊ yin a yɪ sɛ̃ kʊ a nɪyor bala na sɔɔ wʊ.

44Nɪrɛ nyã na lo a kʊsɪr nyã ju na pʊrpʊr a, tɪchɛ a wʊ mɪ na kʊ nɪrɛ nyã ju wʊn lo dɔɔl."

45A Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a Faraseemɪne na wa wõ a wʊ sʊkpar anyãna, ba bɔ̃ɔn naa ɪka bala lɛ wʊ lɔɔrɔ a sʊkpar gbɛɛrɛ nɪ.

46Ka ba bʊɔrɔ na sɔr ɪka ba nyɔɔ wʊ, tɪ na ba joro a nɪyɔɔ dãbĩɛ bojʊ̃u ba nyɛn ka wʊ ɪ Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ.

Matiu 22

1Yesu lɛ lɔɔrɔ na sʊkpar kʊrɔ a nɪbɛ na wʊ 'yɛrɛ,

2"A Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ nyɛntãan fɪka nãa kɔ̃ɔ na maal a wʊ bidaba na kulo pɔɔ paalaa bʊ̃diir.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Wʊ tʊ̃n a wʊ tʊ̃tʊ̃nbɔ ɪka ba tɪ 'yɛr a bala wʊn bʊɔl a pɔɔ paalaa jie, tɪchɛ a bala wʊn bʊɔl ka ba tɔr.

4"Wʊ lɛ tʊ̃n nɪyor ɪka ba tɪ 'yɛr a bala wʊn bʊɔl, 'Nyɛ, n maal a pɔɔ paalaa bʊ̃diir baar, n kʊn a n nadar nɪ a napɔl ka yele jaa chɔɔr baar, yɪ wa a pɔɔ paalaa jie.'

5"Tɪchɛ ka ba tɔr ka nyã jaa ma chen wʊ chenfʊ jie, ka ĩsʊɔ mɪ chen a wʊ puo pɔ, ka ĩsʊɔ mɪ chen a wʊ yar jie.

6Tɪchɛ ka a bala na chɛ nyɔɔr a wʊ tʊ̃tʊ̃nbɔ ge ba tɪ na ba kʊ ba.

7A nãa suur ir naa ka wʊ tʊ̃ a wʊ sojasɪ ɪka ba tɪ kʊ a nɪkʊrbɔ bala tɪ chʊm a ba tẽe.

8"Tɪ na wʊ pãa 'yɛr kʊ a wʊ tʊ̃tʊ̃nbɔ, 'Yele jaa chɔɔr baar, tɪchɛ a bala ɪn bʊɔl ba sɛɛ ɛ.

9Yɪ yi a tẽe pɔ tɪ bʊɔl nɪrɛ jaa yɪn nyɛ ka wʊ wa a pɔɔ paalaa jie.'

10Lɛ lɛ, a tʊ̃tʊ̃nbɔ yin a tẽe pɔ tɪ bʊɔl nɪrɛ jaa ban nyɛ, a nɪmɪn nɪ a nɪdɛbɛ ka a yir wa sɛɛn nɪbɛ wʊ jaa.

11"Tɪchɛ a nãa na wa kpɛ ɪka wʊ kaa a nɪbɛ, wʊ nyɛn daba ĩsʊɔ na ba su a pɔɔbɪɛl fuu ɛ,

12Ka wʊ suur wʊ, 'N badaba, ŋmɪnɛ fʊ ɪrɛ wa kpɛ a ka tɪ ba su a pɔɔ paalaa fuu ɛ?' Ka a daba kpal a nɛɛ.

13"Ka a nãa 'yɛr kʊ a wʊ tʊ̃tʊ̃nbɔ, 'Yɪ lʊ̃ a wʊ gbɛɛ naa nuur na yɪ lɔb wʊ bar yõo a libe pɔ, be lɛ nɪbɛ na kõnõ tɪ ɔɔrɔ nyɪmɛ.'

14"Nɪyɔɔ lɛ ba bʊɔl, tɪchɛ bĩlãa lɛ ban chɛl ir."

15Be lɛ ka a Faraseemɪne guor taa na ba wa bɛɛr Yesu kaa na ba na nyɔɔ wʊ a wʊ 'yɛrbie pɔ.

16Be lɛ ba tʊ̃ a ba poturbo nɪ a nɪbɛ bamɪne na yi a Nãa Hɛrɔd sẽ, na ba 'yɛr, "Wiwile, sɪ bɔ̃ɔ naa ɪka fʊ ɪn yelmĩɛ sʊɔ, na fʊ wile Nãaŋmɪn sɔr nɪ yelmĩɛ, bojũu faa kaara lɛ nɪbɛ na 'yɛrɛ bɪ oor ɛ.

17'Yɛr kʊ sɪ a lɛ fʊn tɪɛr. A tara na sɔr ɪka sɪ yab a lõpoo kʊ a Nãkpẽɛ Siisa bɪ sɪ ta yab ɛ?"

18Tɪchɛ a Yesu na bɔ̃ɔn a ba pʊtɪdɛɛr jũu, ka ka wʊ sʊʊr ba, "Yɪn nɛɛr ayi dẽme. Bo lɛ yɪ bʊɔrɔ ɪka yɪ bɛɛr ma kaa?

19Yɪ wiil ma a libir n kaa." Be lɛ ba de a libikur waan.

20Ka wʊ sʊʊr ba, "An foto nɪ an yuor lɛ be a libir pɔ?"

21Ka ba 'yɛr, "A Nãkpẽɛ Siisa lɛ." Lɛ lɛ ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yɪ de a 'lɔ na ɪ a Nãkpẽɛ Siisa sofʊ na yɪ kʊ wʊ, na yɪ mɪ de a 'lɔ na ɪ a Nãaŋmɪn sofʊ mɪ kʊ a Nãaŋmɪn."

22Ban wa wõ a nɪtɔ̃, nɛɛ 'maa ba naa ka ba bar wʊ tɪ chen jaa jomm.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23A bıbir 'lɔ̃nɔ̃, a Saduseemıne na 'yɛr ıka a kũu pɔ irfʋ ba be be ɛ, ba wan a Yesu sɛ̃ wa sʋʋr wʋ,

24"Wiwile, Mosesı sɛb ıka yɛbɛ wa kpi tı bar pɔɔ na ba tara bie ɛ, a wʋ yɛbɛ wʋ kul a pɔɔkʋɔr 'lɔ na wʋ dɔɔ bibiir kʋ a wʋ yɛbɛ 'lɔ na kpi.

25Yɛɛr ayopõi lɛ dɔ̃ɔ be a ka a sı sɛ̃ ka a ba kpɛ̃ɛ kul pɔɔ na waa dɔɔ bie ɛ, tı kpi tıchɛ a pɔɔkʋɔr bar ka a yɛbɛ de kul.

26Ka a ayi sʋɔ mı de a pɔɔkʋɔr kul baa mı dɔɔ bie, tıchɛ ka wʋ mı kpi. A lɛ nɛ nı wʋ ju mı lɛ ata tı tãn a ayopõi sʋɔ.

27Ba jaa na wa kul a pɔɔkʋɔr nyã lʋɔr taa baar a pɔɔkʋɔr nyã mı baar kpi.

28Bala wa ir yi a kũu pɔ, a nıbɛ banyã ayopõi an pɔɔ, lɛ wʋn ı, an ı ba jaa kul wʋn lʋɔr taa?”

29Ka a Yesu 'yɛr kʋ ba, "Yaa nyɛ yın bɔr, bojũu yaa bɔ̃ɔ a Nãaŋmın gãma nı a wʋ kpɛ̃ɔ ɛ.

30Nıbɛ wa ir a kũu pɔ, ba kʋ̃ lɛ kul taa ɛ, tı ban kaara fıka malakası na be a saaju.

31Tıchɛ a kũu pɔ ir fʋ yele, yaa kar a lɛ a Nãaŋmın na dɔ̃ɔ 'yɛr kʋ yı ıka,

32n ı naa a Abraham Nãaŋmın nı a Isaakı Nãaŋmın nı a Jekɔb Nãaŋmın ɛ? Wʋ ın Nãaŋmın vʋr, waa ı Nãaŋmın kũu ɛ.”

33A nıbɛ na wa wõ a nıtɔ̃ nɛɛr 'maa ba naa nı a wʋ wiilfʋ.

34A Faraseemıne na wa wõ ıka Yesu 'yɛr tʋ̃ɔ a Saduseemıne, ba mı lɔ̃ɔn taa.

35Ka a ba ĩsʋɔ na ı a nɛɛ wiwile sʋʋr 'yɛrbir bʋɔrɔ ıka wʋ bɛɛr a Yesu kaa,

36"Wiwile, A Mosesı nɛbinsı a jaa pɔ, buor lɛ ı kpɛ̃ɛ?”

37Ka a Yesu 'yɛr kʋ wʋ, " 'Nʋ̃ a fʋ Soro Nãaŋmın nı a fʋ nyãa wʋ jaa, nı a fʋ nyɛvʋr wʋ jaa, nı a fʋ tıɛr wʋ jaa.’

38Nyã lɛ ı a kpɛ̃ɛ nı a nɛdɔ̃ɔ.

39A ayi sʋɔ mı nı nyã, 'Nʋ̃ a fʋ tɔ sʋɔ a fʋ kaar.’

40A Mosesı nɛɛr a jaa nı a Nãaŋmın 'yɛ'yɛrbɛ wiilfʋ kpãkpãana na a binfʋ nyãna.”

41A Faraseemıne na wa 'mataa, Yesu sʋʋr ba naa.

42"Ɔmınɛ lɛ yı tıɛr a Nı-iraa yele? An bie lɛ wʋ ı?" Ka ba 'yɛr kʋ wʋ, "David bie lɛ.”

43Ka a Yesu sʋʋr ba, "Ɔmınɛ lɛ ka a nãa David a Nãaŋmın Sıɛ na dɔ̃ɔ kpɛ, a wʋ bʋɔl wʋ ıka, 'N Soro'? Bojũu wʋ 'yɛr naa ıka,

44'A Soro 'yɛr kʋ a n Soro, "Jĩnɛ a n nũsʋ̃ɔ jie, ka n wa de a fʋ dɔ̃dẽme ka ba ı a fʋ gbɛɛ dɔɔlfʋ jie." ‘

45Ala ı David bʋɔl wʋn wʋ ıka, 'N Soro,' ŋmınɛ wʋn ırɛ wa ı a wʋ bie?”

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

46An yı a daar 'lɔ̃nɔ̃ chiine, nırɛ jaa ba lɛ haa nɛɛ 'yɛr 'yɛr ɛ bıı lɛ 'la sʊʊr sʊʊrfʊ jaa go ɛ.

Matiu 23

1Yesu pãa 'yɛr kʊ a nıyɔɔ bala nı a wʊ poturbo,

2"A nɛɛ wiwiilbe nı a Faraseemıne jĩnɛ na a Mosesı dakɔɔ ju.

3A lɛ jũu, yı maala a lɛ ban wile tı na yı turo, tı yı ta maala a lɛ ban maala ɛ, bojũu ba maa turo a lɛ ban wile ɛ.

4Ba ma lũn tuor tır tuo nıbɛ, tı maa sɔɔ de a ba nubir sır ɛ.

5"Yele jaa ban tɔ̃nɔ̃, ba ma bʊɔrɔ naa ıka nıbɛ ba nyɛ ba, na ba ma lũ a fɔɔr a ba jur pɔ, tı na ba ma su fuusı ban ma sɛ bonsı 'yɔ̃ɔ jaa vɛvɛɛ.

6Bala wa lɔ̃ɔ taa dire, a ji'yɔ̃ɔnsı jie lɛ ba ma nʊ̃ ıka ba jĩnɛ, nı a ba lɔ̃ɔfʊ jiir a jibɛrɛ jiir.

7Ala tı na ba ma bʊɔrɔ ıka bama puoro ba a dar pɔ, na ba ma bʊɔrɔ ıka nıbɛ ba bʊɔlɔ ba, Wiwiilbe.

8"Yı ta sɔɔ ka ba bʊɔlɔ yı, Wiwiilbe ɛ, nıkpɛ̃ɛ bʊ̃'yen tɛɛ lɛ yı tara. Yı jaa ın yɛɛr.

9Yı ta bʊɔl nırɛ jaa yı, sãa a wɛr pɔ ɛ, bojũu yı tara na Sãa bʊ̃'yen na be a saaju.

10Bıı yı ta bʊɔl nırɛ jaa wiwile ɛ, bojũu yı tara na Wiwile bʊ̃'yen tɛɛ na ı a Nı-iraa.

11A 'lɔ na bʊɔrɔ ıka wʊ ı a yı kpɛ̃ɛ wʊ ı a yı tʊ̃tʊ̃nɔ̃.

12Nırɛ 'lɔ na 'mɔɔrɔ a wʊ mĩɛ ire nı, Nãaŋmın na suun wʊn pĩlem tıchɛ nırɛ 'lɔ mı na siir wʊ mĩɛ Nãaŋmın na 'mɔɔ wʊn ka wʊ do.

13"Tıchɛ nɛbier ben a yın nɛɛ wiwiilbe nı a Faraseemıne na ı a nɛɛr ayi dẽme sẽ. Yı pɔɔn a nıbɛ var bar a Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ pɔ. Yın mĩɛ ba kpıɛrɛ ɛ, tı na yı pɔɔ var a bala na bʊɔrɔ a kpɛfʊ bar.

15"Nɛbier ben a yın nɛɛ wiwiilbe nı a Faraseemıne na ı a nɛɛr ayi dẽme sẽ. Yı ma yɔn jitɛbɛ nı a man pɔ na yı tı 'yɛr lıɛb nırɛ tıɛr, yın wa tʊ̃ɔ wʊ ka wʊ kaara a yı kaar, yı ma lıɛb wʊ naa ka wʊn di dɔɔyɛ a bũu dagel pɔ a yı kaar.

16"Nɛbier ben a bala na ı jɔ̃n tı na ba tɔɔrɔ a jɔ̃n, na ba ma 'yɛr ıka, 'Nırɛ 'lɔ na pɔn a Nãaŋmın puorfʊ yir a ba ı tuo ɛ, tıchɛ nırɛ 'lɔ na pɔn a sɛlma 'lɔ na be a Nãaŋmın puorfʊ yir a lũ wʊ naa.'

17Yı ın jɔ̃n na yı ı jɔlɔ. Buor lɛ ı kpɛ̃ɛ, a sɛlma bıı a Nãaŋmın yir 'lɔ na maal a sɛlma ka wʊ ı a chɛchɛ?

18Yı mı 'yɛr naa, 'Ala ı nırɛ pɔn na a Nãaŋmın bɔɔr lofʊ jie, a ba tuo ɛ, tıchɛ ala ı nırɛ pɔn na a Nãaŋmın kʊfʊ 'lɔ na dɔɔl a jie, a lũ wʊ naa.'

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Yɪn jɔ̃n banyã. Buor lɛ ɪ kpɛ̃ɛ, a kʊfʊ bɪɪ a Nãaŋmɪn bɔɔr lofʊ jie na ma vɛ̃ ka wʊ ɪ chɛchɛ?

20A lɛ jũu, nɪrɛ 'lɔ jaa na pɔn a Nãaŋmɪn bɔɔr lofʊ jie, pɔn wʊ naa nɪ bon jaa na dɔɔl a wʊ ju.

21Nɪrɛ 'lɔ mɪ na pɔn a Nãaŋmɪn yir, pɔn wʊ naa nɪ a nɪrɛ 'lɔ na jĩnɛ a be.

22Nɪrɛ 'lɔ mɪ na pɔn a saaju, pɔn naa a Nãaŋmɪn nãkɔɔ nɪ a nɪrɛ 'lɔ mɪ na jĩnɛ a be.

23"Nɛbier ben a yɪn nɛɛ wiwiilbe nɪ a Faraseemɪne na ɪ a nɛɛr ayi dẽme sɛ̃. Yɪ ma ir a bonsɪ pɔ jiir pie pɔ bʊ̃'yen lɔ̃ɔn badʊʊ gba vaar kʊ Nãaŋmɪn, tɪ na yɪ tɔr a Nãaŋmɪn nɛɛr ala na tɪrɛ bar na ɪ yelmĩɛ sɔr tufʊ, nɪbaal kaafʊ nɪ yelmĩɛ tarfʊ. A anyã lɛ a sɛɛ ɪka yɪ turo tɪ na yɪ taa ire amɪne bara ɛ.

24Yɪn jɔ̃tɔɔrbɔ ba nyã. Yɪ ma chuor a jãajubil bar tɪ ma vɔl a nyɔɔma.

25"Nɛbier ben a yɪn nɛɛ wiwiilbe nɪ a Faraseemɪne na ɪ a nɛɛr ayi dẽme sɛ̃. Yɪ ma pɛɛn a ŋmanyuraa nɪ a ladiraa a yõo tɪchɛ ka a pʊɔ sɛɛn bɔgar nɪ nyuur.

26Yɪn Faraseemɪne na ɪ jɔ̃n. Yɪ ma dɔ̃ɔ pɛɛ a ŋmanyuraa pʊɔ tɪchɛ ka a yõo mɪ pãa pɛɛ a yõo ka a vɪɛlɛ.

27"Nɛbier ben a yɪn nɛɛ wiwiilbe nɪ a Faraseemɪne na ɪ a nɛɛr ayi dẽme sɛ̃. Yɪ kaara fɪka yar ban pĩɛ ka a vɪɛlɛ, tɪchɛ ka a pʊɔ pɔ tara nɪbɛ kɔbɔ nɪ dɛɛr jaa bʊrɔ.

28Lɛ nɪ wʊ ju mɪ lɛ a yɪn a yõo, yɪ ɪn nɪtor a yɪ taaba sɛ̃, tɪchɛ a yɪ pʊɔm, yɪ tara na nɛɛr ayi nɪ putuyele.

29"Nɛbier ben a yɪn nɛɛ wiwiilbe nɪ a Faraseemɪne na ɪ a nɛɛr ayi dẽme sɛ̃. Yɪ mɛn a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ yar, tɪ na chɔɔr a bala na tor yar,

30tɪ na yɪ 'yɛr ɪka, 'Sɪn ta be be a sɪ sãakpãmɪne sɔ̃ɔ, sɪ kʊ̃ naa ta pʊɔ ba kʊ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ ɛ.'

31A nɪtɔ̃ jũu yɪ din a yɪ mĩɛ dãasɪɛ ɪka yɪ ɪn a nɪbɛ bala na kʊ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ bibiir.

32Yɪ baar baar a lɛ a yɪ sãakpãmɪne na dɔ̃ɔ ɪ.

33"Yɪn waa bibiir, ŋmɪnɛ yɪn ɪrɛ wa chĩɛ a bũu dagel kũu.

34A lɛ jũu ɪn tʊ̃n Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ, yɛ̃n dẽme, nɪ a wiwiilbe, ka yɪ kʊ bamɪne yɔɔl a daa ju, yɪn pɔɔn bamɪne na yɪ fɔb ba a yɪ lɔ̃ɔfʊ jiir, tɪ na yɪ pãa tulo yʊɔrɔ bʊɔrɔ ba a tẽn a jaa.

35Ka a na di yɪ a nɪbɛ bala na ɪ a nɪtor ba bɔ̃ɔ yele jaa yɪn kʊ, piel a Abel jʊ̃ɪ sɔ̃ɔ tɪ tãn a Jekariya bidaba Barakiya ban kʊ a Nãaŋmɪn bɔɔr lofʊ jie nɪ a puorfʊ jie chara pɔ.

36Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ, a yɪn dɪna nɪbɛ na nyɛn gefʊ a yele anyãna jũu.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

37"Pa yın Jerusalɛm nıbɛ, a yın na ma kʊrɔ a Nãaŋmın 'yɛ'yɛrbɛ na yı lɔɔrɔ a bala a Nãaŋmın na tʊ̃ a yı sɛ̃ nı kʊsıbɛ, nyɛ lɛ an ma ırɛ ma vɔlaa jĩ ka n ma bʊɔrɔ ıka n kaal a fʊ bibiir 'mataa fıka nʊ̃ɔ na ma ũun a wʊ bil, tıchɛ ka faa bʊɔrɔ ıka fʊ maal a lɛ ɛ.

38A lɛ jũu n bar a fʊ tẽe kʊ fʊ ka wʊ ı dakpolo.

39Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yı ıka yı kʊ̃ lɛ nyɛ ma go ɛ, wa tı tãn yın na 'yɛr ıka, 'Nãaŋmın wʊ sʊ̃ʊ a 'lɔ wʊn tʊ̃.' "

Matiu 24

1Yesu na wa yi a Nãaŋmın puorfʊ yir pɔ na wʊ chiine, a wʊ poturbo turo wile ıka wʊ nyɛ lɛ ban mɛ a Nãaŋmın puorfʊ yir ka wʊ kaara.

2Be lɛ a Yesu 'yɛr kʊ ba, "Mı yı mı nyɛ naa anyãna a jaa? Yelmĩɛ jaa lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yı, a kʊsıvıɛl anyãna ĩsʊɔ jaa kʊ lɛ wa chɛnɛ dɔɔl a wʊ tɔ ju ɛ. Ban wa dãn a jaa lɔb."

3Yesu na wa do jĩnɛ a Olive Tɔ̃ɔju, a poturbo wan a wʊ sɛ̃ a ba tɛɛ wa sʊʊr wʊ, "'Yɛr kʊ sı a daar 'lɔ̃nɔ̃ a anyãna nı na ı. Bo lɛ na ı a jĩnɛ a fʊ waa sɔ̃ɔ nı a wɛr baarfʊ daar?"

4Ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yı bɔ̃ɔn sʊ̃ ka nırɛ jaa ta wa bɛl yı ɛ.

5Bojũu, nıyɔɔ na de naa maa yuor waan wa 'yɛrɛ, 'Maa lɛ a Nı-iraa,' na ban bɛl nıyɔɔ.

6Yın wa wõn tam, ka ba 'yɛrɛ a tam 'yɛr, yı ta mırɛ ɛ. A lɛ na ı naa, tıchɛ a wɛr baarfʊ chɛnɛ na be puor.

7Paal dẽdẽme na yin tam, ka a nãmıne mı yı tam ka kɔ̃ mı lo ka a tẽe jiir amıne dɔ̃ɔnɔ̃.

8A dɔɔyɛ anyãna, an kaara fıka a pɔɔ na ma dɔɔrɔ ka a wõnõ wʊ.

9"Ban pãa nyɔɔr yın chiin na ba tı pɔb yı na ba kʊ yı, ka a paalsı a jaa 'laar yı, yın sɔɔ ma jũu.

10Nıyɔɔ na bar a ba sɔɔfʊ, na ba gar 'yɔ̃ɔ taa na ba 'laar taa.

11Jir ŋmarba 'yɛ'yɛrbɛ na wan wa 'yɛrɛ bɛlɛ nıyɔɔ.

12Nıyɔɔ nı na tɔr Nãaŋmın nɛɛ, ba kʊ̃ nʊ̃ taa ɛ.

13Tıchɛ nırɛ nyã na ara tı tãn a baaraa Nãaŋmın na faa wʊ naa.

14Ban mʊɔl a Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ 'yɛr nʊ̃ɔ nyã a wɛr wʊ jaa ka a ı dãasıɛ a paalsı a jaa pɔ, tıchɛ ka a wɛr pãa baar.

15"Yın wa nyɛ naa a yele 'lɔ a Nãaŋmın na 'laar na waara nı sɔ̃ɔfʊ ka wʊ be a jichɛchɛ 'lɔ nıtãa lɛ a Nãaŋmın 'yɛ'yɛrɛ Danıɛl na dɔ̃ɔ 'yɛr. Vɛ̃ ka a nyã na kara bɔ̃ɔ a par.

16Yın wa nyɛ a lɛ a nıbɛ bala na kpıɛrɛ a Juda, ba jo do a tɔ̃ɔ ju.

17Nırɛ jaa na be gar ju, wʊ ta suu a die pɔ tı de bon jaa ɛ.

18'Lɔ mı na be a puo pɔ wʊ ta kul a yir tı de a wʊ fuu ɛ.

19A bıbir nyãna wa vıɛ an ın tuo kʊ a pɔɔpʊʊr nı a bala na tara a bi'yɛnsı.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20Yı sʊɔrɔ Nãaŋmın ka a yı jofʊ ta ı sĩɛ ɛ, bıı a Pɛ̃nfʊ Bıbir Daar ɛ.

21Nãaŋmın na maal a wɛr wa tãn a pʊ̃pãanyã, baa di a dɔɔyɛ nyã bʊrɔ ɛ, bıı dɔɔyɛ kʊ̃ lɛ wa jĩ wʊ go ɛ.

22Ala ı a Nãaŋmın ba ŋmaa a ber ala bar ɛ, nırɛ kʊ̃ lɛ chɛnɛ go ɛ. Tıchɛ a bala wʊn chɛl ir jũu wʊn ŋmaan a ber bar.

23A lɛ daar nırɛ wa 'yɛr yı ıka, 'Nyɛ a Nı-iraa,' bıı "Lɔ nı nyã,' yı ta sɔɔ de ɛ.

24Bojũu jirsı Nı-irsı nı jirsı 'yɛ'yɛrbɛ na wa naa wa tʊ̃nɔ̃ nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ na ba bɛl nıbɛ bamıne ala ı ba tʊ̃ɔ naa ban 'mantaa bɛl a bala a Nãaŋmın na chɛl ir.

25Yı nyɛ, n den nie 'yɛrɛ kʊrɔ yı.

26"A lɛ jũu, bala wa 'yɛr kʊ yı ıka, 'Nyɛ 'lɔ nı nyã a dãlpʊɔ ju,' yı ta yi a be ɛ. 'Bala wa 'yɛr nyɛ, 'lɔ nı nyã a die pɔ,' yı ta sɔɔ ɛ.

27A lɛ a saa nyıırfʊ na ma yi a mɔ̃tɔ̃ɔ purfʊ jie na wʊ chaar 'yɔ̃ɔ a mɔ̃tɔ̃ɔ mʊrfʊ jie, lɛ lɛ a maa Nısaal Bie waa mı na kaara.

28Jie 'lɔ jaa bʊ̃kũu na be, be lɛ a sıdumo ma 'laara.

29"Ajienaa, a ber anyãna a dɔɔyɛ baarfʊ puor, 'A mɔ̃tɔ̃ɔ na lii naa, ka a chuu mı kʊ̃ lɛ chaar ɛ, ka a ŋmɛrbie pɔrɔ yire a saaju loro, ka a saaju bonsı a jaa dɔ̃ɔnɔ̃.'

30"A sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃ lɛ ban nyɛ a maa Nısaal Bie na waara a julõjuur pɔ, ka a paalsı a jaa na be ka a wɛr pɔ kõnõ. Ka ba nyɛ a maa Nısaal Bie na yi a saaju a julõjuur pɔ, waara nı kpɛ̃ɔ nı tıır.

31Wʊn tʊ̃n a wʊ malakası ka ba pɛɛl a ııl kpɛ̃ɔ jaa na ba bʊɔl a nıbɛ bala wʊn chɛl ir a wɛr wʊ jaa 'mataa.

32"Yı de a pɔlpɔl tıɛr yele jãn yɛ̃. 'Lɔ wa tʊɔrɔ a vaar, yı bɔ̃ɔn ıka a tʊl sɔɔ gbʊr naa.

33A lɛ nı wʊ ju mı lɛ, yın wa nyɛ a yelsı anyãna, yı bɔ̃ɔn ıka a maa Nısaal Bie waa gbʊr naa jaa yɛ̃yɛ̃.

34Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yı ıka, a pʊ̃pãanyã nıbɛ kʊ̃ kpi baar ɛ, wa tı tãn a yelsı anyãna na ı.

35A saaju nı a wɛr na wa baaraa, tıchɛ maa 'yɛrbie 'lɔ kʊ̃ wa baar ɛ.

36"Nırɛ jaa ba bɔ̃ɔ a bıbir nyã ɛ, bıı a sɔ̃ɔ ɛ, a malakası mı gba na be a saaju ba bɔ̃ɔ ɛ, bıı a Bie ɛ, ka a Sãa tɛɛ ba lɛ bɔ̃ɔ ɛ.

37A lɛ an dɔ̃ɔ kaara a Nowa sɔ̃ɔ, lɛ lɛ an mı na kaara a maa Nısaal Bie waa sɔ̃ɔ.

38Bojũu sɛrɛ, tıchɛ ka a kɔ̃paalaa wa nıbɛ dire na, tı nyuro, ka dɔɔr nı pɔbɔ kulo taa, tı tãn a bıbir 'lɔ a Nowa na kpɛ a daka bulomtum pɔ.

39Baa bɔ̃ɔn ɛ, tı tãn a sɔ̃ɔ 'lɔ a kɔ̃paalaa na wa di ba, lɛ mı lɛ an kaara a maa Nısaal Bie waa daar.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

40Nıbɛ ayi na ben puo pɔ, ka a Nãaŋmın wa de a ĩsʊɔ chiin tı bar a ĩsʊɔ.

41Pəbɔ ayi na 'mantaa nıɛnɛ jõ ka a Nãaŋmın wa de a ĩsʊɔ chiin tı bar a ĩsʊɔ.

42"A lɛ jũu yı kaara sʊ̃, bojũu yaa bõɔ a bıbir 'lɔ a yı Soro nı na wa ɛ.

43Tıchɛ yı bõɔn a yele anyã par, a yir sʊɔ ta bõɔn a sõɔ 'lɔ a nãnyie na waara a tĩsɔɔ, wʊ kʊ̃ naa gur ɛ, ka a nãnyie wa kar kpɛ wʊ a yir ɛ.

44A lɛ jũu, yı mı guro a yı mĩɛ, bojũu a maa Nısaal Bie na wan a sõɔ 'lɔ yın kʊ̃ bõɔn ɛ.

45"An lɛ a nırɛ 'lɔ na ı a yɛ̃ nı a yelmĩɛ sʊɔ a wʊ nıkpɛ̃ɛ na 'yõɔ ka wʊ kaara wʊ a yir na wʊ kʊrɔ a tʊ̃tʊ̃nbɔ a ba bʊ̃diir a sõɔ 'lɔ wʊn 'yõɔ wʊ?

46An ın bɔɔsʊ̃n kʊ a tʊ̃tʊ̃nõ nyãna a wʊ nıkpɛ̃ɛ na wa nyɛ ka wʊ ırɛ a lɛ.

47Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yı, wʊn vɛ̃n ka wʊ kaara a wʊ bonsı a jaa.

48Tıchɛ ala ı a tʊ̃tʊ̃nõ nyãna ın putusʊɔ na wʊ tıɛr a wʊ nyãa pɔ ıka, a n nıkpɛ̃ɛ kor naa,

49tı piel gere a tʊ̃tʊ̃nbɔ bala na be a yir tı pãa ma di na wʊ ma pʊɔ a dãnyurbo pɔ,

50a wʊ nıkpɛ̃ɛ na wa dũu wʊ naa a bıbir 'lɔ wʊn ba tıɛr nı a sõɔ 'lɔ wʊn ba bõɔn ɛ.

51Wʊn ŋma wʊn gbʊl gbʊl 'yõɔ a nɛɛr ayi dɛ̃me pɔ, be lɛ ban kõnõ tı ɔɔrɔ nyımɛ.

Matiu 25

1"A sõɔ 'lõnõ, a Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ na kaara fıka pɔɔsarsı pie na de a ba fĩtınɛ ıka ba tı tuor a pɔɔ paalaa nı a wʊ sırɛ.

2Ka a ba anũu ı jəlɔ, tıchɛ ka a ba anũu mı ı yɛ̃ dɛ̃me.

3A jəlɔ bala den a ba fĩtınɛ tıchɛ baa de kãa pʊɔ ɛ,

4tıchɛ ka a ba anũu bala mı na ı a yɛ̃ dɛ̃me, de kãa pʊɔ a ba fĩtınɛ pɔ.

5A pɔɔ paalaa sırɛ na wa kor a waa jũu, gʊ̃ɔ kpɛ ba naa ka ba gã gur.

6"A tĩsɔɔ bĩın lɛ ba ŋme chɛlma tãna 'yɛrɛ, 'A pɔɔ paalaa sırɛ waara, yı yi wa tuor wʊ yooo.'

7"A pɔɔsarsı pie banyãna vaan ir tıɛ tıɛ a ba gonsı 'yõɔ a ba fĩtınɛ pɔ.

8A jəlɔ bala 'yɛr kʊ a yɛ̃ dɛ̃me, 'Yı pʊr a yı kãa amıne kʊ sı, a sı bonsı kpĩine naa.'

9"Be lɛ ka a yɛ̃ dɛ̃me bala 'yɛr kʊ ba, 'Kai, a kʊ̃ ta sı nı a yın ɛ. Yı chen a be ban daara na yı tı da.'

10"Tıchɛ, ban lıɛb chiine a dafʊ jie, a pɔɔ paalaa sırɛ wa naa, ka a bala jaa na chɔɔr 'mataa kpɛ a pɔɔ paalaa kulfʊ jie, tı na ba nyɔɔ a pãn pɔɔ.

11"A jəlɔ anũu bala mı wa bıɛr wa na ba mı wa kpooro a pãn 'yɛr, 'Nıkpɛ̃ɛ, nıkpɛ̃ɛ, yuo a pãn ka sı kpɛ.'

12"Tıchɛ ka wʊ 'yɛr kʊ ba, 'Yelmĩɛ jaa, n ba bõɔ yı ɛ.'

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13"A lɛ jũu yı gu yı mĩɛ bojũu yaa bɔ̃ɔ a bıbir bıı a sɔ̃ɔ ɛ.

14"A mı lɛ nyɛntãan go fıka daba kɔ̃ɔ na bʊɔrɔ yɔfʊ na wʊ bʊɔl a wʊ gbãgbaar 'mataa de a wʊ bonsı põ ba.

15Wʊ kʊn ĩsʊɔ sɛlbie anũu, na wʊ kʊ ĩsʊɔ mı sɛlbie ayi na wʊ kʊ ĩsʊɔ mı sɛlbir bʋ̃'yen. Wʊ ma kʊn ĩsʊɔ jaa man a wʊ fɔ̃ɔ, tı na wʊ yɔ.

16A 'lɔ na de a sɛlbie anũu tı yar nyɛ sɛlbie anũu tʋ̃nɔ̃ dɔɔl.

17A 'lɔ mı na de a sɛlbie ayi tı yar mı nyɛ sɛlbie ayi tʋ̃nɔ̃ dɔɔl.

18Tıchɛ a 'lɔ na de a sɛlbir bʋ̃'yen tı tuun bɔɔ de a wʊ nıkpɛ̃ɛ sɛlbir ũu.

19"An wa kor bĩlãa ka a gbãgbaar bala nıkpɛ̃ɛ wa wa ıka ba guor a sɛlbie yele.

20A 'lɔ na de a sɛlbie anũu waan na sɛlbie anũu wa 'yɛr, 'Nıkpɛ̃ɛ, sɛlbie anũu lɛ fʊ dɔ̃ɔ kʊ ma, nyɛ sɛlbie anũu tɔ̃nɔ̃ lɛ n nyɛ dɔɔl.'

21"Ka a wʊ nıkpɛ̃ɛ 'yɛr kʊ wʊ, 'Fʊ tʋ̃n vıla, gbãgbamĩɛ lɛ fʊ ı. Fʊ tara na yelmĩɛ a bʋ̃bile pɔ, ın 'yɔ̃ɔ fʊn ka fʊ kaara bʋ̃yɔɔ. Wa pʊɔ ma ka sı 'mataa dire a nʋ̃ɔ.'

22"A 'lɔ mı wʊn kʊ a sɛlbie ayi wa 'yɛr kʊ a wʊ nıkpɛ̃ɛ, 'Fʊ dɔ̃ɔ kʊ ma sɛlbie ayi, nyɛ sɛlbie ayi tʋ̃nɔ̃ lɛ n nyɛ dɔɔl.'

23"Ka a wʊ nıkpɛ̃ɛ 'yɛr kʊ wʊ, 'Fʊ tʋ̃n vıla, gbãgbamĩɛ lɛ fʊ ı. Fʊ tara na yelmĩɛ a bʋ̃bile pɔ, ın 'yɔ̃ɔ fʊn ka fʊ kaara bʋ̃yɔɔ. Wa pʊɔ ma ka sı 'mataa dire a nʋ̃ɔ.'

24"A 'lɔ mı wʊn kʊ a sɛlbir bʋ̃'yen wa 'yɛr naa, 'Nıkpɛ̃ɛ, n bɔ̃ɔn na fʊn ı nıbikõo sʊɔ na fʊ ma ŋma a be fʊn ba bʊr ɛ, na fʊ ma wob a be fʊn maa yaar bar ɛ.

25Ala lɛ so ka dãbĩɛ kpɛ ma ka de a fʊ sɛlbir tı ũu bar. Nyɛ a fʊ sɛlbir.'

26"Ka a wʊ nıkpɛ̃ɛ 'yɛr kʊ wʊ, 'Fʋ̃ʊ gbãgbaputuo nı koro sʊɔ nyã. Fʊn ben bɔ̃ɔn ıka n ma ŋman a be ın maa bʊr ɛ, naa wob a jie 'lɔ ın maa yaar bar ɛ,

27a ta sɛɛn ıka fʊ ta de a n sɛlbir tı yɔ̃ɔ a libie yir pɔ, ka maa ta wa lıɛb wa ka n nyɛ tʋ̃nɔ̃ dɔɔl ɛ?

28" 'Yı faa a sɛlbir bʋ̃'yen a wʊ sɛ̃ na yı kʊ a nırɛ 'lɔ na tara a sɛlbie pie.

29Nırɛ 'lɔ jaa na tara yɔɔ, ban kʊ wʊn yɔɔ pʊɔ ka ba tara yɔɔ tıchɛ a nırɛ 'lɔ na ba tara bon jaa ɛ, a bĩlãa 'lɔ wʊn tara gba ban faan yin a wʊ sɛ̃.

30A gbãgbaburbur nyã 'lɔ, yı de wʊ lɔb bar yõo be lɛ ban kõnõ tı ɔɔrɔ nyımɛ.'

31"A maa Nısaal Bie wa wa a n tır pɔ, nı a n malakası ba jaa, ın wa jĩnɛ naa, a n tır nãalʋ̃ʊ dakɔɔ ju.

32A paalsı a jaa na pãa lɔ̃ɔ taa a n niem, ka n pãa oor a nıbɛ nıtãa lɛ pɛchinɛ na ma oor a piir nı a bʊʊr.

33ln oon a piir bar a n nũsʋ̃ɔ jie, tıchɛ ka a bʊʊr mı ara a n gʊbaa jie.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

34"Ka n pãa 'yɛr kʋ a bala na be a n nũsʋ̃ɔ jie, 'Yɪ wa, yɪn a n Sãa Nãaŋmɪn na sʋ̃ʋ. Yɪ wa kpɛ a Nãaŋmɪn nãalʋ̃ʋ pɔ, de a yɪ nãbomo wʋn chɔɔr bin gun yɪ a wɛr pielfʋ sõɔ.

35Bojũu kõ dõɔ kpɛ ma, ka yɪ kʋ ma ka n di, kõnyũur dõɔ kpɛ ma, ka yɪ kʋ ma kʋ̃ɔ ka n nyũ, n dõɔ ɪ sãan ka yɪ ir ma sãan.

36N ba dõɔ tara bʋ̃sursɪ ɛ, ka yɪ kʋ ma fuu ka n su, n dõɔ bɪɛrɛ ka yɪ sãa ma. N dõɔ be pɔɔfʋ die pɔ, ka yɪ wa piir ma kaa.'

37"A nɪmɪn na pãa lɪɛb sʋʋr wʋ, 'Sɪ Soro, nyɪnɛ lɛ sɪ nyɛ fʋ, ka a kõ kpɛ fʋ, ka sɪ kʋ fʋ bʋ̃diir a fʋ di, bɪ ka kõnyũur kpɛ fʋ, ka sɪ kʋ fʋ kʋ̃ɔ a fʋ nyũ?

38Sõɔ buor lɛ sɪ nyɛ fʋ, ka fʋ ɪ sãan ka sɪ ir fʋ a sãan, bɪ ka faa tara bʋ̃sursɪ ɛ, ka sɪ kʋ fʋ fuu a fʋ su?

39Sõɔ buor lɛ sɪ nyɛ fʋ, ka fʋ bɪɛrɛ, ka sɪ tɪ piir fʋ kaa, bɪ sõɔ buor lɛ ba nyɔɔ fʋ pɔɔ ka sɪ chen tɪ piir fʋ kaa?'

40"A nãa na 'yɛr kʋ ba, 'Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ yɪ, a lɛ yɪn dõɔ maal kʋ a nɪba'yõɔnsɪ bala na ɪ a n sofʋ, maa lɛ yɪ maal kʋ.'

41"Tɪchɛ na wʋ pãa 'yɛr kʋ a bala mɪ na be a wʋ gʋbaa jie, 'Pɔ 'yõɔfʋ turo yɪ naa, yɪ tɔɔ chen be na yɪ tɪ kpɛ a bũu 'lɔ a Nãaŋmɪn na gbɔɔ gun a tɪɪ nɪ a wʋ malakasɪ.

42Bojũu kõ dõɔ kpɛ ma, ka yaa kʋ ma bon jaa ka n di ɛ. Kõnyũur dõɔ kpɛ ma, ka yaa kʋ ma kʋ̃ɔ ka n nyũ ɛ.

43N dõɔ ɪ sãan, ka yaa kaa ma sãan kaa fʋ ɛ, n ba tara bon jaa na su ɛ, ka yaa kʋ ma fuu ka su ɛ, ka n bɪɛrɛ, bɪ be pɔɔfʋ die pɔ, ka yaa wa piir ma kaa ɛ.'

44"Ka ba pãa mɪ lɪɛb sʋʋr wʋ, 'Sɪ Soro, sõɔ buor lɛ sɪ nyɛ fʋ, ka a kõ kpɛ fʋ, bɪ ka a kõnyũur kpɛ fʋ, bɪ ka fʋ ɪ sãan, bɪ ka faa tara bon jaa na su ɛ, bɪ ka fʋ bɪɛrɛ, bɪ ka fʋ be pɔɔfʋ die pɔ, ka saa kaa fʋ ɛ?'

45"Wʋ 'yɛr kʋ ba, 'Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ yɪ, yɪn ba maal kʋ a nɪba'yõɔnsɪ bala ĩsʋɔ ɛ, maa lɛ yaa maal kʋ ɛ.'

46"A nɪbɛ banyãna na chen a dɔɔyɛ 'lɔ na ba tara baarfʋ jie, tɪchɛ ka a nɪmɪn mɪ chen a nyɛvʋr na ba tara baarfʋ jie."

Matiu 26

1A Yesu na wa 'yɛr a anyãna a jaa baar, wʋ 'yɛr kʋ a wʋ poturbo,

2"Yɪ bõɔn ɪka a chɛn ber ayi ka a Gõl Bar Difʋ na ta, ka ba na de a maa Nɪsaal Bie tɪr ka ba kpa ma a daa ju."

3A Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a nɪbɛrɛ lõɔ taa a bɔɔrlo nɪkpẽɛ yir na di Kayafasɪ,

4na ba bʋɔrɔ vuo ban na tu nyɔɔ a Yesu na ba kʋ.

5Tɪchɛ ka ba 'yɛr, a ta ɪ a Gõl Bar Difʋ sõɔ ɛ, ka jɛɛr taa ɪrɛ wa ir a chara pɔ ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Yesu na wa be a Betanı a Simon 'lɔ na dɔ̃ɔ ı a kɔ̃kɔ̃mɔ̃ yir,

7ban wa jɛ̃ dire, pɔɔ kɔ̃ɔ waan na pĩrtɔvıla nı kãnyũu kɔ̃ɔ dafʋ na ba wõnõ ɛ, na wʋ kpaar dɔɔl a Yesu ju.

8A poturbo na wa nyɛ a lɛ, ba nyɛn suur na ba 'yɛr, "Bo lɛ so ka wʋ sɔ̃ɔnɔ̃ a kãnyũu nyã bar a nıtɔ̃?

9Fʋn taa den a kãnyũu anyãna da libiyɔɔ de kʋ a nɔ̃n dẽme."

10Yesu na bɔ̃ɔn a ba tıɛr, wʋ 'yɛr kʋ ba, "Bãa 'yɔ̃ɔ lɛ yı mii 'yɔ̃ɔ wʋ? Wʋ maal vıla kʋ ma.

11A nɔ̃n dẽme 'lɔ, yın nı bala ben ka tıchɛ maa kʋ be a yı sɛ̃ sɔ̃ɔ jaa ɛ.

12Wʋn kpaar a kãnyũu anyãna 'yɔ̃ɔ ma, wʋ maal a lɛ chɔɔr ma gun a n ũufʋ.

13Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ yı, jie jaa ban wa mʋɔl a 'yɛr nʋ̃ɔ nyãna a wɛr wʋ jaa pɔ, ban 'yɛr naa a lɛ a pɔɔ nyã na ı na ba chɛnɛ tara a wʋ tıɛr."

14A Pie Nı Ayi bala ĩsʋɔ ban bʋɔlɔ Judas Isıkariyot chen a Juu nıbɛ bɔɔrlo nıbɛrɛ sɛ̃

15tı sʋʋr ba, "Bo lɛ yın kʋ ma ala ı n de wʋn 'yɔ̃ɔ a yı nuur pɔ?" Ba sɔr sɛlbie lıjɛr nı pie kʋ wʋ.

16An yı a sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃ wʋ bʋɔrɔ na vuo wʋn na tu de a Yesu 'yɔ̃ɔ a ba nuur pɔ.

17A bıbir dɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃ ı naa a Paanʋ̃kõo Lɔ̃ɔfʋ, ka a Yesu poturbo wa sʋʋr wʋ, "Nyınɛ lɛ fʋ bʋɔrɔ ıka sı chen tı chɔɔr a Gõl Bar nyã Difʋ bar ka sı tı di?"

18Ka wʋ 'yɛr kʋ ba, "Yı chen a tẽe pɔ, daba kɔ̃ɔ sɛ̃ na yı tı 'yɛr kʋ wʋ, 'A wiwile 'yɛr naa, a n sɔ̃ɔ gbʋr naa, ka maa nı a n poturbo na di a Gõl Bar Difʋ a fʋ yir.' "

19A poturbo ın a lɛ jaa a Yesu na 'yɛr ıka ba ı. Ka ba maal a Gõl Bar bʋ̃diir.

20A jãanʋɔr na wa ta, Yesu nı a wʋ poturbo Pie nı Ayi wa jɛ̃n jil a bʋ̃diir na di.

21Ban wa dire, wʋ 'yɛr kʋ ba, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ yı ıka, a yı ĩsʋɔ na gar 'yɔ̃ɔ ma."

22Be lɛ ka ba jaa pʋʋr sɔ̃ɔ ka ba sʋrɔ wʋ bʋ̃'yen 'yen, "An ın maa lɛ ɔ, n Soro?"

23Ka a Yesu 'yɛr, "A 'lɔ ın 'mataa tun ala bʋ̃'yen pɔ lɛ na gar 'yɔ̃ɔ ma.

24A maa Nısaal Bie na kpi naa nıtãa lɛ ban sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ. Tıchɛ nɛbier ben a nırɛ 'lɔ na gar 'yɔ̃ɔ a maa Nısaal Bie wʋn din dɔɔyɛ gar nırɛ jaa. Bala ta ba dɔɔ wʋ ɛ, ala sa."

25Judas a 'lɔ na gar 'yɔ̃ɔ wʋ sʋʋr, "An ın maa lɛ ɔ, Wiwile?" Ka a Yesu sɔɔ, "Ɔ̃ɔ, fʋ̃ʋ lɛ."

26Ban wa dire, Yesu den a paanʋ̃ɔ puor Nãaŋmın yãan na wʋ ŋma de kʋ a wʋ poturbo, tı na wʋ 'yɛr, "Yı de 'wɔb, a maa ĩgãn lɛ."

27Wʋ lɛ den a ŋmele 'lɔ ban nyuro nı, na wʋ puor Nãaŋmın yãan tı lɛ de kʋ ba, "Yı jaa yı de nyũ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28A anyãna lɛ ɪ a n jʋ̃ɪ na ɪ a nɛtɪraa ɪn tara nɪ yɪ na tara kpɛ̃ɔ. An kpaar na a faa nɪyɔɔ ka yelbier vɛ̃ kʋfʋ be be.

29N 'yɛrɛ na kʋrɔ yɪ ɪka, n kʋ̃ lɛ nyũ a dãa anyãna ɛ, wa tɪ tãn a daar 'lɔ̃nɔ̃ ɪn na 'mataa nyũn yɪ a dãpaalaa a n Sãa nãalʋ̃ʋ pɔ."

30Ban wa yiel a yiel dãn Nãaŋmɪn, ba suun chen a Olive Tɪr Tɔ̃ɔ ju.

31Yesu 'yɛr kʋ ba, "Yɪ jaa na jon a tʃ̃sɔɔ nyãna tɪ bar ma a n yõ, a maa jʋ̃u. A sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ ɪka, 'ln ŋme naa pɛchinɛ kʋ ka a piir yɛ̃yɛl.'

32Tɪchɛ maa wa ir a kũu pɔ, ɪn dɔ̃ɔ yɪn nie chen a Galilee."

33Ka a Pita 'yɛr kʋ wʋ, "Ala ɪ ba jaa sɔɔn bar fʋ a fʋ jʋ̃u, maa 'lɔ kʋ̃ bar fʋ ɛ."

34Yesu 'yɛr kʋ a Pita, "Yelmʃ̃ɛ lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ fʋ, ɪka a tʃ̃sɔɔ nyãna a nɔrdɔ̃ɔ kʋ̃ kõ ɛ, tɪchɛ ka fʋ chiir ma gbɛɛ ata."

35Tɪchɛ ka a Pita 'yɛr kʋ wʋ ɪka, "Ala ɪ maa nɪ fʋ̃ʋ na 'mataa kpi gba, tɪ n kʋ̃ 'yɛr ɪka n ba bɔ̃ɔ fʋ ɛ." Ka a poturbo bala mɪ na chɛ 'yɛr a lɛ nɛ.

36Yesu nɪ a wʋ poturbo chen a jie 'lɔ ban bʋɔlɔ a Getɪsemanɪ, ka wʋ 'yɛr kʋ ba, "Yɪ jʋ̃nɛ a kana tɪchɛ ka n chen tɪ sʋɔr Nãaŋmɪn."

37Be lɛ wʋ tara Pita nɪ Jebedee bibiir ayi ka a wʋ pʋɔ sɔ̃ɔ yɔɔ jaa ka tɪɛr nyɔɔ wʋ.

38Ka wʋ 'yɛr kʋ ba, "N tɪɛr sɔ̃ɔ naa, tɪ nyɛtãan kũn, yɪ jʋ̃nɛ a ka na gu ma."

39Wʋ chen a niem bʋ̃lãa tɪ lo kpa tɛ̃e sʋɔrɔ Nãaŋmɪn 'yɛrɛ, "N Sãa ala ɪ a tara naa ɪfʋ kɔ̃ɔ, vɛ̃ ka a dɔɔyɛ ŋmele nyãna po ma. Tɪchɛ a ta ɪ lɛ maa na bʋɔrɔ ɛ, tɪ a ɪ a lɛ fʋ̃ʋ na bʋɔrɔ."

40Wʋ lɪɛb wa a poturbo sɛ̃ wa nyɛ ka ba guro. Ka wʋ 'yɛr kʋ ba, "A mɔ̃ yɪ kʋ̃ tʋ̃ɔ jɛ̃ bʋ̃lãa jaa gu ma ɛ?

41Yɪ jɛɔ chɛlɛ, na yɪ sʋɔrɔ Nãaŋmɪn ka a bɛɛr kaa ta wa nyɔɔ yɪ ɛ. A ba tɪɛr bʋɔrɔ naa tɪchɛ ka a ba ʋ̃gãma ba tʋɔr ɛ."

42Wʋ lɛ chen a gbɛɛ ayi sʋɔ tɪ sʋɔr Nãaŋmɪn. "N Sãa, ala ɪ a dɔɔyɛ ŋmele nyã kʋ̃ tʋ̃ɔ po ma ɛ, ka maa ba nyũn wʋ ɛ, fʋ̃ʋ bɔfʋ wʋ ɪ."

43Wʋ lɛ wan wa nyɛ ka ba chɛnɛ guro, bojʋ̃u gʋ̃ɔ kpɛ ba naa.

44Be lɛ wʋ lɛ bar ba tɪ chen a gbɛɛ ata sʋɔ tɪ sʋɔr Nãaŋmɪn a lɛ nɛ nɪ wʋ ju.

45Wʋ lɪɛb wa a poturbo sɛ̃ wa sʋʋr ba, "Yɪ chɛnɛ na gã guro na yɪ pɛnɛ wɛ? Nyɛ, a sɔ̃ɔ ta naa ka ban gar 'yɔ̃ɔ a maa Nɪsaal Bie de wʋ kʋ a yelbe-ɪrbɛ.

46Yɪ vaa ir ka sɪ chen. Yɪ nyɛ a gagaraa na waara."

47A Yesu na chɛnɛ 'yɛrɛ, ka Judas na ɪ a wʋ poturbo Pie nɪ Ayi ʋ̃sʋɔ, tɪ daasãa nɪ nɪbɛ na yi a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ sɛ̃ waara nɪ sɔbɛrɛ nɪ dakʋrsɪ a wʋ sɛ̃.

48A Judas dɔ̃ɔ man ba ɪka, a 'lɔ wʋn tɪ puor tɪ mʋʋr a kɔtɪr 'lɔ lɛ, yɪ nyɔɔ wʋ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

49Ban wa tı ta, Judas pɔɔn chen tı 'yɛr, "Wiwile, n puor fʋ naa," tı mʋʋr a Yesu kɔtır.

50Ka Yesu 'yɛr kʋ wʋ, "N badaba, tʋ̃ a lɛ fʋn bʋɔrɔ ıka fʋ tʋ̃." Be lɛ ba wa nyɔɔ a Yesu.

51Be lɛ ka a Yesu poturbo ĩsʋɔ na ara gbʋr wʋ vʋ̃ɔ a sʋɔ chen a Juu dẽme bɔɔrlo nãa gbãgbaa toor ŋmaa.

52Be lɛ ka a Yesu 'yɛr kʋ wʋ, "De a sʋɔ su a sʋkpa pɔ, bala na jɛɛrɛ nı a sʋɔ na kpin a sʋɔ kũu.

53Fʋ tıɛr ıka n kʋ̃ tʋ̃ɔ bʋɔl a n Sãa ka wʋ sʋ̃ʋ ma nı a malakası gbulo pie nı ayi bıı?

54Tıchɛ ŋmınɛ lɛ an ırɛ wa ı yelmĩɛ a lɛ a Nãaŋmın gãma na 'yɛr ıka a nıtɔ̃ lɛ na ı?”

55A sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃, a Yesu sʋʋr a nıyɔɔ bala, "A mɔ̃ nıbier lɛ n ı ka yı waan sʋʋr nı dakʋrsı a n nyɔɔ fʋ jie wɛ? Bıbir jaa lɛ n ma jĩnɛ wile yı a puorfʋ yir bɛchaar pɔ, tı yaa nyɔɔ ma ɛ.

56Tıchɛ a ı naa a lɛ ka a lɛ a Nãaŋmın 'yɛ'yɛrbɛ na dɔ̃ɔ 'yɛr a Nãaŋmın gãma pɔ ı yelmĩɛ." Be lɛ ka a Yesu poturbo ba jaa bar wʋ tı jo.

57A bala na nyɔɔ a Yesu, chiin wʋ naa a Juu nıbɛ bɔɔrlo nãa Kayafası sɛ̃, ka a nɛɛ wiwiilbe nı a nıbɛrɛ ba jaa wa lɔ̃ɔ taa.

58Tıchɛ ka Pita be a puor jaa turo, na wʋ tı kpɛ a bɔɔrlo nãa yir bɛchaar pɔ, tı lɔ̃ɔ jĩnɛ nı a gugurbo, ıka wʋ nyɛ lɛ an na baar.

59Ka a Juu nıbɛ bɔɔrlo nıbɛrɛ nı a 'yɛr tɔɔrfʋ nıbɛrɛ pãa bʋɔrɔ jir ŋmarba ka ba na ŋmaa jire 'yɔ̃ɔ wʋ, ka ba na tu a be kʋ a Yesu.

60Tıchɛ baa nyɛ yele jaa a wʋ 'yɔ̃ɔ ɛ. Nıyɔɔ daan yi ŋma jiryɔɔ 'yɔ̃ɔ wʋ, tıchɛ ka a ba 'yɛrbie ı jirsı. A baaraa nıbɛ ayi daan yi

61na ba 'yɛr ıka, "A daba nyãna lɛ 'yɛr ıka, 'ln tʋ̃ɔ ŋmɛr a Nãaŋmın puorfʋ yir nyãna bar tı de ber ata lɛ mɛn wʋ.' “

62A be lɛ ka a Juu nıbɛ bɔɔrlo nãa ir ara tı sʋʋr a Yesu, "Faa tara 'yɛr jaa na 'yɛr bıı? Bo dãasıɛ lɛ a anyã ban dire dɔɔlɔ fʋ?”

63Tıchɛ ka a Yesu ı jaa gbul. Be lɛ ka a Juu nıbɛ bɔɔrlo nãa 'yɛr, "N sʋrɔ fʋ naa a Nãaŋmın nyã na ı a vʋr niem, ıka fʋ 'yɛr kʋ sı, ala ı fʋ̃ʋ lɛ ı a Nı-iraa na ı a Nãaŋmın Bie.”

64Ka a Yesu 'yɛr kʋ wʋ, "Ɔ̃ɔ, a lɛ nɛ fʋn 'yɛr lɛ. Tıchɛ yı jaa lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ ıka daar kɔ̃ɔ, yın nyɛn a maa Nısaal Bie na jĩnɛ a Kpɛ̃ɔ Sʋɔ nũsʋ̃ɔ jie. Yı mı na lɛ nyɛ ma naa ka n yı a julõjuur pɔ waara.”

65Ka a bɔɔrlo nãa tɔɔ a fuu chıɛr tı 'yɛr, "Wʋ sɔ̃ɔn Nãaŋmın yuor. Bo lɛ so sın chɛnɛ bʋɔrɔ dãasıdirbe? Yı wõn wʋ tʋ Nãaŋmın.

66Ŋmınɛ lɛ yı tıɛr?" Ka ba 'yɛr, "Wʋ sɛɛn kũu.”

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

67Ba chir nataar 'yɔ̃ɔ wʋ a nie pɔ, tɪ ma gbul nũu ŋmen wʋ, ka bamɪne mɪ ma 'ma wʋ,

68tɪ sʋʋr, "Nɪ-iraa, ala ɪ fʋ bɔ̃ɔn yele jaa wiil sɪ a nɪrɛ 'lɔ na ŋme fʋ?”

69Pita jĩnɛ naa a yõo a bɛchaar pɔ. Ka a gbãgbapɔɔbile ĩsʋɔ wa a wʋ sɛ̃ wa 'yɛr, "Fʋ mɪ dɔ̃ɔ turo a Yesu na yi a Galilee.”

70Tɪchɛ ka wʋ chiir a ba jaa niem tɪ 'yɛr, "N ba bɔ̃ɔ a 'yɛr 'lɔ par fʋn 'yɛrɛ ɛ.”

71Wʋn wa tɪ ara a dɔ̃dɔr nɛɛ, a pɔɔbile ĩsʋɔ nyɛ wʋ naa na wʋ 'yɛr kʋ a nɪbɛ na ara a be, "A daba nyã mɪ dɔ̃ɔ turo a Yesu na yi a Najaretɪ.”

72Be lɛ a Pita lɛ chiir pɔ tɪ 'yɛr ɪka, "N ba bɔ̃ɔ a daba nyãna ɛ.”

73A ba kor ɛ, ka a bala na ara gbʋr a Pita mɪ 'yɛr, "Sɪrɛ jaa lɛ, fʋ ɪ naa a ba ĩsʋɔ. A fʋ kɔkɔr yin fʋn chãa pɔ.”

74Be lɛ ka a Pita pɔrɔ 'yɔ̃ɔnɔ̃ a wʋ mĩɛ tɪ mɪ pɔrɔ kʋrɔ ba 'yɛrɛ ɪka, "N ba bɔ̃ɔ a daba nyãna ɛ." Ka a nɔraa mɪ tɔ̃ɔ kõ.

75Be lɛ ka Pita tɪɛr tɔ a lɛ a Yesu na dɔ̃ɔ 'yɛr, "Fʋn chiir ma naa gbɛɛ ata tɪchɛ ka a nɔraa kõ." Ka a Pita ir yi a yõo tɪ kõ nɪbaal kõn.

Matiu 27

1A wɛr na wa chaar bibio, a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a nɪbɛrɛ ba jaa lɔ̃ɔ taa guor lɛ ban na ɪ kʋ a Yesu.

2Ba lũ wʋn tara chiin a paal Nãkpɛ̃ɛ Pilate sɛ̃.

3Judas na gar 'yɔ̃ɔ wʋ na wa nyɛ ɪka ba tɔɔr a Yesu 'yɛr guor a wʋ kʋfʋ, wʋ pʋɔ sɔ̃ɔ naa ka wʋ lɛ lɪɛb a libibie lɪjɛr nɪ pie na wʋ tɪ kʋ a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a nɪbɛrɛ.

4Tɪ na wʋ 'yɛr, "N maal yelbier nɪ ɪn gar 'yɔ̃ɔ nɪrɛ na ba maal yelbier jaa ɛ." Tɪchɛ ka ba 'yɛr, "Sɪ baka ba lɛ ɛ? Fʋ 'yɛr a ɪ.”

5Wʋ den a libie lɔb bar a Nãaŋmɪn puorfʋ yir pɔ, tɪ na wʋ yi tɪ yɔɔl miir.

6Ka a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ wob a libie na ba 'yɛr ɪka a ba sɛɛ ɪka sɪ de yaa 'yɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn puorfʋ yir libie pɔ ɛ, bojũu a ɪn jĩɪ libie.

7Ban wa guor taa baar, ba den a libie dãn a lamɪɛr wɛr a jie ban ma ũno sãanba.

8Lɛ lɛ so ka nɪbɛ bʋɔlɔ a jie nyã, "Jĩɪ Wɛr," wa tãn dɪna.

9A ɪn yelmĩɛ nɪ a lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ Jeremiya na dɔ̃ɔ 'yɛr, "Ba den a libibie lɪjɛr nɪ pie a lɛ a Isɪral nɪbɛ na sɔɔ de,

10na ba dãn a lamɪɛr wɛr nɪtãa lɛ a sɪ Soro na 'yɛr.”

11Yesu na wa ara a Nãkpɛ̃ɛ Pilate niem, wʋ sʋʋr wʋ naa, "Fʋ̃ʋ lɛ ɪ a Juu nɪbɛ nãa ɔ?" Ka a Yesu 'yɛr "Ɔ̃ɔ, a lɛ nɛ fʋn 'yɛr lɛ.”

12A bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a nɪbɛrɛ na sɔ̃ɔnɔ̃ a wʋ yuor, waa 'yɛr 'yɛr jaa ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Be lɛ a Pilate sʊʊr wʊ, faa 'yɛrɛ 'yɛr jaa wɛ? Nyɛ lɛ ban sɔ̃ɔnɔ̃ a fʊ yuor jĩ?

14Tɪchɛ a Yesu ba haa nɛɛ sɔɔ wʊ nɪ a ala a jaa ban 'yɛrɛ dɔɔlɔ wʊ ɛ, ka a 'maa a Pilate nɛɛ.

15A lɔ̃ɔ difʊ sɔ̃ɔ wa ta, ba ma 'yɛr ɪka a Nãkpɛ̃ɛ Pilate wʊ ir nɪrɛ 'lɔ a nɪbɛ na bʊɔrɔ a pɔɔ fʊ die pɔ bar.

16A sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃, ba pɔɔn daputuo sʊɔ kɔ̃ɔ nɪrɛ jaa na bɔ̃ɔ ka wʊ di Barabasɪ.

17A lɛ a nɪyɔɔ na wa lɔ̃ɔ taa, Pilate sʊʊr ba naa, "An lɛ yɪ bʊɔrɔ ɪka n yuo kʊ yɪ, Barabasɪ bɪɪ Yesu, a 'lɔ ban bʊɔlɔ a Nɪ-iraa?"

18Bojũu wʊ bɔ̃ɔn naa ɪka a nyuur ban tara nɪ a Yesu lɛ so ban nyɔɔ wʊ waan a wʊ sɛ̃.

19A Pilate na wa jĩnɛ a 'yɛr tɔɔrfʊ dakɔɔ ju, a wʊ pɔɔ tʊ̃n 'yɛr wʊ, "Taa ɪrɛ wa ɪrɛ a daba 'lɔ̃nɔ̃ na ba maal bon jaa yele jaa ɛ, bojũu jãa, n din dɔɔyɛ jãn pɔ nɪ a wʊ yele."

20Tɪchɛ a bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a nɪbɛrɛ 'yɛr kʊ a nɪyɔɔ ɪka ba sʊɔr ka wʊ yuo Barabasɪ bar, tɪ kʊ a Yesu.

21Ka a Nãa Pilate lɛ bɔ̃ɔ sʊʊr ba go, "A nɪbɛ banyã ayi, buor lɛ yɪ bʊɔrɔ ɪka n yuo kʊ yɪ?" Ka ba 'yɛr, "Barabasɪ."

22Ka a Nãa Pilate sʊʊr ba, "Tɪ n ɪ ŋmɪnɛ nɪ a 'lɔ yɪn bʊɔlɔ a Nɪ-iraa?" Ka ba jaa 'yɛr, "Kpa wʊ a daa ju."

23Ka wʊ sʊʊr ba, "Bo yelbier lɛ wʊ ɪ? Bo dɛɛr lɛ wʊ maal?" Tɪchɛ ka ba tãna kpɛ̃ɔ jaa 'yɛrɛ, "Kpa wʊ a daa ju."

24A Pilate na wa nyɛ bɔ̃ɔn ɪka wʊ kʊ̃ tʊ̃ɔ yele jaa ɪ ɛ, tɪchɛ ka a nɪbɛ wɪlɛwɪlɛ jaa tɪ gar, ka wʊ de kʊ̃ɔ pɛɛn a wʊ nuur a nɪyɔɔ niem, tɪ na wʊ 'yɛr, "Maa ba pʊɔ a daba nyã kũu pɔ ɛ. Yɪn sɛ̃ lɛ a be."

25Be lɛ ka a nɪbɛ ba jaa 'mataa 'yɛr, "Vɛ̃ ka a wʊ jĩɪ dɔɔl a sɪn nɪ a sɪ bibiir ju."

26Be lɛ wʊ yuo a Barabasɪ kʊ ba. Wʊ vɛ̃ naa ka ba fɔb a Yesu tɪ wʊ de wʊ kʊ a sojasɪ ka ban tɪ kpa a daa ju.

27Be lɛ ka a sojasɪ tara a Yesu tɪ kpɛ̃n a nãa yir kpɛ̃ɛ 'lɔ pɔ, tɪ bʊɔl a ba taaba sojasɪ lɔ̃ɔ taa.

28Ba yaar a wʊ bonsɪ bar tɪ de fuu jɪɛ su wʊ,

29na ba lɛ de gʊʊr wob nãa jupil kaar su wʊ. Ba den dãgbal 'yɔ̃ɔ wʊ a nũsʊ̃ɔ pɔ, na ba gbur dumo a wʊ niem laara wʊ, "Yãan yooo, Juu nɪbɛ nãa!"

30Ba ma chɪr nataar 'yɔ̃ɔ wʊ tɪ de daa ŋmen wʊ a ju pɔ.

31Ban wa la wʊ a nɪtɔ̃ wa baar, ba yãan a fuu jie 'lɔ bar tɪ de a wʊ mĩɛ fuu su wʊ, na ba pãa de wʊ chiin ɪka ba tɪ kpa a daa ju.

32Ban wa yi a sɔr pɔ, ba nyɛn daba na yi Sirenɪ ka a wʊ yuor di Simon, ka ba nyɔɔ wʊ fɪr wʊ ka wʊ tuo a Yesu daa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

33Ba tɪ tãn jie ban bʊɔlɔ Gɔlgɔta, a par lɛ ɪka, Julaa Jie.

34Ba den tĩɪtuo 'yõɔ dãa pɔ ɪka a Yesu wʊ nyũ, tɪ wʊn wa lɛm kaa, wʊ tɔr bar.

35Ban wa kpa wʊ a daa ju baar, ba põ naa a wʊ fɔɔr ŋmen gbãm bõɔn ala ĩsʊɔ jaa nɪ na di,

36tɪ na ba jĩnɛ a jie pire wʊ.

37Ba sɛb a yele 'lɔ jũu ban kʊn wʊ mar a daa ju ɪka, NYƐ A YESU, A JUU NlBƐ NÃA.

38Ba mɪ kpan nɪfarba ayi a dabãbĩnsɪ mɪ ju, ka ĩsʊɔ be a Yesu nũsʊ̃ɔ jie ka ĩsʊɔ mɪ be a wʊ gubaa jie.

39A bala na tala a be tʊrɔ wʊ, na ba vavire jur

40'yɛrɛ, "A fʊ̃ʊ na 'yɛr ɪka fʊn ŋmɛr a Nãaŋmɪn puorfʊ yir tɪ de ber ata mɛn, faa a fʊ mĩɛ. Ala ɪ fʊ ɪ naa a Nãaŋmɪn Bie, wa suu a daa ju."

41Lɛ nɪ wʊ ju mɪ lɛ a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a nɛɛ wiwiilbe nɪ a nɪbɛrɛ mɪ laara wʊ,

42na ba 'yɛrɛ, "Wʊ faan nɪbɛ bamɪne, tɪ wʊ kʊ̃ tʊ̃ɔ faa a wʊ mĩɛ ɛ. 'Lɔ lɛ ɪ a Isɪral Nãa, wʊ wa suu a daa ju a pʊ̃pãanyãna, ka sɪ sɔɔ de wʊ.

43Wʊ sɔɔn Nãaŋmɪn. Vẽ ka Nãaŋmɪn faa wʊ a pʊ̃pãanyãna, bojũu wʊ 'yɛr naa ɪka wʊ ɪn Nãaŋmɪn Bie."

44Lɛ nɪ wʊ ju mɪ lɛ a nɪfarba ayi bala mɪ ban kpa gbʊr wʊ, mɪ tʊ wʊ.

45A mõtõɔ na wa ara gar ju sãlsɔɔ, a wɛr wʊ jaa sɔb naa tɪ tãn a mõtõɔ balfʊ sõɔ.

46A sõɔ 'lõnõ a Yesu chɪr kpẽɔ jaa na wʊ 'yɛr, "Ɛloɪ, Ɛloɪ, lama sabakatanɪ." A par lɛ ɪka "N Nãaŋmɪn, n Nãaŋmɪn, bo lɛ so fʊn lɪɛb puor 'yõɔ ma?"

47A nɪbɛ bala na ara gbʊr wʊ, na wa wõ a lɛ wʊn 'yɛr, ka ba 'yɛr ɪka, "Elaija lɛ wʊ bʊɔlɔ."

48Ajienaa ka a daba ĩsʊɔ jo chen tɪ 'mɔɔ sapɔ 'lɔr a dãmiir amɪne pɔ, na wʊ char daa pɔ, de kʊ a Yesu ɪka wʊ mʊʊr.

49Tɪchɛ ka bamɪne 'yɛr, "Yɪ bar a sɪ kaara, Elaija na wa yɔɔ wʊ naa bɪɪ."

50Be lɛ a Yesu chɪr kpẽɔ jaa tɪ ŋmaa a vʊʊr.

51Ka a Nãaŋmɪn puorfʊ yir pɔ, ban lũ fɔbaa chɪɛr a saaju tɪ gbem a par. Ka a tẽe dãm, ka a kʊsɪbɛ mɪ ŋmɛr ŋmɛr.

52A yar mɪ yuo yuor, ka a Nãaŋmɪn nɪbɛ bamɪne na dõɔ kpi, jɛɔ.

53Ban wa yi a ba yar pɔ a lɛ, ka a Yesu na wa ir a kũu pɔ baar, ka ba pãa kpɛ a tẽchɛchɛ pɔ, ka nɪyɔɔ jaa tɪ nyɛ ba.

54A sojasɪ nɪkpẽɛ nɪ a bala wʊn ara nɪ na ba pire a Yesu, nyɛn a wɛr na dãm nɪ a lɛ jaa na ɪ, ka dãbĩɛ kpɛ ba, ka ba 'yɛr, "Yelmĩɛ jaa lɛ, a daba nyã ɪn a Nãaŋmɪn Bie."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

55Pɔɔ yɔɔ mɪ dɔ̃ɔ be a be ara tɛɛr jaa kaara, bala lɛ dɔ̃ɔ tu wʊ yin a Galilee na ba sʊ̃nɔ̃ wʊ.

56A pɔbɔ banyãna pɔ lɛ Mɛɛr na yi Magdala, nɪ Mɛɛr na ɪ Jemesɪ nɪ Josefʊ ma, nɪ a Jebedee bibiir ma.

57A jãanʊɔr na wa ta, a taraa sʊɔ kɔ̃ɔ na yɪ Arimatɪya ban bʊɔlɔ Josefʊ, wʊ mɪ dɔ̃ɔ ɪ a Yesu poturo.

58Wʊ chen a Pilate sɛ̃ tɪ sʊɔr a Yesu ĩgãn. Ka a Pilate bar sɔr ka ba yɔɔ a Yesu kʊ wʊ.

59A Josefʊ yɔɔn a ĩgãn pil fɔpɪla,

60kul tɪ ũu a wʊ mĩɛ yaa paalaa pɔ wʊn chɪ a kʊsɪr pɔ. Wʊ bil kʊsɪr wa pɔɔ a yaa nɛɛ tɪ na wʊ kul.

61Mɛɛr na yi Magdala nɪ a Mɛɛr ĩsʊɔ ben be jĩnɛ a yaa puor.

62A Chɔɔrfʊ Bɪbir ka a wɛr na chaar ka a ɪ a Pɛ̃nfʊ Bɪbir lɛ, a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a Faraseemɪne chen tɪ 'yɛr a Nãkpɛ̃ɛ Pilate,

63"Nɪkpɛ̃ɛ, sɪ lɛ tɪɛr a lɛ a jir ŋmara 'lɔ̃nɔ̃ na dɔ̃ɔ 'yɛr wʊn dɔ̃ɔ chɛnɛ, 'lka ber ata daar ɪn lɛ lɪɛb ir ɪ vʊr.'

64A lɛ jũu vɛ̃ ka ba gu a yaa tɪ tãn a ber ata daar, ka ala ba ɪ lɛ ɛ, a wʊ poturbo na chen tɪ ju a ĩgãn a yaa pɔ, tɪ 'yɛr kʊ a nɪbɛ ɪka, 'lɔ lɛ ir a kũu pɔ, ka a bɛlfʊ taa ɪ dɛɛr gar a lɛ wʊn dɔ̃ɔ 'yɛr ɛ."

65Ka a Pilate 'yɛr, "Yɪ de gugurbo ka ba tɪ gu a yaa a lɛ yɪn bɔ̃ɔ."

66Be lɛ ba tara a gugurbo chiin ka ba tɪ bɛ a yaa bɔɔ pɔɔ, tɪ na ba 'yɔ̃ɔ a kʊsɪr jĩnɛ, tɪ 'yɔ̃ɔ ka a gugurbo ara gu.

Matiu 28

1A Pɛ̃nfʊ Bɪbir na wa baar, ka a na ɪ a Pɛ̃nfʊ divɪɛ bio daar a wɛr na wa chaara wa la la la, Mɛɛr na yi a Magdala nɪ a Mɛɛr ĩsʊɔ yin chen ɪka ba tɪ kaa a yaa.

2Be lɛ ka a tɛ̃e dãm kpɛ̃ɔ jaa, ka a ɪ Nãaŋmɪn malaka lɛ yi a saaju suu wa bil a kʊsɪr bar a yaa nɛɛ tɪ do jĩnɛ.

3A wʊ nie nyɪlɛ saa nyɪɪrfʊ kaar, ka a wʊ bʊ̃sursɪ pɛl jaa pɪlpɪl.

4Dãbĩɛ kpɛ̃n a bala na ara kaara, ka ba gĩem ara kũn kaar.

5A malaka 'yɛr kʊ a pɔbɔ, "Yɪ ta joro dãbĩɛ ɛ, n bɔ̃ɔn naa ɪka a Yesu 'lɔ ban kpa a daa ju lɛ yɪ bʊɔrɔ.

6Waa be ka ɛ. Wʊ ir naa ɪ vʊr nɪtãa a lɛ wʊn dɔ̃ɔ 'yɛr. Yɪ wa muul kaa a jie wʊn gã.

7Yɪ chen fɔɔ jaa na yɪ tɪ 'yɛr kʊ a wʊ poturbo, 'Wʊ lɪɛb ir a kũu pɔ, na wʊ de yɪ nie chiine a Galilee. Be lɛ yɪn tɪ nyɛ wʊ.' N pãa 'yɛr kʊ yɪ."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8A pɔbɔ banyãna yin a yaa par nɪ dãbĩɛ jo fɔɔ jaa nɪ pʊpɛl chen ɪka ba tɪ 'yɛr kʊ a wʊ poturbo.

9Be lɛ ka ajienaa, ka a ɪ Yesu lɛ tuor puor ba, ka ba lo kpa a wʊ niem nyɔɔ a wʊ gbɛɛ puor wʊ.

10Be lɛ a Yesu 'yɛr kʊ ba, yɪ ta joro dãbĩɛ ɛ, "Yɪ tɪ 'yɛr kʊ a n yɛɛr ɪka ba chen a Galilee, be lɛ ban tɪ nyɛ ma.”

11A pɔbɔ na wa chiine, a sojasɪ bamɪne na dɔ̃ɔ guro a yaa kpẽn a tẽkpẽɛ pɔ, tɪ 'yɛr kʊ a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ a lɛ jaa na ɪ.

12A bɔɔrlo nãa nɪ a wʊ nɪbɛrɛ na wa lɔ̃ɔ taa, ba guor taa de libiyɔɔ kʊ a sojasɪ 13tɪ na ba 'yɛr kʊ ba, "Yɪ 'yɛr ɪka, 'A wʊ poturbo lɛ wa ju a wʊ ĩgãn a sɔ̃ɔ 'lɔ sɪn chɛnɛ gã guro.’

14Ala ɪ a 'yɛr nyã wa lon a Nãa Pilate toor pɔ, sɪn maal wʊ naa ka a wʊ pʊɔ pɛl a sɪ ir yɪ yin wõm pɔ.”

15A sojasɪ den a libie tɪ na ba ɪ a lɛ ban 'yɛr ɪka ba ɪ. A Juu nɪbɛ ma chɛnɛ na 'yɛr a yele nyãna a dɪna.

16A poturbo pie nɪ bʊ̃'yen chen a Galilee a tɔ̃ɔ 'lɔ ju a Yesu na wiil ba ɪka ba do.

17Ban wa nyɛ wʊ, ba gbur dumo na ba puor wʊ tɪchɛ ka bamɪne chɛnɛ baala.

18Ka a Yesu wa 'yɛr kʊ ba, "A n Sãa den a kpĩɛn ala a jaa na be a saaju, nɪ a kpĩɛn ala a jaa na be a wɛr pɔ kʊ ma.

19A lɛ jũu, yɪ yɔ a wɛr wʊ jaa na yɪ tɪ 'yɔ̃ɔ paalsɪ ka ba wa turo ma, na yɪ suoro ba a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ, a Sãa yuor, nɪ a Bie yuor, nɪ a Nãaŋmɪn Sɪɛ yuor 'yɔ̃ɔ,

20tɪ na yɪ wile ba ka ba sɔɔ de, tɪ turo bon jaa ɪn 'yɛr kʊ yɪ. Yɪ bɔ̃ɔn ɪka ɪn ma ben a yɪ sẽ sɔ̃ɔ jaa, tɪ tãn a wɛr baarfʊ daar."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Maakı

Maakı 1

1Yesu Kırısıto na ı a Nãaŋmın Bie 'yɛr nʊ̃ɔ pielfʊ.

2'Yɛ'yɛrɛ kɔ̃ɔ yuor na di Isaiya sɛb naa, "Nyɛ, ın tʊ̃ naa a n tʊ̃tʊ̃nɔ̃ ka wʊ de nie tı chɔɔr a sɔr kʊ fʊ."

3"Kɔkɔr tãna naa a dãlpʊɔ ju, 'Chɔɔr a sɔr kʊ a sı Soro na fʊ maal a wʊ sɔr ka wʊ tor.' "

4Lɛ lɛ a Jɔɔn wa, na wʊ wa suoro a nıbɛ a Nãaŋmın kʊ̃ɔ be a dãlpʊɔ ju, na wʊ mʊɔl 'yɛr, "Yı lıɛb yi a yı tıɛr dɛɛr pɔ so a Nãaŋmın kʊ̃ɔ, ka wʊ vɛ̃ a yelbebe kʊ yı."

5Ka a nıbɛ yire a tɛ̃n ala a jaa na be a Judiya wɛr pɔ, ka a bamıne mı yire a Jerusalɛm. Ba chire naa a ba pʊʊr 'yɛrɛ a ba yelbebe kʊrɔ wʊ tıchɛ ka wʊ suoro ba jaa a Nãaŋmın kʊ̃ɔ a Jordan man pɔ.

6Nyɔɔma kɔɔlʊ fuu lɛ Jɔɔn ma su tı de gãn lʊ̃n a sıɛ. Soor nı sıkãa lɛ ı a wʊ bʊ̃diir.

7Wʊ 'yɛr naa, "N puor sʊɔ ben be, na wʊ gar ma. A wʊ nafɔɔr mibe gba n ba sɛɛ ıka n guun for ɛ.

8Maa suoro yı naa nı a Nãaŋmın kʊ̃ɔ tıchɛ 'lɔ na so yı naa nı a Nãaŋmın Sıɛ."

9A sɔ̃ɔ 'lɔ Yesu yi naa Najaretı na be a Galilee wɛr pɔ wa, ka a Jɔɔn so wʊ a Nãaŋmın kʊ̃ɔ a Jordan man pɔ.

10A Yesu na wa yire a kʊ̃ɔ pɔ, wʊ nyɛ naa a saaju na tɔɔ yuo ka a Nãaŋmın Sıɛ wa suro fıka papa wa kpɛ a Yesu pɔ.

11Tı a kɔkɔr yi a Nãaŋmın sɛ̃ 'yɛrɛ, "Fʊ̃ʊ lɛ ı a n binʊ̃nãa, ka a n 'yɔ̃ɔ ma 'maa nı fʊ."

12Ka a Nãaŋmın Sıɛ de wʊ fɔɔ jaa chiin a dãlpʊɔ ju,

13ka wʊ tı be be ber lıjaayi ka a Satan bɛɛr wʊ kaa. 'Lɔ nı a mɔdʊ̃n lɛ dɔ̃ɔ be be, ka a malakası wa sʊ̃nɔ̃ wʊ.

14Jɔɔn ban wa nyɔɔ pɔɔ baar, Yesu chen naa a Galilee na wʊ tı mʊɔlɔ 'yɛrɛ a Nãaŋmın 'yɛr nʊ̃ɔ.

15Wʊ 'yɛr naa, "A sɔ̃ɔ ta naa ka a Nãaŋmın di a wʊ nãalʊ̃ʊ. Yı lıɛb yi a tıɛr dɛɛr pɔ na yı sɔɔ de a 'yɛr nʊ̃ɔ."

16A lɛ a Yesu na wa de a Galilee man lana, wʊ nyɛ naa Simon nı a wʊ yɛbile Andiru ka ba lɔɔrɔ lɔyaar, jʊ̃nyɔɔrbɔ lɛ ba ı,

17ka wʊ bʊɔl ba, "Yı wa turo ma, ka n lıɛb yı ka yı nyɔɔrɔ nıbɛ 'yɔ̃ɔnɔ̃ Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ pɔ."

18Ka ba tɔ̃ɔ tıɛ a jʊ̃mɛ nyɔɔrfʊ bar tı turo wʊ.

19Wʊn wa chen a niem bʊ̃lãa, wʊ nyɛ naa Jemesı nı Jɔɔn, Jebedee bibiir, a ba be a gboro pɔ chɔɔrɔ a lɔyaarsı.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20Wʊn wa nyɛ ba, wʊ bʊɔl ba naa, ka ba bar a ba sãa nɪ a gboro nɪ a bala ban yara tɪ turo a Yesu.

21Be lɛ ba wa chen a Kapenahum ka a Pɛ̃nfʊ Bɪbir wa ta, ka a Yesu chen tɪ kpɛ a lɔ̃ɔfʊ jie tɪ piel wile.

22A nɪbɛ nɛɛr 'maa naa nɪ a wʊ wiilfʊ, bojũu wʊ wile ba naa nɪ Nãaŋmɪn sɔr. Waa ɪ fɪka a Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe ɛ.

23A sɪdɛɛr sʊɔ kɔ̃ɔ mɪ chen tɪ kpɛ a ba lɔ̃ɔfʊ jie tãna 'yɛrɛ nɪ,

24"Bãa lɛ a fʊ̃ʊ Yesu na yi a Najaretɪ bʊɔrɔ a sɪ sɛ̃? Fʊ wa naa ɪka fʊ wa sɔ̃ɔ sɪ bar bɪɪ? N bɔ̃ɔ naa a nɪrɛ 'lɔ fʊn ɪ, fʊ ɪ naa a chɛchɛ 'lɔ na yi a Nãaŋmɪn sɛ̃!"

25Ka a Yesu tãn wʊ, "Pɔɔ a fʊ nɛɛ tɪ wa yi a daba pɔ!"

26Ka a sɪdɛɛr daa a daba lɔb tẽe nɪtãa kpũgul loro tɪ ŋme chɛlma tɪ wa yi a daba pɔ.

27Ka a nɛɛr 'maa a nɪbɛ ka ba lɪɛb sʊrɔ taa, "Bo lɛ? Wiil paal bo mɪ nɪ nyã, na tara kpɛ̃ɔ lɛ! Wʊ ma 'yɛr 'yɛr, ka a sɪdɛbɛ ma tu a wʊ nɛɛ."

28Ka a wʊ yele yaar a Galilee wɛr wʊ jaa.

29Ban wa yi a lɔ̃ɔfʊ jie, 'lɔ nɪ Jemesɪ nɪ Jɔɔn chen naa a Simon nɪ Andiru yir,

30ka a ĩgãn tɔ a Simon dĩɛ pɔɔ ka ba 'yɛr kʊ a Yesu.

31Yesu kpɛ naa a wʊ sɛ̃ tɪ nyɔɔ a wʊ nũu sʊ̃ʊ wʊ ka wʊ ir. A ĩgãn tʊl baar wʊ, ka wʊ ir maal bʊ̃diir kʊ ba.

32A jãanʊɔr 'lɔ̃nɔ̃ a mɔ̃tɔ̃ɔ na wa mʊr, a nɪbɛ waan na baalsɪ nɪ a bala a sɪdɛbɛ na tara a Yesu sɛ̃.

33Ka a tẽe nɪbɛ ba jaa wa lɔ̃ɔ a dɔ̃dɔ̃rʊ,

34ka a Yesu sãa nɪyɔɔ na tara baal jaa bʊrɔ. Wʊ mɪ dii naa a sɪdɛbɛ yɔɔ ka a yi, tɪ maa sɔɔ ka a sɪdɛbɛ 'yɛr 'yɛr ɛ, bojũu ba bɔ̃ɔ naa a nɪrɛ 'lɔ wʊn ɪ.

35A wɛr na chaara a bibio pipi tɪ chɛnɛ sɔb, Yesu ir na wʊ yi a yir na wʊ chen a jie ĩsʊɔ ɪka wʊ tɪ sʊɔr Nãaŋmɪn.

36Simon nɪ a wʊ taaba mɪ yin bʊɔrɔ wʊ na ba wa nyɛ wʊ,

37na ba 'yɛr, "Nɪbɛ ba jaa yʊɔrɔ na bʊɔrɔ fʊ!"

38Ka a Yesu 'yɛr, "Yɪ ɪ ka sɪ chen jiyuo, a tẽn anyã na gbʊr, ka n tɪ mʊɔl 'yɛr a Nãaŋmɪn 'yɛr a be, ala 'yɔ̃ɔ lɛ n wa."

39Wʊ yɔ naa a Galilee wɛr wʊ jaa na wʊ 'yɛrɛ a Nãaŋmɪn 'yɛr a ba lɔ̃ɔfʊ yie pɔ tɪ na wʊ dire a sɪdɛbɛ mɪ ka a yire.

40Ka a daba ĩsʊɔ mɪ na ɪ kɔ̃kɔ̃mɔ̃ wa gbur dumo sʊɔr wʊ, "Fʊ̃ʊ sɔɔ, sãa ma."

41Ka nɪbaal kpɛ a Yesu ka wʊ tur a wʊ nũu sɪr a daba tɪ 'yɛr, "N sɔɔ naa. Sa!"

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

42Ajienaa ka a kɔ̃kɔ̃mɔ̃ sa.

43Yesu kpãa wʋ naa kpãkpãan wʋ ɪka,

44"Taa ɪrɛ wa 'yɛrɛ kʋrɔ nɪrɛ ɛ. Chen tɪ wiil a fʋ mĩɛ kʋ a Juu nɪbɛ bɔɔrloro tɪ ir a nɛɛ 'lɔ a Mosesɪ na 'yɛr ka a ɪ dãasɪɛ."

45Tɪchɛ a daba na wa yi wʋ piel naa na wʋ ŋme a Yesu yele yaar, ka a lɛ jũu Yesu ba lɛ tʋ̃ɔ yʋɔrɔ chãa pɔ a tẽe pɔ ɛ. Wʋ ma be naa a tẽe kõkoor, a nɪbɛ chɛnɛ yire jiir jaa waara a wʋ sẽ.

Maakɪ 2

1A anyã puor, Yesu lɪɛb wa a Kapenahum, ka nɪbɛ wõ ka wʋ be naa a yir.

2Nɪyɔɔ wan wa duo na ba sɛɛ a die wa tɪ yin a yõo. Ka wa 'yɛrɛ a Nãaŋmɪn 'yɛr kʋrɔ ba.

3Be lɛ ka daba ĩsʋɔ mɪ bɪɛrɛ, a wʋ nuur nɪ a wʋ gbɛɛ kpi naa, ka nɪbɛ anaar jɛ̃jɛl wʋ na ba waan a Yesu sẽ.

4Ka ba wa ta, ka jie ba be be a ba na tu kpɛ̃n a be a Yesu na be ɛ, a nɪyɔɔ jũu. Be lɛ ba do a gar ju na ba tɪ ŋmaa puo a jie 'lɔ a Yesu na ara, tɪ na ba de a daba nɪ a fɔbaa 'lɔ ban 'mɔɔn wʋ waan tur bar ka wʋ suu tɪ gã a Yesu niem.

5Be lɛ a Yesu na wa nyɛ a lɛ ban sɔɔ de wʋ, wʋ 'yɛr kʋ a dabaala, "N bie, n vẽ naa fʋ yelbebe bar."

6Ka be lɛ ka a Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe bamɪne na be be tɪɛrɛ,

7"Ka nyɛ daba na ara fere na wʋ sɔ̃ɔnɔ̃ Nãaŋmɪn yuor tɛɛ. An lɛ na tʋ̃ɔ nɪrɛ yelbebe vẽ bar, ka Nãaŋmɪn tɛɛ ba lɛ ɛ?"

8Ajienaa Yesu bɔ̃ɔn naa a lɛ ban tɪɛrɛ a ba pʋʋr pɔ, ka wʋ 'yɛr kʋ ba, "Bãa lɛ yɪ tɪɛrɛ a lɛ a yɪ pʋʋr pɔ?

9Buor sʋɔ lɛ ɪ kɔ̃mɔ̃kɔ̃mɔ̃, n 'yɛr ɪka n vẽ naa wʋ yelbebe bar, bɪɪ, n 'yɛr ɪka a daba nyã wʋ ir, 'mɔɔ a wʋ bʋ̃gãnaa, na wʋ kulo nɪ?

10N bʋɔrɔ naa ɪka yɪ bɔ̃ɔ ɪka a Nɪsaal Bie tara naa kpɛ̃ɔ a wɛr pɔ na vẽ nɪrɛ yelbebe kʋ wʋ." Be lɛ wʋ 'yɛr kʋ a daba 'lɔ nuur nɪ a gbɛɛ na kpi,

11"Fʋ̃ʋ lɛ n 'yɛrɛ, ir, na fʋ 'mɔɔ a bʋ̃gãnaa, na fʋ kulo nɪ."

12Be lɛ, ka wʋ vaa ir 'mɔɔ a bʋ̃gãnaa yin a nɪbɛ ba jaa niem. Nɛɛr 'maa ba naa ka ba dãna Nãaŋmɪn 'yɛrɛ, "Saa dɔ̃ɔ nyɛ a lɛ ɛ."

13Yesu lɪɛb chen a man nɛɛ ka nɪyɔɔ wa a wʋ sẽ ka wʋ wile ba.

14A Yesu na wa chiine wʋ nyɛ naa a Alfayasɪ bie, Levi, ka wʋ jĩnɛ a lõpo defʋ jie, ka Yesu 'yɛr kʋ wʋ, "Ir turo ma," ka wʋ ir turo wʋ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15A lõpodierbe nɪ a yelbetũnbɔ yɔɔ turo naa a Yesu, ka 'lɔ nɪ a bamɪne nɪ a wʊ poturbo 'mataa dire a Levi yir.

16A Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe na ɪ a Faraseemɪne nyɛ a lɛ wʊn jĩnɛ nɪ a lõpodierbe nɪ a yelbetũnbɔ 'mataa dire, ka ba sʊʊr a wʊ poturbo, "Bãa lɛ so a daba nyã na 'mataa dire nɪ a lõpodierbe nɪ a yelbetũnbɔ?"

17Yesu wõ naa a lɛ ban 'yɛr, ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "Nɪrɛ na kpẽmɛ waa chiine tɪtɪlɛ jie ɛ. Baalaa lɛ ma chen. N ba wa ɪka n wa bʊɔl a nɪtorsɪ ɛ. N wa naa ɪka n wa bʊɔl a yelbebe tũnbɔ ka ba wa lɪɛb a tɪɛr."

18Jɔɔn poturbo nɪ a Faraseemɪne nɪbɛ gal kõ, ka nɪbɛ wa sʊʊr a Yesu, "Ŋmɪnɛ lɛ a Jɔɔn poturbo nɪ a Farasee poturbo ma gal kõ, tɪchɛ ka a fũʊ poturbo maa gal kõ ɛ?"

19A Yesu 'yɛr kʊ ba, "Ŋmɪnɛ lɛ an ɪ ka nɪbɛ be a pɔɔ paalaa sɪrɛ jie tɪ tũɔ kõ gal? Wʊn chɛnɛ be a ba sẽ, ba kũ tũɔ ɛ.

20A daar 'lɔ ban wa de a pɔɔ paalaa sɪrɛ, ban gal a kõ.

21"Nɪrɛ maa ŋmaa fɔpaalaa sɛ 'yõɔ fɔkoraa pɔ ɛ. 'Lɔ be sɛ 'yõɔ a lɛ, a fɔpaalaa na tɔɔ naa a fɔkoraa chɪɛr.

22Nɪrɛ maa de dãbĩɪn 'yõɔ wɔkoraa pɔ ɛ. 'Lɔ 'yõɔ, a wʊɔ na pur naa, ka a dãa nɪ a wʊɔ sõɔ. Wʊ ma 'yõɔ naa dãbĩɪn wɔpaalaa pɔ."

23A Pẽnfʊ Bɪbir Daar, Yesu nɪ a wʊ poturbo kpẽn tala puo sãlsɔɔ, ka a wʊ poturbo piel fɔrɔ a bũbie.

24Ka a Faraseemɪne 'yɛr kʊ a Yesu, "Nyɛ lɛ a fʊ poturbo na ɪrɛ. Bo lɛ so ka ba tũnõ a Pẽnfʊ Bɪbir? A ba tara sɔr ɛ."

25Ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yaa bõɔ a par a lɛ yɪn kar kaa a Nãaŋmɪn gãn pɔ a nãa David nɪ a wʊ nɪbɛ na ba dõɔ tara bon na di ɛ!

26A ber ala pɔ Abiyata lɛ ɪ a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪkpẽɛ, kõ dõɔ kpɛ ba, ka wʊ kpɛ a Nãaŋmɪn yir, ka a Abiyata de a paanũɔ ala ban bin kʊ Nãaŋmɪn kʊ wʊ, ka wʊ 'wɔb. A paanũɔ ala a Juu nɪbɛ bɔɔrlorbo tɛɛ lɛ ma 'wɔb, a ba tara sɔr ɪka nɪyuo wʊ 'wɔb ɛ, tɪchɛ ka David 'wɔb tɪ de kʊ a bala na be a wʊ sẽ, ka ba mɪ 'wɔb."

27Be lɛ ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "A Pẽnfʊ Bɪbir ben be a nɪbɛ 'yõɔ, a ba ɪ a nɪbɛ ben be a Pẽnfʊ Bɪbir 'yõɔ ɛ.

28Ala lɛ so ka a Nɪsaal Bie ɪ a Soro lõɔn a Pẽnfʊ Bɪbir gba."

Maakɪ 3

1Sõɔ ĩsʊɔ go Yesu chen tɪ kpɛ a lõɔfʊ jie, ka a daba kõɔ mɪ be be ka a wʊ nũpɛl kpi.

2Ka a nɪbɛ bamɪne na be be bʊɔrɔ ɪka ba gar a Yesu, be lɛ ba tɔɔ gbʊr kaara wʊ. Ka wʊn sãa naa a daba nũu baal a Pẽnfʊ Bɪbir bɪɪ.

3Yesu 'yɛr kʊ a daba nũpɛl na kpi, "Ir ara a sɪ jaa nyɛ fʊ."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Be lɛ ka a Yesu sʊʊr ba, "Tʊ̃buor sʊɔ lɛ tara sɔr a Pɛ̃nfʊ Bɪbir daar ɪka fʊ tʊ̃, a fʊ maal vɪla bɪ dɛɛr, fʊ faa nyɛvʊr bɪ fʊ kʊ wʊ?" Ka ba ɪ jaa gbulo gbulo.

5Wʊ kaa naa ba jaa gʊɔr nɪ suur, ka a wʊ pʊɔ sɔ̃ɔ a ba bachɛlfʊ jʊ̃u. Wʊ 'yɛr kʊ a daba 'lɔ nʊ̃pɛl na kpi, "Tur a fʊ nʊ̃u." Wʊ tur naa ka a nʊ̃pɛl wʊ jaa sa.

6Be lɛ ka a Faraseemɪne yi chen a Hɛrɔd nɪbɛ sɛ̃, a ba tɪ 'mataa guoro a Yesu, bʊɔrɔ sɔr 'lɔ ban na tu kʊ wʊ.

7Yesu nɪ a wʊ poturbo yin chen a man pɔ ka a nɪyɔɔ na yi Galilee wɛr tu ba.

8Nɪyɔyɔɔ mɪ yi naa Judiya wɛr, Jerusalɛm, Idumea wɛr nɪ a Jordan man gɔ̃ɔn, nɪ a tɛ̃n na be Tire nɪ Sidon wɛr pɔ, wa a wʊ sɛ̃ bojʊ̃u ba wɔ̃ naa a lɛ jaa wʊn tʊ̃.

9A nɪyɔɔ jʊ̃u, Yesu 'yɛr kʊ a wʊ poturbo, "Yɪ kaa nyɛ gboro kʊ ma ka n sɛr bʊ̃lãa." Wʊ 'yɛr naa a lɛ bojʊ̃u waa bʊɔrɔ ɪka a nɪbɛ ba mɪl pɔɔ wʊ ɛ.

10A nɪbɛ yɔɔ wʊn sãa lɛ so, a baalsɪ dara taa bʊɔrɔ ɪka ba sɪɪr wʊ.

11A sɪdɛbɛ na ma wa nyɛ a Yesu ba ma da naa a nɪrɛ 'lɔ 'yɔ̃ɔ ban be lɔb tɛ̃e tɪ tãna 'yɛrɛ nɪ, "Fʊ̃ʊ lɛ a Nãaŋmɪn Bie!”

12Tɪchɛ wʊ kpaal ban jʊ̃u, ka ba taa ɪrɛ wa 'yɛrɛ a nɪrɛ 'lɔ wʊn ɪ ɛ.

13Yesu do naa a tɔ̃ɔ ju tɪ bʊɔl a bala wʊn bʊɔrɔ ka ba do wa a wʊ sɛ̃.

14A ba pɔ lɛ wʊ kaa ir pie nɪ ayi, bʊɔlɔ ba nɪtʊ̃nsɪ, ka ba na be a wʊ sɛ̃, ka wʊ ma tʊ̃ ba ka ba chen tɪ mʊɔl 'yɛr a Nãaŋmɪn 'yɛr,

15tɪ tara kpɛ̃ɔ dire nɪ sɪdɛbɛ ka a yire.

16A nɪbɛ pie nɪ ayi bala wʊn ir yoe lɛ a anyã. Simon, wʊn lɛ kʊ wʊ yopaalaa Pita.

17Jemesɪ, nɪ a wʊ yɛbile Jɔɔn, a ba sãa yuor lɛ Jebedee, wʊ bʊɔlɔ ba naa Bɔɔnɛgasɪ, a par lɛ sa tãna bibiir.

18Andiru, Filip, Batolomi, Matiu, Tomasɪ, Jemesɪ na ɪ Alfayasɪ bidaba, Tadius, Simon na mʊ̃ɔ nɪbir nɪ a wʊ wɛr yele,

19nɪ a Judas Isɪkariyot, 'lɔ lɛ na wa de a Yesu tɪr.

20A Yesu na lɪɛb wa a yir, nɪyɔɔ wa naa wa lɔ̃ɔ go, ka 'lɔ nɪ a wʊ poturbo ba tara jaa gba na di ɛ.

21Be lɛ a wʊ yir dɛ̃me na wa wɔ̃ a lɛ, ba chen naa ɪka ba tɪ ka wʊ, bojʊ̃u ba 'yɛr naa ɪka, "Burbur kpɛ wʊ naa.”

22Ka a Mosesɪ Nɛɛr wiwiilbe bamɪne na yi a Jerusalɛm mɪ 'yɛrɛ, "A Beeljebul, lɛ pɔb wʊ! A sɪdɛbɛ nãa lɛ wʊ ma de dire nɪ a sɪdɛbɛ ka a yire.”

23Yesu bʊɔl naa a nɪbɛ na wʊ lɔb sʊkpar kʊ ba, "Ɔmɪnɛ lɛ a Satan na ɪ lɛ dii a Satan?

24Ala ɪ nãa ir jɛɛrɛ nɪ a wʊ mĩɛ nãalʊ̃ʊ, ŋmɪnɛ lɛ wʊn ɪ ara?

25Yir nɪbɛ mɪ ir jɛɛrɛ taa, a yir 'lɔ nɪbɛ kʊ̃ tʊ̃ɔ 'mataa kpɛ ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26Ala ɪ a Satan ir naa na wʊ jɛɛrɛ nɪ a wʊ mĩɛ, wʊ mɪ kʊ̃ tʊ̃ɔ ara ɛ, a wʊ baaraa lɛ.

27Yelmĩɛ, nɪrɛ jaa kʊ̃ tʊ̃ɔ kpɛ gãdaa yir tɪ ju a wʊ bonsɪ ka waa de nie lũ wʊ ɛ. 'Lɔ wa lũ wʊ a lɛ wa baar, wʊn pãa tʊ̃ɔ naa a wʊ yir bonsɪ ju.

28Sɪrɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ, yeldɛbɛ nɪ ferfʊ a jaa nɪbɛ na fere sɔ̃ɔnɔ̃ nɪ Nãaŋmɪn yuor ban nyɛn vɛ̃ kʊfʊ.

29Tɪchɛ nɪrɛ 'lɔ na fere nɪ a Nãaŋmɪn Sɪɛ kʊ̃ nyɛ vɛ̃ kʊfʊ ɛ, bojũu wʊ lo naa a yeldɛɛr 'lɔ pɔ, na ba tara baarfʊ ɛ."

30Ban 'yɛr ɪka wʊ tara naa a sɪdɛɛr lɛ so ka wʊ 'yɛr a lɛ.

31Be lɛ ka a Yesu ma nɪ a wʊ yɛɛr wa. Ba ara naa a yõo tɪ tʊ̃ nɪrɛ ka wʊ bʊɔl wʊ.

32Nɪyɔɔ jĩnɛ naa jilʊ̃ a Yesu tɪ ba 'yɛr wʊ, "A fʊ ma nɪ a fʊ yɛɛr be naa a yõo bʊɔrɔ fʊ."

33Ka wʊ sʊʊr ba, "An lɛ ɪ a n ma nɪ a n yɛɛr?"

34Be lɛ wʊ kaa a bala na jĩnɛ jilʊ̃ wʊ tɪ 'yɛr, "Banyã lɛ ɪ a n ma nɪ a n yɛɛr!

35Nɪrɛ 'lɔ jaa na turo a Nãaŋmɪn sɔr, 'lɔ lɛ a n yɛbɛ nɪ a n yɛpɔɔ nɪ a n ma."

Maakɪ 4

1Sɔ̃ɔ kɔ̃ɔ go, Yesu piel wile a man nɛɛ. A nɪyɔyɔɔ na wa lɔ̃ɔ jũu, wʊ kpɛ naa a gboro pɔ jĩnɛ, tɪchɛ ka a nɪbɛ ara kɔɔ a kʊ̃ɔ nɛɛ.

2Sʊkpar lɛ wʊ lɔɔrɔ wile nɪ ba yelyɔɔ, sʊkpa ĩsʊɔ nɪ nyã:

3"Yɪ chɛlɛ! Kʊɔraa lɛ yi chen ɪka wʊ tɪ yaar a wʊ bʊ̃bʊrɔ.

4Wʊ yaar naa ka amɪne lo a sɔr pɔ ka a lubil wa tuur di.

5Ka amɪne mɪ lo a jie 'lɔ a kʊsɪbɛ na waa gar a tãna, na a bul fɔɔ, a tãna na ba tɪrɛ jũu.

6Tɪchɛ a mɔ̃tɔ̃ɔ na wa nyãa, a jʊɔl naa na a kpi, bojũu a ba tara nyɪbɛ ɛ.

7Amɪne mɪ tɪ lo naa gʊʊr pɔ, tɪchɛ ka a gʊʊr bul fĩun naa tara, a ba tʊ̃ɔ dɔɔ ɛ.

8Ka amɪne mɪ tɪ lo a kɔjɔ̃ vɪla pɔ, na a dɔɔ yɔɔ. Ka amɪne dɔɔ a lɪjɛr nɪ pie, amɪne lɪjaata ka amɪne mɪ kɔbaa."

9Ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "Nɪrɛ jaa na tara toor, wʊ chɛlɛ!"

10A nɪyɔyɔɔ bala na wa chen tɪ chɛ a nɪbɛ bala na turo wʊ nɪ a wʊ poturbo pie nɪ a ayi bala wʊn ir, ka a ba sʊʊr wʊ a sʊkpar par.

11Be lɛ ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yɪn 'lɔ Nãaŋmɪn kʊ yɪ naa a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ yelsɔɔlaa, tɪchɛ a banyã 'lɔ na ba pʊɔ ɛ, a yelsɪ a jaa ɪ naa sʊkpar kʊ ba.

12A lɛ jũu, 'Ba ma kãan lɛ̃ɛɛ tɪ ba maa nyɛ ɛ, na ba ma chɛl lɛ̃ɛɛ tɪ ba maa wõ ɛ. Ala ba ɪ lɛ ɛ ban lɪɛb a ba tɪɛr ka Nãaŋmɪn vɛ̃ kʊ ba.' "

13Ka Yesu sʊʊr ba, "Yaa bɔ̃ɔ a sʊkpa nyã par ɛ? Ɔmɪnɛ lɛ yɪn ɪ wa bɔ̃ɔ sʊkpa jaa par?

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14Yı kaa, a kʊɔraa lɛ a nırɛ 'lɔ na yaara a Nãaŋmın 'yɛr.

15Nıbɛ bamıne kaara naa fıka a bʊ̃bie ala ban yaar ka a lo a sɔr pɔ. Bala wa wõ a 'yɛr wa baar, a Satan ma wa naa, wa de a Nãaŋmın 'yɛrbir ban bʊr a ba nyãa pɔ.

16Ala mı na lo a jie 'lɔ a kʊsıbɛ na waa gar a tãna ı naa a bala na wõ a 'yɛr na ba ma sɔɔ de fɔɔ jaa nı pʊpɛl,

17tıchɛ baa tara nyıbɛ ɛ, ba maa kor ɛ. A 'yɛr jũu, wõm bıı gefʊ wa wa a ba sɛ̃, ba ma lıɛb puor fɔɔ jaa.

18A ala mı na lo a gʊʊr pɔ ı naa a bala na wõ a 'yɛr,

19tıchɛ ka a ĩgãn nyã wõm, nı a bʊ̃tarsı bɛlfʊ, nı a bʊ̃bʊɔrsı fĩın a 'yɛr, ka waa tʊ̃ɔ dɔɔ ɛ.

20A anyã mı na lo a kɔjõ pɔ ı naa a bala na wõ a 'yɛr na ba sɔɔ de na ba dɔɔ jur, ka amıne ı lıjɛr nı pie, amıne lıjaata, amıne mı kɔbaa.”

21Wʊ sʊʊr ba naa, "Ba ma chʊm fĩtın na ba de laa kpa pɔɔ bıı de su gado pĩlem bıı? A ba ı a jie 'lɔ wʊn na chaar nırɛ jaa lɛ ba ma dɔɔl ɛ?

22Bon jaa na pɔɔ ban yuo wʊ naa, ka ala a jaa mı na sɔɔl yi chãa pɔ.

23Nırɛ jaa na tara toor, wʊ chɛlɛ!”

24Ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yı bɔ̃ɔ chɛlɛ sʊ̃ a lɛ yın wõnõ. A lɛ fʊn man tır, lɛ mı lɛ ban man kʊ fʊ, tı dɔɔl gba.

25Nırɛ jaa na tara, Nãaŋmın ma vɛ̃ naa ka wʊ nyɛrɛ dɔɔlɔ, nırɛ nyã mı na ba tara ɛ, a bĩlãa ala gba wʊn tara, Nãaŋmın na de naa a wʊ sɛ̃.”

26Tı lɛ bɔ̃ɔ 'yɛr kʊ ba, "A Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ nıtɔ̃ lɛ wʊ kaara. Daba ma yaar a wʊ bʊ̃bʊrɔ bar.

27Tĩsɔɔ nı mɔ̃tɔ̃ɔ, ka wʊ gãn bıı wʊ ir naa, a bʊ̃bie ma bulaa naa nʊ̃ɔ, tıchɛ a wʊ mĩɛ gba maa bɔ̃ɔ ɛ.

28A bʊ̃bie ma bul naa a tɛ̃e naa tɔ vaar tı dɔɔ jur, bı a bie.

29Ala wa bı baar, wʊ ma chiin nı sʊɔ tı ŋman bojũu a ŋmab sɔ̃ɔ ta naa.”

30Ka Yesu lɛ 'yɛr, "Bo lɛ sın de man a Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ bıı sʊkpa buor lɛ sın lɔb gbɛb wʊ?

31Wʊ kaara fıka a kɔ̃kɔ̃ɔ bir, 'lɔ lɛ ı a bʊ̃bie a jaa pɔ bʊ̃bile.

32Tıchɛ wʊ ma bul ı tıkpɛ̃ɛ na wʊ tɛ wilbɛrɛ, ka a lubil ma wa mara a wʊ 'maar pɔ.”

33Yesu de naa sʊkpayɔɔ na nyɛtaa na wʊ 'yɛr a 'yɛr kʊ ba, a lɛ an na ı ka ba tʊ̃ɔ bɔ̃ɔ a par.

34Sʊkpar tɛɛ lɛ wʊ ma de 'yɛrɛ nı a 'yɛr kʊrɔ ba. Tıchɛ ala wa ı 'lɔ nı a wʊ poturbo tɛɛ lɛ, wʊ ma wiil naa a jaa par kʊ ba.

35A daar 'lɔ̃nɔ̃ jãanʊɔr, wʊ 'yɛr kʊ a wʊ poturbo, "Yı ı a sı gɔ̃ɔ chen a man gɔ̃ɔn.”

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

36Ba bar naa a nıyɔyɔɔ bala tıchɛ ka a wʊ poturbo tara wʊ, ka ba 'matãan a gborsı amıne gɔ̃ɔnɔ̃.

37Ka a man kʊ̃ɔ sɛkpɛ̃ɛ 'lɔ ire ka a kʊ̃ɔ kpɛ a gboro pɔ ırɛ na sɛɛ

38tıchɛ ka a Yesu be a gboro par gã kɔɔl wʊ ju guro. Ka a wʊ poturbo sũı wʊ na ba sʊrɔ wʊ, "Wiwile, a ba bã fʊ sın mʊrɔ bıı?”

39Be lɛ ka wʊ ir tãn a sɛsɛbɛ nı a man, "Yı ŋmaa vʊʊr! Yı ara a lɛ nɛ!" Ka a sɛsɛbɛ ŋmaa vʊʊr ka a man ara jomm.

40Ka wʊ sʊʊr a wʊ poturbo, "Bo lɛ so ka yı joro a dãbĩɛ? Yı chɛnɛ na ba sɔɔ ma bıı?”

41Ka a dãbĩɛ kpɛ ba ka ba lıɛb sʊrɔ taa, "An lɛ a nyã ka a sɛsɛbɛ nı a man tu a wʊ nɛɛ?"

Maakı 5

1Yesu nı a wʊ poturbo gɔ̃ɔ naa a man, a Gerasenı nıbɛ wɛr pɔ.

2Yesu na wa yi a gboro pɔ, daba na gele yi naa a yar par wa tuor wʊ.

3A gẽgelaa nyã kpıɛrɛ naa a yar par ka nırɛ jaa ba be be na tʊ̃ɔ lũ wʊ nı bɔ̃jɔrsı gba ɛ.

4Ba ma lũ naa a wʊ gbɛɛ nı a nuur tıchɛ ka wʊ ŋma, tı kar a kue ala bar. Nırɛ jaa ba be be na tʊ̃ɔ wʊ ɛ.

5Tĩsɔɔ nı mɔ̃tɔ̃ɔ, wʊ ma be naa a yar par nı a tɔ̃n ju tãna tı ŋmara a wʊ mĩɛ nı kʊsıbɛ.

6Wʊn wa nyɛ a Yesu na be tɛɛr, wʊ jo naa tı lo gbur dumo a wʊ niem,

7tı na wʊ ŋme chɛlma 'yɛrɛ, "Bo fʊ bʊɔrɔ ıka fʊ ı ma? Fʊ ı naa a Nãaŋmın nyã na gar a jaa Bie pɔn Nãaŋmın ıka fʊ kʊ̃ ge ma ɛ.”

8Bojũu Yesu dɔ̃ɔ 'yɛrɛ kʊrɔ wʊ ıka, "A fʊ̃ʊ sıdɛɛr wa yi a daba pɔ.”

9Be lɛ ka Yesu sʊʊr wʊ, "Bãa a fʊ yuor di?" Ka wʊ 'yɛr, "Sıyɔɔ, bojũu sı waa naa.”

10Ka wʊ sʊɔr a Yesu yãayãabılɛ ıka wʊ ta dii wʊ bar a jie 'lɔ ɛ.

11Doyɔɔ mı ara na gbʊr a tɔ̃ɔ, dire.

12Ka a sıdɛbɛ sʊɔr a Yesu, "Ir sı 'yɔ̃ɔ a dor ala pɔ na fʊ sɔɔ ka sı tı kpɛ a ba pɔ.”

13Wʊ sɔɔ naa ka a sıdɛbɛ yi tı kpɛ a dor ala. A ı naa dor tur ayi (2,000) ka a jaa tĩgbil suu tı kpɛ a man pɔ gbʊ̃m kpi kpi.

14A bala na kaara a dor jon kul a tẽe pɔ nı a tẽbil ala na gbʊr tı 'yɛr a lɛ na ı. Ka a nıbɛ yi chen ıka ba tı kaa.

15Ba wa naa a Yesu sẽ wa nyɛ a daba 'lɔ na dɔ̃ɔ tara a sıdɛyɔɔ gele ka wʊ chı su bonsı jĩnɛ, ka a dãbĩɛ kpɛ ba.

16A bala na nyɛ 'yɛr kʊ a nıbɛ a lɛ na ı a daba na dɔ̃ɔ tara a sıdɛbɛ nı a dor 'yɛr,

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17ka a nıbɛ piel sʊɔrɔ a Yesu ka wʊ yi a ba wɛr pɔ.

18Yesu na wa kpıɛrɛ a gboro pɔ ka a daba 'lɔ 'yɔ̃ɔ a sıdɛbɛ na yi sʊɔr wʊ ıka wʊ ı a ba 'mataa chen.

19Ka a Yesu ba sɔɔ ɛ, tı 'yɛr wʊ, "Kul a fʊ yir dẽme sɛ̃ tı 'yɛr kʊ ba a lɛ a Soro na ı kʊ fʊ, nı a lɛ wʊn jo a fʊ nıbaal."

20A daba chen na wʊ tı piel 'yɛrɛ a lɛ a Yesu na maal kʊ wʊ a wɛr 'lɔ pɔ ban bʊɔlɔ a Dekapolisı. Ka a nɛɛr 'maa a nıbɛ.

21Yesu na wa gɔ̃ɔ a man gɔ̃ɔn go, nıyɔyɔɔ lɔ̃ɔ naa na ba jilʊ̃ wʊ. Wʊ chɛnɛ na ara a man nɛɛ,

22ka a ba lɔ̃ɔfʊ jie nıkpɛ̃ɛ ĩsʊɔ ban bʊɔlɔ Jairusı wa a be. Wʊn wa nyɛ a Yesu,

23wʊ gbur dumo a Yesu niem tı sʊɔr wʊ, "Yãayãabılɛ, a n bipɔɔbile lɛ ı baal ırɛ na kpi. Wa dɔɔl wʊ a fʊ nũu ka wʊ sa ta kpi ɛ."

24Ka a Yesu nı a daba 'mataa chiine. Nıyɔyɔɔ turo naa dara taa tıɛrɛ wʊ.

25Pɔɔ kɔ̃ɔ mı ben be lo sıɛ suoro faara yuomo pie nı ayi.

26Wʊ bal di dɔɔyɛ yɔɔ a tıtılbɛ jie na wʊ sɔ̃ɔ bon jaa wʊn tara tı ba sa ɛ. Ka a baal tʊ̃ɔnɔ̃ wʊ.

27Wʊn wa wõ a Yesu yele, wʊ tu naa a puor tı sır a wʊ fuu,

28bojũu wʊ 'yɛr kʊ a wʊ mĩɛ. "Maa tʊ̃ɔ sır a wʊ fuu gba, ın sa naa, na n pɛ̃n."

29Wʊn wa sır a Yesu fuu nɛɛ wa baar, a jĩı ŋmaa naa a dẽdẽe daa ka wʊ bɔ̃ɔn ıka a wʊ wʊʊr baar naa.

30Ka a Yesu mı bɔ̃ɔn a fɔɔ 'lɔ̃nɔ̃ a kpɛ̃ɔ na yi a wʊ sɛ̃. Ka a wʊ lıɛb a nıyɔɔ bala pɔ sʊʊr, "An lɛ sır a n fuu?"

31Ka a wʊ poturbo 'yɛr, "Nyɛ a lɛ a nıyɔyɔɔ banyã na dara taa tıɛrɛ fʊ, tıchɛ a fʊ sʊrɔ a sʊɔ 'lɔ na sır fʊ!"

32Tıchɛ ka a Yesu chɛnɛ kaara gʊɔrɔ ıka wʊ nyɛ a nırɛ 'lɔ na sır wʊ.

33Ka a pɔɔ na bɔ̃ɔn a lɛ na ı, dãbĩɛ kpɛ wʊ naa ka wʊ mırɛ na wʊ wa gbur dumo a Yesu niem tı 'yɛr a lɛ jaa na ı.

34Ka a Yesu 'yɛr kʊ wʊ, "N yɛpɔɔ, fʊn sɔɔ ma jũu, fʊ sa naa. Kulo nı ĩgãn 'maar, a fʊ dɔɔyɛ baar naa."

35A Yesu ba 'yɛr baar ɛ, tıchɛ nıbɛ kɔ̃ɔ yi a Jairusı yir wa 'yɛr wʊ, "A fʊ bie kpi naa. Bãa 'yɔ̃ɔ fʊ dɔ̃ɔnɔ̃ a wiwile go?"

36Yesu ba chɛlɛ a lɛ ban 'yɛrɛ ɛ, tı na wʊ 'yɛr kʊ a daba, "Taa joro dãbĩɛ ɛ. Sɔɔ ma dɛ."

37Yesu ba sɔɔ ka nırɛ jaa tu wʊ ɛ, ka Pita nı Jemesı nı a wʊ yɛbile Jɔɔn tɛɛ ba lɛ ɛ.

38Ban wa ta a Jairusı yir, Yesu nyɛ naa a nıbɛ na kõnõ ŋmiere chɛlsı.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

39Ka wʊ kpɛ tɪ sʊʊr ba, "Bãa lɛ yɪ kõnõ ŋmiere nɪ a chɛlsɪ a lɛ? A bie ba kpi ɛ. Wʊ gur naa.”

40A ba laara tʊrɔ nɪ wʊ. Wʊ dii naa a nɪbɛ ba jaa bar ka ba yi tɪ wʊ tara a bie sãa nɪ a ma nɪ a wʊ poturbo bala wʊn 'mataa chiin, a ba kpɛ a jie 'lɔ a bikũu na be.

41Ka wʊ tɪ nyɔɔ a pɔɔbile nũu tɪ 'yɛr, "Talita kum!" A par lɛ a Yesu nɪbɛ kɔkɔr pɔ, "Pɔɔbile, ir!”

42Ka wʊ vaa ir chiine. Yuomo pie nɪ ayi bie lɛ. Ka a yele 'maa ba nɛɛ.

43Yesu kpaal ba naa jũu ka ba taa vɛ̃ ka a nɪrɛ jaa wõ naa ɛ. Tɪ 'yɛr ɪka ba kʊ a pɔɔbile bʊ̃diir ka wʊ di.

Maakɪ 6

1Yesu yi naa a be ka a wʊ poturbo tu wʊ ka a ba 'mataa kul a Najaretɪ na ɪ a wʊ tẽe.

2Ka a Pɛ̃nfʊ Bɪbir wa ta, ka wʊ kpɛ be a ba lɔ̃ɔfʊ jie tɪ piel wile, ka a nɪyɔɔ bala na wõ nɛɛr 'maa. Ka ba sʊrɔ, "Nyɪnɛ lɛ a daba nyã nyɛ a bɔ̃ɔfʊ nyã? Yɛ̃ buor lɛ a nyã wʊn tara na wʊ gba tʊ̃nɔ̃ nɪ a nɛ'maa tʊ̃mɔ̃?

3A ba ɪ a mɪmɪɛrɛ lɛ ɛ? A ba ɪ a Mɛɛr bie lɛ ɛ, a wʊ yɛbil ɪ Jemesɪ nɪ Josesɪ nɪ Judas nɪ Simon ɛ? Ka a wʊ yɛpɔbɔ mɪ be ka a sɪ sɛ̃ ɛ?”

4Ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ nyɛrɛ na 'yɔ̃ɔfʊ jie jaa, tɪchɛ a wʊ mĩɛ tẽe nɪ a wʊ yir dẽme nɪ a wʊ nɪbɛ sɛ̃ lɛ waa nyɛrɛ 'yɔ̃ɔfʊ ɛ.”

5Waa tʊ̃ɔ tʊ̃ nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ yɔɔ a be ɛ, tɪ wʊ dɔɔl a wʊ nũu baalsɪ bĩlãa a ba sa.

6Yesu nɛɛ 'maa wʊ naa bojũu baa sɔɔ de wʊ ɛ. Wʊ yɔn gʊɔr a tẽn na wʊ wile.

7Wʊ bʊɔl naa a wʊ poturbo Pie nɪ Ayi bala wʊn dɔ̃ɔ ir, ka ba wa a wʊ sɛ̃ ka wʊ tʊ̃ ba ayir yir, na wʊ kʊ ba kpɛ̃ɔ ka ba tʊ̃ɔ sɪdɛbɛ.

8Wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yɪ ta de bon jaa ɛ, yɪ tara dadiirsɪ tɛɛ. Yɪ ta tara bʊ̃diir ɛ, bɪ wʊʊr ɛ, bɪ yɔ̃ɔ libie a yɪ sɪr gãma pɔ ɛ.

9Yɪ ĩsʊɔ jaa wʊ su nafɔbɔ nɪ fuu bʊ̃'yen tɛɛ.

10Yir jaa pɔ yɪn wa kpɛ, yɪ be a be tɪ ta a sɔ̃ɔ 'lɔ yɪn wa yi a tẽe 'lɔ pɔ.

11Tẽe jaa pɔ yɪn wa kpɛ ka baa de yɪ ɛ, bɪ sɔɔ a 'yɛr ɛ, yɪn wa yire yɪ kpoor a yɪ gbɛɛ tã-uul ka a di a ba dɛɛr dãasɪɛ.”

12Ba yin chen tɪ mʊɔlɔ 'yɛrɛ a Nãaŋmɪn 'yɛr ɪka a nɪbɛ ba lɪɛb ba tɪɛr.

13Ba diin a sɪdɛbɛ ka a yi, tɪ 'lɪɪ baalsɪ kãa ka ba sa.

14A nãa Hɛrɔd mɪ wõ naa a anyã, bojũu nɪrɛ jaa wõ naa a Yesu yuor. Ka a bamɪne 'yɛrɛ, "A Jɔɔn 'lɔ na ɪ a kɔ̃suoro, 'lɔ lɛ tɔ̃ɔ yi a yaa pɔ, ala lɛ so ka wʊ tʊ̃nɔ̃ a nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ a lɛ.”

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Ka a banyã mɪ 'yɛrɛ, "Elaija lɛ." Ka a bamɪne mɪ chɛnɛ 'yɛrɛ, "Wʊ ɪ naa a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ ĩsʊɔ nɪtãa a bala na dɔ̃ɔ be be a kõro jaa.”

16Tɪchɛ a Hɛrɔd na wa wõ, wʊ 'yɛr naa, "A Jɔɔn 'lɔ ɪn vɛ̃ ka ba ŋmaa a wʊ ju lɛ, yi.”

17A Hɛrɔd mĩɛ lɛ dɔ̃ɔ vɛ̃ ka ba nyɔɔ a Jɔɔn waan, wa lũ 'yɔ̃ɔ a pɔɔfʊ die pɔ. Wʊ ɪ naa a nɪtɔ̃, a wʊ yɛbile Filip pɔɔ Hɛrɔdiyas wʊn de jũu.

18Jɔɔn 'yɛr kʊ a Hɛrɔd, "A ba tara sɔr ɪka fʊ de a fʊ yɛbil vʊr pɔɔ kul ɛ.”

19Ka a Hɛrɔdiyas tara nɪ a Jɔɔn jɛɛr bʊɔrɔ ɪka wʊ kʊ wʊ, tɪchɛ waa tʊ̃ɔ ɛ.

20A Hɛrɔd bɔ̃ɔ naa a Jɔɔn na ɪ nɪsʊ̃ nɪ chɛchɛ, na wʊ joro a Jɔɔn dãbĩɛ, na wʊ gu wʊ tara. A Hɛrɔd wa wõ a Jɔɔn 'yɛr a ma sɔb wʊn nɪbir, tɪchɛ wʊ ma bʊɔrɔ naa ɪka wʊ chɛlɛ a wʊ 'yɛr.

21Tɪchɛ sɔr wa yuon kʊ a Hɛrɔdiyas a sɔ̃ɔ 'lɔ a nãa na wa maala a wʊ dɔɔfʊ bɪbir yele. A wʊ dɔɔfʊ bɪbir nyãna daar, wʊ bʊɔl naa a nɪbɛrɛ bala na turo a wʊ puor, nɪ a sojasɪ nɪbɛrɛ, nɪ a nɪbɛrɛ na be a Galilee pɔ.

22A Hɛrɔdiyas bipɔɔ wa kpɛ naa, na wʊ sɛ a bĩnɛ ka a pɛl a nãa Hɛrɔd nɪ a wʊ nɪbɛrɛ bala ba jaa pʊɔ. Ka wʊ 'yɛr kʊ a pɔɔbile, "Sʊɔr ma bon jaa fʊn bʊɔrɔ, ɪn kʊ fʊ naa.”

23Be lɛ wʊ põl kʊ a pɔɔbile, "Bon jaa fʊn sʊɔr ala ɪ a n nãalʊ̃ʊ ŋmaa gba lɛ, n na kʊ fʊ naa.”

24Ka wʊ yi chen tɪ sʊʊr a wʊ ma, "Bo lɛ ɪn sʊɔr?" Ka a wʊ ma 'yɛr wʊ, "Tɪ sʊɔr a Jɔɔn Kɔ̃suor ju.”

25Ka a pɔɔbile yi pɔɔ fɔɔ lɛ kpɛ a nãa sɛ̃ tɪ 'yɛr, "N bʊɔrɔ naa ɪka fʊ 'yɔ̃ɔ a Jɔɔn Kɔ̃suor ju a la'yɛlma pɔ kʊ ma a pʊ̃pãanyã.”

26A nãa pʊɔ sɔ̃ɔ naa, tɪchɛ a nɪbɛ bala wʊn bʊɔl na wʊn põl kʊ a pɔɔbile jũu, waa bʊɔrɔ ɪka wʊ tɔr ɛ.

27Ka wʊ tʊ̃ a nɪkʊrɔ ĩsʊɔ a dɛ̃dɛ̃e daa ɪka wʊ chen tɪ ŋmaa a Jɔɔn ju waan. A daba chen tɪ ŋmaa a Jɔɔn ju a pɔɔfʊ die pɔ

28'yɔ̃ɔ a la'yɛlma pɔ waan, wa kʊ a pɔɔbile ka wʊ de kʊ a wʊ ma.

29A Jɔɔn poturbo na wõ a lɛ, ba chen tɪ 'mɔɔ wʊ na ba ũu.

30A Yesu nɪtʊ̃nsɪ lɪɛb wa lɔ̃ɔ taa a wʊ sɛ̃, na ba wa man a lɛ jaa ban tʊ̃ tɪ wiil a nɪbɛ, na ba kʊ a Yesu.

31A nɪbɛ yɔɔ na waara tɪ chiine jũu, jaa gba ba be be a ban di ɛ. Be lɛ ka Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yɪ wa a sɪn tɛɛ chen a jie 'lɔ a nɪbɛ na ba be ɛ, a yɪ tɪ jĩnɛ pɛ̃n.”

32Ba kpɛ naa a gboro bala tɛɛ chen a jie 'lɔ̃nɔ̃.

33Tɪchɛ a nɪbɛ na wa nyɛ ban chiine ba bɔ̃ɔ ba naa. A ba yi a tɛ̃n a jaa de nie jon gbɛɛ tɪ ara a be.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

34A Yesu na wa tı ta, na wʊ nyɛ a nıyɔɔ a ba ırɛ nıbaal a wʊ sɛ̃, ban kaara fıka piir na ba tara chınɛ jũu, wʊ piel wile ba yelyɔɔ.

35Mɔ̃tɔ̃ɔ na wa mʊrɔ a wʊ poturbo wa naa wa 'yɛr kʊ a Yesu, "A ka ı naa mɔgɔ̃ɔ, tı a mɔ̃tɔ̃ɔ mı mʊrɔ;

36wɛl a nıbɛ bar a ba chen a por nı a tẽn na gbʊr tı bɔ bʊ̃diir da di."

37Ka be lɛ a Yesu 'yɛr sɔɔ ba, "Yın mĩɛ yı kʊ ba bʊ̃kɔ̃ɔ a ba di." Ka a poturbo 'yɛr ıka, "Nyınɛ lɛ sın nyɛ a libie anyãna? Nıbʊ̃'yen ŋmɛrsı aniin sãyar gba! Ɔmınɛ lɛ sın ı kʊ ba jaa bʊ̃diir?"

38A be lɛ a Yesu sʊʊr ba, "Paanʊ̃ɔsı aŋmınɛ lɛ yı tara? Yı chen tı kaa." Be lɛ ba chen tı kaa tı wa 'yɛr kʊ wʊ, "Paanʊ̃ɔsı anũu, nı jĩmɛ ayi."

39A Yesu 'yɛr kʊ a poturbo a ba ı a nıbɛ ba jaa a ba jɛ̃ gbulsı a mɔ'yɔlɔ ju.

40Be lɛ a nıbɛ jĩnɛ jĩnɛ, a gbulsı gbulsı. Bamıne jĩnɛ naa kɔɔr kɔɔr, ka bamıne mı jĩnɛ lıjaayi nı piir.

41A Yesu de naa a paanʊ̃ɔsı anũu nı a jĩmɛ ayi ala na wʊ kaa saaju tı dʊl puor Nãaŋmın yãan. Wʊ de naa a paanʊ̃ɔsı ŋma ŋma tı de kʊ a wʊ poturbo tı 'yɛr, "Yı de pɔ̃ a nıbɛ." Tı lɛ de a jĩmɛ ayi ala mı ŋma pɔ̃ a nıbɛ.

42A nıbɛ ba jaa din, na ba tıı,

43tıchɛ ka a poturbo wob a bʊ̃ŋmaara 'yɔ̃ɔ pɛr pie nı ayi.

44A nıbɛ bala na dɔ̃ɔ di a bʊ̃diir ala, dɔɔr tɛɛ ı naa tur anũu.

45Ajienaa, ka a Yesu 'yɔ̃ɔ a wʊ poturbo a ba kpɛ a gboro na ba de nie chiine a Betısaida tı wʊ na wɛl a nıbɛ bar.

46Wʊn wa bar ba wa baar, wʊ do naa a tɔ̃ɔ ju ıka wʊ tı puor.

47A wɛr na wa sɔɔrɔ, a gboro be naa a man sãlsɔɔ, tıchɛ ka wʊ be a wɛyõo, 'lɔ tɛɛ.

48Wʊ nyɛ naa a wʊ poturbo ka ba mɔ̃nɔ̃ a gboro faara bojũu a sɛsɛbɛ furo na tuoro ba. A wɛr na wa gbʊrɔ a chaarfʊ, wʊ yin chiine a kʊ̃ɔ ju waara a ba sɛ̃, ta bʊɔrɔ ıka wʊ po ba.

49Ban wa nyɛ wʊn chiine a kʊ̃ɔ ju a lɛ, ba tıɛr ıka kpĩin lɛ, na ba ŋme chɛlsı,

50bojũu ba jaa nyɛ wʊ naa ka dãbĩɛ kpɛ ba. Ajienaa, ka a Yesu tãn, "Yı nyɔɔ nyãa! Maa lɛ! Yı taa joro dãbĩɛ ɛ."

51Tı pãa kpɛ a gboro pɔ ka a sɛsɛbɛ ŋmaa vʊʊr. Ka a nɛɛr 'maa ba yɔɔ jaa.

52Baa dɔ̃ɔ bɔ̃ɔ a paanʊ̃ɔsı ala par ɛ, bojũu a ba ju ba wõnõ nyaar ɛ.

53Ban wa gɔ̃ɔ a man do lũ a gboro a Genesaretı gɔ̃ɔn,

54tı tɔ̃ɔ yi a gboro pɔ, nıbɛ nyɛ naa a Yesu bɔ̃ɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

55A nıbɛ jon yɔ a wɛr 'lɔ wʊ jaa na ba tuo a ba baalsı nı sɔ̃n chiin jie jaa ban wõ ıka wʊ be naa.

56Jie jaa wʊn chen, tɛ̃kpɛ̃ɛ pɔ bıı, tɛ̃bile pɔ bıı, ka a tɛ̃e kõkoor lɛ̃ɛɛ, ba ma gaal naa a ba baalsı a chãa pɔ. Ba ma sʊɔrɔ naa a Yesu ıka wʊ sɔɔ ka ba sıır a wʊ fuu nɛɛ gba, bala jaa na sıır, ma sa naa.

Maakı 7

1A Faraseemıne nı a Mosesı Nɛɛ wiwiilbe bamıne yi naa a Jerusalɛm wa lɔ̃ɔ a Yesu sɛ̃,

2na ba nyɛ a wʊ poturbo ka ba dire nı nũdɛbɛ. Ka a lɛ wiil ıka baa pɛɛ a ba nuur a, "Puorfʊ pɛɛfʊ 'lɔ ɛ."

3A Faraseemıne nı a Juu nıbɛ ba maa di ka bala ba pɛɛ a ba puorfʊ pɛɛfʊ 'lɔ ɛ, na ba turo a lɛ a ba nıbɛrɛ na bin.

4Bala wa yi daa wa, ba maa di ka bala ba pɛɛ a pɛɛfʊ 'lɔ ɛ. Ban turo a ba bin yɔɔ ala jũu, ba ma pɛɛn a ŋmama, dʊʊr nı a kulaar.

5Ala lɛ so ka a Faraseemıne nı a Mosesı Nɛɛ wiwiilbe sʊʊr a Yesu, "Bo lɛ so ka a fʊ poturbo ba turo a lɛ a sı nıbɛrɛ na bin ɛ, na baa pɛɛ a ba nuur ɛ tı dire nı nũdɛbɛ!"

6Ka a Yesu 'yɛr, "Sırɛ jaa lɛ a Isaiya dɔ̃ɔ 'yɛr a yın nɛɛr ayi dɛ̃me 'yɛr na wʊ sɛb. Nãaŋmın 'yɛr naa, 'A yın nıbɛ banyãna 'yɔ̃ɔnɔ̃ ma naa nı a yı nɛɛ, tıchɛ ka a yı pʊtıɛr jãa a n sɛ̃.

7Pɔrɔ lɛ yı puoro ma, bojũu yı wile naa nısaal nɛbinsı tı tıɛr ıka maa nɛɛ lɛ.'

8Yı bar naa a Nãaŋmın Nɛɛ tı turo a lɛ a yı nıbɛrɛ na bin.

9"A ba ı ka yı de yɛ̃ bar a Nãaŋmın Nɛɛ tufʊ tı turo a lɛ a yın mĩɛ na bin ɛ.

10Mosesı 'yɛr naa a Nãaŋmın gãn pɔ, "Yɔ̃ɔnɔ̃ a fʊ sãa nı a fʊ ma.' Na wʊ mı lɛ 'yɛr, 'Ĩsʊɔ jaa wa pɔ 'yɔ̃ɔ a wʊ sãa bıı a wʊ ma, ba kʊ wʊ.'

11Tıchɛ ka yın 'yɛr ıka a sɛɛ na, nırɛ wa 'yɛr kʊ a wʊ sãa bıı a wʊ ma, 'Bon jaa ın naa kʊ fʊ, n den kʊ Nãaŋmın.'

12Yı maa lɛ vɛ̃ ka wʊ maal bon jaa kʊ a wʊ sãa bıı a wʊ ma ɛ.

13Yın ırɛ a nıtɔ̃ jũu, ka yı kaara a Nãaŋmın Nɛɛ pɔrɔ tı turo a lɛ yın mĩɛ na bin. Yelyɔɔ mı ben be yın ırɛ nı nyɛtaa a nıtɔ̃."

14A Yesu lɛ bɔ̃ɔ bʊɔl a nıyɔɔ ka ba lıɛb wa a wʊ sɛ̃. Ka wʊ 'yɛr, "Yı ĩsʊɔ jaa wʊ chɛl wõ ın 'yɛrɛ tı na yı bɔ̃ɔ a par.

15Bon jaa ba be ka a yõo ka nırɛ na de di ka a bũnyınɛ vɛ̃ ka wʊ dɛɛ ɛ, tıchɛ bon 'lɔ na yi a nırɛ pʊtıɛr pɔ lɛ na vɛ̃ ka wʊ dɛɛ."

17Sɔ̃ɔ 'lɔ wʊn wa bar a nıyɔɔ bala tı kpɛ a yir, a wʊ poturbo sʊʊr wʊ naa a sʊkpa par.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Ka a Yesu sʊʊr ba, "Yɪ mɪ ɪ naa a nɪbɛ bala na ba bɔ̃ɔ a par bɪɪ? Yaa bɔ̃ɔ ɪka bon jaa ba be be ka nɪrɛ na de di na wʊ dɛɛ ɛ,

19bojũu wʊ maa kpɛ a wʊ tɪɛr pɔ ɛ, tɪchɛ pʊɔm lɛ wʊ ma suu na wʊ tɪ yi." Yesu 'yɛr a nɪtɔ̃ na wʊ wiil ɪka a bʊ̃diir a jaa sɛɛn difʊ.

20Na wʊ mɪ lɛ 'yɛr ɪka, "Bon nyã na yi a nɪrɛ pʊtɪɛr pɔ lɛ ma tʊ̃ɔ vɛ̃ ka wʊ dɛɛ.

21Ala na ma yi a nɪrɛ pʊtɪɛr pɔ lɛ, tɪɛr dɛbɛ, nɪ a sɛ̃sɛ̃yele, nɪ a nãnyuur, nɪ nɪrɛ kʊfʊ, nɪ sɛ̃fʊ,

22nɪ a nyuur, nɪ a putuo, nɪ jire, nɪ kakaba, nɪ bəbier, nɪ yosɔ̃ɔ, nɪ pəlyele nɪ a jəlyele.

23A yeldɛbɛ anyãna a jaa lɛ ma yi a nɪrɛ pʊtɪɛr pɔ, vɛ̃ ka wʊ dɛɛ."

24Be lɛ ka a Yesu yi a be na wʊ chen a Tire wɛr pɔ. Wʊ tɪ kpɛ naa a yir ĩsʊɔ pɔ, tɪ waa bʊɔrɔ ɪka nɪrɛ jaa wʊ bɔ̃ɔ ka wʊ ben be ɛ. Tɪchɛ wʊ kʊ̃ tʊ̃ɔ sɔɔl ɛ.

25Ala a pɔɔ na tara wʊ bipɔɔ ka a sɪdɛɛr tara, ajienaa wʊn wʊ wõ a Yesu 'yɛr, wʊ wan wa lo gbur dumo a wʊ niem.

26A pɔɔ ba dɔ̃ɔ ɪ a Juu nɪrɛ ɛ, na wʊ dɔ̃ɔ yi be a Siriya Fonisiya paal pɔ. Wʊ sʊɔr naa a Yesu ɪka, wʊ dii a sɪdɛɛr bar a wʊ bipɔɔ pɔ.

27Ka a Yesu 'yɛr, "Bar ka a bibiir di a lɛ ban bʊɔrɔ, taa de a bibiir bʊ̃diir kʊ baar ɛ."

28Ka a pɔɔ mɪ 'yɛr, "Sɪrɛ lɛ, n Soro, tɪchɛ a baar mɪ ma dire naa a bʊ̃ pʊr pʊr ala a bibiir na ma dire, tɪchɛ ka a loro a tẽe."

29Ka a Yesu 'yɛr kʊ wʊ, "A nɪtɔ̃ fʊn 'yɛr jũu, kulo. A sɪdɛɛr bar naa a fʊ bipɔɔ."

30Wʊ kul tɪ nyɛ a bie na gã a gado ju, tɪ a sɪdɛɛr yi.

31Yesu lɛ yi naa a Tire wɛr pɔ, na wʊ tu a Sidon suu a Galilee man pɔ, na wʊ tɪ chen a Dekapolisɪ paal pɔ.

32Be lɛ ka nɪbɛ bamɪne waan daba na ɪ wõo, na waa tʊ̃ɔnɔ̃ 'yɛrɛ sʊ̃ ɛ. Ba sʊɔr a Yesu ka wʊ sɪr a daba nɪ a wʊ nũu na wʊ sãa wʊ.

33Ka Yesu tara a daba yin chɛ̃chɛ̃ɛ, na wʊ de a wʊ nubie su a daba tobɔɔr pɔ, be lɛ wʊ chɪr nataar tɪ sɪr a daba jãlbir.

34Na wʊ dʊl kaa a saaju tɪ vʊʊr na wʊ 'yɛr kʊ a daba, "Efata!", a par lɛ a Yesu nɪbɛ kɔkɔr pɔ, yuo.

35Ajienaa ka a daba tobo yuo ka a jãlbir lɪɛb ka wʊ piel 'yɛrɛ jaa chɛchɛ.

36Yesu kpaal ban jũu ɪka ba taa ɪrɛ wa 'yɛrɛ kʊrɔ nɪrɛ jaa ɛ. Tɪchɛ a lɛ wʊn kpãa ba lɛ lɛ ba mɪ 'yɛrɛ yʊɔrɔ nɪ a jie wʊ jaa.

37A nɪbɛ nɛɛ 'maan yɔɔ jaa ka ba 'yɛrɛ, "Wʊ ɪn yele jaa sʊ̃. Wʊ gba ma vɛ̃ naa ka wõo wõnõ, tɪ jãlbir lɪɛb 'yɛrɛ chɛchɛ."

Maakɪ 8

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1A sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃ pɔ, nɪyɔɔ lɛ lɔ̃ɔn taa go a Yesu sɛ̃, tɪ baa tara bon na di ɛ. Yesu bʊɔl a wʊ
poturbo ka ba wa a wʊ sɛ̃ ka wʊ 'yɛr,

2"A nɪbɛ banyã ɪrɛ naa nɪbaal, bojũu ber ata nɪ nyã ban be a n sɛ̃, baa lɛ tara bon na di
ɛ.

3Maa mɪ bar ba ka ba kulo nɪ a kɔ̃, ban tɪ lon sɔr pɔ, bojũu bamɪne yin tɛɛr."

4Ka a wʊ poturbo 'yɛr, "Tɪchɛ nyɪnɛ lɛ a kanaa a mɔgɔ̃ɔ pɔ nɪrɛ na nyɛ bʊ̃diir kʊ ba?"

5Ka a Yesu sʊʊr ba, "Paanʊ̃ɔsɪ aŋmɪnɛ lɛ yɪ tara?" Ka ba 'yɛr, "Paanʊ̃ɔsɪ ayopõi."

6Wʊ 'yɛr naa a nɪbɛ, ka ba jĩnɛ tẽe, tɪ na wʊ de a paanʊ̃ɔsɪ ayopõi ala puor Nãaŋmɪn
yãan, tɪ ŋma ŋma de kʊ a wʊ poturbo ka ba de põ a nɪbɛ.

7Ba tara naa a jĩbil amɪne, ka wʊ de a ala mɪ puor Nãaŋmɪn yãan, tɪ 'yɛr ɪka a poturbo
ba de põ a nɪbɛ.

8Ba di naa tɪɪ tɪ chɛ. Ka a wʊ poturbo wob a bʊ̃ŋmaara ala ban di faa 'yɔ̃ɔ pɛr ayopõi.

9Ba ɪ naa tur anaar. Ka wʊ bar ba a sɔr.

10Ajienaa, 'lɔ nɪ a wʊ poturbo 'mantaa kpɛ a gboro pɔ, na ba chen a Dalmanuta paal
pɔ.

11Be lɛ a Faraseemɪne wa sʊrɔ wʊ yelsʊʊrsɪ, bʊɔrɔ ɪka ba bɛɛr wʊ kaa, na ba 'yɛr ɪka
wʊ wiil ba jĩnɛ kɔ̃ɔ ka ba bɔ̃ɔ ɪka wʊ yin a Nãaŋmɪn sɛ̃.

12Ka wʊ vʊʊr lɛ fãa tɪ 'yɛr, "Bo lɛ so ka a yɪn pʊ̃pãanyã nɪbɛ bʊɔrɔ jĩnɛ ɪka yɪ nyɛ?
Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ, yɪ kʊ̃ nyɛ jĩnɛ jaa ɛ."

13Wʊ bar ba naa tɪ kpɛ a gboro gɔ̃ɔnɔ̃ a man gɔ̃ɔn.

14A wʊ poturbo ĩin naa ba tara paanʊ̃ɔ ɛ, tɪ tara bʊ̃'yen tɛɛ a gboro pɔ.

15Ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yɪ bɔ̃ɔn a Faraseemɪne paanʊ̃ɔ dãbɪl nɪ a Hɛrɔd paanʊ̃ɔ dãbɪl
mɪ."

16Ka a wʊ poturbo guor taa 'yɛrɛ, "Sɪn ba tara a paanʊ̃ɔ lɛ so."

17Yesu na bɔ̃ɔn a lɛ ban 'yɛrɛ, wʊ sʊʊr ba naa, "Bãa 'yɔ̃ɔ lɛ yɪ 'yɛrɛ ɪka yaa tara paanʊ̃ɔ
ɛ? Yaa bɔ̃ɔ a par sɛrɛ ɛ? A yɪ nyãa kpɛ̃mɛ na mɪ?

18Yɪ tara na nɪbie tɪ ba nyɛrɛ ɛ, na yɪ tara tobo tɪ ba wõnõ ɛ. Yɪ ĩin bɪɪ?

19A paanʊ̃ɔsɪ anũu ɪn dɔ̃ɔ de ŋma kʊ a dɔɔr tur anũu, pɛr aŋmɪnɛ lɛ yɪ wob a bʊ̃ŋmaar
na chɛ 'yɔ̃ɔ?" Ka ba 'yɛr, "Pɛr pie nɪ ayi."

20Ka a Yesu lɛ bɔ̃ɔ 'yɛr, "lɪn lɛ de a paanʊ̃ɔsɪ ayopõi na n ŋma kʊ a nɪbɛ tur anaar, pɛr
aŋmɪnɛ lɛ yɪ lɛ wob 'yɔ̃ɔ?" Ka ba 'yɛr, "Pɛr ayopõi."

21Ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yaa bɔ̃ɔ a par sɛrɛ ɛ?"

22Ba wa ta na a Betɪsaida tẽe pɔ, ka a nɪbɛ bamɪne tara jɔ̃ɔ waan a Yesu sɛ̃ wa sʊɔr wʊ,
ka wʊ sɪɪr a jɔ̃ɔ ka wʊ nyɛrɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23Yesu nyɔɔ naa a jõɔ nũu tɪ tɔɔ wʊ yin a tẽe chɛchɛ. Wʊ tɪ chɪr nataar 'yõɔ a daba nɪbie pɔ tɪ dɔɔl wʊ a nũu tɪ sʊʊr wʊ, "Fʊ nyɛn bon bɪɪ?”

24Ka a daba dʊɔ kaa tɪ 'yɛr, "N nyɛn nɪbɛ na kaara tɪɪr kaar na ba vire yʊɔrɔ.”

25Ka a Yesu lɛ de a wʊ nuur pɔɔ a daba nɪbie, ka a wʊ nɪbie yuo, ka wʊ nyɛrɛ pãa nyɛ bomo a jaa chɛchɛ.

26Ka a Yesu 'yɛr kʊ wʊ, "Kulo, ta lɛ kpɛ a tẽe pɔ ɛ.”

27Yesu nɪ a wʊ poturbo chen naa a tẽn ala naa gbʊr Sisariya Filipai. A sɔr pɔ ban be chiine, a Yesu sʊʊr ba naa, "An lɛ a nɪbɛ 'yɛrɛ ɪka n ɪ naa?”

28Ka ba 'yɛr, "Bamɪne 'yɛr naa ɪka fʊ̃ʊ lɛ a Jɔɔn 'lɔ na dõɔ suoro a nɪbɛ a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ. Ka bamɪne mɪ 'yɛr ɪka Elaija. Ka a bamɪne mɪ chɛnɛ 'yɛrɛ ɪka fʊ ɪ naa Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ ĩsʊɔ na dõɔ be be.”

29Ka a Yesu sʊʊr ba, "Tɪchɛ an lɛ yɪ mɪ 'yɛr ɪka n ɪ naa?" Ka a Pita 'yɛr, "Fʊ̃ʊ lɛ a Nɪ-iraa, a Nãaŋmɪn na tʊ̃ ɪka fʊ faa a wʊ nɪbɛ.”

30Ka a Yesu kpãa ba, "Yɪ taa ɪrɛ wa 'yɛrɛ a n 'yɛr kʊrɔ nɪrɛ jaa ɛ.”

31Yesu piel wile ba na wʊ 'yɛrɛ ɪka a Nɪsaal Bie na din dɔɔyɛ yele yɔɔ pɔ, ka a Juu nɪbɛrɛ, nɪ a ba bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe tɔr wʊ bar, na ba kʊ wʊ. Tɪchɛ a ber ata daar wʊn ir naa a kũu pɔ ɪ vʊr.

32Wʊ 'yɛr naa anyã chãa pɔ, ka a Pita tara wʊ yin chẽchẽɛ tɪ piel mii 'yõɔ wʊ.

33Tɪchɛ ka a Yesu lɪɛb kaa a wʊ poturbo tɪ mɪ mii 'yõɔ a Pita 'yɛrɛ, "Tɔɔ chen be, Satan! A fʊ tɪɛr ɪn nɪrɛ tɪɛr, waa ɪ Nãaŋmɪn tɪɛr ɛ.”

34Be lɛ wʊ bʊɔl a nɪyɔɔ nɪ a poturbo ka ba wa a wʊ sẽ, ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "Nɪrɛ 'lɔ jaa na bʊɔrɔ ɪka wʊ turo ma, a nɪnyɪnɛ na 'laara a wʊ mĩɛ tɪ de a daa na ɪ dɔɔyɛ nɪ kũu, tɪ turo ma.

35Nɪrɛ 'lɔ jaa na bʊɔrɔ a wʊ nyɛvʊr, a wʊ nyɛvʊr na bɔr na, tɪ nɪrɛ 'lɔ na sɔɔ a wʊ nyɛvʊr bɔrfʊ a maa nɪ a 'yɛr nʊ̃ɔ nyã jũu, na faa wʊ naa.

36Ala ɪ nɪrɛ tara naa a wɛr nyã bonsɪ a jaa tɪ a wʊ sɪɛ wɛ, bo tõnõ lɛ be be?

37Bɪɪ bo lɛ nɪrɛ na de tɛɛn a wʊ sɪɛ?

38Ala ɪ nɪrɛ mɪ nyɛ naa a maa nɪ a n 'yɛrbie ka a ɪ vĩ yele a nɪbɛ banyã na tɔr Nãaŋmɪn bar, nɪ a putudẽme sẽ, a Nɪsaal Bie mɪ na kaa naa a nɪnyɪnɛ 'lɔ ka wʊ ɪ vĩ sʊɔ a sõɔ 'lɔ wʊn wa lɪɛb wa nɪ a wʊ Sãa tɪɪr 'matãan a malaka chɛchɛsɪ."

Maakɪ 9

1Ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ, bamɪne ara naa a kana na ba kʊ̃ kpi ɛ, tɪchɛ na ba nyɛ a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ na na wa nɪ kpẽɔ.”

2A ber ayʊɔb puor, Yesu tara naa Pita nɪ Jemesɪ nɪ Jɔɔn tɛɛ na wʊ de ba nie ka ba 'mataa do tõwõo kõɔ ju. Be lɛ wʊ tɪ chil a ba niem.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3A wʊ fuu pɛl nyɪlɛ gar bʊ̃pɪla jaa nɪrɛ na maal a ka a wɛr pɔ.

4Ka a Elaija nɪ a Mosesɪ, wa daa yi a ba sɛ̃. Ka bala nɪ a Yesu 'mataa 'yɛrɛ.

5Ka a Pita 'yɛr kʊ a Yesu, "Wiwile, a sɛɛ naa sɪn be a ka. Sɔɔ, ka sɪ maal sɛɛr ata: fʊ̃ʊ ĩsʊɔ, Mosesɪ ĩsʊɔ, Elaija mɪ ĩsʊɔ."

6Pita ba bɔ̃ɔ ŋmɪnɛ wʊ na 'yɛr ɛ, bojũu dãbĩɛ kpɛ ba naa.

7Ka a julõjuur wa pɔɔ ba, tɪ kɔkɔr 'yɛr a be a julõjuur pɔ, "N binʊ̃nãa lɛ a nyãna. Yɪ chɛlɛ a wʊ 'yɛr."

8Ajienaa ban ɪka ba kaa, baa lɛ nyɛ nɪrɛ jaa ɛ, tɪ nyɛ a Yesu tɛɛ.

9Ban wa yi a tɔ̃ɔ ju suro, ka a Yesu kpãa ba ɪka ba taa wa 'yɛrɛ a lɛ ban nyɛ kʊrɔ nɪrɛ jaa ɛ, wa tɪ tãn a lɛ a Nɪsaal Bie na ir yi a wʊ kũu pɔ.

10Baa 'yɛr kʊ nɪrɛ jaa ɛ, tɪ 'yɛrɛ na ba sʊrɔ taa a kũu pɔ irfʊ par.

11Ka ba sʊʊr wʊ, "Bo lɛ so ka a Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe 'yɛr ɪka Elaija lɛ na de nie wa?"

12Ka a Yesu 'yɛr, "Sɪrɛ jaa lɛ a Elaija de nie wa chɔɔr a yele jaa. Tɪ ba mɪ sɛb ɪka a Nɪsaal Bie na din dɔɔyɛ yɔɔ ka ba tɔr wʊ bar.

13Tɪchɛ n 'yɛrɛ na kʊrɔ yɪ ɪka a Elaija wa naa ka ba ɪ a lɛ jaa ban bʊɔrɔ kʊ wʊ nɪtãa a lɛ ban sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ."

14Ban wa ta a poturbo ŋmaa bala sɛ̃, ba nyɛn nɪyɔɔ na ara jilʊ̃ ba ka a bala nɪ a Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe chɪrɛ taa.

15Ka nɪbɛ na wa nyɛ a Yesu na waara, ka ba nɛɛ 'maa ka ba jo tuor puor wʊ.

16Ka a Yesu sʊʊr a wʊ poturbo, "Bo lɛ yɪ chɪrɛ taa a lɛ?"

17Ka nɪrɛ ĩsʊɔ 'yɛr a be a nɪyɔɔ pɔ, "Wiwile, n bidaba lɛ sɪdɛɛr nyɔɔ ka wʊ maa tʊ̃ɔ 'yɛr ɛ, ka n waan a fʊ sɛ̃.

18'Lɔ wa ir wʊ, wʊ ma daa wʊn lɔb tɛ̃e ka wʊ furo a natafuul tɪ ɔɔrɔ a nyɪmɛ tɪ tãa. Ka n wa sʊɔr a fʊ poturbo ɪka ba dii a sɪdɛɛr nyãna bar, ka baa tʊ̃ɔ ɛ."

19Ka a Yesu 'yɛr, "Aa, a yɪn nɪbɛ banyã na ba tara sɔɔfʊ ɛ, n be a yɪ sɛ̃ kor ta ŋmɪnɛ? N tara kãnyir ŋmɪnɛ kʊ yɪ? Waan a bie wa kʊ ma."

20Ka ba waan a bie. A sɪɛ na wa nyɛ a Yesu, wʊ ir tãa a bie ka wʊ lo tɛ̃e, mɪrɛ tɪ bile tɪ furo a natafuul.

21Be lɛ a Yesu sʊʊr a bie sãa, "Sɔ̃ɔ buor lɛ a piel wʊ a nɪtɔ̃?" Ka a sãa 'yɛr, "A bibile daar jaa lɛ a piel wʊ.

22Wʊ ma daa wʊn lɔb bũu pɔ bɪɪ kʊ̃ɔ pɔ bʊɔrɔ ɪka wʊ kpi. Ala ɪ fʊn tʊ̃ɔ ɪ yele kɔ̃ɔ, kaa a sɪ nɪbaal tɪ na fʊ sʊ̃ʊ sɪ."

23Ka a Yesu mɪ 'yɛr, "Bo lɛ so ka a fʊ 'yɛr ɪka ala ɪ ɪn tʊ̃ɔ naa? Yele jaa ɪn kɔ̃mɔ̃kɔ̃mɔ̃ kʊ a bala na sɔɔ de ma."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24Ajienaa lɛ a bie sãa chɪɪr, "N sɔɔn de fʊ! Sʊ̃ʊ ma, a n sɔɔfʊ ba bɛrma ɛ!”

25Yesu na wa nyɛ a nɪyɔɔ na joro lɔ̃ɔnɔ̃ taa a jie, wʊ tãn a sɪdɛɛr, "Fʊ̃ʊ sɪdɛɛr na ma vɛ̃ ka nɪbɛ ɪ wõn, wa yi a bie pɔ na fʊ taa lɛ ɪrɛ wa kpɪɛrɛ a wʊ pɔ go ɛ!”

26Ka a sɪɛ ŋme chɛlma tɪ dɔ̃ɔnɔ̃ a bie yɔɔ tɪ yi, ka a bie gã kaara fɪka kũu. Ka a nɪbɛ 'yɛr, "Wʊ kpi naa!”

27Tɪchɛ ka a Yesu nyɔɔ a wʊ nũu tɔɔ, ka wʊ ir ara.

28Yesu na wa kpɛ a yir 'lɔ nɪ a wʊ poturbo tɛɛ, ka ba sʊʊr wʊ, "Bãa lɛ so ka sɪn ba tʊ̃ɔ a sɪdɛɛr nyã dii bar ɛ?”

29Ka a Yesu 'yɛr, "Nãaŋmɪn sʊɔrfʊ tɛɛ lɛ na vɛ̃ a fʊ dii a sɪɛ nyã ka wʊ yi.”

30Ba yin a jie 'lɔ tɪ tu a Galilee tal. Yesu ba bʊɔrɔ ɪka nɪrɛ jaa wʊ bɔ̃ɔ a jie ban be ɛ,

31bojũu wʊ wile naa a wʊ poturbo, "Ban de naa a Nɪsaal Bie kʊ a nɪbɛ, ka ba kʊ wʊ. Ka a ber ata daar wʊn ir naa, na wʊ tara nyɛvʊr.”

32Tɪchɛ baa bɔ̃ɔ a par a lɛ wʊn 'yɛrɛ ɛ, tɪ joro dãbĩɛ ɪka ba sʊʊr wʊ.

33Yesu nɪ a wʊ poturbo wa ta na a Kapenahum. Ban wa kpɛ a yir, a Yesu sʊʊr ba naa, "Bãa 'yɔ̃ɔ lɛ yɪ chɪrɛ taa a sɔr pɔ a lɛ?”

34Ka ba ɪ jaa gbulo, bojũu a sɔr pɔ ba chɪrɛ na taa ɪka an lɛ ɪ a kpɛ̃ɛ.

35Yesu na wa jĩnɛ wʊ bʊɔl naa a wʊ poturbo Pie nɪ Ayi na wʊ 'yɛr kʊ ba, "A yɪ ĩsʊɔ wa bʊɔrɔ ɪka wʊ de nie, a nɪnyɪnɛ 'lɔ wʊ ɪ a yɪ jaa bile, na wʊ ɪ a yɪ jaa tʊ̃tʊ̃nɔ̃.”

36Yesu vɛ̃ naa ka bibile kɔ̃ɔ ir ara a ba jaa sãlsɔɔ. Wʊ 'mɔɔn a bie tɪ 'yɛr kʊ ba,

37"Nɪrɛ 'lɔ jaa na de a bibiir banyãna taaba a n jũu, maa lɛ wʊ de. Nɪrɛ 'lɔ jaa mɪ na de ma, a ba ɪ maa lɛ wʊ de ɛ, tɪchɛ a nɪrɛ 'lɔ na tʊ̃ ma lɛ wʊ de.”

38Ka a Jɔɔn 'yɛr kʊ wʊ, "Wiwile, sɪ nyɛ naa nɪrɛ ĩsʊɔ mɪ na de a fʊ yuor na wʊ dire nɪ a sɪdɛbɛ ka a yire. Ka sɪ 'yɛr ɪka wʊ bar bojũu waa ɪ a sɪ ĩsʊɔ ɛ.”

39Ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yɪ ta dii wʊ bar ɛ. Nɪrɛ 'lɔ jaa na de a n yuor tʊ̃nɔ̃ nɪ nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ kʊ̃ 'yɛr ma 'yɛrdɛɛr go ɛ.

40Nɪrɛ jaa na ba jɛɛr nɪ sɪ ɛ, pʊɔ sɪ naa.

41Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ, nɪrɛ 'lɔ jaa na kʊ yɪ kɔ̃'maar nɪ ŋmele, yɪn ɪ a maa sofʊ jũu, a nɪnyɪnɛ kʊ̃ wa faa a wʊ sãyar ɛ.

42"Ala ɪ ĩsʊɔ jaa mɪ vɛ̃ naa a bʊ̃bil banyãna ĩsʊɔ na sɔɔ ma ɪ yelbier, a nɪnyɪnɛ 'lɔ̃nɔ̃, bala 'mɔɔ nɪɛr lũ yɔɔl a wʊ nyĩe pɔ daa 'yɔ̃ɔ a man pɔ, ala sa.

43Ala ɪ a fʊ nũu vɛ̃ naa ka fʊ ɪ yelbier, ŋmaa bar. Fʊn tɪ kpɛ nyɛvʊr pɔ nɪ nũŋmaa sa naa fʊn tara a nuur a jaa ayi tɪ tɪ kpɛ a wõm jie a be a bũu na ba kpĩine ɛ.

45Ala ɪ a fʊ gbɛr mɪ vɛ̃ naa ka fʊ ɪ yelbier, ŋmaa bar fʊn tɪ kpɛ nyɛvʊr pɔ nɪ gbɛŋmaa sa naa fʊn tara a gbɛɛ a jaa ayi tɪ tɪ kpɛ a wõm jie.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

47Ala ɪ a fʊ nɪbir mɪ vɛ̃ naa ka fʊ ɪ yelbier, 'loo bar. Fʊn tɪ kpɛ Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ pɔ nɪ nɪbifɪɛ sa naa fʊn tara a nɪbie ayi tɪ tɪ kpɛ a wõm jie.

48Be lɛ a 'Bufulo ba kpire ɛ, ka a bũu mɪ ba kpĩine ɛ.'

49Dɔɔyɛ difʊ na lɪɛb nɪrɛ jaa nɪtãa lɛ nyaar na ma wõ bʊ̃diir ka a nʊ̃mɔ̃.

50"Nyaar ɪ naa, tɪchɛ a nʊ̃ɔ wa baar, ban lɛ bʊɔl wʊn nyaar ɔ? Yɪ ɪ nyaar, na yɪ tara nyã'maar kʊ taa."

Maakɪ 10

1Yesu pãa yin a jie 'lɔ na wa chen a Judiya paal, na wʊ tɪ gɔ̃ɔ a Jordan man. Nɪyɔɔ lɛ wa naa a wʊ sɛ̃ go, ka wʊ wile ba nɪtãa a lɛ wʊn ma wile ba.

2A Faraseemɪne bamɪne wa naa ɪka ba wa bɛɛr wʊ kaa, na ba sʊʊr wʊ, "Sɔr ben be ka daba na tɔr a wʊ pɔɔ bar bɪɪ?"

3Ka a Yesu mɪ sʊʊr ba, "Ŋmɪnɛ lɛ a Mosesɪ dɔ̃ɔ 'yɛr?"

4Ka ba 'yɛr, "Mosesɪ bar sɔr ɪka daba wʊ sɛb dãasɪɛ gãn tɪ na wʊ tɔr a wʊ pɔɔ bar."

5Ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "A yɪ nyãkpĩɛn jũu lɛ so ka wʊ sɛb a lɛ.

6Tɪchɛ a wɛr pielfʊ, Nãaŋmɪn maal daba nɪ pɔɔ.

7A lɛ jũu, daba na bar a wʊ sãa nɪ a wʊ ma tɪchɛ ka 'lɔ nɪ a wʊ pɔɔ ɪ bʊ̃'yen,

8ka ba jaa ayi ɪ ĩgãn bʊ̃'yen. Baa lɛ ɪ ayi ɛ, tɪ ɪ bʊ̃'yen.

9A lɛ jũu, bon 'lɔ jaa Nãaŋmɪn na 'mataa, nɪrɛ wʊ ta nyɔɔ wɛl ɛ."

10Ban wa lɪɛb kul a yir, a Yesu poturbo sʊʊr wʊ naa a 'yɛr nyã go.

11Ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "Daba jaa na tɔr wʊ pɔɔ bar tɪ kul pɔɔ yuo, wʊ maal yelbier.

12Lɛ mɪ lɛ, pɔɔ wa tɔr a wʊ sɪrɛ bar tɪ kul dayuo wʊ mɪ maal yelbier."

13Nɪbɛ dɔ̃ɔ waara nɪ a ba bibiir ɪka Yesu wʊ dɔɔl ba a wʊ nũu, tɪchɛ ka a wʊ poturbo mii 'yɔ̃ɔ ba.

14Yesu na wa nyɛ a lɛ a wʊ poturbo na ɪ, wʊ nyɛn suur na wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yɪ bar a bibiir ka ba wa a n sɛ̃, na yɪ ta ŋmaa ba sɔr ɛ. A ba nyãna taaba lɛ so a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ.

15Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ, nɪrɛ jaa na ba sɔɔ de a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ nɪtãa a bibile ɛ, wʊ kʊ̃ tʊ̃ɔ kpɛ be ɛ."

16Be lɛ wʊ 'mɔɔr a bibiir, tɪ dɔɔl ba nuur na wʊ sʊɔr Nãaŋmɪn 'yɔ̃ɔ ba.

17Yesu na wa de a sɔr chiine, daba jon var gbur dumo a Yesu niem tɪ sʊʊr wʊ, "Wiwiilmĩɛ, bo lɛ ɪn maal, naa nyɛ nyɛvʊr na ba tara baarfʊ ɛ?"

18Ka a Yesu 'yɛr kʊ wʊ, "Bãa 'yɔ̃ɔ lɛ fʊ bʊɔl ma nɪmĩɛ? Nɪrɛ jaa ba ɪ mĩɛ ɛ, ka Nãaŋmɪn tɛɛ ba lɛ ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Fʊ bɔ̃ɔ naa a Nãaŋmɪn Nɛɛ. Taa kʊ nɪrɛ ɛ. Taa sɛ̃nɛ ɛ. Taa juro ɛ. Taa dire dãasɪjirɪ ɛ. Taa fɔlɔ ɛ. 'Yɔ̃ɔnɔ̃ a fʊ sãa nɪ a fʊ ma.”

20Ka wʊ 'yɛr, "Wiwile, n bile sɔ̃ɔ jaa lɛ n turo a Nɛɛ anyãna wa tãn a dɪna.”

21Yesu kaa naa a daba nɪ nʊ̃fʊ, tɪ 'yɛr kʊ wʊ, "A chɛ fʊn yelbʊ̃'yen. Kul tɪ da a fʊ bonsɪ a jaa de põ nɔ̃n dẽme, ala lɛ fʊn tara bʊ̃mĩɛ a Nãaŋmɪn sɛ̃. Tɪ na fʊ pãa wa turo ma.”

22A 'yɛr nyã vɛ̃ naa ka a daba sɔ̃ nie na wʊ kul pʊsɔ̃ɔ, bojũu tara sʊɔ lɛ wʊ ɪ.

23Be lɛ ka a Yesu kaa gʊɔr na wʊ 'yɛr kʊ a wʊ poturbo, "A tara sʊɔ kpɛfʊ a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ pɔ ɪn kpɛ̃ɔ!”

24A 'yɛrbie anyãna vɛ̃ naa ka ba nɛɛr 'maa, tɪchɛ ka wʊ lɛ 'yɛr go, "Bibiir, a ɪn kpɛ̃ɔ kʊ nɪrɛ jaa na na kpɛ a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ pɔ!

25An ɪn kɔ̃mɔ̃kɔ̃mɔ̃, nyɔɔma na na kpɛ kparpĩi bɔɔ pɔ gar tara sʊɔ na na kpɛ a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ pɔ.”

26Ka a poturbo pãa ɪ chĩcham, tɪ lɪɛb sʊrɔ taa, "An lɛ na pãa tʊ̃ɔ nyɛ faafʊ?”

27Ka a Yesu kaa ba tɪ 'yɛr, "Nɪrɛ sɛ̃ 'lɔ, a ɪn tuo, tɪchɛ Nãaŋmɪn sɛ̃ ba lɛ ɛ. Nãaŋmɪn sɛ̃ yele jaa ba ɪ tuo ɛ.”

28Be lɛ Pita 'yɛr kʊ wʊ, "Nyɛ, sɪn bar bon jaa tɪ wa turo fʊ!”

29Ka Yesu 'yɛr, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ, nɪrɛ 'lɔ jaa na bar a wʊ yir bɪɪ yɛɛr, bɪɪ yɛpɔbɔ bɪɪ a wʊ sãa bɪɪ a wʊ ma, bɪɪ bibiir bɪɪ wɛr, tɪ 'la maa nɪ a 'yɛr nʊ̃ɔ nyã jũu,

30wʊn nyɛn yɔɔ a dɪna. Wʊn nyɛn yie, yɛɛr, yɛpɔbɔ, mamɪne, bibiir nɪ wɛr dɔɔl gbɛɛ kɔbaa, nɪ a gefʊ! Tɪ a sɔ̃ɔ 'lɔ na waara, ka wʊ nyɛ nyɛvʊr na ba tara baarfʊ ɛ.

31Tɪchɛ a nɪyɔɔ bala na de nie na wa ben puor, ka a nɪyɔɔ bala na be a puor mɪ wa de a nie.”

32Ba dɔ̃ɔ de a sɔr duoro a Jerusalɛm ka Yesu de a nie, tɪ a wʊ poturbo nɛɛr 'maa ka bala mɪ na turo joro dãbĩɛ. Wʊ tɔɔ naa a Pie Nɪ Ayi yin chɛ̃chɛ̃ 'yɛr kʊ ba a lɛn na wa a wʊ sɛ̃.

33Yesu 'yɛr naa, "Sɪn chiine a Jerusalɛm tẽe pɔ, be lɛ ban tɪ de a Nɪsaal Bie kʊ a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe, ka ba ɪka wʊ sɛɛn kũu, na ba nyɔɔ wʊ kʊ a nɪbɛ na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ.

34A banyãna na la wʊ naa, na ba chɪr nataar 'yɔ̃ɔ wʊ, na ba fɔb wʊ tɪ kʊ wʊ. Ka a ber ata daar wʊn ir naa a kũu pɔ ɪ vʊr.”

35Be lɛ a Jebedee bibiir Jemesɪ nɪ Jɔɔn tɔɔ gbʊr a Yesu na ba 'yɛr, "Wiwile, sɪ bʊɔrɔ na ɪka sɪ sʊɔr fʊ yele kɔ̃ɔ ka fʊ maal kʊ sɪ.”

36Ka a Yesu sʊʊr ba, "Bãa lɛ yɪ bʊɔrɔ ɪka n maal kʊ yɪ?”

37Ka ba 'yɛr, "Vɛ̃ ka a sɪ ĩsʊɔ jĩnɛ a fʊ nũsʊ̃ɔ loor, ka 'yen mɪ jĩnɛ a fʊ gʊba loor a fʊ nãalʊ̃ʊ pɔ.”

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

38Ka a Yesu 'yɛr kʋ ba, "Yaa bɔ̃ɔ a bon yɪn sʋɔrɔ ɛ. Yɪn tʋ̃ɔ nyʋ̃n a dɔɔyɛ ŋmele 'lɔ ɪn wa nyʋ̃n, bɪɪ kpɛ a dɔɔyɛ 'lɔ pɔ ɪn wa kpɛ a Nãaŋmɪn kʋ̃ɔ sofʋ kaar ɔ?”

39Ka a ba 'yɛr, "Ɔ̃ɔ." Ka a Yesu 'yɛr, "Yɪn nyʋ̃n a ŋmele 'lɔ ɪn na nyʋ̃n, na yɪ so a kʋ̃ɔ 'lɔ ɪn na so,

40tɪchɛ a n nʋ̃sʋ̃ɔ loor nɪ a n gʋba loor 'lɔ n ba tara sɔr ɪka n kʋ yɪ ɛ. Nãaŋmɪn tɛɛ lɛ tara sɔr ɪka wʋ de a jiir anyãna kʋ a bala wʋn chɔɔr.”

41A poturbo pie bala na chɛ na wa wõ a yele, ba nyɛn suur 'yɔ̃ɔ a Jemesɪ nɪ a Jɔɔn.

42Ka a Yesu bʋɔl ba jaa 'mataa tɪ na wʋ 'yɛr kʋ ba, "Yɪ bɔ̃ɔn naa a bala na ɪ a nãmɪne a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, ma fɪrɛ naa a nɪbɛ, ka a nɪbɛrɛ ma wile a ba kpĩɛn.

43A ba ɪ lɛ lɛ a yɪ sɛ̃ ɛ. Nɪrɛ 'lɔ jaa na bʋɔrɔ ɪka wʋ ɪ a yɪ nɪkpɛ̃ɛ, wʋ ɪ a yɪ jaa tʋ̃tʋ̃nɔ̃,

44ka a 'lɔ mɪ na bʋɔrɔ ɪka wʋ ɪ a nɪdiere, wʋ ɪ a yɪ jaa gbãgbaa.

45A Nɪsaal Bie mɪ gba ba wa, ɪka ba wa tʋ̃nɔ̃ kʋrɔ wʋ ɛ, tɪchɛ wʋ wa naa ɪka wʋ wa tʋ̃ kʋ ba, na wʋ de a wʋ nyɛvʋr lɪɛ faan nɪyɔɔ.”

46Ba pãa wa naa a Jeriko. Ban wa kpɛ a Jeriko tɪ yire, nɪyɔɔ turo naa Yesu nɪ a wʋ poturbo, ka a jɔ̃ɔ kɔ̃ɔ ban bʋɔlɔ Batimayus, Timeyus bidaba, jĩnɛ a sɔr kõkoor sʋɔrɔ bomo.

47Wʋn wa wõ ka a Yesu na yi a Najaretɪ lɛ, ka wʋ piel gboolo, "Yesu, David Bie, kaa n nɪbaal!”

48Ka a nɪbɛ bamɪne ɪka wʋ pɔɔ a nɛɛ, tɪchɛ ka wʋ pãa chɛnɛ mal gboolo, "David Bie, kaa n nɪbaal!”

49Be lɛ a Yesu tɛɛ ara tɪ 'yɛr, "Yɪ bʋɔl wʋ." Ka ba bʋɔl a jɔ̃ɔ 'yɛr wʋ, "'Maa nyãa! Ir ara, wʋ bʋɔlɔ fʋ naa.”

50Ka wʋ vaa ir lɔb a fɔbaa bar tɪ wa a Yesu sɛ̃.

51Ka a Yesu sʋʋr wʋ, "Bãa fʋ bʋɔrɔ ɪka n maal kʋ fʋ?" Ka wʋ 'yɛr, "Wiwile, n bʋɔrɔ naa ɪka n nyɛrɛ.”

52Ka a Yesu 'yɛr, "Chiine! Fʋ sa naa, fʋn sɔɔ ma jũu." Ajienaa, wʋ nyɛrɛ naa, na wʋ turo a Yesu ka ba de a sɔr.

Maakɪ 11

1A lɛ ban wa gbʋrɔ a Jerusalɛm, ba ta naa a tẽn ayi, Betefagɪ nɪ Betanɪ na be a Olive tɔ̃ɔ par, ka Yesu tʋ̃ wʋ poturbo ayi.

2Wʋ 'yɛr kʋ ba, "Yɪ chen a tẽbile 'lɔ na be a yɪ niem, Yɪn wa kpɪɛrɛ a tẽe pɔ, yɪn nyɛn bʋ̃bile nɪrɛ jaa na ba do wʋ sɛrɛ ɛ, ban lũ. Yɪ for waan.

3Ka nɪrɛ wa sʋʋr yɪ ɪka bãa lɛ yɪ ɪrɛ a lɛ, yɪ 'yɛr wʋ ɪka, a yɪ Soro lɛ bʋɔrɔ wʋ, tɪ wʋn lɪɛb waan fɔɔ.”

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Ba chen tı nyɛ a bʊ̃bile ban lũ a yõo dɔ̃dɔr nɛɛ. Ban wa foro,

5nıbɛ bamıne na ara a be sʊʊr ba naa, "Bãa lɛ yı foro a bʊ̃bile ırɛ nı?”

6Ka ba 'yɛr a lɛ a Yesu na ıka ba 'yɛr, ka a nıbɛ bar ba.

7Be lɛ ba waan a bʊ̃bile wa kʊ a Yesu, na ba de a ba fɔɔr 'yıɛr dɔɔl a bʊ̃bile ju, ka wʊ do jĩnɛ.

8Nıyɔɔ na bʊɔrɔ ıka ba 'yɔ̃ɔ a Yesu jũu, ba den fɔɔr 'yıɛr a sɔr pɔ, ka bamıne mı kar vaı a por pɔ wa 'yıɛr a sɔr pɔ.

9Ka a bala na be a niem nı a bala na be a puor, pãa chılɛ gɔ̃nɔ̃ 'yɛrɛ, "Yãan yooo! Nãaŋmın wʊ sʊ̃ʊ a 'lɔ wʊn tʊ̃!

10Nãaŋmın wʊ sʊ̃ʊ a sı sãa David nãalʊ̃ʊ na waara! Yãan yooo! Sı dãn Nãaŋmın yɔɔ jaa!”

11Yesu na wa ta a Jerusalɛm, wʊ chen tı kpɛ a Nãaŋmın Puorfʊ Yir kaa a bomo a jaa. A wɛr na sɔɔrɔ jũu, 'lɔ nı a wʊ poturbo pie nı ayi yin chen a Betanı.

12A wɛr na wa chaar ka a Yesu nı a wʊ poturbo lıɛb yi a Betanı waara a Jerusalɛm, kɔ̃ kpɛ naa a Yesu.

13Be lɛ wʊ nyɛ a kɔ̃kɔ̃ɔ tıɛ na tɔ vaar ara a niem, ka wʊ chen ıka wʊ tı kaa wɔ̃mɔ̃ ben be bıı. Wʊ chen tı ta ka a ı wɔ̃mɔ̃ ba be be ɛ, vaar tɛɛ lɛ, bojũu a ba ı a wɔ̃mɔ̃ sɔ̃ɔ lɛ ɛ.

14Ka a Yesu 'yɛr kʊ a tıɛ, "Nırɛ jaa kʊ̃ lɛ wa pɔr a fʊ wɔ̃mɔ̃ di ɛ." A wʊ poturbo wõ naa a lɛ wʊn 'yɛr.

15Ban wa ta a Jerusalɛm, Yesu chen tı kpɛ a Nãaŋmın Puorfʊ Yir bɛchaar pɔ dire a nıbɛ bala na chiin a bonsı tı daara nı a bala na daara. Wʊ daa naa libitɛɛrbɛ tɛɛbʊlsı lıɛb kpa, tı da a bala mı na daara a papası dakɔɔr lɔb.

16Waa sɔɔ ka a nırɛ jaa tuo bon jaa tun a bɛchaar 'lɔ pɔ ɛ.

17Be lɛ ka wʊ pãa wile ba na wʊ 'yɛr, "A Nãaŋmın 'yɛr naa a wʊ gãn pɔ, 'N yir ı naa a yir a nıbʊrɔ ba jaa na wa puor ma,' tıchɛ ka a yın 'lɔ maal wʊ a nıfarba jie.”

18Ka a Juu nıbɛ bɔɔrlo nıbɛrɛ nı a Mosesı Nɛɛ wiwiilbe nı wa wõ a nıtɔ̃ bʊɔrɔ sɔr 'lɔ ban tu kʊ wʊ, tı na ba joro wʊ dãbĩɛ bojũu a nıyɔɔ nɛɛr 'maa ba naa a wʊ wiilfʊ pɔ.

19A jãanʊɔr na wa ta, Yesu nı a wʊ poturo lıɛb chen a Betanı.

20A wɛr na wa chaar bibio ka ba lıɛb chiine a Jerusalɛm, ba nyɛ naa ka ı a kɔ̃kɔ̃tıɛ na kpi lɔ̃ɔn a nyıbɛ.

21Be lɛ ka a Pita tıɛr a lɛ a Yesu na 'yɛr kʊ a tıɛ, na wʊ 'yɛr kʊ wʊ, "Wiwile, nyɛ a tıɛ 'lɔ fʊn pɔ 'yɔ̃ɔ! Wʊ kpi naa!”

22Ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yı sɔɔ de Nãaŋmın.

23Sırɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yı, ala ı yı ĩsʊɔ sɔɔ naa de Nãaŋmın na waa baala a wʊ tıɛr pɔ ɛ, 'lɔ gba na tʊ̃ɔ 'yɛr kʊ a tɔ̃ɔ nyãna, 'Ir tı lo a man pɔ,' a Nãaŋmın na sɔɔ naa ka a lɛ ı.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24Ala lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ, fʊ̃ʊ puor Nãaŋmɪn sʊɔr bon jaa tɪ sɔɔ ɪka, wʊn ɪn kʊ fʊ, wʊn ɪ naa.

25Fʊ̃ʊ wa ɪka fʊ puor, tɪ tara nɪrɛ nɪ 'yɛr, vɛ̃ kʊ a nɪnyɪnɛ. A fʊ Sãa na be a saaju mɪ na vɛ̃ naa a fʊ yelbier kʊ fʊ.”

27Ba lɛ wa naa a Jerusalɛm go, ka a Yesu tɪ kpɛ yʊɔrɔ a Nãaŋmɪn Puorfʊ Yir bɛchaar pɔ. A Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe nɪ a nɪbɛrɛ wa naa a wʊ sɛ̃.

28Ba wa sʊʊr wʊ naa, "An lɛ kʊ fʊ a sɔr ka fʊ tʊ̃nɔ̃ nɪ a anyã? Fʊ tara naa a sɔr ɪka fʊ tʊ̃nɔ̃ nɪ a anyã ɔ?”

29Ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "N sʊʊr yɪ sʊʊrfʊ bʊ̃'yen. Yɪn wa tʊ̃ɔ wiil ma a par, n mɪ na wiil yɪ naa a nɪrɛ 'lɔ na kʊ ma a sɔr ka n tʊ̃nɔ̃ nɪ a anyã.

30Jɔɔn na dɔ̃ɔ suoro a nɪbɛ a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ, Nãaŋmɪn lɛ kʊ wʊ a sɔr bɪɪ, nɪbɛ lɛ kʊ wʊ a sɔr? Yɪ 'yɛr n kaa!”

31A ba lɪɛb chɪrɛ taa, "Sɪn be 'yɛr ɪka Nãaŋmɪn lɛ tʊ̃ wʊ, wʊn sʊʊr sɪ naa, ka bo lɛ so ka saa sɔɔ wʊ ɛ?

32Tɪchɛ sɪn mɪ 'yɛr ɪka nɪrɛ lɛ tʊ̃ wʊ, a ba ɪ ɛ." Ba joro naa a nɪbɛ dãbĩɛ, bojũu nɪrɛ jaa sɔɔ naa ɪka a Jɔɔn ɪn Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ.

33Lɛ lɛ ba 'yɛr kʊ a Yesu, "Saa bɔ̃ɔ ɛ." Ka a Yesu mɪ 'yɛr kʊ ba, "N mɪ kʊ̃ 'yɛr kʊ yɪ a nɪrɛ 'lɔ na kʊ ma a sɔr ka n tʊ̃nɔ̃ nɪ a anyãna ɛ."

Maakɪ 12

1Ka a Yesu lɛ piel 'yɛrɛ kʊrɔ ba nɪ sʊkpa. Wʊ 'yɛr naa, "Daba lɛ kɔ wʊ puo na wʊ bʊr tɪwɔ̃nsɪ. Wʊ wɔɔ naa a puo wʊ jaa jilʊ̃, na wʊ tuu bɔɔ ka ban ma pɔr a wɔ̃mɔ̃ 'yɔ̃ɔ na ba nɛŋmɛr ir a kʊ̃ɔ. Wʊ mɛn jie ĩsʊɔ na do ka nɪrɛ na ma do jɛ̃ a be kaara a puo. Wʊ de naa a puo na wʊ kʊ nɪbɛ ɪka ba kaara tɪ na wʊ yɔ chen paal yuo pɔ.

2A wɔ̃fʊ sɔ̃ɔ wa ta naa ka wʊ tʊ̃ a wʊ gbãgbaa ĩsʊɔ ɪka wʊ chen a nɪbɛ bala sɛ̃ tɪ de a wɔ̃mɔ̃ amɪne.

3Tɪchɛ ka ba nyɔɔ wʊ ŋme bar ka wʊ kul nũjaal.

4Be lɛ wʊ lɛ tʊ̃ a gbãgbaa ĩsʊɔ ka ba lɛ ŋme wʊ a ju puo tɪ 'yɔ̃ɔ wʊ vĩ.

5Wʊ lɛ tʊ̃n ĩsʊɔ ka ba kʊ a 'lɔ. Ka wʊ lɛ bɔ̃ɔ tʊ̃ bamɪne, ka ba pɔb bamɪne tɪ kʊ a bamɪne.

6"Wʊ chen nɪbʊ̃'yen wʊn na tʊ̃, 'lɔ lɛ a wʊ bibʊ̃'yen wʊn nʊ̃. 'Lɔ lɛ wʊ wa tʊ̃ a baaraa jaa na wʊ 'yɛr, 'Ban 'yɔ̃ɔ naa a n bie.’

7"Tɪchɛ a pokaarba na wa nyɛ a bie, ba 'yɛr kʊ taa, 'A nyã lɛ ɪ a bʊ̃dire! Yɪ ɪ a sɪ kʊ wʊ, tɪ chɛ ka a bonsɪ ɪ a sɪ sofʊ.’

8Be lɛ ba nyɔɔ wʊ kʊ lɔb bar a puo kõkoor.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9"Ɔmınɛ lɛ yı tıɛr ıka a puo sʊɔ na ı naa? Wʊn wan wa kʊ a pokaarba banyãna ba jaa tı de a puo kʊ nıyor!

10Yaa kar a jie nyã a Nãaŋmın gãn pɔ ɛ? Wʊ 'yɛr ıka, 'A kʊsır 'lɔ a mımıɛrbɛ na tɔr bar lɛ ı a kʊsır ju.

11A sı Soro lɛ tʊ̃ a nıtɔ̃ ka sɔb sı a nıbie.' “

12Be lɛ a Juu nıbɛrɛ bʊɔrɔ sɔr ıka ba nyɔɔ a Yesu, bojũu ba bɔ̃ɔ naa ıka bala lɛ wʊ lɔb a sʊkpa gbɛb. Tıchɛ ba joro naa a nıyɔɔ bala dãbĩɛ, na ba bar wʊ tı lıɛb chen.

13Ba lɛ tʊ̃ naa a Faraseemıne bamıne nı nıbɛ bamıne na yi a nãa Hɛrɔd sɛ̃, ka ba wa bɛr Yesu nɛɛ nyɔɔ wʊ, a wʊ 'yɛrbie pɔ.

14Ba wa na wa 'yɛr kʊ wʊ, "Wiwile, sı bɔ̃ɔ naa ıka fʊ ın yelmĩɛ sʊɔ. Nıbɛ 'yɛrbie maa tʊ̃ɔ a fʊ pʊtıɛr lıɛb ɛ, bojũu fʊ maa chɛlɛ a lɛ nırɛ jaa na be ɛ. Tıchɛ fʊ wile na a Nãaŋmın sɔr nı yelmĩɛ. A tara naa sɔr ıka sı yab a lõpo kʊ a nãkpɛ̃ɛ Siisa bıı?

15Sı yab bıı sı ta yab ɛ?" Tıchɛ ka a Yesu bɔ̃ɔn a ba nɛbɛr yele ban waan, na wʊ sʊʊr ba, "Bo lɛ yı bʊɔrɔ ıka yı bɛɛr ma kaa? Yı de a libir ĩsʊɔ waan ka n kaa.”

16Be lɛ ba de a libir kur ĩsʊɔ waan, ka wʊ sʊʊr ba, "An foto nı a yuor lɛ be a libir pɔ?" Ka ba 'yɛr, "Siisa lɛ.”

17Lɛ lɛ ka Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yı de a 'lɔ na ı a Siisa sofʊ na yı yab wʊ, na yı mı de a 'lɔ na ı a Nãaŋmın sofʊ na yı mı kʊ a Nãaŋmın." Ka ba faa tı nyɔɔr a nɛɛr ara nı.

18A nıbɛ bamıne ban bʊɔlɔ a Saduseemıne na 'yɛr ıka kũu pɔ irfʊ ba be be ɛ, mı wa naa wa sʊʊr wʊ,

19"Wiwile, Mosesı sɛb kʊ sı ıka nırɛ yɛbɛ wa kpi tı bar pɔɔ na ba tara bie ɛ, a wʊ yɛbɛ wʊ kul a pɔɔkʊɔr 'lɔ na wʊ dɔɔ bibiir kʊ a wʊ yɛbɛ 'lɔ na kpi.

20Yɛɛr ayopõi lɛ dɔ̃ɔ be be, ka ba kpɛ̃ɛ kul pɔɔ kpi tı chɛ bar, waa tara bie ɛ.

21Ka a wʊ turo de a pɔɔkʊɔr kul, baa mı dɔɔ bie ɛ, tıchɛ ka wʊ mı kpi. A lɛ nɛ nı wʊ ju mı lɛ a turo ata sʊɔ.

22Yelmĩɛ jaa a yɛɛr ayopõi banyãna ba jaa kulnaa a pɔɔ 'lɔ̃nɔ̃, tı waa dɔɔ bie ɛ, a baaraa jaa ka a pɔɔ mı kpi.

23Bala wa ir yi a kũu pɔ, an pɔɔ lɛ wʊn ı, an ı ba jaa kul wʊn lʊɔr taa?”

24Ka a Yesu 'yɛr, "Yaa nyɛ yın bɔr, bojũu yaa bɔ̃ɔ a Nãaŋmın sɛbɛ nı a wʊ kpɛ̃ɔ ɛ.

25Nıbɛ wa ir a kũu pɔ ba kʊ̃ lɛ kul taa ɛ, tı ban kaara naa fıka a malakası, baa kulo taa ɛ.

26A kũu pɔ irfʊ yele yı kar a Mosesı gãn pɔ a sɔ̃ɔ 'lɔ wʊn nyɛ a tıbile na 'lırɛ bũu, ka a Nãaŋmın 'yɛr kʊ wʊ, 'N ı naa a Abraham Nãaŋmın nı a Isaakı Nãaŋmın nı a Jekɔb Nãaŋmın.’

27Wʊ ı naa vʊr Nãaŋmın, waa ı kũn Nãaŋmın ɛ. Yı tul naa.”

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28A Mosesɪ Nɛɛ wile ĩsʊɔ wa ara na chɛl a lɛ a Yesu nɪ a nɪbɛ na 'mataa 'yɛrɛ. Ka wʊ nyɛ ka a Yesu 'yɛr nʊ̃mɔ̃. Ka wʊ mɪ sʊʊr a Yesu, "A Nãaŋmɪn nɛɛr a jaa pɔ, buor sʊɔ lɛ ɪ kpɛ̃ɛ?”

29Ka Yesu 'yɛr kʊ wʊ, "A 'lɔ na ɪ kpɛ̃ɛ gar a jaa nɪ nyã, 'A Isɪral nɪbɛ, yɪ chɛlɛ! A sɪ Soro Nãaŋmɪn, wʊ ɪ naa Soro bʊ̃'yen tɛɛ.

30Nʊ̃ a fʊ Soro Nãaŋmɪn nɪ a fʊ nyãa, nɪ a fʊ nyɛvʊr wʊ jaa, nɪ a fʊ tɪɛr wʊ jaa, nɪ a fʊ kpɛ̃ɔ wʊ jaa.’

31A 'lɔ na tu nɪ nyã, 'Nʊ̃ a fʊ tɔ sʊɔ nɪtãa lɛ fʊn nʊ̃ a fʊ mĩɛ.' Nɛɛ jaa ba be be ɪ kpɛ gar a anyã ɛ.”

32Ka a daba 'yɛr, "Wiwile, fʊ 'yɛr yelmĩɛ, a lɛ fʊn 'yɛr ɪka Nãaŋmɪn bʊ̃'yen tɛɛ lɛ be be, ka ĩsʊɔ jaa ba lɛ be be pʊɔ wʊ ɛ.

33A fʊ nʊ̃ wʊ nɪ a fʊ nyãa, nɪ a fʊ tɪɛr wʊ jaa, nɪ a fʊ kpɛ̃ɔ wʊ jaa, na fʊ lɛ nʊ̃ a fʊ tɔ sʊɔ nɪtãa a fʊ mĩɛ, a yele anyãna tufʊ ɪn gar dʊ̃n fʊn kʊ chʊm kʊ Nãaŋmɪn nɪ bɔɔrlorsɪ a jaa.”

34Yesu na nyɛ a lɛ a daba na 'yɛr nɪ yɛ̃ ka wʊ 'yɛr kʊ wʊ, "Faa jãa nɪ a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ ɛ." An yi a be chiine nɪrɛ jaa ba lɛ 'la sʊʊr wʊ sʊʊrfʊ go ɛ.

35A lɛ a Yesu na wile a Puorfʊ Yir bɛchaar pɔ, wʊ sʊʊr naa a nɪbɛ, "Ŋmɪnɛ lɛ a ta ka a Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe 'yɛr ɪka David bie lɛ a Nɪ-iraa?

36A ba ɪ a David mĩɛ pɔ lɛ a Nãaŋmɪn Sɪɛ, ka wʊ 'yɛr ɪka, 'A n Soro Nãaŋmɪn 'yɛr kʊ a n Soro nyã wʊn ir, "Jĩnɛ a n nʊ̃sʊ̃ɔ loor ka n wa de a fʊ dɔ̃dɛ̃me bin a fʊ gbɛɛ pĩlem." ‘

37Ala ɪ David mĩɛ bʊɔl wʊ naa a wʊ Soro, ŋmɪnɛ lɛ wʊn lɛ ɪ a wʊ bie tɛɛ?" Ka a nɪyɔɔ bala ara chɛlɛ wʊ nɪ pʊpɛl.

38Yesu wile naa tɪ na wʊ kpãa ba, "Yɪ gu yɪ mĩɛ a Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe sɛ̃, ba ma su naa a fuu vɛɛsɪ ala yʊɔrɔ ɪka ba puor ba a dar pɔ.

39Bala be wa kpɛ a lɔ̃ɔfʊ jie, a niem lɛ ba ma jĩnɛ.

40Ba mɪ ma fɔlɔ naa a pɔɔkɔɛ, na ba mɪ ma puor Nãaŋmɪn kor, bʊɔrɔ ɪka nɪbɛ ba kaara ba. A nɪbɛ banyãna 'yɛr tɔɔrfʊ na kpɛ̃mɛ naa.”

41Yesu jɛ̃n gbʊr a jie ban 'yɔ̃ɔnɔ̃ a libie a Nãaŋmɪn Puorfʊ Yir pɔ, na wa kaara a lɛ a nɪyɔɔ na 'yɔ̃ɔnɔ̃ a ba libie. Taraa dɛ̃me yɔɔ jaa lɔɔrɔ naa yɔɔ.

42Be lɛ ka a pɔɔkɔnɔ̃ɔ sʊɔ mɪ be be na wʊ mɪ waan libikue ayi na ɪ kobo wa 'yɔ̃ɔ a libie pɔ.

43Ka Yesu bʊɔl a wʊ poturbo ka ba tɔɔ gbʊr wʊ ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ, a pɔɔkɔnɔ̃ɔ sʊɔ nyã lɔb gar ba jaa.

44A tara dɛ̃me ma 'yɔ̃ɔn tɪ chɛ a libiyɔɔ amɪne, tɪchɛ a pɔɔkɔnɔ̃ɔ sʊɔ nyã 'lɔ, a jaa lɛ wʊ de 'yɔ̃ɔ. Waa lɛ tara bon jaa go ɛ."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Maakɪ 13

1Yesu na wa yire a Nãaŋmɪn Puorfʋ Yir pɔ, a wʋ poturo ĩsʋɔ 'yɛr kʋ wʋ, "Wiwile, nyɛ a kʋsɪbɛ ban mɛn a yir kpẽɛ nyã ka wʋ kaara ka!”

2Ka a Yesu 'yɛr sɔɔ wʋ, "Mɪ fʋ nyɛ naa a lɛ ban mɛ a yir kpẽɛ nyãna? A kʋsɪvɪɛl anyãna 'yen jaa kʋ̃ lɛ wa chɛnɛ dɔɔl wʋ tɔ ju ɛ. Ban dãn a jaa lɔb.”

3Yesu na wa jĩnɛ a Olive Tɪɪr Tɔ̃ɔ ju, a Nãaŋmɪn Puorfʋ Yir nidaa, Pita nɪ Jemesɪ nɪ Jɔɔn nɪ Andiru sʋʋr wʋ naa a ba tɛɛ,

4"'Yɛr kʋ sɪ a daar 'lɔ a anyã na ɪ. Bo lɛ na ɪ a jĩnɛ sɛrɛ tɪ chɛ ka a wa ɪ?”

5Ka a Yesu 'yɛr kʋ ba, "Yɪ bɔ̃ɔn ka nɪrɛ jaa ta wa bɛl yɪ ɛ!

6Nɪyɔɔ na de naa maa yuor waan wa 'yɛrɛ, 'Maa lɛ a Yesu,' na ba wa bɛlɛ nɪyɔɔ.

7Yɪn wa wõn tam, ka ba 'yɛrɛ a tam 'yɛr, yɪ taa mɪrɛ ɛ. A lɛ na ɪ naa, tɪchɛ a wɛr baarfʋ chɛnɛ na be puor.

8Nɪbʋr dẽdẽme na yin tam, ka a nãmɪne mɪ yi tam. Ka a tẽgãn dɔ̃ɔnɔ̃ jiir yɔɔ, ka kɔ̃ mɪ lo. A dɔɔyɛ anyãna lɛ ɪ a pielfʋ.

9"Yɪ bɔ̃ɔn, ɪka ban ma nyɔɔr yɪn chiin a 'yɛr tɔɔrfʋ jie, na ba lɛ pɔb yɪ, a lɔ̃ɔfʋ jiir. A maa yɪn sɔɔ jũu, ban tara yɪn chiin a tẽe nɪbɛrɛ nɪ a nãmɪne jie, ɪka ba tɪ tɔɔr a yɪ 'yɛr, tɪ yɪn tu naa a be 'yɛr a Nãaŋmɪn 'yɛr nʋ̃ɔ kʋ ba.

10A 'yɛr nʋ̃ɔ nyã na den nie ta a nɪbʋrɔ ba jaa.

11Bala wa nyɔɔr yɪ chiin a 'yɛr tɔɔrfʋ jie, yɪ ta vẽ ka tɪɛr nyɔɔ yɪ a lɛ yɪn tɪ 'yɛr ɛ. Lɛ jaa a Nãaŋmɪn na wiil yɪ a 'yɛr tɔɔrfʋ sɔ̃ɔ, 'yɛr wʋ. A ba ɪ yɪn lɛ 'yɛr ɛ, tɪchɛ a 'yɛrbie yi naa a Nãaŋmɪn Sɪɛ sẽ.

12"Yɛbɛ na gar 'yɔ̃ɔ yɛbɛ, ka ba kʋ wʋ, ka a sãa mɪ gar 'yɔ̃ɔ bie, ka ba kʋ wʋ. Bibiir kʋ̃ lɛ wõnõ a ba sãamɪne toor ɛ, na ba vẽ ka ba kʋ a ba sãamɪne.

13Nɪrɛ jaa na 'laar yɪ naa, yɪn sɔɔ ma jũu, tɪ 'lɔ na sɔɔ tɪ ta a baaraa, na nyɛn Nãaŋmɪn faafʋ.

14"Yɪn nyɛ naa a yele 'lɔ a Nãaŋmɪn na 'laar na be a jie 'lɔ an ba sɛɛ ɛ, na wʋ sɔ̃ɔ a jie, na wʋ vẽ ka a wʋ suur dire. A fʋ̃ʋ nyã na kara bɔ̃ɔ a par. Yɪn wa nyɛ a lɛ, nɪbɛ na be a Judiya ba jo do a tɔ̃ɔ ju.

15Nɪrɛ jaa na be gar ju, ta suu a die pɔ tɪ de bon jaa ɛ.

16'Lɔ mɪ na be a puo pɔ, ta lɛ chen tɪ de a wʋ fɔbaa ɛ.

17A bɪbir nyãna an ɪn tuo kʋ a pɔɔpʋʋr nɪ a bala na tara a bi'yɛnsɪ.

18Yɪ sʋɔrɔ Nãaŋmɪn ka a ta wa ɪ uon ɛ.

19A ber ala pɔ, nɪbɛ na din dɔɔyɛ yɔɔ. Nãaŋmɪn na maal a wɛr baa di a dɔɔyɛ nyã bʋrɔ ɛ, tɪ ba mɪ kʋ̃ lɛ wa di wʋ go ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20Ala ɪ a Nãaŋmɪn ba ŋmaa a ber ala bar ɛ, nɪrɛ jaa kʋ̃ chɛ ɛ. Tɪchɛ a bala wʋn chɛl ir jũu, wʋ ŋmaan bar.

21A sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃, nɪrɛ wa 'yɛr kʋ yɪ ɪka yɪ nyɛ a Nɪ-iraa a ka, bɪɪ kasɛn lɛ wʋ be, yɪ taa sɔɔrɔ ɛ.

22Bojũu a jire Nɪ-iraa nɪ a jire 'yɛ'yɛrbɛ na wa na wa tʋ̃nɔ̃ a lɛ a nɪbɛ na ba dɔ̃ɔ nyɛ ɛ, na ba maala yelbɛrɛ fɪka Nãaŋmɪn lɛ kʋ ba a kpɛ̃ɔ. Na ba bʋɔrɔ ɪka ba bɛl a bala a Nãaŋmɪn na chɛl ir, ala ɪ ban tʋ̃ɔ naa.

23Yɪ bɔ̃ɔn! N den nie 'yɛr kʋ yɪ.

24"Tɪchɛ a dɔɔyɛ nyã baarfʋ sɔ̃ɔ, 'Mɔ̃tɔ̃ɔ na lii naa, ka a ŋmɛraa kʋ̃ mɪ lɛ chaar ɛ,

25Ka a ŋmɛrbie pɔrɔ yire a saaju loro, tɪ a saaju wʋ jaa dɔ̃ɔnɔ̃.'

26"A sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃, ban nyɛn a Nɪsaal Bie na waara a julõjuur pɔ, nɪ kpɛ̃ɔ nɪ tɪɪr.

27Wʋn tʋ̃ naa a wʋ malakasɪ, ka ba wa lɔ̃ɔ taa a bala wʋn chɛl ir a wɛr wʋ jaa, tɪ yin a mɔ̃tɔ̃ɔ purfʋ jie tɪ tɔ a mʋrfʋ jie.

28"Yɪ de a pɔlpɔl tɪɛ yele jãn yɛ̃. 'Lɔ wa tʋɔrɔ a vaar yɪ bɔ̃ɔn ɪka a tʋl sɔ̃ɔ gbʋr naa.

29A lɛ mɪ nɪ wʋ ju lɛ, yɪn wa nyɛ a lɛ n 'yɛr kʋ yɪ na ɪrɛ, yɪ bɔ̃ɔn ɪka a sɔ̃ɔ gbʋr naa jaa yɛ̃yɛ̃.

30N 'yɛrɛ naa yelmĩɛ kʋrɔ yɪ, ɪka a pʋ̃pãanyã nɪbɛ kʋ̃ kpi baar ɛ, tɪ yɪ nyɛ a yele anyãna ka a ɪ.

31A saaju nɪ a wɛr na wa baar naa tɪchɛ maa 'yɛrbie dɔ̃ɔ kʋ̃ wa baar ɛ.

32"Nɪrɛ jaa ba bɔ̃ɔ a bɪbir nyã ɛ, bɪɪ a sɔ̃ɔ ɛ, a malakasɪ gba na be a saaju ba bɔ̃ɔ ɛ, a Bie mɪ ba bɔ̃ɔ ɛ, a Sãa tɛɛ lɛ bɔ̃ɔ.

33Yɪ gu yɪ mĩɛ vɪla! Yɪ kaar sʋ̃! Yaa bɔ̃ɔ a sɔ̃ɔ ɛ.

34An kaar naa fɪka yir sʋɔ na wa yʋɔrɔ tɪ de a wʋ yir 'yɔ̃ɔ a wʋ tʋ̃tʋ̃nbɔ nuur pɔ, na wʋ kʋ ĩsʋɔ jaa nɪ wʋ tʋ̃mɔ̃, tɪ mɪ 'yɛr kʋ a dɔ̃dɔr guro ka wʋ kaara.

35A lɛ jũu yɪ kaara tɪ guro wʋ, bojũu yaa bɔ̃ɔ a sɔ̃ɔ 'lɔ a yir sʋɔ na na lɪɛb wa ɛ. Amɪne kɔ̃ɔ a wa ɪ jãanʋɔr, bɪɪ tĩsɔɔ bĩɪn, bɪɪ nɔrsɪ na kõnõ, bɪɪ bibio pipi.

36Yɪ ta wa vɛ̃ ka wʋ wa dũu yɪ a yɪ be gʋ̃ɔ pɔ ɛ.

37A lɛ n 'yɛr kʋ yɪ, nɪrɛ jaa lɛ n 'yɛr kʋ yɪ kaar sʋ̃!"

Maakɪ 14

1A chen ber ayi ka ban di a Gõl Bar Difʋ nɪ a Paanʋ̃kõo Lɔ̃ɔfʋ, ka a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe bʋɔrɔ vuo 'lɔ ban na tu sɔɔl nyɔɔ a Yesu kʋ.

2Tɪchɛ ka ba 'yɛr, "A ta ɪ a lɔ̃ɔfʋ sɔ̃ɔ ɛ, ka a jɛɛr taa ir a chara pɔ ɛ."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Yesu na wa be a Betanı a Simon 'lɔ na dɔ̃ɔ ı a kɔ̃kɔn yir, ka ba 'mataa dire, pɔɔ kɔ̃ɔ wa waan na pĩrtɔvıla nı kãnyũu kɔ̃ɔ dafʊ na ba wõnõ ɛ. A pɔɔ kpır naa a pĩrtʊɔ nyĩe tı kpaar a kãnyũu ala dɔɔl a Yesu ju.

4Ka a nıbɛ bala na be be nyɛ suur tı 'yɛrɛ kʊrɔ taa, "Bo lɛ so ka wʊ sɔ̃ɔ a kãnyũu nyã bar a nıtɔ̃?

5Wʊn taa den da nıbũ'yen yuon gbul sãyar libie na wʊ de kʊ nɔ̃n dẽme." Tı mii 'yɔ̃ɔ a pɔɔ.

6Ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yı bar wʊ! Bãa 'yɔ̃ɔ lɛ yı mii 'yɔ̃ɔ wʊ? Wʊ maal vıla kʊ ma.

7A nɔ̃n dẽme 'lɔ, yın nı bala ben ka. Yın tũɔ sũʊ ba sɔ̃ɔ 'lɔ jaa yın bʊɔrɔ, tıchɛ maa kũ be a yı sẽ sɔ̃ɔ jaa ɛ.

8Wʊ ı naa a lɛ wʊn tũɔ. Wʊ kpaar a kãnyũu 'yɔ̃ɔ ma tı chɛ ka n ba kpi sɛrɛ ɛ, na wʊ chɔɔr ma guro nı a n ũufʊ.

9Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yı, jie jaa ban wa 'yɛr a 'yɛr nũɔ nyãna a wɛr wʊ jaa pɔ, ban 'yɛr naa a lɛ a pɔɔ nyã na ı na ba chɛnɛ tara a wʊ tıɛr."

10A Pie nı Ayi bala wʊn kaa ir ĩsʊɔ ban bʊɔlɔ a Judas Isıkariyot chen a Juu nıbɛ bɔɔrlo nıbɛrɛ sẽ tı 'yɛr ba ıka wʊ bʊɔrɔ na ıka wʊ de a Yesu 'yɔ̃ɔ a ba nuur pɔ.

11Ban wa wõ a lɛ wʊn 'yɛr ka a nũmõ ba, ka ba 'yɛr ıka ban kʊ wʊn libie. Ka a Judas pãa bʊɔrɔ vuo 'lɔ wʊn na tu de a Yesu kʊ ba.

12A bıbir dɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃ ı naa a Paanũkõo Lɔ̃ɔfʊ, ka ban na kʊ a pele na ba di a Gõl Bar Difʊ, Yesu poturbo sʊʊr wʊ naa, "Nyınɛ lɛ fʊ bʊɔrɔ ıka sı chen tı chɔɔr a Gõl Bar nyã bũdiir a fʊ tı di?"

13Wʊ tũ naa a wʊ poturbo ayi, na wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yı chen a tẽe pɔ, daba na tuo kũɔ nı dʊʊ na tuor yı naa. Yı turo wʊ.

14A yir 'lɔ pɔ wʊn wa tı kpɛ, yı sʊʊr a yir sʊɔ, 'A Wiwile ıka sı wa sʊʊr fʊ, "Nyınɛ lɛ a 'lɔ nı a wʊ poturbo na wa 'mataa di a Gõl Bar Difʊ?" '

15Wʊn wiil yı naa bɔɔpıɛ ban chɔɔr. Yı maal a bũdiir a be."

16Ba yin chen a tẽe tı nyɛ a lɛ jaa a Yesu na 'yɛr kʊ ba. Ka ba maal a Gõl Bar bũdiir.

17Jãanʊɔr na wa ta, Yesu nı a wʊ poturbo Pie nı Ayi wa naa.

18Ban wa dire, wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yı, a yı ĩsʊɔ na tı gar 'yɔ̃ɔ ma; ĩsʊɔ sın 'mataa dire nı a labũ'yen pɔ."

19Be lɛ ka ba jaa pʊɔ sɔ̃ɔ ka ba sʊrɔ wa bũ'yen 'yen, "Maa lɛ ɔ?"

20Ka a Yesu 'yɛr, "A yı Pie nı Ayi ĩsʊɔ lɛ! A yı ĩsʊɔ sın 'mataa tũno a labũ'yen pɔ lɛ.

21A Nısaal Bie na kpi naa nıtãa lɛ ban sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ. Tıchɛ a nırɛ 'lɔ na gar 'yɔ̃ɔ a Nısaal Bie na din dɔɔyɛ gar nırɛ jaa! Ka bala ta ba dɔɔ wʊ ɛ, ala sa."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Ban wa dire ka a Yesu de a paanʊ̃ɔ puor Nãaŋmɪn yãan, tɪ ŋmaa de kʊ a wʊ poturbo, na wʊ 'yɛr, "Yɪ de, a n ĩgãn lɛ."

23Wʊ lɛ den a ŋmele 'lɔ ban nyuro nɪ, na wʊ puor Nãaŋmɪn yãan tɪ lɛ de kʊ ba, ka ba jaa nyũ.

24Be lɛ a Yesu 'yɛr kʊ ba, "N jʊ̃ɪ lɛ a anyã na vɛ̃ a Nãaŋmɪn nɛtɪraa na tara kpɛ̃ɔ, an chir naa, na a faa nɪyɔɔ.

25Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ, n kʊ̃ lɛ nyũ a dãa anyãna ɛ, wa tɪ tãn a daar 'lɔ ɪn na nyũ a bʊ̃paalaa a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ pɔ."

26Ban wa yiel yiel dãn Nãaŋmɪn, ba suun chen a Olive Tɪɪr Tɔ̃ɔ ju.

27Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yɪ jaa na jon tɪ bar ma, nɪtãa lɛ a Nãaŋmɪn na 'yɛr a wʊ gãn pɔ, ln ŋme naa pɛchinɛ kʊ ka a piir yɛ̃yɛl.

28Tɪchɛ maa wa ir a kũu pɔ, ɪn de yɪn nie chen a Galilee."

29Ka a Pita chɛ nyãa 'yɛr, "Ala ɪ gba, ba jaa sɔɔn bar fʊ tɪ maa 'lɔ kʊ̃ bar fʊ ɛ."

30Yesu 'yɛr kʊ a Pita, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ fʊ, dɪna tĩsɔɔ, a nɔrdɔ̃ɔ kʊ̃ kõ gbɛɛ ayi sɛrɛ ɛ, tɪ fʊ 'yɛr gbɛɛ ata ɪka faa bɔ̃ɔ ma ɛ."

31Tɪchɛ ka a Pita 'yɛr kpɛ̃ɔ jaa ɪka, "Maa nɪ fʊ̃ʊ na 'mantaa kpi gba, tɪ n kʊ̃ 'yɛr ɪka n ba bɔ̃ɔ fʊ ɛ." Ka a bala mɪ na chɛ 'yɛr a lɛ nɛ.

32Yesu nɪ a wʊ poturbo chen naa a jie 'lɔ ban bʊɔlɔ Getɪsemanɪ, ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yɪ jĩnɛ a kana, tɪ ka n chen tɪ puor Nãaŋmɪn."

33Be lɛ wʊ tara Pita nɪ Jemesɪ nɪ Jɔɔn 'mataa chiin ka a wʊ pʊɔ sɔ̃ɔ yɔɔ jaa, ka tɪɛr nyɔɔ wʊ yɔɔ.

34Ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "N tɪɛr sɔ̃ɔ naa, tɪ nyɛtãan kũu. Yɪ jĩnɛ a kana gu ma tɪ na yɪ taa guro ɛ."

35Wʊ chen naa a niem bĩlãa tɪ lo kpa tẽe sʊɔrɔ Nãaŋmɪn ɪka ala ɪ a tara naa ɪfʊ kɔ̃ɔ, wʊ vɛ̃ ka a sɔ̃ɔ nyãna po wʊ.

36Wʊ 'yɛr naa, "N Sãa, yele jaa ba gar a fʊ maalfʊ ɛ. De a dɔɔyɛ ŋmele nyãna bar a n sɛ̃, tɪchɛ a ta tu maa bɔfʊ ɛ, a tu a lɛ fʊ̃ʊ na bʊɔrɔ."

37Wʊ lɪɛb chen a poturbo sɛ̃ tɪ nyɛ ka a ɪ ba gur naa. Ka wʊ 'yɛr kʊ a Simon Pita, "Simon, fʊ guro naa ɔ? A fʊ kʊ̃ lɛ tʊ̃ɔ jɛ̃ bĩlãa gu ma ɛ?

38Yɪ jɛ̃ gu chɛlɛ, na yɪ sʊɔrɔ Nãaŋmɪn ka a bɛɛrkaa ta wa tʊ̃ɔ yɪ ɛ. A yɪ tɪɛr 'lɔ bʊɔrɔ naa tɪchɛ ka a yɪ ĩgãma ba tʊɔr ɛ."

39Wʊ lɛ chen naa tɪ puor a Nãaŋmɪn a lɛ nɛ nɪ wʊ ju.

40Wʊ lɪɛb wa nyɛ ba go ka a ɪ ba gur naa bojũu gʊ̃ɔ kpɛ ba naa. Baa bɔ̃ɔ ŋmɪnɛ ban lɛ 'yɛr kʊ a Yesu ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

41Wʊ lɪɛb wa a ba sɛ̃ a gbɛɛ ata sɔ̃ɔ wa sʊʊr ba, "Yɪ chɛnɛ na gã guro na yɪ pɛ̃nɛ ɔ? A sɛɛ naa! A sɔ̃ɔ ta naa. Nyɛ, ba gar 'yɔ̃ɔ a Nɪsaal Bie kʊ a yelbe-ɪrbɛ!

42Yɪ vaa ir, ka sɪ chen a ba sɛ̃. Nyɛ, a n gagaraa na waara!”

43Yesu na chɛnɛ 'yɛrɛ lɛ ka Judas na ɪ a wʊ poturo pie nɪ ayi ĩsʊɔ tɪ daasãa, nɪ nɪbɛ na tara sɔbɛrɛ nɪ dakʊrsɪ waara nɪ a Yesu nyɔɔfʊ jie. A Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe nɪ a nɪbɛrɛ lɛ tʊ̃ ba.

44Judas dɔ̃ɔ wiil a nɪbɛ mana ɪka, "A 'lɔ ɪn na tɪ puor mʊʊr a kɔtɪr yɪ nyɔɔ a 'lɔ, na yɪ bɔ̃ɔ tara wʊ chiin.”

45Ban wa ta, Judas pɔɔn chen a Yesu sɛ̃ tɪ 'yɛr, "Wiwile!" Tɪ puor wʊ nɪ mʊʊrfʊ.

46Ka a bala wʊn chiin nyɔɔ a Yesu.

47Be lɛ ka a bala ĩsʊɔ na ara gbʊr a Yesu vʊ̃ɔ a wʊ sʊɔ chɛn a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nãa gbãgbaa toor ŋmaa.

48Ka a Yesu sʊʊr ba, "A mɔ̃ nɪbier lɛ n ɪ ka yɪ waan sɔbɛrɛ, nɪ dakʊrsɪ a n nyɔɔfʊ jie ɔ?

49Bɪbir jaa lɛ n ma dɔ̃ɔ be a yɪ sɛ̃, na n wile yɪ a Puorfʊ Yir pɔ, tɪ yaa nyɔɔ ma ɛ. Tɪchɛ a ɪ naa a lɛ ɪka a tu a lɛ a Nãaŋmɪn gãn na 'yɛr.”

50Be lɛ a Yesu poturbo ba jaa bar wʊ tɪ jo.

51Pɔlbile kɔ̃ɔ mɪ na vaar fɔbaa tɛɛ turo nɪ a Yesu, ba nyɔɔ wʊ naa.

52Ka wʊ mɪɪr a fɔbaa 'yɔ̃ɔ ba tɪ jon sal'mʊɔr.

53Be lɛ ba chiin a Yesu a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nãa yir, ka a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ ba jaa nɪ a nɪbɛrɛ 'matãan a Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe, na ɪ a 'yɛr tɔɔrfʊ nɪbɛrɛ, wa lɔ̃ɔ taa.

54Pita mɪ turo naa a puor jaa na wʊ wa tɪ kpɛ a bɔɔrlo nãa yir bɛchaar pɔ, na wʊ 'mataa jĩnɛ nɪ a bala na kara a Puorfʊ Yir uoro bũu.

55Ka a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a 'yɛr tɔɔrfʊ nɪbɛrɛ na chɛ bʊɔrɔ yele kɔ̃ɔ na wiil ɪka Yesu sɛɛn kũu, tɪ baa nyɛ ɛ.

56Nɪyɔɔ mɪ ŋman jirsɪ 'yɔ̃ɔ wʊ, tɪchɛ a ba 'yɛrbie ŋma taa poe.

57Ka a bamɪne mɪ ir ŋmaa jire 'yɛr ɪka,

58"A ba sɛ̃, wʊ 'yɛr naa ɪka, 'A Puorfʊ Yir nyãna a nɪrɛ nũu na mɛ, ɪn ŋmɛr wʊ naa tɪ na n de ber ata mɛn 'lɔ na ba ɪ nɪrɛ nũu bʊ̃mɪɛraa ɛ.' “

59Tɪchɛ a ba 'yɛr mɪ ba ɪ bʊ̃'yen ɛ.

60Be lɛ ka a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nãa ir ara tɪ sʊʊr a Yesu, "Faa 'yɛrɛ 'yɛr sɔɔrɔ ba bɪɪ? Bo dãasɪɛsɪ lɛ anyãna ban dire dɔɔlɔ fʊ. A ɪn yelmĩɛ ɔ?”

61Tɪchɛ ka a Yesu ɪ jaa gbul, waa 'yɛr sɔɔ wʊ ɛ. Ka a bɔɔrlo nãa lɛ sʊʊr wʊ go, "Fʊ̃ʊ lɛ ɪ a Nãaŋmɪn 'lɔ sɪn 'Yɔ̃ɔnɔ̃ Bie na ɪ a Nɪ-iraa ɔ?”

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

62Ka a Yesu 'yɛr, "Maa lɛ. Yɪn nyɛ naa a Nɪsaal Bie na jĩnɛ a Tʋ̃ɔfʋ Sʋɔ nũsʋ̃ɔ loor. Yɪ mɪ na lɛ nyɛn wʋn waara a julõjuur pɔ."

63Ka a bɔɔrlo nãa tɔɔ a fuu chɪɛr nɪ suur, tɪ sʋʋr, "Bãa lɛ sɪn lɛ bʋɔrɔ nɪrɛ ɪka wʋ lɛ 'yɛr a wʋ 'yɛr go?

64Yɪn mĩɛ wõ naa a lɛ wʋn fere. Ŋmɪnɛ lɛ yɪ tɪɛr?" Ka ba jaa 'yɛr ɪka wʋ sɛɛn kũu.

65Be lɛ a bamɪne piel chɪrɛ nataar 'yɔ̃ɔnɔ̃ wʋ, ka a bamɪne mɪ pɔɔ a wʋ nɪbie tɪ ŋme wʋ, tɪ sʋʋr wʋ, "Wiil sɪ a nɪrɛ 'lɔ na ŋme fʋ." Ka a bala mɪ na guro a Puorfʋ Yir mɪ ŋme ŋme wʋ.

66Pita jĩnɛ naa a be a bɛchaar pɔ, ka a bɔɔrlo nãa gbãgbapɔɔbile ĩsʋɔ wa wa.

67Wʋn wa nyɛ a Pita na uoro a bũu, wʋ kaa wʋ naa lɛ̃ɛɛ tɪ 'yɛr, "Fʋ mɪ dɔ̃ɔ turo a Yesu na yi a Najaretɪ."

68Ka a Pita chɪɪr tɪ 'yɛr, "N ba bɔ̃ɔ a lɛ fʋn 'yɛrɛ par ɛ." Tɪ na wʋ tɔɔ chen tɪ ara a dɔ̃dɔr nɛɛ.

69A pɔɔbile na wa nyɛ a Pita a be, wʋ lɛ 'yɛr kʋ a nɪbɛ na ara a be, "A nyã mɪ ɪ naa a ba ĩsʋɔ."

70Ka a Pita lɛ chɪɪr go. A ba kor ɛ, tɪ a bala na ara gbʋr a Pita mɪ 'yɛr, "Sɪrɛ jaa lɛ, fʋ ɪ naa a ba ĩsʋɔ, bojũu Galilee lɛ fʋ mɪ yi."

71Ka a Pita pɔrɔ 'yɔ̃ɔnɔ̃ a wʋ mĩɛ, tɪ pɔrɔ kʋrɔ ba 'yɛrɛ ɪka, "N ba bɔ̃ɔ a daba nyã 'yɛr yɪn 'yɛr ɛ."

72Ajienaa lɛ ka a nɔraa mɪ tɔ̃ɔ kõ a gbɛɛ ayi sʋɔ. Ka a Pita pãa tɪɛrtɔ a lɛ a Yesu na dɔ̃ɔ 'yɛr kʋ wʋ, "Fʋn chɪɪr ma naa gbɛɛ ata, tɪ ka a nɔrdɔ̃ɔ kõ gbɛɛ ayi." Pita na wa tɪɛr bɔ̃ɔn a lɛ, ka wʋ kõ yɔɔ jaa.

Maakɪ 15

1A wɛr na wa chaar bibio, a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe nɪ a nɪbɛrɛ ba jaa nɪ a 'yɛr tɔɔrfʋ nɪbɛrɛ na chɛ, lɔ̃ɔn guor taa lũ a Yesu tara wʋ chiin tɪ kʋ a nãa Pilate.

2Ka a Pilate sʋʋr wʋ, "Fʋ̃ʋ lɛ ɪ a Juu nɪbɛ nãa ɔ?" Ka a Yesu 'yɛr, "Ɔ̃ɔ, a ɪn a lɛ fʋn 'yɛr."

3Ka a bɔɔrlo nɪbɛrɛ sɔ̃ɔnɔ̃ a Yesu yuor.

4Be lɛ a Pilate sʋʋr a Yesu, "Faa 'yɛrɛ 'yɛr jaa ɛ, nyɛ lɛ ban sɔ̃ɔnɔ̃ fʋ a yuor jĩ!"

5Tɪchɛ Yesu ba haa nɛɛ ɛ, ka a 'maa a Pilate nɛɛ.

6A mɪ ɪ naa a ba tʋ̃mɔ̃ lɛ ka bala wa lɔ̃ɔ taa dire a Gõl Bar Difʋ, a ba nãa ma ir nɪrɛ 'lɔ a nɪbɛ na bʋɔrɔ a pɔɔfʋ die pɔ bar.

7Barabasɪ mɪ dɔ̃ɔ pʋɔ a nɪbɛ bamɪne pɔ, na dɔ̃ɔ ir jɛɛr nɪ a paal nɪkpɛ̃ɛ na ba kʋ nɪbɛ, ka ba nyɔɔr ba pɔɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8Nıyɔɔ wa naa a Pilate sɛ̃ wa sʊɔr wʊ ıka, wʊ ı kʊ ba a lɛ wʊn ma ı.

9Ka a Pilate sʊʊr ba, "Yı bʊɔrɔ naa ıka n ir a Juu nıbɛ nãa kʊ yı bıı?”

10Pilate bɔ̃ɔn naa ıka a nyuur ban tara nı a Yesu lɛ vɛ̃ ban nyɔɔ wʊ waan a wʊ sɛ̃.

11Tıchɛ ka a bɔɔrlo nıbɛrɛ dʊ̃ a nıbɛ toor ıka, ba 'yɛr ıka, wʊ yuo a Barabası bar.

12Ka a Pilate sʊʊr ba go, "Tı n ı ŋmınɛ nı a 'lɔ yın bʊɔlɔ a Juu nıbɛ nãa?”

13Ka ba tãn, "Kpa wʊ a daa ju!”

14Be lɛ ka a Pilate sʊʊr ba, "Bãa wʊ ı? Bo tʊ̃dɛɛr lɛ wʊ tʊ̃?" Tıchɛ ka ba tãna kpɛ̃ɔ jaa, "Kpa wʊ a daa ju!”

15Pilate na bʊɔrɔ ıka wʊ pɛl a nıbɛ pʊɔ jʊ̃u, wʊ yuo naa a Barabası kʊ ba. Wʊ vɛ̃ naa ka ba fɔb a Yesu yɔɔ jaa, tı de wʊ kʊ a sojası ıka, ba tı kpa wʊ a daa ju, ka wʊ kpi.

16Be lɛ a sojası tara a Yesu kpɛ̃n a nãa yir kpɛ̃ɛ 'lɔ pɔ, tı bʊɔl a ba taaba sojası lɔ̃ɔ taa.

17Ba den fuu jıɛ nãa fuu kaar su wʊ, na ba lɛ de gʊʊr vil nãa jupil kaar su wʊ.

18Tı pãa piel laara wʊ, "Yãan yooo, Juu nıbɛ nãa!”

19Tı ma de daa ŋmen wʊ a jʊ̃u tı chırɛ nataar 'yɔ̃ɔnɔ̃ wʊ. Ba gbur dumo a wʊ niem puoro wʊ.

20Ban wa la wʊ a nıtɔ̃ wa baar, ba yaa naa a fuu 'lɔ̃nɔ̃ bar, tı de a wʊ mĩɛ fuu su wʊ, na ba pãa de wʊ chiin ıka ba tı kpa wʊ a daa ju.

21A sɔr pɔ, ba nyɛn Simon na yi Sirenı tɛ̃e pɔ, Aleksanda nı Worofʊs sãa lɛ. Mʊɔ pɔ lɛ wʊ yi tala, ka ba nyɔɔ wʊ fır ka wʊ de a Yesu daa tuo.

22Ba chiin naa a Yesu tı tãn a be ban bʊɔlɔ a Yesu nıbɛ kɔkɔr pɔ, Gɔlgɔta. A par lɛ ıka, Julaa Jie.

23Ka ba pãa de tʊ̃ı kɔ̃ɔ 'yɔ̃ɔ a dãa pɔ, ıka wʊ nyʊ̃, tı wʊ tɔr.

24Be lɛ ba kpa wʊ a daa ju. Ba pʊ̃ naa a wʊ fɔɔr na ba ŋme gbãm bɔ̃ɔ a ala ĩsʊɔ jaa na na de.

25Bibipɔl lɛ ba kpa wʊ.

26Ba sɛb naa a yele 'lɔ jʊ̃u ban kʊn wʊ mar a daa jʊ̃u ıka, "A JUU NlBƐ NÃA.”

27Ba mı kpan nãnyisı ayi a dabãbĩnsı mı ju, ka ĩsʊɔ be a Yesu nʊ̃sʊ̃ɔ loor ka a ĩsʊɔ mı be a wʊ gʊba loor.

29A bala na tala a be a wʊ kpafʊ jie tʊrɔ wʊ, vavire a ba jur 'yɛrɛ, "Wooo, a fʊ̃ʊ nyã na 'yɛr ıka fʊn sɔ̃ɔ naa a Nãaŋmın Puorfʊ Yir nyã bar tı mɛ wʊ a ber ata,

30wa suu a daa ju, na fʊ faa a fʊ mĩɛ!”

31Lɛ nı wʊ ju lɛ, a Juu nıbɛ bɔɔrlo nıbɛrɛ nı a Mosesı Nɛɛ wiwiilbe mı laara wʊ, na ba 'yɛrɛ kʊrɔ taa, "Nyɛ, wʊ faan bamıne, tı wʊ kʊ̃ tʊ̃ɔ a wʊ mĩɛ faa ɛ!

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

32Vɛ̃ a 'lɔ na 'yɛr ɪka, 'lɔ lɛ ɪ a Nɪ-iraa, na wʊ ɪ a Isɪral nɪbɛ nãa, suu a daa ju a sɪ kaa, tɪ na sɪ pãa sɔɔ." A bala mɪ ban kpa gbʊr wʊ, lɛ lɛ ba mɪ tʊ wʊ.

33A mɔ̃tɔ̃ɔ na wa ara a gar ju sãlsɔɔ, a wɛr wʊ jaa sɔb naa wa tɪ tãn a mɔ̃tɔ̃ɔ balfʊ sɔ̃ɔ.

34A sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃ pɔ lɛ, ka a Yesu chɪr bʊɔl, "Eloi, eloi, lama sabakatanɪ." A par lɛ a Yesu nɪbɛ kɔkɔr pɔ ɪka, "N Nãaŋmɪn, n Nãaŋmɪn, bo lɛ so ka fʊ lɪɛb puor 'yɔ̃ɔ ma?”

35A bala na ara gbʊr a be wõ na ba 'yɛr, "Yɪ chɛlɛ! Elaija lɛ wʊ bʊɔlɔ.”

36Ka a daba ĩsʊɔ jo chen tɪ 'mɔɔ sapɔ 'lɔr a dãmiir amɪne pɔ, na wʊ chab daa tur a Yesu ɪka wʊ mʊʊr, tɪ na wʊ lɛ 'yɛr, "Yɪ vɛ̃ a sɪ kaara, Elaija na wa yɔɔ wʊ naa bɪ.”

37Be lɛ a Yesu chɪr tɪ ŋmaa a vʊʊr.

38Ka a Juu Nɪbɛ Puorfʊ Yir pɔ, ban lũ a fɔbaa var a die chɪɛr a saaju tɪ gbem a par.

39A sojasɪ nɪkpɛ̃ɛ na ara a be a Yesu niem na wõ a wʊ chɪrfʊ, tɪ nyɛ a lɛ mɪ wʊn ŋmaa a vʊʊr, wʊ 'yɛr naa, "Yelmĩɛ jaa, a daba nyã ɪ naa a Nãaŋmɪn Bie.”

40A pɔbɔ bamɪne lɔ̃ɔn Mɛɛr na yi Magdala tẽe pɔ, nɪ Salome, nɪ a Mɛɛr na ɪ a Jemesɪ bile, nɪ Josesɪ ma mɪ ara na tɛɛr jaa tɪ kaar wʊ.

41A Galilee pɔ, a pɔbɔ banyãna lɛ turo wʊ, na ba sʊ̃nɔ̃ wʊ. Ka a pɔbɔ bamɪne mɪ na 'matãan wʊ wa a Jerusalɛm, mɪ be be.

42A daar 'lɔ ɪ naa a ba Chɔɔrfʊ Bɪbir ban na chɔɔr a ba mĩɛ, bojũu a mɔ̃tɔ̃ɔ wa mʊr, a Pɛ̃nfʊ Bɪbir piel naa. A jãanʊɔr na wa tara

43a Josefʊ na yi a Arimatɪya tẽe pɔ, na ɪ a nɪkpɛ̃ɛ ĩsʊɔ ban 'yɔ̃ɔnɔ̃, tɪ mɪ dɔ̃ɔ chɛlɛ a Nãaŋmɪn Nãalʊ̃ʊ, nyɔɔn nyãa chen a Pilate sɛ̃, tɪ sʊɔr a Yesu ĩgãn ɪka wʊ ũu.

44Pilate na wa wõ ɪka a Yesu kpi naa, a 'maa wʊn nɛɛ. Be lɛ wʊ bʊɔl a sojasɪ nɪkpɛ̃ɛ ka wʊ wa, ka wʊ sʊʊr wʊ, "A Yesu kpin bɪ?”

45Ka a sojasɪ nɪkpɛ̃ɛ 'yɛr, "Ɔ̃ɔ, wʊ kpi naa." Ka a Pilate sɔɔ ɪka a Josefʊ wʊ tɪ yɔɔ a Yesu ĩgãn.

46Josefʊ dãn fɔbaa na wʊ tɪ yɔɔ a Yesu ĩgãn vil wʊ chiin tɪ ũu, a yaa ban chɪ kʊsɪr pɔ. Ba bil kʊsɪr wa pɔɔ a yaa nɛɛ.

47A Mɛɛr na yi a Magdala, nɪ a Mɛɛr na ɪ a Josesɪ ma, nyɛ naa a jie 'lɔ ban ũu wʊ.

Maakɪ 16

1A Pɛ̃nfʊ Bɪbir na wa baar, Mɛɛr na yi a Magdala, nɪ Salome, nɪ a Mɛɛr na ɪ a Jemesɪ ma, ba dãn a kãnyũur ala ɪka ba chiin tɪ jɛ a Yesu ĩgãn.

2A Pɛ̃nfʊ divɪɛ bio daar, bibio mɔ̃tɔ̃ɔ na pur baar, ba chen naa a yaa par.

3A kʊsɪr na pɔɔ a yaa nɛɛ ba gbʊr ɛ, ka ba sʊrɔ taa, "An lɛ na tɪ bil a kʊsɪr bar sɪ a yaa nɛɛ?”

4Tɪchɛ ban dʊɔ kaa a ba nidaa, a kʊsɪr 'lɔ bil yi a yaa nɛɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Ban tı kpıɛrɛ a yaa pɔ, ba nyɛn pɔlbile na su fuu pıla jĩnɛ nı a nũsʊ̃ɔ loor, ka pıla ɔɔ ba.

6A pɔlbile 'yɛr kʊ ba, "Yı ta vẽ ka yı pıla ɔɔrɔ ɛ. Yı bʊɔrɔ naa a Yesu 'lɔ na yi a Najaretı ban kpa a daa ju. Wʊ ir naa ı vʊr! Waa be a ka ɛ! Yı nyɛ a jie 'lɔ ban gaal wʊ.

7Yı lıɛb kul tı 'yɛr a wʊ poturbo nı a Pita ıka, wʊ de yın nie chiine a Galilee, be lɛ yın tı nyɛ wʊ, nıtãa a lɛ wʊn dɔ̃ɔ 'yɛr kʊ yı."

8Chĩcham kpɛ ba naa ka ba nɛɛ 'maa, ka ba jo yi a yaa par. Baa 'yɛr 'yɛr kʊ nırɛ jaa ɛ, bojũu dãbĩɛ kpɛ ba naa.

9A Pẽnfʊ divıɛ bio daar bibio, Yesu na wa ir a kũu pɔ, wʊ den nie dũu a Mɛɛr na yi a Magdala, a 'lɔ pɔ wʊn dɔ̃ɔ dii a sıdɛbɛ ayopõi bar ka a yi.

10A Mɛɛr chen tı 'yɛr kʊ a bala na dɔ̃ɔ be a Yesu sẽ, a bala a nie na sɔb ka baa kõnõ.

11Ban wa wõ ka wʊ 'yɛr ıka a Yesu ir naa kũu pɔ ı vʊr, ka wʊ nyɛ wʊ, baa sɔɔ de ɛ.

12A anyã puor lɛ, a Yesu lıɛb nıyuo na wʊ dũu a ba ayi na de sɔr chiine a tẽe ĩsʊɔ pɔ.

13Ba lıɛb chen a Jerusalɛm tı 'yɛr kʊ a ba taaba, tıchɛ baa sɔɔ ɛ.

14A ba kor ɛ, tı a Yesu lɛ dũu a Pie nı Bʊ̃'yen na 'mataa dire. Wʊ miin 'yɔ̃ɔ ba a ba ba sɔɔfʊ pɔ, nı a ba nyãkpĩɛn jũu, bojũu baa sɔɔ de a bala na nyɛ wʊn ir a kũu pɔ 'yɛr.

15Wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yı yɔ a wɛr wʊ jaa, na yı mʊɔl 'yɛr a 'yɛr nʊ̃ɔ nyã kʊ a nıbʊrɔ ba jaa.

16Nırɛ 'lɔ jaa na sɔɔ de a 'yɛr nʊ̃ɔ nyã, ka ba so wʊ a Nãaŋmın kʊ̃ɔ, wʊn nyɛn a Nãaŋmın faafʊ, tıchɛ nırɛ 'lɔ jaa na ba sɔɔ de a 'yɛr nʊ̃ɔ nyã ɛ, a nınyınɛ na wɛ naa.

17A jĩnsı anyã na turo naa bala na sɔɔ. Ban de naa n yuor diin sıdɛbɛ ka a yi, na ba lɛ bɔ̃ɔ 'yɛrbʊlsı 'yɛrfʊ.

18Ban ma 'mɔɔr waba. Bala wa nyũ bon na tara lɔɔ, tı a kʊ̃ ı ba yele ɛ. Baalaa ban dɔɔl a ba nũu, wʊn sa naa."

19A Soro Yesu na wa 'yɛr a nıtõ kʊ a wʊ poturbo, Nãaŋmın vẽ naa ka wʊ do a saaju tı jĩnɛ a wʊ nũsʊ̃ɔ loor.

20Be lɛ ka a poturbo yi chen tı mʊɔlɔ a 'yɛr nʊ̃ɔ jie jaa. Be lɛ ka a Soro 'mataa tʊ̃nõ nı ba, ka a wʊ nɛ'maa tʊ̃mõ anyã ban tʊ̃nõ wiil ıka a wʊ 'yɛr nʊ̃ɔ ın yelmĩɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Luka

Luka 1

1Nıtãa lɛ a nıyɔɔ na mɔ̃ man a lɛ na ı a sı ber anyã pɔ,

2a lɛ ın yelmĩɛ, ba dɔ̃ɔ be be na ba nyɛn nıbir a pielfʋ, na ba ı a 'yɛr nyã gbãgbaar.

3A lɛ jũu n baraa Teofilusı, n mı mɔ̃n vıɛr a 'yɛr tı tãn a pielfʋ nyɛ ka a ı yelmĩɛ lɛ, ka n bʋɔrɔ ıka n sɛb a lɛ na tu taa kʋ fʋ.

4Ka fʋ na tʋ̃ɔ bɔ̃ɔ ıka a lɛ ban wiil fʋ ın yelmĩɛ.

5A Judiya Nãa Hɛrɔd sɔ̃ɔ, a Juu nıbɛ bɔɔrloro ĩsʋɔ ben be ban bʋɔlɔ Jekariya wʋ pʋɔ naa a Abija gbul pɔ ka a wʋ pɔɔ yuor di Elijabetı na yi a Aaron bʋrɔ pɔ.

6Ba jaa ayi yele tor Nãaŋmın sɛ̃ ka ba turo a lɛ a Nãaŋmın nɛɛ na 'yɛr na baa tara chɛfʋ ɛ.

7Tıchɛ baa tara bie ɛ, bojũu a Elijabetı abbaa ka 'lɔ naa sırɛ jaa nyɔ̃ɔ.

8A mı lʋɔr wa ta a Jekariya ka wʋ̃n tʋ̃ a bɔɔr lofʋ tʋ̃mɔ̃ kʋ Nãaŋmın.

9Gbãm lɛ ba gba ir wʋ nıtãa lɛ a ba bɔɔrlo tʋ̃mɔ̃ na be, ka wʋn ma kpɛ a puorfʋ yir tı chʋm a tʋ̃ı nyũu vıla ala.

10Ka a sɔ̃ɔ na wa ta ıka wʋ chʋm a tʋ̃ı nyũu vıla anyãna, a nıbɛ ara naa a yõo puoro.

11Be lɛ a Nãaŋmın malaka wa dũu wʋ be a tʋ̃ı nyũu vıla chʋmfʋ jie a nũsʋ̃ɔ jie.

12Jekariya na wa nyɛ wʋ a lɛ, pıla ɔɔ wʋ naa ka dãbĩɛ kpɛ wʋ.

13Tıchɛ ka a malaka 'yɛr kʋ wʋ, "Jekariya ta joro dãbĩɛ ɛ, Nãaŋmın wõn a fʋ sʋɔrfʋ, a fʋ pɔɔ Elijabetı na dɔɔn dabile ka fʋ 'yɔ̃ɔ a wʋ yuor Jɔɔn.

14A wʋ yele na ın nʋ̃ɔ kpɛ fʋ ka fʋ chılɛ ka nıyɔɔ mı chılɛ a wʋ dɔɔfʋ jũu.

15An ı wʋn ın kpɛ̃ɛ a Nãaŋmın niem, wʋ kʋ̃ nyũ dãa ban 'yɔ̃ɔ dãbıl ɛ, bojũu Nãaŋmın Sıɛ na sɛɛ wʋn be a ma pʋɔm.

16Wʋn lıɛb naa a Isıral nıbɛ yɔɔ jie waan a ba Nãaŋmın sɛ̃.

17Wʋn den a sı Soro nie nı a sıɛ nı a kpɛ̃ɔ 'lɔ na dɔ̃ɔ be a Elaija 'yɔ̃ɔ, na wʋ lıɛb sãamıne ka ba tara a ba bibiir tıɛr. Ka bawõnsı mı nyɛ yɛ̃ na ba maala yeltorsı na wʋ vɛ̃ ka nıbɛ mı chɔɔr ba mĩɛ gun a sı Soro."

18Ka a Jekariya sʋʋr a malaka, "Ɔmınɛ ın ırɛ wa sɔɔ a nıtɔ̃ fʋn 'yɛr? Maa nı n pɔɔ jaa kor naa."

19Ka a malaka 'yɛr kʋ wʋ, "Maa lɛ a Gabırɛl na ma ara a Nãaŋmın niem, 'lɔ lɛ tʋ̃ ma nı a 'yɛr nyã ıka n wa 'yɛr a 'yɛr nʋ̃ɔ nyã kʋ fʋ.

20A lɛ jũu fʋn ın wõo fʋ kʋ̃ lɛ tʋ̃ɔ 'yɛr 'yɛr ɛ, wa tãn a bıbir 'lɔ a anyãna na ı bojũu faa sɔɔ de a 'yɛr ala na wa ı a sɔ̃ɔ 'lɔ na sɛɛ ɛ."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21A nıbɛ bala na be a yõo chɛlɛ a Jekariya wʊ̃n kor a lɛ a Nãaŋmın puorfʊ yir, ka chĩcham kpɛ ba.

22Be lɛ ka wʊ wa yi tı wʊ kʊ̃ lɛ tʊ̃ɔ 'yɛr 'yɛr ɛ, ka a nıbɛ bɔ̃ɔn ıka wʊ nyɛn nyɛfʊ kɔ̃ɔ bojũu nuur kaalfʊ lɛ wʊ mana nı ba tı kʊ̃ tʊ̃ɔ 'yɛr ɛ.

23A lɛ a wʊ tʊ̃mɔ̃ bıbie na wa baar be a Nãaŋmın puorfʊ yir, wʊ lıɛb kul a wʊ yir.

24A anyã puor lɛ ka wʊ pɔɔ Elijabetı tara pʊɔ na wʊ sɔɔl ŋmɛrsı anũu.

25Na wʊ pãa 'yɛrɛ, "Nyɛ lɛ a Nãaŋmın na maal ma, a wʊ maal vıla bıbir vıɛ naa ka wʊ ir ma a vĩ yin a nıbɛ niem bar."

26Elijabetı pʊɔ na wa ta ŋmɛrsı ayʊɔb, Nãaŋmın tʊ̃ naa a Gabırɛl a tẽe na be a Galilee paal pɔ ban bʊɔlɔ Najaretı,

27be lɛ pɔɔsarbile kɔ̃ɔ be, ka daba ban bʊɔlɔ Josefʊ na ı a Nãa David yɔ̃ɔ ŋmaa baraa na kul ka a pɔɔbile yuor di Mɛɛr.

28A malaka chen a wʊ sɛ̃ tı 'yɛr, "N puorfʊ naa, fʊ ın nı'yɔ̃ɔ naa, Nãaŋmın ben a fʊ sɛ̃."

29Ka dãbĩɛ nyɔɔ a Mɛɛr nı a puorfʊ nyã bʊrɔ, na wʊ sʊrɔ wʊ mĩɛ a puorfʊ nyã par.

30Tıchɛ ka a malaka 'yɛr kʊ wʊ, "Ta joro dãbĩɛ ɛ, fʊ ın nı'yɔ̃ɔ naa Nãaŋmın niem.

31Fʊn tara na pʊɔ dɔɔ dabile, na fʊ 'yɔ̃ɔ a wʊ yuor Yesu.

32Wʊn ın kpɛ̃ɛ, ka ba bʊɔlɔ wʊ a Nãaŋmın na be a Saaju Bie. A sı Soro Nãaŋmın na den a wʊ sãa David nãalʊ̃ʊ kʊ wʊ.

33'Lɔ lɛ na di a Jekɔb yir nãa jaa kpo kpo, a wʊ nãa kʊ̃ wa baar ɛ."

34Ka a Mɛɛr sʊʊr a malaka, "N ba ta daba sɛrɛ ɛ, tı ŋmınɛ ın ırɛ wa dɔɔ a bie?"

35Ka a malaka 'yɛr kʊ wʊ, "Nãaŋmın Sıɛ na wa kpɛ fʊ naa, ka a Nãaŋmın kpɛ̃ɔ wa ger pɔɔ fʊ a bichɛchɛ 'lɔ fʊn na dɔɔ, ban bʊɔlɔ wʊ̃n Nãaŋmın Bie.

36Nyɛ a fʊ yɛbɛ Elijabetı gba na ı a pɔɔ abbaa na wʊ nyɔ̃ɔ tı wʊ tara na pʊɔ na dɔɔ bie, chuur ayʊɔb nı nyã wʊn gal.

37Yele jaa ba ı tuo Nãaŋmın sɛ̃ ɛ."

38Be lɛ a Mɛɛr 'yɛr, "Nyɛ, Nãaŋmın gbãgbaa lɛ n ı, a ı a lɛ kʊ ma fʊn 'yɛr?" Ka a malaka bar wʊ tı chen.

39A sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃ lɛ a Mɛɛr pɔɔ yi do a tɔ̃ɔ ju a Judiya tẽe pɔ.

40Wʊ tı kpɛ naa a Jekariya yir na wʊ puor a Elijabetı.

41Elijabetı na wõ a Mɛɛr puorfʊ ka a bie ɔɔ lıɛb be a wʊ pʊɔm ka a Nãaŋmın Sıɛ sɛɛ a Elijabetı.

42Ka wʊ ŋme chɛlma 'yɛrɛ, "Nãaŋmın sʊ̃ʊ fʊn gar a pɔbɔ ba jaa, na wʊ mı sʊ̃ʊ a bie 'lɔ na be a fʊ pʊɔm.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

43Tıchɛ nyɛ 'yɔ̃ɔfʋ na kaara, ka a n Soro ma wa a n sɛ̃?

44Ĩn wa wõ a fʋ puorfʋ a bie na gã a n pʋɔm ɔɔn lıɛb nı pʋpɛl.

45Pʋpɛl sʋɔ lɛ fʋ ı an ı fʋ sɔɔn de a lɛ a n Soro na tʋ̃, ka ba wa 'yɛr fʋ ıka an ı naa a lɛ."

46Ka a Mɛɛr 'yɛr, "N pɛɛn Nãaŋmın nı a pʋɔ wʋ jaa.

47A n sıɛ chılɛ naa a Nãaŋmın na ı a n Fafaara 'yɔ̃ɔ.

48An ı wʋ tıɛrtɔ a wʋ gbãgbapɔɔbile mĩɛ siirfʋ. An yi dına chiine, a dɔɔ tu taa ba jaa na bʋɔlɔ ma naa bɔɔsʋ̃n sʋɔ.

49An ı a Tʋ̃ɔfʋ Sʋɔ lɛ maal a lɛ kʋ ma. A wʋ yuor ın chɛchɛ.

50A wʋ nıbaal be naa a bala na joro wʋ dãbĩɛ sɛ̃, yi a yɔn tı tãn a yɔn suulsı.

51A wʋ nũu tʋ̃n tʋ̃bɛrɛ, wʋ yɛ̃yɛl naa a bala na bʋɔrɔ a yuor a ba tıɛr pɔ bar.

52Wʋ dɔɔn nãmıne a ba nãa dakɔɔr jur bar, tıchɛ na wʋ 'mɔɔr a bala na siir a ba mĩɛ ka ba do saaju.

53Wʋ kʋ naa a kɔ̃ dẽme bʋ̃sʋ̃n, tı dii a tara dẽme bar nũjaalsı.

54Wʋ sʋ̃ʋn a wʋ gbãgbaa Isıral tı tıɛrtɔ ıka wʋ kaa Abraham nı a wʋ yɔn nıbaal bıbir jaa, nıtãa lɛ wʋn dɔ̃ɔ 'yɛr kʋ a sı sãamıne."

56Mɛɛr jĩnɛ na a Elijabetı sɛ̃ ŋmɛrsı ata tı lıɛb kul a wʋ tẽe.

57Elijabetı dɔɔfʋ bıbir wa vıɛ naa ka wʋ dɔɔ dabile.

58Ka a bala na kpıɛrɛ gbʋr a Elijabetı nı a wʋ yir dẽme na wõ lɛ a Nãaŋmın na maal vıla kʋ wʋ ba pʋɔ mı pɛl naa a wʋ kaar.

59A ber aniin daar ba wa naa ıka ba wa ŋmaa a bie yʋɔr, na ba ta bʋɔrɔ ıka ba de a sãa yuor 'yɔ̃ɔ wʋ bʋɔlɔ a Jekariya.

60Tıchɛ ka a ma ba sɔɔ ɛ, tı 'yɛr, "A bie yuor din Jɔɔn."

61A ba 'yɛr kʋ wʋ, "Fʋ bal nırɛ jaa ba di a yuor nyã ɛ."

62Tı na ba pãa 'lır sʋʋr a sãa a yobuor wʋn bʋɔrɔ ıka ba 'yɔ̃ɔ a bie.

63Ka wʋ man ba ıka ba kʋ wʋ bon ka wʋ sɛb, wʋn ben wa de a bon na wʋ sɛb, "A bie yuor din Jɔɔn." Ka nɛɛr 'maa ba jaa.

64Ajienaa lɛ a Jekariya nɛɛ mı 'laa ka a jãlbir bal ka wʋ tʋ̃ɔ 'yɛrɛ na wʋ pɛɛrɛ Nãaŋmın.

65Ka dãbĩɛ kpɛ a bala jaa na gbʋr a be ka nıbɛ 'yɛrɛ ka a yaar de a Judiya tẽn ala na be a tõn ju.

66Nırɛ jaa na wõ a nıtõ a ma 'maa wʋn nɛɛ ka wʋ ma sʋʋr, "Ɔmınɛ lɛ a bie nyã na wa kaara?" Bojũu a Soro nũu dɔɔl naa a bie.

67Jekariya na ı a sãa, Nãaŋmın Sıɛ sɛɛ wʋ naa ka wʋ 'yɛrɛ,

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

68"Pɛɛfʋ wʋ ta a Isɪral Nãaŋmɪn, bojũu wʋ wa naa wa faa a wʋ nɪbɛ.

69Wʋ kʋ sɪn gãdaa ɪka wʋ faa sɪ na yi a wʋ gbãgbaa Nãa David yir,

70nɪtãa lɛ wʋn dɔ̃ɔ tu a wʋ 'yɛ'yɛrbɛ chɛchɛ bala sɛ̃ a kõr jaa ka ba 'yɛr,

71ɪka wʋ faa sɪ a sɪ dɔ̃dẽme sɛ̃, na wʋ faa sɪ a bala na laar sɪ nuur pɔ.

72Wʋ maal a nɪtɔ̃ ɪka wʋ wiil nɪbaal kʋ a sɪ sãamɪne, na wʋ lɛ tɪɛr a wʋ nɛtɪr chɛchɛ 'lɔ,

73a lɛ wʋn pɔ kʋ a sɪ sãakpã Abraham.

74Wʋ pɔn 'yɛr ɪka, wʋn faa sɪ naa a sɪ dɔ̃dẽme nuur pɔ, ka sɪ puoro wʋ kʋ̃ lɛ joro dãbĩɛ ɛ,

75na sɪ ɪ chɛchɛ nɪ nɪtorsɪ a wʋ niem a ber a jaa.

76A fʋ̃ʋ na ɪ a n bie ban bʋɔlɔ fʋ naa a saaju Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ, an ɪ fʋ̃ʋ lɛ na de a sɪ Soro nie chɔɔr a wʋ sɔr,

77na fʋ vɛ̃ ka wʋ nɪbɛ bɔ̃ɔ a faafʋ sɔr, na ba nyɛ yelbier vɛ̃ kʋfʋ.

78Nãaŋmɪn na tara nɪ sɪ nɪbaal jũu, wʋ vɛ̃ naa ka a fafaara pur chaar 'yɔ̃ɔ sɪ yi a saaju,

79na wʋ chaar 'yɔ̃ɔ a bala na kpɪɛrɛ a libe pɔ, tɪ be a kũu gãagiel pĩlem, na wʋ wiil a sɪ gbɛɛ ka a de nyã'maar sɔr."

80A bie nʋ̃ɔ naa ka a sɪɛ kpɛ̃ɔ be a wʋ sɛ̃. Mɔgɔ̃ɔ pɔ lɛ wʋ kpɪɛrɛ tɪ tãn a bɪbir 'lɔ wʋn na wiil a wʋ mĩɛ kʋ a Isɪral nɪbɛ.

Luka 2

1A ber ala pɔ, a paal Nãkpɛ̃ɛ Siisa Agustus 'yɛr naa ɪka ba sɔr a nɪbɛ ba jaa na be a Worom paal pɔ.

2A sɔrfʋ nyã lɛ ɪ a sɔrdɔ̃ɔ ban sɔr a nɪbɛ ka a Kiriniyus mɪ ɪ a Siriya nãa.

3Nɪrɛ jaa kul a wʋ mĩɛ tẽe ka ban tɪ sɔr wʋ.

4Ala lɛ so ka a Josefʋ mɪ na yi a Najaretɪ tẽe na be a Galilee wɛr pɔ, na wʋ chen a Judiya wɛr pɔ, a Nãa David tẽe ban bʋɔlɔ a Bɛtɪlɛhɛm, bojũu a Nãa David yir lɛ wʋ yi tɪ lɛ ɪ a wʋ bal nɪrɛ.

5Josefʋ tara na a Mɛɛr na tara a pʋɔ wʋn bʋɔrɔ a kulfʋ 'mataa chiin ka ban tɪ sɔr ba.

6A lɛ ban be a Bɛtɪlɛhɛm ka a Mɛɛr bie dɔɔfʋ daar ta.

7Ka wʋ dɔɔ a pɔɔsarbie ka wʋ ɪ dabile a wʋ vil wʋ a fɔbaa gaal a dʋ̃n mʋɔr 'wɔfʋ jie bojũu baa nyɛ jie na kpɛ a sãanba kpɛfʋ jie ɛ.

8Pɛchiinbɛ mɪ dɔ̃ɔ gbʋr a tẽe na ba gãn a ba piir be a mʋ̃ɔ pɔ kaara.

9Ka a Nãaŋmɪn malaka yi a saaju wa a ba sɛ̃, ka Nãaŋmɪn tɪr chaar pɔɔ ba, ka dãbĩɛ kpɛ ba.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Tıchɛ a malaka 'yɛr kʊ ba, "Yı ta joro dãbĩɛ ɛ, 'yɛr nʊ̃ɔ lɛ n waan a yı sɛ̃, an ın chılfʊ kpɛ̃ɛ kʊ a nıbɛ ba jaa.

11A dına tĩsɔɔ ba dɔɔ naa a Fafaara a yı 'yɔ̃ɔ a Nãa David tɛ̃e pɔ. Wʊ ı naa a sı Soro nı a Nı-iraa.

12Jĩnɛ yın na de bɔ̃ɔn wʊ nı nyã. Yın nyɛ naa a bipıla ban vil a fɔbaa gaal wʊ a dʊ̃n mʊɔr 'wɔfʊ jie."

13Ajienaa a saaju malakası yɔɔ wa naa wa 'matãan a malaka 'lɔ a ba dãna a Nãaŋmın 'yɛrɛ nı,

14"Tır wʊ ta a Nãaŋmın na be a saaju, ka nyã'maar mı be a nıbɛ bala na pɛlɛ a wʊ pʊɔ a wɛr pɔ."

15A malakası na wa bar ba tı lıɛb do a saaju, ka a pɛchiinbɛ 'yɛrɛ kʊrɔ taa, "Yı ı a sı chen a Bɛtılɛhɛm tɛ̃e pɔ, tı kaa a yelnyınɛ na ı ka a Nãaŋmın tʊ̃ 'yɛr sı."

16Be lɛ ba pɔɔ chen tı nyɛ a Mɛɛr nı a Josefʊ nı a bipıla na gã a dʊ̃n mʊɔr 'wɔfʊ jie.

17A lɛ ban wa nyɛ wʊ, ba 'yɛr naa a lɛ a malaka na 'yɛr kʊ ba a bibile yele.

18A bala ba jaa na wõ a lɛ a pɛchiinbɛ na 'yɛr a bie 'yɛr kʊ ba, ka nɛɛr 'maa ba jaa.

19Tıchɛ ka a Mɛɛr 'yɔ̃ɔ a anyãna a wʊ pʊɔm tara tıɛrɛ.

20A pɛchiinbɛ lıɛb chen a piir jie tı dãna Nãaŋmın na ba pɛɛrɛ wʊ a ala a jaa ban wõ tı nyɛ a lɛ a malaka na 'yɛr kʊ ba.

21A ber aniin na wa ta, ba ŋmaa wʊn a yʊɔr tı 'yɔ̃ɔ wʊ a yuor Yesu, a yuor nyã lɛ a malaka 'yɛr kʊ a Mɛɛr tı ka wʊ wa tara a pʊɔ.

22Mɛɛr na wa baar a padɔɔr a lɛ a Mosesı nɛɛ na 'yɛr, Josefʊ nı a Mɛɛr den a bie chiin a Jerusalɛm na tı kʊ a Nãaŋmın.

23Nıtãa lɛ a Soro na 'yɛr, "Yı de dabil dɔ̃ɔ jaa kʊ a Soro."

24Ba den a bɔɔrlo bomo ala a Soro na 'yɛr ıka, "Ɔmama ayi bıı papa pɔlɔ ayi tı pɔl a ba mĩɛ."

25Daba kɔ̃ɔ dɔ̃ɔ be a Jerusalɛm ban bʊɔlɔ Simeon na wʊ ı nıtor na waa baala Nãaŋmın ɛ. Wʊ mı dɔ̃ɔ chɛlɛ a Isıral nıbɛ faafʊ bıbir ka a Nãaŋmın Sıɛ be a wʊ sɛ̃.

26A Nãaŋmın Sıɛ 'yɛr kʊ wʊ ıka wʊn nyɛ naa a Nı-iraa 'lɔ a Soro na tʊ̃ nı nıbir tı kpi.

27A Nãaŋmın Sıɛ vɛ̃n ka Simeon chen be a Nãaŋmın puorfʊ yir bɛchaar pɔ, ka a ı a Josefʊ nı a Mɛɛr mı waan naa a ba bie Yesu a be na wa ir a nɛɛ.

28Ka a Simeon de a bie 'yɔ̃ɔ a wʊ nũu pɔ tı puor Nãaŋmın yãan 'yɛrɛ,

29"Tʊ̃ɔnɔ̃ sʊɔ, nıtãa lɛ fʊn tır a fʊ nɛɛ kʊ a maa na ı a fʊ gbãgbaa, fʊn tʊ̃ɔ bar ma sɔr nı nyã'maar.

30Bojũu n nıbir nyɛ naa a fafaara,

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

31'lɔ fʊn chɔɔr ka nɪrɛ jaa nyɛ wʊ.

32Wʊn ɪn chãa wiil a nɪbɛ bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, tɪ na wʊ ɪ tɪɪr kʊ a fʊ nɪbɛ Isɪral.”

33Ka a Yesu sãa nɪ a ma nɛɛ 'maa a lɛ a Simeon na 'yɛr a wʊ yele.

34Ka a Simeon pãa 'yɛr nɛvɪla 'yõɔ ba, tɪ 'yɛr kʊ a Mɛɛr na ɪ a ma, "A bie nyãna lɛ Nãaŋmɪn kʊ a Isɪral nɪbɛ, ka ba yɔɔ na ŋme gbɛr lo tɪ ir, na wʊ ɪ jĩnɛ ka ban 'yɛrɛ kpɛrɛ nɪ wʊ.

35Nɪbɛ yɔɔ pʊtɪɛr na gãn chãa pɔ, ka a fʊ̃ʊ mɪ pʊɔ sõɔ fɪka sʊɔ ban chɔr fʊ.”

36Pɔɔ na ɪ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ ben be ban bʊɔlɔ Ana na wʊ ɪ Fanuwɛl bie na wʊ ɪ Asɛrɪ bal nɪrɛ, na wʊ ɪ pɔɔ nyõɔ. Wʊ kul sɪrɛ maal yuomo ayopõi.

37Ka a sɪrɛ kpi tɪ wʊ ɪ a pɔɔkʊɔr maal yuomo lɪjaanaar nɪ anaar (84). Waa gala a Nãaŋmɪn puorfʊ yir ɛ, tɪchɛ wʊ ma ben be na wʊ ma gal bʊ̃diir tɪ sʊɔrɔ Nãaŋmɪn tĩsɔɔ nɪ a mõtõɔ.

38A sõɔ 'lõnõ lɛ wʊ wa a ba sẽ tɪ dãn Nãaŋmɪn tɪ na wʊ 'yɛr a bie 'yɛr kʊ a bala jaa na chɛlɛ a Jerusalɛm faafʊ bɪbir.

39A lɛ a Josefʊ nɪ a Mɛɛr na wa ir a nɛɛ maal a lɛ a Soro na bin, ba lɪɛb kul a Najaretɪ na ɪ a ba tẽe na be a Galilee wɛr pɔ.

40Be lɛ a bie tɪ nʊ̃ɔnõ nɪ fõɔ na wʊ sɛɛn yẽ ka a Nãaŋmɪn wĩɛfʊ be a wʊ sẽ.

41Yuon jaa a sãa naa ma ma chen a Jerusalɛm tɪ lõɔ na ba di a Gõl Bar Difʊ.

42Yesu na wa nyɛ yuomo pie nɪ ayi ba tara wʊn don a Difʊ nyã jie nɪtãa lɛ ban ma ɪrɛ.

43A Gõl Bar Difʊ ber na wa baar, ba lɪɛb kulo a ba tẽe tɪchɛ a Yesu bar a Jerusalɛm ka baa bõɔn ɛ.

44Ba tɪɛr ɪka wʊ taa pɔɔ a ba nɪbɛ kulo nɪ tɪ chen bɪbir bʊ̃'yen baa nyɛ wʊ ɛ, na ba pãa yʊɔrɔ bʊɔrɔ wʊ a ba nɪbɛ nɪ a ba nɪbõɔnsɪ nɪ a ba barmɪne sẽ.

45Ban ba wa nyɛ wʊ ɛ, ba lɪɛb chen a Jerusalɛm a wʊ bɔfʊ jie.

46A ber ata daar lɛ a ba tɪ nyɛ wʊ a be a Nãaŋmɪn puorfʊ yir bɛchaar pɔ, ka wʊ jĩnɛ a wiwiilbe chara pɔ chɛlɛ a lɛ ban 'yɛrɛ na wʊ sʊrɔ ba sʊʊrfʊsɪ.

47Nɪrɛ jaa na wõ a lɛ wʊn ire a 'yɛrsɪ par a chõ chõ nɛɛ 'maa ba naa.

48A sãa nɪ a ma na wa nyɛ wʊ a ba nɛɛ mɪ 'maa ba naa ka a ma sʊʊr, "Pa n bie, bo lɛ fʊ maal sɪ a nɪtõ, ka maa nɪ a fʊ sãa yɔbɔ fʊ lẽɛɛ wa faa?”

49Ka Yesu sʊʊr a ma, "Bãa 'yõɔ lɛ yɪ yʊɔrɔ bʊɔrɔ ma? Yaa bõɔ ɪka ɪn be naa a n Sãa yir ɛ?”

50Tɪchɛ baa bõɔ a anyãna wʊn 'yɛr kʊ ba par ɛ.

51A wʊ ir pɔɔ ba, a ba pãa kul a Najaretɪ a wʊ tɪ wõnõ a ba toor, tɪchɛ ka a ma 'yõɔ a 'yɛr anyãna a jaa a wʊ pʊɔm.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

52Ka a Yesu nʊ̃ɔnɔ̃ nɪ yɛ̃ nɪ a kpɛ̃ɛ ka wʊ yele nʊ̃mɔ̃ a Nãaŋmɪn sɛ̃ nɪ a nɪbɛ sɛ̃.

Luka 3

1Yuon pie nɪ anʊ̃u lɛ a Tiberiyus Siisa di a nãkpɛ̃ɛ ka a Pontius Pilate mɪ ɪ a Judiya paal nɪkpɛ̃ɛ ka a Hɛrɔd mɪ di a Galilee nãa ka a wʊ yɛbɛ Filip mɪ ɪ a Ituriya nɪ a Tɪrakonɪtɪs nãa. Ka a Lisaniyasɪ mɪ di a Abilenɪ nãa.

2Anasɪ nɪ Kayafasɪ bala lɛ ɪ a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ. Ka a Nãaŋmɪn de a wʊ 'yɛr kʊ a Jekariya bidaba Jɔɔn be a mɔgɔ̃ɔ pɔ.

3Wʊ yɔn a tẽn ala a jaa na jilʊ̃ a Jordan man na wʊ 'yɛrɛ kʊrɔ a nɪbɛ, "Yɪ lɪɛb a yɪ tɪɛr na yɪ so a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ, ka Nãaŋmɪn vɛ̃ a yɪ yeldɛbɛ kʊ yɪ."

4Nɪtãa lɛ a Isaiya na sɛb a wʊ gãn pɔ, "Nɪrɛ 'yɛrɛ naa be a mɔgɔ̃ɔ pɔ, 'Yɪ chɔɔr a sɪ Soro sɔr, na yɪ maal a wʊ sɔr ka wʊ tor.

5Na yɪ 'mʊr a kʊlsɪ, na yɪ ŋmɛr a tɔ̃n nɪ a gbɛ̃gbɛ̃nsɪ ka a jĩtaa. Yɪ maal a sɔgɔ̃rsɪ a jaa ka a tor, na yɪ maal a sɔr nyara nyara ka wʊ sal.

6Nɪsaal bʊrɔ ba jaa na nyɛn Nãaŋmɪn faafʊ.' "

7Ka a nɪyɔɔ bala na waara a Jɔɔn sɛ̃ a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ sofʊ 'yɔ̃ɔ, ka wʊ sʊʊr ba, "Yɪn waa bibiir, an lɛ 'yɛr kʊ yɪ ɪka yɪ jo yi a Nãaŋmɪn suur na waara a yɪ sɛ̃?

8Yɪ vɛ̃ ka yɪ befʊ wiil ɪka yɪ lɪɛb a yɪ tɪɛr. Yɪ ta chɛnɛ 'yɛrɛ kʊrɔ a yɪ mĩɛ ɪka, Abraham lɛ ɪ a sɪ sãa, n 'yɛrɛ na kʊrɔ yɪ ɪka Nãaŋmɪn na tʊ̃ɔn maal a kusɪbɛ anyãna a ba lɪɛb ɪ a Abraham bibiir.

9A 'lar dɔɔl a tɪɛ nyɪbɛ ju, tɪɛ jaa ba wa wɔ̃nɔ̃ wɔ̃ sʊ̃n ɛ, ban ŋmaa wʊn lɔb 'yɔ̃ɔ bũu pɔ."

10Ka a nɪyɔɔ bala sʊʊr wʊ, "Ɔ̃mɪnɛ sɪn pãa ɪ?"

11Ka Jɔɔn 'yɛr kʊ ba, "Ĩsʊɔ jaa na tara fuusɪ ayi, wʊ ir ĩsʊɔ kʊ a wʊ tɔ sʊɔ na ba tara ɛ, nyã mɪ na tara bʊ̃diir wʊ ɪ a lɛ."

12Lõpodierbe mɪ wan a Jɔɔn sɛ̃ ɪka wʊ so ba a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ, na ba mɪ sʊʊr wʊ, "Wiwile sɪ mɪ ɪ ŋmɪnɛ?"

13Ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yɪ ta ma de dɔɔl a lɛ ban ɪka yɪ de ɛ."

14Sojasɪ bamɪne mɪ wan wa sʊʊr wʊ, "Sɪn mɪ, sɪ ɪ ŋmɪnɛ?" Ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yɪ ta fɪr nɪrɛ de libir ɛ, yɪ ta mɪ ŋmaa jir kara dɔɔl nɪrɛ ɛ, na yɪ vɛ̃ ka a yɪ sãyar sɛɛn yɪ."

15Ka a nɪbɛ mɪ na dɔ̃ɔ 'yɔ̃ɔ toor chɛlɛ, pãa tɪɛrɛ ɪka a Jɔɔn lɛ tɔ̃ɔ ɪ a Nɪ-iraa.

16A Jɔɔn 'yɛr kʊ ba, "Maa 'lɔ kʊ̃ɔ lɛ n suoro yɪ, tɪchɛ nɪrɛ ĩsʊɔ na gar ma na wa naa, a wʊ nafɔɔr mibe gba, n ba sɛɛ ɪka n for ɛ. 'Lɔ lɛ na de Nãaŋmɪn Sɪɛ nɪ bũu son yɪ.

17A ŋmayɪɛl naa ben a wʊ nũu pɔ, a wʊ na yɪɛl a mʊ̃ɪ a vafʊ jie na wʊ kpaar a bie 'yɔ̃ɔ a boor pɔ tɪ chʊm a sɔ̃sɔɔr nɪ bũu 'lɔ na ba tara kpĩinfʊ bar."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Jɔɔn kpãa ban nɪ yelyɔɔ na wʋ 'yɛr a Nãaŋmɪn 'yɛr kʋ ba.

19Tɪchɛ a nãa Hɛrɔd na de a wʋ yɛbɛ pɔɔ Hɛrɔdiyas kul, Jɔɔn 'yɛr wʋ naa ɪka a ba tara sɔr ka wʋ kul wʋ ɛ, tɪ 'yɛr wʋ a dɛbɛ amɪne wʋn ɪ.

20Hɛrɔd lɛ maal dɛɛr wʋn vẽ ka ba nyɔɔ Jɔɔn tɪ 'yɔ̃ɔ a pɔɔfʋ die pɔ.

21Ban ba nyɔɔ a Jɔɔn pɔɔ sɛrɛ ɛ, wʋ so naa a nɪbɛ a Nãaŋmɪn kʋ̃ɔ na wʋ mɪ so a Yesu a Nãaŋmɪn kʋ̃ɔ. Ka a Yesu sʋɔrɔ Nãaŋmɪn ka a saaju yuo.

22Ka a Nãaŋmɪn Sɪɛ de papa ĩgãn suu wa 'mar a Yesu ju, tɪ a kɔkɔr yi be a saaju 'yɛr, "Fʋ̃ʋ lɛ ɪ a n Bidanʋ̃naa ka fʋ yele pɛl a n pʋɔ."

23Yesu nyɛn yuon lɪjɛr nɪ pie tɪ piel a wʋ tʋ̃mõ, ka nɪbɛ tɪɛr ɪka wʋ ɪ naa a Josefʋ bidaba, na ɪ a Heli bidaba,

24Matatɪ bidaba, Levi bidaba, Melki bidaba, Janai bidaba, Josefʋ bidaba,

25Matatiyasɪ bidaba, Amosɪ bidaba, Nahum bidaba, Esili bidaba, Nagai bidaba,

26Maat bidaba, Matatiyasɪ bidaba, Semeyin bidaba, Josekɪ bidaba, Joda bidaba,

27Joanan bidaba, Aresa bidaba, Jerubabel bidaba, Sealtɪɛl bidaba, Neri bidaba,

28Melki bidaba, Adi bidaba, Kosam bidaba, Elmadam bidaba, Erɪ bidaba,

29Josua bidaba, Eliyeja bidaba, Jorim bidaba, Matatɪ bidaba, Levi bidaba,

30Simeon bidaba, Juda bidaba, Josefʋ bidaba, Jonam bidaba, Eliyakim bidaba,

31Melea bidaba, Mena bidaba, Matata bidaba, Natan bidaba, David bidaba,

32Jesɪ bidaba, Obed bidaba, Boajɪ bidaba, Salmon bidaba, Nason bidaba,

33Aminadab bidaba, Aram bidaba, Hejoron bidaba, Perejɪ bidaba, Juda bidaba,

34Jekɔb bidaba, Isaakɪ bidaba, Abraham bidaba, Tera bidaba, Nahor bidaba,

35Serugu bidaba, Wɛru bidaba, Peleg bidaba, Eber bidaba, Sela bidaba,

36Kainan bidaba, Afakadɪ bidaba, Sem bidaba, Nowa bidaba, Lamekɪ bidaba,

37Metusela bidaba, Enok bidaba, Jared bidaba, Mahalaleel bidaba, Kenan bidaba,

38Enosɪ bidaba, Setɪ bidaba, Adama bidaba, Nãaŋmɪn bidaba.

Luka 4

1Nãaŋmɪn Sɪɛ sɛɛn a Yesu na wʋ lɪɛb wʋ yin a Jordan man jie kpẽn wʋ a mɔgõɔ pɔ.

2Be lɛ a tɪɪ bɛɛr wʋ kaa ber lɪjaayi, waa di bon jaa a ber anyãna pɔ ɛ, ka a kõ kpɛ wʋ.

3A tɪɪ 'yɛr kʋ wʋ, "Ala ɪ fʋ̃ʋ lɛ a Nãaŋmɪn Bie, 'yɛr kʋ a kʋsɪbɛ anyãna, ka a lɪɛb bʋ̃diir."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Ka a Yesu 'yɛr kʋ wʋ ɪka, a sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ ɪka, "Bʋ̃diir tɛɛ kʋ̃ tʋ̃ɔ kʋ nɪrɛ nyɛvʋr ɛ.”

5A tɪɪ lɛ tara wʋn don tʋ̃ɔ ju tɪ wiil wʋ a nãa di jiir a jaa na be ka a wɛr pɔ

6tɪ 'yɛr, "ln kʋ fʋ naa anyãna a jaa fʋ̃ɔ nɪ a ba nãyele, maa lɛ ba de a ba fʋ̃ɔ kʋ, ka n mɪ na de kʋ nɪrɛ 'lɔ jaa ɪn bʋɔrɔ.

7Ala ɪ, fʋ gbur dumo puor ma fʋ̃ʋ lɛ so.”

8Ka Yesu 'yɛr wʋ, "A sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ ɪka, Nãaŋmɪn tɛɛ lɛ a sɛɛ ɪka fʋ puor, na fʋ tʋ̃nʋ̃ kʋrɔ a 'lɔ tɛɛ.”

9A tɪɪ lɛ tara wʋn chiin a Jerusalɛm ka wʋ tɪ do a puorfʋ yir jie 'lɔ na do na wʋ 'yɛr kʋ a Yesu, "Ala ɪ fʋ̃ʋ lɛ a Nãaŋmɪn Bie ɔɔ lo a tẽe,

10bojũu a sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ ɪka, 'Nãaŋmɪn na vɛ̃ naa ka a wʋ malakasɪ wa gu fʋ taa lɛɛ,

11na ba nyɔɔ fʋ nɪ a ba nuur ka a fʋ gbɛr kʋ̃ ŋme kʋsɪr ɛ.' “

12Ka a Yesu 'yɛr kʋ a tɪɪ, a mɪ sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ ɪka, "Ta bɛɛr a fʋ Nãaŋmɪn kaa ɛ.”

13A tɪɪ na wa baar a bɛɛr kaa anyãna wʋ bar wʋn tɪ chen, tɪ lɛ guro nɪ sʋ̃ɔ kʋ̃ɔ wʋn lɛ wa nyɛ jie.

14Yesu lɪɛb kul a Galilee nɪ a Nãaŋmɪn Sɪɛ kpɛ̃ɔ ka a wʋ yele yaar a wɛr 'lɔ wʋ jaa.

15Wʋ tɪ wile naa a nɪbɛ a ba lʋ̃ɔfʋ jiir ka a nɪrɛ jaa pɛɛrɛ wʋ.

16Yesu lɪɛb chen a Najaretɪ be wʋn nʋ̃ɔ, a Pɛ̃nfʋ Bɪbir Daar wʋ tɪ kpɛ̃n a ba lʋ̃ɔfʋ yir an ɪ lɛ lɛ wʋ ma ɪrɛ na wʋ ir ara na wʋn kar gãn.

17Ka ba de Isaiya gãn kʋ wʋ, ka wʋ nyɔɔ 'yɪɛr a jie 'lɔ ban sɛb,

18"Nãaŋmɪn Sɪɛ be naa a n 'yʋ̃ɔ, bojũu wʋ ir ma naa ɪka n tɪ 'yɛr a 'yɛr nʋ̃ɔ kʋ a nʋ̃n dẽme, naa mɪ tɪ 'yɛr kʋ gbãgbaar ka ban so ba mĩɛ, naa 'yɛr kʋ jʋ̃n ka ba yuo, naa 'yɛr faa a bala ban gere,

19naa 'yɛr a Nãaŋmɪn maal vɪla yuon kʋ ba.”

20Be lɛ wʋ pilʋ̃ a gãn de kʋ a tʋ̃tʋ̃nʋ̃ tɪ jĩnɛ, ka a nɪbɛ ba jaa na be a lʋ̃ɔfʋ yir kpa a nɪbie 'yʋ̃ɔ wʋ.

21Ka wʋ piel 'yɛrɛ kʋrɔ ba, "Dɪna a lɛ yɪn wõ a Nãaŋmɪn gãn pɔ, a ɪ naa a lɛ.”

22Ba jaa 'yɛrɛ naa a wʋ sʋ̃ 'yɛr ka ba nɛɛr 'maa a 'yɛr vɪɛlsɪ na yire a wʋ nɛɛ pɔ ka ba sʋrɔ taa, "A ba ɪ a Josefʋ bidaba lɛ a nyã ɛ?”

23Ka a Yesu 'yɛr kʋ ba, "Sɪrɛ jaa lɛ, yɪn sʋʋr ma naa nɪ a sʋkpa nyã, 'Tɪtɪlɛ, tɪɪl a fʋ mĩɛ, maal a ala fʋn maal a Kapenahum ka a fʋ tẽe.' “

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24A wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ ɪka, ba maa de Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ a wʊ mĩɛ
tẽe pɔ ɛ.

25Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ ɪka pɔɔkɔyɔɔ ben a Isɪral nɪbɛ wɛr pɔ a Elaija sɔ̃ɔ, a war
bũu 'lɔ na dɔ̃ɔ ŋmaa a yuom ata nɪ ŋmɛrsɪ ayʊɔb a wɛr wʊ jaa.

26Tɪchɛ Nãaŋmɪn ba tʊ̃ a Elaija a pɔɔkɔɛ ba nyã ĩsʊɔ jaa sẽ ɛ, tɪ tʊ̃ wʊ a pɔɔkʊɔr na be a
Jarefat na be a Sidon wɛr pɔ.

27A Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ Elisa sɔ̃ɔ, kɔ̃kɔ̃n mɪ ben a Isɪral nɪbɛ wɛr pɔ tɪ ĩsʊɔ jaa ba sa ɛ, ka
Naaman na yi a Siriya wɛr pɔ ba lɛ ɛ."

28A nɪyɔɔ bala na be a lɔ̃ɔfʊ yir 'lɔ pɔ, ka suur kpɛ ba jaa.

29Ba ir da wʊ yin a tẽe pɔ don a tɔ̃ɔ 'lɔ ju a ba tẽe na mɛ bʊɔrɔ ɪka ba daa wʊ lɔb a tɔ̃ɔ
koro pɔ.

30Tɪchɛ ka wʊ fʊɔl yi a nɪyɔɔ bala sãlsɔɔ a lɛ na wʊ chen.

31Be lɛ wʊ suu chen a Kapenahum na be a Galilee wɛr pɔ, ka a Pẽnfʊ Bɪbir Daar ka
wʊ piel wile a nɪbɛ.

32Ka a wʊ wiilfʊ 'maa ba nɛɛ bojũu a wʊ 'yɛr tara na kpẽɔ.

33Daba mɪ ben a be a lɔ̃ɔfʊ yir na tara a dɛɛr sʊɔ, ka a sɪdɛɛr be a wʊ 'yɔ̃ɔ, a wʊ ŋme
chɛlma sʊʊr,

34"Ai, a fʊ̃ʊ Yesu na yi a Najaretɪ, bo fʊ bʊɔrɔ ka a sɪ sẽ? Fʊ wa naa ɪka fʊ wa sɔ̃ɔ sɪ
bar bɪɪ? N bɔ̃ɔ naa a nɪnyɪnɛ fʊn ɪ, fʊ ɪ naa a Nãaŋmɪn nɪchɛchɛ 'lɔ."

35Ka Yesu tãn wʊ, "Pɔɔ a nɛɛ tɪ wa yi a daba 'yɔ̃ɔ." A sɪdɛɛr daan a daba lɔb a nɪbɛ
niem tɪ na wʊ yi a daba 'yɔ̃ɔ tɪ waa 'yɔ̃ɔ wʊ baal ɛ.

36Ka a nɛɛr 'maa a nɪbɛ ka ba sʊrɔ taa, "Wiilbuor mɪ nɪ nyã? Wʊ den kpẽɔ nɪ tʊ̃ɔfʊ 'yɛr
kʊ a sɪdɛbɛ ka a yi."

37Ka a wʊ yele yaar de a tẽn ala na jilʊ̃ a be.

38Yesu yi naa a lɔ̃ɔfʊ yir na wʊ chen a Simon yir. Ka ĩgãn tɔ a Simon dĩɛ ma ka ba
sʊɔr a Yesu ɪka wʊ sʊ̃ʊ wʊ.

39Ka wʊ guun ger a pɔɔ na wʊ tãn a ĩgãn tʊl ka wʊ bar a pɔɔ, ka wʊ sa na wʊ ir maal
bʊ̃diir kʊ ba.

40A mɔ̃tɔ̃ɔ na wa mʊrɔ nɪbɛ waan naa ba baalsɪ a Yesu sẽ, ka wʊ dɔɔl ba a wʊ nʊ̃u na
wʊ sãa baal jaa bʊrɔ ban waan.

41Sɪdɛbɛ yin a nɪyɔɔ 'yɔ̃ɔ tãna 'yɛrɛ, "Fʊ ɪn Nãaŋmɪn Bie." Tɪchɛ ka a Yesu tãn ba ka
ba ta 'yɛrɛ ɛ, an ɪ ba bɔ̃ɔn naa ɪka 'lɔ lɛ ɪ a Nɪ-iraa.

42A wɛr na wa chaar Yesu yin tɪ jĩnɛ a jie ĩsʊɔ wʊ yõ, ka a nɪbɛ yɔbɔ wʊ tɪ nyɛ a jie
wʊn be ba lɛ bʊɔrɔ ɪka wʊ bar ba tɪ chen ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

43Tıchɛ ka wʋ 'yɛr kʋ ba, "A sɛɛ naa ıka n 'yɛr a Nãaŋmın nãalʋ̃ʋ 'yɛr kʋ a tẽn anyã mı bojũu a lɛ 'yɔ̃ɔ lɛ a Nãaŋmın tʋ̃ ma."

44Tı na wʋ chɛnɛ 'yɛrɛ a Nãaŋmın 'yɛr be a a ba lɔ̃ɔfʋ yie a Juu nıbɛ tẽe pɔ.

Luka 5

1Bıbir ĩsʋɔ Yesu be naa a Genesaretı man nɛɛ, ka nıyɔɔ ara jilʋ̃ wʋ chɛlɛ a Nãaŋmın 'yɛr.

2Wʋ nyɛn gborsı ayi a gogoro nɛɛ a jĩnyɔɔrbɔ na bar tı suu pɛɛrɛ a ba lɔyaarsı.

3Ka wʋ kpɛ a gboro ĩsʋɔ pɔ na ı Simon bon tı sʋɔr wʋ ıka wʋ daa wʋ ka wʋ jãan a gogoro bĩlãa. Wʋ pãa jĩnɛ naa a gboro pɔ tı wile a nıbɛ.

4Wʋn wa baar a 'yɛr ka wʋ 'yɛr a Simon, "Daa a gboro chiin a kɔ̃die pɔ na fʋ tı lɔb a fʋ lɔyaar."

5Ka a Simon 'yɛr, "Kpãkpãana, tĩsɔɔ jaa lɛ sı lɔb lɛ̃ɛɛ tı saa nyɔɔ bon ɛ, tıchɛ fʋn 'yɛr go, ın lɔbaa."

6Ban wa lɔb, ba nyɔɔr jĩyɔɔ ka a lɔyaarsı ırɛ na chıɛr.

7Ka ba 'lır a ba taaba na be a gboro ĩsʋɔ pɔ, ka ba wa sʋ̃ʋ ba. Ba wa naa ka a gborsı a jaa ayi wa sɛɛ ka ba ırɛ na mʋr.

8Simon Pita na wa nyɛ a lɛ, wʋ lon kpa a Yesu niem tı 'yɛr, "N Soro sɛr chen tı bar ma yelbe-ırɛ lɛ n ı."

9A jĩyɔɔ anyã ban nyɔɔr jũu, 'lɔ nı a wʋ taaba nɛɛr 'maa naa.

10Lɛ lɛ a Jemesı nı Jɔɔn na ı a Jebedee bibiir na ı a Simon taaba. Ka Yesu 'yɛr kʋ a Simon, "Ta joro dãbĩɛ ɛ, an yi dına chiine fʋn nyɔɔrɔ na nıbɛ 'yɔ̃ɔnɔ̃ Nãaŋmın nãalʋ̃ʋ pɔ."

11Be lɛ ba tɔɔ a gborsı waan a gogoro nɛɛ wa bar bomo a jaa tı turo a Yesu.

12Yesu na wa be a tẽe ĩsʋɔ pɔ, daba kɔ̃kɔ̃mɔ̃ baal na de a ĩgãn wʋ jaa nyɛn a Yesu na wʋ lo kpa tẽe a Yesu niem tı sʋɔr wʋ, "N Soro, fʋ̃ʋ sɔɔ, sãa ma."

13Ka Yesu tur a wʋ nũu sır a daba tı 'yɛr, "N sɔɔ naa sa." Ajienaa ka a kɔ̃kɔ̃mɔ̃ baal bar wʋ.

14Be lɛ a Yesu 'yɛr kʋ wʋ, "Taa 'yɛrɛ kʋrɔ nırɛ ɛ, tı chen tı wiil a fʋ mĩɛ kʋ a Juu nıbɛ bɔɔrloro na fʋ ir a nɛɛ 'lɔ a Mosesı na dɔ̃ɔ 'yɛr ka a di dãasıɛ ıka fʋ ın nısʋ̃."

15Tıchɛ ka a wʋ yele chɛnɛ ŋme yaar a jie wʋ jaa ka a nıyɔɔ wa chɛlɛ a wʋ 'yɛr ka wʋ sãa a ba baalsı.

16Tıchɛ wʋ ma chɛnɛ na tɔɔ wʋ mĩɛ yin chɛ̃chɛ̃ tı sʋɔrɔ Nãaŋmın.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Bıbir ĩsʊɔ Yesu na wile ka a ı a Faraseemıne nı a Mosesı Nɛɛ wiwiilbe na yi a Galilee tẽbil a jaa nı a Judiya ka bamıne yi a Jerusalɛm mı ben be jĩnɛ. Ka a Soro kʊ a Yesu kpẽɔ ıka wʊ sãan baalsı.

18Dɔɔr bamıne tuon nırɛ nı sõɔ a nuur nı a gbɛɛ na kpi waan bʊɔrɔ ıka ba kpẽn wʊ tı gaal a Yesu niem.

19Ban ba wa nyɛrɛ sɔr a nıyɔɔ jũu, ba don naa gar ju tı yuo bɔɔ tur bar ka wʊ suun a sõɔ a nıbɛ sãlsɔɔ tı gã a Yesu niem.

20Yesu na nyɛ a lɛ ban sɔɔ de, ka wʊ 'yɛr kʊ a baalaa, "N baraa, a fʊ yeldɛbɛ vẽn bar."

21Ka a nɛɛ wiwiilbe nı a Faraseemıne pãa jẽ tıɛrɛ, "An lɛ a nyã na jĩnɛ fere sõɔnõ a Nãaŋmın yuor a nıtõ? An lɛ na tʊ̃ɔ nırɛ yelbier vẽ bar ka Nãaŋmın tɛɛ ba lɛ ɛ?"

22Yesu bõɔn a lɛ ban tıɛrɛ ka wʊ sʊʊr ba, "Bo lɛ yı tıɛrɛ a anyã a lɛ a yı pʊɔm?

23'Yɛr buor lɛ ı kõmõkõmõ? N 'yɛr ıka a wʊ yeldɛbɛ vẽn bar bıı n 'yɛr ıka wʊ ir chiine?

24Tıchɛ nıtõ lɛ yın bõɔ ıka a maa Nısaal Bie tara na kpẽɔ a wɛr pɔ na vẽ yeldɛbɛ bar." Ka wʊ 'yɛr kʊ a dagbɛrɛ, "Fʊ̃ʊ lɛ n 'yɛrɛ nı ir 'mɔɔ a fʊ sõɔ kulo nı."

25Ajienaa ka wʊ vaa ir ara a ba niem, 'mɔɔ a wʊ bʊ̃gãnaa pɛɛrɛ Nãaŋmın kulo nı.

26Ka nırɛ jaa nɛɛ 'maa ka ba dãna Nãaŋmın. Ka dãbĩɛ kpɛ ba ka ba 'yɛrɛ, "Sı nyɛn yelkal bala dına."

27A anyã puor Yesu yin tı nyɛ lõpodiere ban bʊɔlɔ Levi na jĩnɛ diere wʊ lõposı, ka wʊ bʊɔl wʊ, "Ir turo ma."

28Ka a Levi vaa ir bar bomo a jaa tı turo wʊ.

29Levi maal bʊ̃diir kʊ a Yesu a be a wʊ yir na wʊ bʊɔl a taaba lõpodierbe nı nıyɔɔ ka ba wa 'mataa dire.

30Tıchɛ a Faraseemıne nı a Mosesı Nɛɛ wiwiilbe hũhũnõ nı a yele nyã sʊrɔ a Yesu poturbo, "Bo lɛ so ka yı 'mataa dire nı a lõpodierbe nı a tʊ̃dɛbɛ tʊ̃nbɔ?"

31Ka Yesu 'yɛr kʊ ba, "A ba ı nırɛ na kpẽmɛ lɛ chiine tıtılɛ jie ɛ, tıchɛ baalaa lɛ ma chen.

32N ba wa ıka n wa bʊɔl a nıtorsı ɛ, n wa naa ıka n wa bʊɔl a tʊ̃dɛbɛ tʊ̃nbɔ ka ba wa lıɛb tıɛr."

33Ka ba lɛ sʊʊr a Yesu, "Ɲmınɛ a ı ka Jɔɔn poturbo nı a Faraseemıne poturbo ma jẽn kõ sʊɔrɔ Nãaŋmın, tıchɛ ka a fʊ̃ʊ poturbo ma tõɔ kpal a dib nı a nyũfʊ a lɛ a tõtõ?"

34Ka a Yesu sʊʊr ba, "Fʊn tʊ̃ɔ maal a bala ban bʊɔl a pɔɔ paalaa jie ka ba jẽn kõ a pɔɔ paalaa sırɛ na chɛnɛ be a ba sẽ ɔ?

35Tıchɛ bıbir kõɔ na wa vıɛ naa ka a pɔɔ paalaa sırɛ yi a ba sẽ, a ber ala pɔ 'lɔ ban jẽn nı kõ."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

36Sʊkpa nyã lɛ wʊ lɔb kʊ ba, "Nɪrɛ maa ŋmaa fɔpaalaa sɛ choo fɔkoraa pɔ ɛ, 'lɔ be ɪ a lɛ a fɔpaalaa na chɪɛraa a fɔkoraa, bʊ̃paalaa nɪ bʊ̃koraa kʊ̃ tʊ̃ɔ 'mataa ɛ.

37Nɪrɛ maa 'yɔ̃ɔ dãbĩɪn a dãa wɔkoraa pɔ ɛ, 'lɔ be ɪ a lɛ a dãbĩɪn na pur naa a wʊɔ ka a dãa kpaar ka a wʊɔ mɪ sɔ̃ɔ.

38Ba ma den dãbĩɪn 'yɔ̃ɔ a dãa wɔpaalaa pɔ.

39Nɪrɛ wa nyũ a dãgaa wʊ maa lɛ bʊɔrɔ a dãbĩɪn ɛ, wʊ ma 'yɛr ɪka a dãgaa ɪn gar a dãbĩɪn."

Luka 6

1A Pɛ̃nfʊ Bɪbir ĩsʊɔ daar, Yesu nɪ a wʊ poturbo kpɛ̃n tala a puo sãlsɔɔ, ka a wʊ poturbo piel fɔrɔ a bʊ̃bie na ba ŋmɪɛnɛ nɪ a nuur ɔɔrɔ.

2Ka a Farasee bamɪne sʊʊr ba, "Bo lɛ yɪ ɪrɛ a lɛ na ba tara sɔr a Pɛ̃nfʊ Bɪbir Daar ɛ?”

3Ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yaa kar a Nãaŋmɪn gãn pɔ nyɛ a lɛ a David na dɔ̃ɔ ɪ nɪ a wʊ nɪbɛ a kɔ̃ na kpɛ ba ɛ?

4Wʊ kpɛ̃n a Nãaŋmɪn yir tɪ de a paanʊ̃ɔ ala ban bin kʊ Nãaŋmɪn na wʊ 'wɔb an ba tara sɔr ɛ, ka a Nãaŋmɪn bɔɔrlorbo tɛɛ ba lɛ ɛ. Tɪ de amɪne mɪ kʊ a wʊ nɪbɛ.”

5Ka a Yesu pãa 'yɛr kʊ ba, "Maa Nɪsaal Bie lɛ ɪ a Pɛ̃nfʊ Bɪbir Soro.”

6A Pɛ̃nfʊ Bɪbir Daar ĩsʊɔ, wʊ ben a ba lɔ̃ɔfʊ yir na wʊ wile, ka a daba ĩsʊɔ be be a nũsʊ̃ɔ na kpi.

7A Faraseemɪne nɪ a nɛɛ wiwiilbe bʊɔrɔ sɔr na gar 'yɔ̃ɔ a Yesu, lɛ lɛ ba tɔɔ gbʊr kaara wʊ ɪka ba kaa ala ɪ wʊn sãan a baal a Pɛ̃nfʊ Bɪbir ɔ.

8Tɪchɛ Yesu bɔ̃ɔn a lɛ ban tɪɛrɛ na wʊ 'yɛr kʊ a daba 'lɔ nũu na kpi, "Ir ara ka nɪrɛ jaa nyɛ fʊ." Ka a daba ir ara.

9Ka a Yesu pãa 'yɛr kʊ ba, "N sʊʊr yɪ kaa, bo lɛ sɛɛ ɪka a maal a Pɛ̃nfʊ Bɪbir Daar, fʊ maal vɪla bɪ fʊ maal dɛɛr? Fʊ kʊ nɪrɛ bɪ fʊ faa nɪrɛ, bɪ fʊ sɔ̃ɔ bar?”

10Wʊ kãan ba jaa gʊɔr tɪ 'yɛr a daba, "Tur a fʊ nũu." A wʊ tur ka a nũu wʊ jaa sa.

11Tɪchɛ ka a suur kpɛ ba ka ba guoro taa a lɛ ban na ɪ a Yesu.

12A ber ala ĩsʊɔ pɔ, Yesu don a tɔ̃ɔ ju Nãaŋmɪn sʊɔrfʊ jie, wʊ sʊɔr Nãaŋmɪn a tĩsɔɔ 'lɔ wʊ jaa.

13A wɛr na wa chaar a bibio, wʊ bʊɔl naa a poturbo ka ba wa a wʊ sɛ̃, ka wʊ ir a ba pɔ pie nɪ ayi bʊɔlɔ ba nɪtʊ̃nsɪ.

14A bala wʊn ir lɛ, Simon wʊn lɛ kʊ yopaalaa Pita, nɪ a wʊ yɛbɛ Andiru, Jemesɪ, Jɔɔn, Filip, Batolomi,

15Matiu, Tomasɪ, Jemesɪ na ɪ Alfayasɪ bidaba, Simon na mʊ̃ɔ nɪbir nɪ a wʊ wɛr yele,

16Jemesɪ bidaba Judas, nɪ a Judas Isɪkariyot 'lɔ lɛ wa ɪ a gagaraa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Yesu tara ban suun ka ba tı ara a jie 'lɔ na jĩtaa, kaa poturbo yɔɔ be be, ka a nıyɔɔ mı yi Judiya, Jerusalɛm, ka bamıne mı yi a Tire tẽe nı a Sidon tẽe na be a man koor.

18Ba wa naa ıka ba wa chɛl a wʊ 'yɛr tı wʊ sãa a ba baalsı. Wʊ sãan a bala ba jaa na tara a sıdɛbɛ.

19Ka a nıyɔɔ bala dɔ̃ɔnɔ̃ taa bʊɔrɔ a Yesu sırfʊ bojũu kpɛ̃ɔ yire naa a wʊ pɔ sãana a ba jaa baalsı.

20Yesu kaara naa a wʊ poturbo tı 'yɛr, "Pʊpɛl lɛ kʊ a yın banyãna na ı a nɔ̃n dẽme. Yın lɛ so a Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ.

21Pʊpɛl lɛ kʊ a yın a kɔ̃ na kpɛ pʊ̃pãanyã yın lɛ na wa tıı. Pʊpɛl lɛ kʊ a yın na kõnõ a pʊ̃pãanyã, yın wa laara naa.

22Pʊpɛl lɛ kʊ yı a nıbɛ na wa 'laar yı, na ba oo yı bar, tı tʊrɔ yı na ba sɔ̃ɔnɔ̃ a yı yuor fıka bʊ̃dɛɛr a maa Nısaal Bie jũu.

23A bıbir nyã wa vıɛ yı chılɛ nı pʊpɛl, bojũu a yı sãyar waa naa na be a saaju. Lɛ lɛ a ba sãakpãmıne dɔ̃ɔ maal a Nãaŋmın 'yɛ'yɛrbɛ.

24Nɛbier pɔɔn a yın na ı a tara dẽme, yın 'lɔ nyɛn a yı 'maalfʊ.

25Nɛbier kpɛ̃n a yın na tıı a pʊ̃pãanyã kɔ̃ na kpɛ yı naa. Nɛbier kpɛ̃n a yın na laara a pʊ̃pãanyã, yın lɛ nıbaal na wa kpɛ a yı kõnõ.

26Nɛbier kpɛ̃n a yın nıbɛ jaa na bʊɔlɔ yı yo sʊ̃, lɛ lɛ a ba sãakpãmıne mı dɔ̃ɔ bʊɔlɔ a jir 'yɛ'yɛrbɛ a yosʊ̃n.

27"Tıchɛ n 'yɛrɛ na kʊrɔ a yın na chɛlɛ a n 'yɛr, yı nʊ̃ a yı dɔ̃dɔ̃mɔ̃sı na yı maal vıla kʊ a bala na 'laar yı.

28Yı 'yɛr nɛvıla 'yɔ̃ɔ a bala na pɔ 'yɔ̃ɔ yı, na yı sʊɔrɔ Nãaŋmın kʊrɔ a bala na gere yı.

29Nırɛ wa 'ma fʊ tʊkpal pɔ, lɛ lıɛb a bʊ̃'yen ka wʊ lɛ 'ma, nırɛ wa de a fʊ fuu kpɛ̃ɛ ta mɔ̃ɔ wʊ a fuu bile ɛ.

30Nırɛ jaa wa sʊɔr fʊ bon de kʊ wʊ, nırɛ wa de a fʊ bon taa lɛ wa sʊrɔ wʊ go ɛ.

31A lɛ yın bʊɔrɔ ıka a nıbɛ ba maal kʊ yı, yı mı maal a lɛ kʊ ba.

32"Ala ı yı nʊ̃ naa a bala na nʊ̃ yı, yobuor lɛ yı nyɛ? A yelbetʊ̃nbɔ gba mı nʊ̃n a bala na nʊ̃ ba.

33Ala ı yı maala na vıla kʊrɔ a bala na maal yı a vıla, yobuor lɛ yın nyɛ? A yelbetʊ̃nbɔ gba mı ırɛ naa a lɛ.

34Ka ala ı fʊ pɛ̃ɛn a bala fʊn tıɛr ıka ban wa yab fʊ naa, yobuor lɛ yın wa nyɛ? A yelbetʊ̃nbɔ ma pɛ̃ɛn a ba taaba tıɛrɛ ıka ban wa yab a jaa.

35Tıchɛ yı nʊ̃ a yı dɔ̃dɔ̃mɔ̃sı na yı maal vıla kʊ ba, yı pɛ̃ɛ ba na yı taa chɛlɛ ıka ba lɛ wa yab yı ɛ. Ala lɛ a yı sãyar na waa, ka yı na ı a saaju Nãaŋmın bibiir, bojũu 'lɔ lɛ maala vıla kʊrɔ a nıhayası nı putudẽme.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

36Yı ı nıbibaal dẽme nıtãa lɛ a yı Sãa na ı a nıbibaal sʊɔ.

37"Yı ta tɔɔr nırɛ 'yɛr ɛ, ka Nãaŋmın mı wa tɔɔr a yı 'yɛr ɛ. Yı ta 'yɔ̃ɔ nırɛ 'yɛr ɛ, ka Nãaŋmın mı ta 'yɔ̃ɔ yı 'yɛr ɛ. Yı vẽ kʊ nırɛ ka Nãaŋmın mı vẽ kʊ yı.

38Yı de tır, Nãaŋmın mın kʊ yı naa, man vıla tı dib 'yɔ̃ɔ tı yɛ yɛɛ ka a yaara, an kpaar dɔɔl a yı gbɛɛ ju. A bon 'lɔ yın man tır, 'lɔ mı lɛ a Nãaŋmın na man kʊ yı."

39Sʊkpa nyã lɛ a Yesu lɛ lɔb kʊ ba, "Jɔ̃ɔ na tʊ̃ɔn jɔ̃ɔ tɔɔ? Ba jaa ayi kʊ̃ lo bɔɔ pɔ ɛ?

40Nırɛ na jãna wʊ kʊ̃ tʊ̃ɔ gar a wʊ wiwile ɛ, tı 'lɔ wa jãn baar wʊn tʊ̃ɔ kaara a wʊ wiwile kaar.

41"Ŋmınɛ a fʊ kaara a dabile na be a fʊ yɛbɛ nıbir pɔ, tı ba chɛlɛ a dakpẽɛ na be a fʊ̃ʊ nıbir pɔ ɛ?

42Bıı Ŋmınɛ a ı ka fʊ 'yɛr kʊ a fʊ yɛbɛ, n yɛbɛ vẽ ka n ir a a dabile bar a fʊ nıbir pɔ, tı ba ire a dakpẽɛ na be a fʊ̃ʊ nıbir pɔ ɛ? Fʊ̃ʊ nıbɛlɛ nyã, de nie ir a dakpẽɛ a fʊ nıbir pɔ bar na fʊ pãa nyɛrɛ tʊ̃ɔ ir a dabile a fʊ yɛbɛ nıbir pɔ bar.

43"Tısʊ̃ ba wɔ̃nɔ̃ bidɛbɛ ɛ, bıı tıdɛɛr mı ba wɔ̃nɔ̃ bisʊ̃n ɛ.

44Tıɛ jaa a wʊ wɔ̃mɔ̃ lɛ ba ma de bɔ̃ɔn wʊ. Ba maa pɔr kɔ̃kɔ̃ɔ gʊtıɛ ju ɛ, bıı pɔr 'wɔ̃rɔ tamiir tıɛ ju ɛ.

45Nısʊ̃ a yelsʊ̃ ala na be a wʊ pʊɔm lɛ wʊ ma 'yɛrɛ, ka a nıdɛɛr mı ma 'yɛrɛ a yeldɛbɛ ala na be a wʊ pʊɔm. Ala na sɛɛ a pʊɔ lɛ a nɛɛ ma 'yɛrɛ.

46"Ŋmınɛ a yı bʊɔlɔ ma ıka Soro, tı na yaa turo a lɛ ın 'yɛr ɛ?

47Nırɛ jaa na wa a n sẽ na wʊ wõ a n 'yɛr tı maala, ın wiil yı naa a lɛ wʊn be.

48Wʊ kaara fıka nırɛ na mıɛrɛ yir na wʊ tuu a dachin par kparaa bɔɔ tı pɔɔn kʊsır na mɛ a dachin dɔɔl. Kʊ̃ɔ wa yaar yi jilʊ̃ a yir, ka a kɔ̃sɛbɛ ŋmiere a yir tı waa dam ɛ, bojũu ba mɛ wʊn sʊ̃.

49Tıchɛ nırɛ 'lɔ na wõ a n 'yɛr tı na waa maala ɛ, wʊ kaara fıka nırɛ na mɛ yir dɔɔl a tãn mʊɔr ju, waa tuu tı mɛ ɛ. A kɔ̃sɛbɛ wa yin ŋme a dachin, ka a dachin wʊ jaa lo ŋmɛr."

Luka 7

1A lɛ a nıbɛ na wõ a 'yɛrsı anyãna a Yesu na 'yɛr kʊ ba baar wʊ chen a Kapenahum.

2Be lɛ a soja nıdiere gbãgbaa wʊn nʊ̃ yɔɔ jaa bıɛrɛ ırɛ na ŋmaa vʊʊr.

3Soja nıdiere na wõ a Yesu yele, wʊ tʊ̃n a Juu nıbɛ nıdierbe bamıne ka ba tı sʊɔr a Yesu ka wʊ wa sãa a wʊ gbãgbaa.

4Ba wan a Yesu sẽ wa sʊɔr wʊ yãayãabılɛ 'yɛrɛ, "A daba nyã sɛɛ naa ıka fʊ tı sʊ̃ʊ wʊ,

5bojũu wʊ nʊ̃n a sı nıbɛ na vẽ ka ba mɛ a sı lɔ̃ɔfʊ jie."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Yesu pɔɔ ba naa ka ba 'mataa chiine tɪ gbʊrɔ a daba yir, ka wʊ tʋ̃ a wʊ barmɪne ka ba tuor 'yɛr a Yesu ɪka. "N Soro, ta bal a fʊ mĩɛ ɛ, bojũu n ba sɛɛ ka fʊn wa kpɛ a n yir ɛ.

7Ala lɛ so gba maa mĩɛ na ba 'la wa a fʊ sɛ̃ ɛ. Tɪchɛ 'yɛr bir tɛɛ an sãan a n gbãgbaa.

8Bojũu maa mĩɛ tara na nɪbɛrɛ ɪn joro dãbĩɛ, naa mɪ tara a sojasɪ ka ba mɪ be a n pĩlem. Maa 'yɛr kʊ ĩsʊɔ ɪka wʊ, chen wʊ ma chen naa, bɪɪ ĩsʊɔ ɪka wʊ wa, wʊ ma wa naa. N ma 'yɛr kʊ a n gbãgbaa, maal anyã, ka wʊ ma maal."

9A lɛ a Yesu na wõ a nɪtɔ̃ a daba nyã na ba ɪ a Juu nɪrɛ na 'yɛr, ka nɛ'maa wʊ, ka wʊ lɪɛb 'yɛr kʊ a nɪyɔɔ bala. "A Isɪral nɪbɛ pɔ gba, n ba nyɛ a sɔɔfʊ nyã bʊrɔ ɛ."

10Ka a wʊ barmɪne bala wʊn tʋ̃ lɪɛb kpɛ a yir tɪ nyɛ ka a gbãgbaa sa.

11Ala lɛ a wɛr chaar ka Yesu nɪ a wʊ poturbo 'matãan nɪyɔɔ na turo wʊ ka ba 'mantaa chen a tẽe ban bʊɔlɔ Nain.

12Wʊn wa gbʊr a tẽe dɔ̃dɔr kpɪɛraa ba tuon kũu wa yin na ɪ a pɔɔ bidabʋ̃'yen tɪ wʊ ɪ pɔɔkʊɔr. Ka a tẽe 'lɔ nɪbɛ yɔɔ mɪ pʊɔ wʊ.

13A lɛ a Soro na wa nyɛ a pɔɔ, nɪbaal kpɛ wʊ naa ka wʊ 'yɛr kʊ a pɔɔ, "Ta kõnõ ɛ."

14Tɪ na wʊ chen tɪ sɪr a kũu ban tuo, ka a bala na tuo a ba ara. Ka a Yesu 'yɛr, "Pɔlbile, fʋ̃ʊ lɛ n 'yɛrɛ nɪ ir."

15Ka a kũu vaa ir jĩnɛ tɪ piel na wʊ 'yɛrɛ ka Yesu de wʊ kʊ a ma.

16Dãbĩɛ kpɛ̃n ba jaa ka ba pɛɛrɛ Nãaŋmɪn 'yɛrɛ nɪ, "Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrkpɛ̃ɛ ĩsʊɔ lɛ yi sɪ, Nãaŋmɪn wan ɪka wʊ wa sʋ̃ʊ a wʊ nɪbɛ."

17Ka a Yesu yele ŋme yaar a Judiya paal wʊ jaa nɪ a tẽn ala na gbʊr.

18Jɔɔn poturbo tɪ man a yele anyã a jaa kʊ wʊ, ka wʊ bʊɔl a ba ayi

19na wʊ tʋ̃ ba a Soro sɛ̃ ka ba tɪ sʊʊr wʊ kaa, "Fʋ̃ʊ ɪ a 'lɔ na wa bɪɪ sɪ chɛlɛ nɪyuo?"

20Ka a nɪbɛ bala wa a Yesu sɛ̃ wa 'yɛr, "A Jɔɔn kɔ̃suor lɛ tʋ̃ sɪ a fʊ sɛ̃ ɪka sɪ wa sʊʊr fʊ kaa, fʋ̃ʊ lɛ ɪ a 'lɔ na wa bɪɪ sɪ chɛlɛ nɪyuo?"

21A sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃ mɪ lɛ Yesu sãa baalsɪ, bala na tara a sɪdɛbɛ na wʊ yuon jɔ̃n nɪbie.

22Ka wʊ 'yɛr kʊ a bala a Jɔɔn na tʋ̃, "Yɪ lɪɛb kul tɪ man kʊ a Jɔɔn a lɛ yɪn nyɛ tɪ wõ, jɔ̃n nyɛrɛ naa ka gbɛrsɪ chiine ka kɔ̃kɔ̃n sa, ka wõn wõnõ, ka kũusɪ ir ɪ vʊɛ, ka a 'yɛr nʋ̃ɔ mɪ ta a nɔ̃n dẽme.

23Pʊpɛl sʊɔ lɛ a 'lɔ a n yele na ba bãr wʊ lɔb ɛ."

24A bala a Jɔɔn na tʋ̃ na wa chen baar, Yesu piel 'yɛrɛ a Jɔɔn 'yɛr kʊrɔ a nɪyɔɔ bala, "Bo lɛ yɪ dɔ̃ɔ kpɛ a mɔgɔ̃ɔ pɔ a kaafʊ jie? A jɪmur a sɛsɛbɛ na dɔ̃ɔnɔ̃ bɪɪ?

25Ala ba ɪ lɛ ɛ, bo yɪ chen tɪ nyɛ? Daba na su bʋ̃pɪɛl ɔ? Kai, a bala na suro a bʋ̃sʋ̃n, na ba dire a bʋ̃sʋ̃n nãa yir lɛ ba ma be.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26Tıchɛ bo lɛ yı tı nyɛ? Nãaŋmın 'yɛ'yɛrɛ ɔ. Õɔ, n 'yɛrɛ na kʊrɔ yı ıka wʊ gar Nãaŋmın 'yɛ'yɛrɛ.

27A anyã yele lɛ sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ ıka, 'ln tʊ̃ naa a n tʊ̃tʊ̃nɔ̃ ka wʊ de a fʊ nie na wʊ tı chɔɔr a fʊ sɔr kʊ fʊ.'

28N 'yɛrɛ na kʊrɔ yı ıka bala pɔɔ na dɔɔ ka a wɛr pɔ ba ı kpɛ̃ɛ gar a Jɔɔn ɛ, tıchɛ 'lɔ mı na ı jaa pʊʊr a Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ pɔ gar wʊ naa."

29Ka a nıbɛ ba jaa lɔ̃ɔn a lõpodierbe gba na wõ a lɛ a Yesu na 'yɛr, ba sɔɔ naa ıka Nãaŋmın yele tor naa, na ba sɔɔ ka a Jɔɔn so ba a Nãaŋmın kʊ̃ɔ.

30Tıchɛ a Faraseemıne nı a bala na bɔ̃ɔ a Mosesı Nɛɛ, bala mĩɛ tɔr naa a lɛ a Nãaŋmın na bʊɔrɔ, bojũu baa sɔɔ ka a Jɔɔn so ba a Nãaŋmın kʊ̃ɔ ɛ.

31Ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "Ba boo lɛ ın de a dına nıbɛ naa man? Bo lɛ ba nyɛtãan?

32Ba nyɛntãan bibiir na jĩnɛ daa pɔ bʊɔlɔ taa, 'Sı pɛɛlɛ naa a laa 'lır tı yaa sɛɛrɛ bĩnɛ ɛ, na sı kõnõ kõyiel tı yaa ŋmara nıbikʊ̃ɔ ɛ.'

33A Jɔɔn kɔ̃suor na wa, waa dire bʊ̃diir ɛ, waa nyuro dãa ɛ, ka yı 'yɛr ıka sıdɛɛr lɛ wʊ tara.

34Ka a maa Nısaal Bie wa na n dire na n nyuro ka yı lɛ 'yɛr, 'Wʊ dire na ba gala ɛ, na wʊ nyuro dãa, na wʊ ı a lõpodierbe nı a tʊ̃dɛtʊ̃nbɔ baraa.'

35Tıchɛ a yɛ̃ ma wiil a lɛ wʊn tor a wʊ bibiir pɔ."

36A Farasee nırɛ ĩsʊɔ bʊɔl a Yesu ıka wʊ wa di bʊ̃diir a wʊ yir, ka wʊ chen a Farasee nırɛ 'lɔ yir tı jĩnɛ a bʊ̃diir difʊ jie.

37Pɔɔ ben a tɛ̃e pɔ na wʊ tʊ̃nɔ̃ tʊ̃dɛbɛ, wʊn wa wõ ıka a Yesu ben a Farasee yir, wʊ den a kãnyʊ̃vıla na sɛɛ pĩrtɔbile na wʊ chiin.

38Wʊ tı kpɛ̃n naa na wʊ ara a Yesu gbɛɛ par kõnõ. Wʊ soor a nıbikʊ̃ɔ 'maan a Yesu gbɛɛ tı nyɔɔ a jukɔɔl fıɛl bar, tı mʊʊr a gbɛɛ tı kpaar a kãnyʊ̃vıla ala 'yɔ̃ɔ a Yesu gbɛɛ pɔ.

39Ka a Farasee nırɛ 'lɔ na bʊɔl wʊ ka wʊ tı dire, na nyɛ a lɛ ka wʊ tıɛr, "Ala ı a daba nyãna ta ın Nãaŋmın 'yɛ'yɛrɛ wʊn taa bɔ̃ɔn naa a pɔɔ nyãna tɔ sʊɔ na sırɛ wʊ, wʊ tʊ̃nɔ̃ na tʊ̃dɛbɛ."

40Ka a Yesu 'yɛr sɔɔ wʊ, "Simon, n tara na 'yɛr na sʊʊr fʊ." Ka a Simon 'yɛr, "Wiwile, sʊʊr ma."

41Ka a Yesu 'yɛr, "Nıbɛ ayi kɔ̃ɔ lɛ tı pɛ̃ɛ nırɛ ĩsʊɔ libie, ĩsʊɔ pɛ̃ɛn kɔɔr anũu (500) ka ĩsʊɔ mı pɛ̃ɛ lıjaayi nı pie (50).

42A nıbɛ ayi banyãna ĩsʊɔ jaa ba tara a libie na yab wʊ ɛ, ka a 'lɔ na so a libie 'yɛr, 'Yı ta lɛ yab go ɛ, a sãn baar naa.' Buor sʊɔ lɛ na nʊ̃ wʊ yɔɔ?"

43Ka a Simon 'yɛr, "N tıɛr ıka a 'lɔ sãn na waa lɛ." Ka a Yesu 'yɛr, "Sırɛ fʊ 'yɛr."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

44Yesu lɪɛb tor a pɔɔ tɪ pãa 'yɛr kʊ a Simon, "Fʊ nyɛn a pɔɔ nyãna? lɪn wa kpɛ a fʊ yir, faa kʊ ma kʊ̃ɔ ɪka n pɛɛ gbɛɛ ɛ, tɪchɛ a pɔɔ pɛɛn a n gbɛɛ nɪ a wʊ nɪbikʊ̃ɔ tɪ de a wʊ jukɔɔl fɪɛl bar.

45Faa sʊʊr ma kpĩɛn ɛ, tɪchɛ a sõɔ 'lɔ jaa ɪn wa kpɛ a pɔɔ nyã ba bar ma kpĩɛn sʊʊrfʊ ɛ.

46Faa pur kãa 'yõɔ ma a ju pɔ ɛ, tɪchɛ a pɔɔ kpaar a kãnyũvɪla 'yõɔ ma a gbɛɛ pɔ.

47A lɛ jũu n 'yɛrɛ na kʊrɔ fʊ ɪka a wʊ tʊ̃dɛbɛ ala a jaa vẽn kʊ wʊ, bojũu a wʊ nʊ̃fʊ waa naa. Tɪchɛ a 'lɔ Nãaŋmɪn na vẽ jaa pʊʊr kʊ a wʊ nʊ̃fʊ mɪ ɪn jaa pʊʊr."

48A Yesu pãa 'yɛr kʊ a pɔɔ, "A fʊ yeldɛbɛ vẽn bar."

49Ka a bala na lõɔ jẽn wʊ 'yɛrɛ kʊrɔ taa, "An lɛ anyã, na wʊ mɪ ma vẽ nɪrɛ yeldɛɛr bar?"

50A Yesu 'yɛr kʊ a pɔɔ, "A fʊ sɔɔfʊ faa fʊ naa, chiine nɪ nyã'maar."

Luka 8

1A anyãna puor, Yesu yɔn a tẽbɛrɛ nɪ a tẽbil 'yɛrɛ a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ 'yɛr kʊrɔ ba ka a wʊ nɪtʊ̃nsɪ Pie nɪ Ayi pʊɔ wʊ.

2Ka a pɔbɔ bamɪne mɪ pʊɔ wʊ, bala lɛ wʊ dõɔ dii a sɪdɛbɛ ka a yi na wʊ sãa a ba baalsɪ, ĩsʊɔ lɛ ba bʊɔlɔ Mɛɛr na yi a Magdala 'lɔ lɛ wʊ dii a sɪdɛbɛ ayopõi ka a yi,

3Joana lɛ a ĩsʊɔ na ɪ a Kuja na kaara a Hɛrɔd yir pɔɔ, Susana lɛ a ĩsʊɔ nɪ a pɔbɔ yɔɔ bamɪne. Banyãna lɛ de a ba bomo sʊ̃nõ nɪ a Yesu nɪ a wʊ poturbo.

4Nɪyɔɔ yin tẽn tẽn waara a Yesu sẽ, a nɪyɔɔ banyãna na wa duo, sʊkpa nyã lɛ wʊ lɔb kʊ ba,

5"Kʊɔraa lɛ yin wʊ bʊ̃bʊrɔ bʊrfʊ jie. Wʊ tɪ yaara naa yʊɔrɔ nɪ ka amɪne tɪ lo sɔr pɔ, ka ba nɛ nɛb ka lubil wa tuur di.

6Ka amɪne mɪ tɪ lo kʊsɪr pãn ju naa bul tɪ kpi bojũu tãn ba be be ɛ.

7Ka amɪne mɪ lo gʊʊr pɔ 'mataa bul ka a gʊʊr nʊ̃ɔ fĩɪn ba.

8Tɪchɛ ka amɪne mɪ lo a kɔjõ pɔ bul dɔɔ jur kɔɔkɔɔr naa gar a lɛ wʊn bʊr." Yesu na wa 'yɛr a nɪtõ baar, wʊ 'yɛr kpẽɔ jaa, "Nɪrɛ 'lɔ na tara tuor wõnõ nɪ wʊ chɛlɛ."

9Ka a wʊ poturbo sʊʊr wʊ a sʊkpa nyã par.

10A wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yɪn 'lɔ, n vẽ naa ka yɪ bõɔ a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ yelsɔɔlsɪ, tɪchɛ a bala na chɛ, sʊkpar lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ ba, 'Ba ma kaa naa tɪ maa nyɛ ɛ, na ba ma wõnõ tɪ ba bõɔ a par ɛ.'

11"A sʊkpa par nɪ nyã. Nãaŋmɪn 'yɛr lɛ ɪ a bʊ̃bie.

12A ala na lo a sɔr pɔ ɪn a bala na wõ a Nãaŋmɪn 'yɛr, tɪchɛ ka a tɪɪ wa ir naa a ba nyãa pɔ, ka ba ta sɔɔ de nyɛ faafʊ ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Ala mɪ na lo a kʊsɪr pãn ju ɪn a bala na wõ a 'yɛr den pʊpɛl, tɪchɛ baa tara nyɪbɛ ɛ. Ba sɔɔn ara bĩlãa tɪchɛ bɛɛr kaa wa wa ba ma lo naa.

14A bʊ̃bie ala na lo a gʊʊr pɔ ɪn a bala na wõ a 'yɛr, tɪchɛ ka a ĩgãn nyã vɔlaa nɪ bʊ̃tarsɪ nɪ a bʊ̃bʊɔrsɪ fĩɪn ba ka baa tʊ̃ɔ dɔɔ bie ɛ.

15Tɪchɛ a bʊ̃bie ala na lo a kɔjɔ̃ pɔ, ɪn a bala na wõ a 'yɛr na ba sɔɔ den nyãa ara nɪ pʊpɛl, ka a kãnyir vɛ̃ ka ba dɔɔ jur.

16"Nɪrɛ jaa maa chʊm fĩtɪn de laa kpa pɔɔ ɛ, bɪɪ de su gado pĩlem ɛ. Tɪchɛ wʊ ma den dɔɔl a dɔɔlfʊ jie ka a bala na kpɪɛrɛ nyɛ a chãa.

17Bojũu bon jaa ba be be na sɔɔl ka ba kʊ̃ nyɛ wʊ ɛ, bɪɪ bon jaa ba be be sɔɔl ka ba kʊ̃ bɔ̃ɔn ɛ, bɪɪ kʊ̃ yi chãa pɔ ɛ.

18A lɛ jũu, yɪ bɔ̃ɔnɔ̃ sʊ̃ a lɛ yɪn chɛlɛ. Nɪrɛ 'lɔ na bɔ̃ɔ a par Nãaŋmɪn na lɛ kʊ wʊn dɔɔl, nɪrɛ 'lɔ mɪ na ba bɔ̃ɔ a par ɛ, Nãaŋmɪn na den a bĩlãa 'lɔ wʊn tɪɛr ɪka wʊ bɔ̃ɔn a par."

19Yesu ma nɪ a wʊ yɛɛr wan ɪka ba wa nyɛ wʊ, tɪchɛ a nɪyɔɔ jũu ba kʊ̃ tʊ̃ɔ kpɛ ɛ.

20Ka nɪrɛ ĩsʊɔ 'yɛr wʊ, "A fʊ ma nɪ a fʊ yɛɛr lɛ be a yõo bʊɔrɔ ɪka ba nyɛ fʊ."

21A Yesu 'yɛr, "N ma nɪ a n yɛɛr lɛ a bala na wõ a Nãaŋmɪn 'yɛr na ba turo."

22Bɪbir ĩsʊɔ lɛ a Yesu 'yɛr kʊ a wʊ poturbo, "Yɪ ɪ a sɪ gɔ̃ɔ a kasɛn a manyal gɔ̃ɔn." Be lɛ ba kpɛ a gboro na ba gɔ̃ɔnɔ̃.

23Ban gɔ̃ɔnɔ̃ tɪ wʊ gã gur. Ka a kɔ̃sɛkpɛ̃ɛ ire a man pɔ ka a kʊ̃ɔ ɔɔrɔ kpɪɛrɛ a gboro pɔ, ka ba ɪrɛ na mʊr.

24Ka a poturbo tɪ sʊ̃ɪ wʊ 'yɛrɛ, "Kpãkpãana, a kʊ̃ɔ na di sɪ naa." Ka a Yesu ir tãn a sɛsɛbɛ nɪ a kʊ̃ɔ na ɔɔrɔ, ka a sɛsɛbɛ ŋmaa vʊʊr ka a kʊ̃ɔ mɪ lo jaa jomm....

25Tɪ pãa sʊʊr a wʊ poturbo, "Nyɪnɛ a yɪ sɔɔfʊ be?" Ka ba mɪ de dãbĩɛ sʊrɔ nɪ taa, "Nɪ an lɛ anyã, na 'yɛr ka a sɛsɛbɛ nɪ kʊ̃ɔ tu a wʊ nɛɛ?"

26Ba yin a Galilee gɔ̃ɔn na ba gɔ̃ɔ a Gerasenɪ gɔ̃ɔn.

27Yesu na wa yire a gogoro ju wʊ tuor daba na tara sɪdɛbɛ na wʊ gele yi a tẽe 'lɔ pɔ. Bojũu a kor wʊn yi a yir na wʊ maa su fuu ɛ, tɪ na wʊ gãna a yar par.

28Wʊn wa nyɛ a Yesu wʊ ŋmen chɛlma tɪ lo a Yesu niem na wʊ tãna 'yɛrɛ nɪ, "Bo lɛ fʊ bʊɔrɔ ka a n sɛ̃, a fʊ̃ʊ na ɪ a saaju Nãaŋmɪn Bie? N sʊɔrɔ fʊ naa, ta ge ma ɛ."

29Bojũu Yesu dɔ̃ɔ 'yɛr kʊ a sɪdɛɛr ɪka wʊ yi a daba 'yɔ̃ɔ. Gbɛɛ yɔɔ jaa lɛ a ma ir a daba ka ba ma gbar a nuur nɪ a gbɛɛ nɪ bɔ̃jɔrsɪ kaara wʊ, tɪ wʊ ma kar a bɔ̃jɔrsɪ bar ka a sɪdɛɛr ma dii wʊ bar be a mɔgɔ̃ɔ pɔ wʊ yõ.

30Ka a Yesu sʊʊr wʊ, "A fʊ yuor lɛ di bo?" Ka wʊ 'yɛr, "Nɪyɔɔ." Bojũu sɪdɛyɔɔ lɛ kpɛ wʊ.

31Ka a sɪdɛbɛ sʊɔrɔ a Yesu ɪka wʊ ta dii ba 'yɔ̃ɔ be a bɔɔ fulom 'lɔ pɔ ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

32Doyɔɔ mɪ dɔ̃ɔ ara be a tɔ̃ɔ kõkoor dire, ka a sɪdɛbɛ sʊɔr a Yesu ɪka wʊ sɔɔ ka ba yi tɪ kpɛ a dor ala pɔ, ka wʊ sɔɔ kʊ ba sɔr.

33A sɪdɛbɛ yin a daba pɔ tɪ kpɛ a dor pɔ, ka a tĩgbil suu tɪ kpɛ a man kʋ̃ɔ pɔ tɪ gbʋ̃m kpi kpi.

34A bala na kaara a dor na wa nyɛ a lɛ na ɪ, ba jon kul a tẽe pɔ, nɪ a tẽbil ala na gbʊr tɪ 'yɛr a lɛ na ɪ.

35Ka a nɪbɛ yi chen ɪka ba tɪ kaa a lɛ na ɪ. Ba chen a Yesu sẽ tɪ nyɛ a dagẽgelaa a sɪdɛbɛ na yi tɪ chɛ bar ka wʊ chɪ na wʊ su a fuu jĩnɛ a Yesu gbɛɛ par, ka a dãbĩɛ kpɛ ba.

36A nɪbɛ bala na dɔ̃ɔ nyɛ a lɛ an ɪ ka a gẽgelaa sa pãa mana kʊrɔ a nɪbɛ.

37Ka a Gerasenɪ paal nɪbɛ ba jaa sʊɔrɔ a Yesu ɪka wʊ yi a be, bojũu dãbĩɛ kpɛ ba naa. Lɛ lɛ wʊ kpɛ a gboro yi a be chen.

38Ka a daba 'lɔ pɔ a sɪdɛbɛ na yi sʊɔr a Yesu ɪka ba 'mataa chen, tɪchɛ a Yesu lɪɛb wʊ bar tɪ 'yɛr kʊ wʊ,

39"Lɪɛb kul a fʊ yir tɪ man a lɛ a Nãaŋmɪn na ɪ kʊ fʊ." Lɛ lɛ ka a daba kul a tẽe pɔ tɪ mana kʊrɔ a nɪbɛ a lɛ a Yesu na ɪ kʊ wʊ.

40Yesu na wa lɪɛb wa, a nɪyɔɔ tuor de wʊ, bojũu ba dɔ̃ɔ chɛlɛ wʊ.

41Ka daba ban bʊɔlɔ Jairusɪ na ɪ a lɔ̃ɔfʊ yir nɪdier, wa gbur dumo a Yesu niem sʊɔrɔ wʊ yãayãabɪlɛ ɪka wʊ wa a wʊ yir,

42bojũu a wʊ bipɔɔ bʋ̃'yen tɛɛ na nyɛ yuom pie nɪ ayi lɛ kpire. Yesu na de a sɔr chiine ka a nɪyɔɔ mɪl pɔɔ wʊ.

43Ka pɔɔ mɪ be be na lo sɪɛ suoro faara yuom pie nɪ ayi, nɪrɛ jaa ba tʋ̃ɔ wʊ sãa ɛ.

44A wʊ turo a puor tɪ sɪr a Yesu fuu nɛɛ ka a jʋ̃ɪ ŋmaa ajienaa.

45Ka a Yesu sʊʊr, "An lɛ sɪr ma?" Ka ba jaa chiir ɪka baa sɪr wʊ ɛ, tɪchɛ ka a Pita 'yɛr, "N Soro, a nɪbɛ waa naa na dara taa tɪɛr fʊ."

46Tɪchɛ ka a Yesu 'yɛr, "Nɪrɛ kɔ̃ɔ lɛ sɪr ma na wʊ sa ka n bɔ̃ɔn."

47A pɔɔ na wa nyɛ ka ɪ wʊ kʋ̃ lɛ tʋ̃ɔ sɔɔl ɛ, wʊ mɪrɛ naa wa lo gã a Yesu niem. A nɪyɔɔ bala niem tɪ na wʊ 'yɛr a lɛ jũu wʊn sɪr wʊ na wʊ sa ajienaa.

48Ka a Yesu 'yɛr kʊ wʊ, "N bipɔɔ, a fʊ sɔɔfʊ sa fʊ naa, kulo nɪ nyã'maar."

49Yesu na chɛnɛ 'yɛrɛ, nɪrɛ kɔ̃ɔ yin a lɔ̃ɔfʊ nɪdier Jairusɪ yir wa 'yɛrɛ, "A fʊ bipɔɔ kpi naa ta lɛ fɪrɛ a wiwile go ɛ."

50Yesu na wõ a lɛ ka wʊ 'yɛr kʊ a Jairusɪ, "Ta joro dãbĩɛ ɛ. Sɔɔ ma dɛ. Wʊn sa naa."

51Wʊn wa ta a Jairusɪ yir waa sɔɔ ka nɪyuo kpɛ be ɛ, tɪ tara Pita, Jɔɔn nɪ Jemesɪ nɪ a bi sãa nɪ a ma kpẽn.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

52Ka a nıyɔɔ bala na kõnõ ŋmiere a chɛlsı, Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yı bar a kõn waa kpi ɛ, wʊ gur naa.”

53Ka ba laara wʊ ban bɔ̃ɔn ıka a bie kpi naa.

54Tıchɛ ka a Yesu nyɔɔ a bie nũu tı 'yɛr, "N bie, ir.”

55Ka wʊ sıɛ lıɛb wa kpɛ ka wʊ vaa ir. Ka a Yesu pãa 'yɛr, yı kʊ wʊ bʊ̃kɔ̃ɔ ka wʊ di.

56Ka a sãa naa ma nyɔɔ nɛɛ, tıchɛ ka a Yesu kpãkpãan ba ıka ba taa ırɛ wa 'yɛrɛ kʊrɔ nırɛ jaa a lɛ na ı ɛ.

Luka 9

1Yesu na wa bʊɔl a wʊ nıtʊ̃nsı pie nı ayi lɔ̃ɔ taa, wʊ kʊ ban kpɛ̃ɔ nı tʊ̃ɔfʊ ka ban diin sıdɛbɛ ka a yi tı sãa baalsı.

2Wʊ tʊ̃ ba naa ka ba chen tı 'yɛr a Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ 'yɛr tı sãa baal.

3Wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yı taa tara bon jaa chiine ɛ. Yı ta de dãgbal ɛ, bıı wʊɔ ɛ, bıı bʊ̃diir ɛ, bıı libie ɛ, bıı de fuusı ayi ɛ.

4Yir jaa pɔ yın tı kpɛ, yı jĩnɛ a be tı tãn a daar 'lɔ yın na yi a tẽe 'lɔ pɔ.

5Ala ı nıbɛ ba wa de yı ɛ, yı yi a tẽe 'lɔ pɔ, tı yın wa yire yı pĩ pĩ a yı gbɛɛ tã-uul ka a di a ba dãasıɛ.”

6Be lɛ ba yi lʊɔrɔ a tẽn tẽn 'yɛrɛ a 'yɛr nʊ̃ɔ nyã sãa na nı a nıbɛ baalsı a jie wʊ jaa.

7A Nãa Hɛrɔd na wõ a nıtõ na ırɛ, ka tıɛr nyɔɔ wʊ, bojũu bamıne 'yɛrɛ naa ıka Jɔɔn lɛ tɔ̃ɔ ir ı vʊr.

8Ka bamıne mı 'yɛrɛ ıka a Elaija lɛ tɔ̃ɔ yi, ka bamıne mı chɛnɛ 'yɛrɛ ıka a Nãaŋmın 'yɛ'yɛrɛ ĩsʊɔ lɛ tɔ̃ɔ ir ı vʊr.

9Tıchɛ ka a Hɛrɔd 'yɛr, "N ŋmaan Jɔɔn ju, tı an 'yɛr lɛ a nyã ın wõnõ?" Na wʊ mʊɔrɔ ıka wʊ nyɛ a Yesu.

10A nıtʊ̃nsı lıɛb wa na ba wa man kʊ a Yesu a lɛ ban tʊ̃. Ka wʊ pãa tara a bala tɛɛ ka ba 'mataa chen a tẽe ban bʊɔlɔ Betısaida.

11Tıchɛ ka a nıyɔɔ chɛnɛ bɔ̃ɔn na ba bıɛr chen a jie. Wʊ de ba naa na wʊ 'yɛr a Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ 'yɛr kʊ ba, tı sãa a bala na bʊɔrɔ a sãafʊ.

12Mɔ̃tɔ̃ɔ na wa mʊrɔ, a nıtʊ̃nsı pie nı ayi tı 'yɛr kʊ wʊ, "Wɛl a nıbɛ bar a ba chen a tẽbil anyã nı a por anyã na gbʊr na ba tı bɔ gaa jie nı bʊ̃diir di bojũu a ka ın mɔgɔ̃ɔ.”

13Ka wʊ 'yɛr sɔɔ ba, "Yın lɛ na kʊ ba bʊ̃kɔ̃ɔ ka ba di." Ka ba 'yɛr, "Paanʊ̃ɔsı anũu nı jĩbie ayi tɛɛ lɛ sı tara, ka a ba ı sı chen tı da bʊ̃diir wa kʊ a nıyɔɔ ba nyãna ɛ?”

14A nıyɔɔ bala, dɔɔr tɛɛ ın tur anũu (5,000). Tıchɛ ka wʊ 'yɛr kʊ a poturbo, "Yı ŋma a nıbɛ ka ba jĩnɛ jĩnɛ gbulsı lıjaayi nı pie pie.”

15A poturbo ın a lɛ ka nırɛ jaa jɛ̃ tẽe.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Yesu den a paanʊ̃ɔsɪ a nʊ̃u nɪ a jĩmɛ ayi ala dʊl kaa saaju tɪ puor Nãaŋmɪn yãan, tɪ na wʊ ŋma ŋma, de kʊ a poturbo ɪka ba de pʊ̃ a nɪbɛ.

17Ba jaa din tɪɪ, ka a poturbo wob a bʊ̃ŋmaar ala na chɛ sɛɛ pɛr pie nɪ ayi.

18Daar kʊ̃ɔ lɛ a Yesu tɛɛ wa sʊɔrɔ Nãaŋmɪn ka wʊ poturbo be be ka wʊ sʊʊr ba, "An lɛ a nɪbɛ 'yɛrɛ ɪka n ɪ naa?”

19Ka ba 'yɛr, "Bamɪne 'yɛr ɪka fʊ ɪn a Jɔɔn 'lɔ na dʊ̃ɔ suoro a nɪbɛ a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ, ka bamɪne mɪ 'yɛr ɪka Elaija lɛ, ka bamɪne mɪ 'yɛr ɪka a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ ĩsʊɔ kʊ̃ɔ lɛ lɪɛb wa.”

20Ka wʊ sʊʊr ba, "Tɪchɛ yɪn mɪ, an lɛ yɪ 'yɛr ɪka n ɪ naa?" Ka a Pita 'yɛr, "Fʊ ɪ naa a Nɪ-iraa yi a Nãaŋmɪn sẽ.”

21Ka a Yesu kpãkpãan ba ɪka ba taa 'yɛrɛ kʊrɔ nɪrɛ jaa ɛ.

22Tɪ na wʊ 'yɛr, "A maa Nɪsaal Bie na din dɔɔyɛ yɔɔ ka a nɪbɛrɛ nɪ a bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a Mosesɪ nɛɛ wiwiilbe tɔr ma bar, ka ba kʊ ma, ka a ber ata daar ka n ir ɪ vʊr.”

23Be lɛ wʊ 'yɛr kʊ ba jaa, "Ala ɪ nɪrɛ na turo ma naa, wʊ 'laar a wʊ mĩɛ tɪ tuo a wʊ daa turo nɪ ma.

24Bojũu nɪrɛ 'lɔ jaa na bʊɔrɔ ɪka wʊ faa a wʊ nyɛvʊr a wʊ nyɛvʊr na bɔr naa, tɪchɛ nɪrɛ 'lɔ jaa na lɔb a wʊ nyɛvʊr bar a maa jũu na faa wʊ naa.

25Ala ɪ nɪrɛ tara naa a wɛr wʊ jaa bonsɪ tɪ bɔr bɪɪ ka a wʊ sɪɛ wɛ, bo tɔ̃nɔ̃ wʊ nyɛ?

26Ala ɪ nɪrɛ nyɛ naa maa nɪ a n 'yɛr ka a ɪ vĩ yele a wʊ sẽ, a maa Nɪsaal Bie mɪ na kaa naa nɪnyɪnɛ ka wʊ ɪ vĩ sʊɔ maa wa lɪɛb waara nɪ a n tɪɪr nɪ a Sãa tɪɪr nɪ a malaka chɛchɛ bala.

27Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ ɪka a yɪ bamɪne gba ara naa kana kʊ̃ kpi ɛ, tɪ na ban nyɛ a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ.”

28Yesu na 'yɛr a 'yɛrbie anyãna baar a maal ber aniin tɪ wʊ tara Pita, Jɔɔn nɪ Jemesɪ don a tʊ̃ɔ ju Nãaŋmɪn sʊɔrfʊ jie.

29Wʊn tɪ sʊɔrɔ a Nãaŋmɪn ka a nie lɪɛb, ka a fuu pɛl nyɪlɛ bʊ̃u 'lɪraa kaar.

30Ka a dɔɔr ayi, Mosesɪ nɪ Elaija wa naa a wʊ sẽ.

31Ba wa yin naa a saaju tɪɪr 'yɛrɛ nɪ a Yesu. Ba 'mantaa 'yɛrɛ a kũu a Yesu na tɪ kpi a Jerusalɛm 'yɛr.

32Gʊ̃ɔ kpẽn a Pita nɪ a wʊ taaba, tɪchɛ ban wa jɔɔ ir ba nyɛn a wʊ tɪɪr nɪ a dɔɔr ayi bala a ba ara a wʊ sẽ.

33A dɔɔr bala na lɪɛb chiine ka Pita 'yɛr, "N Soro, a sɛɛn ka sɪn kpɪɛrɛ a ka. Bar a sɪ 'yʊ̃ɔ sɛɛr ata, fʊ̃ʊ so ĩsʊɔ, Mosesɪ ĩsʊɔ Elaija mɪ ĩsʊɔ." Waa bʊ̃ɔ a lɛ wʊn 'yɛrɛ ɛ.

34Wʊn chɛnɛ 'yɛrɛ a julõjuur wa pɔɔn ba jaa ka a dãbĩɛ kpɛ a Pita, Jɔɔn nɪ Jemesɪ.

35Ka a kɔkɔr yi be a julõjuur pɔ 'yɛrɛ, "Nyã lɛ ɪ a n Bie ɪn ir, yɪ chɛlɛ a wʊ 'yɛr.”

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

36A kɔkɔr na wa 'yɛr baar, ba nyɛn a Yesu tɛɛ na ara. Ka a poturbo ba 'la man kʋ nɪrɛ a lɛ ban nyɛ ɛ.

37A wɛr na wa chaar, ba yin a tɔ̃ɔ ju suu, a nɪyɔɔ wa lɔ̃ɔ a wʋ sɛ̃.

38Ka a daba bʋɔl be a nɪyɔɔ bala pɔ, "Wiwile, n sʋɔrɔ fʋ naa, kaa a n bidaba, 'lɔ tɛɛ lɛ ɪ a n bie.

39Sɪɛ kɔ̃ɔ lɛ tara wʋ, ma ire wʋ ba gala ɛ. Wʋ maa ŋmen a chɛlma tɪ tãanaa tɪ furo a natafuul a nɛɛ pɔ. Wʋ maa bara wʋ ɛ, na wʋ bʋɔrɔ a wʋ sɔ̃ɔfʋ.

40N sʋɔr a fʋ poturbo ɪka ba dii a sɪɛ nyã bar tɪchɛ baa tʋ̃ɔ ɛ."

41Ka a Yesu 'yɛr, "Yɪn babãma dẽme na ba tara sɔɔfʋ ɛ, n be a yɪ sɛ̃ naa tara yɪ nɪ kãnyir tɪ tãn dabor?" Tɪ 'yɛr a daba, "Tɔɔ a bie wa kʋ ma!"

42A bie na chɛnɛ waara ka a sɪdɛɛr ir a bie tãa lɔb a tẽe, tɪchɛ ka a a Yesu tãn a sɪdɛɛr na wʋ sãa a bie de kʋ a sãa.

43Nɪbɛ ba jaa nɛ'maa naa ban nyɛ a Nãaŋmɪn kpɛ̃ɔ. A nɪbɛ na chɛnɛ kpire a lɛ a Yesu na ɪ, tɪ wʋ 'yɛr kʋ a poturbo,

44"Yɪ chɛlɛ a lɛ ɪn 'yɛrɛ kʋrɔ yɪ, ban gar naa maa Nɪsaal Bie 'yɔ̃ɔ a nɪbɛ nuur pɔ."

45Tɪchɛ baa bɔ̃ɔ a anyãna wʋn 'yɛr par ɛ, a lii ba naa, ka ba bɔ̃ɔ faa, tɪ joro dãbĩɛ ba 'la sʋʋr wʋ ɛ.

46Nɛchɪrɛ ir naa a Yesu poturbo pɔ ɪka a ba buor sʋɔ lɛ na ɪ a ba kpɛ̃ɛ.

47Yesu na bɔ̃ɔ a ba tɪɛr, wʋ tɔɔn bibile wa lan a wʋ lõboor.

48Tɪ pãa 'yɛr kʋ ba, "Nɪrɛ jaa na de a bibile nyãna a maa jũu maa lɛ wʋ de. Nɪrɛ jaa mɪ na de ma wʋ mɪ den a 'lɔ na tʋ̃ ma. Bojũu nɪrɛ 'lɔ na ɪ a yɪ jaa bile, 'lɔ lɛ ɪ kpɛ̃ɛ gar yɪ jaa."

49Ka a Jɔɔn 'yɛr, "N Soro, sɪ nyɛn nɪrɛ na de a fʋ yuor dire nɪ a sɪdɛbɛ ka a yire, ka sɪ 'yɛr wʋ ɪka wʋ ta ɪrɛ a lɛ ɛ, bojũu waa ɪ a sɪ ĩsʋɔ ɛ."

50Ka a Yesu 'yɛr, "Yɪ ta ŋmaa wʋ sɔr ɛ, bojũu nɪrɛ 'lɔ na ba kpɛrɛ yɪ ɛ, wʋ pʋɔ yɪ naa."

51Lɛ a sɔ̃ɔ na wa gbʋrɔ ka Yesu na lɪɛb do a saaju, wʋ ŋmen nyãa a Jerusalɛm chenfʋ.

52Wʋ den nie tʋ̃ nɪbɛ ka ba de nie chen a Samariya tẽbile ĩsʋɔ pɔ, na ban tɪ chɔɔr a jie bar wʋ.

53Tɪchɛ a tẽe 'lɔ nɪbɛ ba sɔɔ de wʋ ɛ, bojũu Jerusalɛm lɛ wʋ chiine.

54Ka a wʋ poturbo Jemesɪ nɪ Jɔɔn na wa nyɛ a lɛ, ka ba sʋʋr a Yesu, "Sɪ Soro, fʋ bʋɔrɔ naa ɪka sɪ bʋɔl bũu ka ayi saaju suu wa di ba bɪɪ?"

55Tɪchɛ ka a Yesu lɪɛb tãn ba ɪka ba ta ɪ a lɛ ɛ.

56Tɪ na ba chen tẽyuo pɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

57A sɔr ban chɛnɛ de chiine ka daba ĩsʊɔ 'yɛr kʊ a Yesu, "Jie jaa fʊn chiine ɪn turo fʊ naa!”

58Ka a Yesu 'yɛr, "Mɔbaar tara naa bɔɔr ka a lubil mɪ tara choor, tɪchɛ maa Nɪsaal Bie ba tara jie na bin a n ju ɛ.”

59Wʊ 'yɛr kʊ a daba ĩsʊɔ, "Turo ma." Tɪchɛ ka a daba 'yɛr, "N Soro, bar ma sɔr ka n kul tɪ ũu a n sãa baar.”

60Ka a Yesu 'yɛr kʊ a daba, "Bar ka a kũn ũno ba mĩɛ kũn tɪchɛ fʊ̃ʊ 'lɔ, chen tɪ mʊɔlɔ a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ 'yɛr.”

61Ka ĩsʊɔ mɪ 'yɛr, "N Soro, ɪn turo fʊ naa tɪ bar ma sɔr ka n kul tɪ 'yɛr a n yir dẽme.”

62Ka a Yesu 'yɛr, "Nɪrɛ na nyɔɔ niin kuur tɪ lɪɛb kaara a puor ba sɛɛn a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ tʊ̃mɔ̃ ɛ."

Luka 10

1A nyã puor Yesu lɛ ir naa nɪbɛ lɪjaata nɪ pie nɪ ayi (72) bamɪne go, na wʊ tʊ̃ ba ayir yir ka ba de nie chen a tẽn nɪ a jiir ala a jaa wʊn na yɔ.

2Wʊ 'yɛr kʊ ba, "A puo bɛr ma naa, tɪchɛ ka a bala na ŋmara ba waa ɛ, a lɛ jũu yɪ sʊɔr a puo sɔɔ ka wʊ waan tʊ̃tʊ̃nbɔ wa 'yɔ̃ɔ a puo pɔ.

3Yɪ chen, yɪ kaara na fɪka piir ɪn tʊ̃nɔ̃ ka yɪn tɪ kpɛ gbõgborosɪ pɔ.

4Yɪ taa de libie ɛ, bɪɪ wʊɔ ɛ, bɪɪ na fɔɔr ɛ, na yɪ puor nɪrɛ taa wa jaa a sɔr pɔ ɛ.

5"Yir jaa pɔ yɪn wa kpɛ, yɪ de nie 'yɛr, 'Nyã'maar wʊ be a yir nyã pɔ.’

6Ala ɪ nyã'maar sʊɔ ben a yir pɔ, a yɪ nyã'maar na be naa a wʊ sẽ, ala ba ɪ lɛ ɛ, an lɪɛb wa a yɪ sẽ.

7Yɪ jĩnɛ a yir nyɪnɛ pɔ dire na yɪ nyuro bon jaa ban wa kʊ yɪ, tʊ̃tʊ̃nɔ̃ sãyar sɛɛn wʊ naa. Yɪ taa lʊɔrɔ yie yʊɔrɔ nɪ ɛ.

8Tẽe jaa pɔ yɪn wa kpɛ, ka ba de yɪ, yɪ dire bon jaa ban kʊ yɪ.

9Yɪ sãana a baalsɪ bala na be be tɪ na yɪ 'yɛr kʊ ba, 'A Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ gbʊr yɪ naa.’

10Tɪchɛ tẽe jaa pɔ yɪn wa kpɛ, ka baa de yɪ ɛ, yɪ yi de a tẽe sãlsɔɔ tɪ 'yɛr,

11'A yɪ tẽe tã-uul gba na mar a sɪ gbɛɛ, sɪ kpoor 'yɔ̃ɔ yɪ. Yɪ bɔ̃ɔn a nyãna ɪka a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ gbʊr naa.’

12N 'yɛr kʊ yɪ ɪka a Nãaŋmɪn 'yɛr tɔɔrfʊ bɪbir, Sodom na sa naa a tẽe 'lɔ̃nɔ̃.

13"Nɛbier ben a yɪn Korajin dẽme sẽ, nɛbier mɪ ben a yɪn Betɪsaida dẽme mɪ sẽ. A nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ ala ɪn tʊ̃ a yɪ jie, ala ɪ a mɪ ta tʊ̃n a lɛ a Tire nɪ Sidon tẽe pɔ, ban taa sun bʊ̃jarsɪ jẽn tãpɪɛl pɔ lɪɛb ba tɪɛr.

14Tɪchɛ a 'yɛr tɔɔrfʊ daar, a Tire nɪ a Sidon na sa yɪ naa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15A yın Kapenahum dẽme, ban 'mɔɔ yın don saaju bıı? Kai, ban suun yı naa kpĩisı tẽe.

16Nırɛ 'lɔ na chɛlɛ a yın na ı a n poturbo na chɛl naa a n 'yɛr, nırɛ 'lɔ na tɔr yı mı tɔr ma naa. Tıchɛ nırɛ 'lɔ na tɔr ma mı tɔr naa a 'lɔ na tũ ma.”

17A nıbɛ lıjaata nı pie nı ayi bala wʊn tũ lıɛb wa a wʊ sẽ chılɛ 'yɛrɛ, "Sı Soro, a fʊ yuor jũu a sıdɛbɛ tu naa a sı nɛɛ na be yire a nıbɛ pɔ.”

18Ka Yesu 'yɛr sırɛ jaa lɛ, "N nyɛn Satan na yi saaju lo fıka saa na nyıır.

19N kʊ yın kpẽɔ ka yın nɛɛrɛ waba nı lõn na yı tũɔ a yı dɔ̃dɔ̃mɔ̃ Satan, bon jaa kũ ı yı ɛ.

20Yı ta chılɛ a sıdɛbɛ na tu a yı nɛɛ ɛ, tıchɛ yı chılɛ a yı yuor sɛb bin be a saaju.”

21A daar 'lɔ̃nɔ̃ lɛ a Nãaŋmın Sıɛ nũɔ kpɛ a Yesu ka wʊ 'yɛr, "N dãn a fũʊ n Sãa na ı a saaju nı a tẽe Soro, bojũu fũʊ lɛ sɔɔl a yele anyãna bar ka a bala na ı a yẽ dẽme nı a bala na jãn ba bɔ̃ɔ ɛ, tı na fʊ de wiil kʊ bibiir. Ɔ̃ɔ, n Sãa lɛ lɛ nũmɔ̃ fʊ ka fʊ maal.

22Maa lɛ a n Sãa kʊ a yele a jaa, nırɛ jaa ba bɔ̃ɔ a Bie ka a Sãa ba lɛ ɛ. Nırɛ jaa mı ba bɔ̃ɔ a Sãa ka a Bie ba lɛ ɛ, tıchɛ a bala a maa Nãaŋmın Bie na ir, na wiil naa a sãa kʊ ba. Ka ba bɔ̃ɔ lɛ a Nãaŋmın na be.”

23Tı pãa lıɛb 'yɛr kʊ a wʊ poturbo tɛɛ, "Pʊpɛl dẽme lɛ a bala nıbir na nyɛ a anyã yın nyɛ.

24Bojũu n 'yɛrɛ na kʊrɔ yı ıka a Nãaŋmın 'yɛ'yɛrbɛ nı a nãmıne dɔ̃ɔ bʊɔrɔ ıka ba nyɛ a anyã yın nyɛ, tı ba nyɛ ɛ, na ba ta wõ a anyã yın wõ tı ba wõ ɛ.”

25Nırɛ ĩsʊɔ na bɔ̃ɔ a Mosesı Nɛɛ bʊɔrɔ naa ıka wʊ bɛɛr a Yesu kaa na wʊ ir sʊʊr, "Wiwile, ŋmınɛ lɛ ın ı naa nyɛ nyɛvʊr kpo kpo?”

26Ka a Yesu sʊʊr wʊ, "Bo ba sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ bin? Ɔmınɛ fʊ ma kar?”

27Ka a daba 'yɛr, "Nũ a fʊ Nãaŋmın nı a fʊ nyãa wʊ jaa, nı a fʊ nyɛvʊr wʊ jaa, nı a fʊ kpẽɔ wʊ jaa, nı a fʊ tıɛr wʊ jaa. Na fʊ nũ a fʊ tɔ sʊɔ nıtãa a fʊ mĩɛ.”

28Be lɛ a Yesu 'yɛr, "Fʊ 'yɛr vıla, tı ırɛ a lɛ, fʊn ben be kpo kpo.”

29Tıchɛ wʊn ba ırɛ a lɛ ɛ, tı bʊɔrɔ ıka wʊ sɔɔl a wʊ mĩɛ bar jũu, wʊ sʊʊr naa Yesu, "Nıbuor lɛ ı a n tɔ sʊɔ?”

30Ka a Yesu 'yɛr, "Daba kɔ̃ɔ lɛ dɔ̃ɔ yi Jerusalɛm chiine Jeriko ka a nãnyisı tı var wʊ be a sɔr pɔ. Ba yaar naa fuusı tı ŋme ŋme wʊ, ka wʊ vɔɔ chɛ bĩlãa naa kpi, ka ba bar wʊ tı chen.

31A Juu nıbɛ bɔɔrloro ĩsʊɔ mı de a sɔr 'lɔ̃nɔ̃, wʊn tı nyɛ a daba, wʊ gõl bar tı chen.

32Ka a Nãaŋmın Puorfʊ yir tũtũnbɔ nırɛ ĩsʊɔ mı waara wa nyɛ, na wʊ mı gõl tu jiyuo chen.

33Tıchɛ ka a nırɛ ĩsʊɔ na ı a Samariya nırɛ mı tu a sɔr 'lɔ a daba na gã, wʊn wa nyɛ wʊ, nıbaal kpɛ wʊ naa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

34Ka wʋ tɔɔ ta a daba pʋr dãa pɛɛn a natɪɛ bar, tɪ maal kãa fɔ, tɪ de fɔbaa lũ pɔɔ. Na wʋ 'mɔɔ a daba dɔɔl a wʋ bʋ̃ɔ ju chiin a sãanba gaa jie tɪ gãn.

35Wɛr na wa chaar, wʋ den a kpãna libikue ayi kʋ a nɪrɛ 'lɔ na kaara a sãanba tɪ 'yɛr, 'Kaara wʋ, maa wa lɪɛb gɔr, ala ba wa ta ɛ, ɪn lɛ yab kʋ fʋ.' “

36Ka a Yesu sʋʋr a daba, "A nɪbɛ ata banyãna, buor sʋɔ lɛ ɪ a daba nyã, a nãnyisɪ na ŋme tɔ sʋɔ?”

37A wʋ 'yɛr, "Nɪrɛ 'lɔ na kaa a wʋ nɪbaal." Ka a Yesu 'yɛr, "Mɪ chen tɪ maal a lɛ nɛ.”

38Yesu nɪ a wʋ poturbo na chiine ba vɪɛn kpɛ tẽbile kɔ̃ɔ pɔ, ka pɔɔ ban bʋɔlɔ Mata ka wʋ de ba na ir ba sãan.

39A Mata tara na yɛbɛ ban bʋɔlɔ Mɛɛr, ka 'lɔ jĩnɛ a Soro gbɛɛ par chɛlɛ a lɛ wʋn 'yɛrɛ.

40Tɪchɛ ka a Mata wʋ yõ sõsoro nɪ a tʋ̃mɔ̃, na wʋ wa tɔɔ ta a Yesu sɛ̃ 'yɛr, "N Soro, a ba bã fʋ a n yɛbɛ na bar a tʋ̃mɔ̃ 'yɔ̃ɔ ma ka n sõsoro nɪ ɛ? 'Yɛr wʋ ka wʋ ir wa sʋ̃ʋ ma.”

41Ka a Soro 'yɛr, "Mata, Mata fʋ fɪrɛ na fʋ mĩɛ ka suur kʋrɔ fʋ.

42Tɪchɛ yelbʋ̃'yen tɛɛ lɛ fɛr, Mɛɛr ir naa a bʋ̃sʋ̃ nɪrɛ na kʋ̃ tʋ̃ɔ faa wʋ yin a wʋ sɛ̃ ɛ."

Luka 11

1Bɪbir ĩsʋɔ Yesu ben a jie kɔ̃ɔ na wʋ sʋɔrɔ Nãaŋmɪn, wʋn wa sʋɔr baar, ka a wʋ poturbo ĩsʋɔ 'yɛr kʋ wʋ, "Sɪ Soro, wiil sɪ a Nãaŋmɪn sʋɔrfʋ, nɪtãa lɛ a Jɔɔn na wiil a wʋ poturbo.”

2A wʋ 'yɛr kʋ ba, "Yɪn ma wa sʋɔrɔ a Nãaŋmɪn yɪ 'yɛr, Sɪ Sãa, sɪ kʋ naa a fʋ yuor tɪɪr. A fʋ nãalʋ̃ʋ wʋ wa.

3Na fʋ kʋ sɪ a sɪ bɪbir jaa bʋ̃diir.

4Vɛ̃ a sɪ maal dɛbɛ bar, bojũu sɪ mɪ vɛ̃n kʋ a bala jaa na maal sɪ a dɛɛr. Ta sɔɔ ka bɛɛr kaa nyɔɔ sɪ ɛ.”

5Be lɛ wʋ pãa 'yɛr kʋ ba. "Ala ɪ a yɪ ĩsʋɔ tara na baraa na wʋ wa ir chen a wʋ sɛ̃ tĩsɔɔ bĩɪn tɪ 'yɛr, 'Pɛ̃ɛ ma jɔ̃ nɪ ŋmele,

6bojũu n baraa ĩsʋɔ lɛ wa suu a tĩsɔɔ nyãna tɪ n ba tara bon na maal kʋ wʋ ɛ.’

7Ka wʋ gã be a die pɔ tɪ 'yɛr, 'Ta dɔ̃ɔnɔ̃ ma ɛ, a pãn pɔɔ naa ka maa naa bibiir be gã, n kʋ̃ lɛ tʋ̃ɔ ir kʋ fʋ bon go ɛ.’

8N 'yɛrɛ na kʋrɔ yɪ, a wʋ baraa na ba sɔɔ ir kʋ wʋ a jɔ̃ ɛ, tɪchɛ wʋn chɛnɛ ara kpãkpãana, wʋn wa ir kʋ wʋ jĩ a lɛ wʋn bʋɔrɔ.

9"Lɛ lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ yɪ, yɪ sʋɔr, Nãaŋmɪn na kʋ yɪ naa. Yɪ kaa yɪn nyɛ naa, yɪ kpoor a pãn wʋn yuo naa.

10Nɪrɛ 'lɔ na sʋɔr, wʋn nyɛ naa, ka a 'lɔ mɪ na kaara nyɛ, ka a pãn mɪ yuo kʋ a 'lɔ na kpoor.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11A yın na ı a sãamıne, buor sʊɔ bie lɛ na sʊɔr wʊ jĩm ka wʊ de waa kʊ wʊ.

12Bıı sʊɔr najɛl ka wʊ de lɔ̃ɔ kʊ wʊ?

13Ala ı a yın gba na ı nıdɛbɛ bɔ̃ɔn vıla ma ı kʊ a yı bibiir, ŋmınɛ lɛ an ı ka yı Sãa na be a saaju kʊ̃ de a Sıɛ kʊ a bala na sʊɔr wʊ ɛ?”

14Yesu dire naa a sıdɛɛr na be daba yɔ̃ɔ vɛ̃ ka wʊ ı wõo. A sıdɛɛr na wa yi a daba 'yɔ̃ɔ, ka wʊ tʊ̃ɔ 'yɛrɛ, ka nɛ'maa a nıbɛ.

15Tıchɛ ka a bamıne 'yɛrɛ, "A sıdɛbɛ nãa Beeljebul lɛ wʊ de dire nı a sıdɛbɛ.”

16Ka a bamıne mı bɛɛr wʊ kaara na ba bʊɔrɔ jĩnɛ na yi saaju.

17Yesu bɔ̃ɔn a lɛ ban tıɛrɛ na wʊ 'yɛr kʊ ba, "Nãa jaa na jɛɛrɛ nı a wʊ mĩɛ a wʊ nãa na sɔ̃ɔ naa. Yir nıbɛ mı na ir jɛɛrɛ taa kʊ̃ tʊ̃ɔ 'mataa kpɛ ɛ.

18Lɛ mı lɛ, ala ı a Satan lıɛb jɛɛrɛ nı a wʊ mĩɛ, ŋmınɛ a wʊ nãalʊ̃ʊ na ı ara? N 'yɛr naa nıtɔ̃ bojũu yı 'yɛr ıka a Beeljebul lɛ n de dire nı a sıdɛbɛ.

19Ala ı a Beeljebul lɛ n tara dire nı a sıdɛbɛ, tı a bala na ı a yı poturbo bo lɛ ba tara dire nı a sıdɛbɛ? A lɛ jũu, bala lɛ na ı a yı 'yɛr tɔɔrbɔ.

20Tıchɛ ala ı Nãaŋmın kpɛ̃ɔ lɛ n dire nı a sıdɛbɛ ka a yire wiil yın ıka a Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ wa naa a yı sɛ̃.

21"Gãdaa na gu a wʊ yir nı jɛɛr bomo, a wʊ bonsı maa dam ɛ.

22Tıchɛ ala ı nırɛ ĩsʊɔ wa wa naa na wʊ kpɛ̃mɛ gar wʊ, wʊn faan a wʊ jɛɛr bomo ala wʊn dıɛl tı de a wʊ bonsı põn nıbɛ.

23"Nırɛ 'lɔ na ba be a n sɛ̃ ɛ, wʊ tara man nı 'yɛr, nırɛ 'lɔ na ba pʊɔ ma a sı kaala lɔ̃ɔnɔ̃ taa ɛ, wʊ ma yɛ̃yɛl bar.

24"Sıdɛɛr ban wa dii bar ka wʊ yi nırɛ pɔ, wʊ ma chen dal pʊɔ ju tı bʊɔrɔ pɛ̃nfʊ jie, na waa nyɛ ɛ, na wʊ pãa wa 'yɛr, 'ln lıɛb kul a nırɛ 'lɔ pɔ ın yi tı chɛ bar.’

25Wʊn wa lıɛb wa, wʊ nyɛn a nırɛ 'lɔ na kaara yir kaar ban pır tı chɔɔr wʊ sʊ̃.

26Ka wʊ pãa tı bɔ sır ayopõi na tara putuo gar wʊ ka ba chen tı kpıɛrɛ a be. Ka a daba pãa ı dɛɛr gar a lɛ wʊn dɔ̃ɔ be.”

27A nyãna lɛ a Yesu 'yɛrɛ ka a pɔɔ ŋme chɛlma be a nıyɔɔ pɔ tı 'yɛr, "Pʊpɛl lɛ kʊ a fʊ ma 'lɔ na dɔɔ fʊ, nı a wʊ bır fʊn 'yɛn.”

28Ka a Yesu 'yɛr, "Lɛ ba lɛ ɛ, a bala na wõ a Nãaŋmın 'yɛr na ba turo, bala lɛ ı a pʊpɛl dẽme.”

29A nıbɛ na waara 'yɔ̃ɔnɔ̃ ka Yesu 'yɛr, "A dına nıbɛ banyãna ın putudẽme tı bʊɔrɔ nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ ka a na ı jĩnɛ, tıchɛ ba kʊ̃ nyɛ ĩsʊɔ jaa ɛ, ka a Jona jĩnɛ ba lɛ ɛ.

30Bojũu, lɛ a Jona na dɔ̃ɔ ı jĩnɛ kʊ a Ninive dẽme, lɛ mı lɛ a maa Nısaal Bie na ı a jĩnɛ kʊ a dına nıbɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

31A Siba Pɔɔ Nãa na yin a 'yɛr tɔɔrfʋ daar na wʋ wa 'yõɔ a yɪn dɪna nɪbɛ 'yɛr, bojũu wʋ dõɔ yi be a tẽtɛɛr wa chɛl a Nãa Solomon yẽ 'yɛr, tɪchɛ yɪ kaa a 'lɔ na gar a Solomon ben ka.

32A 'yɛr tɔɔrfʋ daar Ninive nɪbɛ na ir 'yõɔ a yɪn dɪna nɪbɛ 'yɛr, bojũu ba lɪɛb ba tɪɛr a Jona na dõɔ 'yɛr a Nãaŋmɪn 'yɛr kʋ ba, yɪ kaa a 'lɔ na gar a Jona ben ka.

33"Nɪrɛ jaa ba be na chʋm fĩtɪn na wʋ sɔɔl bar ɛ, bɪɪ de laa kpa pɔɔ ɛ. Wʋ ma dɔɔl bar a dɔɔl fʋ jie, ka a bala na kpɪɛrɛ nyɛ a chãa.

34A fʋ nɪbir ɪn a ĩgãn fĩtɪn. A fʋ nɪbie wa ɪ, a fʋ ĩgãn wʋ jaa ma sɛɛn nɪ chãa. Tɪchɛ ala ba wa ɪ ɛ, a fʋ ĩgãn wʋ jaa ma ɪn libe.

35Yɪ kaara sʋ̃ ka a chãa 'lɔ na be a yɪ pɔ, taa lɪɛb libe ɛ,

36A lɛ jũu, ala ɪ a chãa sɛɛn a fʋ ĩgãn wʋ jaa ka a libe bĩlãa jaa ba be be ɛ, wʋ jaa na ɪn chãa nɪtãa lɛ a fĩtɪn na ma chaar fʋ a wʋ chãa.”

37Yesu na wa 'yɛr baar, Farasee nɪrɛ ĩsʋɔ bʋɔl wʋ naa ka wʋ tɪ di bʋ̃diir, lɛ lɛ wʋ chen tɪ kpɛ jĩnɛ a bʋ̃diir par.

38Tɪchɛ ka a Farasee nɪrɛ jʋrɔ a Yesu ka a ɪ waa pɛɛ a ba pɛɛfʋ ɛ, ka nɛɛ 'maa wʋ.

39Be lɛ a Soro pãa 'yɛr kʋ wʋ, "Faa nyɛ, a yɪn Faraseemɪne ma pɛɛr naa a ŋmama nɪ a laar dũkur, tɪchɛ ka a yɪ pʋɔ sɛɛn fɔlfʋ nɪ putuo.

40Jɔlɔ banyã, a ba ɪ a 'lɔ na maal a yõo 'lɔ lɛ mɪ maal a pʋɔ ɛ?

41Tɪchɛ a ala na be a laa pʋɔm, yɪ de kʋ a nõn dẽme ka a bonsɪ a jaa pãa vɪɛlɛ kʋ yɪ.

42"Nɛbier ben a yɪn Faraseemɪne sẽ, bojũu bʋ̃bile jaa yɪn da lõɔn badʋʋ gba vaar, yɪ ma ir a da ŋmaa tɪ na yɪ ĩin vɪla maalfʋ nɪ Nãaŋmɪn nʋ̃fʋ bar. Ala lɛ yɪn taa irɛ na yɪ ta ĩin a ala na de nie bar ba maal ɛ.

43Nɛbier ben a yɪn Faraseemɪne sẽ, bojũu yɪ nʋ̃ naa a nɪbɛrɛ jaa jie a yɪ lõɔfʋ yie pɔ na yɪ mɪ nʋ̃ a daa pɔ puorfʋ.

44Nɛbier ben a yɪ sẽ, bojũu yɪ kaara naa fɪka yar nɪbɛ na ba bõɔ ɛ, tɪ do yʋɔrɔ.”

45Ka a Mosesɪ Nɛɛ wiwile ĩsʋɔ 'yɛr, "Wiwile, a anyãna fʋn 'yɛr, sɪ jaa lɛ fʋ 'mataa tʋrɔ.”

46Be lɛ a Yesu 'yɛr wʋ, "A yɪn Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe nɛbier ben a yɪ sẽ, bojũu yɪ ma tuon nɪbɛ tuor na tɪrɛ tɪ na yɪ maa ir a yɪ nubir gba tɪɛ 'yõɔ ba ɛ.

47Nɛbier ben a yɪ sẽ, bojũu a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ bala a yɪ sãamɪne na kʋ, yɪn lɛ mɛ a ba yar.

48A lɛ yɪn maal din dãasɪɛ ɪka a yɪ sãamɪne lɛ. Bala lɛ kʋ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ ka yɪ mɪ mɛ a ba yar.

49A nɪtõ jũu lɛ a Nãaŋmɪn na ɪ yẽ sʋɔ 'yɛr, 'N tʋ̃n a n 'yɛ'yɛrbɛ nɪ a n nɪtʋ̃nsɪ a ba sẽ, ka ban ir bamɪne kʋ tɪ ge bamɪne.’

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

50A lɛ jũu, yele tuon a yɪn dɪna nɪbɛ. A Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ bala ban kʊ a kõr jaa, yɪn lɛ na yab a ba sãn.

51Piel a Abel jũɪ sɔ̃ɔ tɪ tãn a Jekariya ban kʊ a Nãaŋmɪn bɔɔr lofʊ jie nɪ a puorfʊ jie chara pɔ. Ɔ̃ɔ, n 'yɛrɛ na kʊrɔ yɪ ɪka a yɪn dɪna nɪbɛ lɛ na yab a jaa sãn.

52Nɛbier ben a yɪn Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe sɛ̃, bojũu yɪn lɛ tara a bɔ̃ɔfʊ pãn bir, yɪn mĩɛ ba kpɪɛrɛ ɛ, tɪ pɔɔ var a bala na bʊɔrɔ a kpɛfʊ."

53Yesu yin a be wʊn 'yɛr a anyãna, ka a Faraseemɪne nɪ a Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe kpãkpãana wʊ nɪ suur sʊrɔ nɪ wʊ 'yɛr yɔɔ.

54Na ba bʊɔrɔ ɪka wʊ 'yɛr 'yɛr lɪɛb nyɔɔ wʊ mĩɛ.

Luka 12

1A sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃ pɔ lɛ, a nɪyɔɔ turo turo tire taa na ba nɛɛrɛ taa, ka Yesu piel kpãana a wʊ poturbo na wʊ 'yɛrɛ, "Yɪ gu yɪ mĩɛ a Faraseemɪne dãbɪl pɔ, ala lɛ ɪ a ba nɛɛr ayi.

2Bon jaa ba be be na pɔɔ naa kʊ̃ wa yuo ɛ, bɪɪ sɔɔl ka ba kʊ̃ bɔ̃ɔn ɛ.

3Ala yɪn 'yɛr libe pɔ, na yin chãa pɔ, ka ba wõ naa, ka a ala yɪn bʊl 'yɛr be a die pɔ, ban mʊɔl 'yɛr be a gar ju.

4"N 'yɛrɛ na kʊrɔ a yɪn na ɪ a n barmɪne ɪka, yɪ ta joro a bala na kʊ a yɪ ĩgãn ɛ, tɪ na ba kʊ̃ lɛ tʊ̃ɔ yele jaa ɪ ɛ.

5Tɪchɛ ɪn wiil yɪ naa a 'lɔ yɪn na joro. Yɪ joro a 'lɔ na tʊ̃ɔ kʊ yɪ, tɪ lɛ tʊ̃ɔ lɔb yɪ 'yɔ̃ɔ a dɔɔyɛ jie. Ɔ̃ɔ, 'lɔ lɛ n 'yɛrɛ ɪka yɪ joro.

6A ba ɪ kobsɪ ayi lɛ ba ma dãn tiitasɪ anũu ɛ? Tɪchɛ Nãaŋmɪn maa ĩin a ba bʊ̃'yen bar ɛ.

7Sɪrɛ jaa, Nãaŋmɪn sɔr a yɪ jukɔɔl a jaa bɔ̃ɔ, yɪ ta joro dãbĩɛ ɛ, yɪ gar tiita yɔɔ.

8"N 'yɛrɛ na kʊrɔ yɪ ɪka, nɪrɛ 'lɔ jaa na wa 'yɛr chã a nɪbɛ niem, ɪka wʊ bɔ̃ɔ naa a maa Nɪsaal Bie, 'lɔ lɛ n mɪ na 'yɛr chã ɪka, n bɔ̃ɔ wʊ naa a Nãaŋmɪn malakasɪ niem.

9Tɪchɛ 'lɔ mɪ na chiir ma a nɪbɛ niem, 'lɔ lɛ n mɪ na chiir a Nãaŋmɪn malakasɪ niem.

10Nɪrɛ jaa na 'yɛr 'yɛr kpẽn a maa Nɪsaal Bie na chɛnɛ na nyɛ vẽ kʊ fʊ, tɪchɛ nɪrɛ 'lɔ na 'yɛr 'yɛrdɛɛr 'yɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn Sɪɛ kʊ̃ nyɛ vẽ kʊ fʊ ɛ.

11Bala wa nyɔɔr yɪ chiin a lɔ̃ɔfʊ yie nɪbɛrɛ nɪ a kpĩɛn dẽme sɛ̃, yɪ ta vẽ ka a ɪ yɪ tɪɛr a lɛ yɪn na tɪ 'yɛr faa yɪ mĩɛ ɛ, bɪɪ a lɛ yɪn na 'yɛr ɛ.

12Bojũu a daar 'lɔ̃nɔ̃ Nãaŋmɪn Sɪɛ na wiil yɪ naa a lɛ yɪn na 'yɛr."

13Ka nɪrɛ kɔ̃ɔ na be a nɪyɔɔ bala pɔ 'yɛr kʊ wʊ, "Wiwile 'yɛr a n yɛbɛ ka wʊ ɪ a sɪ põ a kpĩi bonsɪ."

14A Yesu 'yɛr wʊ, "Daba, an 'yɔ̃ɔ ma ɪka n ɪ 'yɛr tɔɔrɔ naa põnõ yɪ kpĩi bomo?"

15Tɪ na wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yɪ kaara sʊ̃, na yɪ gu yɪ mĩɛ a bʊ̃yɔɔ bɔfʊ pɔ, nɪrɛ bʊ̃yɔɔ ba kʊrɔ wʊ nyɛvʊr ɛ."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Be lɛ wʊ lɔb a sʊkpa nyã kʊ ba, "Danãa kɔ̃ɔ lɛ dɔ̃ɔ be be, na wʊ kɔ chɛ yɔɔ jaa a wʊ puo pɔ.

17Na wʊ piel tɪɛrɛ ɪka ŋmɪnɛ lɛ wʊn ɪ, 'ln ba tara jie na bin a bonsɪ ɛ?'

18Nɪtɔ̃ lɛ ɪn ɪ, 'ln ŋmɛr a bobo anyãna bar, tɪ naa mɛ bʊ̃bɛrɛ naa su a chi 'yɔ̃ɔn a bonsɪ a be.

19Tɪ pãa 'yɛr kʊ n mĩɛ, ĩgãn, pɛnɛ, n tara na bʊ̃yɔɔ ɪn bin kʊ n mĩɛ yuon kʊ̃ bɔ̃ɔ sɔr ɛ. ln dire naa, na n nyuro, na n chɪlɛ.'

20Tɪchɛ ka a Nãaŋmɪn 'yɛr kʊ wʊ, 'Jɔl nyã, fʊn kpin a tĩsɔɔ nyãna, tɪ a bonsɪ ala fʊn bin kʊ a fʊ mĩɛ, an lɛ na de?'

21Nɪtɔ̃ lɛ an be nɪrɛ jaa na bin bonsɪ kʊ a wʊ mĩɛ, tɪ ba ɪ tara sʊɔ Nãaŋmɪn sɛ̃ ɛ."

22Kaa Yesu pãa 'yɛr kʊ a wʊ poturbo, "A lɛ jũu, n 'yɛrɛ na kʊrɔ yɪ ɪka, yɪ ta waala a yɪ nyɛvʊr 'yɔ̃ɔ ɛ, 'yɛrɛ ɪka bo lɛ yɪn di ɛ. Bɪɪ waala ɪka bo lɛ yɪn su pɔɔ a ĩgãn ɛ.

23A nyɛvʊr gar naa a bʊ̃diir, ka a ĩgãn mɪ gar a fɔɔr.

24Yɪ kaa a gagasɪ, ba maa bʊr ɛ, bɪɪ ŋma ɛ, bɪɪ tara boor ma bin ɛ, tɪchɛ Nãaŋmɪn lɛ guolo ba. Yɪn, yɪ gar a lubil.

25A yɪ buor sʊɔ lɛ na waal na wʊ wa de bɪbir bʊ̃'yen pʊɔ a wʊ nyɛvʊr pɔ?

26Ala ɪ yɪ kʊ̃ tʊ̃ɔ a yelbile nyãna ɪ ɛ, ŋmɪnɛ a yɪ tɪɛrɛ a ala na chɛ?

27"Yɪ kaa nyɛ a lɛ a bonsɪ puul na ma nʊ̃ɔ. Ba maa tʊ̃ ɛ, bɪɪ wob fuu su ɛ, tɪchɛ a nãa Solomon gba nɪ a wʊ bʊ̃tarsɪ ba dɔ̃ɔ su fuu ka wʊ vɪɛlɛ gar naa ɛ.

28Ala ɪ nɪtɔ̃ lɛ a Nãaŋmɪn ma pĩɛ a bonsɪ puul a mʊ̃ɔ pɔ ka a vɪɛlɛ a dɪna tɪchɛ ka a wɛr chaar ka a bũu di, wʊ kʊ̃ pĩɛ a yɪn gar a lɛ ɛ? Yɪn sɔɔfʊ na ba jĩ bon ɛ.

29Yɪ ta ir nyãa 'yɔ̃ɔ a ala yɪn na di bɪɪ nyũ pɔ ɛ, yɪ ta vɛ̃ ka a yɪ pɪla ɔɔrɔ ɛ.

30Nɪrɛ jaa, ala puor lɛ ba turo, tɪchɛ a yɪ Sãa bɔ̃ɔ naa ɪka yɪ bʊɔrɔ naa a bonsɪ anyãna.

31Yɪ de nie bɔ a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ, ka anyãna a jaa wʊn den pʊɔ yɪ.

32"Yɪn piir na ba jĩ bon ɛ, yɪ ta joro dãbĩɛ ɛ, bojũu a yɪ Sãa pʊɔ pɛl naa wʊn kʊ yɪ a wʊ nãalʊ̃ʊ.

33Yɪ da a yɪ bonsɪ de a libie põ nɔ̃n dɛ̃me, yɪn tara naa a libie wʊʊr ala na ba sɔ̃ɔnɔ̃ ɛ. Ka a yɪ bʊ̃tarsɪ be a saaju, naa kʊ̃ wur ɛ. Nãnyie kʊ̃ gbʊr be ɛ, kpolo ba be be na mʊʊ ɛ.

34Bojũu, a jie a yɪ bʊ̃tarsɪ na be, be lɛ a yɪ nyãa mɪ ma gã.

35"Yɪ chɔɔr yɪ mĩɛ gu tɪ chʊm a yɪ fĩtɪnsɪ ka a lɪrɛ.

36Yɪ kaara fɪka tʊ̃tʊ̃nbɔ na chɛlɛ a ba nɪkpɛ̃ɛ ka wʊn yi a pɔɔ kulfʊ jie wa. 'Lɔ wa kpoor a pãn ban yuo wʊn a pãn ajienaa ka wʊ kpɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

37An ɪn bɔɔsʊ̃n kʊ a tʊ̃tʊ̃nbɔ banyãna a ba nɪkpɛ̃ɛ na wa nyɛ ba ka ba chɛnɛ jɛ̃ gu wʊ. Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ ɪka wʊn chɔɔr naa a wʊ mĩɛ ka ba 'mataa jĩnɛ a bʊ̃diir jie ka wʊ põ ba a bʊ̃diir.

38An ɪn bɔɔsʊ̃n kʊ a tʊ̃tʊ̃nbɔ bala a ba nɪkpɛ̃ɛ na wa nyɛ ban chɔɔr, ala ɪ gba ka tĩsɔɔ põn lɛ bɪɪ, ka nɔrsɪ kõnõ naa.

39Tɪchɛ yɪ bɔ̃ɔ a par, ɪka ala ɪ a yir sʊɔ bɔ̃ɔ naa a sɔ̃ɔ 'lɔ a nãnyie na waara, wʊ kʊ̃ sɔɔ ka a nãnyie kar a pãn tɪ kpɛ a yir ɛ.

40A yɪn mɪ yɪ chɔɔr gu, bojũu a maa Nɪsaal Bie na lɪɛb wa a sɔ̃ɔ 'lɔ yɪn ba lɛ tɪɛrɛ ma ɛ."

41Ka a Pita sʊʊr wʊ, "N Soro, sɪn lɛ fʊ lɔb a sʊkpa nyã kʊ bɪɪ nɪrɛ jaa lɛ?"

42Ka a Yesu 'yɛr, "An lɛ pãa ɪ a yelmĩɛ nɪ a yɛ̃ sʊɔ, a wʊ nɪkpɛ̃ɛ na 'yɔ̃ɔ ka wʊ kaara wʊ a yir, na wʊ kʊrɔ a tʊ̃tʊ̃nbɔ a ba bʊ̃diir a sɔ̃ɔ 'lɔ na sɛɛ?

43An ɪn bɔɔsʊ̃n kʊ a tʊ̃tʊ̃nɔ̃ nyãna a wʊ nɪkpɛ̃ɛ na wa nyɛ wʊn ɪrɛ a lɛ.

44Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ ɪka, wʊn vɛ̃n ka wʊ kaara a wʊ bonsɪ a jaa.

45Tɪchɛ ala ɪ a tʊ̃tʊ̃nɔ̃ nyãna tɪɛr a wʊ nyãa pɔ ɪka, a n nɪkpɛ̃ɛ kor a waa, tɪ piel pɔɔrɔ a tʊ̃tʊ̃nbɔ bala na be a yir, tɪ pãa ma di na wʊ nyũ buu.

46A tʊ̃tʊ̃nɔ̃ nyãna, a wʊ nɪkpɛ̃ɛ na wa dũu wʊ naa a bɪbir 'lɔ wʊn ba tɪɛrɛ nɪ a sɔ̃ɔ 'lɔ wʊn ba bɔ̃ɔ ɛ. Wʊn ŋma wʊn jaa gbʊl gbʊl, tɪ lɔb wʊ 'yɔ̃ɔ a bala na ba sɔɔ de pɔ ɛ.

47A tʊ̃tʊ̃nɔ̃ 'lɔ na bɔ̃ɔ lɛ a wʊ nɪkpɛ̃ɛ na bʊɔrɔ tɪ na waa chɔɔr tʊ̃n a lɛ a nɪkpɛ̃ɛ na bʊɔrɔ ɛ, wʊn nyɛn ŋmefʊ yɔɔ.

48Tɪchɛ a 'lɔ na ba bɔ̃ɔ ɛ, tɪ maal bɔr ban ŋme wʊn jaa bĩlãa. Nɪrɛ 'lɔ ban kʊ yɔɔ ban bʊɔrɔ na yɔɔ yi a wʊ sɛ̃, fʊ̃ʊ nũu pɔ ban 'yɔ̃ɔ yɔɔ, fʊ̃ʊ lɛ ban sʊʊr yɔɔ.

49"Bũu lɛ n waan ɪka n wa 'yɔ̃ɔ a wɛr pɔ, ɪn taa bʊɔrɔ naa ala ɪ a ben ta 'lɪrɛ.

50Tɪchɛ n chɛnɛ tara yele ɪn na ɪ Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ sofʊ kaar ka a ɪ ma tɪɛr tɪ tãn ɪn na wa baar.

51Yɪ maa tãan nɛbʊ̃'yen yele lɛ n waan a wɛr pɔ bɪɪ? Kai, n 'yɛr kʊ yɪ, tɪchɛ ootaa lɛ n waan.

52An yi a dɪna nɪbɛ anũu na kpɪɛrɛ yir na ŋman jiir ayi. Ka ata jɛɛrɛ nɪ a ayi ka ayi mɪ jɛɛrɛ nɪ a ata.

53Ban ooro nɪ taa, sãa na oon bie ka a bie mɪ oo a sãa, ka a ma oo a bipɔɔ ka a bipɔɔ mɪ oo a ma. Pɔɔ na oo naa a wʊ bidaba pɔɔ, ka a bidaba pɔɔ mɪ oo a wʊ sɪrɛ ma."

54Ka a Yesu 'yɛr kʊ a nɪyɔɔ bala, "Yɪn wa nyɛ julõjuur na ire a mɔ̃tɔ̃ɔ mʊrfʊ jie yɪ ma 'yɛr ɪka saa na wa naa, ka a ma ɪ a lɛ.

55Yɪn wa nyɛ sɛsɛbɛ mɪ na furo duoro jũu, yɪ ma 'yɛr ɪka tʊl na wa naa. Ka a ma ɪ a lɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

56A yɪn nɛɛr ayi dẽme banyãna. Yɪ bɔ̃ɔn a tẽe nɪ a saaju 'yɛr ma 'yɛr, ŋmɪnɛ a yɪ kʊ̃ tʊ̃ɔ a dɪna 'yɛr 'yɛr ɛ?

57"Bo lɛ so ka yɪn mĩɛ kʊ̃ tʊ̃ɔ tɔɔr a lɛ na tor ɛ?

58An ɪ a yɪn nɪ a yɪ sãn sʊɔ lɛ 'mataa chiine, yɪ mʊlɔ wʊ a sɔr pɔ, ka lɛ ba lɛ ɛ, wʊn de yɪn 'yɔ̃ɔ a 'yɛr tɔɔrɔ nũu pɔ, ka wʊ de yɪ kʊ a nɪpɔɔrɔ ka wʊ mɪ pɔɔ yɪ bar.

59N 'yɛrɛ na kʊrɔ yɪ ɪka, ala be ɪ a lɛ, faa be na wa yi ka faa yab a fʊ sãn baar ɛ."

Luka 13

1Nɪbɛ bamɪne mɪ ben be a sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃, na ba pãa mana kʊrɔ a Yesu a lɛ a paal nɪkpẽɛ Pilate na dɔ̃ɔ kʊ a Galilee dɔɔr bamɪne, a sɔ̃ɔ 'lɔ ban be a bɔɔr lofʊ jie.

2A Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yɪ tɪɛr ɪka bala lɛ maal dɛɛr gar a Galilee nɪbɛ ba jaa, ala lɛ so ban di a dɔɔyɛ nyã bɪɪ?

3A ba ɪ lɛ lɛ ɛ, tɪchɛ n 'yɛrɛ na kʊrɔ yɪ ɪka yɪn ba wa lɪɛb a yɪ tɪɛr ɛ, yɪ mɪ na wɛ naa.

4Bɪɪ a nɪbɛ pie nɪ aniin (18) bala a jiwõo 'lɔ na kar lo kʊ a Siloam, yɪ tɪɛr ɪka bala lɛ maal yeldɛɛr gar a bala jaa na kpɪɛrɛ a Jerusalɛm bɪɪ?

5N 'yɛrɛ na kʊrɔ yɪ ɪka lɛ ba lɛ ɛ, tɪchɛ yɪn mɪ baa lɪɛb a yɪ tɪɛr ɛ, yɪ mɪ na wɛ naa."

6A sʊkpa nyã lɛ Yesu pãa lɔb kʊ ba, "Daba kɔ̃ɔ lɛ tara kɔ̃kɔ̃tɪɛ a wʊ puo pɔ, a wʊ wa chen ɪka wʊ tɪ kaa a tɪɛ wɔ̃n bɪɪ, tɪchɛ a tɪɛ ba wɔ̃ ɛ.

7Be lɛ wʊ 'yɛr kʊ a nɪrɛ 'lɔ wʊn vẽ ka wʊ kaara a puo, 'Bojũu, yuom ata nɪ nyã ɪn yɔ ka, ma bʊɔrɔ a wɔ̃mɔ̃ ɪka n pɔr tɪ ma wa bɔ faa. Ɔmaa wʊ lɔb, ŋmɪnɛ an ɪ ka wʊ pii a wɛr ara nɪ?'

8Ka a 'lɔ na kaara a puo 'yɛr, 'Nɪkpẽɛ, bar wʊ ka n tuu jilʊ̃ 'yɔ̃ɔ pʊɔr ka yuon waara,

9'lɔ wa wɔ̃ go, tɪ 'lɔ ba wa wɔ̃ ɛ, ka n ŋmaa wʊ lɔb.' "

10A Pẽnfʊ Bɪbir Daar Yesu ben a lɔ̃ɔfʊ yir ĩsʊɔ pɔ wile ba,

11be lɛ a pɔɔ be a sɪdɛbɛ na maal ka wʊ kab gʊ̃mɔ̃ yuom pie nɪ aniin (18), wʊ maa tʊ̃ɔ dɔl ɛ.

12Yesu na nyɛ a pɔɔ a lɛ, wʊ bʊɔl wʊ naa ka wʊ wa a wʊ sẽ, ka wʊ 'yɛr kʊ wʊ, "Pɔɔ, a fʊ baal bar fʊ naa."

13Tɪ na wʊ pãa de a wʊ nũu dɔɔl a pɔɔ, ka a pɔɔ dɔl ajienaa na wʊ pɛɛrɛ a Nãaŋmɪn.

14Tɪchɛ ka a suur kpɛ a lɔ̃ɔfʊ yir nɪdier Yesu na sãa a baalaa a Pẽnfʊ Bɪbir Daar jũu, ka wʊ 'yɛr kʊ a nɪbɛ, "Bibie ayʊɔb ben be ka nɪrɛ na de tʊ̃n tʊ̃mɔ̃, yɪ ma wa ka wʊ sãana yɪ a ber ala pɔ, yɪ ta ma waara a Pẽnfʊ Daar ɛ."

15Ka a Soro 'yɛr kʊ wʊ, "Yɪn nɛɛr ayi dẽme banyãna, a yɪ buor sʊɔ lɛ maa yuo a wʊ niin bɪɪ a wʊ bon chiin tɪ 'yɔ̃ɔ kʊ̃ɔ a Pẽnfʊ Bɪbir ɛ?

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Ka a pɔɔ nyãna na ɪ a Abraham bipɔɔ, a tɪɪ na lũ yuom pie nɪ aniin (18), a ba sɛɛ ɪka wʊ for a Pɛ̃nfʊ Bɪbir Daar bɪɪ?”

17Wʊn wa 'yɛr a nɪtɔ̃ ka a vĩ kpɛ a bala jaa na bɛrɛ wʊ a nɛɛ, tɪchɛ ka a nɪbɛ chɪlɛ a tʊ̃vɪɛlɛ ala wʊn tʊ̃.

18A Yesu pãa 'yɛr, "Bo lɛ a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ nyɛtãan? Bo lɛ ɪn de man?

19Wʊ kaara fɪka kɔ̃kɔ̃ɔ bir nɪrɛ na de bʊr a puo pɔ ka wʊ bul na wʊ ɪ tɪɛ, ka a lubil wa 'yɔ̃ɔ choor a wilsɪ ju.”

20Wʊ lɛ sʊʊr ban go, "Bo lɛ ɪn de a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ man?

21Wʊ kaara fɪka dãbɪl pɔɔ na de 'yɔ̃ɔ jɔ̃ yɔɔ pɔ ka a ir vʊ̃.”

22Yesu wile naa nɪbɛ be a tɛ̃bɛrɛ nɪ a tɛ̃bil ala pɔ tɪ na wʊn chen Jerusalɛm.

23Be lɛ a nɪrɛ ĩsʊɔ sʊʊr wʊ, "N Soro, nɪbɛ bĩlãa tɛɛ lɛ na nyɛ faafʊ bɪɪ?" Ka wʊ 'yɛr kʊ ba,

24"Yɪ mɔ̃ tu a dɔ̃dɔ̃ bile pɔ kpɛ, n 'yɛrɛ na kʊrɔ yɪ ɪka nɪyɔɔ lɛ na mʊɔrɔ bʊɔrɔ ɪka ba kpɛ tɪ kʊ̃ tʊ̃ɔ kpɛ ɛ.

25A yir sʊɔ na wa ir pɔɔ a pãn var yɪ bar be a yõo, ka yɪ ara kpooro sʊɔrɔ, 'Nɪkpɛ̃ɛ, yuo sɪ a pãn.' Tɪchɛ ka wʊ 'yɛr kʊ yɪ, 'N ba bɔ̃ɔ yɪ ɛ, bɪɪ a jie yɪn yi ɛ.’

26Ka yɪ pãa 'yɛrɛ, 'Sɪn nɪ fʊ̃ʊ jaa 'mantaa di tɪ nyũ, a fʊ wiil sɪ be a sɪ tɛ̃e sãlsɔɔ.’

27Tɪchɛ ka wʊn 'yɛr, 'N ba bɔ̃ɔ yɪ ɛ, bɪɪ a jie yɪn yi ɛ, yɪ tɔɔ yi tɪ chɛ ma a yɪn na tʊ̃nɔ̃ a dɛbɛ.’

28"Be lɛ yɪn kõnõ ɔɔrɔ a nyɪmɛ, yɪn wa nyɛ a Abraham, Isaakɪ nɪ Jekɔb nɪ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ ba jaa be a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ pɔ, tɪchɛ ka a yɪn 'lɔ be a yõo.

29Nɪbɛ na yin a mɔ̃tɔ̃ɔ purfʊ jie, a mʊrfʊ jie, a jũu nɪ a par na ba wa jĩnɛ dire be a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ pɔ.

30Sɪrɛ jaa, nɪbɛ ben puor tɪ na ban wa de nie, ka a bala mɪ na be a niem mɪ wa be a puor.”

31A sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃ pɔ lɛ a Faraseemɪne bamɪne wa a Yesu sɛ̃ wa 'yɛr kʊ wʊ, "Yi a ka chen jiyuo. A Hɛrɔd bʊɔrɔ na a fʊ kʊfʊ.”

32Ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yɪ chen tɪ 'yɛr a mɔbaa 'lɔ̃nɔ̃, ɪn dii naa a sɪdɛbɛ ka a yi ka n sãa a nɪbɛ baalsɪ a dɪna nɪ bio ka a dayere daar ka n baar a n tʊ̃mɔ̃.

33Lɛ jaa an ɪ, ɪn chɛnɛ na chiine a dɪna nɪ bio nɪ a dayere. Sɪrɛ jaa lɛ, Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ kʊ̃ kpi ka Jerusalɛm ba lɛ ɛ.

34"Gboo yɪn Jerusalɛm dɛ̃me, yɪn lɛ ma kʊrɔ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ tɪ lɔɔrɔ a bala Nãaŋmɪn na tʊ̃ a yɪ sɛ̃ nɪ kʊsɪbɛ. N ma bʊɔrɔ naa ɪka n kaal a fʊ bibiir 'mataa nɪtãa lɛ nʊ̃ɔ na ma kaal a wʊ bil 'mataa a wʊ pɪrɛ pɔ, tɪ yɪ maa sɔɔ ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

35Yı nyɛ, a yı yir na lıɛb dakpolo, tı ka n 'yɛrɛ kʊrɔ yı ıka yı kõ lɛ nyɛ ma go ɛ, tı tãn a daar 'lɔ yın na 'yɛr, 'Nãaŋmın wʊ sʊ̃ʊ a 'lɔ wʊn tʊ̃!' "

Luka 14

1A Pɛ̃nfʊ Bıbir ĩsʊɔ daar, Yesu chen a Faraseemıne nıdiere ĩsʊɔ yir difʊ jie ka ba jʊrɔ wʊ.

2Be lɛ ka daba kɔ̃ɔ na tara a baal vʊ̃ naa ara a wʊ niem.

3Ka a Yesu sʊʊr a Faraseemıne nı a Mosesı nɛɛ bɔ̃ɔnbɔ, "A tara na sɔr ka fʊn sãa nırɛ na bıɛrɛ a Pɛ̃nfʊ Bıbir bıı a ba tara sɔr ɛ?”

4Tıchɛ ka ba ı jaa gbulo, ka Yesu de a nũu dɔɔl a daba sãa a wʊ baal tı bar wʊ sɔr.

5Tı na wʊ pãa sʊʊr ba, "Ala ı a yı ĩsʊɔ bie bıı a wʊ nadar lon bulo pɔ a Pɛ̃nfʊ Bıbir, wʊ kʊ̃ chen tı ir wʊ fɔfɔɔ jaa bıı?”

6Baa lɛ tara 'yɛr na 'yɛr ɛ.

7Yesu nyɛn a nıbɛ bala ban bʊɔl ıka ba wa di, ka ba tuur a nıbɛrɛ jaa jiir jĩnɛ, ka wʊ lɔb a sʊkpa nyã kʊ ba,

8"Nırɛ wa bʊɔl fʊ pɔɔ kulfʊ jie, fʊ̃ʊ wa chen ta tı jĩnɛ a nıbɛrɛ jaa jie ɛ, amıne wʊ bʊɔl nırɛ na gar fʊ ka wʊn wa.

9Ala wa ı a lɛ, wʊn wa 'yɛr fʊ naa, 'Ir, ka a daba nyã jĩnɛ a fʊ jaa jie.' Vĩ lɛ fʊn ir tı jĩnɛ nı a puor.

10Tıchɛ bala wa bʊɔl fʊ, tı jĩnɛ a puor, ka a 'lɔ na bʊɔl fʊ wa 'yɛr, 'N badaba wa jĩnɛ ka a niem, be lɛ fʊn pãa vʊ̃ a fʊ taaba niem.’

11Bojũu, nırɛ jaa na 'mɔɔrɔ wʊ mĩɛ saaju, Nãaŋmın na siir wʊ naa, 'lɔ mı na siir a wʊ mĩɛ, Nãaŋmın na 'mɔɔ wʊn saaju.”

12Ka Yesu pãa 'yɛr kʊ a 'lɔ na bʊɔl wʊ, "Fʊ̃ʊ wa bʊɔl nırɛ ıka wʊ wa di, taa wa bʊɔlɔ a fʊ barmıne, bıı a fʊ yɛɛr, bıı a fʊ bal nıbɛ, bıı a fʊ tɔ dẽme bala na ı tara dẽme ɛ. Ala ı fʊ ın a lɛ, ban bʊɔl fʊn daar kɔ̃ɔ tı yaa a sãn.

13Tıchɛ fʊ̃ʊ wa bʊɔlɔ nıbɛ ıka ba wa di, bʊɔl a nɔ̃n dẽme, nı a gbɛrsı, nı a nıbaalsı, nı a jɔ̃n.

14Fʊ̃ʊ lɛ Nãaŋmın na sʊ̃ʊ. Ban ba tara bon na yab fʊ ɛ, fʊ̃ʊ lɛ na nyɛ sãyar a lɛ a nıtʊ̃nsı na wa ir a kũu pɔ ı vʊ ɛ.”

15Ka a bala na lɔ̃ɔ dire ĩsʊɔ na wõ a nıtɔ̃, na wʊ 'yɛr kʊ a Yesu, "An ın bɔɔsʊ̃n kʊ a 'lɔ na wa jĩnɛ a Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ pɔ dire.”

16Be lɛ a Yesu lɔb a sʊkpa nyã, "Nıkpɛ̃ɛ kɔ̃ɔ lɛ dɔ̃ɔ chɔɔrɔ na wʊ bʊɔlɔ nıyɔɔ ıka ba wa di.

17A sɔ̃ɔ na wa ta, wʊ tʊ̃n a wʊ tʊ̃tʊ̃nɔ̃ ıka wʊ chen tı 'yɛr a bala wʊn bʊɔl ıka wʊ maal yele a jaa baar.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Tıchɛ ka a ba ĩsʊɔ jaa 'yɛr ıka ba kʊ̃ nyɛ jie ɛ. Ka a 'lɔ ban dɔ̃ɔ ta ka wʊ 'yɛr, 'N dãn popaalaa naa chiine ıka n tı kaa, n kʊ̃ tʊ̃ɔ tı ɛ.’

19Ka a ĩsʊɔ mı 'yɛr, 'N dãn narkʊɔrsı pie naa jãna n kʊ̃ tʊ̃ɔ tı ɛ.’

20Ka a ĩsʊɔ mı 'yɛr, 'Pɔɔ lɛ n de n kʊ̃ tʊ̃ɔ tı be ɛ.’

21"A tʊ̃tʊ̃nɔ̃ lıɛb wa 'yɛr a nıtɔ̃ kʊ a wʊ nıkpɛ̃ɛ, ka a suur kpɛ a nıkpɛ̃ɛ ka wʊ 'yɛr kʊ a tʊ̃tʊ̃nɔ̃, 'Lıɛb chen fɔfɔɔ jaa a tɛ̃e sãlsɔɔ nı a kõkorsı pɔ, na fʊ tı bʊɔl a nɔ̃n dɛ̃me, a gbɛrsı, jɔ̃n nı a nıbaalsı waan.’

22Ka a tʊ̃tʊ̃nɔ̃ wa 'yɛr, 'Nıkpɛ̃ɛ, n ı naa a lɛ fʊn 'yɛr ıka n ı, tıchɛ ka a jie chɛnɛ be be.’

23Be lɛ a nıkpɛ̃ɛ pãa lɛ 'yɛr kʊ a tʊ̃tʊ̃nɔ̃, 'Yi chen a sɔı pɔ, nı a sɛɛr pɔ tı bʊɔl nıbɛ waan ka n yir wa sɛɛ.

24N 'yɛrɛ na kʊrɔ yı ıka ĩsʊɔ jaa kʊ̃ lɛ̃ maa ɛ.' “

25Yesu nı a nıyɔɔ 'mantaa chiine, ka wʊ lıɛb kaa ba tı 'yɛr,

26"Ala ı nırɛ na wa naa a n sɛ̃, na waa 'laar a wʊ sãa nı a wʊ ma, nı a wʊ pɔɔ, a wʊ bibiir, a wʊ yɛɛr nı a wʊ yɛpɔbɔ 'matãan a wʊ mĩɛ nyɛvʊr ɛ, wʊ kʊ̃ tʊ̃ɔ ı a n poturo ɛ.

27Nırɛ 'lɔ mı na ba de a wʊ daa tuo turo nı ma ɛ, wʊ kʊ̃ tʊ̃ɔ ı a n poturo ɛ.

28"Ala ı a yı ĩsʊɔ bʊɔrɔ na yir kpɛ̃ɛ mɛfʊ, a ba ı wʊn den nie jĩnɛ guor kaa ala ı wʊ tara naa a libie na tʊ̃ɔ mɛn baar ɛ?

29Na wʊ taa kpar a yir tı ba tʊ̃ɔ baar ɛ, ka a wʊ taaba nyɛ laara wʊ

30'yɛrɛ, 'Jaal piel a mɛfʊ tı na waa baar ɛ.’

31Bıı nãbuor lɛ bʊɔrɔ ıka wʊ tı jɛb a wʊ nãa tɔ sʊɔ na waa de nie jĩnɛ kaa ıka wʊn tʊ̃ɔ de a wʊ nıbɛ turo pie (10,000) tı jɛb a 'lɔ na waara nı a wʊ nıbɛ turo lıjɛr (20,000) ɔ?

32Ala ı wʊ kʊ̃ tʊ̃ɔ ɛ, wʊn tʊ̃n nıbɛ ka ba chen tı 'maal a nãa 'lɔ na chɛnɛ be a tɛɛr.

33Lɛ mı lɛ, a yı ĩsʊɔ jaa baa bar a wʊ bonsı a jaa ɛ, wʊ kʊ̃ tʊ̃ɔ ı a n poturo ɛ.

34"Nyaar ı naa, tıchɛ a wʊ nʊ̃ɔ wa baar, ŋmınɛ ban lɛ ı wʊ ka wʊ lɛ nʊ̃mɔ̃ go?

35Wa vıɛl kʊ a tãpuor tãna ɛ, ban lɔb bar. Nırɛ 'lɔ na tara toor wõnõ, vɛ̃ ka wʊ wõ naa."

Luka 15

1A lõpodierbe nı a tʊ̃dɛtʊ̃nbɔ lɔ̃ɔn taa na chɛl a Yesu 'yɛr.

2Tıchɛ ka a Faraseemıne nı a Mosesı nɛɛ wiwiilbe hũhũnõ 'yɛrɛ, "A daba nyã diere naa tʊ̃dɛtʊ̃nbɔ ka ba 'mataa dire.”

3A Yesu pãa lɔb a sʊkpa nyã kʊ ba,

4"Ala ı a yı ĩsʊɔ tara na piir kɔbaa ka a bʊ̃'yen wa bɔr, a ba ı wʊn bar a kɔbaa forbir ala a pɛchiin baa pɔ, tı yʊɔrɔ bʊɔrɔ a bʊ̃'yen 'lɔ tı tãn a sɔ̃ɔ 'lɔ jaa wʊn wa tı nyɛ wʊ bıı?

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5'Lɔ wa nyɛ a pɛr nʋ̃ɔ ma kpɛ wʋ naa ka wʋ 'mɔɔ dɔɔl bɔɔ ju

6kulo nɪ a yir, tɪ pãa bʋɔlɔ a wʋ barmɪne nɪ a wʋ taaba lɔ̃ɔ taa tɪ 'yɛr, 'Yɪ pʋɔ ma chɪlɛ, bojũu n nyɛ naa a n pɛr 'lɔ na bɔr.'

7N 'yɛrɛ na kʋrɔ yɪ ɪka a lɛ nɛ nɪ wʋ ju mɪ lɛ, chɪl kpɛ̃ɛ na ben a saaju a tʋ̃dɛtʋ̃nɔ̃ bʋ̃'yen na lɪɛb a wʋ tɪɛr gar a kɔbaa forbir bala na ba tara tɪɛr lɪɛb fʋ ɛ.

8"Bɪɪ pɔɔ buor lɛ tara libibie pie ka ĩsʋɔ bɔr, wʋ kʋ̃ chʋm bũu den saar pɪɪr a die wʋ jaa na wʋ wa tɪ nyɛ wʋ bɪɪ?

9'Lɔ wa nyɛ wʋ, wʋ ma bʋɔl a wʋ barmɪne nɪ a wʋ taaba lɔ̃ɔ taa tɪ 'yɛr, 'Yɪ pʋɔ ma chɪlɛ, n nyɛ naa a n libir na bɔr.'

10Lɛ nɛ nɪ wʋ ju mɪ lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ yɪ ɪka, nʋ̃ɔ mɪ na kpɛ naa a Nãaŋmɪn malakasɪ ala ɪ a tʋ̃dɛtʋ̃nɔ̃ bʋ̃'yen lɪɛb a wʋ tɪɛr."

11Yesu chɛnɛ na 'yɛrɛ kʋrɔ ba, "Daba lɛ tara wʋ dabil ayi.

12Ka a bile sʋɔ wa 'yɛr kʋ a sãa, 'N sãa, põ a fʋ kpĩi bomo ir a n bon kʋ ma.' Ka a sãa de a wʋ kpĩi bomo põ ba.

13A ba kor ɛ, ka a bile 'lɔ lɔ̃ɔ taa a wʋ bonsɪ a jaa yi chiin tẽyuo pɔ, na wʋ tɪ bũbur a bonsɪ sɔ̃ɔ a jaa bar.

14Wʋn wa sɔ̃ɔ a jaa baar, ka a kɔ̃ lo a tẽe 'lɔ pɔ, ka a wõm piel kpɛ wʋ.

15Wʋ chen a tẽe 'lɔ pɔ nɪrɛ ĩsʋɔ yir tɪ bɔ tʋ̃mɔ̃, ka a nɪrɛ 'lɔ ma tʋ̃ wʋ ka wʋ chen a puo pɔ tɪ 'yɔ̃ɔ a wʋ dor bʋ̃diir.

16A jɔ̃ pɛbɛ ala ma ɪrɛ wʋn vɔlaa ka wʋ bʋɔrɔ ɪka wʋ 'wɔb tɪɪ, tɪchɛ nɪrɛ jaa maa kʋ wʋ bon ɛ.

17"Ka a yɛ̃ wa wʋ ka wʋ 'yɛr, 'N sãa tara na tʋ̃tʋ̃nbɔ a ŋmɪnɛ a ba ma di bʋ̃diir faa, tɪchɛ ka a maa wa kpire nɪ kɔ̃ ka?

18ln lɪɛb kul a n sãa sɛ̃ naa tɪ 'yɛr wʋ, n maal dɛɛr Nãaŋmɪn sɛ̃ nɪ a fʋ sɛ̃.

19N ba lɛ chɛnɛ sɛɛ ka ban bʋɔl ma a fʋ bie ɛ, maal ma ka n ɪ a fʋ tʋ̃tʋ̃nɔ̃ ĩsʋɔ.'

20Lɛ wʋ ir kulo a sãa sɛ̃. Tɪchɛ wʋn chɛnɛ be a nɪdaa waara, a sãa nyɛ wʋ naa ka nɪbaal kpɛ wʋ ka wʋ jotuor a bie kõr tɪ puor wʋ.

21Ka a bidaba 'yɛr kʋ wʋ, 'N sãa, n maal dɛɛr Nãaŋmɪn sɛ̃ nɪ a fʋ sɛ̃, n ba lɛ sɛɛn ka ban bʋɔl ma a fʋ bie go ɛ.'

22Tɪchɛ ka a sãa 'yɛr kʋ a gbãgbaar, 'Yɪ pɔɔ fɔɔ tɪ de fuu nyã na vɪɛlɛ wa su wʋ, na yɪ de bɔ̃bile 'yɔ̃ɔ wʋ a nubir pɔ, na yɪ de nafɔbɔ wa su wʋ.

23Yɪ tɪ kaa nele na 'wɔr na yɪ waan wa kʋ ka sɪ 'wɔb tɪ chɪlɛ.

24Bojũu a n bidaba nyãna dɔ̃ɔ kpi tɪ lɛ ir ɪ vʋr, wʋ dɔ̃ɔ bɔr tɪ sɪ lɛ nyɛ wʋ.' Ka ba piel chɪlɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25"Tıchɛ ka a bidakpɛ̃ɛ 'lɔ be a puo pɔ, na wʊ wa ir waara, wʊn wa gbʊrɔ a yir wʊ wõn bĩnɛ nı chɛlsı.

26Be lɛ wʊ bʊɔl a gbãgbaa ĩsʊɔ na wʊ sʊʊr a yelnyınɛ na be be.

27Ka a gbãgbaa 'yɛr kʊ wʊ, 'A fʊ yɛbile lɛ wa ka a fʊ sãa ı a ba kʊ nel'wɔr jaa, bojũu wʊ nyɛn a wʊ bie na lıɛb wa nı lãafıɛ tı chɛnɛ kpɛ̃mɛ.'

28A suur kpɛ a yɛkarma ka wʊ jɛ, waa kpɛ ɛ. Ka a sãa yi 'maala wʊ ıka wʊ kpɛ.

29Tıchɛ ka wʊ 'yɛr kʊ a sãa, 'Nyɛ lɛ ın wõnõ a fʊ toor naa tʊ̃nɔ̃ kʊrɔ fʊ a yuom anyãna a jaa, n ba gɔ̃ɔ fʊ nɛɛ jaa ɛ. Tıchɛ faa mı wa kʊ ma bule gba ıka, n mı kʊ ka maa nı a n barmıne mı 'mataa di tı chılɛ ɛ.

30Tıchɛ a fʊ bibawõno nyãna na de a fʊ bonsı yin ka a 'lɔ nı a pɔɔ baar tı 'mataa sɔ̃ɔ bar, tı lıɛb wa a yir ka fʊ ir kʊ nel'wɔr kʊ wʊ.'

31Ka a sãa 'yɛr, 'Fʊ̃ʊ 'lɔ, fʊ ben a n sɛ̃, ka a bomo a jaa ın tara ı a fʊ bonsı.

32Tıchɛ a sɛɛ naa ka sın dĩɛnɛ na sı chılɛ bojũu a fʊ yɛbile nyãna dɔ̃ɔ kpi tı lɛ ı vʊr go, na wʊ dɔ̃ɔ bɔr tı sı lɛ nyɛ wʊ.' "

Luka 16

1Yesu 'yɛr kʊ a wʊ poturbo ıka, "Taraa sʊ̃ɔ kɔ̃ɔ lɛ dɔ̃ɔ be be, na wʊ tara nırɛ na kaara wʊ a bonsı, na wʊ pʊ̃pʊrɔ bara.

2Ka wʊ bʊɔl wʊ waan wa sʊʊr, 'N wõn ban 'yɛrɛ a fʊ 'yɛr yʊɔrɔ nı, man a lɛ fʊn tʊ̃ kʊ ma, bojũu fʊ kʊ̃ lɛ tʊ̃ɔ tʊ̃ a tʊ̃mɔ̃ ɛ.'

3Ka a tʊ̃tʊ̃nɔ̃ 'yɛr kʊ a wʊ mĩɛ, 'Ŋmınɛ lɛ ın pãa ı a pʊ̃pãanyã? A n nıkpɛ̃ɛ faa man a tʊ̃mɔ̃, n mı ba lɛ kpɛ̃mɛ na tʊ̃ɔ kɔ ɛ, a mı na ın vĩ ın na sʊɔrɔ.

4N bɔ̃ɔ lɛ ın na ı maa ba lɛ wa tara tʊ̃mɔ̃ ɛ, tıchɛ ka nıbɛ chɛnɛ de ma a ba yie.'

5Be lɛ wʊ bʊɔl a wʊ nıkpɛ̃ɛ sãma dɛ̃me ba jaa na wʊ sʊʊr a 'lɔ na de nie, 'A ŋmınɛ lɛ fʊ di a n nıkpɛ̃ɛ sãn?'

6Ka wʊ 'yɛr, 'Kãlaar kɔbaa (100) lɛ n di a sãn.' Ka a 'lɔ na kaara a bonsı 'yɛr, 'De a gãn nyãna jɛn fɔɔ jaa na fʊ sɛb lıjaayi nı pie (50).'

7Tı na wʊ lɛ sʊʊr a ayi sʊɔ, 'A ŋmınɛ fʊ mı di a n nıkpɛ̃ɛ sãn?' Ka wʊ 'yɛr, 'Chi bɔtɔr kɔbaa (100) sãn lɛ n di.' Ka wʊ 'yɛr, 'De a fʊ gãn na fʊ sɛb lıjaa naar 'yɔ̃ɔ (80).'

8Ka a nıkpɛ̃ɛ dãn a tʊ̃tʊ̃nɔ̃ nyãna na ba tara yelmĩɛ ɛ, bojũu wʊ tıɛr nıdaar. A wɛr nyã nıbɛ tara na yɛ̃ a ba taaba jie gar a chãa nıbɛ.

9"N 'yɛr na kʊrɔ yı ıka, yı de a wɛr nyã bʊ̃tarsı na yı ŋman barmıne ala wa baar, Nãaŋmın na de yın kpɛ̃n a yir kpo kpo 'lɔ pɔ.

10Nırɛ 'lɔ jaa na tara yelmĩɛ nı a bʊ̃bile, wʊn tara naa yelmĩɛ nı a bʊ̃yɔɔ. Nırɛ 'lɔ jaa mı na ba tara yelmĩɛ nı a bʊ̃bile ɛ, wʊ kʊ̃ mı tara yelmĩɛ nı a bʊ̃yɔɔ ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Ala ɪ yaa tara yelmĩɛ nɪ a wɛr bʊ̃tarsɪ ɛ, an lɛ na sɔɔ de a yelmĩɛ bomo kʊ yɪ?

12Ala ɪ yaa tara yelmĩɛ nɪ nɪrɛ kɔ̃ɔ bon ɛ, an lɛ na kʊ yɪ a yɪ bon?

13Gbãgbaa kʊ̃ tʊ̃ɔ tʊ̃ kʊ nɪbɛrɛ ayi ɛ, wʊn nʊ̃n ĩsʊɔ tɪ 'laar ĩsʊɔ, bɪɪ wʊn wõnõ na ĩsʊɔ toor tɪ ba wõnõ ĩsʊɔ toor ɛ. Yɪ kʊ̃ tʊ̃ɔ tʊ̃ kʊ Nãaŋmɪn nɪ libie ɛ."

14A Faraseemɪne na nʊ̃ libie na wõ a lɛ a Yesu na 'yɛr, ka ba laara wʊ.

15A Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yɪ ma maal yɪ mĩɛ nɪtorsɪ a nɪbɛ niem, tɪchɛ Nãaŋmɪn bɔ̃ɔn a yɪ tɪɛr. Bon 'lɔ nɪbɛ na 'yɔ̃ɔnɔ̃ ɪn Nãaŋmɪn bʊ̃chiiraa.

16"A Mosesɪ Nɛɛ nɪ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ 'yɛr wa tãn a Jɔɔn sɔ̃ɔ. An yi a sɔ̃ɔ 'lɔ wʊ jaa, ba 'yɛr naa a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ 'yɛr sʊ̃n ka a ĩsʊɔ jaa mʊɔrɔ wʊ sɔr, ɪka wʊ kpɛ.

17An ɪn kɔ̃mɔ̃kɔ̃mɔ̃ kʊ a saaju nɪ a tẽe ka a po tal, gar a Nɛɛ 'yɛr bir na yi lo.

18Nɪrɛ jaa na dii a wʊ pɔɔ bar tɪ kul pɔɔ yuo, wʊ maal dɛɛr, ka a daba 'lɔ mɪ na kul a pɔɔ a sɪrɛ na dii bar, mɪ maal dɛɛr.

19"Tara sʊɔ kɔ̃ɔ lɛ dɔ̃ɔ be be, na wʊ ma su kparsɪ nɪ fuu pɪɛl na wʊ dire bʊ̃nʊ̃n bɪbir jaa.

20Ka a sʊsʊɔrɔ kɔ̃ɔ yuor na di Lajarusɪ mɪ be be na ɪ natɪnara ma jĩnɛ a tara sʊɔ dɔ̃dɔr nɛɛ.

21Na wʊ ma bʊɔrɔ ɪka wʊ nyɛ a bʊ̃di pʊr pʊr ala a tara sʊɔ na dire ka a ŋmara loro, ka a baar gba ma wa lɛnɛ a wʊ natɪɛ.

22A sʊsʊɔrɔ nyãna wa kpi naa, ka a malakasɪ wa de wʊ chiine tɪ bin a Abraham sẽ. Ka a tara sʊɔ 'lɔ mɪ wa kpi ka ba ũu wʊ.

23"A be a kpĩisɪ tẽe, ka a ɪ dɔɔyɛ jie lɛ, ka wʊ gbã nyɛ Abraham tɛɛr jaa ka a Lajarusɪ jĩnɛ a wʊ lõboor.

24Be lɛ wʊ bʊɔl, 'N sãa Abraham, kaa n nɪbaal tɪ na fʊ tʊ̃ a Lajarusɪ ka wʊ 'me kʊ̃ɔ nɪ nubir wa 'maan ma jãlbir, bojũu a wõnõ ma naa ka a bũu pɔ.'

25Tɪchɛ ka a Abraham 'yɛr, 'N bie, tɪɛr kaa fʊn dɔ̃ɔ be a wɛr pɔ dire nʊ̃ɔ, tɪchɛ ka a Lajarusɪ mɪ dire dɔɔyɛ, pʊ̃pãanyã, wʊ mɪ dire naa a nʊ̃ɔ tɪchɛ ka fʊ mɪ dire a dɔɔyɛ.

26A nyã gba ba ɪ yele ɛ, a bɔɔ kpẽɛ nyã na be a sɪ chara pɔ, ka a bala na bʊɔrɔ ɪka ba yi a ka tɪ a yɪ sẽ kʊ̃ tʊ̃ɔ ɛ, ĩsʊɔ jaa kʊ̃ tʊ̃ɔ yi a be tɪ mɪ wa a sɪ sẽ ɛ.'

27"Ka wʊ lɔb nũu 'yɛr, 'Yãayãaabɪlɛ lɛ n sʊɔrɔ, n sãa, tʊ̃ a Lajarusɪ ka wʊ kul a be a sãa yir,

28n tara na yɛɛr anũu wʊ tɪ kpãa ba ka ba taa ɪrɛ mɪ wa wa a dɔɔyɛ nyã pɔ ɛ.'

29Ka Abraham 'yɛr, 'Mosesɪ nɪ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ a lɛ ban sɛb bin ben a ba sẽ, ba chɛlɛ a ala ban 'yɛrɛ.'

30Ka wʊ 'yɛr, 'Kai n sãa Abraham, ala ɪ nɪrɛ lɛ ir a kũu pɔ tɪ 'yɛr kʊ ba ban lɪɛb a ba tɪɛr.'

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

31Ka a Abraham 'yɛr kʋ wʋ, 'Ala ɪ ba kʋ̃ chɛl a lɛ a Mosesɪ nɪ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ na 'yɛr lɪɛb a ba tɪɛr ɛ, nɪrɛ sɔɔ ir kũu pɔ tɪ 'yɛr an ɪn pɔrɔ.' "

Luka 17

1Yesu 'yɛr kʋ a wʋ poturbo, "Yelsɪ ala na vẽ ka nɪrɛ ɪ bier ben be na wa, tɪchɛ nɪrɛ 'lɔ jie an tu wa ben pɔ'yõɔ fʋ pɔ.

2A nɪnyɪnɛ 'lõnõ, bala 'mɔɔ nɪɛr lũ yɔɔl a nyĩe pɔ daa lɔb a man kʋ̃ɔ pɔ, ala sa wʋn na vẽ ka a bʋ̃bil banyãna ĩsʋɔ ɪ bier.

3Yɪ guro yɪ mĩɛ, ala ɪ fʋ yɛbɛ maal fʋn dɛɛr gõ wʋ, 'lɔ wa de a bɔrfʋ vẽ kʋ wʋ.

4Ala ɪ a bɪbir bʋ̃'yen pɔ lɛ wʋ maal fʋ dɛɛr gbɛɛ ayopõi tɪ mɪ lɪɛb wa a gbɛɛ ayopõi wa de bɔrfʋ, vẽ kʋ wʋ."

5Ka a nɪtʋ̃nsɪ 'yɛr, "Sɪ Soro, pʋɔ sɪ sɔɔfʋ."

6Ka a Soro 'yɛr kʋ ba, "Yɪn tara sɔɔfʋ jaa pʋʋr fɪka kõkõɔ bir, yɪn tʋ̃ɔ 'yɛr kʋ a tɪkpẽɛ nyãna, 'Vʋ̃ɔ tɪ ba man pɔ, ka wʋ tu a lɛ yɪn 'yɛr.'

7"Ala ɪ a yɪ ĩsʋɔ tara na gbãgbaa ka wʋ kʋɔrɔ bɪɪ ŋmaara piir, 'lɔ wa yi a tʋ̃mõ jie wa, fʋn 'yɛr wʋ naa ɪka wʋ wa jĩnɛ di ɔ?

8A ba ɪ fʋn 'yɛr wʋ naa, 'Maal a bʋ̃diir fɔɔ na fʋ chɔɔr a fʋ mĩɛ wa ara gu ma, ka n di tɪ nyũ baar ka fʋ mɪ pãa di tɪ nyũ ɛ.'

9Wʋn puor naa a gbãgbaa nyãna wʋn 'yõɔ ka wʋ maal bɪɪ?

10A yɪn mɪ lɛ lɛ, yɪn wa maal ala a jaa Nãaŋmɪn na 'yõɔ yɪ, yɪn 'yɛr naa, 'Saa sɛɛn ɛ, gbãgbaar lɛ sɪ ɪ na sɪ maal a lɛ na ɪ a sɪ tʋ̃mõ.' "

11Yesu den a sɔr chiine a Jerusalɛm, wʋ kpẽn a Samariya nɪ a Galilee chara pɔ.

12Na wʋ chiine kpɛ a tẽbile ĩsʋɔ pɔ, ka a kõkõn pie tuor wʋ a be. Ba ara na tɛɛr jaa13tɪ gboolo bʋɔlɔ, "Nɪkpẽɛ Yesu, kaa sɪ nɪbaal."

14Wʋn nyɛ ba a lɛ, na wʋ 'yɛr kʋ ba, "Yɪ chen tɪ wiil a yɪ mĩɛ kʋ a Juu nɪbɛ bɔɔrlorbo." Ban chen a lɛ, ka a ɪ ba sa naa.

15A ba ĩsʋɔ na nyɛ ka a ɪ wʋ sa naa, wʋ lɪɛb wa de nɛkpẽɛ na wʋ pɛɛrɛ nɪ Nãaŋmɪn.

16Wʋ lon kpa a Yesu gbɛɛ par tɪ puor wʋ, Samariya lɛ wʋ yi.

17Ka a Yesu sʋʋr, "A ba ɪ pie lɛ sa ɛ? Ka nyɪnɛ a pie forbir be?

18Ĩsʋɔ jaa ba lɪɛb wa ɪka wʋ wa puor Nãaŋmɪn yãan ka a sãan nyã ba lɛ ɛ."

19Tɪ pãa 'yɛr kʋ wʋ, "Ir kulo, a fʋ sɔɔfʋ sa fʋ naa."

20A Faraseemɪne lɛ sʋʋr naa Yesu ɪka dabor lɛ a Nãaŋmɪn nãalʋ̃ʋ na wa, ka a Yesu 'yɛr, "Nãaŋmɪn nãalʋ̃ʋ kʋ̃ wa ka ba bõɔn ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Bıı ka nıbɛ 'yɛr, yı nyɛ wʊ ka, bıı yı nyɛ wʊ kasɛn, bojũu Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ ben a yı pɔ.”

22Tı pãa 'yɛr kʊ a poturbo, "Sɔ̃ɔ kɔ̃ɔ waara na a yın wa bʊɔrɔ ıka yı nyɛ a maa Nısaal Bie nı nıbir, tıchɛ yı kʊ̃ nyɛ ma ɛ.

23Nıbɛ na 'yɛr yı naa, 'Kasɛn lɛ wʊ be,' bıı 'Ka lɛ wʊ be.' Yı taa ırɛ wa joro turo ba chiine be ɛ.

24A maa Nısaal Bie bıbir na kaara naa fıka a saa na ma nyır a saaju yi a lõboor nyã tı gbem a lõboor ĩsʊɔ.

25Tıchɛ ın den nie di dɔɔyɛ yele yɔɔ jaa pɔ, ka a dına nıbɛ tɔr ma.

26"Lɛ an dɔ̃ɔ kaara a Nowa sɔ̃ɔ, lɛ mı lɛ an kaara a maa Nısaal Bie sɔ̃ɔ.

27Nıbɛ dire naa na ba nyuro ka dɔɔr nı pɔbɔ kulo taa, tı tãn a bıbir 'lɔ a Nowa na kpɛ a gbor kpɛ̃ɛ pɔ, ka a kʊ̃ɔ paal wa sɔ̃ɔ ba jaa bar.

28"Lɛ mı lɛ a kaara a Lotı sɔ̃ɔ, nıbɛ dire naa, na ba nyuro, na ba daara lıɛb daara, na ba bʊrɔ na ba mıɛrɛ nı yie.

29Tıchɛ a bıbir 'lɔ a Lotı nı wa yi a Sodom bũu nı kʊsılirsı yin saaju lo pɔɔ a nıbɛ ka ba jaa kpi.

30Lɛ lɛ a maa Nısaal Bie bıbir mı na kaara.

31"A bıbir 'lɔ̃nɔ̃, nırɛ na be a wʊ gar ju, ka a wʊ bonsı be a die pɔ, wʊ kʊ̃ suu tı de ɛ. Lɛ mı lɛ nırɛ na be puo pɔ kʊ̃ kul tı de bon ɛ.

32Yı tıɛr a Lotı pɔɔ.

33Ĩsʊɔ jaa na bʊɔrɔ ıka wʊ faa a wa nyɛvʊr na bɔr wʊ naa, nırɛ 'lɔ na lɔb a wʊ nyɛvʊr bar, wʊn tara wʊ naa.

34"N 'yɛrɛ na kʊrɔ yı ıka a tĩsɔɔ 'lɔ̃nɔ̃, nıbɛ ayi na gãn gaa jie, ka a Nãaŋmın wa de bʊ̃'yen tı chɛ bʊ̃'yen bar.

35Ka a pɔbɔ ayi nıɛnɛ jɔ̃, ka a Nãaŋmın de bʊ̃'yen tı chɛ bʊ̃'yen bar.

36Dɔɔr ayi mı na ben puo pɔ, ka a Nãaŋmın wa de ĩsʊɔ tı chɛ bʊ̃'yen bar.”

37Ka ba sʊʊr wʊ, "Sı Soro, nyınɛ?" Ka wʊ 'yɛr, "Jie bʊ̃kũu na be, be lɛ sıdumosı ma loro."

Luka 18

1Yesu pãa lɔb sʊkpa kʊ a wʊ poturbo na wʊ wiil ba a lɛ ban na sʊɔrɔ Nãaŋmın taa baala ɛ.

2Wʊ 'yɛr naa, "A tẽe kɔ̃ɔ pɔ, 'yɛr tɔɔrɔ kɔ̃ɔ dɔ̃ɔ be be, waa joro Nãaŋmın dãbĩɛ ɛ, waa mı kaara nırɛ nıbaal ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Ka a pɔɔ kʋɔr kɔ̃ɔ mɪ be be a tɛ̃e pɔ, na wʋ ma waara a wʋ sɛ̃ wa 'yɛrɛ, "Yɛr faa ma a n sãn sʋɔ sɛ̃.'

4Bojũu, gbɛɛ aŋmɪnɛ jaa lɛ wʋ ma tɔr, tɪ wa 'yɛr kʋ wʋ mĩɛ, 'N gba ba joro Nãaŋmɪn dãbĩɛ ɛ, bɪ kaara nɪrɛ nɪbaal lɛ.

5Tɪchɛ bojũu, a pɔɔ kʋɔr nyãna na yʋɔrɔ dɔ̃ɔnɔ̃ ma, ɪn tɔɔr a wʋ 'yɛr kʋ wʋ ka wʋ ta yʋɔrɔ bala ma ɛ.' "

6Ka a Soro 'yɛr, "Yɪ nyɛ lɛ a 'yɛr tɔɔr filefile nyã na 'yɛr.

7Nãaŋmɪn mɪ kʋ̃ 'yɛr faa a wʋ nɪ-irsɪ na kõnõ kʋrɔ wʋ mɔ̃tɔ̃ɔ nɪ tĩsɔɔ jaa ɛ? Bɪ wʋn lɪɛrɛ ban bara?

8N 'yɛrɛ na kʋrɔ yɪ ɪka Nãaŋmɪn na tɔɔr a ba 'yɛr fɔɔ jaa kʋ ba. A maa Nɪsaal Bie wa lɪɛb wa a wɛr pɔ, ɪn nyɛn nɪbɛ ka ba tara sɔɔfʋ ɔ?"

9Yesu lɛ lɔb sʋkpa de man a nɪbɛ bamɪne na tɪɛr ɪka ba ɪn nɪtorsɪ tɪ kaara a ba taaba pɔrɔ.

10"Nɪbɛ ayi lɛ dɔ̃ɔ do a Nãaŋmɪn puorfʋ yir ɪka ba tɪ sʋɔr Nãaŋmɪn. Ĩsʋɔ ɪn Farasee nɪrɛ, ka a ĩsʋɔ mɪ ɪ lõpodiere.

11Ka a Farasee nɪrɛ 'lɔ ir ara, tɪ sʋɔrɔ a Nãaŋmɪn 'yɛrɛ nɪ, 'Nãaŋmɪn n puor fʋn yãan, nɪ ɪn ba kaara a nɪbɛ bamɪne kaar ɛ, nɪfarba, tʋ̃dɛtʋ̃nbɔ, sɛ̃sɛ̃nbɛ, bɪ a lõpodiere nyã kaar gba ɛ.

12Maa 'lɔ, n ma gal kɔ̃ gbɛɛ ayi daa jaa pɔ, n bonsɪ pie jaa pɔ, n ma ir naa a bʋ̃'yen.'

13Tɪchɛ ka a lõpodiere 'lɔ mɪ ara tɛɛr jaa na wʋ 'wor nuur, waa 'la dʋɔ kaa saaju ɛ, tɪ na wʋ 'yɛr, 'Nãaŋmɪn kaa n nɪbaal, yelbe-ɪrɛ lɛ n ɪ.'

14A lõpodiere nyã yele tor naa a Nãaŋmɪn sɛ̃, ka wʋ lɪɛb kul gar, a Farasee nɪrɛ 'lɔ. Bojũu nɪrɛ jaa na 'mɔɔrɔ wʋ mĩɛ saaju, Nãaŋmɪn na siir wʋ naa, tɪ nɪrɛ nyã mɪ na siir a wʋ mĩɛ, Nãaŋmɪn na 'mɔɔ wʋn saaju."

15Nɪbɛ dɔ̃ɔ waara nɪ bibibil a Yesu sɛ̃ ɪka wʋ sɪr ba, ka a poturbo na nyɛ a lɛ na ba mĩi 'yɔ̃ɔ ba.

16Tɪchɛ ka a Yesu bʋɔl a bibiir ka ba wa a wʋ sɛ̃, ka wʋ 'yɛr, "Yɪ bar a bibiir sɔr ka ba wa a n sɛ̃, na yɪ ta ŋmaa ba sɔr ɛ, bojũu banyãna taaba lɛ so a Nãaŋmɪn nãalʋ̃ʋ.

17Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ yɪ, ĩsʋɔ jaa ba wa de a Nãaŋmɪn nãalʋ̃ʋ nɪtãa a bibibile nyãna kaar ɛ, wʋ kʋ̃ tʋ̃ɔ kpɛ be ɛ."

18A nɪdiere kɔ̃ɔ sʋʋr a Yesu, "Wiwiilsʋ̃, bo lɛ ɪn ɪ naa nyɛ nyɛvʋr na ba tara baarfʋ ɛ?"

19Ka a Yesu sʋʋr wʋ, "Bãa 'yɔ̃ɔ lɛ fʋ bʋɔl ma nɪsʋ̃? Nɪrɛ jaa ba ɪ nɪsʋ̃ ka Nãaŋmɪn tɛɛ ba lɛ ɛ.

20Fʋ bɔ̃ɔ naa a Nãaŋmɪn Nɛɛ. Taa sɛ̃nɛ ɛ, taa kʋrɔ nɪrɛ ɛ, taa juro ɛ, taa ŋmaa jir kara 'yɔ̃ɔ nɪrɛ ɛ, na fʋ 'yɔ̃ɔnɔ̃ a fʋ sãa nɪ a fʋ ma."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Ka a daba 'yɛr, "A anyãna a jaa lɛ n turo a n bile sɔ̃ɔ wa tãn dɪna.”

22Yesu na wõ a nɪtɔ̃ ka wʊ 'yɛr kʊ wʊ, "A chɛ fʊn yelbʊ̃'yen, tɪ da a fʊ bonsɪ a jaa, de põ nɔ̃n dẽme ka a fʊ tara bomo be a saaju, tɪ na fʊ pãa wa turo ma.”

23A daba na wõ a nɪtɔ̃ wʊ pʊɔ sɔ̃ɔ naa, bojũu tara sʊɔ lɛ wʊ ɪ.

24Yesu kaa wʊn tɪ 'yɛr, "An ɪn kpɛ̃ɔ a tara sʊɔ na kpɛ Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ pɔ.

25Sɪrɛ jaa lɛ, an ɪn kɔ̃mɔ̃kɔ̃mɔ̃ nyɔɔma na kpɛ kparpĩi bɔɔ pɔ, gar tara sʊɔ na kpɛ Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ pɔ.”

26Ka a bala na wõ a nɪtɔ̃ sʊʊr a Yesu, "An lɛ na pãa nyɛ faafʊ?”

27Ka a Yesu 'yɛr, "Ala na ɪ tuo nɪrɛ sɛ̃, Nãaŋmɪn sɛ̃ yele jaa ba ɪ tuo ɛ.”

28A Pita 'yɛr kʊ wʊ, "Sɪn bar bonsɪ a jaa, tɪ wa turo fʊ.”

29Ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ, nɪrɛ na bar a wʊ yir, bɪɪ pɔɔ, bɪɪ yɛɛr, bɪɪ a wʊ sãa naa ma, bɪɪ bibiir a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ jũu,

30wʊn nyɛn dɔɔl taa a dɪna nɪ daar kɔ̃ɔ na wa lɔɔn nyɛvʊr na ba tara baarfʊ ɛ.”

31Yesu tɔɔn a Pie nɪ Ayi yin chɛ̃chɛ̃ɛ, tɪ 'yɛr kʊ ba, "Sɪ ben duoro a Jerusalɛm, ala a jaa a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ na sɛb 'yɛr a maa Nɪsaal Bie 'yɛr, an tɪ ɪ naa.

32Ban tɪ nyɔɔ man kʊ a nɪbɛ bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, ka ba la ma, tʊrɔ ma, na ba chɪr nataar 'yɔ̃ɔ ma, na ba ge ma, tɪ kʊ ma.

33Ka a ber ata daar ka n ir ɪ vʊr go.”

34A poturbo ba bɔ̃ɔ a anyãna wʊn 'yɛr par bĩlãa jaa ɛ. A liin ba jaa, baa bɔ̃ɔ a ala wʊn 'yɛrɛ ɛ.

35Yesu na wa gbʊrɔ a Jeriko, jɔ̃ɔ jɛ̃n be a sɔr kõkoor na wʊ sʊɔrɔ.

36Wʊn wa wõ a nɪyɔɔ na chiine tala, a wʊ sʊrɔ, ɪka bo lɛ ɪrɛ.

37Ka ba 'yɛr kʊ wʊ, "Yesu na yi Najaretɪ lɛ tala.”

38A wʊ gboolo, "Yesu, David Bidaba, kaa a n nɪbaal.”

39Ka a bala na de a nie tãn wʊ 'yɛrɛ pɔɔ a nɛɛ, tɪchɛ ka wʊ chɛnɛ gboolo bʊɔlɔ, "Yesu, David Bidaba, kaa n nɪbaal.”

40Ka Yesu tɛɛ ara tɪ 'yɛr ɪka ba tara a daba waan. Lɛ a jɔ̃ɔ na wa gbʊr a Yesu ka wʊ sʊʊr wʊ,

41"Bo lɛ fʊ bʊɔrɔ ɪka n ɪ kʊ fʊ?" Ka a jɔ̃ɔ 'yɛr, "N Soro n bʊɔrɔ naa ɪka n nyɛrɛ.”

42Ka a Yesu 'yɛr, "Nyɛrɛ a fʊ sɔɔfʊ sa fʊ naa.”

43Ajienaa ka a ɪ wʊ nyɛrɛ naa, na wʊ dãna Nãaŋmɪn turo nɪ a Yesu. A nɪbɛ ba jaa na wa nyɛ a lɛ, ba mɪ dãna naa a Nãaŋmɪn.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Luka 19

1Yesu kpɛ̃n a Jeriko tẽe pɔ tala.

2Ka a daba kɔ̃ɔ be be ban bʊɔlɔ Jakiyas, 'lɔ lɛ ɪ a lõpodierbe nɪkpɛ̃ɛ na wʊ ɪ tara sʊɔ.

3Wʊ bʊɔrɔ naa ɪka wʊ nyɛ Yesu nɪ nɪbir, tɪchɛ ka a nɪbɛ waa, a wʊ kʊ̃ tʊ̃ɔ nyɛ wʊ ɛ, bojũu nɪŋmaa lɛ wʊ ɪ.

4Be lɛ wʊ de nie jo chen tɪ do kɔ̃kɔ̃ɔ tɪɛ ju ɪka wʊ nyɛ a Yesu an ɪ a be lɛ wʊ tu tala.

5Yesu na wa ta a tɪɛ pĩlem, wʊ dʊɔn bʊɔl wʊ, "Jakiyas wa suu fɔɔ, a fʊ yir lɛ ɪn gã dɪna."

6Ka a Jakiyas suu fɔɔ jaa na wʊ tuor de a Yesu nɪ pʊpɛl.

7A nɪbɛ ba jaa nyɛn a lɛ na ba piel hũhũnõ 'yɛrɛ, "Wʊ ben na tɪ kpɛ a yelbe-ɪrɛ nyãna sãan."

8Tɪchɛ ka a Jakiyas ir ara tɪ 'yɛr kʊ a Yesu, "Nyɛ n Soro, ɪn põ naa a n bʊ̃tarsɪ ŋmaa, naa kʊ a nɔ̃n dẽme, ala ɪ n mɪ fɔl nɪrɛ jaa bon, ɪn yab a lɛ dɔɔl gbɛɛ anaar."

9A Yesu 'yɛr kʊ wʊ, "Dɪna faafʊ wan a yir nyã pɔ, bojũu a daba nyã mɪ ɪn a Abraham bie.

10Bojũu a maa Nɪsaal Bie wa naa ɪka n wa bɔ na n faa a bala na bɔr."

11Ban chɛlɛ a anyãna ka wʊ lɔb sʊkpa kʊ ba, bojũu ba gbʊrɔ naa a Jerusalɛm ka nɪbɛ tɪɛr ɪka a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ na tɔɔn daa yi ajienaa.

12Wʊ 'yɛr kʊ ba, "Nãbie ĩsʊɔ lɛ ir na chen a tẽtɛɛr ĩsʊɔ ka ba tɪ su wʊ nãa, ka wʊ lɪɛb wa.

13Na wʊ bʊɔl a wʊ gbãgbaar pie na wʊ de a sɛlbie pie na wʊ kʊ ba tɪ 'yɛr, 'Yɪ de a libie anyãna tʊ̃nõ nɪ, wa tãn a sɔ̃ɔ 'lɔ ɪn na lɪɛb wa.'

14Tɪchɛ ka a wʊ tẽe dẽme 'laar wʊ, ir nɪbɛ tʊ̃ wʊn chen baar ka ba tɪ 'yɛr ɪka, 'Baa bʊɔrɔ a daba nyã ɪka wʊ wa ɪ a ba nãa ɛ.'

15"Wʊ din a nãa na wʊ lɪɛb wa a wʊ tẽe, wʊ wa tʊ̃n bʊɔl a wʊ gbãgbaar bala wʊn kʊ a libie ka ba wa a wʊ sʊʊr kaa a lɛ ban tʊ̃n a libie.

16A 'lɔ na de nie wa 'yɛr naa, 'Nɪkpɛ̃ɛ, a fʊ libir dɔɔn pie dɔɔl.'

17Ka a nɪkpɛ̃ɛ 'yɛr, 'Fʊ maal vɪla fʊn ben tara yelmĩɛ nɪ a bʊ̃bile nyã, ɪn vɛ̃ naa ka fʊ kaara tẽn pie.'

18A ayi sʊɔ wa 'yɛr, 'Nɪkpɛ̃ɛ, a fʊ libir mɪ dɔɔn anũu dɔɔl.'

19Ka a wʊ nɪkpɛ̃ɛ 'yɛr, 'Mɪ kaara tẽn anũu.'

20"Ka ata sʊɔ mɪ wa 'yɛr, 'Nɪkpɛ̃ɛ nyɛ a fʊ libir ɪn lũ 'yɔ̃ɔ fɔbaa pɔ bin.

21N joro fʊn dãbĩɛ, bojũu a fʊ yele kpɛ̃mɛ naa. Fʊ ma den a jie 'lɔ fʊn ba bin ɛ, na fʊ ŋma a jie 'lɔ fʊn ba bʊr ɛ.'

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Ka a wʊ nɪkpɛ̃ɛ 'yɛr, 'A fʊ nɛɛ 'yɛrbie lɛ ɪn de tɔɔr a fʊ 'yɛr, gbãgbadɛɛr lɛ fʊ ɪ. Fʊ̃ʊ mĩɛ bɔ̃ɔn naa ɪka a n yele kpɛ̃mɛ naa, ma de a be ɪn ba bin ɛ, na n ma ŋmara a jie 'lɔ ɪn ba bʊr ɛ.

23Bo lɛ so ka faa de a n libir tɪ 'yɔ̃ɔ a be a libie binfʊ jie ɛ, ɪn ben ta wa, n kʊ̃ naa de ka bon dɔɔl ɛ?'

24Tɪ pãa 'yɛr kʊ a bala na ara a be, 'Yɪ faa a libir 'lɔ a wʊ sɛ̃, na yɪ kʊ a 'lɔ na tara a libie pie.'

25Ka ba 'yɛr, 'Nɪkpɛ̃ɛ, pie lɛ wʊ tara.'

26Wʊ 'yɛr naa, 'N 'yɛrɛ yɪ naa ɪka nɪrɛ 'lɔ na tara wʊn lɛ nyɛn dɔɔl, tɪchɛ nɪrɛ 'lɔ na ba tara ɛ, tɪ tara bĩlãa ban den a bĩlãa ala.

27Tɪchɛ a n dɔ̃dẽme bala na ba bʊɔrɔ ma ɪka n ɪ a ba nãa ɛ, yɪ nyɔɔr ba waan wa kʊ a ka a n niem.' "

28Yesu na 'yɛr a anyãna baar wʊ de ban nie ka ba duoro a Jerusalɛm.

29A lɛ wʊn wa gbʊrɔ a Betefagɪ nɪ a Betanɪ, tɔ̃ɔ ben be ka ba bʊɔlɔ Olive Tɪr Tɔ̃ɔ, wʊ tʊ̃ naa a wʊ poturbo ayi tɪ 'yɛr kʊ ba.

30"Yɪ chen a tẽbile 'lɔ a yɪ niem, yɪn wa kpɪɛrɛ a tẽe pɔ yɪn nyɛn bʊ̃pɔlbile ban lʊ̃, baa do wʊ jaa sɛrɛ ɛ, yɪ for wʊ waan.

31Ala ɪ nɪrɛ wa sʊʊr yɪ naa, 'Ɔmɪnɛ a yɪ foro a bʊ̃pɔlbile?' Yɪ 'yɛr wʊ, 'A sɪ Soro lɛ bʊɔrɔ wʊ.' "

32A bala wʊn tʊ̃ chen tɪ nyɛ a lɛ nɛ wʊn 'yɛr ba.

33Ban wa foro a bʊ̃pɔlbile, a bʊ̃pɔlbile dẽme sʊʊr ba naa, "Ɔmɪnɛ a yɪ foro a bʊ̃pɔlbile?"

34A ba 'yɛr, "A sɪ Soro lɛ bʊɔrɔ wʊ."

35Ba waan naa a bʊ̃pɔlbile wa kʊ a Yesu, na ba 'yɪɛr a ba fɔɔr dɔɔl a bʊ̃pɔlbile ju, tɪ nyɔɔ a Yesu ka wʊ do jĩnɛ.

36A lɛ wʊn chiine, lɛ mɪ lɛ a nɪbɛ 'yɪɛrɛ a fɔɔr den a sɔr.

37Wʊn chen wa gbʊrɔ a jie a sɔr na suu a Olive Tɪr Tɔ̃ɔ ju, a nɪyɔɔ bala na turo wʊ piel chɪlɛ nɪ nɛkpɛ̃ɛ na ba pɛɛrɛ Nãaŋmɪn a nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ ala a jaa ban nyɛ jʊ̃u.

38"Nãaŋmɪn wʊ sʊ̃ʊ a nãa 'lɔ wʊn tʊ̃! Nyã'maar ben a saaju, ka a tɪr be a saaju jaa saaju."

39Ka a Faraseemɪne na be a nɪyɔɔ bala pɔ, 'yɛr kʊ a Yesu, "Wiwile tãn a fʊ poturbo a ba bar a gɔ̃n."

40A Yesu 'yɛr kʊ ba, "Ala ɪ ba bar a gɔ̃n, kʊsɪbɛ na pɔɔrɔ naa gɔ̃mɔ̃."

41Yesu na wa tara a Jerusalɛm na wʊ nyɛ a tẽe wʊ kõn kʊ wʊ,

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

42tı 'yɛr, "Ala ı a fʋ̃ʋ, fʋ̃ʋ gba ta bɔ̃ɔ a bon 'lɔ a dına bıbir nı taa waan nyã'maar, tıchɛ a sɔɔl naa a fʋ sɛ̃.

43A bıbir na wa vıɛ yı naa, ka a yı dɔ̃dɛ̃me wa jilʋ̃ yı gʋɔr gʋɔr a jie wʋ jaa.

44Ban nɛb yın ŋmɛr nı a yı bibiir nı a yı tɛ̃e ba kʋ̃ wa bar kʋsır ka wʋ dɔɔl wʋ tɔ ju ɛ, bojũu yaa tıɛr tɔ a sɔ̃ɔ a Nãaŋmın na waara a yı sɛ̃ ɛ.”

45Wʋ pãa tı kpɛ naa a Nãaŋmın puorfʋ yir bɛchaar pɔ na wʋ piel dire a bala na daara bara.

46Na wʋ 'yɛr kʋ ba, "A sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ ıka, 'A n yir na ı naa a puorfʋ jie,' tıchɛ ka a yın maal wʋ a 'nãnyisı sɔɔlfʋ jie.' “

47Bıbir jaa lɛ wʋ wile ba be a Nãaŋmın puorfʋ yir, tıchɛ ka a Juu nıbɛ bɔɔrlo nıbɛrɛ nı a Mosesı Nɛɛ wiwiilbe nı a nıbɛrɛ bʋɔrɔ a wʋ kʋfʋ.

48Tıchɛ baa bɔ̃ɔ lɛ ban na ı ɛ, bojũu nıbɛ ba jaa 'yɔ̃ɔn toor chɛlɛ a wʋ 'yɛr.

Luka 20

1A bıbir ĩsʋɔ Yesu ben a Nãaŋmın puorfʋ yir bɛchaar pɔ, wile a nıbɛ 'yɛrɛ a Nãaŋmın 'yɛr nʋ̃ɔ kʋrɔ ba. Ka a Juu nıbɛ bɔɔrlo nıbɛrɛ nı a Mosesı Nɛɛ wiwiilbe nı a nıbɛrɛ wa a wʋ sɛ̃.

2Na ba sʋʋr wʋ, "'Yɛr kʋ sı a jie fʋn nyɛ a sɔr maala nı a anyãna, an kʋ fʋ a sɔr nyã?”

3Ka a Yesu mı 'yɛr, "N tara na sʋʋrfʋ na sʋʋr yı.

4A Jɔɔn na dɔ̃ɔ suoro a nıbɛ a Nãaŋmın kʋ̃ɔ an lɛ 'yɔ̃ɔ wʋ, Nãaŋmın lɛ 'yɔ̃ɔ bıı nırɛ lɛ 'yɔ̃ɔ wʋ?”

5A ba lıɛb guor taa 'yɛrɛ, "Ala ı sı ben 'yɛr ıka Nãaŋmın lɛ 'yɔ̃ɔ wʋ, wʋn lıɛb sʋʋr sı, ŋmınɛ a saa sɔɔ de wʋ ɛ?

6Tıchɛ sın mı 'yɛr ıka nırɛ lɛ 'yɔ̃ɔ wʋ, a nıbɛ ba jaa na lɔb sın nı kʋsıbɛ, bojũu ba jaa sɔɔn de ıka Nãaŋmın 'yɛ'yɛrɛ lɛ wʋ ı.”

7Be lɛ a ba 'yɛr, "Saa bɔ̃ɔ a jie an yi ɛ.”

8A Yesu mı 'yɛr kʋ ba, "N mı kʋ̃ 'yɛr kʋ yı a jie ın nyɛ a sɔr maala nı a anyãna ɛ.”

9Yesu chɛnɛ na 'yɛrɛ nı a nıbɛ na wʋ lɔb a sʋkpa nyã kʋ ba, "Daba lɛ bʋr a tıwɔ̃nsı de kʋ tʋ̃tʋ̃nbɔ a ba kaara, tı yɔ chen tɛɛr na wʋ tı kor be jaa.

10Ka a tır wɔ̃mɔ̃ mʋɔfʋ sɔ̃ɔ wa ta ka wʋ ir a tʋ̃tʋ̃nɔ̃ ĩsʋɔ tʋ̃ a bala na kaara wʋ a puo ka ba pɔr a wɔ̃mɔ̃ amıne tır. Tıchɛ ka a nıbɛ bala ŋme wʋ bar ka wʋ kul nʋ̃jaal.

11Ka wʋ lɛ tʋ̃ a tʋ̃tʋ̃nɔ̃ ĩsʋɔ go, tıchɛ a 'lɔ mı ba lɛ ŋme ŋme naa tı tu tu wʋ bar, ka wʋ mı lıɛb kul a nʋ̃jaala.

12Ka wʋ lɛ maal tʋ̃ a ata sʋɔ ka ba ŋme a 'lɔ 'yɔ̃ɔ baal 'mɔɔ lɔb bar a yõo.

13"A puo sʋɔ pãa 'yɛr, 'Ɔmınɛ lɛ ın ı? ln tʋ̃n a n bidanʋ̃naa amıne sɛ̃ ban jo wʋn vĩ.’

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14Tıchɛ a tʊ̃tʊ̃nbɔ na wa nyɛ a bidaba na waara a ba guor taa 'yɛr, 'Nyã lɛ ı a bʊ̃dire, yı ı a sı kʊ wʊ bar tı de a bonsı.'

15Na ba nyɔɔ wʊ vu yin a puo kõkoor na ba tı kʊ wʊ. Bo lɛ a puo sʊɔ na wa ı a nıbɛ banyãna?

16Wʊn wa kʊ naa a nıbɛ banyãna bar, tı de a puo kʊ nıyor." Lɛ a nıbɛ na wa wõ a 'yɛrbir nyã a ba 'yɛr, "A kʊ̃ tʊ̃ɔ ı a lɛ ɛ."

17Ka a Yesu kaa ba a lɛ a tʊ̃ıı tı sʊʊr, "Ala ı a kʊ̃ ı a lɛ ɛ, a par nı bo an sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ ıka, 'A kʊsır 'lɔ a mımıɛrbɛ na tɔr lɛ ı a kʊsır ju?'

18Ĩsʊɔ jaa wa lo a kʊsır nyã ju na kar kara, tıchɛ 'lɔ mı wa lo dib ĩsʊɔ wʊn pʊrpʊr wʊ naa."

19Ka a Mosesı nɛɛ wiwiilbe nı a Juu nıbɛ bɔɔrlo nıbɛrɛ kaara sɔr 'lɔ ban na tu nyɔɔ wʊ fɔɔ, bojũu ba bɔ̃ɔn naa ıka bala lɛ wʊ lɔb a sʊkpa gbɛb, tıchɛ na ba joro a nıbɛ dãbĩɛ.

20Ba jʊrɔ naa Yesu, na ba ir nıbɛ tʊ̃ ka ba tı maala fıka nısʊ̃n tı jʊrɔ wʊ. Ba bʊɔrɔ naa ıka ba wõ a wʊ nɛɛ 'yɛrbie de nyɔɔn wʊ 'yɔ̃ɔ kpɛ̃ɔ sʊɔ nũu pɔ, na ı a paal nıkpɛ̃ɛ.

21A nɛbɛr nıbɛ banyãna sʊʊr wʊ naa, "Wiwile sı bɔ̃ɔ naa ıka fʊ ma 'yɛr naa na fʊ wiil a lɛ na tor, faa 'yɔ̃ɔnɔ̃ nıbɛ gar taa ɛ, tıchɛ na fʊ wile a nıbɛ Nãaŋmın sɔr nı yelmĩɛ.

22Sɔr ben be a sın yab a lõpo kʊ a Nãkpɛ̃ɛ Siisa bıı sɔr ba be be ɛ?"

23Yesu nyɛn a ba yɛ̃ na wʊ 'yɛr kʊ ba,

24"Yı wiil ma a libikur. An ju ŋmaa nı a wʊ yuor lɛ be be?"

25A ba 'yɛr, "A Nãkpɛ̃ɛ Siisa lɛ." A wʊ 'yɛr kʊ ba. "Yı kʊ a Nãkpɛ̃ɛ Siisa a ala na ı a Nãkpɛ̃ɛ Siisa bon na yı mı de a ala na ı a Nãaŋmın bon mı kʊ a Nãaŋmın."

26Ba bɛr wʊn a nɛɛ faa a anyãna wʊn 'yɛr a chãsara, ka nɛɛr 'maa ba nı a 'yɛr nyãna wʊn 'yɛr, a ba ı gbulo gbulo.

27A Saduseemıne na 'yɛr ıka a kũu pɔ irfʊ ba be be ɛ, bamıne wan a Yesu sɛ̃ wa sʊʊr wʊ.

28"Wiwile, Mosesı sɛb 'yɔ̃ɔ a wʊ gãn pɔ kʊ sı ıka, ala ı daba kul pɔɔ na wʊ wa kpi, tıchɛ ka a pɔɔ ba dɔɔ bie ɛ, a yɛbɛ wʊ de a pɔɔ kʊɔr kul na wʊ dɔɔ bie kʊ a yɛbɛ.

29Yɛɛr ayopõi lɛ dɔ̃ɔ be be, ka a ba kpɛ̃ɛ kul pɔɔ na wʊ kpi, tı baa dɔɔ bie ɛ.

30Ka a wʊ turo

31nı a ata sʊɔ mı kul a pɔɔ, tı kpi, lɛ a yɛɛr ayopõi bala mı, kul a pɔɔ tı kpi baa dɔɔ bie ɛ.

32A baaraa jaa ka a pɔɔ mı kpi.

33An be a lɛ, bala wa ir a kũu pɔ, buor sʊɔ pɔɔ lɛ wʊn ı, an ı ba jaa ayopõi kul wʊ naa?"

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

34A Yesu 'yɛr kʊ ba, "Nɪbɛ na be ka a wɛr pɔ, kulo nɪ taa.

35Tɪchɛ a bala na sɛɛn na ir a kũu pɔ a bɪbir 'lɔ, bala ba kulo taa ɛ.

36Bala kʊ̃ lɛ kpi go ɛ, nɪtãa lɛ a malakasɪ na ba kpire ɛ. Ba ɪ naa Nãaŋmɪn bibiir an ɪ bala lɛ ɪ a kũu pɔ irfʊ bibiir.

37A kũu pɔ irfʊ, Mosesɪ mɪ wiil sɪ naa ɪka a ɪn yelmĩɛ a lɛ wʊn sɛb a wʊ gãn pɔ, a Nãaŋmɪn na 'yɛrɛ nɪ wʊ a tɪbile na 'lɪrɛ a bũu, ka wʊ sɛb ɪka Nãaŋmɪn bʊɔl wʊ mĩɛ, Abraham, Isaakɪ nɪ a Jekɔb Nãaŋmɪn.

38Waa ɪ kũn Nãaŋmɪn ɛ, tɪchɛ wʊ ɪn a vʊɛ Nãaŋmɪn a wʊ 'yɔ̃ɔ lɛ ba jaa ɪ vʊɛ."

39Ka a Mosesɪ nɛɛ wiwiilbe bamɪne 'yɛr, "Wiwile, fʊ 'yɛr vɪla."

40Nɪrɛ jaa ba lɛ 'la sʊʊr wʊ go ɛ.

41Yesu pãa sʊʊr ba naa, "Ŋmɪnɛ lɛ a ɪ ka a nɪbɛ 'yɛrɛ ɪka a Kɪrɪsɪto ɪn a Nãa David Bidaba?

42A Nãa David mĩɛ 'yɛr a wʊ yiel gãn pɔ, 'A n Soro Nãaŋmɪn 'yɛr kʊ a n Soro nyã wʊn ir, "Jĩnɛ a n nũsʊ̃ɔ jie,

43ka n wa de a fʊ dɔ̃dẽme bin a fʊ gbɛɛ pĩlem." '

44A Nãa David bʊɔl wʊ naa a wʊ Soro, ŋmɪnɛ wʊn lɛ ɪrɛ wa ɪ a wʊ bie?"

45A nɪbɛ na chɛlɛ a lɛ wʊn 'yɛrɛ, ka Yesu 'yɛr kʊ a poturbo.

46"Yɪ gu yɪ mĩɛ a Mosesɪ nɛɛ wiwiilbe 'yɔ̃ɔ. Ba nʊ̃ naa fuu vɛɛsɪ sufʊ, na ba nʊ̃ ɪka ba puoro ba a dar pɔ. A ba lɔ̃ɔfʊ yie a niem lɛ ba ma jĩnɛ na ba jĩnɛ a jibɛrɛ jie bala wa lɔ̃ɔ dire.

47Bala lɛ ma fɔlɔ a pɔɔ kɔɛ yie na ba ma sʊɔr Nãaŋmɪn kor bʊɔrɔ ɪka a nɪbɛ ba kaara ba. Ban nyɛn ge dɛɛr."

Luka 21

1Yesu dʊɔn kaa nyɛ a tara dẽme na 'yɔ̃ɔnɔ̃ a ba libie be a Nãaŋmɪn puorfʊ yir.

2Wʊ nyɛn pɔɔ kʊɔr nɔ̃ɔ sʊɔ mɪ na 'yɔ̃ɔ kobsɪ ayi.

3A Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ ɪka a pɔɔ kʊɔr nɔ̃ɔ sʊɔ nyã 'yɔ̃ɔn gar ba jaa.

4A nɪbɛ banyãna ma ir 'yɔ̃ɔ tɪ chɛ a libie amɪne, tɪchɛ a pɔɔ nyã bon jaa wʊn tara lɛ wʊ de 'yɔ̃ɔ."

5A Yesu poturbo bamɪne 'yɛrɛ na a lɛ ban maal a Nãaŋmɪn puorfʊ yir nɪ a kʊsɪr vɪɛlsɪ, nɪ a kʊfʊsɪ ban kʊ Nãaŋmɪn. Tɪchɛ ka Yesu 'yɛr kʊ ba,

6"A kʊsɪbɛ anyãna yɪn nyɛ a kana, sɔ̃ɔ waara naa, ĩsʊɔ jaa kʊ̃ dɔɔl a wʊ tɔ ju ɛ, a jaa na wɛl gã tẽe."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Ka ba sʊʊr wʊ, "Wiwile, dabor lɛ an ɪ? Bo lɛ na ɪ a jĩnɛ ala wa bʊɔrɔ a ɪfʊ?”

8A wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yɪ gu yɪ mĩɛ ka nɪrɛ taa bɛl yɪ ɛ. Bojũu nɪyɔɔ lɛ na de a n yuor waan wa 'yɛrɛ ɪka, 'Maa lɛ ba ɪ,' ka a ɪ, 'Sɔ̃ɔ gbʊr naa.' Yɪ taa turo ba ɛ.

9Yɪn wa wõ jɛɛr nɪ faa taa, yɪ ta vɛ̃ ka dãbĩɛ kpɛ yɪ ɛ. A anyãna lɛ na de nie wa, tɪchɛ a ba ɪ a baarfʊ lɛ ɛ.”

10Tɪ pãa 'yɛr kʊ ba, "Nɪbɛ na ir tɪ jɛɛr nɪ a tẽe ĩsʊɔ nɪbɛ, ka a nãmɪne mɪ ir jɛɛrɛ taa.

11A tẽe na mɪr naa a jie wʊ jaa ka a kɔ̃ lo ka a baal dɛbɛ de jiir a jaa ka a dãbĩɛ nɪ jĩnɛ yi saaju.

12"Sɛrɛ tɪchɛ ka anyãna na wa ɪ ban ge yɪ naa, na ba nyɔɔr yɪ chiin a lɔ̃ɔfʊ jiir na ba fɪr yɪ chiin tɪ pɔɔ. Ban fɪr yɪn chiin a nãmɪne yie nɪ a paal nɪbɛrɛ jie a n yuor jũu.

13A anyãna na kʊ yɪn sɔr ka yɪ di a n dãasɪɛ kʊ ba.

14Tɪchɛ yɪ ta ɪ ka a ɪ yɪ tɪɛrɛ a lɛ yɪn na tɪ 'yɛr faa yɪ mĩɛ ɛ.

15Bojũu maa lɛ na kʊ yɪ a 'yɛr nɪ a yɛ̃ ka a yɪ sãma dẽme kʊ̃ tʊ̃ɔ nyɛ jie chɪr yɪ ɛ.

16A yɪ sãamɪne nɪ a yɪ mamɪne, yɛɛr nɪ a yɪ bal nɪbɛ nɪ a yɪ barmɪne na gar 'yɔ̃ɔ yɪ ka ba kʊ a yɪ bamɪne.

17Nɪbɛ ba jaa na 'laar yɪ naa a maa jũu.

18Tɪchɛ a yɪ jukɔɔlbir kʊ̃ wa wɛ ɛ.

19Yɪn chɛnɛ sɔɔ Nãaŋmɪn nɪ yelmĩɛ yɪn faan yɪ mĩɛ.

20"Yɪn wa nyɛ a sojasɪ a ba wa ŋmaa jilʊ̃ a Jerusalɛm, yɪ bɔ̃ɔ ɪka a wʊ wɛlfʊ gbʊr jaa yɛ̃yɛ̃.

21Ka a bala na pãa be a Judiya ba joro duoro a tɔ̃n jur. A bala mɪ na be a a Jerusalɛm tẽe pɔ, yɪ joro yire, ka a bala mɪ na be a tẽe kõkoor ba ta lɛ kpɛ a tẽe pɔ go ɛ.

22A sɔ̃ɔ nyãna lɛ a Nãaŋmɪn na kpãa a Isɪral nɪbɛ, a kpãafʊ nyã na ɪn a lɛ ban sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ.

23A bɪbir nyã na ɪn wõm kʊ a pɔɔ pʊʊr nɪ a bipɪlɛ dẽme, dɔɔyɛ kpɛ̃ɛ na ben a wɛr pɔ, bojũu Nãaŋmɪn suur lɛ dire a wʊ nɪbɛ.

24Sɔkpɛ̃ɛ lɛ ban kʊn ba, tɪ nyɔɔr ba nɪpɔɔrsɪ kaar kʊ a paalsɪ. Ka a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ na nɛɛrɛ naa a Jerusalɛm wa tɪ tãn a sɔ̃ɔ 'lɔ a Nãaŋmɪn na 'yɔ̃ɔ kʊ ba.

25"Yɪn nyɛn jĩnsɪ a mɔ̃tɔ̃ɔ pɔ, ŋmɛra pɔ nɪ a ŋmɛrbie pɔ. Tuo na pɔɔn nɪbʊrɔ jaa na be ka wɛr ju, ka dãbĩɛ kpɛ a nɪbɛ, a man kpɛ̃ɛ kʊ̃ɔ na kara na a ɔɔrɔ.

26Dãbĩɛ nyã na vɛ̃ naa ka a nɪbɛ pɛl, bojũu ba bɔ̃ɔn naa a dɔɔyɛ nyã na waara a wɛr pɔ, a saaju bomo a jaa na dɔ̃ɔnɔ̃ naa.

27A daar 'lɔ̃nɔ̃ lɛ ban nyɛ a maa Nɪsaal Bie na yi a julõjuur pɔ, waara nɪ a kpɛ̃ɔ nɪ a tɪr kpɛ̃ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28A yele anyãna wa ɪrɛ, yɪ ir ara tɪ jɛɛr a yɪ jur, bojũu a yɪ faafʋ gbʋrɔ naa.”

29Sʋkpa nyã lɛ a Yesu lɔb kʋ ba, na wa 'yɛr, "Yɪ kaa a pɔlpɔl tɪɛ nɪ a tɪɪr a jaa.

30Yɪn wa nyɛ ka a tʋɔrɔ a vaar yɪ ma bɔ̃ɔn naa ɪka tʋl tara naa.

31A lɛ mɪ lɛ, yɪn wa nyɛ a yelsɪ anyãna ka a ɪrɛ, yɪ bɔ̃ɔn ɪka a Nãaŋmɪn nãalʋ̃ʋ gbʋr naa.

32"Yelmĩɛ jaa lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ yɪ ɪka nɪsaal jaa kʋ̃ kpi baar ɛ, tɪchɛ ka a yelsɪ anyãna ɪ ɛ.

33A saaju nɪ a tẽe, a jaa na wa baaraa, tɪchɛ a maa 'yɛrbie kʋ̃ wa baar ɛ.

34"Yɪ guro yɪ mĩɛ, ka a yɪ nyãa taa pɔɔ ɛ, nɪ dãa kuolfʋ nɪ a ĩgãn nyã bʋ̃bʋɔrsɪ ka a bɪbir nyã taa wa dũu yɪ fɪka chɛbaa na tɛb ɛ.

35Bojũu a lɛ na ɪ ɪn na wa, pɔɔn nɪrɛ jaa na be ka a wɛr nyã pɔ.

36Yɪ kaara na yɪ sʋɔrɔ Nãaŋmɪn, na yɪ tʋ̃ɔ jo yi a ala a jaa na wa wa ɪ pɔ, na yɪn tʋ̃ɔ ara a maa Nɪsaal Bie niem.”

37A Yesu ma wile naa a nɪbɛ be a Nãaŋmɪn puorfʋ yir, tɪchɛ ka a tĩsɔɔ ka wʋ ma do a tɔ̃ɔ 'lɔ ban bʋɔlɔ a Olive Tɪɪr Tɔ̃ɔ tɪ gã a be.

38Ka a nɪbɛ ma chɛnɛ ŋmaa ir a bibio wa be a Nãaŋmɪn puorfʋ yir ɪka ba wa chɛl a wʋ 'yɛr.

Luka 22

1A Paanʋ̃kõo Lɔ̃ɔfʋ ban bʋɔlɔ a Gõl Bar Difʋ gbʋrɔ naa.

2Ka a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe bʋɔrɔ sɔr 'lɔ ban na tu nyɔɔ a Yesu jaa jom, bojũu ba joro naa a nɪbɛ dãbĩɛ.

3Ka a Satan pãa kpɛ a Judas na yi a Isɪkariyot na ɪ a nɪtʋ̃nsɪ pie nɪ ayi ĩsʋɔ.

4Wʋ ir chen a bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a Nãaŋmɪn puorfʋ yir gugurbo sɛ̃, ka ba tɪ man taa lɛ wʋn na ɪ, ka ba nyɔɔ a Yesu.

5Ba pʋɔ pɛl naa ka ba sɔɔ ɪka ban kʋ wʋ naa libie.

6Judas sɔɔ naa na wʋ kaara bʋɔrɔ sɔr 'lɔ wʋn na nyɔɔ a Yesu kʋ ba ka a nɪyɔɔ ba be be ɛ.

7A Paanʋ̃kõo bɪbir vɪɛ naa, ka ban kʋ a Gõl Bar Difʋ pɛr.

8Yesu tʋ̃n a Pita nɪ Jɔɔn na wʋ 'yɛr, "Yɪ chen tɪ chɔɔr jie ka sɪ chen tɪ di a Gõl Bar Difʋ.”

9Ka ba sʋʋr wʋ, "Nyɪnɛ lɛ fʋ bʋɔrɔ ɪka sɪ chen tɪ chɔɔr?”

10A wʋ 'yɛr, "Yɪn wa tɪ kpɛ a tẽe pɔ, yɪn tuor daba na tuo kʋ̃ɔ nɪ yuor yɪ turo wʋ tɪ kpɛ̃n a yir 'lɔ pɔ wʋn kpɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Na yı tı 'yɛr a yir sʋɔ, a wiwile lɛ 'yɛr ıka sı wa sʋʋr fʋ kaa, ka nyınɛ lɛ a sãanba die be, ka 'lɔ naa wʋ poturbo na wa di a Gõl Bar Difʋ?

12Wʋn wiil yın bɔɔpıɛ dikpɛ̃ɛ ban chɔɔr yı maal a bʋ̃diir a be.”

13Ba chen tı nyɛ a lɛ nɛ a Yesu na 'yɛr na ba chɔɔr a bʋ̃diir a be.

14A sɔ̃ɔ na wa ta Yesu nı a wʋ nıtʋ̃nsı wa jĩnɛ naa a bʋ̃diir par.

15Be lɛ wʋ 'yɛr kʋ ba, "N bʋɔrɔ na yɔɔ jaa ıka n 'mataa din yı a Gõl Bar nyã bʋ̃diir tı na n di a dɔɔyɛ.

16Bojũu n 'yɛrɛ na kʋrɔ yı ıka n kʋ̃ lɛ di yaa go ɛ, wa tı tãn yele jaa na maal baar a Nãaŋmın nãalʋ̃ʋ pɔ.”

17Wʋn wa de a dãa naa ŋmele wʋ puor Nãaŋmın yãan tı 'yɛr kʋ a wʋ nıtʋ̃nsı, "Yı de a anyã nyũ lʋɔr taa.

18Bojũu n 'yɛrɛ na kʋrɔ yı ıka n kʋ̃ lɛ nyũ a dãa anyãna go ɛ, tı tãn a Nãaŋmın nãalʋ̃ʋ waa daar.”

19Wʋ lɛ den a paanʋ̃ɔ puor Nãaŋmın yãan tı na wʋ ŋma de kʋ ba tı 'yɛr, "A maa ĩgãn lɛ a nyãna ın diere kʋrɔ yı, yı maala a nıtɔ̃ tıɛrɛ nı ma.”

20Lɛ nı wʋ ju lɛ ban wa di baar wʋ den a ŋmele tı 'yɛr, "A ŋmele nyã ın a nɛtır paalaa na ı a maa jũı na kpaar a yı jũu.

21"Tıchɛ a 'lɔ na garʋ 'yɔ̃ɔ ma lɛ n 'mataa dire nı a bʋ̃diir.

22A maa Nısaal Bie na chen naa nıtãa lɛ a Nãaŋmın na bin, tıchɛ nɛbier ben a nırɛ 'lɔ na garʋ 'yɔ̃ɔ ma.”

23A ba piel sʋrɔ taa ıka a ba buor sʋɔ lɛ na pãa tʋ̃ a nıtɔ̃.

24Ka nɛchırɛ mı ir a nıtʋ̃nsı pɔ, a ba chırɛ taa bʋɔrɔ ıka ba bɔ̃ɔ buor sʋɔ lɛ na ı a ba jaa nıkpɛ̃ɛ.

25A Yesu 'yɛr kʋ ba, "A bala na ba ı a Juu nıbɛ nãmıne ɛ, ma fırɛ naa a nıbɛ, ka a bala mı na wile a ba kpĩɛn bʋɔlɔ ba mĩɛ, nısʋ̃nbɔ.

26Tıchɛ yın 'lɔ a ba ı lɛ lɛ ɛ, a 'lɔ na ı a yı kpɛ̃ɛ, 'lɔ lɛ na ı a yı jaa bibile, a 'lɔ na kaara yı, 'lɔ lɛ na tʋ̃nɔ̃ kʋrɔ yı.

27Nıbuor sʋɔ lɛ ı kpɛ̃ɛ, a 'lɔ na jĩnɛ a bʋ̃diir par, bıı a 'lɔ na põnõ? A ba ı a 'lɔ na jĩnɛ a bʋ̃diir par ɛ? Tıchɛ a maa na ı a yı nıkpɛ̃ɛ ben a yı sɛ̃, ı a yı bʋ̃ põnõ.

28"Yın lɛ ı a nıbɛ bala na chɛnɛ ara gu ma a n wõm pɔ.

29N kʋ yın a nãalʋ̃ʋ nıtãa lɛ a n Sãa na kʋ ma a nãalʋ̃ʋ.

30Ka maa nı yın lɔ̃ɔ di tı nyũ be a n nãalʋ̃ʋ pɔ, na yı jĩnɛ a nãa dakɔɔ ju tɔɔrɔ a Isıral balsı pie nı ayi 'yɛr.

31"Simon, Simon, a Satan sʋɔr sɔr Nãaŋmın sɛ̃ ıka wʋ yıɛl yı chi kaar.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

32Tıchɛ a fʋ̃ʋ Pita n sʋɔr Nãaŋmın kʋ fʋ ıka, a fʋ sɔɔfʋ ta bʋ̃bʋr ɛ, a fʋ̃ʋ wa lıɛb puor, fʋ 'yɔ̃ɔ a fʋ taaba ĩkpĩɛn.”

33Tıchɛ ka a Simon 'yɛr, "N Soro, n chɔɔr naa ıka maa nı fʋ̃ʋ lɛ na lɔ̃ɔ kpɛ a pɔɔfʋ die pɔ, na sı 'mataa kpi.”

34A Yesu 'yɛr, "A fʋ̃ʋ Pita, sɛrɛ ka a nɔraa kõ a dına fʋn chır gbɛɛ ata ıka faa bɔ̃ɔ ma ɛ.”

35Be lɛ a Yesu pãa sʋʋr ba, "ln dɔ̃ɔ tʋ̃ yı a nʋ̃jaala, yaa tara libie ɛ, bıı wʋɔ nı nafɔɔr ɛ, yı dɔ̃ɔ bɔ bon faa bıı?" A ba 'yɛr ıka baa bɔ bon jaa faa ɛ.

36A wʋ 'yɛr kʋ ba, "Tıchɛ pʋ̃pãanyã, fʋ̃ʋ nyã na tara libie de, fʋ̃ʋ nyã mı na tara wʋɔ de, fʋ̃ʋ nyã na ba wa tara sɔkpɛ̃ɛ ɛ, de a fʋ fuu da na fʋ dãn a sɔkpɛ̃ɛ.

37A sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ ıka, 'Ba sɔr wʋn 'yɔ̃ɔ a tʋ̃dɛbɛ dẽme pɔ.' N 'yɛrɛ na kʋrɔ yı ıka maa lɛ ban maal a lɛ nɛ, ɔ̃ɔ, a lɛ ban sɛb a n yele a gbʋrɔ na tafʋ.”

38Ka a poturbo 'yɛr, "Sı Soro nyɛ sɔbɛrɛ ayi." A wʋ 'yɛr, "A sɛɛ naa.”

39Yesu yin duoro a Olive Tır Tɔ̃ɔ ju, nıtãa lɛ wʋn ma ırɛ ka a wʋ poturbo turo wʋ.

40Wʋn wa ta a jie wʋ 'yɛr kʋ ba, "Yı sʋɔrɔ Nãaŋmın na yı taa lo a bɛɛr kaa pɔ ɛ.”

41Wʋ tɔɔn jãa ba bĩlãa fıka kʋsır fʋn na lɔb ka wʋ ta, na wʋ gbʋr dumo sʋɔrɔ Nãaŋmın 'yɛrɛ,

42"N Sãa, ala ı fʋ bʋɔrɔ naa, de a dɔɔyɛ ŋmele nyãna bar ma, a ı a fʋ bɔfʋ a ta ı a maa bɔfʋ ɛ.”

43Be lɛ a malaka yi be a saaju wa a wʋ sɛ̃ wa 'yɔ̃ɔ wʋ ĩkpɛ̃ɔ.

44A nıbaal na kpɛ wʋ a lɛ, ka wʋ sʋɔrɔ Nãaŋmın kpɛ̃ɔ jaa ka a nyĩe hãna wʋ loro tẽe fıka jʋ̃ı.

45Wʋn wa ir a Nãaŋmın sʋɔrfʋ jie lıɛb chen tı nyɛ ka a wʋ poturbo gã gur nı pʋsɔ̃ɔ.

46Ka wʋ sʋʋr ba, "Ɲmınɛ a yı gã guro? Yı ir sʋɔrɔ Nãaŋmın na yı taa lo a bɛɛr kaa pɔ ɛ.”

47Wʋn chɛnɛ 'yɛrɛ a lɛ ka a ı a nıyɔɔ daan sãa, ka a 'lɔ ban bʋɔlɔ a Judas a Pie Nı Ayi ĩsʋɔ lɛ de ba a nie. Wʋ tɔɔn ta a Yesu puor wʋ.

48Tıchɛ ka a Yesu sʋʋr wʋ, "Judas, fʋ ben de puorfʋ garʋ 'yɔ̃ɔ a maa Nısaal Bie?”

49Yesu poturbo na nyɛ a lɛ na ırɛ ka ba sʋʋr wʋ, "Sı Soro, sı chıɛrɛ nı a sɔbɛrɛ bıı?”

50Ka a ba ĩsʋɔ chɛ a Juu nıbɛ bɔɔrlo nıkpɛ̃ɛ gbãgbaa nʋ̃sʋ̃ɔ toor ŋmaa.

51Tıchɛ ka a Yesu 'yɛr, "Yı ta lɛ maal a lɛ ɛ." Tı na wʋ sır a daba toor ka wʋ choo.

52A Yesu pãa sʋʋr a Juu nıbɛ bɔɔrlo nıbɛrɛ nı a Nãaŋmın puorfʋ yir gugurbo nıbɛrɛ nı a Juu nıbɛ nıdierbe, "A mɔ̃ nıbier lɛ n ı ka yı waan sɔbɛrɛ nı dakʋrsı a n nyɔɔfʋ jie bıı?

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

53Maa nɪ yɪn lɛ be be bɪbir jaa be a Nãaŋmɪn puorfʊ yir bɛchaar pɔ, yaa nyɔɔ ma ɛ, tɪchɛ a yɪ bɪbir vɪɛ naa ka a libe mɪ di nãa.”

54Ba nyɔɔ naa Yesu, na ba chiine a bɔɔrlo nãa yir, ka a Pita mɪ be a puor na wʊ turo.

55Ban tɪ ta ba gbɔɔn bũu be a bɛchaar sãlsɔɔ 'mataa jĩnɛ ka a Pita mɪ tɪ pʊɔ ba ka ba 'mataa jĩnɛ.

56Ka a gbãgbapɔɔbile nyɛ wʊ a bũu na chaar na wʊ kaara wʊ jaa tĩɪ tɪ wa 'yɛr, "A daba nyã mɪ ɪn a wʊ poturo ĩsʊɔ.”

57Tɪchɛ ka a Pita chiir 'yɛr, "Pɔɔ, n ba bɔ̃ɔ wʊ ɛ.”

58A ba kor ɛ ka a nɪrɛ ĩsʊɔ nyɛ wʊ na wʊ 'yɛr, "Fʊ mɪ ɪn a ba ĩsʊɔ." Ka a Pita 'yɛr, "Daba, n ba ɪ a ba ĩsʊɔ ɛ.”

59A ba lɛ kor ɛ, ka a nɪrɛ ĩsʊɔ mɪ 'yɛr, "A ba ɪ baal ɛ, a daba nyã ɪn a ba ĩsʊɔ bojũu Galilee lɛ wʊ yi.”

60Ka a Pita 'yɛr, "Daba, n ba bɔ̃ɔ a ala fʊn 'yɛrɛ ɛ." Ka a nɔraa mɪ tɔ̃ɔ kõ a lɛ nɛ.

61Ka a Yesu lɪɛb na wʊ kaa a Pita, a wʊ tɔ̃ɔ tɪɛr tɔ a lɛ a Yesu na 'yɛr kʊ wʊ ɪka, "Sɛrɛ tɪchɛ ka a nɔraa kõ a dɪna fʊn chiir man gbɛɛ ata.”

62Ka a Pita ir yi a yõo na wʊ tɪ kõ nɪbaal kõn.

63A dɔɔr bala na nyɔɔ a Yesu, piel na ba ɪrɛ wʊ laara tɪ ŋmiere wʊ.

64Ba pɔɔ wʊ naa nɪbie tɪ sʊʊr, "Bɔ̃ɔ na fʊ 'yɛr kʊ sɪ a nɪnyɪnɛ na ŋme fʊ?”

65Ba lɛ den 'yɛrbidɛbɛ yɔɔ tʊ tʊn wʊ.

66A wɛr na wa chaar, a Juu nɪbɛ nɪdierbe nɪ a ba bɔɔrlo nɪbɛrɛ, nɪ a Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe lɔ̃ɔn taa, ka ba tara a Yesu waan a be.

67A ba sʊʊr wʊ, "Ala ɪ fʊ̃ʊ lɛ a Nɪ-iraa 'lɔ, 'yɛr kʊ sɪ." Ka a Yesu 'yɛr, "Maa 'yɛr, yɪ kʊ̃ sɔɔ ɛ.

68Ala ɪ n sʊʊr yɪn 'yɛr yɪ kʊ̃ haa ma nɛɛ ɛ.

69Tɪchɛ an yi a dɪna chiine, a maa Nɪsaal Bie na jĩnɛ naa Nãaŋmɪn kpɛ̃ɔ sɔɔ nũsʊ̃ɔ jie.”

70Ka ba sʊʊr wʊ, "Fʊ̃ʊ lɛ ɪ a Nãaŋmɪn Bie ɔ?" Kaa a Yesu 'yɛr, "Yɪn lɛ 'yɛr ɪka lɛ n ɪ.”

71Ka ba pãa 'yɛrɛ kʊrɔ taa, "Bãa 'yɔ̃ɔ lɛ sɪ lɛ bʊɔrɔ dãasɪɛ go? Sɪ wõn yi a wʊ mĩɛ nɛɛ pɔ."

Luka 23

1Be lɛ a nɪyɔɔ bala pãa tara a Yesu chiin a be a paal nɪkpɛ̃ɛ Pilate sɛ̃.

2Na ba tɪ piel 'yɛrɛ a 'yɛrsɪ anyãna dɔɔlɔ wʊ, "Sɪ nyɛn a daba nyãna ka wʊ 'yɔ̃ɔnɔ̃ a nɪbɛ 'yɛr, a ba ta yab a lõpo kʊ a Nãa Siisa ɛ, na wʊ lɛ 'yɛr ɪka 'lɔ lɛ ɪ a Nɪ-iraa na ɪ a nãa.”

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Ka a Pilate sʊʊr a Yesu, "Fʊ̃ʊ lɛ ɪ a Juu nɪbɛ nãa ɔ?" Ka a Yesu 'yɛr, "Ɔ̃ɔ, fʊ̃ʊ baa 'yɛr.”

4Ka a Pilate pãa 'yɛr kʊ a bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a nɪbɛ, "N ba nyɛ chɛfʊ jaa a daba nyã jie ɛ.”

5Tɪchɛ ka a nɪbɛ tɔr tɪ chɛnɛ 'yɛrɛ, "Wiilfʊ nyãna lɛ wʊ tara dɔ̃ɔnɔ̃ nɪ a nɪbɛ be a Judiya. Galilee lɛ wʊ piel a yele nyãna be wa tãn a ka.”

6Pilate na wõ a nɪtɔ̃ ka wʊ sʊrɔ, Galilee lɛ a daba yi bɪɪ?

7Wʊn wa bɔ̃ɔn ka a Hɛrɔd paal nɪrɛ lɛ, wʊ vɛ̃ naa ka ba tara wʊ chiin tɪ kʊ a Hɛrɔd, ka ɪ a Jerusalɛm lɛ wʊ mɪ be a sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃.

8Hɛrɔd na wa nyɛ a Yesu, wʊ pʊɔ pɛl naa, bojũu a kor wʊn wõ a Yesu yele na wʊ bʊɔrɔ a wʊ nyɛfʊ, ka wʊ tʊ̃ a nɛ'maa tʊ̃mɔ̃.

9Na wʊ sʊʊr a Yesu sʊʊr yɔɔ tɪ waa haa wʊ nɛɛ ɛ.

10Ka a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe na ara a be 'yɛrɛ 'yɛr kpĩɛn dɔɔlɔ wʊ.

11Hɛrɔd nɪ a wʊ sojasɪ maal a Yesu dɛɛr na ba ɪrɛ wʊ laara. Ba su wʊ naa a nãa fuu tɪ lɪɛb wʊ chiin a Pilate sɛ̃.

12Hɛrɔd nɪ a Pilate dɔ̃ɔ tara taa nɪ 'yɛr, tɪ a daar 'lɔ̃nɔ̃ lɛ ba maal a 'yɛr.

13Be lɛ a Pilate bʊɔl a bɔɔrlo nɪbɛrɛ, nɪ a tɛ̃e nɪbɛrɛ, nɪ a nɪbɛ ba jaa lɔ̃ɔ taa.

14Na wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yɪn lɛ waan a daba nyãna a n sɛ̃ wa 'yɛr ɪka wʊ sɔ̃ɔnɔ̃ naa a nɪbɛ. N vɪɛr naa a wʊ 'yɛr a yɪ jaa niem ka a ala yɪn 'yɛr dɔɔl wʊ ba ɪ yelmĩɛ ɛ.

15Hɛrɔd mɪ ba nyɛ yele jaa a wʊ jie ɛ, ala lɛ so ka wʊ lɛ lɪɛb wʊ wa kʊ sɪ, yɪn mĩɛ nyɛ naa wʊn ba maal yele jaa na sɛɛn kũu ɛ.

16A lɛ jũu ɪn vɛ̃ naa ka ba fɔb wʊ tɪchɛ kaa n bar wʊ.”

18Ka ba jaa ŋme chɛl daa 'yɛrɛ, "Ɔmaa daba nyã ju tɪ na fʊ yuo a Barabasɪ na fʊ kʊ sɪ.”

19Ba pɔɔ naa a Barabasɪ, bojũu 'yɛr dɔ̃ɔ lo be a tɛ̃e pɔ, ka wʊ kʊ nɪrɛ.

20Pilate na bʊɔrɔ ɪka wʊ bar a Yesu wʊ lɛ 'yɛr kʊ a nɪbɛ go.

21Tɪchɛ ka ba chɛnɛ ŋmiere a chɛlsɪ 'yɛrɛ, "Kpa wʊ a daa ju, kpa wʊ a daa ju.”

22Gbɛɛ ata lɛ wʊ sʊʊr ba, "Bo? Bãa dɛɛr lɛ wʊ ɪ? Maa ba nyɛ dɛɛr jaa wʊn sɛɛn kũu ɛ. A lɛ jũu ɪn vɛ̃n ka ba fɔb wʊ tɪ bar wʊ.”

23Tɪchɛ ka ba chɛnɛ tãna bʊɔrɔ ɪka wʊ kpa wʊ a daa ju, ka a ba gɔ̃mɔ̃ wa tʊ̃ɔ wʊ.

24Lɛ lɛ a Pilate 'yɛr ɪka wʊn ɪ naa a lɛ ban 'yɛr.

25A Barabasɪ 'lɔ na dɔ̃ɔ dam a tɛ̃e na wʊ kʊn nɪrɛ ka ba nyɔɔ wʊ pɔɔ, wʊ yuo wʊn bar tɪ kʊ ba a Yesu.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26A lɛ ban chiine a Yesu, ba nyɔɔn daba yuor na di Simon, Sirenɪ lɛ wʊ yi na wʊ yi a yõo tɪ kpɪɛrɛ a tẽe pɔ. Ba fɪr wʊn de a Yesu daa tuo wʊ ka wʊ turo nɪ wʊ.

27Nɪyɔɔ turo wʊ naa lɔ̃ɔn pɔbɔ, bala lɛ kõnõ waala kʊrɔ wʊ.

28Ka a Yesu lɪɛb 'yɛr kʊ ba, "Jerusalɛm pɔɔbil, yɪ ta kõnõ kʊrɔ ma ɛ, yɪ kõnõ kʊrɔ a yɪ mĩɛ nɪ a yɪ bibiir.

29Bojũu bɪbir kɔ̃ɔ na wa vɪɛ naa ka yɪ 'yɛr, 'Pʊpɛl lɛ kʊ a pɔbɔ bala na ab nɪ pɔɔ 'lɔ jaa na ba dɔɔ bie ɛ, bɪɪ bɪrɛ ala jaa na ba 'yɛn kaa ɛ.'

30'A ban pãa 'yɛrɛ kʊrɔ a tɔ̃bɛrɛ, "Yɪ lo pɔɔ sɪ, na yɪ ũu sɪ." '

31Ala ɪ nɪbɛ maala naa a nɪtɔ̃nɔ̃ kʊ a tɪɛ na chɛnɛ ɪ a 'maar, ŋmɪnɛ ban ɪ wʊ 'lɔ wa ko?"

32Dɔɔr ayi na maal dɛɛr, ka ba nyɔɔr ba 'matãan a Yesu chiine a kʊfʊ jie.

33Ba chiin ban tɪ tãn a jie ban bʊɔlɔ Julaa, be lɛ ba kpa ĩsʊɔ jaa a wʊ daa ju, ka a nɪdɛbɛ ayi bala ka a ĩsʊɔ be a Yesu nũsʊ̃ɔ jie, tɪchɛ ka a ĩsʊɔ mɪ be a wʊ gʊbaa jie.

34Be lɛ a Yesu 'yɛr, "N Sãa, vɛ̃ kʊ ba, baa bɔ̃ɔ a lɛ ban ɪrɛ ɛ." Gbãm lɛ ba gba na ba põn a wʊ fuusɪ.

35Ka a nɪbɛ ara kaara wʊ, ka a Juu nɪbɛ nɪbɛrɛ ara kpɛrɛ wʊ na ba 'yɛrɛ, "Wʊ ma faan bamɪne, vɛ̃ a wʊ faa a wʊ mĩɛ ala ɪ 'lɔ lɛ ɪ a Nɪ-iraa 'lɔ a Nãaŋmɪn na ir."

36Ka a sojasɪ mɪ wa ɪrɛ wʊ laara, na ba de a dãmiir kʊ wʊ.

37Tɪ na ba 'yɛrɛ, "Ala ɪ fʊ̃ʊ lɛ ɪ a Juu nɪbɛ nãa, faa a fʊ mĩɛ."

38Ba sɛb sɛbie mar be a wʊ ju pɔ ka a 'yɛr, "Nyãna lɛ ɪ a Juu Nɪbɛ Nãa".

39A nɪdɛbɛ bala ban lɔ̃ɔ kpan wʊ, ĩsʊɔ tʊrɔ wʊn 'yɛrɛ, "A ba ɪ fʊ̃ʊ lɛ ɪ a Nɪ-iraa ɛ? Faa a fʊ mĩɛ tɪ mɪ faa sɪ."

40Tɪchɛ ka a wʊ tɔ sʊɔ 'lɔ gɔ̃nɔ̃ wʊ 'yɛrɛ, "Faa joro Nãaŋmɪn dãbĩɛ ɛ, an ɪ a kũu 'lɔ lɛ fʊ mɪ kpire.

41Sɪn gefʊ sɛɛn sɪ naa, sɪ nyɛn a lɛ na sɛɛ sɪn maal, tɪchɛ a daba nyã 'lɔ ba maal dɛɛr jaa ɛ."

42Tɪ pãa 'yɛr kʊ a Yesu, "Tɪɛr tɔ ma fʊ̃ʊ wa kpɛ a fu nãalʊ̃ʊ pɔ."

43Ka a Yesu 'yɛr, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ fʊ, dɪna maa nɪ fʊ̃ʊ lɛ a Nãaŋmɪn tẽvɪla pɔ."

44A mɔ̃tɔ̃ɔ dɔ̃ɔ gbʊrɔ a garju sãlsɔɔ tɪchɛ ka a chãa ɪ jaa gbɛb, ka a mɔ̃tɔ̃ɔ wa tɪ vɪr.

45A mɔ̃tɔ̃ɔ ba lɛ chaar go ɛ, ka a fɔbaa 'lɔ ban lũ var a Nãaŋmɪn puorfʊ yir die pɔ 'mar ayi.

46Be lɛ a Yesu tãn kpɛ̃ɔ jaa 'yɛr, "N Sãa, fʊ nũu pɔ lɛ n de a n sɪɛ 'yɔ̃ɔ." Wʊn wa 'yɛr a nɪtɔ̃ baar, tɪ vʊʊr a wʊ vʊʊr baaraa.

47A sojasɪ nɪkpɛ̃ɛ na nyɛ a lɛ na ɪ wʊ dãn Nãaŋmɪn tɪ 'yɛr, "Sɪrɛ jaa a daba nyã ɪn nɪtor."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

48Ka a nıbɛ ba jaa na lɔ̃ɔ taa a be nyɛn a lɛ na ı ka ba lıɛb pʊsɔ̃ɔ, na ba waala kulo.

49Tıchɛ a wʊ nıbɔ̃ɔnsı pʊɔn a pɔbɔ bala na tu wʊ yi a Galilee ara tɛɛr tı kaara a lɛ na ırɛ.

50Daba ĩsʊɔ mı ben be ban bʊɔlɔ Josefʊ, wʊ pʊɔ naa a nıbɛrɛ pɔ, na wʊ ı nısʊ̃ nı nıtor.

51Wʊ tɔr naa a lɛ ban 'yɛr nı a lɛ ban ırɛ. Wʊ yi naa a Judiya paal pɔ tẽe ban bʊɔlɔ Arimatıya, wʊ mı dɔ̃ɔ chɛlɛ a Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ.

52'Lɔ lɛ chen a Pilate sɛ̃ tı sʊɔr a Yesu ĩgãn ıka wʊ ũu.

53Na wʊ pãa yɔɔ a kũu suun tı vil wʊ a fɔpıla pɔɔ tı ũu wʊ a yaa ban chı kʊsır pɔ, ban ba ũu nırɛ sɛrɛ ɛ.

54A daar 'lɔ̃nɔ̃ lɛ ba mı chɔɔrɔ ka a Pɛ̃nfʊ Bıbir na piel.

55A pɔbɔ bala nı a Yesu na 'mataa yi a Galilee wa, ba tu naa a Josefʊ tı nyɛ a yaa nı a lɛ ban ũu a Yesu.

56Tı na ba pãa lıɛb kul tı chɔɔr a tĩı nı a kãnyũu vıla na tı fɔ a Yesu ĩgãn, tıchɛ a Pɛ̃nfʊ Bıbir jũu, baa dam ɛ, ba pɛ̃n naa a lɛ a Mosesı Nɛɛ na 'yɛr.

Luka 24

1A Pɛ̃nfʊ Bıbir dıvıɛ bio bibio, a pɔbɔ den a kãnyũur vıla ala ban chɔɔr chiin a be a yaa par.

2Ba tı nyɛn ka a kʊsır bil yi a yaa nɛɛ pɔ.

3Ka ba kpɛ tıchɛ baa nyɛ a Yesu ĩgãn ɛ.

4A ba ara bẽne a lɛ nɛ ka a dɔɔr ayi wa dũu ba ka a ba bʊ̃sursı pɛl saa nyıurfʊ kaar.

5Ka a dãbĩɛ kpɛ a pɔbɔ, ka ba kpa kpa jur a tẽe, tıchɛ ka a dɔɔr sʊʊr ba, "Bo so ka yı bʊɔrɔ a vʊr a kũusı pɔ?

6Waa be ka ɛ. Wʊ ir naa. Yı tıɛr a lɛ wʊn 'yɛr kʊ yı a sɔ̃ɔ 'lɔ wʊn be a yı sɛ̃, be a Galilee.

7'Ban nyɔɔ naa a maa Nısaal Bie 'yɔ̃ɔ a nıdɛbɛ nuur pɔ, ka ba kʊ ma a daa ju, tıchɛ a ber ata daar, ka n lɛ ir ı vʊr.' “

8Be lɛ ba pãa tıɛr tɔ a wʊ 'yɛrbie.

9Ban wa yi a yaa par kul, ba tı man a anyãna kʊ a Pie Nı Bʊ̃'yen nı nırɛ jaa.

10Mɛɛr na yi Magdala, nı Joana nı a Jemesı ma Mɛɛr nı a bamıne na pʊɔ ba lɛ man a anyãna kʊ a nıtʊ̃nsı.

11Tıchɛ baa sɔɔ de a pɔbɔ 'yɛr ɛ, bojũu a ba 'yɛr nyɛntãan jire.

12An be a lɛ ka Pita vaa ir jo chen a yaa par, na wʊ tı guun muul kaa na wʊ nyɛ a fɔpıla na for gã wʊ yõ, ka wʊ lıɛb yi tı bẽne a lɛ na ı.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13A daar 'lɔ̃nɔ̃ a wʊ poturbo ayi chiine naa a tẽbile ĩsʊɔ ban bʊɔlɔ Emayusɪ na ba jãan a Jerusalɛm ɛ.

14Ka ba pãa 'yɛrɛ kʊrɔ taa a lɛ jaa na ɪ.

15A lɛ ban 'yɛrɛ na ba mana a anyãna kʊrɔ taa, ka a Yesu mĩɛ wa pʊɔ ba a ba 'mataa chiine.

16Tɪchɛ ka a lɪɪ ba a baa bɔ̃ɔ wʊ ɛ.

17Ka wʊ sʊʊr ba, "Bo lɛ yɪ chiine mana kʊrɔ taa a lɛ mɔ̃?" Ka a nɪbaal kpɛ ba a ba tɛɛ ara.

18Ka ba ĩsʊɔ yuor na di Kɪleopasɪ sʊʊr wʊ, "Fʊ̃ʊ tɛɛ lɛ ɪ sãan be a Jerusalɛm na faa bɔ̃ɔ lɛ na ɪ a be a ber ayi anyãna ɛ?"

19A wʊ sʊʊr, "Bo yele?" Ka ba 'yɛr, "A Yesu na yi a Najaretɪ, Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ lɛ wʊ ɪ, ka a wʊ 'yɛr nɪ a wʊ maalfʊ kpɛ̃mɛ a Nãaŋmɪn nɪ a nɪbɛ niem.

20A bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a sɪ nɪbɛrɛ nyɔɔ wʊn tɪr ɪka ba kʊ, ka ba kpa wʊ a daa ju.

21Tɪchɛ 'lɔ lɛ sɪn mɪ tɪɛrɛ ɪka wʊn faan a Isɪral nɪbɛ. A ala na ɪ dɛɛr jaa nɪ nyã, ber ata nɪ nyã a lɛ na ɪ.

22A sɪ pɔbɔ bamɪne lɛ wa 'maa sɪ nɛɛ, a bibio nyãna lɛ ba chen a yaa par,

23tɪchɛ baa tɪ nyɛ a wʊ ĩgãn ɛ. Na ba wa 'yɛr kʊ sɪ ɪka ba nyɛn malakasɪ ka ba 'yɛr ɪka wʊ ir ɪ vʊr.

24Ka a sɪ taaba bamɪne pãa mɪ chen a yaa par tɪ nyɛ ka ɪ a lɛ nɛ a pɔbɔ na 'yɛr lɛ, tɪchɛ a 'lɔ mĩɛ baa nyɛ wʊ ɛ."

25Ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "Ŋmɪnɛ lɛ yɪ faa tɪɛr lɛ, na yaa tʊ̃ɔ tɪɛr tɔ na yɪ sɔɔ de a lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ na 'yɛr ɛ?

26A ba ɪ a Nɪ-iraa na din a dɔɔyɛ anyãna tɪ na wʊ pãa kpɛ a wʊ tɪɪr pɔ ɛ?"

27Wʊ piel naa Mosesɪ nɪ a lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ ba jaa, na wʊ pãa wiil ba a par a lɛ a Nãaŋmɪn gãn na 'yɛr a wʊ mĩɛ 'yɛr.

28A lɛ ban wa tara a tẽe 'lɔ pɔ ban chiine, a Yesu po naa fɪka tɛɛr wʊn chiine.

29Tɪchɛ ka ba sʊɔr wʊ yãayãabɪlɛ 'yɛrɛ, "Lɪɛb kpɛ wa gã a sɪ sɛ̃, bojũu mɔ̃tɔ̃ɔ 'mʊr baar." Ka wʊ lɪɛb kpɛ na gã a ba sɛ̃.

30Be lɛ a ba tɪ 'mataa jĩnɛ a bʊ̃diir par na di, ka wʊ de a paanʊ̃ɔ na puor Nãaŋmɪn yãan, tɪ piel ŋmara põnõ ba.

31Ka a ba nɪbie pãa yuo, ka ba bɔ̃ɔn ɪka a Yesu lɛ, tɪ wʊ bɔr a ba niem.

32Ka ba 'yɛrɛ kʊrɔ taa, "Ala lɛ so wʊn 'yɛrɛ nɪ sɪ a sɔr pɔ ka a nʊ̃ɔ kpɛ sɪ a lɛ, wʊn wiil sɪ a lɛ na sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

33Be lɛ ba vaa ir fɔɔ jaa lɪɛb chen a Jerusalɛm tɪ nyɛ a Pie Nɪ Bʊ̃'yen nɪ a Yesu poturbo bamɪne na lɔ̃ɔ taa.

34Na ba 'yɛr kʊ ba, "Sɪrɛ jaa lɛ a sɪ Soro ir ɪ vʊr, na wʊ ir a wʊ mĩɛ wiil a Simon.”

35A ba ayi bala pãa man a lɛ na ɪ a sɔr pɔ nɪ a lɛ ban de bɔ̃ɔn ɪka a Yesu lɛ wʊn wa ŋma a paanʊ̃ɔ.

36A anyãna ban chɛnɛ 'yɛrɛ ka a Yesu mĩɛ wa ara a ba sɛ̃ tɪ 'yɛr kʊ ba, "Nyã'maar wʊ be a yɪ sɛ̃.”

37Ka a dãbĩɛ kpɛ ba a ba mii a lɛ a gbɛ gbɛ, tɪɛr ɪka kpĩin lɛ ba nyɛ.

38A wʊ sʊʊr ba, "Bo lɛ so ka a dãbĩɛ kpɛ yɪ a lɛ, a nɪ bo lɛ so ka yɪ baala a lɛ?

39Yɪ kaa nyɛ a n nuur nɪ a gbɛɛ, maa mĩɛ lɛ, yɪ sɪr ma kaa, kpĩin ba lɛ ɛ. Kpĩin maa tara ĩgãn nʊ̃n nɪ kɔɔr nɪtãa lɛ yɪn nyɛ ma ɪn tara ɛ.”

40Wʊn 'yɛr a nɪtɔ̃ baar, wʊ wiil ban a wʊ nuur nɪ a wʊ gbɛɛ.

41Tɪchɛ baa chɛnɛ sɔɔ de sɛrɛ ɛ, nʊ̃ɔ kpɛ ba naa ka a nɛɛr 'maa ba, ka wʊ sʊʊr ba, "Yaa tara bon na kʊ ma ka n di ɛ?”

42Be lɛ ba kʊ wʊ jĩŋmaa ban wɔ̃,

43ka wʊ 'wɔb be a ba niem.

44Wʊ pãa 'yɛr kʊ ba, "A anyãna lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ ɪn dɔ̃ɔ chɛnɛ be a yɪ sɛ̃. Yele a jaa na sɛb a Mosesɪ nɛɛ pɔ, nɪ a ala na sɛb a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ gãn pɔ, nɪ a yiel gãn pɔ, a n jũu na ɪ naa lɛ.”

45Be lɛ wʊ pãa yuo a ba tɪɛr ka ba tʊ̃ɔ bɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn 'yɛr ala na sɛb a wʊ gãn pɔ.

46Wʊ 'yɛr kʊ ba, "A anyãna lɛ sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ, a Nɪ-iraa na din dɔɔyɛ na wʊ kpi na wʊ lɛ ir ɪ vʊr a ber ata daar.

47Ban den a wʊ yuor mʊɔl kʊ nɪbʊrɔ ba jaa, ka ĩsʊɔ jaa wa lɪɛb a wʊ tɪɛr, Nãaŋmɪn na vɛ̃ naa a wʊ yeldɛɛr bar, Jerusalɛm lɛ an piel.

48Yɪn lɛ ɪ a anyãna dãasɪɛ dẽme.

49A maa na tɪ tʊ̃ naa a 'lɔ a n Sãa na tɪr a nɛɛ kʊ yɪ, tɪchɛ yɪ chɛnɛ jĩnɛ a Jerusalɛm, ka a kpɛ̃ɔ 'lɔ wa yi a saaju wa pɔɔ yɪ.”

50Wʊ tara ban yin tɪ gbʊrɔ nɪ a Betanɪ na wʊ tur a nuur saaju sʊɔr Nãaŋmɪn 'yɔ̃ɔ ba.

51A lɛ wʊn sʊɔr a Nãaŋmɪn kʊ ba, wʊ bar ba naa ka Nãaŋmɪn 'mɔɔ wʊ don be a saaju.

52A ba pãa gbʊr dumo puor wʊ tɪ lɪɛb pʊpɛl kul a Jerusalɛm.

53Bɪbir jaa lɛ ba ma chen be a Nãaŋmɪn puorfʊ yir tɪ dãna a Nãaŋmɪn.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jɔɔn

Jɔɔn 1

1A pielfʋ daar a 'lɔ ban bʋɔlɔ a 'Yɛr ben be, ka a 'Yɛr be a Nãaŋmɪn sɛ̃, ka a 'Yɛr ɪ Nãaŋmɪn.

2Wʋ dɔ̃ɔ be a Nãaŋmɪn sɛ̃ a pielfʋ daar.

3A 'Yɛr nyã lɛ Nãaŋmɪn maal bomo a jaa. Bon jaa ba maal ka a ba tu a 'Yɛr nyã pɔ ɛ.

4A wʋ pɔ lɛ nyɛvʋr be, a wʋ nyɛvʋr nyã lɛ kʋrɔ bomo a jaa chãa.

5A chãa nyã lɛ chaara a libe pɔ, ka libe ba tʋ̃ɔ wʋ kpĩin ɛ.

6Nãaŋmɪn tʋ̃n daba na di Jɔɔn.

7'Lɔ lɛ wa di a dãasɪɛ na wʋ 'yɛr a chãa nyã 'yɛr, ka a nɪrɛ jaa na tu a wʋ sɛ̃ sɔɔ de a chãa.

8Jɔɔn ba ɪ a chãa ɛ, tɪ wʋ wa naa ɪka wʋ wa 'yɛr a chãa 'yɛr.

9A yelmĩɛ chãa nyã lɛ chaara 'yɔ̃ɔnɔ̃ nɪrɛ jaa na waara a wɛr pɔ.

10A 'yɛr dɔ̃ɔ be a wɛr pɔ, ka a Nãaŋmɪn gba maal a wɛr tu a wʋ 'yɔ̃ɔ, tɪchɛ ĩsʋɔ jaa ba bɔ̃ɔ wʋ ɛ.

11Wʋ wa naa a wʋ mĩɛ paal pɔ, tɪchɛ a wʋ mĩɛ nɪbɛ ba de wʋ ɛ.

12Tɪchɛ nɪbɛ bamɪne de wʋ naa, na ba sɔɔ de a wʋ yuor, ka wʋ kʋ ba sɔr ka ba ɪ Nãaŋmɪn bibiir.

13Baa ɪ Nãaŋmɪn bibiir nɪrɛ dɔɔfʋ kaar ɛ, bɪɪ nɪrɛ bɔfʋ pɔ ɛ, tɪchɛ Nãaŋmɪn mĩɛ lɛ maal ba a wʋ bibiir.

14A 'yɛr wa ɪ naa nɪrɛ na wʋ jĩnɛ a sɪ sɛ̃. Sɪ nyɛ naa a wʋ tɪɪr, a tɪɪr nyã na ɪ a Sãa Bidabʋ̃'yen tɛɛ. 'Lɔ lɛ yi a Sãa sɛ̃ wa, na wʋ tara wĩɛfʋ nɪ yelmĩɛ.

15Jɔɔn 'yɛr a wʋ 'yɛr, na wʋ tãna 'yɛrɛ, "Nyã lɛ n 'yɛr yɪ ɪka wʋn wa naa, 'lɔ na be a n puor waara gar ma naa, bojũu wʋ dɔ̃ɔ be be tɪ ba wa dɔɔ ma."

16A wĩɛfʋ sɛɛ wʋ naa, ka a wʋ maal vɪla lʋɔr sɪ jaa bʋ̃'yen 'yen dɔɔlɔ taa waara a sɪ sɛ̃.

17Bojũu, Mosesɪ lɛ dɔ̃ɔ waan a nɛɛ, tɪchɛ Yesu Kɪrɪsɪto mɪ lɛ waan a wĩɛfʋ nɪ yelmĩɛ.

18Nɪbʋ̃'yen jaa ba nyɛ Nãaŋmɪn ɛ, tɪchɛ a Bidabʋ̃'yen tɛɛ 'lɔ na be a Sãa lõboor lɛ wiil sɪ a lɛ Nãaŋmɪn na be.

19A nɪbɛrɛ na be a Jerusalɛm tʋ̃n a Juu nɪbɛ bɔɔrlorbo nɪ a Juu nɪbɛ puorfʋ jie sʋ̃sʋ̃nbɔ ka ba tɪ sʋʋr Jɔɔn, nɪbuor lɛ wʋ ɪ,

20Ka a Jɔɔn 'yɛr ba, "N ba ɪ a Nãaŋmɪn Nɪ-iraa 'lɔ wʋn tʋ̃ ɪka wʋ wa faa a wʋ nɪbɛ ɛ."

21Ka ba lɛ sʋʋr wʋ ɪka 'lɔ lɛ ɪ a Elaija bɪɪ? Ka wʋ 'yɛr, "N ba ɪ wʋ ɛ." Ka ba lɛ sʋʋr wʋ ka 'lɔ lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ ɔ? Ka wʋ ɪka, "Kai."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Ka ba sʊʊr wʊ, "Tɪ an lɛ fʊ pãa ɪ? A sɪn tɪ 'yɛr kʊ a bala na tʊ̃ sɪ, 'yɛr sɪ a nɪrɛ 'lɔ fʊn ɪ.”

23Jɔɔn den a lɛ a Isaiya na dɔ̃ɔ sɛb na wʊ 'yɛr, "Maa lɛ a kɔkɔr 'lɔ na tãna a dãlpʊɔ pɔ, ɪka yɪ chɔɔr a Soro sɔr.”

24A Faraseemɪne tʊ̃n nɪbɛ bamɪne a Jɔɔn sɛ̃.

25Ba wa sʊʊr wʊ naa, "Ala ɪ fʊ̃ʊ baa ɪ a Nãaŋmɪn Nɪ-iraa ɛ, bɪɪ a Elaija ɛ, bɪɪ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ ĩsʊɔ ɛ, ŋmɪnɛ a fʊ suoro a nɪbɛ a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ?”

26Be lɛ a Jɔɔn 'yɛr ba, "Maa den kʊ̃ɔ suoro nɪ a nɪbɛ, tɪchɛ nɪrɛ kɔ̃ɔ ben a yɪ pɔ, yɪn ba bɔ̃ɔ ɛ.

27An ɪ maa lɛ de nie wa gba, n ba sɛɛ ɪka n for a wʊ nafɔbɔ mibe gba ɛ.”

28Jɔɔn be naa a mɔ̃tɔ̃ɔ puorfʊ jie suoro a nɪbɛ a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ, a Jordan man gɔ̃ɔn na be a Betanɪ, be lɛ wʊ 'yɛr a 'yɛr anyãna.

29Wɛr na wa chaar, Jɔɔn nyɛn a Yesu na tor wʊ waara ka wʊ 'yɛr, "Nyɛ a Nãaŋmɪn Pɛraabile, 'lɔ lɛ na de a wɛr nɪbɛ yeldɛbɛ bar.

30Wʊ ɪ naa a 'lɔ ɪn 'yɛr ɪka, 'nɪrɛ ĩsʊɔ na wa naa, wʊ gar ma naa, bojũu 'lɔ dɔ̃ɔ be be tɪ ba wa dɔɔ ma.’

31Maa ba bɔ̃ɔ a nɪnyɪnɛ wʊn ɪ ɛ, tɪ naa wa suoro yɪ nɪ kʊ̃ɔ ka bala jaa na be a Isɪral na nyɛ wʊ.”

32A Jɔɔn dãasɪɛ nɪ nyã, "N ben be nyɛ a Nãaŋmɪn Sɪɛ na yi saaju fɪka ŋmam, wa 'mar wʊ, ka a Sɪɛ be a wʊ 'yɔ̃ɔ.

33N ba dɔ̃ɔ bɔ̃ɔ a nɪnyɪnɛ wʊn ɪ ɛ. A 'lɔ na tʊ̃ ma ɪka n wa suoro a nɪbɛ a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ 'yɛr kʊ ma, 'A nɪrɛ 'lɔ 'yɔ̃ɔ fʊn wa nyɛ a Sɪɛ na suu wa 'mar na waa yi ɛ, 'lɔ lɛ na suoro a nɪbɛ nɪ a Sɪɛ.’

34N nyɛn a anyã na ɪ, 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ ɪka 'lɔ lɛ a Nãaŋmɪn Bidabʊ̃'yen.”

35A wɛr na chaar go, Jɔɔn ara na a be nɪ a wʊ poturbo ayi.

36Be lɛ wʊ nyɛ Yesu na tala, ka wʊ 'yɛr, "Yɪ nyɛ a Nãaŋmɪn Pɛraabile.”

37A Jɔɔn poturbo ayi bala na wõ a lɛ wʊn 'yɛr, ka ba turo a Yesu chiine.

38Yesu na wa lɪɛb nyɛ ba, wʊ sʊʊr ba naa, "Bo yɪ bʊɔrɔ?" Ka ba 'yɛr, "Wiwile nyɪnɛ fʊ kpɪɛrɛ?”

39Ka a Yesu 'yɛr, "Yɪ wa bɔ̃ɔ a jie." Ba jĩnɛ naa a wʊ sɛ̃, bojũu mɔ̃tɔ̃ɔ bal baar a daar 'lɔ̃nɔ̃.

40A nɪbɛ ayi bala na wõ a lɛ Jɔɔn na 'yɛr ka ba turo a Yesu, ĩsʊɔ lɛ Andiru na ɪ a Simon Pita yɛbɛ.

41Lɛ a Andiru na de nie ɪ lɛ, wʊ bɔ naa a wʊ yɛbɛ Simon 'yɛr wʊ, "Sɪ nyɛn a Nɪ-iraa 'lɔ na wa faa a wʊ nɪbɛ ban bʊɔlɔ a Kɪrɪsɪto.”

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

42Andiru tara naa a yɛbɛ waan a Yesu sɛ̃. Yesu na wa nyɛ wʊ, ka wʊ 'yɛr, "Jɔɔn bidaba Simon, ban bʊɔlɔ fʊ naa Sɪfasɪ." A wʊ par lɛ Pita.

43A ber anaar daar, Yesu chiine naa a Galilee, be lɛ wʊ nyɛ Filip na wʊ bʊɔl wʊ ɪka wʊ wa turo wʊ.

44A Filip yin Betɪsaida, Andiru nɪ Pita tẽe.

45Filip mɪ chen tɪ nyɛ Natanɪɛl 'yɛr kʊ wʊ, "Sɪ nyɛn a 'lɔ a Mosesɪ nɪ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ na sɛb a wʊ yele, 'lɔ lɛ ɪ a Yesu na yi a Najaretɪ, Josefʊ bidaba."

46Be lɛ a Natanɪɛl sʊʊr wʊ, "Yelsʊ̃ na tʊ̃ɔ yi a Najaretɪ tẽe ɔ?" Ka a Filip 'yɛr, "Wa kaa."

47Yesu na wa nyɛ a Natanɪɛl na tor wʊ waara, wʊ 'yɛr naa, "Yɪ nyɛ a sɪ sãakpã Isɪral yɔ̃ɔ na ba tara bɛlfʊ ɛ."

48Ka a Natanɪɛl sʊʊr a Yesu, "Ɔmɪnɛ fʊ ɪrɛ wa bɔ̃ɔ ma?" Ka a Yesu 'yɛr, "Filip na wa bʊɔlɔ fʊ, ka n nyɛ fʊ naa a kɔ̃kɔ̃ɔ tɪɛ pĩlem."

49Be lɛ a Natanɪɛl 'yɛr, "Wiwile, fʊ ɪn Nãaŋmɪn Bie nɪ a Isɪral Nãa."

50Ka a Yesu 'yɛr sɔɔ wʊ, "Fʊ sɔɔ ma naa, bojũu ɪn 'yɛr ɪka n nyɛ fʊ naa a kɔ̃kɔ̃ɔ tɪɛ pĩlem ɔ? Fʊn nyɛn yelbɛrɛ ka a gar lɛ.

51Na wʊ 'yɛr, sɪrɛ jaa lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ fʊ ɪka fʊn nyɛn saaju na yuo ka a Nãaŋmɪn malakasɪ suro tɪ duoro a maa Nɪsaal Bie 'yɔ̃ɔ."

Jɔɔn 2

1A ber a nyã puor, Yesu ma Mɛɛr be naa a pɔɔ ban kulo a tẽe na be a Galilee paal pɔ, ka ba bʊɔlɔ Keena.

2Ba bʊɔl Yesu nɪ a wʊ poturbo ka ba mɪ be be a pɔɔ kulfʊ jie.

3A dãa na wa baar, Mɛɛr 'yɛr kʊ Yesu, "A nɪbɛ dãa baar naa."

4Ka a Yesu 'yɛr, "N ma, n sɔ̃ɔ ba ta ɛ, ta wiil ma a lɛ ɪn na ɪ ɛ."

5Mɛɛr lɪɛb 'yɛr kʊ a tʊ̃tʊ̃nbɔ, "Yɪ ɪ lɛ Jaa a Yesu na wa 'yɛr ɪka yɪ ɪ."

6Kʊsɪɛ dʊʊr ayʊɔb ben be, be lɛ a nɪbɛ ma ɔ̃ɔ a kʊ̃ɔ pɛɛ a ba mĩɛ lɛ a ba puorfʊ na ɪka ba ɪ. Yoi anaar bɪɪ anũu lɛ ma sɛɛ ĩsʊɔ jaa.

7Yesu 'yɛr a tʊ̃tʊ̃nbɔ ɪka ba ɔ̃ɔ kʊ̃ɔ sɛɛ a dʊʊr.

8An wa sɛɛ ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yɪ pãa ɔ̃ɔ a kʊ̃ɔ amɪne kʊ a nɪkpɛ̃ɛ 'lɔ na kaara a pɔɔ paalaa yele." Ka a tʊ̃tʊ̃nbɔ ɪ a lɛ a Yesu na 'yɛr ba.

9Ka a nɪkpɛ̃ɛ 'lɔ na wa nyũ a kʊ̃ɔ ala na lɪɛb ɪ dãa, waa bɔ̃ɔ a jie a dãa na yi ɛ. A tʊ̃tʊ̃nbɔ 'lɔ bɔ̃ɔ naa. Be lɛ wʊ bʊɔl a pɔɔ paalaa sɪrɛ yin chɛ̃chɛ̃ɛ,

10na wʊ 'yɛr, "Nɪbɛ ma den nie waan a dãnʊ̃ɔ, bala wa nyũ tɪɪ baar, ka ba pãa waan a ala na ba bɔ̃ɔ nʊ̃mɔ̃ ɛ. Tɪchɛ fʊ̃ʊ 'lɔ bin a dãnʊ̃ɔ bar wa ta a baaraa."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11A nɛ'maa yele nyã lɛ de nie Yesu na ɪ a Keena na be a Galilee paal pɔ. Be lɛ Yesu wiil a wʊ tɪr, ka a wʊ poturbo sɔɔ de wʊ.

12A nyã puor, 'lɔ naa ma nɪ a wʊ yɛbil naa poturbo 'mantaa chen Kapenahum ɪka ba tɪ jɛ̃ bĩlãa.

13A kʊ̃ lɛ kor ɛ, ka a Juu nɪbɛ Gõl Bar Difʊ ta, Yesu don a Jerusalɛm.

14Be lɛ wʊ tɪ nyɛ nɪbɛ na daara niin, piir nɪ papar, a Juu nɪbɛ puorfʊ yir bɛchaar pɔ. Wʊ nyɛn bamɪne mɪ na jɛ̃n tɛɛbʊlsɪ tɛɛrɛ libie.

15Wʊ den miir maal kpaara diin ba bar a puorfʊ yir bɛchaar pɔ, nɪ a ba piir nɪ a niin. Wʊ tɪɛ naa a libitɛɛrbɛ tɛɛbʊlsɪ lɔb ka a libie yɛ̃yɛl.

16Yesu 'yɛr kʊ a bala na daara a papar, "Yɪ yin a papar a ka, na yɪ ta maal ma a Sãa yir daa difʊ jie ɛ."

17Ka a poturbo pãa tɪɛr tɔ lɛ a Nãaŋmɪn gãn na 'yɛr, "Lɛ ɪn nʊ̃ a fʊ yir 'moro man fɪka bũu."

18A Juu nɪbɛrɛ pãa sʊʊr a Yesu, "Jĩnɛ buor lɛ fʊn maal wiil sɪ ka a ɪ fʊ tara na sɔr fʊn maal a lɛ?"

19Ka Yesu 'yɛr, "Yɪ ŋmɛr a puorfʊ yir nyãna, tɪ ka n de ber ata mɛn wʊ go."

20Ka a nɪbɛrɛ 'yɛr, "Yuom lɪjaayi nɪ ayʊɔb lɛ ba de mɛn a puorfʊ yir nyã, ŋmɪnɛ fʊ̃ʊ na ɪ de ber ata tɛɛ mɛn wʊ?"

21Tɪchɛ a puorfʊ yir nyã a Yesu na 'yɛrɛ, ɪ naa a wʊ ĩgãn lɛ wʊ 'yɛrɛ.

22Yesu na wa ir a kũu pɔ, ka a wʊ poturbo tɪɛr yuo a lɛ wʊn 'yɛr, na ba pãa sɔɔ de lɛ a Nãaŋmɪn gãn na 'yɛr nɪ lɛ mɪ a Yesu na 'yɛr.

23A be a Jerusalɛm a Gõl Bar Difʊ na wa ta, nɪyɔɔ sɔɔn de a wʊ yuor, bojũu ba nyɛn a nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ wʊn tʊ̃.

24Tɪchɛ Yesu na bɔ̃ɔ nɪrɛ jaa tɪɛr, waa sɔɔ de wʊ mĩɛ kʊ ba ɛ.

25A ba ɪ nɪrɛ lɛ na 'yɛr wʊ lɛ nɪbɛ na be ɛ, bojũu wʊ bɔ̃ɔn nɪrɛ jaa tɪɛr.

Jɔɔn 3

1Daba dɔ̃ɔ be be a Faraseemɪne pɔ, ka a wʊ yuor di Nikodimasɪ, wʊ mɪ ɪ naa a Juu nɪbɛ nɪdiere ĩsʊɔ.

2Wʊ dɔ̃ɔ chen a Yesu sɛ̃ tĩsɔɔ na wʊ tɪ 'yɛr, "Wiwile, sɪ bɔ̃ɔn naa ɪka Nãaŋmɪn lɛ tʊ̃ fʊ ɪka, fʊ wa wiil sɪ. Fʊ kʊ̃ naa tʊ̃ɔ a nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ anyãna tʊ̃ ɛ, ka Nãaŋmɪn ba be a fʊ sɛ̃ ɛ."

3Ka a Yesu haa 'yɛr, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ fʊ, fʊ̃ʊ ba nyɛ dɔɔ paalaa ɛ, fʊ kʊ̃ tʊ̃ɔ kpɛ a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ pɔ ɛ."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4A Nikodimasɪ sʊʊr wʊ, "Ŋmɪnɛ lɛ ban lɛ ɪ dɔɔ nɪkoraa gbɛɛ ayi? Wʊ kʊ̃ lɛ tʊ̃ɔ kpɛ a wʊ ma pʊɔ pɔ ka wʊ lɛ bɔ̃ɔ dɔɔ wʊ go ɛ."

5Ka a Yesu 'yɛr, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ fʊ, fʊ̃ʊ na kpɛ a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ pɔ, ka baa dɔɔ wʊ nɪ a kʊ̃ɔ nɪ a Sɪɛ ɛ.

6A 'lɔ a nɪrɛ na dɔɔ ɪ naa nɪrɛ bie, Nãaŋmɪn Sɪɛ mɪ lɛ na tʊ̃ɔ nɪrɛ lɪɛb ka wʊ ɪ Nãaŋmɪn bie.

7Ta ɪ a nɛɛ 'maa fʊ ɪn 'yɛr ɪka a sɛɛ naa ka ba dɔɔfʊ dɔɔ paalaa ɛ.

8Nãaŋmɪn Sɪɛ tɛɛ lɛ tɪrɛ a nyɛvʊr paalaa. A Sɪɛ kaar naa sɛsɛbɛ na furo chiine jie 'lɔ wʊn bʊɔrɔ, fʊn tʊ̃ɔn wõ a dɔɔn, tɪchɛ fʊ kʊ̃ tʊ̃ɔ bɔ̃ɔ a jie wʊn yi ɛ, bɪɪ a jie wʊn chiine ɛ."

9Ka a Nikodimasɪ sʊʊr wʊ, "Ŋmɪnɛ an ɪ wa ɪ a lɛ?"

10Ka a Yesu haa 'yɛr, "Ŋmɪnɛ fʊ ɪ a Isɪral nɪbɛ wiwile tɪ ba bɔ̃ɔ a anyãna ɛ?

11Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ fʊ, sɪ 'yɛrɛ naa ala sɪn bɔ̃ɔ, na sɪ di a ala sɪn 'yɛrɛ dãasɪɛ, tɪchɛ yɪ ĩsʊɔ jaa ba de a lɛ sɪn 'yɛr ɛ.

12Ala ɪ yaa sɔɔ de a wɛr nyã bonsɪ 'yɛr ɛ, ŋmɪnɛ yɪn ɪrɛ wa sɔɔ de ala ɪ, n 'yɛr naa saaju bonsɪ 'yɛr?

13Nɪrɛ ba do saaju jaa ɛ, ka a Nɪsaal Bie na yi a be wa tɛɛ ba lɛ ɛ.

14A Nɪsaal Bie na 'mɔɔn saaju nɪtãa lɛ a Mosesɪ na maal a kur jɪɛ 'mɔɔ a mɔgɔ̃ɔ pɔ.

15Ka nɪrɛ 'lɔ jaa na pãa sɔɔ de a Nɪsaal Bie na tara na nyɛvʊr 'lɔ na ba tara baarfʊ ɛ, Nãaŋmɪn sɛ̃.

16"Nãaŋmɪn nʊ̃ naa a nɪbɛ na be ka a wɛr pɔ yɔɔ jaa, na wʊ de a wʊ Bidabʊ̃'yen tɛɛ kʊ sɪ, nɪrɛ jaa wa sɔɔ de wʊ, wʊ kʊ̃ wɛ ɛ, tɪ tara a nyɛvʊr 'lɔ na ba tara baarfʊ ɛ, Nãaŋmɪn sɛ̃.

17Bojũu, Nãaŋmɪn ba tʊ̃ a wʊ Bidabʊ̃'yen nyã a wɛr pɔ ɪka wʊ wa sɔ̃ɔ a nɪbɛ ɛ, tɪchɛ wʊ wa naa ɪka wʊ wa faa ba.

18Nɪrɛ 'lɔ jaa na wa sɔɔ de a Nãaŋmɪn Bidabʊ̃'yen nyã, wʊ kʊ̃ sɔ̃ɔ wʊ ɛ, tɪchɛ nɪrɛ 'lɔ jaa na ba wa sɔɔ de wʊ ɛ, wʊn sɔ̃ɔ wʊn bar, bojũu waa sɔɔ de a Nãaŋmɪn Bidabʊ̃'yen tɛɛ nyã yuor ɛ.

19A baaraa nɪ nyã, chãa wan ka a wɛr pɔ, tɪchɛ a nɪbɛ nʊ̃n libe gar a chãa, bojũu a ba maalfʊ ɪn bier.

20A nɪbɛ bala na ɪrɛ a bier 'laar chãa, ba kʊ̃ sɔɔ yi chãa pɔ ɛ, bojũu a chãa na wiil naa a lɛ ban be.

21Tɪchɛ ĩsʊɔ jaa na be be nɪ yelmĩɛ ma wan chãa pɔ, bojũu ba bʊɔrɔ naa ɪka a ba taaba ba bɔ̃ɔ ɪka Nãaŋmɪn lɛ maala a lɛ ban maala."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22A nyã puor, Yesu nɪ a wʊ poturbo 'mantaa chen Judiya be lɛ wʊ jɛ̃n ba bĩlãa, na wʊ suoro nɪbɛ a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ.

23Jɔɔn mɪ dɔ̃ɔ suoro a nɪbɛ a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ be a Ainon, a be ba jãa naa Salim ɛ, bojũu kʊ̃ɔ dɔ̃ɔ be be yɔɔ. Nɪbɛ dɔ̃ɔ chiine a wʊ sɛ̃ ka wʊ suoro ba a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ.

24Baa na nyɔɔ a Jɔɔn pɔɔ sɛrɛ ɛ.

25Jɔɔn poturbo bamɪne nɪ a Juu nɪrɛ ĩsʊɔ chɪrɛ nɪ taa nɪ a ĩgãn pɛɛfʊ yele.

26Ba chen a Jɔɔn sɛ̃ tɪ 'yɛr, "Wiwile, fʊ 'yɛr a daba 'lɔ sɛ̃ fʊn dɔ̃ɔ be a Jordan man gɔ̃ɔn. Wʊ suoro na nɪbɛ a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ ka nɪrɛ jaa chiine a wʊ sɛ̃."

27Ka Jɔɔn haa 'yɛr, "Nɪrɛ jaa kʊ̃ tʊ̃ɔ ɪ bon jaa ɛ, ka Nãaŋmɪn na be a saaju baa sɔɔ ɛ.

28Yɪn mĩɛ chɛnɛ na tɪɛr a ŋmɪnɛ ɪn dɔ̃ɔ 'yɛr yɪ ɪka n ba ɪ a Nɪ-iraa ɛ. Tɪchɛ wʊ tʊ̃ ma naa ka n de a wʊ nie.

29A 'lɔ na kulo a pɔɔ, 'lɔ lɛ ɪ a pɔɔ sʊɔ. A wʊ bɪbɪɛlɛ pʊɔ ma pɛl naa wʊn ara a be wõnõ a pɔɔ sʊɔ kɔkɔr. Ala lɛ so ka a n pʊɔ mɪ pɛl.

30A sɛɛ naa ɪka Yesu wʊ do, tɪchɛ ka maa suu.

31"Nãaŋmɪn Bie nyã lɛ yi a saaju, 'lɔ lɛ gar ba jaa, nɪrɛ na yi ka a tẽe ɪn a tẽe tʊɔr na wʊ ma 'yɛrɛ a tẽe bomo 'yɛr. A 'lɔ na yi a saaju wa gar a bomo a jaa.

32Wʊ ma 'yɛr naa a lɛ wʊn nyɛ nɪ a lɛ wʊn wõ tɪ ĩsʊɔ jaa maa sɔɔ de wʊ ɛ.

33Nɪrɛ 'lɔ jaa na wa sɔɔ de, a wiil naa ɪka Nãaŋmɪn ɪ naa yelmĩɛ sʊɔ.

34Bojũu, Nãaŋmɪn tʊ̃ naa a wʊ Bie ka wʊ wa 'yɛr a wʊ 'yɛr. Nãaŋmɪn vɛ̃ naa ka a wʊ Sɪɛ sɛɛ wʊ.

35A Sãa nʊ̃ naa Bie na wʊ de yele a jaa 'yɔ̃ɔ a wʊ nũu pɔ.

36Nɪrɛ jaa na sɔɔ de a Bie tara na nyɛvʊr 'lɔ na ba tara baarfʊ ɛ, Nãaŋmɪn sɛ̃, tɪchɛ nɪrɛ 'lɔ na tɔr wʊ, ba tara a nyɛvʊr nyã ɛ, tɪ Nãaŋmɪn suur be a wʊ sɛ̃."

Jɔɔn 4

1Yesu bɔ̃ɔn naa ɪka a Faraseemɪne wõ naa wʊn nyɛrɛ nɪbɛ suoro ba a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ, ka a bala na turo wʊ gar a bala na turo a Jɔɔn.

2Tɪchɛ Yesu poturbo lɛ dɔ̃ɔ suoro a nɪbɛ a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ, a ba ɪ Yesu mĩɛ lɛ ɛ.

3Yesu bar naa Judiya tɪ lɪɛb chiine a Galilee go.

4Ka a ɪ Samariya lɛ a sɛɛ ɪka wʊ tu.

5A sɔr 'lɔ wʊn tu tɪ yi naa a Saika tẽe pɔ, na wʊ gbʊr a wɛr 'lɔ a Jekɔb na dɔ̃ɔ de kʊ a wʊ bidaba Josefʊ a kõr jaa.

6A lɔ-ɔ̃ɔ a Jekɔb na dɔ̃ɔ tuu chɛnɛ na be be, ka a Yesu jɛ̃ gbʊr a lɔ-ɔ̃ɔ bojũu wʊ chen bal. Mɔ̃tɔ̃tuo sɔ̃ɔ lɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Ka a Samariya pɔɔ suu a lɔ-ɔ̃ɔ pɔ kʊ̃ɔ ɔ̃ɔfʊ jie. Ka a Yesu sʊɔr wʊ, "Pɔɔ yãayãabɪlɛ, ɔ̃ɔ a kʊ̃ɔ kʊ ma ka n nyʊ̃."

8A Yesu poturbo mɪ kpɛ̃n a tɛ̃e pɔ ɪka ba tɪ da bʊ̃diir.

9Ka a Samariya pɔɔ 'yɛr, "Fʊ̃ʊ Juu nɪrɛ, maa mɪ Samariya pɔɔ, taa ɪ ŋmɪnɛ ka fʊ ɪka n kʊ fʊ kʊ̃ɔ ka fʊ nyʊ̃," sɪn nɪ Juu nɪbɛ na ba mʊɔrɔ taa bʊ̃u ɛ?

10A Yesu 'yɛr wʊ, "Faa bɔ̃ɔ a bon a Nãaŋmɪn na bʊɔrɔ ɪka wʊ kʊ fʊ ɛ. Faa mɪ bɔ̃ɔ a nɪrɛ 'lɔ na sʊɔrɔ fʊ a kʊ̃ɔ ɪka wʊ nyʊ̃ ɛ, fʊ̃ʊ ta bɔ̃ɔ, fʊn taa sʊɔr man a kʊ̃ɔ 'lɔ na kʊrɔ nyɛvʊr."

11A pɔɔ 'yɛr, "Nɪkpɛ̃ɛ, faa tara bʊ̃-ɔ̃ɔnaa ɛ, ka a lɔ-ɔ̃ɔ mɪ yulʊ̃, nyɪnɛ lɛ fʊn nyɛ a kʊ̃ɔ ala na kʊrɔ a nyɛvʊr?

12A sɪ sãakpã Jekɔb lɛ tuu a lɔ-ɔ̃ɔ nyãna kʊ sɪ, ka wʊ yɔn nɪ a wʊ dʊ̃n nyuro. Fʊ̃ʊ bɛrma gar a Jekɔb bɪɪ?"

13Ka Yesu 'yɛr, "Ĩsʊɔ jaa na nyʊ̃ a kʊ̃ɔ nyãna, kɔ̃nyʊ̃ur na kpɛ wʊ̃n go.

14Tɪchɛ ĩsʊɔ jaa na nyʊ̃ a kʊ̃ɔ ala ɪn na kʊ wʊ, kɔ̃nyʊ̃ur kʊ̃ lɛ kpɛ wʊ go ɛ. A kʊ̃ɔ ala ɪn na kʊ wʊ kaara kɔ̃bulaa na yire, naa kʊrɔ nyɛvʊr na ba tara baarfʊ ɛ."

15Ka a pɔɔ 'yɛr, "Nɪkpɛ̃ɛ yãayãabɪlɛ, kʊ ma a kʊ̃ɔ ala ka n nyʊ̃, ka a kɔ̃nyʊ̃ur ta lɛ nyɔɔ ma ka n suu a lɔ-ɔ̃ɔ nyã pɔ go ɛ."

16A Yesu 'yɛr wʊ, "Kul tɪ tara a fʊ sɪrɛ waan."

17Ka a pɔɔ 'yɛr, "N ma tara sɪrɛ ɛ." A Yesu 'yɛr, "Yelmĩɛ fʊ 'yɛr ɪka faa tara sɪrɛ ɛ.

18Fʊ dɔ̃ɔ kul sɪrbɛ anʊ̃u, tɪ a daba 'lɔ sɛ̃ fʊn be a pʊ̃pãanyã ba ɪ a fʊ sɪrɛ ɛ."

19Ka a pɔɔ 'yɛr, "Nɪkpɛ̃ɛ n nyɛ naa a fʊ ɪ Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ.

20A sɪ sãakpãmɪne, a tɔ̃ɔ nyã ju lɛ ba ma do tɪ puor a Nãaŋmɪn tɪchɛ a yɪn Juu nɪbɛ 'yɛr ɪka Jerusalɛm tɛɛ lɛ ɪ a puorfʊ jie."

21Ka a Yesu 'yɛr kʊ wʊ, "Pɔɔ sɔɔ de ma, sɔ̃ɔ waara an kʊ̃ ɪ a tɔ̃ɔ nyã ju bɪɪ Jerusalɛm yɪn do tɪ puor a Sãa Nãaŋmɪn go ɛ.

22A yɪn Samariya nɪbɛ ba bɔ̃ɔ a 'lɔ yɪn puoro ɛ, a sɪn Juu nɪbɛ bɔ̃ɔ naa a Nãaŋmɪn 'lɔ sɪn puoro. Bojʊ̃u a sɪ jie lɛ Nãaŋmɪn na tu faa nɪbɛ.

23Tɪchɛ a sɔ̃ɔ waara, wʊ gɔr ta baar, a bala na puoro a Nãaŋmɪn sɪrɛ jaa, a sɪɛ na wiil ba naa ka ba puor a Sãa Nãaŋmɪn nɪ yelmĩɛ. Ba nyãna puorfʊ lɛ a Sãa Nãaŋmɪn bʊɔrɔ.

24Nãaŋmɪn ɪn sɪɛ, bala na puoro wʊ a sɪɛ pɔ wʊn wiil ba naa ka ba puor wʊ nɪ yelmĩɛ pɔ."

25Ka a pɔɔ 'yɛr, "N bɔ̃ɔ naa ɪka a Nɪ-iraa na wa naa, a 'lɔ sɪn na bʊɔlɔ a Kɪrɪsɪto. 'Lɔ wa wa, wʊn wiil sɪ naa yele a jaa par."

26Ka a Yesu 'yɛr kʊ a pɔɔ, "Maa lɛ a nɪrɛ 'lɔ nɪ fʊ̃ʊ na 'yɛrɛ a pʊ̃pãanyã."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

27Ka a ɪ a poturbo mɪ tɔ̃ɔ ta nyɛ wʊn 'yɛrɛ nɪ a pɔɔ ka a nɛɛr 'maa ba. Tɪchɛ ba ĩsʊɔ jaa ba 'la sʊʊr wʊ bo lɛ wʊ bʊɔrɔ bɪ bãa 'yɔ̃ɔ lɛ wʊ 'yɛrɛ nɪ a pɔɔ ɛ.

28A jie lɛ a pɔɔ bar a yuor tɪ jo kul a tẽe pɔ tɪ 'yɛr kʊ a nɪbɛ,

29"Yɪ wa nyɛ daba na 'yɛr ma ala a jaa n na dɔ̃ɔ maal. Kaa 'lɔ lɛ ɪ a Nɪ-iraa naa 'lɔ bɪɪ?"

30Nɪrɛ jaa na be a tẽe pɔ yin chen na tɪ kaa a Yesu.

31An wa ɪrɛ a lɛ ka a poturbo sʊɔr a Yesu. "Wiwile yãayãabɪlɛ, di bʊ̃diir."

32Tɪchɛ ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "N tara na bʊ̃diir yɪn ba bɔ̃ɔ a yele ɛ."

33Ka wʊ poturbo piel sʊrɔ taa, "Nɪrɛ kɔ̃ɔ lɛ tɔ̃ɔ waan bon kɔ̃ɔ wa kʊ wʊ ka wʊ di bɪɪ?"

34A Yesu 'yɛr, "N bʊ̃diir lɛ ka n ɪ a lɛ Nãaŋmɪn na bʊɔrɔ, 'lɔ lɛ tʊ̃ ma, ka n baar a tʊ̃mɔ̃ 'lɔ wʊn kʊ ma ɪka n tʊ̃.

35Yɪn 'lɔ 'yɛr naa ɪka a chɛn ŋmɛrsɪ anaar ka a ŋmab ta, maa 'yɛr kʊ yɪ ɪka, yɪ kaa yɪn nyɛn a por bonsɪ na mʊ̃ɔ sɛɛ ŋmab.

36Pʊ̃pãanyã gba, a tʊ̃tʊ̃nbɔ bala na ŋmara nyɛrɛ naa a ba sãyar, ban lɔ̃ɔnɔ̃ a bʊ̃ŋmarsɪ waara nɪ nyɛvʊr na ba tara baarfʊ ɛ Nãaŋmɪn sɛ̃. Ka a bala na bʊr a bʊ̃bie nɪ a ŋmaŋmarba pãa 'mataa chɪlɛ.

37A sʊkpa na ɪ yelmĩɛ ɪka, bamɪne lɛ bʊr ka bamɪne mɪ ŋma.

38Maa tʊ̃nɔ̃ yɪ naa ɪka, yɪ chen tɪ ŋma a puo 'lɔ pɔ a bamɪne na tʊ̃ hãn."

39Nɪyɔɔ na yi a Samariya tẽe pɔ sɔɔn de Yesu, bojũu a pɔɔ 'yɛr kʊ ba ɪka, "A daba nyã 'yɛr naa a lɛ jaa n na dɔ̃ɔ maal."

40Ba wan wa sʊɔr wʊ ɪka wʊ jʊ̃nɛ a ba tẽe, ka wʊ jɛ̃ be ber ayi.

41A Samariya tẽe dẽme yɔɔ jie mɪ lɛ sɔɔn de Yesu bojũu ba wʊn a lɛ wʊn 'yɛr.

42Be a ba 'yɛr kʊ a pɔɔ, "A ba ɪ lɛ fʊn 'yɛr kʊ sɪ jũu sɪ sɔɔ de a Yesu ɛ, sɪn mĩɛ wõ naa a lɛ wʊn 'yɛr kʊ sɪ, ka sɪ bɔ̃ɔ ɪka 'lɔ lɛ na faa a wɛr nɪbɛ."

43A ber ayi na po, wʊ yin a be na wʊ chen Galilee.

44Yesu 'yɛr naa, "Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ nyɛrɛ na 'yɔ̃ɔfʊ jie jaa, tɪchɛ a ba tẽe dẽme ba 'yɔ̃ɔnɔ̃ ba ɛ."

45Wʊn wa ta a Galilee, a nɪbɛ de wʊn nuur ayi a be, bojũu ba mɪ dɔ̃ɔ chen a Jerusalɛm a Gõl Bar Difʊ jie tɪ nyɛ a lɛ jaa wʊn maal.

46Yesu na wa be a Galilee, wʊ lɪɛb chen a Keena tẽe pɔ be wʊn dɔ̃ɔ lɪɛb a kʊ̃ɔ ka a ɪ a dãa. Nɪkpɛ̃ɛ kɔ̃ɔ ben Kapenahum ka a wʊ bie bɪɛrɛ.

47Wʊn wa wõ ɪka a Yesu yin a Galilee wa a Judiya, wʊ chen tɪ sʊɔr wʊ ɪka wʊ sãa a wʊ bie na kpire.

48Ka a Yesu 'yɛr kʊ a nɪkpɛ̃ɛ, "Yɪn baa nyɛ jʊ̃nɛ nɪ nɛ'maa yele ɛ, yɪ kʊ̃ sɔɔ de ɛ."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

49Ka a daba 'yɛr, "Nɪkpɛ̃ɛ, yãayãabɪlɛ, wa ka a n bie ta kpi ɛ."

50A Yesu pãa 'yɛr, "A fʊ bie sa naa, kulo a yir." A daba sɔɔn de a lɛ a Yesu na 'yɛr na wʊ lɪɛb kulo a yir.

51Ka a tʊ̃tʊ̃nbɔ na yi a nɪkpɛ̃ɛ yir tuor wʊ a sɔr pɔ 'yɛr, "A fʊ bie sa naa."

52A wʊ sʊʊr ba a sɔ̃ɔ buor a bie na sa, ka ba 'yɛr, "Jãa mɔ̃tɔ̃ɔ na vɪrʊ̃ lɛ a ĩgãn tul bar wʊ."

53Ka a bie sãa tɪɛr tɔ an ɪ a mɔ̃tɔ̃ɔ vɪr naa a jãa, a Yesu na 'yɛr, "A fʊ bie sa naa." A daba naa bala ba jaa na be a wʊ yir sɔɔn de a Yesu.

54A nɛ'maa yelsɪ ayi lɛ anyã Yesu na tʊ̃ wʊn yi a Judiya na wʊ chen a Galilee.

Jɔɔn 5

1A anyã puor, a Juu nɪbɛ tara na lɔ̃ɔ di ka a Yesu chen a be a Jerusalɛm.

2A tɛ̃e pɔ, gbatarbile ben be ka a jɛ̃bɛrsɪ anũu be be. A jie gbʊr a be ban bʊɔlɔ a piir dɔ̃dɔr, ka a Juu nɪbɛ kɔkɔr pɔ a ba bʊɔlɔ Betesda.

3A jɛ̃bɛrsɪ ala pɔ baal bʊrsɪ ben be, jɔ̃n, bamɪne gbɛɛ na kpi kpi nɪ gbɛrsɪ ka ba gã kɔɔ a kʊ̃ɔ.

5A gbatarbile 'lɔ̃nɔ̃ koor mɪ lɛ nɪbaala na bɛ yuom lɪjɛr nɪ pie nɪ aniin (38) na wʊ gã a be.

6Yesu na wa nyɛ a daba, wʊ bɔ̃ɔn naa wʊn gbɛr kor, ka wʊ sʊʊr wʊ, "Fʊ bʊɔrɔ naa ɪka fʊ sa bɪɪ?"

7Ka a daba 'yɛr, "Nɪkpɛ̃ɛ, n ba tara nɪrɛ na 'mɔɔ ma 'yɔ̃ɔ a kʊ̃ɔ pɔ 'lɔ wa dɔ̃ɔnɔ̃ ɛ, n ma mʊɔrɔ naa ɪka n kpɛ, tɪchɛ ka a nɪrɛ ma dɔ̃ɔ ma nie kpɛ."

8A Yesu pãa 'yɛr wʊ, "'Mɔɔ a fʊ bʊ̃gãnaa chiine."

9Ajienaa ka a daba sa, na wʊ 'mɔɔ a sɔ̃ɔ chiine. A Pɛ̃nfʊ Bɪbir daar lɛ a anyãna ɪ.

10A Juu nɪbɛrɛ na wa nyɛ a daba na tuo a sɔ̃ɔ, ka ba 'yɛr kʊ wʊ, "Pɛ̃nfʊ Bɪbir lɛ, nɪrɛ jaa ba tara sɔr ɪka wʊ tuo a wʊ sɔ̃ɔ a Pɛ̃nfʊ Bɪbir ɛ."

11Tɪchɛ ka wʊ 'yɛr, "A daba 'lɔ na sa ma lɛ 'yɛr kʊ ma ɪka n 'mɔɔ a sɔ̃ɔ chiine."

12Ka ba sʊʊr wʊ, "Nɪbuor lɛ 'yɛr fʊ ɪka fʊ 'mɔɔ a sɔ̃ɔ tuo chiine?"

13A daba ba dɔ̃ɔ bɔ̃ɔ a Yesu a nɪbuor wʊn ɪ ɛ, Yesu kpɛ̃n a nɪyɔɔ bala pɔ.

14A nyã puor, a Yesu nyɛn a daba a Nãaŋmɪn puorfʊ yir pɔ na wʊ 'yɛr wʊ, "Fʊ pãa sãn pʊ̃pãanyã, taa wa ɪrɛ yeldɛɛr go ɛ, ka amɪne wa pɔɔ fʊ gar a lɛ ɛ."

15Ka a daba chen tɪ 'yɛr kʊ a Juu nɪbɛrɛ, Yesu lɛ ɪ a nɪrɛ 'lɔ na sa ma.

16Ba piel bʊɔrɔ sɔɪ na ɪ Yesu yele bojũu wʊ ma tʊ̃nɔ̃ naa a anyãna a Pɛ̃nfʊ Bɪbir Daar.

17Ka a Yesu 'yɛr ba, "N Sãa ba vɛ̃ anyãna tʊ̃fʊ ɛ, ala lɛ so ka n mɪ tʊ̃nɔ̃."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18A nıbɛrɛ tara na yele ayi ban bʊɔrɔ ıka ba kõn Yesu. Wʊ sɔ̃ɔ naa a Pɛ̃nfʊ Bıbir yele, tıchɛ a dɛɛr 'lɔ jaa lɛ wʊn 'yɛr ıka Nãaŋmın ı naa a wʊ Sãa, na wʊ de a wʊ mĩɛ ka 'lɔ nı Nãaŋmın ı bʊ̃'yen.

19A Yesu 'yɛr kʊ a nıbɛ, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yı ıka a Bie kʊ̃ tʊ̃ɔ maal bon jaa ɛ. Wʊn tʊ̃ɔ ı a lɛ tɛɛ wʊn nyɛ a Sãa na maala, bojũu a Bie ma maal naa a lɛ nɛ wʊn nyɛ a Sãa na maala.

20A Sãa nʊ̃n a Bie na wʊ wiil wʊ a yele a jaa wʊn maal. A Sãa gba na wiil wʊn yelbɛrɛ ka yı nɛɛr 'maa.

21A lɛ a Sãa na ma sĩı a kũu na wʊ kʊ wʊ nyɛvʊr, lɛ lɛ a Bie mı na kʊ a ĩsʊɔ jaa wʊn bʊɔrɔ a nyɛvʊr.

22A Sãa gba ba tɔɔrɔ nırɛ jaa 'yɛr ɛ, tıchɛ wʊ ıka a Bie wʊ tɔɔr nırɛ jaa 'yɛr.

23A Sãa bʊɔrɔ naa ıka ba 'yɔ̃ɔnɔ̃ a Bie nıtãa lɛ ban 'yɔ̃ɔnɔ̃ wʊ. Ĩsʊɔ jaa wa tɔr ba 'yɔ̃ɔ a Bie ɛ, lɛ mı lɛ wʊ tɔr, ba 'yɔ̃ɔ a Sãa na tʊ̃ wʊ ɛ.

24"Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yı ıka, ĩsʊɔ jaa na wõ a lɛ ın na 'yɛr tı sɔɔ de a 'lɔ na tʊ̃ ma, tara na nyɛvʊr 'lɔ na ba tara baarfʊ ɛ, Nãaŋmın sɛ̃. Ba kʊ̃ 'yɔ̃ɔ wʊ 'yɛr ɛ. Wʊ yin kũu pɔ, tı kpɛ nyɛvʊr pɔ.

25Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yı ıka, sɔ̃ɔ waara, wʊ ben ta ka a kũn na wõ a Nãaŋmın Bie kɔkɔr. A bala na wõ naa, na ir tara nyɛvʊr.

26Bojũu a Sãa tara na kpɛ̃ɔ kʊrɔ nyɛvʊr. Wʊ den a kpɛ̃ɔ 'lɔ kʊ a Bie ka wʊ mı tara nyɛvʊr.

27Wʊ kʊ wʊn sɔr ıka wʊ tɔɔr nırɛ jaa 'yɛr, bojũu wʊ ı naa Nısaal Bie.

28"Yı ta vɛ̃ ka a 'maa yı nɛɛ ɛ. A sɔ̃ɔ na wa naa, ka a kũn wõ a Nısaal Bie kɔkɔr,

29na ba yire a ba yar pɔ. Ĩsʊɔ jaa na maal vıla, na yin kpɛ nyɛvʊr pɔ, ka a ĩsʊɔ jaa mı na maal dɛɛr na yin kpɛ sɔ̃ɔfʊ pɔ.

30N kʊ̃ tʊ̃ɔ maal bon jaa nı maa mĩɛ kpɛ̃ɔ ɛ. 'Lɔ lɛ 'yɛr ma a lɛ ın na tɔɔrɔ ka a n tɔɔrfʊ tara sɔr bojũu n turo naa a wʊ nɛɛ, a ba ı n ırɛ na lɛ ın bʊɔrɔ ɛ.

31"Maa 'yɛrɛ 'yɔ̃ɔnɔ̃ a n mĩɛ, sɔr jaa ba be be na wiil ıka yelmĩɛ lɛ ɛ.

32Nırɛ kɔ̃ɔ ben be na 'yɛrɛ 'yɔ̃ɔnɔ̃ ma, ka n mı bɔ̃ɔ ıka a lɛ wʊn 'yɛrɛ ın yelmĩɛ.

33"Yı tʊ̃n nıbɛ a Jɔɔn sɛ̃ ka wʊ tı 'yɛr ba a yelmĩɛ.

34N ba dıɛl lɛ nıbɛ na 'yɛrɛ a n 'yɛr ɛ, tıchɛ n 'yɛrɛ yı naa anyãna ka yı na tʊ̃ɔ nyɛ faafʊ.

35Jɔɔn dɔ̃ɔ ı fıka fĩtın na chaar yɔ̃ɔ ka yı pʊɔ pɛl, a yı chıl a chãa nyã pɔ bĩlãa.

36"Bon kɔ̃ɔ na tırɛ gar a lɛ a Jɔɔn na dɔ̃ɔ 'yɛr a n 'yɛr, naa tʊ̃mɔ̃ ala a Sãa na kʊ ma ıka n tʊ̃. A anyãna a jaa 'yɛrɛ na kʊrɔ ma, naa wiil ıka a Sãa lɛ tʊ̃ ma.

37A Sãa mı na tʊ̃ ma 'yɛrɛ na kʊrɔ ma, tıchɛ yaa wõ a wʊ kɔkɔr bıı nyɛ a wʊ nie jaa ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

38Yaa sɔɔ a wʋ 'yɛr ɛ, bojũu yɪ tɔr na yaa sɔɔ de a 'lɔ wʋn tʋ̃ ɛ.

39Yɪ ma chɛ̃pɛ̃ naa a Nãaŋmɪn gãma, bojũu yɪ tɪɛr naa ɪka be lɛ yɪn nyɛ nyɛvʋr na ba tara baarfʋ ɛ. Maa 'yɛr lɛ a gãma anyãna 'yɛrɛ.

40Tɪchɛ yɪ tɔr naa na wa a n sɛ̃ wa nyɛ nyɛvʋr 'lɔ na ba tara baarfʋ ɛ Nãaŋmɪn sɛ̃.

41"N baka ba be nɪrɛ pɛɛfʋ pɔ ɛ.

42Tɪchɛ n bɔ̃ɔn naa ɪka a yɪ ĩsʋɔ jaa ba nʋ̃ Nãaŋmɪn ɛ.

43Maa waan naa a n Sãa yuor, ka yaa de ma ɛ. Tɪchɛ yɪn den nɪbɛ na waan ba mĩɛ yuor.

44Ɔmɪnɛ yɪn ɪrɛ wa sɔɔ? Yɪn na bʋɔrɔ ɪka a yɪ barmɪne ba pɛɛrɛ yɪ, ka yɪ baka ba be a pɛɛfʋ 'lɔ a Nãaŋmɪn tɛɛ na kʋ yɪ ɛ.

45"Tɪchɛ, yɪ taa tɪɛr ɪka ɪn 'yɔ̃ɔ yɪn 'yɛr a Sãa niem ɛ. Yɪ den a yɪ tɪɛr dɔɔl Mosesɪ, 'lɔ nɪ wʋ ju lɛ na 'yɔ̃ɔ yɪ 'yɛr.

46Maa 'yɛr lɛ a Mosesɪ na dɔ̃ɔ sɛb, ala ɪ yɪn ta sɔɔ wʋ, yɪn taa sɔɔ ma naa.

47Tɪchɛ yɪn ba sɔɔ a lɛ a Mosesɪ na dɔ̃ɔ sɛb ɛ, ŋmɪnɛ yɪn ɪrɛ wa sɔɔ a lɛ ɪn 'yɛr?"

Jɔɔn 6

1A anyã puor, Yesu gɔ̃ɔ naa a Galilee man gɔ̃ɔn be ban bʋɔlɔ a Tiberiyas.

2Nɪyɔɔ tu wʋn chen ban nyɛ wʋn tʋ̃ nɛ'maa tʋ̃mɔ̃ na wʋ sãa baalsɪ.

3Ka a Yesu pãa do a tɔ̃ɔ ju, na wʋ tɪ jĩnɛ nɪ a wʋ poturbo.

4Ka a Juu nɪbɛ Gõl Bar Difʋ mɪ gbʋr.

5Yesu na wa nyɛ a nɪyɔɔ ka ba waara a wʋ sɛ̃, wʋ sʋʋr Filip, "Nyɪnɛ lɛ sɪn nyɛ bʋ̃diir kʋ a nɪbɛ banyãna?”

6Wʋ sʋʋr a nɪtɔ̃ ɪka wʋ bɛɛr a Filip kaa, tɪ bɔ̃ɔn a lɛ wʋn na ɪ.

7Ka a Filip 'yɛr, "Faa bɔ̃ɔ ka an den ŋmɛrsɪ aniin sãyar a fʋn dãn paanʋ̃ɔ jaa pʋʋr kʋ a nɪbɛ banyãna ɛ?”

8Andiru na ɪ a Simon Pita yɛbɛ, a Yesu poturo ĩsʋɔ lɛ, ka wʋ 'yɛr.

9"Dabile ben ka na wʋ tara a chi jɔ̃n paanʋ̃ɔ anũu nɪ jĩmɛ ayi, tɪ bo an maal a nɪyɔɔ banyãna?”

10Mʋɔr pɔɔn a tɛ̃e wʋ jaa, ka a Yesu 'yɛr kʋ a poturbo ka ba ɪ a nɪbɛ jĩnɛ jĩnɛ. A nɪbɛ bala dɔ̃ɔ ɪ tur anũu (5,000).

11Yesu den a paanʋ̃ɔ 'yɔ̃ɔ a wʋ nũu pɔ tɪ puor Nãaŋmɪn yãan, tɪ de a paanʋ̃ɔ põ a nɪbɛ, na wʋ lɛ de a jĩmɛ mɪ põ ba.

12Ka a nɪbɛ di lɛ ban bʋɔrɔ, ka a Yesu 'yɛr kʋ a poturbo ɪka ba wob a bʋ̃ŋmaara ala na chɛ, ka a bon jaa ta wɛ ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Lɛ lɛ ba wob a ala na chɛ 'yɔ̃ɔ pɛr pie nɪ ayi a chi paanʊ̃ɔ anʊ̃u ala.

14A nɪbɛ na wa nyɛ a anyã baar lɛ a Yesu na tʊ̃ a nɛ'maa tʊ̃mɔ̃, ba piel 'yɛrɛ, "A nyã lɛ tɔ̃ɔ ɪ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ 'lɔ na wa a wɛr pɔ."

15Yesu na wa bɔ̃ɔn ɪka ba bʊɔrɔ naa na fɪr wʊ ka wʊ ɪ a ba nãa, wʊ don a tɔ̃ɔ ju wʊ yõ.

16A jãanʊɔr 'lɔ̃nɔ̃, a Yesu poturbo lɪɛb suu a man pɔ.

17Na ba tɪ kpɛ a gboro pɔ piel gɔ̃ɔnɔ̃ a Kapenahum. A jãanɔ'maar 'lɔ̃nɔ̃ Yesu ba wa a ba sɛ̃ sɛrɛ ɛ.

18A sɛsɛkpɛ̃ɛ furo na ka a kʊ̃ɔ dãdaala.

19Ka a poturbo na wa mɔ̃ kpɛ sɔɔ jaa, ba nyɛn a Yesu na chiine a kʊ̃ɔ ju waara a gboro par ka dãbĩɛ kpɛ ba.

20Tɪchɛ ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "Maa lɛ, yɪ ta joro dãbĩɛ ɛ."

21Ka ba ta ɪka ba de wʊ 'yɔ̃ɔ a gboro pɔ, tɪ ajienaa ka a gboro mɪ ta a gogoro nɛɛ a jie 'lɔ ban chiine.

22A wɛr na wa chaar, a nɪyɔɔ bala na jĩnɛ a man gɔ̃ɔn bɔ̃ɔn na ɪka gboro bʊ̃'yen tɛɛ lɛ dɔ̃ɔ be be. Ka Yesu naa poturbo ba 'mataa kpɛ wʊ ɛ, tɪchɛ bala tɛɛ lɛ chiine.

23Ka gboi amɪne na yi Tiberiyas wa ara gbʊr a be a Yesu na dɔ̃ɔ puor Nãaŋmɪn yãan tɪ ka a nɪbɛ di a bʊ̃diir.

24A nɪbɛ na wa nyɛ ka a Yesu bɪɪ a wʊ poturbo ba be be ɛ, ba kpɛ̃n a gboi ala chiine a Kapenahum na tɪ bɔ a Yesu.

25Ban wa tɪ nyɛ wʊ a manyal gɔ̃ɔn, ba sʊʊr wʊ naa, "Wiwile, dabor fʊ wa ka?"

26Ka a Yesu 'yɛr, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊ̃rɔ yɪ, yɪ yʊɔrɔ na bʊɔrɔ ma a ba ɪ a nɛ 'maa tʊ̃mɔ̃ yɪn nyɛ ɪn tʊ̃ ɛ, tɪchɛ a bʊ̃diir yɪn di tɪɪ jʊ̃u.

27Yɪ ta tʊ̃nɔ̃ bʊɔrɔ bʊ̃diir anyã na sɔ̃ɔ ɛ, tɪ yɪ tʊ̃nɔ̃ bʊɔrɔ bʊ̃diir anyã na kʊ yɪ nyɛvʊr 'lɔ na ba tara baarfʊ ɛ, ala lɛ a maa Nɪsaal Bie na kʊ yɪ. Bojʊ̃u 'lɔ lɛ a Sãa Nãaŋmɪn kʊ sɔr ɪka wʊ ɪ a lɛ."

28Be lɛ ba sʊʊr wʊ, "Bãa lɛ sɪn na ɪ na sɪ tʊ̃ a lɛ a Nãaŋmɪn na bʊɔrɔ?"

29Ka a Yesu 'yɛr, "Nãaŋmɪn tʊ̃mɔ̃ nɪ nyã ɪka yɪ sɔɔ de a 'lɔ wʊn tʊ̃."

30Lɛ lɛ ba sʊʊr wʊ, "Nɛ'maa tʊ̃buor lɛ fʊn tʊ̃ ka sɪ nyɛ tɪ sɔɔ de fʊ? Bo lɛ fʊn ɪ?

31A sɪ sãakpãmɪne din a maana a mɔgɔ̃ɔ pɔ nɪtãa lɛ an sɛb. Wʊ kʊ ba naa a bʊ̃diir na yi saaju ka ba di."

32Ka a Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ ɪka, a ba ɪ Mosesɪ lɛ dɔ̃ɔ kʊ yɪ a bʊ̃diir ala na yi a saaju ɛ, tɪchɛ a n Sãa lɛ dɔ̃ɔ kʊ yɪ a yelmĩɛ bʊ̃diir ala na yi a saaju.

33A Nãaŋmɪn bʊ̃diir ɪ naa a 'lɔ na yi a saaju wa, na wʊ wa kʊrɔ a wɛr nɪbɛ nyɛvʊr."

34Ka ba 'yɛr, "Nɪkpɛ̃ɛ, an yi a dɪna tɪ chiine, kʊrɔ sɪ a bʊ̃diir ala."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

35Be a Yesu pãa 'yɛr, "Maa lɛ a bʋ̃diir ala na kʋrɔ nyɛvʋr, 'lɔ jaa na wa n sɛ̃ kʋ̃ lɛ chiin kɔ̃ ɛ. 'Lɔ jaa mɪ na sɔɔ de ma, kɔ̃nyʋ̃ur kʋ̃ lɛ kpɛ wʋ ɛ.

36Tɪchɛ a lɛ n na 'yɛr kʋ yɪ, yɪ nyɛ ma naa tɪ yaa sɔɔ de ma ɛ.

37Bala ba jaa a Sãa na kʋ ma, ban wan a n sɛ̃. Ĩsʋɔ jaa mɪ wa wa a n sɛ̃, n kʋ̃ dii wʋ bar ɛ.

38Bojʋ̃u, n ba yi a saaju wa ɪka n wa ɪ a n bɔfʋ ɛ, tɪ n wa naa ɪka n wa ɪ a Sãa bɔfʋ. 'Lɔ lɛ tʋ̃ ma.

39A nyã lɛ ɪ a 'lɔ na tʋ̃ ma bɔfʋ, ka n taa ɪrɛ wa vɛ̃ ka bala jaa wʋn kʋ ma bɔr ɛ, tɪchɛ ka n sʋ̃ɪ ba, ka ba ir ɪ vʋɛ a ber baaraa daar.

40Bojʋ̃u, a n Sãa bɔfʋ nɪ nyã ɪka, nɪrɛ jaa na kaa a Bie na wʋ sɔɔ de wʋ, ban tara naa a nyɛvʋr 'lɔ na ba tara baarfʋ ɛ, ka n sʋ̃ɪ ba, ka ba ir ɪ vʋɛ a ber baaraa daar."

41Ka a Juu nɪbɛ piel hʋ̃hʋ̃nʋ̃ bojʋ̃u a Yesu 'yɛr ɪka, 'lɔ lɛ ɪ a bʋ̃diir 'lɔ na yi a saaju wa.

42Ka ba 'yɛrɛ, "A ba ɪ a Yesu lɛ a nyã ɛ, a Josefʋ bidaba, a wʋ sãa nɪ a wʋ ma sɪn bɔ̃ɔ ɛ? Ɔ̃mɪnɛ wʋ ɪrɛ wa 'yɛr ɪka saaju lɛ n yi wa?"

43Ka a Yesu 'yɛr ba, "Yɪ bar a hʋ̃hʋ̃fʋ.

44Nɪrɛ jaa kʋ̃ tʋ̃ɔ wa a n sɛ̃ ɛ, ka a Sãa na tʋ̃ ma baa tɔɔ wʋ waan ɛ, ka n sʋ̃ɪ wʋ ka wʋ ir ɪ vʋr a ber baaraa daar.

45A Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ ĩsʋɔ dɔ̃ɔ sɛb, 'Nãaŋmɪn na wiil ba jaa.' Ĩsʋɔ jaa na chɛlɛ a Sãa sɛ̃, na wʋ jãn yi a wʋ sɛ̃, na wa naa a n sɛ̃.

46Nɪrɛ jaa ba nyɛ a Sãa ɛ, a nɪrɛ 'lɔ na yi a Nãaŋmɪn sɛ̃, 'lɔ tɛɛ lɛ nyɛ a Sãa.

47Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ yɪ, nɪrɛ 'lɔ na sɔɔ de ma tara na nyɛvʋr 'lɔ na ba tara baarfʋ ɛ, Nãaŋmɪn sɛ̃.

48Maa lɛ ɪ a bʋ̃diir ala na tara nyɛvʋr.

49A yɪ sãakpãmɪne dɔ̃ɔ di a maana a mɔgɔ̃ɔ pɔ tɪ chɛnɛ kpi.

50Tɪchɛ a bʋ̃diir 'lɔ na yi a saaju wa nɪ nyã, 'lɔ lɛ nɪrɛ na di na wʋ kʋ̃ kpi ɛ.

51Maa lɛ ɪ a nyɛvʋr bʋ̃diir 'lɔ na yi a saaju wa. Ala ɪ nɪrɛ di naa a bʋ̃diir nyãna, wʋn ben be jaa kpo kpo. A bʋ̃diir nyã ɪ naa a n ĩgãn ɪn de kʋrɔ a nɪbɛ na be a wɛr pɔ, ka ba na nyɛ nyɛvʋr."

52Ka a Juu nɪbɛ piel chɪrɛ taa nɪ suur na ba 'yɛrɛ, "Ɔ̃mɪnɛ lɛ a daba nyãna na ɪrɛ wa kʋ sɪ a wʋ ĩgãn ka sɪ 'wɔb?"

53A Yesu 'yɛr kʋ ba, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ yɪ. Yɪn baa 'wɔb a Nɪsaal Bie ĩgãn na yɪ nyʋ̃ a wʋ jʋ̃ɪ ɛ, yaa tara nyɛvʋr ɛ.

54Nɪrɛ 'lɔ jaa na 'wɔb a n ĩgãn na wʋ nyʋ̃ a n jʋ̃ɪ tara na a nyɛvʋr 'lɔ na ba tara baarfʋ ɛ, tɪ ka n sʋ̃ɪ wʋ a wʋ ir ɪ vʋr a ber baaraa daar.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

55A n ĩgãn ɪ naa bʊ̃dimĩɛ, ka n jʊ̃ɪ mɪ ɪ bʊ̃nyʊ̃mĩɛ.

56Nɪrɛ 'lɔ jaa na 'wɔb a n ĩgãn na wʊ nyʊ̃ a n jʊ̃ɪ, be naa a n 'yɔ̃ɔ ka n mɪ be a wʊ 'yɔ̃ɔ.

57Nɪtãa lɛ a Sãa na ɪ a nyɛvʊr sʊɔ na tʊ̃ ma ka n be be a Sãa jʊ̃u, nɪrɛ 'lɔ mɪ na 'wɔb ma mɪ na ben be a maa jʊ̃u.

58A bʊ̃diir nyã lɛ yi a saaju wa. Sɪ sãakpãmɪne dɔ̃ɔ di a maana tɪ kpi, tɪchɛ nɪrɛ 'lɔ na di a bʊ̃diir nyã na ben be kpo kpo.”

59Yesu na dɔ̃ɔ wile ba a Juu nɪbɛ lɔ̃ɔfʊ yir a Kapenahum ala lɛ wʊ 'yɛr a nyãna.

60Yesu poturbo yɔɔ na wa wõ a lɛ wʊn 'yɛr, ka ba 'yɛr, "A fʊ wiilfʊ nyã kpɛ̃mɛ na kpɛ, an lɛ na tʊ̃ɔ de?”

61Yesu na bɔ̃ɔn a lɛ a poturbo na hũhũnõ, ka wʊ sʊʊr ba, "A nɪtɔ̃ chɛ yɪn bɪɪ?

62Ŋmɪnɛ an pãa kaara, yɪn wa nyɛ a Nɪsaal Bie na duoro a jie 'lɔ wʊn dɔ̃ɔ be?

63'Lɔ na kʊrɔ a nɪrɛ nyɛvʊr ɪ naa Nãaŋmɪn Sɪɛ. Nɪrɛ mĩɛ fɔ̃ɔ kʊ̃ tʊ̃ɔ maal bon jaa ɛ. A 'yɛr ala ɪn 'yɛr yɪ, ɪ naa Nãaŋmɪn Sɪɛ 'yɛr, naa ɪ Nyɛvʊr.

64Tɪchɛ a yɪ bamɪne ba sɔɔ ɛ." Bojʊ̃u, Yesu bɔ̃ɔn naa a pielfʊ a 'lɔ na ba sɔɔ de wʊ ɛ, nɪ a 'lɔ na gar 'yɔ̃ɔ wʊ.

65Be lɛ wʊ 'yɛr, "Nɪtɔ̃ lɛ so ka n 'yɛr ɪka ĩsʊɔ jaa kʊ̃ tʊ̃ɔ wa a n sɛ̃ ɛ, ka a Sãa baa waan wʊ ɛ.”

66An yi a daar 'lɔ̃nɔ̃ a poturbo yɔɔ ŋmaan yi na baa lɛ turo wʊ go ɛ.

67Ka a Yesu sʊʊr a Pie Nɪ Ayi bala, "A yɪn mɪ, yɪ bʊɔrɔ naa ɪka yi ŋmaa yi bɪɪ?”

68Be a Simon Pita 'yɛr, "N Soro, an sɛ̃ lɛ sɪn chen? An ɪ fʊ̃ʊ tɛɛ lɛ tara a nyɛvʊr 'lɔ na ba tara baarfʊ ɛ.

69Sɪ sɔɔn de na sɪ bɔ̃ɔ ɪka fʊ ɪ naa a chɛchɛ sʊɔ 'lɔ a Nãaŋmɪn na tʊ̃.”

70Ka a Yesu haa 'yɛr, "A ba ɪ maa lɛ ir a yɪ Pie Nɪ Ayi ɛ? Tɪchɛ ka a yɪ ĩsʊɔ ɪ Satan tʊɔr.”

71Wʊ 'yɛrɛ naa a Judas na ɪ a Pie Nɪ Ayi ĩsʊɔ na wa gar 'yɔ̃ɔ wʊ. Wʊ ɪ naa a Simon bidaba na yi Isɪkariyot.

Jɔɔn 7

1A anyã puor, Yesu yi naa Judiya tɪ yʊɔrɔ a Galilee paal pɔ, bojʊ̃u a Juu nɪbɛ bʊɔrɔ naa a wʊ kʊfʊ.

2Tɪchɛ a Juu nɪbɛ sɛɛr pɔ lɔ̃ɔ di bɪbir na wa gbʊrɔ,

3a Yesu yɛbil 'yɛr wʊ naa, "Yi a ka chen a Judiya ka a fʊ poturbo mɪ tɪ nyɛ a fʊ nɛ 'maa tʊ̃mɔ̃.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Nɪrɛ jaa na bʊɔrɔ ɪka ba bʊɔlɔ a wʊ yuor ba sɔɔlɔ ɛ. Fʊn maala a nyãna, wiil a fʊ mĩɛ ka nɪbɛ jaa nyɛ fʊ.”

5Bojũu a wʊ mĩɛ yɛbil ba sɔɔ de wʊ gba ɛ.

6A lɛ jũu, a Yesu 'yɛr ba, "A n bɪbir ba vɪɛ ɛ, yɪn bɪbir vɪɛ naa.

7A wɛr nɪbɛ kʊ̃ tʊ̃ɔ 'laar yɪ ɛ, tɪchɛ ba 'laar ma naa bojũu n 'yɛr ba naa ɪka a lɛ ban ɪrɛ ɪn dɛɛr.

8Yɪn, yɪ chiine a lõɔ di jie. Maa ba chiine a lõɔ di jie sɛrɛ ɛ, bojũu n bɪbir ba vɪɛ ɛ.”

9Wʊ 'yɛr naa lɛ tɪ chɛnɛ jĩnɛ a Galilee.

10A wʊ yɛbil na wa chen a lõɔ di jie baar ka wʊ mɪ ir sɔɔl chen.

11A lõɔ di jie lɛ a Juu nɪbɛ jʊrɔ wʊ tɪ sʊrɔ taa, "Nyɪnɛ lɛ a daba 'lõnõ be?”

12A nɪyɔɔ bala bʊlɔ na 'yɛrɛ kʊ̃rɔ taa, "A Yesu ɪn nɪsʊ̃." Ka bamɪne mɪ 'yɛrɛ, "Nɪbɛlɛ lɛ wʊ ɪ.”

13Tɪchɛ baa 'lara 'yɛrɛ ka a yire chãa pɔ ɛ, bojũu ba joro naa a Juu nɪbɛrɛ dãbĩɛ.

14A lõɔfʊ na wa põ jĩtaa, Yesu don kpɛ a Juu nɪbɛ puorfʊ jie na wʊ tɪ piel wile.

15Ka a nɛɛr 'maa a Juu nɪbɛrɛ ka ba sʊrɔ taa, "Ɔmɪnɛ a daba nyã ɪrɛ wa bõɔ a nɪtõ wʊn ba jãn ɛ?”

16A Yesu 'yɛr kʊ ba, "A wiilfʊ nyã ba yi a n sẽ ɛ, a yi naa a nɪrɛ 'lɔ na tʊ̃ ma sẽ.

17Nɪrɛ 'lɔ na kaa ir ɪka wʊn ɪ naa Nãaŋmɪn bɔfʊ, wʊn bõɔ naa ɪka a wiilfʊ nyã yin Nãaŋmɪn sẽ bɪ n mĩɛ lɛ n wile.

18Nɪrɛ 'lɔ na 'yɛrɛ a wʊ mĩɛ 'yɛr, bʊɔrɔ na 'yõɔfʊ kʊrɔ a wʊ mĩɛ. Tɪchɛ nɪrɛ 'lɔ na tʊ̃nõ bʊɔrɔ 'yõɔfʊ kʊrɔ a 'lɔ na tʊ̃ wʊ, a nɪnyɪnɛ ɪn yelmĩɛ sʊɔ ka a bɛlfʊ ba be a wʊ jie ɛ.

19Mosesɪ baa dõɔ bin a Nɛɛ kʊ yɪ ɛ? Tɪ yɪ ĩsʊɔ jaa ba tʊ̃ɔ tu ɛ. Bo 'yõɔ lɛ yɪ bʊɔrɔ ɪka yɪ kʊ ma?”

20Ka a nɪyɔɔ bala 'yɛr, "Sɪdɛɛr lɛ fʊ tara, an bʊɔrɔ fʊ kʊfʊ?”

21A Yesu 'yɛr kʊ ba, "Gbɛbʊ̃'yen tɛɛ lɛ n be tʊ̃, tɪchɛ ka a be 'maa yɪ a nɛɛ a nɪtõ?

22Mosesɪ lɛ dõɔ wiil yɪ a yʊɔr ŋmaafʊ an ba ɪ 'lɔ sẽ lɛ a dõɔ yi ɛ, tɪ yi a sãakpãmɪne sẽ, ka ba ma ŋmaa yʊɔr a Pẽnfʊ Bɪbir Daar.

23Ala ɪ yɪn tʊ̃ɔ ŋmaa bibile yʊɔr a Pẽnfʊ Bɪbir Daar tɪ ka a Mosesɪ nɛɛ 'lɔ wʊn bin ba sõɔ ɛ, bo lɛ so ka yɪ nyɛ suur 'yõɔ ma nɪrɛ ɪn sa a Pẽnfʊ Bɪbir Daar?

24Yɪ ta bʊ̃nõ tɔɔr ɛ, tɪ yɪ tɔɔrɔ a lɛ na tor.”

25Nɪbɛ bamɪne na yi Jerusalɛm piel sʊrɔ taa, "A ba ɪ a daba nyã lɛ ba bʊɔrɔ a kʊfʊ ɛ,

26nyɛ wʊn ara 'yɛrɛ chãa pɔ, ka baa 'yɛrɛ 'yɛr ɛ? A nɪbɛrɛ bõɔn naa ɪka 'lɔ lɛ a Nɪ-iraa bɪɪ?

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

27Tıchɛ sın bɔ̃ɔ naa a jie 'lɔ a daba nyãna na yi. A Nı-iraa 'lɔ wa wa, nırɛ jaa kʋ̃ bɔ̃ɔ a jie wʋn na yi ɛ.”

28Yesu chɛnɛ na wile a be a Nãaŋmın puorfʋ yir bɛchaar pɔ, na wʋ tãna 'yɛrɛ, "Ɔ̃ɔ yı bɔ̃ɔ ma naa, na yı lɛ bɔ̃ɔ a jie 'lɔ n na yi. N ba be ka nı n mĩɛ kpɛ̃ɔ ɛ, tıchɛ a nırɛ 'lɔ na tʋ̃ ma ın yelmĩɛ sʋɔ, yın ba bɔ̃ɔ ɛ.

29Tıchɛ maa bɔ̃ɔ wʋ naa, wʋ sɛ̃ lɛ n yi, 'lɔ lɛ tʋ̃ ma.”

30A anyã lɛ ba ta bʋɔrɔ a wʋ nyɔɔfʋ, tıchɛ nırɛ jaa ba lıɛb wʋ nũu sır wʋ ɛ, bojũu a wʋ bıbir ba vıɛ ɛ.

31A nıyɔɔ bala pɔ, bamıne chɛnɛ na sɔɔ de wʋ na ba 'yɛrɛ, "A Nı-iraa 'lɔ wa wa, wʋn tʋ̃n nɛ'maa tʋ̃mɔ̃ gar a daba nyã bıı?”

32Faraseemıne wõn a lɛ a nıyɔɔ bala na bʋlɔ 'yɛrɛ a Yesu 'yɛr, ka a bala naa Juu nıbɛ bɔɔrlo nıbɛrɛ tʋ̃ a puorfʋ yir kakaarba ka ba tı nyɔɔ wʋ waan.

33Be a Yesu 'yɛr kʋ ba, "N be naa yı sɛ̃ bĩlãa, tı naa pãa lɛ lıɛb chen a 'lɔ na tʋ̃ ma sɛ̃.

34Yın wa yʋɔrɔ na bʋɔrɔ ma, tıchɛ yı kʋ̃ nyɛ ma ɛ, a be n na be yı kʋ̃ tʋ̃ɔ wa be ɛ.”

35Ka a Juu nıbɛ pãa sʋrɔ taa, "Nyınɛ lɛ a daba nyã na pãa chen ka sı kʋ̃ nyɛ wʋ ɛ? Wʋn chen naa be a sı nıbɛ na yaar jɛr a bala na ba ı a Juu nıbɛ tı wile ba bıı?

36Ɔmınɛ lɛ wʋ 'yɛr ıka, yın wa yʋɔrɔ na bʋɔrɔ ma tı yı kʋ̃ nyɛ ma ɛ, a be n na be yı kʋ̃ tʋ̃ɔ wa be ɛ.”

37A bıbir baaraa daar na ı a lɔ̃ɔ di bıbir kpɛ̃ɛ, Yesu ir ara tı tãn 'yɛr, "Kɔ̃nyũur wa kpɛ nırɛ, wʋ wa a n sɛ̃ wa nyũ.

38Nırɛ 'lɔ jaa na sɔɔ de ma nıtãa lɛ a Nãaŋmın gãn na 'yɛr, nyɛvʋr kʋ̃ɔ na joro na yire a wʋ 'yɔ̃ɔ.”

39Nãaŋmın Sıɛ 'yɛr lɛ wʋ dɔ̃ɔ 'yɛrɛ, a bala na sɔɔ de wʋ ka wʋn kʋ ba. A Sıɛ ba dɔ̃ɔ wa ɛ, an ı a Yesu ba nyɛ a tır sɛrɛ ɛ.

40A nıbɛ na wa wõ a lɛ wʋn 'yɛr, ka bamıne 'yɛr, "A daba nyã ın Nãaŋmın 'yɛ'yɛrɛ yelmĩɛ.”

41Ka bamıne mı 'yɛrɛ, "A nyã lɛ ı a Nãaŋmın Nı-iraa." Ka bamıne mı 'yɛr, "Ɔmınɛ lɛ a Nı-iraa 'lɔ na ırɛ wa yi Galilee?

42Nãaŋmın gãn ba 'yɛr ıka David yɔ̃ɔ lɛ wʋn ı na wʋ yi Bɛtılɛhɛm, a tɛ̃e 'lɔ a David na dɔ̃ɔ kpıɛrɛ ɛ?”

43Ka a nıbɛ ŋma dɛ̃ dɛ̃ a Yesu juu.

44Bamıne mı ta bʋɔrɔ na ıka ba nyɔɔ wʋ tıchɛ nırɛ jaa ba 'la sır wʋ nı wʋ nũu ɛ.

45A puorfʋ yir gugurbo lıɛb chen a Farasee nı a Juu nıbɛ bɔɔrlo nıbɛrɛ sɛ̃, ka ba sʋʋr ba, "Ɔmınɛ wʋ ı ka yaa waan wʋ ɛ?”

46Ka a bala ban tʋ̃, ka ba 'yɛr, "Nırɛ jaa ba 'yɛr 'yɛr a daba nyã kaar ɛ.”

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

47Ka a Faraseemɪne sʊʊr ba, "Wʊ mɪ ben bɛl yɪ wɛ?

48Yɪ nyɛn a Faraseemɪne nɪ a nɪbɛrɛ ka ba sɔɔ de wʊ?

49Kai, tɪchɛ a nɪyɔɔ ba nyãna ba bɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn nɛɛ ɛ, ba ben pɔ 'yɔ̃ɔfʊ pɔ gba.”

50Nikodimasɪ na dɔ̃ɔ chen a Yesu sɛ̃ mɪ ɪ naa a ba ĩsʊɔ sʊʊr ba,

51"A nɛɛ ba kʊ sɪ sɔr ɪka sɪ 'yɔ̃ɔ nɪrɛ yele ka saa wõ a lɛ wʊn 'yɛr bɪ maala ɛ?”

52Ka ba sʊʊr wʊ, "Fʊ mɪ yin Galilee bɪ? Jʊʊr kaa, a la ɪ fʊ nyɛn Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ na yi Galilee.”

53Ka ba jaa yaar kul a ba yie.

Jɔɔn 8

1Tɪchɛ ka a Yesu mɪ do a Olive Tɪɪr Tɔ̃ɔ ju.

2Wɛr na wa chaar bibio pipi, Yesu lɪɛb wa kpɛ a Nãaŋmɪn puorfʊ yir bɛchaar pɔ, be lɛ a nɪbɛ ŋmaa jilʊ̃ wʊ tɪ wʊ jʊ̃nɛ wile ba.

3Be lɛ a Mosesɪ Nɛɛ wiwiilbe, nɪ a Faraseemɪne wa 'mataa waan pɔɔ ban nyɔɔ na gãn daba. Ba vɛ̃n ka a pɔɔ ir ara a ba jaa niem,

4tɪ ba 'yɛr kʊ a Yesu, "Wiwile, a pɔɔ nyãna lɛ gãn daba ka sɪ nyɔɔ.

5A Mosesɪ Nɛɛ 'lɔ 'yɛr ɪka sɪ lɔb wʊ nɪ kʊsɪɛ kʊ.”

6Ba 'yɛr naa a lɛ bʊɔrɔ ɪka ba bɛɛr Yesu kaa na ba tʊ̃ɔ nyɛ 'yɛr, 'yɛr a wʊ yele. Tɪchɛ ka a Yesu guun de a nubir sɛɛrɛ nɪ a tɛ̃e.

7Tɪ ba chɛnɛ sʊrɔ wʊ, ka wʊ dɔl 'yɛr kʊ ba, "Ala ɪ a yɪ ĩsʊɔ jaa ben ka ba maal dɛɛr ɛ, a nɪnyɪnɛ wʊ de nie lɔb a pɔɔ nɪ a kʊsɪr.”

8Tɪ na wʊ lɛ guun sɛɛrɛ a tɛ̃e go.

9A anyãna ban wõ, ba piel yire bʊ̃'yen 'yen, a danyɔ̃n lɛ de nie. A wa tɪ chɛ naa a Yesu nɪ a pɔɔ tɛɛ na ara a be.

10Yesu dɔl ir sʊʊr a pɔɔ, "Nyɛ ba be? Ĩsʊɔ jaa ba 'yɔ̃ɔ fʊ yele ɛ?”

11Ka a pɔɔ 'yɛr, "Kai nɪkpɛ̃ɛ." Ka Yesu mɪ pãa 'yɛr wʊ, "Maa mɪ kʊ̃ 'yɔ̃ɔ fʊ yele ɛ, chiine, taa lɛ wa maala yeldɛɛr go ɛ.”

12Yesu lɛ bɔ̃ɔ 'yɛr kʊ a nɪbɛ na wʊ 'yɛr, "Maa lɛ a wɛr nyã chãa, nɪrɛ 'lɔ jaa na turo ma kʊ̃ lɛ chen libe pɔ ɛ, tɪ wʊn tara na nyɛvʊr na ɪ chãa.”

13Ka a Faraseemɪne chɪrɛ wʊ 'yɛrɛ, "Fʊ bʊɔrɔ na yuor 'yɔ̃ɔnɔ̃ fʊ mĩɛ, ka a fʊ yobɔ ɪ pɔrɔ.”

14Ka a Yesu 'yɛr, "Ala ɪ n bʊɔrɔ naa yuor 'yɔ̃ɔnɔ̃ a n mĩɛ, a n yobɔ tara na sɔr. Bojũu n bɔ̃ɔ naa jie ɪn yi wa, naa lɛ bɔ̃ɔ a jie ɪn chiine. Tɪchɛ yɪn, yaa bɔ̃ɔ a jie ɪn yi wa ɛ, yaa lɛ bɔ̃ɔ a jie ɪn chiine ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Yı den nısaal tıersı tɔɔrɔ nı 'yɛr, maa ba tɔɔrɔ nırɛ jaa 'yɛr ɛ.

16Tıchɛ ala ı ın tɔɔr naa 'yɛr, a lɛ ın na tɔɔr na tor naa bojũu n ba ı n yõ ɛ, a Sãa na tʋ̃ ma pʋɔ ma naa.

17A sɛb a yı nɛɛr pɔ ıka, nıbɛ ayi 'yɛr ın yelmĩɛ.

18N 'yɛrɛ na 'yɔ̃ɔnɔ̃ a n mĩɛ, ka a Sãa mı na tʋ̃ ma 'yɛrɛ 'yɔ̃ɔnɔ̃ ma."

19Ka ba sʋʋr wʋ, "Nyınɛ a fʋ Sãa be?" Ka Yesu 'yɛr "Yaa bɔ̃ɔ ma ɛ, bıı a n Sãa ɛ, ala ı yı ta bɔ̃ɔ ma naa, yın taa bɔ̃ɔ naa n Sãa mı."

20Yesu 'yɛr naa a 'yɛr nyã wʋn wile ba a puorfʋ yir bɛchaar pɔ gbʋr a libie lɔb fʋ jie. Tı nırɛ jaa ba nyɔɔ wʋ ɛ, an ı a wʋ bıbir ba vıɛ ɛ.

21Yesu 'yɛr kʋ ba go, "N chiine na, yın wa yʋɔrɔ na bʋɔrɔ ma tı na yı kpin a yı yelbier. Jie ın chiine, yı kʋ̃ tʋ̃ɔ wa be ɛ."

22Ka a Juu nıbɛ pãa sʋrɔ taa, "Wʋn kʋn wʋ mĩɛ bıı? Ala lɛ so wʋn 'yɛr ıka, 'A jie ın chiine yı kʋ̃ tʋ̃ɔ wa be ɛ.' "

23Tıchɛ ka a Yesu chɛnɛ 'yɛrɛ, "Yın yin ka tẽe, maa yin saaju. A wɛr nyã pɔ lɛ yı yi, maa mı ba yi a wɛr nyã pɔ ɛ.

24N 'yɛr kʋ yı ıka yın kpin naa yı yelbier, ala ı yaa sɔɔ de ma nı a lɛ ın 'yɛr ıka n ı naa ɛ, sırɛ jaa lɛ, yın kpin naa yı yelbier."

25Ka a nıbɛ sʋʋr wʋ, "An fʋ ı?" A Yesu 'yɛr ba, "N ı naa a 'lɔ ın 'yɛr kʋ yı a kõr jaa.

26N tara na yɔɔ ın taa 'yɛr tɔɔr a yı 'yɛr, tıchɛ a 'lɔ na tʋ̃ ma ın yelmĩɛ sʋɔ, ala ın wõ yi a wʋ sẽ lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ a wɛr nıbɛ."

27Baa bɔ̃ɔ a par ıka a wʋ Sãa 'yɛr lɛ wʋ dɔ̃ɔ 'yɛrɛ ɛ.

28Be a Yesu 'yɛr, "Yın wa 'mɔɔ a Nısaal Bie a saaju yın bɔ̃ɔ naa a nırɛ 'lɔ ın ı, na yı mı bɔ̃ɔ ıka n ba ırɛ yele nı maa kpẽɔ ɛ, tıchɛ n 'yɛrɛ naa a lɛ a Sãa na wiil ma.

29A 'lɔ na tʋ̃ ma be naa n sẽ, waa bar ma n yõ ɛ, bojũu n ma ırɛ naa lɛ na pɛlɛ a wʋ pʋɔ."

30Wʋn 'yɛrɛ a lɛ tı nıyɔɔ sɔɔn de wʋ.

31Yesu 'yɛr kʋ a Juu nıbɛ bala na sɔɔ de wʋ, "Ala ı yı sɔɔn turo a lɛ ın wiil yı, yın ı naa a n poturbo yelmĩɛ.

32Yın bɔ̃ɔn a yelmĩɛ, ka a yelmĩɛ for yı bar ka yı so yı mĩɛ."

33Ka ba 'yɛr, "Sın ı naa Abraham yɔn, na saa ı nırɛ jaa gbãgbaar ɛ, ŋmınɛ lɛ fʋ 'yɛr ıka ban for sın bar ka sı so sı mĩɛ?"

34A Yesu 'yɛr kʋ ba, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ yı, nırɛ jaa na maal dɛɛr ın a dɛɛr gbãgbaa.

35Gbãgbaa maa be a yir kor ɛ, a bie 'lɔ ma ben be kor.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

36Ala wa ɪ a Bie for fʋn bar, fʋn son fʋ mɪ sɪrɛ jaa.

37N bɔ̃ɔn na yɪn ɪ Abraham yɔn tɪ bʋɔrɔ ɪka yɪ kʋ ma, bojũu yaa sɔɔ a n 'yɛr ɛ.

38Maa 'yɛrɛ yɪ naa a lɛ ɪn nyɛ a n Sãa sɛ̃, ka yɪn mɪ ɪrɛ a lɛ yɪn wõ a yɪ sãa sɛ̃."

39Ka ba 'yɛr, "Abraham lɛ ɪ a sɪ sãa." Be a Yesu 'yɛr, "Ala ɪ Abraham bibiir lɛ yɪ ta ɪ, yɪn taa maal a lɛ a Abraham na dɔ̃ɔ maal.

40Yɪ ben bʋɔrɔ ɪka yɪ kʋ ma a nɪrɛ na 'yɛr yɪ a yelmĩɛ ɪn wõ a Nãaŋmɪn sɛ̃. Abraham ba dɔ̃ɔ maal lɛ ɛ.

41Yɪ ɪrɛ naa a lɛ a yɪ sãa mĩɛ na dɔ̃ɔ ɪ." Ka ba 'yɛr, "Saa ɪ sɛ̃sɛ̃ bibiir ɛ, sɪn Sãa tɛɛ sɪn tara lɛ Nãaŋmɪn."

42Ka a Yesu 'yɛr kʋ ba, "Ala ɪ Nãaŋmɪn lɛ ta ɪ a yɪ Sãa, yɪn taa nʋ̃ ma naa. Nãaŋmɪn sɛ̃ lɛ n yi naa be be ka a pʋ̃pãanyã. N ba waan a n mĩɛ yuor ɛ, 'lɔ lɛ tʋ̃ ma.

43Bo lɛ so ka a lɛ ɪn 'yɛr ba chaar kʋ yɪ ɛ? Bojũu yaa tʋ̃ɔ wõ a lɛ ɪn 'yɛr ɛ.

44A yɪ sãa ɪn tɪɪ, a yɪ bʋɔrɔ ɪka yɪ maal a lɛ wʋn bʋɔrɔ. An yi a pielfʋ jaa nɪkʋrɔ lɛ wʋ ɪ, waa tara yelmĩɛ ɛ, yelmĩɛ bĩlãa jaa ba be a wʋ 'yɔ̃ɔ ɛ. 'Lɔ wa ŋmaara a jire, lɛ wʋ be, jir ŋmara lɛ wʋ ɪ, na wʋ ɪ a jie a jaa sãa.

45Tɪchɛ maa na 'yɛrɛ a yelmĩɛ yaa sɔɔ de ma ɛ.

46A yɪ ĩsʋɔ na 'yɛr ɪka wʋ nyɛn ɪn maal dɛɛr ɔ? Ala ɪ yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ, bo lɛ so ka yaa sɔɔ de ma ɛ?

47Nɪrɛ 'lɔ na ɪ Nãaŋmɪn tʋɔr wõnõ naa a lɛ wʋn 'yɛrɛ. Yɪn ba ɪ a Nãaŋmɪn tʋɔr ɛ, yaa wõnõ a lɛ wʋn 'yɛrɛ ɛ."

48Ka a Juu nɪbɛ 'yɛr, "Yelmĩɛ lɛ sɪ 'yɛrɛ ɪka Samariya lɛ fʋ yi na fʋ tara a sɪdɛɛr."

49A Yesu 'yɛr, "Maa ba sɪdɛɛr ɛ, tɪchɛ n 'yɔ̃ɔnɔ̃ naa a n Sãa, tɪ yɪn ba 'yɔ̃ɔnɔ̃ ma ɛ.

50N ba bʋɔrɔ tɪɪr kʋrɔ a n mĩɛ ɛ, tɪchɛ nɪrɛ kɔ̃ɔ bʋɔrɔ naa a lɛ. 'Lɔ Lɛ ɪ a 'yɛr tɔɔrɔ.

51Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ yɪ, ala ɪ nɪrɛ turo naa maa 'yɛr, wʋ kʋ̃ lɛ bɔ̃ɔ kũu ɛ."

52A anyãna lɛ ka a Juu nɪbɛ pãa 'yɛrɛ, "Pʋ̃pãanyã, sɪ bɔ̃ɔn naa fʋn tara a sɪdɛɛr. Abraham kpi naa, ka a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ kpi, tɪchɛ ka fʋ 'yɛr ɪka ala ɪ nɪrɛ turo naa a fʋ 'yɛr wʋ kʋ̃ bɔ̃ɔ kũu ɛ.

53Fʋ̃ʋ bɛrma gar a sɪ sãa Abraham bɪɪ? Wʋ kpi naa, ka a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ mɪ kpi. An fʋ tɪɛr ɪka fʋ pãa ɪ naa?"

54Ka a Yesu 'yɛr, "Ala ɪ n ben 'yɔ̃ɔnɔ̃ a n mĩɛ tɪɪr, a n tɪɪr na ɪn pɔrɔ. A n Sãa 'lɔ yɪn 'yɛrɛ ɪka a yɪ Nãaŋmɪn lɛ, 'lɔ lɛ kʋrɔ ma a tɪɪr.

55Yɪn ba bɔ̃ɔ wʋ gba ɛ, maa bɔ̃ɔ wʋ naa. Ala ɪ n 'yɛr naa ɪka n ba bɔ̃ɔ wʋ ɛ, ɪn ɪ naa jir ŋmara a yɪ kaar. Tɪchɛ maa bɔ̃ɔ wʋ naa, naa turo a wʋ 'yɛr bie.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

56A yı sãa Abraham dɔ̃ɔ chılɛ tıɛr ıka wʊn taa nyɛ naa a n bıbir. Wʊ nyɛn ka nʊ̃ɔ nyɔɔ wʊ.”

57Ka a Juu nıbɛ sʊʊr wʊ, "Faa ta yuom lıjaayi nı pie (50) sɛrɛ ɛ, tı na fʊ nyɛ Abraham?”

58Ka a Yesu 'yɛr, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yı, sɛrɛ tı ba wa dɔɔ Abraham, ka maa dɔ̃ɔ be be.”

59A nyãna, ka ba wob kʊsıbɛ ıka ba lɔb wʊ kʊ, tıchɛ ka a Yesu sɔɔl fʊɔl na wʊ yi a be a ba puorfʊ yir pɔ.

Jɔɔn 9

1Yesu na chiine a lɛ, wʊ nyɛn daba ban dɔɔ ka wʊ ı jɔ̃ɔ.

2Ka a poturbo sʊʊr wʊ, "Wiwile, an lɛ maal dɛɛr, a dajɔ̃ɔ bıı a wʊ sãa naa ma lɛ maal dɛɛr, a dajɔ̃ɔ bıı a wʊ sãa naa ma lɛ maal a dɛɛr dɔɔn wʊ, ka wʊ ı a jɔ̃ɔ?”

3A Yesu 'yɛr kʊ ba, "A daba nyã ba maal dɛɛr ɛ, a wʊ sãa naa ma mı ba maal dɛɛr ɛ, tıchɛ a ın a lɛ ka Nãaŋmın tʊ̃mɔ̃ na tʊ̃ a wʊ 'yɔ̃ɔ.

4An chɛnɛ ı mɔ̃tɔ̃ɔ, sın tʊ̃ naa a 'lɔ na tʊ̃ ma tʊ̃mɔ̃. Wɛr na sɔb naa ka nırɛ kʊ̃ lɛ tʊ̃ɔ tʊ̃mɔ̃ tʊ̃ ɛ.

5ln chɛnɛ be a wɛr pɔ, maa lɛ a wɛr chãa.”

6Wʊn wa 'yɛr a lɛ baar, wʊ chir nataar bun tãn a tẽe na wʊ bɛ a daba nıbie.

7Tı na wʊ 'yɛr kʊ a daba, "Chen, tı pɛɛ a Siloam kʊ̃ɔ pɔ." A Siloam par lɛ, Tʊ̃fʊ. Wʊ chen tı pɛɛ nyɛrɛ wa a yir.

8Ka a nıbɔ̃ɔnsı bala na dɔ̃ɔ ma nyɛ wʊ na sʊɔrɔ, ka ba sʊrɔ taa, "A ba ı a daba nyãna lɛ ma sʊɔrɔ ɛ?”

9Bamıne 'yɛr ıka 'lɔ lɛ, ka bamıne mı 'yɛr, "Nınyɛtaa lɛ." Tıchɛ ka wʊ 'yɛr, "Maa lɛ.”

10Ka ba sʊʊr wʊ, "Ɔmınɛ a nıbie ırɛ wa yuo fʊ?”

11Ka a daba 'yɛr kʊ ba. "Daba ban bʊɔlɔ Yesu lɛ bu tãn bɛ ma a nıbie tı 'yɛr ma ıka n chen a Siloam tı pɛɛ. Lɛ lɛ n chen tı pɛɛ naa nyɛrɛ.”

12Ka ba sʊʊr wʊ, "Nyınɛ lɛ wʊ be?" Ka wʊ 'yɛr, "N ba bɔ̃ɔ ɛ.”

13Be lɛ ba tara a daba 'lɔ na dɔ̃ɔ ı a jɔ̃ɔ chiin a Faraseemıne sɛ̃.

14A bıbir 'lɔ a Yesu na dɔ̃ɔ bu a tãn na wʊ yuon a daba nıbie ın a Pɛ̃nfʊ Bıbir Daar.

15Ka Faraseemıne sʊʊr a daba lɛ wʊn ırɛ wa nyɛrɛ. Ka wʊ 'yɛr, "Tãn lɛ wʊ bɛ ma a nıbie ka n pɛɛ be nyɛrɛ.”

16Ka a Faraseemıne bamıne 'yɛr, "A daba nyã ba yi Nãaŋmın sɛ̃ ɛ, waa sɔ̃nɔ̃ a Pɛ̃nfʊ Bıbir ɛ." Tıchɛ ka a bamıne mı sʊʊr, "Ɔmınɛ lɛ yelbe-ırɛ na tʊ̃ɔ tʊ̃ a nɛ'maa yele nyã?" Na ba ŋma jiir ayi.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Ka ba lɪɛb sʊʊr a daba, "Bo fʊ tara na 'yɛr a wʊ 'yɛr? Fʊ nɪbie ba lɛ wʊ yuo." Ka a daba 'yɛr, "Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ lɛ wʊ ɪ.”

18Ka a Juu nɪbɛrɛ ba sɔɔ de ɛ ɪka a daba dɔ̃ɔ jɔ̃ɔ tɪ wa nyɛrɛ ɛ, ka ba bʊɔl a sãa naa ma.

19Ba sʊʊr ba naa, "A yɪ bie lɛ a nyã ɔ? A nyã lɛ yɪ dɔɔ ka wʊ ɪ a jɔ̃ɔ? Ka ŋmɪnɛ wʊ ɪrɛ wa nyɛrɛ?”

20Ka a sãa naa ma 'yɛr, "Sɪ bɔ̃ɔn naa ɪka sɪ bie lɛ, a sɪ dɔɔ wʊ ka wʊ ɪ jɔ̃ɔ.

21Tɪchɛ lɛ wʊn ɪrɛ wa nyɛrɛ a pʊ̃pãanyã saa bɔ̃ɔ ɛ, bɪɪ nɪrɛ 'lɔ na yuo wʊ a nɪbie saa bɔ̃ɔ ɛ. Waa ɪ bibile ɛ, yɪ sʊʊr wʊ, wʊn 'yɛr kʊ wʊ mĩɛ.”

22A sãa naa ma 'yɛr naa nɪtɔ̃ bojũu ba joro naa a Juu nɪbɛ dãbĩɛ, ba den nie 'yɛr ɪka nɪrɛ jaa wa 'yɛr ɪka a Yesu lɛ a Nɪ-iraa 'lɔ, ka ban dii wʊn bar a ba lɔ̃ɔfʊ jie.

23Ala lɛ so ka a sãa naa ma 'yɛr, "Waa ɪ bibile ɛ, yɪ sʊʊr wʊ.”

24A Faraseemɪne lɛ bʊɔl naa a daba 'lɔ na dɔ̃ɔ ɪ a jɔ̃ɔ a gbɛɛ ayi sʊɔ 'yɛr wʊ, "'Yɛr yelmĩɛ kʊ Nãaŋmɪn, sɪn bɔ̃ɔn naa a daba nyã na ɪ yelbe-ɪrɛ.”

25Ka a daba 'yɛr, "Ala ɪ wʊ ɪn yelbe-ɪrɛ bɪɪ waa ɪ ɛ, n ba bɔ̃ɔ ɛ, yelbʊ̃'yen ɪn bɔ̃ɔ nɪ nyã. N dɔ̃ɔ ɪ jɔ̃ɔ tɪchɛ pʊ̃pãanyã, n nyɛrɛ naa.”

26Be lɛ ba sʊʊr wʊ, "Bo lɛ wʊ ɪ fʊ? Ŋmɪnɛ lɛ wʊ ɪ yuo fʊ a nɪbie?”

27Ka a daba 'yɛr, "N ba dɔ̃ɔ 'yɛr tɪ yaa chɛlɛ ɛ. Bo yɪ bʊɔrɔ ɪka yɪ lɛ wõ ka a ɪ go? Yɪ bʊɔrɔ naa ɪka yɪ mɪ lɪɛb a wʊ poturbo bɪɪ?”

28A ba tʊrɔ wʊ 'yɛrɛ, "Fʊ̃ʊ lɛ ɪ a wʊ poturo, sɪn ɪ naa Mosesɪ poturbo.

29Sɪ bɔ̃ɔn na ɪka Nãaŋmɪn 'yɛr 'yɛr kʊ Mosesɪ, tɪchɛ a daba 'lɔ saa bɔ̃ɔ jie wʊn yi gba ɛ.”

30Ka a daba 'yɛr, "A 'maa man nɛɛ yɪn ba bɔ̃ɔ jie wʊn yi ɛ, tɪ yuo ma a nɪbie.

31Sɪ bɔ̃ɔ naa ɪka Nãaŋmɪn ba chɛlɛ a yelbe-ɪrbɛ ɛ. Wʊ ma chɛlɛ naa a bala na joro wʊ tɪ maala a lɛ wʊn bʊɔrɔ.

32Nɪrɛ jaa ba dɔ̃ɔ wõ ɪka ba yuon nɪrɛ ban lɔ̃ɔ dɔɔn jɔ̃ɔ ɛ.

33Ala ɪ a daba nyã ba ta yi Nãaŋmɪn sɛ̃ ɛ, wʊ kʊ̃ naa tʊ̃ɔ bon jaa maal ɛ.”

34Ka a Juu nɪbɛrɛ 'yɛr kʊ a daba, "A fʊ̃ʊ, yelbier pɔ lɛ ba dɔɔ fʊ, ŋmɪnɛ fʊn ɪrɛ wa wiil sɪ," tɪ dii wʊ bar a ba pɔ.

35Yesu na wõ ɪka ba dii naa a daba bar, wʊ bɔ wʊn wa nyɛ wʊ, na wʊ sʊʊr wʊ, "Fʊ sɔɔn de a Nɪsaal Bie ɔ?”

36Ka a daba sʊʊr wʊ, "Nɪkpɛ̃ɛ an lɛ, wiil ma ka n sɔɔ de wʊ.”

37A Yesu 'yɛr, "Fʊ nyɛ wʊ naa pʊ̃pãanyã, sɪrɛ jaa, 'lɔ lɛ 'yɛrɛ nɪ fʊ.”

38Ka a daba pãa 'yɛr, "N Soro n sɔɔn de," tɪ gbur dumo puor wʊ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

39Be lɛ a Yesu 'yɛr, "'Yɛr tɔɔrfʋ jie lɛ n wa ka a wɛr pɔ. Jɔ̃n na nyɛrɛ naa ka nɪbinyɛrɛ mɪ lɪɛb ɪ jɔ̃n."

40Ka a Faraseemɪne bamɪne na be a wʋ sɛ̃ wõ a lɛ na ba sʋʋr, "Bo ya! A sɪn mɪ ɪn a jɔ̃n ɔ?"

41A Yesu 'yɛr ba, "Ala ɪ yɪ ta ɪn jɔ̃n, yɪ kʋ naa tara chɛfʋ a dɛɛr pɔ ɛ. Tɪchɛ, yɪn ben 'yɛr ɪka yɪ nyɛrɛ naa, yɪ chɛnɛ na be a yɪ dɛɛr pɔ."

Jɔɔn 10

1Ka a Yesu 'yɛr, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ yɪ, nɪrɛ 'lɔ jaa na maa tu a piir jɔɔ dɔ̃dɔr nɛɛ tɪ do a dachin kpɛ, ɪn nãnyie nɪ nɪfara.

2Nɪrɛ 'lɔ na tu a dɔ̃dɔr nɛɛ kpɛ 'lɔ lɛ ɪ a pɛchinɛ.

3A dɔ̃dɔ̃guro ma yuon a pãn kʋ a pɛchinɛ, ka a piir chɛlɛ a wʋ kɔkɔr. Wʋ maa bʋɔl naa a wʋ piir yoe, na wʋ ŋmaa ba yin.

4'Lɔ wa ŋmaa a wʋ piir a jaa ka a yi, wʋ ma den nie ka a turo wʋ, bojũu ba bɔ̃ɔ naa a wʋ kɔkɔr.

5Tɪchɛ ba kʋ̃ wa tu sãan jaa ɛ, ban jon yi a wʋ sɛ̃ bojũu baa bɔ̃ɔ sãan kɔkɔr ɛ."

6Yesu lɔb a sʋkpa nyã tɪchɛ baa bɔ̃ɔ a par a lɛ wʋn 'yɛrɛ ba ɛ.

7A lɛ jũu lɛ a Yesu 'yɛr ba go, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ yɪ, maa lɛ a piir dɔ̃dɔr nɛɛ.

8A bala ba jaa na dɔ̃ɔ ma nie wa ɪn nãnyisɪ nɪ nɪfarba, tɪchɛ a piir ba chɛlɛ ba ɛ.

9Maa lɛ a dɔ̃dɔr, nɪrɛ jaa na tu ma kpɛ, wʋn nyɛn faafʋ. Wʋn ma kpɛ̃n tɪ yi na wʋ nyɛrɛ bʋ̃diir.

10Nãnyie ma wa naa ɪka wʋ wa ju, na wʋ kʋ, tɪ sɔ̃ɔ bar. Maa wa naa ka ban nyɛ nyɛvʋr, na ba nyɛ wʋ tɪ põn bar.

11"Maa lɛ a pɛchiin sʋ̃, a pɛchiin sʋ̃ sɔɔn kpi a wʋ piir 'yɔ̃ɔ.

12A pɛchinɛ 'lɔ ban yara, waa so a piir ɛ. 'Lɔ wa nyɛ gbõgboro na waara, wʋ ma tɛɛn a piir bar tɪ jo, ka a gbõgboro yɛ̃yɛl a piir tɪ nyɔɔr amɪne.

13Wʋ ma jon a lɛ an ɪ libie tʋ̃mɔ̃ lɛ wʋ tʋ̃nɔ̃, a piir yele ba bã wʋ ɛ.

14"Maa ɪ naa a pɛchiin sʋ̃, n bɔ̃ɔ naa a n piir, ka n piir mɪ bɔ̃ɔ ma.

15Nɪtãa lɛ a Sãa na bɔ̃ɔ ma ka n mɪ bɔ̃ɔ a Sãa, ɪn sɔɔn kpi a piir 'yɔ̃ɔ.

16N tara na piir amɪne na ba be a jɔɔ nyã pɔ ɛ, ɪn waan ba naa, ka ba mɪ wa chɛlɛ a n kɔkɔr, ka ba ɪ pɛgbul bʋ̃'yen na ba tara pɛchiin bʋ̃'yen.

17A n Sãa na nʋ̃ ma par nɪ nyã, n sɔɔ naa na kpi tɪ lɛ ir ɪ vʋr go.

18Nɪrɛ baa faara wʋ ɛ, tɪchɛ maa mĩɛ lɛ sɔɔ na kpi. N tara na kpɛ̃ɔ na bar a nyɛvʋr naa lɛ tara kpɛ̃ɔ na de wʋ go. A nyã lɛ a n Sãa 'yɛr ma ɪka n ɪ."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19A 'yɛr nyã lɛ vɛ̃ ka a Juu nıbɛ ŋma dɛ̃ dɛ̃.

20Ka a ba yɔɔ 'yɛrɛ ıka, "Sıdɛɛr lɛ wʊ tara, na wʊ gele, bo 'yɔ̃ɔ yı chɛlɛ a lɛ wʊn 'yɛrɛ?”

21Tıchɛ ka a bamıne 'yɛrɛ, "A nyãna ba ı nırɛ na tara sıdɛɛr 'yɛr ɛ, a sıdɛɛr na tʊ̃ɔn yuo jɔ̃ɔ nıbie ɔ?”

22A ı naa uon ka ba maala a ba puorfʊ yir Pɔlfʊ lɔ̃ɔ di be a Jerusalɛm.

23Ka Yesu be be a Nãaŋmın puorfʊ yir bɛchaar ĩsʊɔ pɔ, na wʊ yʊɔrɔ a be ban bʊɔlɔ a Solomon Jɛ̃bɛr.

24Be a Juu nıbɛrɛ bamıne ŋmaa jilʊ̃ wʊ sʊrɔ, "A baalfʊ nyã fʊn 'yɔ̃ɔ sı, dabor an wa baar? Ala ı fʊ̃ʊ lɛ ı a Nı-iraa 'lɔ, 'yɛr kʊ sı chãa pɔ.”

25Ka a Yesu 'yɛr, "N dɔ̃ɔ 'yɛr yı, yın lɛ ba sɔɔ de ɛ. A nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ ın tʊ̃ nı a n Sãa yuor, 'yɛr naa n 'yɛr.

26Tıchɛ yın lɛ ba sɔɔ de ɛ, bojũu yaa ı a n piir ɛ.

27A n piir ma chɛlɛ naa a n kɔkɔr, n bɔ̃ɔ ba naa ka ba ma turo ma.

28N kʊ ban nyɛvʊr na ba tara baarfʊ ɛ. Ba kʊ̃ wɛ ɛ, nırɛ jaa kʊ̃ tʊ̃ɔ ba 'loo faa a n nũu pɔ ɛ.

29A n Sãa 'lɔ na de ba kʊ ma, wʊ gar bomo a jaa. Nırɛ jaa kʊ̃ tʊ̃ɔ ba 'loo faa a n Sãa nũu pɔ ɛ.

30Maa naa n Sãa jaa ın bʊ̃'yen.”

31Ka a Juu nıbɛrɛ wob kʊsıbɛ ıka ba lɔb wʊ go.

32Tıchɛ ka a Yesu sʊʊr ba, "N tʊ̃n nɛ'maa tʊ̃yɔɔ yi a Sãa sɛ̃, buor sʊɔ 'yɔ̃ɔ yı pãa be lɔɔrɔ ma?”

33Ka ba 'yɛr, "Saa lɔɔrɔ fʊ a anyã ĩsʊɔ jaa 'yɔ̃ɔ ɛ, tı fʊn fere sɔ̃ɔnɔ̃ a Nãaŋmın yuor, tı mı ı nısaal.”

34A Yesu 'yɛr ba, "A ba sɛb a yı Nɛɛ pɔ ıka, 'N 'yɛr naa ıka, yı ın ŋmımɛ ɛ?’

35Ala ı Nãaŋmın bʊɔl naa a bala a wʊ 'yɛr, na wa a ba sɛ̃, ŋmımɛ, Nãaŋmın sɛɛr ba be na wa sɔ̃ɔ ɛ.

36Ŋmınɛ lɛ a 'lɔ a Sãa na kaa ir a wʊ bɔfʊ pɔ, na wʊ tʊ̃ ka a wɛr pɔ. Bo lɛ so ka yaa bara ma ɛ, bojũu n 'yɛr ıka Nãaŋmın Bie lɛ n ı?

37Yı taa sɔɔ de ma ɛ, ala ı n ba maala a lɛ a Sãa na maala ɛ.

38Tıchɛ ala ı n tʊ̃ naa, yın gba ba sɔɔ de ma ɛ, yı sɔɔ de a nɛ'maa tʊ̃mɔ̃, yın bɔ̃ɔn a par ıka a Sãa ben a n 'yɔ̃ɔ ka n mı be a Sãa 'yɔ̃ɔ.”

39Ka ba lɛ bʊɔrɔ a wʊ nyɔɔfʊ go, tı chɛ ka wʊ fʊɔl yi.

40Be lɛ a Yesu lıɛb gɔ̃ɔ a Jordan man gɔ̃ɔn, a jie 'lɔ a Jɔɔn na dɔ̃ɔ suoro a nıbɛ a Nãaŋmın kʊ̃ɔ na wʊ jɛ̃ a be,

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

41ka nıyɔɔ wa a wʋ sɛ̃ wa 'yɛrɛ, "Jɔɔn gba ba dɔ̃ɔ tʋ̃ nɛ 'maa tʋ̃mɔ̃ ɛ, a ala a jaa wʋn 'yɛr a daba nyã 'yɛr, ın yelmĩɛ.”

42Be lɛ a nıyɔɔ sɔɔ de wʋ.

Jɔɔn 11

1Daba ban bʋɔlɔ Lajarusı dɔ̃ɔ bıɛrɛ, wʋ ın Mɛɛr nı Mata yɛdaba na ba kpıɛrɛ a Betanı tɛ̃e pɔ.

2A Mɛɛr nyã na dɔ̃ɔ kpaar a kãnyũu 'yɔ̃ɔ a Yesu tı de a wʋ jukɔɔl fıɛl, a wʋ yɛdaba Lajarusı lɛ a nyã na bıɛrɛ.

3Ka a yɛpɔbɔ tʋ̃ 'yɛr a Yesu, "Sı Soro, a fʋ baraa bıɛrɛ naa.”

4Yesu na wõ a lɛ, a wʋ 'yɛr, "A baal nyã ba ı kũu baal ɛ, tı an wiil Nãaŋmın tır tı mı vɛ̃ ka Nãaŋmın Bie yuor yi.”

5Yesu nʋ̃n Mata nı a wʋ yɛbɛ nı a ba yɛdaba Lajarusı.

6Tıchɛ wʋn wõ a Lajarusı baal tı na wʋ chɛnɛ jĩnɛ a be wʋn be ber ayi.

7Tı pãa 'yɛr kʋ a wʋ poturbo, "Yı ı a sı lıɛb chen a Judiya.”

8Tıchɛ ka a poturbo 'yɛr, "Wiwile, daar yɛ̃ yɛ̃ nyãna ba lɛ a Juu nıbɛrɛ ta bʋɔrɔ ıka ba lɔb fʋ ɛ, tıchɛ a fʋ lɛ chiine a be go?”

9Ka a Yesu 'yɛr kʋ ba, "A ba ı a bıbir tara na a wʋ mɔ̃tɔ̃ɔ chaarfʋ sɔ̃ɔ ɛ? Nırɛ wa chiine a mɔ̃tɔ̃ɔ wʋ maa ŋme gbɛr ɛ, wʋ nyɛ naa a mɔ̃tɔ̃ɔ chãa.

10Bojũu ala ı tĩsɔɔ lɛ wʋ chiine, wʋn ŋmen gbɛr, bojũu waa tara chãa ɛ.”

11Wʋn wa 'yɛr a lɛ baar, wʋ 'yɛr kʋ ba, "A sı baraa Lajarusı gur naa, tıchɛ ın chen tı sʋ̃ı wʋ.”

12Ka a wʋ poturbo 'yɛr, "Sı Soro, ala ı wʋ gur naa, wʋn ir naa.”

13Yesu 'lɔ 'yɛr naa ıka wʋ kpi naa, tıchɛ ka a poturbo 'lɔ tıɛr ıka a gʋ̃ɔ sʋ̃ɔ lɛ wʋ 'yɛrɛ.

14Ala lɛ so a Yesu pãa 'yɛr ka a chaar ıka, "Lajarusı kpi naa.

15A yı jũu, a nʋ̃mɔ̃ ma naa ın ba be be ɛ, ka yı na sɔɔ de ma. Tıchɛ, yı ı a sı chen a wʋ sɛ̃.”

16A wʋ poturo ĩsʋɔ ban bʋɔlɔ Toması na ba lɛ bʋɔlɔ wʋ Naa 'yɛr kʋ a bala na chɛ, "Yı ı a sı 'mataa chiin wʋ mı tı kpi.”

17Yesu na wa ta a be, wʋ nyɛn ka a ı ba ũu naa Lajarusı maal ber anaar.

18Betanı nı a Jerusalɛm mı ba jãa ɛ.

19Ka a Juu nıbɛ yɔɔ chen ıka ba tı puor a Mata nı a Mɛɛr a ba yɛdaba kuor.

20Mata na wa wõ ıka Yesu waara naa, wʋ yin tı tuor wʋ, tıchɛ kaa Mɛɛr 'lɔ jĩnɛ a yir.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Be lɛ a Mata 'yɛr kʋ a Yesu, "N Soro, fʋ̃ʋ ta dɔ̃ɔ be ka, a n yɛdaba kʋ̃ naa kpi ɛ.

22Tɪchɛ n bɔ̃ɔ naa pʋ̃pãanyã gba ɪka, bon jaa fʋn sʋɔr a Nãaŋmɪn sɛ̃, wʋn kʋ fʋ naa."

23A Yesu 'yɛr kʋ wʋ, "A fʋ yɛdaba na ir naa a kũu pɔ ɪ vʋr."

24Be lɛ a Mata 'yɛr kʋ a Yesu, "N bɔ̃ɔn na wʋn na ir a kũn irfʋ daar, a ber baaraa sɔ̃ɔ."

25A Yesu 'yɛr kʋ wʋ, "Maa lɛ ɪ a kũu pɔ irfʋ, nɪ nyɛvʋr, nɪrɛ 'lɔ na sɔɔ de ma, 'lɔ kpi gba, tɪ wʋn tara na nyɛvʋr.

26Nɪrɛ 'lɔ na ba kpi ɛ, tɪ na wʋ sɔɔ de ma, kʋ̃ lɛ kpi ɛ, fʋ sɔɔ naa a lɛ ɔ?"

27Ka a Mata 'yɛr, "Ɔ̃ɔ, n Soro, n sɔɔn de ɪka fʋ̃ʋ lɛ ɪ a Nɪ-iraa na ɪ Nãaŋmɪn Bie, 'lɔn na wa ka a wɛr pɔ."

28Wʋn wa 'yɛr a lɛ baar wʋ lɪɛb kul tɪ bʋl 'yɛr kʋ a yɛbile Mɛɛr, "A wiwile ben ka tɪ sʋrɔ fʋ."

29A Mɛɛr na wa wõ a lɛ, ka wʋ vaa ir chen a Yesu sɛ̃.

30Yesu ba kpɛ a tẽe pɔ sɛrɛ ɛ, tɪ chɛnɛ ara a be a Mata na tuor wʋ.

31A Juu nɪbɛ bala na wa a kuor puorfʋ jie be a Mɛɛr sɛ̃ a yir, na nyɛ a lɛ wʋn vaa ir yire, ka ba turo wʋ tɪɛr ɪka a yaa par lɛ wʋ chiine a kõn jie.

32Mɛɛr na tɪ ta a jie nyɛ a Yesu a be, wʋ gbur dumo a Yesu niem tɪ 'yɛr, "N Soro, fʋ̃ʋ ta dɔ̃ɔ be ka, a n yɛdaba kʋ̃ naa kpi ɛ."

33Yesu na nyɛ a lɛ wʋn kõnõ ka a Juu nɪbɛ bala na bɪɛl wʋ mɪ kõnõ, nɪbaal kpɛ wʋ naa ka a suur nyɔɔ wʋ.

34A wʋ sʋʋr ba, "Nyɪnɛ yɪ ũu wʋ?" Ka ba 'yɛr, "N Soro, wa nyɛ a jie."

35Ka Yesu kõ.

36Ka a Juu nɪbɛ pãa 'yɛrɛ kʋrɔ taa, "Nyɛ lɛ wʋn nʋ̃ a Lajarusɪ."

37Tɪchɛ ka bamɪne pãa 'yɛr, "Wʋn dɔ̃ɔ yuo a jɔ̃ɔ nɪbie, kaa ɪ wʋ kʋ̃ naa tʋ̃ɔ vɛ̃ ka a Lajarusɪ ta kpi bɪɪ?"

38Ka nɪbaal kpɛ a Yesu, ka wʋ tɔɔ ta a yaa par. Kʋsɪr bɔɔ lɛ, ka ba 'mɔɔ a kʋsɪr ĩsʋɔ pɔɔ a nɛɛ.

39A Yesu 'yɛr, "Yɪ bil a kʋsɪr bar." Tɪchɛ a Mata an ɪ a wʋ yɛdaba lɛ kpi, ka wʋ 'yɛr, "N Soro, wʋn nyuro naa, ber anaar nɪ dɪna ban ũu wʋ."

40Ka Yesu 'yɛr, "N ba 'yɛr fʋ ɪka fʋ̃ʋ sɔɔ de, fʋn nyɛn Nãaŋmɪn tɪr ɛ?"

41Be lɛ ba bil a kʋsɪr bar, a Yesu kaa saaju tɪ 'yɛr, "N Sãa, fʋ son puorfʋ, fʋn wõ a n sʋɔrfʋ.

42N bɔ̃ɔn naa fʋn wõnõ a n sʋɔrfʋ, tɪchɛ n 'yɛr naa ka a na sʋ̃ʋ a nɪbɛ banyãna na ara a ka, a ba sɔɔ de ɪka, fʋ̃ʋ lɛ tʋ̃ ma."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

43Yesu na 'yɛr a nɪtɔ̃ wʊ bʊɔl kpɛ̃ɔ jaa, "Lajarusɪ, wa yi.”

44Ka a kũu yi, ka a gbɛɛ naa nuur ban vil a fɔpɪɛl pɔɔ ka a fɔbaa mɪ pɔɔ a ju. A Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yɪ yaar a kũu fɔɔr bar wʊ ka wʊ chen.”

45Ala lɛ so ka a Juu nɪbɛ bala na wa ɪka ba wa puor a Mɛɛr, nyɛn a lɛ a Yesu na ɪ, a ba sɔɔ wʊ.

46Tɪchɛ ka a bamɪne chen a Faraseemɪne sɛ̃ tɪ man a lɛ a Yesu na maal.

47Be lɛ a Faraseemɪne nɪ a bɔɔrlo nɪbɛrɛ bʊɔl taa lɔ̃ɔfʊ na ba 'yɛr, "Ŋmɪnɛ sɪn ɪ, a daba nyã na ben tʊ̃nɔ̃ a nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ a nɪtɔ̃?

48Ala ɪ sɪn be bar wʊ ka wʊ maala lɛ, nɪrɛ jaa na sɔɔn a wʊ yele, a Worom nɪbɛ wa wõ a yele ban wa wɛl sɪ naa a jisʊ̃ nɪ a tɛ̃e bar.”

49Ka a ba ĩsʊɔ ban bʊɔlɔ Kayafasɪ na ɪ a bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ a yuon 'lɔ̃nɔ̃ 'yɛr, "Yaa tara tɪɛr jaa ɛ.

50Yaa bɔ̃ɔ ɪka a sɛɛ naa ka nɪbʊ̃'yen na kpi kʊ a nɪyɔɔ gar a nɪyɔɔ ba jaa na wɛ ɛ.”

51A nyã ba yi a wʊ mĩɛ sɛ̃ ka wʊ 'yɛr ɛ, tɪchɛ wʊn ɪ a bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ a yuon 'lɔ, ala lɛ wʊ de nie dɔ̃ɔ 'yɛr ɪka a Yesu na kpin kʊ a Juu nɪbʊrɔ ba jaa.

52A ba ɪ bala tɛɛ ɛ, tɪchɛ ka wʊ lɔ̃ɔ taa a Nãaŋmɪn bibiir bala na yɛ̃yɛl na wʊ maal ba a ba ɪ bʊ̃'yen.

53An yi a daar 'lɔ̃nɔ̃ ba bʊɔrɔ na sɔr na kʊ a Yesu.

54A lɛ juu Yesu ba lɛ yʊɔrɔ chãa pɔ a Juu nɪbɛ jie ɛ, tɪ chen jiyuo na gbʊr a mɔgɔ̃ɔ na wʊ tɪ kpɪɛrɛ a tɛ̃bile ban bʊɔlɔ Eferɛm, be lɛ wʊ tɪ 'mataa jɛ̃n a wʊ poturbo.

55A Juu nɪbɛ Gõl Bar Difʊ gbʊr naa, ka ba yɔɔ yi a tɛ̃bil do a Jerusalɛm tɪ pɔlɔ a ba mĩɛ chɛlɛ nɪ a bɪbir.

56Ba kaara na bʊɔrɔ a Yesu a be a Nãaŋmɪn puorfʊ yir, sʊrɔ taa, "Ŋmɪnɛ yɪ tɪɛr, wʊn wa naa a lɔ̃ɔfʊ jie bɪɪ?”

57Tɪchɛ ka a bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a Faraseemɪne 'yɛr, "Nɪrɛ jaa wa bɔ̃ɔ a jie a Yesu na be, wʊ 'yɛr ka ba tɪ nyɔɔ wʊ."

Jɔɔn 12

1A chɛn ber ayʊɔb ka a Gõl Bar Difʊ bɪbir ta. Yesu chen a Betanɪ na ɪ a Lajarusɪ 'lɔ na kpi ka wʊ sĩɪ kpɪɛrɛ.

2Ba maal bʊ̃diir kʊ wʊ a be, ka a Mata põnõ a bʊ̃diir. Lajarusɪ pʊɔ naa a nɪbɛ bala na lɔ̃ɔ jɛ̃n Yesu a bʊ̃diir jie.

3Be lɛ Mɛɛr de kãnyũu vɪla daa na ɪ tuo wa pʊr 'yɔ̃ɔ a Yesu gbɛɛ pɔ, tɪ lɪɛb a jukɔɔl fɪɛlɛ nɪ ka a nyũu de a yir wʊ jaa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Tıchɛ a wʊ poturo ĩsʊɔ ban bʊɔlɔ Judas na yi a Isıkariyot, 'lɔ lɛ na wa gar 'yɔ̃ɔ a Yesu sʊʊr,

5"Bo lɛ so ka baa da a kãnyũu nyãna ɛ, a libie na tãn nırɛ yuon gbul sãyar na ba de kʊ nɔ̃n dẽme ɛ?”

6A nɔ̃n dẽme yele ba bã wʊ ɛ, bojũu nãnyie lɛ wʊ ı an ı 'lɔ lɛ tara a ba libie wʊɔ, na wʊ ma juro a ala ban 'yɔ̃ɔ a be sʊ̃nɔ̃ nı wʊ mĩɛ.

7A Yesu 'yɛr, "Bar a pɔɔ jaa jomm, wʊ bin a kãnyũu nyãna gun a n ũufʊ bıbir.

8A nɔ̃n dẽme na ben a yı sɛ̃ bıbir jaa, tıchɛ maa kʊ̃ be a yı sɛ̃ bıbir jaa ɛ.”

9A Juu yɔɔ jie na wõ ıka Yesu be naa a Betanı, ba wa naa a ba ı a 'lɔ tɛɛ 'yɔ̃ɔ ɛ, tıchɛ ba bʊɔrɔ na ıka ba nyɛ a Lajarusı 'lɔ wʊn sĩı a kũu pɔ, ka wʊ ir ı vʊr.

10A lɛ 'yɔ̃ɔ, a bɔɔrlo nıbɛrɛ mı guoro nı taa ıka ba mın kʊ naa a Lajarusı.

11A wʊ jũu lɛ a Juu nıbɛ yɔɔ jie tɔr a ba nıbɛrɛ wiilfʊ tı sɔɔrɔ a Yesu.

12Wɛr na wa chaar, a nıyɔɔ bala na wa a Gõl Bar Difʊ jie, wõ naa ıka Yesu ben a sɔr pɔ waara a Jerusalɛm.

13Ba 'mɛl bɛ vaı yi tuoro nı wʊ pãa chılɛ gɔ̃nɔ̃, "Yãan yooo, Nãaŋmın wʊ sʊ̃ʊ a 'lɔ wʊn tʊ̃. Nãaŋmın wʊ sʊ̃ʊ a 'lɔ na ı a Isıral nãa.”

14Yesu nyɛn a bʊ̃pɔl na wʊ do jĩnɛ nıtãa lɛ an sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ,

15"A yın Jerusalɛm nıbɛ, yı ta joro dãbĩɛ ɛ, Yı nyɛ a yı nãa na do bʊ̃pɔl waara nı.”

16A wʊ poturbo ba dɔ̃ɔ bɔ̃ɔ a anyãna a jaa par ɛ, tı a Yesu na wa ir ı vʊr, ba tıɛr yuo ıka anyãna lɛ ba dɔ̃ɔ sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ a wʊ 'yɔ̃ɔ ka ba mı maal a lɛ kʊ wʊ.

17A nıyɔɔ bala na dɔ̃ɔ be a wʊ sɛ̃ na ba nyɛ a lɛ wʊn bʊɔl a Lajarusı ka wʊ yi a yaa pɔ ı vʊr, ba chɛnɛ na mana kʊrɔ a nıbɛ.

18Ala lɛ so ka a nıyɔɔ yi tuoro wʊ, bojũu ba wõ naa ıka wʊ tʊ̃n nɛ'maa tʊ̃mɔ̃.

19Be lɛ ka a Faraseemıne pãa 'yɛrɛ kʊrɔ taa, "Yı nyɛ, saa lɛ tʊɔrɔ bon jaa maala ɛ. Nyɛ, a nıbɛ ba jaa ben turo wʊ.”

20A nıbɛ bamıne mı na ba ı a Juu nıbɛ ɛ, pʊɔ naa bala na do a puorfʊ jie a Jerusalɛm a Gõl Bar Difʊ sɔ̃ɔ.

21Ba chen a Filip na yi a Betısaida na be a Galilee wɛr pɔ sɛ̃ tı 'yɛr, "Nıkpɛ̃ɛ, sı bʊɔrɔ naa ıka sı nyɛ a Yesu.”

22Filip chen tı 'yɛr kʊ Andiru ka ba 'mataa chen tı 'yɛr a Yesu.

23A Yesu 'yɛr ba, "A sɔ̃ɔ ta naa ka Nãaŋmın na kʊ a Nısaal Bie tır.

24Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yı, chibir baa ũu tẽe ɛ, wʊn chɛnɛ na ı a chibir bʊ̃'yen. Tıchɛ 'lɔ wa lo tẽe kpi, wʊ ma dɔɔn chibiyɔɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25Nɪrɛ 'lɔ na nʊ̃ a wʊ nyɛvʊr na bɔr wʊ naa, tɪchɛ 'lɔ na 'laar a wʊ nyɛvʊr a wɛr nyã pɔ, wʊn tara na a nyɛvʊr 'lɔ na ba tara baarfʊ ɛ.

26Ala ɪ ĩsʊɔ jaa bʊɔrɔ naa ɪka wʊ sʊ̃ʊ ma tʊ̃, wʊ turo ma, jie jaa ɪn be a nɪrɛ 'lɔ na sʊ̃nɔ̃ ma tʊ̃nɔ̃ mɪ na ben be. Ka a n Sãa 'yɔ̃ɔnɔ̃ a 'lɔ na sʊ̃nɔ̃ ma tʊ̃nɔ̃.

27"Pʊ̃pãanyã, n pʊɔ sɔ̃ɔ naa, tɪ n 'yɛr bo? N 'yɛr ɪka a Sãa wʊ faa ma a sɔ̃ɔ nyãna pɔ bɪɪ? Kai, a sɔ̃ɔ nyãna 'yɔ̃ɔ lɛ n wa.

28Sãa, kʊ a fʊ yuor tɪɪr." Be lɛ a kɔkɔr pãa 'yɛr yi saaju, "N dɔ̃ɔ kʊ wʊ a tɪɪr, ɪn lɛ kʊ wʊ naa a tɪɪr go."

29Ka a nɪyɔɔ bala na ara a be wõ naa na ba 'yɛr, saa lɛ tãna, ka bamɪne mɪ 'yɛr malaka ĩsʊɔ lɛ 'yɛrɛ nɪ wʊ.

30A Yesu 'yɛr ba, "A ba ɪ maa 'yɔ̃ɔ lɛ a kɔkɔr 'yɛr ɛ, tɪ yɪn 'yɔ̃ɔ lɛ.

31Pʊ̃pãanyã a sɔ̃ɔ ta naa ka a wɛr nyã 'yɛr na tɔɔr. Pʊ̃pãanyã, ban ir naa wɛr nyã nãa Satan bar.

32Tɪchɛ maa, bala wa 'mɔɔ ma a saaju, ɪn tɔɔn nɪbɛ ba jaa waan a n sɛ̃."

33Wʊ 'yɛr a lɛ na wʊ wiil kũu 'lɔ tɔ wʊn na kpi.

34Ka a nɪyɔɔ bala 'yɛr, "Sɪ wõn yi a Nɛɛ pɔ ɪka, a Nɪ-iraa naa 'lɔ na ben be kpo kpo, tɪ ŋmɪnɛ a ɪ a fʊ 'yɛr ɪka ban 'mɔɔn a Nɪsaal Bie a saaju? An lɛ a Nɪsaal Bie 'lɔ?"

35A Yesu pãa 'yɛr ba, "Ber bĩlãa lɛ a chãa na be a yɪ sɛ̃, yɪ chiine a chãa pɔ wʊn chɛnɛ be be ka a libe taa pɔɔ yɪ ɛ. Nɪrɛ na be libe pɔ ba bɔ̃ɔ a jie wʊn chiine ɛ.

36Yɪ sɔɔ de a chãa, yɪn chɛnɛ tara wʊ na yɪ tʊ̃ɔ ɪ a chãa bibiir." Yesu na wa 'yɛr a lɛ baar, wʊ yin chen a baa nyɛ wʊ ɛ.

37Yesu gba, wʊn tʊ̃ a nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ a ba sɛ̃, tɪ baa chɛnɛ sɔɔ de wʊ ɛ.

38Ka a Isaiya 'yɛr ɪ yelmĩɛ. Lɛ wʊn 'yɛr a kõr jaa, "Sɪ Soro an lɛ sɔɔ de a sɪ 'yɛr, an lɛ a Soro mɪ wiil a wʊ kpɛ̃ɔ?"

39Ban ba tʊɔrɔ sɔɔrɔ ɛ, bojũu a Isaiya 'yɛr jie ĩsʊɔ,

40"Wʊ jɔ̃ɔn a ba nɪbie bar. Na wʊ pɔɔ a ba tɪɛr bar, baa lɛ nyɛrɛ ɛ. Ba kʊ̃ mɪ lɛ bɔ̃ɔ a par a ba tɪɛr pɔ ɛ, na ba lɪɛb wa a n sɛ̃ ka n sãa ba ɛ."

41Isaiya 'yɛr naa nɪtɔ̃, bojũu wʊ dɔ̃ɔ nyɛ a Yesu tɪɪr na wʊ 'yɛrɛ a wʊ 'yɛr.

42An sɔɔ be a lɛ tɪ nɪbɛrɛ yɔɔ bamɪne sɔɔn de wʊ. Tɪchɛ a Faraseemɪne dãbĩɛ jũu baa 'lara 'yɛrɛ ɛ, ka ba taa dii ba bar a ba lɔ̃ɔfʊ jie ɛ.

43Bojũu ba nʊ̃n nɪrɛ pɛɛfʊ gar Nãaŋmɪn pɛɛfʊ.

44Be lɛ a Yesu 'yɛr kpɛ̃ɔ jaa, "Nɪrɛ 'lɔ na sɔɔ de ma a ba ɪ maa tɛɛ lɛ wʊ sɔɔ de ɛ, tɪchɛ wʊ sɔɔn de a 'lɔ na tʊ̃ ma.

45Nɪrɛ 'lɔ na nyɛ ma mɪ nyɛn a 'lɔ na tʊ̃ ma.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

46N wan a wɛr pɔ nɪtãa chãa, ka nɪrɛ 'lɔ na sɔɔ de ma kʋ̃ lɛ be libe pɔ ɛ.

47"A nɪrɛ 'lɔ na wõ a n 'yɛr, tɪ na waa tu ɛ, n kʋ̃ tɔɔr a wʋ 'yɛr ɛ. N ba wa ɪka n wa tɔɔr a wɛr 'yɛr ɛ, tɪ n wa faa wʋ.

48A 'yɛr tɔɔrɔ ben be, nɪrɛ 'lɔ na tɔr ma na waa de a n 'yɛr bie ɛ, a 'yɛr 'lɔ̃nɔ̃ nɪ wʋ ju ɪn 'yɛr lɛ na 'yɔ̃ɔ wʋ a 'yɛr a ber baaraa daar.

49N ba 'yɛrɛ n mĩɛ 'yɛr ɛ, tɪchɛ n 'yɛr naa a lɛ a Sãa na tʋ̃ ma 'yɛr ma ɪka n 'yɛr.

50N bɔ̃ɔ naa ɪka a wʋ 'yɛr kʋrɔ na nyɛvʋr na ba tara baarfʋ ɛ. Ala lɛ so ka n 'yɛr yɪ a lɛ nɛ a Sãa na 'yɛr."

Jɔɔn 13

1A kʋ̃ lɛ kor ɛ, tɪ a Gõl Bar Difʋ ta, Yesu bɔ̃ɔn naa ɪka a wʋ bɪbir vɪɛ naa ka wʋn yi ka a wɛr nyã pɔ lɪɛb chen a Sãa sɛ̃. Wʋ nʋ̃ naa bala na ɪ a wʋ tʋɔr a wɛr nyã pɔ, wʋ nʋ̃ ban tɪ tãn a wʋ kũu.

2Ba põn a jãanʋɔr bʋ̃diir, ka a ɪ tɪɪ de nie kpɛ Judas na ɪ Simon na yi Isɪkariyot bidaba ka wʋ tɪ gar 'yɔ̃ɔ a Yesu.

3Yesu bɔ̃ɔn naa ɪka a Sãa den bomo a jaa 'yɔ̃ɔ a wʋ nũu pɔ, an ɪ a Nãaŋmɪn sɛ̃ lɛ wʋ yi na wʋ lɛ lɪɛb chiine a wʋ sɛ̃.

4Be lɛ wʋ bar a bʋ̃diir tɪ ir na wʋ yaa a fuu bar tɪ de fɔfɪɛlaa sɛ a sɪɛ pɔ.

5Na wʋ pʋr kʋ̃ɔ 'yɔ̃ɔ la'yɛlma pɔ piel pɛɛrɛ a wʋ poturbo gbɛɛ tɪ ma fɪɛl a fɔfɪɛlaa 'lɔ wʋn sɛ a sɪɛ pɔ bar.

6Wʋn wa ta a Simon Pita ka wʋ 'yɛr, "N Soro, fʋ̃ʋ lɛ na pɛɛ a maa gbɛɛ ɔ?”

7A Yesu 'yɛr wʋ, "Faa bɔ̃ɔ a lɛ ɪn ɪrɛ a pʋ̃pãanyã ɛ, tɪchɛ fʋn wa bɔ̃ɔn daar kɔ̃ɔ.”

8Ka a Pita 'yɛr, "Kai, faa be na wa pɛɛ a n gbɛɛ ɛ." A Yesu 'yɛr kʋ wʋ, "Maa ba pɛɛ a fʋ gbɛɛ ɛ, saa lɛ be taa ɛ.”

9Ka Simon Pita pãa 'yɛr, "N Soro ala be lɛ, a ta ɪ a gbɛɛ tɛɛ ɛ, pɛɛ a nuur nɪ a ju mɪ.”

10A Yesu 'yɛr, "Nɪrɛ na so kʋ̃ɔ baar gbɛɛ tɛɛ lɛ wʋ ma wa pɛɛ, a wʋ ĩgãn wʋ jaa yi naa. A yɪn mɪ yi naa an ba ɪ yɪ jaa lɛ ɛ.”

11Yesu bɔ̃ɔn a lɔn na gar 'yɔ̃ɔ wʋ, ala lɛ so ka wʋ 'yɛr ɪka a ba ɪ ba jaa lɛ yi ɛ.

12Wʋn wa pɛɛ a ba jaa gbɛɛ baar, wʋ lɛ den a fuu su tɪ jĩnɛ nɪ a wʋ jie, tɪ sʋʋr ba, "Yɪ bɔ̃ɔn a nɪtɔ̃ ɪn ɪ par ɔ?

13Yɪ ma bʋɔl ma naa Wiwile bɪɪ Soro, yelmĩɛ yɪ 'yɛr an ɪ a lɛ n ɪ.

14Ala ɪ maa na ɪ a yɪ Soro nɪ a yɪ Wiwile pɛɛn a yɪ gbɛɛ, yɪ mɪ pɛɛrɛ taa gbɛɛ.

15N maal wiil yɪ ɪka yɪ maala a lɛ ɪn ɪ kʋ yɪ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ ɪka, gbãgbaa ba ɪ kpɛ̃ɛ gar a wʊ soro ɛ. Tʊ̃tʊ̃nɔ̃ mɪ ba ɪ kpɛ̃ɛ gar a 'lɔ na tʊ̃ wʊ ɛ.

17Pʊ̃pãanyã yɪn bɔ̃ɔ a anyãna, an ɪn sʊ̃ʊfʊ ala ɪ yɪ ɪrɛ yaa naa.

18"Yɪ jaa ba lɛ n 'yɛrɛ ɛ, n bɔ̃ɔ naa a bala ɪn ir. Tɪchɛ lɛ an sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ na ɪ naa a lɛ an sɛb, 'A 'lɔ ɪn lɔ̃ɔ dire nɪ na lɪɛb ɪ ma bier.'

19"N 'yɛr yɪn a pʊ̃pãanyã tɪchɛ ka a ba ta sɛrɛ ɛ, ala wa ta ka yɪ sɔɔ de ma ɪka Maa lɛ.

20Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ, nɪrɛ 'lɔ na sɔɔ de a 'lɔ ɪn tʊ̃, maa lɛ wʊ sɔɔ de. Nɪrɛ 'lɔ mɪ na sɔɔ de ma mɪ sɔɔn de a 'lɔ na tʊ̃ ma."

21Yesu na 'yɛr a nɪtɔ̃ baar a wʊ pʊɔ sɔ̃ɔ naa ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ, a yɪ ĩsʊɔ na tɪ gar 'yɔ̃ɔ ma."

22Ka a poturbo kaara taa bʊɔrɔ ɪka ba bɔ̃ɔ a buor sɔɔ wʊn 'yɛrɛ.

23A Yesu poturo ĩsʊɔ wʊn nʊ̃ na jɛ̃ gbɛb wʊ,

24'lɔ lɛ a Simon Pita 'lɪɪr 'yɛr, "Sʊʊr wʊ kaa, an lɛ wʊ 'yɛrɛ?"

25Ka a poturo 'lɔ dɪɛl a Yesu tɪ sʊʊr wʊ, "N Soro, an lɛ fʊ 'yɛrɛ?"

26A Yesu 'yɛr, "A 'lɔ ɪn na ŋmaa a paanʊ̃ɔ suun a jɪɛr kʊ, 'lɔ lɛ." Wʊ ŋmaa naa a paanʊ̃ɔ suun a jɪɛr de kʊ a Judas na yi Isɪkariyot na ɪ Simon bie.

27Judas na 'wɔb a paanʊ̃ɔ baar ka Satan kpɛ wʊ. Ka Yesu 'yɛr wʊ, "A lɛ fʊn bʊɔrɔ ɪka fʊ maal, pɔɔ fɔɔ maal."

28Tɪchɛ a bala na be a bʊ̃diir jie, ĩsʊɔ jaa ba bɔ̃ɔ a par a lɛ Yesu na 'yɛr kʊ wʊ ɛ.

29An ɪ a Judas lɛ tara a ba libie wʊɔ, ka bamɪne tɪɛr ɪka Yesu tɔ̃ɔ 'yɛrɛ wʊ ɪka wʊ da bon kɔ̃ɔ waan a ba wa maal a lɔ̃ɔ di jie bɪɪ wʊ kʊ nɔ̃n dẽme bon kɔ̃ɔ.

30A lɛ a Judas na wa de a paanʊ̃ɔ baar wʊ yi naa, tĩsɔɔ mɪ lɛ.

31Wʊn wa yi baar, Yesu 'yɛr naa, "Pʊ̃pãanyã maa Nɪsaal Bie nyɛn tɪɪr ka Nãaŋmɪn mɪ nyɛ tɪɪr tu a wʊ 'yɔ̃ɔ.

32Ala ɪ Nãaŋmɪn nyɛn tɪɪr tu a wʊ 'yɔ̃ɔ, Nãaŋmɪn na kʊ naa a Bie tɪɪr, wʊn maal naa lɛ ajienaa.

33"N bibiir, n kʊ̃ lɛ be a yɪ sɛ̃ kor ɛ. Yɪn wa yʊɔrɔ na bʊɔrɔ ma tɪ a lɛ ɪn 'yɛr kʊ a Juu nɪbɛ, lɛ mɪ lɛ n 'yɛr kʊ yɪ a pʊ̃pãanyã. A jie 'lɔ ɪn chiine yɪ kʊ̃ tʊ̃ɔ wa be ɛ.

34"Bin paalaa lɛ n kʊrɔ yɪ, yɪ nʊ̃ taa nɪtãa lɛ ɪn nʊ̃ yɪ. Yɪ mɪ nʊ̃ taa.

35Yɪn wa nʊ̃ taa, nɪbɛ ba jaa na bɔ̃ɔn naa ɪka yɪn lɛ ɪ a n poturbo."

36Ka a Simon Pita sʊʊr wʊ, "N Soro, nyɪnɛ fʊ chiine?" A Yesu 'yɛr, "A jie ɪn chiine, fʊ kʊ̃ tʊ̃ɔ tu a pʊ̃pãanyã ɛ, tɪchɛ daar kɔ̃ɔ fʊn tu naa."

37Ka a Pita sʊʊr wʊ, "N Soro, bo lɛ so ka n kʊ̃ tʊ̃ɔ tu fʊ a pʊ̃pãanyã ɛ? ln sɔɔn kpi a fʊ jũu?"

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

38A Yesu 'yɛr wʋ, "Fʋn sɔɔn kpi kʋ ma? Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ fʋ ɪka nɔraa kʋ̃ kõ sɛrɛ ɛ, tɪ fʋ chiir gbɛɛ ata ɪka faa bɔ̃ɔ ma ɛ."

Jɔɔn 14

1Yesu 'yɛr kʋ a poturbo, "Yɪ ta vɛ̃ ka a yɪ pʋtɪɛr vavire ɛ, yɪ sɔɔ de Nãaŋmɪn na yɪ mɪ sɔɔ de ma.

2De yɔɔ be na a n Sãa yir, ala ba ta ɪ lɛ ɛ, n kʋ̃ naa 'yɛr kʋ yɪ ɛ. N chiine naa na tɪ chɔɔr a jie kʋ yɪ.

3Maa wa chen tɪ chɔɔr a jie baar, ɪn lɪɛb wa de yɪ ka yɪ tɪ be a n sɛ̃, ka yɪ mɪ tɪ be a jie 'lɔ ɪn be.

4Yɪ bɔ̃ɔn a jie 'lɔ ɪn chiine sɔr."

5Ka Tomasɪ sʋʋr wʋ, "N Soro, sɪn ba bɔ̃ɔ a jie fʋn chiine ɛ, ŋmɪnɛ sɪn ɪrɛ wa bɔ̃ɔ a sɔr?"

6A Yesu 'yɛr, "Maa lɛ a sɔr, a yelmĩɛ, nɪ a nyɛvʋr. Nɪrɛ jaa kʋ̃ tʋ̃ɔ chen a Sãa sɛ̃, na waa tu a n jie ɛ.

7Ala ɪ yɪ bɔ̃ɔ ma naa, yɪn bɔ̃ɔn a Sãa mɪ. An be yi a dɪna yɪ bɔ̃ɔ wʋ naa, na yɪ nyɛ wʋ mɪ."

8Ka Filip 'yɛr, "N Soro, wiil sɪ a Sãa a lɛ na sɛɛ sɪ naa."

9A Yesu 'yɛr, "Filip, a mɔ̃ faa bɔ̃ɔ ma ɔ, a kõr jaa ɪn be a yɪ sɛ̃? Nɪrɛ 'lɔ jaa na nyɛ ma nyɛn a Sãa. Ŋmɪnɛ fʋ 'yɛr ɪka n wiil yɪ a Sãa?

10Faa sɔɔ de ɪka n ben a Sãa 'yɔ̃ɔ ka a Sãa mɪ be a n 'yɔ̃ɔ ɛ? A 'yɛrbie ala ɪn 'yɛr kʋ yɪ a ba ɪ maa mĩɛ 'yɛr ɛ, tɪ a Sãa na be a n 'yɔ̃ɔ lɛ tʋ̃nɔ̃ a wʋ tʋ̃mɔ̃.

11Yɪ sɔɔ de a lɛ ɪn 'yɛr ɪka n be naa a Sãa 'yɔ̃ɔ ka a Sãa mɪ be a n 'yɔ̃ɔ, bɪɪ yɪ sɔɔ de a nɛ'maa tʋ̃mɔ̃ ala.

12Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ yɪ, nɪrɛ 'lɔ jaa na sɔɔ de ma, wʋn tʋ̃nɔ̃ naa a tʋ̃mɔ̃ ala ɪn tʋ̃nɔ̃. Wʋn tʋ̃n tʋ̃bɛrɛ gar anyãna, bojũu n chiine naa a Sãa sɛ̃.

13Bon jaa yɪn de a yuor sʋɔr, ɪn maal wʋn kʋ yɪ, ka a Sãa nyɛ tɪɪr tu a Bie 'yɔ̃ɔ.

14Yɪ de a n yuor sʋɔr ma bon jaa, ɪn maal wʋ naa.

15"Ala ɪ yɪ nʋ̃ ma naa, yɪn tu naa a lɛ ɪn 'yɛr.

16Ka n sʋɔr a Sãa ka wʋ kʋ yɪ a Sʋ̃nɔ̃ ĩsʋɔ, ka wʋ be a yɪ sɛ̃ jaa kpo kpo.

17A yelmĩɛ Sɪɛ 'lɔ, a wɛr nɪbɛ na kʋ̃ tʋ̃ɔ de wʋ ɛ, bojũu baa nyɛ wʋ ɛ, bɪɪ bɔ̃ɔ wʋ ɛ. Tɪchɛ yɪn 'lɔ bɔ̃ɔ wʋ naa an ɪ wʋ kpɪɛrɛ naa a yɪ sɛ̃, na wʋn be a yɪ 'yɔ̃ɔ.

18N kʋ̃ bar yɪ nɪtãa kpɪɪr ɛ, ɪn lɪɛb wa a yɪ sɛ̃.

19A chɛn bĩlãa a wɛr nɪbɛ kʋ̃ lɛ nyɛ ma go ɛ, tɪchɛ yɪn 'lɔ na nyɛ ma naa. Bojũu ɪn tara na nyɛvʋr ka yɪn mɪ na a nyɛvʋr.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20A bıbir 'lɔ wa vıɛ, yın bɔ̃ɔ ıka n be naa a n Sãa 'yɔ̃ɔ, ka yı mı be a n 'yɔ̃ɔ, ka n mı be a yı 'yɔ̃ɔ.

21Nırɛ 'lɔ jaa na de a n 'yɛr na wʋ turo, 'lɔ lɛ ı nırɛ 'lɔ na nʋ̃ ma. 'Lɔ jaa mı na nʋ̃ ma, a n Sãa mı na nʋ̃ wʋ naa, ka maa mı nʋ̃ a nınyınɛ, naa wiil wʋ a n mĩɛ."

22Be lɛ ka a Judas, a ba ı a Judas 'lɔ na yi a Isıkariyot ɛ, 'lɔ lɛ 'yɛr, "Tıchɛ, n Soro bo lɛ so ka fʋ wiil a fʋ mĩɛ kʋ sı, tı na faa wile a fʋ mĩɛ kʋrɔ a wɛr nıbɛ ɛ."

23A Yesu 'yɛr, "Ala ı ĩsʋɔ jaa nʋ̃ ma naa, wʋn turo naa a n wiilfʋ. A n Sãa na nʋ̃ wʋ naa, ka sı wa be a wʋ sɛ̃.

24Nırɛ 'lɔ na ba nʋ̃ ma ɛ, wʋ kʋ̃ tʋ̃ɔ tu a n wiilfʋ ɛ. A 'yɛrbie anyãna yın wõ ba ı maa mĩɛ 'yɛr ɛ, a yin a Sãa na tʋ̃ ma sɛ̃.

25"A anyãna a jaa lɛ n 'yɛr kʋ yı, ın chɛnɛ be a yı sɛ̃.

26Tıchɛ a Sʋ̃nɔ̃ 'lɔ na ı a Nãaŋmın Sıɛ, 'lɔ lɛ a Sãa na tʋ̃n a n yuor. Wʋn wiil yı naa a yele a jaa, na wʋ mı jɛɔ yı ala a jaa ın dɔ̃ɔ 'yɛr yı.

27Nyã'maar pɔ lɛ n bar yı, a maa mĩɛ nyã'maar lɛ n bar kʋ yı. N ba kʋ yı nıtãa lɛ a wɛr nıbɛ na ma kʋ ɛ. Yı ta vɛ̃ ka yı tıɛr vavire ɛ, ka yı joro dãbĩɛ ɛ.

28"Yı wõn a lɛ ın 'yɛr ıka n chiine naa tı ın lıɛb wa a yı sɛ̃. Ala ı yı ta nʋ̃ ma naa, yı pʋɔ naa pɛl naa ın chiine a Sãa sɛ̃ an ı a n Sãa lɛ bɛrma gar ma.

29N den nie 'yɛrɛ kʋrɔ yı, tıchɛ ka a na wa ı, ala wa ı, yın sɔɔn de.

30Maa nı yın kʋ̃ lɛ 'yɛr kor ɛ, bojũu a wɛr nyã nãa Satan waara naa, tı waa tara kpɛ̃ɔ a n 'yɔ̃ɔ ɛ.

31Tıchɛ a wɛr nıbɛ na bɔ̃ɔn ıka n nʋ̃ naa n Sãa naa maal a lɛ nɛ a n Sãa na 'yɔ̃ɔ ma. Yı ir a sı chen."

Jɔɔn 15

1A Yesu 'yɛr, "Maa lɛ ı a tıwɔ̃n sʋ̃ ka a n Sãa mı ı a tıkaara.

2Wʋ ma ŋman a wilsı ala na be a n 'yɔ̃ɔ tı ba wɔ̃nɔ̃ ɛ. A wilsı ala mı na wɔ̃nɔ̃, wʋ ma chɔɔr 'mɛl bar ka a wɔ̃ yɔɔ.

3Yın 'lɔ, a 'yɛr ın 'yɛr kʋ yı chɔɔr yı naa.

4Yı mar a n 'yɔ̃ɔ, ka n mı mar a yı 'yɔ̃ɔ. Wile jaa kʋ̃ wɔ̃ wɔ̃mɔ̃ a wʋ mĩɛ ɛ, ka waa mar a tıwɔ̃naa 'yɔ̃ɔ ɛ. Yın mı kʋ̃ tʋ̃ɔ wɔ̃mɔ̃ wɔ̃ ɛ. Yın mı kʋ̃ tʋ̃ɔ wɔ̃mɔ̃ wɔ̃ ɛ, ka yaa mar a n 'yɔ̃ɔ ɛ.

5"Maa lɛ ı a tıɛ, yın mı lɛ a wilsı, ala ı nırɛ be naa a n 'yɔ̃ɔ ka n mı be a wʋ 'yɔ̃ɔ, wʋn wɔ̃n wɔ̃mɔ̃ yɔɔ. Maa ba be a yı sɛ̃ ɛ, yı kʋ̃ tʋ̃ɔ bon jaa ı ɛ.

6Ala ı ĩsʋɔ jaa ba be a n 'yɔ̃ɔ ɛ, wʋ nyɛntãan a wile ban lɔb bar ka wʋ ko. Ba ma wob a wilbie anyãna lɔb 'yɔ̃ɔ bũu pɔ ka a di.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Ala ɪ yɪ be naa a n 'yɔ̃ɔ, ka a n 'yɛr be a yɪ 'yɔ̃ɔ, yɪ sʊɔr bon jaa yɪn bʊɔrɔ, yɪn nyɛ naa.

8A nyã lɛ ɪ a n Sãa tɪɪr yɪn wa wɔ̃nɔ̃ wɔ̃mɔ̃ yɔɔ, a mɪ nɪ wiil naa ɪka yɪ ɪ naa n poturbo.

9"Lɛ a Sãa na nʊ̃ ma, lɛ mɪ lɛ n nʊ̃ yɪ. Yɪ ara a n nʊ̃fʊ pɔ.

10Ala ɪ yɪ tu naa a lɛ ɪn 'yɛr, yɪn be naa a n nʊ̃fʊ pɔ, nɪtãa lɛ ɪn tu a n Sãa 'yɛr naa be a wʊ nʊ̃fʊ pɔ.

11A anyãna lɛ n 'yɛr kʊ yɪ ka n pʊpɛl be a yɪ sɛ̃, ka a yɪ chɪlfʊ mɪ sɛɛ.

12A n 'yɛr ɪn kʊrɔ yɪ nɪ nyã. Yɪ nʊ̃ taa nɪtãa lɛ ɪn nʊ̃ yɪ.

13A nʊ̃fʊ 'lɔ na gar a nʊ̃fʊ a jaa lɛ nɪrɛ na sɔɔ kpi kʊ a wʊ barmɪne.

14Yɪn lɛ ɪ a n barmɪne ala ɪ yɪ ɪrɛ naa a lɛ ɪn 'yɛr.

15N ba lɛ bʊɔlɔ yɪ gbãgbaar go ɛ, bojũu tʊ̃tʊ̃nɔ̃ ba bɔ̃ɔ lɛ a wʊ nɪkpɛ̃ɛ na ɪrɛ ɛ. N bʊɔlɔ yɪ naa n barmɪne, bojũu n 'yɛr yɪn a lɛ jaa ɪn wõ yi a n Sãa sɛ̃.

16Yɪn baa ir ma ɛ, tɪchɛ maa lɛ ir yɪ ɪka yɪ tɪ wɔ̃ wɔ̃mɔ̃, a wɔ̃mɔ̃ ala na kʊ̃ sɔ̃ɔ ɛ. A Sãa na pãa kʊ yɪ naa bon jaa yɪn sʊɔr a n yuor pɔ.

17A nyãna lɛ n 'yɛr ɪka, yɪ nʊ̃ taa.

18"Ala wa ɪ a wɛr nɪbɛ 'laar yɪ naa, yɪ bɔ̃ɔ ɪka ba dɔ̃ɔ de nie 'laar ma.

19Ala ɪ yɪ ta ɪ naa a wɛr nɪbɛ, a wɛr nɪbɛ naa nʊ̃ yɪ naa nɪtãa a wʊ bon. Yaa ɪ a wɛr nyã tʊɔr ɛ. Tɪchɛ an ɪ n oo yɪn ir a wɛr nɪbɛ pɔ, ala lɛ so a ba 'laar yɪ.

20Yɪ tɪɛr tɔ a 'yɛr 'lɔ ɪn 'yɛr kʊ yɪ. Gbãgbaa ba ɪ kpɛ̃ɛ gar a wʊ soro ɛ. Ala ɪ ba ge ma naa, ba mɪ na ge yɪ naa. Ala ɪ ba tu naa a n wiilfʊ, ba mɪ a n tu naa a yɪ wiilfʊ mɪ.

21Ban maal yɪ naa a nɪtɔ̃nɔ̃ a n yuor jũu, bojũu baa bɔ̃ɔ a nɪrɛ 'lɔ na tʊ̃ ma ɛ.

22Ala ɪ n ba ta wa 'yɛr 'yɛr kʊ ba ɛ, ba kʊ̃ naa tara yeldɛɛr ɛ, pʊ̃pãanyã baa tara a ba yeldɛɛr lɪɛb tunfʊ jie ɛ.

23A 'lɔ na 'laar ma mɪ 'laara a n Sãa mɪ.

24Maa ta ba tʊ̃tʊ̃mɔ̃ na ba sɔ̃ɔ nɪrɛ jaa na ba ɪ ɛ, ba kʊ̃ naa tara yeldɛɛr ɛ. Tɪchɛ pʊ̃pãanyã ba nyɛn a nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ ɪn tʊ̃, tɪ chɛnɛ 'laar ma nɪ a n Sãa.

25Tɪchɛ a anyã ɪ naa ka a ɪ yelmĩɛ a lɛ an sɛb a Nɛɛ pɔ, 'Ba 'laar man pɔrɔ.'

26"A Sʊ̃nɔ̃ na wa na, a 'lɔ na yi a Sãa sɛ̃. A yelmĩɛ Sɪɛ 'lɔ wʊ yin a Sãa sɛ̃, wʊn 'yɛr yɪ naa a n 'yɛr.

27Yɪ mɪ na 'yɛr naa a n 'yɛr bojũu yɪ ben a n sɛ̃ a pielfʊ jaa."

Jɔɔn 16

1A Yesu 'yɛr, "A anyãna a jaa lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ, ka yɪ taa bar yi a sɔɔfʊ pɔ ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Ban dii yın bar a ba lɔ̃ɔfʋ jie. Bıbir kɔ̃ɔ na vıɛ naa, ka ba kʋ yı tı tıɛr ıka Nãaŋmın tʋ̃mɔ̃ lɛ ba tʋ̃.

3Ban ı naa anyãna, bojũu baa bɔ̃ɔ a Sãa ɛ, bıı a maa ɛ.

4N 'yɛrɛ yı naa anyãna ka a bıbir wa vıɛ yın tıɛr tɔ, ıka n dɔ̃ɔ kpãa yı. N ba dɔ̃ɔ 'yɛr kʋ yı ɛ, bojũu n be naa a yı sɛ̃.

5"Pʋ̃pãanyã n chiine naa a 'lɔ na tʋ̃ ma sɛ̃, tıchɛ a ĩsʋɔ jaa ba sʋʋr ma a jie ın chiine ɛ.

6A anyãna ın 'yɛr kʋ yı jũu lɛ a yı pʋʋr sɔ̃ɔ ɔ?

7Tıchɛ yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ yı ıka, a yı jũu a sɛɛ naa ıka n chen. Maa ba chen ɛ, a Sʋ̃nɔ̃ kʋ̃ wa a yı sɛ̃ ɛ, tıchɛ maa chen ın tʋ̃ wʋn ka wʋ wa a yı sɛ̃.

8'Lɔ wa wa, wʋn wiil a wɛr nıbɛ a ba bɔ̃ɔ ıka ba bɔr naa, lɛ a yeldɛɛr nı yeltorsı na be, nı lɛ wʋn na tɔɔr a ba 'yɛr.

9Wʋn vɛ̃ naa a ba bɔ̃ɔ a ba yeldɛɛr ban ba sɔɔ de ma ɛ.

10Ba bɔr naa nı a yeltorsı, bojũu n chiine naa a Sãa sɛ̃, yı kʋ̃ lɛ nyɛ ma go ɛ.

11Ba mı bɔr naa nı a 'yɛr tɔɔrfʋ yele, bojũu a wɛr nyã nãa Satan 'yɛr tɔɔr naa.

12"N chɛnɛ na tara 'yɛr yɔɔ nı taa 'yɛr yı tıchɛ a pʋ̃pãanyã, yı kʋ̃ tʋ̃ɔ bɔ̃ɔ a par ɛ.

13Tıchɛ a yelmĩɛ Sıɛ 'lɔ wa wa, wʋn wiil yı naa a yelmĩɛ wʋ jaa par. Wʋ kʋ̃ 'yɛr a wʋ mĩɛ 'yɛrɛ ɛ, tı wʋn 'yɛr naa a lɛ tɛɛ wʋn wõ, na wʋ lɛ 'yɛr yı a ala na wa.

14Wʋn waan na tıır wa kʋ ma, na wʋ vɛ̃ ka yı bɔ̃ɔ a ala na ı a n bon.

15Ala a jaa a Sãa na so ı naa a n bon. Ala lɛ so ka n 'yɛr ıka a Sıɛ na vɛ̃ naa ka yı bɔ̃ɔ a ala na ı a n bon.

16"A chɛn bĩlãa yı kʋ̃ nyɛ ma go ɛ, ka a pãa lɛ ı bĩlãa ka yı nyɛ ma go."

17Ka a poturbo bamıne sʋrɔ taa, "A par nı bo wʋn 'yɛr ɛ ıka, 'A chɛn bĩlãa yı kʋ̃ lɛ nyɛ ma go ɛ, ka a pãa lɛ ı bĩlãa ka yı lɛ nyɛ wʋ go, nı wʋn lɛ 'yɛr ıka, n chiine naa a Sãa sɛ̃?' "

18Ba chɛnɛ na sʋrɔ taa, "A chɛn bĩlãa par nı bo? 'Sãa bɔ̃ɔ a par a lɛ,' wʋn 'yɛrɛ ɛ."

19Yesu bɔ̃ɔn naa ban bʋɔrɔ ıka ba sʋʋr wʋ ka wʋ 'yɛr kʋ ba, "Yı sʋrɔ nı taa a lɛ ın 'yɛr ıka, 'A chɛn bĩlãa yı kʋ̃ nyɛ ma go ɛ, ka a lɛ ı bĩlãa ka yı nyɛ ma go'?

20Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʋrɔ yı ıka yın kõnõ na ka yı pʋʋr sɔ̃ɔ, tıchɛ ka a wɛr nıbɛ chılɛ. Yı pʋʋr na sɔ̃ɔ naa, tıchɛ ka a yı pʋsɔ̃ɔ na lıɛb pʋpɛl.

21Pɔɔ wa dɔɔrɔ ĩgãn ma chırɛ wʋ naa ka a ɔɔrɔ wʋ bojũu a wʋ dɔɔfʋ bıbir vıɛ naa. Tıchɛ 'lɔ wʋ dɔɔ baar, wʋ ma ĩin naa a wʋ dɔɔyɛ bojũu wʋ dɔɔn nırɛ a wɛr pɔ.

22Lɛ nı wʋ ju lɛ a yın mı, yı pʋʋr na sɔ̃ɔ naa a pʋ̃pãanyã, tıchɛ ın lɛ wa nyɛ yın go ka yı pʋʋl pɛl, ka a nırɛ jaa kʋ̃ tʋ̃ɔ faa wʋ ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23A bıbir 'lɔ wa vıɛ, yı kʋ̃ lɛ sʊʊr ma bon go ɛ. Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yı ıka, a n Sãa na kʊ yın bon jaa yın sʊɔr a n yuor pɔ.

24An wa ta a pʋ̃pãanyã, yaa de a n yuor sʊɔr bon gba ɛ. Yı sʊɔr, yın nyɛ naa, ka yı pʊpɛl na sɛɛ.

25"Sʊkpar lɛ n lɔɔrɔ 'yɛrɛ nı yı a anyãna, a bıbir wa vıɛ, n kʋ̃ lɛ lɔb sʊkpar go ɛ, tıchɛ ın 'yɛr yı naa a n Sãa 'yɛr chãa pɔ.

26A bıbir 'lɔ̃nɔ̃, yın sʊɔr naa nı a n yuor. N ba 'yɛrɛ ıka maa lɛ na sʊɔr a Sãa kʊ yı ɛ.

27An ı a Sãa nʋ̃ yı naa bojũu yı nʋ̃ ma naa na yı sɔɔ de ıka a Nãaŋmın sɛ̃ lɛ n yi.

28A Sãa sɛ̃ lɛ n yi wa ka a wɛr pɔ, pʋ̃pãanyã n lɛ bara naa a wɛr tı lıɛb chiine a Sãa sɛ̃."

29Ka a Yesu poturbo pãa 'yɛr kʊ wʊ, "Pʋ̃pãanyã fʊ pãa 'yɛr ka a chaar faa lɛ lɔɔrɔ sʊkpar go ɛ.

30Pʋ̃pãanyã sı nyɛn ıka fʊ bɔ̃ɔn yele a jaa, na faa lɛ bʊɔrɔ ıka nırɛ wʊ sʊʊr fʊ sʊʊrfʊsı ɛ. Ala lɛ so ka sı sɔɔ de ıka Nãaŋmın sɛ̃ lɛ fʊ yi."

31Ka a Yesu sʊʊr ba, "Yı pãa sɔɔn de a pʋ̃pãanyã ɔ?

32Tıchɛ bıbir kɔ̃ɔ na wa vıɛ naa, wʊ ben ta, ka yı jaa na yɛ̃yɛl ka ĩsʊɔ jaa kul a wʊ yir tı chɛ ma bar a n yõ. Tı n ba ı a n yõ ɛ, a n Sãa be naa n sɛ̃.

33"N 'yɛr yı naa anyãna ka yı na tara nyã'maar an ı yı ben a n 'yɔ̃ɔ. A wɛr nyã pɔ yın din dɔɔyɛ, tıchɛ yı nyɔɔ nyãa, bojũu n tʋ̃ɔn a wɛr."

Jɔɔn 17

1A Yesu na wa 'yɛr a anyãna baar, wʊ kãan saaju tı 'yɛr, "N Sãa, a bıbir vıɛ naa, kʊ a fʊ Bie a tır ka a fʊ Bie mı kʊ fʊ a tır.

2Bojũu, fʋ̃ʊ lɛ kʊ wʊ sɔr ka wʊ tʋ̃ɔ a nıbɛ ba jaa na wʊ kʊ ba a nyɛvʊr 'lɔ na ba tara baarfʊ ɛ, a bala ba jaa fʊn de kʊ wʊ.

3A nyɛvʊr 'lɔ na ba tara baarfʊ nı nyã, ka ban bɔ̃ɔ a fʋ̃ʊ Nãaŋmın tɛɛ, na ı yelmĩɛ sʊɔ, nı a Yesu 'lɔ fʊn tʋ̃.

4N waan na tır wa kʊ fʊ a ka a wɛr pɔ, naa baar a tʋ̃mɔ̃ ala fʊn kʊ ma ıka n tʋ̃.

5Pʋ̃pãanyã, n Sãa kʊ ma a tır a fʊ niem, a tır 'lɔ ın dɔ̃ɔ tara tıchɛ na fʊ wa maal a wɛr.

6"N wiil fʊn kʊ a bala fʊn de kʊ ma ka a wɛr pɔ, fʋ̃ʊ lɛ dɔ̃ɔ so ba tı na fʊ wa de ba kʊ ma, ba tu naa a fʊ 'yɛr.

7Pʋ̃pãanyã ba bɔ̃ɔ naa ıka bon jaa ın tara yin a fʊ sɛ̃.

8Bojũu, a 'yɛr ala fʊn kʊ ma, n 'yɛr kʊ ba, ka ba sɔɔ de. Ba bɔ̃ɔn yelmĩɛ jaa ıka fʋ̃ʊ sɛ̃ lɛ n yi naa wa, na ba sɔɔ de ıka fʋ̃ʊ lɛ tʋ̃ ma.

9Bala 'yɔ̃ɔ lɛ n sʊɔrɔ fʊ, n ba sʊɔrɔ fʊ kʊrɔ a wɛr nıbɛ ɛ, tıchɛ a bala fʊn kʊ ma an ı fʋ̃ʊ lɛ so ba.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Bon jaa ɪn tara ɪ naa a fʊ sofʊ, ka bon jaa fʊn mɪ na tara ɪ a n sofʊ. N nyɛn tɪɪr yi a ba jie.

11Maa kʊ̃ lɛ be ka a wɛr pɔ go ɛ, tɪchɛ bala 'lɔ chɛnɛ na be ka a wɛr pɔ, n waara a fʊ sɛ̃. Sãa sʊ̃, gu ba nɪ a fʊ yuor kpɛ̃ɔ 'lɔ pɔ, a yuor 'lɔ fʊn kʊ ma ka ban ɪ bʊ̃'yen, nɪtãa lɛ maa nɪ fʊ̃ʊ na ɪ bʊ̃'yen.

12lɪn be a ba sɛ̃, n gu ban naa kpɛ̃ɔ 'lɔ fʊn kʊ ma. Ɩ̃sʊɔ jaa ba bɔr ɛ, ala ba ɪ a 'lɔ tɛɛ an sɛɛ ɪka wʊ bɔr ka a lɛ na sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ na ɪ yelmɩ̃ɛ.

13"N waara naa a fʊ sɛ̃ a pʊ̃pãanyã, tɪchɛ ɪn chɛnɛ be ka a wɛr pɔ lɛ n 'yɛrɛ a anyãna ka ban tara a n pʊpɛl wʊ jaa.

14N kʊ ban a fʊ 'yɛr, ala lɛ so ka a wɛr nɪbɛ 'laar ba, baa lɛ chɛnɛ pʊɔ ba go ɛ, nɪtãa maa na ba pʊɔ ba ɛ.

15N ba sʊɔrɔ fʊ ɪka fʊ ir ba yin ka a wɛr pɔ ɛ, tɪchɛ fʊ guro ba a dɛɛr sʊɔ 'yɔ̃ɔ.

16Baa lɛ pʊɔ a wɛr nɪbɛ pɔ ɛ, nɪtãa n mɪ na ba pʊɔ ba ɛ.

17Oo ba nɪ a fʊ yelmɩ̃ɛ, a fʊ 'yɛr ɪn yelmɩ̃ɛ.

18Nɪtãa lɛ fʊn tʊ̃ ma a wɛr nɪbɛ sɛ̃, lɛ lɛ n mɪ tʊ̃ ba a wɛr nɪbɛ sɛ̃.

19A ba 'yɔ̃ɔ lɛ n oo a n mɩ̃ɛ kʊ fʊ, ka ba mɪ na oo a ba mɩ̃ɛ sɪrɛ jaa kʊ fʊ.

20"A ba ɪ bala tɛɛ 'yɔ̃ɔ lɛ n sʊɔrfʊ ɛ, n mɪ sʊɔrɔ na kʊrɔ a bala na wa sɔɔ de ma tu a ba 'yɔ̃ɔ.

21N sʊɔrɔ fʊ naa ɪka fʊ vɛ̃ ka ba jaa ɪ bʊ̃'yen. N Sãa, nɪtãa lɛ fʊn be a n 'yɔ̃ɔ, ka n mɪ be a fʊ 'yɔ̃ɔ. Ba mɪ be a sɪ 'yɔ̃ɔ ka a wɛr nɪbɛ na sɔɔ de ɪka fʊ̃ʊ lɛ tʊ̃ ma.

22N kʊ ban a tɪɪr 'lɔ̃nɔ̃ nɪ wʊ ju fʊn kʊ ma, ka ba na ɪ bʊ̃'yen nɪtãa maa nɪ fʊ̃ʊ na ɪ bʊ̃'yen.

23N ben a ba 'yɔ̃ɔ, ka fʊ mɪ be a n 'yɔ̃ɔ. Ka ba jaa mɪ na 'mataa ɪ bʊ̃'yen ka a wɛr nɪbɛ bɔ̃ɔ ɪka fʊ̃ʊ lɛ tʊ̃ ma na fʊ nʊ̃ ba gba nɪtãa a lɛ fʊn nʊ̃ ma.

24"N Sãa, n bʊɔrɔ naa ɪka a bala fʊn kʊ ma, ba mɪ be a jie 'lɔ ɪn na be, na ba nyɛ a n tɪɪr. A tɪɪr 'lɔ fʊn de nie kʊ ma, bojũu fʊ nʊ̃ ma naa tɪ na fʊ wa maal a wɛr.

25"N Sãa, a fʊ yele tor naa, tɪ a wɛr nɪbɛ ba bɔ̃ɔ fʊ ɛ, maa bɔ̃ɔ fʊ naa, ka a n poturbo mɪ bɔ̃ɔ ɪka fʊ̃ʊ lɛ tʊ̃ ma.

26N vɛ̃n ka ba bɔ̃ɔ fʊ, ɪn chɛnɛ na maal ba ka ba bɔ̃ɔnɔ̃ fʊ pʊɔrɔ ka a nʊ̃fʊ 'lɔ fʊn nʊ̃ ma na be a ba 'yɔ̃ɔ ka n mɪ be a ba 'yɔ̃ɔ."

Jɔɔn 18

1Yesu na sʊɔr a Sãa a nɪtɔ̃ baar, 'lɔ naa poturbo gɔ̃ɔ naa a Kidɪrɔn kʊla gɔ̃ɔn. 'Lɔ nɪ a wʊ poturbo chen a jie a kãa tɪɪr na be.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Judas na gar 'yɔ̃ɔ wʋ mɪ bɔ̃ɔn a jie nyã, bojũu Yesu naa wʋ poturbo ba gala a be lɔ̃ɔfʋ ɛ.

3Be lɛ Judas tara a Worom sojasɪ, nɪ a puorfʋ die gugurbo bala a bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a Faraseemɪne na tʋ̃ chiin a jie 'lɔ. Ba tara na bũusɪ, fĩtɪnsɪ nɪ jɛɛr bomo.

4Yesu na bɔ̃ɔ lɛ na waara a wʋ sɛ̃, wʋ tuor sʋʋr ba, "An yɪ bʋɔrɔ?”

5Ka ba 'yɛr, "Yesu na yi Najaretɪ lɛ sɪ bʋɔrɔ." Ka a Yesu 'yɛr, "Maa lɛ." Ka a Judas 'lɔ na gar 'yɔ̃ɔ wʋ lɔ̃ɔn ba ara.

6Yesu na wa 'yɛr ɪka, "Maa lɛ." Ba lɪɛb puor lo lo tẽe.

7Wʋ lɛ sʋʋr ban go, "An lɛ yɪ bʋɔrɔ?" A ba 'yɛr, "Yesu na yi Najaretɪ.”

8A Yesu 'yɛr, "N ba 'yɛr yɪ ɪka 'Maa lɛ.' Ala ɪ maa lɛ yɪ bʋɔrɔ, yɪ ɪ ka a nɪbɛ banyã chiine.”

9Yesu 'yɛr a nɪtɔ̃ ka a lɛ wʋn dɔ̃ɔ 'yɛr ɪ yelmĩɛ ɪka, "A bala fʋn kʋ ma, n ba vɛ̃ ka ĩsʋɔ jaa bɔr ɛ.”

10Be lɛ a Simon Pita na tara sʋɔ na wʋ vʋ̃ɔ chɛn a bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ gbãgbaa nũsʋ̃ɔ toor ŋmaa. A gbãgbaa yuor din Malkusɪ.

11A Yesu 'yɛr kʋ a Pita, "Su a sʋɔ a sʋkpa pɔ, n ta nyũn a dɔɔyɛ ŋmele 'lɔ a Sãa na kʋ ma bɪɪ?”

12Ka a sojasɪ nɪ a ba nɪkpɛ̃ɛ 'matãan a gugurbo bala ban tʋ̃, nyɔɔ a Yesu na ba lũ.

13Ba den nie tara wʋ chiin Anasɪ sɛ̃, wʋ ɪ naa a Kayafasɪ dĩɛ na wʋ mɪ ɪ bɔɔrlo nãa a yuon 'lɔ̃nɔ̃.

14A Kayafasɪ nyãna lɛ dɔ̃ɔ 'yɛr kʋ a Juu nɪbɛ ɪka a ɪn sʋ̃, ka nɪbʋ̃'yen na kpi kʋ a nɪbɛ.

15Simon Pita nɪ a poturo ĩsʋɔ turo naa a Yesu, bojũu a poturo nyã bɔ̃ɔn a bɔɔrlo nãa ala lɛ so ka wʋ tu a Yesu kpɛ a bɔɔrlo nãa bɛchaar pɔ.

16Tɪchɛ ka a Pita 'lɔ ara a yõo dɔ̃dɔr nɛɛ. A poturo nyã a bɔɔrlo nãa na bɔ̃ɔ, yin wa 'yɛr a pɔɔbile 'lɔ na kaara a dɔ̃dɔr nɛɛ tɪ tara a Pita kpɛ̃n.

17Ka a pɔɔbile 'lɔ na kaara a dɔ̃dɔr nɛɛ, sʋʋr a Pita, "A fʋ̃ʋ, faa mɪ ɪ a daba nyã poturo ĩsʋɔ ɛ?" Ka a Pita 'yɛr, "N ba ɪ a wʋ poturo ĩsʋɔ ɛ.”

18Ɔɔr kʋrɔ naa ka a gbãgbaar nɪ a gugurbo bala gbɔɔ saalaa bũu ara uoro ka a Pita mɪ tɪ ara uoro.

19A bɔɔrlo nãa sʋʋr naa a Yesu, ba boo lɛ ɪ a wʋ poturbo nɪ bo lɛ wʋ ma wile?

20A Yesu 'yɛr kʋ wʋ, "Chãa pɔ lɛ n ma 'yɛrɛ a n 'yɛr kʋrɔ a nɪbɛ. N ma wile ba naa a ba lɔ̃ɔfʋ jie nɪ a ba Nãaŋmɪn puorfʋ jiir, be lɛ a Juu nɪbɛ ba jaa ma lɔ̃ɔ. N ba sɔɔl 'yɛr 'yɛr jaa ɛ.

21Bo lɛ so ka fʋ sʋrɔ ma a lɛ? Sʋʋr a bala na wõ a n 'yɛr, ba bɔ̃ɔn a lɛ ɪn 'yɛr.”

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Yesu na 'yɛr a nɪtɔ̃ ka a guguro ĩsʊɔ na ara gbʊr wʊ 'ma wʊ tɪ 'yɛr, "Lɛ lɛ a sɛɛ ɪka fʊ 'yɛr kʊ a bɔɔrlo nãa ɔ?”

23A Yesu 'yɛr, "Ala ɪ a lɛ ɪn 'yɛr n bɔr naa, wiil a n bɔrfʊ jie. Tɪchɛ ala ɪ yelmĩɛ lɛ n mɪ 'yɛr, bo 'yɔ̃ɔ fʊ 'ma ma?”

24Wʊ chɛnɛ na lũ tɪchɛ ka a Anasɪ vɛ̃ a ba tara wʊ chiin a bɔɔrlo nãa Kayafasɪ sɛ̃.

25A Simon Pita na chɛnɛ ara uoro a bũu, ba sʊʊr wʊ naa, "A fʊ̃ʊ, fʊ ɪ naa a daba nyã poturo ĩsʊɔ ɔ?" Ka Pita chiir 'yɛr, "N ba ɪ a wʊ poturo ĩsʊɔ ɛ.”

26A bɔɔrlo nãa gbãgbaa ĩsʊɔ, wʊ nɪrɛ ĩsʊɔ toor lɛ a 'lɔ a Pita na dɔ̃ɔ chɛ ŋmaa 'yɛr, "A ba ɪ n nyɛ fʊ naa fʊn be a wʊ sɛ̃ a kãa tɪr jie 'lɔ ɛ?”

27Ka a Pita lɛ chiir, ka a nɔraa mɪ tɔ̃ɔ kõ ajienaa.

28Be lɛ ba tara a Yesu yin a Kayafasɪ yir bibio pipi na ba chiin a Worom nɪkpɛ̃ɛ yir. A Juu nɪbɛ mĩɛ ba kpɛ be ɛ, bojũu baa bʊɔrɔ ɪka ba sɔ̃ɔ ba mĩɛ na ba kʊ̃ tʊ̃ɔ di a Gõl Bar Difʊ ɛ.

29Lɛ lɛ a Pilate yi a yõo tɪ sʊʊr ba, "Bo yelbier yɪ ɪka a daba nyã ɪ naa?”

30Ka ba 'yɛr, "'Lɔ ba ta maal yelbier ɛ, sɪ kʊ̃ naa tara wʊ waan a fʊ sɛ̃ ɛ.”

31Ka Pilate 'yɛr kʊ ba, "Yɪn mĩɛ, yɪ de wʊ tɪ tɔɔr a wʊ 'yɛr, a lɛ a yɪn mĩɛ nɛɛ na 'yɛr bin." Tɪchɛ ka a Juu nɪbɛ 'yɛr, "Saa tara sɔr na kʊ nɪrɛ ɛ.”

32A ɪn a lɛ a Yesu na dɔ̃ɔ 'yɛr wiil a kũu 'lɔ tɔ wʊn na kpi.

33Pilate lɪɛb kpɛ tɪ bʊɔl a Yesu sʊʊr, "Fʊ̃ʊ lɛ ɪ a Juu nɪbɛ nãa bɪɪ?”

34A Yesu sʊʊr wʊ, "Fʊ̃ʊ lɛ tɪɛr a lɛ bɪɪ nɪbɛ lɛ 'yɛr a n 'yɛr kʊ fʊ?”

35Ka a Pilate 'yɛr, "Fʊ tɪɛr ɪka n ɪn Juu nɪrɛ bɪɪ? A fʊ mĩɛ nɪbɛ nɪ a bɔɔrlo nɪbɛrɛ baa nyɔɔ fʊ waan a n sɛ̃, bo fʊ̃ʊ ɪ?”

36A Yesu 'yɛr, "A n nãalʊ̃ʊ ba yi ka a wɛr pɔ ɛ, ala ɪ a wɛr pɔ lɛ wʊ dɔ̃ɔ yi, a n poturbo naa jɛb faa ma ka a Juu nɪbɛrɛ ta nyɔɔ ma ɛ. Tɪchɛ a n nãalʊ̃ʊ ba yi a ka ɛ.”

37Ka a Pilate pãa sʊʊr wʊ, "Ka ala ɪ a lɛ, nãa lɛ fʊ ɪ wɛ?" Ka Yesu 'yɛr, "Fʊ 'yɛr vɪla fʊn 'yɛr ɪka nãa lɛ n ɪ, ala 'yɔ̃ɔ lɛ ba dɔɔ ma ka n wa ka a wɛr pɔ, naa wa 'yɛr a yelmĩɛ 'yɛr. Nɪrɛ 'lɔ jaa na ɪ yelmĩɛ sʊɔ chɛlɛ naa lɛ ɪn 'yɛrɛ.”

38Ka Pilate sʊʊr wʊ, "Bo lɛ ɪ a yelmĩɛ?" Wʊn sʊʊr a nɪtɔ̃ baar, wʊ yin a yõo a Juu nɪbɛrɛ sɛ̃ tɪ 'yɛr, "N ba nyɛ yelsɔ̃ɔnaa jaa a wʊ 'yɔ̃ɔ ɛ.

39Tɪchɛ a yɪ binfʊ lɛ ɪka n ma ir nɪrɛ a pɔɔfʊ die pɔ kʊ yɪ a Gõl Bar Difʊ daar. Yɪ bʊɔrɔ naa ɪka n yuo a yɪ nãa kʊ yɪ bɪɪ?”

40A ba tãna 'yɛrɛ, "Kai, saa bʊɔrɔ wʊ ɛ, Barabasɪ lɛ sɪ bʊɔrɔ." Tɪchɛ a Barabasɪ mɪ ɪn nɪkʊrɔ.

Jɔɔn 19

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1Pilate vɛ̃ naa ka ba nyɔɔ a Yesu chiin tɪ fɔb.

2Ka a sojasɪ de gʊʊr wob jupil su a Yesu, tɪ mɪ de fuu jĩ ile ile na ba su wʊ.

3Tɪ pãa ma tɔɔ ta a wʊ sɛ̃ 'yɛrɛ, "Sɪ puor fʊ naa Juu nɪbɛ nãa," tɪ ma 'ma 'ma wʊ.

4Pilate lɛ yin wa a Juu nɪbɛrɛ sɛ̃ go wa 'yɛr kʊ ba, "Yɪ nyɛ, ɪn vɛ̃n ka ba yi waan wʊ, ka yɪn mĩɛ nyɛ ɪka, n ba nyɛ yelbier jaa a wʊ 'yɔ̃ɔ ɛ."

5Ban wa yin a Yesu, wʊ sun a gʊʊr jupil nɪ a fuu jĩ ile ile 'lɔ, ka a Pilate 'yɛr kʊ ba, "Yɪ nyɛ a daba."

6A bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a puorfʊ yir gugurbo, ban wa nyɛ a Yesu, ka ba tãna 'yɛrɛ, "Kpa wʊ a daa ju. Kpa wʊ a daa ju." Tɪchɛ ka a Pilate 'yɛr kʊ ba, "Yɪn, yɪ de wʊ tɪ kpa wʊ a daa ju, maa 'lɔ n ba nyɛ yelbier jaa a wʊ 'yɔ̃ɔ ɛ."

7Tɪchɛ ka a Juu nɪbɛrɛ 'yɛr, "Sɪ tara na nɛɛ, sɪn 'yɛr, ka a nɛɛ 'lɔ ɪka wʊ sɛɛn kũu, bojũu wʊ bʊɔlɔ naa wʊ mĩɛ Nãaŋmɪn Bie."

8Pilate na wõ a nɪtɔ̃ ka dãbĩɛ gba kpɛ wʊ.

9Ka wʊ lɪɛb kpɛ na wʊ tɪ sʊʊr a Yesu, "Nyɪnɛ fʊ yi?" Tɪchɛ Yesu ba haa nɛɛ sɔɔ wʊ ɛ.

10A Pilate sʊʊr wʊ, "Faa haar ma nɛɛ ɛ? Faa bɔ̃ɔ ɪka n tara na sɔr na vɛ̃ ka ba kʊ fʊ, naa lɛ tara sɔr na faar fʊ bar ɛ?"

11Be lɛ a Yesu 'yɛr wʊ, "Faa tara kpɛ̃ɔ bĩlãa jaa a n jie ɛ, ala ɪ Nãaŋmɪn ba de yin saaju kʊ fʊ ɛ. A lɛ jũu nɪrɛ 'lɔ na nyɔɔ ma wa kʊ fʊ, wʊ lon yeldɛɛr pɔ gar fʊ."

12An yi a be chiine, ka Pilate pãa mʊɔrɔ ɪka wʊ faar a Yesu, tɪchɛ ka a Juu nɪbɛrɛ tãna 'yɛrɛ, "Fʊ̃ʊ vɛ̃ ka a daba nyã chen, faa ɪ a Siisa baraa go ɛ. Nɪrɛ jaa na ɪka nãa lɛ wʊ ɪ, wʊ jɛɛrɛ nɪ naa a Siisa."

13Pilate na wõ a nɪtɔ̃, wʊ yin naa Yesu tɪ jĩnɛ nɪ a 'yɛr tɔɔrfʊ dakɔɔ ju, a jie ban bʊɔlɔ Kʊsɪpãn. Ka a Juu nɪbɛrɛ mɪ bʊɔlɔ a jie Gabata.

14A Gõl Bar Difʊ bĩnsɪ daar mɔ̃tɔ̃tuo sɔ̃ɔ, Pilate 'yɛr kʊ a Juu nɪbɛrɛ, "Yɪ nyɛ a yɪ nãa."

15Tɪchɛ ka ba tãna 'yɛrɛ, "Kʊ wʊ. Kʊ wʊ. Kpa wʊ yɔɔl a daa ju." Ka a Pilate sʊʊr ba, "N kpa a yɪ nãa?" A ba 'yɛrɛ, "Saa tara nãa jaa ka nãa Siisa ba lɛ ɛ."

16Ka Pilate vɛ̃ a ba nyɔɔ a Yesu chiin na tɪ kpa ka a sojasɪ tara wʊ.

17Yesu yin tuo a wʊ mĩɛ daa chiin a jie 'lɔ ban bʊɔlɔ a Julaa Jie. Tɪchɛ ka a Juu nɪbɛ mɪ bʊɔlɔ a jie, Gɔlgɔta.

18Be lɛ ba kpa wʊ 'matãan nɪbɛ ayi, ka bala be a lõbobo tɪchɛ ka a Yesu be a sãlsɔɔ.

19Pilate sɛb sɛbie 'mar a daa ju ɪka, YESU NA YI NAJARETl, A JUU NlBƐ NÃA.

20Kɔkɔɛ ata lɛ wʊ sɛb, a Juu nɪbɛ kɔkɔr, Worom nɪbɛ kɔkɔr nɪ a Greek dẽme kɔkɔr. Ka a Juu nɪbɛ yɔɔ kar a sɛbie bojũu a jie ban kpa wʊ ba jãan a yir ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Ka a bɔɔrlo nıbɛrɛ 'yɛr kʊ a Pilate, "Ta sɛb ıka a Juu nıbɛ nãa ɛ, fʊn taa sɛb ıka a daba nyã 'yɛr ıka 'lɔ lɛ ı a Juu nıbɛ nãa."

22Ka a Pilate 'yɛr, "A lɛ ın sɛb n sɛb baar."

23A sojası na wa kpa a Yesu baar, ba põn a wʊ fuusı jiir anaar ka ĩsʊɔ jaa 'mɔɔ wʊ bon. A wa chɛn a fuu wõo 'lɔ na ba tara nɛɛ ɛ, bʊ̃bʊ̃'yen lɛ ba wob yin a saaju tı baar a gbɛɛ pɔ.

24Ka ba 'yɛrɛ kʊrɔ taa, "Yı ta ı a sı chıɛr a fuu nyã ɛ, yı ı a sı gba gbãm kaa an lɛ na di?" Ba ın a lɛ ka a ala na sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ na ı yelmĩɛ, "Ba põn a n fuur tı de a n fuu gbãn gbãm." Lɛ lɛ a sojası ı.

25Yesu ma nı a wʊ ma yɛbɛ, Klopası pɔɔ Mɛɛr nı a Mɛɛr 'lɔ mı na yi a Magdala ara naa be a wʊ daa par.

26A Yesu na nyɛ a wʊ ma na ara, ka a poturo 'lɔ wʊn nʊ̃ mı ara gbʊr wʊ, ka wʊ 'yɛr kʊ a ma, "A fʊ bie lɛ a 'lɔ."

27Na wʊ mı 'yɛr kʊ a poturo 'lɔ mı, "A fʊ ma lɛ." Ala lɛ so ka a poturo 'lɔ tara a Yesu ma kul a wʊ yir.

28Yesu bɔ̃ɔn naa pʊ̃pãanyã ıka yele a jaa pãa baar naa ka a lɛ na sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ, na ı yelmĩɛ, ka wʊ 'yɛr, "Kɔ̃nyũur kpɛ ma naa."

29Dʊʊ ben be ka a dãmiir sɛɛ ka ba de sapɔ 'lɔr ir chab urbanyũu daa pɔ tur a Yesu.

30Wʊn wa mʊʊr a dãmiir ala baar, ka wʊ 'yɛr, "A baar naa," tı sur a ju na wʊ ŋmaa a vʊʊr.

31A bıbir chiiraa Chɔɔrfʊ Bıbir Daar lɛ ka a wɛr na chaar ı Bıbir Kpɛ̃ɛ, ala lɛ so ka a Juu nıbɛ ba bʊɔrɔ ıka a kũn a chɛnɛ be a daar jur ɛ. Ba sʊɔr a Pilate ıka wʊ vɛ̃ ka ba kar a ba gbɛɛ tı yɔɔ ba.

32Be lɛ a sojası chen tı kar a bala ban lɔ̃ɔ kpan a Yesu gbɛɛ.

33Tıchɛ ban wa ta a Yesu sɛ̃, ba nyɛn ka a ı wʊ kpi naa ka baa kar a wʊ gbɛɛ ɛ.

34Ka a sojası ĩsʊɔ de a pĩi wõo 'lɔ chɔr a Yesu lõboor ka jũı nı kʊ̃ɔ yi ajienaa.

35A nırɛ 'lɔ na nyɛ a anyãna lɛ di a dãasıɛ, ka wʊ dãasıɛ ı yelmĩɛ. Wʊ bɔ̃ɔ naa ıka a lɛ wʊn 'yɛr ın yelmĩɛ, ka yı mı na sɔɔ de.

36A anyãna ı naa ka a lɛ na sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ ı yelmĩɛ ıka, "A wʊ kɔɔr kʊ̃ kab ɛ."

37Ka ba lɛ sɛb a Nãaŋmın gãn jie ĩsʊɔ ıka, "Ban kaa naa a 'lɔ ban chɔr."

38A Josefʊ na yi Arimatıya, ı naa a Yesu poturo, tı a Juu nıbɛrɛ dãbĩɛ jũu, waa dɔ̃ɔ vɛ̃ ka ba bɔ̃ɔn ɛ. 'Lɔ lɛ sʊɔr a Yesu a Pilate sɛ̃. Pilate sɔɔ naa ka wʊ tı yɔɔ a Yesu.

39A 'lɔ nı a Nikodiması nyã na dɔ̃ɔ chen a Yesu sɛ̃ a tĩsɔɔ pʊɔ wʊ naa, na wʊ mı waan a kãnyũur ala ban bʊɔlɔ sımura nı alosı. An tãn nũgbulo lıjaata nı pie nı a nũu (75).

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

40A ba jaa ayi den a Yesu vil wʊ a fɔpɪla tɪ jɛ wʊ a kãnyũu ala tu a lɛ a Juu nɪbɛ na ma ɪ tɪ ũu a nɪrɛ.

41A jie 'lɔ ban kpa a Yesu, pobile ben be, ka yaa paalaa mɪ ban ba ũu nɪrɛ jaa ɛ, mɪ be be.

42Bojũu an ɪ a bɪbir chiiraa Chɔɔrfʊ Bɪbir Daar lɛ, tɪchɛ ka a yaa mɪ gbʊr a be jũu, ba ũun a Yesu a be.

Jɔɔn 20

1A daa gbul bɪbir dɔ̃ɔ daar wɛr na chaara wa la la la, Mɛɛr na yi a Magdala chen naa a yaa par tɪ nyɛ ka ɪ a kʊsɪr 'lɔ ban pɔɔ a yaa yuo naa.

2Wʊ jon chen a Simon Pita nɪ a poturo 'lɔ a Yesu na nʊ̃ sɛ̃ tɪ 'yɛr, "Ba ir naa a Soro ĩgãn a yaa pɔ, ka saa bɔ̃ɔ a jie ban bin wʊ ɛ."

3Ka a Pita nɪ a poturo yi na chen a yaa par.

4Ba jaa 'mantaa joro, tɪchɛ ka a poturo 'lɔ jo vɪɛ a Pita bar tɪ de nie ta a yaa par.

5Na wʊ muul nyɛ a fɔpɪla 'lɔ na gã, tɪ waa kpɛ ɛ.

6Be lɛ ka a Pita na turo a puor mɪ ta, na wʊ kpɛ a yaa pɔ, na wʊ nyɛ a fɔpɪla mɪ na gã.

7Ka a fɔ-ũu naa 'lɔ ban vil a Yesu ju mɪ pil yi a fɔpɪla pɔ gã wʊ yõ.

8A poturo 'lɔ na dɔ̃ɔ de nie ta a yaa par mɪ pãa kpɛ, na wʊ nyɛ a lɛ tɪ sɔɔ de.

9Baa na bɔ̃ɔ a par sɛrɛ ɛ, ɪka lɛ a Nãaŋmɪn gãn na 'yɛr ɪka a Yesu na ir naa a kũu pɔ, ɪ vʊr ɛ.

10A poturbo ayi bala lɪɛb kul a ba taaba sɛ̃.

11Tɪchɛ ka a Mɛɛr ara a yaa par kõnõ. Wʊ kõn wa muul kaa a yaa pɔ,

12na wʊ nyɛ a malakasɪ ayi na su fuu pɪɛl be a yaa pɔ, ka a ĩsʊɔ jĩnɛ a ju jie, ka a ĩsʊɔ mɪ jĩnɛ a gbɛɛ jie, a jie ban dɔ̃ɔ gaal a Yesu.

13Ka ba sʊʊr wʊ, "Pɔɔ, bãa 'yɔ̃ɔ lɛ fʊ kõnõ?" A wʊ 'yɛr ba, "Ba ir naa a n Soro, ka n ba bɔ̃ɔ a jie ban bin wʊ ɛ."

14A nɪtõ wʊn 'yɛr, tɪ lɪɛb nyɛ a Yesu na ara, tɪchɛ waa bɔ̃ɔ ɪka 'lɔ lɛ ɛ.

15Ka Yesu sʊʊr wʊ, "Pɔɔ, bãa 'yɔ̃ɔ lɛ fʊ kõnõ? An lɛ fʊ bʊɔrɔ?" Mɛɛr tɪɛr naa ɪka a jikaara lɛ, tɪ 'yɛr, "Nɪkpɛ̃ɛ, ala ɪ fʊ̃ʊ lɛ ir wʊ, wiil ma a jie fʊn bin, ka n chen tɪ 'mɔɔ wʊ."

16A Yesu bʊɔl, "Mɛɛr!" Ka wʊ lɪɛb 'yɛr nɪ a Juu nɪbɛ kɔkɔr, "Woroboni." A par lɛ, Wiwile.

17A Yesu 'yɛr, "Ta gɔɔ ma ɛ, n ba chen a n Sãa sɛ̃ sɛrɛ ɛ. Chen a n poturbo sɛ̃ tɪ 'yɛr ba, n lɪɛb chiine a n Sãa Nãaŋmɪn mɪ na ɪ a yɪ Sãa Nãaŋmɪn sɛ̃."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Ka a Mɛɛr na yi a Magdala chen a poturbo sɛ̃ tɪ 'yɛr, "N nyɛn a Soro," na wʊ mɪ man a ala a Yesu na 'yɛr kʊ wʊ.

19A daa gbul bɪbir dɔ̃ɔ daar jãanʊɔr, a poturbo lɔ̃ɔn taa a die pɔ, tɪ kpal a pãma a Juu nɪbɛ dãbĩɛ jũu. A Yesu tɪ kpɛ ara a ba sɛ̃ tɪ puor ba 'yɛr, "Nyã'maar wʊ be a yɪ sɛ̃."

20Wʊn 'yɛr a nɪtɔ̃, wʊ wiil ba naa a nuur nɪ a lõboor. Nʊ̃ɔ kpɛ̃n a poturbo ban nyɛ a Soro.

21Yesu lɛ 'yɛr kʊ ba go, "Nyã'maar wʊ be a yɪ sɛ̃, lɛ a Sãa na tʊ̃ ma, lɛ lɛ n mɪ tʊ̃nɔ̃ yɪ."

22Tɪ pãa vʊʊr 'yɔ̃ɔ ba tɪ 'yɛr, "Yɪ de a Nãaŋmɪn Sɪɛ."

23Ala ɪ yɪ vɛ̃n nɪrɛ yeldɛɛr bar, Nãaŋmɪn mɪ na vɛ̃n bar wʊ. Ala ɪ yaa mɪ wa vɛ̃ bar ɛ, Nãaŋmɪn mɪ kʊ̃ vɛ̃ bar ɛ.

24Tomasɪ ban lɛ bʊɔlɔ Naa na ɪ a Poturo Pie Nɪ Ayi ĩsʊɔ ba dɔ̃ɔ be be a Yesu na wa ɛ.

25Ka a poturbo bala na be be nyɛ a Yesu 'yɛr kʊ wʊ, "Sɪ nyɛn a Soro," tɪ wʊ 'yɛr, "Maa ba nyɛ a natɪɛ a wʊ nũu pɔ ɛ, naa de a n nubir tũ a kpafʊ jie ɛ, naa mɪ lɛ de nũu tũ a lõboor bɔɔ pɔ ɛ, n kʊ̃ sɔɔ de jaa ɛ."

26A ber aniin daar, a wʊ poturbo ba jaa lɛ lɔ̃ɔn taa a yir pɔ, ka a Tomasɪ mɪ be be. A pãma kpal naa, tɪchɛ ka a Yesu wa ara a ba sɛ̃ puor ba tɪ 'yɛr, "Nyã'maar wʊ be a yɪ sɛ̃."

27Tɪ pãa 'yɛr kʊ a Tomasɪ, "Tur a fʊ nubir a ka, nyɛ a n nuur na fʊ tur a fʊ nũu su a n lõboor bɔɔ pɔ, na fʊ bar a baal tɪ sɔɔ de."

28Ka a Tomasɪ 'yɛr, "N Soro nɪ n Nãaŋmɪn."

29A Yesu pãa sʊʊr wʊ, "Fʊn nyɛ ma jũu lɛ fʊ sɔɔ de ɔ? Pʊpɛl dɛ̃me lɛ a bala na ba nyɛ ɛ, tɪ sɔɔ de."

30Yesu tʊ̃n nɛ'maa tʊ̃ yɔɔ a wʊ poturbo niem, ban ba sɛb 'yɔ̃ɔ a gãn nyã pɔ ɛ.

31Tɪchɛ a anyãna sɛb naa ka yɪn sɔɔ de ɪka, a Yesu lɛ a Nɪ-iraa, na ɪ a Nãaŋmɪn Bie. Yɪn sɔɔ de jũu, yɪn tara naa nyɛvʊr yin a wʊ yuor pɔ.

Jɔɔn 21

1A anyã puor, Yesu lɛ ir wʊ mĩɛ wiil kʊ a wʊ poturbo be a Tiberiyas man pɔ. Nɪtɔ̃ lɛ a tu.

2Simon Pita, Tomasɪ ban bʊɔlɔ Naa, Natanɪɛl na yi Keena na be a Galilee paal pɔ, Jebedee bibiir ayi pʊɔn a poturbo ayi bamɪne 'mantaa.

3Ka a Simon Pita 'yɛr kʊ ba, "Maa chiine naa jĩmɛ nyɔɔrfʊ jie." Ka ba mɪ 'yɛr, "Sɪn 'mantaa chen!" Ba yin kpɛ a gboro chen, tɪchɛ a tĩsɔɔ 'lɔ̃nɔ̃ baa nyɔɔ bon ɛ.

4Bibio pipi Yesu ben a gogoro ju ara, tɪchɛ a poturbo ba bɔ̃ɔ ɪka 'lɔ lɛ ɛ.

5Ka wʊ bʊɔl ba sʊʊr, "Barmɪne, yaa nyɔɔ jĩm ɛ?" Ka ba 'yɛr "Kai."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6A Yesu 'yɛr ba, "Yɪ lɔb a lɔyaar 'yɔ̃ɔ a gboro nũsʊ̃ɔ jie, yɪn nyɔɔr amɪne." Ban lɔb a lɔyaar 'yɔ̃ɔ, baa lɛ tʊ̃ɔnɔ̃ tɔɔrɔ ɛ, bojũu wʊ nyɔɔr jĩyɔɔ.

7Ka a poturo 'lɔ a Yesu na nʊ̃ 'yɛr kʊ a Simon Pita, "A sɪ Soro lɛ." A lɛ a Pita na wõ ɪka, "A sɪ Soro lɛ," wʊ sun a fuu wʊn dɔ̃ɔ yaa bar na wʊ ɔɔ lon a kʊ̃ɔ pɔ.

8Ka a poturbo ba nyã na chɛ turo nɪ a gboro tɔɔrɔ a lɔyaar na sɛɛn a jĩmɛ. Baa jãan a gogoro ɛ, an ɪn gbɛɛ kɔɔr ata (300).

9Ban wa do a gogoro ju, ba nyɛn saalaa bũu jĩmɛ na be be nɪ paanʊ̃ɔ.

10A Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yɪ ir a jĩmɛ ala yɪn nyɔɔr a pʊ̃pãanyã amɪne waan."

11Ka a Simon Pita kpɛ a gboro pɔ, tɪ tɔɔ a lɔyaar na sɛɛn a jĩbɛrɛ don a gogoro ju. A ɪn jĩmɛ kɔbaa lɪjaayi nɪ pie nɪ ata (153), an ɪ a yɔɔ a lɛ, tɪchɛ a lɔyaar ba chɪɛr ɛ.

12A Yesu 'yɛr kʊ ba, "Yɪ wa suor nɛɛ." Tɪ a poturbo ĩsʊɔ jaa ba 'la sʊʊr wʊ ɪka, "An lɛ fʊ ɪ?" Ba jaa bɔ̃ɔn naa ɪka a Soro lɛ.

13Yesu ir a paanʊ̃ɔ na wʊ kʊ ba, tɪ lɛ ir a jĩmɛ mɪ kʊ ba.

14A nyã lɛ ɪ gbɛɛ ata Yesu na ir a wʊ mĩɛ wiil a poturbo wʊn ir a kũu pɔ ɪ vʊr.

15Ban di baar ka Yesu sʊʊr a Simon Pita, "Simon, Jɔɔn bie, fʊ nʊ̃ man gar a banyãna ɔ?" Ka wʊ 'yɛr, "Ɔ̃ɔ, n Soro, fʊ bɔ̃ɔ naa ɪn nʊ̃ fʊ." A Yesu 'yɛr wʊ, "Kʊrɔ a n pelsɪ a bʊ̃diir."

16Yesu lɛ sʊʊr go, "Simon, Jɔɔn bie, fʊ nʊ̃ man sɪrɛ jaa?" Ka wʊ 'yɛr, "Ɔ̃ɔ, n Soro, fʊ bɔ̃ɔn naa ɪn nʊ̃ fʊ." Ka a Yesu 'yɛr kʊ wʊ, "Bɔ̃ɔ kaara ma a piir."

17Yesu lɛ sʊʊr wʊn gbɛɛ ata, "Simon Jɔɔn bie, fʊ nʊ̃ ma naa?" Ka a Pita pʊɔ sɔ̃ɔ bojũu gbɛɛ ata nɪ nyã a Yesu na sʊʊr wʊ, ɪka wʊ, "Nʊ̃ wʊ naa?" Tɪ 'yɛr, "N Soro fʊ bɔ̃ɔn yele a jaa, fʊ bɔ̃ɔ naa ɪn nʊ̃ fʊ." A Yesu 'yɛr kʊ wʊ, "Kʊrɔ ma a piir bʊ̃diir.

18Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ fʊ, a fʊ pɔlbile daar fʊ mĩɛ ma sun fʊ fuusɪ na fʊ chiin jie 'lɔ jaa fʊn bʊɔrɔ. Tɪchɛ fʊ̃ʊ wa kor baar, fʊ ma jãn a nuur ka nɪrɛ kɔ̃ɔ su fʊ a fuu tɪ tɔɔ fʊ chiin a jie 'lɔ fʊn ba bʊɔrɔ ɛ."

19Yesu 'yɛr a nɪtɔ̃ na wʊ wiil a kũu 'lɔ tɔ Pita na wa kpi 'yɔ̃ɔ Nãaŋmɪn yuor tɪɪr. Tɪ pãa 'yɛr kʊ a Pita, "Turo ma."

20Pita lɪɛb nyɛ a poturo 'lɔ a Yesu na nʊ̃ ka wʊ turo ba. A poturo nyã lɛ dɔ̃ɔ dɪɛl a Yesu lɛ ban dire a di baaraa, na dɔ̃ɔ sʊʊr a Yesu, "N Soro, an lɛ na gar 'yɔ̃ɔ fʊ?"

21Pita na nyɛ wʊn turo ba, ka wʊ sʊʊr, "N Soro, tɪ nyã mɪ?"

22A Yesu 'yɛr, "Maa nʊ̃ ɪka wʊ be be tɪ tãn ɪn na lɪɛb wa, a ɪ bo a fʊ sʊrɔ? Fʊ̃ʊ turo ma."

23A anyãna jũu lɛ a poturbo 'yɛr yʊɔrɔ nɪ ɪka a poturo 'lɔ kʊ̃ kpi ɛ. Tɪchɛ Yesu ba 'yɛr ɪka wʊ kʊ̃ kpi ɛ, wʊ 'yɛr ɪka, "Maa nʊ̃ ɪka wʊ be be tɪ tãn ɪn na lɪɛb wa, a ɪ bo a fʊ sʊrɔ?"

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24A poturo nyãna lɛ di a anyãna dãasɪɛ na wʊ sɛb bin, ka sɪ bɔ̃ɔn a wʊ dãasɪɛ na ɪ yelmĩɛ.

25Yesu tʊ̃n tʊ̃yɔɔ mɪ, ala ɪ a jaa ta sɛb bʊ̃'yen 'yen, a wɛr wʊ jaa kʊ̃ naa tara jie bin a ala na sɛb ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tũmɔ̃

Tũmɔ̃ 1

1Teofilusı a n gãn dɔ̃ɔ 'lɔ pɔ, n sɛb a ala a jaa a Yesu na dɔ̃ɔ piel maal tı na wʊ wiil a nıbɛ.

2Yesu tu naa a Nãaŋmın Sıɛ pɔ na wʊ wiil a nıtũnsı bala wʊn ir lɛ ban na ırɛ tı a Nãaŋmın de wʊ don a saaju.

3A wʊ dɔɔyɛ difʊ puor, wʊ wiil wʊ mĩɛ kʊ a nıbɛ banyãna, ka a chaar ba nie ıka wʊ ir naa na wʊ ı vʊr. A ber lıjaayi daar lɛ wʊ wa dũu ba, na wʊ 'yɛr a Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ 'yɛr.

4Wʊn wa lɔ̃ɔn ba ka ba 'mataa dire, ka wʊ kpãkpãan ba nı a 'yɛr bir nyã, "Yı taa ırɛ wa yire a Jerusalɛm ɛ, yı chɛlɛ a kʊfʊ 'lɔ a n Sãa na põl ka n 'yɛr kʊ yı.

5Jɔɔn 'lɔ, kʊ̃ɔ lɛ wʊ de son a nıbɛ, tıchɛ yın 'lɔ, a kʊ̃ lɛ kor ɛ, Nãaŋmın na so yı naa nı a wʊ Sıɛ."

6Ba lɛ wa lɔ̃ɔn naa a Yesu go, na ba sʊʊr wʊ, "Sı Soro, a sɔ̃ɔ nyãna pɔ lɛ fʊn lıɛb a Isıral nãalʊ̃ʊ kʊ ba bıı?"

7A wʊ 'yɛr kʊ ba, "A ba ı yı 'yɛr ɛ, ıka yı bɔ̃ɔ a sɔ̃ɔ bıı a bıbir a Sãa na bin a wʊ kpɛ̃ɔ pɔ ɛ.

8Tıchɛ yın nyɛn kpɛ̃ɔ a Nãaŋmın Sıɛ wa wa a yı sɛ̃, ka yı ı a n dãasıɛ dẽme, a Jerusalɛm, nı a Judiya paal wʊ jaa, nı a Samariya paal tı tãn a wɛr tɛɛfʊ jie."

9A anyãna lɛ wʊ 'yɛr baar tı duoro a saaju a lɛ nɛ a ba nıbiru ka a julõjuur tı pɔɔ wʊ.

10Ka ba chɛnɛ dʊl kaara a saaju a lɛ nɛ wʊn duoro, be lɛ a dɔɔr ayi na su fuu pıɛl wa dũu ba a lɛ nɛ ara a ba sɛ̃.

11Na ba sʊʊr ba, "Galilee dɔɔr, bãa lɛ so a yı kaara a saaju a lɛ mɔ̃? A Yesu nyãna nı wʊ ju yın nyɛ na duoro a saaju, na lıɛb a lɛ nɛ nı wʊ ju wa, nıtãa a lɛ nɛ yın nyɛ wʊn duoro a saaju."

12A ba yi a tɔ̃ɔ ban bʊɔlɔ a Olive Tır Tɔ̃ɔ lıɛb kul a Jerusalɛm na ba jãan a tẽe ɛ, a fʊn tʊ̃ɔ chen a Pɛ̃nfʊ Bıbir Daar.

13Ban wa ta, ba don a bɔɔpıɛ pɔ, be lɛ ba dɔ̃ɔ lɔ̃ɔ taa. Ka a bala na dɔ̃ɔ be be lɛ Pita, Jɔɔn, Jemesı nı Andiru. Filip, Toması, Batolomi nı Matiu nı Alfayası bidaba Jemesı nı Simon na mʊ̃ɔ nıbir nı a wʊ wɛr yele, nı a Jemesı bidaba Judas.

14A banyãna ba jaa lɛ lɔ̃ɔ taa nı nɛbʊ̃'yen sʊɔrɔ a Nãaŋmın, ka a pɔbɔ bamıne pʊɔ ba ka a Yesu yɛɛr nı a wʊ ma Mɛɛr mı be be.

15Bıbir ĩsʊɔ lɛ a wʊ poturbo wa lɔ̃ɔ taa na ba ı nıbɛ kɔbaa dɔɔl lıjɛr. Ka Pita ir ara a ba pɔ16tı 'yɛr, "Yɛɛr, a sɛɛ naa ka sın maal a lɛ a Nãaŋmın Sıɛ na dɔ̃ɔ tu a Nãa David nɛɛ pɔ, a wʊ 'yɛr na wʊ sɛb bin a kõr jaa nıtãa lɛ a Judas nyã na dɔ̃ɔ de a nıbɛ nie a ba wa nyɔɔ a Yesu.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Wʊ dɔ̃ɔ ɪ a sɪ ĩsʊɔ na wʊ pʊɔ sɪ a tʊ̃mɔ̃ nyã pɔ.”

18Judas putuyar wʊn nyɛ lɛ ɪka wʊ dãn wɛr, be lɛ wʊ chʊr ju pur ka a nyaba a jaa yi.

19Nɪrɛ jaa na be ka a Jerusalɛm lɛ wõ a 'yɛr nyã na ba bʊɔlɔ a jie a ba kɔkɔr pɔ ɪka, Akeldama. A par lɛ, Jʊ̃ɪ Wɛr.

20Ka a Pita 'yɛr, "Nɪtɔ̃ lɛ a Nãa David sɛb a wʊ yiel gãn pɔ, 'A wʊ jie wʊ lɪɛb dãlpʊɔ, ka a nɪrɛ jaa taa kpɪɛrɛ be ɛ,' ka, 'A nɪrɛ ĩsʊɔ, wʊ de a wʊ jie.’

21"A lɛ jũu, nɪyuo lɛ sɪn ir ka a nɪnyɪnɛ ɪ a 'lɔ na dɔ̃ɔ pʊɔ sɪ 'mataa yʊɔrɔ nɪ a Yesu.

22Piel a Jɔɔn Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ sofʊ sɔ̃ɔ wa tãn a sɔ̃ɔ nyã a Yesu na yi a sɪ sɛ̃ do a saaju. A nɪrɛ 'lɔ lɛ na pʊɔ sɪ dire a wʊ kũu pɔ irfʊ dãasɪɛ.”

23Be lɛ ba tɪɛr 'yɔ̃ɔ nɪbɛ ayi. Josefʊ ban bʊɔlɔ Basabasɪ na ba lɛ bʊɔlɔ wʊ Jusɪtusɪ nɪ Matɪyasɪ.

24Na ba pãa sʊɔrɔ Nãaŋmɪn 'yɛrɛ, "Sɪ Soro, fʊ̃ʊ lɛ bɔ̃ɔ nɪrɛ jaa pʊtɪɛr, wiil sɪ a nɪbɛ ayi banyãna ĩsʊɔ fʊn na ir.

25Ka wʊn de a nɪtʊ̃nsɪ tʊ̃mɔ̃ jie a Judas na bar, tɪ chen a jie wʊn pʊɔ.”

26A ba pãa gba gbãm ka a gbãbie tɪ ir Matɪyasɪ a wʊ pʊɔ a nɪtʊ̃nsɪ pie nɪ bʊ̃'yen pɔ.

Tʊ̃mɔ̃ 2

1A Pentikosɪ na wa ta, ba jaa ben a jibʊ̃'yen.

2Ajienaa lɛ ka a damfʊ na kaara fɪka sɛsɛkpɛ̃ɛ na furo yi a saaju wa sɛɛ a die 'lɔ pɔ ban jĩnɛ.

3Be lɛ ba nyɛ bũu 'lɪraa na ŋmara jaa pʊrpʊr dɔɔlɔ ĩsʊɔ jaa bʊ̃'yen 'yenɪ.

4Ka ba jaa sɛɛn a Nãaŋmɪn Sɪɛ na ba piel 'yɛrɛ kɔkɔyor lɛ a Sɪɛ na kʊ ba.

5A Juu nɪbɛ na joro a Nãaŋmɪn dãbĩɛ na ba yi a tẽn tẽn wa kpɪɛrɛ a be a Jerusalɛm.

6Ban wa wõ a gɔ̃mɔ̃ nyã, a nɪyɔɔ ba nyãna ba jaa wa lɔ̃ɔn taa na ba ɪ chĩcham, bojũu ĩsʊɔ ma wõn ban 'yɛrɛ a wʊ kɔkɔr.

7Ka a ɪ yel dũu naa, na a 'maa ba jaa nɛɛ ka ba sʊrɔ taa, "A ba ɪ Galilee dẽme lɛ a banyãna na 'yɛrɛ ɛ?

8Tɪ ŋmɪnɛ a ɪ ka a sɪ ĩsʊɔ jaa wõnõ ban 'yɛrɛ nɪ a sɪ kɔkɔɛ?

9Parti dẽme, Mede dẽme, nɪ a Elam dẽme. Bamɪne mɪ yin Mesopotamiya, Judiya, Kapadosiya nɪ Pontus nɪ Asɪya.

10Ka bamɪne mɪ yi Fɪrgɪya, nɪ Pamfiliya, nɪ Ijipitɪ, nɪ a Libiya dẽme na gbʊr a Sirenɪ wɛr nɪ a sãanba na yi a Worom,

11a Juu nɪbɛ mĩɛ nɪ a bala na lɪɛb a Juu nɪbɛ, bamɪne yin Kɪrete nɪ a Arabɪya dẽme. Sɪ wõn ban de a sɪ mĩɛ kɔkɔr 'yɛrɛ nɪ a Nãaŋmɪn tʊ̃bɛrɛ wʊn tʊ̃.”

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Ka a anyãna sɔb ba nıbir ka ba nɛɛr 'maa a ba sʋrɔ taa, "A anyãna par nı bo?”

13Tıchɛ ka a bamıne kpɛrɛ 'yɛrɛ, "Dãa lɛ maal ba a lɛ nɛ.”

14Ka a Pita nı a Pie Nı Bʋ̃'yen pãa ir ara ka wʋ 'yɛr kpɛ̃ɔ jaa kʋ a nıbɛ, "Juu nıbɛ nı nırɛ jaa na kpıɛrɛ ka a Jerusalɛm, yı vɛ̃ ka n wiil yı a par. Yı chɛlɛ a lɛ ın na 'yɛr.

15A nıbɛ banyãna ba nyũ dãa ɛ, nıtãa a lɛ yın tıɛr ɛ, a chɛnɛ na ı bibi'maar.

16Nıtɔ̃nɔ̃ lɛ a Nãaŋmın 'yɛ'yɛrɛ Joɛl dɔ̃ɔ 'yɛr,

17'Nãaŋmın 'yɛr ıka a ber baaraa daar, wʋn kpaaraa a wʋ Sıɛ 'yɔ̃ɔ a nıbɛ ba jaa. Ka a yı dabil nı a pɔɔbil 'yɛrɛ a 'yɛrsı ala a Nãaŋmın na kʋ ba, ka a yı dabil nyɛrɛ nyɛfʋsı, ka a yı danyɔ̃n mı jãna jãnsı.

18A bala gba na ı a n gbãgbadɔɔr nı a pɔbɔ, ba jaa pɔ lɛ ın kpaar a n Sıɛ 'yɔ̃ɔ ba a ber ala pɔ, ka ba 'yɛrɛ a n 'yɛr.

19ln wiil ban yelfɛrsı na yi saaju ka a jĩnsı mı be ka a tɛ̃e, jĩı, bũu nı jʋʋr na den jie wʋ jaa.

20Ka a mɔ̃tɔ̃ɔ lıɛb lĩi ka a ŋmɛra mı lıɛb jĩı kaar tıchɛ ka a sı Soro bıbir 'lɔn na chaar pãa wa.

21Be lɛ nırɛ jaa na pãa bʋɔlɔ a sı Soro yuor na nyɛn faafʋ.’

22"Isıral nıbɛ yı chɛlɛ ka, A Yesu nyã na yi a Najaretı 'lɔ lɛ a Nãaŋmın ir kʋ yı, na wʋ de wʋ tʋ̃n a nɛ'maa tʋ̃mɔ̃, nı tʋ̃fɛrsı, nı jĩnsı tʋ̃mɔ̃ a yı pɔ, ka yı mĩɛ bɔ̃ɔn.

23Ba nyɔɔn a daba nyãna 'yɔ̃ɔ a yı nuur pɔ nıtãa lɛ a Nãaŋmın na dɔ̃ɔ tu a wʋ bɔfʋ nı a wʋ bɔ̃ɔfʋ pɔ, de nie 'yɛr bin, ka a putudɛ̃me sʋ̃ʋ yı ka yı kpa wʋ a daa ju a wʋ kpi.

24Tıchɛ ka a Nãaŋmın sĩı wʋ a kũu pɔ, na wʋ faa wʋ a kũu wõm pɔ, bojũu a kũu ba tara kpɛ̃ɔ na nyɔɔ wʋ taa lɛ ɛ.

25"A Nãa David dɔ̃ɔ 'yɛr a wʋ 'yɛr, 'Bıbir jaa lɛ n nyɛrɛ a n Soro, bojũu wʋ ben a n nũsʋ̃ɔ jie, n kʋ̃ wa lɔɔ gbɛr ɛ.

26Ala lɛ so ka n pʋɔ pɛl ka n jãlbir chılɛ, ka a n ĩgãn mı tara tıɛr tɔfʋ jie.

27Bojũu fʋ kʋ̃ wa bar ma be a yaa pɔ ɛ, bıı ka fʋ bar a fʋ Chɛchɛ Sʋɔ 'lɔ ka wʋ pʋ̃ɔ ɛ.

28Fʋ wiil man a nyɛvʋr sɔr, fʋn vɛ̃n ka nʋ̃ɔ kpɛ ma a fʋ niem.’

29"N yɛɛr, n 'yɛr chãa pɔ kʋ yı ıka a sı sãakpã David kpi naa a ba ũu, a wʋ yaa lɛ anyãna na be ka dına.

30Tıchɛ wʋ dɔ̃ɔ 'yɛr a lɛ a Nãaŋmın na tır nɛɛ kʋ wʋ ıka, wʋn vɛ̃ naa ka 'lɔ David yɔ̃ɔ jĩnɛ a wʋ nãa dakɔɔ ju.

31David den nie nyɛ a lɛ na be a wʋ niem, ala lɛ so ka wʋ 'yɛr a Kırısıto kũu pɔ irfʋ 'yɛr, na wʋ 'yɛr ıka wʋ kʋ̃ gã be a yaa pɔ ɛ, bıı ka a wʋ ĩgãn pʋ̃ɔ ɛ.

32"Nãaŋmın sĩı naa a Yesu nyãna ka wʋ ir ı vʋr, sın lɛ ı a anyãna a jaa dãasıɛ dɛ̃me.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

33'Lɔ lɛ wʊ 'mɔɔ don bin a wʊ nũsʊ̃ɔ jie, ka a Sãa kʊ a Yesu a wʊ Sɪɛ 'lɔ wʊn tɪr a nɛɛ kʊ wʊ. A Sɪɛ nyã lɛ wʊ kpaar 'yɔ̃ɔ sɪ ka yɪ nyɛ tɪ be wõnõ.

34David ba dɔ̃ɔ do a saaju ɛ, tɪ wʊ 'yɛr naa, 'A Soro 'yɛr kʊ a n Soro, "Jĩnɛ a n nũsʊ̃ɔ jie,

35ka n wa de a fʊ dɔ̃dẽme ka ba ɪ a fʊ gbɛɛ dɔɔlfʊ jie." ‘

36"A lɛ jũu, vẽ ka a Isɪral nɪbɛ ba jaa bɔ̃ɔ sɪrɛ jaa ɪka Nãaŋmɪn maal naa Yesu nyã yɪn kpa a daa ju ka wʊ ɪ a sɪ Soro nɪ a Nɪ-iraa.”

37A nɪbɛ na wõ a nɪtɔ̃, ka a ŋmara ba a nyãn, ka ba sʊʊr a Pita nɪ a nɪtʊ̃nsɪ, "N yɛɛr, ŋmɪnɛ sɪn ɪ?”

38Ka a Pita 'yɛr kʊ ba, "Yɪ lɪɛb a yɪ tɪɛr, ka ba de a Yesu yuor son yɪ a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ, ka a yɪ yelbier baar. Ka a Nãaŋmɪn kʊ yɪ a wʊ Sɪɛ.

39Yɪn nɪ a yɪ bibiir lɛ a Nãaŋmɪn tɪr a wʊ nɛɛ kʊ, yɪn nɪ a bala ba jaa na be a tɛɛr, nɪ a bala ba jaa a sɪ Soro Nãaŋmɪn na wa bʊɔl.”

40Pita den 'yɛr yɔɔ kpãan ba, na wʊ kpãkpãan ba 'yɛrɛ, "Yɪ faa yɪ mĩɛ yin a dɪna nɪfɪlefɪlesɪ pɔ.”

41Ka a bala na sɔɔ de a wʊ 'yɛr, ba so naa a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ, ka nɪbɛ tur ata (3,000) pʊɔ ba a daar 'lɔ̃nɔ̃.

42Ba den ba mĩɛ kʊ a nɪtʊ̃nsɪ wiilfʊ, na ba tara nɛbʊ̃'yen lɔ̃ɔ dire, na ba lɔ̃ɔ puoro a Nãaŋmɪn.

43Dãbĩɛ kpẽn nɪrɛ jaa a lɛ ban nyɛ ka a nɪtʊ̃nsɪ tʊ̃ a tʊ̃fɛrsɪ nɪ a nɛ'maa tʊ̃mɔ̃.

44A bala na sɔɔ de, ba jaa lɔ̃ɔn taa jibʊ̃'yen na ba sʊ̃nɔ̃ taa.

45Na ba daara a ba bʊ̃tarsɪ na ba ma põ ir kʊ taa lɛ jaa ĩsʊɔ na bʊɔrɔ.

46Bɪbir jaa lɛ ba ma lɔ̃ɔnɔ̃ taa be a Nãaŋmɪn puorfʊ yir bɛchaar pɔ, na ba yʊɔrɔ taa yie ŋmara a paanʊ̃ɔ dire nɪ pʊpɛl nɪ pʊtɪɛr bʊ̃'yen.

47Ba pɛɛrɛ naa Nãaŋmɪn ka a nɪbɛ ba jaa mɪ ara a ba puor. A sɪ Soro ma vẽ naa ka a bala na nyɛ faafʊ, pʊɔ ba bɪbir jaa.

Tʊ̃mɔ̃ 3

1Bɪbir ĩsʊɔ Pita nɪ Jɔɔn duoro naa a Nãaŋmɪn puorfʊ yir kpẽɛ pɔ, a puorfʊ jie mɔ̃tɔ̃ɔ na gɔr.

2Ka a daba ban lɔ̃ɔ dɔɔn a wʊ gbɛr, a ba ma tuo wʊ tɪ bin a be a Nãaŋmɪn puorfʊ yir dɔ̃dɔr nɛɛ 'lɔ ban bʊɔlɔ, Vɪla. Be lɛ ba ma tuo wʊ tɪ bin bɪbir jaa a wʊ ma sʊɔrɔ a bala na kpɪɛrɛ a Nãaŋmɪn yir bɛchaar pɔ libie.

3Wʊn wa nyɛ a Pita nɪ a Jɔɔn na kpɪɛrɛ, a wʊ sʊɔrɔ ba a libir.

4Ka a Pita nɪ a Jɔɔn kaara wʊ a lɛ a tĩɪ, ka a Pita wa 'yɛr, "Kaara sɪ.”

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Ka a daba tɔ̃ɔ fur a nɪbir a lɛ chir chir chir 'yɔ̃ɔ ba tɪɛrɛ ɪka wʊn nyɛn bon.

6A Pita pãa 'yɛr, "N ba tara libir bɪɪ, sɛlma kʊrɔ fʊ ɛ, tɪchɛ a 'lɔ ɪn tara lɛ ɪn kʊ fʊ. Yesu Kɪrɪsɪto na yi a Najaretɪ yuor pɔ, ir chiine."

7Tɪ na wʊ nyɔɔ a daba nũsʊ̃ɔ sʊ̃ʊ wʊ ka wʊ ir ka a ɪ a gbɛpɛlɛ nɪ a nakɔɔtɪɛ kpɛ̃mɛ naa.

8Ka a daba ɔɔ chʊr a gbɛɛ na wʊ piel chiine, na wʊ pãa tu ba kpɛ̃n be a Nãaŋmɪn puorfʊ yir bɛchaar pɔ. Be lɛ wʊ tɪ ɔɔrɔ yʊɔrɔ na wʊ pɛɛrɛ a Nãaŋmɪn.

9A nɪbɛ ba jaa na wa nyɛ wʊ, a lɛ wʊn chiine pɛɛrɛ a Nãaŋmɪn,

10ba bɔ̃ɔ wʊ naa an ɪ 'lɔ lɛ ma jĩnɛ sʊɔrɔ libie be a Nãaŋmɪn puorfʊ yir dɔ̃dɔr 'lɔ ban bʊɔlɔ a, Vɪla. Ka a ɪ ba chĩcham naa 'maa ba nɛɛ a lɛ na ɪ.

11An ɪ a daba chɛnɛ na pɔɔ a Pita nɪ a Jɔɔn ka a nɪbɛ nɛɛr 'maa a ba jo wa titaa a be ban bʊɔlɔ a Solomon Bɛchaar pɔ.

12Pita na nyɛ a lɛ ka wʊ 'yɛr kʊ a nɪbɛ, "Isɪral dɔɔr woɪ, bãa lɛ so ka a nɛɛr 'maa yɪ a lɛ mɔ̃? Bãa lɛ yɪ fur a nɪbir 'yɔ̃ɔ sɪ fɪka sɪn mĩɛ kpɛ̃ɔ bɪɪ sɪn mĩɛ maal vɪla lɛ sɪ maal a daba nyã ka wʊ chiine?

13A Nãaŋmɪn nyã na ɪ a Abraham, Isaakɪ nɪ a Jekɔb Nãaŋmɪn nɪ a sɪ sãakpãmɪne Nãaŋmɪn lɛ 'yɔ̃ɔ a wʊ tʊ̃tʊ̃nɔ̃ Yesu yuor. Yɪn lɛ nyɔɔ wʊ tɪr ɪka ba kʊ wʊ, ka a Pilate ŋme nyãa na bar wʊ tɪ yɪ 'yɛr ɪka yaa bɔ̃ɔ wʊ ɛ.

14Yɪ 'yɛr naa ɪka yaa bɔ̃ɔ a chɛchɛ sʊɔ nɪ a yelmĩɛ sʊɔ ɛ, tɪ na yɪ sʊɔr ka ba yuo a nɪkʊrɔ kʊ yɪ.

15Yɪn lɛ kʊ a nyɛvʊr sʊɔ, tɪchɛ ka a Nãaŋmɪn sĩɪ wʊ a kũu pɔ. Sɪn lɛ nyɛ anyãna nɪ nɪbir.

16A daba nyãna nɪ a sɪn na 'mataa sɔɔ a Yesu lɛ sa a daba nyãna baal yɪn nyɛ na yɪ bɔ̃ɔ, sɪrɛ jaa sɪn sɔɔ de a Yesu yuor lɛ wʊ sa, a daba nyãna yɪn ben nyɛ.

17"Pʊ̃pãanyã, yɛɛr, n bɔ̃ɔ naa ɪka ba bɔ̃ɔ fʊ lɛ vɛ̃ ka yɪ tʊ̃ a lɛ nɛ a yɪ nɪbɛrɛ na dɔ̃ɔ tʊ̃.

18Tɪchɛ Nãaŋmɪn ɪ naa a lɛ wʊn dɔ̃ɔ vɛ̃ ka a wʊ 'yɛ'yɛrbɛ 'yɛr ɪka, a wʊ Nɪ-iraa na din dɔɔyɛ.

19Yɪ pãa lɪɛb a yɪ tɪɛr, na yɪ lɪɛb wa a Nãaŋmɪn sɛ̃, ka wʊ fɪɛl a yɪ yeldɛbɛ bar. A ĩkpɛ̃ɔ paalaa yɪn na nyɛ na yin a sɪ Soro sɛ̃,

20ka wʊ gba na tʊ̃ a Yesu Kɪrɪsɪto 'lɔ wʊn dɔ̃ɔ ir bin kʊ yɪ.

21Wʊn chɛnɛ na jĩnɛ be a saaju, tɪ tãn a sɔ̃ɔ 'lɔ Nãaŋmɪn na 'mataa a bonsɪ a jaa nɪtãa lɛ wʊn tɪr a nɛɛ a kõr jaa tu, a wʊ 'yɛ'yɛrbɛ chɛchɛsɪ sɛ̃.

22Bojũu Mosesɪ dɔ̃ɔ 'yɛr, 'A Soro Nãaŋmɪn na ir 'yɛ'yɛrɛ a n kaar ka wʊ ɪ a yɪ mĩɛ nɪrɛ, a yɪ chɛlɛ a ala a jaa wʊn na 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ.

23Ĩsʊɔ jaa ba wa chɛlɛ a lɛ wʊn na 'yɛrɛ ɛ, ban ir wʊ nũu bar a wʊ nɪbɛ pɔ.'

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24"Sɪrɛ jaa, a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ ba jaa na yi a Samuwɛl sɔ̃ɔ mɪ 'yɛr naa a bɪbie anyãna 'yɛr.

25Yɪn lɛ ɪ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ banyãna bibiir nɪ a nɛtɪraa 'lɔ a Nãaŋmɪn na tara nɪ a sɪ sãamɪne. Wʊ 'yɛr kʊ a Abraham, 'An tu naa a fʊ yɔn pɔ, ka a nɪbɛ ba jaa na be ka a tẽe na nyɛ sʊ̃ʊfʊ.'

26Nãaŋmɪn na wa ir a wʊ tʊ̃tʊ̃nɔ̃, yɪn sɛ̃ lɛ wʊ de nie tʊ̃ wʊ ka wʊ tɪ sʊ̃ʊ yɪ na wʊ lɪɛb a yɪ ĩsʊɔ jaa yin a wʊ putusɔr pɔ."

Tʊ̃mɔ̃ 4

1A lɛ a Pita nɪ a Jɔɔn na chɛnɛ 'yɛrɛ nɪ a nɪbɛ, a Juu nɪbɛ bɔɔrlorbo nɪ a puorfʊ yir nɪdiere 'matãan a Saduseemɪne wan a ba sɛ̃.

2Ba wa nyɛn suur, bojũu ba wile naa a nɪbɛ ɪka Yesu jũu nɪrɛ jaa na ir naa kũu pɔ.

3Be lɛ ba nyɔɔ a Pita nɪ a Jɔɔn na ba 'yɔ̃ɔ ba pɔɔfʊ die pɔ bar ka wɛr na chaar, bojũu mɔ̃tɔ̃ɔ mʊr baar.

4Tɪchɛ a bala na wõ a lɛ a Pita na 'yɛr a Yesu 'yɛr na ba sɔɔ de na ɪn dɔɔr tur anũu (5,000).

5A wɛr na wa chaar, a ba nɪdierbe nɪ a ba nɪbɛrɛ 'matãan a Mosesɪ nɛɛ wiwiilbe lɔ̃ɔn taa be a Jerusalɛm.

6Ka Anasɪ na ɪ a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ nɪ Kayafasɪ, Jɔɔn nɪ Aleksanda 'matãan a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ nɪbɛ bamɪne.

7A ba tɪ yuo a Pita nɪ a Jɔɔn waan a ba wa sʊrɔ ba, "Kpɛ̃ɔ buor nɪ yobuor lɛ yɪ de tʊ̃nɔ̃ nɪ a anyãna?"

8Ka a Pita na sɛɛn a Nãaŋmɪn Sɪɛ 'yɛr kʊ ba, "A yɪn nɪdierbe nɪ a yɪn nɪbɛrɛ,

9ala ɪ yɪ ben bʊɔl sɪ dɪna ɪka sɪ wa man a maal vɪla nyã na vɛ̃ ka a gbɛrɛ sa.

10Yɪ pãa bɔ̃ɔ ɪka yaa, a yɪn nɪ nɪrɛ jaa na be a Isɪral, ɪka a Yesu Kɪrɪsɪto nyã na yi a Najaretɪ yuor pɔ, a 'lɔ yɪn kʊ a daa ju, tɪchɛ ka a Nãaŋmɪn sʊ̃ɪ wʊ a kũu pɔ, ka wʊ ɪ vʊr, lɛ sa a daba nyãna na ben ara a kana.

11Wʊ ɪ naa 'A kʊsɪr 'lɔ a yɪn mɪmɪɛrbɛ na tɔr bar, 'lɔ lɛ wa ɪ a kʊsɪr ju.'

12Fafaara jaa ba lɛ be be ɛ, bojũu yuor jaa ba lɛ be ka a tẽe pɔ, na tʊ̃ɔ nɪrɛ faa ɛ."

13Ban nyɛ a lɛ a Pita nɪ a Jɔɔn na ba joro dãbĩɛ ɛ, tɪ mɪ bɔ̃ɔn ban ba jãn gãn chen tɛɛr ɛ, ka nɛ'maa ba. Ka ba tɪɛrtɔ ban dɔ̃ɔ be a Yesu sɛ̃.

14Tɪchɛ ba mɪ nyɛn a daba 'lɔ na sa 'mataa ara nɪ ba, baa lɛ tara 'yɛr na 'yɛr ɛ.

15Lɛ lɛ ba 'yɛr ba a ba yi chɛ̃chɛ̃ɛ, tɪ ba pãa guoro taa 'yɛrɛ,

16"Ŋmɪnɛ lɛ sɪn ɪ a nɪbɛ banyãna? Nɪrɛ jaa na be ka a Jerusalɛm bɔ̃ɔn naa a nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ ban tʊ̃ a sɪ kʊ̃ tʊ̃ɔ chiir ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Tıchɛ ala ı sın pɔɔ naa a yele nyãna sɔr ka nırɛ kʋ̃ lɛ wõ naa ɛ, yı ı a sı fuu ba ka ba taa ırɛ wa pʋrɔ a yuor nyãna kʋrɔ nırɛ jaa ɛ.”

18Be lɛ ba bʋɔl ba a ba kpɛ ka ba kpãkpãan ba ıka, ba taa ırɛ wa 'yɛrɛ bıı wile nı a Yesu yuor go ɛ.

19Tıchɛ ka a Pita nı a Jɔɔn 'yɛr kʋ ba, "Yın mĩɛ yı pɛ kaa, a sɛɛn Nãaŋmın sɛ̃ ka sın tu a yı nɛɛ gar a Nãaŋmın bıı?

20Bojũu sın 'lɔ kʋ̃ tʋ̃ɔ bar a 'yɛr sın nyɛn nıbir tı wõ 'yɛrfʋ ɛ.”

21Lɛ lɛ ba vuur ba tı bar ba a ba chen. Baa bɔ̃ɔ kpãa buor lɛ ban kpãa ba ɛ, bojũu a nıbɛ ba jaa pɛɛrɛ naa Nãaŋmın a lɛ na ı.

22Bojũu a daba nyãna na sa a nɛ'maa safʋ nyãna kor gar yuomo lıjaayi (40).

23Ban wa bar a Pita nı a Jɔɔn, ba chen a ba taaba sɛ̃ tı man ala a jaa a bɔɔrlo nıbɛrɛ nı a nıbɛrɛ na 'yɛr kʋ ba.

24A ba taaba na wõ a nıtɔ̃nɔ̃, ba jaa 'mantaa nı nɛbʋ̃'yen puor Nãaŋmın na ba 'yɛrɛ, "Tʋ̃ɔnɔ̃ Sʋɔ, fʋ̃ʋ lɛ maal a saaju nı a tẽe nı a man kpɛ̃ɛ nı bon jaa na be a pɔ.

25Fʋ̃ʋ lɛ dɔ̃ɔ vɛ̃ ka a fʋ Sıɛ haa a fʋ gbãgbaa na ı a sı sãa David nɛɛ ka wʋ 'yɛr, 'Bo lɛ so ka a paalsı nyɛ suur, ka a nıbɛ ŋmara a dɔɔl pɔrsı?

26A wɛr nãmıne tʋɔrɔ naa gbɛchile, ka a nıbɛrɛ mı lɔ̃ɔ taa jɛɛrɛ nı a Soro nı a fʋ Nı-iraa.’

27Sırɛ jaa lɛ a Hɛrɔd nı a Pontius Pilate lɔ̃ɔ taa nı a bala na ba ı a Juu nıbɛ ɛ, nı a Juu nıbɛ a tẽe nyãna pɔ, na ba jɛb a fʋ tʋ̃tʋ̃chɛchɛ Yesu, a 'lɔ fʋn ir.

28Ba maal naa a lɛ fʋn kaa ir na ı a fʋ pʋtıɛr, nı a fʋ kpɛ̃ɔ, nı a fʋ bɔfʋ fʋn dɔ̃ɔ de nie chɔɔr tı a wa ı.

29"Pʋ̃pãanyã sı Soro, kaa lɛ ban fuu sı, tı na fʋ sʋ̃ʋ a fʋ gbãgbaar a sı mʋɔl a fʋ 'yɛr nı 'lafʋ.

30Tur a fʋ nũu sãan baalsı, na fʋ tʋ̃ nɛ'maa tʋ̃mɔ̃ nı a fʋ tʋ̃tʋ̃chɛchɛ Yesu yuor.”

31Ban wa puor baar, a jie 'lɔ ban lɔ̃ɔ taa damaa. Ka ba jaa sɛɛn a Nãaŋmın Sıɛ, na ba 'yɛrɛ a Nãaŋmın 'yɛr nı 'lafʋ.

32Ka a bala na sɔɔ de, ba jaa tara na tıɛr bʋ̃'yen nı nyãbʋ̃'yen. Ĩsʋɔ jaa maa 'yɛr ıka a wʋ bonsı ı naa a 'lɔ tɛɛ bon ɛ, ba ma põn bon jaa ban tara.

33A nıtʋ̃nsı den kpɛ̃ɔ mana nı a sı Soro Yesu kũu pɔ irfʋ 'yɛr, ka a Nãaŋmın wĩɛfʋ be a ba jaa sɛ̃.

34Ba ĩsʋɔ jaa ba dɔ̃ɔ faa bon ɛ, sɔ̃ɔ jaa lɛ a bala na tara por nı yie ma da na ba ma waan a libie,

35wa bin a nıtʋ̃nsı sɛ̃, ka ba ma põ ir kʋ ĩsʋɔ jaa lɛ an sɛɛn wʋ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

36Josefʋ na yi Sipurusɪ na wʋ ɪ a Levi bal nɪrɛ, kaa a nɪtʋ̃nsɪ bʋɔlɔ wʋ Banabasɪ. A par lɛ nɪrɛ na 'yɔ̃ɔnɔ̃ ĩkpĩɛn.

37Wʋ dãn a wʋ puo, na wʋ de a libie waan wa bin a nɪtʋ̃nsɪ sɛ̃.

Tʋ̃mɔ̃ 5

1Ka a daba ĩsʋɔ na be be di Ananias ka a wʋ pɔɔ mɪ di Safira. Ba mɪ den a ba pobile da.

2Wʋ ir naa libie amɪne bin ka a pɔɔ bɔ̃ɔn, tɪchɛ na wʋ chiin a ŋmaa tɪ bin a nɪtʋ̃nsɪ sɛ̃.

3Ka a Pita sʋʋr a Ananias, "Bo lɛ so ka a Satan sɛɛ fʋ a nyãa a fʋ ŋmaa jir kara yɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn Sɪɛ, na fʋ ir a libie amɪne a lɛ fʋn da a puo bin?

4A ba ɪ fʋ̃ʋ lɛ so na fʋ de da ɛ? Fʋn wa da baar a ba ɪ fʋ̃ʋ lɛ so a libie ɛ? Bo lɛ ɪ a fʋ tɪɛr a fʋ maal a nɪtɔ̃? Nɪrɛ ba lɛ fʋ ŋmaa a jir nyã 'yɔ̃ɔ ɛ, tɪchɛ Nãaŋmɪn lɛ."

5Ananias na wõ a nɪtɔ̃nɔ̃ na wʋ lo kpi a jie. Ka a dãbĩɛ kpɛ a bala jaa na wõ naa.

6Ka a pɔlbil ir a ba pɔ 'mɔɔ a kũu lũ tuo yin tɪ ũu.

7An wa kor bĩlãa ka a wʋ pɔɔ mɪ wa bʋ̃n dɔɔl ba bɔ̃ɔ a lɛ na ɪ ɛ,

8ka a Pita sʋʋr a pɔɔ, "A libie a jaa lɛ a anyãna a fʋ̃ʋ nɪ a Ananias na da a puo nyɛ ɔ? 'Yɛr kʋ ma." A wʋ 'yɛr, "Ɔ̃ɔ, lɛ lɛ."

9A Pita 'yɛr kʋ wʋ, "Ɔmɪnɛ lɛ a ɪ a yɪ guor taa ɪka yɪ bɛɛr a sɪ Soro Sɪɛ kaa? Nyɛ a nɪbɛ bala a dɔ̃dɔr nɛɛ bala lɛ tuo a fʋ sɪrɛ yin tɪ ũu, ba mɪn tuo fʋn yin."

10Ajienaa ka a ɪ wʋ mɪ lon kpi be a Pita niem. A pɔlbil bala na ben wa kpɛ nyɛ ka a ɪ wʋ kpi naa, ka ba tuo wʋ yin tɪ ũu lan a sɪrɛ.

11Ka a dãbĩɛ kpɛ a pupuorbiir ba jaa nɪ nɪrɛ jaa na wõ naa.

12A nɪtʋ̃nsɪ tʋ̃n nɛ'maa tʋ̃ yɔɔ a nɪbɛ sɔ̃ɔ. Ka a bala na sɔɔ de, ba jaa tara na nɛbʋ̃'yen ma lɔ̃ɔ taa a be a Solomon Bɛchaar pɔ.

13Nɪrɛ jaa kpire ba naa, tɪ ĩsʋɔ jaa maa 'la lɔ̃ɔn ba ɛ.

14Tɪchɛ nɪyɔɔ jaa chɛnɛ na waara, ka dɔɔr nɪ pɔbɔ na sɔɔ de a sɪ Soro pʋɔrɔ 'yɔ̃ɔnɔ̃.

15A lɛ vɛ̃ naa ka a nɪbɛ yin a ba baalsɪ tɪ gaal ba a gador ju nɪ a sɔ̃n pɔ a sɔr kõkoor chɛlɛ nɪ a Pita, ɪka 'lɔ wa tala a wʋ gãagiel wʋ pɔɔ ba.

16Nɪyɔɔ yin a tẽbil ala na jilʋ̃ a Jerusalɛm waan a ba baalsɪ wa lɔ̃ɔn 'matãan a bala a sɪdɛbɛ na tara, ka ba jaa sa.

17Ka a nyuur kpɛ a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ nɪ a wʋ taaba bala na pʋɔ a Saduseemɪne gbul pɔ.

18A ba nyɔɔr a nɪtʋ̃nsɪ 'yɔ̃ɔ pɔɔfʋ die pɔ bar.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Tıchɛ a tĩsɔɔ a sı Soro tʊ̃ naa a wʊ malaka ka wʊ wa yuo a pɔɔfʊ die pãn na wʊ tɔɔ ba yin 20tı 'yɛr, "Yı chen a Nãaŋmın puorfʊ yir bɛchaar pɔ na yı tı 'yɛr a nyɛvʊr paalaa nyã 'yɛr kʊ a nıbɛ.”

21A wɛr na wa chaar ba kpɛ̃n be a Nãaŋmın puorfʊ yir bɛchaar pɔ, nıtãa lɛ a malaka na 'yɛr ba tı piel wile a nıbɛ. A Juu nıbɛ bɔɔrlo nıkpɛ̃ɛ nı a wʊ taaba mı wa lɔ̃ɔn taa na ba bʊɔl a Juu nıbɛ nıdierbe ba jaa lɔ̃ɔ taa na ba na guor a 'yɛr, na ba pãa tʊ̃ ıka ba chen a pɔɔfʊ die pɔ tı yuo a nıtʊ̃nsı waan.

22Tıchɛ ban wa tı ta a pɔɔfʊ die pɔ baa nyɛ nırɛ jaa ɛ. A ba lıɛb chen tı mana kʊrɔ ba,

23"Sı chen tı nyɛ a pɔɔfʊ die dɔ̃dɔr na chɛnɛ kpal, ka a nırɛ 'lɔ na ara gu chɛnɛ ara a dɔ̃dɔr nɛɛ, tıchɛ sın wa yuo a pãn nırɛ jaa ba be be a die pɔ ɛ.”

24Ban wa wõ a anyãna ban man ka a Nãaŋmın puorfʊ yir guguro nıkpɛ̃ɛ nı a Juu nıbɛ bɔɔrlo nãmıne ka a ı ba chĩcham, a ba baala baa bɔ̃ɔ lɛn na ı ɛ.

25Ka a nırɛ ĩsʊɔ wa 'yɛr kʊ ba, "Yı nyɛ a nıbɛ bala yın nyɔɔr pɔɔ, ba ben be a Nãaŋmın puorfʊ yir bɛchaar pɔ wile a nıbɛ.”

26Ka a Nãaŋmın puorfʊ yir guguro nıkpɛ̃ɛ tara a wʊ tʊ̃tʊ̃nbɔ chiin tı tara a nıtʊ̃nsı jaa jom waan. Baa tı fır ba ɛ, bojũu ba joro na dãbĩɛ ıka a nıbɛ na lɔb ban nı kʊsıbɛ.

27Ban wa waan ba, ba vɛ̃n ka ba ara a nıbɛrɛ niem, ka a Juu nıbɛ bɔɔrlo nıkpɛ̃ɛ na sʊʊr ba 'yɛr,

28"Saa kpãkpãan yı jaa 'yɛr ıka, yı taa lɛ ırɛ wa pʊrɔ a yuor nyãna wile nı nırɛ jaa go ɛ? Tıchɛ a yı chɛnɛ tɔr tı sɛɛ a Jerusalɛm nı a yı wiilfʊ nyãna, na yı bʊɔrɔ ıka yı de a daba nyãna jĩı yele dɔɔl sı.”

29Ka a Pita nı a nıtʊ̃nsı bala na chɛ 'yɛr, "Sın tun Nãaŋmın nɛɛ gar nısaal.

30A sı sãakpãmıne Nãaŋmın lɛ sĩı a Yesu a kũu pɔ, a 'lɔ yın yɔɔl a daa ju ka wʊ kpi.

31Nãaŋmın 'mɔɔ wʊn don bin be a wʊ nũsʊ̃ɔ jie, ka wʊ ı Nãa nı Fafaara ıka wʊ kʊ a Isıral nıbɛ sɔr ka ba lıɛb ba tıɛr, na ba nyɛ vɛ̃ kʊfʊ.

32Sın lɛ ı a anyãna dãasıɛ dɛ̃me nı a Nãaŋmın Sıɛ 'lɔ wʊn de kʊ a bala na tu a wʊ nɛɛ.”

33Ban wa wõ a anyãna, ba suur ir naa ka ba bʊɔrɔ a ba kʊfʊ.

34Tıchɛ ka a Farasee ĩsʊɔ ban bʊɔlɔ Gamaliel na ı a Mosesı Nɛɛ wiwile, nırɛ jaa 'yɔ̃ɔnɔ̃ wʊ naa, ka wʊ ir ara a nıdierbe pɔ tı 'yɛr ıka, ba vɛ̃ ka a dɔɔr bala yi yõo bĩlãa.

35Tı na wʊ pãa 'yɛr kʊ ba, "Isıral dɔɔr, yı bɔ̃ɔnɔ̃ sʊ̃ a lɛ yın bʊɔrɔ ıka yı maal a nıbɛ banyãna.

36Sɔ̃ɔ kɔ̃ɔ lɛ a Tiudası dɔ̃ɔ ir 'yɛr gãdaa 'yɛr ıka nıkpɛ̃ɛ lɛ wʊ ı ka a dɔɔr kɔɔr anaar (400) ir turo wʊ. Ba kʊ wʊ naa ka a nıbɛ bala yɛ̃yɛl ka a jaa ı pɔrɔ.

37Ala puor lɛ ka a Judas na yi a Galilee a nıbɛ sɔrfʊ yuon ir nıyɔɔ ka ba turo wʊ. Ba mı kʊ wʊ naa ka a bala jaa na turo wʊ mı bũbur.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

38A lɛ jũu, maa na 'yɛr yı naa ıka yı ir nũu, tıchɛ a nıbɛ ba nyã bar. Yı bar ba a ba chiine. Ala ı a lɛ ban maala ın nırɛ lɛ bin an ın pɔrɔ.

39Tıchɛ ala ı Nãaŋmın sɛ̃ lɛ a yi, yaa be jaa na wa tʊ̃ɔ ŋmaa a nıbɛ banyãna sɔr ɛ, yın wa bɔ̃ɔn naa ka a ı Nãaŋmın mĩɛ lɛ yı jɛɛrɛ nı."

40A nıbɛrɛ tu naa a lɛ a Gamaliel na 'yɛr, tı na ba bʊɔl a nıtʊ̃nsı fɔb ba tı kpãkpãan ba ıka ba taa lɛ ırɛ wa 'yɛrɛ 'yɛr pʊrɔ nı a Yesu yuor go ɛ, tı bar ba a ba chen.

41A nıtʊ̃nsı na wa yi a nıbɛrɛ banyãna niem, ba chılɛ naa, bojũu ba sɛɛn naa a dɔɔyɛ nı a vĩ difʊ a Yesu yuor jũu.

42Bıbir jaa lɛ ba ma be a be a Nãaŋmın puorfʊ yir bɛchaar pɔ wile a nıbɛ na ba mı yʊɔrɔ a yie ba gala ɛ, na ba wile a nıbɛ tı 'yɛrɛ a 'yɛr nʊ̃ɔ ıka a Yesu lɛ ı a Nı-iraa.

Tʊ̃mɔ̃ 6

1A ber ala pɔ, a poturbo na waara pʊɔrɔ a bala ban dɔɔ a paal yuo pɔ, ka baa tʊɔrɔ 'yɛrɛ a Juu kɔkɔr ɛ, hũhũnõ na 'yɔ̃ɔnɔ̃ a bala na ı a Juu nıbɛ, bojũu a ba pɔɔkɔɛ maa nyɛ a bıbir jaa bʊ̃diir ban ma põ ɛ.

2Be lɛ a nıtʊ̃nsı pie nı ayi bʊɔl a poturbo ba jaa lɔ̃ɔ taa wa 'yɛr, "A ba tara sɔr ka sın bar a Nãaŋmın 'yɛr 'yɛrfʊ tı põnõ bʊ̃diir ɛ.

3A lɛ jũu yɛɛr, yı kaa a yı pɔ na yı ir dɔɔr ayopõi, bala yın bɔ̃ɔ ka ba sɛɛn a Nãaŋmın Sıɛ tı mı tara yɛ̃, ka sın de a tʊ̃mɔ̃ nyã kʊ ba.

4Tıchɛ a sın 'lɔ mʊ̃ɔ nıbir nı a Nãaŋmın sʊɔrfʊ nı a wʊ 'yɛr."

5A 'yɛr nyã pɛl ba jaa na duo a be pʊɔ, ka ba ir a nıbɛ banyãna. Sıteven a Nãaŋmın Sıɛ na sɛɛ ka wʊ mı tara sɔɔfʊ, nı Filip, nı Porokorusı, nı Nıkanor, nı Tımon, nı Pamenası, nı Nikolası na yi Antiok na wʊ lıɛb kpɛ a Juu nıbɛ puorfʊ pɔ.

6A nıbɛ banyãna lɛ ba ir waan a nıtʊ̃nsı sɛ̃, ka ba dɔɔl ba nuur sʊɔr Nãaŋmın kʊ ba.

7Ka a Nãaŋmın 'yɛr yaar, ka a poturbo mı na be a Jerusalɛm pʊɔrɔ 'yɔ̃ɔnɔ̃. A Juu nıbɛ bɔɔrlorbo yɔɔ jie mı sɔɔn de a 'yɛr.

8Nãaŋmın wĩɛfʊ ben a Sıteven sɛ̃ ka wʊ tara kpɛ̃ɔ tʊ̃nɔ̃ nı a nɛ'maa tʊ̃yɔɔ a nıbɛ sɛ̃.

9A nıbɛ bamıne na yi a ba lɔ̃ɔfʊ jie a ba bʊɔl ba, Mĩɛ Sorbo, nı a Juu nıbɛ bamıne na yi a Sirenı nı a Aleksandiriya, ka bamıne mı yi a Sılısıya nı Asıya. A nıbɛ banyãna lɛ piel a nɛchırɛ na ba chırɛ nı a Sıteven.

10Tıchɛ baa tʊɔrɔ wʊ ɛ, a yɛ̃ 'lɔ a Nãaŋmın Sıɛ na kʊ wʊ a wʊ 'yɛrɛ nı.

11A ba pãa sɔɔl tʊ̃ nıbɛ bamıne ka ba ŋmaa jir 'yɛr ıka, "Sın lɛ wõ a Sıteven na fere 'yɛrɛ 'yɛrdɛɛr 'yɔ̃ɔnɔ̃ a Mosesı nı a Nãaŋmın."

12Tı tɔ a nıbɛ nı a nıbɛrɛ nı a Mosesı nɛɛ wiwiilbe 'yɔ̃ɔ ka ba nyɔɔ a Sıteven chiin a ba 'yɛr tɔɔrbɔ sɛ̃.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Be lɛ ba waan jir ŋmarba ka ba wa 'yɛr, "A daba nyãna ba gala 'yɛr dɛbɛ wʊn 'yɛrɛ 'yɔ̃ɔnɔ̃ a Nãaŋmɪn puorfʊ yir chɛchɛ nyãna ɛ, nɪ a Mosesɪ nɛɛ wʊn bin ɛ.

14Sɪn mĩɛ lɛ wõ wʊn 'yɛr ɪka a Yesu na yi a Najaretɪ na ŋmɛr a jie nyãna, tɪ na wʊ lɪɛb a binfʊ ala a Mosesɪ na dɔ̃ɔ bin kʊ sɪ.”

15Ka a bala jaa na jĩnɛ a be a 'yɛr tɔɔrfʊ jie, kãan a Sɪteven nie ka wʊ kaara fɪka a malaka nie.

Tʊ̃mɔ̃ 7

1Be lɛ ka a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ sʊʊr wʊ, "Sɪrɛ lɛ a anyãna ban 'yɛr bɪɪ?”

2Ka a Sɪteven haa 'yɛr, "Yɛɛr nɪ sãamɪne, yɪ chɛlɛ. A Nãaŋmɪn tɪr sʊɔ dɔ̃ɔ yi a sɪ sãa Abraham lɛ wʊn dɔ̃ɔ chɛnɛ be a Mesopotamiya wɛr pɔ sɛrɛ tɪ wa chen a Haran.

3A Nãaŋmɪn 'yɛr kʊ wʊ, 'Yi a fʊ tẽe na fʊ bar a fʊ nɪbɛ tɪ na fʊ chen wɛr yuo pɔ ɪn na wiil fʊ.’

4"A wʊ yi a Chaldea wɛr pɔ na wʊ chen tɪ jĩnɛ a Haran wɛr pɔ. A wʊ sãa na wa kpi baar lɛ a Nãaŋmɪn waan wʊ a kana yɪn ben kpɪɛrɛ.

5Nãaŋmɪn ba kʊ wʊ bon jaa a kana ɛ, waa kʊ wʊ jibile jaa gba ɛ, bɪɪ gbɛr nɛfʊ jie ɛ. Tɪchɛ Nãaŋmɪn tɪr nɛɛ kʊ wʊ ɪka 'lɔ nɪ a wʊ yɔn lɛ na so a jie, tɪ waa tara bie gba ɛ.

6Nɪtɔ̃ lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛr kʊ a Abraham, 'A fʊ yɔn na ɪ naa sãanba paal sãan pɔ, na ba ɪ gbãgbaar ka ba ge ba yuom kɔɔr anaar (400).

7Tɪchɛ Nãaŋmɪn 'yɛr naa, ɪka wʊn yaa naa a sãn a paal 'lɔ na maal ba a gbãgbaar. A anyã puor lɛ ban wa puor ma a jie nyãna.'

8Nãaŋmɪn tɪr nɛɛ kʊ a Abraham a yʊɔr ŋmaafʊ yele. Abraham na wa dɔɔ a Isaakɪ, wʊ ŋmaa wʊn a yʊɔr a ber aniin daar. Ka a Isaakɪ mɪ dɔɔ a Jekɔb, ka a Jekɔb mɪ dɔɔ a sɪ sãamɪne pie nɪ ayi.

9"A sɪ sãamɪne banyãna na tara nɪ a ba yɛbile Josefʊ nɪ nyuur jũu, na ba nyɔɔ wʊ da kʊ a Ijipitɪ dẽme. Tɪchɛ ka a Nãaŋmɪn be a wʊ sɛ̃.

10Na wʊ faa wʊ yin a wʊ wõm a jaa pɔ. Wʊ kʊ naa a Josefʊ yɛ̃ na wʊ sʊ̃ʊ wʊ a wʊ nyɛ 'yɔ̃ɔfʊ a Faaro na ɪ a Ijipitɪ nãa niem, na wʊ maal wʊ ka wʊ ɪ a Ijipitɪ nɪ a nãa jie wʊ jaa nɪkpɛ̃ɛ.

11"Ka a kɔ̃ lo Ijipitɪ nɪ a Kanaan wɛr wʊ jaa waan dɔɔyɛ, ka a sɪ sãamɪne ba nyɛrɛ bʊ̃diir ɛ.

12Jekɔb na wa wõ ɪka bʊ̃diir ben a be Ijipitɪ, wʊ tʊ̃n a sɪ sãamɪne ka ba chen.

13A gbɛɛ ayi sʊɔ ban chen lɛ a Josefʊ wiil a wʊ mĩɛ kʊ ba, ka a Faaro mɪ pãa bɔ̃ɔ a Josefʊ yir nɪbɛ.

14A anyã puor lɛ a Josefʊ tʊ̃ bʊɔl a wʊ sãa Jekɔb nɪ a wʊ yir dẽme, a ba jaa ɪ nɪbɛ lɪjaata nɪ pie nɪ anũu (75).

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15Jekɔb chen a be a Ijipitɪ nɪ a sɪ sãamɪne be lɛ ba jaa tɪ kpi.

16Ba tuo naa a ba ĩgãma waan a Sekem wa ũu ba a yaa 'lɔ pɔ a Abraham na da a Hamor bibiir sɛ̃ a be a Sekem.

17"A sɔ̃ɔ na wa gbʊr ka a Nãaŋmɪn na maal a lɛ wʊn tɪr a nɛɛ kʊ a Abraham, a sɪ nɪbɛ na be a Ijipitɪ dɔɔn paal.

18Ala lɛ ka a nãyuo wa di na wʊ kaara a Ijipitɪ na waa bɔ̃ɔ a Josefʊ yele ɛ.

19Wʊ maal naa a sɪ nɪbɛ putuyele na wʊ ge ba, na wʊ ma fɪr a pɔɔ pʊʊr ka bala wa dɔɔ bipɪlɛ ba lɔb ba 'yɔ̃ɔ a kʊ̃ɔ pɔ a ba kpi.

20"A sɔ̃ɔ nyãna lɛ ba dɔɔ a Mosesɪ, ka wʊ ɪ bivɪla a Nãaŋmɪn niem. A ba guol wʊ ŋmɛrsɪ ata be a wʊ sãa yir.

21Ban wa yin wʊ tɪ bar a yõo, Faaro bipɔɔ de wʊn guol ka wʊ ɪ a wʊ mĩɛ bidaba.

22Ba jãn naa Mosesɪ a Ijipitɪ tẽe yɛ̃ a jaa, ka wʊ kpɛ̃mɛ a wʊ 'yɛr nɪ a wʊ tʊ̃mɔ̃ pɔ.

23"A lɛ a Mosesɪ na wa ta yuom lɪjaayi (40), wʊ tɪɛr naa a wʊ yɛɛr Isɪral nɪbɛ na wʊ ɪka wʊ chen tɪ piir ba kaa.

24Wʊ tɪ nyɛn a ba ĩsʊɔ a Ijipitɪ nɪrɛ ĩsʊɔ na gere ka wʊ ŋmaa de na wʊ kʊ a Ijipitɪ nɪrɛ 'lɔ.

25Mosesɪ tɪɛr lɛ ɪka a wʊ mĩɛ nɪbɛ na bɔ̃ɔn naa ɪka 'lɔ lɛ a Nãaŋmɪn na de faan ba, tɪchɛ baa tɪɛrtɔ a lɛ ɛ.

26A wɛr na wa chaar, wʊ tɪ nyɛn a Isɪral nɪbɛ ayi mɪ na jɛɛrɛ taa. Ka wʊ 'maal ba tɪ sʊrɔ ba, 'Yɪn yɛɛr nara, bo lɛ so a yɪ jɛɛrɛ taa?'

27Tɪchɛ a 'lɔ sʊɔ na tʊ̃ɔ a wʊ tɔ sʊɔ daan a Mosesɪ bar tɪ sʊʊr wʊ, 'An tʊ̃ fʊ ɪka fʊ wa kaara sɪ na fʊ tɔɔrɔ a sɪ 'yɛr?

28Fʊ bʊɔrɔ naa ɪka fʊ mɪ kʊ ma nɪtãa lɛ fʊn kʊ a Ijipitɪ nɪrɛ a jãa wɛ?'

29Mosesɪ na wõ a 'yɛr nyãna ka wʊ jo chen tɪ kpɪɛrɛ a Midiyan, be lɛ wʊ be na wʊ wa dɔɔ dabil ayi.

30"Yuom lɪjaayi (40) na wa po, malaka wa lɪɛb bũu lɪrɛ tɪbile pɔ, na wʊ dũu a Mosesɪ be a mɔgɔ̃ɔ pɔ na gbʊr a Sinai tɔ̃ɔ par.

31Wʊn wa nyɛ a lɛ ka a nɛ'maa wʊ, a wʊ tɔɔ gbʊr ɪka wʊ kaa. Be lɛ wʊ wõ a Soro kɔkɔr na 'yɛr,

32"Maa lɛ ɪ a fʊ sãamɪne Nãaŋmɪn, Abraham, Isaakɪ nɪ a Jekɔb Nãaŋmɪn.' Ka a dãbĩɛ kpɛ a Mosesɪ waa lɛ 'lara na kaa ɛ.

33"Ka a sɪ Soro pãa 'yɛr kʊ wʊ, 'Yaa a fʊ nafɔɔr bar, a jie fʊn ara ɪ naa jichɛchɛ.

34N nyɛ naa a n nɪbɛ be a Ijipitɪ pɔ ban gere, n wõ naa ba hʊ̃ʊnfʊ naa suu ɪka n wa faa ba. Wa, ka n tʊ̃ fʊ a be a Ijipitɪ.'

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

35"A Mosesɪ nyãna nɪ wʊ ju ban tɔr bar tɪ sʊʊr wʊ, 'An lɛ 'yɔ̃ɔ fʊ ɪka fʊ kaara sɪ na fʊ tɔɔrɔ a sɪ 'yɛr?' 'Lɔ lɛ a Nãaŋmɪn mĩɛ tʊ̃ a sɔ̃ɔ 'lɔ a malaka na wa dũu wʊ 'lɪrɛ a bũu a tɪbile pɔ, ɪka wʊ tɪ ɪ a ba nɪkpɛ̃ɛ nɪ a ba fafaara.

36'Lɔ lɛ tɪ de ba nie na wʊ tʊ̃ tʊ̃ yɔɔ be a Ijipitɪ tẽe pɔ, nɪ a Man Jɪɛ par nɪ a mɔgɔ̃ɔ pɔ ban be a yuom lɪjaayi (40).

37A Mosesɪ nyãna nɪ wʊ ju lɛ 'yɛr kʊ a Isɪral nɪbɛ ɪka, 'Nãaŋmɪn na tʊ̃ naa a 'yɛ'yɛrɛ ĩsʊɔ a maa kaar ka wʊ yi a yɪ mĩɛ nɪbɛ pɔ.'

38Wʊ dɔ̃ɔ pʊɔ a nɪyɔɔ bala pɔ be a mɔgɔ̃ɔ pɔ, 'matãan a sɪ sãakpãmɪne ka a malaka 'yɛr 'yɛr kʊ wʊ be a Sinai Tɔ̃ɔ par na ɪ nyɛvʊr 'yɛr ka wʊ 'yɛr kʊ sɪ.

39"Tɪchɛ a sɪ sãakpãmɪne tɔr wʊ naa, na baa tu a wʊ nɛɛ ɛ. Ba tɔr wʊn bar ka a ba tɪɛr lɪɛb chen be a Ijipitɪ.

40Ba 'yɛr kʊ a Aaron, 'Maal ŋmɪmɛ kʊ sɪ ka a ma de sɪ nie, a Mosesɪ 'lɔ̃nɔ̃ na yin sɪ a Ijipitɪ saa bɔ̃ɔ bo nɪ tara wʊ ɛ.'

41A ba mɛ bʊtɪɪ a daar 'lɔ̃nɔ̃ ka wʊ nyɛtãan nele, na ba waan bomo wa lon bɔɔr a jie na ba dĩɛn 'yɔ̃ɔn a ba nũu bʊ̃maalaa nyãna.

42Tɪchɛ ka a Nãaŋmɪn lɪɛb puor 'yɔ̃ɔ ba, na wʊ bar ba ka ba puoro a saaju bomo. Ka anyãna tɪ tuor a lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ ĩsʊɔ na dɔ̃ɔ sɛb, wʊ sʊʊr naa, 'A yɪn Isɪral nɪbɛ, yɪn be a mɔgɔ̃ɔ pɔ a yuom lɪjaayi (40) na yɪ dɔ̃ɔ waan a bɔɔrlo bomo maa lɛ yɪ wa kʊ bɪɪ?

43Kai, tɪ a bʊtɪbɛ ala yɪn kaara lɛ a Molokɪ nɪ ŋmɛrbir ŋmɪn Arefan, a tɪbɛ anyãna lɛ yɪ dɔ̃ɔ maal puoro. A lɛ jũu, ɪn vɛ̃ naa ka ba nyɔɔr yɪ chiin a Babilon puor ka yɪ tɪ kpɪɛrɛ a be.'

44"A sɪ sãakpãmɪne dɔ̃ɔ maal gãma yir be a mɔgɔ̃ɔ pɔ ka a ɪ dãasɪɛ, ba maal wʊ naa nɪtãa lɛ a Nãaŋmɪn na man wiil a Mosesɪ ka wʊ nyɛ.

45A gãma yir nyã lɛ a sɪ sãakpãmɪne tara ka a Josua de ba a nie ka ba waan, a ba wa faa a wɛr nyã pɔ a nɪyor na dɔ̃ɔ kpɪɛrɛ ka a Nãaŋmɪn dii ba bar. A gãn yir nyã ben be lɛ̃ɛɛ tɪ tãn a Nãa David sɔ̃ɔ.

46Nãaŋmɪn maal vɪla kʊ wʊ ka wʊ ɪka wʊn mɛn yir kʊ a Jekɔb Nãaŋmɪn.

47Tɪchɛ Solomon lɛ wa mɛ a yir kʊ a Nãaŋmɪn.

48"Fʊ̃ʊ kaa, a Nãaŋmɪn nyã na ɪ a saaju sʊɔ, ba kpɪɛrɛ a yie anyã nɪbɛ na mɛ ɛ. Nɪtãa lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ ĩsʊɔ na dɔ̃ɔ 'yɛr,

49'Saaju lɛ ɪ a maa nakɔɔ, ka a tẽe ɪ a n gbɛɛ dɔɔlfʊ jie. Ka a sɪ Soro sʊʊr, yir bo tɔ lɛ yɪn mɛ kʊ ma? Bɪɪ nyɪnɛ lɛ na ɪ a n pɛ̃nfʊ jie?

50A ba ɪ a maa nũu lɛ maal anyãna a jaa ɛ?'

51"Yɪn nyãkpĩɛn dẽme na ɪ nɪbɛ na ba wõnõ 'yɛr ɛ, yɪ kaara a yɪ sãamɪne kaar. Yɪ maa sɔɔ kʊ a Nãaŋmɪn Sɪɛ sɔr ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

52Nãaŋmın 'yɛ'yɛrɛ jaa ba be be ka a yı sãamıne ba ge wʊ ɛ. Ba gba kʊ naa bala na de nie mʊɔl 'yɛr a Torfʊ Sʊɔ 'lɔ waa 'yɛr. A pʋ̃pãanyã, yın gba lɛ gar 'yɔ̃ɔ wʊ na yı kʊ wʊ.

53Yın lɛ de a Nãaŋmın nɛɛ wʊn kʊ a malaka a wʊ wa kʊ yı ka yı de tʋ̃nɔ̃ nı, tıchɛ a yı tɔr bar."

54A 'yɛr nyãna ban wa wõ, ka ba suur ir a ba kpar kparaa jur 'yɔ̃ɔnɔ̃ wʊ.

55Tıchɛ a Sıteven a Nãaŋmın Sıɛ na sɛɛ a wʊ dʊl kaa saaju na wʊ nyɛ a Nãaŋmın tıır, ka a Yesu ara a Nãaŋmın nũsʋ̃ɔ jie.

56Ka wʊ 'yɛr, "Yı nyɛ ka, n nyɛ naa saaju na yuo ka a Nısaal Bie ara a Nãaŋmın nũsʋ̃ɔ jie."

57A anyãna ban wõ ba pɔɔn a tobo tı ŋme chɛlma na ba tı mıl wʊ,

58na ba tɔɔ wʊ yin a tẽe chẽchẽɛ tı piel lɔɔrɔ wʊ nı kʊsıbɛ. Ka a bala na di dãasıɛ yaar a ba fuusı bin pɔlbile kɔ̃ɔ ban bʊɔlɔ Sɔɔl sẽ.

59Ban lɔɔrɔ wʊ a lɛ nɛ na kʊ ka wʊ sʊɔr Yesu, "N Soro Yesu de a n sĩɛ."

60Wʊ lon gbur dumo tı pãa ŋme chɛlma 'yɛr, "N Soro taa ırɛ wa yaara ba sãn ɛ." A anyãna lɛ wʊ 'yɛr baar tı ŋmaa vʊʊr.

Tʋ̃mɔ̃ 8

1A Sɔɔl mı dɔ̃ɔ sɔɔ ıka ba kʊ a Sıteven. A daar 'lɔ̃nɔ̃ jaa lɛ ba piel gere a Nãaŋmın puorbo be a Jerusalɛm. Ka ba jaa ŋma yaar a bamıne chen Judiya a bamıne mı chen Samariya tıchɛ a nıtʋ̃nsı tɛɛ be a Jerusalɛm.

2Nıbɛ bamıne na joro a Nãaŋmın 'mɔɔn a Sıteven ũu tı na ba kõ a kuor.

3Tıchɛ ka a Sɔɔl mʋ̃ɔ nıbir bur buro a pupuorbiir gbulsı bara, na wʊ yʊɔrɔ kpıɛrɛ a yie nyɔɔrɔ dɔɔr nı pɔbɔ tı 'yɔ̃ɔnɔ̃ a pɔɔfʊ die pɔ.

4A bala na jo ŋma a dẽdẽme chɛnɛ na mʊɔlɔ a Nãaŋmın 'yɛr jie jaa ban chen.

5Filip chen Samariya tẽe pɔ, na wʊ tı 'yɛr ıka Yesu lɛ a Nı-iraa a be.

6A nıyɔɔ na wa wõ a lɛ a Filip na 'yɛr tı mı nyɛ a nɛ'maa tʋ̃mɔ̃ wʊn tʋ̃, a ba yuo toor chɛlɛ a lɛ wʊn 'yɛrɛ.

7A sıdɛbɛ ala na dɔ̃ɔ pɔɔrɔ a nıbɛ ŋmen chɛlsı wa yin a nıbɛ pɔ, ka a gbɛkũn nı a gbɛrsı yɔɔ jaa sa.

8Ka a tẽe 'lɔ dẽme ba jaa chılɛ.

9Daba kɔ̃ɔ dɔ̃ɔ be be ban bʊɔlɔ Simon na wʊ ma tʋ̃nɔ̃ tĩsɔɔ tʋ̃mɔ̃ ka a 'maa a Samariya nıbɛ nɛɛ, na wʊ ma wile a wʊ mĩɛ ıka nıkpẽɛ lɛ wʊ ı.

10A nıbɛ ba jaa, a bɛrɛ nı a bil ba jaa ma yuon toor chɛlɛ wʊ tı 'yɛrɛ, "A daba nyã 'lɔ kpẽɔ ı naa a gãdaa sʊɔ kpẽɔ."

11Ba turo wʊ naa bojũu a kor naa wʊn tʋ̃nɔ̃ a tĩsɔɔ tʋ̃mɔ̃ ka a 'maa ba nɛɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Tıchɛ a lɛ ban wa sɔɔ de a lɛ a Filip na 'yɛr a 'yɛr nʊ̃ɔ nyã na ı a Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ 'yɛr, nı a Yesu na ı a Nı-iraa yuor, dɔɔr nı pɔbɔ ba jaa son a Nãaŋmın kʊ̃ɔ.

13A Simon mı sɔɔ naa ka ba so wʊ a Nãaŋmın kʊ̃ɔ a wʊ turo a Filip yʊɔrɔ, a nɛ'maa tʊ̃yɔɔ wʊn nyɛ wʊn tʊ̃.

14A nıtʊ̃nsı na be a Jerusalɛm na wa wõ ıka a Samariya nıbɛ mı sɔɔn de a Nãaŋmın 'yɛr, ba tʊ̃n Pita nı Jɔɔn a ba sẽ.

15Ban tı ta, ba sʊɔr Nãaŋmın kʊ a nıbɛ ka ban nyɛ a Nãaŋmın Sıɛ.

16Bojũu Nãaŋmın Sıɛ ba kpɛ ĩsʊɔ jaa sɛrɛ ɛ, tıchɛ a Nãaŋmın kʊ̃ɔ lɛ ba so ba, nı a sı Soro Yesu yuor.

17Ka a Pita nı a Jɔɔn pãa dɔɔl ba a nuur a ba nyɛ a Nãaŋmın Sıɛ.

18Simon na nyɛ a lɛ a nıtʊ̃nsı na dɔɔl ba a nũu ka ba nyɛ a Nãaŋmın Sıɛ, a wʊ de libie kʊ ba,

19tı 'yɛr, "Yı mı kʊ ma a kpẽɔ nyãna ka maa wa dɔɔl nırɛ jaa a n nũu, a wʊ mı ma nyɛ a Nãaŋmın Sıɛ."

20Ka a Pita 'yɛr kʊ wʊ, "Fʊ̃ʊ nı a fʊ libie jaa yı wɛ, bojũu fʊ tıɛr ıka fʊn tʊ̃ɔ da a Nãaŋmın kʊfʊ nı libie.

21Faa tara sɔr na lõɔ tʊ̃n sı ɛ, bojũu a fʊ nyãa ba tor a Nãaŋmın sẽ ɛ.

22Lıɛb a fʊ pututıɛr nyãna na fʊ sʊɔr a sı Soro amıne sẽ wʊn vẽn kʊ fʊ a fʊ tıɛr dɛɛr nyãna fʊn tara.

23N nyɛn bõɔn fʊn ı pubier sʊɔ ka a yelbier nyɔɔ fʊ pɔɔ."

24A Simon pãa 'yɛr, "Yı sʊɔr a Nãaŋmın kʊ ma ka ala yın 'yɛr taa waara a n sẽ ɛ."

25A lɛ Pita nı a Jɔɔn na wa man 'yɛr a Nãaŋmın 'yɛr baar, ba lıɛb kulo a Jerusalɛm ba 'yɛrɛ naa a 'yɛr nʊ̃ɔ nyãna a tẽbil ala na chɛɛl a Samariya.

26Nãaŋmın malaka 'yɛr kʊ a Filip, "Ir suu de a sɔr 'lɔ na yi a mɔgõɔ pɔ tu a Jerusalɛm chen a Gaja."

27Lɛ lɛ wʊ ir chiine, na wʊ tı tuor a Etiyopiya daba ĩsʊɔ ban maal ka wʊ ab na wʊ ı nıkpẽɛ kaara a Etiyopiya nãpɔɔ ban bʊɔlɔ Kandası libie. Jerusalɛm lɛ wʊ chen tı puor,

28na wʊ lıɛb kulo jĩnɛ a wʊ wii torko pɔ na wʊ kara a Nãaŋmın 'yɛ'yɛrɛ Isaiya gãn.

29Ka a Nãaŋmın Sıɛ 'yɛr a Filip, "Chen tı gbʊr a torko par."

30A Filip jo chen a be a torko par na wʊ wõ a daba na kara a Isaiya gãn a wʊ sʊʊr wʊ, "Fʊ bõɔ naa lɛ par fʊn kara ɔ?"

31Ka a daba 'yɛr, "Ŋmınɛ ın ırɛ wa bõɔ a par, ka nırɛ baa wiil ma ɛ?" Tı na wʊ bʊɔl a Filip ka wʊ do jĩnɛ a torko pɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

32A anyãna lɛ a da-abbaa 'lɔ̃nɔ̃ dɔ̃ɔ kara a Nãaŋmɪn gãn pɔ, "Ba nyɔɔ wʊn chiine fɪka pɛr na tɪ kʊ, Wʊ ɪn jaa gbul fɪka pele ban põnõ a kɔɔl na waa haa nɛɛ ɛ.

33Wʊ siir a wʊ mĩɛ a lɛ ban ba tɔɔr a wʊ 'yɛr kaa tor ɛ. An lɛ na tʊ̃ɔ 'yɛr a wʊ bal nɪbɛ 'yɛr? A wʊ nyɛvʊr ba tal tɛɛr a ka a wɛr pɔ ɛ."

34Ka a da-abbaa nyã sʊɔr a Filip, "Yãayãabɪlɛ, 'yɛr kʊ ma, an 'yɛr lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ nyã 'yɛrɛ? Wʊ mĩɛ 'yɛr lɛ wʊ 'yɛrɛ bɪ nɪrɛ kɔ̃ɔ 'yɛr lɛ wʊ 'yɛrɛ?"

35A Filip pãa piel na wʊ de a Nãaŋmɪn gãn 'yɛr nyãna man a Yesu 'yɛr nʊ̃ɔ kʊ wʊ.

36Ban 'mataa chiine tɪ ta kʊ̃ɔ kɔ̃ɔ par a sɔr pɔ, ka a da-abbaa 'lɔ 'yɛr, "Nyɛ kʊ̃ɔ, bãa lɛ so ka fʊ kʊ̃ so ma a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ ɛ?"

38Tɪ na wʊ tɔɔ a torko a wʊ ara, ka a 'lɔ nɪ a Filip 'mataa kpɛ a kʊ̃ɔ pɔ, ka a Filip so wʊ a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ.

39Ban wa yi a kʊ̃ɔ pɔ, Nãaŋmɪn Sɪɛ wa jaa naa a Filip chiin ka a da-abbaa 'lɔ ba lɛ nyɛ wʊ go ɛ. Tɪ de wʊ sɔr chɪlɛ kulo.

40Tɪchɛ ka a Filip tɪ yi naa Ajotusɪ na wʊ 'yɛrɛ a Nãaŋmɪn 'yɛr a tẽn ala a jaa tɪ tãn Sisariya.

Tʊ̃mɔ̃ 9

1A sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃ lɛ a Sɔɔl chɛnɛ pʊrɔ a sɪ Soro poturbo ju, na wʊ bʊɔrɔ ɪka wʊ kʊ ba. Wʊ chen naa a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ sɛ̃,

2na wʊ tɪ sʊɔr sɔr de gãn na chiin a ba lɔ̃ɔfʊ jiir ala na be a Damaskus ɪka 'lɔ wa tɪ nyɛ nɪrɛ na turo a Sɔr nyã, ka pɔɔ lɛ bɪ daba lɛ wʊ tʊ̃ɔ nyɔɔr ba waan a Jerusalɛm.

3Ala lɛ wʊ de a sɔr chiine tɪ gbʊrɔ a Damaskus ka chãa yi be a saaju ajienaa wa nyɪr jil wʊ.

4Ka wʊ lo tẽe tɪ wõ kɔkɔr na bʊɔlɔ wʊ sʊrɔ, "Sɔɔl, Sɔɔl, bo lɛ so a fʊ gere ma a lɛ?"

5Ka a Sɔɔl sʊʊr, "An lɛ fʊ ɪ Soro?" Ka wʊ 'yɛr, "Maa lɛ ɪ a Yesu fʊn gere.

6Pʊ̃pãanyã, ir na fʊ kpɛ be a tẽe pɔ, ban wiil fʊ naa a lɛ fʊn na ɪ."

7Ka a dɔɔr bala nɪ a Sɔɔl na 'mataa chiine gĩe ara, na ba wõ a dɔɔn, tɪchɛ baa nyɛ nɪrɛ ɛ.

8Ka a Sɔɔl ir a tẽe ara na wʊ yuo a nɪbie tɪ waa lɛ nyɛrɛ ɛ. A ba nyɔɔ wʊ a nũu tɔɔ kpɛ̃n be a Damaskus.

9Wʊ maal ber ata waa lɛ nyɛrɛ ɛ, waa di bʊ̃diir bɪ nyũ kʊ̃ɔ ɛ.

10Tɪchɛ a poturo ĩsʊɔ ben a be Damaskus a ba bʊɔlɔ wʊ Ananias ka a sɪ Soro wa bʊɔl wʊ a jãna pɔ, "Ananias." A wʊ sɔɔ, "Ɔ̃ɔ, n Soro."

11Ka a Soro 'yɛr kʊ wʊ, "Ir de a Sɔr Dẽdẽe chiine na fʊ tɪ ta a Judas yir sʊʊr daba na yi Tasusɪ a ba bʊɔlɔ Sɔɔl, be lɛ wʊ be sʊɔrɔ Nãaŋmɪn.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12A wʊ jãna pɔ, wʊ nyɛn daba ban bʊɔlɔ Ananias na dɔɔl wʊ nũu ka wʊ lɛ nyɛrɛ.”

13A Ananias 'yɛr, "N Soro, n wõn a daba nyã yelyɔɔ a lɛ wʊn ge a fʊ nısʋ̃n a be a Jerusalɛm.

14A ka mı a Juu nıbɛ bɔɔrlo nıbɛrɛ mı kʊ wʊn sɔr ıka wʊ wa nyɔɔr a bala jaa na bʊɔlɔ a fʊ yuor.”

15Tıchɛ ka a Soro 'yɛr kʊ a Ananias, "Chen, a daba nyãna lɛ ı a n bʋ̃-iraa ka wʊn tuo a maa yuor chiin a bala na ba ı a Juu nıbɛ pɔ, nı a ba nãmıne sɛ̃, lɔ̃ɔn a Isıral nıbɛ.

16Ĩn wiil wʊ naa a lɛ wʊn na di dɔɔyɛ a n yuor jũu.”

17Be lɛ a Ananias ir chen tı kpɛ be a yir, na wʊ tı dɔɔl wʊ a nũu tı 'yɛr kʊ wʊ, "N yɛbɛ Sɔɔl, a sı Soro Yesu na yi fʊ be a sɔr pɔ fʊn waara lɛ tʋ̃ ma a fʊ sɛ̃ ka fʊn lɛ nyɛrɛ go, na fʊ sɛɛn a Nãaŋmın Sıɛ.”

18Ajienaa ka bʋ̃nyʊnsı 'lɔɔr a Sɔɔl nıbie pɔ lo a wʊ lɛ nyɛrɛ go. Wʊ ir naa a ba tɔ̃ɔ so wʊ a Nãaŋmın kʋ̃ɔ.

19Wʊn wa di a bʋ̃diir baar wʊ lɛ nyɛn kpɛ̃ɔ, na wʊ jĩnɛ a poturbo bala sɛ̃ a be a Damaskus bĩlãa.

20Ajienaa, wʊ piel 'yɛrɛ a Nãaŋmın 'yɛr be a ba lɔ̃ɔfʊ jiir, na wʊ 'yɛrɛ ıka a Yesu ı naa Nãaŋmın Bie.

21Bala jaa na wõ a wʊ 'yɛr ka a 'maa ba nɛɛ a ba sʊrɔ, "A ba ı a daba nyãna lɛ ir gere a bala a be a Jerusalɛm na bʊɔlɔ a yuor nyãna ɛ? Na wʊ wa a ka mı ıka wʊ wa nyɔɔr a bala mı chiin tı kʊ a Juu nıbɛ bɔɔrlo nıbɛrɛ ɛ?”

22Tıchɛ ka a Sɔɔl kpɛ̃ɔ chɛnɛ pʊɔrɔ 'yɔ̃ɔnɔ̃ ka wʊ 'yɛr tʋ̃ɔ a Juu nıbɛ na kpıɛrɛ a Damaskus na wʊ wiil ba ıka a Yesu lɛ ı a Nı-iraa.

23Ber yɔɔ na wa po, a Juu nıbɛ guor taa ıka ba kʊ a Sɔɔl,

24tıchɛ kaa a Sɔɔl bɔ̃ɔn a ba guorfʊ. Mɔ̃tɔ̃ɔ nı tĩsɔɔ jaa lɛ ba mʋ̃ɔ nıbir guro wʊ a tɛ̃e dɔ̃dɔı nɛɛr, bʊɔrɔ a wʊ kʋ̃ fʊ.

25Tıchɛ ka a bala na turo wʊ 'mɔɔ wʊ 'yɔ̃ɔ pıɛ pɔ tĩsɔɔ na ba tur wʊ bar ka wʊ tu a dãpuor dachin pɔ suu.

26Wʊn tı ta Jerusalɛm, wʊ bʊɔrɔ naa ıka wʊ lɔ̃ɔnɔ̃ nı a poturbo tıchɛ a ba joro wʊ dãbĩɛ, baa sɔɔ ıka wʊ ı naa a poturo ĩsʊɔ ɛ.

27Tıchɛ ka a Banabası tara wʊ chiin be a nıtʋ̃nsı sɛ̃. 'Lɔ lɛ pãa man kʊ ba a lɛ a Sɔɔl na nyɛ a sı Soro a sɔr pɔ, ka a Soro 'yɛr 'yɛr kʊ wʊ. Wʊ 'yɛr ıka a be a Damaskus wʊ mʊɔl 'yɛr a Yesu yuor 'yɛr, na wʊ ta jo dãbĩɛ ɛ.

28A Sɔɔl jĩnɛ a be a ba sɛ̃ na wʊ so wʊ mĩɛ yʊɔrɔ be a Jerusalɛm na wʊ mʊɔlɔ a sı Soro Yesu yuor 'yɛrɛ ba joro dãbĩɛ ɛ.

29Wʊ ma 'yɛrɛ naa ka a 'lɔ nı a Juu nıbɛ bala ban dɔɔ a paal yuo pɔ ka baa tʊɔrɔ 'yɛrɛ a Juu kɔkɔr ɛ, ma chırɛ taa, ka ba bʊɔrɔ a wʊ kʊfʊ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

30A poturbo na wa wõ a nıtõ ba tara wʊn chiin a Sisariya tı bar ka wʊ chen Tasusı.

31Damfʊ ba lɛ be a bala na puoro be a Judiya, Galilee nı a Samariya, ka a nyã'maar. Ba kpɛ̃mɛ naa ka a Nãaŋmın Sıɛ 'yɔ̃ɔ ba ĩkpɛ̃ɔ ka ba nʊ̃ɔnɔ̃ na ba joro a sı Soro dãbĩɛ.

32Ka a Pita yʊɔrɔ a tɛ̃n na wʊ wa chen Lida ıka wʊ tı piir a Nãaŋmın puorbo kaa.

33Be lɛ wʊ tı nyɛ daba ban bʊɔlɔ Ainıyas na gbɛr gã yuomo aniin.

34Ka a Pita bʊɔl wʊ, "Ainıyas, Yesu yuor pɔ, sa. Ir saaju na fʊ pilʊ̃ a fʊ bʊ̃gãnaa." Ajienaa lɛ a Ainıyas ir saaju.

35Ka a Lida nıbɛ ba jaa nı a Saron nıbɛ na nyɛ a lɛ, a ba lıɛb puoro a sı Soro.

36Pɔɔ kɔ̃ɔ mı na dɔ̃ɔ puoro ben a be Jopa, ka ba bʊɔlɔ wʊ Tabita, a yo bʊ̃'yen 'lɔ̃nɔ̃ lɛ ba lıɛb bʊɔlɔ Dɔɔkas. Wʊ ma maala na vıla na wʊ sʊ̃nɔ̃ a nɔ̃n dɛ̃me.

37A sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃ lɛ wʊ ı baal na wʊ kpi, a ba so wʊ a kʊ̃ɔ don gaal be a bɔɔpıɛ pɔ.

38Lida nı a Jopa mı ba jãa ɛ, kaa a pupuorbo wõ ıka a Pita ben a Lida, a ba tʊ̃ nıbɛ ayi ka ba tı sʊɔr wʊ, "Yãayãabılɛ a wʊ wa fɔɔ."

39Ka bala naa Pita jaa 'mataa chen, wʊn wa ta ba de wʊn don be a bɔɔpıɛ die pɔ. A pɔɔkɔɛ ba jaa ara na jilʊ̃ wʊ kõnõ na ba wile a Pita a fuusı nı a fɔɔr a Dɔɔkas na maal wʊn dɔ̃ɔ chɛnɛ be a ba sɛ̃.

40Pita diin ba jaa a ba yi a be a die pɔ, tı na wʊ gbur dumo sʊɔr Nãaŋmın, na wʊ lıɛb tor a kũu tı 'yɛr, "Tabita ir." A wʊ yuo a nıbie nyɛ a Pita na wʊ ir jĩnɛ.

41Ka a Pita nyɔɔ wʊ a nũu sʊ̃ʊ wʊ a wʊ ir ara, tı pãa bʊɔl a bala na sɔɔ nı a pɔɔkɔɛ ka ba kpɛ wa nyɛ a wʊ ı nı nıbir.

42Ka a yele nyãna yaar a Jopa wʊ jaa ka a nıbɛ yɔɔ jie wa sɔɔ a sı Soro.

43A Pita jɛ̃n be a Jopa bĩlãa a daba kɔ̃ɔ ban bʊɔlɔ Simon na ma nɔ̃nɔ̃ gãma yir.

Tʊ̃mɔ̃ 10

1Be a Sisariya, daba kɔ̃ɔ dɔ̃ɔ be be a ba bʊɔlɔ wʊ Konılıyɔs, wʊ be naa a sojası gbul 'lɔ pɔ a Itali nıbɛ na bʊɔlɔ a sojası kɔbaa nıkpɛ̃ɛ.

2'Lɔ naa wʊ yir dɛ̃me ba jaa puoro naa na ba joro Nãaŋmın dãbĩɛ, na wʊ ma kʊrɔ a nıbɛ bala an wõnõ pɔrɔ, na wʊ mı ma sʊɔrɔ a Nãaŋmın ba gala ɛ.

3Bıbir ĩsʊɔ lɛ a mɔ̃tɔ̃ɔ na wa bal, a wʊ gã jãn jaa chɛchɛ nyɛ a Nãaŋmın malaka a wʊ wa ara a wʊ sɛ̃ tı bʊɔl wʊ, "Konılıyɔs."

4Ka wʊ chaal a lɛ 'yɔ̃ɔ wʊ tı sʊʊr, "Bo lɛ N Soro?" Ka a malaka 'yɛr, "A fʊ puorfʊ nı a kʊfʊ fʊn kʊrɔ a nɔ̃n dɛ̃me don tı pɔɔ a Nãaŋmın ka wʊ tara a fʊ tıɛr.

5Pʊ̃pãanyã, tʊ̃ nıbɛ ka ba chen a Jopa tı tara daba kɔ̃ɔ na di Simon tı ba bʊɔlɔ wʊ Pita a wʊ wa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Wʊ kpɪɛrɛ naa a daba na nɔ̃nɔ̃ gãma mɪ na di a Simon yir, ka a wʊ yir gbʊr a man kpɛ̃ɛ gogoro.”

7A malaka na wa chen baar, Konɪlɪyɔs bʊɔl naa a wʊ tʊ̃tʊ̃nbɔ ayi nɪ a soja ĩsʊɔ mɪ na puoro na ma sʊ̃nɔ̃ wʊ.

8Wʊ man a lɛ jaa na ɪ tɪ tʊ̃ ba a Jopa.

9A wɛr na wa chaar mɔ̃tɔ̃tuo sʊ̃ɔ, ka ba be a sɔr pɔ chiine tɪ gbʊrɔ a tɛ̃e, a Pita mɪ don a gar ju Nãaŋmɪn sʊɔrfʊ jie.

10Ka a kɔ̃ kpɛ wʊ a wʊ bʊɔrɔ bʊ̃kɔ̃ɔ na di, ban chɛnɛ maala a bʊ̃diir ka a dedee kpɛ wʊ.

11A wʊ nyɛ saaju na yuo a wʊ nyɛ bʊ̃kɔ̃ɔ fɪka fɔkpɛ̃ɛ na gbʊ̃ jiir anaar ka wʊ suro wa gbʊrɔ a tɛ̃e.

12Ka a dʊ̃gbɛɛ anaar a jaa bʊrɔ be be nɪ a tɛ̃e bʊ̃vʊʊrsɪ nɪ a lubilɔɔrsɪ a jaa.

13Be lɛ a kɔkɔr pãa 'yɛr kʊ wʊ, "Pita, ir kʊ 'wɔb.”

14Tɪchɛ ka a Pita 'yɛr, "Sɪrɛ jaa, kai. N Soro, n ba 'wɔb a dʊ̃dɛbɛ anyãna nɪ a dʊ̃chiirsɪ anyãna ĩsʊɔ jaa ɛ.”

15Ka a kɔkɔr lɛ 'yɛr go, "Ta bʊɔl bon jaa bʊ̃dɛɛr 'lɔ a Nãaŋmɪn na maal a wʊ ɪ bʊ̃sʊ̃ ɛ.”

16Gbɛɛ ata lɛ a ɪ, tɪchɛ ka a fɔbaa lɛ jaa a lɛ nɛ don a saaju ajienaa.

17Lɛ a Pita na chɛnɛ pɛrɛ a nyɛfʊ nyã par, ka a dɔɔr bala a Konɪlɪyɔs na tʊ̃ mɪ nyɛn a Simon yir na ba ara a dɔ̃dɔr nɛɛ.

18Ba bʊɔl sʊʊr, "Daba na di Simon tɪ ba bʊɔlɔ wʊ Pita ka lɛ wʊ kpɪɛrɛ ɔ?”

19Lɛ a Pita na chɛnɛ tɪɛrɛ a nyɛfʊ nyãna ka a Nãaŋmɪn Sɪɛ 'yɛr kʊ wʊ, "Simon, dɔɔr ata lɛ bʊɔrɔ fʊ sʊrɔ.

20Ir suu a ba sɛ̃, taa ɪrɛ wa baala fʊn na lɔ̃ɔ chiin ba ɛ, maa lɛ tʊ̃ ba.”

21Ka a Pita ir suu tɪ nyɛ a nɪbɛ na wʊ 'yɛr, "Maa lɛ ɪ a nɪrɛ yɪn bʊɔrɔ, bãa 'yɔ̃ɔ yɪ wa?”

22A ba 'yɛr, "Konɪlɪyɔs na ɪ a sojasɪ nɪkpɛ̃ɛ sɛ̃ lɛ sɪ yi. A wʊ yele tor naa ka wʊ ɪ nɪrɛ na joro Nãaŋmɪn dãbĩɛ ka a Juu nɪbɛ ba jaa 'yɔ̃ɔnɔ̃ wʊ. A Nãaŋmɪn malaka wa 'yɛr kʊ wʊ ɪka wʊ bʊɔl fʊ a fʊ wa be a wʊ yir a wʊ wõ lɛ jaa fʊn na man.”

23A Pita pãa tara ba kpɛ̃n tɪ gaal. Ka a wɛr chaar, a bala nɪ a Pita nɪ a pupuorbiir bamɪne na yi a Jopa pʊɔ ba a ba 'mataa chen.

24Ba chen ka a wɛr tɪ chaar a ba ta a Sisariya, ka a ɪ a Konɪlɪyɔs mɪ chɛlɛ ba naa na wʊ bʊɔl a wʊ yir dɛ̃me nɪ a wʊ barmɪne ba jaa lɔ̃ɔ taa a ba jɛ̃ gu.

25Lɛ a Pita na ta kpɪɛrɛ a Konɪlɪyɔs yir wʊ ir tuor a Pita gbur dumo a wʊ niem na wʊ puor wʊ nɪ 'yɔ̃ɔfʊ.

26Tɪchɛ ka a Pita nyɔɔ wʊ a wʊ ir, ka wʊ 'yɛr, "Ara, a maa mɪ nɪsaal lɛ n mɪ ɪ.”

27Wʊ 'yɛr wʊ naa lɛ tɪ kpɛ a die pɔ tɪ nyɛ nɪyɔɔ na duo.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28A wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yɪn mĩɛ bɔ̃ɔn naa an ba tara sɔr ɪka a sɪn Juu nɪbɛ ba lɔ̃ɔnɔ̃ nɪ a yɪn bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ. Tɪchɛ Nãaŋmɪn wiil ma naa ɪka n taa bʊɔl nɪrɛ jaa nɪdɛɛr ɛ, bɪɪ nɪsɔ̃ɔ naa ɛ.

29Ala lɛ so yɪn wa bʊɔl ma n ba baala ɛ, bɪɪ 'yɛr ɪka n kʊ̃ wa ɛ, bo 'yɔ̃ɔ lɛ yɪ bʊɔl ma?”

30Ka a Konɪlɪyɔs 'yɛr, "Ber anaar nɪ dɪna ɪn be a die pɔ sʊɔrɔ Nãaŋmɪn a mɔ̃tɔ̃ɔ na bal baar. Ajienaa lɛ ka a ɪ daba na su fuu ka wʊ nyɪlɛ wa ara a n sɛ̃,

31tɪ na wʊ bʊɔl ma, 'Konɪlɪyɔs, Nãaŋmɪn wõn a fʊ sʊɔrfʊ na wʊ tɪɛr a fʊ kʊfʊ fʊn kʊrɔ a nɔ̃n dẽme.

32Tʊ̃ nɪrɛ a wʊ chen a Jopa tɪ bʊɔl Simon ban lɛ bʊɔlɔ Pita, wʊ be naa a daba ban bʊɔlɔ a Simon na nɔ̃nɔ̃ gãma ka a yir gbʊr man gogoro.’

33Ala lɛ so ka n mɪ tʊ̃ a fɔɔ a lɛ nɛ bʊɔl fʊ, a fʊ mɪ pɛl pʊɔ tɪ wa. Pʊ̃pãanyã, Nãaŋmɪn niem lɛ sɪ jaa jĩnɛ tɪ na chɛl bon jaa a sɪ Soro na tʊ̃n fʊ ɪka fʊ wa 'yɛr kʊ sɪ.”

34Ka a Pita pãa piel na wʊ 'yɛrɛ, "Pʊ̃pãanyã n pãa bɔ̃ɔn naa ɪka Nãaŋmɪn ba ooro ɛ.

35Tɪchɛ wʊ ma den nɪbʊrɔ ba jaa na joro wʊ dãbĩɛ tɪ maal a lɛ na tor.

36A 'yɛr nʊ̃ɔ nyã lɛ a Nãaŋmɪn tɪr kʊ a Isɪral nɪbɛ nɪ a nyã'maar 'yɛr na tu a Yesu Kɪrɪsɪto na ɪ a bon jaa Soro sɛ̃.

37Yɪ bɔ̃ɔn naa ala na ɪ a Judiya paal wʊ jaa na piel a Galilee a lɛ a Jɔɔn na wa mʊɔl a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ sofʊ 'yɛr baar.

38Lɛ a Nãaŋmɪn na ir a Yesu na yi Najaretɪ na wʊ de a wʊ Sɪɛ nɪ a wʊ kpɛ̃ɔ kʊ wʊ. Wʊ yɔn a ka wʊ jaa jilʊ̃ na wʊ maala vɪla sãana nɪ baalsɪ nɪ a bala jaa a dɛɛr sʊɔ na tara, bojũu Nãaŋmɪn ben a wʊ sɛ̃.

39"Sɪn lɛ nyɛn nɪbir, a ala a jaa wʊn tʊ̃ a Juu nɪbɛ tẽn pɔ, nɪ a Jerusalɛm. Ba nyɔɔ wʊn kpa yɔɔl a daa ju ka wʊ kpi.

40Tɪchɛ Nãaŋmɪn sĩɪ wʊ naa a kũu pɔ, a ber ata daar a wʊ ir ɪ vʊr na wʊ vɛ̃ a ba nyɛ wʊ.

41Nɪbɛ ba jaa ba lɛ nyɛ wʊ ɛ, tɪchɛ a sɪn na ɪ a dãasɪɛ dẽme a Nãaŋmɪn na de nie ir, sɪn nɪ 'lɔ 'mantaa di tɪ nyũ wʊn wa ir a kũu pɔ baar.

42'Lɔ lɛ kpãkpãan sɪ ɪka sɪ mʊɔl 'yɛr kʊ a nɪbɛ ɪka 'lɔ lɛ a Nãaŋmɪn ir ka wʊ ɪ a vʊɛ nɪ a kpĩisɪ 'yɛr tɔɔrɔ.

43'Lɔ lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ ba jaa 'yɛr a wʊ 'yɛr ɪka, nɪrɛ jaa wa sɔɔ de wʊ, wʊn nyɛn yelbier vɛ̃ kʊfʊ tu a wʊ yuor pɔ.”

44Lɛ a Pita na chɛnɛ 'yɛrɛ a anyãna, ka a Nãaŋmɪn Sɪɛ wa kpɛ a bala jaa na wõnõ a 'yɛr nyãna.

45Ka a Juu nɪbɛ bala na sɔɔ de na tu a Pita wa, nɛɛ 'maa ba naa a lɛ ban nyɛ a Nãaŋmɪn na pʊr a wʊ Sɪɛ 'yɔ̃ɔ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

46A ba wõ ban 'yɛrɛ kɔkɔyor na ba pɛɛrɛ nɪ a Nãaŋmɪn. Ka a Pita pãa 'yɛr,

47"Nɪrɛ na tʋ̃ɔ ŋmaa a nɪbɛ banyãna sɔr ka ba ta so a Nãaŋmɪn kʋ̃ɔ ɛ? Ba mɪ nyɛn a Nãaŋmɪn Sɪɛ nɪtãa a sɪn."

48Wʋ 'yõɔ ba naa ka ba so a Nãaŋmɪn kʋ̃ɔ nɪ Yesu Kɪrɪsɪto yuor, a ba pãa sʋɔr a Pita ka wʋ be a ba sɛ̃ bĩlãa.

Tʋ̃mɔ̃ 11

1A nɪtʋ̃nsɪ nɪ a yɛɛr na be a Judiya wõ naa ɪka a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, mɪ sɔɔn a Nãaŋmɪn 'yɛr.

2Lɛ a Pita na wa lɪɛb chen a Jerusalɛm a bala na ŋmaa a yʋɔr tɪ sɔɔl mii 'yõɔ wʋ 'yɛrɛ,

3"Fʋ ben chen a bala na ba ŋmaa a yʋɔr yir tɪ lõɔ din ba wɛ?"

4Ka a Pita pãa piel mana a lɛ jaa na ɪ na wʋ kʋ ba,

5"N ben a Jopa tẽe pɔ naa sʋɔrɔ Nãaŋmɪn ka a wa ɪ ma jaa de dee, ka n nyɛ nyɛfʋ kõɔ. N nyɛn bʋ̃kõɔ fɪka fɔkpẽɛ ban tur bar ka wʋ yi saaju suu na wʋ gbũ jiir anaar ka wʋ suu wa ara a be ɪn be.

6Be lɛ n muul kaa naa nyɛ dʋ̃gbɛɛ anaar jaa bʋrɔ na be ka a wɛr pɔ, mɔdʋ̃n, bʋ̃vʋʋrsɪ lõɔn a lubil.

7Ka n wõ kɔkɔr na 'yɛr, 'Pita ir na fʋ kʋ 'wɔb.'

8Ka n haa 'yɛr, 'Kai, n Soro bon jaa na ɪ dɛɛr na ba vɪɛlɛ ɛ, ba kpɛ n nɛɛ pɔ jaa ɛ.'

9Ka a kɔkɔr lɛ 'yɛr yi a saaju go, 'Ta bʋɔl bon jaa Nãaŋmɪn na maal a wʋ vɪɛlɛ bʋ̃dɛɛr ɛ.'

10A anyãna ɪ naa nɪtõnõ gbɛɛ ata tɪ lɛ tɔɔ a jaa don be a saaju go.

11"Ajienaa, ka a ɪ a nɪbɛ ata ban tʋ̃ a n sɛ̃ na yi Sisariya mɪ tãn a yir 'lɔ pɔ ɪn kpɪɛrɛ dõdɔr nɛɛ.

12Ka a Nãaŋmɪn Sɪɛ 'yɛr kʋ ma ka n tu ba chen naa taa baala ɛ. Maa nɪ a yɛɛr ayʋɔb banyãna lɛ 'mataa chen na sɪ tɪ kpɛ a daba yir.

13A wʋ man kʋ sɪ a lɛ a malaka na wa a wʋ yir wa 'yɛr, 'Tʋ̃ nɪbɛ a Jopa ka ba tɪ bʋɔl daba na di Simon ban lɛ bʋɔlɔ Pita.

14'Lɔ lɛ na waan 'yɛr wa 'yɛr kʋ fʋ ka a fʋ̃ʋ nɪ a fʋ yir dẽme ba jaa tu a 'yɛr 'lɔ pɔ nyɛ faafʋ.'

15Ala lɛ ka n piel a 'yɛr naa 'yɛrɛ, ka a Nãaŋmɪn Sɪɛ wa a ba sɛ̃ a lɛ wʋn dõɔ wa a sɪ sɛ̃ a pielfʋ.

16Ka n pãa tɪɛrtɔ a lɛ a sɪ Soro na dõɔ 'yɛr, 'Jɔɔn den kʋ̃ɔ son, tɪchɛ yɪn 'lɔ Nãaŋmɪn na den a wʋ Sɪɛ son yɪ.'

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Ala ɪ Nãaŋmɪn lɛ kʊ ba, a kʊfʊ bʊ̃'yen 'lɔ̃nɔ̃ wʊn dɔ̃ɔ kʊ sɪ a sɔ̃ɔ 'lɔ sɪn sɔɔ de a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto, maa mɪ nɪ ana, na ŋmaa Nãaŋmɪn sɔr?”

18Ban wõ a anyãna, baa lɛ haa nɛɛ ɛ, tɪ pɛɛrɛ Nãaŋmɪn 'yɛrɛ, "Nãaŋmɪn pãa yuon sɔr kʊ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, ka ban lɪɛb a ba tɪɛr nyɛ nyɛvʊr.”

19A sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃ ban kʊ a Sɪteven ka a pupuorbo bamɪne yɛ̃yɛl tɪ yi Fonisiya, Sipurusɪ nɪ Antiok, na ba mana a 'yɛr kʊrɔ a Juu nɪbɛ tɛɛ.

20Ka a pupuorbo bamɪne na yi a Sipurusɪ nɪ a Sirenɪ, chen a Antiok na ba mɪ tɪ piel 'yɛrɛ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto 'yɛr nʊ̃ɔ nyã kʊrɔ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ.

21A sɪ Soro nũu dɔ̃ɔ pʊɔ ba ka a nɪyɔɔ dɔ̃ɔ sɔɔ de na ba lɪɛb turo a sɪ Soro.

22Ka a 'yɛr nyã lo a pupuorbo na be a Jerusalɛm toor pɔ, a ba ir Banabasɪ tʊ̃ a be Antiok.

23Wʊn tɪ ta nyɛ a lɛ Nãaŋmɪn na wĩɛ ba, nʊ̃ɔ kpɛ wʊ naa ka wʊ 'yɔ̃ɔ ba ĩkpɛ̃ɔ tɪ 'yɛr, ka ba ara nɪ yelmĩɛ nɪ a ba nyãa wʊ jaa kʊ a sɪ Soro.

24Banabasɪ mɪ dɔ̃ɔ ɪ nɪsʊ̃ na sɛɛn a Nãaŋmɪn Sɪɛ na wʊ tara sɔɔfʊ na wʊ mɪ tɔɔ nɪyɔɔ waan a ba wa turo a sɪ Soro.

25Ala puor lɛ ka a Banabasɪ pãa yɪ a be tu Tasusɪ tɪ bʊɔrɔ a Sɔɔl.

26Wʊn tɪ nyɛ wʊ, ba lɪɛb wa Antiok na ba be be yuon gbul, ka a Banabasɪ naa Sɔɔl wile a nɪyɔɔ bala. Be a Antiok lɛ a pupuorbo nyɛ a yuor, "Kɪrɪsɪto turbo.”

27A sɔ̃ɔ nyãna lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ yi be a Jerusalɛm wa Antiok.

28A ba ĩsʊɔ yuor na di Agabus ir ara, ka Nãaŋmɪn Sɪɛ kpɛ wʊ a wʊ 'yɛr, "Kɔ̃kpɛ̃ɛ na lon a Worom wɛr wʊ jaa." A kɔ̃ nyãna wa lo naa a sɔ̃ɔ 'lɔ a Kɪlaudiyus na di a nãa.

29A poturbo banyãna mɔ̃ naa na ba ir bʊ̃kɔ̃ɔ lɛ a ba fɔ̃ɔ na jĩ na ba sʊ̃ʊn a yɛɛr bala na be a Judiya.

30Ban wa ir a kʊfʊ anyãna, Banabasɪ nɪ a Sɔɔl lɛ ba tʊ̃n a ba tɪ kʊ a nɪbɛrɛ.

Tʊ̃mɔ̃ 12

1A sɔ̃ɔ nyãna lɛ a Nãa Hɛrɔd nyɔɔr a pupuorbo bamɪne na wʊn ge.

2Wʊ vɛ̃ naa ka ba ŋmaa Jemesɪ na ɪ a Jɔɔn yɛbɛ ju.

3A Hɛrɔd nyɛn a lɛ ka a pɛl a Juu nɪbɛ pʊɔ, ka wʊ nyɔɔ a Pita mɪ. A anyãna ɪ naa a sɔ̃ɔ 'lɔ ban tara a Paanʊ̃kõo Lɔ̃ɔfʊ.

4Wʊn nyɔɔ a Pita a lɛ, a pɔɔfʊ die pɔ lɛ wʊ tɪ pɔɔ wʊ, tɪ na wʊ 'yɔ̃ɔ sojasɪ jiir anaar ka ba jʊrɔ taa kaara nɪ wʊ. Bojũu wʊ bʊɔrɔ naa ɪka a Gõl Bar Difʊ wʊ po baar tɪchɛ ka wʊ tɔɔr a wʊ 'yɛr ka nɪrɛ jaa nyɛ.

5Lɛ lɛ ba gu a Pita be a pɔɔfʊ die pɔ, tɪchɛ ka a pupuorbiir mʊ̃ɔ nɪbir sʊɔrɔ Nãaŋmɪn kʊrɔ wʊ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6A tĩsɔɔ 'lɔ̃nɔ̃ a wɛr na chaar ka a Hɛrɔd na vɛ̃ ka ba waan a Pita ka wʊ tɔɔr a wʊ 'yɛr, bɔ̃jɔrsɪ ayi lɛ ba 'yɔ̃ɔ a Pita gbɛb sojasɪ ayi ka wʊ be a ba sãlsɔɔ gã guro, ka a sojasɪ bamɪne ara a pɔɔfʊ die dɔ̃dɔr nɛɛ gu.

7Ajienaa lɛ a sɪ Soro malaka wa kpɛ ara a wʊ sɛ̃ be a pɔɔfʊ die pɔ, ka a die wʊ jaa chaar. Ka a malaka ŋme a Pita jaa 'mɛ 'mɛ 'mɛ, sĩɪ wʊ 'yɛr, "Pɔɔ fɔɔ jaa ir," ka a bɔ̃jɔrsɪ for a Pita nũ'yɔ̃ɔ pɔ lo.

8Be lɛ a malaka 'yɛr kʊ a Pita, "Su a fuu nɪ a nafɔbɔ na fʊ 'mɔɔ a fɔbaa vaar na fʊ turo nɪ ma." Ka a Pita ɪ a lɛ a malaka na 'yɛr.

9Pita tu wʊn a lɛ tɪ yin a pɔɔfʊ die pɔ, tɪchɛ nɪbir ba yuo wʊ a wʊ bɔ̃ɔn ɪka a lɛ a malaka na 'yɔ̃ɔ a wʊ maala ɪn sɪrɛ ɛ, wʊ tɪer man tãa jãn lɛ wʊ jãna.

10Ba tɪ yin a dɔ̃dɔr dɔ̃ɔ 'lɔ pɔ, na ba lɛ tɪ yi a dɔ̃dɔr ayi sʊɔ pɔ, tɪ pãa ta a yõo dɔ̃dɔr a kur pãn na pɔɔ. Ban wa ta a wʊ yuo wʊ yõ a ba yi. A malaka tara na a Pita den a sɔr dɛ̃dɛ̃e ĩsʊɔ chiin bĩlãa tɪ bar wʊ tɪ chen ajienaa.

11Ka Pita tɪer pãa yuo a wʊ 'yɛr, "Pʊ̃pãanyã n bɔ̃ɔn naa an ba ɪ baal ɛ, ɪka a Nãaŋmɪn lɛ tʊ̃ a wʊ malaka a wʊ wa 'loo ma faa a Hɛrɔd nũu pɔ, nɪ a lɛ jaa a Juu nɪbɛ na tɪer ɪka ba ge ma."

12A anyãna wʊn wa tɪer yuo, wʊ chen a Mɛɛr na ɪ a Jɔɔn Maakɪ ma yir, be lɛ a pupuorbiir yɔɔ lɔ̃ɔ taa sʊɔrɔ Nãaŋmɪn kʊrɔ wʊ.

13Pita wa kpoor a yõo dɔ̃dɔr pãn, ka a gbãgbaa pɔɔbile ban bʊɔlɔ Woroda chen a pãn yuofʊ jie.

14Wʊn wa wõ ka a ɪ Pita kɔkɔr lɛ ka a nʊ̃ɔ kpɛ wʊ tɪ põn bar, waa yuo a pãn ɛ, tɪ lɪɛb jo kpɛ a die pɔ tɪ 'yɛrɛ, "Pita lɛ be a yõo dɔ̃dɔr nɛɛ!"

15A ba tãn wʊ pĩpĩi bar tɪ 'yɛr kʊ wʊ, "Gelfʊ baal lɛ kpɛ fʊ!" Tɪ wʊ chɛnɛ mʊ̃ɔ nɪbir 'yɛrɛ ɪka sɪrɛ jaa lɛ, ka ba 'yɛr, "A wʊ malaka tɔ̃ɔ lɛ."

16Tɪchɛ ka a Pita chɛnɛ kpooro a pãn, ka ba tɪ yuo nyɛ ka a ɪ 'lɔ lɛ ka a nɛɛ 'maa ba.

17Ka a Pita wɪlwɪl ba a nũu a ba bar gɔ̃n tɪchɛ ka wʊ man a lɛ a sɪ Soro na yin wʊ a pɔɔfʊ die pɔ. Wʊ 'yɛr kʊ ba ɪka ba tɪ 'yɛr kʊ a Jemesɪ nɪ a yɛɛr, na wʊ bar ba tɪ yi chen jiyuo.

18A wɛr na chaar bibio, ka a sojasɪ ɪ chĩcham na ba sʊrɔ taa, "Bo lɛ na tara a Pita?"

19Hɛrɔd vɛ̃n ka ba yɔbɔ wʊ faa na baa nyɛ wʊ ɛ, na wʊ kpãkpãan a sojasɪ mɪ faa tɪ 'yɛr ɪka ba kʊ ba. Ka a Hɛrɔd pãa yi a Judiya na wʊ chen a Sisariya na wʊ tɪ jĩnɛ a be bĩlãa.

20A Hɛrɔd dɔ̃ɔ tara a Tire nɪbɛ nɪ a Sidon nɪbɛ nɪ jɛɛr, ka ba nyɛtaa nɛɛ na wa a nãa 'maalfʊ jie. Blastus na ɪ a nãa gbãgbaa wʊn 'yɔ̃ɔnɔ̃ sɛ̃ lɛ ba tʊ̃ ɪka wʊ 'maal a nãa kʊ ba bojũu a wʊ wɛr pɔ lɛ ba nyɛrɛ a ba bʊ̃diir.

21Bɪbir kɔ̃ɔ, a Nãa Hɛrɔd sun a wʊ nafɔɔr jĩnɛ nɪ a nãa dakɔɔ ju, na wʊn 'yɛr 'yɛr kʊ a nɪbɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Ka a nıbɛ ŋmiere chɛlsı 'yɛrɛ, "Ɔmın kɔkɔr lɛ a nyãna na 'yɛrɛ, nırɛ ba lɛ ɛ.”

23Ajienaa lɛ ka a sı Soro malaka wa 'yɔ̃ɔ wʊ baal bojũu waa de a 'yɔ̃ɔfʊ kʊ a Nãaŋmın ɛ, ka a bufulo 'wɔb a nyaba ŋma ka wʊ kpi.

24Tıchɛ ka a Nãaŋmın 'yɛr chɛnɛ yaara.

25Lɛ a Banabası nı a Sɔɔl na wa tʊ̃ a ba tʊ̃mɔ̃ baar a Jerusalɛm, ba tara naa Jɔɔn Maakı 'mataa chiin.

Tʊ̃mɔ̃ 13

1A Nãaŋmın puorbo bala na be a Antiok, ba tara naa bamıne ka ba 'yɛrɛ a Nãaŋmın 'yɛr ka a bamıne mı ı wiwiilbe, Banabası nı Simeon ban bʊɔlɔ Nısɔɔlaa, Lusiyusı na yi a Sirenı tẽe pɔ, nı Manayen ban dɔ̃ɔ 'mataa guol a Nãa Hɛrɔd, nı a Sɔɔl.

2A lɛ ban gal a kɔ̃ na ba sʊɔrɔ a sı Soro, ka a Nãaŋmın Sıɛ 'yɛr kʊ ba, "Yı ir a Banabası nı a Sɔɔl kʊ ma ka ba tʊ̃ a tʊ̃mɔ̃ 'lɔ 'yɔ̃ɔ ın bʊɔl ba.”

3A lɛ ban gal a kɔ̃ ba di bon jaa ɛ, ba dɔɔl ban a nuur sʊɔr Nãaŋmın kʊ ba tı bar ba sɔr ka ba chen.

4A nıbɛ ayi banyãna den a sɔr ka a Nãaŋmın de ba nie suun be a Selusiya na ba tı kpɛ a gboro chiine a Sipurusı.

5Lɛ ban tı ta a Salamis, ba mʊɔl a Nãaŋmın 'yɛr a be a Juu nıbɛ lɔ̃ɔfʊ jiir. Ka a Jɔɔn Maakı be a ba sɛ̃ na wʊ sʊ̃nɔ̃ ba.

6Ba yɔn a man dõdol wʊ jaa tı ta Pafos, be lɛ ba tuor a Juu nırɛ jıbʊrɔ ĩsʊɔ na ma ŋmara jirsı ka a wʊ yuor di Bar-Yesu.

7Wʊ dɔ̃ɔ be a Segiyusı Pɔɔlusı na kaara a dõdol na ı yɛ̃ sʊɔ, a tẽkaara nyãna lɛ bʊɔl a Banabası nı a Sɔɔl bʊɔrɔ ıka wʊ wõ a Nãaŋmın 'yɛr.

8Tıchɛ a Eliması na ı a jıbʊrɔ a wʊ yuor par lɛ a lɛ nɛ, ŋmaan a Banabası nı a Sɔɔl sɔr ba bʊɔrɔ ıka a tẽkaara nyãna wʊ sɔɔ a Yesu ɛ.

9Ka a Sɔɔl nyãna ban bʊɔlɔ a Pɔɔl na sɛɛn a Nãaŋmın Sıɛ kaara a Eliması jaa tĩıı tı wa 'yɛr kʊ wʊ.

10"Fʊ ın Satan bie na fʊ ı bʊ̃sʊ̃n a jaa dɔ̃dɔ̃mɔ̃. A fʊ pʊɔ sɛɛn naa bɛlfʊ nı bɛlfʊ 'yɛr bie, fʊ kʊ̃ bar a jir fʊn bʊɔrɔ ıka fʊ sɔ̃ɔn a sı Soro sɔr dẽdẽe bar ɛ?

11Pʊ̃pãanyã a sı Soro na ŋme fʊ naa ka fʊ jɔ̃ɔ tı tãn sɔ̃ɔ kɔ̃ɔ, fʊ kʊ̃ lɛ tʊ̃ɔ nyɛ mɔ̃tɔ̃ɔ chãa ɛ." Ajienaa lɛ a Eliması nıbie de, ka a libe pɔɔ wʊ, ka wʊ bɔɔlɔ bʊɔrɔ nırɛ na nyɔɔ wʊ nũu.

12A lɛ a tẽkaara na nyɛ a lɛ na ı, wʊ sɔɔn de, bojũu nɛɛ 'maa wʊ naa a lɛ ban wile a sı Soro yele.

13Pɔɔl nı a wʊ taaba kpɛ̃n a gboro yi a Pafos chen be a Perga na be a Pamfiliya be lɛ a Jɔɔn Maakı tı bar ba tı lıɛb chen a Jerusalɛm.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14Ka ba yi a Perga chen Antiok na gbʊr a Pisidiya, a Pɛ̃nfʊ Bɪbir daar ba kpɛ̃n a lɔ̃ɔfʊ jie na ba tɪ jɩ̃nɛ.

15Ban wa kar a Mosesɪ Nɛɛ nɪ a ala a Nãaŋmɪn 'Yɛ'yɛrbɛ na sɛb baar, a lɔ̃ɔfʊ jie nɪbɛrɛ sʊʊr naa Pɔɔl nɪ a wʊ taaba, "Yɛɛr, yɪn tara 'yɛr na sʊ̃ʊn a nɪbɛ sɪ kʊ yɪn sɔr, yɪ 'yɛr."

16Ka a Pɔɔl vaa ir wɪlwɪl ba a nũu tɪ 'yɛrɛ, "Isɪral nɪbɛ woɪ, nɪ a yɪn na ba ɪ a Isɪral nɪbɛ ɛ, na puoro a Nãaŋmɪn, yɪ chɛlɛ a lɛ ɪn 'yɛrɛ.

17A Nãaŋmɪn nyã a sɪn Isɪral nɪbɛ na puoro lɛ dɔ̃ɔ chɛl ir a sɪ sãakpãmɪne na wʊ vɛ̃ ka ba dɔɔ paal be a Ijipitɪ pɔ. Kpɛ̃ɔ lɛ wʊ de faan ba yin a paal 'lɔ pɔ,

18na wʊ bɔ̃ɔ tara ba be a mɔgɔ̃ɔ pɔ yuom lɪjaayi (40).

19Paal bʊrsɪ ayopõi lɛ a Nãaŋmɪn dii bar be a Kanaan tɪ de a wɛr 'lɔ kʊ a wʊ nɪbɛ ka a ɪ ba sofʊ.

20"A anyãna a jaa lɔ̃ɔn taa ɪ yuom kɔɔr anaar dɔɔl lɪjaayi nɪ pie (450). A anyã puor, Nãaŋmɪn kʊ ban 'yɛr tɔɔrbɔ tɪ tãn a Samuwɛl na ɪ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ sɔ̃ɔ.

21Be lɛ ka a nɪbɛ pãa wa sʊɔr Samuwɛl a wʊ bɔ nãa kʊ ba, ka Nãaŋmɪn de a Sɔɔl na ɪ a Kɪsɪ bidaba kʊ ba na ɪ a Benjamin bal nɪrɛ a wʊ ɪ a ba nãa yuom lɪjaayi (40).

22Wʊn wa ir a Sɔɔl bar, wʊ den a David ka wʊ ɪ a ba nãa. Nãaŋmɪn 'yɛr naa, 'N nyɛn a David na ɪ a Jesɪ bidaba ka a n ɩ̃gãn 'maa, wʊn maal yele a jaa ɪn bʊɔrɔ ɪka wʊ ɪ.'

23"A Nãa David nyãna bal par pɔ lɛ a Nãaŋmɪn ir a Fafaara Yesu kʊ a Isɪral nɪbɛ nɪtãa lɛ wʊn dɔ̃ɔ tɪr a nɛɛ.

24Sɛrɛ tɪchɛ ka a Yesu wa, Jɔɔn mʊɔlɔ naa a tɪɛr lɪɛbfʊ 'yɛr na wʊ suoro a Isɪral nɪbɛ ba jaa a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ.

25Lɛ a Jɔɔn na wa baaraa a wʊ tʊ̃mɔ̃, wʊ 'yɛr kʊ ba, 'An lɛ yɪ tɪɛr ɪka n ɪ naa? N ba ɪ a 'lɔ yɪn tɪɛr ɛ, tɪchɛ wʊ ben a n puor waara, n ba sɛɛ ɪka n for a wʊ nafɔbɔ ɛ.'

26"Maa yɛɛr na ɪ Abraham yɔn nɪ a yɪn na joro a Nãaŋmɪn dãbɩ̃ɛ na ɪ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, sɪn 'yɔ̃ɔ lɛ a faafʊ nyãna wa.

27Bojũu, a nɪbɛ na be a Jerusalɛm nɪ a ba nɪbɛrɛ ba chɛl a Yesu ɛ, na ba 'yɔ̃ɔ wʊ 'yɛr ka a lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ na sɛb a ba ma kara a Pɛ̃nfʊ Bɪbir jaa ɪ.

28Ba gban ba dɔ̃ɔ nyɛ yele jaa na wiil ɪka wʊ sɛɛn kũu ɛ, tɪ ba sʊɔr a Pilate ɪka wʊ vɛ̃ ka ba kʊ a Yesu.

29Ban wa maal a lɛ jaa ban sɛb a wʊ yele baar, a wʊ poturbo yɔɔ wʊn a daa ju na ba tɪ ũu a yaa pɔ.

30Tɪchɛ ka a Nãaŋmɪn ir wʊ a kũu pɔ.

31A ber yɔɔ na wa po, a bala wʊn dɔ̃ɔ lɔ̃ɔ yɔn yin a Galilee tɪ tãn a Jerusalɛm, ba nyɛ wʊ naa, bala lɛ ɪ a dãasɪɛ dɛ̃me a pʊ̃pãanyã kʊ a sɪ nɪbɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

32"Sɪn 'yɛrɛ naa a 'yɛr nʋ̃ɔ nyãna kʋrɔ yɪ, a Nãaŋmɪn na dɔ̃ɔ tɪr a nɛɛ kʋ a sɪ sãakpãmɪne.

33Nãaŋmɪn maal kʋ a sɪn na ɪ a yɔn a lɛ wʋn dɔ̃ɔ tɪr a nɛɛ kʋ a sɪ sãakpãmɪne, na wʋ sʋ̃ɪ a Yesu yin a kʋ̃u pɔ. Nɪtãa lɛ an sɛb a Yiel Gãma ayi pɔ, 'Fʋ ɪ naa a maa bie, dɪna n lɪɛb a fʋ sãa.'

34Lɛ a Nãaŋmɪn na sʋ̃ɪ wʋ a kʋ̃u pɔ nɪ nyã, wʋ kʋ̃ lɛ kpi pʋ̃ɔ go ɛ, a 'yɛr nyãna lɛ wʋ 'yɛr, 'ln kʋ yɪ naa a yelsʋ̃n nɪ a sʋ̃ʋfʋ 'lɔ ɪn tɪr a nɛɛ kʋ a David.'

35A jie ĩsʋɔ lɛ 'yɛr ɪka, 'Fʋ kʋ̃ vɛ̃ ka a fʋ Chɛchɛ Sʋɔ kpɛ pʋ̃ɔfʋ jie ɛ.'

36"A Nãa David na wa tʋ̃ lɛ a Nãaŋmɪn na bʋɔrɔ a wʋ sɔ̃ɔ, wʋ kpi naa ka ba ũu wʋ be a wʋ sãamɪne yar par, ka a wʋ ĩgãn pʋ̃ɔ.

37Tɪchɛ a 'lɔ a Nãaŋmɪn na sʋ̃ɪ a kʋ̃u pɔ, ba kpɛ pʋ̃ɔfʋ jie ɛ.

38"A lɛ jʋ̃u n yɛɛr, n bʋɔrɔ naa ɪka yɪ bɔ̃ɔ ka a tu naa a Yesu 'yɔ̃ɔ ka ba mʋɔl yelbier vɛ̃ kʋfʋ kʋ yɪ.

39A tu naa a wʋ 'yɔ̃ɔ ɪka nɪrɛ jaa na sɔɔ de, Nãaŋmɪn na faa wʋn yin a ala a jaa a Mosesɪ Nɛɛ na kʋ̃ naa tʋ̃ɔ faa wʋ ɛ.

40Yɪ bɔ̃ɔnɔ̃ sʋ̃, ka a lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ na dɔ̃ɔ 'yɛr taa wa a yɪ sɛ̃ ɛ.

41'Nyɛ a yɪn na kpɛrɛ, yɪ bʋ̃bʋr na yɪ wɛ, bojʋ̃u ɪn maal yele kɔ̃ɔ a yɪ sɔ̃ɔ yɪn ba be na sɔɔ de ɛ, ala ɪ nɪrɛ ĩsʋɔ gba 'yɛr kʋ yɪ.' "

42Lɛ a Pɔɔl nɪ a Banabasɪ na wa yire a ba lɔ̃ɔfʋ jie, a nɪbɛ lɛ sʋɔr ba naa ɪka ba lɛ wa a Pɛ̃nfʋ Bɪbir Daar wa 'yɛr a 'yɛr nyãna go.

43Lɛ a lɔ̃ɔfʋ dɛ̃me na wa yaar, a Juu nɪbɛ yɔɔ jie nɪ a bala na lɪɛb a Juu nɪbɛ turo naa Pɔɔl nɪ a Banabasɪ na ba bʋrɔ nɪ ba kpãkpãana ba 'yɛrɛ ka ba mʋ̃ɔ nɪbir nɪ a Nãaŋmɪn wĩɛfʋ nyã pɔ.

44A Pɛ̃nfʋ Bɪbir na lɛ wa ta, a tɛ̃dɛ̃me yɔɔ jie tɪ lɔ̃ɔn taa na wõ a sɪ Soro 'yɛr.

45Lɛ a Juu nɪbɛ na nyɛ a nɪyɔɔ ba nyãna, nyuur kpɛ ba naa ka ba tʋrɔ chɪrɛ nɪ lɛ a Pɔɔl na 'yɛrɛ.

46Ka a Pɔɔl nɪ a Banabasɪ ba jo ba dãbĩɛ ɛ, tɪ 'yɛr kʋ ba, "Sɪn 'lɔ, sɪn den nie 'yɛr a Nãaŋmɪn 'yɛr kʋ yɪ. Tɪchɛ yɪn ben tɔr bar na yaa kaa a yɪ mĩɛ ɪka yɪ sɛɛn naa a nyɛvʋr na ba tara baarfʋ ɛ, pʋ̃pãanyã 'lɔ sɪn lɪɛb chen a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ sɛ̃.

47Nɪtɔ̃ lɛ a sɪ Soro kpãkpãan sɪ ɪka sɪ ɪ, 'ln maal fʋ naa ka fʋ ɪ chãa kʋ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, ka fʋn chiin a faafʋ 'yɛr tɪ tãn a tɛ̃e baaraa.' "

48A lɛ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, na wõ a 'yɛr ba pʋɔ pɛl naa ka ba de 'yɔ̃ɔfʋ kʋ a sɪ Soro 'yɛr, ka a bala jaa a Nãaŋmɪn na ir ɪka ba nyɛ a nyɛvʋr na ba tara baarfʋ ɛ, sɔɔ de.

49Ka a sɪ Soro 'yɛr yaar a paal 'lɔ wʋ jaa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

50Tıchɛ ka a Juu nıbɛ dam a pɔbɔ bala na turo a Juu nıbɛ puorfʋ tı ba ı a Juu nıbɛ ɛ, nı a tẽe nıdierbe 'yɔ̃ɔ ka ba dii a Pɔɔl nı a Banabası bar a paal 'lɔ pɔ.

51Ka ba pĩpĩ a ba gbɛɛ tã-uul 'yɔ̃ɔ ba ka a wiil ıka Nãaŋmın na ge ba naa tı na ba chen a Ikoniyum.

52Ka a nʋ̃ɔ kpɛ a poturbo bala ka ba sɛɛn a Nãaŋmın Sıɛ.

Tʋ̃mɔ̃ 14

1Be a Ikoniyum lɛ a Pɔɔl nı a Banabası ma chen a Juu nıbɛ lɔ̃ɔfʋ jie, be lɛ ba man a 'yɛr jaa nɛ nɛ nɛ ka a nıyɔɔ bamıne na ı a Juu nıbɛ nı a bala na ba ı a Juu nıbɛ ɛ, sɔɔ de a 'yɛr.

2Tıchɛ ka a Juu nıbɛ bala na ba sɔɔ de ɛ, dam a bala na ba ı a Juu nıbɛ ɛ, sɔ̃ɔ a ba tıɛr ka baa bara a yɛɛr ɛ.

3Pɔɔl nı a Banabası jɛ̃n a be na ba kor bĩlãa, na ba 'yɛrɛ a sı Soro 'yɛr ba joro dãbĩɛ ɛ, ka a sı Soro mĩɛ wiil ıka a wʋ wĩɛfʋ 'yɛr ın yelmĩɛ na wʋ sʋ̃ʋ ba a ba tʋ̃ɔ tʋ̃ yelwiilsı nı nɛ'maa tʋ̃mɔ̃.

4Ka a tẽdẽme ŋma jiir ayi, a bamıne pʋɔ a Juu nıbɛ, ka a bamıne mı pʋɔ a nıtʋ̃nsı.

5Nɛchırɛ lon a Juu nıbɛ nı a bala na ba ı a Juu nıbɛ ɛ nı a ba nıbɛrɛ chara pɔ, ka ban maal Pɔɔl nı a Banabası dɛɛr lɔb ba nı kʋsıbɛ.

6Tıchɛ a ba bɔ̃ɔn na ba jo chen a tẽn anyãna na be a Likoniya paal pɔ, Lıstıra nı a Debi nı a tẽn ala na jilʋ̃ a be.

7Be lɛ ba chɛnɛ mʋ̃ɔ nıbir na ba mʋɔlɔ a 'yɛr nʋ̃ɔ.

8A be a Lıstıra, dagbɛrɛ kɔ̃ɔ ben be ban lɔ̃ɔ dɔɔn ka waa chen kaa jaa ɛ.

9Wʋ chɛlɛ naa lɛ a Pɔɔl na 'yɛrɛ ka a Pɔɔl kaa wʋ jaa tʋ̃ıı nyɛ na wʋ bɔ̃ɔn wʋn tara sɔɔfʋ na sa.

10A wʋ bʋɔl a daba 'yɛr, "Ir ara naa fʋ gbɛɛ." Ka a daba vaa ir na wʋ piel chiine.

11Lɛ a nıbɛ na wa nyɛ a lɛ a Pɔɔl na ı, ka ba ŋme chɛlma nı a Likoniya kɔkɔr pɔ, "A ŋmımɛ lıɛb nıbɛ suu wa a sı sẽ!”

12Ba bʋɔlɔ naa a Banabası "Jeyusı," na ba bʋɔlɔ a Pɔɔl mı "Hɛmısı," bojũu 'lɔ lɛ dɔ̃ɔ ı a 'yɛ'yɛrɛ.

13Ka a Jeyusı nyã puorfʋ yir na dɔ̃ɔ ara a tẽe kõkoor bɔɔrloro waan nı nadai nı a vapuulsı bojũu 'lɔ nı a nıyɔɔ bala bʋɔrɔ naa ıka ba lo bɔɔr kʋ ba.

14Tıchɛ lɛ a nıtʋ̃nsı, Banabası nı a Pɔɔl na wa wõ a lɛ, ba tɔɔn a ba fuusı chıɛr tı jo kpɛ be a nıyɔɔ bala pɔ tı tãna,

15"Nıbɛ, bãa lɛ yı maala a lɛ? Sın mı ın nıbɛ, nısaalba a yı kaar. Sın waan naa a 'yɛr nʋ̃ɔ nyã wa kʋ yı, na sı 'yɛrɛ yı ıka, yı lıɛb yi a yelpɔrsı anyãna pɔ, tı turo a Nãaŋmın vʋr. 'Lɔ lɛ maal a saaju, nı a tẽe, nı a man kpɛ̃ɛ, nı bon jaa na be be.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16A kõr jaa wʋ dɔ̃ɔ bar ka nɪrɛ jaa turo a wʋ sɔr.

17Tɪchɛ wʋ ma wiil a lɛ wʋn ɪ maal vɪla sʋɔ, na wʋ ma wiil a wʋ maal vɪla vɛ̃ ka a saa yi saaju waara, ka a bʋ̃bʋɔrsɪ sɔ̃ɔ mɪ be be. Wʋ ma kʋ yɪn a bʋ̃diir yɔɔ ka yɪ pʋɔ pɛl.”

18A 'yɛr nyãna gba ban 'yɛr, tɪchɛ a chɛnɛ na ɪ tuo ka ban ŋmaa a nɪbɛ sɔr ka ban bar a bɔɔr lofʋ.

19Ka a Juu nɪbɛ bamɪne na pãa yi a Antiok nɪ a Ikoniyum wa tõn a nɪyɔɔ bala 'yɔ̃ɔ ka ba lɔb a Pɔɔl nɪ kʋsɪbɛ vu yin bar a tẽe kõkoor tɪɛr man tãa wʋ kpi naa.

20Tɪchɛ ka a Nãaŋmɪn puorbo tɪ ŋmaa jilʋ̃ wʋ ara nɪ ka wʋ ir kpɛ a tẽe pɔ. A wɛr na wa chaar ka 'lɔ naa Banabasɪ chen a Debi.

21Be lɛ ba tɪ mʋɔl a 'yɛr nʋ̃ɔ a tẽe 'lɔ pɔ, ka a nɪyɔɔ jaa sɔɔ turo a Yesu. A ba pãa lɪɛb chen a Lɪstɪra, Ikoniyum nɪ a Antiok,

22tɪ mʋlɔ a pupuorbiir 'yɔ̃ɔn ba ĩkpĩɛn ka ba ara nɪ yelmĩɛ a sɔɔfʋ pɔ, na ba 'yɛrɛ, "Dɔɔyɛ yɔɔ pɔ lɛ sɪn tu tɪ kpɛ a Nãaŋmɪn nãalʋ̃ʋ pɔ.”

23Pɔɔl nɪ a Banabasɪ ir nɪdierbe kʋ ba a ba kaara a puorfʋ dẽme ĩsʋɔ jaa. Ba gal kɔ̃ na ba sʋɔr Nãaŋmɪn tɪ de ba 'yɔ̃ɔ a sɪ Soro ban sɔɔ nũu pɔ.

24Ba kpɛ̃n tala a Pisidiya, ba wa ta naa Pamfiliya,

25ban wa mʋɔl a 'yɛr a Perga, ba suun chen be a Ataliya.

26Be a Ataliya lɛ ba yi tɪ kpɛ a gboro chen a Antiok. Be lɛ ba dɔ̃ɔ de ba 'yɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn nũu pɔ ka wʋ sʋ̃ʋ ba, a ba tʋ̃ɔ a tʋ̃mɔ̃ a be tʋ̃ baar.

27Ban tɪ tara jaa lɛ ba bʋɔl a pupuorbiir lɔ̃ɔ taa na ba man a lɛ jaa a Nãaŋmɪn na de ba tʋ̃n nɪ a lɛ mɪ wʋn yuo sɔr kʋ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, ka ba tʋ̃ɔ sɔɔ de.

28Ba jɛ̃n a be kor bĩlãa nɪ a poturbo.

Tʋ̃mɔ̃ 15

1Nɪbɛ bamɪne yin be a Judiya suun wa a Antiok wa wile a yɛɛr 'yɛrɛ, "Yɪn baa sɔɔ ka ba ŋmaa yɪ a yʋɔr nɪtãa lɛ a Mosesɪ na bin ɛ, yɪ kʋ̃ nyɛ faafʋ ɛ.”

2A anyãna vɛ̃ naa ka a Pɔɔl nɪ a Banabasɪ nɪ a nɪbɛ mĩi 'yɔ̃ɔ taa ka a ɪ nɛchɪrɛ. Be lɛ a ba ir Pɔɔl nɪ a Banabasɪ nɪ a pupuorbiir bamɪne 'yɔ̃ɔ ɪka ba chen a Jerusalɛm tɪ nyɛ a nɪtʋ̃nsɪ nɪ a nɪbɛrɛ nɪ a 'yɛr nyãna.

3A pupuorbiir na wa bar ba a sɔr, ba chen tɪ yi a Fonisiya nɪ a Samariya na ba man a lɛ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, na lɪɛb puoro a Nãaŋmɪn. Ka a yɛɛr ba jaa pʋɔ pɛl nɪ a 'yɛr nyã.

4Ban wa ta Jerusalɛm, a pupuorbiir nɪ a nɪtʋ̃nsɪ nɪ a nɪbɛrɛ de ban nuur ayi, ka ba man a lɛ jaa a Nãaŋmɪn na de ba tʋ̃n.

5Ka a pupuorbiir bamɪne na chɛnɛ tara a Farasee wiilfʋ ir ara tɪ 'yɛr, "A nɪyor banyãna, a sɛɛ naa ka ban ŋma a ba yɔɪ na ba tu a lɛ a Mosesɪ na bin.”

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6A nıtũnsı nı a nıbɛrɛ lɔ̃ɔn taa na ban guor a 'yɛr nyãna.

7A lɛ ban mana taa tı ta sɔ̃ɔ, Pita ir 'yɛr kʋ ba, "Yɛɛr, yı bɔ̃ɔ naa ıka sɔ̃ɔ kɔ̃ɔ Nãaŋmın ir man a yı pɔ, ka a bala na ba sı a Juu nıbɛ ɛ, mı na wõ a faafʋ 'yɛr nũɔ 'yɛr yi a n nɛɛ pɔ, na ba sɔɔ de.

8Nãaŋmın na bɔ̃ɔ nırɛ jaa nyãa lɛ wiil ıka wʋ sɔɔn de ba na wʋ kʋ ba a wʋ Sıɛ nıtãa lɛ wʋn kʋ sı.

9Waa maal a sın nı a bala ka sı tɛɛ taa ɛ, wʋ pɛɛn a ba nyãa ban sɔɔ jũu.

10A lɛ jũu, bãa 'yɔ̃ɔ lɛ yı mʋɔrɔ ıka yı bɛɛr Nãaŋmın kaa, na yı tuo a poturbo tuor a sı sãakpãmıne na ba dɔ̃ɔ tũɔ tuo ɛ?

11Kai, sın sɔɔ naa ıka a tu naa a sı Soro Yesu wĩɛfʋ jũu lɛ sı nyɛ faafʋ nıtãa a bala kaar."

12Ka a nıyɔɔ bala na duo ı jaa gbulo, tı chɛlɛ a lɛ a Pɔɔl nı a Banabası na mana a yelfɛrsı nı a nɛ'maa tũmɔ̃ a Nãaŋmın na de ba tũn a bala na ba ı a Juu nıbɛ bala pɔ.

13Ban wa 'yɛr baar ka a Jemesı mı 'yɛr, "Yɛɛr, yı chɛlɛ ka.

14Simon man kʋ sı a lɛ a Nãaŋmın na dɔ̃ɔ tıɛrtɔ a bala na ba ı a Juu nıbɛ ɛ ıka wʋn ir nıbɛ a ba pɔ, kʋ a wʋ mĩɛ.

15Ka a lɛ na dɔ̃ɔ sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ nı a 'yɛr nyã ı yelmĩɛ.

16'A anyã puor, ın lıɛb tı mɛ a Nãa David yir 'lɔ na lo. ln mɛn a 'lɔ na ŋmɛr, naa lɛ maal wʋ.

17Ka a nıbɛ bala na chɛ pãa na yɔ bɔ a Soro nı a bala na ba ı a Juu nıbɛ ɛ na bʋɔlɔ a n yuor, lɛ lɛ a sı Soro 'yɛr na maal a yele anyãna,'

18ka ba bɔ̃ɔn a kõr jaa jaa.

19"Maa 'yɛr nı nyã ıka sı ta vẽ ka a ı tuo kʋ a nıyor banyãna na lıɛrɛ waara a Nãaŋmın sẽ ɛ.

20Tıchɛ yı ı a sı sɛb kʋ ba ıka yaa, ba taa dire tıı bon ɛ, na ba taa sẽnɛ ɛ, dũɔ na var kpi ba taa ɔɔrɔ ɛ, na ba taa ɔɔrɔ jũı ɛ.

21Bojũu, lɛ lɛ a Mosesı bin a nɛɛ ka a Juu nıbɛ ma mʋɔlɔ a 'yɛr nyãna a tẽn a jaa ka ba mı ma kar naa a ba lɔ̃ɔfʋ jiir a Pẽnfʋ Bıbir Daar jaa."

22Ka a nıtũnsı nı a nıbɛrɛ lɔ̃ɔn a pupuorbiir ba jaa pãa kaa ir nıbɛ a ba pɔ, ka ban 'matãan a Pɔɔl nı a Banabası tũ ka ba chen a Antiok. Judas ban bʋɔlɔ Basabası nı Silası lɛ ba ir, a nıbɛ ayi banyãna mı dɔ̃ɔ ı nıbɛrɛ pʋɔ a yɛɛr.

23Bala lɛ ba tũn a gãn nyãna, "A sın nıtũnsı nı a nıbɛrɛ na ı a yı yɛɛr puor naa a yın na ba ı a Juu nıbɛ ɛ, na ı a sı yɛɛr be a Antiok nı a Siriya nı a Sılısıya paal pɔ.

24Sı wõn a bamıne na yi a sı sẽ sın ba kʋ ba sɔr ɛ, tı vuro yı dɔ̃ɔnɔ̃ nı yı 'yɛrɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25Ala lɛ so ka sɪ jaa sɔɔ ir nɪbɛ bamɪne tʋ̃ ka ban wa a yɪ sɛ̃, 'matãan a sɪ barmɪne Pɔɔl nɪ a Banabasɪ,

26a nɪbɛ banyãna lɛ sɔɔ kũu a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto yuor jʋ̃u.

27A lɛ jʋ̃u lɛ sɪ tʋ̃n a Judas nɪ a Silasɪ ka ban tɪ man a ba nɛɛ a lɛ sɪn sɛb.

28A vɪɛlɛ na kʋ a Nãaŋmɪn Sɪɛ nɪ a sɪn mɪ sɛ̃, ka sɪ kʋ̃ lɛ tuo yɪ tuor dɔɔl a anyãna ju ɛ.

29Yɪ taa dire tɪɪ bon ɛ, yɪ taa ɔɔrɔ jʋ̃ɪ ɛ, na yɪ taa ɔɔrɔ dʋ̃ɔ na var kpi nʋ̃n ɛ, bɪɪ sɛ̃nɛ ɛ. Yɪ mɔ̃ na yɪ nyɔɔ yɪ mʋ̃ɛ a yelsɪ anyãna pɔ. Yɪ jɛ̃ vɪla."

30Ban wa bar a Pɔɔl, nɪ a Banabasɪ, nɪ a Judas nɪ a Silasɪ sɔr, ka ba suu chen be a Antiok, be lɛ ba tɪ lɔ̃ɔ taa a bala na puoro ba jaa na ba de a gãn kʋ ba.

31A nɪbɛ na wa kar a gãn a 'yɔ̃ɔ ban ʋ̃kpʋ̃ɛn ka ba pʋɔ pɛl.

32Judas nɪ a Silasɪ mɪ na ɪ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ 'yɛr 'yɛr yɔɔ 'yɔ̃ɔn a yɛɛr ʋ̃kpʋ̃ɛn.

33Ban wa jɛ̃ a be kor bʋ̃lãa, ka a yɛɛr lɛ bar ba sɔr nɪ nyã'maar ka ba lɪɛb chen a bala na tʋ̃ ba sɛ̃.

35Tɪchɛ ka a Pɔɔl nɪ a Banabasɪ jɛ̃ be a Antiok, be lɛ a bala nɪ a ba taaba bamɪne wile tɪ mʋɔlɔ a sɪ Soro 'yɛr.

36A mɪn lɛ wa kor bʋ̃lãa ka a Pɔɔl 'yɛr kʋ a Banabasɪ, "Vɛ̃ ka sɪ lɛ chen tɪ piir a yɛɛr kaa a tɛ̃n ala pɔ sɪn mʋɔl a sɪ Soro 'yɛr na sɪ kaa ŋmɪnɛ lɛ ba irɛ."

37Ka a Banabasɪ bʋɔrɔ ɪka wʋ de a Jɔɔn Maakɪ ka ba 'mataa chen.

38Tɪchɛ ka a Pɔɔl ba tɪɛr ɪka a ba tara sɔr ɛ, bojʋ̃u wʋ dɔ̃ɔ bar ba be a Pamfiliya ba lɛ pɔɔ ba chen a tʋ̃mɔ̃ jie ɛ.

39Be lɛ ba tãn tãn taa na ba ŋma dɛ̃dɛ̃me, ka a Banabasɪ de a Jɔɔn Maakɪ na wʋ kpɛ̃n a gboro chiin be a Sipurusɪ.

40Tɪchɛ ka a Pɔɔl mɪ ir a Silasɪ ka a yɛɛr de ba 'yɔ̃ɔ a sɪ Soro nʋ̃u pɔ, ka wʋn sʋ̃ʋ ba.

41Wʋ tun a Siriya nɪ a Sɪlɪsɪya 'yɔ̃ɔnɔ̃ a bala na puoro ʋ̃kpʋ̃ɛn.

Tʋ̃mɔ̃ 16

1Pɔɔl tɪ chen a Debi na wʋ tɪ po chen a Lɪstɪra, be lɛ wʋ tɪ nyɛ a pupuoro ʋ̃sʋɔ ban bʋɔlɔ Timoti ka a wʋ ma ɪ Juu nɪrɛ na wʋ puoro, tɪchɛ ka a wʋ sãa ba ɪ a Juu nɪrɛ ɛ.

2Ka a yɛɛr na be a Lɪstɪra nɪ a Ikoniyum pʋr a Timoti yovɪla.

3A Pɔɔl bʋɔrɔ ɪka wʋ tara wʋ 'mataa chiine na wʋ ŋmaa wʋ a yʋɔr, bojʋ̃u a Juu nɪbɛ na kpɪɛrɛ a be bɔ̃ɔn naa a Timoti sãa na ba ɪ a Juu nɪrɛ ɛ.

4A lɛ ban lʋɔrɔ a tɛ̃n, lɛ mɪ lɛ ba mana kʋrɔ ba lɛ a nɪtʋ̃nsɪ nɪ a nɪdierbe na be a Jerusalɛm na 'yɛr bin ka nɪbɛ ba turo.

5Ba 'yɔ̃ɔn a pupuorbiir ʋ̃kpʋ̃ɛn ka a nɪbɛ mɪ waara pʋɔrɔ bɪbir jaa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Pɔɔl nɪ a wʊ taaba tun a Fɪrgɪya nɪ a Galatiya paal pɔ, ka a Nãaŋmɪn Sɪɛ ŋmaa ba sɔr a ba taa mʊɔlɔ a 'yɛr a be a Asɪya ɛ.

7Ban wa gbʊr a Misiya wɛr pɔ, ba ta mʊɔrɔ naa ɪka ba chen a Bitiniya tɪchɛ a Nãaŋmɪn Sɪɛ ba kʊ ba sɔr ɛ.

8A ba vɪɛ a Misiya bar tɪ suu chen be a Toroyas.

9A tĩsɔɔ lɛ a Pɔɔl nyɛ jãna pɔ, daba na yi Masedonɪya ara sʊɔrɔ wʊ 'yɛrɛ, "Gɔ̃ɔ wa ka a Masedonɪya wa sʊ̃ʊ sɪ."

10Pɔɔl na nyɛ a nyɛfʊ nyãna, sɪ ir chɔɔr a lɛ nɛ na sɪ chen a Masedonɪya, na sɪ bɔ̃ɔn ɪka Nãaŋmɪn lɛ bʊɔl sɪ a sɪ tɪ mʊɔl a wʊ 'yɛr nʊ̃ɔ kʊ ba.

11A Toroyas sɪn yi tɔ̃ɔ kpɛ a gboro a dẽdẽe a lɛ nɛ chen a Samotɪrasɪ, ka a wɛr na wa chaar, sɪ tãn a Neapolis.

12Be lɛ sɪ yin gbɛɛ chiin a Filipai, Worom dẽme lɛ dɔ̃ɔ kpɪɛrɛ a be na wʊ mɪ ɪ a Masedonɪya jikpẽɛ, be lɛ sɪ jĩnɛ maal ber aŋmɪnɛ jaa.

13A Pẽnfʊ Bɪbir Daar, sɪ yin a tẽe pɔ suu a põn pɔ, be lɛ sɪ tɪɛr ɪka sɪn nyɛn jie ban ma sʊɔrɔ Nãaŋmɪn. Sɪ jĩnɛ naa be na sɪ piel 'yɛrɛ 'yɛr kʊrɔ pɔbɔ na lɔ̃ɔ a be.

14A pɔbɔ banyãna na chɛlɛ ĩsʊɔ yuor din Lidiya na yara fɔjɪr, na wʊ yi a Tayatira tẽe pɔ, wʊ mɪ puoro naa Nãaŋmɪn. A sɪ Soro yuon a wʊ tɪɛr ka wʊ sɔɔ de a lɛ a Pɔɔl na 'yɛr.

15'Lɔ nɪ a wʊ yir dẽme ba jaa na wa so a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ, wʊ bʊɔl sɪ naa a sɪ wa a wʊ yir a wʊ wa 'yɛr, "Ala ɪ yɪ sɔɔ naa ɪka n sɔɔn de a sɪ Soro, sɪrɛ jaa yɪ wa jẽ a n yir." Lɛ lɛ wʊ mʊlɔ sɪ.

16Daar kɔ̃ɔ sɪn lɛ chiine a jie 'lɔ̃nɔ̃ a Nãaŋmɪn sʊɔrfʊ jie, sɪ tuor gbãgbapɔɔbile na tara a sɪdɛɛr na wʊ ma 'yɛrɛ yele na ɪ daar kɔ̃ɔ. A lɛ wʊn 'yɛrɛ na wʊ nyɛrɛ libiyɔɔ kʊrɔ a bala na so wʊ.

17Ka a pɔɔbile nyãna turo a Pɔɔl na wʊ turo sɪ tãna 'yɛrɛ, "A nɪbɛ banyãna ɪ naa a Nãaŋmɪn nyã na be saaju tʊ̃tʊ̃nbɔ na ba wile yɪ a faafʊ sɔr."

18Lɛ lɛ a pɔɔbile mar bɪbir jaa ka a Pɔɔl wa vʊʊr faa tɪ lɪɛb 'yɛr kʊ a sɪɛ 'lɔ na be a pɔɔbile pɔ ɪka, "Yesu Kɪrɪsɪto yuor pɔ, n 'yɛr kʊ fʊ ɪka fʊ wa yi a pɔɔbile pɔ." Ajienaa ka a sɪɛ yi tɪchɛ wʊ bar.

19A pɔɔbile sorbo na wa bɔ̃ɔn ɪka baa lɛ nyɛrɛ tɔ̃nɔ̃ a pɔɔbile sẽ ɛ, ba nyɔɔn a Pɔɔl nɪ a Silasɪ tɔɔ chiin be a daa pɔ a nɪbɛrɛ niem.

20Ba chiin ban tɪ kʊ a 'yɛr tɔɔrbɔ tɪ 'yɛr, "A nɪbɛ banyãna ɪ naa a Juu nɪbɛ na ba wa kpɛ dɔ̃ɔnɔ̃ sɪ a tẽe.

21Ba tara na yelsɪ kɔ̃ɔ an ba tara sɔr kʊ a sɪn Worom nɪbɛ a sɪn sɔɔ bɪɪ maal ɛ."

22Ka a nɪyɔɔ bala ir pʊɔ na baa bara a Pɔɔl nɪ a Silasɪ ɛ, ka a 'yɛr tɔɔrbɔ vẽ ka ba yaar a Pɔɔl nɪ a Silasɪ fuusɪ bar tɪ 'yɔ̃ɔ a ba fɔb ba.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23A lɛ ban wa fɔb ba sɛɛ, ba nyɔɔr ban 'yɔ̃ɔ a pɔɔfʋ die pɔ, tɪ 'yɛr kʋ a 'lɔ na guro a pɔɔfʋ die, a wʋ bɔ̃ɔ kaara ba.

24Wʋn wõ a nɪtɔ̃, wʋ tɪɛ ban 'yɔ̃ɔ a die 'lɔ na be a sãlsɔɔ tɪ lũ a ba gbɛɛ mar daa.

25A tĩsɔɔ bĩʋn lɛ a Pɔɔl nɪ a Silasɪ sʋɔrɔ Nãaŋmʋn, na ba yiele nɪ a Nãaŋmʋn yiel, ka a ba taaba ban lɔ̃ɔ pɔɔn ba chɛlɛ.

26Ajienaa ka a tẽe dam kpɛ̃ɔ jaa, ka a pɔɔfʋ yir par kparaa mɪ dam. Ka a pɔɔfʋ der dɔ̃dɔɪ yuo yuor a jaa, ka nɪrɛ jaa bɔ̃jɔrma ban lũn wʋ for for.

27Ka a 'lɔ na guro a pɔɔfʋ die jɛɔ ir na wʋ nyɛ a lɛ a pɔɔfʋ der dɔ̃dɔɪ na yuor, ka wʋ vʋ̃ɔ sɔɔ ɪka wʋ kʋ̃n wʋ mĩɛ, bojũu wʋ man tãa a pɔɔfʋ dẽme yin jo.

28Tɪchɛ ka a Pɔɔl tãn, "Ta ge fʋ mĩɛ ɛ, sɪ jaa ben ka."

29A wʋ bʋɔl a ba waan fĩtɪn wa kʋ wʋ a wʋ pɔɔ kpɛ̃n be a die pɔ, na wʋ tɪ lo gbur dumo mɪrɛ a Pɔɔl nɪ a Silasɪ niem.

30Tɪ pãa ir tara ba yin tɪ sʋʋr, "Nɪbɛrɛ, ŋmɪnɛ lɛ ɪn ɪrɛ wa nyɛ faafʋ?"

31A ba 'yɛr kʋ wʋ, "Sɔɔ de a sɪ Soro Yesu, fʋ̃ʋ nɪ a fʋ yir dẽme na nyɛn faafʋ."

32Be lɛ ba pãa 'yɛr a sɪ Soro 'yɛr kʋ wʋ nɪ a bala jaa na be a wʋ yir.

33A sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃ lɛ a pɔɔfʋ die guguro de ba yin a tĩsɔɔ 'lɔ̃nɔ̃ na wʋ tɪ pɛɛ a ba natɪɛ tɪchɛ a ba mɪ tɔ̃ɔ so a 'lɔ nɪ a wʋ yir dẽme ba jaa a Nãaŋmʋn kʋ̃ɔ.

34Ka a pɔɔfʋ die guguro tara ba kpɛ̃n a wʋ yir tɪ maal bʋ̃diir kʋ ba, ka nʋ̃ɔ kpɛ a wʋ yir dẽme, bojũu 'lɔ nɪ a wʋ yir dẽme ba jaa sɔɔn de a Nãaŋmʋn.

35Wɛr na wa chaar a 'yɛr tɔɔrbɔ ir a ba tʋ̃tʋ̃nbɔ tʋ̃ na ba 'yɛr kʋ ba, "Yɪ chen tɪ 'yɛr kʋ a 'lɔ na guro a pɔɔfʋ die ɪka, a wʋ yuo a dɔɔr bala bar."

36Ka a pɔɔfʋ die guguro 'yɛr kʋ a Pɔɔl, "A 'yɛr tɔɔrbɔ tʋ̃n ɪka n yuo a fʋ̃ʋ nɪ a Silasɪ bar. A lɛ pʋ̃pãanyã yɪn tʋ̃ɔ chiine, yɪ chiine nɪ nyã'maar."

37Tɪchɛ ka a Pɔɔl 'yɛr kʋ a bala ban tʋ̃, "Chãa pɔ jaa lɛ ba vɛ̃ a ba fɔb sɪ, baa tɔɔr a sɪ 'yɛr ɛ, sɪ gba ɪ naa a Worom dẽme tɪ ba 'yɔ̃ɔ sɪ a pɔɔfʋ die pɔ. Pʋ̃pãanyã a ba lɛ bʋɔrɔ ɪka ba sɔɔl yuo sɪ bar? Bala mĩɛ ba wa yuo sɪ bar."

38A tʋ̃tʋ̃nbɔ na tɪ man a lɛ kʋ a 'yɛr tɔɔrbɔ, ban wa wõ ɪka a Pɔɔl nɪ a Silasɪ ɪ naa Worom dẽme, dãbĩɛ kpɛ ba naa.

39Ka a bala mĩɛ pãa chen tɪ 'maal ba yin a pɔɔfʋ die pɔ, tɪ sʋɔr ba ɪka ba yi a tẽe 'lɔ pɔ.

40Pɔɔl nɪ a Silasɪ na wa yi a pɔɔfʋ die pɔ, ba chen a Lidiya yir, be lɛ ba tɪ tuor a yɛɛr ka ba 'yɔ̃ɔ ba ĩkpĩɛn tɪ pãa yi a be chen.

Tʋ̃mɔ̃ 17

1Ba tun a Amfipolis nɪ Apoloniya na ba wa a Tɛsalonika, be lɛ a Juu nɪbɛ lɔ̃ɔfʋ yir be.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Lɛ a Pɔɔl na ma irɛ lɛ wʊ chen be a lɔ̃ɔfʊ yir, Pɛ̃nfʊsɪ gbɛɛ ata jaa lɛ wʊ kpɛ a be ka a 'lɔ nɪ a bala vɪɛrɛ a Nãaŋmɪn gãma.

3Wʊ mana na wile a lɛ an sɛɛ a Nɪ-iraa na di dɔɔyɛ tɪ na wʊ ir a kũu pɔ ɪ vʊr, "A Yesu nyãna ɪn ben 'yɛrɛ a wʊ 'yɛr, lɛ ɪ a Nɪ-iraa."

4Ka a Juu nɪbɛ bamɪne sɔɔ a lɛ na ba pʊɔ a Pɔɔl nɪ a Silasɪ, 'matãan a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ na dɔ̃ɔ puoro a Nãaŋmɪn lɔ̃ɔn pɔɔ 'yɔ̃ɔnsɪ.

5Tɪchɛ ka a nyuur kpɛ a Juu nɪbɛ, ka ba bɔ a ba taaba nɪbomo be a daa pɔ lɔ̃ɔ taa, na ba piel gɔ̃mɔ̃ be a tẽe pɔ. Ba tɪ sɛɛn a Jason yir bʊɔrɔ a Pɔɔl nɪ a Silasɪ ɪka ba yin chiin ba a nɪyɔɔ bala niem.

6Tɪchɛ ban ba wa tɪ nyɛ ba ɛ, ba nyɔɔn a Jason nɪ a yɛɛr bamɪne chiin a tẽe nɪbɛrɛ niem tɪ tãna 'yɛrɛ. "A dɔɔr banyãna lɛ dɔ̃ɔnɔ̃ a wɛr wʊ jaa, ba wa tãn ka pʊ̃pãanyã

7ka a Jason tuor de ba 'yɔ̃ɔ a wʊ yir. Ba sɔ̃ɔnɔ̃ naa a Nãa Siisa chire na ba 'yɛrɛ ɪka nãa ĩsʊɔ ben be ban bʊɔlɔ Yesu."

8A lɛ a tẽe nɪbɛrɛ nɪ a nɪyɔɔ bala na wõ a 'yɛr nyãna, a dam ba naa.

9A ba pãa 'yɔ̃ɔ a Jason nɪ a yɛɛr bala a ba yab libie tɪ ba bar ba sɔr.

10A lɛ a wɛr na wa tɔ̃ɔ sɔb, ka a yɛɛr bar a Pɔɔl nɪ Silasɪ sɔr ka ba chen be a Beriya. Ban tɪ ta, ba chen be a Juu nɪbɛ lɔ̃ɔfʊ yir.

11A Juu nɪbɛ bala na be a Beriya ɪn chɛchɛlbɛ gar a bala na be a Tɛsalonika, bojũu ba den a 'yɛr nɪ chɪlfʊ na ba vɪɛrɛ a Nãaŋmɪn gãma kaara bɪbir jaa ɪka ba kaa lɛ a Pɔɔl na 'yɛrɛ ɪn yelmĩɛ bɪɪ.

12A Juu nɪbɛ yɔɔ jie sɔɔn de a 'yɛr lɔ̃ɔn a bala na ba ɪ Juu nɪbɛ dɔɔr yɔɔ jie, nɪ a pɔɔ 'yɔ̃ɔnsɪ bamɪne yɔɔ jie.

13A Juu nɪbɛ na be a Tɛsalonika na wa bɔ̃ɔn ɪka a Pɔɔl ben a Beriya mʊɔlɔ a Nãaŋmɪn 'yɛr, ba chen a be tɪ chãgbala a nɪbɛ dɔ̃ɔnɔ̃ nɪ ba.

14Ka a yɛɛr mɪ tɔ̃ɔ 'yɔ̃ɔ a Pɔɔl a man sɔr a wʊ chen, tɪchɛ ka a Silasɪ nɪ a Timoti 'lɔ jɛ̃ be a Beriya.

15A nɪbɛ bala na bɪɛl a Pɔɔl ba tɪ tãn wʊn a Atensɪ, bala lɛ wʊ lɪɛb tʊ̃ ɪka a Silasɪ nɪ a Timoti a ba wa fɔɔ a wʊ sɛ̃.

16A lɛ wʊn chɛnɛ chɛlɛ ba be a Atensɪ, suur wa tɪ kpɛ wʊ naa a lɛ wʊn nyɛ a tẽe na sɛɛn a tɪbɛ.

17Lɛ lɛ 'lɔ nɪ a Juu nɪbɛ nɪ a Greek bala na puoro a Nãaŋmɪn ma mana taa be a ba lɔ̃ɔfʊ yir, nɪ a bala wʊn ma pɔɔ a daa pɔ bɪbir jaa nɪ nɪrɛ jaa wʊn tuor.

18Ka a bɔ̃bɔ̃ɔnbɔ bamɪne na yi a Epikuriya nɪ a Sɪtoyik gbul pɔ piel chɪrɛ nɪ a Pɔɔl. Ka a bamɪne sʊrɔ, "Bo lɛ a dabʊlɔbʊlɔ nyãna ara 'yɛrɛ?" Ka a bamɪne mɪ 'yɛrɛ, "Ŋmɪn sãansɪ kɔ̃ɔ 'yɛr lɛ wʊ 'yɛrɛ." Ba 'yɛrɛ naa nɪtɔ̃ bojũu, Pɔɔl mʊɔlɔ naa a Yesu 'yɛr nʊ̃ɔ nɪ a kũu pɔ irfʊ 'yɛr.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Be lɛ ba pãa bʊɔl wʊ chiin be a lɔ̃ɔfʊ jie a Areyopagusɪ na ba 'yɛr, "Fʊn tʋ̃ɔ wiil sɪ a fʊ wiil paalaa nyãna fʊn wile a sɪ bɔ̃ɔ bɪ?

20'Yɛr sãan lɛ a nyã fʊn waan a sɪ wõnõ na sɪ bʊɔrɔ ɪka sɪ bɔ̃ɔ a par.”

21Atensɪ dẽme ba jaa lɔ̃ɔn a sãanba na kpɪɛrɛ a be, baa tara tʋ̃mɔ̃ lɛ pʊɔ a 'yɛr paalaa ban ma 'yɛrɛ na ba chɛlɛ nɪ yelpaalaa na ɪrɛ.

22Lɛ lɛ a Pɔɔl pãa ir a nɪbɛ na lɔ̃ɔ a Areyopagusɪ na wʊ 'yɛr, "Atensɪ dɔɔr, n nyɛn bɔ̃ɔn yɪn nʋ̃ ŋmɪmɛ puorfʊ.

23Bojũu ɪn yʊɔrɔ kaara a yɪ tɪbɛ jiir, n tɪ nyɛn a bɔɔr lofʊ jie ĩsʊɔ yɪn sɛb 'yɔ̃ɔ, ƊMlN 'LƆ SlN BA BÕƆ Ɛ. A Nãaŋmɪn 'lɔ gba yɪn mĩɛ na puoro tɪ ba bɔ̃ɔ wʊ ɛ, 'lɔ lɛ n waan ɪka n wa mʊɔl kʊ yɪ.

24"A Nãaŋmɪn 'lɔ na maal a wɛr nɪ a bomo a jaa na be a pɔ, 'lɔ lɛ ɪ a saaju nɪ a tẽe jaa Soro, na waa gãna a yie ala a nɪbɛ na mɛn a ba nuur kʊ wʊ ɛ.

25Waa dɪɛl nɪrɛ nũu tʋ̃mɔ̃ ala ɪ wʊ bʊɔrɔ na bon kɔ̃ɔ ɛ, bojũu 'lɔ mĩɛ lɛ kʊ nɪrɛ nyɛvʊr, ka wʊ vʊrɔ nɪ bon jaa.

26Dabʋ̃'yen pɔ lɛ wʊ tu na wʊ maal a nɪbʊrsɪ, ka ba kpɪɛrɛ a wɛr wʊ jaa. A wʊ man a sɔ̃ɔsɪ kʊ ba, nɪ a jiir ala ban na kpɪɛrɛ.

27Nãaŋmɪn maal naa nɪtɔ̃ ka nɪrɛ na tʋ̃ɔ yɔbɔ wʊ, amɪne sẽ ban nyɛ wʊ naa, bojũu waa jãan a sɪ ĩsʊɔ jaa ɛ.

28'Bojũu, a wʊ 'yɔ̃ɔ lɛ sɪ chɛnɛ na sɪ be ka a tẽe pɔ,' na sɪ yʊɔrɔ nɪtãa lɛ a yɪn mĩɛ nɪbɛ bamɪne na dɔ̃ɔ 'yɛr, 'A wʊ bibiir lɛ sɪ ɪ.’

29"Sɪn ɪ a Nãaŋmɪn bibiir jũu, yɪ taa ɪ a sɪ tɪɛr ɪka a Nãaŋmɪn nyã kaara naa fɪka bon nɪrɛ na de wʊ yẽ bɪ bɔ̃ɔfʊ mɛn, sɛlma, bɪ libipɪla, bɪ kʊsɪr kaar ɛ.

30A kõr jaa 'lɔ, Nãaŋmɪn lɪɛb puor 'yɔ̃ɔ a sɪ ba bɔ̃ɔfʊ, tɪchɛ pʋ̃pãanyã 'lɔ, wʊ kpãkpãana na nɪrɛ jaa jie jaa ɪka, ba lɪɛb ba tɪɛr.

31Bojũu wʊ ir bɪbir bin wʊn na de a daba 'lɔ wʊn ir, na wʊ tɔɔr a wɛr 'yɛr nɪ yeltorsɪ pɔ. Wʊ vẽn ka a chaar kʊ nɪrɛ jaa wʊn sĩɪ wʊ a kũu pɔ.”

32Ban wa wõ a kũu pɔ irfʊ 'yɛr, bamɪne lan wuol, tɪchɛ ka bamɪne mɪ 'yɛr, "Sɪn bʊɔrɔ naa ɪka sɪ lɛ wõ a 'yɛr nyã nɪdaar.”

33A lɛ, Pɔɔl bar ba naa a lɔ̃ɔfʊ jie.

34Tɪchɛ ka a nɪbɛ bĩlãa turo a Pɔɔl na ba sɔɔ de a 'yɛr, a ba ĩsʊɔ lɛ Diyonɪsɪs na ɪ a Areyopagusɪ lɔ̃ɔfʊ nɪrɛ, ka a pɔɔ ĩsʊɔ mɪ na pʊɔ yuor di Damarisɪ nɪ bamɪne mɪ na pʊɔ.

Tʋ̃mɔ̃ 18

1A anyã puor, Pɔɔl yin a Atensɪ na wʊ chen be a Korɪntɪ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Be lɛ wʊ tuor a Juu nɪrɛ na di Akuila na wʊ ɪ Pontus bal nɪrɛ, 'lɔ nɪ a wʊ pɔɔ Pɪrɪsɪla na yi a Itali wa a ba kor ɛ, bojũu a Nãa Kɪlaudiyus 'yɛr naa ɪka a Juu nɪrɛ jaa wʊ yi a Worom. Ka a Pɔɔl chen ɪka wʊ piir ba kaa.

3Wʊ tɪ jɛ̃n a be a ba 'mataa tʊ̃nɔ̃ bojũu ba jaa bɔ̃ɔn a gãma tʊ̃mɔ̃.

4A Pɛ̃nfʊ Bɪbir Daar jaa Pɔɔl ma chen a ba lɔ̃ɔfʊ yir ma tɪ 'yɛrɛ a 'yɛr bʊɔrɔ ɪka wʊ lɪɛb a Juu nɪbɛ nɪ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ tɪɛr.

5Lɛ a Silasɪ nɪ a Timoti na wʊ yi a Masedonɪya wa a Korɪntɪ, Pɔɔl den a wʊ sɔ̃ɔ wʊ jaa na wʊ mʊɔlɔ mana kʊrɔ a Juu nɪbɛ ɪka a Yesu lɛ a Nɪ-iraa.

6Tɪchɛ ka Juu nɪbɛ 'yɛrɛ a Pɔɔl kpõkpoor 'yɛr, a wʊ pĩpĩ a fɔbaa 'yɔ̃ɔ ba tɪ 'yɛr kʊ ba, "A yɪ jĩɪ a lɪɛb dɔɔl a yɪ ju, a ba lɛ ɪ maa 'yɛr ɛ, an yi dɪna chiine, n chiine naa a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ jie."

7Pɔɔl yin be a lɔ̃ɔfʊ yir na wʊ gʊɔr a daba ĩsʊɔ na di Titiyusɪ Jusɪtusɪ na ba ɪ a Juu nɪrɛ ɛ na puoro ka a wʊ yir gbʊr a lɔ̃ɔfʊ yir.

8Ka a Kɪrɪsɪpusɪ na ɪ a lɔ̃ɔfʊ yir nɪdiere nɪ a wʊ yir dɛ̃me ba jaa sɔɔ de a sɪ Soro 'yɛr nɪ a Korɪntɪ dɛ̃me yɔɔ na wõ a lɛ wʊn 'yɛr, a ba sɔɔ a wʊ so ba jaa a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ.

9A tĩsɔɔ ĩsʊɔ, a sɪ Soro 'yɛr 'yɛr kʊ a Pɔɔl jãna pɔ ɪka, "Taa joro dãbĩɛ ɛ, mʊ̃ɔ nɪbir mʊɔlɔ a 'yɛr ta pɔɔ nɛɛ ɛ.

10Bojũu, ɪn pʊɔ fʊ naa, nɪrɛ jaa kʊ̃ nyɔɔ fʊ bɪɪ maal fʊ dɛɛr ɛ, bojũu n chɛnɛ na tara nɪyɔɔ a tɛ̃e nyã pɔ."

11Be lɛ a Pɔɔl jɛ̃ a be a Korɪntɪ yuon gbul nɪ bʊ̃ŋmaa na wʊ wile ba a Nãaŋmɪn 'yɛr.

12A sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃ lɛ a Galio ɪ a Akaya nɪkpɛ̃ɛ, ka a Juu nɪbɛ guor taa na ba nyɔɔ a Pɔɔl chiin be a 'yɛr tɔɔrfʊ jie.

13Be lɛ ba tɪ 'yɛr, "A daba nyãna lɛ bʊɔrɔ ɪka wʊ lɪɛb a nɪbɛ tɪɛr ka ba puoro Nãaŋmɪn na ba tu a lɛ a sɪ nɛbinsɪ na 'yɛr ɛ."

14Ka a Pɔɔl haa nɛɛ ɪka wʊ 'yɛr 'yɛr, tɪchɛ ka a Galio 'yɛr kʊ a Juu nɪbɛ, "A yɪn, ala ta ɪ yeldɛɛr bɪɪ yelbier kɔ̃ɔ 'yɔ̃ɔ lɛ, ɪn taa 'maan ĩgãn chɛlɛ.

15Tɪchɛ an ben wa lɔ̃ɔ taa nɪ a yɪ 'yɛr bie nɪ yoe 'matãan a yɪ nɛbinãa yɪn mĩɛ yɪ maal, maa kʊ̃ tʊ̃ɔ a 'yɛr nyãna tɔɔr ɛ."

16Lɛ lɛ wʊ vɛ̃ a ba dii ba bar be a 'yɛr tɔɔrfʊ jie.

17A ba lɪɛb nyɔɔ a Sosetenesɪ na ɪ a lɔ̃ɔfʊ jie nɪkpɛ̃ɛ na ba ŋme be a 'yɛr tɔɔrfʊ yir dɔ̃dɔr nɛɛ, tɪchɛ a Galio baka ba be be ɛ.

18Pɔɔl jɛ̃n be a Korɪntɪ tɛ̃e kor bĩlãa, tɪ pãa bar a yɛɛr na wʊ kpɛ a gboro chiine a Siriya ka a Pɪrɪsɪla nɪ a Akuila pɔɔ wʊ. Sɛrɛ tɪchɛ ka wʊ chen, wʊ vɛ̃n ka ba põ wʊ a ju be a Senkereya, bojũu wʊ dɔ̃ɔ põl 'yɔ̃ɔ a wʊ mĩɛ.

19Ba tãn be a Efesus tɛ̃e pɔ, ka a Pɔɔl bar a Pɪrɪsɪla nɪ a Akuila tɪ na wʊ mĩɛ chen be a lɔ̃ɔfʊ jie ka a 'lɔ naa Juu nɪbɛ tɪ mana taa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20A ba sʊɔr wʊ ka wʊ jĩnɛ a be bĩlãa tɪ waa sɔɔ ɛ.

21Tɪchɛ wʊn wa chiine wʊ tɪr nɛɛ kʊ ba, "Ala ɪ Nãaŋmɪn wa sɔɔ naa, ɪn lɪɛb wa." Be lɛ wʊ kpɛ a gboro yi a be a Efesus tẽe pɔ.

22Wʊn tɪ ta a Sisariya wʊ don be a Jerusalɛm na wʊ tɪ puor a bala na puoro, tɪ pãa suu chen a Antiok.

23Pɔɔl na tɪ jẽ a be a Antiok kor bĩlãa, wʊ pãa yin yʊɔrɔ a Galatiya paal 'lɔ wʊ jaa nɪ a Fɪrgɪya na wʊ 'yɔ̃ɔnɔ̃ a poturbo ĩkpĩɛn.

24Ka a Juu nɪrɛ ĩsʊɔ yuor na di Apolosɪ yin be a Aleksandiriya na wʊ wa a Efesus tẽe pɔ. Wʊ ɪ naa nɪrɛ na jãn na wʊ bɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn gãma tɪ bɔ̃ɔ 'yɛr sʊ̃.

25Apolosɪ nyã dɔ̃ɔ jãn a sɪ Soro sɔr defʊ, na wʊ 'yɛrɛ nɪ nɪbijɪɛ na wʊ wile nɪ Yesu yele ka a tor, tɪchɛ ka a ɪ Jɔɔn Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ sofʊ tɛɛ lɛ wʊ bɔ̃ɔ.

26Wʊ piel na wʊ 'yɛrɛ nɪ nyãa be a Juu nɪbɛ lɔ̃ɔfʊ yir. A Pɪrɪsɪla nɪ a Akuila na wa wõ a wʊ 'yɛr, ba bʊɔl wʊn be a ba yir na ba pãa wiil wʊ a Nãaŋmɪn sɔr jaa dẽ dẽ.

27Apolosɪ wa bʊɔrɔ naa Akaya chenfʊ, ka a yɛɛr 'yɔ̃ɔ wʊ ĩkpɛ̃ɔ tɪ sɛb gãn kʊ a bala na puoro a be a ba de wʊ. Wʊn tɪ ta a be a ɪn sʊ̃ʊfʊ kpɛ̃ɛ kʊ a bala a Nãaŋmɪn wĩɛfʊ na vẽ ka ba sɔɔ de a Yesu.

28Wʊ 'yɛr kpɛ̃ɔ jaa lɔb a Juu nɪbɛ chãa pɔ, na wʊ chɪrɛ ba yuoro nɪ a Nãaŋmɪn gãma wile ba ɪka a Yesu lɛ ɪ a Nɪ-iraa.

Tʊ̃mɔ̃ 19

1Lɛ a Apolosɪ na chɛnɛ be a Korɪntɪ, Pɔɔl den a mɔgɔ̃ɔ sɔr na wʊ tɪ ta a Efesus tẽe pɔ. Be lɛ wʊ nyɛ a poturbo bamɪne,

2na wʊ sʊʊr ba, "A sɔ̃ɔ 'lɔ yɪn sɔɔ de a Yesu, yɪ nyɛn a Nãaŋmɪn Sɪɛ bɪɪ?" Ka ba 'yɛr, "Kai, saa gba wõ ɪka Nãaŋmɪn Sɪɛ ben be ɛ."

3Ka a Pɔɔl sʊʊr ba, "Tɪ kɔ̃buor lɛ yɪ so?" Ka ba 'yɛr, "Jɔɔn kʊ̃ɔ lɛ sɪ so."

4A Pɔɔl 'yɛr kʊ ba, "A bala na lɪɛb a ba tɪɛr lɛ a Jɔɔn so ba Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ, tɪ na wʊ 'yɛr kʊ a nɪbɛ ɪka ba sɔɔ de a 'lɔ na waara a wʊ puor, 'lɔ lɛ ɪ a Yesu."

5A nɪbɛ na wa wõ a anyãna ba sɔɔ naa ka wʊ so ba a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ, nɪ a sɪ Soro Yesu yuor.

6Ka a Pɔɔl dɔɔl ba a wʊ nuur ka Nãaŋmɪn Sɪɛ wa kpɛ ba a ba 'yɛrɛ kɔkɔyor, na ba ma piel 'yɛrɛ lɛ Nãaŋmɪn na wiil ba.

7Ban ɪn dɔɔr pie nɪ ayi.

8Ŋmɛrsɪ ata lɛ wʊ be a be na wʊ ma kpɪɛrɛ a ba lɔ̃ɔfʊ jie na wʊ ma kpɪrkpɪrɛ ba wile ba a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ 'yɛr.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Tıchɛ a bamıne kpɛ̃mɛ naa a ba nyãa na ba tɔr baa sɔɔ ɛ, tı na ba kpɛrɛ a Sɔr. Ka a Pɔɔl bar ba, tı na wʊ ma tara a bala na sɔɔ de, ma kpɛ̃n be a Tiranusı jãnfʊ diyal 'lɔ pɔ, a ba ma tı mana taa.

10Lɛ lɛ wʊ tara tı tãn yuom ayi, ka a Juu nıbɛ nı a bala na ba ı a Juu nıbɛ, bala jaa na be a Asıya paal pɔ wõn a sı Soro 'yɛr.

11Nãaŋmın den a Pɔɔl tʊ̃n nɛ'maa tʊ̃yɔɔ.

12A Pɔɔl fɔbile wʊn ma fıɛlɛ nı nyĩe nı a wʊ pɛ̃pele ala wa sıır baalaa, a baalsı ba jaa ma sa naa, ka a sıdɛbɛ ma yire a nıbɛ pɔ.

13Ka a Juu nıbɛ bamıne mı yi yʊɔrɔ na dii a sıdɛbɛ ka a yi na ba fere de a sı Soro Yesu yuor 'yɛrɛ kʊrɔ a bala na tara a sıdɛbɛ, "A Yesu 'lɔ a Pɔɔl na mʊɔlɔ, a wʊ yuor pɔ lɛ sı 'yɛrɛ kʊrɔ yı, yı wa yi."

14A Juu nıbɛ bɔɔrlo nıkpɛ̃ɛ na di Sekeva dabil ayopõi lɛ dɔ̃ɔ maala a lɛ nɛ.

15Daar kɔ̃ɔ a sıdɛɛr sʊʊr ba naa, "N bɔ̃ɔn Yesu naa bɔ̃ɔ Pɔɔl, tıchɛ a yın mı ba boo yı ı?"

16Ka a daba 'lɔ na tara a sı dɛɛr pãa ɔɔ nyɔɔr ba jaa, na wʊ ŋme ba jaa pırpır tɔɔr a ba bonsı chıɛr ka ba jo yi a die pɔ nı sal'mɔi.

17A Juu nıbɛ nı a bala na ba ı a Juu nıbɛ, na kpıɛrɛ a be Efesus tɛ̃e pɔ, ba jaa bɔ̃ɔn naa a yele nyãna, ka dãbĩɛ kpɛ ba a baa lɛ tara a sı Soro Yesu yuor dĩɛnɛ nı ɛ.

18Ka a nıyɔɔ bala na sɔɔ de, yi chãa pɔ, na ba 'yɛrɛ a ba maal dɛbɛ.

19A jıbʊʊrbɔ bala mı na sɔɔ, waan naa a ba jıbʊʊrgãma wa chʊm a nıbɛ ba jaa niem, ban wa sɔr a gãma ala ban chʊm libie ka a ı libipıla turo ayi dɔɔl lıjaayi nı pie (50,000).

20A sɔr nyãna lɛ a sı Soro 'yɛr yaar de jie wʊ jaa nı kpɛ̃ɔ.

21A anyãna a jaa na wa ı, Pɔɔl ŋmen nyãa ıka wʊn chen a Jerusalɛm na wʊn tu a Masedonıya nı Akaya, "Maa wa ta a be baar, ın chen a Worom mı."

22Wʊ tʊ̃ naa a nıbɛ ayi a bala na sʊ̃nɔ̃ wʊ Timoti nı Erastus ka ba chen a Masedonıya, tıchɛ ka a 'lɔ jĩnɛ be a Asıya paal pɔ kor bĩlãa.

23A sɔ̃ɔ nyãna lɛ a damfʊ ir a Sɔr tʊfʊ 'yɔ̃ɔ.

24Sãa kuro kɔ̃ɔ yuor na di Demetirus, wʊ ma den a kpãna na wʊ kur a Atemisı puorfʊ yirbil ka a bala na ı a tʊ̃tʊ̃nbɔ nyɛrɛ libie.

25A Demetirus bʊɔl a wʊ tʊ̃tʊ̃nbɔ ba jaa lɔ̃ɔ taa nı a bala jaa mı na bɔ̃ɔ a maalfʊ na wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yɛɛr, yı bɔ̃ɔn naa tɔ̃nɔ̃ sın nyɛrɛ a tʊ̃mɔ̃ nyã pɔ.

26Yın mĩɛ nyɛ naa na yı wõ a lɛ a Pɔɔl nyãna na 'yɛrɛ na wʊ lıɛrɛ a nıyɔɔ tıɛrsı a ka Efesus tɛ̃e pɔ, nı a Asıya wɛr wʊ jaa. Wʊ 'yɛr naa ıka a ŋmımɛ ala ban maal nuur ba ı ŋmımɛ ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

27A ba ɪ a sɪ yara na lo tɛɛ lɛ ɛ, tɪchɛ ba kʊ̃ lɛ 'yɔ̃ɔnɔ̃ a Atemisɪ puorfʊ yir kpɛ̃ɛ go ɛ. Ka
a Asɪya nɪ a wɛr wʊ jaa kʊ̃ lɛ puoro a ŋmɪn pɔɔ nyã go ɛ.”

28Ban wõ lɛ a Demetirus na 'yɛr, ka a suur nyɔɔ ba a ba tãna 'yɛrɛ, "A sɪn Efesus ŋmɪn
Atemisɪ bɛrma naa.”

29Ajienaa lɛ a tẽe wʊ jaa pɔɔn gɔ̃mɔ̃, ka a nɪbɛ nyɔɔ a Gayus nɪ Aristakus, Pɔɔl
tʊ̃tʊ̃taaba lɛ a ba 'mataa yi a Masedonɪya na ba ŋmʊr ba a lɛ chiin a jie 'lɔ a tẽe nɪbɛ na
ma lɔ̃ɔ dĩɛnɛ.

30Ka a Pɔɔl mɪ ta bʊɔrɔ ɪka wʊ daa yi a be a nɪyɔɔ bala pɔ, tɪchɛ ka a poturbo ba sɔɔ ɛ.

31A nɪbɛrɛ bamɪne gba na yi a paal 'lɔ pɔ na ɪ a Pɔɔl barmɪne, tʊ̃n nɪbɛ ka ba sʊɔr wʊ
ɪka wʊ taa ɪrɛ wa yire be a dĩɛn jie ɛ.

32Burbur kpɛ̃n a nɪyɔɔ bala na duo a be, ka bamɪne 'yɛrɛ turo nɪ ka sɛn, ka bamɪne mɪ
'yɛrɛ turo nɪ jĩ yuo, ka bamɪne mɪ gba ba bɔ̃ɔ bo 'yɔ̃ɔ ban be be ɛ.

33Ka a Juu nɪbɛ daa Aleksanda 'yɔ̃ɔ be a niem, ka a nɪyɔɔ bala tãna mana wʊ lɛ wʊn na
'yɛr. Wʊ wɪlwɪl ban nuur ɪka, ba bar gɔ̃n tɪ wʊ 'yɛr a ba kaa.

34Tɪchɛ ban wa bɔ̃ɔn ɪka Juu nɪrɛ lɛ wʊ ɪ, ba jaa ŋmen chɛl bʊ̃'yen lɛ̃ɛɛ tɪ na ba 'yɛrɛ,
"A sɪn Efesus ŋmɪn Atemisɪ bɛrma naa.”

35A tẽe gãn sɛɛrɛ vɛ̃n ka a nɪyɔɔ bala ŋmaa vʊʊr tɪ wʊ 'yɛr kʊ ba, "Efesus dẽme woɪ, a
wɛr wʊ jaa bɔ̃ɔn naa ɪka a Efesus tẽe lɛ kaara a Atemisɪ kpɛ̃ɛ nyã puorfʊ yir a wʊ kʊsɪr
'lɔ na yi a saaju lo.

36A nɪtɔ̃nɔ̃ jũu, nɪrɛ kʊ̃ tʊ̃ɔ chɪur ɛ, yɪ ɪ jaa gbul na yɪ ta pɔɔrɔ yelsɪ ɛ.

37A nɪbɛ banyãna yɪn waan a kana ba ju bon jaa a puorfʊ yir ɛ, bɪɪ 'yɛr 'yɛrdɛɛr jaa 'yɔ̃ɔ
a sɪ ŋmɪn pɔɔ nyã ɛ.

38Ala ɪ a Demetirus nɪ a wʊ tʊ̃tʊ̃nbɔ wa tara nɪrɛ nɪ 'yɛr, a 'yɛr tɔɔrfʊ bɪbie ben be nɪ a
nɪbɛrɛ ban tʊ̃ɔ chen a be tɪ bʊɔl taa.

39Ala ɪ yele kɔ̃ɔ mɪ ben be a yɪ bʊɔrɔ ɪka yɪ 'yɛr, ban tʊ̃ɔ maal a be a nɪyɔɔ ba jaa niem.

40A lɛ an sɪ ben 'yɛr pɔ, a damfʊ nyã na dam a dɪna jũu. A 'yɛr nyãna jũu, saa be jaa na
tʊ̃ɔ wiil a par ɛ, bojũu a ba tara par ɛ.”

41A anyãna wʊn 'yɛr baar tɪ na wʊ wɛl a nɪyɔɔ bala bar.

Tʊ̃mɔ̃ 20

1Lɛ a gɔ̃mɔ̃ na wa baar, Pɔɔl tʊ̃n bʊɔl a poturbo ka ba wa, a wʊ 'yɔ̃ɔ ba ĩkpĩɛn tɪ bar ba
tɪ chen a Masedonɪya.

2Be lɛ wʊ tu a tẽn ala pɔ na wʊ 'yɛr 'yɛr yɔɔ 'yɔ̃ɔn a bala na puoro ĩkpĩɛn na wʊ tɪ tãn a
Greek wɛr pɔ,

3wʊ jɛ̃n a be ŋmɛrsɪ ata. Bojũu a Juu nɪbɛ dɔ̃ɔ guoro taa a wʊ yele, ala lɛ so waa lɛ kpɛ
a gboro chen a Siriya ɛ, tɪ na wʊ lɪɛb tu a Masedonɪya sɔr nɪ gbɛɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Ka a bala na pʊɔ wʊ a ba 'mataa chen lɛ, Sopater a wʊ sãa lɛ Pirihusɪ na yi Beriya, Aristakus nɪ Sekundusɪ mɪ na yi Tɛsalonika, Gayus na yi Debi nɪ Timoti nɪ Tɪchɪkusɪ nɪ a Torofimusɪ na yi a Asɪya paal pɔ.

5A nɪbɛ banyãna lɛ de nie tɪ chɛlɛ sɪ be a Toroyas.

6Tɪchɛ a Paanʊ̃kõo Lɔ̃ɔfʊ di na wa baar, sɪ kpɛ̃n a gboro yi be a Filipai tẽe pɔ na sɪ maal ber anũu tɪ na sɪ pɔɔ ba a be Toroyas jĩnɛ a be ber ayopõi.

7A Pɛ̃nfʊ divɪɛ bio daar jãanʊɔr, sɪ jaa lɔ̃ɔn taa na sɪn 'mataa di. Pɔɔl 'yɛrɛ naa a Nãaŋmɪn 'yɛr kʊrɔ a nɪbɛ bojũu wɛr wa chaar, wʊn chen naa. Wʊ 'yɛr kor jaa ka wɛr tɪ põ.

8A be a bɔɔpɪɛ pɔ sɪn lɔ̃ɔ ba chʊm fĩtɪnsɪ yɔɔ bin.

9Pɔlbile kɔ̃ɔ yuor na di Yutikus jĩnɛ naa a tokoro nɛɛ ka a gʊ̃ɔ kpɛ wʊ. Lɛ a Pɔɔl na 'yɛr kor a wʊ gur jaa chĩɪɪ na wʊ yi a be a saaju faa lo a be tẽe, bojũu ba mɛn a bɔɔpɪɛ dɔɔl taa ata ka ba suu 'mɔɔ ka ɪ wʊ kpi naa.

10A Pɔɔl suun tɪ lo bib a kũu tɪ kõr wʊ tɪ 'yɛr kʊ a nɪbɛ, "Yɪ ta kõnõ ɛ, wʊ chɛnɛ na vʊrɔ."

11Wʊ pãa don be a bɔɔpɪɛ pɔ, ka wʊ tɪ ŋma a paanʊ̃ɔ ka ba 'mataa di tɪ wʊ lɛ 'yɛr lɛ̃ɛɛ ka wɛr tɪ chaar ka wʊ yi a be chen.

12Tɪchɛ ka pɔlbile ir kpɛ̃mɛ ka ba ĩgãn 'maa a ba tara wʊ kul a yir.

13Sɪn den nie kpɛ a gboro na sɪ chiine a Asosɪ, be lɛ sɪn tɪ 'mɔɔ a Pɔɔl, lɛ lɛ wʊ dɔ̃ɔ man sɪ tɪ chiine nɪ gbɛɛ a be.

14Lɛ wʊn tɪ tuor sɪ a be Asosɪ, sɪ 'mɔɔ wʊn 'yɔ̃ɔ a gboro pɔ na sɪ chiine be a Mitilene.

15Wɛr na wa chaar, sɪ yin a be tɪ ta Kiyosɪ ka a wɛr lɛ bɔ̃ɔ chaar sɪ go kaa ɪ sɪ vɪɛn Samosɪ bar. A ber ata daar lɛ sɪ pãa ta a Miletusɪ.

16Pɔɔl bʊɔrɔ naa ɪka wʊ po a Efesus tẽe bar na wʊ ta gã be a Asɪya paal pɔ ɛ, bojũu wʊ bʊɔrɔ na fɔɔ ɪka 'lɔ tʊ̃ɔ, wʊ ta a Jerusalɛm a Pentikosɪ bɪbir daar.

17Pɔɔl na chɛnɛ be a Miletusɪ lɛ wʊ tʊ̃ bʊɔl a bala na puoro a be a Efesus, a ba nɪdierbe ka ba wa.

18Ban wa ta, wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yɪ bɔ̃ɔ lɛ ɪn be dɔ̃ɔ kpɪɛrɛ a yɪ sɛ̃, yi a daar 'lɔ̃nɔ̃ jaa ɪn wa a Asɪya paal pɔ.

19Mĩɛ siirfʊ nɪ nɪbikʊ̃ɔ lɛ n tʊ̃nɔ̃ nɪ a sɪ Soro tʊ̃mɔ̃, bojũu a Juu nɪbɛ ba maal ma vɪla ɛ.

20Yɪn mĩɛ bɔ̃ɔn naa ɪka n ba sɔɔl yɪ yele jaa na sʊ̃ʊ yɪ ɛ, tɪchɛ n wile yɪn chãa pɔ, nɪ a yɪ yie pɔ.

21N kpãkpãan naa a Juu nɪbɛ nɪ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, ɪka ba lɪɛb wa a Nãaŋmɪn sɛ̃, na ba lɪɛb a ba tɪɛr sɔɔ de a sɪ Soro Yesu.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22"Pʊ̃pãanyã 'lɔ, Nãaŋmɪn Sɪɛ 'yɛr man ka n chiine a Jerusalɛm, n ba bɔ̃ɔ lɛn na tɪ pɔɔ ma a be ɛ.

23Yelbʊ̃'yen tɛɛ lɛ n bɔ̃ɔ ɪka, tẽe jaa pɔ, a Nãaŋmɪn Sɪɛ ma vɛ̃n ka n bɔ̃ɔn ɪka die pɔ pɔɔfʊ, nɪ wõm lɛ ɪn tɪ tuor.

24Tɪchɛ a anyãna maa bã ma ɛ, ala ɪ ɪn tʊ̃ɔ jo ta a baaraa naa tʊ̃ a lɛ a sɪ Soro Yesu na kʊ ma a tʊ̃mɔ̃, ɪka n 'yɛr a Nãaŋmɪn wĩɛfʊ 'yɛr nʊ̃ɔ.

25"Yɪ nyɛ, pʊ̃pãanyã a yɪn bala jie ɪn yɔ naa mʊɔl a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ 'yɛr, yɪ kʊ̃ lɛ nyɛ ma go ɛ.

26A lɛ jũu, n 'yɛrɛ na kʊrɔ yɪ a dɪna ɪka ĩsʊɔ jaa wa bɔr, n nũu ba pʊɔ be ɛ.

27Bojũu n ba dɔ̃ɔ sɔɔl yɪ yele jaa ɛ, tɪ man a lɛ jaa a Nãaŋmɪn na bʊɔrɔ kʊ yɪ.

28Yɪ gu yɪ mĩɛ nɪ a nɪbɛ bala 'yɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn Sɪɛ na maal yɪ a yɪ ɪ a nɪdierbe. Yɪ kaara a Nãaŋmɪn pupuorbiir bala wʊn dãn a wʊ mĩɛ jĩɪ.

29N bɔ̃ɔn naa ɪka maa wa chen baar, nɪbɛ na lɪɛb gbõgboi kpɛ a yɪ pɔ, ba kʊ̃ bar yɪ ɛ.

30Bamɪne na yin a yɪn mĩɛ pɔ gba, na ba jɛr a yelmĩɛ bɛl nɪbɛ ka ba turo ba.

31A lɛ jũu yɪ guro yɪ mĩɛ na yɪ tɪɛr kaa, yuom ata nɪ nyã ɪn ba vɛ̃ a yɪ ĩsʊɔ jaa wiilfʊ ɛ, nɪbikʊ̃ɔ lɛ n wile nɪ yɪ mɔ̃tɔ̃ɔ nɪ tĩsɔɔ.

32"Pʊ̃pãanyã, n de yɪn 'yɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn nũu pɔ, nɪ a wʊ wĩɛfʊ 'yɛr bie pɔ, a yɪ na tʊ̃ɔ nʊ̃ɔ a wʊ kʊ yɪ a bʊ̃sʊ̃n ala wʊn tara kʊ a wʊ nɪbɛ.

33N ba tara nyuur nɪ ĩsʊɔ jaa libir, bɪɪ sɛlma, bɪɪ a fɔɔr ɛ.

34Yɪn mĩɛ bɔ̃ɔn naa ɪka a n bʊ̃bʊɔrsɪ, a n nũu pɔ lɛ a yi, naa sʊ̃ʊ a bala ɪn lɔ̃ɔ tʊ̃nɔ̃ nɪ.

35Bon jaa ɪn maal, n wiil yɪ naa ɪka a tʊ̃kpĩɛn a nɪtɔ̃nɔ̃ pɔ lɛ, sɪn tu na sɪ sʊ̃ʊ a nɪbaalsɪ, yɪ tɪɛrɛ a lɛ a sɪ Soro Yesu na dɔ̃ɔ 'yɛr, 'An ɪn bɔɔsʊ̃n kʊ a 'lɔ na de bon kʊ nɪrɛ, gar a 'lɔ na de.' “

36Wʊn 'yɛr a anyãna baar, wʊ gbur dumo ka ba jaa 'mataa sʊɔr a Nãaŋmɪn.

37Ba jaa ŋman nɪbikʊ̃ɔ tɪ na ba kõr kõr wʊ.

38A lɛ na maal sɔ̃ɔ a ba pʊɔ nɪ nyã, a lɛ wʊn 'yɛr ɪka ba kʊ̃ lɛ nyɛ wʊ go ɛ, tɪ na ba bɪɛl wʊ suun a gboro jie.

Tʊ̃mɔ̃ 21

1Sɪn wa bar taa baar, sɪ kpɛ̃n a gboro na sɪ tor a Kos a dɛ̃dɛ̃e a lɛ nɛ, a wɛr na wa chaar ka a ɪ sɪ tãn a Worodesɪ yi a be chen a Patara.

2Sɪ nyɛn a gboro ĩsʊɔ na chiine a Fonisiya ka sɪ kpɛ chiine.

3Sɪn wa nyɛrɛ a Sipurusɪ tẽe sɪ lan wʊn bar a guba jie tɪ ta a Siriya tẽe pɔ. Tire lɛ sɪ ta ara an ɪ be lɛ a gboro na wɛl a tuor wʊn tuo.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Be lɛ sɪ nyɛ a poturbo bamɪne na sɪ jĩnɛ a ba sɛ̃ ber ayopõi. Ka a Nãaŋmɪn Sɪɛ tu a ba 'yɔ̃ɔ a ba 'yɛr kʊ a Pɔɔl ɪka wʊ taa chiine a Jerusalɛm ɛ.

5Tɪchɛ a sɪ bɪbie na wa ta, sɪ yin de a sɪ sɔr. Ka a poturbo bala ba jaa nɪ a ba pɔbɔ nɪ a ba bibiir ba jaa bɪɛl sɪ yin a tẽe pɔ, tɪ tãn a man gogoro nɛɛ, ka sɪ gbur dumo sʊɔr Nãaŋmɪn.

6Sɪn wa bar taa baar, sɪ kpɛ̃n a gboro pɔ, tɪ ba mɪ lɪɛb kulo a yir.

7A Tire sɪn be yi, a man pɔ lɛ sɪ chen bĩlãa tɪ ta a Tolemaisɪ be lɛ sɪ puor a yɛɛr bamɪne na be be na sɪ gã a be bɪbir bʊ̃'yen.

8Sɪn ir a be chiine sɪ tãn be a Sisariya na sɪ chen a Filip na mʊɔlɔ a Nãaŋmɪn 'yɛr nʊ̃ɔ na wʊ mɪ ɪ a nɪbɛ ayopõi bala ĩsʊɔ ban dɔ̃ɔ ir be a Jerusalɛm yir.

9Wʊ dɔ̃ɔ tara pɔɔsarsɪ anaar na ba kul sɪrbɛ ɛ, ka Nãaŋmɪn ma kʊ ba a wʊ 'yɛr a ba 'yɛrɛ.

10Sɪ jɛ̃n a be kor bĩlãa ka a Agabus yi be a Judiya na,

11wʊn wa a sɪ sɛ̃. Wʊ den a Pɔɔl sɪɛ gãn na wʊ lũn a wʊ mĩɛ nuur nɪ a gbɛɛ tɪ na wʊ 'yɛr. "A Nãaŋmɪn Sɪɛ 'yɛr naa, 'Nɪtɔ̃nɔ̃ lɛ a Juu nɪbɛ na be a Jerusalɛm na lũ a nɪrɛ 'lɔ na so a sɪɛ gãn nyãna, na ba 'yɔ̃ɔ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ nuur pɔ.' “

12A lɛ sɪn wõ a nɪtɔ̃nɔ̃ ka a sɪn nɪ a nɪbɛ bala na be a be 'mataa sʊɔr a Pɔɔl ɪka wʊ taa chiine a Jerusalɛm ɛ.

13Tɪchɛ ka a Pɔɔl 'yɛr, "Bãa 'yɔ̃ɔ lɛ yɪ kõnõ na yɪ chɪrɛ ma a ĩgãn a lɛ? N sɔɔ naa, a ta ɪ a lũfu tɛɛ ɛ, tɪchɛ n kpi be a Jerusalɛm a sɪ Soro Yesu yuor jũu.”

14A lɛ sɪn sʊɔr wʊ faa sɪ mɪ bar naa tɪ 'yɛr "A sɪ Soro bɔfʊ a ɪ.”

15A anyã puor lɛ sɪ chɔɔr na sɪ do be a Jerusalɛm.

16Ka a poturbo bala na be a Sisariya bɪɛl sɪ na ba waan sɪ a daba 'lɔ na di a Minason yir be lɛ sɪn wa kpɪɛrɛ, Sipurusɪ tẽe pɔ lɛ wʊ yi tɪ na wʊ ɪ a poturo kor.

17A lɛ sɪn wa ta a Jerusalɛm, a yɛɛr de sɪn nuur ayi.

18Ka a wɛr na wa chaar, sɪn nɪ a Pɔɔl jaa 'mantaa chen ɪka sɪ tɪ nyɛ a Jemesɪ ka a ɪ be lɛ a nɪbɛrɛ ba jaa lɔ̃ɔ taa.

19Pɔɔl na puor ba jaa baar, wʊ man naa yele a jaa kʊ ba, a lɛ a Nãaŋmɪn na de wʊ tʊ̃n be a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ pɔ.

20A lɛ ban wõ anyãna ba jaa pɛɛn Nãaŋmɪn tɪ na ba pãa 'yɛr kʊ a Pɔɔl, "Yɛbɛ faa nyɛ, a Juu nɪbɛ turo turo na sɔɔ de, tɪchɛ ba chɛnɛ na tara nɪbijɪɛ nɪ a nɛbinãa.

21Ba man kʊ ba ɪka fʊ̃ʊ lɛ wile a Juu nɪbɛ bala na kpɪɛrɛ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ pɔ, ka ba taa turo a Mosesɪ ɛ, na fʊ lɛ wile ɪka ba taa ŋmara a ba bibiir yɔɪ ɛ, na ba taa ɪrɛ a lɛ a Juu nɪbɛ na ma ɪrɛ ɛ.

22Ban wõn ɪka fʊ wan a ka, ŋmɪnɛ sɪn ɪ?

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23Fʊ̃ʊ bʊɔrɔ fʊ tu a lɛ sɪn na 'yɛr. Dɔɔr anaar ben ka a sɪ sɛ̃ na ba põl 'yɔ̃ɔ a ba mĩɛ.

24De a nɪbɛ banyãna na fʊ pʊɔ ba, a yɪ tɪ pɔl a fʊ yab a ba jur põfʊ sãma. Ka nɪrɛ jaa na pãa bɔ̃ɔn ɪka a lɛ ban man 'yɔ̃ɔfʊ ba ɪ yelmĩɛ ɛ, tɪchɛ a fʊ̃ʊ mĩɛ mɪ turo naa a nɛbinãa.

25Tɪchɛ a nɪyor bala na sɔɔ de, sɪ sɛb gãn kʊ ba a lɛ sɪn 'yɛr ɪka, ba taa dire tɪbɛ bomo ɛ, bɪɪ ɔɔrɔ jʊ̃ɪ ɛ, bɪɪ 'wɔb dʊɔ na var kpi ɛ, na ba taa sɛ̃nɛ ɛ."

26Wɛr na wa chaar, Pɔɔl den a dɔɔr anaar bala ka ba 'mataa tɪ pɔl a ba mĩɛ. Tɪ na wʊ pãa chen be a Nãaŋmɪn puorfʊ yir na tɪ 'yɛr a bɪbie ala a ba pɔlfʊ na baar nɪ a bɔɔrlo bomo ala a ba ĩsʊɔ jaa na ir.

27A lɛ a ber ayopõi na wa gbʊrɔ a baarfʊ, a Juu nɪbɛ bamɪne na yi a Asɪya paal pɔ nyɛn a Pɔɔl a be Nãaŋmɪn puorfʊ yir, na ba dam a nɪyɔɔ bala a ba nyɔɔ wʊ.

28Ba gboolo naa, "Isɪral nɪbɛ woɪ, yɪ wa sʊ̃ʊ sɪ yooo. A daba lɛ anyãna na wile a nɪbɛ jie jaa ka ba kpɛrɛ a sɪ nɪbɛ nɪ a nɛbinãa lɔ̃ɔn a jie nyãna. Lɛ tɛɛ gba ba lɛ ɛ, wʊ tara na a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, kpɛ̃n ka a Nãaŋmɪn puorfʊ yir na wʊ sɔ̃ɔ a jivɪla nyãna."

29Ba dɔ̃ɔ nyɛ a Torofimusɪ na yi a Efesus nɪ a Pɔɔl a ba tɪɛr man tãa a Pɔɔl tara wʊn kpɛ̃n be a Nãaŋmɪn puorfʊ yir.

30A tɛ̃daa wʊ jaa kab, ka a nɪbɛ yire a tɛ̃e wʊ jaa joro waara na ba wa nyɔɔ a Pɔɔl. Ba nyɔɔ wʊn a lɛ tɔɔ yin a Nãaŋmɪn puorfʊ yir jie tɪ pɔɔ a pãma ajienaa.

31Ka ba ta bʊɔrɔ ɪka ba kʊ a Pɔɔl ka a yele tɪ ta a Worom sojasɪ ba jaa nɪkpɛ̃ɛ ɪka a Jerusalɛm wʊ jaa dɔ̃ɔnɔ̃ naa.

32A wʊ vaa ir a lɛ na wʊ tara a nɪbɛrɛ bamɪne nɪ a sojasɪ na wʊ suu chiin be a nɪyɔɔ bala pɔ. Lɛ ban wa nyɛ a nɪkpɛ̃ɛ nɪ a wʊ sojasɪ a ba bar a Pɔɔl ŋmefʊ.

33Lɛ a sojasɪ ba jaa nɪkpɛ̃ɛ na wa ta wʊ tɪ nyɔɔn a Pɔɔl na wʊ vɛ̃ ka ba gbãr wʊ nɪ bɔ̃jɔrsɪ ayi. Tɪ pãa sʊʊr ɪka nɪ ana lɛ, nɪ bo lɛ wʊ maal.

34Bamɪne na be a nɪyɔɔ bala pɔ 'yɛrɛ na turo nɪ jiyuo ka bamɪne mɪ 'yɛrɛ turo nɪ jiyuo a sojasɪ ba jaa nɪkpɛ̃ɛ na ba nyɛ a yelmĩɛ ɛ, a gɔ̃mɔ̃ jʊ̃u, wʊ vɛ̃n ka ba tara a Pɔɔl gʊɔr be a sojasɪ kpɛfʊ jie.

35Lɛ a Pɔɔl na wa ta a dofʊ jie a nɪbɛ pir pirfʊ jaa waa naa ka a sojasɪ 'mɔɔ a Pɔɔl.

36Ka a nɪyɔɔ bala na turo tãna 'yɛrɛ, "Yɪ kʊ wʊ."

37Lɛ a sojasɪ na wa ɪka ba kpɛ̃n a Pɔɔl a be a ba kpɛfʊ jie wʊ sʊɔr naa a sojasɪ ba jaa nɪkpɛ̃ɛ ɪka, "N 'yɛr 'yɛr kɔ̃ɔ kʊ fʊ bɪɪ?" Ka a nɪkpɛ̃ɛ sʊʊr wʊ, "Fʊn tʊ̃ɔn 'yɛr a Greek kɔkɔr bɪɪ?

38A ba ɪ fʊ̃ʊ lɛ a Ijipitɪ nɪrɛ 'lɔ na dɔ̃ɔ ŋmaa a jɛɛr na fʊ tɔɔ dɔɔr turo anaar (4,000) kpɛ̃n be a mɔgɔ̃ɔ pɔ ɛ?"

39Ka a Pɔɔl 'yɛr, "N ɪ naa Juu nɪrɛ naa yi a Tasusɪ na be a Sɪlɪsɪya paal pɔ, naa yi a tɛ̃e nyãna pɔ nɪrɛ jaa na bɔ̃ɔn, yãayãabɪlɛ sɔɔ ka n 'yɛr 'yɛr kʊ a nɪbɛ."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

40A sojasɪ ba jaa nɪkpɛ̃ɛ kʊn a Pɔɔl sɔr, ka a wʊ ir ara a dofʊ jie, na wʊ wɪlwɪl a nɪyɔɔ bala a nuur ka ba bar gɔ̃mɔ̃. A lɛ ban wa ŋmaa a vʊʊr wʊ den a ba Juu nɪbɛ kɔkɔr na 'yɛrɛ nɪ.

Tʊ̃mɔ̃ 22

1"N yɛɛr nɪ n sãamɪne yɪ chɛlɛ a n 'yɛr ɪn 'yɛrɛ a pʊ̃pãanyã."

2A lɛ ban wa wõ wʊn 'yɛrɛ nɪ a ba mĩɛ Juu nɪbɛ kɔkɔr ka ba jaa ŋma vʊrɔ, tɪ a Pɔɔl pãa 'yɛrɛ,

3"Maa ɪn Juu nɪrɛ ka ba dɔɔ ma a Tasusɪ na be a Sɪlɪsɪya paal pɔ, tɪchɛ a kana a Jerusalɛm lɛ ba guol ma. A wiwile Gamaliel pĩlem lɛ n jĩnɛ ka wʊ wiil ma a nɛɛr ala a sɪ sãakpãmɪne na dɔ̃ɔ turo ka n mɪ turo a Nãaŋmɪn nɪ a n nyãa wʊ jaa, nɪtãa a yɪ ĩsʊɔ jaa na be turo a dɪna.

4N gen a nɪbɛ bala na turo a Sɔr nyãna naa kʊ, n nyɔɔr dɔɔr nɪ pɔbɔ jaa 'yɔ̃ɔ a pɔɔfʊ die pɔ.

5A bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ nɪ a nɪbɛrɛ na tʊ̃ɔn di ma dãasɪɛ, ba sɛ̃ lɛ n de gãma na chiin a ba yɛɛr sɛ̃ be a Damaskus, n chen ɪka n tɪ nyɔɔr a nɪbɛ banyãna waan a Jerusalɛm ka ba kpãa ba.

6"Mɔ̃tɔ̃tuo sɔ̃ɔ lɛ n chiine tɪ gbʊrɔ a Damaskus, ajienaa ka ɪ chãa yin be a saaju na wʊ wa chaar jilʊ̃ ma.

7Ka a n tɔ̃ɔ lo a tẽe a lɛ nɛ tɪ naa wõ kɔkɔr na sʊrɔ ma, 'Sɔɔl, Sɔɔl, bo lɛ fʊ gere ma a lɛ?'8Ka n sʊʊr, 'Soro, an lɛ fʊ ɪ?' Ka a kɔkɔr 'yɛr, 'Maa lɛ a Yesu na yi a Najaretɪ a 'lɔ fʊn gere.'

9A maa nɪ a bala na lɔ̃ɔ chiine ba nyɛn a chãa, tɪchɛ baa bɔ̃ɔ a nɪnyɪnɛ kɔkɔr lɛ wʊn 'yɛrɛ nɪ ma par ɛ.

10Ka n sʊʊr, 'Soro, ŋmɪnɛ lɛ ɪn ɪ?' Ka a Soro 'yɛr, 'Ir na fʊ kpɛ be a Damaskus tẽe pɔ, be lɛ ban tɪ man fʊ a lɛ ɪn bʊɔrɔ ɪka fʊ ɪ.'

11Ka n lɔ̃ɔturbo bala nyɔɔ ma a nũu tɔɔ kpɛ̃n be a Damaskus tẽe pɔ, bojũu a chãa 'lɔ̃nɔ̃ na chaar 'yɔ̃ɔ ma a lɛ nɛ n ba lɛ nyɛrɛ ɛ.

12"Daba kɔ̃ɔ yuor na di Ananias wan ɪka wʊ wa nyɛ ma, wʊ ɪn Nãaŋmɪn puoro na wʊ turo a nɛbinãa ka a Juu nɪbɛ ba jaa na kpɪɛrɛ a be 'yɔ̃ɔnɔ̃ wʊ.

13Wʊ wa ara na gbɛb ma tɪ 'yɛr, 'N yɛbɛ Sɔɔl, lɛ nyɛrɛ,' ka a ɪ ajienaa ka a ɪ n nyɛ wʊ naa.

14Be lɛ wʊ pãa 'yɛr kʊ ma, 'A sɪ sãakpãmɪne Nãaŋmɪn lɛ ir fʊ ɪka fʊ bɔ̃ɔ a lɛ wʊn bʊɔrɔ, na fʊ lɛ nyɛ a chɛchɛ sʊɔ 'lɔ, na fʊ wõ a 'yɛr bie yi a wʊ nɛɛ pɔ.

15Fʊ̃ʊ lɛ na ɪ a dãasɪɛ sʊɔ na fʊ kʊ a nɪbɛ ba jaa, a ala fʊn nyɛ, nɪ a ala fʊn wõ.

16Pʊ̃pãanyã, bo lɛ fʊ lɛ chɛlɛ go? Ir a ba so fʊ a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ, ka a na pɛɛ a fʊ yeldɛbɛ bar a fʊ bʊɔlɔ a sɪ Soro yuor.'

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17"A lɛ ɪn lɪɛb wa a Jerusalɛm naa tɪ sʊɔrɔ Nãaŋmɪn be a puorfʊ yir, ka a wa kaara ma jãna kaar.

18Ka n nyɛ a sɪ Soro na 'yɛrɛ 'yɛr kʊrɔ ma. Wʊ 'yɛr naa, 'Pɔɔ fɔɔ na fʊ yi ka a Jerusalɛm ajienaa, bojũu nɪrɛ jaa kʊ̃ sɔɔ a lɛ fʊn na 'yɛr a n 'yɛr ɛ.'

19Ka n 'yɛr sɔɔ wʊ, 'N Soro a nɪbɛ banyãna bɔ̃ɔn naa a lɛ ɪn yʊɔrɔ a lɔ̃ɔfʊ jiir naa nyɔɔrɔ ba pɔɔrɔ tɪ ŋmiere a bala na sɔɔ de fʊ.

20A daar 'lɔ̃nɔ̃ ban kʊrɔ a fʊ dãasɪ dire Sɪteven maa nɪ bala jaa ɪn nɛbʊ̃'yen ka n kaara a ba fuusɪ tɪ ba kʊ wʊ.'

21Ka a sɪ Soro pãa 'yɛr kʊ ma, 'Chen, ɪn tʊ̃ fʊn tɛɛr jaa be a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ pɔ.' "

22A nɪyɔɔ bala chɛlɛ naa lɛ a Pɔɔl na 'yɛrɛ wa tãn a jie wʊn 'yɛr a nɪyor pɔ chenfʊ 'yɛr, a ba pãa tãna 'yɛrɛ, "Yɪ ŋmaa wʊ ju, a ba sɛɛ ɪka wʊ lɛ chɛnɛ vʊrɔ ɛ."

23Lɛ lɛ ba pɔɔrɔ a gɔ̃mɔ̃ tɪ lɔɔrɔ a ba fɔɔr ɔ̃ɔnɔ̃ a tãna lɔɔrɔ a saaju.

24Ka a sojasɪ ba jaa nɪkpɛ̃ɛ vɛ̃ ka ba tara a Pɔɔl kpɛ̃n be a sojasɪ yir. Wʊ 'yɛr ɪka ba fɔb a Pɔɔl a wʊ wiil ba bãa lɛ so a nɪbɛ pɔɔrɔ a gɔ̃mɔ̃ 'yɔ̃ɔnɔ̃ wʊ a lɛ.

25A lɛ ban lũ a Pɔɔl ɪka ba fɔb, ka wʊ sʊʊr a sojasɪ nɪdier na ara a be, "A tara na sɔr ka yɪn fɔb a Worom nɪrɛ na yaa sʊʊr kaa a yelnyɪnɛ wʊn ɪ ɛ?"

26Lɛ a sojasɪ nɪdier na wa wõ a nɪtɔ̃ wʊ chen a ba jaa nɪkpɛ̃ɛ sɛ̃ tɪ 'yɛr, "Ŋmɪnɛ lɛ fʊn ɪ? A daba nyã ɪn Worom nɪrɛ."

27Ka a sojasɪ ba jaa nɪkpɛ̃ɛ chen a Pɔɔl sɛ̃ tɪ sʊʊr wʊ, "'Yɛr kʊ ma, Worom nɪrɛ lɛ fʊ ɪ ɔ?" Ka a Pɔɔl 'yɛr ɪka, "Ɔ̃ɔ."

28A sojasɪ ba jaa nɪkpɛ̃ɛ pãa 'yɛr, "Maa 'lɔ, libiyɔɔ lɛ n yab tɪ jĩnɛ a ka." Tɪchɛ ka a Pɔɔl 'yɛr, "Maa 'lɔ, ka lɛ ba dɔɔ ma."

29Ka a bala na ara gu a wʊ fɔbfʊ mɪ tɔɔ yaar ajienaa. Dãbĩɛ mɪ kpɛ̃n a sojasɪ ba jaa nɪkpɛ̃ɛ a lɛ wʊn wa bɔ̃ɔn ɪka a Pɔɔl ɪn Worom nɪrɛ tɪchɛ ka wʊ vɛ̃ a ba lũ wʊ.

30A wɛr na wa chaar, a sojasɪ ba jaa nɪkpɛ̃ɛ bʊɔrɔ naa ɪka wʊ bɔ̃ɔ bãa 'yɔ̃ɔ lɛ a Juu nɪbɛ ba bara a Pɔɔl ɛ. Wʊ for wʊn bar tɪ bʊɔl a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a 'yɛr tɔɔrbɔ nɪbɛrɛ ka ba jaa lɔ̃ɔ taa. Tɪ wʊ pãa suu waan a Pɔɔl a wʊ wa ara a ba niem.

Tʊ̃mɔ̃ 23

1Pɔɔl kãan a nɪbɛrɛ a lɛ a dɛ̃dɛ̃e tɪ 'yɛr, "N yɛɛr, n tʊ̃n a lɛ na sɛɛ kʊ Nãaŋmɪn wa ta a dɪna tɪ n nyãa ba dɔ̃ɔnɔ̃ ɛ."

2A anyãna wʊn 'yɛr ka a Ananias na ɪ a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ 'yɛr kʊ a bala na ara gbʊr a Pɔɔl ɪka ba 'ma wʊ a nɛɛ pɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Ka a Pɔɔl pãa 'yɛr kʋ wʋ, "Nãaŋmɪn na 'ma fʋ naa a fʋ̃ʋ na ɪ a tãpɪɛl dachin nyã. Fʋ jɛ̃n a be ɪka fʋ tɔɔr a n 'yɛr a lɛ a nɛɛ na bin tɪ na fʋ̃ʋ mĩɛ lɛ sɔ̃ɔnɔ̃ a nɛɛ, na fʋ 'yɛr ɪka ba 'ma ma."

4A bala na ara gbʋr a Pɔɔl 'yɛr kʋ, "Aa! Bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ lɛ fʋ tʋrɔ ɔ?"

5Ka a Pɔɔl 'yɛr, "Yɛɛr n ba bɔ̃ɔ ɪka a bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ lɛ wʋ ɪ ɛ, bojũu a sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ ɪka, 'Taa ɪrɛ wa 'yɛrɛ 'yɛrdɛɛr 'yɔ̃ɔnɔ̃ a fʋ nɪbɛ nɪdier ɛ.' "

6Pɔɔl na wa bɔ̃ɔn ɪka a Saduseemɪne jɛr naa Faraseemɪne pɔ ka wʋ tãn kpɛ̃ɔ jaa be a nɪbɛrɛ pɔ na wʋ 'yɛr, "N yɛɛr, Farasee lɛ n ɪ, ka a Farasee nɪrɛ dɔɔ ma. N ara naa kana a ban tɔɔr a n 'yɛr, bojũu n sɔɔ naa ɪka kũu pɔ irfʋ ben be."

7A lɛ wʋn wa 'yɛr a nɪtɔ̃nɔ̃ ka a nɛchɪrɛ lo a Faraseemɪne nɪ a Saduseemɪne chara pɔ, ka a lɔ̃ɔfʋ ŋma jiir ayi.

8Saduseemɪne 'yɛr ɪka kũu pɔ irfʋ ba be be ɛ, malakasɪ nɪ a nɪsɪr mɪ ba be be ɛ, tɪchɛ ka a Faraseemɪne 'lɔ sɔɔn ɪka a jaa ben be.

9A gɔ̃mɔ̃ pɔɔfʋ tɪ gar naa ka a Mosesɪ nɛɛ wiwiilbe bamɪne na ɪ a Faraseemɪne ir ara tɪ chɪr kpɛ̃ɔ jaa ɪka, "Sɪn 'lɔ ba nyɛ a daba nyã chɛfʋ jie ɛ, tɪ ala wa ɪ sɪɛ kɔ̃ɔ bɪ malaka lɛ 'yɛr 'yɛr kʋ wʋ?"

10A nɛchɪrɛ wa tɪ gar naa, ka a dãbĩɛ kpɛ a sojasɪ ba jaa nɪkpɛ̃ɛ a wʋ man tãa ban wa tɔɔr a Pɔɔl 'mɛl, ala lɛ so ka wʋ vɛ̃ a sojasɪ suu tɪ faa a Pɔɔl don be a sojasɪ yir.

11A tĩsɔɔ 'lɔ̃nɔ̃, a sɪ Soro wa ara na gbʋr a Pɔɔl tɪ 'yɛr, "Nyɔɔ nyãa, a lɛ fʋn man a n yelmĩɛ a ka a Jerusalɛm mɪ tɪ man a lɛ nɛ a be a Worom tẽe pɔ."

12Wɛr na wa chaar bibio, a Juu nɪbɛ bamɪne jɛ̃n guor taa na ba pɔ'yɔ̃ɔ a ba mĩɛ 'yɛrɛ ɪka ba kʋ̃ di bon jaa ɛ, bɪ nyũ bon jaa ɛ, ka bala baa kʋ a Pɔɔl ɛ.

13Ba gar dɔɔr lɪjaayi na guor a guorfʋ nyãna.

14Ba chen a bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ nɪ a nɪbɛrɛ sɛ̃, na ba tɪ 'yɛr, "Sɪ bin nɛɛ ɪka sɪ kʋ̃ di bon jaa ɛ, ka sɪn baa kʋ a Pɔɔl baar ɛ.

15Pʋ̃pãanyã, yɪn nɪ a 'yɛr tɔɔrbɔ nɪbɛrɛ yɪ tʋ̃ 'yɛr a sojasɪ ba jaa nɪkpɛ̃ɛ a wʋ waan a Pɔɔl a yɪ sʋʋr yele kɔ̃ɔ bɔ̃ɔ a par. Sɪn na var gu be a sɔr pɔ kʋ wʋ ka waa ta a be a yɪ sɛ̃ ɛ."

16Tɪchɛ ka a Pɔɔl arbile wõ a guorfʋ nyã na wʋ chen be a sojasɪ yir na wʋ tɪ 'yɛr kʋ a Pɔɔl.

17Ka a Pɔɔl bʋɔl a sojasɪ nɪkpɛ̃ɛ ĩsʋɔ na wʋ 'yɛr, "Tara a pɔlbile nyãna chiin a yɪ jaa nɪkpɛ̃ɛ sɛ̃ wʋ tara na 'yɛr na 'yɛr kʋ wʋ."

18Lɛ lɛ wʋ tara a pɔlbile chiin a ba nɪkpɛ̃ɛ sɛ̃ na wʋ tɪ 'yɛr, "A Pɔɔl na be a pɔɔfʋ die pɔ lɛ tʋ̃ bʋɔl ma na wʋ 'yɛr ɪka n tara a pɔlbile nyãna waan a fʋ sɛ̃, ka wʋ tara na 'yɛr na 'yɛr kʋ fʋ."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Ka a sojası ba jaa nıkpɛ̃ɛ nyɔɔ a pɔlbile nũu tɔɔ yin chɛ̃chɛ̃ɛ tı sʊʊr wʊ, "Baa lɛ fʊ bʊɔrɔ ıka fʊ 'yɛr kʊ ma?”

20A wʊ 'yɛr, "A Juu nıbɛ guor taa na ban sʊɔr fʊ ka fʊn waan a Pɔɔl a 'yɛr tɔɔrbɔ sɛ̃ a bio ka a kaara fıka ba bʊɔrɔ naa ıka ba sʊʊr wʊ yele kɔ̃ɔ bɔ̃ɔ a par.

21Ta sɔɔ ɛ, bojũu ba gar nıbɛ lıjaayi na var gu wʊ, ba pɔn 'yɔ̃ɔ a ba mĩɛ ıka ba kʊ̃ di bon ɛ, bıı nyũ bon jaa ɛ, ka bala ba kʊ wʊ ɛ. Bala ben chɔɔr baar a pʊ̃pãanyã tı chɛlɛ a fʊ nɛɛ.”

22Ka a nıkpɛ̃ɛ bar a pɔlbile sɔr tı kpãa wʊ 'yɛr, "Taa ırɛ wa vɛ̃ ka nırɛ jaa bɔ̃ɔn ıka fʊ wan a n sɛ̃ ɛ.”

23Tı pãa bʊɔl a wʊ nıbɛrɛ ayi na wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yı chɔɔr sojası kɔɔr ayi (200) na yı lɛ chɔɔr a sojası lıjaata nı pie (70) na bɔ̃ɔ wiisı dofʊ, nı sojası kɔɔr ayi (200) mı na bɔ̃ɔ a pĩı woor ala lɔbfʊ ka yı chen a Sisariya a tĩsɔɔ nyãna.

24Yı bɔ a wii ĩsʊɔ kʊ a Pɔɔl a wʊ do jĩnɛ a yı chiin wʊ vıla tı kʊ a paal nıkpɛ̃ɛ Feliksı.”

25A gãn wʊn sɛb 'lɔ nı nyã,

26"Maa Kılaudiyus Lisiyası lɛ sɛɛrɛ a gãn nyãna kʊrɔ a fʊ̃ʊ Feliksı a paal nıkpɛ̃ɛ 'yɔ̃ɔ naa, n puor fʊ naa.

27A daba nyãna lɛ a Juu nıbɛ nyɔɔ na ba ta ıka ba kʊ, tıchɛ ın wa bɔ̃ɔn ıka Worom nırɛ lɛ wʊ ı, n chiin naa a n sojası tı faan wʊ.

28N ta bʊɔrɔ na ıka n bɔ̃ɔ a yele 'lɔ jũu ban ba bara wʊ ɛ, naa de wʊ chiin be a 'yɛr tɔɔrbɔ nıbɛrɛ sɛ̃.

29Naa tı nyɛ ka ı a yele ı naa a ba nɛbinãa yele lɛ. Tıchɛ saa lɛ nyɛ yele jaa wʊn maal na wʊ sɛɛn kũu bıı die pɔ pɔɔfʊ ɛ.

30Lɛ ban wa man kʊ ma ban guoro a daba nyã yele, ala lɛ so ka n vɛ̃ ka ba tara wʊ a fɔɔ a lɛ nɛ waan a fʊ sɛ̃. N mı 'yɛr kʊ a bala na tuoro wʊ a yele ıka ba wa a fʊ sɛ̃ wa 'yɛr a fʊ mı kaa.”

31A sojası tun a lɛ a ba nıkpɛ̃ɛ na 'yɛr na ba de a Pɔɔl a tĩsɔɔ 'lɔ̃nɔ̃ jaa na ba tı tãn Antıpatırsı tẽe pɔ.

32Wɛr na wa chaar, ba vɛ̃n ka a wiir dẽme tara a Pɔɔl chiine, tıchɛ ka a gbɛɛ dẽme lıɛb wa a sojası yir.

33Lɛ ban tı ta a Sisariya tẽe pɔ ba den a gãn na ba kʊ a nıkpɛ̃ɛ tı de a Pɔɔl mı 'yɔ̃ɔ a wʊ nũu pɔ.

34Ka a paal nıkpɛ̃ɛ kar a gãn tı na wʊ sʊʊr a Pɔɔl a tẽbuor wʊn yi, wʊn wa bɔ̃ɔn ıka a Sılısıya lɛ wʊ yi.

35Ka a nıkpɛ̃ɛ 'yɛr, "A bala na tuo fʊ a yele wa ta ala lɛ ın wõ a fʊ 'yɛr." Wʊ vɛ̃n ka ba tara a Pɔɔl kpɛ̃n be a yir kpɛ̃ɛ 'lɔ pɔ a Nãa Hɛrɔd na dɔ̃ɔ mɛ tı guro wʊ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tũmɔ̃ 24

1A ber anũu puor lɛ ka a Juu nıbɛ bɔɔrlo nıkpɛ̃ɛ Ananias suun chen be a Sisariya nı a nıbɛrɛ bamıne, ka a Tɛtulusı na ı a 'yɛr tɔɔrɔ pʊɔ ba a ba 'mataa chen na tı 'yɛr a Pɔɔl 'yɛr a nıkpɛ̃ɛ niem.

2Ban bʊɔl a Pɔɔl kpɛ̃n ka a Tɛtulusı na man a wʊ yele kʊ a Feliksı na wʊ 'yɛrɛ, "Sı din nʊ̃ɔ kor a fʊ jũu, ka a fʊ yɛ̃ lıɛr yelvıɛlsı kʊ a fʊ paal.

3Jie jaa nı sɔr jaa pɔ fʊ ın nıkpɛ̃vıla, a sı sɔɔ de fʊ nı nuur ayi nı pʊpɛl.

4Tıchɛ n ba bʊɔrɔ ıka n dam fʊ yɔɔ ɛ, yelbʊ̃'yen tɛɛ lɛ n bʊɔrɔ ıka n sʊɔr jaa bĩlãa ka fʊ di kãnyir kʊ sı.

5Sı nyɛn a daba nyãna ka wʊ ı gɔ̃bʊɔrɔ, a Juu nıbɛ ba jaa lɛ wʊ ma tɔ a ba jur gbõtaa a wɛr wʊ jaa, na wʊ ı a nıbɛ bala na turo a Najaretı nırɛ 'lɔ̃nɔ̃ nıdiere.

6Na wʊ bʊɔrɔ a Nãaŋmın puorfʊ yir sɔ̃ɔ barfʊ, ala lɛ so ka sı nyɔɔ wʊ.

8Fʊ̃ʊ mĩɛ fʊ sʊʊr wʊ kaa fʊn nyɛn bɔ̃ɔ ıka a ala sın 'yɛrɛ dɔɔlɔ wʊ ın yelmĩɛ."

9Ka a Juu nıbɛ ba jaa na be be 'yɛr ıka a lɛ a Tɛtulusı na 'yɛr ın yelmĩɛ.

10A paal nıkpɛ̃ɛ kʊn a Pɔɔl sɔr a wʊ 'yɛr, ka a Pɔɔl 'yɛr, "N bɔ̃ɔn naa an ı yuom yɔɔ lɛ fʊ kaa a paal nyãna, a nʊ̃mɔ̃ ma naa ka n na 'yɛr a n 'yɛr.

11Fʊ̃ʊ sʊʊr ban 'yɛr ıka a ba gar ber pie nı ayi ın chen be a Jerusalɛm ıka n tı puor Nãaŋmın ɛ.

12Ba ĩsʊɔ jaa ba nyɛ ma ka n chırɛ nı nırɛ jaa be a Nãaŋmın puorfʊ yir ɛ, bıı dɔ̃ɔnɔ̃ nıyɔɔ be a ba lɔ̃ɔfʊ jiir ɛ, bıı a tɛ̃e pɔ jie jaa ɛ.

13A anyãna ban 'yɛrɛ 'yɔ̃ɔnɔ̃ ma ĩsʊɔ jaa kʊ̃ tʊ̃ɔ wiil ma a yelmĩɛ ɛ.

14Tıchɛ n sɔɔ naa ıka n puoro naa a Nãaŋmın 'lɔ a sı sãakpãmıne na dɔ̃ɔ puoro naa lɛ turo a Sɔr 'lɔ ban bʊɔlɔ a sɔr yuo. N sɔɔn de a ala a jaa, na a sɔɔ lɛ a nɛɛ na sɔɔ nı a ala a jaa a Nãaŋmın 'yɛ'yɛrbɛ na dɔ̃ɔ sɛb.

15N mı tara naa a tıertɔ bʊ̃'yen 'lɔ̃nɔ̃ a Nãaŋmın 'yɔ̃ɔ nıtãa a ba kaar ıka nısʊ̃n nı a putudɛ̃me na ir ı vʊɛ.

16Ala lɛ so ka n mʊɔrɔ sɔ̃ɔ jaa ıka a n pʊtıɛr wʊ chaar Nãaŋmın nı a nırɛ niem.

17"N yin kor, tı naa lɛ lıɛb wa a Jerusalɛm nı libie ıka n wa kʊ a nɔ̃n dɛ̃me tı naa mı lo bɔɔr kʊ a Nãaŋmın.

18N dɔ̃ɔ pɔl a n mĩɛ baar a lɛ ban nyɛ ma a Nãaŋmın puorfʊ yir bɛchaar pɔ. Nıyɔɔ ba dɔ̃ɔ pʊɔ ma ɛ, n mı ba dɔ̃ɔnɔ̃ damfʊ jaa ɛ.

19Tıchɛ a Juu nıbɛ bamıne na yi a Asıya paal pɔ wa, bala mı lɛ a ta sɛɛ ıka ba be ka na ba 'yɛr a n 'yɛr.

20Bıı a banyãna na be ka a ba wiil a yelnyınɛ ban nyɛ ın maal, a lɛ ın ara a 'yɛr tɔɔrbɔ niem.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21Ala ba ɪ a 'yɛr bir bʋ̃'yen nyãna tɛɛ ɪn 'yɛr kpɛ̃ɔ jaa a lɛ ɪn ara a ba niem naa 'yɛr, 'A kʋ̃n na ir ɪ vʋɛ, naa be ara a yɪ niem a yɪn tɔɔr a n 'yɛr a dɪna.' “

22A Feliksɪ na wa pãa bɔ̃ɔn a Sɔr yele wʋ wɛl a nɪbɛ bar tɪ 'yɛr, "A Lisiyasɪ na ɪ a sojasɪ nɪkpɛ̃ɛ wa wa ala lɛ ɪn 'yɛr a fʋ 'yɛr.”

23Wʋ den a Pɔɔl kʋ a sojasɪ nɪkpɛ̃ɛ tɪ 'yɛr ɪka a wʋ ma kʋ wʋ sɔr tɪ sɔɔ ka a Pɔɔl barmɪne ma sʋ̃nɔ̃ wʋ nɪ a wʋ bʋ̃bʋɔrsɪ.

24A maal ber aŋmɪnɛ jaa tɪchɛ ka a Feliksɪ tara a wʋ pɔɔ Durusila na ɪ a Juu nɪrɛ waan. Wʋ tʋ̃n ka ba waan a Pɔɔl a wʋ chɛlɛ a lɛ wʋn mana a lɛ fʋn na sɔɔ de a Yesu Kɪrɪsɪto.

25Pɔɔl 'yɛr naa a lɛ nɛ wa pʋr yeltorsɪ yuor nɪ mĩɛ nyɔɔfʋ nɪ lɛ a 'yɛr tɔɔrfʋ na waara. Ka a dãbĩɛ kpɛ a Feliksɪ a wʋ 'yɛr, "Pʋ̃pãanyã a sɛɛn lɛ, chiine maa wa tara jaa ɪn tʋ̃n bʋɔl fʋ.”

26Wʋ tɪɛr man taa Pɔɔl na kʋ wʋn libie, na wʋ ma bʋɔlɔ a Pɔɔl jaa tɔ̃tɔ̃ ma 'yɛrɛ nɪ wʋ.

27Yuom ayi na wa po Pɔsɪyusɪ Festus den a Feliksɪ jie, tɪchɛ a Feliksɪ na bʋɔrɔ ɪka wʋ pɛl a Juu nɪbɛ pʋɔ jʋ̃u, wʋ bar a Pɔɔl a be a pɔɔfʋ die pɔ.

Tʋ̃mɔ̃ 25

1Festus na de a wʋ tʋ̃mɔ̃ maal ber ata wʋ yin be a Sisariya chen a Jerusalɛm.

2Be lɛ a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a ba nɪdierbe man a 'yɛr ala ban tara nɪ, a Pɔɔl kʋ wʋ.

3Ba sʋɔr a Festus nɪbijɪɛ jaa ɪka a lɛ ban sʋɔrɔ wʋ a wʋ sɔɔ na wʋ vɛ̃ a ba tara a Pɔɔl waan be a Jerusalɛm an ɪ ba chɔɔr ʋ̃u gu na kʋ a Pɔɔl a be a sɔr pɔ.

4Ka a Festus 'yɛr, "A Pɔɔl ben a be a Sisariya a maa mĩɛ a kʋ̃ kor ɛ, tɪchɛ ka n chen a be.

5Yɪ vɛ̃ ka a yɪ nɪbɛrɛ bamɪne pʋɔ ma a sɪ 'mataa chen, ala ɪ wʋ maal yeldɛɛr a yɪ 'yɛr n kaa.”

6Wʋn wa maal a be ber aniin bɪɪ pie wʋ chen a Sisariya, wʋn tɪ gã ir wʋ jʋ̃nɛ naa a 'yɛr tɔɔrfʋ jie tɪ na wʋ 'yɛr ɪka ba waan a Pɔɔl.

7Ban wa waan a Pɔɔl a Juu nɪbɛ bala na yi a Jerusalɛm wa ara na jilʋ̃ wʋ ŋmara jir kara dɔɔlɔ wʋ tɪchɛ ba maa tʋ̃ɔ wiil a par ɛ.

8A Pɔɔl pãa 'yɛr, "Maa ba maal dɛɛr jaa ɛ, naa sɔ̃ɔ a Juu nɪbɛ nɛbinãa nɪ a Nãaŋmɪn puorfʋ yir ɛ, bɪɪ 'yɛr 'yɛrdɛɛr 'yɔ̃ɔ a Nãkpɛ̃ɛ Siisa ɛ.”

9Festus bʋɔrɔ naa ɪka wʋ pɛl a Juu nɪbɛ pʋɔ na wʋ sʋʋr a Pɔɔl, "Fʋ bʋɔrɔ naa ɪka fʋ do a Jerusalɛm ka a 'yɛr anyãna ban 'yɛr dɔɔl fʋ ka n tɪ tɔɔr a be bɪɪ?”

10A Pɔɔl 'yɛr, "Pʋ̃pãanyã, n ben ara a Nãkpɛ̃ɛ Siisa 'yɛr tɔɔrfʋ jie a be an sɛɛ ɪka ba tɔɔr a n 'yɛr. N mɪ ba maal yeldɛɛr jaa a Juu nɪbɛ sɛ̃ ɛ, a lɛ a fʋ̃ʋ mĩɛ na bɔ̃ɔn.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Maa ta maal dɛɛr naa sɛɛn kũu n kʋ̃ naa tɔr ɪka n kpi ɛ. Tɪchɛ a 'yɛr anyãna a Juu nɪbɛ na 'yɛr dɔɔl ma na ba ɪ yelmĩɛ ɛ, nɪrɛ jaa ba tara sɔr na fʋr ma kʋ ba ɛ. Siisa sɛ̃ lɛ ɪn chen ka wʋ tɪ tɔɔr a n 'yɛr.”

12Lɛ a Festus nɪ a wʋ nɪbɛrɛ na wa man taa baar wʋ 'yɛr kʋ a Pɔɔl, "Fʋ̃ʋ lɛ sʋɔr ɪka a Siisa sɛ̃ lɛ fʋn chen, be lɛ fʋn chen.”

13A kor bĩlãa ka a Nãa Agripa nɪ a wʋ yɛpɔɔ Bernisɪ wa be a Sisariya ɪka ba wa puor a Nɪkpɛ̃ɛ Festus.

14An ɪ ban jɛ̃n a be kor jũu, Festus mana naa a Pɔɔl yele kʋrɔ a Nãa Agripa 'yɛrɛ, "Daba kɔ̃ɔ lɛ be a pɔɔfʋ die pɔ a Feliksɪ na pɔɔ.

15A lɛ ɪn chen a Jerusalɛm, a Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ nɪ a ba nɪdierbe den yelyɔɔ dɔɔl wʋ na ba sʋɔr ma ɪka n tɔɔr a wʋ 'yɛr ge wʋ.

16"Ka n 'yɛr kʋ ba a Worom nɪbɛ maa tɔɔr nɪrɛ 'yɛr ala ɪ a nɪnyɪnɛ ban 'yɛr a 'yɛr dɔɔl ba wa ara a bala na tara nɪ wʋ a 'yɛr niem na wʋ 'yɛr a wʋ nɛɛ 'yɛr ɛ.

17Ala lɛ so ka ba pɔɔ ma a sɪ 'mataa wa a ka, n ba wa jɛ̃n a 'yɛr ɛ, a wɛr na wa chaar n jɛ̃ naa na tɔɔr a 'yɛr naa vɛ̃ ka ba waan a daba.

18A bala na tara nɪ wʋ a 'yɛr na wa ir ara na 'yɛr, baa 'yɛr 'yɛr jaa na ɪ dɛɛr nɪtãa lɛ ɪn tɪɛr ban taa 'yɛr ɛ.

19Tɪchɛ a ba 'yɛr tɪ ɪ naa a ba puorfʋ yele lɛ nɪ daba kɔ̃ɔ na di Yesu na kpi ka a Pɔɔl 'yɛr ɪka wʋ ir naa na wʋ ɪ vʋr.

20Ka a yele nyã sɔb ma nɪbir, n ba bɔ̃ɔ ŋmɪnɛ ɪn na ɪ vɪɛr a yele nyã ɛ, ala lɛ so ka n sʋʋr wʋ ala ɪ wʋn bʋɔrɔ naa ɪka wʋ chen a Jerusalɛm ka ba tɪ tɔɔr a 'yɛr anyãna a be.

21Pɔɔl 'lɔ bʋɔrɔ naa ɪka a Nãkpɛ̃ɛ Siisa wʋ tɔɔr a wʋ 'yɛr, n vɛ̃n a ba tara wʋ tɪ tãn a lɛ ɪn na bar sɔr ka ba tara wʋ chiin a Siisa sɛ̃.”

22Ka a Nãa Agripa pãa 'yɛr kʋ a Festus, "Maa mĩɛ naa bʋɔrɔ naa ɪka n wõ a daba mɪ kɔkɔr." Ka a Festus 'yɛr, "Bio fʋn wõn a wʋ kɔkɔr.”

23A wɛr na wa chaar, a Nãa Agripa nɪ a Bernisɪ wa naa ka a nɪbɛ de 'yɔ̃ɔfʋ kʋ ba ka ba tɪ kpɛ̃n be a dikpɛ̃ɛ 'lɔ pɔ ban ma lɔ̃ɔnɔ̃ nɪ a sojasɪ nɪbɛrɛ nɪ a tɛ̃e nɪbɛrɛ. Ka a Festus vɛ̃ a sojasɪ tara a Pɔɔl waan.

24Ka a Festus 'yɛr, "Nãa Agripa nɪ a yɪn bala jaa na be ka a sɪ sɛ̃, yɪ nyɛ a daba nyãna, a Juu nɪbɛ ba jaa 'yɛr a wʋ 'yɛr kʋ ma be a Jerusalɛm nɪ a ka a Sisariya tãna 'yɛrɛ ɪka a ba sɛɛ ka wʋ lɛ chɛnɛ go ɛ.

25N mɪ ba nyɛ yele jaa wʋn ɪ ka a tara sɔr ka sɪn kʋ wʋ ɛ, tɪchɛ bojũu wʋ sʋɔr sɔr ɪka wʋ chen a Nãkpɛ̃ɛ Siisa sɛ̃, n mɪ na bar wʋn sɔr ka wʋ chen a Worom.

26Tɪchɛ n ba tara a wʋ yele ala na sɛɛ ka n na sɛb kʋ a Nãkpɛ̃ɛ ɛ. A lɛ jũu n waan wʋ naa a yɪ jaa niem nɪ a fʋ̃ʋ Nãa Agripa niem a fʋ mɪ jʋʋr a wʋ yele kaa, ka n bɔ̃ɔ a lɛ ɪn na sɛb.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

27Bojũu, a ba sɛɛn ma ɛ, ka n na vɛ̃ ka ba tara nɪrɛ ban pɔɔ chiine naa ba wiil a yelnyɪnɛ wʊn maal ɛ."

Tʊ̃mɔ̃ 26

1Kaa Agripa pãa 'yɛr kʊ a Pɔɔl, "Fʊ tara na sɔr na 'yɛr a fʊ nɛɛ 'yɛr." Pɔɔl tur naa a nũu tɪ piel mana a wʊ mĩɛ yele,

2"Nãa Agripa, a ɪ man bɔɔsʊ̃n ɪn ara a fʊ niem a dɪna naa na man a n yele ala a jaa a Juu nɪbɛ na 'yɛr dɔɔl ma.

3Yelmĩɛ jaa lɛ, a fʊ̃ʊ mĩɛ jaa bɔ̃ɔn naa a Juu nɪbɛ yelbinsɪ a jaa nɪ a ba nɛchɪrɛ, a lɛ jũu n sʊɔr fʊ naa ka fʊ di kãnyir chɛlɛ ma.

4"A Juu nɪbɛ ba jaa bɔ̃ɔn a lɛ ɪn be a bibile daar jaa, a maa paal pɔ nɪ a ka a Jerusalɛm mɪ.

5Ba bɔ̃ɔ man kor na ban tʊ̃ɔ di a lɛ dãasɪɛ ala ɪ ba bʊɔrɔ naa. Ba bɔ̃ɔn ma naa ɪn turo yele jaa nɛ nɛ nɛ a sɪ puorfʊ pɔ, naa ɪ a Farasee nɪrɛ.

6A pʊ̃pãanyã a lɛ a Nãaŋmɪn na dɔ̃ɔ tɪr a nɛɛ kʊ a sɪ sãakpãmɪne ka n tara a tɪɛr jũu lɛ so ka n 'yɛr be tɔɔrɔ a dɪna.

7A nɛ tɪra anyãna jũu lɛ a sɪn bʊrɔ pie nɪ ayi ɪ a sɪ tɪɛrtɔ fʊ jie, ka a na wa ɪ a sɪ mʊ̃ɔ nɪbir puoro a Nãaŋmɪn mɔ̃tɔ̃ɔ nɪ tĩsɔɔ. A fʊ̃ʊ nãa a tɪɛrtɔ nyãna jũu, a Juu nɪbɛ 'yɔ̃ɔnɔ̃ ma a 'yɛr.

8Bo lɛ so ka yɪ tɪɛr ɪka Nãaŋmɪn kʊ̃ tʊ̃ɔ sĩɪ kũu ɛ?

9"A maa mɪ dɔ̃ɔ ŋme nyãa naa ɪka ɪn ɪ naa lɛ jaa ɪn na tʊ̃ɔ naa sɔ̃ɔ a Yesu na yi a Najaretɪ yuor.

10Nɪtɔ̃ lɛ n ɪ be a Jerusalɛm. A Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪbɛrɛ kʊ man sɔr ka n nyɔɔr a Nãaŋmɪn puorbo yɔɔ naa pɔɔ, bala wa kʊrɔ ba n ma sɔɔ naa.

11Sɔ̃ɔ yɔɔ jaa, n ma chen a be a ba lɔ̃ɔfʊ jiir naa tɪ ge ge ba, naa ma fɪrɛ ba 'yɛr 'yɛr dɛbɛ tɪchɛ a maa tʊ̃ɔ ɪ a lɛ ɛ. A lɛ a ba yele na dire ma a suur n ma chen a wɛr yuo pɔ tɪ ge ba a be.

12"Ala jũu lɛ a bɔɔrlo nɪbɛrɛ dɔ̃ɔ kʊ ma a sɔr ka n chiine a Damaskus.

13Mɔ̃tɔ̃tuo sɔ̃ɔ lɛ fʊ̃ʊ nãa, a lɛ ɪn be a sɔr pɔ, n nyɛn chãa na yi saaju chaar mɔ̃tɔ̃ɔ na wʊ jilʊ̃ ma nɪ a bala ɪn lɔ̃ɔ chiine.

14Sɪ jaa lon tẽe tɪchɛ ka n wõ nɪrɛ na sʊrɔ ma nɪ a Heburu kɔkɔr, 'Sɔɔl, Sɔɔl bo lɛ fʊ gere ma a lɛ? Fʊ wõn tuo fʊn tɛb a dakʊra.'

15Be lɛ n pãa sʊʊr, 'Fʊ̃ʊ nɪ ana, Soro?' A wʊ 'yɛr, 'Maa lɛ a Yesu 'lɔ fʊn gere.

16Pʊ̃pãanyã ir ara, n yi fʊ naa, naa ir fʊ a fʊn ɪ a n tʊ̃tʊ̃nɔ̃ na fʊ mʊɔlɔ a ala fʊn nyɛ a dɪna nɪ a ala ɪn na wiil fʊ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17ln faa fʊ naa a fʊ̃ʊ mĩɛ nɪbɛ nuur pɔ, nɪ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ nuur pɔ. Maa lɛ tʊ̃nɔ̃ fʊ,

18tɪ yuo a ba nɪbie na fʊ tɔɔ ba yin a libe pɔ, waan a chãa pɔ, na fʊ yin a Satan kpɛ̃ɔ pɔ, waan a Nãaŋmɪn sɛ̃, a wʊ vɛ̃ a ba yelbier kʊ ba ka ba mɪ nyɛ jie nɪ a bala na sɔɔ de ma, ka n faa ba.’

19"A lɛ jũu, Nãa Agripa, n ba tɔr a nyɛfʊ nyã na yi a saaju ɛ.

20N den nie man kʊ a Damaskus dɛ̃me, nɪ a Jerusalɛm dɛ̃me, nɪ a Judiya wɛr wʊ jaa, nɪ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ mɪ. N mʊɔl kʊ ba ɪka ba lɪɛb a ba tɪɛr, na ba lɪɛb wa Nãaŋmɪn sɛ̃, na ba vɛ̃ ka ba tʊ̃mɔ̃ wiil ɪka ba lɪɛb a ba tɪɛr.

21Ala lɛ so a Juu nɪbɛ nyɔɔ ma a ba puorfʊ yir bɛchaar pɔ bʊɔrɔ ɪka ba kʊ ma.

22Tɪchɛ Nãaŋmɪn lɛ sʊ̃ʊ ma wa tãn a dɪna, ka n be ara na man kʊ nɪrɛ jaa. N ba 'yɛr 'yɛr jaa tɪ põn a lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ nɪ a Mosesɪ na 'yɛr ɪka an ɪ naa ɛ,

23ɪka a Nɪ-iraa na din dɔɔyɛ na wʊ mɪ ɪ nɪrɛ na de nie ir a kũu pɔ, na wʊ man a chãa 'yɛr kʊ a wʊ nɪbɛ nɪ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ.”

24Kana lɛ a Pɔɔl ta ka a Festus kpɛ tãn wʊ tɪ 'yɛr, "Pɔɔl a tɪɛr bɔr fʊ naa, a jãn yɔɔ vɛ̃n ka fʊ gele.”

25Ka a Pɔɔl 'yɛr, "Nɪkpɛ̃ɛ Festus n ba gele ɛ, ala ɪn 'yɛrɛ ɪn yelmĩɛ nɪ yɛ̃ 'yɛr.

26A nãa bɔ̃ɔn a yele anyãna ala lɛ so ka n lɔb yãan bar tɪ 'yɛrɛ nɪ wʊ. N sɔɔ naa ɪka a yele anyãna ba sɔɔl wʊ ɛ, bojũu a yele nyã ba ɪ libe pɔ ɛ.

27Nãa Agripa, fʊ sɔɔn a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ bɪɪ? N bɔ̃ɔn naa ɪka fʊ sɔɔ naa.”

28Ka a Nãa Agripa pãa sʊʊr a Pɔɔl, "Fʊ tɪɛr man tãa a dɪna tɛɛ lɛ fʊn lɪɛb ma ka n ɪ a Kɪrɪsɪto turo bɪɪ?”

29A Pɔɔl 'yɛr, "Ka dɪna tɛɛ lɛ bɪɪ daar kɔ̃ɔ lɛ yo, n sʊɔrɔ naa Nãaŋmɪn ɪka a ta ɪ a fʊ̃ʊ tɛɛ ɛ, tɪ nɪrɛ jaa na chɛlɛ a 'yɛr nyãna a dɪna ka yɪ kaara a n kaar tɪ na ba taa 'yɔ̃ɔnɔ̃ yɪ a bɔ̃jɔrsɪ anyãna ɛ.”

30Ka a nãa vaa ir nɪ a wʊ nɪbɛrɛ nɪ a Bernisɪ lɔ̃ɔn a bala wʊn 'mataa jĩnɛ nɪ.

31Ba yin a die pɔ, pãa 'yɛrɛ 'yɛr kʊrɔ taa na ba 'yɛrɛ, "A daba nyãna ba maal yele jaa na sɛɛn kũu bɪɪ pɔɔfʊ ɛ.”

32Ka a Agripa 'yɛr kʊ a Festus, "Fʊn taa tʊ̃ɔ bar a daba nyãna ala ɪ waa ta sʊɔr sɔr ɪka wʊn chen a Nãkpɛ̃ɛ Siisa sɛ̃ ɛ."

Tʊ̃mɔ̃ 27

1An wa ta ɪka sɪn chen a Itali, ba den a Pɔɔl nɪ a bamɪne ban pɔɔ kʊ a sojasɪ nɪkpɛ̃ɛ ban bʊɔlɔ Julius, wʊ ɪ naa a nãkpɛ̃ɛ soja kpɛ̃ɛ ĩsʊɔ.

2Sɪ kpɛ̃n a gboro kpɛ̃ɛ na yi a Adɪramatiyum ka wʊ ir an ɪ Asɪya kõkoor lɛ wʊn lana. Aristakus na ɪ a Masedonɪya paal nɪrɛ na wʊ yi a Tɛsalonika pʊɔ sɪ naa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3A wɛr na wa chaar, sɪ tãn a Sidon tẽe pɔ, ka a Julius maal a Pɔɔl vɪla na wʊ bar wʊ sɔr ka wʊ chen a wʊ barmɪne sɛ̃ ka ba tɪ sʊ̃nɔ̃ wʊ.

4Be lɛ sɪ lɛ yin a gboro lana a Sipurusɪ bojũu a sɛsɛbɛ furo na tuoro sɪ.

5A lɛ sɪn wa gɔ̃ɔ a man sãlsɔɔ Sɪlɪsɪya nɪ a Pamfiliya kõkoor lɛ sɪ wa ara nɪ a Mira na be a Lisiya wɛr pɔ.

6Be lɛ a soja nɪkpɛ̃ɛ nyɛ a Aleksandiriya gboro kpɛ̃ɛ na chiine a Itali ka wʊ wɛl sɪ 'yɔ̃ɔ.

7A ber waa naa sɪn maal a sɔr pɔ, jaa vɛ̃ nɛ nɛ nɛ lɛ sɪ chiine ka a wõ sɪ tɪ sɪ tɪ ta a Sɪnidusɪ tẽe pɔ. Lɛ a sɛsɛbɛ na ba sɔɔrɔ a sɪ chiine a dẽdẽe ɛ, a gboro tun sɪ naa a Kɪrete a Salmone tẽe puor.

8A man kõkoor lɛ sɪ lana ka a wõ sɪ tɪ tãn a jie ban bʊɔlɔ a Gboro Juvɪla Ara A Jie na gbʊr a Lasea tẽe.

9Sɪ sɔ̃ɔn sɔ̃ɔ yɔɔ a sɔr pɔ a sɛsɛbɛ na furo jũu, ka a gboro chenfʊ mɪ kʊrɔ dãbĩɛ bojũu Kɔ̃ Galfʊ sɔ̃ɔ 'lɔ mɪ po naa, ka a Pɔɔl kpãana ba 'yɛrɛ,

10"Nɪbɛ, n kãan nyɛ ka a dãbĩɛ be a sɪ chenfʊ pɔ, yelyɔɔ na sɔ̃ɔ naa, a gboro tuor nɪ a sɪn mĩɛ mɪ."

11Tɪchɛ a sojasɪ nɪkpɛ̃ɛ ba chɛlɛ a lɛ a Pɔɔl na 'yɛrɛ ɛ, tɪ sɔɔ a lɛ a gboro mɔ̃nɔ̃ nɪ lɛ a gboro sʊɔ na 'yɛr.

12A gboro ara a jie ba sɛɛn ban na ara a be a ɔɔr sɔ̃ɔ ɛ, a ba yɔɔ jaa 'yɛr naa ɪka ba po chiine, tɪɛrɛ ɪka ban tãn a Fonɪksɪ na ba ara a be. A Kɪrete gboro ara a jie lɛ na tor a mɔ̃tɔ̃ɔ purfʊ jie guba nɪ a nũsʊ̃ɔ jie.

13Lɛ a sɛsɛbaalʊ̃ʊ na wa furo yire a guba jie, ba tɪɛr ɪka ba nyɛn a lɛ ban bʊɔrɔ, ba for a kur nɛbie bara tɪ lana nɪ a gboro a Kɪrete gogoro.

14An wa kor bĩlãa, ka a sɛsɛbɛ kpɛ̃ɔ 'lɔ ban bʊɔlɔ a mɔ̃tɔ̃ɔ purfʊ jie guba sɛsɛbɛ fun yi a be wa.

15A sɛsɛbɛ tʊ̃ɔn a gboro a waa lɛ tʊ̃ɔnɔ̃ chiine a niem ɛ, ka a sɛsɛbɛ pãa tara sɪ chiine.

16A lɛ sɪn wa pĩ a dõdolbile ĩsʊɔ ban bʊɔlɔ Kawuda, a ɪn tuo kʊ sɪ ka sɪn 'mɔɔ a gborbile.

17Lɛ a nɪbɛ na wa 'mɔɔ a gborbile ka wʊ do, ba den miir lũ gbɛb a gborkpɛ̃ɛ. Sɪ joro na dãbĩɛ ɪka sɪ taa ɪrɛ wa tɪ mʊr a Sirtisɪ bire pɔ ɛ, ka ba bar a kur nɛbie ka a gboro pãa tɔɔrɔ.

18A sɛsɛkpɛ̃ɛ nyã mɔ̃n sɪn jaa ka wɛr wa chaar ka ba piel wɛlɛ a tuor lɔɔrɔ 'yɔ̃ɔnɔ̃ a kʊ̃ɔ pɔ.

19A ber ata daar a gboro dẽme mĩɛ foro naa a gboro bomo nɪ a ba mĩɛ nuur lɔɔrɔ 'yɔ̃ɔnɔ̃ a kʊ̃ɔ pɔ.

20Lɛ a mɔ̃tɔ̃ɔ nɪ a ŋmarbie na ba lɛ wa nyɪr ɛ, a ber waa naa tɪchɛ ka a sɛkpɛ̃ɛ chɛnɛ ire ka a sɪ chĩɛfʊ tɪɛrtɔ jie baar.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21A ber wa po naa tı baa di bon jaa ɛ, ka a Pɔɔl ir ara a ba sãlsɔɔ tı 'yɛr kʊ ba, "Nıbɛ, yın ta sɔɔ tu a n nɛɛ ka sı ta chɛnɛ be a be Kırete a wõm nyãna kʊ̃ naa pɔɔ sı ɛ, ka a bonsı be wɛ ɛ.

22Tıchɛ n sʊɔrɔ yı naa, yı nyɔɔ nyãa bojũu ĩsʊɔ jaa kʊ̃ bɔr ɛ, a gboro tɛɛ lɛ na wɛ.

23Jãa tĩsɔɔ a Nãaŋmın nyã na so ka n tʊ̃nɔ̃ a wʊ tʊ̃mɔ̃ tʊ̃n a wʊ malaka ka wʊ wa ara a n lõboor,

24na wʊ 'yɛr kʊ ma, 'Pɔɔl taa joro dãbĩɛ ɛ, fʊn nyɛn a Nãkpɛ̃ɛ Siisa nı nıbir ka wʊ tɔɔr a fʊ 'yɛr. Ka a bala jaa fʊn lɔ̃ɔ chiin Nãaŋmın den a ba nyɛvʊr 'yɔ̃ɔ a fʊ nũu pɔ.'

25A lɛ jũu yı nyɔɔ nyãa nıbɛ, n sɔɔn de Nãaŋmın ıka wʊn ı naa a lɛ wʊn 'yɛr kʊ ma.

26Tıchɛ sın don dõdol kɔ̃ɔ ju ara."

27A ber pie nı anaar daar, a sɛsɛbɛ chɛnɛ na mʊɔrɔ nı sı be a Adiriya man yal pɔ, a tĩsɔɔ bĩın ka a bala na kaara a gboro tıɛr man tãa ba gbʊrɔ na gogoro.

28Ba den a bon 'lɔ ban ma mana nı a kʊ̃ɔ, man ka a man yulʊ̃fʊ ı gbɛɛ kɔbaa dɔɔl lıjɛr (120). Ban wa chen bĩlãa ba lɛ man kaa ka a yulʊ̃fʊ lɛ ı gbɛɛ lıjaanaar nı pie (90).

29Ba joro na dãbĩɛ ıka a gboro wʊ taa tɔ̃n sı kʊsır ɛ, a ba wɛl a nɛbie ala anaar na ma nyɔɔ a gboro lɔb 'yɔ̃ɔ a man pɔ tı pãa sʊɔrɔ ıka wɛr wʊ chaar fɔɔ.

30Ka a gboro dẽme bʊɔrɔ sɔr ban na yi a gboro pɔ jo na ba for a gborbile bar ka wʊ suu a man pɔ tı maala fıka a nɛbinyɔɔrsı ala lɛ ba foro bara a niem.

31A Pɔɔl pãa 'yɛr kʊ a sojası nıkpɛ̃ɛ nı a sojası, "Yın baa vɛ̃ ka a gboro dẽme banyãna be a gboro pɔ ɛ, sı wɛ naa a lɛ nɛ."

32Ka a sojası ŋmaa a miir 'lɔ na nyɔɔ a gborbile taa lɛ ka wʊ lo.

33Lɛ a wɛr na ırɛ a wa lalala, Pɔɔl sʊɔr ba jaa na wʊ 'yɛr kʊ ba, "Yı di a bʊ̃diir bojũu ber pie nı anaar nı nyã yın jɛ̃n baal na yaa di bon jaa ɛ.

34Pʊ̃pãanyã, n sʊɔrɔ yı naa ıka yı di a bʊ̃diir na yı tara kpɛ̃ɔ, a yı ĩsʊɔ jaa jukɔɔlbir kʊ̃ vʊ̃ɔ a wʊ ju pɔ ɛ."

35A anyãna lɛ wʊ 'yɛr baar tı na wʊ de a paanʊ̃ɔ amıne puor Nãaŋmın yãan a ba jaa niem, tı pãa ŋmaa na wʊ ɔɔrɔ.

36Ka a 'yɔ̃ɔ ba jaa ĩkpɛ̃ɛ ka a ba mĩɛ di a bʊ̃diir amıne.

37A sın bala na be a gboro pɔ ı naa nıbɛ kɔɔr ayi dɔɔl lıjaata nı pie nı ayʊɔb (276).

38Lɛ ban wa di tıı baar, ba wɛl a bʊ̃diir ala na chɛ lɔb 'yɔ̃ɔ a man pɔ tıchɛ ka a gboro ı dẽfere.

39Lɛ a wɛr na wa chaar, baa bɔ̃ɔ a jie ban be ɛ, tıchɛ na ba nyɛ a jie na gɔr ka a bire be be a ba bʊɔrɔ ıka ala ı ba tʊ̃ɔ naa a ba tı ara.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

40Ba ŋman a mibe ala na nyɔɔr a nɛbinyɔɔrsɪ ala bar, na ba mɪ lɛ for a vuulsɪ ala na ma dɛnɛ a gboro tɪ pãa yɛr a fɔbaa bar a gboro niem ka a sɛsɛbɛ pãa tɔɔrɔ ba chiine a bire pɔ.

41Tɪchɛ ka a gboro tɪ tɔ a bire na duo a jie ĩsʊɔ, ka a gboro niem mʊr wʊ jaa na wʊ kʊ̃ tʊ̃ɔ chen ɛ. Ka a kõsɛbɛ ŋmiere a gboro pãa wɛlɛ.

42Ka a sojasɪ ɪ nɛbʊ̃'yen bʊɔrɔ ɪka ba kʊ a bala ban pɔɔ ka a ĩsʊɔ jaa taa dũu yi jo ɛ.

43Tɪchɛ a sojasɪ nɪkpɛ̃ɛ na bʊɔrɔ ɪka wʊ faa a Pɔɔl jũu, waa sɔɔ ɪka ba ɪ a lɛ ɛ. Wʊ 'yõɔ naa a bala na bõɔ a dũufʊ ka ba ɔɔ lo a kʊ̃ɔ pɔ de nie dũu do a gogoro ju.

44Ka a bala na chɛ mɪ nyɔɔr a gboro daar bɪɪ a gboro da'mɛlɛ ala, nɪtõnõ lɛ ba ɪ ka ba ĩsʊɔ tɪ jaa do a gogoro ju ka yele ba tara ba ɛ.

Tʊ̃mõ 28

1Sɪ jaa na wa do baar, ba 'yɛr ɪka a dõdol yuor din Malta.

2A nɪbɛ bala na be a be maal sɪn vɪla, ba gbɔɔn bũu na ba bʊɔl sɪ a sɪ tɪ uoro, bojũu saa lɛ waara ka ɔɔr kʊrɔ.

3Ka a Pɔɔl mɪ vaar delsɪ wa 'yõɔnõ a bũu pɔ, ka a dʊ̃pãn na be a delsɪ pɔ, a bũu tʊl kpɛ ka wʊ yi dʊ̃ a Pɔɔl nũu mar taalɛ.

4Lɛ a gogoro dẽme bala na wa nyɛ a lɛ a waa na mar a Pɔɔl nũu pɔ jõjɔlɔ, ka ba 'yɛrɛ kʊrɔ taa, "A daba nyãna na ɪn nɪkʊrɔ, a man na ba di wʊ gba ɛ, tɪchɛ yeltorsɪ kʊ̃ sɔɔ ka wʊ be be ɛ."

5Tɪchɛ ka a Pɔɔl mɪr a waa 'yõɔ a bũu pɔ tɪ yele jaa ba tara wʊ ɛ.

6A nɪbɛ tɪɛr man tãa a nũu na mɔr wʊ naa bɪɪ a wʊ vaa lo kpi. Tɪchɛ ban chɛl lẽɛɛ wa faa ka a yele jaa ba ɪrɛ ɛ, ba lɪɛb a ba tɪɛr 'yɛrɛ kʊrɔ taa, "Ɔmɪn lɛ wʊ ɪ."

7A dõdol 'lɔ nɪkpɛ̃ɛ ban bʊɔlɔ Pubilusɪ tara na jie na gbʊr a be a wʊ de sɪ sãan, na wʊ kʊ sɪ bʊ̃diir ber ata.

8A Pubilusɪ sãa bɪɛrɛ na gã, ĩgãn tʊl nɪ masʊmõ lɛ wʊ nyɪɛrɛ. Pɔɔl kpẽn tɪ nyɛ wʊ, wʊn wa sʊɔr Nãaŋmɪn baar wʊ dɔɔl wʊ naa nũu sãa wʊ.

9Lɛ a anyãna na wa ɪ, baalsɪ bala jaa na be a jie 'lɔ mɪ wa naa ka Pɔɔl sãa ba jaa baalsɪ.

10Ba den 'yõɔfʊ kʊ sɪ sɔɪ jaa pɔ, a lɛ sɪn wa chɔɔr na yi, ba kʊ sɪn bon jaa sɪn na bʊɔrɔ.

11Sɪ maal a be ŋmɛrsɪ ata tɪ na sɪ lɛ kpɛ a gboro ĩsʊɔ na ara a be a sĩɛ. A gboro yin Aleksandiriya na wʊ tara ŋmɪn yɪbɛ Kasɪtor nɪ Poluksɪ.

12Sɪ tɪ ara naa Sɪrakusɪ maal ber ata a be.

13Be lɛ a gboro yin sɪ tãn a be a Wuregiyum. Wɛr na wa chaar ka a ɪ a guba jie sɛsɛbɛ furo naa, a ber ayi daar ka sɪ ta a be Puteyoli na sɪ suu a be.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14Be lɛ sɪ pɔɔ a Nãaŋmɪn puorbo bamɪne ka ba bʊɔl sɪ ka sɪ tɪ maal daa gbul a ba sɛ̃. Lɛ lɛ a ɪ tɪ sɪ pãa wa ta a Worom.

15A Nãaŋmɪn puorbo na be a Worom na wa wõ ɪka sɪ waara naa, ba yin tuor sɪ tɪ ta Apiyusɪ Daa pɔ na ba pɔɔ sɪ a Sãanba Kpɛfʊ Jiir Ata. A lɛ a Pɔɔl na wa nyɛ a nɪbɛ banyãna wʊ puor Nãaŋmɪn yãan ka a 'yɔ̃ɔ wʊ ĩkpɛ̃ɔ.

16Lɛ sɪn wa ta a Worom, ba sɔɔ naa ka a Pɔɔl kpɪɛrɛ a wʊ yõ tɪchɛ ka a soja kaara wʊ.

17Pɔɔl na wa maal ber ata, wʊ bʊɔl naa a Juu nɪbɛ nɪdierbe lɔ̃ɔ taa. Lɛ ban wa duo ka wʊ 'yɛr kʊ ba, "N yɛɛr, n gba na ba maal yele jaa bɔr a sɪ nɪbɛ sɛ̃ ɛ, bɪɪ 'mab a sɪ sãakpãmɪne yel-ɪrsɪ ɛ, tɪ ba nyɔɔ ma naa be a Jerusalɛm na ba kʊ a Worom nɪbɛ.

18Ba chɛ̃pɛ̃n a yele faa na ba ta bʊɔrɔ ɪka ba bar ma bojũu n ba maal yele jaa na sɛɛn kũu ɛ.

19Tɪchɛ ka a Juu nɪbɛ na ba sɔɔ ɛ, ka n faa tɪ sʊɔr sɔr ka ba chiin ma a Nãkpɛ̃ɛ Siisa sɛ̃. A ba ɪ n tara na yele kɔ̃ɔ na de dɔɔl a n nɪbɛ ɛ.

20A lɛ jũu lɛ so ka n bʊɔrɔ ɪka n nyɛ yɪ naa 'yɛr yɪ. Bojũu a Isɪral nɪbɛ tɪɛrtɔfʊ jie jũu lɛ ba gbar ma nɪ a bɔ̃jɔrsɪ anyãna."

21Ka ba 'yɛr, "Saa nyɛ gãn jaa yi a Judiya dẽme sɛ̃ ɛ, ka a sɪ yɛɛr bala mɪ na yi a be wa ba 'yɛr a fʊ 'yɛrdɛɛr jaa kʊ sɪ ɛ.

22Tɪchɛ sɪn bʊɔrɔ naa ɪka sɪ bɔ̃ɔ a lɛ fʊn nyɔɔ, bojũu sɪ bɔ̃ɔn naa ɪka jie jaa nɪbɛ 'laar naa a yele nyãna."

23Ba 'yɔ̃ɔn bɪbir ban lɛ wa a Pɔɔl sɛ̃, a bɪbir na wa vɪɛ ba wan yɔɔ jaa a be wʊn kpɪɛrɛ. An yi a bibio tɪ tãn a jãanʊɔr na wʊ mana a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ kʊrɔ ba, na wʊ de a Mosesɪ nɛɛ nɪ lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ na sɛb bʊɔrɔ ɪka wʊ lɪɛb a ba tɪɛr ka ba sɔɔ a Yesu.

24Bamɪne lɪɛb ba tɪɛr a lɛ wʊn 'yɛr, tɪchɛ ka a bamɪne ba sɔɔ de ɛ.

25Ba chɪrɛ nɪ taa na ba piel yire lɛ a Pɔɔl na wa 'yɛr a wʊ 'yɛr baaraa na wʊ 'yɛr, "A Nãaŋmɪn Sɪɛ 'yɛr yelmĩɛ kʊ a yɪ sãakpãmɪne a lɛ wʊn de a wʊ 'yɛ'yɛrɛ Isaiya nɛɛ

26'yɛr, 'Chen a nɪbɛ banyãna sɛ̃ tɪ 'yɛr kʊ ba, "Yɪn wõn lɛ̃ɛɛ tɪ yɪ kʊ̃ wa bɔ̃ɔ a par ɛ, yɪn fur nɪbir 'yɔ̃ɔ tɪ yɪ kʊ wa nyɛ bon jaa ɛ."

27Bojũu a nɪbɛ banyãna nyãn kpɛ̃mɛ naa, baa wõnõ ɛ, ba ma ũun a ba nɪbie, ka lɛ ba lɛ ɛ, ban taa nyɛn naa ba nɪbie na ba wõn a ba tobo bɔ̃ɔ a par na ba lɪɛb wa a n sɛ̃ ka n sãa ba.'

28A lɛ jũu, n bʊɔrɔ naa ɪka yɪ bɔ̃ɔ ɪka a Nãaŋmɪn den a wʊ faafʊ 'yɛr tɪ kʊ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ na chɛlɛ naa."

30Pɔɔl yab a yir 'lɔ pɔ wʊn kpɪɛrɛ yuom ayi, tɪ ma de nɪrɛ jaa na ma wa a wʊ sɛ̃.

31Yele jaa ba ŋmaa wʊ sɔr ɛ, ka wʊ 'lara na wʊ mʊɔlɔ a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ 'yɛr na wʊ wile ba nɪ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto 'yɛr.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Worom

Worom 1

1Maa Pɔɔl na ɪ a Yesu Kɪrɪsɪto gbãgbaa, Nãaŋmɪn na kaa ir bʊɔl ka n ɪ a wʊ nɪtʊ̃nãa naa ɪ a wʊ 'yɛr nʊ̃ɔ 'yɛrɛ, lɛ sɛɛrɛ kʊrɔ a yɪn na be a Worom.

2A 'yɛr nʊ̃ɔ nyã wʊn dɔ̃ɔ tɪr nɛɛ a kõr jaa tu a wʊ 'yɛ'yɛrbɛ sɛ̃ ka ba sɛb 'yɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn gãn pɔ,

3na ɪ a wʊ Bie 'yɛr, ban dɔɔ ka wʊ ɪ a Nãa David bal nɪrɛ.

4A tu naa a Nãaŋmɪn Sɪɛ pɔ wiil kpɛ̃ɔ ɪka a Nãaŋmɪn Bie lɛ, na wʊ ir yi a kũn pɔ ɪ vʊr, 'lɔ lɛ ɪ a Yesu Kɪrɪsɪto na ɪ a sɪ Soro.

5A tun a wʊ 'yɔ̃ɔ nɪ a wʊ yuor jũu, sɪ nyɛn wĩɛfʊ nɪ a nɪtʊ̃nsɪ tʊ̃mɔ̃ na sɪn bʊɔl nɪrɛ jaa, ka ba wa wõnõ a wʊ toor nɪ sɔɔfʊ.

6Yɪn mɪ pʊɔn a bala a Nãaŋmɪn na bʊɔl ka yɪ ɪ a Yesu Kɪrɪsɪto sofʊ.

7N sɛɛrɛ na kʊrɔ a yɪn bala jaa na be a Worom a Nãaŋmɪn na nʊ̃, na wʊ bʊɔl yɪ a yɪ ɪ a wʊ nɪbɛ. Wĩɛfʊ nɪ nyã'maar na yi a sɪ Sãa Nãaŋmɪn nɪ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto jie a be a yɪ sɛ̃.

8N den nie puor a maa Nãaŋmɪn yãan a yɪ jaa jũu tu a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ, bojũu a yɪ sɔɔfʊ ŋmen yaar a wɛr wʊ jaa.

9A Nãaŋmɪn nyã ɪn tʊ̃nɔ̃ kʊrɔ nɪ a n nyãa wʊ jaa, naa mʊɔlɔ a 'yɛr nʊ̃ɔ nyã na ɪ a wʊ Bie 'yɛr, di man dãasɪɛ lɛ ɪn ma tɪɛrɛ a yɪ yele.

10N ma sʊɔrɔ naa Nãaŋmɪn ba gala ɛ, naa sʊɔrɔ ɪka a wʊ bɔfʊ a ɪ, ka wʊ yuo sɔr a pʊ̃pãanyã kʊ ma ka n wa a yɪ sɛ̃.

11N bʊɔrɔ naa yɪ nyɛfʊ naa na tʊ̃ɔ wiil yɪ a Nãaŋmɪn Sɪɛ kʊfʊ amɪne ka a 'yɔ̃ɔ yɪ ĩkpɛ̃ɔ.

12Lɛ lɛ, a yɪn nɪ maa na pãa nʊ̃ɔ kpɛ̃mɛ a sɪ sɔɔfʊ pɔ.

13N yɛɛr, n bʊɔrɔ naa ɪka yɪ bɔ̃ɔ a lɛ ɪn mʊɔrɔ sɔ̃ɔ yɔɔ jaa, ɪka n wa a yɪ sɛ̃ tɪchɛ ka a sɔr pɔɔ wa tãn dɪna. ln taa nyɛn a yɪ bamɪne a ba puoraa nɪtãa lɛ ɪn nyɛ a yɪ bamɪne na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, tɪ puoro.

14N din a Juu nɪbɛ nɪ a bala mɪ na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, nɪ a yɛ̃ dẽme nɪ a jɔlɔ sãn.

15Ala lɛ so ka n mʊɔrɔ ɪka n mʊɔl a 'yɛr nʊ̃ɔ kʊ a yɪn mɪ na be a Worom.

16Vĩ ba kʊrɔ ma nɪ a 'yɛr nʊ̃ɔ nyãna 'yɛrfʊ ɛ, bojũu a ɪ naa a Nãaŋmɪn kpɛ̃ɔ wʊn de faara nɪ nɪrɛ jaa na sɔɔ, a Juu nɪbɛ lɛ de nie, ka bala mɪ na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, mɪ tu.

17Bojũu a 'yɛr nʊ̃ɔ nyã na wiil nɪrɛ lɛ wʊn na tor Nãaŋmɪn sɛ̃, torfʊ 'lɔ na yi sɔɔfʊ pɔ, yi a pielfʊ tɪ tãn a baaraa nɪtãa lɛ an sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ, "Nɪrɛ 'lɔ na tara sɔɔfʊ, tor naa, wʊn tara na nyɛvʊr na ba tara baarfʊ ɛ."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Nãaŋmɪn vɛ̃n ka a wʊ suur yele yi a saaju gã chãa pɔ, ɪka wʊ nyɛn suur 'yɔ̃ɔ a bala na ba puoro ɛ, nɪ putudẽme bala na pɔɔ a yelmĩɛ nɪ a ba putuyele.

19An ɪ a ala ban na de bɔ̃ɔn a Nãaŋmɪn gãn chãa pɔ, bojũu Nãaŋmɪn mĩɛ lɛ ir wiil ba.

20Bojũu, an yi a lɛ daar jaa a Nãaŋmɪn na mɛ a wɛr, nɪbɛ na tʊ̃ɔ bɔ̃ɔ ɪka a Nãaŋmɪn kpɛ̃ɔ ba tara baarfʊ ɛ, ka wʊ ɪ Nãaŋmɪn mĩɛ nɪ a bonsɪ ala wʊn maal, a lɛ jũu, tu yifʊ jie ba lɛ be be go ɛ.

21Bojũu, ban sɔɔ bɔ̃ɔn a Nãaŋmɪn a nɪtɔ̃nɔ̃, tɪ baa kʊ wʊ tɪɪr ɛ, bɪɪ dãna wʊ ɛ, tɪchɛ a ba tɪɛrsɪ ɪn burbur, ka a ba jɔl nyãn ala pãa lii.

22Ban sɔɔ 'yɛr ɪka yɛ̃ bɔ̃ɔnbɔ lɛ ba ɪ, ba ɪn jɔlɔ,

23an ɪ ba lɪɛb a tɪɪr 'lɔ ban taa kʊ a Nãaŋmɪn nyã na ba kpire ɛ, na ba kʊ a bʊtɪbɛ ala ban pɛ̃n, ka a kaara a nɪbɛ kaar na kpire, nɪ lubil, nɪ dʊ̃n, nɪ dʊ̃gbɛɛ anaar jaa bʊrɔ.

24Ala lɛ so ka Nãaŋmɪn ir nũu tɪchɛ ba bar be a ba vɔldɛɛr pɔ, ka ba bʊ̃nɔ̃ gãna nɪ taa, sɔ̃ɔnɔ̃ taa nɪ a ba ĩgãma.

25Ba den a Nãaŋmɪn yelmĩɛ tɛɛn jire, na ba puoro tɪ tʊ̃nɔ̃ kʊrɔ a bonsɪ ala a Nãaŋmɪn na maal, tɪ bar a Nãaŋmɪn na ɪ a ma maala 'lɔ a pɛɛfʊ na sɛɛn bɪbir jaa. A ɪ a lɛ.

26A anyãna jũu, Nãaŋmɪn de ban bar be a vĩ vɔlaa pɔ. Ka a ba pɔbɔ gba ma lɪɛb gãna nɪ a ba pɔɔ taa ba.

27A lɛ nɪ wʊ ju lɛ a dɔɔr mɪ bar a pɔbɔ bɔfʊ, ka a vɔlaa vɛ̃ ka ba lɪɛb bʊɔrɔ a ba taa dɔɔr. Dɔɔr na lɪɛb tʊ̃nɔ̃ a vĩ tʊ̃mɔ̃ nyãna nɪ a ba taa dɔɔr ba nyɛn a ba tʊ̃dɛɛr toor tɔɔfʊ.

28Baa nyɛ a Nãaŋmɪn bɔ̃ɔfʊ a wʊ sɛɛn ba ɛ, ka a Nãaŋmɪn bar ba a be a ba tɪɛr sɔ̃ɔnaa pɔ, ka ba maala a ala na ba sɛɛn maalfʊ ɛ.

29Ba sɛɛn naa putuo jaa bʊrɔ, bier ɪfʊ, bɔgar dẽme, nɪ bier maalfʊ. Nyuur sɛɛn ba naa, na ba ɪ nɪkʊrbɔ, bʊɔrɔ jɛɛr, na ba bɛlɛ taa, na ba tɪɛrɛ taa sɔ̃ɔfʊ. Ba ɪn gagarsɪ,

30sɔ̃ɔnɔ̃ nɪ taa yoe, 'laar Nãaŋmɪn, kpɛrɛ taa, mĩɛ 'mɔɔfʊ nɪ yobɔyele. Ba bɔ̃ɔn sɔɪ ban ma tu maal bier, baa turo a nɪbɛ bala na dɔɔ ba nɛɛ ɛ.

31Baa tara tɪɛr ɛ, baa tara yelmĩɛ ɛ, baa tara nʊ̃fʊ ɛ, baa kaara nɪrɛ nɪbaal ɛ.

32Ban sɔɔ bɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn toraa nyãna binfʊ, ɪka a nɪbɛ bala na maala a anyãna sɛɛn nɪ kũu, bala mĩɛ tɛɛ ba lɛ maala a anyãna ɛ, tɪchɛ ba ma sɔɔ naa a bala na tʊ̃nɔ̃ a anyãna.

Worom 2

1Yɪn a lɛ jũu, yaa mɪ tara tu yifʊ jie ɛ, a yɪn bala na ma tɔɔrɔ a bamɪne 'yɛr. Yele jaa pɔ fʊn tɔɔr a fʊ tɔ sʊɔ 'yɛr fʊ mɪ 'yɔ̃ɔn fʊ mĩɛ 'yɛr, bojũu fʊ mɪ ɪn a yele 'lɔ̃nɔ̃ a fʊ tɔ sʊɔ na ɪ, a fʊ tɔɔr a wʊ 'yɛr.

2Pʊ̃pãanyã, sɪ bɔ̃ɔ naa ɪka Nãaŋmɪn na tɔɔr naa a bala na ɪrɛ a yelsɪ anyãna 'yɛr tun yelmĩɛ sɔr pɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3A lɛ a fʋ̃ʋ nısaal mı na tɔɔrɔ nıbɛ 'yɛr, tı na fʋ mı maal a yele ala nı a ju, fʋ tıɛr ıka fʋn pɔl yi a Nãaŋmın 'yɛr tɔɔrfʋ pɔ ɔ?

4Bıı yı nyɛ naa Nãaŋmın yɛ̃ bɔ̃ɔn yɔɔ jũu, nı a wʋ maalvıla, nı a wʋ kãnyir, na yaa bɔ̃ɔn ıka a Nãaŋmın maalvıla wile yın tıɛr lıɛb fʋ sɔr ɛ?

5Tıchɛ a yı nyãkpĩɛn nı yın ba lıɛb a yı tıɛr jũu, yı guoro naa a Nãaŋmın sutuo bine kʋrɔ a yı mĩɛ guro nı a wʋ suur bıbir 'lɔ wʋn na tɔɔr nırɛ jaa 'yɛr nı torfʋ.

6Nãaŋmın "na yab nırɛ jaa lɛ wʋn tũ jĩ."

7Bala na mar ara na ba tʋ̃nɔ̃ vıla bʋɔrɔ tır, nı 'yɔ̃ɔfʋ, nı a ala na ba pʋ̃ɔnɔ̃ ɛ, wʋn kʋ ban nyɛvʋr na ba tara baarfʋ ɛ.

8Tıchɛ bala na bʋɔrɔ a ba mĩɛ bɔb, na ba tɔr a yelmĩɛ tı turo dɛɛr, Nãaŋmın suur nı a wʋ kpãafʋ gãn kʋ ba.

9Wõm nı tuo difʋ na ben be kʋ nısaal jaa na ırɛ yelbier. An piel naa a Juu nıbɛ sɛ̃, tı mı lʋ̃ɔ a bala na ba ı a Juu nıbɛ ɛ.

10Tıchɛ tır nı 'yɔ̃ɔfʋ nı nyã'maar na ben be kʋ nırɛ jaa na maala vıla, a Juu nıbɛ nı a bala na ba ı a Juu nıbɛ ɛ.

11Bojũu Nãaŋmın ba tara kaa gar taa ɛ.

12Bala jaa na ba bɔ̃ɔ a Mosesı nɛɛ tı tʋ̃ dɛɛr, mın wɛ naa ban ba bɔ̃ɔ a nɛɛ jũu, ka bala jaa mın bɔ̃ɔ a Mosesı nɛɛ tı tʋ̃ a dɛɛr Nãaŋmın na den a nɛɛ nyã tɔɔr a ba 'yɛr.

13Bojũu a ba ı a bala na wõnõ a nɛɛ lɛ tor a Nãaŋmın niem ɛ, tıchɛ a bala na turo a lɛ a nɛɛ na 'yɛr bala lɛ a Nãaŋmın na 'yɛr ıka ba tor naa.

14Sırɛ jaa a bala jaa na ba ı a Juu nıbɛ ɛ, na baa tara a Mosesı nɛbinãa ɛ, ba gba ma ı naa a yelsı a nɛɛ na 'yɛr, bojũu bala mĩɛ ın a nɛɛ ban sɔɔ ba tara a nɛɛ ɛ.

15Ba wiil ıka a lɛ a nɛɛ na bʋɔrɔ sɛb 'yɔ̃ɔ be a ba nyãa pɔ, ka a ba tıɛr mı di dãasıɛ ma gɔ̃nɔ̃ ba bıı 'yɛrɛ pʋɔrɔ ba.

16A anyãna na ı naa a daar 'lɔ̃nɔ̃ a Nãaŋmın na tu a Yesu Kırısıto 'yɔ̃ɔ na wʋ tɔɔr nırɛ jaa yelsɔɔlsı nıtãa lɛ ın 'yɛrɛ a n 'yɛr nʋ̃ɔ.

17Pʋ̃pãanyã a fʋ̃ʋ, ala ı fʋ bʋɔlɔ na a fʋ mĩɛ Juu nırɛ, na fʋ dıɛl a Mosesı nɛɛ na fʋ jırɛ lɛ fʋ̃ʋ nı a Nãaŋmın na tara nɛbʋ̃'yen,

18ala ı fʋ bɔ̃ɔ naa a wʋ bɔfʋ na fʋ bɔ̃ɔ a 'lɔ na gar a jaa bojũu a nɛɛ lɛ wiil fʋ,

19ala ı fʋ chɛn nyãa ıka jɔ̃tɔɔrɔ lɛ fʋ ı, na fʋ ı chãa chaara a bala na be a libe pɔ,

20na fʋ wile a jɔlɔ, na fʋ wile a bibiir, bojũu a Mosesı nɛɛ pɔ lɛ fʋ nyɛ a bɔ̃ɔfʋ nı a yelmĩɛ.

21Fʋ̃ʋ nyã na wile a fʋ taaba, faa wiil a fʋ mĩɛ ɛ? Fʋ̃ʋ nyã na ma 'yɛrɛ ıka jufʋ ba ı ɛ, fʋ ma ju naa ɔ?

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Fʊ̃ʊ na ma 'yɛrɛ ɪka nɪbɛ ba ta sɛ̃nɛ ɛ, fʊ ma sɛ̃n bɪ? Fʊ̃ʊ nyã na kpɛrɛ a tɪbɛ tɪ fʊ ma juro naa a tɪbɛ der bonsɪ bɪ?

23Fʊ̃ʊ nyã na jɪrɛ nɪ a Mosesɪ nɛɛ nyã, fʊ ma 'yɔ̃ɔn Nãaŋmɪn vĩ fʊn sɔ̃ɔnɔ̃ a nɛɛ ɔ?

24Nɪtãa lɛ an sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ, "A yɪ jũu lɛ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, sɔ̃ɔnɔ̃ a n yuor."

25Yʊɔr ŋmaafʊ tara na tɔ̃nɔ̃ ala ɪ fʊ turo naa lɛ a nɛɛ na 'yɛr, tɪchɛ ala ɪ fʊ̃ʊ baa turo a nɛɛ ɛ, fʊn kaara fɪka faa ŋmaa yʊɔr ɛ.

26Ala ɪ a bala na ba ŋmaa a yʊɔr ɛ, turo na lɛ a nɛɛ na bin, ba kʊ̃ kaara fɪka yɔŋmarba lɛ ba ɪ ɛ?

27Nɪrɛ 'lɔ na ba ŋmaa a yʊɔr a ĩgãn pɔ ɛ, tɪchɛ na wʊ turo a nɛɛ jaa nɛ nɛ nɛ na 'yɔ̃ɔ yɪn 'yɛr, a yɪn bala gba na tara a nɛbinsɪ gãn na fʊ ŋmaa a yʊɔr tɪ faa turo a nɛbinsɪ ɛ.

28Nɪrɛ na ɪ a Juu nɪrɛ ba ɪ a ĩgãn nyã yele tɛɛ lɛ ɛ, bɪ a yʊɔr ŋmaafʊ na ɪ a ĩgãn yele ɛ.

29Kai, wʊ ɪn a Juu nɪrɛ na be a pʊɔm, ka a wʊ yʊɔr ŋmaafʊ ɪ a Nãaŋmɪn Sɪɛ na ŋmaa a wʊ nyãa yʊɔr a ba yi a nɛbinsɪ gãn pɔ ɛ. A nɪrɛ nyãna pɛɛfʊ ba yire nɪbɛ sɛ̃ ɛ, tɪchɛ a yin Nãaŋmɪn sɛ̃.

Worom 3

1Bo tɔ̃nɔ̃ lɛ a Juu nɪrɛ tara, bɪ bo tɔ̃nɔ̃ lɛ be be a yʊɔr ŋmaafʊ pɔ?

2Sɔr jaa pɔ, ala na de nie lɛ ɪka bala lɛ Nãaŋmɪn de nie kʊ a wʊ 'yɛrbie.

3Bo lɛ na ɪ ala ɪ bamɪne ba tara sɔɔfʊ ɛ? A ba ba sɔɔfʊ na tʊ̃ɔn sɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn yelmĩɛ bar bɪ?

4Kai, sɔr ba be be ɛ! Vɛ̃ a Nãaŋmɪn ɪ yelmĩɛ sʊɔ, tɪchɛ ka a nɪrɛ jaa ɪ jir ŋmara. Nɪtãa lɛ an sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ, "Lɛ lɛ na wiil ɪka fʊ tor naa a fʊ 'yɛrbie pɔ, na fʊ tʊ̃ɔ a 'yɛr tɔɔrfʊ jie."

5Tɪchɛ ala ɪ a sɪ ba torfʊ vɛ̃n ka Nãaŋmɪn torfʊ gã chãa pɔ, sɪ lɛ 'yɛr bo? Sɪ 'yɛr ɪka Nãaŋmɪn ba tor ɛ, wʊn vɛ̃ ka a wʊ sutuo dire sɪ ɔ? Nɪsaal nɛchɪrɛ lɛ a nyãna.

6Sɪrɛ jaa ba lɛ ɛ. Ala ɪ lɛ lɛ, ŋmɪnɛ lɛ a Nãaŋmɪn na ɪ tɔɔr a wɛr nɪbɛ 'yɛr?

7Nɪrɛ ĩsʊɔ na chɪrɛ na, "Ka ala ɪ a n ba torfʊ wiil naa ɪka a Nãaŋmɪn ɪn yelmĩɛ sʊɔ ka a wʊ tɪr pʊɔ 'yɔ̃ɔ, bãa 'yɔ̃ɔ lɛ a Nãaŋmɪn na lɛ 'yɔ̃ɔ ma 'yɛr ɪka yelbe-ɪrɛ lɛ n ɪ?"

8Bo lɛ so ka sɪ kʊ̃ 'yɛr nɪtãa lɛ a yosɔ̃ɔnbɔ na 'yɛr ka a bamɪne mɪ 'yɛrɛ ɪka sɪ 'yɛr ɪka, "Yɪ ɪ a sɪ maala dɛɛr tɪ ka a lɪɛrɛ vɪla?" A ba sɔ̃ɔfʊ sɛɛn ba naa.

9Bãa lɛ sɪn pãa de baar? Sɪn lɛ sa ba bɪ? Kai, sɔr ba be be ɛ. Sɪ den nie 'yɛr ɪka a Juu nɪbɛ nɪ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, ba jaa nyɛntaa na ba be a yelbier pɔ.

10Nɪtãa lɛ ban sɛb a ba yele 'yɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn gãn pɔ, "Nɪtoraa jaa ba be be ɛ, nɪbʊ̃'yen gba ba be be ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Nıbʋ̃'yen jaa ba be be bɔ̃ɔnɔ̃ 'yɛr par ɛ, nıbʋ̃'yen jaa ba yʋɔrɔ bʋɔrɔ Nãaŋmın ɛ.

12Ba jaa lıɛb puor, ka ba jaa lıɛb ı nısɔ̃ɔnsı. Ĩsʋɔ jaa ba maala vıla ɛ, nıbʋ̃'yen gba ba be be ɛ.”

13"A ba kɔkɔbɔɔr yuon fıka yar, ka a ba jãlbie bɔ̃ɔ bɛlfʋ." "Dʋ̃pãn lɔɔ jɛlaa a ba nɛgãma.”

14"Pɔ'yɔ̃ɔfʋ nı 'yɛr bitor lɛ ma yire a ba nɛɛr pɔ.”

15"A ba gbɛɛ ma pɔɔrɔ naa jʋ̃ı kpaarfʋ 'yɔ̃ɔ.

16Sɔr jaa ban de, sɔ̃ɔfʋ nı dɔɔyɛ lɛ ma ı a jĩnɛ.

17Baa bɔ̃ɔ nyã'maar sɔr ɛ.”

18"A ba nıbie ba joro Nãaŋmın dãbĩɛ ɛ.”

19Pʋ̃pãanyã, sı bɔ̃ɔn naa ıka lɛ jaa a Mosesı nɛɛ na 'yɛr, wʋ 'yɛr kʋ a bala na be a nɛɛ pɔ ıka, a kpal nırɛ jaa nɛɛ, ka a wɛr nıbɛ ba jaa wa man a ba nɛɛ 'yɛr kʋ a Nãaŋmın.

20A lɛ jũu, nırɛ jaa kʋ̃ ı nıtor a Nãaŋmın niem wʋn turo a nɛɛ jũu ɛ, an ı a tun a nɛɛ nyã pɔ, ka sı bɔ̃ɔ bier.

21Tıchɛ pʋ̃pãanyã, a chaar naa ıka a torfʋ na yi a Nãaŋmın sɛ̃, ba yi a Mosesı nɛɛ pɔ ɛ, ala lɛ a nɛɛ nı a Nãaŋmın 'yɛ'yɛrbɛ di dãasıɛ.

22A torfʋ nyã na yi a Nãaŋmın sɛ̃, ın a sɔɔfʋ na tu a Yesu Kırısıto 'yɔ̃ɔ, kʋ a bala jaa na sɔɔ de. Tɛɛ taa jaa ba be be ɛ.

23Bojũu nırɛ jaa maal dɛɛr na baa ta a Nãaŋmın tır ɛ.

24A Nãaŋmın wĩɛfʋ jũu, wʋ vɛ̃n ka sı tor na wʋ 'yɛrfaa sı pɔrɔ tu a faafʋ 'lɔ na yi a Yesu Kırısıto sɛ̃.

25Nãaŋmın de wʋn a wʋ ı a bɔɔrlo bon, a wʋn de a wʋ jʋ̃ı pɛɛn nırɛ jaa tu a sɔɔfʋ jũu. Nãaŋmın maal a anyã na wʋ wiil a wʋ torfʋ, bojũu a wʋ kãnyir vɛ̃ naa ka wʋ bar a ba yeldɛbɛ ala ban dɔ̃ɔ maal gefʋ.

26Wʋ maal naa lɛ na wiil a wʋ torfʋ a pʋ̃pãanyã, na wʋ ma vɛ̃ ka nırɛ jaa na sɔɔ de a Yesu yele, tor.

27Nyınɛ lɛ a yobɔyele lɛ be? A ba pʋɔ be ɛ. Yelbuor jũu? A Mosesı nɛɛ ban turo jũu bıı? Kai, sɔɔfʋ jũu lɛ.

28Ala lɛ so ka sın chɛnɛ sɔɔ ıka nırɛ yele ma tor naa wʋn tara sɔɔfʋ a ba ı wʋn turo a nɛbinãa jũu ɛ.

29Nãaŋmın ın a Juu nıbɛ tɛɛ Nãaŋmın bıı? Waa ı a bala na ba ı a Juu nıbɛ mı Nãaŋmın ɛ? Ɔ̃ɔ, wʋ ın a bala na ba ı a Juu nıbɛ mı tʋɔr.

30An ı a Nãaŋmın bʋ̃'yen tɛɛ lɛ be be, 'lɔ lɛ na vɛ̃ ka a yɔŋmarba yele tor sɔɔfʋ jũu, na wʋ mı vɛ̃ ka a bala na ba ŋmaa a yʋɔr ɛ, yele mı tor a sɔɔfʋ jũu.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

31Sɪ pãa den a sɔɔfʋ nyã sɔ̃ɔn a nɛbinãa bar bɪɪ? Kai, sɔr ba be be ɛ. Sɪn lɛ pãa bɔ̃ɔ turo wʋ.

Worom 4

1Ŋmɪnɛ lɛ sɪn pãa 'yɛr a sɪ sãakpã Abraham 'yɛr, a yele nyãna pɔ?

2Ala ɪ sɪrɛ jaa Abraham yele dɔ̃ɔ tor a wʋ tʋ̃mɔ̃ jʋ̃u, wʋn taa tara na yele kɔ̃ɔ bʋɔrɔ nɪ yuor, tɪchɛ a kʋ̃ naa ɪ a Nãaŋmɪn niem lɛ ɛ.

3Bo lɛ a Nãaŋmɪn gãn 'yɛr? Wʋ 'yɛr ɪka, "Abraham sɔɔn de Nãaŋmɪn ka a lɛ vɛ̃ ka wʋ ɪ nɪtor."

4Pʋ̃pãanyã nɪrɛ wa tʋ̃tʋ̃mɔ̃, a wʋ sãyar ba ɪ kʋfʋ ɛ, tɪchɛ a wʋ tʋ̃mɔ̃ sãyar lɛ.

5Ala lɛ so nɪrɛ 'lɔ an ba ɪ tʋ̃mɔ̃ lɛ ɛ, tɪchɛ wʋn sɔɔ a Nãaŋmɪn 'lɔ na ma vɛ̃ ka a putudẽme yele tor, a wʋ sɔɔfʋ lɛ ma vɛ̃ ka wʋ ɪ a nɪtor.

6A Nãa David mɪ dɔ̃ɔ 'yɛr a 'yɛr bir nyãna nɪ wʋ ju, na wʋ 'yɛr ɪka, bɔɔsʋ̃n sʋɔ lɛ a 'lɔ a Nãaŋmɪn na vɛ̃ a wʋ ɪ nɪtor ka tʋ̃mɔ̃ ba pʋɔ ɛ.

7"Bɔɔsʋ̃n dẽme lɛ a Nãaŋmɪn na vɛ̃ a ba bɔrfʋsɪ kʋ ba, ka a ba yelbebe ala pɔɔ.

8Bɔɔsʋ̃n lɛ a 'lɔ a sɪ Soro na ba lɛ sɔrɔ a wʋ yelbier dɔɔlɔ wʋ ɛ."

9A bɔɔsʋ̃n nyãna ɪn a yɔŋmarba tɛɛ bon bɪɪ, a mɪ ɪn a bala na ba ŋmaa a yʋɔr ɛ, bon? Sɪ 'yɛr ɪka Abraham sɔɔfʋ vɛ̃n ka wʋ ɪ nɪtor.

10Ŋmɪnɛ lɛ anyãna dɔ̃ɔ ɪ kʋ wʋ? Wʋn ŋmaa a yʋɔr baar lɛ bɪɪ wʋn ba ŋmaa sɛrɛ lɛ? A ba ɪ wʋn ŋmaa baar ɛ, tɪchɛ wʋn dɔ̃ɔ ba ŋmaa sɛrɛ lɛ.

11Nãaŋmɪn wa bɪɛr man wʋ a yʋɔr ŋmaafʋ yele, ka a ɪ jĩnɛ ɪka a wʋ yele tor naa a wʋ sɔɔfʋ jʋ̃u wʋn dɔ̃ɔ ba ŋmaa a yʋɔr sɛrɛ ɛ. Lɛ lɛ wʋ pãa ɪ a bala jaa na sɔɔ de sãa, tɪchɛ na baa ŋmaa a ba yɔɪ ɛ, ka a Nãaŋmɪn vɛ̃ a ba ɪ nɪtorsɪ.

12Wʋ mɪ ɪ naa bala jaa na ŋma a yɔɪ sãa. A ba ɪ yʋɔr ŋmaafʋ tɛɛ 'yɔ̃ɔ lɛ ɛ, tɪchɛ ban tara a sɔɔfʋ na ba turo nɪ a lɛ a sɪ sãa Abraham na dɔ̃ɔ turo tɪ wa ŋmaa a yʋɔr.

13A ba ɪ a nɛbinãa jʋ̃u lɛ a Nãaŋmɪn dɔ̃ɔ tɪr a nɛɛ kʋ a Abraham nɪ a wʋ yɔn ɪka bala lɛ na so a wɛr ɛ, tɪchɛ wʋn ɪ nɪtor a wʋ sɔɔfʋ jʋ̃u lɛ.

14Ala ɪ a bala na turo a nɛbinãa lɛ so a wɛr ɛ, sɔɔfʋ ba lɛ tara tɔ̃nɔ̃ ɛ, ka Nãaŋmɪn nɛɛ wʋn tɪr mɪ ɪ pɔrɔ.

15Bojʋ̃u a nɛbinãa waara nɪ naa Nãaŋmɪn suur. A jie 'lɔ mɪ a nɛbinãa na ba be ɛ, a nɛɛ bɔrfʋsɪ mɪ ba be be ɛ.

16A lɛ jʋ̃u, a nɛtɪraa wa naa a sɔɔfʋ jʋ̃u, ka a Nãaŋmɪn wĩɛfʋ na sʋ̃ʋ a Abraham yɔn ba jaa, a ba ɪ a bala na turo a nɛɛ tɛɛ ɛ, tɪchɛ a bala na tara a Abraham sɔɔfʋ, 'lɔ lɛ ɪ a sɪ jaa sãa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Nıtãa an sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ, "N maal fʊ naa a fʊ ı a paal yɔɔ sãa." 'Lɔ lɛ ı a sı sãa a Nãaŋmın sɛ̃, a 'lɔ wʊn sɔɔ de, a Nãaŋmın nyã na ma vɛ̃ ka kũn ı vʊɛ, na wʊ ma bʊɔl bonsı ala na ba dɔ̃ɔ be be ɛ, ka a be be.

18Tıɛrtɔfʊ jie ba lɛ be be ɛ, tı Abraham tara tıɛrtɔ jie, na wʊ sɔɔ de ka a lɛ vɛ̃ ka wʊ ı a paal yɔɔ sãa, nıtãa lɛ a Nãaŋmın na dɔ̃ɔ 'yɛr kʊ wʊ, "Lɛ lɛ a fʊ yɔn na wa be."

19Waa bal a wʊ sɔɔfʊ pɔ ɛ, wʊ mĩɛ nyɛn bɔ̃ɔn a wʊ ĩgãn na kor jʊɔl, bojũu yuom kɔbaa lɛ wʊ nyɛ ka a Saara mı ab.

20Tıchɛ Abraham ba tara baal a wʊ sɔɔfʊ pɔ, nı lɛ a Nãaŋmın na tır a wʊ nɛɛ ɛ, tıchɛ wʊ nyɛn kpɛ̃ɔ a wʊ sɔɔfʊ pɔ, na wʊ de tır kʊ a Nãaŋmın.

21Wʊ sɔɔn de nuur ayi ıka Nãaŋmın tara na kpɛ̃ɔ na maal a lɛ wʊn tır a wʊ nɛɛ.

22A anyãna lɛ so ka a Nãaŋmın, vɛ̃ a wʊ ı nıtor.

23A 'yɛrbir na 'yɛr ıka, Nãaŋmın vɛ̃n a wʊ ı nıtor, a ba sɛb a 'lɔ tɛɛ 'yɔ̃ɔ ɛ,

24tıchɛ a mı ın a sı bon, Nãaŋmın mı na vɛ̃n a sı yele ka a tor, sın bala jaa na sɔɔ ıka, 'lɔ lɛ sĩı a Yesu na ı a sı Soro a kũu pɔ.

25A sı yelbebe jũu lɛ ba dɔ̃ɔ kʊn wʊ, tıchɛ ka a Nãaŋmın sĩı wʊ a kũu pɔ a wʊ ı vʊr, na wʊ vɛ̃ ka sı tor.

Worom 5

1Wʊn ben vɛ̃ a sı tor a sı sɔɔfʊ jũu, sı tara na nyã'maar Nãaŋmın sɛ̃ tu a sı Soro Yesu Kırısıto 'yɔ̃ɔ.

2A wʊ 'yɔ̃ɔ lɛ sı tu nyɛ sɔr a sı sɔɔfʊ jũu kpɛ a Nãaŋmın wĩɛfʊ nyã pɔ sın ben ara a pʊ̃pãanyã, na sı chılɛ a Nãaŋmın tır tıɛrtɔ nyã jũu.

3A ba ı lɛ tɛɛ ɛ, tıchɛ sı mı chılɛ na a sı dɔɔyɛ pɔ, bojũu sı bɔ̃ɔn naa ıka a dɔɔyɛ lɛ na waan kãnyir,

4ka a kãnyir wiil a lɛ fʊn be, ka a lɛ fʊn be mı waan tıɛrtɔfʊ jie.

5Ka a tıɛrtɔfʊ jie kʊ̃ 'yɔ̃ɔ sı vĩ ɛ, bojũu Nãaŋmın kpaar naa a wʊ nʊ̃fʊ 'yɔ̃ɔ a sı nyãn pɔ, tu a wʊ Sıɛ 'lɔ wʊn de kʊ sı.

6Yaa nyɛ, a sɔ̃ɔ 'lɔ na sɛɛ lɛ, sın sɔɔ chɛnɛ ba tara kpɛ̃ɔ ɛ, tı Kırısıto kpin kʊ a bala na ba puoro ɛ.

7An kpɛ̃mɛ naa ıka nırɛ na sɔɔn kpi kʊ nırɛ yele na tor, amıne nırɛ ĩsʊɔ na tʊ̃ɔn sɔɔ kpi kʊ nırɛ na ı nısʊ̃.

8Tıchɛ Nãaŋmın wiil a wʊ mĩɛ nʊ̃fʊ a nıtɔ̃ kʊ sı, a sɔ̃ɔ 'lɔ sın chɛnɛ ı yelbe-ırbɛ, Kırısıto kpin kʊ sı.

9An ben ıka pʊ̃pãanyã wʊ ben vɛ̃ a sı tor a wʊ jĩı jũu, ŋmınɛ lɛ an pãa kaara wʊn faa sı yin a Nãaŋmın suur pɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Bojũu ala ɪ a lɛ sɪn dɔ̃ɔ ɪ a Nãaŋmɪn dɔ̃dẽme, ka a wʊ Bie kũu wa 'maal wʊ kʊ sɪ, a lɛ wʊn ben 'maal sɪ, wʊn faa sɪ naa tu a wʊ nyɛvʊr pɔ.

11A ba ɪ anyã tɛɛ lɛ ɛ, tɪchɛ sɪ chɪlɛ naa a Nãaŋmɪn 'yɔ̃ɔ tu a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ, tu a 'lɔ 'yɔ̃ɔ sɪn ben nyɛ a 'maalfʊ a pʊ̃pãanyã.

12Nɪtɔ̃ jũu lɛ a yelbier kpɛ a wɛr pɔ tu nɪbʊ̃'yen 'yɔ̃ɔ, ka a kũu mɪ tu a yelbier 'yɔ̃ɔ mɪ wa, sɔr nyã lɛ a kũu mɪ tu pɔɔ nɪrɛ jaa, bojũu ba jaa maal yelbier.

13Sɛrɛ tɪchɛ ka a Mosesɪ wa bin a nɛɛ, yelbier den nie be ka a wɛr pɔ, tɪchɛ lɛ a nɛbinãa na ba dɔ̃ɔ be be ɛ, ba maa de yelbier maal bon ɛ.

14Tɪchɛ kũu din nãa yi a Adama sɔ̃ɔ tɪ tãn a Mosesɪ sɔ̃ɔ, na wʊ gba mɪ tʊ̃ɔ a bala na ba maal a yelbier sɔ̃ɔ a nɛɛ a Adama kaar ɛ, Adama lɛ dɔ̃ɔ ɪ a 'lɔ na wa wa gãagiel.

15Tɪchɛ a kʊfʊ ba kaara a bɔrfʊ kaar ɛ, bojũu ala ɪ nɪyɔɔ kpi naa nɪbʊ̃'yen bɔrfʊ jũu, Nãaŋmɪn wĩɛfʊ nɪ a wʊ kʊfʊ ala na wa tu a nɪbʊ̃'yen Yesu Kɪrɪsɪto wĩɛfʊ jũu, na yaar kʊ nɪyɔɔ gar a lɛ.

16A Nãaŋmɪn kʊfʊ gba ba nyɛtãan a nɪbʊ̃'yen yelbier 'lɔ ɛ. 'Yɛr tɔɔrfʊ tun a yelbe bʊ̃'yen 'lɔ na wʊ waan sɔ̃ɔfʊ, tɪchɛ a kʊfʊ mɪ tun a bɔrfʊsɪ yɔɔ pɔ, naa waan torfʊ.

17Bojũu ala ɪ a nɪbʊ̃'yen bɔrfʊ jũu kũu din nãa tu a nɪbʊ̃'yen 'lɔ 'yɔ̃ɔ, ŋmɪnɛ lɛ a bala na nyɛ a Nãaŋmɪn wĩɛfʊ nɪ a kʊfʊ 'lɔ na ɪ a torfʊ, na din nãa a ba nyɛvʊr pɔ tu a nɪbʊ̃'yen Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ.

18An ɪ nɪbʊ̃'yen bɔrfʊ jũu lɛ waan sɔ̃ɔfʊ wa 'yɔ̃ɔ a nɪbɛ ba jaa, lɛ lɛ so nɪbʊ̃'yen mɪ na maal ka a tor, mɪ lɛ vɛ̃ ka a nɪbɛ ba jaa tor na ba nyɛ nyɛvʊr.

19Nɪtãa lɛ a bawõno bʊ̃'yen na vɛ̃ ka a nɪyɔɔ ɪ yelbe-ɪrbɛ, lɛ mɪ lɛ a tu nɪbʊ̃'yen na tu Nãaŋmɪn nɛɛ mɪ vɛ̃, ka a nɪyɔɔ mɪ ɪ nɪtorsɪ.

20A nɛɛ pʊɔn 'yɔ̃ɔ, ka a bɔrfʊsɪ mɪ waa. Tɪchɛ jie 'lɔ a yelbier na pʊɔ 'yɔ̃ɔ, Nãaŋmɪn wĩɛfʊ ma pʊɔn 'yɔ̃ɔ gar a lɛ.

21Nɪtãa lɛ a yelbier na di nãa a kũu pɔ, lɛ mɪ lɛ a Nãaŋmɪn wĩɛfʊ na di a nãa tu a yeltorsɪ pɔ, na wʊ waan nyɛvʊr na ba tara baarfʊ ɛ, tu a Yesu Kɪrɪsɪto na ɪ a sɪ Soro 'yɔ̃ɔ.

Worom 6

1Sɪ pãa 'yɛr ɪka bo? Sɪ chɛnɛ ɪrɛ a yelbier tɪchɛ ka a Nãaŋmɪn wĩɛfʊ pʊɔrɔ 'yɔ̃ɔnɔ̃?

2Kai, sɔr ba be be ɛ! Sɪ kpin kʊ yelbier, ŋmɪnɛ lɛ a ɪ a sɪn lɛ chɛnɛ be a pɔ?

3Bɪɪ yaa bɔ̃ɔ ɪka a sɪn bala jaa na so a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ, wʊ pɔl sɪ 'yɔ̃ɔ a Yesu Kɪrɪsɪto pɔ, a sɪ lɔ̃ɔ kpin wʊ nɪ a wʊ kũu pɔ ɛ?

4A lɛ jũu, ba ũu sɪ naa a kʊ̃ɔ pɔ, a kũu kaar, ka a lɛ a Kɪrɪsɪto na dɔ̃ɔ ir a kũu pɔ, tu a Sãa tɪr pɔ, ka sɪ mɪ na be be tara nyɛvʊr paalaa.

5Ala ɪ sɪn nɪ 'lɔ 'mantaa a wʊ kũu pɔ, sɪn nɪ 'lɔ na 'mantaa ir a kũu pɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Sɪ bɔ̃ɔn naa ɪka a sɪ ĩgãn koraa pʊɔ naa a Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ, a ba kpan wʊ a be a daa ju, ka a yelbier ĩgãn ba lɛ tara kpɛ̃ɔ a sɪ 'yɔ̃ɔ, saa lɛ ɪ a yelbier gbãgbaar ɛ.

7Bojũu nɪrɛ 'lɔ jaa na kpi, wʊ yin yelbier pɔ.

8Ala ɪ sɪn nɪ Kɪrɪsɪto lɛ 'mataa kpi, sɪ sɔɔ naa ɪka sɪn nɪ 'lɔ lɛ na 'mataa be be tara a nyɛvʊr.

9Bojũu sɪ bɔ̃ɔn naa ɪka a Kɪrɪsɪto na ir a kũu pɔ, wʊ kʊ̃ lɛ kpi go ɛ, kũu ba lɛ tʊ̃ɔ wʊ ɛ.

10A kũu wʊn kpi, wʊ kpin kʊ yelbier gbɛbʊ̃'yen kʊ nɪrɛ jaa, tɪchɛ a wʊ nyɛvʊr pɔ wʊn be, wʊ ben be kʊ Nãaŋmɪn.

11A lɛ nɛ nɪ wʊ ju mɪ lɛ ɪka, yɪ kaa a yɪ mĩɛ ɪka, yɪ kpin kʊ yelbier, tɪ be be kʊ Nãaŋmɪn, Yesu Kɪrɪsɪto jũu.

12A lɛ jũu, yɪ ta sɔɔ ka yelbier lɛ di nãa a yɪ ĩgãn nyãn na kpi ka yɪ turo a wʊ dɛɛr bɔfʊ ɛ.

13Yɪ taa ɪrɛ wa diere a yɪ ĩgãn jie ĩsʊɔ jaa kʊrɔ yelbier maalfʊ ɛ, ka a ɪ putuyele tʊ̃tʊ̃bomo ɛ. Tɪchɛ yɪ sɔɔ de a yɪ mĩɛ kʊ a Nãaŋmɪn, nɪtãa nɪbɛ na yi kũu pɔ tara nyɛvʊr, na yɪ sɔɔ de a yɪ ĩgãn jiir kʊ wʊ, ka a ɪ yeltorsɪ tʊ̃tʊ̃bomo.

14Bojũu, yelbier ba lɛ ɪ a yɪ nɪkpɛ̃ɛ ɛ, bojũu yaa chɛnɛ be a Mosesɪ nɛbinãa pĩlem ɛ, tɪchɛ yɪ ben a Nãaŋmɪn wĩɛfʊ pĩlem.

15Ka bo go? Sɪ chɛnɛ ɪrɛ a yelbier bojũu sɪn ba lɛ chɛnɛ be a nɛɛ pĩlem ɔ, tɪ be a wĩɛfʊ pĩlem bɪɪ? Kai, sɔr ba be be ɛ!

16Yaa bɔ̃ɔ ɪka ala ɪ fʊ wa den fʊ mĩɛ kʊ nɪrɛ na fʊ turo a wʊ nɛɛ gbãgbaa kaar, fʊ ɪn gbãgbaa kʊ a nɪrɛ 'lɔ nɛɛ fʊn turo, ka yelbier gbãgbaa lɛ fʊ ɪ a 'lɔ na chiine a kũu pɔ, bɪɪ a Nãaŋmɪn nɛɛ tufʊ 'lɔ mɪ na chiine nɪ fʊ a yeltorsɪ jie.

17Tɪchɛ n puor Nãaŋmɪn yãan, yɪn dɔ̃ɔ gba ɪ a yelbier gbãgbaar, tɪ yɪ wa sɔɔn naa a yɪ nyãa wʊ jaa na yɪ de a yɪ mĩɛ 'yɔ̃ɔ a wiilfʊ nyã pɔ.

18Nãaŋmɪn faa yɪn yin a yelbier pɔ a yɪ so yɪ mĩɛ, na yɪ lɪɛb yeltorsɪ gbãgbaar.

19Nɪsaal 'yɛr lɛ n de man a yɪ ĩgãma yɪn ba tʊ̃ɔnɔ̃ nyɔɔrɔ jũu. Nɪtãa lɛ yɪn dɔ̃ɔ ma de a yɪ ĩgãn jiir ka a ɪ gbãgbaar kʊ a ala na ba vɪɛl ɛ, naa ma pʊɔrɔ putuyele 'yɔ̃ɔnɔ̃, pʊ̃pãanyã 'lɔ, yɪ de a yɪ mĩɛ ka a ɪ yeltorsɪ nɪ chɛchɛ ɪfʊ gbãgbaar.

20Yɪn dɔ̃ɔ ɪ a yelbier gbãgbaar, a yeltorsɪ ba so yɪ ɛ.

21Tɔ̃nɔ̃ buor lɛ yɪ nyɛ yin a sɔ̃ɔ 'lɔ a yelsɪ ala na ben ɪ vĩ a pʊ̃pãanyã? A bomo ala baarfʊ daar ɪn kũu.

22Tɪchɛ pʊ̃pãanyã, Nãaŋmɪn na ben faa yɪ yin a yelbier pɔ a yɪ ɪ a wʊ gbãgbaar, a tɔ̃nɔ̃ yɪn nyɛ ɪn chɛchɛ ɪfʊ ka a baaraa ɪ nyɛvʊr na ba tara baarfʊ ɛ.

23Bojũu yelbier sãyar ɪn kũu, tɪchɛ ka a Nãaŋmɪn kʊfʊ ɪ nyɛvʊr na ba tara baarfʊ ɛ, tu a Yesu Kɪrɪsɪto na ɪ a sɪ Soro 'yɔ̃ɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Worom 7

1Yaa be bɔ̃ɔ ɛ, yɛɛr, n 'yɛrɛ na kʊrɔ a bala na bɔ̃ɔ a nɛbinãa ɪka a nɛbinãa ma tʊ̃ɔn nɪrɛ na chɛnɛ nɪ nɪbir ɛ?

2De man pɔɔ na kul sɪrɛ, a nɛɛ lũ wʊn mar a sɪrɛ ka wʊ chire dayuo na gãn wʊ, a sɪrɛ na chɛnɛ ba kpi ɛ, tɪchɛ a sɪrɛ wa kpi, a kul taa nɛɛ 'lɔ ba lɛ lũ wʊ go ɛ.

3'Lɔ wa tɪ ir dayuo a sɪrɛ na chɛnɛ vʊrɔ, ban 'yɛr naa ɪka wʊ sɔ̃ɔ naa. Tɪchɛ ala ɪ a sɪrɛ kpi naa, a nɛɛ ba lɛ lũ wʊ go ɛ, ala ɪ wʊ gba na kul dayuo, waa sɔ̃ɔ ɛ.

4Lɛ lɛ, n yɛɛr yɪ mɪ kpin kʊ a nɛbinãa tu a Kɪrɪsɪto ĩgãn pɔ, ka yɪn be be kʊ nɪyuo, a 'lɔ na ir a kũu pɔ ka sɪn tʊ̃ɔ wɔ̃ wɔ̃mɔ̃ kʊ Nãaŋmɪn.

5Bojũu a sɔ̃ɔ 'lɔ a yelbier ĩgãn na so sɪ, ka a yelbier vɔlaa ma de a nɛbinãa tʊ̃nɔ̃ nɪ tʊ̃mɔ̃ a sɪ ĩgãn pɔ a sɪ wɔ̃nɔ̃ kũu wɔ̃mɔ̃.

6Tɪchɛ pʊ̃pãanyã, sɪ kpin kʊ a 'lɔ na dɔ̃ɔ lũ sɪ, sɪ son sɪ mĩɛ yi a nɛbinãa 'lɔ pɔ, na sɪ pãa tʊ̃nɔ̃ a sɔpaalaa nyã pɔ na ɪ a Nãaŋmɪn Sɪɛ na ba ɪ a sɔkoraa ban sɛb 'yɔ̃ɔ a gãn pɔ ɛ.

7Bo lɛ sɪn lɛ 'yɛr go? A nɛbinãa ɪn yeldɛɛr bɪɪ? Kai, sɔr ba be be ɛ! Waa ɪ yeldɛɛr ɛ. Sɪrɛ jaa n kʊ̃ naa bɔ̃ɔ yelbier ɛ, ala ɪ a nɛbinãa ba be be ɛ. Bojũu n kʊ̃ naa bɔ̃ɔ jɪɛlfʊ ɛ, ala ɪ a nɛbinãa ba ta 'yɛr ɪka, "Taa jɪɛlɛ nɪrɛ bon ɛ."

8Tɪchɛ a yelbier far kpɛ na wʊ nyɛ sɔr a nɛbinãa sɛ̃ vɛ̃ ka n wɔ̃ jɪɛlfʊ jaa bʊrɔ vɔlaa. A nɛbinãa baa be be ɛ, yelbier ɪn bʊ̃kũu.

9ln dɔ̃ɔ be be ba bɔ̃ɔ a nɛbinãa ɛ, tɪchɛ a nɛbinãa na wa wa, yelbier faan a nyɛvʊr, ka a kũu kʊ ma.

10Be lɛ n nyɛ ɪka a nɛbinãa 'lɔ naa waan nyɛvʊr, kũu lɛ wʊ bar tɪ waan.

11Bojũu a yelbier nyɛn sɔr a nɛbinãa na kʊ wʊ, a wʊ far kpɛ na wʊ bɛl ma, ka a tu a nɛbinãa nyã pɔ, ka a kũu kʊ ma.

12A lɛ jũu, a nɛbinãa ɪn chɛchɛ, ka a nɛbinãa 'yɛr mɪ ɪ chɛchɛ, naa tor ɪ vɪla.

13Bon 'lɔ na ɪ bʊ̃vɪla pãa lɪɛb kũu wa kʊ ma? A ba ɪ lɛ lɛ ɛ. Tɪchɛ n bɔ̃ɔn naa ɪka a ɪn yelbier, na a lɪɛb kũu kʊ ma tu a bon 'lɔ na ɪ vɪla pɔ. A tu naa 'yɛr binãa pɔ, ka bier na ɪ yelbier sɪrɛ jaa.

14Sɪn bɔ̃ɔn naa ɪka a nɛbinãa ɪn Nãaŋmɪn Sɪɛ bon lɛ, tɪchɛ ka a maa ɪ ĩgãn yelbier na da ka n ɪ a wʊ gbãgbaa.

15N maa bɔ̃ɔ a lɛ ɪn maala ɛ, bojũu a ala ɪn bʊɔrɔ ɪka n maal n maa maal ɛ, tɪchɛ a ala ɪn 'laar lɛ n ma maala.

16Ala ɪ n ma maala naa ala ɪn ba bʊɔrɔ ɪka n maala ɛ, n sɔɔ naa ɪka a nɛbinãa ɪn vɪla.

17An ben be a lɛ, a ba ɪ maa mĩɛ lɛ bɔ̃ɔn tɪ ɪrɛ ɛ, tɪchɛ a yelbier 'lɔ̃nɔ̃ na be a n pɔ lɛ ɪrɛ.

18N bɔ̃ɔn naa ɪka yelvɪla jaa ba be a n 'yɔ̃ɔ ɛ, a maa yelbier ĩgãn tɛɛ lɛ. Bojũu n ma bʊɔrɔ naa ɪka n maal vɪla tɪ naa maa tʊ̃ɔ maal ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Bojũu a ala ɪn maala ba ɪ a vɪla ala ɪn bʊɔrɔ a maalfʊ ɛ. Kai, a bier ala ɪn ba bʊɔrɔ a maalfʊ lɛ, ala lɛ n ma maala.

20Pʊ̃pãanyã, ala ɪ n maala naa a ala ɪn ba bʊɔrɔ ɪka n maal ɛ, a ba lɛ ɪ maa lɛ lɛ maala go ɛ, tɪchɛ a yelbier 'lɔ̃nɔ̃ na be a n 'yɔ̃ɔ lɛ maala.

21Lɛ lɛ, n nyɛn a lɛ a nɛbinãa na tʊ̃nɔ̃, maa wa bʊɔrɔ ɪka n maal vɪla, a yelbier lɛ ma tɔɔ gbʊr ma jaa yɛ̃ yɛ̃.

22N bʊɔrɔ naa Nãaŋmɪn nɛbinãa nɪ a n pʊɔ wʊ jaa,

23tɪchɛ n nyɛ naa a nɛbinãa ĩsʊɔ na tʊ̃nɔ̃ nɪ a n ĩgãn jiir amɪne. Wʊ jɛɛrɛ nɪ naa a n tɪɛr na wʊ maal ma ka n ɪ a yelbier nɪpɔɔraa a n ĩgãn jiir pɔ.

24Nɪjarma lɛ n pãa ɪ! An lɛ na faa ma yin a yelbier ĩgãn nyã na chiine ma a kũu jie?

25Nãaŋmɪn son puorfʊ tu a Yesu Kɪrɪsɪto na ɪ a sɪ Soro 'yɔ̃ɔ! A maa mĩɛ a n tɪɛr pɔ, n ɪn a Nãaŋmɪn nɛɛ gbãgbaa, tɪchɛ a n yelbier ĩgãn mɪ ɪ gbãgbaa kʊ a yelbier nɛɛ.

Worom 8

1A lɛ jũu pʊ̃pãanyã, yele ba pɔɔrɔ a bala na be a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ ɛ.

2A tun a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ jũu, a nɛɛ 'lɔ na ɪ a Nãaŋmɪn Sɪɛ nyɛvʊr faa man yin a nɛɛ 'lɔ na ɪ yelbier nɪ kũu pɔ.

3Bojũu a bon 'lɔ a Mosesɪ nɛɛ na ba dɔ̃ɔ tara kpɛ̃ɔ na maal ɛ, a sɪ yelbier ĩgãn na bal bar, Nãaŋmɪn maal naa na wʊ tʊ̃ a wʊ mĩɛ Bie a wʊ nyɛtãan a sɪn na maala a yelbier kaar a wʊ wa ɪ a yelbier bɔɔrlo bon. Lɛ lɛ wʊ sɔ̃ɔ yelbier a nɪsaal pɔ bar,

4ka a lɛ a Mosesɪ nɛbinãa na bʊɔrɔ ka a sɛɛ a sɪ 'yɔ̃ɔ, a sɪ kʊ̃ lɛ turo a lɛ a yelbier ĩgãn na bʊɔrɔ ɛ, tɪ turo a lɛ a Nãaŋmɪn Sɪɛ na bʊɔrɔ.

5A bala na turo a ba yelbier ĩgãn, ba den a ba tɪɛr 'yɔ̃ɔ a ala na ɪ a ĩgãn vɔlaa pɔ, tɪchɛ a bala mɪ na turo a lɛ a Nãaŋmɪn Sɪɛ na bʊɔrɔ, mɪ den a ba tɪɛr 'yɔ̃ɔ a ala a Nãaŋmɪn Sɪɛ na bʊɔrɔ.

6Yelbier sʊɔ tɪɛr ɪn kũu, tɪchɛ a tɪɛr 'lɔ a Nãaŋmɪn Sɪɛ na so ɪn nyɛvʊr nɪ nyã'maar.

7A yelbe-ɪrɛ tɪɛr ma 'laar Nãaŋmɪn, wʊ maa siir wʊ mĩɛ kʊ a Nãaŋmɪn nɛɛ ɛ, wʊ mɪ kʊ̃ tʊ̃ɔ ɪ ɛ.

8Bala na turo a lɛ a ba ĩgãn na bʊɔrɔ, kʊ̃ tʊ̃ɔ pɛl Nãaŋmɪn pʊɔ ɛ.

9Yɪn 'lɔ ba lɛ turo a lɛ a yelbier ĩgãn na bʊɔrɔ ɛ, tɪchɛ yɪ turo naa a lɛ a Nãaŋmɪn Sɪɛ na bʊɔrɔ, ala ɪ a Nãaŋmɪn Sɪɛ ben a yɪ 'yɔ̃ɔ. Ala ɪ ĩsʊɔ jaa ba wa tara a Kɪrɪsɪto Sɪɛ ɛ, waa ɪ a Kɪrɪsɪto tʊɔr ɛ.

10Tɪchɛ ala ɪ Kɪrɪsɪto ben a yɪ 'yɔ̃ɔ, a yɪ ĩgãn kpi naa a yelbier jũu, tɪchɛ ka a yɪ sɪɪr tara nyɛvʊr a yeltorsɪ jũu.

11Ala ɪ a Nãaŋmɪn Sɪɛ 'lɔ na sĩɪ a Yesu a kũu pɔ, ben a yɪ 'yɔ̃ɔ, 'lɔ na sĩɪ a Kɪrɪsɪto a kũu pɔ, na kʊn a yɪ ĩgãn kũn nyɛvʊr tu a wʊ Sɪɛ pɔ, a 'lɔ na be a yɪ 'yɔ̃ɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12A lɛ jũu n yɛɛr, sɪ din sãn, tɪchɛ a ba ɪ a sɪ yelbier ĩgãn nyã lɛ ɛ, a sɪn turo a lɛ wʊn bʊɔrɔ ɛ.

13Bojũu ala ɪ yɪ turo naa a lɛ a yɪ yelbier ĩgãn na bʊɔrɔ, yɪn kpi naa, tɪchɛ ala ɪ yɪ den a Nãaŋmɪn Sɪɛ kʊ̃n a ĩgãn ma maal bidɛbɛ bar, yɪ ben a nyɛvʊr sɔr pɔ.

14Bojũu bala jaa a Nãaŋmɪn Sɪɛ na chiine, bala lɛ ɪ a Nãaŋmɪn bibiir.

15A ba ɪ a Nãaŋmɪn Sɪɛ wʊn kʊ yɪ, waa maala yɪ gbãgbaar ka a dãbĩɛ kʊrɔ yɪ go ɛ, tɪchɛ wʊ kʊ yɪn a wʊ Sɪɛ a yɪ lɪɛb a wʊ bibiir. A Sɪɛ nyã lɛ sɪ ma de bʊɔlɔ wʊ, "N Sãa Nãaŋmɪn."

16A Nãaŋmɪn Sɪɛ mĩɛ din dãasɪɛ nɪ a sɪ sɪr ɪka sɪ ɪn Nãaŋmɪn bibiir.

17Pʊ̃pãanyã, ala ɪ sɪ ɪ naa Nãaŋmɪn bibiir, sɪn lɛ so a bʊ̃sʊ̃n ala a Nãaŋmɪn na tɪr a wʊ nɛɛ, 'matãan a Kɪrɪsɪto. Ala ɪ sɪrɛ jaa, sɪ lɔ̃ɔn wʊn di a wʊ dɔɔyɛ, lɛ lɛ sɪ mɪn 'matãan wʊ põ a wʊ tɪr.

18N man nyɛ a sɪ dɪna dɔɔyɛ ka waa jĩ bon ɛ, ɪn de man a Nãaŋmɪn tɪr 'lɔ na wa nyɪr a sɪ sẽ.

19A bʊ̃maalsɪ a jaa nyʊnyʊlɔ naa chɪlɛ nɪ a Nãaŋmɪn bibiir wʊn wa vẽ a ba nyɪrɛ.

20Bojũu a bʊ̃maalsɪ a jaa ben a ĩgãn sal pĩlem an ba ɪ a ba mĩɛ bɔfʊ ɛ,

21tɪ ɪ a 'lɔ na maal ba bɔfʊ, na wʊ chɛnɛ tara ba nɪ tɪɛr sʊ̃, ɪka a Nãaŋmɪn na wa faa ban yin a gbãgbaa 'lɔ na sɔ̃ɔnɔ̃ kpɛ a mĩɛ sofʊ 'lɔ na ɪ a Nãaŋmɪn bibiir tɪr pɔ.

22Bojũu sɪ bɔ̃ɔn naa a bʊ̃maalsɪ a jaa na hʊ̃nɔ̃, ka a ɔɔrɔ ba fɪka pɔɔ na dɔɔrɔ yi a lɛ daar jaa wa tãn a dɪna.

23A ba ɪ lɛ tɛɛ lɛ ɛ, tɪchɛ a sɪn mĩɛ lɛ tara a Nãaŋmɪn Sɪɛ kʊfʊ bidɔ̃ɔ, mɪ ʊrɔ a sɪ pʊɔm na sɪ nyʊnyʊlɔ chɛlɛ nɪ wʊn wa lɪɛb sɪ a wʊ bibiir, nɪ a faafʊ wʊn wa faan a sɪ ĩgãma.

24A tɪɛrtɔ nyãna jũu lɛ sɪ nyɛn a faafʊ. Tɪchɛ bon fʊn nyɛn nɪbir, fʊ maa lɛ tara a wʊ tɪɛr go ɛ. An lɛ ma tɪɛrɛ bon wʊn tara baar?

25Tɪchɛ ala ɪ sɪ tɪɛrɛ na bon sɪn ba tara sɛrɛ ɛ, sɪ ma din kãnyir chɛlɛ.

26A lɛ nɪ wʊ ju mɪ lɛ a Nãaŋmɪn Sɪɛ ma sʊ̃nɔ̃ sɪ a sɪ balfʊ pɔ. Saa bɔ̃ɔ a lɛ sɪn taa ma sʊɔr a Nãaŋmɪn ɛ, a Nãaŋmɪn Sɪɛ mĩɛ lɛ ma de hʊ̃ʊnfʊ 'lɔ sɪn kʊ̃ tʊ̃ɔ man a 'yɛrbie ɛ, na wʊ ma sʊɔrɔ kʊrɔ sɪ.

27Nɪrɛ 'lɔ na ma chɛl a sɪ nyãa bɔ̃ɔn a Nãaŋmɪn Sɪɛ tɪɛr, bojũu a Nãaŋmɪn Sɪɛ nyãna lɛ sʊɔrɔ a Nãaŋmɪn kʊrɔ a wʊ nɪbɛ nɪ a lɛ wʊn bʊɔrɔ.

28Sɪ bɔ̃ɔn naa ɪka a yele a jaa pɔ, Nãaŋmɪn ma tʊ̃n ka a ɪ sʊ̃ kʊ a bala na nʊ̃ wʊ, a bala wʊn tu a wʊ tɪɛr pɔ bʊɔl.

29Bojũu bala a Nãaŋmɪn na de nie bɔ̃ɔn na wʊ chɛl ir ka ba lɪɛb kaara a wʊ Bie kaar, ka wʊn ɪ a yɛɛr ba jaa pɔ Bidadɔ̃ɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

30A bala wʊn de nie ir, bala lɛ wʊ bʊɔl, a bala wʊn bʊɔl, bala lɛ wʊ vɛ̃ ka a ba yele tor, a bala mɪ wʊn vɛ̃ ka a ba yele tor, bala mɪ lɛ wʊ 'yɔ̃ɔ tɪɪr.

31Bo lɛ sɪn pãa 'yɛr nɪ a yele nyãna? Ala ɪ Nãaŋmɪn ben a sɪ sɛ̃, an lɛ na tʊ̃ɔ jɛb sɪ?

32A 'lɔ na ba mɔ̃ɔ sɪ a wʊ mĩɛ bie ɛ, tɪchɛ na wʊ sɔɔ bar sɔr ka ba kʊ wʊ a sɪ jũu, bo lɛ na ŋmaa wʊ sɔr ka wʊ kʊ̃ de a wʊ wĩɛfʊ 'matãan a bomo a jaa kʊ sɪ ɛ?

33An lɛ na tʊ̃ɔ 'yɛr 'yɛr dɔɔl a bala a Nãaŋmɪn na ir? Nãaŋmɪn mĩɛ lɛ maal ba a ba tor.

34An 'lɔ lɛ na tʊ̃ɔ 'yɔ̃ɔ ba 'yɛr? Nɪrɛ jaa ba be be ɛ. A Yesu Kɪrɪsɪto nyã na kpi, 'lɔ lɛ a Nãaŋmɪn mɪ sĩɪ ka wʊ ir ɪ vʊr na wʊ ara Nãaŋmɪn nũsʊ̃ɔ jie, 'lɔ lɛ sʊɔrɔ a Nãaŋmɪn kʊrɔ sɪ.

35An lɛ na tʊ̃ɔ tɔɔ sɪ yin a Kɪrɪsɪto nʊ̃fʊ nyã pɔ? Wõm, bɪɪ wʊʊr, bɪɪ gefʊ, bɪɪ kɔ̃, bɪɪ sal'mʊɔr, bɪɪ dɔɔyɛ, bɪɪ ban na kʊ sɪ nɪ sʊɔ?

36Nɪtãa lɛ an sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ, "A yɪ jũu, sɪ ma tuor kũu bɪbir jaa. Ba ma kaa sɪn fɪka piir ban chiine nɪ kɔkɔɛ ŋmafʊ jie."

37Kai, a anyãna a jaa pɔ, sɪ ɪ naa tʊ̃tʊ̃ɔnbɔ tu a 'lɔ na nʊ̃ sɪ 'yɔ̃ɔ.

38Bojũu n bɔ̃ɔn sɪrɛ jaa ɪka kũu, bɪɪ nyɛvʊr, bɪɪ malakasɪ, bɪɪ a sɪdɛbɛ, bɪɪ ka dɪna lɛ, bɪɪ nɪdaar, bɪɪ ka kpĩɛn dẽme lɛ,

39ka dofʊ lɛ, bɪɪ suufʊ lɛ, bɪɪ bon jaa na be a bʊ̃maalsɪ pɔ lɛ, ĩsʊɔ jaa kʊ̃ tʊ̃ɔ tɔɔ sɪ yin a nʊ̃fʊ a Nãaŋmɪn na nʊ̃ sɪ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ ɛ.

Worom 9

1Yelmĩɛ lɛ n 'yɛrɛ a Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ, n ba ŋmara jirsɪ ɛ, a n tɪɛr mɪ din dãasɪɛ a Nãaŋmɪn Sɪɛ pɔ.

2Nɪbaal kpɛ man tɪ põn bar, ka wʊʊr sɛɛ ma a nyãa.

3An taa nʊ̃mɔ̃ ma naa ɪka n ben pɔ'yɔ̃ɔfʊ pɔ naa ba lɛ pʊɔ a Kɪrɪsɪto pɔ ɛ, a n yɛɛr Isɪral nɪbɛ jũu, bala lɛ ɪ a n mĩɛ nɪbɛ.

4A Isɪral nɪbɛ bala lɛ a Nãaŋmɪn de ka ba ɪ a wʊ bibiir, na wʊ kʊ ba a wʊ tɪɪr nɪ a nɛtɪrsɪ wʊn pɔn ba, na wʊ kʊ ba a nɛbinãa, nɪ a lɛ ban na puoro wʊ a wʊ puorfʊ yir nɪ a nɛɛr wʊn tɪr kʊ ba.

5Bala lɛ ɪ a sãakpãmɪne, a ba pɔ lɛ ba bɪɛr a Kɪrɪsɪto mɪ na ɪ a nɪsaal yi, na wʊ ɪ a Nãaŋmɪn kaara a bomo a jaa, 'lɔ lɛ ban pɛɛrɛ bɪbir jaa. A ɪ a lɛ.

6A ba ɪ fɪka a Nãaŋmɪn 'yɛr ɪn faa ɛ, bojũu a ba ɪ a bala jaa ban dɔɔ a Isɪral nɪbɛ pɔ, ba jaa lɛ ɪ a Isɪral nɪbɛ ɛ.

7A ba ɪ baa yi a wʊ par pɔ ɛ, ba jaa baa ɪ Abraham bibiir ɛ, tɪchɛ Nãaŋmɪn dɔ̃ɔ tɪr nɛɛ kʊ a Abraham ɪka, "Isaakɪ 'yɔ̃ɔ lɛ a fʊ yɔn na yi."

8A ba ɪ a ĩgãn vaar bibiir lɛ ɪ a Nãaŋmɪn bibiir ɛ, tɪchɛ a bibiir bala a Nãaŋmɪn na tɪr a nɛɛ a wʊ dɔɔ, bala lɛ wʊ kaa a ba ɪ Abraham bibiir.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Bojũu nıtɔ̃ lɛ a Nãaŋmın dɔ̃ɔ tır a nɛɛ 'yɛr, "A daar wa ta, ın lıɛb wa ka a Saara dɔɔ dabile.”

10A ba ı anyã tɛɛ lɛ ɛ, tıchɛ a Worbɛka dɔɔn dabil ayi ka ba sãa ı bʋ̃'yen tɛɛ na ı a sı sãakpã Isaakı.

11Sɛrɛ tı ka wʋ wa dɔɔ a yıbɛ banyãna, baa mı maal yele jaa vıla bıı dɛɛr ɛ, tı nıtɔ̃ lɛ a ı ıka a Nãaŋmın bɔfʋ pɔ lɛ wʋ ma tu ir a nırɛ.

12A kʋ̃ ı a fʋ tʋ̃mɔ̃ jũu ɛ, tıchɛ a 'lɔ na bʋɔl fʋ. Nãaŋmın 'yɛr kʋ a Worbɛka, "A yɛkarma na tʋ̃nɔ̃ na kʋrɔ a yɛbile.”

13Lɛ mı lɛ a sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ, "N nʋ̃n Jekɔb tıchɛ naa 'laar a Esau.”

14Bo lɛ sın pãa lɛ 'yɛr? Nãaŋmın ın nıfılefıle bıı? Kai. Sɔr ba be be ɛ!

15Bojũu wʋ 'yɛr kʋ a Mosesı, "Nırɛ 'lɔ ın na kaa nıbaal lɛ ın na kaa nıbaal, naa maal vıla kʋ a 'lɔ ın na maal vıla kʋ.”

16A lɛ jũu a ba ı lɛ nırɛ na bʋɔrɔ ɛ, bıı na tʋ̃nɔ̃ lɛ ɛ, tıchɛ a yin Nãaŋmın nıbaal kaafʋ pɔ.

17Bojũu Nãaŋmın dɔ̃ɔ 'yɛr kʋ a Ijipitı nãa Faaro ıka yaa, "Maa lɛ bin fʋ a yele nyãna jũu, ıka n wiil a n kpɛ̃ɔ a fʋ 'yɔ̃ɔ, ka ban bʋɔl a n yuor a wɛr wʋ jaa.”

18A lɛ jũu, Nãaŋmın ma kãan nırɛ 'lɔ wʋn bʋɔrɔ nıbaal, a 'lɔ wʋ mın bʋɔrɔ, wʋ ma vɛ̃n ka a wʋ nyãa kpɛ̃mɛ.

19Ĩsʋɔ na sʋʋr ma naa ıka, "Bo lɛ so ka a Nãaŋmın na de yele dɔɔl sı? Bojũu nırɛ jaa kʋ̃ tʋ̃ɔ tɔr a lɛ a Nãaŋmın na bʋɔrɔ ɛ?”

20Tıchɛ fʋ̃ʋ mı nı ana, nısaal na fʋn 'yɛr lıɛr Nãaŋmın? "Laa na tʋ̃ɔn sʋʋr a 'lɔ na mɛ wʋ ıka, 'Bo lɛ fʋ mɛ ma a nıtɔ̃ ɔ?' “

21A lamıɛrɛ ba tara sɔr ıka wʋ de a yɔɔr bʋ̃'yen 'lɔ̃nɔ̃ mɛn bʋ̃ʋdʋʋ tıchɛ mɛn ladiraa ɛ?

22Bo lɛ, ala ı Nãaŋmın lɛ kaa ir ıka wʋ wiil a wʋ suur na wʋ vɛ̃ a ba bɔ̃ɔn a wʋ kpɛ̃ɔ, tı na wʋ chɛnɛ tara kãnyir nı a bonsı ala wʋn chɔɔr gun a sɔ̃ɔ barfʋ?

23Bo lɛ, ala ı wʋ maal a nıtɔ̃ ıka a bonsı ala na ı a wʋ nıbaal bomo, ka a bɔ̃ɔn a wʋ tır tɔ̃nɔ̃, a bala wʋn de nie chɔɔr gun a wʋ tır,

24a sın gba wʋ mı na bʋɔl, na ba ı a Juu nıbɛ tɛɛ ɛ, tıchɛ na wʋ bʋɔl a bala na ba ı a Juu nıbɛ mı?

25Nıtãa lɛ a Nãaŋmın na vɛ̃ ka a wʋ 'yɛ'yɛrɛ Hosea sɛb a wʋ gãn pɔ, "ln bʋɔl ban a maa nıbɛ, a bala na ba ı a n nıbɛ ɛ, naa bʋɔl wʋ a n nı nʋ̃ naa, 'lɔ na ba dɔ̃ɔ ı a n nı nʋ̃ naa ɛ.”

26Ka wʋ sɛb a nıtɔ̃nɔ̃ an ı a jie 'lɔ̃nɔ̃ wʋn 'yɛr ıka, "Yaa ı a n nıbɛ ɛ, bala naa lɛ ban lɛ bʋɔl a Nãaŋmın vʋr bibiir.”

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

27Isaiya mı dɔ̃ɔ mʊɔl a Isɪral nɪbɛ na wʊ 'yɛr, "Ala ɪ a Isɪral nɪbɛ gba waan fɪka man nɛɛ bire, a bĩlãa bala na wa chɛ, lɛ na nyɛ faafʊ.

28Bojũu a sɪ Soro na pɔɔn naa a wʊ 'yɛr tɔɔrfʊ na wʊ ŋmaa a ju.”

29Isaiya dɔ̃ɔn de nie 'yɛr, "Ala ba ɪ a sɪ Soro na ɪ a gãdaa jaa gãdaa sʊɔ lɛ dɔ̃ɔ bar a sɪ par ŋmaa ɛ, sɪn taa mɪ nyʊɔl kaara a Sodom nɪ a Gomora tẽn kaar.”

30Bo lɛ sɪn pãa lɛ 'yɛr? A bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, na ba dɔ̃ɔ turo a yeltorsɪ ɛ, bala lɛ be tara yaa. A ba yele tor naa ban tara sɔɔfʊ jũu.

31Tɪchɛ a Isɪral nɪbɛ na turo a yeltorsɪ ba tara yaa ɛ,

32Bo lɛ so? Bojũu baa turo nɪ sɔɔfʊ ɛ, tɪ turo nɪ tʊ̃mɔ̃, na ba bãr a kʊsɪr bãraa.

33Nɪtãa lɛ na sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ a wʊ 'yɛr, "Nyɛ, n bin a kʊsɪr be a Jiyon ka nɪbɛ na bãra nɪ a pie 'lɔ na vɛ̃ ka ba loro, ka nɪrɛ 'lɔ jaa na sɔɔ de wʊ, vĩ kʊ̃ kpɛ wʊ ɛ."

Worom 10

1N yɛɛr, lɛ a n nyãa na bʊɔrɔ ka n sʊɔrɔ nɪ Nãaŋmɪn lɛ ɪka, a Isɪral nɪbɛ ba nyɛ faafʊ.

2Bojũu ɪn tʊ̃ɔn di a ba dãasɪɛ ɪka ba tara na nɪbijɪɛ nɪ a Nãaŋmɪn yele, tɪchɛ bɔ̃ɔfʊ lɛ ba pʊɔ a ba nɪbijɪɛ pɔ ɛ.

3Ban ba bɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn yeltorsɪ ɛ, tɪ na ba bʊɔrɔ ɪka ba bin a ba mĩɛ yeltorsɪ, baa siir ba mĩɛ kʊ a Nãaŋmɪn yeltorsɪ ɛ.

4Kɪrɪsɪto lɛ ɪ a nɛbinãa tɛɛfʊ jie, ka nɪrɛ jaa na sɔɔ de wʊ, wʊn vɛ̃n ka a nɪnyɪnɛ yele tor.

5Nɪtɔ̃ lɛ a Mosesɪ man a lɛ a nɛbinãa na ma vɛ̃ ka nɪrɛ yele tor, "A nɪrɛ 'lɔ na maala a lɛ a nɛbinãa na 'yɛr, na tara na nyɛvʊr.”

6Tɪchɛ a yeltorsɪ ala na yire a sɔɔfʊ pɔ 'yɛr naa, "Ta tɪɛr a fʊ nyãa pɔ sʊʊr ɪka, 'An lɛ na do a saaju?' Ka a lɛ wiil ɪka, tɪ tara a Kɪrɪsɪto suu waan.

7Bɪɪ sʊʊr a fʊ mĩɛ ɪka, 'An lɛ na chen a kpĩi tẽe?' " Ka a lɛ wiil ɪka, tɪ ir a Kɪrɪsɪto a kũu pɔ waan.

8Tɪchɛ bo lɛ a 'yɛr a Nãaŋmɪn gãn pɔ? "A 'yɛr gbʊr fʊ naa, a ben a fʊ nɛɛ pɔ, naa be a fʊ nyãa pɔ." Ala lɛ ɪ a sɔɔfʊ 'yɛr nyã sɪn mʊɔlɔ.

9Ala ɪ fʊ haan a fʊ nɛɛ chiir a fʊ pʊɔ 'yɛr ɪka, "A Kɪrɪsɪto lɛ ɪ a Soro," na fʊ sɔɔn a fʊ nyãa wʊ jaa ɪka, Nãaŋmɪn ir wʊn a kũu pɔ, fʊn nyɛn faafʊ.

10Bojũu a fʊ nyãa 'lɔ fʊn sɔɔ den lɛ na vɛ̃ ka a fʊ yele tor, ka a fʊ nɛɛ 'lɔ fʊn haan 'yɛr lɛ na faafʊ.

11Nɪtãa lɛ an sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ, "Nɪrɛ 'lɔ jaa na sɔɔ de wʊ, vĩ kʊ̃ kpɛ wʊ ɛ.”

12Bojũu tɛɛ taa ba be a Juu nɪrɛ nɪ a 'lɔ na ba ɪ a Juu nɪrɛ ɛ. A Soro bʊ̃'yen 'lɔ̃nɔ̃ lɛ ɪ ba jaa Soro, na wʊ sʊ̃nɔ̃ a bala jaa na bʊɔlɔ a wʊ yuor.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Bojũu a sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ ɪka, "Bala jaa na bʊɔlɔ a Soro yuor ɪka wʊ sʊ̃ʊ ba, na nyɛn faafʊ.”

14Ɔmɪnɛ lɛ ban ɪrɛ wa bʊɔl a Nãaŋmɪn 'lɔ ban ba sɔɔ ɛ? Ɔmɪnɛ lɛ ban ɪ wa sɔɔ a nɪrɛ 'lɔ ban ba wõ a wʊ 'yɛr ɛ? Ɔmɪnɛ lɛ ban ɪrɛ wa wõ a wʊ 'yɛr ka nɪrɛ kɔ̃ɔ ba wa mʊɔl a wʊ 'yɛr kʊ ba ɛ?

15Ɔmɪnɛ lɛ ban ɪrɛ wa mʊɔl ka baa tʊ̃ ba ɛ? Nɪtãa lɛ an sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ, "Nyɛ lɛ a bala na waara nɪ a 'yɛr nʊ̃ɔ gbɛɛ na vɪɛlɛ ka.”

16Tɪchɛ a ba ɪ a Isɪral nɪbɛ ba jaa lɛ lɪɛb kaa a 'yɛr nʊ̃ɔ nyã ɛ. Bojũu Isaiya dɔ̃ɔ sʊʊr, "Sɪ Soro, an lɛ sɔɔ de a sɪ 'yɛr?”

17Sɪrɛ jaa lɛ ɪka 'yɛr fʊn ma wõ pɔ lɛ fʊ ma sɔɔ, ka a 'yɛrbie ala ban wõ ɪn a Kɪrɪsɪto 'yɛr.

18Tɪchɛ ka n sʊʊr, a mɔ̃ baa wõ naa ɛ? Sɪrɛ jaa lɛ ba wõ naa naa. "A ba kɔkɔr yin de jie wʊ jaa, ka a ba 'yɛr tɪ ta a wɛr tɛɛfʊ jie.”

19N lɛ sʊʊr kaa go, a mɔ̃ a Isɪral nɪbɛ ba bɔ̃ɔ a par ɛ? Mosesɪ dɔ̃ɔ de nie 'yɛr, "A bala na ba ɪ paal ɛ, ɪn maal ba naa ka nyuur kpɛ yɪ, naa lɛ maal a paal 'lɔ na ba bɔ̃ɔ bon jaa ɛ, ka suur kpɛ yi.”

20Ka Isaiya mɪ ba dɔ̃ɔ jo dãbĩɛ ɛ, tɪ 'yɛr ɪka, "A bala na ba dɔ̃ɔ yʊɔrɔ bʊɔrɔ ma ɛ, ba nyɛ ma naa, n wiil naa n mĩɛ kʊ a bala na ba dɔ̃ɔ sʊrɔ ma ɛ.”

21Tɪchɛ a Isɪral nɪbɛ 'lɔ, nɪtɔ̃ lɛ wʊ 'yɛr, "Bɪbir jaa lɛ n ma tur a n nuur bʊɔlɔ a bibawõnsɪ nɪ a nɪdɛbɛ, na turo a sɔɪ ala na ba vɪɛlɛ ɛ bʊɔrɔ a ba mĩɛ tɪɛrsɪ bʊ̃bʊɔrsɪ."

Worom 11

1N pãa sʊʊr naa, a Nãaŋmɪn ben tɔr a wʊ nɪbɛ bar bɪɪ? Kai! A maa mĩɛ ɪn a Isɪral nɪrɛ, naa ɪ a Abraham yɔ̃ɔ yi a Benjamin bʊrɔ pɔ.

2Nãaŋmɪn ba tɔr a wʊ nɪbɛ bar ɛ, bala lɛ wʊ de nie bɔ̃ɔ. Yaa bɔ̃ɔ a lɛ a Nãaŋmɪn gãn na 'yɛr, lɛ a Elaija na dɔ̃ɔ sʊɔrɔ Nãaŋmɪn waala dɔɔlɔ a Isɪral nɪbɛ,

3"N Soro, ba kʊn a fʊ 'yɛ'yɛrbɛ, na ba wɛl a fʊ bɔɔr lofʊ jiir bar. Maa tɛɛ lɛ chɛ, tɪ a ba bʊɔrɔ a n kʊfʊ.”

4Bo lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛr kʊ a Elaija? Wʊ 'yɛr naa, "N chɛnɛ na tara nɪbɛ tur ata kɔɔr anũu (7,000) na ba gbur dumo puor a tɪɪ Baal ɛ.”

5Lɛ mɪ lɛ a dɪna, nɪbɛ bamɪne chɛ naa ka Nãaŋmɪn na ir ba a wʊ wĩɛfʊ jũu.

6Ala be ɪ a wĩɛfʊ jũu lɛ, a ba lɛ ɪ tʊ̃mɔ̃ 'yɔ̃ɔ lɛ go ɛ, ka lɛ ba lɛ ɛ, a wĩɛfʊ kʊ̃ lɛ ɪ wĩɛfʊ lɛ go ɛ.

7Bo pãa lɛ? A ala a Isɪral nɪbɛ na bʊɔrɔ nɪbijɪɛ baa nyɛ ɛ, tɪchɛ a bala a Nãaŋmɪn na ir lɛ nyɛ. Ka a bala na chɛ kpɛ̃mɛ a ba nyãa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8Nıtãa lɛ an sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ, "Nãaŋmın vɛ̃n ka ba ı jaa bũrtũm wa tãn a dına. A ba nıbie ala maa tʊ̃ɔ nyɛ bon ɛ, ka a ba tobo ala maa tʊ̃ɔ wõ 'yɛr ɛ.”

9A Nãa David mı dɔ̃ɔ 'yɛr a ba 'yɛr a wʊ gãn pɔ, "Vɛ̃ ka a ba bʊ̃diir difʊ jie ka a lıɛb bʊ̃nyɔɔrsı nı chɛɛr, ka a ı a ba bãr lofʊ jie nı a ba sãyar.

10A ba nıbie a jɔ̃ɔ, a ba kʊ̃ tʊ̃ɔ nyɛ jaa ɛ, na ba kab gʊ̃mɔ̃ kʊ̃ lɛ tʊ̃ɔ dɔl ɛ.”

11N lɛ sʊʊr go, ba ben bãr na lo na ba kʊ̃ tʊ̃ɔ ir jaa ɛ? A ba ı lɛ ɛ. A ba maal bɔrfʊ jũu, a bala na ba ı a Juu nıbɛ ɛ, nyɛn faafʊ ka nyuur na kpɛ a Isıral nıbɛ.

12Tıchɛ ala ı a ba maal bɔrfʊ vɛ̃n ka a wɛr wʊ jaa le, ka a ba bɔrfʊ mı le a bala na ba ı a Juu nıbɛ ɛ, a bala mĩɛ wa pʊɔ ŋmınɛ lɛ an kaara!

13Yın na ba ı a Juu nıbɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ, an ben ıka maa lɛ a Nãaŋmın ir tʊ̃ a yı pɔ, ka n ı a nıtʊ̃nãa a yın na ba ı a Juu nıbɛ pɔ. N mʊ̃ɔn nıbir nı a tʊ̃mɔ̃ nyã.

14A maa tıɛr lɛ ıka nyuur wʊ kpɛ a maa mĩɛ nıbɛ ka n tʊ̃ɔ a bamıne faa.

15Bojũu ala ı a ba tɔr barfʊ ın 'maalfʊ kʊ a wɛr, ka a Nãaŋmın lɛ wa de ba, ŋmınɛ lɛ an kaara, a kʊ̃ kaara fıka nırɛ na yi kũu pɔ tara nyɛvʊr ɛ?

16Ala ı fʊ den a paanʊ̃dɔ̃ɔ kʊ Nãaŋmın, a paanʊ̃ɔ ala na chɛ, a jaa ın chɛchɛ. Ala ı fʊ den a tıɛ nyır kʊ Nãaŋmın, a tıɛ wilsı mı ın chɛchɛ.

17Ala ı ba 'mɛl a tıɛ mĩɛ wile ĩsʊɔ bar tı ŋmaa a yın na ı a mʊɔ pɔ tıɛ wile wa mar ka yı 'mataa tɔɔrɔ nyuro a kɔ̃bʊ̃'yen yire a tıɛ ĩgãn pɔ nʊ̃ɔnɔ̃,

18taa tıɛr ıka fʊ sa naa a wilsı ala ɛ. Fʊ̃ʊ wa 'mɔɔrɔ fʊ mĩɛ, lıɛb tıɛr kaa ıka a ba ı a fʊ̃ʊ na ı a wile lɛ tuo a nyıbɛ ɛ, tı a nyıbɛ lɛ tuo a fʊ̃ʊ na ı a wile.

19Yın 'yɛr yın pãa na 'yɛr nı nyã, "Ba 'mɛl a wilsı ala bar tı pãa na de ma mar.”

20A lɛ ın yelmĩɛ, tıchɛ ba dɔ̃ɔ 'mɛl ba bar a ba ba sɔɔfʊ jũu, tıchɛ ka a yın ara nı sɔɔfʊ. Yı ta bʊɔrɔ yuor ɛ, tıchɛ yı joro dãbĩɛ.

21Bojũu ala ı Nãaŋmın ba dɔ̃ɔ bar a tıɛ mĩɛ wilsı ɛ, wʊ kʊ̃ bar a yın mı ɛ.

22Yı tıɛr kaa lɛ a Nãaŋmın na ı a maal vıla sʊɔ ka a wʊ yele mı kpɛ̃mɛ, a wʊ yele kpɛ̃mɛ na kʊ a bala na lo, tıchɛ na wʊ maal vıla kʊ a yın, ala ı yı chɛnɛ na chiine a wʊ maal vıla pɔ. Ka lɛ ba lɛ ɛ, wʊn ŋmaa yın bar.

23Ala wa ı ba tɛɛn a ba baal bar, Nãaŋmın na tʊ̃ɔn de ba lɛ mar a tıɛ 'yɔ̃ɔ, Nãaŋmın na tʊ̃ɔn lɛ de ba mar a lɛ go.

24Yı kaa, ala ı a yın ban ŋmaa yin a mʊɔ pɔ tıɛ pɔ wa mar a yir tıɛ ban sɛl, an lɛ ın tuo a yir tıɛ wilsı ala ban dɔ̃ɔ 'mɛl bar marfʊ bıı?

25N ba bʊɔrɔ ıka n vɛ̃ ka a yelsɔɔlaa nyã sɔɔl a yın na ı a n yɛɛr tı ba ı a Isıral nıbɛ ɛ, ka yı taa bʊɔrɔ yuor nı a yele nyã ɛ. A Isıral nıbɛ tara na a nyãkpĩɛn a lɛ nɛ na tı tãn a sɔ̃ɔ 'lɔ a bala na ba ı a Isıral nıbɛ ɛ, na wa tı nyɛ a faafʊ baar.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26Lɛ lɛ na ɪ tɪ a Isɪral nɪbɛ ba jaa pãa nyɛ faafʋ nɪtãa lɛ na sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ, "Fafaara na yin be a Jiyon wa, na wʋ wa lɪɛb tɪɛr jaa na ba vɪɛlɛ ɛ, yin a Jekɔb bal nɪbɛ pɔ bar.

27A nɛtɪraa lɛ a nyãna ɪn na tara nɪ ba, a sɔ̃ɔ 'lɔ ɪn wa de a ba yeldɛbɛ a jaa bar.”

28Fʋ̃ʋ kaa, a 'yɛr nʋ̃ɔ nyã vɛ̃n ka ba ɪ Nãaŋmɪn dɔ̃dɛ̃me a yɪn na sɔɔ de jʋ̃u. Tɪchɛ ala ɪ a irfʋ pɔ mɪ lɛ, bala lɛ a Nãaŋmɪn nʋ̃ yɔɔ a ba sãakpãmɪne jʋ̃u.

29Bojʋ̃u Nãaŋmɪn kʋfʋ nɪ a wʋ bʋɔlfʋ kʋ̃ tʋ̃ɔ lɪɛb jaa ɛ.

30Nɪtãa lɛ a yɪn mɪ na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, na yaa dɔ̃ɔ wõnõ a Nãaŋmɪn toor ɛ, tɪchɛ pʋ̃pãanyã yɪ nyɛn a wʋ nɪbaal a ba bawõfʋ jʋ̃u.

31Lɛ lɛ a bala mɪ na ɪ a Juu nɪbɛ, ba mɪ lɪɛb ɪ bawõnsɪ, na ba pãa mɪ na nyɛ a Nãaŋmɪn nɪbaal a pʋ̃pãanyã, nɪtãa lɛ a sɪn mɪ na nyɛ a Nãaŋmɪn nɪbaal.

32Bojʋ̃u Nãaŋmɪn pɔɔn a nɪbɛ ba jaa a bawõnsɪ die pɔ, na wʋn tʋ̃ɔ kaa ba jaa nɪbaal.

33Nyɛ lɛ a Nãaŋmɪn lefʋ na suu jĩ. A wʋ yɛ̃ nɪ a wʋ bɔ̃ɔfʋ ba gbʋr ɛ! A wʋ 'yɛr tɔɔrfʋ ba be bɔ̃ɔfʋ ɛ. A wʋ sɔɪ mɪ ba be bɪɛrfʋ ɛ!

34"An lɛ dɔ̃ɔ bɔ̃ɔ a sɪ Soro tɪɛr? Bɪɪ an lɛ mɪ dɔ̃ɔ ɪ a wʋ 'yɛr sʋ̃nɔ̃.”

35"An lɛ dɔ̃ɔ de nie kʋ Nãaŋmɪn bon, ka wʋ pãa wa yara a sãn?”

36Bojʋ̃u wʋ jie lɛ a bomo a jaa yi. 'Lɔ lɛ maal a jaa, na wʋ so a bonsɪ a jaa. 'Lɔ lɛ so a tɪɪr bɪbir nɪ bɪbir jaa. A ɪ a lɛ.

Worom 12

1A lɛ jʋ̃u, n sʋɔrɔ yɪ naa yɛɛr, a Nãaŋmɪn nɪbaal nyã jʋ̃u, yɪ de a yɪ mĩɛ na ɪ bʋ̃nɪbie lon bɔɔr kʋ Nãaŋmɪn. A ɪn chɛchɛ naa pɛlɛ a Nãaŋmɪn pʋɔ. Lɛ lɛ ɪ a puorfʋ na tara par.

2Yɪ taa lɛ wa lɪɛrɛ maala a lɛ a wɛr nɪbɛ na maala go ɛ, tɪchɛ yɪ maala a lɛ na lɪɛrɛ yɪ a tɪɛr paalaa nyã yɪn nyɛ. Yɪn pãa tʋ̃ɔn bɛɛr na yɪ bɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn bɔfʋ, a ala na ɪ vɪla naa pɛlɛ a wʋ pʋɔ naa ɪ chɛchɛ.

3A Nãaŋmɪn wĩɛfʋ nyã wʋn wĩɛ ma jʋ̃u, n sʋɔrɔ naa a yɪ ĩsʋɔ jaa ɪka, ta tɪɛr a yɪ mĩɛ tɪ põn bar a lɛ yɪn taa tɪɛr ɛ, tɪchɛ yɪ ma tɪɛr a yɪ mĩɛ 'yɛr tɔɔrfʋ nɪbijɪɛ jaa jĩ a sɔɔfʋ 'lɔ a Nãaŋmɪn na kʋ yɪ.

4Nɪtãa lɛ a sɪ ĩsʋɔ jaa na tara ĩgãn tɪ ka a tara jidɛ̃dɛ̃me, a jidɛ̃dɛ̃me anyãna ba tʋ̃nɔ̃ tʋ̃bʋ̃'yen ɛ.

5Lɛ mɪ lɛ a Kɪrɪsɪto pɔ, a sɪn bala na ɪ yɔɔ tɪ lɔ̃ɔ ĩgãn bʋ̃'yen pɔ, a jidɛ̃dɛ̃me anyã a jaa 'mantaa tʋ̃nɔ̃.

6Sɪ jaa tara na kʋfʋsɪ na tɛɛ taa, tu a lɛ a Nãaŋmɪn wĩɛfʋ wʋn wĩɛn sɪ. Ala ɪ a ĩsʋɔ kʋfʋ ɪn a Nãaŋmɪn 'yɛr 'yɛrfʋ lɛ, wʋ ma 'yɛrɛ jĩ a lɛ a wʋ sɔɔfʋ na ta.

7Ka ala ɪ tʋ̃mɔ̃ tʋ̃fʋ mɪ lɛ, vɛ̃ ka wʋ ma tʋ̃nɔ̃, ala ɪ wiilfʋ mɪ lɛ, vɛ̃ ka wʋ ma wile.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8Ala ɪ ĩkpɛ̃ɔ 'yɔ̃ɔfʋ lɛ, vɛ̃ ka wʋ ma 'yɔ̃ɔnɔ̃ a ĩkpĩɛn. Ka ala ɪ a wʋ kʋfʋ lɛ nɪbaalsɪ sʋ̃ʋfʋ, vɛ̃ ka wʋ ma sʋ̃nɔ̃ ba nɪ pʋpɛl. Ala ɪ nɪdiere tʋ̃mɔ̃ lɛ, vɛ̃ a wʋ ma mʋ̃ɔ nɪbir nɪ a tʋ̃mɔ̃. Ala wa ɪ nɪbɛ 'maalfʋ tʋ̃mɔ̃ lɛ, wʋ ma maala a lɛ nɪ chɪlfʋ.

9Nʋ̃fʋ wʋ ɪ yelmĩɛ nʋ̃fʋ. 'Laar bon 'lɔ na ɪ dɛɛr, tɪ 'mar bon 'lɔ na ɪ sʋ̃.

10Yɪ chɛlɛ taa yele, na yɪ de a yɛɛr nʋ̃fʋ nʋ̃n taa. Yɪ 'yɔ̃ɔnɔ̃ a yɪ taaba gar a yɪ mĩɛ.

11Yɪ ta ɪ nɪ tʋ̃tʋ̃lsɪ ɛ, tɪchɛ yɪ vɛ̃ ka a nʋ̃mɔ̃ yɪ a yɪ mʋ̃ɔ nɪbir nɪ a sɪ Soro tʋ̃mɔ̃.

12Yɪ chɪlɛ nɪ a yɪ tɪɛrtɔfʋ jie, na yɪ tara kãnyir a yɪ wõm pɔ, na yɪ tara yelmĩɛ nɪ a yɪ Nãaŋmɪn sʋɔrfʋ pɔ.

13Yɪ ma lɔ̃ɔ põn a Nãaŋmɪn nɪbɛ bala na ba tara bon jaa ɛ, na yɪ ma diere sãanba a yɪ yie pɔ.

14Na yɪ 'yɛrɛ nɛvɪla 'yɔ̃ɔnɔ̃ a bala na gere yɪ, na yɪ 'yɛr nɛvɪla 'yɔ̃ɔ ba, yɪ ta pɔ 'yɔ̃ɔ ba ɛ.

15Yɪ chɪlɛ nɪ a bala na chɪlɛ, na yɪ mɪ pʋɔ a bala na kõnõ na yɪ kõnõ.

16A yɪn nɪ a bala na kpɪɛrɛ, yɪ tara tɪɛr bʋ̃'yen. Yɪ ta kaara ba pɔrɔ ɛ, tɪchɛ yɪ sɔɔ 'matãan a nɪbɛ bala na ba jĩ yɪ ɛ. Yɪ ta kaa ɪka yɪn ɪn yɛ̃ dẽme ɛ.

17Yɪ ta de bier yãan bier sãn ɛ. Yɪ bɔ̃ɔnɔ̃ sʋ̃, na yɪ maala a ala na vɪɛlɛ nɪrɛ jaa niem.

18Ala ɪ an tʋ̃ɔ naa, an ɪ yɪn mĩɛ lɛ, yɪ tara nyã'maar nɪ a bala jaa yɪn lɔ̃ɔ kpɪɛrɛ nɪ.

19N barmɪne, yɪ taa ɪrɛ wa yaara taa sãn ɛ, tɪchɛ yɪ baraa kʋ a Nãaŋmɪn suur. Bojũu a sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ ɪka, "Maa lɛ so a sãn yaafʋ, ɪn lɪɛb yaa a sãn." Lɛ lɛ a Soro 'yɛr.

20Lɛ an na ɪ lɛ ɪka, "Ala ɪ kɔ̃ kpɛ̃n a fʋ dɔ̃sʋɔ, kʋ wʋ bʋ̃diir a wʋ di. Ala ɪ kɔ̃nyũur wa kpɛ wʋ naa, kʋ wʋ kʋ̃ɔ a wʋ nyũ. Fʋ̃ʋ be maala a nɪtɔ̃, an kaara fɪka bũu saalbie lɛ fʋ mʋ̃ɔ dɔɔl wʋ a jum."

21Yɪ ta vɛ̃ ka bier tʋ̃ɔ yɪ ɛ, tɪchɛ yɪ de vɪla tʋ̃ɔn bier.

Worom 13

1A yɪ ĩsʋɔ jaa wʋ ma siir a wʋ mĩɛ kʋ a paal nɪbɛrɛ, bojũu kpɛ̃ɔ jaa ba be be ka a ba ɪ Nãaŋmɪn lɛ bin ɛ. Kpɛ̃ɔ sʋɔ jaa ba be be ka Nãaŋmɪn ba lɛ bin wʋ ɛ.

2A lɛ jũu, nɪrɛ 'lɔ jaa na chɪrɛ nɪ a kpĩɛn dẽme ba nyãna, a Nãaŋmɪn na bin ba lɛ wʋ chɪrɛ nɪ, ka a bala na ɪrɛ a lɛ na 'yɔ̃ɔn ba mĩɛ 'yɛr.

3Bojũu a kpĩɛn dẽme maa diere bier dɔɔlɔ a bala na maala vɪla ɛ, tɪchɛ a bala na maala a dɛɛr lɛ ba ma de yele dɔɔlɔ. Fʋ bʋɔrɔ naa ɪka fʋ ta joro a kpĩɛn dẽme dãbĩɛ bɪɪ? Fʋ pãa maala a lɛ na vɪɛlɛ, ban dãna fʋ naa.

4Bojũu wʋ ɪn Nãaŋmɪn tʋ̃tʋ̃nɔ̃ ɪka wʋ maal fʋ vɪla. Tɪchɛ fʋ̃ʋ wa maal dɛɛr 'lɔ, vɛ̃ ka dãbĩɛ kʋrɔ fʋ, a ba ɪ pɔrɔ 'yɔ̃ɔ lɛ wʋ tara a sʋɔ ɛ. Nãaŋmɪn tʋ̃tʋ̃nɔ̃ lɛ wʋ ɪ na ara kʋ yeltorsɪ ɪka wʋ kpãana a bala na maala dɛɛr.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5A lɛ jũu, a tara na sɔr ka yɪ siir yɪ mĩɛ kʊ a kpĩɛn dẽme, a ba ɪ ban na kpãa yɪ tɛɛ jũu ɛ, tɪchɛ an ɪ a yɪn mĩɛ mɪ bɔ̃ɔ nyɔɔfʊ jũu.

6A anyãna jũu lɛ so yɪn yara lõpoo kʊrɔ a kpĩɛn dẽme na ɪ a Nãaŋmɪn tʊ̃tʊ̃nbɔ na de a ba sɔ̃ɔ wʊ jaa tʊ̃nɔ̃ nɪ.

7Nɪrɛ jaa sãn fʊn wa di, yab wʊ. Ka ala ɪ lõpoo lɛ faa yab ɛ, yab. Ka tẽmaal libie yabfʊ lɛ bɪɪ, yɪ ma yab, na yɪ joro a 'lɔ a jofʊ na sɛɛn, tɪ 'yɔ̃ɔnɔ̃ a 'lɔ mɪ a 'yɔ̃ɔfʊ na sɛɛn.

8Yɪ taa pẽnɛ taa libie ka sãn ma gã a yɪ chara pɔ ɛ, a sãn 'lɔ tɛɛ na gã a yɪ chara pɔ lɛ, nʊ̃fʊ yɪn na nʊ̃ nʊ̃ taa, bojũu nɪrɛ 'lɔ jaa na nʊ̃ a wʊ tɔ sʊɔ tun a lɛ a nɛbinãa na 'yɛr a jaa.

9A 'yɛrbinsɪ lɛ a anyãna, "Ta sẽ ɛ." "Ta kʊ nɪrɛ ɛ." "Ta ju nɪrɛ bon ɛ." "Ta jɪɛlɛ nɪrɛ bon ɛ." A 'yɛrbinsɪ ala a jaa nɪ pãa chɛ, ba den a jaa 'yɛr 'yɛr bir bʊ̃'yen ɪka, "Nʊ̃ a fʊ tɔ sʊɔ nɪtãa a fʊ mĩɛ."

10Fʊ̃ʊ wa nʊ̃ nɪrɛ, faa maala wʊ bier ɛ. Ala lɛ so, fʊ̃ʊ wa tara nʊ̃fʊ, fʊ tu naa a lɛ jaa a Mosesɪ nɛɛ na 'yɛr.

11Yɪ maala a nɪtɔ̃, bojũu yɪ bɔ̃ɔn naa lɛ a dɪna sɔ̃ɔ nyã na kaara. A sɔ̃ɔ ta naa ɪka yɪ jɛɔ ir a yɪ gʊ̃ɔ pɔ, bojũu a sɪ faafʊ gbʊr jaa yẽyẽ gar a bɪbir 'lɔ sɪn dɔ̃ɔ sɔɔ de.

12A chɛn bĩlãa ka a tĩsɔɔ baar, tɪchɛ ka a ɪ a wɛr mɪ tɔ̃ɔ chaar a lɛ nɛ. Yɪ ɪ a sɪ yaar a tĩsɔɔ bomo bar tɪ de a chãa bomo su.

13Yɪ ɪ a sɪ kpɪɛrɛ jaa kãkar fɪka a mɔ̃tɔ̃ɔ nɪbɛ, na sɪ ir sɪ mĩɛ yin dĩɛn bɔyuor pɔ, dãa buufʊ pɔ, sẽsẽyele pɔ, nɪ folaa ɪfʊ pɔ, bɪɪ gɔ̃mɔ̃ bɔfʊ nɪ nyuur pɔ.

14Tɪchɛ yɪ de a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto na yɪ su pɔɔ a yɪ mĩɛ, na yɪ ta lɛ tɪɛrɛ ɪka yɪ ɪrɛ a lɛ a yɪ ĩgãn vɔlaa na bʊɔrɔ go ɛ.

Worom 14

1Nɪrɛ 'lɔ sɔɔfʊ na ba jĩ bon ɛ, yɪ ma sɔɔ de wʊ na yɪ ta tɔɔrɔ a wʊ yelbil 'yɛr ɛ.

2Ĩsʊɔ sɔɔfʊ ma vẽn ka waa chire bon jaa ɛ, ka a ĩsʊɔ sɔɔfʊ mɪ na bal ka 'lɔ mɪ dire jɛvai tɛɛ.

3A nɪrɛ 'lɔ na ba chire bon jaa ɛ, wʊ ta kaara a 'lɔ na ba dire a jaa pɔrɔ ɛ, a fʊ̃ʊ nyã mɪ na ba dire a jaa ɛ, ta kpɛrɛ a 'lɔ na dire a jaa ɛ, bojũu Nãaŋmɪn de wʊ naa.

4Fʊ̃ʊ mɪ nɪ ana na fʊn tɔɔr nɪrɛ kɔ̃ɔ tʊ̃tʊ̃nɔ̃ 'yɛr? A wʊ mĩɛ nɪkpẽɛ sẽ ka wʊ ara na bɪɪ wʊ lo naa, wʊn lɛ ara na, bojũu a wʊ Soro na tʊ̃ɔn maal wʊ a wʊ ara.

5Nɪrɛ ma kãan a bɪbir ĩsʊɔ a wʊ gar ĩsʊɔ, ka ĩsʊɔ kaa a bɪbie a jaa ka a ɪ bʊ̃'yen. Ĩsʊɔ jaa wʊ ma tɪɛr kaa a wʊ mĩɛ tɪɛr pɔ.

6Nɪrɛ 'lɔ na de a bɪbir ĩsʊɔ a wʊ gar a jaa, wʊ ɪrɛ a lɛ a sɪ Soro jũu. 'Lɔ na ɔɔrɔ a nʊ̃n, wʊ ɔɔrɔ a sɪ Soro jũu, bojũu wʊ ma sʊɔr Nãaŋmɪn 'yɔ̃ɔ. A 'lɔ mɪ na ba ɔɔrɔ ɛ, wʊ mɪ ɪrɛ a lɛ a sɪ Soro jũu, wʊ mɪ ma puor Nãaŋmɪn yãan.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Bojũu nɪrɛ ĩsʊɔ jaa ba be be kʊ a wʊ mĩɛ tɛɛ 'yɔ̃ɔ ɛ. Nɪrɛ ĩsʊɔ jaa mɪ ba kpi kʊ a wʊ mĩɛ tɛɛ ɛ.

8Ala ɪ sɪ ben ka, sɪ ben be kʊ a sɪ Soro. Ala ɪ sɪ mɪ kpi naa, sɪ kpin kʊ a sɪ Soro. Ka sɪ chɛnɛ na vʊrɔ, bɪɪ sɪ kpi naa, a sɪ Soro lɛ so sɪ.

9A anyãna jũu lɛ a Kɪrɪsɪto kpi tɪ na wʊ lɛ ir ɪ vʊr, ɪka a wʊ ɪ a kũn nɪ a vʊɛ ba jaa Soro.

10Fʊ̃ʊ mɪ, baa 'yɔ̃ɔ lɛ fʊ tɔɔrɔ a fʊ yɛbɛ 'yɛr, bɪɪ bo lɛ so ka fʊ kaara a fʊ yɛbɛ pɔrɔ? Bojũu sɪ jaa lɛ na ara a Nãaŋmɪn 'yɛr tɔɔrfʊ dakɔɔ par.

11A sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ ɪka, "A sɪ Soro lɛ 'yɛr, ɪn ɪ vʊr jũu, a gbɛdumo a jaa na gbur a n niem, ka a kɔkɔr jaa haa 'yɛr ɪka maa lɛ ɪ a Nãaŋmɪn."

12Be lɛ a sɪ ĩsʊɔ jaa na pãa 'yɛr a sɪ mĩɛ 'yɛr kʊ a Nãaŋmɪn.

13A lɛ jũu, yɪ ɪ a sɪ bar a sɪ taaba 'yɛr tɔɔrfʊ, na sɪ lɪɛb a sɪ tɪɛr na sɪ ta ɪrɛ kʊsɪr bãraa kʊrɔ a sɪ taaba sɔɪ pɔ a ba ŋmiere loro ɛ.

14A maa na be a sɪ Soro Yesu 'yɔ̃ɔ, n sɔɔn sɪrɛ jaa ɪka bʊ̃diraa jaa ba ɪ dɛɛr a wʊ mĩɛ ɛ. Tɪchɛ ala ɪ a nɪrɛ ĩsʊɔ jaa wa kãan bon ɪka wʊ ɪn bʊ̃dɛɛr, a bʊ̃nyɪnɛ ɪn bʊ̃dɛɛr kʊ wʊ.

15Ala wa ɪ a chɛn a fʊ yɛbɛ bʊ̃diraa kɔ̃ɔ fʊn di jũu, faa maala wile nɪ nʊ̃fʊ ɛ. Ta vɛ̃ ka a fʊ bʊ̃dirsɪ sɔ̃ɔ a fʊ yɛbɛ 'lɔ 'yɔ̃ɔ a Kɪrɪsɪto na kpi ɛ.

16Ta vɛ̃ ka a bon 'lɔ fʊ̃ʊ na bʊɔlɔ bʊ̃vɪla, ka nɪrɛ bʊɔl wʊ bʊ̃dɛɛr ɛ.

17Bojũu a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ yele ba ɪ bʊ̃diir nɪ bʊ̃nyursɪ yele ɛ, tɪchɛ a ɪn torfʊ, nɪ nyã'maar nɪ a pʊpɛl na yi a Nãaŋmɪn Sɪɛ pɔ yele lɛ,

18bojũu nɪrɛ jaa na tʊ̃nɔ̃ kʊrɔ a Kɪrɪsɪto tu a sɔr nyã pɔ, wʊ maala na a lɛ na pɛlɛ a Nãaŋmɪn pʊɔ, ka a nɪbɛ mɪ 'yɛrɛ a nɪnyɪnɛ 'yɛr vɪla.

19A lɛ jũu, yɪ ɪ a sɪ mʊ̃ɔ nɪbir, na sɪ maala a lɛ na waan nyã'maar a sɪ 'yɔ̃ɔn taa ĩkpĩɛn.

20Yɪ ta de bʊ̃diir yele sɔ̃ɔn a Nãaŋmɪn tʊ̃mɔ̃ bar ɛ. Bʊ̃diraa a jaa vɪɛlɛ naa, tɪchɛ a ɪn dɛɛr ala ɪ nɪrɛ din bon na vɛ̃ ka a wʊ tɔ sʊɔ lo.

21A lɛ a sɛɛ naa ka nɪrɛ ta 'wɔb nʊ̃n ɛ, bɪɪ nyũ dãa ɛ, bɪɪ maal yele kɔ̃ɔ na vɛ̃ ka a wʊ tɔ sʊɔ lo ɛ.

22Lɛ jaa fʊn bɔ̃ɔ a yelsɪ anyãna pɔ, bar ka a be a fʊ̃ʊ nɪ Nãaŋmɪn chara pɔ. Pʊpɛl sʊɔ lɛ a 'lɔ tɪɛr na ba 'yɔ̃ɔ wʊ yele nɪ a bonsɪ ala a 'lɔ mĩɛ na 'yɛr ɪka a ɪ naa ɛ.

23Tɪchɛ nɪrɛ 'lɔ na dire nɪ baal, 'yɔ̃ɔn a wʊ mĩɛ 'yɛr, bojũu waa dire nɪ sɔɔfʊ ɛ. Bon jaa mɪ na ba wa yi sɔɔfʊ pɔ ɛ, a ɪn bier.

Worom 15

1Sɪn bala na kpɛ̃mɛ, a sɛɛ naa ka sɪ tuo a bala na ba kpɛ̃mɛ ɛ, na loro tuor, na sɪ ta pɛlɛ a sɪn mĩɛ pʊʊr ɛ.

2A sɪ ĩsʊɔ jaa wʊ ma pɛlɛ a wʊ tɔ sʊɔ pʊɔ, na sɪ sʊ̃ʊ wʊ a wʊ mɪ ba nyɪbɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Bojũu a Kırısıto mĩɛ gba mı ba dɔ̃ɔ pɛl a wʊ mĩɛ pʊɔ ɛ, tıchɛ a lɛ an sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ ıka, "A tʊbie ala a bala na tʊfʊ, a wa dɔɔl a n ju.”

4Bojũu a ala a jaa na dɔ̃ɔ sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ, a kõr jaa bin, a sɛb a sın wiilfʊ 'yɔ̃ɔ, ka a gãma anyãna kʊ sı kãnyir 'yɔ̃ɔn sı ĩkpĩɛn ka sı tara tıɛrtɔfʊ jie.

5A Nãaŋmın na kʊrɔ yı a kãnyir na wʊ 'yɔ̃ɔnɔ̃ yı a ĩkpĩɛn, wʊ kʊ yı nɛbʊ̃'yen ka yı turo nı a Yesu Kırısıto.

6Ka yı jaa 'mataa tara tıɛr bʊ̃'yen na yı de nɛbʊ̃'yen 'yɔ̃ɔn a Nãaŋmın tır na ı a sı Soro Yesu Kırısıto Sãa.

7Yı sɔɔ diere taa nıtãa lɛ a Kırısıto mı na sɔɔ de yı, ka yın tʊ̃ɔ waan pɛɛfʊ wa kʊ Nãaŋmın.

8N 'yɛrɛ na kʊrɔ yı ıka, a Kırısıto wa lıɛb naa a Juu nıbɛ tʊ̃tʊ̃nɔ̃ a Nãaŋmın yelmĩɛ jũu, na wʊ vɛ̃ ka a lɛ a Nãaŋmın na tır a nɛɛ kʊ a sı Sãakpãmıne ı yelmĩɛ.

9Ka a bala na ba ı a Juu nıbɛ ɛ, mı na tʊ̃ɔ kʊ Nãaŋmın tır a wʊ nıbaal jũu. Nıtãa lɛ na sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ ıka, "A lɛ jũu, ın dãnfʊ naa a bala na ba ı a Juu nıbɛ sɛ̃, naa yiel yiel kʊ a fʊ yuor.”

10A lɛ sɛb go, "A yın na ba ı a Juu nıbɛ ɛ, yı 'matãan a Nãaŋmın nıbɛ chılɛ.”

11A lɛ sɛb go, "A yın na ba ı a Juu nıbɛ ɛ, yı pɛɛrɛ a sı Soro, na yı yiele pɛɛfʊ yiel kʊrɔ wʊ, a yın nıbɛ ba jaa.”

12Isaiya gba mı lɛ 'yɛr go a wʊ gãn pɔ, "A Jesı nyır na lɛ tɔ naa. 'Lɔ lɛ na ir na wʊ kaara a paalsı a jaa, na wʊ mı ı a bala na ba ı a Juu nıbɛ ɛ, tıɛrtɔfʊ jie.”

13A Nãaŋmın na ı a yı tıɛrtɔfʊ sʊɔ, wʊ sɛɛ a yı nyãn nı chılfʊ, nı nyã'maar a lɛ yın sɔɔ wʊ, ka a yı tıɛrtɔfʊ pãa ŋme yaar nı a Nãaŋmın Sıɛ kpɛ̃ɔ.

14N yɛɛr, maa mĩɛ sɔɔ naa ıka yı sɛɛn naa vıla maalfʊ, na yı tara yɛ̃ na yı bɔ̃ɔ taa wiilfʊ.

15N sɛb a da sɛɛr amıne 'yɔ̃ɔ kʊ yı, ka a kaara fıka n lɛ bɔ̃ɔ tıɛr yı go, a Nãaŋmın wĩɛfʊ wʊn kʊ ma

16ka n ı a Yesu Kırısıto tʊ̃tʊ̃nɔ̃ naa tʊ̃nɔ̃ a bala na ba ı a Juu nıbɛ pɔ jũu, naa sʊ̃nɔ̃ mʊɔlɔ a Nãaŋmın 'yɛr nʊ̃ɔ. Lɛ lɛ a bala na ba ı a Juu nıbɛ ɛ, puorfʊ na tara par ka a Nãaŋmın sɔɔ de na wʊ oon ba nı a wʊ Sıɛ.

17ln be a Yesu Kırısıto 'yɔ̃ɔ jũu, a tʊ̃mɔ̃ ın tʊ̃nɔ̃ kʊrɔ a Nãaŋmın yin yuor.

18N kʊ̃ wa 'la 'yɛr 'yɛr jaa ɛ, ka a ala a Kırısıto na maal baar ba lɛ ɛ, tu a n 'yɔ̃ɔ ka a bala na ba ı a Juu nıbɛ ɛ, lıɛrɛ wa wõnõ a Nãaŋmın toor, tu a lɛ ın 'yɛr nı a lɛ ın tʊ̃,

19wʊ den kpɛ̃ɔ tʊ̃n nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ nı tʊ̃fɛrsı tun a Nãaŋmın Sıɛ kpɛ̃ɔ pɔ. Lɛ lɛ, n yin a Jerusalɛm chen lɛ̃ɛɛ tı gʊɔr a Ilirikum tɛ̃e naa man a Kırısıto 'yɛr nʊ̃ɔ nyãna jaa nɛ nɛ nɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20Maa nıbijıɛ yele lɛ ıka n mʊɔl 'yɛr a 'yɛr nʊ̃ɔ jie 'lɔ jaa ban ba wõ a Kırısıto yele ɛ, naa ta ırɛ wa mɛ dɔɔl nırɛ kɔ̃ɔ dachin par kparaa ju ɛ.

21Nıtãa lɛ an dɔ̃ɔ sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ ıka, "A bala ban ba dɔ̃ɔ 'yɛr a wʊ 'yɛr kʊ ɛ, na nyɛ naa, ka a bala mı na ba dɔ̃ɔ wõ naa ɛ, na bɔ̃ɔn a par."

22A yele nyãna lɛ var ma a sɔr ka n ba tʊɔrɔ waara a yı sɛ̃ ɛ.

23Tıchɛ pʊ̃pãanyã 'lɔ, n ba lɛ tara jipaalaa ka a paalsı anyã pɔ na lɛ tʊ̃ go ɛ, n mın dɔ̃ɔ bʊɔrɔ a yı nyɛfʊ a yuon yɔ̃ɔ na po jũu.

24N guor naa ıka n chen Sıpɛ̃en, maa wa tala ın ara na piir yı kaa, naa jɛ̃ a yı sɛ̃ bĩlãa a yı sʊ̃ʊ ma ka n chen.

25Pʊ̃pãanyã 'lɔ, Jerusalɛm lɛ n chiine nı a sʊ̃ʊfʊ ıka n tı kʊ a Nãaŋmın puorbo a be.

26Bojũu a Masedonıya dɛ̃me nı a Akaya dɛ̃me man taa ıka ba chıɛr chıɛrfʊ sʊ̃ʊn a Nãaŋmın puorbo bamıne na be a Jerusalɛm na ba tara bon jaa ɛ.

27Ba nyɛn a lɛ ka a ı sãn kʊ ba a ba de a lɛ dɔɔl a ba mĩɛ. Ala ı a bala na ba ı a Juu nıbɛ ɛ, põn naa a Juu nıbɛ a Nãaŋmın sʊ̃ʊfʊsı, ala lɛ so ka a mı sɛɛ ıka ba mı lɔ̃ɔn a Juu nıbɛ põn a ba bʊ̃tarsı.

28Maa wa tʊ̃ a nıtɔ̃, naa de a chıɛrfʊsı anyã kʊ ba baar, ala lɛ ın chen a Sıpɛ̃en naa tı 'lɔɔ piir yı kaa.

29N bɔ̃ɔn naa ıka maa wa waara, ın waan naa a Kırısıto sʊ̃ʊfʊ na bɛrma.

30N sʊɔrɔ yı naa n yɛɛr, nı a sı Soro Yesu Kırısıto nı a Nãaŋmın Sıɛ nʊ̃fʊ ıka, yı pʊɔ ma a n mɔ̃fʊ nyã pɔ, sʊɔrɔ Nãaŋmın kʊrɔ ma.

31Yı sʊɔr Nãaŋmın, a wʊ faa ma yin a bala na ba sɔɔ be a Judiya, ka a lɛ mı ın chiine a Jerusalɛm ka a Nãaŋmın puorbo mı tı sɔɔ de,

32ka ala ıka Nãaŋmın bɔfʊ lɛ, ka n wa a yı sɛ̃ nı pʊpɛl a sı 'mataa 'yɔ̃ɔ taa ĩkpĩɛn.

33Nãaŋmın na ı a nyã'maar sʊɔ, wʊ be a yı jaa sɛ̃. A ı a lɛ.

Worom 16

1N pʊrɔ naa a sı yɛpɔɔ Fiibi yovıla kʊrɔ yı, a pɔɔ nyã ın tʊ̃tʊ̃nɔ̃ be a Kenkırya tɛ̃dɛ̃me pupuorbiir pɔ.

2N sʊɔrɔ yı naa ıka 'lɔ wa tı, yı de wʊ nı a sı Soro yuor, na yı maal wʊ a lɛ na sɛɛn a Nãaŋmın puoro, na yı mı kʊ wʊ sʊ̃ʊfʊ jaa wʊn na bʊɔrɔ yi a yı sɛ̃. Bojũu wʊ mı dɔ̃ɔ sʊ̃ʊ nıyɔɔ nı a maa mĩɛ.

3Yı puor a Pırısıla nı Akuila kʊ ma. Ba ı naa a n tʊ̃tʊ̃taaba a Yesu Kırısıto tʊ̃mɔ̃ pɔ.

4Ba tʊ̃n kũu tʊ̃mɔ̃ kʊ ma. A ba ı maa tɛɛ gba lɛ ɛ, tıchɛ a pupuorbo bala ba jaa na ba ı a Juu nıbɛ ɛ, ĩgãn mı 'maan ba naa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Puor a pupuorbiir bala na ma lɔ̃ɔ puor a ba yir. Puor a n badaba Epainıtʋsı, 'lɔ lɛ de nie turo a Kırısıto be a Asıya paal pɔ.

6Yı puor a Mɛɛr mı na ir nyãa 'yɔ̃ɔ tʋ̃nɔ̃ kʋrɔ yı,

7na yı mı puor a Andirunıkası nı a Junıyası. Ba ın a n bʋr nıbɛ ka maa nı bala jaa mı dɔ̃ɔ 'mataa be a pɔɔfʋ die pɔ. A nıtʋ̃nsı bɔ̃ɔ ban jaa chɛchɛ, bala mı lɛ de nie turo a Kırısıto tıchɛ ka a maa wa bıɛr.

8Yı puor Ampılatusı kʋ ma, n nʋ̃ wʋ naa a Kırısıto tufʋ jʋ̃u,

9na yı mı puor Urbanusı na pʋɔ sı tʋ̃nɔ̃ a Kırısıto tʋ̃mɔ̃ pɔ nı a n badaba Sıtachısı.

10Yı puor Apelesı nırɛ jaa na sɔɔ ıka wʋ turo naa a Kırısıto sɔr jaa nɛ nɛ nɛ, na yı mı puor Aristobulus nı a wʋ yir dẽme ba jaa.

11Yı puor a Hɛrɔdiyɔn na ı a n bʋr nırɛ, na yı mı puor a Narsısusı nı a wʋ yir dẽme ba jaa na turo a sı Soro.

12Yı puor a Tırafaina nı Tırafosa, a pɔbɔ ba nyãna mʋ̃ɔn nıbir nı a sı Soro tʋ̃mɔ̃, na yı puor a Persis mı na ı a pɔɔ ĩsʋɔ na mʋ̃ɔ nıbir nı a sı Soro tʋ̃mɔ̃.

13Yı puor a Worofʋs ban ir a sı Soro pɔ nı a wʋ ma, a wʋ ma mı ın a n ma.

14Yı puor Asınkirtusı, nı Filegon, nı Hɛmısı nı Patrobas nı Herması nı a yɛɛr bala jaa na be a ba sɛ̃.

15Yı puor a Filologusı nı Juliya nı Nereyus nı a wʋ yɛpɔɔ nı Olinpası nı a Nãaŋmın puorbo ba jaa na be a ba sɛ̃.

16Yı puor puor taa nı pʋpɛl. A pupuorbiir ba jaa puor yı naa nı a Kırısıto yuor.

17N kpãkpãana yı naa yɛɛr ıka yı guro yı mĩɛ sʋ̃ nı a bala na ma waara nı a ootaa, na ba ma vɛ̃ ka yı bãra loro a wiilfʋ nyã yın jãn pɔ. Yı tɔɔ 'laa tı bar ba.

18Bojʋ̃u a nıbɛ ba nyãna a ba ı a sı Soro Kırısıto tʋ̃mɔ̃ lɛ ba tʋ̃nɔ̃ ɛ, tıchɛ a bala mĩɛ vɔlaa bomo lɛ ba tʋ̃nɔ̃ bʋɔrɔ. Ba ma 'yɛrɛ na jaa hɛ lɛ lɛ lɛ na ba de nɛnʋ̃ɔ bɛl a nıbɛ bala tıɛr na ba chen niem ɛ.

19Nırɛ jaa wõn a lɛ yın turo a Nãaŋmın 'yɛr nɛ nɛ nɛ, ka nʋ̃ɔ kpɛ sı a yı yele jʋ̃u. Tıchɛ n bʋɔrɔ naa ıka yı maala vıla nı yɛ̃, na yı ta bɔ̃ɔ yelbier maalfʋ ɛ.

20A Nãaŋmın nyã na ı a nyã'maar sʋɔ, a kʋ̃ lɛ kor ɛ, tıchɛ ka a wʋ ŋmĩɛ a Satan a yı gbɛɛ pĩlem. A wĩɛfʋ na yi a sı Soro Yesu sɛ̃ a be a yı sɛ̃.

21Timoti na ı a n tʋ̃tʋ̃tɔ sʋɔ puor yı naa, ka a Lusiyusı nı Jason nı Sosipater na ı a n bʋr nıbɛ mı puoro yı naa.

22Maa mı na ı Tɛrtıyɔsı na sɛɛrɛ a Pɔɔl gãn nyã mı puoro yı naa nı a sı Soro yuor.

23Gayus yir maa nı pupuorbiir na kpıɛrɛ a wʋ kaara sı mı puoro yı naa. Erastus na ı a tẽe libikaara nıkpɛ̃ɛ nı a sı yɛbɛ Kuwartusı mı puoro yı naa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25Pʊ̃pãanyã, tɪɪr wʊ ta a Nãaŋmɪn nyã na sʊ̃ʊ yɪ a yɪ tʊ̃ɔ ara tu a n 'yɛr nʊ̃ɔ nyã ɪn mʊɔl na ɪ a Yesu Kɪrɪsɪto, naa chaar a yelsɔɔlaa nyãna na sɔɔl a kõr jaa na po.

26Tɪchɛ pʊ̃pãanyã, a yelsɔɔlaa chaar naa tu a lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ a lɛ a Nãaŋmɪn vʊr nyã na 'yɛr ba, ka a paalsɪ ba jaa na sɔɔ de, na ba turo wʊ.

27A Nãaŋmɪn nyã tɛɛ lɛ ɪ a yɛ̃ sʊɔ, wʊ nyɛrɛ tɪɪr bɪbir nɪ bɪbir jaa tu a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ. A ɪ a lɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Korıntı

1 Korıntı 1

1Maa Pɔɔl a Nãaŋmın na bʊɔl a wʊ bɔfʊ pɔ ıka n ı a Yesu Kırısıto nıtʊ̃nãa nı a sı yɛbɛ Sosetenesı,

2lɛ sɛɛrɛ a gãn nyã kʊrɔ a yın na puoro a Nãaŋmın be a Korıntı tẽe pɔ. A yın na oo be a Yesu Kırısıto 'yɔ̃ɔ na yı ı a wʊ nı chɛchɛsı lɔ̃ɔn a bala na be jie jaa na bʊɔlɔ a sı Soro Yesu Kırısıto yuor na ı a sın nı a ba jaa Soro.

3Wĩɛfʊ nı nyã'maar na yi a sı Sãa Nãaŋmın nı a sı Soro Yesu Kırısıto sẽ a be a yı sẽ.

4N ma puor Nãaŋmın yãan kʊ yı bojũu wʊ wĩɛ yı naa tu a Yesu Kırısıto 'yɔ̃ɔ.

5A wʊ jũu lɛ yı le yele a jaa pɔ, a yı 'yɛrbie nı a yı bɔ̃ɔfʊ a jaa pɔ,

6bojũu a Kırısıto dãasıɛ sın di, yı sɔɔn de.

7A lɛ jũu, yaa faa a Nãaŋmın Sıɛ kʊfʊ ĩsʊɔ jaa ɛ, na yı pãa mʊ̃ɔ nıbir chɛlɛ a lɛ a sı Soro Yesu Kırısıto na lɛ lıɛb wa.

8Wʊn 'yɔ̃ɔ yın ĩkpĩɛn tı tãn a baaraa, ka yı kʊ̃ tara chɛfʊ ɛ, tı tãn a sı Soro Yesu Kırısıto waa bıbir.

9A Nãaŋmın nyã na bʊɔl yı wa lɔ̃ɔn a wʊ Bie Yesu Kırısıto na ı a sı Soro ın yelmĩɛ sʊɔ.

10N yɛɛr, n den a sı Soro Yesu Kırısıto yuor naa sʊɔrɔ nı yı ıka yı jaa yı ta ŋma dẽdẽ ka ootaa be a yı pɔ ɛ, a lɛ na vẽ naa ka yı pãa tara nɛbʊ̃'yen nı tıɛr bʊ̃'yen.

11N yɛɛr, nıbɛ bamıne na yi a Kıloe yir wa man kʊ ma ıka nɛchırɛ ben a yı chara pɔ.

12A lɛ par lɛ ıka, a yı ĩsʊɔ jaa ma 'yɛr ıka, Pɔɔl lɛ maa turo, ka ĩsʊɔ mı 'yɛr, Apolosı lɛ maa turo, ka a ĩsʊɔ mı 'yɛr, Sıfası lɛ n turo, ka a ĩsʊɔ mı 'yɛr ıka, Kırısıto lɛ n turo.

13A Kırısıto ŋman dẽdẽme bıı? Pɔɔl lɛ ba kpa a daa ju bıı? Bıı Pɔɔl yuor lɛ yı son a Nãaŋmın kʊ̃ɔ?

14N pʊɔ pɛl naa ın ba so a yı ĩsʊɔ jaa Nãaŋmın kʊ̃ɔ ɛ, ka ala ba ı Kırısıpusı nı Gayus tɛɛ ba lɛ ɛ,

15ka nırɛ jaa kʊ̃ tʊ̃ɔ 'yɛr ıka maa yuor lɛ n son yı a Nãaŋmın kʊ̃ɔ ɛ.

16Ɔ̃ɔ, n mı dɔ̃ɔ so a Sıtɛfanas nı a wʊ yir dẽme ba jaa a Nãaŋmın kʊ̃ɔ. A anyã puor n ba tıɛr nırɛ jaa ın lɛ so a Nãaŋmın kʊ̃ɔ ɛ.

17Bojũu Yesu Kırısıto ba tʊ̃ ma ıka n tı suoro nıbɛ Nãaŋmın kʊ̃ɔ ɛ, tıchɛ n tı mʊɔl a 'yɛr nʊ̃ɔ na ba ı nısaal yẽ 'yɛr ɛ. Ka a Kırısıto kũu wʊn kpi a daa taa ı pɔrɔ ɛ.

18Bojũu a daa 'yɛr ın dãbol 'yɛr kʊ a bala na wɛrɛ, tıchɛ a ın Nãaŋmın kpɛ̃ɔ kʊ a sın bala na nyɛ a faafʊ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Bojũu a sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ ɪka, "lɪn sɔ̃ɔ naa a yɛ̃ dɛ̃me yɛ̃ bar, naa bʊ̃bʊr a bɔ̃ɔfʊ dɛ̃me bɔ̃ɔfʊ bar.”

20Nyɪnɛ lɛ a yɛ̃ dɛ̃me be? Nyɪnɛ lɛ a bɔ̃ɔfʊ sʊɔ be? Nyɪnɛ lɛ chɪbɛ dɛ̃me mɪ be a dɪna? A ba ɪ Nãaŋmɪn lɪɛb a wɛr nyã yɛ̃ a wʊ ɪ jɔl ɛ?

21Bojũu a Nãaŋmɪn yɛ̃ kʊ vɛ̃ ka a wɛr de a wʊ yɛ̃ bɔ̃ɔn wʊ ɛ, Nãaŋmɪn pʊɔ pɛl naa nɪ a jɔl mʊɔl ban mʊɔl ka a na faa a bala na sɔɔ de.

22A Juu nɪbɛ ma bʊɔrɔ naa nɛ'maa yele, ka a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, mɪ bʊɔrɔ yɛ̃.

23Tɪchɛ sɪn mʊɔl naa Yesu Kɪrɪsɪto ban kpa a daa ju, ka a ɪ gbɛr bãrfʊ kʊ a Juu nɪbɛ tɪ mɪ ɪ jɔl yele kʊ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ.

24Tɪchɛ a bala a Nãaŋmɪn na lɔ̃ɔ bʊɔl a Juu nɪbɛ nɪ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, Kɪrɪsɪto lɛ ɪ a Nãaŋmɪn kpɛ̃ɔ nɪ a Nãaŋmɪn yɛ̃.

25Bojũu Nãaŋmɪn jɔlʊ̃ ɪn yɛ̃ gar a nɪrɛ yɛ̃, ka a Nãaŋmɪn balfʊ tara kpɛ̃ɔ gar a nɪrɛ kpɛ̃ɔ.

26N yɛɛr, yɪ tɪɛr a lɛ yɪn dɔ̃ɔ be tɪ a Nãaŋmɪn wa bʊɔl yɪ, nɪsaal kaafʊ pɔ, a yɪ yɔɔ ba dɔ̃ɔ ɪ yɛ̃ dɛ̃me ɛ, a yɪ yɔɔ ba dɔ̃ɔ ɪ yuor dɛ̃me ɛ, yaa ɪ nãmɪne bibiir ɛ.

27Tɪchɛ Nãaŋmɪn ir naa a wɛr nyã jɔl bon 'yɔ̃ɔn a yɛ̃ dɛ̃me vĩ, Nãaŋmɪn lɛ ir naa a wɛr nyã bʊ̃balaa na wʊ 'yɔ̃ɔn a kpĩɛn dɛ̃me vĩ.

28Nãaŋmɪn ma ir naa a wɛr bon ba 'yɔ̃ɔnaa, a ala a nɪbɛ na kaara pɔrɔ, nɪ a nɪbɛ bala gba nɪrɛ jaa na ba 'yɔ̃ɔnɔ̃ ɛ, wʊ ɪ naa nɪtɔ̃ ka a bon 'lɔ a wɛr na 'yɔ̃ɔnɔ̃ ka wʊ ɪ pɔrɔ,

29ka nɪrɛ jaa taa bʊɔrɔ yuor a wʊ niem ɛ.

30A wʊ jũu lɛ yɪ be a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ, 'lɔ lɛ ɪ a yɛ̃ yi a Nãaŋmɪn sɛ̃ kʊ sɪ, na wʊ ɪ a sɪ torfʊ nɪ chɛchɛ nɪ a faafʊ.

31A lɛ jũu, nɪtãa lɛ an sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ, "Vɛ̃ ka a 'lɔ na bʊɔrɔ yuor, wʊ bʊɔrɔ a yuor a sɪ Soro 'yɔ̃ɔ."

1 Korɪntɪ 2

1N yɛɛr, ɪn dɔ̃ɔ wa a yɪ sɛ̃, n ba waan nɛbɔ̃ɔn bɪɪ yɛ̃ 'yɛr naa wa man a Nãaŋmɪn dãasɪɛ kʊ yɪ ɛ.

2Bojũu a lɛ ɪn dɔ̃ɔ be a yɛ sɛ̃, n ba lɛ bɔ̃ɔ bon jaa pʊɔ a Yesu Kɪrɪsɪto ban kpa a daa ju ɛ.

3Balfʊ, dãbĩɛ nɪ mĩifʊ lɛ n dɔ̃ɔ ben a yɪ sɛ̃.

4A n 'yɛr nɪ a n mʊɔlfʊ ba ɪ yɛ̃ 'yɛrbie ɛ, tɪchɛ a ɪ naa a Nãaŋmɪn Sɪɛ kpɛ̃ɔ wiilfʊ lɛ,

5ka a yɪ sɔɔfʊ taa dɪɛl a nɪrɛ yɛ̃ ɛ, tɪchɛ a dɪɛl a Nãaŋmɪn kpɛ̃ɔ.

6Faa nyɛ, sɪn ma 'yɛr a sɪ 'yɛr nɪ yɛ̃ kʊ a bala na nʊ̃ɔ a Nãaŋmɪn sɔr pɔ, a ba ɪ a wɛr nyã bɪɪ a kpĩɛn dɛ̃me yɛ̃ na wa ɪ pɔrɔ daar kɔ̃ɔ ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Kai, sɩn 'yɛrɛ naa a Nãaŋmɩn yɛ̃ sɔɔlaa, a yɛ̃ 'lɔ na dɔ̃ɔ sɔɔl a Nãaŋmɩn na kaa ir a sɩ daar kɔ̃ɔ tɩr jũu sɛrɛ na wʊ wa maal a wɛr.

8A wɛr nyã kpĩɛn dẽme ba dɔ̃ɔ bɔ̃ɔ a par ɛ, ala ɩ bala ta bɔ̃ɔ ba kʊ̃ naa kpa a tɩr Soro a daa ju ɛ.

9Tɩchɛ a lɛ an sɛb a Nãaŋmɩn gãn pɔ ɩka, "Nɩbir jaa ba nyɛ ɛ, toor jaa ba wõ ɛ, tɩɛr jaa mɩ ba bɔ̃ɔn a ala a Nãaŋmɩn na chɔɔr kʊ a bala na nʊ̃ wʊ ɛ."

10Tɩchɛ anyãna lɛ a Nãaŋmɩn Sɩɛ wiil kʊ sɩ, Nãaŋmɩn Sɩɛ ma bɩɛr naa a yelsɩ a jaa, na wʊ gba ma bɔ̃ɔ a ala na be a Nãaŋmɩn pʊɔm.

11Nɩbuor lɛ bɔ̃ɔ lɛ na be a wʊ tɔ sʊɔ tɩɛr pɔ, ka a nɩrɛ 'lɔ mĩɛ ba lɛ ɛ? A lɛ mɩ lɛ nɩrɛ ba bɔ̃ɔ lɛ na be a Nãaŋmɩn tɩɛr pɔ ɛ, ka a Nãaŋmɩn mĩɛ Sɩɛ ba lɛ ɛ.

12A ba ɩ a wɛr nyã sɩɛ lɛ sɩ tara ɛ, tɩchɛ a Sɩɛ 'lɔ na yi a Nãaŋmɩn sɛ̃ a sɩ de bɔ̃ɔn a ala a Nãaŋmɩn na kʊ sɩ a pɔrɔ.

13A anyãna lɛ sɩ 'yɛrɛ, a ba ɩ nɩrɛ 'yɛrbie sɩn jãn ɛ, tɩchɛ 'yɛrbie ala sɩn jãn a Nãaŋmɩn Sɩɛ sɛ̃ na sɩ wile nɩ a Nãaŋmɩn Sɩɛ yelmĩɛ nɩ a Sɩɛ 'yɛrbie.

14Nɩrɛ 'lɔ jaa na ba tara a Nãaŋmɩn Sɩɛ ɛ, maa sɔɔ a ala na yi a Nãaŋmɩn Sɩɛ sɛ̃ ɛ, bojũu a ɩn dãbol yele kʊ wʊ a wʊ maa bɔ̃ɔ a par ɛ, bojũu nɩrɛ na tʊ̃ɔn bɔ̃ɔ ala ɩ wʊ tara naa Nãaŋmɩn Sɩɛ.

15A nɩrɛ 'lɔ na tara a Nãaŋmɩn Sɩɛ ma vɩɛr naa a yele a jaa kaa, tɩchɛ nɩrɛ 'lɔ na ba tara a Nãaŋmɩn Sɩɛ ɛ, wʊ kʊ̃ bɔ̃ɔ a nɩrɛ 'lɔ na tara a Nãaŋmɩn Sɩɛ tɩɛr ɛ.

16Bojũu a sɛb a Nãaŋmɩn gãn pɔ ɩka, "An lɛ bɔ̃ɔ a sɩ Soro tɩɛr, na wʊn kpãa wʊ?" Tɩchɛ sɩn lɛ tara a Yesu Kɩrɩsɩto tɩɛr.

1 Korɩntɩ 3

1N yɛɛr, n kʊ̃ tʊ̃ɔ 'yɛrɛ nɩ yɩ fɩka nɩbɛ na tara a Nãaŋmɩn Sɩɛ ɛ, tɩchɛ n 'yɛrɛ nɩ yɩ naa fɩka a wɛr nɩbɛ na yɩ ɩ bibiir a Kɩrɩsɩto sɔr pɔ.

2Bɩrkʊ̃ɔ tɛɛ lɛ n kʊ yɩ a ba ɩ saa yɩn ba ta na tʊ̃ɔ di ɛ. Sɩrɛ jaa lɛ yɩ chɛnɛ ba ta ɛ.

3Yɩ chɛnɛ na ɩrɛ fɩka nɩbɛ na ba bɔ̃ɔ Nãaŋmɩn ɛ, bojũu nyuur nɩ nɛchɩrɛ chɛnɛ na be a yɩ pɔ, yaa chɛnɛ ɩ a wɛr nɩbɛ ɛ? Na yɩ maala a lɛ ban maala ɛ?

4A yɩ ĩsʊɔ na ma 'yɛr, maa turo na Pɔɔl, ka a ĩsʊɔ mɩ 'yɛr ɩka, maa turo na Apolosɩ. Yaa chɛnɛ ɩrɛ fɩka nɩbɛ na ba bɔ̃ɔ Nãaŋmɩn ɛ?

5A anyãna a jaa pɔ, Pɔɔl nɩ a Apolosɩ, bo ba ɩ? Tʊ̃tʊ̃nbɔ lɛ sɩn ɩ a yɩ tu a be wa sɔɔ de ka a sɩ Soro kʊ ĩsʊɔ jaa nɩ wʊ tʊ̃mɔ̃.

6Maa lɛ bʊr ka a Apolosɩ mɩ chɔr a kʊ̃ɔ, tɩchɛ Nãaŋmɩn lɛ so an nʊ̃ɔ.

7Lɛ a 'lɔ na bʊr, nɩ a 'lɔ na chɔr a kʊ̃ɔ, ba ɩ bon jaa ɛ, tɩchɛ a Nãaŋmɩn 'lɔ tɛɛ na vɛ̃ ka a bonsɩ a jaa nʊ̃ɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8A nɪrɛ 'lɔ na bʊr nɪ a nɪrɛ 'lɔ na chɔr a kʊ̃ɔ ba jaa tara na tɪɛr bʊ̃'yen ka a ĩsʊɔ jaa na nyɛ a lɛ wʊn tʊ̃ sãyar.

9Bojũu, sɪn ɪ naa Nãaŋmɪn tʊ̃tʊ̃taaba, yɪn mɪ lɛ ɪ a Nãaŋmɪn puo, a Nãaŋmɪn yir wʊn mɪɛrɛ.

10A wĩɛfʊ a Nãaŋmɪn na kʊ ma lɛ so ka n kpar a dachin par kparaa nɪtãa bɔ̃ɔ mɪɛrɛ, ka a bamɪne mɪ mɪɛrɛ dɔɔlɔ. Tɪchɛ ĩsʊɔ jaa wʊ bɔ̃ɔ kaara a lɛ wʊn mɪɛrɛ dɔɔlɔ.

11A yele lɛ ɪka, nɪrɛ jaa kʊ̃ lɛ tʊ̃ɔ kpar a dachin par kpar yuo lɛ pʊɔ a 'lɔ na be be ɛ, 'lɔ lɛ ɪ a Yesu Kɪrɪsɪto.

12Ala ɪ nɪrɛ den sɛlma, kpãna, kʊsɪr kpĩɛn, daar, mʊɔr bɪ kakɪɛ,

13nɪrɛ jaa na nyɛ naa a wʊ tʊ̃mɔ̃, bojũu a bɪbir 'lɔ̃nɔ̃ a jaa na gãn chãa pɔ. Bũu lɛ na vuul nɪrɛ jaa tʊ̃mɔ̃ na wʊ bɛɛr ĩsʊɔ jaa tʊ̃mɔ̃ kaa.

14Ala ɪ a lɛ wʊn mɛ dɔɔl ba sɔ̃ɔ ɛ, wʊn nyɛn a wʊ sãyar.

15Ala ɪ a wa di naa a nɪnyɪnɛ kʊ̃ nyɛ bon jaa ɛ, wʊn nyɛn faafʊ, tɪchɛ wʊn kaara naa fɪka nɪrɛ bũu na vuul.

16Yaa bɔ̃ɔ ɪka yɪn mĩɛ lɛ a Nãaŋmɪn puorfʊ yir ka a wʊ Sɪɛ kpɪɛrɛ a yɪ 'yɔ̃ɔ ɛ?

17Ala ɪ ĩsʊɔ jaa wa sɔ̃ɔ naa a Nãaŋmɪn puorfʊ yir nyã, Nãaŋmɪn na sɔ̃ɔ naa a nɪnyɪnɛ, bojũu a Nãaŋmɪn puorfʊ yir ɪn chɛchɛ. Yɪn mĩɛ lɛ a puorfʊ yir nyã.

18Yɪ ta bɛlɛ a yɪ mĩɛ ɛ. Ala ɪ a yɪ ĩsʊɔ tɪɛr naa ɪka wʊ ɪ naa yɛ̃ sʊɔ a wɛr nyã pɔ, wʊ lɪɛb ɪ "Jɔl" na wʊ pãa tʊ̃ɔ lɪɛb yɛ̃ sʊɔ.

19Bojũu a wɛr nyã yɛ̃ ɪ naa jɔl yele a Nãaŋmɪn niem, nɪtãa lɛ an sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ, "Wʊ ma nyɔɔ naa a yɛ̃ sʊɔ a wʊ yɛ̃ yele pɔ."

20A lɛ sɛb go, "A Soro bɔ̃ɔ naa a yɛ̃ dẽme tɪɛr ka a ɪ pɔrɔ."

21A lɛ jũu, nɪrɛ wʊ ta lɛ 'mɔɔrɔ a wʊ mĩɛ nɪ nɪrɛ yele ɛ! Yɪn lɛ so a bonsɪ a jaa,

22ka maa Pɔɔl lɛ bɪ, Apolosɪ lɛ bɪ, Sɪfasɪ lɛ bɪ, a wɛr lɛ bɪ, nyɛvʊr lɛ bɪ, kũu lɛ bɪ, dɪna lɛ bɪ, ka daar kɔ̃ɔ lɛ, yɪn lɛ so a jaa.

23A Yesu Kɪrɪsɪto mɪ so yɪ, ka Nãaŋmɪn mɪ so a Yesu Kɪrɪsɪto.

1 Korɪntɪ 4

1A lɛ jũu, yɪ ma kaa sɪ a sɪ ɪ a Yesu Kɪrɪsɪto tʊ̃tʊ̃nbɔ a Nãaŋmɪn na de a wʊ yelsɔɔlsɪ 'yɔ̃ɔ a sɪ nuur pɔ.

2Pʊ̃pãanyã, a lɛ na gã lɛ ɪka a bala ban de bon 'yɔ̃ɔ a ba nuur pɔ, ba tara yelmĩɛ.

3A ba bã ma ɛ, ala ɪ ka yɪn lɛ bɪ a wɛr nɪrɛ lɛ tɔɔrɔ a n 'yɛr sɪrɛ jaa a maa mĩɛ kʊ̃ tɔɔr a n 'yɛr ɛ.

4N ba tɪɛr yele jaa ɪn ɪ bɔr ɛ, tɪchɛ a ba wiil ɪka n ba tara yele ɛ. A sɪ Soro lɛ na tɔɔr a n 'yɛr.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5A lɛ jũu, yı ta de nie tɔɔrɔ a 'yɛr ka a bıbir ba ta ɛ. Yı chɛlɛ ka a sı Soro wa. 'Lɔ lɛ na yin yele a jaa na sɔɔl a libe pɔ, chãa pɔ, na wʊ mı wiil a ala na sɔɔl a nıbɛ tıɛr pɔ. A bıbir 'lɔ̃nɔ̃ lɛ ĩsʊɔ jaa na nyɛ a wʊ pɛɛfʊ a Nãaŋmın sɛ̃.

6Pʊ̃pãanyã, n yɛɛr, a yın jũu lɛ n de a yele anyãna naa man a maa nı a Apolosı, ka yın jãn a par yi a sı sɛ̃ a lɛ ban 'yɛr ıka, "Taa ırɛ wa chen po a lɛ ban sɛb ɛ." Ka a yı ĩsʊɔ jaa taa pãa 'yɔ̃ɔnɔ̃ nıbɛ gara taa ɛ.

7Ana lɛ maal yı a yı be yı yõ gar nırɛ jaa? Bo yı tara, ka a ba ı Nãaŋmın lɛ kʊ yı ɛ? Ala ı a Nãaŋmın lɛ kʊ yı, ŋmınɛ a ı a yı bʊɔrɔ yuor fıka yaa ı lɛ ɛ?

8Yı ben tara bon jaa yın bʊɔrɔ! Na yı be ı taraa dẽme! Yı ben lıɛb nãmıne ka sın ba ı ɛ! Maa bɔfʊ lɛ fıka yı ta ı a nãmıne sırɛ jaa, ka a sı mı ta pʊɔ yı ı a nãmıne.

9Bojũu maa sɛ̃, a kaara naa fıka a Nãaŋmın den a sın na ı a nıtʊ̃nsı a sı pii a nıyɔɔ puor, a ban kʊ sı chãa pɔ. Ka a sı ı bʊ̃manãa kʊ a wɛr nı a malakası nı a nıbɛ ba jaa.

10Sın ın jɔlɔ a Yesu Kırısıto jũu tıchɛ ka a yın ı yɛ̃n dẽme a wʊ pɔ. Sın ın nıbaalsı tıchɛ ka a yın ı kpĩɛn dẽme. Ba 'yɔ̃ɔnɔ̃ yı naa tı kpɛrɛ sın.

11Wa tãn dına gba, kɔ̃ nı kɔ̃nyũur lɛ sı ma chiine, ka a sı bʊ̃sursı chıɛr chıɛr ka ba pɔɔrɔ sı, saa tara yir kpıɛrɛ ɛ.

12Tʊ̃ kpĩɛn lɛ sı ma tʊ̃n a sı mĩɛ nuur, bala wa tʊ sı, sı ma 'yɛr nɛvıla 'yɔ̃ɔ ba, bala sɔɔ gere sı, tı sı ma tara na kãnyir.

13Bala wa sɔ̃ɔnɔ̃ a sı yuor, sı maa 'yɛr tuo ɛ, wa tãn dına, baa bʊɔlɔ sı bon jaa ɛ, ka a sı ı a wɛr wʊ jaa tãpuor ju sɔɔr.

14N ba sɛɛrɛ a anyãna ıka n su yı vĩ ɛ, tıchɛ ka n kpãa yı maa mĩɛ bi'yɔ̃ɔnsı kaar.

15Yın gba tara nıbɛ turo pie (10,000) na kaara yı a Yesu 'yɔ̃ɔ, tı yaa tara sãamıne yɔɔ ɛ, maa na wa mʊɔl a Yesu Kırısıto 'yɛr nʊ̃ɔ kʊ yı lɛ ı a yı sãa.

16Ala lɛ so ka n pãa sʊɔrɔ yı ıka yı turo a lɛ ın turo.

17A anyãna jũu mı lɛ so ka n tʊ̃nɔ̃ a Timoti na ı a n bie ın nʊ̃, wʊ tara na yelmĩɛ a sı Soro pɔ. Wʊn tı jɛɔ yı naa a lɛ a n befʊ na be a Yesu Kırısıto pɔ, na n mı wile nı a pupuorbiir gbulsı a jiir a jaa.

18A yı bamıne chıɛrɛ nı nyãa ırɛ fıka n kʊ̃ lɛ wa be go ɛ.

19Tıchɛ a kʊ̃ lɛ kor ɛ, ala ı a sı Soro sɔɔ naa, ın wan a yı sɛ̃, naa tı kaa a ba ı a bala na chıɛrɛ a nyãa 'yɛrɛ tɛɛ ɛ, tıchɛ ka n tı kaa a kpɛ̃ɔ buor ban tara.

20Bojũu Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ yele ba ı nɛɛ 'yɛr ɛ, tıchɛ wʊ ın kpɛ̃ɔ.

21Buor sʊɔ lɛ yı bʊɔrɔ? Maa wa tırɛ, n tın kpaara bıı nʊ̃fʊ nı jomm sıɛ?

1 Korıntı 5

1Ba wa man kʊ ma sırɛ jaa ıka sɛ̃sɛ̃yele ben a yı pɔ, a lɛ gba na ba ırɛ a bala na ba puoro pɔ ɛ. Bie na na gãn a wʊ sãa pɔɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Tı a yı chɛnɛ bʊɔrɔ yuor, vĩ kʊ̃ naa nyɔɔ yı ka yı dii a nırɛ nyãna na maal a nıtɔ̃ bar a yı pɔ ɛ?

3A maa mĩɛ gba na ba be a yı sɛ̃ ɛ, tıchɛ a maa tıɛr wʊ jaa ben a yı sɛ̃, naa gba tɔɔr a daba 'yɛr fıka n ben be.

4Yın wa lɔ̃ɔn a sı Soro Yesu yuor, a n tıɛr mı ben a yı sɛ̃, ka a sı Soro Yesu kpɛ̃ɔ mı be be,

5yı de a daba nyãna 'yɔ̃ɔ Satan nũu pɔ, ka wʊ sɔ̃ɔ a wʊ ĩgãn bar, tıchɛ ka a Nãaŋmın faa a wʊ sıɛ a sı Soro bıbir daar.

6A yı yuor bɔfʊ nyã ba tara tɔ̃nɔ̃ ɛ. Yaa bɔ̃ɔ ıka a dãbıl jaa pʊʊr lɛ ma vɛ̃ ka a paanʊ̃ɔ vʊ̃ a yɔɔ ɛ?

7Yı kpaar a dãbıl koraa bar, tı na yı ı paanʊ̃ɔ paalaa na ba tara a dãbıl ɛ. Lɛ lɛ yı kaara sırɛ jaa. Bojũu Kırısıto na ı a sı Gõl Bar Pɛɛraabile lon a sı bɔɔr.

8A lɛ jũu, yı ta ı a sı dire a Gõl Bar Difʊ nı a dãbıl koraa ɛ, a dãbıl koraa na ı yosɔ̃ɔ nı putuyele, tıchɛ a ı a paanʊ̃ɔ na ba tara a dãbıl ɛ. A paanʊ̃ɔ na ı chɛchɛ ıfʊ nı yelmĩɛ tarfʊ.

9A gãn 'lɔ ın dɔ̃ɔ sɛb kʊ yı, n 'yɛr ıka yı taa ırɛ wa lɔ̃ɔnɔ̃ nı a sɛ̃sɛ̃nbɛ ɛ,

10n ba 'yɛrɛ a bala na ba puoro na sɛ̃nɛ ɛ, bıı a bɔgar dɛ̃me, bıı a nıfɔlbɔ bıı a tıpuorbo ɛ. Ala ı lɛ lɛ, yı kʊ̃ naa yi a ka a wɛr nyã pɔ.

11Tıchɛ pʊ̃pãanyã, n sɛɛrɛ na kʊrɔ yı, a lɛ ın dɔ̃ɔ bʊɔrɔ ıka yı ı nı nyã. Yı taa ırɛ wa lɔ̃ɔnɔ̃ nı a 'lɔ na bʊɔlɔ, a wʊ mĩɛ a yı yɛbɛ tı na wʊ sɛ̃nɛ, nı bɔgar sʊɔ, na wʊ puoro tıbɛ, nı yosɔ̃ɔnɔ̃, na wʊ ı dãburo, nı nıfɔlɔ. A nırɛ nyãna tɔ sʊɔ, yı taa ırɛ wa 'mataa wʊ gba dire ɛ.

12N tʊ̃mɔ̃ lɛ ıka n tɔɔrɔ a bala na puoro 'yɛr, tıchɛ yın 'lɔ yı kpãa a nıbɛ bala yın 'mataa puoro nı na tʊ̃nɔ̃ a yelsı anyãna.

13Nãaŋmın lɛ na tɔɔr a bala na ba puoro ɛ 'yɛr. "Yı dii a putusʊɔ 'lɔ̃nɔ̃ bar a yı pɔ."

1 Korıntı 6

1Ala ı a yı ĩsʊɔ nı a wʊ tɔ sʊɔ wa nyɛn 'yɛr, ŋmınɛ a ı a wʊ na tara a 'yɛr chiin a 'yɛr tɔɔrbɔ bala na ba puoro ɛ jie, tı bar a Nãaŋmın puorbo jie?

2Yaa bɔ̃ɔ ıka a Nãaŋmın puorbo lɛ na wa tɔɔr a bala na ba puoro 'yɛr ɛ? Ka ala ı yın lɛ na wa tɔɔr a bala na ba puoro 'yɛr, ŋmınɛ a yı kʊ̃ tʊ̃ɔ maal a yı mĩɛ yelbil ɛ?

3Yaa bɔ̃ɔ ıka sın lɛ na tɔɔr a malakası gba 'yɛr ɛ? Wa 'yɛrɛ nı a sı mĩɛ yelbil?

4A lɛ jũu, yın wa tara a 'yɛrbil anyãna taaba, yı ma ir a pupuorbo bamıne gba yɛ̃ na ba tal tɛɛr ɛ, ka ba tɔɔr a 'yɛr.

5N 'yɛr naa anyãna na 'yɔ̃ɔ yı vĩ, a ın sırɛ ıka a yı pɔ ĩsʊɔ jaa ba tara yɛ̃ jaa pʊʊr na wʊn maal a wʊ taaba 'yɛr ɛ?

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Tıchɛ ka a yɛbɛ ma tara a yɛbɛ chiin a 'yɛr tɔɔrfʋ jie, a bala na ba ı a Yesu turbo sɛ̃.

7Sırɛ jaa lɛ ıka yı ben maal bɔr, bojũu yı ma nyɔɔr taa chiin a 'yɛr tɔɔrfʋ jie. Bo lɛ so ka yı kʋ̃ naa sɔɔ ka a nıbɛ maal yı dɛɛr ɛ? Bıı sɔɔ ka ba fɔl yı ɛ?

8Tıchɛ a yın mĩɛ fɔlɔ nı taa na yı maala taa dɛbɛ, na yı maala a anyãna kʋrɔ a yı yɛɛr.

9Yaa bɔ̃ɔ ıka a putudẽme kʋ̃ kpɛ be a Nãaŋmın nãalʋ̃ʋ pɔ ɛ? Yı ta bɛlɛ yı mĩɛ ɛ. Sɛ̃sɛ̃nbɛ, tıpuorbo, a bala na fol bıı a dɔɔr na lıɛb gãna nı taa,

10bıı nãnyisı, bıı a bɔgar dẽme, bıı a dãburbo, bıı a yosɔ̃ɔnbɔ, bıı a nıfɔlbɔ, ba ĩsʋɔ jaa kʋ̃ kpɛ be a Nãaŋmın nãalʋ̃ʋ pɔ ɛ.

11Lɛ lɛ a yı bamıne mı dɔ̃ɔ kaara, tıchɛ ka a Nãaŋmın pɛɛ yı bar, na wʋ oo yı ka yı ı chɛchɛ tu a sı Soro Yesu Kırısıto yuor nı a sı Nãaŋmın Sıɛ pɔ.

12A yı bamıne 'yɛr naa ıka, n ba chire bon jaa maalfʋ ɛ. Yele jaa ba chıre maalfʋ ɛ. Tıchɛ a ba ı yele a jaa lɛ vıɛlɛ maalfʋ ɛ. Maa kʋ̃ sɔɔ ka bon jaa so ma ɛ.

13Bamıne mı ma lɛ 'yɛr naa ıka, bʋ̃diir ben be puor 'yɔ̃ɔ, ka a puor mı be be a bʋ̃diir 'yɔ̃ɔ. Tıchɛ Nãaŋmın na sɔ̃ɔn a jaa ayi bar. Sɛ̃sɛ̃yele jũu ba lɛ a ĩgãn be be ɛ, tıchɛ a sı Soro jũu lɛ, ka a sı Soro mı be be a ĩgãn jũu.

14A kpɛ̃ɔ nyãna lɛ a Nãaŋmın sĩın a sı Soro a kũu pɔ, ka wʋ mı na sĩı sı a kũu pɔ.

15Yaa bɔ̃ɔ ıka a yı ĩgãma ın bʋ̃'yen nı a Kırısıto ĩgãn ɛ? N pãa de a n ĩgãn na ı bʋ̃'yen nı a Kırısıto ĩgãn naa tı 'mar pɔɔ baa pɔ? N kʋ̃ ı a lɛ ɛ.

16Yaa bɔ̃ɔ ıka nırɛ 'lɔ na de a wʋ ĩgãn tı 'mar a pɔɔ baa pɔ, ın bʋ̃'yen nı a wʋ ĩgãn ɛ? Bojũu a sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ ıka, "Ka ba jaa ayi ı ĩgãn bʋ̃'yen."

17Tıchɛ nırɛ 'lɔ na de wʋ mĩɛ 'mar a sı Soro, 'lɔ nı a wʋ Sıɛ ın bʋ̃'yen.

18Yı tɔɔ yi a sɛ̃sɛ̃yele pɔ. Yelbier jaa nırɛ na ırɛ ma ben a wʋ ĩgãn yõo, tıchɛ nırɛ 'lɔ na sɛ̃nɛ, a wʋ ĩgãn lɛ wʋ maala a yelbier 'yɔ̃ɔnɔ̃.

19Yaa bɔ̃ɔ ıka a yı ĩgãn ın a Nãaŋmın Sıɛ puorfʋ yir ɛ? A 'lɔ na be a yı 'yɔ̃ɔ. A 'lɔ yın nyɛ yi a Nãaŋmın sɛ̃ ɔ? Yaa so yı mĩɛ ɛ.

20Nãaŋmın da yın so. A lɛ jũu, yı 'yɔ̃ɔnɔ̃ Nãaŋmın nı a yı ĩgãma.

1 Koruntı 7

1Pʋ̃pãanyã, a yele ala yın sɛb kʋ ma, an taa vıɛlɛ na ka daba ta kul pɔɔ ɛ.

2Tıchɛ an ı a sɛ̃sɛ̃yele na be be jũu, daba jaa wʋ kul a wʋ mĩɛ pɔɔ, ka a pɔɔ jaa mı kul a wʋ mĩɛ sırɛ.

3Ka a sırɛ nı a wʋ mĩɛ pɔɔ na ma lɔ̃ɔ sɔ̃ɔ, lɛ nı wʋ ju mı lɛ a pɔɔ nı a wʋ mĩɛ sırɛ mı ma lɔ̃ɔ a sɔ̃ɔ.

4A pɔɔ tɛɛ ba lɛ so a wʋ mĩɛ ĩgãn ɛ, tıchɛ a wʋ sırɛ lɛ so. A lɛ nɛ nı wʋ ju mı lɛ, a daba tɛɛ mı ba so a wʋ ĩgãn ɛ, tıchɛ a wʋ pɔɔ lɛ so.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Yı taa ırɛ wa mɔ̃ɔnɔ̃ taa a gaa jie ɛ, ka ala ba wa ı yı man taa na yı kʊ taa sɔ̃ɔ Nãaŋmın sʊɔrfʊ jũu ɛ. Ka yın wa sʊɔr a Nãaŋmın baar, a yı lɛ lɔ̃ɔ taa go, ka a Satan taa nyɛ yın kʊ̃ lɛ wa tʊɔrɔ a yı mĩɛ nyɔɔrɔ bɛl yı ɛ.

6N 'yɛr naa ıka anyã tara na sɔr, a ba ı binfʊ lɛ ɛ.

7N naa bʊɔrɔ naa fıka a dɔɔr ba ta be a n kaar. Tıchɛ nırɛ ĩsʊɔ jaa tara na a lɛ a Nãaŋmın na kʊ wʊ, ĩsʊɔ jaa bon ma tɛɛ naa a wʊ tɔ sʊɔ bon.

8Pʊ̃pãanyã, a yın bala na ba kul taa ɛ, nı a pɔɔkɔɛ, a vıɛlɛ naa ba taa kulo taa ɛ, na ba jĩnɛ nıtãa lɛ ın jĩnɛ.

9Tıchɛ bala ba wa tʊ̃ɔnɔ̃ nyɔɔrɔ a ba mĩɛ ɛ, ba kul taa. Ala ı ba kul taa, a sãn ban jɛ̃ ka a vɔlaa kʊrɔ ba.

10A bala na kul taa, a nɛbinãa lɛ a nyã, a ba ı maa lɛ 'yɛr ɛ, tıchɛ a sı Soro lɛ 'yɛr. A pɔɔ wʊ taa ırɛ wa bara a wʊ sırɛ ɛ.

11Tıchɛ 'lɔ wa bar a wʊ sırɛ, wʊ taa lɛ kulo daba go ɛ, bıı wʊ lıɛb tı 'maal a wʊ sırɛ. Daba mı wʊ taa dire a wʊ pɔɔ bara ɛ.

12A anyã 'lɔ, maa lɛ 'yɛrɛ, a ba ı a sı Soro lɛ ɛ. Ala ı a Yesu turo ĩsʊɔ pɔɔ ba ı a Yesu turo ɛ, tı sɔɔ ıka wʊn jɛ̃n wʊ naa wʊ taa ırɛ wa dire wʊ bara ɛ.

13Ala ı a pɔɔ mı lɛ ı a Yesu turo, tıchɛ ka a wʊ sırɛ ba ı a Yesu turo ɛ, tı mı sɔɔ ıka wʊn jɛ̃n wʊ naa, a pɔɔ nyınɛ mı wʊ taa bara a sırɛ ɛ.

14Bojũu Nãaŋmın kãan a danyınɛ na ba ı a Yesu turo ɛ, ka wʊ ı nısʊ̃ a wʊ pɔɔ na ı a Yesu turo jũu, ka a pɔɔ mı na ba ı a Yesu turo ɛ, mı ı nısʊ̃ a sırɛ na ı a Yesu turo jũu. Ka lɛ ba lɛ ɛ, a ba bibiir na ın bidɛbɛ, tıchɛ a lɛ jũu ba ın bisʊ̃n.

15Tıchɛ a 'lɔ na ba ı a Yesu turo ɛ, 'lɔ wa chiine wʊ chiine. Fʊn ı a Yesu turo, ka daba lɛ, bıı pɔɔ lɛ, ta ŋmaa wʊ sɔr ɛ. Nãaŋmın bʊɔl sı naa ka sı kpıɛrɛ nı nyã'maar.

16Ɔmınɛ lɛ a ı a fʊ̃ʊ pɔɔ, ba bɔ̃ɔ ıka fʊn tʊ̃ɔ faa a fʊ sırɛ ɛ? Bıı a daba, faa bɔ̃ɔ ıka fʊ mın tʊ̃ɔ faa a fʊ pɔɔ ɛ?

17Ĩsʊɔ jaa wʊ mɔ̃ be a jie 'lɔ a sı Soro na bin wʊ, nı a lɛ a Nãaŋmın na bʊɔl wʊ. A binfʊ nyãna lɛ n bin kʊ a pupuorbiir gbulsı ba jaa.

18Nırɛ ŋmaan yʊɔr tıchɛ ka a Nãaŋmın wa bʊɔl wʊ bıı? Wʊ taa ırɛ wa sɔɔlɔ a wʊ yʊɔr ŋmaafʊ ɛ. Nırɛ mı a Nãaŋmın na bʊɔl, ba ŋmaa a wʊ yʊɔr bıı? Wʊ taa lɛ ŋmaara go ɛ.

19Yʊɔr ŋmaafʊ ın pɔrɔ, ka a yʊɔr ba ŋmaafʊ mı ı pɔrɔ, Nãaŋmın yelbinsı fʊn turo lɛ ı yelkpɛ̃ɛ.

20Ĩsʊɔ jaa wʊ chɛnɛ a lɛ nɛ wʊn be tı a Nãaŋmın wa bʊɔl wʊ.

21Gbãgbaar lɛ yı dɔ̃ɔ ı tıchɛ ka a Nãaŋmın bʊɔl yı bıı? Yı ta vɛ̃ ka a ı tuo kʊ yı ɛ, ala ı yı tara na sɔr na so yı mĩɛ, yın tʊ̃ɔ ı a lɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Bojũu ala ɪ nɪrɛ ɪn gbãgbaa tɪchɛ ka a sɪ Soro wa bʊɔl wʊ, a nɪnyɪnɛ son wʊ mĩɛ a sɪ Soro jũu. Lɛ mɪ lɛ, nɪrɛ na so wʊ mĩɛ tɪchɛ ka a sɪ Soro wa bʊɔl wʊ, a nɪnyɪnɛ mɪ ɪ naa Yesu Kɪrɪsɪto gbãgbaa.

23Nãaŋmɪn da yɪn da tuo, yɪ ta ɪ nɪrɛ jaa gbãgbaa ɛ.

24Yɛɛr, ĩsʊɔ jaa ben Nãaŋmɪn niem, ĩsʊɔ jaa wʊ chɛnɛ a lɛ nɛ wʊn be tɪchɛ ka a Nãaŋmɪn wa bʊɔl wʊ.

25Pʊ̃pãanyã a bala na ba kul taa sɛrɛ ɛ, n ba tara yele jaa a sɪ Soro na kʊ ma ɪka n 'yɛr ɛ, tɪchɛ n tara na 'yɛr ɪn na 'yɛr an ɪ a sɪ Soro nɪbaal jũu, n sɔɔ naa ɪka n ɪn yelmĩɛ sʊɔ ka yɪn sɔɔ de.

26A dɪna yelwõnsɪ jũu, n tɪɛraa ɪka a ɪn vɪla ka nɪrɛ jaa kpɪɛrɛ wʊ yõ.

27Fʊ kul pɔɔ bɪɪ? Taa ɪrɛ wa dire wʊ bara ɛ. Dakʊɔr lɛ fʊ ɪ bɪɪ, pɔɔ kʊɔr lɛ fʊ ɪ? Taa tɪɛrɛ pɔɔ bɪɪ sɪrɛ kulfʊ ɛ.

28Tɪchɛ ala wa ɪ fʊ kul pɔɔ, faa maal yelbier ɛ, ka ala ɪ pɔɔsaraa mɪ kul sɪrɛ, waa maal yelbier ɛ. Tɪchɛ a bala na kul taa na kpẽn yelwõnsɪ pɔ ka n kʊ̃ sɔɔl yɪ a yele nyãna ɛ.

29Yɛɛr, bon ɪn 'yɛrɛ lɛ ɪka, a sɔ̃ɔ ɪn jaa ŋmaa. An yi a dɪna chiine, bala na tara pɔbɔ, ba maala fɪka baa tara pɔbɔ ɛ.

30Bala na kõnõ, ba maala fɪka baa kõnõ ɛ, bala mɪ pʊɔ na pɛl, ba mɪ maala fɪka ba pʊɔ ba pɛl ɛ. Ka bala mɪ na da bon, ba maala fɪka a ba ɪ bala lɛ so bin ɛ.

31Bala mɪ na tʊ̃nɔ̃ nɪ a wɛr nyã bonsɪ, ba ta de ba mĩɛ 'yɔ̃ɔ a ala pɔ ɛ, bojũu a wɛr nɪ a wʊ bonsɪ a jaa poro na chiine.

32Maa bɔfʊ lɛ ɪka yɪ ta tara yele jaa tɪɛr ɛ. An ɪ daba baa tara pɔɔ ɛ, a sɪ Soro yele lɛ wʊ ma tɪɛrɛ, lɛ wʊn na ɪ pɛl a sɪ Soro pʊɔ.

33Tɪchɛ daba na tara pɔɔ a wɛr nyã yelsɪ lɛ wʊ ma tɪɛrɛ, lɛ wʊn na ɪ pɛl a pɔɔ pʊɔ.

34Ka a wʊ tɪɛr maa gã jibʊ̃'yen ɛ. Ka a pɔɔ mɪ na ba kul sɪrɛ ɛ, bɪɪ pɔɔsarbile ma tɪɛrɛ a sɪ Soro yele. A wʊ bɔfʊ lɛ ɪka wʊ de a wʊ ĩgãn nɪ a wʊ sɪɛ kʊ a sɪ Soro. Tɪchɛ pɔɔ na tara sɪrɛ, a wɛr nyã bonsɪ tɪɛr lɛ wʊ ma tara, lɛ wʊn na pɛl a wʊ sɪrɛ pʊɔ.

35Yɪ mĩɛ sʊ̃vfʊ jũu lɛ n 'yɛrɛ nɪ a anyãna, a ba ɪ yele lɛ n bine kʊrɔ yɪ ɛ. N bʊɔrɔ naa ɪka yɪ kpɪɛrɛ a lɛ na tor na yɪ tara tɪɛr bʊ̃'yen kʊ a sɪ Soro.

36Ala ɪ ĩsʊɔ jaa wa tɪɛr ɪka waa maal a lɛ na sɛɛ nɪ a pɔɔsarbile wʊn ŋmaan a bara ɛ, ka a pɔɔbile mɪ jɛ̃ kor, ka a sɛɛ ɪka ba kul taa, wʊ ɪ a lɛ wʊn tɪɛr, a ba ɪ bier ɛ. Ba kul taa.

37Tɪchɛ nɪrɛ 'lɔ tɪɛr na ba vavire ɛ, a wʊ tɪɛr ba fɪrɛ wʊ ka wʊ tʊ̃ɔnɔ̃ a tɪɛr nyɔɔrɔ na wʊ 'yɛr a wʊ tɪɛr pɔ ɪka wʊ kʊ̃ kul a pɔɔsarbile ɛ, a nɪrɛ nyã mɪ maal a lɛ na tor.

38A lɛ jũu, nɪrɛ 'lɔ na kul a pɔɔsarbile wʊ maal vɪla, tɪchɛ a 'lɔ na ba kul ɛ, 'lɔ lɛ maal vɪla gar.

39Pɔɔ wa kul sɪrɛ, 'lɔ nɪ a sɪrɛ ben taa, tɪchɛ a sɪrɛ wa kpi wʊ tara na sɔr ɪka wʊ kul daba 'lɔ jaa wʊn bʊɔrɔ, tɪchɛ a danyɪnɛ wʊ ɪ Yesu turo.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

40Lɛ ɪn nyɛ lɛ ɪka, ala ɪ waa kul sɪrɛ ɛ, tɪ na wʊ jĩnɛ, wʊn ɪn bɔɔsʊ̃n sʊɔ. N tɪɛr ɪka n mɪ tara na a Nãaŋmɪn Sɪɛ.

1 Korɪntɪ 8

1Pʊ̃pãanyã, a bomo ala ban ma lon bɔɔr kʊ a tɪbɛ 'yɛr lɛ n bʊɔrɔ ɪka n 'yɛr. Sɪ bɔ̃ɔn naa ɪka sɪ jaa tara na bɔ̃ɔfʊ, ka a bɔ̃ɔfʊ ma wile wʊ mĩɛ, tɪchɛ nʊ̃fʊ ma vɛ̃n ka sɪ baa.

2Nɪrɛ na tɪɛr ɪka wʊ bɔ̃ɔn bon kɔ̃ɔ, waa bɔ̃ɔ bon jaa sɛrɛ ɛ, a lɛ wʊn tɪɛr ɪka wʊ bɔ̃ɔ naa ɛ.

3Tɪchɛ nɪrɛ 'lɔ na nʊ̃ Nãaŋmɪn, Nãaŋmɪn bɔ̃ɔn naa nɪnyɪnɛ.

4A bomo ala ban lon a tɪbɛ bɔɔr nʊ̃nɔ̃ 'wɔfʊ yele. Sɪ bɔ̃ɔn naa ɪka a tɪɪ ba ɪ bon jaa a ka a wɛr pɔ ɛ, ka Nãaŋmɪn ba lɛ be be go ɛ, ka a Nãaŋmɪn bʊ̃'yen nyã tɛɛ ba lɛ ɛ.

5Ka ba gba bʊɔlɔ ŋmɪnsɪ, ka saaju lɛ, bɪɪ a ka a tẽe lɛ, sɪrɛ jaa lɛ ɪka ŋmɪn yɔɔ ben be, nɪ sorbo yɔɔ.

6Tɪchɛ sɪn sɛ̃ 'lɔ, Nãaŋmɪn bʊ̃'yen, na ɪ a Sãa bʊ̃'yen, 'lɔ sɛ̃ lɛ a bonsɪ a jaa yi, 'lɔ jũu lɛ sɪ be be, Soro bʊ̃'yen tɛɛ na ɪ a Yesu Kɪrɪsɪto, a wʊ 'yɔ̃ɔ lɛ bonsɪ a jaa tu wa, ka sɪ mɪ be be a wʊ jũu.

7Tɪchɛ nɪrɛ jaa ba lɛ bɔ̃ɔ a anyãna ɛ. Nɪbɛ bamɪne chɛnɛ na mɪlʊ̃ nɪ a tɪbɛ, bala wa ɔɔrɔ nʊ̃n jaa, ba ma tɪɛr ɪka tɪɪ nʊ̃n lɛ, ka a ba tɪɛr na bal a lɛ jũu, ba ma sɔ̃ɔ naa.

8Tɪchɛ bʊ̃diir kʊ̃ vɛ̃ ka sɪ gbʊr Nãaŋmɪn ɛ, sɪn di yele jaa ba ɪrɛ sɪ ɛ. Sɪn mɪ baa di ɛ, yele jaa ba ɪrɛ sɪ mɪ ɛ.

9Yɪ bɔ̃ɔnɔ̃ sʊ̃ ka a lɛ yɪn maala nɪ a yɪ mĩɛ sofʊ taa lɪɛb kʊsɪr bãraa kʊ a bala na ba kpɛ̃mɛ a ba sɔɔfʊ pɔ ɛ.

10Ala wa ɪ nɪrɛ ĩsʊɔ na ba kpɛ̃mɛ a wʊ sɔɔfʊ pɔ ɛ, wa nyɛ naa a fʊ̃ʊ na tara a bɔ̃ɔfʊ nyãna a fʊ tɪ dire a tɪɪ yir, a mɪ kʊ̃ 'yɔ̃ɔ wʊ ĩkpɛ̃ɔ ka wʊ tɪ dire a ala ban lon a bɔɔr kʊ a tɪbɛ ɛ?

11Ka a fʊ yɛbɛ nyã a wʊ sɔɔfʊ na ba kpɛ̃mɛ ɛ, 'lɔ a Kɪrɪsɪto na kpi kʊ, fʊ sɔ̃ɔ wʊ naa nɪ a fʊ bɔ̃ɔfʊ nyã bar.

12Fʊ̃ʊ wa maal a bier nyã tɔ kʊ a fʊ yɛɛr, fʊ 'yɔ̃ɔn a ba tɪɛrsɪ baal, Yesu Kɪrɪsɪto mĩɛ lɛ fʊ maal a bier a lɛ nɛ.

13A lɛ jũu, ala ɪ bon ɪn na di na vɛ̃n ka a n yɛbɛ lo yelbier pɔ, n kʊ̃ lɛ 'wɔb nʊ̃n jaa ɛ, na n taa wa vɛ̃ ka wʊ lo ɛ.

1 Korɪntɪ 9

1N ba so n mĩɛ bɪɪ? N ba ɪ a nɪtʊ̃nãa ĩsʊɔ bɪɪ? N mɪ ba nyɛ a sɪ Soro Yesu nɪ nɪbir bɪɪ? A ba ɪ yɪn lɛ ɪ a sɪ Soro tʊ̃mɔ̃ ɪn tʊ̃, tɔ̃nɔ̃ ɛ?

2Ala ɪ gba, n ba ɪ a nɪtʊ̃nãa bamɪne sɛ̃ ɛ, tɪ yɪn sɛ̃ 'lɔ, sɪrɛ jaa n ɪ naa! Bojũu yɪn lɛ ɪ a jĩnɛ wiil sɪrɛ jaa ɪka n ɪ naa a nɪtʊ̃nãa a sɪ Soro 'yɔ̃ɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3A anyãna lɛ na ɪ a maa 'yɛr ɪn na 'yɛr kʊ a bala na wa bɛrɛ ma a nɛɛ.

4A mɔ̃ sɪn tɛɛ lɛ ba tara sɔr ɪka yɪ kʊ sɪ bʊ̃diir nɪ bʊ̃nyursɪ ɛ?

5Sɪn tɛɛ lɛ ba tara sɔr ɪka sɪ ma tara a sɪ pɔbɔ 'mataa yʊɔrɔ nɪ nɪtãa lɛ a sɪ Soro yɛɛr nɪ a Sɪfasɪ na ɪ a nɪtʊ̃nsɪ ɛ?

6Bɪɪ maa nɪ Banabasɪ tɛɛ lɛ a sɛɛ ɪka sɪ tʊ̃nɔ̃ tɪ yɪ kʊ̃ kʊ sɪ bon jaa ɛ?

7Nɪbuor lɛ ba de soja tɪ wʊ lɪɛb yara wʊ mĩɛ? An lɛ ma sɛl tɪɛ tɪ ba dire a wʊ wɔ̃mɔ̃ ɛ? Bɪɪ an lɛ ɪ nachĩnɛ tɪ maa pɛ̃ a bɪr di ɛ?

8Nɪsaal kaafʊ pɔ 'yɛr lɛ a nyã ɪn 'yɛr bɪɪ? A Mosesɪ nɛbinãa ba 'yɛr a lɛ nɪ wʊ ju ɛ?

9Bojũu nɪtɔ̃ lɛ a Mosesɪ nɛbinãa dɔ̃ɔ 'yɛr, "Ta lũ a nadar 'lɔ fʊn 'yɔ̃ɔ a wʊ vara fʊ a chi nɛɛ pɔɔ ɛ." A nadai yele lɛ fɛr a Nãaŋmɪn bɪɪ?

10Sɪrɛ jaa a ba ɪ sɪn jũu lɛ wʊ 'yɛr a anyãna ɛ? Ɔ̃ɔ, sɪn jũu lɛ ba sɛb a yelsɪ anyãna, bojũu a bala na kʊɔrɔ nɪ a bala na vara tara na tɪɛr ɪka ban nyɛn bon kɔ̃ɔ.

11Ala ɪ sɪ bʊr a Nãaŋmɪn Sɪɛ bʊ̃bʊrɔ a yɪ sɛ̃, an ɪn tuo ala ɪ yɪ mɪ kʊ sɪ naa a yɪ bʊ̃tarsɪ bɪɪ?

12Ala ɪ bamɪne tara na sɔr ka yɪ ma sʊ̃ʊ ba, sɪn ba lɛ a sɛɛ ɪka sɪ nyɛ gar ba ɛ? Tɪchɛ sɪn ba kpãkpãana nɪ a yele nyãna ɛ. Sɪ ma bar yele jaa ka a po, a sɪ taa pɔɔ a Kɪrɪsɪto 'yɛr nʊ̃ɔ nyãna sɔr ɛ.

13Yaa bɔ̃ɔ ɪka a bala na tʊ̃nɔ̃ a be a Nãaŋmɪn puorfʊ yir, a Nãaŋmɪn puorfʊ yir pɔ lɛ ba dire ɛ? Ka a bala mɪ na ɪ a Nãaŋmɪn bɔɔrlorbo mɪ dire a bɔɔrlo bomo ala ɛ?

14A lɛ nɪ wʊ ju mɪ lɛ a sɪ Soro 'yɛr ɪka a bala na mʊɔlɔ a wʊ 'yɛr nʊ̃ɔ, ba mɪ dire yire a 'yɛr nʊ̃ɔ mʊɔlfʊ pɔ.

15Tɪchɛ maa ba dɪɛl a anyãna ɛ, n mɪ ba sɛɛrɛ a anyãna tɪ tara tɪɛr ɪka yɪ maal a lɛ kʊ ma ɛ. Maa kpin kɔ̃ a sa naa nɪrɛ na wa kaa a n yo bɔ yele nyãna pɔrɔ.

16Tɪchɛ maa wa mʊɔl a 'yɛr nʊ̃ɔ nyã, n kʊ̃ tʊ̃ɔ bɔ yuor ɛ, bojũu Nãaŋmɪn lɛ 'yɔ̃ɔ ma ɪka n mʊɔl. Yele na pɔɔ ma naa ala ɪ n ba wa mʊɔl a 'yɛr nʊ̃ɔ nyã ɛ.

17Maa mʊɔl a 'yɛr nyã pɔrɔ, n tara na sãyar, ala ba ɪ pɔrɔ gba lɛ ɛ, Nãaŋmɪn na kaa ir ma 'yɛr lɛ n 'yɛrɛ.

18Bo lɛ ɪ a n sãyar? Ala lɛ a anyã ɪka, n mʊɔl a 'yɛr nʊ̃ɔ pɔrɔ kʊ a nɪbɛ, naa taa bʊɔrɔ tɔ̃nɔ̃ yin a 'yɛr nʊ̃ɔ nyã mʊɔlfʊ pɔ ɛ.

19N gba na so n mĩɛ ka nɪrɛ jaa ba so ɛ, tɪ n maal n mĩɛ gbãgbaa kʊ nɪrɛ jaa lɛ an na ɪ ka n tʊ̃ɔ nɪyɔɔ tɔɔ wa kʊ Yesu Kɪrɪsɪto.

20Maa wa ta a Juu nɪbɛ sɛ̃, n ma lɪɛb n mĩɛ a Juu nɪrɛ, na tʊ̃ɔ ba nyɛ. A bala na be a nɛbinãa pɔ, n ma lɪɛb a ba kaar, n gba na ba be a nɛbinãa pɔ ɛ, lɛ ɪn na ɪ tʊ̃ɔ ba tɔɔ wa kʊ a Yesu Kɪrɪsɪto.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21A bala mı na ba be a nɛbinãa pɔ ɛ, maa wa ta a ba sɛ̃, n mı ma maal fıka n ba be a nɛbinãa pɔ ɛ, ka n na tʋ̃ɔ ba tɔɔ wa kʋ a Yesu Kırısıto. N gba na ba so n mĩɛ yi a Nãaŋmın nɛbinãa pɔ ɛ, tıchɛ n be a Yesu Kırısıto nɛbinãa pɔ.

22Maa wa ta a bala sɔɔfʋ na ba kpɛ̃mɛ ɛ, n ma lıɛb a ba kaar lɛ ın na ı tʋ̃ɔ 'yɔ̃ɔ ba ĩkpĩɛn. N ma lıɛb bon jaa kʋ nırɛ jaa, ala ı n tʋ̃ɔ naa ka n faa a bamıne.

23A 'yɛr nʋ̃ɔ nyãna jũu lɛ n maala nı a anyãna, naa mı na tʋ̃ɔ nyɛ a sʋ̃ʋfʋ.

24Yaa bɔ̃ɔ ka a bala na ma joro dɔ̃ɔnɔ̃ taa a joa pɔ, tıchɛ nıbʋ̃'yen tɛɛ lɛ ma jo na wʋ nyɛ bon ɛ? Yı mı mʋ̃ɔ nıbir joro a lɛ na yı nyɛ bon.

25Nırɛ jaa na pʋɔ a jo dɔ̃ɔtaa nyã pɔ, wʋ ma nyɔɔrɔ naa a wʋ mĩɛ yele a jaa pɔ sʋ̃. Ba ma ın a lɛ na ba de a vaar ban maal nãa jupil na maa kor ɛ, tıchɛ sın ırɛ naa na nyɛ a nãa jupil 'lɔ na ba tara sɔ̃ɔfʋ ɛ.

26Ala lɛ so, n ba joro fıka nırɛ na bʋ̃n joro ɛ, ŋmetaa kaar, n ba bʋ̃n lɔɔrɔ a n nuur ɛ.

27Kai, n ma ŋmen a n ĩgãn na n maal wʋ a wʋ lıɛb a n gbãgbaa, ka n taa 'yɛr Nãaŋmın 'yɛr ka a nıyɔɔ wa nyɛ tɔ̃nɔ̃ tıchɛ ka Nãaŋmın 'yɛr ıka maa ba sɛɛ ɛ. N ba bʋɔrɔ a lɛ ɛ.

1 Korıntı 10

1Bojũu n ba bʋɔrɔ ıka a yele nyã wʋ sɔɔl yı ɛ, n yɛɛr. A julõjuur dɔ̃ɔ geru pɔɔ a sı sãakpãmıne ba jaa ka ba jaa tı kpɛ a man jıɛ pɔ gɔ̃ɔ.

2Ba jaa tun a Mosesı puor ka a julõjuur geru pɔɔ ba, a ba tı kpɛ a man jıɛ gɔ̃ɔ.

3Ba jaa lɛ di a Nãaŋmın Sıɛ bʋ̃dibʋ̃'yen 'lɔ̃nɔ̃,

4na ba nyũ a Nãaŋmın Sıɛ bʋ̃nyũ bʋ̃'yen 'lɔ̃nɔ̃, bojũu ba jaa nyũn yi a Nãaŋmın Sıɛ 'lɔ̃nɔ̃ na dɔ̃ɔ ı a kʋsır pie 'mataa chiine ba, a kʋsır pie 'lɔ̃nɔ̃ lɛ ı a Yesu Kırısıto.

5A anyã a jaa pɔ, tı Nãaŋmın pʋɔ ba pɛl ba ɛ, na wʋ nyɛ suur kʋn ba, ka a ba kũn yɛ̃yɛl be a mɔgɔ̃ɔ pɔ.

6Pʋ̃pãanyã, a yele anyãna ın kpãafʋ gã, ıka sı taa de a sı tıɛr 'yɔ̃ɔ yelbier pɔ ɛ, nıtãa lɛ ban dɔ̃ɔ ı ɛ.

7Yı taa puoro tıbɛ nıtãa lɛ a bamıne na dɔ̃ɔ puor a tıı ɛ, nıtãa lɛ an sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ, "A nıbɛ jɛ̃n na ba di na ba nyũ, tı pãa ir sɛ bĩnɛ."

8Yı taa vɛ̃ nɛ ka sı wa sɛ̃nɛ nıtãa lɛ a bamıne na dɔ̃ɔ sɛ̃ kaar ɛ. A ba nıbɛ turo lıjaata (23,000) dɔ̃ɔ lo kpi bıbir bʋ̃'yen.

9Yı taa vɛ̃ nɛ ka sı wa bɛɛrɛ a sı Soro kaara nıtãa lɛ a bamıne na dɔ̃ɔ ı, a wʋ vɛ̃ ka a waba dʋ̃ ba kʋ ɛ,

10na yı taa vʋ̃ nɛɛr 'yɔ̃ɔ Nãaŋmın ɛ, nıtãa lɛ a bamıne na dɔ̃ɔ vʋ̃n wʋ a nɛɛ ka wʋ vɛ̃ ka kũu malaka wa sɔ̃ɔ ba jaa.

11A yele anyãna pɔɔ ba naa, naa ı kpãafʋ gã, ka ba sɛb bin ka a na ı kpãafʋ kʋ sı. Bojũu a ber baaraa gbʋrɔ sı naa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12A lɛ jũu, ala ɪ fʊ tɪɛr ɪka fʊ bɔ̃ɔn ara, bɔ̃ɔnɔ̃ sʊ̃, na fʊ taa lo ɛ.

13Bɛɛrkaa tuo jaa ba wa a yɪ sɛ̃, ka a ba ɪ a ala mɪn ma wa a nɪrɛ jaa sɛ̃ lɛ ɛ. Nãaŋmɪn ɪn yelmĩɛ sʊɔ, wʊ kʊ̃ sɔɔ ka a bɛɛrkaa tuo 'lɔ yɪn kʊ̃ tʊ̃ɔ ɛ, wa nyɔɔ yɪ ɛ. Tɪchɛ bɛɛrkaa wa nyɔɔ yɪ, wʊn wiil yɪn a sɔr ka yɪ tu yi, na yɪ tʊ̃ɔ ara.

14A lɛ jũu n taa Yesu turbo, yɪ taa ɪrɛ wa puoro tɪbɛ ɛ.

15N bɔ̃ɔn naa yɪn ɪ yɛ̃ dẽme ka n 'yɛrɛ a nɪtɔ̃ kʊrɔ yɪ, yɪn mĩɛ yɪ pɛkaa a lɛ ɪn 'yɛr.

16A ŋmele 'lɔ sɪn ma de puor a Nãaŋmɪn yãan, a Yesu kũu bʊ̃diir sɔ̃ɔ ma vɛ̃n ka sɪ lɔ̃ɔ põ a Yesu Kɪrɪsɪto jĩɪ. Ka a paanʊ̃ɔ 'lɔ sɪ mɪn ma ŋma, ma vɛ̃ ka sɪ lɔ̃ɔ põ a Yesu Kɪrɪsɪto ĩgãn.

17Bojũu paanʊ̃ɔ bʊ̃'yen tɛɛ lɛ, sɪn sɔɔ waa tɪ sɪ ɪn ĩgãn bʊ̃'yen, sɪ jaa lɛ a paanʊ̃ɔ bʊ̃'yen 'lɔ̃nɔ̃ ma ta.

18Yɪ tɪɛr kaa a Isɪral nɪbɛ pɔ. A ba ɪ a bala na ma di a Nãaŋmɪn bɔɔrlo bomo ma pʊɔn a bɔɔr lofʊ jie ɛ?

19N pãa 'yɛrɛ na ɪka a bomo ban lon bɔɔr kʊ a tɪɪ ɪn bon bɪɪ a tɪɪ ɪn bon?

20Kai, tɪchɛ a bɔɔrlo bomo ala a tɪbɛ dẽme na ma lon a ba bɔɔr, a sɪdɛbɛ lɛ ba ma lon a bɔɔr kʊ a ba ɪ Nãaŋmɪn lɛ ɛ, ala lɛ so n ba bʊɔrɔ ɪka yɪ 'matãan a sɪdɛbɛ ɛ.

21Yɪ kʊ̃ tʊ̃ɔ lɔ̃ɔn a sɪ Soro nyũn a wʊ ŋmele, tɪ lɛ lɔ̃ɔn a sɪdɛbɛ nyũn a ba ŋmele ɛ. Yɪ kʊ̃ tʊ̃ɔ lɔ̃ɔn a sɪ Soro a wʊ bʊ̃diir difʊ jie, tɪ lɛ 'mataa lɔ̃ɔn a sɪdɛbɛ bʊ̃diir difʊ jie go ɛ.

22Sɪ bʊɔrɔ naa ɪka a ɪrɛ a sɪ Soro nyuur bɪɪ? Bɪɪ sɪn lɛ tara kpɛ̃ɔ gar wʊ?

23Yɪ ma 'yɛr ɪka, saa chire yele jaa maalfʊ ɛ. Tɪchɛ a ba ɪ yele a jaa lɛ vɪɛlɛ maalfʊ ɛ. Yele jaa ba chire ɛ, tɪchɛ a ba ɪ yele jaa lɛ sʊ̃nɔ̃ ɛ.

24Nɪrɛ jaa wʊ ta bʊɔrɔ a wʊ mĩɛ tɛɛ vɪla ɛ, tɪchɛ wʊ mɪ ma bʊɔrɔ a wʊ taaba vɪla.

25Nʊ̃n jaa ban daara a daa pɔ, fʊ̃ʊ wa da ɔɔrɔ ta sʊʊr ɛ, ka a taa ɪ fʊ tɪɛr ɛ.

26Bojũu a sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ ɪka, "A sɪ Soro lɛ so a tẽe nɪ bon jaa na be a pɔ."

27Ala ɪ nɪrɛ ba ɪ Yesu turo ɛ, wa maal bʊ̃diir bʊɔl fʊ, a fʊ bʊɔrɔ a chenfʊ, fʊ̃ʊ wa chen, bon jaa wʊn wa bin a fʊ niem, dire, ta sʊʊr ɛ, ka a taa ɪ fʊ tɪɛr ɛ.

28Tɪchɛ ala ɪ nɪrɛ wa 'yɛr kʊ fʊ ɪka tɪɪ nʊ̃n lɛ, ta lɛ di a bʊ̃diir ala ɛ, a fʊ̃ʊ nɪ a nɪnyɪnɛ tɪɛr jũu.

29A nɪrɛ 'lɔ na 'yɛr kʊ fʊ tɪɛr lɛ n 'yɛrɛ, a ba ɪ fʊ̃ʊ tɪɛr ɛ. Bãa 'yɔ̃ɔ lɛ nɪbɛ na jɛ̃ kporo ma nɪ a maa mĩɛ so fʊ?

30Ala ɪ n puor Nãaŋmɪn yãan 'yɔ̃ɔ a bʊ̃diir ala ɪn dire, bãa 'yɔ̃ɔ lɛ nɪrɛ na lɛ kporo ma a bon ɪn puor Nãaŋmɪn yãan tɪ dire?

31A lɛ jũu ka yɪ nyuro na bɪɪ yɪ dire naa, bon jaa yɪn maala, yɪ maala a jaa kʊrɔ Nãaŋmɪn tɪɪr.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

32Yı taa wa maala ka ĩsʊɔ jaa wa bãr lo ɛ, ka Juu nırɛ lɛ bıı waa ı Juu nırɛ ɛ, bıı a Nãaŋmın puorbo ɛ.

33Lɛ gba lɛ n mʊɔrɔ naa maala pɛlɛ nırɛ jaa pʊɔ yele a jaa pɔ. Bojũu n ba bʊɔrɔ a maa mĩɛ vıla ɛ, tıchɛ a lɛ mı na ı vıla kʊ a nıyɔɔ ka ban tʊ̃ɔ nyɛ faafʊ.

1 Korıntı 11

1Yı kaara ma na yı turo nıtãa lɛ ın mı na kaara a Yesu Kırısıto naa turo wʊ.

2N ma kpir yın jaa a lɛ yın chɛnɛ tara a n tıɛr na yı turo a yele ala a jaa ın dɔ̃ɔ wiil yı.

3Pʊ̃pãanyã n bʊɔrɔ naa ıka yı bɔ̃ɔn ıka, daba jaa ju lɛ a Yesu Kırısıto, ka a pɔɔ jaa ju mı ı a wʊ sırɛ, ka a Yesu Kırısıto ju mı ı Nãaŋmın.

4Daba jaa wa sʊɔrɔ Nãaŋmın bıı 'yɛrɛ Nãaŋmın 'yɛr tı na wʊ pɔɔ a ju wʊ 'yɔ̃ɔn a ju vĩ.

5Ka pɔɔ jaa mı wa sʊɔrɔ Nãaŋmın bıı 'yɛrɛ Nãaŋmın 'yɛr tı mı ba pɔɔ a wʊ ju mı 'yɔ̃ɔn a ju vĩ, a kaara fıka wʊ põn jukpãakpol.

6Ala ı a pɔɔ kʊ̃ pɔɔ a ju ɛ, wʊ ŋma a ju, ala ı a mı ın vĩ pɔɔ na põ jukpãakpol wʊ ma pɔɔ a ju.

7Daba ba sɛɛ ıka wʊ pɔɔ a wʊ ju ɛ, bojũu 'lɔ lɛ nyɛtãan a Nãaŋmın nı a wʊ tıır. Tıchɛ ka a pɔɔ mı ı a sırɛ tıır.

8Bojũu daba baa dɔ̃ɔ yi a pɔɔ pɔ ɛ, tıchɛ pɔɔ lɛ dɔ̃ɔ yı a daba pɔ.

9Nãaŋmın mı ba dɔ̃ɔ mɛ daba pɔɔ jũu ɛ, tıchɛ wʊ mɛn pɔɔ daba jũu.

10A nıtɔ̃nɔ̃ jũu nı a malakası jũu, a pɔɔ sɛɛn ıka wʊ tara a tʊ̃ɔfʊ jĩnɛ a wʊ ju pɔ.

11A sı Soro 'yɔ̃ɔ, pɔɔ ba so wʊ mĩɛ ɛ, daba mı ba so wʊ mĩɛ ɛ.

12Bojũu daba pɔ lɛ a pɔɔ yi, ka pɔɔ mı ma dɔɔ daba. Tıchɛ a yele a jaa yin Nãaŋmın sɛ̃.

13Yın mĩɛ yı pɛkaa. A sɛɛn ka pɔɔ na sʊɔrɔ Nãaŋmın tı ba pɔɔ a ju bıı?

14A befʊ nyãna mı ba wiil yı ıka ala ı daba mı tur jukɔɔl, a ın vĩ kʊ wʊ ɛ?

15Tıchɛ ala ı pɔɔ lɛ wa bar a wʊ jukɔɔl ka a wooro a ba ı wʊ danʊ̃ɔ lɛ ɛ? Bojũu Nãaŋmın lɛ kʊ wʊ a jukɔɔl ka a ı a wʊ bʊ̃pɔɔraa.

16Ala ı nırɛ wa chırɛ na a yele anyãna, sın nı a Nãaŋmın puorbo ba lɛ tara yele jaa go ɛ.

17A ala na tu ka ın wiil yı, tı n kʊ̃ tʊ̃ɔ dãn yı ɛ, bojũu a yı lɔ̃ɔ taa ma maal yın dɛɛr gar a vıla.

18A yeldɔ̃ɔ nı nyã, n wõn ıka yın ma wa lɔ̃ɔ taa na puor, yı ma ooro nı taa, ka n sɔɔ de ıka, a lɛ ben be sırɛ jaa.

19A sɛɛ naa ka tɛɛ taa na be a yı pɔ, ka a wiil buor sʊɔ na sɔɔ Nãaŋmın.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20Yın ma wa lɔ̃ɔ taa, a ba ı a Yesu kũu bʊ̃diir lɛ yı ma dire ɛ.

21Bojũu yın ma wa dire, ĩsʊɔ jaa ma bʊ̃n dire na yı maa gu taa ɛ. Ka a bamıne ma wa jɛ̃n kɔ̃, tıchɛ ka a bamıne mı ma nyũ buu.

22A mɔ̃ yaa tara yie yın na ma di tı nyũ a be ɛ? Bıı yı kaara naa a Nãaŋmın puorbo pɔrɔ na yı 'yɔ̃ɔnɔ̃ a bala na ba tara bon jaa vĩ? N 'yɛr bo kʊ yı? A mɔ̃ n dãn yı nı a yele nyã ɔ? N kʊ̃ ı lɛ ɛ!

23Bojũu a wiilfʊ 'lɔ ın nyɛ yi a sı Soro sɛ̃, lɛ mı lɛ ın wiil yı. A tĩsɔɔ 'lɔ̃nɔ̃ jaa ban na gar yɔ̃ɔ a sı Soro Yesu, wʊ den a paanʊ̃ɔ, tı puor Nãaŋmın yãan.

24Wʊn wa puor Nãaŋmın yãan baar, wʊ ŋmaan a paanʊ̃ɔ tı 'yɛr, "Nyã lɛ ı a n ĩgãn na wʊ kʊ yı, yı ma maala a nıtɔ̃nɔ̃ tıɛrɛ nı ma."

25A lɛ nı wʊ ju lɛ ban wa di baar, wʊ den a ŋmel nyuraa na wʊ 'yɛrɛ, "A dãa na be a ŋmele nyãna pɔ lɛ ı a n jĩı a Nãaŋmın na de bin a nɛtır paalaa, yı ma maala a nıtɔ̃nɔ̃ yın ma wa nyuro na yı tıɛrɛ nı ma."

26Sɔ̃ɔ jaa yın ma wa ɔɔrɔ a paanʊ̃ɔ nyãna, na yı nyuro nı a ŋmele nyãna, yı mʊɔlɔ 'yɛrɛ a sı Soro kũu 'yɛr tı tãn a wʊ waa daar.

27A lɛ jũu, nırɛ nyã na ɔɔrɔ a paanʊ̃ɔ nyã, na wʊ nyuro nı a ŋmele nyã nı ba bãma, wʊ maal yelbier nı a sı Soro ĩgãn nı a wʊ jĩı.

28Nırɛ jaa wʊ ma bɛɛr a wʊ mĩɛ kaa tı pãa 'wɔb a paanʊ̃ɔ nyã, na wʊ nyũn a ŋmele nyã.

29Bojũu nırɛ jaa na ɔɔrɔ na wʊ nyuro tı ba bɔ̃ɔn ıka a sı Soro ĩgãn lɛ ɛ, wʊ 'wɔb nyũn 'yɛr tɔɔrfʊ 'yɔ̃ɔ a wʊ mĩɛ.

30Ala lɛ so ka a yı yɔɔ bal na yı bıɛrɛ, ka a yı yɔɔ jie mı kpire.

31Ala ı sı tɔɔr a sı mĩɛ 'yɛr, a sı Soro kʊ̃ lɛ tɔɔr a sı 'yɛr go ɛ.

32A sı Soro wa tɔɔr a sı 'yɛr, toor lɛ wʊ tɔɔ sı, na wʊ taa wa lɔ̃ɔ sɔ̃ɔn sı nı a bala na ba puoro ɛ.

33A lɛ jũu, n taa Yesu turbo, yın ma wa lɔ̃ɔnɔ̃ taa ıka yı di, yı ma gu taa.

34Ala ı kɔ̃ kʊrɔ na ĩsʊɔ, wʊ ma di be a wʊ yir, ka a yın wa lɔ̃ɔ taa dire, a ta wa ı Nãaŋmın 'yɛr tɔɔrfʊ kʊ yı ɛ. Maa wa tʊ̃ɔ tı, ın man yı naa a ala na chɛ.

1 Koruntı 12

1Pʊ̃pãanyã, n yɛɛr, n ba bʊɔrɔ ıka a Nãaŋmın Sıɛ kʊfʊsı yele a sɔɔl yı ɛ.

2Yı bɔ̃ɔn naa a lɛ daar yın dɔ̃ɔ ı a tıbɛ dɛ̃me, a tıbɛ anyãna na ba tara nyɛvʊr ɛ, tɔɔ yın 'yɔ̃ɔ bɛlfʊ pɔ.

3A lɛ jũu, n 'yɛrɛ na kʊrɔ yı ıka, nırɛ jaa ba be na wa 'yɛrɛ nı Nãaŋmın Sıɛ na wʊ 'yɛr ıka Yesu lɛ wʊ pɔrɔ 'yɔ̃ɔnɔ̃ ɛ, nırɛ jaa mı kʊ̃ tʊ̃ɔ 'yɛr ıka, Yesu lɛ ı a sı Soro ka a Nãaŋmın Sıɛ ba be a wʊ 'yɔ̃ɔ ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4A kʊfʊsɪ tɛɛn taa, tɪchɛ a jaa yin a Nãaŋmɪn Sɪɛ sɛ̃.

5Tʊ̃tʊ̃nsɪ mɪ tɛɛn taa, tɪchɛ a jaa tʊ̃nɔ̃ na kʊrɔ a sɪ Soro.

6Tʊ̃tʊ̃nsɪ tʊ̃fʊ mɪ tɛɛn taa, tɪchɛ a Nãaŋmɪn bʊ̃'yen nyã lɛ tʊ̃nɔ̃ a jaa a nɪbɛ 'yɔ̃ɔ.

7Pʊ̃pãanyã a Nãaŋmɪn den a wʊ Sɪɛ kʊ ĩsʊɔ jaa a wʊn tʊ̃ɔ de sʊ̃ʊn a wʊ taaba.

8Ĩsʊɔ a Sɪɛ bʊ̃'yen nyãna lɛ ma kʊ wʊ a yɛ̃ 'yɛr, na wʊ mɪ kʊ ĩsʊɔ yɛ̃ bɔ̃ɔfʊ, a Sɪɛ bʊ̃'yen 'lɔ̃nɔ̃ lɛ kʊrɔ a jaa.

9A Sɪɛ bʊ̃'yen nyã lɛ ma kʊ ĩsʊɔ sɔɔfʊ, na wʊ mɪ kʊ ĩsʊɔ kpɛ̃ɔ, a wʊ sãana nɪ baalsɪ.

10Na wʊ kʊ ĩsʊɔ kpɛ̃ɔ, a wʊ mɪ tʊ̃nɔ̃ nɪ nɛ'maa tʊ̃mɔ̃, na wʊ kʊ ĩsʊɔ a wʊ tʊ̃ɔ 'yɛrɛ a Nãaŋmɪn 'yɛr, na wʊ mɪ kʊ ĩsʊɔ jʊ̃mɔ̃ a wʊ bɔ̃ɔ a 'lɔ na ɪ a Nãaŋmɪn Sɪɛ nɪ a 'lɔ na ba ɪ ɛ, na wʊ mɪ kʊ ĩsʊɔ a wʊ ma tʊ̃ɔ dĩgɪl a 'yɛrsɪ, na wʊ chɛnɛ kʊ ĩsʊɔ mɪ ka wʊ ma tʊ̃ɔ lɪɛb a 'yɛr dĩgɪlsɪ anyãna.

11A anyãna a jaa ɪ naa a Nãaŋmɪn Sɪɛ bʊ̃'yen tʊ̃mɔ̃ lɛ, a wʊ de kʊ ĩsʊɔ jaa a lɛ wʊn bʊɔrɔ.

12A ĩgãn ɪn bʊ̃'yen, bʊ̃yɔɔ na sɔɔ mar mar, a bʊ̃marsɪ anyã na sɔɔ waa, tɪ ĩgãn bʊ̃'yen tɛɛ lɛ wʊ ɪ. Lɛ lɛ a mɪ kaara a Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ.

13Bojũu sɪ jaa son a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ, nɪ a wʊ Sɪɛ bʊ̃'yen 'yɔ̃ɔ a ĩgãn bʊ̃'yen pɔ, ka Juu nɪrɛ lɛ fʊ ɪ bɪɪ, faa ɪ Juu nɪrɛ ɛ. Ka gbãgbaa lɛ fʊ ɪ bɪɪ, sumɪne lɛ fʊ ɪ, Nãaŋmɪn den a wʊ Sɪɛ bʊ̃'yen nyã kʊ sɪ jaa.

14Pʊ̃pãanyã a ba ɪ jibʊ̃'yen lɛ a ĩgãn tara ɛ, tɪchɛ jiyɔɔ lɛ wʊ tara.

15Ala ɪ gbɛr wa 'yɛr naa ɪka, n ba ɪ nũu ɛ, a lɛ jũu n ba pʊɔ a ĩgãn pɔ ɛ. A lɛ kʊ̃ tʊ̃ɔ vɛ̃ a waa ɪ a ĩgãn jie ĩsʊɔ ɛ.

16Ka ala ɪ toor mɪ 'yɛr naa, n ba ɪ nɪbir ɛ, a lɛ jũu n ba pʊɔ a ĩgãn pɔ ɛ. A lɛ kʊ̃ tʊ̃ɔ vɛ̃ a waa ɪ a ĩgãn jie ĩsʊɔ ɛ.

17Ala ɪ a ĩgãn wʊ jaa ɪn nɪbir, ŋmɪnɛ lɛ wʊn taa ma ɪ wõ 'yɛr? Ka ala ɪ a ĩgãn wʊ jaa mɪ ɪn toor, ŋmɪnɛ wʊn ɪ mɪ wa wõ nyũu.

18Tɪchɛ Nãaŋmɪn lɛ choo taa a jidɛ̃dɛ̃me anyãna ĩsʊɔ jaa a ĩgãn pɔ, a lɛ wʊn bʊɔrɔ ba.

19Ala ɪ a jaa ɪn bʊ̃'yen, nyɪnɛ lɛ a ĩgãn mɪn taa be?

20Jiyɔɔ lɛ be a ĩgãn pɔ, tɪchɛ a wʊ ɪ ĩgãn bʊ̃'yen.

21Ala lɛ so ka a nɪbir kʊ̃ tʊ̃ɔ 'yɛr kʊ a nũu, n ba bʊɔrɔ fʊ ɛ. A ju mɪ kʊ̃ tʊ̃ɔ 'yɛr kʊ gbɛr, n ba bʊɔrɔ fʊ ɛ.

22Yɪ kaa, a ĩgãn jiir ala na ba kpɛ̃mɛ ɛ, ala lɛ sɪ ma mʊ̃ɔ nɪbir kaara.

23A jiir ala sɪn ma tɪɛr ɪka a ba tara 'yɔ̃ɔfʊ ɛ, ala lɛ sɪ ma bɔ̃ɔ kaara. Ka a jiir ala mɪ na ba be yõo yi fʊ ɛ, ala lɛ sɪ ma bɔ̃ɔ chɔɔr.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24Ka a ala mɪ na be a yõo yifʋ, sɪ maa chɔɔr a ala ɛ. Tɪchɛ Nãaŋmɪn lɛ de a jiir anyãna 'mataa a ĩgãn pɔ, na wʋ de 'yɔ̃ɔfʋ kʋ a jiir amɪne na ba dɔ̃ɔ tara ɛ.

25Ka a lɛ na vɛ̃ a dɛ̃dɛ̃me ɪfʋ kʋ̃ lɛ be a ĩgãn pɔ ɛ, tɪchɛ ka a jaa ma sʋ̃nɔ̃ taa.

26Ala ɪ a ĩgãn jie ĩsʋɔ wa bɪɛrɛ naa, a ĩgãn jiir a jaa mɪ ma bɪɛrɛ naa. Ala ɪ a ĩgãn jie ĩsʋɔ jaa mɪ wa nyɛn 'yɔ̃ɔfʋ, a ĩgãn wʋ jaa mɪ ma chɪlɛ naa.

27Pʋ̃pãanyã yɪn lɛ lɔ̃ɔ taa ɪ a Yesu Kɪrɪsɪto ĩgãn, ka yɪ ĩsʋɔ jaa ɪ a jie ĩsʋɔ.

28A pupuorbiir banyãna pɔ lɛ a Nãaŋmɪn de nie ir a nɪtʋ̃nsɪ, na wʋ lɛ tu ir a wʋ 'yɛ'yɛrbɛ, na wʋ lɛ tu ir a wʋ wiwiilbe, na wʋ lɛ ir a bala mɪn na tʋ̃nɔ̃ a nɛ'maa tʋ̃mɔ̃, na wʋ ir a bala mɪn na sãana baalsɪ, na wʋ ir bamɪne ka ba sʋ̃nɔ̃ nɪbɛ, na wʋ lɛ ir bamɪne na kaara a tʋ̃mɔ̃, nɪ a bala mɪ na bɔ̃ɔ a kɔkɔɛ dĩgɪlfʋ.

29A mɔ̃ ba jaa lɛ ɪ a nɪtʋ̃nsɪ bɪɪ? Bɪɪ ba jaa lɛ ɪ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ ɔ? Ba jaa lɛ ɪ a wiwiilbe ɔ? Ba jaa lɛ ma tʋ̃ɔ tʋ̃ a nɛ'maa tʋ̃mɔ̃ bɪɪ?

30Ba jaa lɛ wʋ kʋ a baal sãafʋ bɪɪ? Ba jaa lɛ ma tʋ̃ɔ dĩgɪl a ba kɔkɔɛ ɔ? Bɪɪ ba jaa lɛ ma tʋ̃ɔ a kɔkɔr dĩgɪlaa lɪɛb ɔ?

31Tɪchɛ yɪ mʋ̃ɔ nɪbir bɔ a kʋfʋsɪ 'lɔ na gar a jaa. Pʋ̃pãanyã, ɪn wiil yɪn a sɔr 'lɔ na gar a jaa.

1 Korɪntɪ 13

1Ala ɪ n ma tʋ̃ɔ 'yɛr a nɪbɛ kɔkɔ bʋrsɪ a jaa, naa tʋ̃ɔ 'yɛr a malakasɪ kɔkɔɛ, tɪchɛ naa ba tara nʋ̃fʋ ɛ, ɪn kaara naa fɪka kur ban ŋmiere a wʋ pɔɔrɔ gɔ̃mɔ̃.

2Ala ɪ n tara naa a Nãaŋmɪn 'yɛr 'yɛrfʋ kʋfʋ, naa bɔ̃ɔ a yelsɔɔlsɪ a jaa, naa bɔ̃ɔ yɛ̃ jaa bʋrɔ, ka ala ɪ n mɪ tara na sɔɔfʋ naa ma 'yɛr tɔ̃n ka a ir, tɪchɛ naa ba tara nʋ̃fʋ ɛ, n ɪn bʋ̃pɔrɔ.

3Ala ɪ n den a n bʋ̃tarsɪ a jaa põ nɔ̃n dɛ̃me, naa sɔɔ ɪka ba de a n ĩgãn 'yɔ̃ɔ bʋ̃u 'lɪraa pɔ, tɪchɛ naa ba tara nʋ̃fʋ ɛ, n ba tara tɔ̃nɔ̃ ɛ.

4Nʋ̃fʋ ma tara na kãnyir, nʋ̃fʋ ma maala na vɪla, waa jɪɛlɛ nɪrɛ bon ɛ, waa bʋɔrɔ yuor ɛ, waa 'mɔɔrɔ wʋ mĩɛ ɛ.

5Nʋ̃fʋ ba tara nɛtuo ɛ, waa bʋɔrɔ wʋ yõ tɛɛ bomo ɛ, wʋ maa nyɛ suur fɔɔ ɛ, waa 'yɔ̃ɔnɔ̃ nɪrɛ pʋ̃ɔm ɛ.

6Nʋ̃fʋ ba nʋ̃ yelbier jie ɛ, tɪchɛ wʋ ma nʋ̃n yelmĩɛ jie.

7Nʋ̃fʋ ma gun taa lɛ sɔ̃ɔ jaa, wʋ ma sɔɔn yele a jaa, waa baala ɛ, nʋ̃fʋ ma sɔɔn ka a wõ wʋ.

8Nʋ̃fʋ maa ɪ faa ɛ, Nãaŋmɪn 'yɛr 'yɛrfʋ na wa ŋmaa naa, ka a kɔkɔ dĩgɪlsɪ 'yɛrfʋ mɪ wa tɛɛ, ka a bɔ̃ɔfʋ mɪ wa po chen.

9Bojũu a bɔ̃ɔfʋ kʋfʋ ɪn ŋmaa, ka a Nãaŋmɪn 'yɛr 'yɛrfʋ mɪ ɪ ŋmaa,

10tɪchɛ a bʋ̃mĩɛ wa wa, a bʋ̃gãagiel na bɔr naa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11A lɛ daar ɪn ɪ a bibile, bibi'yɛr lɛ n ma 'yɛrɛ, naa tara a bibiyɛ̃ naa ma tɪɛrɛ a bibitɪɛr. Tɪchɛ ɪn wa ɪ nɪkpɛ̃ɛ baar, n lɔb a bibiyele a jaa bar.

12Pʊ̃pãanyã 'lɔ, chãana pɔ lɛ sɪ kaara jaa tũfuru, tɪchɛ sɪn wa tuor taa nɪ gbie. Pʊ̃pãanyã 'lɔ ŋmaa lɛ n bɔ̃ɔ, tɪchɛ ɪn pãa wa bɔ̃ɔ wʊn baar nɪtãa lɛ wʊ mɪn bɔ̃ɔ ma.

13Pʊ̃pãanyã a yelsɪ ata anyãna lɛ ba tɛɛrɛ ɛ, sɔɔfʊ, tɪɛrtɔfʊ jie nɪ nʊ̃fʊ. Tɪchɛ a anyãna a jaa pɔ, nʊ̃fʊ lɛ gar a jaa.

1 Korɪntɪ 14

1Yɪ turo a nʊ̃fʊ sɔr, na yɪ mʊ̃ɔ nɪbir bʊɔrɔ a Nãaŋmɪn Sɪɛ kʊfʊsɪ, na yɪ kaa ir a Nãaŋmɪn 'yɛr 'yɛrfʊ kʊfʊ, 'lɔ lɛ ɪ.

2Bojũu nɪrɛ 'lɔ na bɔ̃ɔ a kɔkɔr dĩgɪlaa 'yɛrfʊ nɪrɛ ba lɛ wʊ 'yɛrɛ nɪ ɛ, tɪchɛ Nãaŋmɪn lɛ wʊ ma 'yɛrɛ nɪ. Yelmĩɛ nɪrɛ jaa maa bɔ̃ɔ a lɛ wʊn 'yɛrɛ ɛ, Nãaŋmɪn Sɪɛ lɛ wʊ ma de 'yɛrɛ nɪ a yelsɔɔlsɪ.

3Tɪchɛ nɪrɛ 'lɔ jaa na 'yɛrɛ a Nãaŋmɪn 'yɛr, nɪbɛ lɛ wʊ ma 'yɛrɛ kʊrɔ ka ban kpɛ̃mɛ, na wʊ 'yɔ̃ɔ ba ĩkpĩɛn na wʊ 'maala ba.

4Nɪrɛ 'lɔ jaa na ma 'yɛrɛ a kɔkɔr dĩgɪlaa sʊ̃nɔ̃ naa a wʊ mĩɛ tɛɛ, tɪchɛ nɪrɛ 'lɔ na 'yɛrɛ Nãaŋmɪn 'yɛr mɪ sʊ̃nɔ̃ naa a Nãaŋmɪn puorbo a ba baa.

5Maa bɔfʊ lɛ ɪka a yɪ jaa yɪ ma tʊ̃ɔ 'yɛrɛ a kɔkɔr dĩgɪlaa nyã, tɪchɛ lɛ ɪn bʊɔrɔ yɔɔ lɛ ɪka yɪ jaa yɪ 'yɛrɛ a Nãaŋmɪn 'yɛr. 'Lɔ na 'yɛrɛ a Nãaŋmɪn 'yɛr, gar a 'lɔ na 'yɛrɛ a kɔkɔr dĩgɪlaa, ala ɪ nɪrɛ ĩsʊɔ ba be be na tʊ̃ɔ lɪɛb na wʊ wiil a par kʊ a Nãaŋmɪn puorbo ka a sʊ̃ʊ ba ɛ.

6Pʊ̃pãanyã, n yɛɛr, ala ɪ n ben wa a yɪ sɛ̃, wa dĩgɪl a kɔkɔr baa tɔ̃nɔ̃ lɛ yɪn nyɛ? Ka yelwiilaa kɔ̃ɔ ba lɛ n waan ɛ, bɪ bɔ̃ɔfʊ kɔ̃ɔ 'yɛr, bɪ Nãaŋmɪn 'yɛr, bɪ kpãafʊ 'yɛr kɔ̃ɔ lɛ ɛ?

7De man a bʊ̃ŋmiersɪ kõn, ka wele lɛ bɪ kõrõjom lɛ, ŋmɪnɛ lɛ nɪrɛ na ɪrɛ wa bɔ̃ɔ a sʊkpa nyɪnɛ wʊn ŋmiere bɪ pɛɛlɛ ala ɪ a ba tara nɛkpɛ̃ɛ nɪ kɔkɔbile ɛ?

8Ala ɪ baa wa pɛɛl wɛraa a jɛɛr 'yɔ̃ɔ ɛ, ŋmɪnɛ lɛ nɪrɛ na ɪrɛ wa bɔ̃ɔ ɪka jɛɛr lo na ba chɔɔr chen?

9Lɛ lɛ yɪn mɪ, a yɪ jãlbir ba wa tʊ̃ɔ 'yɛrɛ a 'yɛrbie ala na tor ɛ, an lɛ na tʊ̃ɔ bɔ̃ɔ a lɛ yɪn 'yɛrɛ par? 'Yɛr vor lɛ yɪn 'yɛrɛ.

10Baal jaa ba be be ɛ, kɔkɔ bʊrsɪ lɛ ba 'yɛrɛ ka a wɛr pɔ, tɪchɛ ĩsʊɔ jaa ba be be na ba tara par ɛ.

11Ala ɪ nɪrɛ wa 'yɛrɛ nɪ ma naa a wʊ 'yɛr ka n ba wõ naa ɛ, n ɪn sãan a wʊ sɛ̃ ka wʊ mɪ ɪ sãan a n sɛ̃.

12Lɛ lɛ a yɪn mɪ, yɪ ben mʊ̃ɔ nɪbir bʊɔrɔ a Nãaŋmɪn Sɪɛ kʊfʊsɪ, yɪ mɔ̃ na yɪ nyɛ a kʊfʊsɪ ala na sʊ̃ʊ a Nãaŋmɪn puorbo ka ba baa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13A yele nyãna jũu, nɪrɛ 'lɔ na ma tʋ̃ɔ 'yɛr a kɔkɔr dĩgɪlaa nyã wʋ sʋɔr Nãaŋmɪn a wʋ sʋ̃ʋ wʋ, a wʋ tʋ̃ɔ lɪɛb wiil a lɛ wʋn ma 'yɛr.

14Ala ɪ n dĩgɪlaa a kɔkɔr sʋɔrɔ nɪ Nãaŋmɪn, a n sɪɛ mɪ sʋɔrɔ naa tɪchɛ a n tɪɛr a wʋ ɪ pɔrɔ.

15N pãa ɪ ŋmɪnɛ? Maa nɪ a n sɪɛ na lɔ̃ɔn sʋɔr a Nãaŋmɪn naa lɛ 'matãan a n tɪɛr mɪ sʋɔr. Maa nɪ a n sɪɛ na 'mataa yiel a Nãaŋmɪn yiel naa mɪ lɛ 'matãan a n tɪɛr yiel.

16Ala ɪ Nãaŋmɪn lɛ yɪ dãna nɪ a yɪ sɪɛ, ka a jɛ̃gumo mɪ wa lɔ̃ɔn yɪ na waa wõnõ a lɛ yɪn 'yɛrɛ ɛ, ŋmɪnɛ wʋn ɪrɛ wa 'yɛr ɪka, a ɪ a lɛ, yɪn dãna Nãaŋmɪn, wʋn ba bɔ̃ɔ a par a lɛ yɪn 'yɛrɛ ɛ?

17A yɪ Nãaŋmɪn dãnfʋ na vɪɛlɛ na jaa kper, tɪchɛ a ba sʋ̃ʋ a yɪ tɔ sʋɔ 'lɔ ɛ.

18N puor Nãaŋmɪn yãan an ɪ n ma tʋ̃ɔn 'yɛr a kɔkɔr dĩgɪlaa nyã gar yɪ jaa.

19Tɪchɛ maa wa kpɛ a Nãaŋmɪn puorbo pɔ, n ma 'yɛr 'yɛrbie anũu ban na tʋ̃ɔ bɔ̃ɔ a par gar ɪn na 'yɛr 'yɛrbie turo pie (10,000) ban kʋ̃ bɔ̃ɔ a par ɛ.

20N yɛɛr, yɪ tɛɛ a bibitɪɛr bar. Ala ɪ yelbier maalfʋ lɛ, yɪ ɪ bipɪlɛ, tɪchɛ ka a yɪ yɛ̃ pɔ 'lɔ nʋ̃ɔ bɪ nɪbɛrɛ.

21A sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ ɪka, "lɪn den kɔkɔr sãan naa tu a sãanba nɛɛ pɔ 'yɛr 'yɛr kʋ a nɪbɛ banyãna, tɪchɛ ba gba kʋ̃ chɛlɛ a lɛ ɪn 'yɛrɛ ɛ." Lɛ lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛr.

22Ala lɛ so, a kɔkɔr dĩgɪlaa 'yɛrfʋ ba ɪ jĩnɛ kʋ a Yesu turbo ɛ, tɪchɛ a ɪn jĩnɛ kʋ a bala na ba ɪ a Yesu turbo. A Nãaŋmɪn 'yɛr 'yɛrfʋ, a bala na ɪ a Yesu turbo mɪ lɛ so, a ba ɪ a bala na ba ɪ a Yesu turbo ɛ.

23Ala ɪ a pupuorbiir wa lɔ̃ɔn taa ka ba jaa dĩgɪl a kɔkɔɛ, na ba 'yɛrɛ, ka a jɛ̃gumo ĩsʋɔ be a yɪ pɔ bɪɪ nɪbɛ na ba ɪ a Yesu turbo ɛ, wa kpɛ nyɛ a lɛ yɪn 'yɛrɛ, ba kʋ̃ 'yɛr ɪka yɪ gele naa ɛ?

24Tɪchɛ ala ɪ nɪrɛ ĩsʋɔ na ba ɪ a Yesu turo ɛ, bɪɪ nɪrɛ kɔ̃ɔ mɪ na ba bɔ̃ɔ a par ɛ, 'lɔ wa kpɛ nyɛ ka a ɪ yɪ jaa 'yɛrɛ naa a Nãaŋmɪn 'yɛr a wʋ wõ naa bɔ̃ɔn wʋn ɪ yelbe-ɪrɛ, a ala wʋn wõ na tɔɔr a wʋ 'yɛr ka wʋ lɪɛb a wʋ tɪɛr.

25Wʋn chiir a wʋ pʋɔ a ba niem tɪ lo kpa tẽe puor Nãaŋmɪn, tɪ 'yɛr ɪka yelmĩɛ jaa Nãaŋmɪn ben a yɪ sɛ̃.

26N pãa lɛ 'yɛr bo, n yɛɛr? Yɪn ma wa lɔ̃ɔ taa, ĩsʋɔ jaa ma tara naa yiel na yiel, ka a ĩsʋɔ mɪ tara kpãafʋ 'yɛrbir na 'yɛr, ka a ĩsʋɔ mɪ tara yelwiilaa na yi Nãaŋmɪn sɛ̃ na wʋn 'yɛr, ka a ĩsʋɔ tara a kɔkɔr dĩgɪlaa na 'yɛr ka ĩsʋɔ mɪ tʋ̃ɔ lɪɛb wiil a par. Yɪ maala a anyãna a jaa ka a sʋ̃ʋ yɪ a yɪ kpɛ̃mɛ a Nãaŋmɪn puorfʋ pɔ.

27Ala ɪ nɪrɛ na wa 'yɛrɛ naa a kɔkɔr dĩgɪlaa, ba ɪ ayi bɪɪ ata, ba ta gar ata ɛ, na ba 'yɛrɛ tɪ chɛrɛ kʋrɔ taa. Ka nɪrɛ ĩsʋɔ mɪ be be ma tʋ̃ɔ lɪɛb wiil a par.

28Ala ɪ nɪrɛ ĩsʋɔ ba be be na tʋ̃ɔ lɪɛb na wʋ wiil a par ɛ, a nɪnyɪnɛ wʋ ɪ jaa gbul a puorfʋ jie, tɪ bʋlɔ kʋrɔ wʋ mĩɛ nɪ Nãaŋmɪn.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

29Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ ba ɪ ayi bɪ ata na ba 'yɛrɛ, tɪchɛ ka a bala na chɛ jʊrɔ kaara a lɛ ban 'yɛrɛ.

30Ka ala wa ɪ Nãaŋmɪn ir yele wiil a bala na jĩnɛ, a 'lɔ na de nie 'yɛrɛ wʊ mɪ pɔɔ a wʊ nɛɛ.

31Yɪn 'yɛrɛ tɪ chɛrɛ kʊrɔ taa an kpãa yɪ naa tɪ 'yɔ̃ɔ yɪ ĩkpĩɛn.

32Nɪrɛ 'lɔ na 'yɛrɛ a Nãaŋmɪn 'yɛr wʊ nyɔɔrɔ wʊ mĩɛ.

33Bojũu Nãaŋmɪn ba ɪ nyɔ̃ nyɔ̃ɔfʊ Nãaŋmɪn ɛ, a wʊ bʊɔl sɪ a sɪn kpɪɛrɛ nɪ nyã'maar nɪtãa lɛ an kaara a pupuorbiir gbulsɪ ba jaa jie.

34Pɔbɔ ba ma ɪ jaa gbulo a puorfʊ jie, baa tara sɔr na haa nɛɛ ɛ, tɪchɛ ba siir ba mĩɛ nɪtãa lɛ a Mosesɪ nɛbinãa na 'yɛr.

35Ala ɪ ba bʊɔrɔ naa ɪka ba sʊʊr yele kɔ̃ɔ kaa, ba kul a yir tɪ sʊʊr a ba mĩɛ sɪrbɛ kaa. Bojũu a ɪn vĩ pɔɔ na 'yɛr 'yɛr a puorfʊ jie.

36Yɪn sẽ̃ lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛr de nie yi bɪ? Bɪ yɪn tɛɛ lɛ ɪ a nɪbɛ a 'yɛr na de nie ta?

37Ala ɪ nɪrɛ tɪɛr ɪka wʊ ɪn a Nãaŋmɪn 'yɛr 'yɛrɛ bɪ tara a Nãaŋmɪn Sɪɛ kʊfʊsɪ, vẽ̃ ka a nɪnyɪnɛ bɔ̃ɔn ɪka a anyãna ɪn sɛb ɪ naa lɛ a sɪ Soro na bin.

38Ala ɪ nɪrɛ ba wa sɔɔ anyãna ɛ, yɪ mɪ ta sɔɔ wʊ ɛ.

39A lɛ jũu, n yɛɛr, yɪ mʊ̃ɔ nɪbir nɪ a Nãaŋmɪn 'yɛr 'yɛrfʊ, tɪ na yɪ taa tɔrɔ a 'yɛr dĩgɪlaa 'yɛrfʊ bara ɛ.

40Tɪchɛ yɪ ma maala yele jaa na sɛɛ naa ɪ nɛ nɛ nɛ sɔr jaa pɔ.

1 Korɪntɪ 15

1Pʊ̃pãanyã, n yɛɛr, n bʊɔrɔ naa ɪka n lɛ jɛɔ yɪ a 'yɛr nʊ̃ɔ ɪn dɔ̃ɔ mʊɔl kʊ yɪ a yɪ sɔɔ de na yɪ be ara a pɔ.

2A 'yɛr nʊ̃ɔ nyãna ɪn mʊɔl faa yɪ naa ala ɪ yɪ chɛnɛ na ara a pɔ, ka lɛ ba lɛ ɛ, a yɪ sɔɔfʊ ɪn pɔrɔ.

3Bojũu a 'yɛr ɪn dɔ̃ɔ nyɛ lɛ n mɪ de nie man kʊ yɪ ɪka, a Yesu Kɪrɪsɪto kpin a sɪ yelbier jũu, nɪtãa lɛ a Nãaŋmɪn gãn na dɔ̃ɔ 'yɛr,

4ka ba ũu wʊ, a wʊ lɛ ir a kũu pɔ, a ber ata daar nɪtãa lɛ a Nãaŋmɪn gãn na dɔ̃ɔ 'yɛr.

5Wʊ vẽ̃ naa ka Pita nyɛ wʊ, na wʊ lɛ vẽ̃ ka a nɪtʊ̃nsɪ pie nɪ ayi mɪ nyɛ wʊ.

6A anyã puor, wʊ vẽn ka a yɛɛr na gar kɔɔr anũu (500) mɪ 'mataa nyɛ wʊ, bamɪne na sɔɔ kpi, tɪchɛ a ba yɔɔ jie lɛ chɛnɛ.

7Wʊ vẽn ka a Jemesɪ nyɛ wʊ, na wʊ lɛ vẽ̃ ka a nɪtʊ̃nsɪ ba jaa nyɛ wʊ,

8ka a baaraa jaa ka maa mɪ na kaara fɪka nɪrɛ ban dɔɔ kpalka ka wʊ ir a wʊ mĩɛ wiil ma.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Bojũu maa lɛ ɪ a nɪtʊ̃nsɪ ba jaa pɔ bʊ̃bile naa ba sɛɛn ɪka ba gba bʊɔl ma a nɪtʊ̃nãa ɛ, bojũu n gen a Nãaŋmɪn puorbo.

10Tɪchɛ a Nãaŋmɪn wĩɛfʊ wʊn wĩɛ ma lɛ so ka n ɪ a nɪtʊ̃nãa a dɪna. Ka a Nãaŋmɪn wĩɛfʊ ba ɪ pɔrɔ ɛ. Yelmĩɛ jaa n tʊ̃n gar a nɪtʊ̃nsɪ ba jaa, tɪ a ba ɪ maa mĩɛ lɛ tʊ̃ ɛ, tɪchɛ a Nãaŋmɪn wĩɛfʊ 'lɔ wʊn de wĩɛn ma lɛ.

11Ka maa lɛ bɪɪ bala lɛ, a 'yɛr lɛ anyã sɪn mʊɔl, ka anyãna lɛ yɪ mɪ sɔɔ de.

12Tɪchɛ ala ɪ yɪ wõn a mʊɔl ɪka a Yesu Kɪrɪsɪto ir naa a kũu pɔ, ŋmɪnɛ lɛ a yɪ bamɪne 'yɛrɛ ɪka kũu pɔ irfʊ ba be be ɛ?

13Ala ɪ a kũu pɔ irfʊ ba be be ɛ, ka a Yesu Kɪrɪsɪto mɪ gba ba ir a kũu pɔ ɛ.

14Ka ala ɪ a Yesu Kɪrɪsɪto ba ir a kũu pɔ ɛ, a sɪ mʊɔl ɪn pɔrɔ, ka a yɪ sɔɔfʊ mɪ ɪ pɔrɔ.

15A sɪ pãa ŋmara jirsɪ 'yɔ̃ɔnɔ̃ Nãaŋmɪn, bojũu sɪ din dãasɪɛ ɪka Nãaŋmɪn sĩɪn a Yesu Kɪrɪsɪto a kũu pɔ. Tɪchɛ waa sĩɪ wʊ ɛ, ala ɪ yelmĩɛ jaa kũusɪ ba ire ɛ.

16Bojũu ala ɪ a kũu pɔ irfʊ ba be be ɛ, ka lɛ a Yesu Kɪrɪsɪto mɪ gba ba ir a kũu pɔ ɛ.

17Ka ala ɪ a Yesu Kɪrɪsɪto ba ir a kũu pɔ ɛ, a yɪ sɔɔfʊ ɪn pɔrɔ, na yɪ chɛnɛ be a yɪ yelbebe pɔ.

18Ka a bala mɪ na pãa sɔɔ de a Yesu Kɪrɪsɪto tɪ kpi, mɪ wɛ.

19Ala ɪ a dɪna tɛɛ tɪɛr lɛ sɪ tara a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ, nɪbaal nɪbɛ lɛ sɪ ɪ, na sɪ gar a nɪbɛ ba jaa.

20Tɪchɛ Nãaŋmɪn sĩɪn a Yesu Kɪrɪsɪto a kũu pɔ yelmĩɛ jaa, ɪ a bir dɔ̃ɔ, ka a wiil ɪka a bala na kpi mɪ na ir a kũu pɔ.

21Bojũu kũu tun nɪbʊ̃'yen 'yɔ̃ɔ wa, ka a kũu pɔ irfʊ mɪ tu a nɪbʊ̃'yen 'yɔ̃ɔ mɪ wa.

22Adama jũu, nɪrɛ jaa na kpi naa, lɛ mɪ lɛ a Yesu Kɪrɪsɪto jũu, nɪrɛ jaa na ir tara nyɛvʊr.

23Tɪchɛ ĩsʊɔ jaa nɪ wʊ irfʊ daar lɛ, Yesu Kɪrɪsɪto lɛ ɪ a bir dɔ̃ɔ, 'lɔ pãa wa lɪɛb waara, ka bala jaa na sɔɔ de wʊ mɪ ir.

24Ka a baaraa pãa wa, a wʊ de a yele a jaa 'yɔ̃ɔ a Sãa Nãaŋmɪn nũu pɔ, an ɪ wʊ tʊ̃ɔn a tʊ̃ɔfʊ dẽme, nɪ a kpĩɛn dẽme ba jaa.

25Bojũu a Yesu Kɪrɪsɪto lɛ a sɛɛ ɪka wʊ di a nãa lɛ̃ɛɛ ka a Nãaŋmɪn wa de a wʊ dɔ̃dẽme ba jaa bin a wʊ gbɛɛ pĩlem.

26A dɔ̃ baaraa wʊn na sɔ̃ɔ lɛ ɪ a kũu.

27Bojũu a sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ ɪka, "Nãaŋmɪn den a yele a jaa bin a Yesu Kɪrɪsɪto gbɛɛ pĩlem." Wʊn ben 'yɛr ɪka, a yele a jaa, a Nãaŋmɪn na de a yele a jaa bin a Yesu Kɪrɪsɪto gbɛɛ pĩlem ba pʊɔ ɛ.

28Nãaŋmɪn wa ɪ a nɪtɔ̃ baar, a 'lɔ na de a yele a jaa bin a wʊ gbɛɛ pĩlem, a Bie mĩɛ mɪ na siir wʊ mĩɛ kʊ wʊ, ka Nãaŋmɪn pãa so a jaa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

29Nıyɔɔ ba sɔɔ ıka a bala na kpi na lɛ ir tara nyɛvʊr go ɛ, tıchɛ bamıne sɔɔ naa na ba ma so Nãaŋmın kʊ̃ɔ kʊ ba.

30Ka a sın mı, bãa 'yɔ̃ɔ lɛ a dɔɔyɛ ma pɔɔ sı sɔ̃ɔ jaa?

31Yɛɛr, bıbir jaa lɛ n ma tuoro kũu, jırfʊ kpɛ ma naa a yı jũu. A nyɛvʊr sın tara a sı Soro Yesu Kırısıto 'yɔ̃ɔ lɛ vɛ̃ ka n 'yɛrɛ a nıtɔ̃nɔ̃.

32Ala ı n jɛb naa a mɔdʊ̃ bier a ka Efesus nısaal jũu, bo tɔ̃nɔ̃ lɛ n nyɛ? Ala ı a kũu kʊ̃ lɛ ir ɛ, nıtãa lɛ a nıbɛ na ma 'yɛrɛ. "Yı vɛ̃ ka sı di ti nyũ, bojũu bio sın kpi naa."

33Yı ta vɛ̃ ka nıbɛ bɛl yı ɛ. Fʊ̃ʊ lɔ̃ɔn nıgãlsı ba ma sɔ̃ɔn a fʊ tıɛr vıla bar.

34Yı lıɛb de a yı yɛ̃, na yı tɛɛ bier ıfʊ bar, bojũu a yı bamıne ba bɔ̃ɔ a Nãaŋmın ɛ, ka n 'yɛr a nıtɔ̃ ka vĩ kpɛ ba.

35Tıchɛ nırɛ ĩsʊɔ na sʊʊr naa, "Ɔmınɛ lɛ a kũu na ırɛ wa ir? Ĩgãn buor lɛ ban lɛ iru?"

36Nyɛ dãbol ka. A ala yın ma bʊr a ba ı a ma bulaa tı a bʊ̃koraa pʊ̃ɔ ɛ.

37Yın wa bʊr, a ba ı a vaar lɛ yı bʊr ɛ, tıchɛ a bʊ̃bir tɛɛ lɛ yı ma bʊr. Ka chi lɛ bıı bon bir lɛ.

38Tıchɛ Nãaŋmın lɛ ma kʊ a ĩsʊɔ jaa ĩgãn 'lɔ jaa wʊn bʊɔrɔ. Bʊ̃bir ĩsʊɔ jaa nı wʊ vaar lɛ.

39Ĩgãn nʊ̃nɔ̃ a jaa baa ı bʊ̃'yen ɛ. Nırɛ ĩgãn nʊ̃n tɛɛ naa nı dʊ̃n ĩgãn nʊ̃n, ka a lubil nʊ̃n be wʊ yõ, ka a jʊ̃mɛ nʊ̃n mı be a yõ.

40Saaju ĩgãma mı ben be, ka a tɛ̃e ĩgãma mı be be. A saaju ĩgãma vıɛl ben a yõ, ka a tɛ̃e ĩgãma vıɛl mı be a yõ.

41A mɔ̃tɔ̃ɔ vıla ben wʊ yõ, ka a ŋmɛraa vıla mı be wʊ yõ, ka a ŋmɛrbir ĩsʊɔ vıla mı tɛɛ a ŋmɛrbir ĩsʊɔ.

42Lɛ lɛ an be a kũn wa ir a kũu pɔ. A ĩgãn 'lɔ ban ũu ın bʊ̃sɔ̃ɔ naa, tıchɛ 'lɔ wa ir a kũu pɔ, waa lɛ pʊ̃ɔnɔ̃ go ɛ.

43Bala wa ũu a kũu wʊ ma ın bʊ̃dɛɛr ba lɛ tara kpɛ̃ɔ ɛ, tıchɛ Nãaŋmın wa ir wʊ a kũu pɔ, wʊn vıɛlɛ naa na wʊ tara kpɛ̃ɔ.

44A tɛ̃e ĩgãn nyã lɛ ba ũun wʊ, 'lɔ wa ir a kũu pɔ, a sıɛ ĩgãn lɛ wʊn tara. Nıtãa lɛ a tɛ̃e ĩgãn na be be, lɛ mı lɛ a sıɛ ĩgãn mı be be.

45Nıtãa lɛ an sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ, "Adama a Nãaŋmın na dɔ̃ɔ de nie mɛ ın bʊ̃nıbir." A Adama bıɛraa sʊɔ lɛ ı a sıɛ.

46A sıɛ sʊɔ ba lɛ de nie ɛ, tıchɛ a ĩgãn sʊɔ lɛ, ala puor ka a sıɛ sʊɔ pãa wa.

47A nıdɔ̃ɔ yin ka a tɛ̃e pɔ, Nãaŋmın na mɛn a tã-uul, tıchɛ a nıbıɛraa 'lɔ yin saaju.

48Bala na yi ka a tɛ̃e pɔ, kaara na fıka, a 'lɔ ban mɛn a tã-uul, ka bala mı na yi a saaju mı kaara na, fıka a 'lɔ na yi a saaju.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

49A lɛ nɛ nɪ wʊ ju sɪn ben nyɛtãan a nɪrɛ nyã a Nãaŋmɪn na mɛn a tã-uul, lɛ mɪ lɛ sɪn su a ĩgãn 'lɔ nyɛtãan a 'lɔ na yi a saaju kaar.

50N yɛɛr, n bʊɔrɔ naa ɪka n 'yɛr chã kʊ yɪ ɪka, a ĩgãn nɪ a jĩɪ kʊ̃ tʊ̃ɔ kpɛ be a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ pɔ ɛ. Bɪɪ ka a bʊ̃sɔ̃ɔ naa pʊɔ a 'lɔ na ba sɔ̃ɔnɔ̃ pɔ ɛ.

51Yɪ chɛlɛ ka n 'yɛr 'yɛr sɔɔlaa kɔ̃ɔ kʊ yɪ. Sɪ jaa baa na kpi ɛ, tɪchɛ sɪ jaa lɛ na lɪɛb,

52fɪka a nɪbir na ma wa va a pere kaar, ka a iil baaraa wa pɛɛl. Bojũu a iil wa pɛɛl a bala na kpi na ir naa, ba kʊ̃ lɛ kpi go ɛ, ka a sɪn bala na ba kpi sɛrɛ ɛ, mɪ lɪɛb.

53Ka a ĩgãma anyã na sɔ̃ɔnɔ̃, ka a lɪɛb de a ĩgãma ala na ba sɔ̃ɔnɔ̃ su, ka a 'lɔ na kpire kʊ̃ lɛ kpi go ɛ.

54A bʊ̃sɔ̃ɔ naa wa de a 'lɔ na ba sɔ̃ɔnɔ̃ ɛ, su, ka a 'lɔ na kpire kʊ̃ lɛ kpi go ɛ, ka a lɛ na sɛb a Nãaŋmɪn gãma pɔ ɪ yelmĩɛ, "Kũu a fʊ tʊ̃ɔfʊ baar naa."

55"Kũu, nyɪnɛ lɛ a fʊ tʊ̃ɔfʊ be? Kũu, nyɪnɛ lɛ a fʊ fɪlɪlɪ 'lɔ̃nɔ̃ na ma kʊ be?"

56A kũu fɪlɪlɪ 'lɔ̃nɔ̃ na ma kʊ ɪn a yelbier maalfʊ, ka a yelbier maalfʊ mɪ nyɛ a wʊ kpɛ̃ɔ yi a Mosesɪ nɛbinãa pɔ.

57Tɪchɛ Nãaŋmɪn son puor fʊ, wʊn kʊ sɪ tʊ̃ɔfʊ tu a lɛ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto na maal.

58A lɛ jũu, n yɛɛr, yɪ ara chĩchĩ, yɪ taa vɛ̃ ka a bon jaa wa dam yɪ ɛ. Yɪ mʊ̃ɔ nɪbir nɪ a sɪ Soro tʊ̃mɔ̃, yɪ bɔ̃ɔ ɪka a ala yɪn tʊ̃nɔ̃ kʊrɔ a sɪ Soro, kʊ̃ wa ɪ pɔrɔ ɛ.

1 Korɪntɪ 16

1Pʊ̃pãanyã n bʊɔrɔ naa ɪka n 'yɛr a chɪɛrfʊ yɪn bʊɔrɔ ɪka yɪ chɪɛr sʊ̃ʊn a Nãaŋmɪn nɪbɛ. Yɪ mɪ maal a lɛ ɪn man kʊ a Galatiya paal pupuorbiir gbulsɪ ɪka ba maal.

2A Pɛ̃nfʊ divɪɛ bio daar jaa, a bɪbir 'lɔ na de nie ĩsʊɔ jaa wʊ ma ir a libie jĩ a lɛ wʊn ma nyɛ na yɪ bine, ka maa wa tɪ a ta lɛ ɪ chɪɛrfʊ go ɛ.

3Maa wa tɔ̃ɔ ta n de a gãma kʊ a nɪbɛ bala yɪn mĩɛ na ir naa tʊ̃n nɪ a libie ala yɪn chɪɛr ka ba chiin a Jerusalɛm.

4Ka ala wa ɪ fɪka a maa mĩɛ sɛɛn mɪ na chen go, ba kʊ̃ bɪɛl ma.

5Maa wa chen tɪ yi a Masedonɪya baar, ɪn wan a yɪ sɛ̃, bojũu be lɛ ɪn tu.

6Amɪne sɛ̃ ɪn jɛ̃n a yɪ sɛ̃ kor bĩlãa, bɪɪ ka n jĩnɛ a be ka a uon wa baar, ka yɪ sʊ̃ʊ ma ka n chiine a n chenfʊ jie.

7N ba bʊɔrɔ ɪka n tɔ̃ɔ tɪ nyɛ yɪ a lɛ nɛ a pʊ̃pãanyã tɪ po ɛ, n tɪɛr naa ɪka n jɛ̃ a yɪ sɛ̃ kor ala ɪ a sɪ Soro sɔɔ naa.

8Tɪchɛ ɪn jɛ̃n a Efesus tɛ̃e pɔ tɪ tãn a Pentikosɪ bɪbir.

9Bojũu sɔr yuon kʊ ma ka ɪn tʊ̃ɔ tʊ̃ tʊ̃mɔ̃, tɪchɛ ka a nɪyɔɔ mɪ kpɛrɛ ma.

10Ala ɪ a Timoti wa tɪ naa, yɪ kaa ka yele jaa taa kʊrɔ wʊ dãbĩɛ ɛ, bojũu a sɪ Soro tʊ̃mɔ̃ lɛ wʊ tʊ̃nɔ̃ a n kaar.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Yı taa vɛ̃ ka a ĩsʋɔ jaa wa kaa wʋ pɔrɔ ɛ. Yı bar wʋ sɔr nı nyã'maar ka wʋ lɛ lıɛb wa a n sɛ̃. Maa nı a yɛɛr jaa chɛlɛ wʋ naa.

12A sı yɛbɛ Apolosı, n sʋɔr wʋn gbɛɛ a ŋmınɛ jaa ıka wʋ tı a yı sɛ̃ 'matãan a yɛɛr bamıne. Tıchɛ waa sɔɔ a be tıfʋ a pʋ̃pãanyã sɛrɛ ɛ, 'lɔ wa nyɛ sɔr wʋn tı naa.

13Yı 'yɔ̃ɔnɔ̃ jʋ̃mɔ̃, na yı ara chĩchĩ a yı sɔɔfʋ pɔ, na yı ı nıbɛ na tara nyãa na yı kpɛ̃mɛ.

14Na yı ma maala yele jaa nı nʋ̃fʋ.

15Yı bɔ̃ɔn naa a Sıtɛfanas nı a wʋ yir dɛ̃me, bala lɛ dɔ̃ɔn a puorfʋ be a Akaya paal pɔ, na ba mʋ̃ɔ nıbir tʋ̃nɔ̃ nı a Nãaŋmın nıbɛ. N sʋɔrɔ yı naa yɛɛr ıka,

16yı siir yı mĩɛ kʋ a nıbɛ banyãna taaba nı nırɛ jaa na pʋɔ ba bala, a ba kaar.

17Nʋ̃ɔ kpɛ ma naa ın wa nyɛ a Sıtɛfanas nı Fortunatus nı a Akaikus na wa ta a n sɛ̃, bojũu bala lɛ sʋ̃ʋ ma yın ba be ka ɛ.

18Bojũu bala lɛ 'maa ma ĩgãn nıtãa lɛ ban mın 'maa a yı ĩgãn, a nıbɛ banyãna sɛɛn pɛɛfʋ.

19A pupuorbiir gbulsı ba jaa na be a Asıya paal pɔ puor yı naa. Akuila nı a Pırısıla mı den a sı Soro yuor puor yı, nı a pupuorbiir bala na ma lɔ̃ɔ a ba yir, mı puoro yı naa.

20A yɛɛr ba jaa na be a ka mı puor yı naa. Yı mı puor puor taa nı pʋpɛl.

21Maa Pɔɔl mĩɛ nũu lɛ n sɛb a puorfʋ nyãna.

22Ala ı ĩsʋɔ jaa baa nʋ̃ a sı Soro ɛ, pɔ'yɔ̃ɔfʋ ben a wʋ sɛ̃. Pa sı Soro, wa.

23A sı Soro Yesu wĩɛfʋ a be a yı sɛ̃.

24A n nʋ̃fʋ wʋ be a yın bala jaa na be a Yesu Kırısıto 'yɔ̃ɔ. A ı a lɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Korıntı

2 Korıntı 1

1Maa Pɔɔl na ı a Yesu Kırısıto nıtũnãa Nãaŋmın na chɛl ir nı a sı yɛbɛ Timoti, lɛ sɛɛrɛ a gãn nyã kʊrɔ a pupuorbiir na be a Korıntı tẽe pɔ nı a Nãaŋmın nıbɛ ba jaa mı na be a Akaya paal pɔ.

2Wĩɛfʊ nı nyã'maar na yi a sı Sãa Nãaŋmın nı a sı Soro Yesu Kırısıto sẽ a be a yı sẽ.

3Pɛɛfʊ wʊ ta Nãaŋmın na ı a sı Soro Yesu Kırısıto Sãa, a Sãa nyã nıbir na bal nı Nãaŋmın nyã na tara a 'maalfʊsı a jaa.

4'Lɔ lɛ ma 'maal sı a sı wõm a jaa pɔ, ka sı mı na tʊ̃ɔ 'maal a bala mı na be wõm jaa pɔ, nı a 'maalfʊ 'lɔ̃nɔ̃ sın nyɛ yin a Nãaŋmın sẽ.

5Nıtãa lɛ a Yesu Kırısıto dɔɔyɛ difʊ na yaar dɔɔl sı jaa, lɛ mı lɛ a Yesu Kırısıto 'maalfʊ yaar dɔɔl sı jaa.

6Ala ı sı ben wõm pɔ, a yı 'maalfʊ nı a yı faafʊ jũu lɛ, ala ı sı mı nyɛn 'maalfʊ a mı ın a yı 'maalfʊ lɛ, a yın tʊ̃ɔ ara nı kãnyir a dɔɔyɛ bʊ̃'yen 'lɔ̃nɔ̃ pɔ sın mı na dire.

7Sı bar tıɛr a yı jũu, bojũu sı bɔ̃ɔn naa ıka a lɛ yın lɔ̃ɔn sı dire a dɔɔyɛ, a lɛ nı wʊ ju mı lɛ yın pʊɔ sı a sı 'maalfʊ pɔ.

8N yɛɛr, saa bʊɔrɔ ıka sı sɔɔl yı a wõm 'lɔ tɔ sʊɔ na dɔ̃ɔ pɔɔ sı be a Asıya paal pɔ bar ɛ. Wõm jaa jel lɛ dɔ̃ɔ pɔɔ sı naa gar a sı kpẽɔ, saa lɛ dɔ̃ɔ tara baarfʊ tıɛr ɛ.

9Sırɛ jaa a sı tıɛr pɔ, a kũu lɛ sı tɔ̃ɔ kaara a tĩıı a lɛ nɛ. Tıchɛ a nıtɔ̃ ı naa ka sı ta dıɛl a sı mĩɛ ɛ, tıchɛ sı dıɛl Nãaŋmın nyã na sĩnɛ a kũn.

10A Nãaŋmın lɛ faa sı yin a kũu tuo nyã pɔ, 'lɔ lɛ chɛnɛ faara sı. 'Lɔ lɛ ı a sı tıɛrtɔ jie ıka wʊn chɛnɛ na faara sı,

11nıtãa lɛ yın sʊ̃ʊ sı nı a yı Nãaŋmın sʊɔrfʊ. Yɔɔ mı puor Nãaŋmın yãan a sı jũu tu a wʊ maal vıla 'lɔ wʊn maal sı na wʊ sɔɔ a yı yɔɔ sʊɔrfʊ.

12Pʊ̃pãanyã a sı nyãa chɛfʊ jie lɛ a nyã. A sı tıɛr din dãasıɛ a lɛ sın be a wɛr dẽme sẽ, nı a lɛ a sın nı a yın mı na be taa, chɛchɛ ıfʊ pɔ, nı nɛ nɛ tufʊ pɔ, ka a jaa yi a Nãaŋmın sẽ. A ba ı a wɛr nyã bɔ̃ɔfʊ lɛ sı maal a lɛ ɛ, tıchɛ a Nãaŋmın wĩɛfʊ lɛ.

13Bojũu saa sɛb bon jaa kʊ yı yın kʊ̃ tʊ̃ɔ kar ɛ, bıı kʊ̃ tʊ̃ɔ bɔ̃ɔ a par ɛ. N tıɛr ıka,

14nıtãa lɛ yın wõ a sı 'yɛr ŋmaa na yı bɔ̃ɔ a par, yın wa wõn a jaa na yı bɔ̃ɔ a par, na yın tʊ̃ɔ chɛ nyãa a sı jũu nıtãa lɛ sın mı na chɛ nyãa a yı jũu a sı Soro Yesu bıbir daar.

15Bojũu ala lɛ so ka n bar tıɛr, naa guor ıka n tı piir yı kaa ka yı nyɛ tɔ̃nɔ̃ gbɛɛ ayi.

16N guor ıka maa wa chiine a Masedonıya n yi a yı sẽ, maa wa lıɛb waara ka n lɛ yi a yı sẽ go, ka yı pãa sʊ̃ʊ ma ka n chen a Judiya.

17ln guor a anyã, n mı 'yɛr bar bıı? Bıı a wɛr nıbɛ guorfʊ kaar lɛ? Ka a nɛbʊ̃'yen 'lɔ̃nɔ̃ ma 'yɛr, ɔ̃ɔ, ɔ̃ɔ nı kai, kai?

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Tıchɛ sırɛ jaa a sı Nãaŋmın na ı a yelmĩɛ sʊɔ, a sı 'yɛr sın 'yɛr kʊ yı ba ı ɔ̃ɔ nı kai ɛ.

19Bojũu a Nãaŋmın Bie Yesu Kırısıto 'yɛr a maa nı a Silası nı a Timoti na dɔ̃ɔ 'yɛr kʊ yı ba ı ɔ̃ɔ nı kai ɛ, tıchɛ a wʊ pɔ, a ma ın ɔ̃ɔ.

20Bojũu a Nãaŋmın nɛtıryɔɔ ala wʊn tır ın ɔ̃ɔ a Kırısıto pɔ. A tun a wʊ 'yɔ̃ɔ, a ma 'yɛrɛ ıka, a ı a lɛ, kʊ a Nãaŋmın yuor tır.

21Pʊ̃pãanyã a Nãaŋmın nyã lɛ maal sı nı a yın a sı ara kpɛ̃ɔ a Yesu Kırısıto pɔ, na wʊ oo sı.

22Wʊ 'yɔ̃ɔ sı naa a wʊ sofʊ jĩnɛ, na wʊ de a wʊ Sıɛ 'yɔ̃ɔ a sı nyãa pɔ, wile sı a yele ala na waara.

23N bʊɔl Nãaŋmın a wʊ ı a n dãasıɛ sʊɔ ıka a tara na sɔr ka n bar yı, naa ba lıɛb wa be a Korıntı ɛ,

24n ba bʊɔrɔ ıka a ı wõm kʊ yı ɛ. A ba ı sı bʊɔrɔ naa ıka sı fır yı a yı sɔɔfʊ pɔ ɛ, tıchɛ a sı 'mataa tʊ̃n yı a yı wõ nʊ̃ɔ, bojũu a yı sɔɔfʊ vɛ̃n ka yı ara kpɛ̃ɔ.

2 Korıntı 2

1N tıɛr ıka n kʊ̃ lɛ tʊ̃ɔ wa piir yı kaa, ka a ı tuo kʊ yı ɛ.

2Bojũu maa sɔ̃ɔ a yı pʊɔ an lɛ na maal ka n pʊɔ pɛl, ka a yın tɛɛ ba lɛ ɛ?

3Ala lɛ so ka n dɔ̃ɔ sɛb a lɛ ıka maa wa tı, n pʊɔ taa sɔ̃ɔn a bala na maal ma ka nʊ̃ɔ kpɛ ma ɛ. N bar tıɛr ıka yı jaa na lɔ̃ɔn man chılɛ.

4Bojũu n sɛb a anyã kʊ yı nı pʊsɔ̃ɔ nı hʊ̃ʊnfʊ nı a n nyãa nı nıbikʊ̃ɔ yɔɔ ıka n taa sɔ̃ɔ a yı pʊɔ ɛ, tıchɛ ka n vɛ̃ ka yı bɔ̃ɔ ıka n nʊ̃ yın yɔɔ jaa.

5Ala ı nırɛ maal ka a chɛ, a ba ı maa tɛɛ pʊɔ lɛ wʊ sɔ̃ɔ ɛ, yı jaa pʊɔ mı sɔ̃ɔ naa ka a lɛ na tu lɛ ıka n taa vɛ̃ ka a ı tuo 'yɔ̃ɔ jaa kʊ wʊ ɛ.

6A toor tɔɔfʊ 'lɔ wʊn nyɛ yi a yı yɔɔ jaa jie sɛɛ wʊ naa.

7Pʊ̃pãanyã 'lɔ, a sɛɛ naa ıka yı vɛ̃ kʊ wʊ, na yı lɛ 'maal wʊ ka a wʊ pʊsɔ̃ɔ taa chen niem ɛ.

8A lɛ jũu n sʊɔrɔ yı naa ıka yı de wʊ na yı wiil a yı nʊ̃fʊ kʊ wʊ.

9A lɛ jũu ın sɛb kʊ yı lɛ ıka n kaa, yın sɔɔn tu a nɛɛ a yele a jaa pɔ bıı.

10Ala ı yı wa vɛ̃n kʊ nırɛ, n mı vɛ̃n kʊ a nınyınɛ. A ala ın vɛ̃ kʊ a nınyınɛ, ala ı amıne chɛn ka n na vɛ̃ bar, n vɛ̃n kʊ a nınyınɛ, a Yesu Kırısıto niem a yı 'yɔ̃ɔ.

11Lɛ an na ı ka a Satan taa ŋmıın sı 'mataa ɛ, bojũu sı bɔ̃ɔn a wʊ guorfʊsı.

12Pʊ̃pãanyã, a lɛ ın chen a Toroyas tı mʊɔlɔ a Yesu Kırısıto 'yɛr nʊ̃ɔ, n nyɛn lɛ a sı Soro na yuo sɔr kʊ ma,

13n ba chɛnɛ tara ĩgãn 'maar sɛrɛ ɛ, bojũu n ba nyɛ a n yɛbɛ Titusı a be ɛ. Lɛ lɛ n puor ba tı po chen a Masedonıya.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14Tıchɛ Nãaŋmın son puorfʋ wʋn ma tɔɔ sı 'yɔ̃ɔ tʋ̃ɔfʋ pɔ yi a Yesu Kırısıto pɔ, tu a sı 'yɔ̃ɔ ka a yɛ̃ nyʋ̃unʋ̃ɔ yaar de a jie wʋ jaa.

15Bojʋ̃u sın lɛ ı a Nãaŋmın nyʋ̃unʋ̃ɔ a Yesu Kırısıto 'yɔ̃ɔ kʋ a bala na nyɛ faafʋ, nı a bala na wɛrɛ.

16Ĩsʋɔ nyuro na kʋ̃u nyʋ̃u, ka a ĩsʋɔ mı nyuro nyɛvʋr nyʋ̃u. Tı an lɛ na tʋ̃ɔ a tʋ̃mɔ̃ nyã tʋ̃?

17Sın ba kaara bamıne kaar ɛ, saa maal a Nãaŋmın 'yɛr tɔ̃nɔ̃ bon ɛ. A Yesu Kırısıto 'yɔ̃ɔ, sı 'yɛrɛ naa a Nãaŋmın yelmĩɛ an ı 'lɔ lɛ tʋ̃ sı.

2 Korıntı 3

1Sı piel naa ıka sı dãn sı mĩɛ go bıı? Bıı sı bʋɔrɔ na gãma nıbɛ na sɛb ka a dãna sı yi a sı sɛ̃ bıı yi a yı sɛ̃?

2Yın mĩɛ lɛ ı a sı gãn, na sɛb 'yɔ̃ɔ a sı nyãa pɔ ka sı bɔ̃ɔ yaa, ka nırɛ jaa mı kara.

3Yın lɛ wiil ıka yın lɛ ı a gãn na yi a Yesu Kırısıto sɛ̃, na yı ı a sı tʋ̃mɔ̃ tɔ̃nɔ̃, a ba ı ba den a tʋ̃ı sɔɔlaa sɛb ɛ, tıchɛ a Nãaŋmın Sıɛ lɛ sɛb. A ba ı a kʋsır pɛ̃rsı pɔ ɛ, tıchɛ a sɛb 'yɔ̃ɔ a nısaal nyãn pɔ.

4A tıɛr nyãna sın bar ın a sı bon tu a Kırısıto pɔ, a Nãaŋmın niem.

5A ba ı fıka sı ın yɛ̃ dɛ̃me na sın tʋ̃ɔ tɔɔr a lɛ sın maal 'yɛr ɛ, tıchɛ a sı yɛ̃ yin a Nãaŋmın sɛ̃.

6'Lɔ lɛ sʋ̃ʋ sı a sı mʋɔl a nɛtır paalaa nyã 'yɛr, a ba yi a ala ban dɔ̃ɔ sɛb jie ɛ, tıchɛ a yin a Nãaŋmın Sıɛ sɛ̃. A sɛbie ala ın kʋ̃u, tıchɛ ka a Nãaŋmın kʋrɔ nyɛvʋr.

7Pʋ̃pãanyã, ala ı a 'yɛr bie ala ban sɛb 'yɔ̃ɔ a kʋsır pɛ̃rsı pɔ waan nı kʋ̃u tı 'matãan Nãaŋmın tır, ka a tır a Isıral nıbɛ na ba tʋ̃ɔnɔ̃ kaara a Mosesı nie a Nãaŋmın tır jʋ̃u, a wʋ tır gba na wa baar.

8A Nãaŋmın Sıɛ 'yɛrbie tır kʋ̃ gar a lɛ ɛ?

9Ala ı a 'yɛrbie ala na 'yɔ̃ɔ a nıbɛ 'yɛr tır bɛrma naa, a 'yɛr bie ala na waara nı a torfʋ, ŋmınɛ lɛ wʋn jĩ!

10Bojʋ̃u a Mosesı nɛbinãa ba lɛ tara tır a pʋ̃pãanyã ɛ, fʋ̃ʋ de man a Yesu Kırısıto 'yɛr nʋ̃ɔ, wʋ gar wʋ naa.

11Ka ala ı a 'lɔ gba na wa baar waan na tır, ŋmınɛ lɛ a tır 'lɔ na ba baaraa ɛ, na jĩ!

12A lɛ jʋ̃u, a sı tıɛrtɔ nyãna lɛ vɛ̃ ka saa joro dãbĩɛ ɛ,

13Sın ba kaara fıka a Mosesı na dɔ̃ɔ vil a fɔbaa pɔɔ a wʋ nie ka a Isıral nıbɛ ta kaa ɛ, na ba nyɛ a nyılfʋ 'lɔ na baar ɛ.

14Tıchɛ a ba nyãa pɔɔ naa wa tãn dına, a fɔpɔɔraa chɛnɛ naa bala wa kara a nɛtır koraa jie. Baa for bar sɛrɛ ɛ, bojʋ̃u Yesu Kırısıto tɛɛ 'yɔ̃ɔ lɛ wʋn tʋ̃ɔ for.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15A dına gba, bala wa kar a Mosesı nɛbinãa yele, a fɔbaa ma pɔɔn a ba nyãa.

16Tıchɛ ĩsʊɔ jaa wa lıɛb wa a sı Soro sɛ̃, wʊ ma for wʊn a fɔbaa 'lɔ bar.

17Pʊ̃pãanyã, a sı Soro lɛ ı a Nãaŋmın Sıɛ, ka a jie 'lɔ a Nãaŋmın Sıɛ na be, mĩɛ sofʊ mı ben be.

18Ka a sın bala nie na ba pɔɔ ɛ, pãa nyılɛ a sı Soro tır, naa lıɛrɛ ka a tır pʊɔrɔ 'yɔ̃ɔnɔ̃ na yire a sı Soro sɛ̃ na ı a Nãaŋmın Sıɛ.

2 Korıntı 4

1A lɛ jũu, an ı a Nãaŋmın nıbaal lɛ wʊ kʊn sı a tʊ̃mɔ̃ nyã sın tʊ̃nɔ̃, a lɛ jũu saa baala ɛ.

2Tıchɛ sı lıɛb puor 'yɔ̃ɔ tĩsɔɔ yele nı vĩ yele, saa tara bɛlfʊ ɛ, bıı lıɛrɛ a Nãaŋmın yelmĩɛ ɛ. Sı ma man a Nãaŋmın yelmĩɛ ka a gã chãa pɔ, na sı wiil a sı mĩɛ ka nırɛ jaa tıer bɔ̃ɔ ıka yelmĩɛ dẽme lɛ sı ı a Nãaŋmın niem.

3Ala ı gba a sı 'yɛr nʊ̃ɔ sın 'yɛr sɔɔl naa, a sɔɔl kʊ a bala na wɛrɛ.

4A ŋmın 'lɔ na be be a dına jɔ̃ɔn a bala na ba sɔɔ de a sı 'yɛr ɛ tıersı, ka ba kʊ̃ tʊ̃ɔ nyɛ a 'yɛr nʊ̃ɔ 'lɔ chãa na ı a Yesu Kırısıto tır ɛ, na wile a lɛ a Nãaŋmın mĩɛ na be ɛ.

5Bojũu a ba ı sı mĩɛ 'yɛr lɛ sı dɔ̃ɔ 'yɛrɛ ɛ, tıchɛ sı 'yɛrɛ naa a Yesu Kırısıto na ı a sı Soro, a sın mı ı a yı tʊ̃tʊ̃nbɔ a wʊ jũu.

6A Nãaŋmın 'lɔ na dɔ̃ɔ 'yɛr, "Vɛ̃ ka a chãa chaar libe pɔ," 'lɔ lɛ maal a chãa chaar 'yɔ̃ɔ a sı nyãn pɔ, na wʊ kʊ sı a bɔ̃ɔfʊ chãa, na ı a Nãaŋmın tır a Yesu Kırısıto niem.

7Tıchɛ sın kaara naa yɔɔraa dʊʊr kaar Nãaŋmın na de a bʊ̃sʊ̃ 'yɔ̃ɔ, ka a kpɛ̃ɔ wʊ jaa yi Nãaŋmın sɛ̃, a ba yi a sı sɛ̃ ɛ.

8Yele ma chım sı naa a lõbobo a jaa ayi, tıchɛ a maa ŋmɛr sı ɛ, ka a ma ı sı vĩre vĩre, tıchɛ a sı tıer maa yɛ̃yɛl ɛ.

9Ba ma ge sı naa, tıchɛ a Nãaŋmın ma ben a sı sɛ̃, na ba ma ŋme sı gaal tẽe, tıchɛ baa sɔ̃ɔ sı ɛ.

10Bıbir jaa lɛ sı wõnõ a Yesu kũu tuo a sı ĩgãma pɔ, ka a nıbɛ mı na tʊ̃ɔ nyɛ a Yesu nyɛvʊr a sı ĩgãma pɔ.

11Ka a sın banyã na vʊrɔ be kũu nũu pɔ, a Yesu jũu, ka a nıbɛ tʊ̃ɔ nyɛ a wʊ nyɛvʊr a sı ĩgãma anyã na kpi pɔ.

12Ala lɛ so ka a kũu tʊ̃nɔ̃ nı sın, tıchɛ ka a nyɛvʊr tʊ̃nɔ̃ nı yın.

13A sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ ıka, "N sɔɔn de ala lɛ so ka n 'yɛr." A Nãaŋmın Sıɛ nyã lɛ sı mı tara nı a sɔɔfʊ na sı mı 'yɛrɛ.

14Bojũu sı bɔ̃ɔn naa ıka a 'lɔ na sĩı a sı Soro Yesu Kırısıto a kũu pɔ, mı na sĩı sı naa nı a Yesu 'matãan a yın a sı wa ara a wʊ niem.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15A anyãna a jaa ɪrɛ naa a yɪ sʊ̃vfʊ jũu, ka a wĩɛfʊ 'lɔ na tara a nɪyɔɔ, na lɪɛb dãnfʊ kʊrɔ a Nãaŋmɪn yuor tɪr.

16Ala lɛ so ka saa baala ɛ. A sɪ ĩgãn vaar gba na suoro, tɪchɛ a sɪ sɪr 'lɔ, bɪbir jaa lɛ a ma lɪɛrɛ bʊ̃paalaa.

17Bojũu a wõm anyãna sɪn nyɛrɛ ɪn dẽfere naa waara nɪ a nyɛvʊr 'lɔ na ɪ tɪr gar a jaa wa kʊrɔ sɪ.

18Lɛ lɛ, saa fur nɪbir 'yɔ̃ɔ a ala sɪn nyɛrɛ ɛ, tɪchɛ sɪ fur nɪbir 'yɔ̃ɔ a ala sɪn ba nyɛrɛ ɛ. A anyã sɪn nyɛrɛ, a kʊ̃ kor ɛ, tɪchɛ anyã sɪn ba nyɛrɛ ɛ, ala lɛ na kor.

2 Korɪntɪ 5

1Sɪrɛ jaa, sɪ bɔ̃ɔn naa ɪka a sɪ ĩgãma anyãna kaara naa fɪka a tãn yie anyãna sɪn kpɪɛrɛ, ala wa kpi, sɪ tara na yir Nãaŋmɪn na mɛ, yir nyã na be a saaju an ba ɪ nɪrɛ nũu lɛ mɛ ɛ.

2Sɪ ʊrɔ na bʊɔrɔ ɪka, a saaju yir 'lɔ pɔ, sɪ tɪ kpɛ a be.

3Sɪn wa kpɛ a be, sɪ kʊ̃ lɛ ɪ sal'mʊɔr ɛ.

4Bojũu a ĩgãn tãn nyã pɔ sɪn be, sɪ ʊrɔ na ka a ɪ tuor kʊ sɪ, bojũu saa bʊɔrɔ ɪka sɪ ɪ sal'mʊɔr ɛ, tɪchɛ a sɪ de a saaju jikpɪɛraa 'lɔ su pɔɔ, ka a 'lɔ na ɪ a bʊ̃kũu ka a nyɛvʊr vɔl wʊ.

5Pʊ̃pãanyã, a Nãaŋmɪn mĩɛ lɛ maal sɪ a lɛ a yele nyãna 'yɔ̃ɔ, na wʊ kʊ sɪ a wʊ Sɪɛ, ka a ɪ yelmĩɛ jaa lɛ an na wa.

6A lɛ jũu, sɪ ma bar tɪɛr, na sɪ bɔ̃ɔn ɪka sɪn chɛnɛ be a ĩgãn pɔ, sɪ jãan naa a sɪ Soro.

7A nyɛvʊr sɪn tara, sɔɔfʊ lɛ, a ba ɪ nyɛfʊ lɛ ɛ.

8Sɪ bar tɪɛr, ka a mɪ ɪ sɪ bɔfʊ ɪka sɪ yi a ĩgãn nyã pɔ, na sɪ chen tɪ kpɪɛrɛ a sɪ Soro yir.

9Ala lɛ so ka sɪ mʊ̃ɔ nɪbir pɛlɛ a wʊ pʊɔ, ka a ĩgãn nyã pɔ lɛ sɪ be, bɪɪ ka sɪ yin a wʊ pɔ.

10Bojũu a sɪ ĩsʊɔ jaa na wa ara na Yesu Kɪrɪsɪto 'yɛr tɔɔrfʊ dakɔɔ par, ka wʊ kʊ ĩsʊɔ jaa lɛ wʊn de a wʊ ĩgãn tʊ̃n, ka vɪla lɛ fʊ tʊ̃, bɪɪ dɛɛr lɛ.

11A lɛ jũu, an yi a lɛ daar jaa sɪ bɔ̃ɔn a lɛ a sɪ Soro dãbĩɛ jofʊ na be, a sɪ pãa mʊ̃ɔ nɪbir ɪka sɪ lɪɛb a nɪbɛ tɪɛr. Nãaŋmɪn bɔ̃ɔn lɛ sɪn be, ka a yɪ tɪɛr gba mɪ bɔ̃ɔ a lɛ sɪn be.

12Saa bʊɔrɔ ɪka sɪ dãn a sɪ mĩɛ kʊ yɪ go ɛ, tɪchɛ a sɪ kʊ yɪ sɔr ka yɪ chɛ nyãa a sɪ 'yɔ̃ɔ, na yɪ tʊ̃ɔ 'yɛr a bala na ma chɪɛrɛ a nyãa nɪ a ala ban nyɛn nɪbir, tɪ bar a ala na be a nyãa pɔ.

13Ala ɪ sɪ gele naa, Nãaŋmɪn jũu lɛ. Ala ɪ saa lɛ gele mɪ ɛ, a yɪ jũu lɛ.

14Bojũu a Kɪrɪsɪto nʊ̃fʊ lɛ fɪrɛ sɪ, bojũu sɪ bɔ̃ɔn naa ɪka a nɪbʊ̃'yen lɛ kpi kʊ a nɪbɛ ba jaa, a lɛ jũu nɪrɛ jaa lɛ kpi.

15'Lɔ lɛ kpi kʊ ba jaa, ka a bala na chɛnɛ a nɪbir, ba kʊ̃ lɛ be be kʊ a ba mĩɛ ɛ, tɪchɛ ban ben be kʊ a 'lɔ na kpi kʊ ba na wʊ lɛ ir ɪ vʊr go.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16An yi a dɪna chiine, saa lɛ kaara nɪrɛ a wɛr nɪbɛ kaafʋ kaar ɛ. Lɛ nɪ wʋ ju lɛ sɪ mɪ dɔ̃ɔ kaa a Yesu Kɪrɪsɪto, saa lɛ chɛnɛ maala a lɛ go ɛ.

17A lɛ jʋ̃u, ala ɪ nɪrɛ jaa wa ben a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ, wʋ lɪɛb nɪpaalaa, a nɪkoraa chen naa, tɪchɛ ka wʋ lɪɛb nɪpaalaa.

18A anyãna a jaa yin a Nãaŋmɪn sɛ̃, 'lɔ lɛ 'maal sɪ kʋ a wʋ mĩɛ tu a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ, na wʋ pãa kʋ sɪ a 'maalfʋ 'yɛrbie.

19Nãaŋmɪn 'maal a wɛr kʋ a wʋ mĩɛ tu a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ. Waa lɛ sɔrɔ a nɪbɛ yeldɛbɛ ban maal ɛ. A 'maalfʋ 'yɛrbie anyã lɛ wʋ de tʋ̃n sɪ.

20A lɛ jʋ̃u, sɪn lɛ ara kʋ a Yesu Kɪrɪsɪto ka a wɛr pɔ, sɪn 'yɔ̃ɔ lɛ a Nãaŋmɪn tu sʋɔrɔ yɪ. Sɪ den a Yesu Kɪrɪsɪto yuor sʋɔrɔ nɪ yɪ ɪka, yɪ tɔɔ wa gbʋr a Nãaŋmɪn.

21Nãaŋmɪn den a 'lɔ na ba maal dɛɛr jaa ɛ, ka wʋ lo a sɪ dɛɛr bɔɔr kʋ sɪ, ka a wʋ jʋ̃u a sɪ lɪɛb nɪtorsɪ a Nãaŋmɪn sɛ̃.

2 Korɪntɪ 6

1An ɪ sɪn nɪ Nãaŋmɪn lɛ 'mataa tʋ̃nɔ̃, sɪ sʋɔrɔ yɪ naa ɪka yɪ ta kaa a Nãaŋmɪn wĩɛfʋ pɔrɔ ɛ.

2Bojʋ̃u a sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ ɪka, "A n maal vɪla sɔ̃ɔ, n wõn a fʋ 'yɛr, ka a faafʋ bɪbir daar, n sʋ̃ʋ fʋ naa." N 'yɛrɛ na kʋrɔ yɪ ɪka, a pʋ̃pãanyã lɛ ɪ a Nãaŋmɪn maal vɪla sɔ̃ɔ, pʋ̃pãanyã lɛ ɪ a Nãaŋmɪn faafʋ bɪbir.

3Saa ŋmaara nɪrɛ jaa sɔr ɛ, ka ba taa wa kpɛrɛ a sɪ tʋ̃mɔ̃ ɛ.

4Tɪchɛ yele jaa pɔ, sɪ ma maal a sɪ mĩɛ wiil ɪka Nãaŋmɪn tʋ̃tʋ̃nbɔ lɛ sɪ ɪ. A anyãna lɛ a mĩɛ nyɔɔfʋ pɔ, wõm nɪ tuo nɪ nɪbaal yele pɔ,

5ba ma ŋme sɪ naa nyɔɔr sɪ pɔɔ tɪ ma dam nɪbɛ 'yɔ̃ɔ sɪ, ka sɪ ma tʋ̃ tʋ̃kpĩɛn na sɪ gal gʋ̃ɔ tɪ jɛ̃n kɔ̃,

6a sɪ chɛchɛ ɪfʋ nɪ a sɪ bɔ̃ɔfʋ nɪ a sɪ kãnyir nɪ a sɪ maal vɪla, nɪ a Nãaŋmɪn Sɪɛ wʋn kʋ sɪ pɔ, nɪ a nʋ̃fʋ sɪn tara sɪrɛ jaa,

7na sɪ ma 'yɛrɛ yelmĩɛ nɪ a Nãaŋmɪn kpɛ̃ɔ, torfʋ ɪn a sɪ tãjɛbon na ma be a sɪ nʋ̃sʋ̃n nɪ a gʋʋr pɔ,

8na ba ma kʋ sɪ tɪr tɪ lɛ kpɛ sɪ, na ba ma bʋɔl sɪ yovɪla nɪ a yodɛɛr. Sɪ ɪn yelmĩɛ dɛ̃me tɪ ba maal sɪ nɪbɛlbɛ.

9Sɪ ɪn nɪbɔ̃ɔnsɪ tɪchɛ a ba maal sɪ fɪka baa bɔ̃ɔ sɪ ɛ. Sɪ ma kpire naa tɪchɛ na sɪ ma chɛnɛ vʋrɔ. Ba ma ŋme sɪn nɛ nɛ nɛ tɪ baa kʋ ɛ.

10Nɪbaal yele lɛ ba ma maal sɪ, tɪ sɪ chɛnɛ chɪlɛ. Nɔ̃ɔ ma kʋrɔ sɪ naa, tɪ sɪ maala nɪyɔɔ a ba lere. Saa tara bon jaa ɛ, tɪ so bomo a jaa.

11Saa 'mʋr 'mʋr yele jaa bar a yɪn Korɪntɪ dɛ̃me sɛ̃ ɛ. Sɪ yuon a sɪ nyãn kʋ yɪ.

12Saa ɪ nɪbikuon dɛ̃me kʋ yɪ ɛ, tɪchɛ yɪn lɛ nɪɪ ɪ nɪbikuon dɛ̃me kʋ sɪ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13A pãa kaara naa fɪka bʊʊr, naa 'yɛrɛ nɪ yɪ fɪka n bibiir. Yɪ yuo a yɪ nyãn mɪ.

14Yɪ taa ɪrɛ wa gbɛɛrɛ a bala na ba ɪ a Yesu turbo ɛ, ŋmɪnɛ lɛ a yeltorsɪ nɪ a putuyele na ɪrɛ wa 'mataa? Bɪɪ ŋmɪnɛ lɛ chãa nɪ libe na ɪrɛ wa 'mataa be jibʋ̃'yen?

15Ɔmɪnɛ lɛ a Yesu Kɪrɪsɪto nɪ a Satan na ɪrɛ wa tara guor taa? Ɔmɪnɛ lɛ a nyã na ɪ a Yesu turo, nɪ a 'lɔ na ba ɪ a Yesu turo ɛ, na ɪrɛ mɪ wa tara man taa?

16Ɔmɪnɛ lɛ fʋn ɪrɛ wa nyɛ tɪbɛ a Nãaŋmɪn puorfʋ yir? Bojũu sɪn lɛ ɪ a Nãaŋmɪn nyã na ba kpire ɛ, puorfʋ yir. Nɪtãa lɛ a Nãaŋmɪn na 'yɛr, "ln ben a ba sɛ̃ 'mataa chiine nɪ ba, naa ɪ a ba Nãaŋmɪn, ka ba mɪ ɪ a n nɪbɛ."

17"Ala lɛ so ka a sɪ Soro 'yɛr, yɪ tɔɔ yi a ba pɔ, tɪ chɛ ba bar, na yɪ oo yɪ yõ. Yɪ taa ɪrɛ wa sɪrɛ bʋ̃dɛɛr jaa ɛ, ɪn de yɪ naa."

18"ln ɪ naa a yɪ Sãa, ka a yɪn mɪ ɪ a n dabil nɪ a n pɔɔbil. Lɛ lɛ a Nãaŋmɪn na ɪ a Tʋ̃ɔfʋ Sʋɔ 'yɛr."

2 Korɪntɪ 7

1An ɪ sɪn lɛ be tara a nɛtɪraa nyãnaa jũu, n barmɪne, yɪ ɪ a sɪ pɔl sɪ mĩɛ yin yele jaa na sɔ̃ɔ a sɪ ĩgãma nɪ a sɪ sɪr pɔ, na sɪ mʋ̃ɔ nɪbir na sɪ ɪ chɛchɛ 'yɔ̃ɔnɔ̃ nɪ Nãaŋmɪn.

2Yɪ yuo a yɪ nyãa kʋ sɪ. Saa maal a yɪ ĩsʋɔ jaa dɛɛr ɛ, saa fɔl a yɪ ĩsʋɔ jaa mɪ ɛ, saa mɪ ŋma a yɪ ĩsʋɔ jaa ɛ.

3N ba 'yɛrɛ a anyãna ɪka n tʋ yɪ ɛ, n dɔ̃ɔ de nie 'yɛr kʋ yɪ ɪka yɪ ben a sɪ nyãa pɔ, ka ala ɪ nyɛvʋr lɛ, bɪɪ kũu lɛ tɪ sɪn nɪ yɪn lɛ.

4N bar tɪɛr ka a 'yɔ̃ɔ ma ĩkpɛ̃ɔ, a sɪ wõm a jaa pɔ, tɪ nʋ̃ɔ kpɛ ma tɪ põn bar.

5Bojũu sɪn ben wa ta a Masedonɪya, a sɪ ĩgãma anyãna ba tara pɛ̃nfʋ ɛ, tɪchɛ sɪ tuor dɔɔyɛ ka jɛɛr ma be a yõo ka a dãbĩɛ mɪ ma nyɔɔ sɪ.

6Tɪchɛ a Nãaŋmɪn nyã na ma 'maala a nɪtɔr barsɪ, wʋ 'maal sɪ naa a lɛ a Titusɪ na wa wa a sɪ sɛ̃.

7A ba ɪ a wʋ waa tɛɛ ɛ, tɪchɛ a lɛ yɪn 'maal wʋ. Wʋ mɪ man kʋ sɪ a lɛ an dɔ̃ɔ kpɛ yɪ ka yɪ pʋɔ sɔ̃ɔ, nɪ lɛ mɪ yɪn tara a n tɪɛr, ala lɛ so ka nʋ̃ɔ pãa kpɛ ma tɪ põn bar.

8Ala ɪ a gãn ɪn sɛb kʋ yɪ, sɔ̃ɔn yɪ pʋɔ gba, tɪ maa pʋɔ ba sɔ̃ɔ ɛ. A sɔ̃ɔn n pʋɔ 'lɔ ɪn wa nyɛ ɪka a gãn ɪn sɛb kʋ yɪ sɔ̃ɔn a yɪ pʋɔ bĩlãa.

9Pʋ̃pãanyã 'lɔ, n pʋɔ pɛl naa, a ba ɪ a yɪ pʋɔ na sɔ̃ɔ jũu ɛ, tɪchɛ a yɪ pʋsɔ̃ɔ na vɛ̃ ka yɪ lɪɛb a yɪ tɪɛr. Bojũu a yɪ pʋsɔ̃ɔ ɪn a lɛ a Nãaŋmɪn na bʋɔrɔ, ala lɛ so ka yelbier ba pɔɔ yɪ tu a sɪ sɛ̃ ɛ.

10Nãaŋmɪn pɔ pʋsɔ̃ɔ ma waan na tɪɛr lɪɛbfʋ chiine faafʋ jie, a ba ɪ waalfʋ ɛ. Tɪchɛ a wɛr pɔ pʋsɔ̃ɔ ma waan na kũu.

11Yɪ nyɛ lɛ a Nãaŋmɪn pɔ pʋsɔ̃ɔ na waan a yɪ sɛ̃. Nyɛ lɛ yɪn ɪ nɪbijɪɛ, na yɪ ma 'yɛr wiil a yɪ mĩɛ, nyɛ lɛ ban 'yɛrɛ dɔɔl yɪ, ka a dãbĩ chɛlma ŋme, nyɛ lɛ yɪn bʋɔrɔ taa, nyɛ lɛ yɪn

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tara taa tɪɛr, na yɪ chɔɔr gu ɪka yeltorsɪ a ɪ. Sɔr jaa pɔ, yɪ wiil yɪ mĩɛ ɪka yaa tara chɛfʋ ɛ.

12N gba na sɛb a nɪtõ kʋ yɪ, a ba ɪ a 'lɔ na maal a dɛɛr 'yõɔ lɛ bɪɪ a bala na pʋɔ wʋ ɛ, tɪchɛ a Nãaŋmɪn niem yɪn mĩɛ yɪ kaa nyɛ lɛ sɪn ma ɪrɛ yɪ a vɔlaa.

13A anyãna a jaa lɛ 'yõɔ sɪ ĩkpĩɛn, naa pʋɔ a sɪn mĩɛ ĩkpĩɛn sɪn dõɔ tara. A nʋ̃mõ sɪ naa a lɛ sɪn wa nyɛ a Titusɪ ka wʋ pʋɔ pɛl, bojũu yɪ jaa lɛ sʋ̃ʋ wʋ ka a wʋ nyãa 'maa.

14N dõɔ 'yɛr a yɪ 'yɛr kʋ wʋ, ka yaa mɪ su ma vĩ ɛ. Tɪchɛ a lɛ jaa sɪn dõɔ 'yɛr a yɪ 'yɛr mɪ ɪ yelmĩɛ. Ka a lɛ sɪn dõɔ dãn yɪ kʋ a Titusɪ a wʋ tɪ nyɛ ka a ɪ yelmĩɛ jaa lɛ.

15Ka a wʋ bɔfʋ wʋn bʋɔrɔ yɪ pãa pʋɔ 'yõɔ, 'lɔ wa tɪɛr a lɛ yɪn wõnõ a wʋ toor na yɪ de wʋ nuur ayi nɪ dãbĩɛ nɪ mĩifʋ.

16Nʋ̃ɔ kpɛ ma naa ka n pãa bar tɪɛr a yɪ jũu.

2 Korɪntɪ 8

1Pʋ̃pãanyã, n yɛɛr, sɪ bʋɔrɔ naa ɪka yɪ bõɔ a wĩɛfʋ nyã a Nãaŋmɪn na wĩɛ a Masedonɪya pupuorbiir gbulsɪ.

2A bɛɛr kaa tuo na nyɔɔ ba, ka ba ɪ nõn dẽme, tɪ a chɛnɛ na nʋ̃mõ ba, ka a nõɔ kʋrɔ ba, a ba kʋ tɪ põn bar.

3Bojũu maa mĩɛ din dãasɪɛ ɪka ba kʋn a lɛ ban na tʋ̃ɔ, ba gba kʋn tɪ põn bar. Bala mĩɛ wʋɔ pɔ lɛ a yi.

4Ba sʋɔr sɪn yãayãabɪlɛ ɪka, sɪ de a kʋfʋ anyãna tɪ kʋ a Nãaŋmɪn nɪbɛ ka ɪ ba mɪ nyɛn sɔr pʋɔ a tʋ̃mõ pɔ.

5Baa maal a lɛ a sɪn mĩɛ na dõɔ tɪɛr ɛ, tɪchɛ ba den nie de a ba mĩɛ kʋ a sɪ Soro nɪ a sɪn lɛ a Nãaŋmɪn na bʋɔrɔ.

6Ala lɛ so a sɪ sʋɔr a Titusɪ an ɪ 'lɔ lɛ dõɔ piel, wʋ baar baar a wĩɛfʋ tʋ̃mõ nyã a yɪ jie.

7Tɪchɛ nɪtãa lɛ yɪn ma maal yele jaa tɪ põn bar, a yɪ sɔɔfʋ pɔ, a yɪ 'yɛr pɔ, nɪ a yɪ bõɔfʋ pɔ, nɪ a yɪ nɪbijɪɛ pɔ, nɪ a lɛ yɪn nʋ̃ sɪ, yɪ kaa na yɪ mɪ kʋ tɪ põn bar a wĩɛfʋ nyã pɔ.

8N ba fɪrɛ yɪ ɛ, tɪchɛ n bʋɔrɔ naa ɪka n bɛɛr a yɪ nʋ̃fʋ kaa naa mɪ de man a bamɪne mɪ maal vɪla yele kaa.

9Bojũu yɪ bõɔn naa a lɛ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto wĩɛfʋ na be. Wʋ dõɔ ɪ taraa sʋɔ, tɪchɛ a yɪ jũu, wʋ wa lɪɛb nõɔ sʋɔ, ka yɪn tu a wʋ nõɔ pɔ, mɪ lɪɛb taraa dẽme.

10A lɛ ɪn tara na 'yɛr a yele nyãna pɔ nɪ nyã, dɪyẽ, yɪn lɛ ɪ nɪbɛ na de nie na ba ɪ a kʋfʋ tɛɛ pɔ ɛ, tɪchɛ ka a ɪrɛ yɪ vɔlaa ɪka, yɪ ɪ a lɛ.

11Pʋ̃pãanyã yɪ baar tʋ̃, ka a lɛ na ɪ a yɪ bɔfʋ ɪka, yɪ maal ka a tu taa a yɪ tɪ baar jĩ a lɛ yɪn tara.

12Bojũu ala ɪ a kʋfʋ vɔlaa ben be, Nãaŋmɪn ma sɔɔn de bon jaa wʋn tara, a ba ɪ a bon 'lɔ wʋn ba tara ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13A sı bɔfʋ ba lɛ ıka bamıne ba pɛ̃nɛ, tıchɛ ka a bamıne 'lɔ bala ɛ, tıchɛ jĩtaa a be be.

14Ka a dına a yı bʋ̃yɔɔ na sʋ̃ʋ ba a lɛ ban bʋɔrɔ, ka a lɛ mı a ba bʋ̃yɔɔ mı na lıɛb sʋ̃ʋ yı, ka a jĩtaa pãa be be.

15Nıtãa lɛ an sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ, "A 'lɔ sʋɔ na wob yɔɔ, wʋ maa tara yɔɔ ɛ, ka a 'lɔ mı na wob bĩlãa maa tara bĩlãa ɛ."

16N puor Nãaŋmın yãan, 'lɔ lɛ de a tıɛr bʋ̃'yen 'lɔ̃nɔ̃ ın tara kʋ yı 'yɔ̃ɔ a Titusı tıɛr mı pɔ.

17Bojũu a Titusı ba sɔɔ de a lɛ sın 'yɛr tɛɛ ɛ, tıchɛ wʋ mĩɛ mı dɔ̃ɔ kaa ir ŋme nyãa waara a yı sɛ̃.

18Sı mı tʋ̃n a yɛbɛ ĩsʋɔ ka wʋn pʋɔ ka ba 'mataa tı, 'lɔ a pupuorbiir gbulsı ba jaa na dãna wʋ, a wʋ Nãaŋmın 'yɛr 'yɛrfʋ pɔ.

19Ala lɛ so ka a pupuorbiir gbulsı ir wʋ ıka wʋ pʋɔ sı, a sı 'mataa tuo a kʋfʋ anyãna chiin, na sın tʋ̃ɔ 'yɔ̃ɔn a sı Soro mĩɛ na sı mı wiil a lɛ sın bʋɔrɔ ıka sı sʋ̃ʋ.

20Saa bʋɔrɔ hũhũfʋ nı a kʋfʋsı anyãna yele ɛ.

21Sı sɔɔ naa ıka sı maal a lɛ na tor, a ba ı a lɛ na tor a sı Soro niem tɛɛ ɛ, tıchɛ a lɛ mı na tor a nıbɛ niem.

22Sı mı lɛ sʋɔr a sı yɛbɛ ĩsʋɔ sın jʋʋr kaa a wʋ tara yelmĩɛ, sı tʋ̃nɔ̃ wʋ naa ka ban 'mataa tı, wʋ mı gba bar tıɛr a yı jũu.

23A Titusı 'lɔ, n tʋ̃tʋ̃tɔ sʋɔ lɛ, ka sı 'mataa tʋ̃nɔ̃ a yı pɔ. Tıchɛ a sı yɛɛr banyã 'lɔ, a pupuorbiir gbulsı lɛ ir ba tʋ̃nɔ̃ ka a ı 'yɔ̃ɔfʋ kʋ a Yesu Kırısıto.

24A lɛ jũu yı maal a yı nʋ̃fʋ wiil ba, nı a lɛ jũu sın ma chıɛrɛ nyãa a yı 'yɔ̃ɔ, ka a pupuorbiir gbulsı na be jie jaa ka ba nyɛ.

2 Korıntı 9

1A ba lɛ sɛɛ ıka n lɛ sɛb gãn kʋ yı a lɛ sın na sʋ̃ʋ a Nãaŋmın puorbo go ɛ.

2Bojũu n bɔ̃ɔn a lɛ yın bʋɔrɔ ıka yı sʋ̃ʋ, n pɛɛ yı naa na n kʋ a Masedonıya dẽme, naa 'yɛr kʋ ba ıka, dıyɛ̃ jaa lɛ be a Akaya yı chɔɔr ıka yı kʋ, ka a yı vɔlaa dam nıbɛ yɔɔ jaa 'yɔ̃ɔ ka ba mın ı.

3Tıchɛ n tʋ̃nɔ̃ naa a yɛɛr ba nyãna ka a lɛ sın chıɛrɛ a nyãa a yı jũu, taa lıɛb 'yɛr pɔrɔ ɛ. Tıchɛ ka a ı yı chɔɔr baar nıtãa lɛ ın 'yɛr ıka yı ı naa.

4Bojũu ala be ı a Masedonıya nırɛ ben pɔɔ ba tı, na wʋ tı nyɛ a yaa chɔɔr ɛ, sın be lɛ 'yɛr a yı 'yɛr, an ın vĩ a lɛ sın ma bar tıɛr a yı 'yɔ̃ɔ.

5A lɛ n nyɛn an tara sɔr ka n sʋɔr a yɛɛr ka ba dɔ̃ɔ nie tı piir yı kaa, na ba mı kaa a yı chɔɔr baar a yı pʋtıɛr kʋfʋ yın tır a nɛɛ. Ka a pãa ı pʋpɛl kʋfʋ naa ta ı fırfʋ kʋfʋ ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Yı tıɛr a anyã ıka, nırɛ 'lɔ na ba 'yɔ̃ɔ bʊ̃bʊrɔ yɔɔ a bɔɔ pɔ ɛ, wʊ maa chɛ yɔɔ ɛ. Tıchɛ nırɛ 'lɔ jaa na bʊr yɔɔ, wʊ mı na chɛn yɔɔ, nırɛ 'lɔ jaa mı na bʊr vıla kʊfʊ, a vıla kʊfʊ mı lɛ wʊn wa chɛ.

7Nırɛ ĩsʊɔ jaa wʊ ma kʊ lɛ a wʊ nyãa na tıɛr ka a ta wa ı pʊsɔ̃ɔ, bıı ŋmʊrfʊ ɛ, bojũu Nãaŋmın nʊ̃n nırɛ na kʊrɔ nı pʊpɛl.

8Nãaŋmın na tʊ̃ɔn vɛ̃ ka a wʊ wĩɛfʊ ı yɔɔ kʊ yı, ka a lɛ a yele a jaa pɔ, nı sɔ̃ɔ jaa ka yı ma nyɛrɛ a ala jaa yın bʊɔrɔ na yı ma tʊ̃n tʊ̃sʊ̃n jaa tı pɔ̃n bar.

9Nıtãa lɛ an sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ, "Wʊ ma yaar a jiir a jaa kʊ a nɔ̃n dɛ̃me, ka a wʊ torfʊ ba tara baarfʊ ɛ."

10A 'lɔ na ma kʊ a kʊɔraa a bʊ̃bʊrɔ na wʊ ma vɛ̃ ka a bʊ̃diir waa, wʊn kʊ yı naa na wʊ vɛ̃ ka a bʊ̃bie binfʊ jie waa, na wʊ vɛ̃ ka a yı torfʊ ŋmafʊ bɛrmɛ.

11Nãaŋmın na maal yı naa ka yı ı taraa dɛ̃me ka yı ma kʊrɔ nı pʊpɛl sɔ̃ɔ jaa, naa tu a sı sɛ̃ ka a yı pʊpɛl kʊfʊ lıɛb vɛ̃ ka nıbɛ puoro Nãaŋmın yãan.

12A yı tʊ̃mɔ̃ nyã yın tʊ̃ a ba ı a Nãaŋmın nıbɛ an wõnõ tɛɛ lɛ a sʊ̃ʊ ɛ, tıchɛ a yaar ta nırɛ jaa, ka ba puor Nãaŋmın yãan.

13A tʊ̃mɔ̃ nyã yın tʊ̃ jũu wiil a lɛ a yın mĩɛ na be, nıbɛ pɛɛn Nãaŋmın, bojũu a yı nɛɛ tufʊ 'mantãan a lɛ yın sɔɔ a Yesu Kırısıto 'yɛr nʊ̃ɔ, nı a yı pʊpɛl kʊfʊ 'lɔ yın lɔ̃ɔ pɔ̃n ba nı nırɛ jaa.

14Ka a ba Nãaŋmın ban ma sʊɔrɔ kʊrɔ yı, a ba tıɛr wʊ jaa ma ben a yı sɛ̃, bojũu a Nãaŋmın wĩɛfʊ bɛrmɛ naa na be a yı sɛ̃.

15Nãaŋmın son puorfʊ nı sın kʊ̃ tʊ̃ɔ man a wʊ kʊfʊ wʊn kʊ sı ɛ.

2 Korıntı 10

1Maa Pɔɔl den a Kırısıto hɛ lɛ lɛ lɛ nı a wʊ 'maar ıfʊ lɔb nʊ̃u kʊ yı. N maa 'lara ɛ, maa wa tuor yı nı gberaa tı maa mı baa be a yı sɛ̃ ɛ, n ba ı lɛ ɛ.

2N sʊɔrɔ yı naa ıka maa wa wa, n taa wa ı a ba ı lɛ 'lɔ̃nɔ̃ a nıbɛ bamıne jie ɛ, ba tıɛr man taa a wɛr nıbɛ kaar lɛ sı be.

3Bojũu sın nı a wɛr nıbɛ lɛ 'mataa kpıɛrɛ tı saa ŋmaara jɛɛr a ba kaar ɛ.

4A sı tãjɛ bomo ba ı a wɛr nyã tãjɛbomo ɛ, a sı tãjɛbomo tara na Nãaŋmın kpɛ̃ɔ sın ma de wɛl a gãdaar jiir bar.

5Sı ma sɔ̃ɔn a ba nɛchırɛ nı tıɛr dɛɛr 'lɔ jaa ban ma de vara nı a Nãaŋmın bɔ̃ɔfʊ bara, na sı ma 'yɛr nyɔɔr nıbɛ tıɛrsı ka ba lıɛb wõnõ a Kırısıto toor.

6Sı mı chɔɔr naa ıka sı kpãa a bawõnsı, yın wa ba gbɛr baar.

7Yın kaara a anyã tɛɛ yın nyɛn nıbir. Ala ı ĩsʊɔ bar tıɛr ıka wʊ ın a Kırısıto tʊɔr, wʊ mı lɛ bɔ̃ɔ tıɛr kaa ıka a sın mı ın a Kırısıto tʊɔr a wʊ kaar.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8Bojũu maa gba sɔɔ chɪɛrɛ nyãa nɪ a lɛ, a sɪ Soro ba kʊ sɪ a kpɛ̃ɔ ɪka sɪ wɛl yɪ bar ɛ, tɪ sɪ guol yɪ. Vĩ ba kʊrɔ ma nɪ a yele nyã ɛ.

9N ba bʊɔrɔ fɪka a n gãma a kʊrɔ yɪ dãbĩɛ ɛ.

10Bojũu bamɪne 'yɛr ɪka, "A Pɔɔl gãma 'yɛrbie tɪrɛ naa, naa ɪ 'yɛrbikpĩɛn, tɪchɛ a 'lɔ mĩɛ wa be a sɪ sɛ̃, wʊ ma bal naa ka a wʊ 'yɛr mɪ maa ɪ bon ɛ."

11A nɪbɛ bala, yɪ vɛ̃ a ba bɔ̃ɔn ɪka, a lɛ a sɪ 'yɛrbie na kaara a gãma pɔ, sɪn ba be a yɪ sɛ̃ ɛ. Lɛ lɛ a sɪ tʊ̃mɔ̃ na kaara sɪn wa be a yɪ sɛ̃.

12Sɪn ba 'lara diere a sɪ mĩɛ mana nɪ a bamɪne na ma pɛɛrɛ a ba mĩɛ ɛ. Ba ma den a ba mĩɛ na ba man a ba mĩɛ, baa tara yɛ̃ ɛ.

13Sɪn 'lɔ, sɪ kʊ̃ sɔɔ dãn a sɪ mĩɛ a lɛ tɪ põn bar ɛ, tɪchɛ sɪn nyɔ̃ɔn sɪ mĩɛ jĩ a lɛ a Nãaŋmɪn na 'yɛr ɪka sɪ tʊ̃, ka sɪ gba na tʊ̃ tãn a yɪ sɛ̃.

14Sɪ kʊ̃ dãn a sɪ mĩɛ chiin tɛɛr ɛ, ka a na kaara fɪka saa wa a yɪ sɛ̃ ɛ, bojũu sɪ tãn naa a Kɪrɪsɪto 'yɛr nʊ̃ɔ a be a yɪ sɛ̃.

15Bɪɪ dãn sɪ mĩɛ tɪ põn a tʊ̃mɔ̃ a nɪbɛ bamɪne na tʊ̃ ɛ. Sɪn tɪɛr lɛ ɪka, a yɪ sɔɔfʊ na ben nʊ̃ɔnɔ̃, a sɪ tʊ̃mɔ̃ mɪ na yal 'yɔ̃ɔ

16ka sɪ pãa tʊ̃ɔ mʊɔl a 'yɛr nʊ̃ɔ be a paalsɪ ala na be a yɪ niem. Bojũu saa dãna a sɪ mĩɛ nɪrɛ kɔ̃ɔ paal pɔ, ban tʊ̃ baar ɛ.

17Tɪchɛ, nɪtãa lɛ an sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ ɪka, "Vɛ̃ ka a 'lɔ na dãna a wʊ mĩɛ, wʊ de a sɪ Soro dãna nɪ a wʊ mĩɛ."

18Bojũu a ba ɪ a nɪrɛ 'lɔ na pɛɛ a wʊ mĩɛ lɛ ɪ a nɪsʊ̃ ɛ, tɪchɛ a 'lɔ a sɪ Soro na pɛɛ lɛ.

2 Korɪntɪ 11

1N tɪɛr ɪka yɪn tara nɪ ma naa a n dãbol yele pɔ bĩlãa, tɪchɛ yɪ gba den nie ɪ a lɛ.

2N tara na nɪ yɪn nyuur a wʊ ɪ Nãaŋmɪn nyuur. N tɪr nɛɛ kʊ yɪ ɪka yɪ kul dabʊ̃'yen, na ɪ a Kɪrɪsɪto, ka n na de yɪ fɪka pɔɔsarbile na ba ta daba ɛ, na n kʊ wʊ.

3Tɪchɛ dãbĩɛ kʊrɔ ma naa, nɪtãa lɛ a waa na dɔ̃ɔ de a wʊ yɛ̃ yele bɛl a Hawa, wʊ taa mɪ wa lɪɛb a yɪ nyãa yin a yelmĩɛ yɪn tara turo nɪ a Kɪrɪsɪto dɛ̃ dɛ̃ dɛ̃ pɔ ɛ.

4Bojũu ala ɪ nɪrɛ ĩsʊɔ wan wa mʊɔl 'yɛr Yesu yuo 'yɛr kʊ yɪ, bɪɪ ka yɪ nyɛ a sɪyuo na ba ɪ a 'lɔ sɪn mʊɔl na ba ɪ a Nãaŋmɪn Sɪɛ 'lɔ yɪn nyɛ ɛ, bɪɪ 'yɛr nʊ̃ɔ yuo na ba ɪ a 'lɔ yɪn sɔɔ ɛ, yɪ ma sɔɔn jaa kayaan.

5Tɪchɛ n ba tɪɛr ɪka n ɪn pʊʊr a nɪtʊ̃n kpĩɛn bala jie ɛ.

6Amɪne sɛ̃ n ba jãn a 'yɛr 'yɛrfʊ ɛ, tɪchɛ n tara na bɔ̃ɔfʊ. Sɪ ma vɛ̃n ka a anyã chaar kʊ yɪ yele jaa pɔ.

7N maal dɛɛr a lɛ ɪn siir a n mĩɛ naa mʊɔl a Nãaŋmɪn 'yɛr nʊ̃ɔ nyã kʊ yɪ a pɔrɔ bɪɪ?

8N faan a pupuorbiir bamɪne ban dɔ̃ɔ sʊ̃ʊ ma ka n tʊ̃ɔ tʊ̃ a yɪ jie.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Ka a lɛ ɪn dɔ̃ɔ be a yɪ sɛ̃, n bʊɔrɔ na bon, tɪ n ba ɪ tuor kʊ yɪ ɛ, bojũu a yɛɛr bala na dɔ̃ɔ yi a Masedonɪya wa ba kʊ man bon jaa ɪn bʊɔrɔ. N ba vɛ̃ ka n yele ɪ tuor kʊ a yɪ ĩsʊɔ jaa ɛ, n kʊ̃ wa vɛ̃ ka a n yele dɔɔl yɪ jaa ɛ.

10A lɛ a Yesu yelmĩɛ na faa be a n sɛ̃ baar, nɪrɛ jaa ba be a be a Akaya paal pɔ, na ŋmaa ma sɔr nɪ a n nyãa chɛfʊ nyã pɔ ɛ.

11Baa 'yɔ̃ɔ lɛ n tʊ̃nɔ̃ a lɛ? Bojũu n ba nʊ̃ yɪ bɪɪ? Nãaŋmɪn bɔ̃ɔn naa ɪn nʊ̃ yɪ.

12Ɪn chɛnɛ na maala a lɛ ɪn ben maala naa tʊ̃ɔ ŋmaa a yobʊɔrbɔ sɔr, bala na bʊɔrɔ sɔr ɪka ba de a ba mĩɛ mana nɪ sɪ.

13Bojũu a nɪbɛ ba nyãna ɪn jir ŋmarba nɪtʊ̃nsɪ na ba ɪ tʊ̃tʊ̃nbɔ na bɛlɛ nɪbɛ, na ba maal a ba mĩɛ nɪtãa a Kɪrɪsɪto nɪtʊ̃nsɪ.

14A ba ɪ nɛ'maa yele ɛ, bojũu a Satan mĩɛ mɪ na tʊ̃ɔn maal a wʊ mĩɛ fɪka, a chãa malaka.

15A mɪ kʊ̃ ɪ nɛ'maa yele ɛ, ala ɪ a wʊ tʊ̃tʊ̃nɔ̃ ĩsʊɔ mɪ pãa maal a wʊ mĩɛ a tʊ̃tʊ̃ toraa kaar ɛ. A ba baarfʊ daar, ban nyɛn a ba sãyar lɛ ban tʊ̃.

16Ɪn lɛ maal 'yɛr go. Yɪ ta vɛ̃ ka a ĩsʊɔ jaa bʊɔl ma jɔl ɛ. Tɪchɛ ala ɪ yɪ gba wa bʊɔl man jɔl, yɪ chɛnɛ sɔɔ de ma fɪka lɛ yɪn na de a jɔl ka a n mɪ tʊ̃ɔ bɔ yuor bĩlãa.

17N bar tɪɛr nɪ a n yobɔyele nyã pɔ, n ba 'yɛrɛ fɪka nɪtãa lɛ a sɪ Soro na ma 'yɛr ɛ, tɪchɛ nɪtãa lɛ jɔl na ma 'yɛrɛ.

18Yɔɔ jie jaa lɛ bʊɔrɔ yuor a wɛr nyã pɔ, n mɪn bɔn a yuor.

19Yɪ ma sɔɔn de jɔl vɪla jaa, yɪn ɪ yɛ̃ dẽme jũu.

20Yelmĩɛ, yɪ gba ma den nɪrɛ na maal yɪ gbãgbaa bɪɪ na yɪ ɪ tɔ̃nɔ̃ ka wʊ dire, bɪɪ dara ba mĩɛ yire nɪ a yɪ niem bɪɪ ma 'mara yɪ a tʊkpala pɔrɔ jaa.

21Vĩ kʊrɔ ma naa ka n 'yɛr ɪka sɪn bal naa nɪ a yele nyã. A ala a nɪbɛ bamɪne na ma de bʊɔrɔ nɪ yuor, maa 'lɔ ma 'yɛr naa jɔl kaar, n mɪ na pãa 'lan bɔ yuor.

22Baa ɪ Heburu nɪbɛ ɛ? Lɛ lɛ n mɪ ɪ a ĩsʊɔ. Baa ɪ Isɪral nɪbɛ ɛ? N mɪ ɪn a Isɪral nɪrɛ. A ba ɪ Abraham bal nɪbɛ lɛ ba ɪ ɛ? Lɛ lɛ n mɪ ɪ a ĩsʊɔ.

23Baa ɪ a Kɪrɪsɪto tʊ̃tʊ̃nbɔ ɛ? N sʊrɔ naa anyãna fɪka nɪrɛ na ba tara tɪɛr ɛ. N ɪn a tʊ̃tʊ̃nɔ̃ gar ba. Naa tʊ̃ tʊ̃kpĩɛn gar ba jaa. Ka ba ma pɔɔrɔ ma die pɔ jaa tɔ̃tɔ̃. Ba ma ŋme man kpɛ̃ɛ gar ba. N ma nyuro na kũu bɪbir jaa.

24Gbɛɛ anũu jaa lɛ a Juu nɪbɛ fɔb ma nɪ a ba kpaara nɛɛr lɪjaayi for bir (39).

25Gbɛɛ ata jaa lɛ ba pɔb ma nɪ dakʊrsɪ, na ba lɔb ma nɪ kɔsɪbɛ gbɛbʊ̃'yen. Gbɛɛ ata mɪ lɛ a gbor kpɛ̃ɛ ŋmɛr wɛl sɪ 'yɔ̃ɔ be a man kpɛ̃ɛ pɔ. Tĩsɔɔ gbul nɪ a mɔ̃tɔ̃gbul jaa lɛ n ma be a man kpɛ̃ɛ pɔ.

26Ɪn ba gala a yɔfʊ ɛ, n bɔ̃ɔn lɛ a põn kʊ̃ɔ dɔɔyɛ na be, naa tuor nãnyisɪ, ka a maa mĩɛ paal nɪbɛ ge ma, ka a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ mɪ ge ma. N din dɔɔyɛ a tẽe pɔ. Naa di dɔɔyɛ a mʊ̃ɔ pɔ. Naa di dɔɔyɛ a man pɔ. Naa di dɔɔyɛ a yɛɛr bala na ŋmara a jirsɪ sɛ̃.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

27Tũkpĩɛn nɪ wõm pɔ, naa ma gal gũɔ. N bɔ̃ɔn kɔ̃ nɪ kɔ̃nyũur naa ma gãna kɔ̃ tɔ̃tɔ̃. Ka ɔɔr ma kpɛ ma ka n ɪ sal'mʊɔr.

28A anyã a jaa puor, bɪbir jaa lɛ a pupuorbiir gbulsɪ ba jaa yele ma ɪ ma tɪɛr.

29An lɛ bal, ka n mɪ ba bal ɛ? A bala na faa maal yelbier, a ba lɪɛb bũu dire ma bɪɪ?

30Ala ɪ n mɪn bɔn yuor, ɪn bɔn yuor nɪ a yelsɪ ala na maal ma ka n bal.

31Nãaŋmɪn nyã na ɪ a sɪ Soro Yesu Sãa, 'lɔ lɛ a pɛɛfʊ wʊ ta bɪbir jaa, bɔ̃ɔn naa ɪka n ba ŋmara jirsɪ ɛ.

32A be a Damaskus tẽe pɔ, a nãa 'lɔ na turo a nãkpẽɛ Aretas, wʊ vẽ naa ka ba gu a Damaskus tẽe wʊ jaa ɪka ba nyɔɔ ma.

33Ka ba 'mɔɔ ma 'yɔ̃ɔ pɪɛ pɔ tur bar tokoro pɔ ka n fʊɔl yi a wʊ nuur pɔ.

2 Korɪntɪ 12

1N kũ wa bar a yobɔyele nyã jaa ɛ, ala ɪ n gba kũ nyɛ tɔ̃nɔ̃ ɛ. A nyɛfʊsɪ nɪ a yelwiilsɪ ala ɪn nyɛrɛ yire naa a sɪ Soro sẽ.

2N bɔ̃ɔn nɪrɛ kɔ̃ɔ na sɔɔ Kɪrɪsɪto a wʊ yuom pie nɪ anaar (14) lɛ a dɪna, Nãaŋmɪn 'mɔɔ wʊn don be a saaju 'lɔ na tu a ata sʊɔ pɔ. Ka wʊ chɛnɛ na tara ĩgãn bɪɪ waa lɛ tara ĩgãn ɛ, n ba bɔ̃ɔ ɛ. Nãaŋmɪn tɛɛ lɛ bɔ̃ɔ.

3N bɔ̃ɔn naa ɪka a daba nyãna ɪn ben 'yɛrɛ, ka wʊ ben ĩgãn pɔ, bɪɪ waa be ĩgãn pɔ ɛ, n ba bɔ̃ɔ ɛ, tɪchɛ Nãaŋmɪn bɔ̃ɔ naa.

4Nãaŋmɪn 'mɔɔ wʊn don be a wʊ tẽe. Be lɛ wʊ wõnõ yelsɪ wʊn kũ tũɔ man nɛɛ ɛ, yelsɪ nɪrɛ na ba tara sɔr ɪka wʊ man ɛ.

5A nɪrɛ nyãna tɔ sʊɔ 'yɔ̃ɔ lɛ n bʊɔrɔ a yuor, n kũ tũɔ bɔ a n mĩɛ yuor ɛ, ka maa balfʊsɪ tɛɛ ba lɛ ɛ.

6Maa ɪka ɪn bɔn yuor gba, n kũ ɪ jɔl ɛ, bojũu yelmĩɛ lɛ ɪn 'yɛrɛ. Tɪchɛ n bar a lɛ, ka nɪrɛ taa tɪɛrɛ a n yele gar a ala ɪn maala bɪɪ a ala ɪn ma 'yɛrɛ ɛ.

7Lɛ an na ɪ ka n pɔɔ a n mĩɛ 'mɔɔfʊ sɔr, a yelwiilbɛrɛ anyã jũu, ka a pãa kaara fɪka gʊɔ na chɔɔrɔ ma a ĩgãn pɔ, ka a kaara a Satan 'yɛ'yɛrɛ kaar, ka a ge ma.

8Gbɛɛ ata jaa lɛ n sʊɔr a n Soro ɪka wʊ vũɔ a gʊɔ nyã bar ma.

9Tɪchɛ ka wʊ 'yɛr kʊ ma, "A n wĩɛfʊ sɛɛ fʊ naa, bojũu a n kpẽɔ ma sɛɛn kʊ a nɪrɛ na bɔ̃ɔn ɪka wʊ bal naa." A lɛ jũu, ɪn bɔn yuor gar bon jaa a n balfʊsɪ pɔ, ka a Kɪrɪsɪto kpẽɔ pãa pɔɔ ma.

10Ala lɛ so a Yesu Kɪrɪsɪto jũu, n pʊɔ pɛl naa, a n balfʊsɪ pɔ, tʊbie pɔ, tuo pɔ, gefʊ pɔ, nɪ wõmsɪ a jaa pɔ. Bojũu maa wa bal, lɛ lɛ n pãa ma kpẽmɛ.

11N maal n mĩɛ jɔl, tɪchɛ a yɪn yele lɛ tɪɛ ma 'yɔ̃ɔ. Yɪ gba sɛɛn nɪ naa bʊɔlɔ ma yovɪla, bojũu n ba ɪ pʊʊr a nɪtũn kpĩɛn bala sẽ ɛ, ala ɪ n gba ba ɪ bon jaa ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12A yelsı ala na ma ı a nıtũnsı jĩnɛ lɛ jĩnsı, tũfɛrsı nı nɛ'maa tũmɔ̃. A anyãna lɛ n mı dɔ̃ɔ tara kãnyir tũn a yı sɛ̃.

13Pupuorbiir gbulsı ba boo lɛ dɔ̃ɔ gar yı, ka a ba ı ın ba dɔ̃ɔ ı tuor kʊ yı lɛ ɛ? Yı vɛ̃ a n dɛɛr nyã kʊ ma.

14Pũpãanyã, n chɔɔr baar ıka n tı piir yı kaa, a gbɛɛ ata sʊɔ lɛ a nyã, n kũ tı ı tuor kʊ yı ɛ. Bojũu a ba ı a yı bũtarsı lɛ n bʊɔrɔ ɛ, tıchɛ yın mĩɛ lɛ n bʊɔrɔ. Fũʊ kaa bibiir maa bɔ gun a ba sãamıne ɛ, tıchɛ sãamıne lɛ ma bɔ gun a ba bibiir.

15A lɛ n pʊɔ na pɛl naa ka n sɔ̃ɔ bon jaa ın tara a yı nyɛvʊr jũu, 'matãan a maa mĩɛ wʊ jaa. Ala ı n nũ yın yɔɔ jaa, yın 'lɔ na nũ man bĩlãa bıı?

16A lɛ an be, lɛ a chɛnɛ be, n ba dɔ̃ɔ ı tuor kʊ yı jaa ɛ. Tıchɛ ın ı yɛ̃ sʊɔ jũu, n den a yɛ̃ yele nyɔɔn yı.

17N den a yı bũkɔ̃ɔ tu a nıbɛ bala ın dɔ̃ɔ tũ a ba wa a yı sɛ̃ bıı?

18N sʊɔr Titusı ıka wʊ tı a yı sɛ̃, naa 'mataa tũn a sı yɛbɛ ıka ba 'mataa tı. Titusı den a yı bon kɔ̃ɔ bıı? A ba ı a Nãaŋmın Sıbũ'yen 'lɔ̃nɔ̃ lɛ sı jaa tara na sı tũnɔ̃ a tũbũ'yen ɛ?

19Yı tıɛr man tãa sı 'yɛrɛ na 'yɔ̃ɔnɔ̃ a sı mĩɛ a yı sɛ̃ bıı? Nãaŋmın niem lɛ sı 'yɛrɛ na sı be a Kırısıto 'yɔ̃ɔ, bon jaa sın maala, sı barmıne a yı ĩkpĩɛn 'yɔ̃ɔfʊ jũu lɛ.

20Bojũu dãbĩɛ kʊrɔ ma naa ıka maa wa tı, n kũ tı nyɛ a yı be a lɛ ın bʊɔrɔ ɛ. Ka yı mı kũ nyɛ ma ka n be a lɛ yın bʊɔrɔ ɛ. Dãbĩɛ chɛnɛ na kʊrɔ ma ıka, jɛɛr, nyuur, suur nyɛfʊ, ootaa, yobɔyele, gagar yele, mĩɛ 'mɔɔfʊ nı buburfʊ be a yı pɔ ɛ.

21N lɛ joro na dãbĩɛ ıka maa wa lıɛb waara, Nãaŋmın wʊ maal ma ka n siir n mĩɛ a yı niem. Ka n tara pʊsɔ̃ɔ nı a nıyɔɔ bala na dɔ̃ɔ maal a yeldɛɛr tı ba lıɛb a ba tıɛr yin a yele anyãna pɔ ɛ. Ban bũnɔ̃ gãna nı taa nı a ba pepe yelsı pɔ.

2 Korıntı 13

1Gbɛɛ ata nı nyã ın ben tırɛ a yı piir kaa jie. Nıtãa lɛ na sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ, "Nıbɛ ayi bıı ata dãasıɛ ın yelmĩɛ."

2A lɛ ın dɔ̃ɔ tı a gbɛɛ ayi sʊɔ, n dɔ̃ɔ gɔ̃ yı. A 'yɛr bũ'yen 'lɔ̃nɔ̃ lɛ n chɛnɛ gɔ̃nɔ̃ yı ın ba be a yı sɛ̃ ɛ. Maa wa lıɛb tı 'lɔ, n kũ bar a bala na dɔ̃ɔ maal a yelbier bıı a bala na wa bıɛr maal ɛ,

3bojũu yın ben bʊɔrɔ ıka yı bɔ̃ɔ ıka a Kırısıto lɛ tu a n 'yɔ̃ɔ 'yɛrɛ. Waa bal na wʊ kũ tũɔ maal yele jaa faa a yı jie ɛ, tıchɛ wʊ tara na kpɛ̃ɔ a yı pɔ.

4Bojũu yelmĩɛ jaa lɛ, ban dɔ̃ɔ kpa wʊ a daa ju, wʊ bal naa, tıchɛ Nãaŋmın kpɛ̃ɔ lɛ vɛ̃ naa ka wʊ nyɛ nyɛvʊr. Lɛ mı lɛ, sın mı bal naa a wʊ 'yɔ̃ɔ, tıchɛ a Nãaŋmın kpɛ̃ɔ jũu, sın ben be na sı tũnɔ̃ kʊrɔ yı.

5Yı bɛɛr a yı mĩɛ kaa ıka yı ben a sɔɔfʊ pɔ? Yı jʊʊr a yı mĩɛ kaa. Yaa bɔ̃ɔn ıka a Yesu Kırısıto ben a yı pɔ ɛ? Ka ala ba ı yı ın faa ɛ!

6N bɔ̃ɔn naa ıka yı bɔ̃ɔn naa sın ba ı faa ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Pʊ̃pãanyã, Nãaŋmɪn lɛ sɪ sʊɔrɔ kʊrɔ yɪ ɪka yɪ taa maala yeldɛɛr jaa ɛ. A ta ɪ ka a nɪbɛ nyɛ fɪka sɪn ba tara chɛfʊ ɛ, tɪchɛ ka a ɪ yɪn lɛ maala a lɛ na tor, ala ɪ gba fɪka nɪbɛ tɪɛr ɪka sɪ ɪn faa.

8Bojũu sɪ kʊ̃ tʊ̃ɔ maal yele jaa tɪ põn a yelmĩɛ bar ɛ, tɪchɛ a yelmĩɛ yele tɛɛ lɛ sɪ ma maal.

9Sɪ pʊɔ pɛl naa, a sɪn na bal, tɪchɛ ka a yɪn kpɛ̃mɛ, na sɪ sʊɔrɔ a Nãaŋmɪn kʊrɔ yɪ ɪka yɪ ta tara chɛfʊ ɛ.

10A anyãna jũu lɛ so ɪn ba be a yɪ sɛ̃ ɛ, naa sɛɛrɛ a yele nyã kʊrɔ yɪ. Maa wa tɪ, ka n taa ɪrɛ wa de a n kpɛ̃ɔ tãna nɪ yɪ ɛ, a kpɛ̃ɔ a n Soro na kʊ ma, wʊ ɪka n de sʊ̃ʊn yɪ waa 'yɛr ɪka n de sɔ̃ɔn yɪ bar ɛ.

11Yɛɛr, yɪ chɪlɛ, na yɪ mʊɔrɔ chiine niem. A baaraa lɛɛ. A n sʊɔrfʊ ɪn sʊɔrɔ yɪ nɪ nyã. Yɪ tara tɪɛr bʊ̃'yen, na yɪ kpɪɛrɛ nɪ nyã'maar. Ka a Nãaŋmɪn na ɪ a nʊ̃fʊ sʊɔ nɪ a nyã'maar sʊɔ, na ben a yɪ sɛ̃.

12Yɪ puor puor taa nɪ pʊpɛl.

13A Nãaŋmɪn nɪbɛ ba jaa puoro yɪ naa.

14A sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto wĩɛfʊ, nɪ a Nãaŋmɪn nʊ̃fʊ, nɪ a Nãaŋmɪn Sɪɛ nɛbʊ̃'yen, a be a yɪ jaa jaa sɛ̃.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Galatya

Galatya 1

1Maa Pɔɔl na ɪ a nɪtʋ̃nãa, a ba ɪ nɪsaal lɛ ir ma bɪ nɪsaal kpɛ̃ɔ pɔ lɛ ɛ, tɪchɛ a yin a Yesu Kɪrɪsɪto nɪ a Sãa Nãaŋmɪn sɛ̃, na sʋ̃ɪ wʋ a kʋ̃u pɔ.

2A yɛɛr bala na be a ka a n sɛ̃, sɪ jaa lɛ sɛɛrɛ a gãn nyã kʋrɔ a pupuorbiir gbulsɪ bala na be a Galatiya paal pɔ.

3Wĩɛfʋ nɪ nyã'maar na yi a sɪ Sãa Nãaŋmɪn nɪ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ a be a yɪ jie.

4'Lɔ lɛ de a wʋ mĩɛ tɪr a sɪ yelbier jʋ̃u ɪka wʋ faa sɪ a dɪna yelbier pɔ tun a lɛ na ɪ a sɪ Sãa Nãaŋmɪn bɔfʋ.

5Wʋ nyɛrɛ tɪr bɪbir nɪ bɪbir jaa. A ɪ a lɛ.

6A 'maa man nɛɛ nɪ a lɛ yɪn lɪɛb puor 'yɔ̃ɔ a nɪrɛ 'lɔ na bʋɔl yɪ tun a Kɪrɪsɪto wĩɛfʋ pɔ, tɪ na yɪ lɛ lɪɛb turo 'yɛr nʋ̃ɔ yuo.

7A 'yɛr nʋ̃ɔ yuo jaa ba lɛ be be go ɛ, tɪchɛ bamɪne nyɔ̃nyɔ̃ɔnɔ̃ naa a yɪ tɪɛr na ba bʋɔrɔ ɪka ba nyɔɔ a Kɪrɪsɪto 'yɛr nʋ̃ɔ lɪɛb ka wʋ be wʋ yõ.

8Ala sɔɔ ɪ sɪn gba lɛ, bɪ ka malaka lɛ wa yɪ saaju wa mʋɔl kʋ yɪ a 'yɛr nʋ̃ɔ 'lɔ na ba tu a lɛ sɪn mʋɔl kʋ yɪ ɛ, a nɪnyɪnɛ 'lɔ wɛ naa!

9Nɪtãa lɛ sɪn dɔ̃ɔ de nie 'yɛr kʋ yɪ, pʋ̃pãanyã n lɛ bɔ̃ɔ 'yɛrɛ go. Ala nɪrɛ ĩsʋɔ jaa wa mʋɔlɔ na 'yɛr nʋ̃ɔ yuo kʋrɔ yɪ, na ba tu a lɛ sɪn mʋɔl kʋ yɪ a yɪ sɔɔ ɛ, a nɪnyɪnɛ 'lɔ wɛ naa.

10Nɪsaal lɛ n bʋɔrɔ ɪka wʋ kʋ ma sɔr bɪ Nãaŋmɪn? Bɪ nɪsaal pʋʋr lɛ n bʋɔrɔ ɪka n pɛl? Maa ta chɛnɛ bʋɔrɔ ɪka n pɛlɛ nɪsaal pʋɔ, n kʋ naa ɪ a Kɪrɪsɪto tʋ̃tʋ̃nɔ̃ ɛ.

11N yɛɛr, n bʋɔrɔ naa ɪka yɪ bɔ̃ɔ a par ɪka a 'yɛr nʋ̃ɔ 'lɔ ɪn mʋɔl kʋ yɪ ba yi nɪsaal sɛ̃ ɛ.

12A ba ɪ nɪsaal pɔ lɛ n tu tɪ nyɛ wʋ ɛ, bɪ nɪsaal lɛ jãn ma ɛ, tɪchɛ a Yesu Kɪrɪsɪto lɛ ir wiil ma.

13Yɪ wõn a lɛ ɪn dɔ̃ɔ chɛnɛ puoro a Juu nɪbɛ puorfʋ, naa mʋ̃ɔ nɪbir gere a bala na turo a Yesu Kɪrɪsɪto, naa bʋɔrɔ ɪka n sɔ̃ɔ ba bar.

14N bɔ̃ɔ gar a Juu nɪbɛ bala ɪn 'mataa pɔl, tɪchɛ ka a ɪ ma nɪbijɪɛ nɪ a n sãakpãmɪne puorfʋ.

15Tɪchɛ an ɪ Nãaŋmɪn lɛ dɔ̃ɔ de nie kaa ir ma tɪchɛ ka ba wa dɔɔ ma, na wʋ bʋɔl ma tun a wʋ wĩɛfʋ pɔ, a ɪ wʋn pʋpɛl,

16ka wʋ ir a wʋ Bie wiil ma, ka na mʋɔl a wʋ 'yɛr a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ pɔ. N ba sʋʋr nɪrɛ jaa kaa ɛ,

17bɪ do be a Jerusalɛm a bala na dɔ̃ɔ ma nie ɪ a nɪtʋ̃nsɪ sɛ̃ ɛ, tɪchɛ n tɔ̃ɔ tor chen Arabɪya a dɛ̃dɛ̃e a lɛ nɛ, a lɛ puor lɛ n pãa lɪɛb chen a Damaskus.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Yuom ata na wa po, n pãa don be a Jerusalɛm ɪka n tɪ bɔ̃ɔ a Pita, naa jɛ̃ a be a wʊ sɛ̃ maal ber pie nɪ anũu (15).

19Tɪchɛ n ba nyɛ a nɪtʊ̃nsɪ ĩsʊɔ jaa ɛ, ka Jemesɪ na ɪ a sɪ Soro yɛbɛ tɛɛ ba lɛ ɛ.

20Yelmĩɛ jaa lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ a Nãaŋmɪn niem ɪka, a yele nyã ɪn sɛɛrɛ kʊrɔ yɪ ba ɪ jir ɛ.

21A lɛ puor, n lɛ chen Siriya nɪ Sɪlɪsɪya paal pɔ.

22A pupuorbiir gbulsɪ bala na be a Judiya a Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ, ba bɔ̃ɔ ma ɛ.

23A n yele tɛɛ lɛ ba wõ ɪka, a nɪrɛ 'lɔ na dɔ̃ɔ gere sɪ, pʊ̃pãanyã 'lɔ mĩɛ lɛ pãa mʊɔlɔ a 'yɛr 'lɔ wʊn ta dɔ̃ɔ bʊɔrɔ ɪka wʊ sɔ̃ɔ bar,

24na ba pɛɛ Nãaŋmɪn yuor a maa jũu.

Galatya 2

1Yuom pie nɪ anaar (14) na wa po, maa nɪ Banabasɪ lɛ don be a Jerusalɛm naa tara Titusɪ mɪ pʊɔ.

2N don be a Jerusalɛm bojũu Nãaŋmɪn lɛ ir wiil ma ɪka n tɪ man kʊ ba a 'yɛr nʊ̃ɔ 'lɔ ɪn mʊɔl kʊ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, tɪchɛ a bala na ɪ a nɪdierbe tɛɛ lɛ n dɔ̃ɔ sɔɔl man a yele anyãna kʊ. A n dãbĩɛ lɛ ɪka n taa wa jo pɔrɔ ɛ.

3Tɪchɛ a Titusɪ gba mɪ na dɔ̃ɔ be a n sɛ̃, na waa ɪ a Juu nɪrɛ ɛ, baa fɪr wʊ ɪka wʊ ŋmaa a yʊɔr ɛ.

4A yele nyã lo naa bojũu a yɛɛr bamɪne na ɪ jir ŋmarba fʊɔl kpɛ ɪka ba tɪ jʊʊr kaa a lɛ sɪn so a sɪ mĩɛ a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ, ka ba na maal sɪ ka sɪ ɪ gbãgbaar.

5Saa sɔɔ ba bĩlãa jaa ɛ, ka a 'yɛr nʊ̃ɔ nyã na ɪ a yelmĩɛ na be a yɪ sɛ̃ sɔ̃ɔ jaa.

6A bala a nɪbɛ na tɪɛr ɪka bala lɛ ɪ a nɪyɔ̃ɔnsɪ, tɪchɛ a lɛ ban be maa ba nyɛ a ba tɛɛ taa ɛ. Nãaŋmɪn ba kaara nɪsaal nie tɪ tɔɔrɔ a wʊ 'yɛr ɛ. A nɪdierbe bala ba 'yɛr 'yɛr jaa lɛ pʊɔ a maa 'yɛr 'lɔ pɔ ɛ.

7Tɪchɛ ban wa bɔ̃ɔn an ɪ yelmĩɛ ɪka Nãaŋmɪn lɛ de a 'yɛr nʊ̃ɔ nyã kʊ ma ɪka n mʊɔl kʊ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, nɪtãa lɛ a Nãaŋmɪn na de a 'yɛr nʊ̃ɔ nyã kʊ a Pita ɪka wʊ mʊɔl kʊ a bala na ɪ a Juu nɪbɛ.

8Nãaŋmɪn lɛ tʊ̃ a wʊ tʊ̃mɔ̃ tu a Pita pɔ maal wʊ ɪka wʊ ɪ a Juu nɪbɛ nɪtʊ̃nãa, 'lɔ lɛ mɪ tʊ̃ a wʊ tʊ̃mɔ̃ tu a maa pɔ tʊ̃ ma ɪka n chen a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ pɔ.

9A Jemesɪ nɪ a Pita nɪ a Jɔɔn ban dɔ̃ɔ bɔ̃ɔn fɪka lue, ban wa nyɛ bɔ̃ɔn a wĩɛfʊ 'lɔ a Nãaŋmɪn na kʊ ma, ba de sɪn nuur ayi nɪ nɛbʊ̃'yen maa nɪ a Banabasɪ, na ba wiil ɪka sɪ tara na nɛbʊ̃'yen, na ba sɔɔ ɪka sɪ chen a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ pɔ tɪchɛ ka ba mɪ chen a bala na ɪ a Juu nɪbɛ pɔ.

10Yele bʊ̃'yen ban 'yɛr kʊ sɪ lɛ ɪka sɪ tɪɛrɛ a nɔ̃n dẽme. A yele nyã nɪ wʊ ju mɪ lɛ n mɪ mʊ̃ɔ nɪbir ɪka n maal.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11A Pita na wa tı wa a Antiok, n gɔ̃ wʊ̃n a nıyɔɔ niem bojũu wʊ maal bɔr chãa pɔ.

12Sɛrɛ tıchɛ ka a nıbɛ bamıne yi a Jemesı sɛ̃ wa, 'lɔ nı a bala na ba ı a Juu nıbɛ ɛ, ma 'mantaa dire. Tıchɛ ban wa wa baar, wʊ oon wʊ mĩɛ yin a ba pɔ, bojũu wʊ joro na a bala na ı a yɔŋmarba dãbĩɛ.

13A Juu nıbɛ bamıne pʊɔ wʊ naa a nɛɛr ayi yele nyãna pɔ, ka a Banabası gba tıer mı bũbur a ba yele nyãna jũu.

14ln wa nyɛ bɔ̃ɔn ıka baa maala a lɛ na tor nı a yelmĩɛ 'yɛr nʊ̃ɔ nyãna ɛ, n 'yɛr kʊ a Pita a ba jaa niem, "A fʊ̃ʊ ın Juu nırɛ, tı na fʊ kpıerɛ fıka a bala na ba ı a Juu nıbɛ kaar ɛ. Ɔmınɛ lɛ fʊn ı fır a bala na ba ı a Juu nıbɛ ɛ, ka ba kpıerɛ fıka a Juu nıbɛ?

15A sın ban dɔɔ ka sı ı Juu nıbɛ, saa ı nıyor na ı yelbe-ırbɛ kaar ɛ.

16Sı bɔ̃ɔn naa ıka, nırɛ yele kʊ̃ tʊ̃ɔ tor wʊ̃n turo a nɛbinsı jũu ɛ, tıchɛ a wʊ yele na tor a Yesu Kırısıto wʊ̃n sɔɔ de jũu. Lɛ lɛ a sın mı gba sɔɔ de a Yesu Kırısıto ka a sı yele tor, ka a kʊ̃ ı a nɛbinãa sın turo jũu ɛ. Ala ı a nɛbinãa tufʊ jũu lɛ, nırɛ jaa yele kʊ̃ tor Nãaŋmın sɛ̃ ɛ.

17"Ala ı sı mʊɔrɔ naa ıka a sı yele a tor a Kırısıto 'yɔ̃ɔ, tıchɛ ka a ı yelmĩɛ ıka a sın mĩɛ ın yelbe-ırbɛ, ka ala be a lɛ, a Kırısıto pʊɔrɔ naa a yelbier 'yɔ̃ɔnɔ̃ bıı? Yelmĩɛ jaa, a ba ı lɛ lɛ ɛ!

18Ala ı n lɛ mɛn a bonsı ala ın sɔ̃ɔ bar, n maal a lɛ wiil ıka n ın a nɛbinãa sɔ̃sɔ̃ɔnɔ̃.

19Bojũu a tu naa a nɛbinãa pɔ, ka n kpi kʊ a nɛbinãa, ka a lɛ na sʊ̃ʊ ma ka n be be kʊ Nãaŋmın.

20Ba 'mantaa kpa maa nı a Kırısıto a daa ju. A ba lɛ ı maa lɛ lɛ be be go ɛ, tıchɛ a Kırısıto lɛ be a n 'yɔ̃ɔ. A nyɛvʊr nyã ın pãa ben a ĩgãn pɔ, n ben be nı a sɔɔfʊ ın sɔɔ a Nãaŋmın Bie, 'lɔ lɛ nʊ̃ ma, na wʊ de a wʊ mĩɛ kʊ ma.

21N ba 'yɛr ıka a Nãaŋmın wĩɛfʊ ba ı ɛ, bojũu ala ı nırɛ na tʊ̃ɔn 'yɛr faa a wʊ mĩɛ a nɛbinãa jũu, ka lɛ a Kırısıto kũu ba tara tɔ̃nɔ̃ jaa ɛ!"

Galatya 3

1A yın Galatiya jɔlɔ dẽme. An lɛ bɛl yı ka a nʊ̃mɔ̃ yı? A yı nıbir lɛ ba nyɔɔ a Yesu Kırısıto yin a nıyɔɔ niem kpa a daa ju.

2Yele bʊ̃'yen lɛ n bʊɔrɔ ıka n bɔ̃ɔ yi a yı sɛ̃. Yı nyɛn a Nãaŋmın Sıɛ a nɛbinãa yın turo bıı a lɛ yın wõ na yı sɔɔ?

3Yı lɛɛ bɔ̃ɔ yɛ̃ ɔ. Yın piel a Nãaŋmın Sıɛ, yı pãa bʊɔrɔ naa ıka yı baar yın kpɛ̃ɔ pɔ bıı?

4A yı dɔɔyɛ difʊ ba lɛ tara tɔ̃nɔ̃ bıı? Yelmĩɛ a ba ı pɔrɔ ɛ.

5Nãaŋmın kʊ yın a wʊ Sıɛ tı tʊ̃ nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ a yı pɔ, yın sɔɔ a nɛbinãa jũu bıı yın sɔɔ a lɛ yın wõ?

6De man a Abraham kaa, wʊ "Sɔɔn de Nãaŋmın, ka a lɛ vɛ̃ ka wʊ ı nıtor."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Bɔ̃ɔ a par ɪka a bala na sɔɔ Nãaŋmɪn lɛ ɪ a Abraham bibiir.

8A Nãaŋmɪn gãn dɔ̃ɔ 'yɛr ɪka Nãaŋmɪn na 'yɛr faa a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, a ba sɔɔfʊ jũu. Nãaŋmɪn den nie 'yɛr a 'yɛr nʊ̃ɔ kʊ a Abraham ɪka, "A paalsɪ ba jaa na nyɛn sʊ̃ʊfʊ tu a fʊ 'yɔ̃ɔ."

9A lɛ jũu, a bala jaa na sɔɔ de na nyɛn sʊ̃ʊfʊ pʊɔ a Abraham pɔ. 'Lɔ lɛ ɪ a nɪrɛ na tara sɔɔfʊ.

10Bala jaa na dɪɛl a nɛbinãa tufʊ ben pɔ 'yɔ̃ɔfʊ pɔ, bojũu a sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ ɪka, "Pɔ 'yɔ̃ɔfʊ turo na a nɪrɛ 'lɔ na ba turo a yelsɪ a jaa a nɛbinãa gãn pɔ ɛ."

11A ɪn yelmĩɛ ɪka nɪrɛ jaa kʊ nyɛ faa fʊ a Nãaŋmɪn niem a nɛbinãa 'yɔ̃ɔ ɛ, bojũu "A nɪrɛ 'lɔ na tara sɔɔfʊ tor naa, wʊn tara na nyɛvʊr na ba tara baarfʊ ɛ."

12A nɛbinãa ba be sɔɔfʊ pɔ ɛ, tɪchɛ "Nɪrɛ 'lɔ na maala a lɛ a nɛbinãa na 'yɛr, na tara na nyɛvʊr."

13Kɪrɪsɪto faa sɪ naa a nɛbinãa pɔ 'yɔ̃ɔfʊ pɔ, na wʊ lɪɛb ɪ pɔ 'yɔ̃ɔfʊ kʊ sɪ, bojũu a sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ ɪka, "Pɔ 'yɔ̃ɔfʊ turo na a nɪrɛ 'lɔ na yɔɔl tɪɛ ju."

14Wʊ faa sɪ naa ka a sʊ̃ʊfʊ ala a Abraham na nyɛ, ka a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ mɪ na nyɛ tu a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ, ka a sɔɔfʊ jũu, ka sɪ nyɛ a Nãaŋmɪn Sɪɛ nɛtɪraa.

15N yɛɛr, vɛ̃ ka n de man a bɪbir jaa nyɛvʊr pɔ, nɪrɛ wa faa 'yɛr 'yɛr bin baar, nɪrɛ jaa maa lɛ 'yɛr 'yɛr dɔɔl ɛ, bɪɪ ŋmaa bar ɛ. Lɛ nɪ wʊ ju mɪ lɛ a nɛtɪraa.

16Nãaŋmɪn dɔ̃ɔ tɪr a wʊ nɛɛ kʊ Abraham nɪ a wʊ bir. A Nãaŋmɪn gãn ba 'yɛr ɪka bʊ̃bie ɛ, naa wiil fɪka biyɔɔ ɛ, tɪchɛ wʊ 'yɛr ɪka, "A fʊ bir," Nɪbʊ̃'yen tɛɛ lɛ, 'lɔ lɛ ɪ a Kɪrɪsɪto.

17Maa 'yɛr nɪ nyã ɪka a nɛbinãa na wa a yuom kɔɔr anaar dɔɔl lɪjɛr nɪ pie (430) puor ba sɔ̃ɔ a nɛtɪraa 'lɔ a Nãaŋmɪn na dɔ̃ɔ 'yɛr ɛ, na wʊ sɔ̃ɔ a nɛtɪraa ɛ.

18Ala ɪ a bonsɪ ala sɪn wa nyɛ a Nãaŋmɪn sɛ̃ ɪ naa a nɛbinãa tufʊ jũu lɛ, a ba lɛ ɪ a nɛtɪraa yele lɛ go ɛ, tɪchɛ an ɪ a Nãaŋmɪn wĩɛfʊ lɛ wʊ de tɪr nɛɛ kʊ a Abraham.

19Bo lɛ so Nãaŋmɪn na wa bɪɛr tɪr a nɛbinãa? Wʊ pʊɔn 'yɔ̃ɔ ban ba sɔɔ jũu tɪ tãn a sɔ̃ɔ 'lɔ a Bir 'lɔ wʊn tɪr a nɛɛ na wa. A malakasɪ lɛ waan a nɛbinãa nyã, tɪchɛ Mosesɪ na ɪ a 'ma'maala lɛ be a ba chara pɔ.

20'Ma'maala maa ara kʊ gbul bʊ̃'yen ɛ, tɪchɛ Nãaŋmɪn 'lɔ ɪn bʊ̃'yen tɛɛ.

21Ka a lɛ wiil ɪka a nɛbinãa sɔ̃ɔn a Nãaŋmɪn nɛtɪraa ala bar bɪɪ? Kai. Ala ɪ a nɛbinãa kʊrɔ na nɪrɛ nyɛvʊr, nɪrɛ jaa na ɪn nɪtor tu a nɛbinãa jũu.

22Tɪchɛ a Nãaŋmɪn gãn 'yɛr ɪka a yelbier nyɔ̃ɔn a wɛr nɪbɛ ba jaa pɔɔ die pɔ, ka a lɛ a Nãaŋmɪn na tɪr a nɛɛ kʊ a bala na sɔɔ de a Yesu Kɪrɪsɪto na nyɛ.

23Sɛrɛ tɪchɛ ka a sɔɔfʊ wa wa, sɪ dɔ̃ɔ ɪ a nɛbinãa nɪpɔɔrsɪ, naa pɔɔ sɪ tɪ tãn a sɔ̃ɔ 'lɔ a sɔɔfʊ na wa nyɪr.

24Nãaŋmɪn kʊn a nɛbinãa sɔr ka wʊ na de sɪ nie chiin a Kɪrɪsɪto sɛ̃, ka sɪ na nyɛ faafʊ tu a sɔɔfʊ pɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25Pʋ̃pãanyã a sɔɔfʋ na wa tɪ wa, saa lɛ chɛnɛ be a nɛbinãa pĩlem ka wʋ kaara sɪ ɛ.

26Yɪ jaa ɪn Nãaŋmɪn bibiir yɪn sɔɔ Yesu Kɪrɪsɪto jũu,

27bojũu ba so yɪn a Nãaŋmɪn kʋ̃ɔ 'yɔ̃ɔ a Kɪrɪsɪto pɔ, ka wʋ pɔɔ yɪ fɪka fɔbaa.

28Ka bamɪne ba lɛ ɪ Juu nɪbɛ bɪɪ baa ɪ Juu nɪbɛ ɛ, ka bamɪne mɪ ɪ gbãgbaar bɪɪ ka bamɪne ɪ sumɪne ɛ, ka bamɪne ba lɛ ɪ dɔɔr bɪɪ mɪ ɪ pɔbɔ ɛ. Bojũu yɪ jaa ɪn bʋ̃'yen a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ.

29Ala ɪ yɪ ɪn a Kɪrɪsɪto sofʋ, yɪ pãa ɪn a Abraham bir, na yɪ pʋɔ a Abraham na di a Nãaŋmɪn nãbonsɪ ala wʋn tɪr a nɛɛ kʋ wʋ.

Galatya 4

1A maa 'yɛr nɪ nyã, a bʋ̃dire bie gba wʋn ɪ bibile, tɪchɛ waa be wʋ yõ nɪ a gbãgbaa ɛ, an sɔɔ ɪ 'lɔ lɛ so a bonsɪ a jaa.

2Gugurbo nɪ a kpĩɛn dẽme ma pire naa bie nyãna tɪ tãn a sõɔ 'lɔ a sãa na 'yɔ̃ɔ.

3Lɛ nɪ wʋ ju mɪ lɛ, sɪn dõɔ ɪ a bibiir, sɪ dõɔ ɪ a wɛr gbãgbaar be kpĩɛn bonsɪ pĩlem.

4Tɪchɛ a sõɔ na wa ta, Nãaŋmɪn tʋ̃n a wʋ Bie ka pɔɔ dɔɔ wʋ tun a nɛbinãa pɔ,

5ka wʋ na faa a bala na be a nɛbinãa pĩlem, ka sɪ tara sɔr ɪ a wʋ bibiir.

6Yɪn ɪ a Nãaŋmɪn bibiir jũu, Nãaŋmɪn tʋ̃n a wʋ Bie Sɪɛ ka wʋ wa kpɛ a sɪ nyãn pɔ a sɪ ma bʋɔlɔ wʋ, sɪ Sãa.

7A lɛ jũu, yaa lɛ chɛnɛ ɪ gbãgbaar ɛ, tɪchɛ yɪ ɪn a wʋ bibiir. Yɪn ɪ a wʋ bibiir baar, yɪ ɪn a wʋ bʋ̃dirbe.

8A kõro yɪn ba dõɔ bõɔ Nãaŋmɪn ɛ, yɪ dõɔ ɪ gbãgbaar kʋ a tɪbɛ ala yɪn ba bõɔ ɛ.

9Tɪchɛ pʋ̃pãanyã yɪn bõɔ Nãaŋmɪn bɪɪ Nãaŋmɪn na wa bõɔ yɪ baar, ŋmɪnɛ lɛ a lɛ ɪ ka yɪ lɪɛb a yɪ tɪɛr 'yɔ̃ɔ a bonsɪ ala na bal ka a ba turfʋ ɪ pʋ̃sõɔ? Yɪ chɛnɛ na bʋɔrɔ ɪka yɪ lɛ ɪ a ba gbãgbaar bɪɪ?

10Yɪ tara na bɪbir pɛ̃nsɪ, nɪ chuur pɛ̃nfʋsɪ nɪ sõɔsɪ nɪ yuomo pɛ̃nfʋsɪ.

11Dãbĩɛ kpɛ ma naa, ka n tɪɛr ɪka a maa tʋ̃mõ ɪn tʋ̃ a yɪ pɔ ɪn pɔrɔ.

12N yɛɛr, n sʋɔrɔ yɪ naa, yɪ be a lɛ ɪn be, bojũu n mɪ dõɔ be a lɛ yɪn be. Yaa maal ma yelbier jaa ɛ.

13Yɪ bõɔn naa an ɪ baal jũu lɛ so ka n dõɔ nie mʋɔl a 'yɛr nʋ̃ɔ kʋ yɪ.

14A maa baal gba na dõɔ ɪ bɛɛr kaa kʋ yɪ tɪchɛ yaa tɔr ma bar ɛ, yɪ sɔɔn de ma Nãaŋmɪn malaka kaar, fɪka Yesu Kɪrɪsɪto.

15Bo lɛ ɪ a yɪ chɪlfʋ? lɪn tʋ̃ɔ 'yɛr yelmĩɛ ɪka ala ɪ yɪn taa tʋ̃ɔ maal a lɛ, yɪn taa loor a yɪ nɪbie kʋ ma.

16Pʋ̃pãanyã n ɪn a yɪ dõsʋɔ ɪn 'yɛr a yelmĩɛ kʋ yɪ bɪɪ?

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17A nıbɛ bala na bʊɔrɔ ıka yı wa a ba sẽ, a ba tıɛr ba vıɛl ɛ. A lɛ ban bʊɔrɔ lɛ ıka yı ŋmaa yi na yı ı sʊ̃vfʊ kʊ ba.

18A vıɛl na ıka yı tara sʊ̃vfʊ sɔ̃ɔ, ala ı a lɛ yın tıɛr vıɛlɛ na, na yı ma maala a lɛ sɔ̃ɔ jaa, tıchɛ ata ı fıka maa wa be a yı sẽ tɛɛ ɛ.

19N yɛɛr, a yı yele wõnõ ma naa fıka pɔɔ na dɔɔrɔ bie kaar, tı ta a sɔ̃ɔ 'lɔ yın be a lɛ a Yesu Kırısıto na be.

20N ta bʊɔrɔ naa fıka n be a yı sẽ a pʊ̃pãanyã naa ta lıɛb a n kɔkɔr bojũu a yı yele wõnõ ma naa.

21Yı 'yɛr kʊ ma, a yın bala na bʊɔrɔ ıka yı ı a nɛbinãa turbo, yaa bɔ̃ɔ a lɛ a nɛbinãa na 'yɛrɛ bıı?

22A sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ ıka, Abraham tara na bibiir ayi, a gbãgbaa pɔɔ lɛ dɔɔ a ĩsʊɔ, ka a sumıne mı dɔɔ a ĩsʊɔ.

23A bie 'lɔ na ı a gbãgbaa pɔɔ bie, ba dɔɔ wʊn tu a lɛ nısaal na guor, tıchɛ a 'lɔ mı na ı a sumıne bie, ba dɔɔ wʊn tun a Nãaŋmın nɛtıraa pɔ.

24Sın tʊ̃ɔ de a pɔbɔ banyãna ayi man nɛtırsı ayi. Haga lɛ dɔɔ a gbãgbaa bibiir. 'Lɔ lɛ ara kʊ a nɛtıraa 'lɔ a Nãaŋmın na maal a Sinai Tɔ̃ɔ ju.

25Haga ara na kʊ a Sinai Tɔ̃ɔ na be a Arabıya fıka a dına Jerusalɛm, bojũu 'lɔ lɛ dɔɔ a wʊ bibiir ka ba ı a nɛbinãa gbãgbaar.

26Tıchɛ a Jerusalɛm 'lɔ na be a saaju son wʊ mĩɛ, 'lɔ lɛ ı a sı ma.

27Bojũu a sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ ıka, "Tara pʊpɛl, a fʊ̃v pɔɔ abbaa, na ba dɔɔ bibiir ɛ. Yiele ŋmiere nı chɛlsı, fʊ̃v nyã na ba wõ bie dɔɔfʊ tuo ɛ. A pɔɔ nyã na ba dɔ̃ɔ dɔɔ ɛ, bojũu a wʊ bibiir waan gar a pɔɔ 'lɔ na kul sırɛ."

28Pʊ̃pãanyã, yın a n yɛɛr, yı kaara fıka a Isaakı na ı a Nãaŋmın nɛtıraa bibiir.

29A sɔ̃ɔ 'lɔ ban dɔɔ a bie 'lɔ a ĩgãn pɔ, wʊ ge naa a bie 'lɔ ban dɔɔn a Nãaŋmın Sıɛ kpɛ̃ɔ. Lɛ mı lɛ a pʊ̃pãanyã.

30Tıchɛ bo lɛ a Nãaŋmın gãn 'yɛr? "Dii a gbãgbapɔɔ nı a wʊ bie bar, bojũu a bie 'lɔ na ı a gbãgbapɔɔ bie kʊ 'mataa din a Nãaŋmın nãbonsı nı a bie 'lɔ a sumıne na dɔɔ ɛ."

31A lɛ jũu n yɛɛr, saa ı a gbãgbaa pɔɔ bibiir ɛ, tıchɛ sı ın a pɔɔ sumıne bibiir.

Galatya 5

1A Kırısıto faa sı naa, ala lɛ so ka sı so sı mĩɛ. A lɛ jũu, yı pãa ara kpɛ̃ɔ na yı ta lɛ de yı mĩɛ 'yɔ̃ɔ gbãgbaa tʊ̃mɔ̃ pɔ ɛ.

2Yı 'yɔ̃ɔ a n 'yɛrbie jĩnɛ. Maa Pɔɔl lɛ 'yɛrɛ kʊrɔ yı ıka ala ı yı ŋman a yı yɔı, a Kırısıto kʊ tara tɔ̃nɔ̃ kʊ yı ɛ.

3N lɛ bɔ̃ɔ 'yɛrɛ kʊrɔ yı yelmĩɛ jaa ıka nırɛ 'lɔ jaa na ŋmaa yʊɔr tara na sɔr ıka wʊ sɔɔ a Juu nıbɛ nɛbinsı a jaa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4A yın bala na bʊɔrɔ ıka yı nyɛ faafʊ tu a nɛbinãa 'yõɔ, ŋmaan yi a Kırısıto 'yõɔ, yı ŋmaan yi a Nãaŋmın wĩɛfʊ pɔ.

5Tıchɛ a sɔɔfʊ jũu, sı chılɛ na nıbijıɛ ıka sın nyɛn a Sıɛ tıɛrtɔ jie yeltorsı.

6A Yesu Kırısıto 'yõɔ, ka nırɛ ŋmaan yʊɔr bıı ka waa ŋmaa yʊɔr ɛ, a ba wiil yele jaa ɛ. A yele 'lɔ na fɛr lɛ ıka sɔɔfʊ na wile wʊ mĩɛ tun nʊ̃fʊ pɔ.

7Yı dõɔ joro jovıla, an lɛ ŋmaa yı sɔr ıka yı ta sɔɔ a yelmĩɛ ɛ?

8A sʊɔrfʊ nyã bʊrɔ ba yi a nırɛ 'lɔ na bʊɔl yı sẽ ɛ.

9Fıka dãbıl bĩlãa na ma vẽ ka jõ vʊ̃, lɛ lɛ yele jaa pʊʊr bile ma sõɔ yelyɔɔ.

10N tara na sɔɔfʊ a sı Soro 'yõɔ ıka yı kʊ tıɛr tıɛr yuo ɛ. A nırɛ 'lɔ jaa na vẽ ka a yı tıɛr va vire na nyɛn gefʊ.

11N yɛɛr, ba kʊ̃ ge ma ɛ, ala ı n 'yɛr yʊɔr ŋmaafʊ 'yɛr. A lɛ wiil ıka a Yesu daa suur difʊ baar naa.

12ln naa bʊɔrɔ na ıka a bala na ba vẽ ka a yı tıɛr gãna jibʊ̃'yen nı a ba yʊɔr ŋmaafʊ yele ɛ, ba ŋme a ba mĩɛ lãma.

13Yın a n yɛɛr Nãaŋmın na bʊɔl ka yı so yı mĩɛ, tıchɛ yı ta de a yı mĩɛ sofʊ nyãna maala nı yelbier ɛ, tıchɛ yı de a mĩɛ sofʊ nyã, na yı tʊ̃nõ kʊrɔ taa nı nʊ̃fʊ.

14A Nãaŋmın nɛbinsı a jaa, ba den sɛb 'yɛrbibʊ̃'yen tɛɛ, "Nʊ̃ a fʊ tɔ sʊɔ a fʊ mĩɛ kaar."

15Yın maa wa sɔɔ dʊ̃nõ taa na yı ɔɔrɔ taa, yı bõɔnõ sʊ̃, na yı taa sõɔ taar ɛ.

16A lɛ jũu, n 'yɛrɛ na kʊrɔ yı ıka yı kpıɛrɛ lɛ a Nãaŋmın Sıɛ na wile, na yı ta maala a lɛ a ĩgãn na bʊɔr ɛ.

17Bojũu bon 'lɔ a ĩgãn na bʊɔrɔ ba ı a bon 'lɔ a Nãaŋmın Sıɛ na bʊɔr ɛ. Bon 'lɔ a Nãaŋmın Sıɛ mı na bʊɔrɔ ba ı a bon 'lɔ a ĩgãn mı na bʊɔr ɛ. A ma jɛɛrɛ nı taa na a na ŋmaa yı sɔr ka yı kʊ tʊ̃ɔ maal a lɛ yın bʊɔr ɛ.

18Tıchɛ ala ı Nãaŋmın Sıɛ ben a yı pɔ, yaa lɛ chɛnɛ ı a nɛbinãa gbãgbaar ɛ.

19A ĩgãn bʊ̃bʊɔrsı ma gãn chãa pɔ, ala lɛ a anyãna sẽfʊ, nı dɛɛr maalfʊ, nı jɔl dĩɛn,

20nı tıbɛ puorfʊ, nı sɔyele, nı 'laarfʊ, nı nɛchırɛ, nı nyuur, nı suur, nı mĩɛ 'mɔɔfʊ, nı ootaa,

21nı nyuur, nı dãa buufʊ, nı dãnyugbulo, nı a ala na nyɛtãan a anyãna. N kpãana yı naa nıtãa a lɛ ın dõɔ de nie kpãa yı ıka, a bala na maala a anyãna, kʊ̃ kpɛ a Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ pɔ ɛ.

22Tıchɛ anyã lɛ ı a Nãaŋmın Sıɛ wõmõ, nı nʊ̃fʊ, nı chılfʊ, nı nyã'maar, nı kãnyir, nı nıbaal kaafʊ, nı vıla maalfʊ, nı yelmĩɛ,

23nı jomm ıfʊ, nı mĩɛ nyɔɔfʊ. Nɛɛ jaa ba be be gar a anyãna ɛ.

24A bala na be a Yesu Kırısıto 'yõɔ kpan a ba ĩgãn nı a wʊ vɔlaa a daa ju.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25Ala ɪ sɪn nɪ a Nãaŋmɪn Sɪɛ lɛ 'mataa kpɪɛrɛ, yɪ vɛ̃ ka sɪn nɪ a 'lɔ 'mataa chiine.

26Yɪ ta vɛ̃ ka sɪ wile sɪ mĩɛ na sɪ 'yɔ̃ɔnɔ̃ taa suur, tara taa nɪ nyuur ɛ.

Galatya 6

1N yɛɛr, ala ɪ ĩsʊɔ wa maal yelbier bɔr a sɔɔfʊ sɔr pɔ, fʊ̃ʊ nyã na tara a Nãaŋmɪn Sɪɛ, tɔɔ wʊ 'yɔ̃ɔ a sɔr pɔ nɪ mĩɛ siirfʊ. Tɪchɛ gu a fʊ mĩɛ na fʊ mɪ taa lo a bɛɛr kaa pɔ ɛ.

2Yɪ tuoro taa a yelwõnsɪ. Yɪn wa ɪrɛ a lɛ, yɪ turo naa a Kɪrɪsɪto nɛɛ.

3Ala ɪ nɪrɛ wa tɪɛr ɪka wʊ ɪn bon kɔ̃ɔ a sɔ̃ɔ 'lɔ wʊn ba ɪ bon jaa ɛ, wʊ mĩɛ lɛ wʊ bɛlɛ.

4Nɪrɛ jaa wʊ ma bɛɛr a wʊ mĩɛ tʊ̃mɔ̃ kaa tɪ na wʊ pãa chɪɛrɛ a nyãa na wʊ ta de a wʊ tʊ̃mɔ̃ mana nɪ a wʊ taaba tʊ̃mɔ̃ ɛ.

5Bojũu ĩsʊɔ na ma tuon a wʊ mĩɛ tuor.

6A bala ban wiil, ba mɪ põ a ba bʊ̃tarsɪ kʊ a bala na wile ba.

7Yɪ ta bɛlɛ yɪ mĩɛ ɛ, nɪrɛ kʊ̃ tʊ̃ɔ la Nãaŋmɪn ɛ. A bon 'lɔ fʊn bʊr, 'lɔ lɛ fʊn ŋma.

8Fʊ̃ʊ nyã na bʊr a ala na ɪ a ĩgãn vɔlaa, fʊn ŋman bʊ̃dɛbɛ. Ala ɪ fʊ bʊr a ala na pɛlɛ a Nãaŋmɪn Sɪɛ pʊɔ, na tun a Sɪɛ pɔ ŋma nyɛvʊr na ba tara baarfʊ ɛ.

9Yɪ ta vɛ̃ ka sɪ bal nɪ vɪla maalfʊ ɛ, bojũu sɪn ŋma naa a ŋmafʊ sɔ̃ɔ, sɪn baa wa tɛɛ bar ɛ.

10A lɛ jũu, sɪn wa nyɛ vuo, yɪ vɛ̃ a sɪ de maal vɪla kʊ nɪrɛ jaa, na sɪ mɔ̃ maal yɔɔ jaa kʊ a bala na be a sɔɔfʊ pɔ.

11Maa wa sɛɛrɛ nɪ a maa mĩɛ nũu, nyɛ lɛ a sɛbie na ma ɪ a bɛrɛ jĩ.

12A bala na bʊɔrɔ ɪka ba wile a ba mĩɛ a ĩgãn pɔ, bala lɛ bʊɔrɔ ɪka ba fɪr yɪ ka yɪ ŋma a yɔɪ. A yele 'lɔ yɔɔ ban ɪrɛ a lɛ, baa bʊɔrɔ ɪka ba nyɛ gefʊ a Kɪrɪsɪto daa jũu ɛ.

13A bala gba mɪ na ŋma a yɔɪ ba turo a nɛbinãa ɛ, tɪchɛ ba bʊɔrɔ naa ɪka yɪn yɪ ŋma a yɪ yɔɪ ka ba na chɪɛrɛ nyãa ɪka bala lɛ ŋma yɪ.

14N taa ɪrɛ wa chɪɛrɛ nyãa bon jaa 'yɔ̃ɔ ka ala ba wa ɪ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto daa ba lɛ ɛ. A lɛ jũu lɛ so, ka a wɛr nyã ju ba tara tɔ̃nɔ̃ kʊ ma ɛ, ka mɪ ba ɪ bon jaa kʊ a wɛr ɛ.

15Ala ɪ nɪrɛ ŋmaan yʊɔr bɪ ka 'lɔ ba ŋmaa yʊɔr ɛ, a ba wiil yele jaa ɛ, tɪchɛ a lɛ na sɛɛ lɛ ɪka nɪrɛ wʊ nyɛ dɔɔ paalaa.

16A bala jaa na turo a sɔr nyãna, nyã'maar nɪ nɪbaal kaafʊ wʊ be a ba sɛ̃. Ba la lɛ a Nãaŋmɪn kaa ir.

17An yi a pʊ̃pãanyã chiine, nɪrɛ jaa wʊ ta lɛ 'yɔ̃ɔ ma yele go ɛ, bojũu a Yesu fɛlsɪ ben a n ĩgãn pɔ.

18N yɛɛr, ka a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto wĩɛfʊ, a be a yɪ sɪɪr pɔ. A ɪ a lɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Efesus

Efesus 1

1Maa Pɔɔl a Nãaŋmɪn na sɔɔ ka n ɪ a Yesu Kɪrɪsɪto nɪtʊ̃nãa lɛ sɛɛrɛ kʊrɔ a yɪn na ɪ a Nãaŋmɪn nɪbɛ be a Efesus na yɪ sɔɔ de a Yesu Kɪrɪsɪto.

2Wĩɛfʊ nɪ nyã'maar na yi a sɪ Sãa Nãaŋmɪn nɪ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto sɛ̃ a be a yɪ sɛ̃.

3Pɛɛfʊ wʊ ta a Nãaŋmɪn, 'lɔ lɛ ɪ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto Sãa. Wʊn de a Sɪɛ yelsʊ̃n a jaa na be a saaju na wʊ sʊ̃ʊn sɪ, sɪn be a Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ jũu.

4Bojũu wʊ dɔ̃ɔ ir sɪ 'yɔ̃ɔ a Kɪrɪsɪto pɔ, tɪ na wʊ wa maal a wɛr ka sɪ na ɪ chɛchɛ na sɪ kʊ̃ tara chɛfʊ a wʊ niem ɛ, a wʊ nʊ̃fʊ jũu.

5Nãaŋmɪn den nie ir sɪ ka sɪ ɪ a wʊ bibiir tu a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ. A ɪ naa a wʊ bɔfʊ naa pɛl a wʊ pʊɔ.

6Ala lɛ so a sɪ pɛɛrɛ a Nãaŋmɪn maal vɪla kpɛ̃ɛ nyã wʊn maal sɪ na wʊ kʊ sɪ a wʊ Binʊ̃nãa.

7A wʊ 'yɔ̃ɔ lɛ sɪ nyɛ faafʊ tu a wʊ jĩɪ jũu. Sɪ nyɛn vɛ̃ kʊfʊ, an ɪ a Nãaŋmɪn wĩɛfʊ bɛrma naa.

8Wʊ maal sɪn vɪla tɪ põn bar, na wʊ kʊ sɪ par bɔ̃ɔfʊ nɪ yɛ̃ a jaa.

9An ɪ wʊ vɛ̃n ka sɪ bɔ̃ɔ a yelsɔɔlaa na be a wʊ tɪɛr pɔ, a ala wʊn bʊɔrɔ ɪka wʊ maal a Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ.

10Ka a ɪ sɪrɛ ɪka, wʊn kaal a bonsɪ a jaa na be a saaju nɪ ala na be ka a tɛ̃e lɔ̃ɔ taa ka a nɪkpɛ̃ɛ bʊ̃'yen kaara ba, 'lɔ lɛ ɪ a Kɪrɪsɪto.

11A wʊ 'yɔ̃ɔ lɛ Nãaŋmɪn ir sɪ, wʊ kãan ir sɪ a lɛ na ɪ a wʊ pʊtɪɛr na wʊn maal yele a jaa ka a ɪ a lɛ wʊn bʊɔrɔ.

12A ɪ naa lɛ, ka a sɪn na ɪ a nɪdɔ̃ɔ na tara a Yesu a sɪ tɪɛrtɔ jie ka ban pɛɛrɛ a Nãaŋmɪn.

13A yɪn mɪ dɔ̃ɔ pʊɔ a Kɪrɪsɪto pɔ a sɔ̃ɔ 'lɔ yɪn wõ a yelmĩɛ 'yɛr nʊ̃ɔ, a 'yɛr nyã na ɪ a yɪ faafʊ 'yɛr. Yɪn wa sɔɔ de wʊ, Nãaŋmɪn den a wʊ Sɪɛ 'lɔ wʊn dɔ̃ɔ tɪr a nɛɛ 'yɔ̃ɔn yɪ jĩnɛ.

14A Sɪɛ nyã lɛ ɪ a tɛlma ɪka sɪn nyɛ naa ala Nãaŋmɪn na tɪr a wʊ nɛɛ na wʊ faa a bala na ɪ a wʊ nɪbɛ a sɪ pɛɛrɛ wʊ.

15A nyã jũu lɛ so, maa na wõ a yɪ yele a lɛ yɪn sɔɔ de a sɪ Soro Yesu nɪ a lɛ yɪn nʊ̃ a Nãaŋmɪn nɪbɛ.

16N ma dãna na Nãaŋmɪn a yɪ jũu, naa sʊɔrɔ Nãaŋmɪn kʊrɔ yɪ.

17Naa chɛnɛ sʊɔrɔ a tɪɪr Sãa, 'lɔ lɛ ɪ a Nãaŋmɪn a Yesu Kɪrɪsɪto na turo a wʊ nɛɛ ɪka wʊ kʊ yɪ a Sɪɛ yɛ̃, na wʊ wiil yɪ a wʊ mĩɛ yelwiilsɪ, ka yɪ bɔ̃ɔ wʊ jaa chɛchɛ.

18N sʊɔrɔ na Nãaŋmɪn ɪka wʊ chɪlʊ̃ a yɪ tɪɛr, ka yɪ bɔ̃ɔ a tɪɛrtɔ 'lɔ jũu wʊn bʊɔl yɪ, ka yɪ kʊ̃ tara baal ɛ, tɪ na yɪn tɪ de a wʊ 'yɔ̃ɔfʊ nãbomo wʊn tɪr nɛɛ kʊ a wʊ nɪbɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19A wʊ kpɛ̃ɔ na gar a jaa kʊ a sɪn na sɔɔ de wʊ, a kpɛ̃ɔ nyãna lɛ wʊ tʊ̃n a kpɛ̃ɔ tʊ̃mɔ̃.

20'Lɔ lɛ wʊ de sĩɪn a Kɪrɪsɪto a kũu pɔ, na wʊ vɛ̃ ka wʊ jĩnɛ a wʊ nũsʊ̃ɔ jie be a saaju.

21Wʊ gar a tʊ̃ɔfʊ a jaa, nɪ a kpĩɛn dẽme, nɪ a sɪgãdaar ba jaa, nɪ a nɪbɛrɛ ba jaa, a ba ɪ a bala na be be a dɪna tɛɛ ɛ, tɪ a bala na wa be be daar kɔ̃ɔ.

22Nãaŋmɪn den a bomo a jaa bin a wʊ gbɛɛ pĩlem, na wʊ ir wʊ ka wʊ ɪ a pupuorbiir gbulsɪ ba jaa ju,

23na ɪ a wʊ ĩgãn, ka ba sɛɛn wʊ jaa, 'lɔ lɛ sɛɛ ba jaa, a jiir a jaa.

Efesus 2

1Yɪn 'lɔ, yɪ dɔ̃ɔ kpi be a yɪ maal dɛbɛ nɪ a yɪ yeldɛbɛ pɔ,

2ala pɔ lɛ yɪ dɔ̃ɔ be, na yɪ turo a wɛr nyã sɔɪ nɪ a 'lɔ na di a sɛsɛbɛ nãa Satan. A sɪɛ nyã lɛ tʊ̃nɔ̃ a bawõnsɪ pɔ.

3Sɪ jaa mɪ dɔ̃ɔ be a lɛ a ba kaar maala a lɛ a ĩgãn na bʊɔrɔ, na sɪ turo a sɪ tɪɛr nɪ a ĩgãn vɔlaa. Ka a Nãaŋmɪn suur mɪ dire nɪ sɪ a ba kaar.

4Tɪchɛ a Nãaŋmɪn nɪbaal na waa jũu, ka wʊ nʊ̃ sɪ yɔɔ jaa.

5Wʊ maal sɪn ka sɪ 'mataa ir a Kɪrɪsɪto a kũu pɔ an ɪ sɪ dɔ̃ɔ kpi a yeldɛbɛ pɔ, a wʊ wĩɛfʊ lɛ wʊ faan sɪ.

6Nãaŋmɪn 'mantaa sĩɪn sɪ nɪ a Kɪrɪsɪto ka sɪ 'mataa jĩnɛ nɪ wʊ be a saaju.

7A ɪ naa nɪtɔ̃ ɪka a ber ala na waara ka wʊ na wiil sɪ a wʊ wĩɛfʊ na bɛr ma nɪ a wʊ maal vɪla a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ.

8Bojũu a wʊ wĩɛfʊ lɛ so yɪn nyɛ faafʊ tu a yɪ sɔɔfʊ pɔ, a ba yi a yɪ mĩɛ sɛ̃ ɛ, Nãaŋmɪn kʊfʊ lɛ.

9A ba ɪ yɪn tʊ̃mɔ̃ kɔ̃ɔ lɛ ka ĩsʊɔ na chɛ nyãa ɛ.

10Sɪ ɪ naa Nãaŋmɪn nũu bʊ̃maalsɪ wʊn mɛ a Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ, ka sɪn tʊ̃nɔ̃ tʊ̃sʊ̃n ala wʊn de nie chɔɔr bar ka sɪ tʊ̃nɔ̃.

11A lɛ jũu, yɪ tɪɛr kaa a kõro a yɪn na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, ka a Juu nɪbɛ bʊɔlɔ yɪ a, yɔrwʊʊr dẽme, tɪ bʊɔlɔ a ba mĩɛ a yɔrŋmaar dẽme, na ɪ a ĩgãn nyã tɛɛ yele.

12Yɪ tɪɛr kaa a sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃ ɪka yaa bɔ̃ɔ a Kɪrɪsɪto ɛ, ka yɪn yaa mɪ pʊɔ a Isɪral nɪbɛ pɔ ɛ, na yaa pʊɔ a nɛtɪrsɪ ala a Nãaŋmɪn na tɪr a wʊ nɛɛ kʊ a Juu nɪbɛ ɛ. Yaa tara tɪɛrtɔ jie ɛ, na yaa lɛ bɔ̃ɔ Nãaŋmɪn ɛ.

13Yɪn bala na dɔ̃ɔ jãa tɪchɛ pʊ̃pãanyã, yɪ wa gbʊr a Yesu Kɪrɪsɪto na yɪ be a wʊ 'yɔ̃ɔ a wʊ jĩɪ jũu.

14Bojũu, a Yesu mĩɛ lɛ ɪ a sɪ nyã'maar, na wʊ maal a nɪbʊrsɪ ayi ka ba ɪ bʊ̃'yen, na wʊ ŋmɛr a dachin 'lɔ na dɔ̃ɔ var a sɪ ɪ a dɔ̃dẽme.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15A Juu nıbɛ nɛbinãa tara na chire yɔɔ, tıchɛ Kırısıto kũu sɔ̃ɔn a jaa. A wʊ bɔfʊ lɛ ıka wʊ vɛ̃ ka a Juu nıbɛ nı a bala na ba ı a Juu nıbɛ ı nıpaalaa bʊ̃'yen, lɛ lɛ wʊ maal a nyã'maar.

16Wʊ 'maal Nãaŋmın kʊ ba ka ba ı bʊ̃'yen. A kũu wʊn kpi a daa ju lɛ wʊ de kʊn a ba 'laar taa.

17Wʊ wa mʊɔl naa a nyã'maar 'yɛr kʊ yın bala na jãa nı a bala na gbʊr.

18Bojũu a tu naa a wʊ 'yɔ̃ɔ ka sı tara sɔr na ta a Sãa sɛ̃ nı a Sıɛ bʊ̃'yen 'lɔ̃nɔ̃.

19A lɛ jũu, yaa lɛ chɛnɛ ı sãanba nı nıyʊɔrsı go ɛ, tıchɛ yın nı a Nãaŋmın nıbɛ lɔ̃ɔn tɛ̃e na yı ı a wʊ yir dɛ̃me.

20Ba mı mɛn dɔɔl a dachin par kparaa na ı a nıtʊ̃nsı nı a 'yɛ'yɛrbɛ, ka a Yesu ı a sãlsɔɔ wɛɛ.

21A wʊ 'yɔ̃ɔ lɛ a yir wʊ jaa choo taa na wʊ ı a Nãaŋmın puorfʊ yir chɛchɛ 'lɔ a sı Soro 'yɔ̃ɔ.

22Bojũu yı jaa ı naa a Kırısıto tʊɔr, ka wʊ mı mɛ yı 'matãan a yir nyã pɔ, ka Nãaŋmın Sıɛ kpıɛrɛ.

Efesus 3

1Bon nı so ka n sʊɔrɔ Nãaŋmın kʊrɔ yı lɛ ıka, n ben pɔɔfʊ die pɔ bojũu ın mʊɔl a Yesu yele kʊ a yın na ba ı Juu nıbɛ ɛ.

2Sırɛ jaa lɛ yı wõ a Nãaŋmın wĩɛfʊ wʊn kʊ ma a tʊ̃mɔ̃ nyãna a yı jũu.

3A yelsɔɔlaa nyã lɛ wʊ wiil ma ka n bɔ̃ɔ naa de nie sɛb a ŋmaa kʊ yı.

4Yın wa kar a ala, yın pãa bɔ̃ɔn naa a lɛ ın bɔ̃ɔ a Kırısıto yelsɔɔlaa ala nırɛ na ba bɔ̃ɔ ɛ.

5Nãaŋmın ba dɔ̃ɔ vɛ̃ ka a kõr dɛ̃me bɔ̃ɔ a anyãna ɛ, tıchɛ pʊ̃pãanyã wʊ wiil kʊ a wʊ nıtʊ̃nsı chɛchɛsı nı a wʊ 'yɛ'yɛrbɛ chɛchɛsı tu a wʊ Sıɛ pɔ.

6A yelsɔɔlaa nı nyã ıka a tu naa a 'yɛr nʊ̃ɔ nyã pɔ, ka a yın na ba ı a Juu nıbɛ ɛ, nı a Isıral nıbɛ na lɔ̃ɔn ŋmabʊ̃'yen, na ba 'mataa a ĩgãn bʊ̃'yen pɔ, ka ban 'mataa põ a nɛɛ 'lɔ a Nãaŋmın na tır a Yesu Kırısıto 'yɔ̃ɔ.

7N lıɛb a 'yɛr nʊ̃ɔ nyãna tʊ̃tʊ̃nɔ̃ tu a kʊfʊ nyã a Nãaŋmın wĩɛfʊ na wʊ kʊ ma tu a wʊ tʊ̃kpĩɛn pɔ.

8An ı maa lɛ ı a Nãaŋmın nıbɛ ba jaa bır baaraa tıchɛ ka a wĩɛfʊ nyã kʊ ma sɔr ıka n mʊɔl a Kırısıto 'yɛr nʊ̃ɔ kʊ a bala na ba ı a Juu nıbɛ ɛ, nırɛ na kʊ̃ tʊ̃ɔ bɔ̃ɔ ɛ,

9ka n vɛ̃ ka a yelsɔɔlaa nyã chaar kʊ nırɛ jaa an ı a dɔ̃ɔ sɔɔl a kõr jaa a Nãaŋmın sɛ̃ na maal a bonsı a jaa.

10A wʊ bɔfʊ lɛ ıka a pʊ̃pãanyã, wʊ tu a pupuorbiir pɔ wiil a wʊ yɛ̃ ka a tʊ̃ɔfʊ dɛ̃me, nı a kpĩɛn dɛ̃me na be a saaju bɔ̃ɔn.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11A anyãna lɛ wʋ tɪɛr a kõr jaa na wʋ wa de a Yesu Kɪrɪsɪto a sɪ Soro na wʋ maal a wɛr.

12Tu a wʋ 'yõɔ sɪn sɔɔ de wʋ jũu, sɔr gãn kʋ sɪ a sɪn 'la chen a Nãaŋmɪn sɛ̃.

13A lɛ jũu n sʋɔrɔ yɪ naa, yɪ ta vɛ̃ ka yɪ ĩgãn sal ɪn dire dɔɔyɛ a yɪ jũu ɛ, a ɪ naa a yɪ tɪɪr yele lɛ.

14A anyãna jũu lɛ n ma de gbur dumo a Sãa niem.

15'Lɔ lɛ a balsɪ ba jaa Sãa, a bala na be a saaju nɪ a ba nyã na be ka a wɛr pɔ.

16N sʋɔrɔ wʋ naa ɪka a yi a wʋ tɪɪr pɔ, ka wʋ de a wʋ Sɪɛ kpɛ̃ɔ na wʋ 'yõɔn yɪ ĩkpĩɛn, a yɪ kpɛ̃mɛ a ĩgãn pʋɔm,

17ka a Kɪrɪsɪto kpɪɛrɛ a yɪ nyãa pɔ, yɪn sɔɔ de wʋ jũu. A n sʋɔrfʋ lɛ ɪka, yɪ ba nyɪbɛ ara jaa chĩchĩ a nʋ̃fʋ pɔ,

18a yɪn nɪ a Nãaŋmɪn nɪbɛ na 'mataa nyɛ a lɛ a Kɪrɪsɪto nʋ̃fʋ na yalʋ̃, nɪ a wʋ wõo, nɪ a dofʋ, nɪ a lɛ wʋn suu a pĩlem,

19na yɪ bõɔ a nʋ̃fʋ na gar a bõɔfʋsɪ a jaa, a yɪ pãa be a lɛ a Nãaŋmɪn na be.

20Pʋ̃pãanyã, a 'lɔ na ma tʋ̃ɔ maal yele a jaa gar a lɛ sɪn sʋɔr wʋ, bɪɪ a lɛ sɪn tɪɛr nɪtãa lɛ a wʋ kpɛ̃ɔ 'lɔ na tʋ̃nõ a sɪ pɔ,

21'lɔ lɛ so a tɪɪr a pupuorbiir pɔ, nɪ a Yesu Kɪrɪsɪto 'yõɔ, bɪbir jaa. A ɪ a lɛ.

Efesus 4

1Ala lɛ so a maa ban pɔɔ a die pɔ a sɪ Soro jũu kpãkpãana yɪ ɪka, yɪ vɛ̃ ka a yɪ kpɛfʋ vɪɛlɛ nyɛtãan lɛ a Nãaŋmɪn na bʋɔl yɪ.

2Yɪ siir a yɪ mĩɛ na yɪ bal yɪ mĩɛ, na yɪ tara kãnyir, na yɪ diere taa nɪ nʋ̃fʋ.

3Yɪ mõ na yɪ vɛ̃ ka a Sɪɛ bʋ̃'yen ɪfʋ 'lɔ pɔ, a yɪ tara taa nɪ nyã'maar.

4Bojũu ĩgãn bʋ̃'yen lɛ be be, nɪ a Sɪɛ bʋ̃'yen, nɪtãa lɛ a Nãaŋmɪn na bʋɔl yɪ, ka yɪ tara tɪɛrtɔ jie bʋ̃'yen.

5Soro bʋ̃'yen lɛ be be, sɔɔfʋ bʋ̃'yen nɪ Nãaŋmɪn kʋ̃ɔ sofʋ bʋ̃'yen.

6Nãaŋmɪn bʋ̃'yen tɛɛ lɛ, na wʋ ɪ a sɪ jaa Sãa, na wʋ kaara nɪɪɛ jaa, na wʋ tʋ̃nõ a ba jaa jie, na wʋ be a ba jaa pɔ.

7Tɪchɛ a sɪ ĩsʋɔ jaa nyɛn a wĩɛfʋ kʋfʋ dɛ̃dɛ̃me nɪtãa lɛ a Kɪrɪsɪto na põ.

8A anyãna lɛ so an sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ naa 'yɛr, "A lɛ wʋn dõɔ do, a wʋ sãma dɛ̃me wʋn nyɔɔr turo wʋ naa, ka wʋ de bomo kʋ nɪbɛ."

9A dofʋ par nɪ bo? Wʋ mɪ dõɔ de nie suu a tɛ̃e pɔ.

10A 'lɔ na suu, 'lɔ nɪ wʋ ju lɛ do gar a saaju wʋ jaa, na wʋ sɛɛ a bonsɪ a jaa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11'Lɔ lɛ põ a nıbɛ a tʊ̃mɔ̃, ka bamıne ı a nıtʊ̃nsı, ka bamıne ı a 'yɛ'yɛrbɛ, ka a bamıne ı a 'yɛr mʊɔlbɔ, ka bamıne mı kaara a nıbɛ na ba wile ba.

12Wʊ maal a nıtɔ̃ ıka wʊ chɔɔr a Nãaŋmın nıbɛ gun a tʊ̃mɔ̃, ka a Kırısıto ĩgãn na tʊ̃ɔ mɛ.

13Nıtɔ̃ lɛ na vɛ̃ ka sı jaa na ı bʊ̃'yen a sɔɔfʊ pɔ, na sı bɔ̃ɔ a Nãaŋmın Bie, na sı baa tı ta a lɛ a Kırısıto na be.

14Sı kʊ̃ lɛ pãa chɛnɛ ı nıtãa bibiir vavire yʊɔrɔ kɔ̃sɛbɛ kaar ɛ. Na sı ma dãdaal chen a puor nı a niem wiilfʊ jaa bʊrɔ nıbɛ na de a ba yɛ̃ na ba bɛlɛ nı ɛ.

15Tıchɛ sın 'yɛrɛ na yelmĩɛ nı nʊ̃fʊ na sın nʊ̃ɔn a yele a jaa pɔ. 'Lɔ lɛ ı a ju na ı a Kırısıto.

16A wʊ 'yɔ̃ɔ lɛ a ĩgãn wʊ jaa choofʊ jiir choo taa, naa tʊ̃ɔ nʊ̃ɔnɔ̃ a nʊ̃fʊ pɔ, ka ĩsʊɔ jaa tʊ̃nɔ̃ a wʊ tʊ̃mɔ̃.

17Lɛ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yı naa de a sı Soro yuor kpãkpãana ıka, yı ta lɛ chɛnɛ maala fıka a bala na ba bɔ̃ɔ a Nãaŋmın na maala turo nı a ba tıɛr bur bur ɛ.

18A ba tıɛr lĩi naa ka baa pʊɔ a Nãaŋmın nyɛvʊr pɔ ɛ, bojũu a ba ba bɔ̃ɔfʊ yin a ba nyãkpĩɛn ban tara.

19Ba ı naa ba bãma dẽme, na ba de a ba mĩɛ kʊ pepe yele, na ba pãa irɛ a ala a jaa na ba vıɛl ɛ, tı chɛnɛ bʊɔrɔ yaa.

20Yın 'lɔ, a ba ı a sɔr nyã lɛ yı de bɔ̃ɔn a Kırısıto ɛ.

21Sırɛ jaa lɛ ıka yın wõ a wʊ 'yɛr, ba wiil yı naa a yelmĩɛ na be a Yesu 'yɔ̃ɔ.

22Ba wiil yı naa a lɛ yın dɔ̃ɔ maala ıka, yı yaa a kõr maalfʊ 'lɔ bar na bɛl yı nı a wʊ vɔlaa,

23tı na yı ı nıpaalaa a yı befʊ nı a yı tıɛr pɔ.

24Yı de a be paalaa 'lɔ a Nãaŋmın na maal a wʊ kaar na yı su, a ı naa yelmĩɛ torfʊ nı chɛchɛ.

25A lɛ jũu, ĩsʊɔ jaa wʊ bar jir ŋmaafʊ tı 'yɛrɛ yelmĩɛ kʊrɔ a wʊ taaba, bojũu sı jaa ben a ĩgãn bʊ̃'yen pɔ,

26"Fʊ̃ʊ wa nyɛ suur taa maal dɛɛr ɛ." Ta vɛ̃ ka a mɔ̃tɔ̃ɔ mʊr pɔɔ fʊ nı a suur ɛ.

27Yı taa yuoro sɔr kʊrɔ a Satan a wʊ bɛl yı ɛ.

28Nırɛ 'lɔ na dɔ̃ɔ juro, wʊ ta ma lɛ juro ɛ, tıchɛ wʊ ma tʊ̃nɔ̃ tʊ̃mɔ̃ ala na tara tɔ̃nɔ̃ nı a wʊ nuur na wʊ nyɛ bʊ̃kɔ̃ɔ, na wʊ ir sʊ̃ʊn a nɔ̃n dẽme.

29Yı taa vɛ̃ ka a 'yɛr sɔ̃ɔnsı yire a yı nɛɛr pɔ ɛ, tıchɛ 'yɛrsı ala na 'yɔ̃ɔnɔ̃ a yı taaba ĩkpĩɛn ala ı yele kɔ̃ɔ fɛr ba naa, naa mı ı sʊ̃ʊfʊ kʊ a bala na chɛlɛ.

30Na yı taa vɛ̃ ka a Nãaŋmın Sıɛ pʊɔ sɔ̃ɔ ɛ, 'lɔ wʊn de 'yɔ̃ɔn yı a jĩnɛ gun a faafʊ bıbir.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

31Yı ir putuo, pʊɔm 'yɔ̃ɔfʊ, nı suur, tãn taa, nı tʊfʊ, nı 'laarfʊ 'yɛrbie.

32Yı maala vıla na yı kaara taa nıbaal, na yı vɛ̃nɛ kʊrɔ taa nıtãa lɛ Nãaŋmın na vɛ̃ kʊ yı a Kırısıto jũu.

Efesus 5

1Yı tɔɔrɔ a Nãaŋmın an ı yı ı naa a wʊ binʊ̃nsı,

2na yı kpıɛrɛ nı nʊ̃fʊ nıtãa lɛ a Kırısıto na nʊ̃ sı na wʊ de a wʊ mĩɛ maal a sı bɔɔrlo bon na nyuro vıla lon a bɔɔr ka a Nãaŋmın pʊɔ pɛl.

3Tıchɛ a yı pɔ, yı ta vɛ̃ ka ba wa pʊr sɛ̃sɛ̃yele, bıı folaa ıfʊ, bıı bɔgarfʊ ɛ, bojũu a anyãna ba sɛɛn a Nãaŋmın nı chɛchɛsı ɛ.

4Yı taa lɛ 'yɛrɛ vĩ 'yɛrbie ɛ, bıı jɔl 'yɛr, bıı jɔl dĩɛn ɛ, ala po naa, tıchɛ yı dãna Nãaŋmın.

5Bojũu yı bɔ̃ɔn a anyãna sırɛ jaa ıka nırɛ na sɛ̃nɛ, nıfolaa, bɔgar sʊɔ, wʊ ı naa nırɛ na puoro tıbɛ, na wʊ kʊ̃ nyɛ jie be a Kırısıto nı a Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ pɔ ɛ.

6Yı taa vɛ̃ ka nırɛ ĩsʊɔ jaa bɛl yı nı 'yɛr pɔrsı ɛ, bojũu anyãna lɛ so ka Nãaŋmın su tuo waara a bawõnsı jie.

7A lɛ jũu yı taa mara ba ɛ.

8Bojũu yı dɔ̃ɔ ı libe, tıchɛ pʊ̃pãanyã yı ı naa chãa a sı Soro 'yɔ̃ɔ. Yı kpıɛrɛ nıtãa a chãa bibiir.

9A chãa wɔ̃mɔ̃ ı naa vıla maalfʊ, yeltorsı nı yelmĩɛ.

10Yı mɔ̃ na yı jãn a ala na pɛlɛ a sı Soro pʊɔ.

11Na yı taa ırɛ wa pʊɔrɔ a libe tʊ̃mɔ̃ na ba tara tɔ̃nɔ̃ ɛ, tıchɛ yı yin naa chãa pɔ.

12Bojũu a gba ma ırɛ na vĩ a ala a bawõnsı na ma maala a libe pɔ manfʊ.

13Tıchɛ bon jaa wa yi chãa pɔ, fʊ ma nyɛn wʊn chaar.

14Bojũu chãa lɛ ma vɛ̃ ka fʊ nyɛ bon jaa chɛchɛ. Ala lɛ so a ba 'yɛr, "A fʊ̃ʊ gʊ̃ɔ sʊɔ, jɛɔ ir a kũu pɔ, ka a Kırısıto chaar 'yɔ̃ɔ fʊ."

15Yı bɔ̃ɔnɔ̃ sʊ̃ a lɛ yın kpıɛrɛ, ka a ta ı jɔl kpɛfʊ tıchɛ ka a ı yɛ̃ kpɛfʊ.

16Na yı mʊ̃ɔ nıbir yın wa nyɛ jie ka wʊ ta sɔ̃ɔ ɛ, bojũu a bıbie anyãna ba vıɛlɛ ɛ.

17A lɛ jũu, yı ta ı jɔlɔ ɛ, tıchɛ yı bɔ̃ɔ a ala a sı Soro na bʊɔrɔ.

18Yı ta nyũ dãa buu ɛ, an sɔ̃ɔ yın ju, tı yı vɛ̃ ka a Nãaŋmın Sıɛ sɛɛ yı.

19Na yı yiele a Nãaŋmın yiel nı a ala na ı a Sıɛ yiel kʊrɔ taa, na yı yiele dãnfʊ yiel nı a yı nyãa wʊ jaa kʊrɔ a sı Soro.

20Yı ma dãna a sı Sãa Nãaŋmın yele a jaa pɔ, nı a sı Soro Yesu Kırısıto yuor.

21Yı siir yı mĩɛ kʊ taa a Kırısıto yın 'yɔ̃ɔnɔ̃ jũu.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Pɔbɔ, yı siir yı mĩɛ kʊ a yı sırbɛ, nıtãa lɛ yın siir yı mĩɛ kʊ a sı Soro.

23Bojũu an ı a sırɛ lɛ ı a pɔɔ ju, nıtãa lɛ a Kırısıto na ı a pupuorbiir ju, na ı a wʊ ĩgãn na wʊ ı a Fafaara.

24A lɛ jũu, lɛ a pupuorbiir na siir a ba mĩɛ kʊ a Kırısıto, lɛ lɛ a pɔbɔ mı, yı siir a yı mĩɛ kʊ a yı sırbɛ yele a jaa pɔ.

25Sırbɛ, yı nʊ̃ a yı pɔbɔ, nıtãa lɛ a Kırısıto na nʊ̃ a pupuorbiir na wʊ de a wʊ mĩɛ kʊ ba,

26wʊ maal ban a lɛ ka ban ı chɛchɛ, na wʊ de kʊ̃ɔ pɛɛn ba ka ba vıɛlɛ nı a 'yɛr.

27Wʊ bʊɔrɔ naa ıka wʊ de a pupuorbiir banyã na vıɛlɛ kʊ a wʊ mĩɛ, na waa tara jĩnɛ ɛ, 'mabfʊ jie ɛ, bıı dɛɛr jie jaa ɛ, tıchɛ a ba ı chɛchɛ ba tara yele jaa ɛ.

28A lɛ nɛ nı wʊ ju mı lɛ a yın sırbɛ, yı nʊ̃ a yı pɔbɔ, nıtãa lɛ yın nʊ̃ a yı mĩɛ ĩgãma. A 'lɔ na nʊ̃ a wʊ pɔɔ nʊ̃n a wʊ mĩɛ.

29Nırɛ jaa ba be na 'laar a wʊ mĩɛ ĩgãn ɛ, tıchɛ wʊ ma kʊrɔ wʊn bʊ̃diir na wʊ kaara wʊ, lɛ lɛ a Kırısıto kaara a pupuorbiir.

30Bojũu sı ı naa a wʊ ĩgãn jiir,

31"A lɛ jũu, daba na bar a wʊ sãa nı a wʊ ma, tıchɛ ka 'lɔ nı a wʊ pɔɔ ı bʊ̃'yen, ka ba jaa ayi ı ĩgãn bʊ̃'yen."

32A anyã ı naa a 'yɛr sɔɔlaa, tıchɛ maa 'yɛrɛ naa a Kırısıto nı a pupuorbiir 'yɛr.

33A yın mı gba, ĩsʊɔ jaa wʊ ma nʊ̃ a wʊ pɔɔ nıtãa lɛ wʊn nʊ̃ a wʊ mĩɛ, ka a pɔɔ mı ma 'yɔ̃ɔnɔ̃ a wʊ sırɛ.

Efesus 6

1Bibiir, yın be a sı Soro 'yɔ̃ɔ, yı wõnõ a yı dɔɔrbɔ toor, a lɛ lɛ tor.

2A lɛ a Nãaŋmın na dɔ̃ɔ kʊ a wʊ nɛɛ, a nɛɛ nyã lɛ ı a nɛdɔ̃ɔ wʊn tır, "'Yɔ̃ɔnɔ̃ a fʊ sãa nı a fʊ ma,

3an ın vıla kʊ fʊ, a fʊ wõ nʊ̃ɔ kor ka a wɛr pɔ."

4Sãamıne yı taa maala a yı bibiir ka ba nyɛrɛ suur ɛ, tı yı guolo ba, na yı jãna ba, wile nı ba a ala na yi a sı Soro sẽ.

5Gbãgbaar yı wõnõ a yı sorbo toor na yı 'yɔ̃ɔnɔ̃ ba tı joro ba nı a yı pʊpɛl nıtãa lɛ yın wõnõ a Kırısıto toor.

6Yı wõnõ a ba toor ka a ta ı ban fur nıbir 'yɔ̃ɔ yı tɛɛ ɛ, tıchɛ yı ir nyãa 'yɔ̃ɔ tʊ̃nɔ̃ nı yın ı a Kırısıto gbãgbaar na yı tʊ̃nɔ̃ a lɛ a Nãaŋmın na bʊɔrɔ.

7Yı tʊ̃nɔ̃ nı pʊpɛl fıka a sı Soro Yesu yın tʊ̃nɔ̃ kʊrɔ, a ta ı nısaal lɛ ɛ.

8Bojũu yı bɔ̃ɔn naa ıka a sı Soro na yab ĩsʊɔ jaa lɛ wʊn tʊ̃ a vıla jĩ, ka gbãgbaa lɛ wʊ ı bıı waa ı gbãgbaa ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9A yın sorbo, yı mı ırɛ a lɛ nɛ kʊrɔ a yı gbãgbaar. Yı ta pirpire ba ɛ, na yı bɔ̃ɔ ıka a 'lɔ na ı a ba Soro mı lɛ ı a yı Soro na wʊ be a saaju, 'lɔ lɛ ba turo nʊ̃nɔ̃ ɛ.

10A baaraa lɛ ıka yı kpɛ̃mɛ a sı Soro 'yɔ̃ɔ nı a wʊ tʊ̃ɔfʊ kpɛ̃ɔ pɔ.

11Yı de a Nãaŋmın tãjɛbonsı a jaa su na yı tʊ̃ɔ ara jɛb a tıı nɛbɛr.

12Bojũu a ba ı sın nı nısaal lɛ jɛɛrɛ ɛ, tıchɛ sı jɛɛrɛ nı naa a sır tʊ̃ɔfʊ dɛ̃me, nı a kpĩɛn dɛ̃me, nı a wɛr nyã libe kpĩɛn dɛ̃me, nı a sıdɛbɛ ala na be a saaju.

13A lɛ jũu, yı de a Nãaŋmın tãjɛbonsı a jaa su, ka a bıbir bier 'lɔ wa vıɛ, ka yı ba gbɛr, na yı tʊ̃ɔ jɛb a jɛɛr baar tı na yı chɛnɛ ara.

14Yı pãa ara kpɛ̃ɔ, na yı de a yelmĩɛ ka wʊ ı a sıɛ gãn a yı sɛ, na yı de torfʊ ka wʊ ı a nyãa wıɛ,

15na yı 'mi'mine a nyã'maar 'yɛr nʊ̃ɔ 'yɛrfʊ 'yɔ̃ɔ, ka a ı a yı gbɛɛ nafɔɔr.

16A 'lɔ na pʊɔ a jaa pɔ nı nyã ıka, yı de a yı bʊ̃piiraa na ı a yı sɔɔfʊ na yı tʊ̃ɔ de kpĩin a dɛɛr sʊɔ pĩme na 'lırɛ.

17Yı de a kur jupil su, 'lɔ lɛ ı a yı faafʊ, nı a sɔkpɛ̃ɛ na yi a Nãaŋmın Sıɛ sɛ̃, na wʊ ı a Nãaŋmın 'yɛr.

18Na yı sʊɔrɔ a Nãaŋmın lɛ a wʊ Sıɛ na wiil yı sɔ̃ɔ jaa, nı sʊɔrfʊ jaa bʊrɔ. Yı mʊ̃ɔ nıbir jʊrɔ na yı sʊɔrɔ nı Nãaŋmın kʊrɔ a wʊ nıbɛ ba jaa.

19Yı sʊɔrɔ Nãaŋmın kʊrɔ ma, ka maa wa haara a nɛɛ, ka Nãaŋmın kʊ ma a wʊ 'yɛrbie ka n taa joro dãbĩɛ ɛ, tı na n 'yɛr a 'yɛr nʊ̃ɔ nyã yelsɔɔlaa.

20A Yesu 'yɛr nʊ̃ɔ nyã ın ara kʊ jũu lɛ so, ka ba 'yɔ̃ɔ ma a bɔ̃jɔrsı. Yı sʊɔrɔ a Nãaŋmın kʊrɔ ma ka n taa joro dãbĩɛ ɛ, tı 'yɛrɛ a lɛ na sɛɛ.

21Tıchıkusı na ı a yɛbɛ nʊ̃ naa na wʊ tara yelmĩɛ nı a sı Soro tʊ̃mɔ̃. Wʊn man yele jaa kʊ yı, ka yı bɔ̃ɔ a lɛ ın be nı a lɛ ın ma maala.

22A anyãna jũu lɛ n tʊ̃n wʊ a yı sɛ̃, ka yın bɔ̃ɔ a lɛ sın be tı na wʊ mı 'yɔ̃ɔ yı ĩkpĩɛn.

23Nyã'maar wʊ be a yın na ı a yɛɛr sɛ̃, nı nʊ̃fʊ lɔ̃ɔn sɔɔfʊ na yi a Sãa Nãaŋmın nı a sı Soro Yesu Kırısıto sɛ̃.

24Wĩɛfʊ wʊ be a bala jaa na nʊ̃ a sı Soro Yesu Kırısıto sɛ̃ nı nʊ̃fʊ 'lɔ na ba baaraa ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Filipai

Filipai 1

1Maa Pɔɔl nɪ Timoti na ɪ a Yesu Kɪrɪsɪto tʊ̃tʊ̃nbɔ, lɛ sɛɛrɛ kʊrɔ a Nãaŋmɪn nɪbɛ na be a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ be a Filipai, lɔ̃ɔn a pupuorbiir nɪdierbe nɪ a sʊ̃sʊ̃nbɔ.

2Wĩɛfʊ nɪ nyã'maar na yi a sɪ Sãa Nãaŋmɪn nɪ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto sɛ̃, a be a yɪ sɛ̃.

3N ma puor a n Nãaŋmɪn yãan, maa wa tɪɛr yɪ sɔ̃ɔ jaa.

4N ma sʊɔrɔ na Nãaŋmɪn nɪ pʊpɛl kʊrɔ a yɪ jaa a n Nãaŋmɪn sʊɔrfʊ pɔ,

5bojũu yɪ mɪ pʊɔ man mʊɔl a Nãaŋmɪn 'yɛrbir tɔtaa a bɪbir dɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃, tɪ tãn a pʊ̃pãanyã.

6A nɪtɔ̃ jũu, n tara na sɔɔfʊ ɪka a Nãaŋmɪn nyã na piel a tʊ̃vɪla a yɪ pɔ, na kãan ka a tɪ baar a Yesu Kɪrɪsɪto waa bɪbir.

7A tara na sɔr ɪka n tɪɛr a nɪtɔ̃ a yɪ jaa jũu, ɪn tara a yɪ tɪɛr jũu, ka ba lũ man nɪ bɔ̃jɔrsɪ bɪɪ, baa lũ ma ɛ, n chɛnɛ na mana a Nãaŋmɪn 'yɛr ɪka a ɪn yelmĩɛ, yɪ jaa lɔ̃ɔ pɔ̃n ma a Nãaŋmɪn wĩɛfʊ.

8Nãaŋmɪn lɛ ɪ a n dãasɪɛ sʊɔ a lɛ ɪn tara a yɪ tɪɛr fɪka a lɛ a Yesu Kɪrɪsɪto na tara a yɪ tɪɛr.

9Maa Nãaŋmɪn sʊɔrfʊ nɪ nyã ɪka, a yɪ nʊ̃ taa wʊ lɛ pʊɔ 'yɔ̃ɔ yɔɔ jaa, nɪ yɛ̃ nɪ par bɔ̃ɔfʊ.

10Yɪn wa ɪrɛ a lɛ, an sʊ̃ʊ yɪ na ka yɪ bɔ̃ɔ bon 'lɔ na ɪ bʊ̃sʊ̃, ka a Kɪrɪsɪto waa bɪbir, ka yɪ ɪ chɛchɛ tɪ na yɪ ta tara chɛfʊ jaa ɛ,

11na yɪn sɛɛn yeltorsɪ wɔ̃mɔ̃ tu a Yesu Kɪrɪsɪto pɔ, ka nɪbɛ pɛɛrɛ 'yɔ̃ɔnɔ̃ nɪ Nãaŋmɪn yuor tɪɪr.

12N yɛɛr, n bʊɔrɔ na ɪka yɪ bɔ̃ɔ a par ɪka a lɛ na ɪ a n sɛ̃, sʊ̃ʊ ma naa ka n mʊɔl a Nãaŋmɪn 'yɛrbir.

13A lɛ na ɪ jũu, a chaar kʊ a bala na guro a nãa yir nɪ nɪrɛ jaa ɪka, ba 'yɔ̃ɔ ma naa a bɔ̃jɔrsɪ a Kɪrɪsɪto jũu.

14A maa ban 'yɔ̃ɔ a bɔ̃jɔrsɪ jũu, a yɛɛr yɔɔ jie na tara sɔɔfʊ a sɪ Soro 'yɔ̃ɔ chɛnɛ na tara ĩkpɛ̃ɔ mʊɔlɔ nɪ a Nãaŋmɪn 'yɛr nɪ nyãa ba joro dãbĩɛ ɛ.

15A ɪn yelmĩɛ ɪka, nɪbɛ bamɪne mʊɔlɔ na a Yesu Kɪrɪsɪto yele ban tara nɪ ma nyuur nɪ nɛchɪrɛ jũu, tɪchɛ bamɪne 'lɔ, mʊɔlɔ na a Kɪrɪsɪto yele na sʊ̃ʊn ma.

16Banyãna lɛ mʊɔlɔ a Kɪrɪsɪto yele yin nʊ̃fʊ pɔ, na ba bɔ̃ɔ a par ɪka ba pɔɔ ma naa a Nãaŋmɪn 'yɛrbir mʊɔlfʊ jũu.

17A bala ɪn de nie 'yɛr a ba 'yɛr na mʊɔl a 'yɛr nɪ nyuur, maal a lɛ ɪka a n dɔɔyɛ wʊ lɛ pʊɔ 'yɔ̃ɔ be a pɔɔfʊ die pɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Tıchɛ bo lɛ an ı? A lɛ na ı nıbijıɛ lɛ ıka ba mʊɔl a Yesu yele sɔr jaa pɔ, ka ba sɔɔn ıka yelmĩɛ lɛ bıı, jire lɛ bıı, a nıtõ vẽ naa ka n pʊɔ pɛl. Yelmĩɛ jaa ın chɛnɛ na tara pʊpɛl.

19Bojũu n bõɔn naa ıka tu a yı Nãaŋmın sʊɔrfʊ nı a Yesu Kırısıto Sıɛ sʊ̃ʊfʊ jũu, a lɛ na ı a n sẽ ın nyɛn faafʊ.

20Bon 'lɔ na ı ma nıbijıɛ nı a n tıertɔ jie lɛ ıka, vĩ wʊ ta kpɛ ma sɔr jaa pɔ ɛ, tıchɛ ka n tara ĩkpẽɔ ka a Kırısıto na nyɛ tır a n 'yõɔ, ka a n nyɛvʊr pɔ lɛ, bıı a n kũu pɔ lɛ.

21Bojũu maa 'lɔ, maa chɛnɛ nyɛvʊr pɔ, n ben be kʊ a Kırısıto, ka maa mı kpi, ka a ı tõnõ.

22Ala ı n chɛnɛ na nyɛvʊr pɔ, ın tʊ̃n tʊ̃vıɛl yɔɔ, tıchɛ n kaa ir buor? N ba bõɔ a 'lɔ ın na kaa ir ɛ.

23A yelsı ayi anyã lũ ma naa, maa bɔfʊ lɛ ıka n yi a ka tı be a Yesu Kırısıto sẽ. A lɛ lɛ vıla,

24tıchɛ a chɛnɛ na fɛr kʊ yı, ala ı ın chɛnɛ na a nyɛvʊr pɔ.

25ln be na bõɔn a nıtõ, n bõɔn na yelmĩɛ jaa ıka ın chɛnɛ na be a yı jaa sẽ naa sʊ̃nõ yı ka yı sɔɔ Nãaŋmın, na yı tara pʊpɛl a yın sɔɔ wʊ jũu.

26A lɛ ın lɛ lɛ be a yı sẽ go, ka a yı pʊpɛl yın tara a Yesu Kırısıto 'yõɔ lɛ pʊɔ 'yõɔ a maa tʊ̃mõ jũu.

27Yele jaa wa ı, yı nyɔɔ yı mĩɛ vıla a lɛ a Kırısıto 'yɛr nʊ̃ɔ na wile. Ka n wan wa nyɛ yı bıı, maa ba wa be a yı sẽ tı wõ a yı yele, ın bõɔn ıka yı ara na kpẽɔ nı nɛbʊ̃'yen, na yı tara tıɛr bʊ̃'yen a sɔɔfʊ nı a 'yɛr nʊ̃ɔ pɔ,

28na yı ta joro dãbĩɛ nı a bala na 'yɛr ıka a ba ı lɛ lɛ ɛ. A nyã ın jĩnɛ kʊ ba ıka ban din dɔɔyɛ, tıchɛ ka Nãaŋmın faa yı.

29'Lɔ lɛ kʊ yı a kpẽɔ a wʊ wĩɛfʊ jũu, a ba ı a Yesu yın sɔɔ tɛɛ ɛ, tıchɛ yın lõɔn wʊ dire a dɔɔyɛ jũu.

30Ka a dɔɔyɛ nyã yın be na dire ın a dɔɔyɛ 'lɔ yın nyɛ ın di, nı a dɔɔyɛ yın be na chɛnɛ wõnõ ın dire.

Filipai 2

1Ala ı yı tara na ĩkpẽɔ, bojũu yı ın bʊ̃'yen nı a Kırısıto, na yı tara ĩgãn 'maar a wʊ nʊ̃fʊ pɔ, na yı tara nɛbʊ̃'yen nı a Nãaŋmın Sıɛ na yı nyɛ vıla nı nıbaal,

2yı pãa vẽn ka a n pʊpɛl sɛɛ, yın tara tıɛr bʊ̃'yen, na yı tara nʊ̃fʊ bʊ̃'yen, na yı tara Nãaŋmın Sıɛ bʊ̃'yen nı tıɛr bʊ̃'yen.

3Yı ta maal yele 'lɔ na ı nyuur yele bıı na yı wile yı mĩɛ ɛ, tıchɛ yı siir yı mĩɛ 'yõɔnõ nıbɛ gar a yı mĩɛ.

4Ĩsʊɔ jaa wʊ ta bʊɔrɔ a wʊ pʊpɛl bonsı ɛ, tıchɛ ala nı na pɛlɛ a yı taaba pʊʊr.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Yı tara a tıɛr nyã nı wʊ ju a Yesu Kırısıto na dɔ̃ɔ tara.

6Wʊn sɔɔ jĩtaa nı Nãaŋmın ka ba ı bũ'yen, tıchɛ waa de a jĩtaa nyã mana nı Nãaŋmın ɛ, wʊ den bar,

7tıchɛ na wʊ siir wʊ mĩɛ, na wʊ maal wʊ mĩɛ tʊ̃tʊ̃nɔ̃, ka ba dɔɔ wʊ ka wʊ tara nısaal ĩgãn, na wʊ ı nısaal.

8Wʊ siir wʊ mĩɛ nısaal kaar tu a Nãaŋmın nɛɛ lɛ̃ɛɛ tı kpin a daa ju.

9A lɛ jũu, Nãaŋmın 'mɔɔ wʊn ka wʊ do gar bon jaa, na wʊ kʊ wʊ yuor na gar a yoe a jaa.

10Nãaŋmın maal a nıtɔ̃ ka a Yesu yuor jũu, gbɛdumo jaa na gbur naa a saaju nı a wɛr pɔ, nı a tɛ̃e par,

11ka a jãlbie a jaa 'yɛr ıka, Yesu Kırısıto lɛ ı a sı Soro 'yɔ̃ɔ a Sãa Nãaŋmın yuor tıır.

12A lɛ jũu, n yɛɛr, nıtãa a lɛ jaa yın ma sɔɔ ma, a ba ı a sɔ̃ɔ 'lɔ ın maa wa be a yı jie tɛɛ ɛ, tıchɛ yı sɔɔ ma gar a lɛ ın sɔɔ ba be a yı sɛ̃ ɛ. Yı mʊ̃ɔ nıbir tʊ̃nɔ̃ a yı faafʊ tʊ̃mɔ̃ nı dãbĩɛ nı mırfʊ.

13Bojũu yın tʊ̃ɔ tʊ̃ a lɛ an ı Nãaŋmın lɛ sʊ̃nɔ̃ yı ka yı tara ĩkpɛ̃ɔ na yın tʊ̃ a lɛ wʊ̃n bʊɔrɔ.

14Yı ma maal bon jaa tı na yı ta ma ırɛ gbʊrɔ̃ gbʊrɔ̃ bıı chırɛ taa ɛ.

15Ka yı kʊ̃ tara chɛfʊ nı yele jaa ɛ, na yı ı Nãaŋmın bibiir banyã na ba tara chɛfʊ jaa ɛ, na yı kpıɛrɛ wɛr nyã pɔ tʊ̃dɛbɛ nı yelbe-ırbɛ na be na yı chaar ŋmɛrbie kaar a wɛr pɔ.

16A lɛ yın sɔɔ a nyɛvʊr 'yɛr lɛ na sʊ̃ʊ ma ka a Yesu waa bıbir ka n na tʊ̃ɔ wiil a n mĩɛ ıka n ba jo pɔrɔ ɛ, bıı a n tʊ̃mɔ̃ ba ı pɔrɔ ɛ.

17Ala sɔɔ ı ın din dɔɔyɛ naa pʊɔ a yı dɔɔyɛ pɔ yın dire yın sɔɔ Nãaŋmın jũu, n pʊɔ pɛl naa nı yı jaa.

18A lɛ jũu, yı mı pʊɔ ma ka sı chılɛ.

19Ala ı a sı Soro Yesu wa sɔɔ naa, ın tʊ̃n Timoti ka wʊ wa a yı sɛ̃ sɔ̃ɔ kɔ̃ɔ ka n wõ a yı yele ka a ĩgãn 'maa ma.

20N ba tara nırɛ jaa na kaara a wʊ kaar ɛ, ka wʊ na tara a yı bʊ̃bʊɔrsı jaa ɛ.

21Ba jaa bʊɔrɔ naa a ba pʊpɛl bʊ̃bʊɔrsı, na baa bʊɔrɔ ala na pɛlɛ a Yesu Kırısıto pʊɔ ɛ.

22Tıchɛ Timoti tıɛr 'lɔ yın bɔ̃ɔn fıka sãa nı wʊ bie, wʊ pʊɔ ma naa ka sı mʊɔl a Nãaŋmın 'yɛr nʊ̃ɔ.

23A lɛ jũu, n bʊɔrɔ na ıka n tʊ̃ wʊ a yı sɛ̃, maa wa nyɛ lɛ yelsı na ırɛ kʊrɔ ma.

24N sɔɔ naa ıka a sı Soro na yuon sɔr kʊ ma ka maa mĩɛ wa nyɛ yı fɔɔ jaa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25Bojũu n nyɛn ka a ɪ fɛrfʋ kʋ ma ɪka n tʋ̃ Epafaroditusɪ na ɪ a n yɛbɛ nɪ a n tʋ̃tʋ̃tɔ sʋɔ, na wʋ mɪ dire a n dɔɔyɛ tɔ sʋɔ. Wʋ mɪ ɪn a yɪ tʋ̃tʋ̃nɔ̃ yɪn tʋ̃ ka wʋ wa maal a n bʋ̃bʋɔrsɪ kʋ ma.

26Bojũu wʋ bʋɔrɔ na ɪka wʋ nyɛ yɪ jaa tɪchɛ ka a wʋ pʋɔ sɔ̃ɔ yɔɔ jaa, bojũu yɪ wõn an ɔɔrɔ wʋ.

27Yelmĩɛ, a ɔɔrɔ wʋn nɪbijɪɛ ka wʋ chɛ bĩlãa naa kpi. Tɪchɛ Nãaŋmɪn wa kãan a wʋ nɪbaal, a ba ɪ 'lɔ tɛɛ ɛ, tɪchɛ wʋ mɪ kãan a n nɪbaal, ka n ta tara pʋsɔ̃ɔ yɔɔ ɛ.

28Bojũu maa lɛ mʋ̃ɔ nɪbir ɪka n tʋ̃ wʋ a yɪ sɛ̃, ka a yɪ pʋɔ na pɛl ala ɪ yɪ lɛ nyɛ wʋn go, ka a n ĩgãn na 'maa.

29Yɪ sɔɔ de wʋ nɪ pʋpɛl a sɪ Soro jũu, na yɪ 'yɔ̃ɔnɔ̃ a nɪbɛ banyã taaba,

30bojũu wʋ din dɔɔyɛ a wʋ nyɛvʋr pɔ, na wʋ ta ɪrɛ na kpi a Kɪrɪsɪto tʋ̃mɔ̃ jũu ɪka wʋ tʋ̃ a tʋ̃mɔ̃ ala yɪn ba tʋ̃ɔ tʋ̃ kʋ ma ɛ.

Filipai 3

1N yɛɛr, a baaraa nɪ nyã ɪka yɪ tara pʋpɛl a sɪ Soro 'yɔ̃ɔ. A ba ɪ tuo kʋ ma ɪn lɛ sɛɛrɛ a yelsɪ ala nɪ a ju kʋrɔ yɪ go ɛ, an ɪn sʋ̃ʋfʋ kʋ yɪ.

2Yɪ bɔ̃ɔnɔ̃ sʋ̃ nɪ a baar banyãna, ba ɪn yelbe-ɪrbɛ na ba ma ŋmara nɪbɛ yɔɪ pɔrɔ.

3Bojũu sɪn lɛ ɪ a yɔŋmarba sɪrɛ jaa, na sɪ puoro a Nãaŋmɪn a Sɪɛ pɔ, na sɪ tara tɪr a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ, na saa kaara a ĩgãn ɛ.

4Maa gba tara na mana na tʋ̃ɔ man tu a ĩgãn pɔ. Ala ɪ nɪrɛ mɪ tara na yelsɪ amɪne na man, ka a lɛ na vɛ̃ ka wʋ tara sɔɔfʋ a ĩgãn pɔ, maa tara na gar wʋ.

5Ba ŋmaan a n yʋɔr a ber aniin daar, ka n ɪ a Isɪral nɪrɛ naa ɪ a Benjamin bal nɪrɛ, naa ɪ Heburu, ka ba dɔɔ ma ka ɪ Heburu nɪrɛ. A nɛɛ tufʋ jũu, ka ɪ Farasee.

6N dɔ̃ɔn mʋ̃ɔ nɪbir naa gere a pupuorbiir gbulsɪ, a nɛbinãa yeltorsɪ jũu, n ba tara chɛfʋ jaa ɛ.

7Tɪchɛ a ala a jaa ɪn dɔ̃ɔ nyɛ tɪɛr ɪka a tara na tɔ̃nɔ̃, n wa nyɛn ka a ba tara tɔ̃nɔ̃ jaa kʋ ma ɛ, a Yesu Kɪrɪsɪto jũu.

8Bo lɛ gar a nɪtɔ̃, n nyɛn ka bon jaa ba tara tɔ̃nɔ̃ ɛ, maa de man ala na tara tɔ̃nɔ̃ ala ɪ n bɔ̃ɔ naa a n Soro Yesu Kɪrɪsɪto na ɪ a tɪr sʋɔ. A wʋ jũu lɛ n bar bonsɪ a jaa. A ɪn sɔ̃sɔɔr kʋ ma, ɪn bʋɔrɔ ɪka n bɔ̃ɔ Kɪrɪsɪto,

9tɪ naa bʋɔrɔ ɪka n be a wʋ pɔ, naa ta bʋɔrɔ a maa mĩɛ yeltorsɪ ala na yi a nɛbinãa pɔ ɛ, tɪchɛ a yeltorsɪ ala na yi a Kɪrɪsɪto sɔɔfʋ pɔ. A yeltorsɪ anyã lɛ yi Nãaŋmɪn sɛ̃ naa ɪ sɔɔfʋ.

10N bʋɔrɔ na ɪka n bɔ̃ɔ a Kɪrɪsɪto nɪ a wʋ kũu pɔ lɪɛb irfʋ kpɛ̃ɔ, naa lɔ̃ɔn wʋ di a dɔɔyɛ wa kaara a wʋ kaar a wʋ kũu pɔ,

11ka n mɪ wa pʋɔ a bala mɪ na wa lɪɛb ir a kũu pɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12A ba ɪ n tara na a anyãna a jaa ɛ, bɪɪ n ɪn chɛchɛ ɛ, tɪchɛ n mʊ̃ɔn nɪbir ɪka n nyɔɔ kpɛ̃ɔ, ka Yesu Kɪrɪsɪto mɪ nyɔɔ ma kpɛ̃ɔ.

13N yɛɛr, n ba 'yɛr ɪka n nyɔɔn yele jaa baar ɛ. Tɪchɛ yele bʊ̃'yen ɪn ɪ lɛ ɪka, n ĩin a ala na be a puor bar, tɪ mʊ̃ɔ nɪbir tɪɛrɛ a ala na be a niem.

14N mʊ̃ɔn nɪbir ɪka n tɪ de a saaju kʊfʊ a Nãaŋmɪn na bʊɔl ma tu a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ.

15A sɪn bala na baa a Nãaŋmɪn Sɪɛ pɔ, sɪ mɪ ma tara a bonsɪ a nyãna tɪɛr. Tɪ yɪn wa tɪɛr yelyuo yele jaa pɔ, Nãaŋmɪn na vɛ̃n ka yɪ bɔ̃ɔ a yelnyɪnɛ.

16Yɪ vɛ̃ ka sɪ mʊ̃ɔ nɪbir nɪ a bonsɪ anyãna sɪn ben tara.

17N yɛɛr, yɪ pʊɔ a yɪ taaba na yɪ turo a lɛ ɪn dɔ̃ɔ maal wiil yɪ, na yɪ bɔ̃ɔn a bala na kpɪɛrɛ a lɛ sɪn wiil yɪ.

18Bojũu n dɔ̃ɔ de nie 'yɛr kʊ yɪ, tɪchɛ pʊ̃pãanyã nɪbikʊ̃ɔ pɔ lɛ n 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ, bamɪne kpɪɛrɛ na fɪka a Kɪrɪsɪto daa ɪn 'laarfʊ kʊ ba.

19A ba baaraa ɪn sɔ̃ɔfʊ, a ba ŋmɪn lɛ ɪ a ba ĩgãn bʊ̃bʊɔrsɪ. Ba wile na ba mĩɛ nɪ yelsɪ ala na ɪ vĩ nɪ ɪfʊ, a ba tɪɛrsɪ ɪn a wɛr nyã ju bʊ̃bʊɔrsɪ tɛɛ tɪɛr.

20Tɪchɛ sɪn 'lɔ ɪn saaju Nãaŋmɪn bibiir, be lɛ sɪ chɛlɛ a Fafaara na ɪ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto ka wʊ na yi wa.

21A 'lɔ na tara kpɛ̃ɔ tʊ̃ɔ bon jaa na wʊ pire, wʊn den a kpɛ̃ɔ 'lɔ lɪɛb a sɪ ĩgãma ka a kaara a wʊ mĩɛ tɪɪr ĩgãn kaar.

Filipai 4

1A lɛ jũu, n yɛɛr yɪn ɪn nʊ̃, naa pãa bʊɔrɔ ɪka n nyɛ yɪ, yɪn lɛ ɪ a n pʊpɛl nɪ a nãa jupil, yɪ ara kpɛ̃ɔ a sɪ Soro pɔ n barmɪne.

2N 'maal a Yuodiya nɪ Sɪntachi ɪka ba tara a tɪɛr bʊ̃'yen nyãna a sɪ Soro 'yɔ̃ɔ.

3Ɔ̃ɔ, n mɪ lɛ sʊɔrɔ fʊ naa, n baraa ɪka fʊ sʊ̃ʊ a pɔbɔ banyãna, ba lɔ̃ɔn man di dɔɔyɛ a Nãaŋmɪn 'yɛr nʊ̃ɔ mʊɔlfʊ pɔ 'matãan Kɪlɛmɛntɪ, na ɪ a n tʊ̃tʊ̃taaba, a bala yoe na be a nyɛvʊr gãn pɔ.

4Yɪ tara pʊpɛl a sɪ Soro 'yɔ̃ɔ sɔ̃ɔ jaa. N lɛ bɔ̃ɔ 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ, yɪ tara pʊpɛl.

5Vɛ̃ ka nɪrɛ jaa nyɛ lɛ yɪn siir a yɪ mĩɛ jĩ. A sɪ Soro waa ta naa.

6Yɪ ta vɛ̃ ka yele jaa wõnõ yɪ ɛ, tɪchɛ a yɪ Nãaŋmɪn sʊɔrfʊ pɔ, yɪ ma puor wʊ yãan, na yɪ vɛ̃ ka Nãaŋmɪn bɔ̃ɔ a bon 'lɔ yɪn bʊɔrɔ.

7A Nãaŋmɪn nyã'maar na gar a nɪsaal bɔ̃ɔfʊ, na gun a yɪ nyãn, nɪ a yɪ tɪɛrsɪ a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ.

8N yɛɛr, a baaraa nɪ nyã ɪka bon 'lɔ jaa na ɪ yelmĩɛ, nɪ bon 'lɔ jaa na ɪ 'yɔ̃ɔfʊ, nɪ bon 'lɔ jaa na tor, nɪ bon 'lɔ jaa na ɪ chɛchɛ, bon 'lɔ jaa na ɪ nʊ̃fʊ, nɪ bon 'lɔ jaa na ɪ pʊpɛl, ala ɪ bon 'lɔ jaa na ɪ vɪla, nɪ bon 'lɔ jaa na sɛɛn pɛɛfʊ, yɪ tɪɛrɛ a bonsɪ anyãna.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Bon jaa yın jãn tı na yı nyɛ, tı na yı wõ yi a n sɛ̃, yı maala yaa, ka a Nãaŋmın na ı nyã'maar sʊɔ, na ben a yı sɛ̃.

10N tara na pʊpɛl a sı Soro 'yɔ̃ɔ nı yın wiil ıka yı chɛnɛ na tara a n tıɛr. Yelmĩɛ yı dɔ̃ɔ tara a n tıɛr tı na yaa tʊ̃ɔ nyɛ sɔr wiil ɛ.

11N ba 'yɛrɛ wile ıka n bʊɔrɔ na bon jaa ɛ, bojũu n dɔ̃ɔ jãn lɛ ın na tara bon ka wʊ sɛɛn ma.

12N bɔ̃ɔn lɛ an sɛɛ ıka nırɛ wʊ tara jaa pʊʊrbile, naa lɛ bɔ̃ɔ lɛ an sɛɛ ıka nırɛ wʊ tara yɔɔ. A yelsɔɔlaa nyãna lɛ n jãn naa guolo nı a n mĩɛ, ka kɔ̃ kpɛ man bıı, ka n tara na na di bıı, ka bĩlãa gba lɛ n tara na di, ka n tara na yɔɔ bıı, n ba tara bon jaa ɛ.

13ln tʊ̃ɔ ı a anyãna a jaa tu a Yesu Kırısıto na kʊ ma a kpɛ̃ɔ pɔ.

14Tıchɛ yı maal vıla, yın sʊ̃ʊ ma a sɔ̃ɔ 'lɔ ın dire a dɔɔyɛ.

15Yın Filipai nıbɛ bɔ̃ɔn naa ıka a daar 'lɔ̃nɔ̃ jaa yın sɔɔ a Nãaŋmın 'yɛr, a sɔ̃ɔ 'lɔ jaa ın yi a Masedonıya, pupuorbiir gbulsı ĩsʊɔ jaa ba kʊ ma bon ɛ, ka yın tɛɛ ba lɛ ɛ.

16A sɔ̃ɔ 'lɔ gba ın be a Tɛsalonika, yı sʊ̃ʊ man nı a n bʊ̃bʊɔrsı gar gbɛbʊ̃'yen.

17A ba ı tɔ̃nɔ̃ lɛ n bʊɔrɔ ɛ, tıchɛ n bʊɔrɔ na ıka yı nyɛ ıka a Nãaŋmın wʊ yab yı na wʊ sʊ̃ʊ yı.

18N nyɛn a n sãyar yɔɔ, naa gba nyɛ tı põn bar ka a sɛɛn ma, pʊ̃pãanyã n nũu kpɛ naa a kʊfʊ ala yın tʊ̃n a Epafaroditusı ka wʊ wa kʊ ma, ka a yı kʊfʊ anyãna kaar fıka a bɔɔrlo bomo ala na nyuro nʊ̃ɔ naa pɛlɛ a Nãaŋmın pʊɔ.

19A n Nãaŋmın na kʊ yın a yı bʊ̃bʊɔrsı a jaa tu a wʊ tır nãbonsı ala na be a Yesu Kırısıto 'yɔ̃ɔ.

20A sı Sãa Nãaŋmın wʊ nyɛrɛ tır bıbir nı bıbir jaa. A ı a lɛ.

21Yı puor a Nãaŋmın nıbɛ ba jaa na be a Yesu Kırısıto 'yɔ̃ɔ. A n yɛɛr na be a ka mı puoro yı naa.

22A Nãaŋmın nıbɛ mı ba jaa puoro yı naa, ka a bala mı na be a nãkpɛ̃ɛ Siisa yir mı puoro yı.

23A sı Soro Yesu Kırısıto wĩɛfʊ a be a yı sır pɔ. A ı a lɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kolose

Kolose 1

1Maa Pɔɔl na ɪ a Yesu Kɪrɪsɪto nɪtʊ̃nãa an ɪ a Nãaŋmɪn bɔfʊ pɔ nɪ Timoti na ɪ a sɪ yɛbɛ,

2sɛɛrɛ kʊrɔ a Nãaŋmɪn nɪbɛ nɪ a yɛɛr na tara a sɔɔfʊ a Kɪrɪsɪto pɔ na be a Kolose. Wĩɛfʊ nɪ nyã'maar na yi a sɪ Sãa Nãaŋmɪn sɛ̃ a be a yɪ sɛ̃.

3Sɪ ma puor Nãaŋmɪn yãan na ɪ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto Sãa, sɪn wa sʊɔrɔ kʊrɔ yɪ,

4bojũu sɪ wõn a yɪ sɔɔfʊ yɪn tara a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ nɪ a nʊ̃fʊ 'lɔ yɪn tara kʊ a Nãaŋmɪn nɪbɛ ba jaa.

5A yɪ sɔɔfʊ nɪ a nʊ̃fʊ na yi a tɪɛrtɔfʊ jie na gã gu yɪ be a saaju a 'lɔ yɪn de nie wõ, a yelmĩɛ 'yɛr na ɪ a 'yɛr nʊ̃ɔ

6'lɔ na wa a yɪ sɛ̃. A wɛr wʊ jaa, a 'yɛr nʊ̃ɔ nyã wɔ̃nɔ̃ na wɔ̃mɔ̃ na a nʊ̃ɔnɔ̃ nɪtãa lɛ an ben ɪrɛ a yɪ pɔ, an yi a bɪbir 'lɔ̃nɔ̃ daar jaa yɪn wõ naa na yɪ bɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn wĩɛfʊ par a yelmĩɛ pɔ.

7Yɪ jãn a nyã yin Epafaras sɛ̃ na ɪ a sɪ tʊ̃tʊ̃tɔ ĩsʊɔ. Wʊ ɪn yelmĩɛ sʊɔ na de a sɪ jie mʊɔlɔ a Kɪrɪsɪto 'yɛr.

8'Lɔ lɛ wa man kʊ sɪ a nʊ̃fʊ 'lɔ yɪn tara a Nãaŋmɪn Sɪɛ pɔ.

9A lɛ jũu, an yi a daar 'lɔ̃nɔ̃ jaa sɪn wõ naa, saa dɔ̃ɔ gal ɪka sɪ sʊɔr Nãaŋmɪn kʊ yɪ ɛ, na sɪ sʊɔrɔ ɪka a Nãaŋmɪn wʊ pʊɔ yɪ a wʊ bɔfʊ yɛ̃, a sɪɛ pɔ yɛ̃, a jaa nɪ par bɔ̃ɔfʊ.

10A sɪ sʊɔrfʊ lɛ ɪka, a yɪ befʊ a vɪɛlɛ kʊ a sɪ Soro, ka a pɛlɛ a wʊ pʊɔ, na yɪ wɔ̃nɔ̃ bisʊ̃n tʊ̃vɪla jaa pɔ, na yɪ baa a Nãaŋmɪn yɛ̃ pɔ.

11Sɪ mɪ ma sʊɔrɔ na ɪka Nãaŋmɪn wʊ maal yɪ ka yɪ kpɛ̃mɛ nɪ a kpĩɛn ala a jaa na yi a wʊ tɪr kpɛ̃ɔ pɔ, na yɪ nyɔɔrɔ yɪ mĩɛ tara kãnyir yele jaa pɔ, nɪ pʊpɛl.

12Na yɪ ma dãna a Sãa, 'lɔ lɛ kaa a yɪ sɛɛ, ka yɪ na põ a Nãaŋmɪn nãbonsɪ nɪ a wʊ nɪbɛ a chãa pɔ.

13Bojũu 'lɔ lɛ faa sɪ yin a libe kpɛ̃ɔ pɔ, na wʊ 'yɔ̃ɔ sɪ a wʊ Binʊ̃nãa nãalʊ̃ʊ pɔ.

14A wʊ 'yɔ̃ɔ lɛ sɪ nyɛ faafʊ, na sɪ nyɛ yelbier vɛ̃ kʊfʊ.

15A Yesu na wa tɪ wa a wɛr ju, 'lɔ lɛ wiil sɪ a Nãaŋmɪn nyã sɪn ba nyɛrɛ nɪ a nɪbir ɛ, a lɛ wʊn be. 'Lɔ lɛ tara kpɛ̃ɔ a bonsɪ a jaa pɔ a Nãaŋmɪn na maal.

16Bojũu a wʊ pɔ lɛ a bonsɪ a jaa na be a saaju, nɪ a ala na be ka a wɛr pɔ maal, ala sɪn nyɛrɛ, nɪ a ala sɪn ba nyɛrɛ ɛ, nɪrɛ 'lɔ jaa na tara kpɛ̃ɔ ɪ a tʊ̃ɔfʊ sʊɔ, nɪ a malakasɪ ala gba na tara kpɛ̃ɔ, nɪ a kpĩɛn bonsɪ, a jaa maal tu a wʊ pɔ, ka a ɪ a wʊ sofʊ.

17A 'lɔ lɛ dɔ̃ɔ a bonsɪ a jaa be be, a wʊ pɔ lɛ a bonsɪ a jaa 'mataa.

18'Lɔ mɪ lɛ ɪ a ĩgãn ju sʊɔ, a pupuorbiir. 'Lɔ lɛ ɪ a pielfʊ, nɪ a bidɔ̃ɔ na wʊ de nie ir a kũu pɔ, na waa lɛ kpi go ɛ, ka yele jaa pɔ, ka wʊ ɪ a ju sʊɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Bojũu a Nãaŋmɪn pʊɔ pɛl wʊ naa ka wʊ befʊ wʊ jaa be a wʊ pɔ.

20A tun a wʊ pɔ, ka Nãaŋmɪn lɛ 'maal a bonsɪ a jaa kʊ a wʊ mĩɛ, ka a ala na be a saaju bɪɪ a ala na be ka a wɛr pɔ. Wʊ maal ka nyã'maar be be, nɪ a wʊ jĩɪ a daa ju wʊn kpi.

21Yɪ dɔ̃ɔ jãan a Nãaŋmɪn na yɪ ɪ a wʊ dɔ̃dẽme, a yɪ yeldɛbɛ ɪfʊ jũu.

22Tɪchɛ pʋ̃pãanyã, wʊ 'maal yɪn tun a Kɪrɪsɪto na wa ɪ nɪsaal na wʊ kpi. Nãaŋmɪn maal a nɪtɔ̃ ka yɪ ɪ chɛchɛ a wʊ sɛ̃, na yɪ kʊ tara chɛfʊ jaa ɛ, bɪɪ tara 'yɛr dɔɔl ɛ,

23ala ɪ yɪ chɛnɛ na ba gbɛr a yɪ sɔɔfʊ pɔ, na yɪ taa tɔɔ yi a tɪɛrtɔ 'lɔ na ɪ a 'yɛr nʋ̃ɔ nyã yɪn wõ ɛ. A 'yɛr nʋ̃ɔ nyã lɛ yɪ wõ ban mʊɔl kʊ nɪrɛ jaa ka a wɛr ju. Ala lɛ a maa Pɔɔl ɪ a tʋ̃tʋ̃nɔ̃.

24Pʋ̃pãanyã, n pãa chɪlɛ naa a n dɔɔyɛ ɪn di a yɪ jũu, naa na di a dɔɔyɛ ala a jaa a Kɪrɪsɪto na bʊɔrɔ ɪka n di kʊ a wʊ ĩgãn na ɪ a pupuorbiir jũu.

25Nãaŋmɪn maal man ka n ɪ a wʊ tʋ̃tʋ̃nɔ̃ kʊ a pupuorbiir naa na man a wʊ 'yɛr nʋ̃ɔ jaa nɛ nɛ nɛ kʊ yɪ.

26A yele nyãna lɛ sɔɔl a kõro jaa a sãakpãmɪne sɔ̃ɔ, tɪchɛ ka a pãa yi chãa pɔ a wʊ nɪbɛ sɛ̃.

27Nãaŋmɪn lɛ kaa ir ɪka wʊ vɛ̃ ka a wʊ nɪbɛ bɔ̃ɔn sɪrɛ jaa a lɛ wʊ tara a tɪɛr kʊ a nɪbɛ ba jaa, ɪka a Kɪrɪsɪto ben a yɪ pɔ, na ɪ a tɪɪr tɪɛrtɔ jie.

28A Kɪrɪsɪto lɛ sɪ mʊɔlɔ, na sɪ kpãana nɪrɛ jaa wile nɪ nɪrɛ jaa nɪ yɛ̃ jaa bʊrɔ, ka sɪ na de nɪrɛ jaa kʊ wʊ ka wʊ ɪ chɛchɛ.

29A nyã jũu lɛ n tʋ̃nɔ̃ hãna dire dɔɔyɛ nɪ a wʊ kpɛ̃ɔ wʊ jaa wʊn tʋ̃nɔ̃ tun a n 'yɔ̃ɔ.

Kolose 2

1N bʊɔrɔ na ɪka yɪ bɔ̃ɔ a lɛ ɪn mʊɔrɔ a yɪ 'yɔ̃ɔ nɪ a bala na be a Laodisea, nɪ a bala jaa na ba nyɛ a maa mĩɛ nɪ nɪbir ɛ.

2Maa bɔfʊ lɛ ɪka yɪ tara ĩkpĩɛn a yɪ nyãn pɔ, na yɪ ɪ nɛbʋ̃'yen nʋ̃ taa, ka a lɛ na vɛ̃ ka yɪ tara par bɔ̃ɔfʊ yɔɔ jaa a nãbonsɪ a jaa pɔ, na yɪ bɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn yelsɔɔlsɪ, na ɪ a Kɪrɪsɪto.

3A wʊ pɔ lɛ a nãbonsɪ, nɪ a yɛ̃, nɪ a bɔ̃ɔfʊ a jaa sɔɔl.

4N 'yɛrɛ na a nɪtɔ̃ kʊrɔ yɪ ka nɪrɛ jaa taa wa bɛl yɪ nɪ nɛchɪrɛ 'yɛr na nyɛtãan yelmĩɛ ɛ.

5An sɔɔ ɪ a maa mĩɛ na ba be a yɪ sɛ̃ gba ɛ, tɪchɛ n tara na a yɪ tɪɛr. N chɪlɛ na bʊɔrɔ ɪka n nyɛ a lɛ yɪn tara nɛbʋ̃'yen nɪ a lɛ a yɪ sɔɔfʊ na kpɛ̃mɛ a Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ.

6A lɛ jũu, yɪn de a Yesu Kɪrɪsɪto ka wʊ ɪ a Soro, yɪ chɛnɛ be a wʊ 'yɔ̃ɔ.

7Yɪ ba nyɪbɛ na yɪ baa a wʊ 'yɔ̃ɔ, na yɪ nʋ̃ɔ kpɛ̃mɛ a sɔɔfʊ pɔ, fɪka a lɛ ban dɔ̃ɔ wiil yɪ, na yɪ ma puor wʊ yãan sɔ̃ɔ jaa.

8Yɪ kaara sʋ̃ ka nɪrɛ jaa ta wa de yɪ ka yɪ ɪ gbãgbaar tu a bɛlfʊ ala na ba tara tɔ̃nɔ̃ pɔ ɛ, nɪ nɪsaal yɛ̃ ɛ, na ɪ a ala na kaara a wɛr nyã ju ban taa kaara a Kɪrɪsɪto wiilfʊ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9A Nãaŋmın befʋ wʋ jaa ben a Kırısıto 'yõɔ.

10Yı sɛɛ naa bojũu yı sɔɔn a Kırısıto, 'lɔ lɛ ı tʋ̃ɔfʋ dẽme nı a kpĩɛn dẽme ba jaa ju sʋɔ.

11A wʋ 'yõɔ, ba mı ŋma yın a yɔı ka a yelbier 'lɔ na yi a yı pɔ, a ba ı yuor ŋmaafʋ 'lɔ nısaal na de wʋ nũu ŋmaan ɛ, tıchɛ yʋɔr ŋmaafʋ 'lɔ Kırısıto na ŋmaa.

12Ban dõɔ so yı a Nãaŋmın kʋ̃ɔ, ba ũu yın a Kırısıto kaar, ka yı ir a kũu pɔ fıka a Kırısıto, bojũu yı sɔɔn de a Nãaŋmın nyã na sĩı a Kırısıto a kũu pɔ, na tara kpẽɔ.

13Tıchɛ a yın bala na ba ı a Juu nıbɛ ɛ, sɛrɛ tı yı wa sɔɔ a Kırısıto, yı dõɔ kpi a yı sır pɔ, bojũu yı dõɔ ı yelbe-ırbɛ, na yı jãan Nãaŋmın, bojũu yı sõɔn a Nãaŋmın nɛbinsı. Tıchɛ Nãaŋmın kʋ yın a nyɛvʋr paalaa a Kırısıto 'yõɔ, na wʋ vẽ kʋ yı.

14Nãaŋmın fɔfɔn a sı yelbebe ala na dõɔ sɛb bin bar. Ala lɛ dõɔ 'yɛr 'yɛr dɔɔl sı. Ala lɛ dõɔ fırɛ sı na a ŋmaa sı yin, wʋ den bar na wʋ kpa yaa a daa ju.

15Nãaŋmın tʋ̃ɔn a sıdɛbɛ nı a kpĩɛn dẽme, na wʋ maal ba ka a ı dãasıɛ nıyɔɔ jaa niem. Wʋ tʋ̃ɔ ba naa nı a Kırısıto daa ju kũu.

16A lɛ jũu, yı ta vẽ ka nırɛ jaa tɔɔr a yı 'yɛr nı bon 'lɔ yın dire bıı nyuro ɛ, bıı tun a Juu nıbɛ lõɔ dıfʋ pɔ ɛ, bıı Chuu Paalaa Dĩɛn pɔ ɛ, bıı a Pẽnfʋ Bıbir Daar ɛ.

17A anyã ı naa a yelsı ala nı taa dõɔ wa gãagiel, tıchɛ a yelmĩɛ ben a Kırısıto 'yõɔ.

18Yı ta vẽ ka nırɛ jaa kpãkpãan yı nı jir 'yɛr ıka, yı siir a yı mĩɛ na yı puoro a malakası ɛ, a lɛ na vẽ naa ka yı kʋ̃ nyɛ a sãyar ɛ. A nırɛ nyã tɔ sʋɔ ma vıɛr kpɛ a yele pɔ tıɛr ıka wʋ tara na kpẽɔ nı a ala wʋn nyɛ. A wʋ yelbier tıɛr ma vẽn ka wʋ wile wʋ mĩɛ.

19A nırɛ nyã ba nyɔɔ a 'lɔ na ı a ju ɛ. Nıtãa a lɛ a ju na ma wile a ĩgãn, ka a jile nʋ̃ɔ nyɔɔ a ĩgãn 'mataa a lɛ a Nãaŋmın na bʋɔrɔ.

20An ı yın nı a Kırısıto lɛ 'mataa kpi, a wɛr nyã ju kpĩɛn bonsı, ba lɛ tara kpẽɔ a yı ju ɛ. Ɔmınɛ ka a yı kpɛfʋ chɛnɛ kaara fıka yı chɛnɛ na ı a wɛr sofʋ?

21Ta nyɔɔ bon nyã ɛ! Ta lɛm bon nyã kaa ɛ! Ta sır bon nyã kaa ɛ!

22A nɛɛr anyãna a jaa tufʋ ın yelsı na ba lɛ tara tõnõ jaa ɛ, bojũu a ın nısaal nɛbinsı nı nısaal wiilfʋsı lɛ.

23A nɛbinsı anyãna nyɛntãan fıka yẽ yele na ı a ba mĩɛ puorfʋ yele nı mĩɛ siirfʋ yele nı nıbikõo ĩgãn kaafʋ yele. Tıchɛ a anyãna maa sʋ̃ʋ ba ka ba tʋ̃ɔ nyɔɔ a ba mĩɛ a yelbier vɔlaa pɔ ɛ.

Kolose 3

1A lɛ jũu, an ı yın nı a Kırısıto lɛ a Nãaŋmın 'mataa sĩın a kũu pɔ, yı de a yı tıɛr 'yõɔ a bonsı ala na be a saaju, be a Kırısıto na jĩnɛ a Nãaŋmın nũsʋ̃ɔ jie.

2Yı de a yı tıɛr 'yõɔ a saaju bonsı pɔ, tı na yı ta de a yı tıɛr 'yõɔ a wɛr ju bonsı pɔ ɛ.

3Bojũu yı kpi naa, ka a pʋ̃pãanyã ka a yı nyɛvʋr sɔɔl a Kırısıto a Nãaŋmın 'yõɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4An ɪ a Kɪrɪsɪto lɛ kʊ yɪ a nyɛvʊr paalaa, 'lɔ wa nyɪr, yɪ mɪ na 'mantãan wʊ nyɪr, na yɪ nyɛ a wʊ tɪr.

5A lɛ jũu, yɪ kʊ a ala na be a yɪ 'yɔ̃ɔ na ɪ a wɛr yele. A yelsɪ ala lɛ a anyãna, sɛ̃fʊ yele, dɛɛr yele, vɔldɛɛr, tɪɛr dɛɛr, nɪ bɔgar na nyɛtãan tɪbɛ puorfʊ.

6A bonsɪ anyãna jũu, Nãaŋmɪn suur ire naa.

7A sɔbie anyãna lɛ yɪ mɪ dɔ̃ɔ turo, a lɛ yɪn dɔ̃ɔ kpɪɛrɛ a nyɛvʊr 'lɔ̃nɔ̃ pɔ.

8Tɪchɛ pʊ̃pãanyã, yɪ tɔɔ yɪ mĩɛ yin a yelsɪ anyãna pɔ, suur, putuyele, gefʊ, gagar yele, nɪ 'yɛrbidɛbɛ na ma yire a yɪ nɛgãma pɔ.

9Yɪ ta ŋmara jirsɪ 'yɔ̃ɔnɔ̃ taa ɛ. Yɪ ta maala a lɛ go ɛ, yɪ yaa a kõro yele nɪ a wʊ maalfʊsɪ bar,

10tɪ na yɪ su a pʊ̃pãanyã yelpaalaa. Nãaŋmɪn maal yɪn ka yɪ ɪ nɪpaalaa, na wʊ maala yɪ, ka yɪ na kaara a wʊ kaar, ka yɪ na bɔ̃ɔ wʊ yelmĩɛ jaa.

11Bamɪne ba lɛ chɛnɛ ɪ a Juu nɪbɛ bɪ ka bamɪne mɪ ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, ka bamɪne ŋma yɔɪ bɪ ka bamɪne mɪ ba ŋma ɛ, ka bamɪne ɪ sãanba bɪ ka bamɪne mɪ ɪ nɪyʊɔrsɪ ɛ, ka bamɪne ɪ gbãgbaar bɪ ka bamɪne mɪ ɪ sumɪne ɛ, tɪchɛ a Kɪrɪsɪto lɛ ɪ a jaa na wʊ be a jaa 'yɔ̃ɔ.

12A lɛ jũu, an ɪ Nãaŋmɪn lɛ kaa ir yɪ, ka yɪ ɪ chɛchɛ na wʊ nʊ̃ yɪ, yɪ pɔɔ a yɪ mĩɛ nɪ nɪbaal, vɪla maalfʊ, mĩɛ siirfʊ, jomm ɪfʊ nɪ kãnyir.

13Yɪ ma tara kãnyir kʊ taa, ĩsʊɔ jaa wa tara nɪ a wʊ tɔ sʊɔ 'yɛr, yɪ ma vɛ̃ kʊ taa. Yɪ vɛ̃ bar nɪtãa a lɛ a sɪ Soro na ma vɛ̃ bar yɪ.

14A yelkpɛ̃ɛ jaa lɛ ɪka, yɪ de nʊ̃fʊ su. 'Lɔ lɛ ma nyɔɔ bonsɪ a jaa 'mataa ka a tara nɛbʊ̃'yen.

15Yɪ vɛ̃ ka a Kɪrɪsɪto nyã'maar pire a yɪ nyãn, yɪ jaa pʊɔn a ĩgãn jiir pɔ, na wʊ bʊɔl yɪ ka yɪ tara nyã'maar. Yɪ ma puor wʊ yãan.

16Yɪ vɛ̃ ka a Kɪrɪsɪto 'yɛrbir di nãa a yɪ pɔ, yɪn wa wile tɪ kpãana taa, nɪ a yɛ̃ wʊ jaa. Yɪ ma yiele Nãaŋmɪn pɛɛfʊ yiel, pʊpɛl yiel, nɪ a yiel na yi a yɪ nyãn pɔ, na yɪ kʊrɔ Nãaŋmɪn.

17Bon 'lɔ jaa yɪn wa maala, ka 'yɛrbir lɛ bɪ, ka maalfʊ pɔ lɛ, yɪ ma maal bon jaa, nɪ a sɪ Soro Yesu yuor, na yɪ ma tu a wʊ 'yɔ̃ɔ puor a Sãa Nãaŋmɪn yãan.

18Pɔbɔ, yɪ siir a yɪ mĩɛ kʊ a yɪ sɪrbɛ, lɛ lɛ vɪɛlɛ kʊ a sɪ Soro.

19Sɪrbɛ, yɪ nʊ̃ a yɪ pɔbɔ, na yɪ ta ma pirpire ba ɛ.

20Bibiir, yɪ wõnõ a yɪ dɔɔrbɔ toor yele jaa pɔ, lɛ lɛ pɛlɛ a sɪ Soro pʊɔ.

21Sãamɪne, yɪ ta ma maala ka a yɪ bibiir suur ire ɛ, a lɛ a ba tɪɛr kʊ̃ gã jibʊ̃'yen ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Gbãgbaar, yı sɔɔrɔ a yı nıbɛrɛ nɛɛ yele jaa pɔ. Yı ta ma vɛ̃ ka ba wa fur nıbir yɔ̃ɔ yı, ka yı pãa maala a lɛ ban bʊɔrɔ ɛ, tıchɛ yı ir a yı nyãa wʊ jaa 'yɔ̃ɔ, yın joro a sı Soro dãbĩɛ jũu.

23Bon jaa yın wa maala, yı ir a yı nyãa 'yɔ̃ɔ tʊ̃nɔ̃ nı ka a kaara fıka a sı Soro lɛ yı tʊ̃nɔ̃ kʊrɔ, tıchɛ a ta ı fıka nısaal lɛ yı tʊ̃nɔ̃ kʊrɔ ɛ.

24Yı bɔ̃ɔn naa ıka yın tı den a yı nãbonsı a sı Soro sɛ̃ na ı a yı sãyar. A sı Soro Kırısıto lɛ yı tʊ̃nɔ̃ kʊrɔ.

25Nırɛ jaa wa maal yelbier, a yelbier sãyar lɛ wʊn tı nyɛ. Nãaŋmın ba turo nıbɛ nʊ̃nɔ̃ ɛ.

Kolose 4

1Nıbɛrɛ, yı ma kʊrɔ a yı gbãgbaar a lɛ na tor na a sɛɛn, bojũu yı bɔ̃ɔn naa ıka yı mı tara na nıkpɛ̃ɛ na be a saaju.

2Yı de a yı mĩɛ 'yɔ̃ɔ Nãaŋmın sʊɔrfʊ pɔ. Yı kaara sʊ̃ na yı ma puor wʊ yãan.

3Na yı mı ma sʊɔrɔ kʊrɔ sı ka Nãaŋmın na yuo sɔr kʊ a sı mʊɔlfʊ ka sı na mʊɔl a Kırısıto yelsɔɔlsı. A 'lɔ pɔ lɛ ba 'yɔ̃ɔ ma a bɔ̃jɔrsı.

4Yı sʊɔrɔ Nãaŋmın ka n na mʊɔl jaa chɛ chɛ chɛ a lɛ an sɛɛn.

5Yı ı yɛ̃n dɛ̃me nı a lɛ yın maala a bala na ba ı a Nãaŋmın puorbo sɛ̃. Yı mʊ̃ɔ nıbir, yın wa nyɛ jie.

6Yı ma vɛ̃ ka a yı bʊʊr ma ı wĩɛfʊ 'yɛrbie tı nʊ̃mɔ̃ nyaar kaar. Ka yı na bɔ̃ɔ lɛ yın na 'yɛr sɔɔ nırɛ 'lɔ wa sʊʊr yı 'yɛr.

7Tıchıkusı na man a maa 'yɛr a jaa kʊ yı. Wʊ ın a yɛbɛ ın nʊ̃ na wʊ mʊɔlɔ a 'yɛr nı yelmĩɛ. Na wʊ ı a tʊ̃tʊ̃tɔ sʊɔ a sı Soro 'yɔ̃ɔ.

8N tʊ̃nɔ̃ wʊ naa a yı sɛ̃ ıka wʊ tı 'yɛr kʊ yı a lɛ sın ırɛ a ka, na wʊ 'yɔ̃ɔ a yı nyãn ĩkpĩɛn.

9'Lɔ nı Onısımɔsı lɛ 'mataa waara. Wʊ ın yelmĩɛ sʊɔ na wʊ ı a yɛbɛ sın nʊ̃. Wʊ ın a yı ĩsʊɔ. Ban man kʊ yı bon jaa na ırɛ a ka.

10Aristakus mı ban 'mataa pɔɔn ma puoro yı naa, lɛ lɛ a Maakı mı na ı a Banabası yɛbɛ mı puoro yı. Yı dɔ̃ɔ wõ a wʊ kpãafʊ yele, ala ı wʊ wa wan a yı sɛ̃, yı tuor de wʊ.

11Yesu mı ban bʊɔlɔ Jusıtusı mı puoro yı naa. A nıbɛ banyãna tɛɛ lɛ ı a Juu nıbɛ a n tʊ̃tʊ̃nbɔ pɔ a Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ jũu. Ba tara na ĩgãn 'maar kʊ ma.

12Epafaras na ı a yı ĩsʊɔ na wʊ ı a Yesu Kırısıto tʊ̃tʊ̃nɔ̃, puoro yı naa. Wʊ ma sʊɔrɔ na Nãaŋmın nıbijıɛ kʊrɔ yı ka yı na ara kpɛ̃ɔ a lɛ a Nãaŋmın na bʊɔrɔ.

13N din a wʊ dãasıɛ ıka wʊ tʊ̃nɔ̃ na kʊrɔ yı nı a bala na be a Laodisea nı a Hırapolis tɛ̃n pɔ.

14A sı yɛbɛ sın nʊ̃, Luka na ı a tıtılɛ nı Demas puoro yı naa.

15Puor Nımfa nı a pupuorbiir bala na ma tuor a wʊ yir na be a Laodisea.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Bala wa kar a gãn nyãna kʋ a yɪn Kolose dẽme, yɪ mɔ̃ ka ba mɪ kar wʋ be a Laodisea pupuorbiir pɔ. Yɪ mɔ̃ na yɪ mɪ kar a gãn 'lɔ ɪn sɛb kʋ a Laodisea pupuorbiir.

17'Yɛr kʋ Archipus, "Mɔ̃ tɪ na fʋ baa baar a tʋ̃mɔ̃ ala fʋn nyɛ a sɪ Soro 'yɔ̃ɔ.”

18Maa Pɔɔl lɛ sɛɛrɛ a puorfʋ nyã nɪ a maa mĩɛ nũu. Yɪ tɪɛr a bɔ̃jɔrsɪ ban 'yɔ̃ɔ ma. Wĩɛfʋ a be a yɪ sɛ̃.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Tɛsalonika

1 Tɛsalonika 1

1Pɔɔl, Silasɪ nɪ Timoti lɛ sɛɛrɛ a gãn nyã kʊrɔ Tɛsalonika pupuorbiir na be a Sãa Nãaŋmɪn nɪ a Soro Yesu Kɪrɪsɪto 'yõɔ. Wĩɛfʊ nɪ nyã'maar wʊ be a yɪ sẽ.

2Sɪ ma puor Nãaŋmɪn yãan sõɔ jaa kʊ yɪ, tɪ ma tara a yɪ tɪɛr a sɪ Nãaŋmɪn sʊɔrfʊ pɔ.

3Sõɔ jaa lɛ sɪ ma tɪɛr a yɪ sɔɔfʊ tʊ̃mõ, a yɪ nʊ̃fʊ tʊ̃mõ nɪ a kãnyir yɪn tara chɛlɛ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto nɪ a sɪ Sãa Nãaŋmɪn.

4Bojũu sɪ bõɔn ɪka, n yɛɛr a yɪn a Nãaŋmɪn na nʊ̃, 'lɔ lɛ kaa ir yɪ.

5Bojũu a sɪ 'yɛr nʊ̃ɔ na wa a yɪ sẽ, ba ɪ 'yɛrbir tɛɛ ɛ, tɪchɛ wʊ tara na kpẽɔ na ɪ a Nãaŋmɪn Sɪɛ na ba ɪ baal ɛ. Yɪ mĩɛ bõɔn a lɛ sɪn be a sõɔ 'lɔ sɪn dõɔ kpɪɛrɛ nɪ yɪ a yɪ jũu.

6Yɪ ɪ naa a sɪn nɪ a Soro tɔtɔɔrbɔ, bojũu dɔɔyɛ kpẽɛ pɔ lɛ yɪ tu tɪ de a 'yɛrbie nɪ pʊpɛl a Nãaŋmɪn Sɪɛ na tɪr,

7lɛ lɛ, yɪn ɪ bʊ̃mansɪ kʊ a bala na sɔɔ de a 'yɛr nʊ̃ɔ be a Masedonɪya nɪ a Akaya tẽn pɔ.

8Yɪn lɛ yaar a sɪ Soro 'yɛrbie, a ba ɪ a Masedonɪya nɪ a Akaya tẽn pɔ tɛɛ ɛ, tɪchɛ a yaar jie jaa. A lɛ yɪn sɔɔ a Nãaŋmɪn yaar jie jaa.

9Ba mĩɛ lɛ man a lɛ yɪn tuor de sɪ, a sõɔ 'lɔ sɪn wa a yɪ sẽ, nɪ a lɛ yɪn lɪɛb wa a Nãaŋmɪn sẽ, tɪ bar a tɪbɛ tɪ wa puoro a nyɛvʊr nɪ a yelmĩɛ Nãaŋmɪn,

10tɪ chɛlɛ a wʊ Bie ka wʊ yi saaju wa, a 'lɔ wʊn vẽ ka wʊ lɪɛb ir a kũu pɔ, Yesu a 'lɔ na faa sɪ yɪn a Nãaŋmɪn suur 'lɔ na waara pɔ.

1 Tɛsalonika 2

1N yɛɛr, yɪn mĩɛ jaa bõɔn naa ɪka a yɪ sẽ waa ba ɪ pɔrɔ ɛ,

2sɪn gba na dõɔ di dɔɔyɛ a ba ge sɪ be a Filipai tẽe pɔ, nɪtãa yɪn mĩɛ na bõɔn, tɪchɛ sɪ chɛnɛ na tara nyãa a sɪ Nãaŋmɪn pɔ, tɪ man a 'yɛr nʊ̃ɔ jaa chɛchɛ kʊ yɪ, an sɔɔ ɪ baa sɔɔ de a 'yɛr ɛ.

3Bojũu a sɪ sʊɔrfʊ ba yi jir, bɛlfʊ nɪ tɪɛr dɛɛr pɔ ɛ,

4tɪchɛ Nãaŋmɪn lɛ kaa ir sɪ ka sɪ ɪ a 'yɛr nʊ̃ɔ wiwiilbe. A lɛ jũu lɛ sɪ 'yɛr ɪka, a ba ɪ ka sɪ pɛl nɪsaal pʊɔ ɛ, tɪ sɪ pɛl Nãaŋmɪn pʊɔ, a 'lɔ na ma kaara a sɪ pʊtɪɛr.

5Yɪ bõɔn na ɪka Nãaŋmɪn lɛ ɪ a sɪ dãasɪɛ sʊɔ, saa dõɔ wa 'yɛr jir 'yɛr bɪɪ ŋmaa jir nyɛ bon ɛ.

6Saa bʊɔrɔ 'yõɔfʊ nɪsaal sẽ ɛ, a yɪn mĩɛ sẽn bɪɪ a sɪ taaba sẽ ɛ, bɪɪ bʊɔrɔ bonsɪ sɪn ɪ Kɪrɪsɪto nɪtʊ̃nsɪ jũu ɛ,

7tɪchɛ sɪ siir a sɪ mĩɛ a yɪ pɔ, lɛ pɔɔ na ma kaara a wʊ bibiir.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8A lɛ jũu, yɪn kaara sɪ lɛ so ka saa bʊɔrɔ ɪka sɪ põn yɪ a Nãaŋmɪn 'yɛr nʊ̃ɔ tɛɛ ɛ, na sɪ lɔ̃ɔn a sɪ mĩɛ jaa bojũu a sɪ nʊ̃fʊ ben a yɪ sɛ̃ yɔɔ jaa.

9Sɪrɛ jaa n yɛɛr, yɪ tɪɛr a sɪ kãnyir tʊ̃mɔ̃ nɪ a dɔɔyɛ. Sɪ tʊ̃n tĩsɔɔ gbulo, nɪ mɔ̃tɔ̃gbulo, ka sɪ ta kʊ nɪrɛ jaa tuor ɛ, a sɔ̃ɔ 'lɔ sɪn 'yɛrɛ a Nãaŋmɪn 'yɛr nʊ̃ɔ kʊrɔ yɪ ɛ.

10Yɪn lɛ di dãasɪɛ, nɪ a Nãaŋmɪn mɪ na ɪ a Chɛchɛ Sʊɔ nɪ nɪtor tɪ ba tara yele jaa a wʊ 'yɔ̃ɔ ɛ, a sɪ maalfʊ chaar naa a yɪn na ɪ a sɔɔfʊ dẽme.

11Bojũu yɪ bɔ̃ɔn naa ɪka sɪ ma maal vɪla kʊ a yɪ ĩsʊɔ jaa lɛ sãa na ma maal vɪla kʊ a wʊ bibiir,

12na sɪ 'yɔ̃ɔn yɪ ĩkpĩɛn, 'maala yɪ tɪ sʊɔrɔ yɪ ɪka yɪ kpɪɛrɛ a lɛ na pɛlɛ a Nãaŋmɪn pʊɔ, a 'lɔ na bʊɔl yɪ 'yɔ̃ɔ a wʊ nãalʊ̃ʊ tɪɪr pɔ.

13Ala lɛ so ka sɪ ma puor Nãaŋmɪn yãan, bojũu yɪ sɔɔn de a Nãaŋmɪn 'yɛr yɪn wõ a sɪ sɛ̃, yaa sɔɔ de yaa nɪsaal 'yɛr kaar ɛ, tɪchɛ yɪ sɔɔn de yaa Nãaŋmɪn 'yɛr kaar, ka a tʊ̃nɔ̃ a yɪ bala na sɔɔ de pɔ.

14Bojũu n yɛɛr, yɪn 'lɔ, yɪ ɪ naa tɔtɔɔrbɔ a Nãaŋmɪn puorbo a Yesu Kɪrɪsɪto pɔ a Judiya, yɪ din dɔɔyɛ a bonsɪ pɔ, a yɪ mĩɛ yelsɪ pɔ, nɪtãa lɛ ban tʊ̃ kʊ a Juu dẽme,

15a bala na kʊ a sɪ Soro Yesu nɪ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ tɪ dii sɪ bar. Ba sɔ̃ɔn Nãaŋmɪn pʊɔ tɪ ba sɔɔ nɪrɛ jaa 'yɛr ɛ,

16tɪ ba bʊɔrɔ ɪka sɪ 'yɛrɛ nɪ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, ka ban nyɛ faafʊ ɛ. Ba kpɛ̃n a yeldɛbɛ pɔ 'yɔ̃ɔ kɔkɔɛ. Nãaŋmɪn suur ir naa ka wʊn ge ba.

17Tɪchɛ n yɛɛr, a kor bĩlãa sɪn ba lɛ nyɛ taa ɛ, tɪchɛ saa vɛ̃ a yɪ tɪɛr ɛ. Sɪ mʊ̃ɔn nɪbir ɪka sɪ nyɛ yɪ, na sɪ bʊɔrɔ ɪka a sɪn mĩɛ sɪ tɪ nyɛ yɪ.

18A la lɛ so ka sɪ ta bʊɔrɔ ɪka sɪ wa a yɪ sɛ̃, tɪ maa Pɔɔl ta mʊɔrɔ na bʊɔrɔ, tɪchɛ ka Satan pii a sɪ sɔr.

19Bo lɛ ɪ a sɪ tɪɛrtɔfʊ jie, bɪɪ a pʊpɛl bɪɪ a nyɛvʊr tɪɪr jupil kʊ sɪ a sɪ Soro Yesu waa daar? A ba ɪ yɪn lɛ ɛ?

20Yelmĩɛ yɪn lɛ ɪ a sɪ tɪɪr nɪ a sɪ pʊpɛl.

1 Tɛsalonika 3

1Lɛ an wa gar sɪ a sɪ faa tɪ jĩnɛ a be Atensɪ tẽe pɔ.

2Sɪ tʊ̃n a sɪ yɛbɛ Timoti mɪ na ɪ a Nãaŋmɪn tʊ̃tʊ̃nɔ̃ ĩsʊɔ na wʊ mʊɔlɔ a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɛr nʊ̃ɔ ɪka wʊ tɪ 'yɔ̃ɔ yɪ ĩkpɛ̃ɔ a yɪ sɔɔfʊ pɔ,

3a lɛ ka yɪ taa wa joro dãbĩɛ nɪ a bɛɛr kaa nyã pɔ ɛ. Yɪn mĩɛ jaa bɔ̃ɔn naa ɪka a dɔɔyɛ nyã lɛ sɪn di.

4Yelmĩɛ, sɪn dɔ̃ɔ be a yɪ sɛ̃, lɛ lɛ sɪ 'yɛrɛ kʊrɔ yɪ ɪka sɪn din dɔɔyɛ. Ka a lɛ mɪ ɪ.

5A lɛ jũu, ɪn kʊ̃ lɛ tʊ̃ɔ lɛ so, ka tʊ̃ nɪrɛ ɪka wʊ tɪ kaa a lɛ a yɪ sɔɔfʊ na be, n dabĩɛ lɛ ɪka a bɛɛr kaa wʊ taa bɛɛr yɪ kaa, kaa sɪ tʊ̃mɔ̃ ɪ pɔrɔ ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Tıchɛ Timoti yin a yı sɛ̃ wa 'yɛr a 'yɛr nʊ̃ɔ kʊ sı, a lɛ yın tara a sɔɔfʊ nı a nʊ̃fʊ. Wʊ 'yɛr kʊ sı ıka yı ma tara sın nı tıɛr vıla sɔ̃ɔ jaa na yı ma bʊɔrɔ ıka yı nyɛ sı nıtãa lɛ sın mı na ma bʊɔrɔ ıka sı nyɛ yı.

7N yɛɛr, a lɛ jũu, a pʊsɔ̃ɔ nı a bɛɛr kaa anyã pɔ, yı 'yɔ̃ɔ sın ĩkpɛ̃ɔ tun a yı sɔɔfʊ pɔ yın tara jũu.

8Bojũu pʊ̃pãanyã, sı pãa na ben be yın ara kpɛ̃ɔ kʊ a sı Soro.

9Ɔmınɛ lɛ sın ırɛ wa puor Nãaŋmın yãan ka a sɛɛ, a pʊpɛl nyã sın nyɛ a Nãaŋmın sɛ̃?

10Tĩsɔɔ nı mɔ̃tɔ̃ɔ jaa lɛ sı ma sʊɔrɔ Nãaŋmın ıka sı lɛ nyɛ yı go, na sı lɛ chɔɔr bon 'lɔ jaa na ba pʊɔ a yı sɔɔfʊ pɔ ɛ.

11Pʊ̃pãanyã, sı sʊɔrɔ naa a sı Sãa Nãaŋmın mĩɛ nı a sı Soro Yesu ıka, ba yuo sɔr ka sı lɛ wa nyɛ yı.

12A sı Soro wʊ vɛ̃ ka yı waa na yı nʊ̃nɔ̃ taa, tı na yı nʊ̃ nırɛ jaa nıtãa lɛ sın nʊ̃ yı.

13Wʊ vɛ̃ ka yı ı nısʊ̃n na yı taa tara dɛɛr jaa a sı Sãa Nãaŋmın sɛ̃ ɛ, tı tãn a sɔ̃ɔ 'lɔ a sı Soro Yesu Kırısıto nı na waan a Nãaŋmın nıbɛ.

1 Tɛsalonika 4

1N yɛɛr, a baaraa nı nyã, sı kpãana yı naa a lɛ a yı kpɛfʊ na tʊ̃ɔ pɛlɛ a Nãaŋmın pʊɔ, nıtãa lɛ yın ben kpıɛrɛ. Pʊ̃pãanyã, sı sʊɔrɔ yı naa na sı kpãkpãana yı nı a sı Soro Yesu ıka yı maala a lɛ pʊɔrɔ.

2Bojũu yı bɔ̃ɔn wiilfʊ 'lɔ sın wiil yı tun a sı Soro Yesu pɔ.

3A ın Nãaŋmın bɔfʊ lɛ wʊn ir yı ka yı ı nıtorsı. A lɛ jũu, yı tɔɔ yı mĩɛ yin sɛ̃sɛ̃yele pɔ.

4Ka nırɛ jaa tʊ̃ɔ nyɔɔ a wʊ mĩɛ vıla, na wʊ ı chɛchɛ tı tara 'yɔ̃ɔfʊ,

5na yı ta bʊɔrɔ pʊpɛl bʊ̃bʊɔrsı fıka a nıbɛ bala na ba bɔ̃ɔ Nãaŋmın ɛ.

6Nırɛ jaa wʊ ta maal dɛɛr bıı ŋmɔɔl a wʊ yɛbɛ anyã pɔ ɛ, a sı Soro na gen nırɛ jaa na maala a anyãna nıtãa a lɛ sın dɔ̃ɔ 'yɛr kʊ yı, tı na sı kpãa yı.

7Bojũu a Nãaŋmın ba bʊɔl sı ıka sı tara vɔldɛɛr ɛ, tıchɛ wʊ bʊɔrɔ na ıka sı vɛ̃ ka a sı kpɛfʊ vıɛlɛ.

8A lɛ jũu, nırɛ 'lɔ jaa na tɔr a wiilfʊ nyã, ba tɔr nısaal ɛ, tıchɛ wʊ tɔr a Nãaŋmın 'lɔ na kʊ sı a wʊ Sıɛ.

9A ba lɛ fɛr ıka, sı lɛ sɛb kʊ yı a lɛ yın na nʊ̃ taa ɛ, bojũu yın mĩɛ jaa bɔ̃ɔn naa ıka, Nãaŋmın 'yɛr naa ıka, yı nʊ̃ taa.

10Sırɛ jaa yı nʊ̃n a yɛɛr na be a Masedonıya paal pɔ, tıchɛ sı chɛnɛ na 'yɔ̃ɔnɔ̃ yı ĩkpĩɛn ıka, yı ırɛ a lɛ sɔ̃ɔ jaa.

11Yı vɛ̃ ka a ı yı nʊ̃ɔ ka a yı kpɛfʊ vıɛlɛ, na yı mʊ̃ɔ nıbir nı a yı mĩɛ tʊ̃mɔ̃ na yı tʊ̃nɔ̃ nı a yı nuur nıtãa a lɛ sın 'yɛr kʊ yı.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12Yı maal a nıtɔ̃ ka a yı kpɛfʋ na vıɛlɛ kʋ a bala na ba puor ɛ, na yı taa bʋɔrɔ ıka nıbɛ ba guolo yı ɛ.

13N yɛɛr, saa bʋɔrɔ ıka a lıı yı ɛ, nı a bala na gur ɛ, na yı taa wa tara pʋsɔ̃ɔ fıka a bala na ba tara tıɛrtɔ jie kaar ɛ.

14Sı sɔɔn ıka Yesu kpi naa, tı na wʋ lıɛb ir a kũu pɔ. A lɛ lɛ sı sɔɔ, ıka Nãaŋmın na 'mantaa waan a Yesu nı a bala na gur.

15Sı den a sı Soro 'yɛrbie 'yɛrɛ kʋrɔ yı ıka, a sın bala na chɛnɛ vʋrɔ, tı tãn a sı Soro waa daar, kʋ̃ dɔ̃ɔ a bala na gur nyɛ wʋ ɛ.

16Bojũu a sı Soro mĩɛ lɛ na yi a saaju wa tãna 'yɛrɛ, ka a malaka kpɛ̃ɛ bʋɔlɔ nı nɛkpɛ̃ɛ, ka a Nãaŋmın ılɛ pɛɛlɛ ırɛ gɔ̃mɔ̃, ka a bala na sɔɔ a Kırısıto tı kpi, de nie ir.

17A anyã puor, a sın bala na chɛnɛ vʋrɔ, a Nãaŋmın pãa 'mɔɔr sı, ka sı lɔ̃ɔtaa tuor a sı Soro be julõjuur pɔ, na sı tı be a wʋ sɛ̃ sɔ̃ɔ jaa.

18A lɛ jũu, yı 'yɔ̃ɔnɔ̃ taa ĩkpĩɛn naa 'yɛrbie anyãna.

1 Tɛsalonika 5

1Pʋ̃pãanyã 'lɔ n yɛɛr, a ba fɛr ıka sı sɛb bon jaa 'yɛr kʋ yı a daar naa sɔ̃ɔ ɛ.

2Bojũu yın mĩɛ bɔ̃ɔn naa ıka a sı Soro Yesu bıbir na wa naa fıka nãnyie na ma wa tĩsɔɔ kaar.

3A sɔ̃ɔ 'lɔ ban wa 'yɛr ıka, "Nyã'maar ben be, dãbĩɛ ba lɛ be be ɛ," sɔ̃ɔfʋ na pãa wa naa, a ba sɛ̃, fıka pɔɔ pʋɔ dɔɔfʋ na dũu wʋ, tı ba kʋ̃ tʋ̃ɔ faa a ba mĩɛ ɛ.

4Tıchɛ yın a n yɛɛr, yaa be libe pɔ ɛ, ka a bıbir nyã na wa dũu yı a nãnyie kaar ɛ.

5Yı jaa ĩn chãa nı mɔ̃tɔ̃ɔ bibiir, saa ı tĩsɔɔ bıı, libe pɔ nıbɛ ɛ.

6A lɛ jũu, yı pãa ta vɛ̃ a sı guro nıbɛ bamıne kaar ɛ, tıchɛ yı vɛ̃ a sı jɛɔ na sı nyɔɔrɔ sı mĩɛ.

7Bojũu a bala na ma guro, ma gur tĩsɔɔ, ka a bala na buu, mı ma buu tĩsɔɔ.

8Tıchɛ an ı a chãa lɛ so sı, yı vɛ̃ ka sı nyɔɔrɔ sı mĩɛ, na sı de sɔɔfʋ nı nʋ̃fʋ su, fıka a nyãa wıɛ nı a sı tıɛrtɔfʋ jie na ı a sı faafʋ kur jupil.

9Bojũu Nãaŋmın ba ir sı ıka sı di dɔɔyɛ ɛ, tıchɛ ka sı nyɛ faafʋ tu a sı Soro Yesu Kırısıto 'yɔ̃ɔ.

10'Lɔ lɛ kpi kʋ sı, a lɛ jũu, ka sı chɛnɛ na nıbir bıı, sı gur naa, sın nı 'lɔ na 'mataa be be.

11A lɛ jũu, yı 'yɔ̃ɔn taa ĩkpĩɛn na yı sʋ̃nɔ̃ taa nıtãa a lɛ yın ben tʋ̃nɔ̃.

12Pʋ̃pãanyã n yɛɛr, sı sʋɔrɔ yı naa ıka yı 'yɔ̃ɔnɔ̃ a bala na ı a yı nıbɛrɛ tʋ̃nɔ̃ a yı sɛ̃, bala lɛ sʋ̃nɔ̃ yı a sı Soro sɔr pɔ, na ba kpãana yı.

13Yı 'yɔ̃ɔnɔ̃ ba nı nʋ̃fʋ a ba tʋ̃mɔ̃ jũu, na yı kpıɛrɛ nı nyã'maar nı nırɛ jaa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14N yɛɛr n sʋɔrɔ yı naa ıka, yı kpãana a bala na ı a yãan dẽme tı na yı 'yɔ̃ɔnɔ̃ a bala na sıır a ba mĩɛ, na yı sʋ̃nɔ̃ a nıbaalsı tara kãnyir nı nırɛ jaa.

15Yı bɔ̃ɔnɔ̃ sʋ̃, ka nırɛ jaa ta de yelbier yãan yelbier sãn ɛ, tıchɛ yı ma maala vıla kʋrɔ taa nı nırɛ jaa.

16Yı ma tara pʋpɛl sɔ̃ɔ jãa.

17Yı ma sʋɔrɔ Nãaŋmın sɔ̃ɔ jaa.

18Na yı ma puor wʋ yãan yele jaa pɔ, bojũu anyã lɛ ı a Nãaŋmın bɔfʋ a Yesu Kırısıto 'yɔ̃ɔ.

19Yı ta kpĩin a Nãaŋmın Sıɛ bũu ɛ.

20Yı ta kpɛrɛ a Nãaŋmın 'yɛ'yɛrbɛ wiilfʋ ɛ.

21Yı bɛɛr yele jaa kaa na yı nyɔɔ bon 'lɔ na vıla.

22Tɔɔ yi yele jaa na ı bier pɔ.

23Nãaŋmın mĩɛ na ı a nyã'maar sʋɔ wʋ chɔɔr yı ka yı ı chɛchɛ. Wʋ maal a yı sıır nı a yı kpɛfʋ nı a yı ĩgãma ka a ı chɛchɛ tı ta tara chɛfʋ jaa ɛ, tı tãn a sı Soro Yesu Kırısıto waa sɔ̃ɔ.

24A Nãaŋmın nyã na bʋɔl yı tara na yelmĩɛ, wʋ̃n maal a lɛ.

25N yɛɛr, yı sʋɔrɔ Nãaŋmın kʋrɔ sı.

26Yı puor a yɛɛr naa yɛpɔbɔ ba jaa nı nʋ̃fʋ puorfʋ.

27N kpãkpãana yı naa a sı Soro yuor 'yɔ̃ɔ, ıka yı kar a gãn nyã kʋ a yɛɛr ba jaa.

28Ka a sı Soro Yesu Kırısıto wĩɛfʋ be a yı sɛ̃.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Tɛsalonika

2 Tɛsalonika 1

1Pɔɔl, Silasɪ nɪ Timoti lɛ sɛɛrɛ a gãn nyã kʊrɔ a Tɛsalonika pupuorbiir na be a sɪ Sãa Nãaŋmɪn nɪ sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ.

2Wĩɛfʊ nɪ nyã'maar na yi a Sãa Nãaŋmɪn nɪ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto jie, a be a yɪ sɛ̃.

3N yɛɛr, sɪ ma puor Nãaŋmɪn yãan kʊ yɪ, a mɪ vɪɛl lɛ na a lɛ, bojũu a yɪ sɔɔfʊ nʊ̃ɔnɔ̃ na 'yɔ̃ɔnɔ̃, ka a yɪ nʊ̃fʊ yɪn nʊ̃ taa mɪ lɛ nʊ̃ɔnɔ̃ 'yɔ̃ɔnɔ̃.

4A lɛ jũu, sɪ ma wile na sɪ mĩɛ pɛɛrɛ yɪ a Nãaŋmɪn pupuorbiir gbulsɪ pɔ, lɛ yɪn tara kãnyir ara kpɛ̃ɔ nɪ a sɔɔfʊ yɪn tara a sɔ̃ɔ 'lɔ ban 'yɛr 'yɛrdɛbɛ 'yɔ̃ɔ yɪ, nɪ a dɔɔyɛ yɪn nyɛrɛ.

5A ɪn yelmĩɛ a Nãaŋmɪn 'yɛr tɔɔrfʊ tor naa, na wʊ bʊɔrɔ ɪka wʊ maal yɪ ka yɪ sɛɛn a wʊ nãalʊ̃ʊ pɔ, a 'lɔ pɔ yɪn mɪ na dire a dɔɔyɛ.

6Nãaŋmɪn tor naa. Wʊn lɪɛb yab a bala na 'yɛr 'yɛrdɛbɛ, 'yɔ̃ɔ ba gefʊ, tɪ kʊ a bala ban 'yɛr 7'yɛrdɛbɛ 'yɔ̃ɔ, pɛ̃nfʊ, nɪ a sɪn mĩɛ. A nɪtɔ̃ na ɪ naa, Nãaŋmɪn na wa ir a sɪ Soro Yesu wiil a saaju nɪ a wʊ kpĩɛn malakasɪ, fɪka bũu dagel.

8Wʊn gen a bala na ba bɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn ɛ, na baa sɔɔ de a sɪ Soro Yesu 'yɛr nʊ̃ɔ ɛ.

9Bala lɛ na nyɛ gefʊ 'lɔ na ba tara baarfʊ ɛ. Wʊn oor ban yɪn a sɪ Soro niem, nɪ a wʊ tɪɪr kpɛ̃ɔ pɔ.

10'Lɔ wa wa a bɪbir 'lɔ̃nɔ̃, wʊn nyɛn 'yɔ̃ɔfʊ a wʊ nɪbɛ pɔ. An ɪn nʊ̃ɔ kʊ a bala jaa na sɔɔ de wʊ. Yɪ mɪ pʊɔ naa, bojũu yɪ sɔɔn de a sɪ dãasɪɛ sɪn di a yɪ sɛ̃.

11A anyã tɪɛr sɪn tara jũu, sɪ ma sʊɔrɔ na Nãaŋmɪn kʊrɔ yɪ ɪka wʊ vɛ̃ ka yɪ sɛɛn a wʊ bʊɔlfʊ, ka a wʊ kpɛ̃ɔ vɛ̃ ka a yi tɪɛr vɪɛlsɪ nɪ tʊ̃mɔ̃ jaa na yi a yɪ sɔɔfʊ pɔ.

12A anyãna lɛ sɪ sʊɔrɔ a Nãaŋmɪn ɪka a sɪ Soro Yesu yuor wʊ nyɛ tɪɪr a yɪ 'yɔ̃ɔ, ka wʊ mɪ pɛɛ yɪ, a sɪ Nãaŋmɪn nɪ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto wĩɛfʊ jũu.

2 Tɛsalonika 2

1A lɛ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto waa sɔ̃ɔ nɪ a lɛ sɪn na lɔ̃ɔ taa a wʊ sɛ̃, sɪ sʊɔrɔ yɪ naa, n yɛɛr,

2ɪka yɪ ta vɛ̃ ka a sɔb yɪ nɪbir a nɪbɛ bamɪne na 'yɛrɛ ɪka sɪn lɛ 'yɛr bɪɪ, sɛb ɪka a Yesu wan baar.

3Yɪ ta vɛ̃ ka nɪɪrɛ jaa bɛl yɪ a sɔr nyã pɔ ɛ, a bɪbir 'lɔ kʊ̃ wa ɛ, ka a bawõnsɪ ba de nie ir ɛ. Ka a 'lɔ na ba sɔɔ de a nɛbinãa mɪ yi chãa pɔ, 'lɔ lɛ a Nãaŋmɪn na sɔ̃ɔ.

4Wʊ ma chɪɪrɛ naa tɪ na wʊ ma 'mɔɔrɔ, wʊ mĩɛ gar Nãaŋmɪn, bɪɪ bon jaa ban puoro, a lɛ lɛ wʊ jĩnɛ a Nãaŋmɪn puorfʊ yir maal a wʊ mĩɛ a Nãaŋmɪn.

5Yaa lɪɛb tɪɛr ɪn 'yɛr kʊ yɪ a bonsɪ anyãna a sɔ̃ɔ 'lɔ ɪn be a yɪ sɛ̃ ɛ?

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6Pʊ̃pãanyã yɪ bɔ̃ɔn naa a bon 'lɔ na pii wʊ a sɔr a wʊ kʊ̃ tʊ̃ɔ yɪ chãa pɔ ɛ, a wʊ sɔ̃ɔ baa wa ta ɛ.

7A wʊ yelsɔɔlaa tʊ̃nɔ̃ na tʊ̃mɔ̃, tɪchɛ a 'lɔ na pii a sɔr yi be.

8Ka a bala na ba sɔɔ de a nɛbinãa ɛ na yin chãa pɔ, a bala a Soro Yesu nɪ naa sɔ̃ɔn a wʊ nɛɛ vʊʊr, sɔ̃ɔnɔ̃ a yele 'lɔ na ɪrɛ a wʊ waa sɔ̃ɔ.

9A bala na ba sɔɔ de a nɛbinãa ɛ, na wa naa an ɪ a Satan tʊ̃mɔ̃ lɛ, a 'lɔ na de kpɛ̃ɔ, jĩnsɪ nɪ jire, nɛ'maa yelsɪ,

10nɪ yelbier jaa bʊrɔ bɛlfʊ sɔ̃ɔnɔ̃ nɪ a nɪbɛ bala na wɛrɛ, ba wɛrɛ naa, bojũu ba tɔr naa ɪka ba nʊ̃ a yelmĩɛ na ba nyɛ faafʊ.

11A lɛ jũu, Nãaŋmɪn na sɔɔ naa ka yele kɔ̃ɔ bɛl ba, nɪ lɛ ban sɔɔ de bon 'lɔ na ɪ jire.

12A lɛ jũu, bala jaa na ba sɔɔ de a yelmĩɛ a ĩgãn vɔlaa jũu, nɪ a bon 'lɔ na ba tor ɛ, na nyɛn 'yɛr tɔɔrfʊ.

13Tɪchɛ sɪn 'lɔ ma puor Nãaŋmɪn yãan kʊrɔ yɪ, n yɛɛr, a yɪn a sɪ Soro na nʊ̃, bojũu Nãaŋmɪn kãan ir yɪ a pielfʊ daar ka yɪn nyɛ faafʊ, ka a wʊ Sɪɛ pɛɛrɛ yɪ a yɪ sɔɔ de a yelmĩɛ.

14'Lɔ lɛ bʊɔl yɪ a anyãna pɔ, a lɛ yɪn wõ sɪn mʊɔl a 'yɛr nʊ̃ɔ kʊ yɪ. Lɛ lɛ ka yɪn lɔ̃ɔ põn a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto tɪɪr.

15A lɛ jũu, n yɛɛr yɪ ara kpɛ̃ɔ na yɪ nyɔɔ a sɪ wiilfʊ sɪn wiil yɪ, ka 'yɛrbir lɛ bɪɪ, nɛɛ lɛ bɪɪ, gãn pɔ lɛ.

16A sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto mĩɛ nɪ Nãaŋmɪn na ɪ a sɪ Sãa na nʊ̃ sɪ tun a wʊ wĩɛfʊ pɔ, na 'yɔ̃ɔ sɪn ĩkpɛ̃ɔ na ba tara baarfʊ ɛ, nɪ tɪɛrtɔ vɪla,

17wʊ 'yɔ̃ɔ yɪ ĩkpĩɛn a yɪ nyãa pɔ nɪ vɪla jaa nɪ a 'yɛrbie pɔ.

2 Tɛsalonika 3

1N yɛɛr, a baarfʊ nɪ nyã, yɪ sʊɔrɔ Nãaŋmɪn kʊrɔ sɪ, ka a sɪ Soro 'yɛrbie tʊ̃ɔ yaar fɔɔ tɪ nyɛ 'yɔ̃ɔfʊ jie jaa nɪtãa lɛ an be a yɪ pɔ.

2Na yɪ sʊɔrɔ Nãaŋmɪn ka sɪ na tʊ̃ɔ nyɛ faafʊ yin a putudẽme nɪ a sɪdɛbɛ dẽme nuur pɔ, bojũu nɪrɛ jaa baa tara a sɔɔfʊ ɛ.

3Tɪchɛ a sɪ Soro ɪn yelmĩɛ sʊɔ, wʊn 'yɔ̃ɔ yɪn ĩkpɛ̃ɔ tɪ gu yɪ a dɛɛr sʊɔ nuur pɔ.

4Sɪ tara na sɔɔfʊ a sɪ Soro yuor 'yɔ̃ɔ a yɪ pɔ ɪka, yɪ tʊ̃nɔ̃ na, na yɪn chɛnɛ tʊ̃nɔ̃ a ala sɪn 'yɔ̃ɔ yɪ.

5A sɪ Soro wʊ vɛ̃ a yɪ bɔ̃ɔ ɪka Nãaŋmɪn nʊ̃ yɪ naa nɪ lɛ a Kɪrɪsɪto na tara nɪ yɪ a kãnyir.

6A sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto yuor pɔ, sɪ kpãana yɪ naa n yɛɛr ɪka yɪ tɔɔ yɪ mĩɛ yin a bala na ɪ koro dẽme pɔ, nɪ ban ba turo a lɛ sɪn wiil yɪ ɪka yɪ turo ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Yın mĩɛ bɔ̃ɔn naa ıka a sɛɛ naa ıka yı tɔɔrɔ sı, saa dɔ̃ɔ yʋɔrɔ pɔrɔ a sɔ̃ɔ 'lɔ sın be a yı sɛ̃ ɛ,

8bıı saa dɔ̃ɔ di nırɛ jaa bʋ̃diir tı na saa yab ɛ. Sı ma tʋ̃n tʋ̃kpĩɛn tĩsɔɔ nı mɔ̃tɔ̃ɔ, ka sı ta tuo a yı ĩsʋɔ jaa tuor ɛ.

9A nyã ba wiil ıka saa tara sɔr na ı a lɛ ɛ, tıchɛ kaa ı wiilfʋ kʋ yı ka yı tɔɔrɔ.

10Sı gba na dɔ̃ɔ be a yı sɛ̃, sı kpãkpãan yı naa a yele nyãna ıka, nırɛ jaa ba wa tʋ̃nɔ̃ ɛ, wʋ taa dire ɛ.

11Sı wõn ban 'yɛr ıka nıbɛ bamıne ben a yı pɔ tara koro na ba yʋɔrɔ pɔrɔ, na baa tara tʋ̃mɔ̃ jaa ɛ, tı ma kpıɛrɛ a ba taaba yelsı pɔ.

12A nıbɛ banyãna taa ba, sı 'yɛrɛ na kʋrɔ yı a sı Soro Yesu Kırısıto yuor pɔ ıka, ba tʋ̃ a ba tʋ̃mɔ̃ jaa jomm na ba nyɛ a ba mĩɛ bonsı.

13N yɛɛr, yın 'lɔ yı taa wa bal nı tʋ̃mɔ̃ 'lɔ na tor pɔ ɛ.

14Ala ı nırɛ ba wa sɔɔ de a lɛ sın 'yɛr a gãn nyã pɔ ɛ, yı bɔ̃ɔnɔ̃ a wʋ yele sʋ̃ na yı taa tara nı wʋ nɛbʋ̃'yen ɛ, ka vĩ kpɛ wʋ.

15Yı ta de wʋ ka wʋ ı dɔ̃sʋɔ ɛ, tıchɛ yı kpãa wʋ wʋn ı a yı wʋn ı a yɛbɛ jũu.

16Pʋ̃pãanyã, a sı Soro na ı nyã'maar sʋɔ wʋ kʋ yı nyã'maar sɔ̃ɔ jaa, a sɔı a jaa pɔ. A sı Soro wʋ be a yı jaa sɛ̃.

17Maa Pɔɔl lɛ sɛb a puorfʋ nyã nı a maa mĩɛ nũu. A jĩnɛ naa nyã ın ma 'yɔ̃ɔ gãn jaa pɔ ın ma sɛb.

18A sı Soro Yesu Kırısıto wĩɛfʋ a be a yı jaa sɛ̃.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Timoti

1 Timoti 1

1Maa Pɔɔl na ɪ a Yesu Kɪrɪsɪto nɪtʊ̃nãa, nɪtãa lɛ a sɪ Fafaara Nãaŋmɪn na 'yɛr nɪ a Yesu Kɪrɪsɪto na ɪ a sɪ tɪɛrtɔ jie.

2N sɛɛrɛ na kʊrɔ a Timoti na ɪ a n binʊ̃nãa sɔɔfʊ jũu. Wĩɛfʊ, nɪ nɪbaal, nɪ nyã'maar na yi a Sãa Nãaŋmɪn nɪ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto sɛ̃, a be a fʊ sɛ̃.

3A lɛ ɪn chen a Masedonɪya, n kpãkpãan fʊ naa ɪka fʊ jĩnɛ a Efesus na fʊ wile a nɪbɛ bamɪne a ba taa wile wiil yuo go ɛ.

4Wiilfʊ ba ka ba ta de ba mĩɛ kʊ jir wiilfʊ ɛ, nɪ a sãakpãmɪne tutaa na ba tara baarfʊ ɛ. A anyãna lɛ waara nɪ nɛchɪrɛ, ban naa tʊ̃nɔ̃ a lɛ a Nãaŋmɪn na bʊɔrɔ nɪ sɔɔfʊ.

5Tɪchɛ a wiilfʊ nyã lɛ waara nɪ nʊ̃fʊ na yi nyãvɪla pɔ, tɪɛr vɪla pɔ nɪ yelmĩɛ sɔɔfʊ pɔ.

6Nɪbɛ bamɪne bar naa a anyã tɪ na ba 'yɛrɛ 'yɛr vorsɪ.

7Ba bʊɔrɔ naa ɪka ba ɪ a nɛɛ wiwiilbe, na baa bɔ̃ɔ a par a lɛ ban 'yɛrɛ ɛ, bɪɪ na a bonsɪ ala ban 'yɛr ɪka a sɛɛ naa ɛ.

8Faa nyɛ, sɪn bɔ̃ɔn naa ɪka a nɛbinãa vɪla na, ala ɪ nɪrɛ tun a lɛ an wile.

9Sɪ mɪ bɔ̃ɔn naa ɪka, a nɛbinãa ba bin kʊ a nɪtorsɪ ɛ, tɪchɛ wʊ bin kʊ a bala na sɔ̃ɔnɔ̃ a nɛɛ, nɪ a bawõnsɪ, nɪ a bala na ba turo lɛ a Nãaŋmɪn na bʊɔr ɛ, yelbe-ɪrbɛ, nɪ a bala na ba puoro ɛ, na ba sɔ̃ɔnɔ̃ Nãaŋmɪn yuor, nɪ a bala na kʊrɔ a ba sãamɪne, nɪ a ba mamɪne na ba ɪ nɪkʊrbɔ,

10nɪ a sɛ̃sɛ̃nbɛ, nɪ a bala na lɪɛb bʊɔr taa, nɪ a bala na lɪɛb daara a ba taaba, nɪ a jir ŋmarba, nɪ a bala na ŋmara jir pɔrɔ nɪ, nɪ yele jaa na chɪrɛ nɪ a yelmĩɛ wiilfʊ.

11A wiilfʊ anyã yire na a dãnfʊ Nãaŋmɪn na ɪ a tɪɪr sʊɔ 'yɛr nʊ̃ɔ wʊn de kʊ ma sɛ̃.

12N puor naa a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto yãan, wʊn kʊ ma kpɛ̃ɔ bojũu wʊ nyɛn a n sɔɔfʊ, na wʊ 'yɔ̃ɔ ma a wʊ tʊ̃mɔ̃ pɔ.

13N gba na dɔ̃ɔ ɪ Nãaŋmɪn yosɔ̃ɔnɔ̃, gere a nɪbɛ, naa ɪ jɛbʊɔrɔ, tɪchɛ Nãaŋmɪn wa kãan a n nɪbaal, bojũu n ɪn a lɛ ɪn ba sɔɔ de nɪ babɔ̃ɔfʊ jũu,

14tɪchɛ a sɪ Soro wĩɛfʊ waa naa, nɪ a sɔɔfʊ, nɪ a nʊ̃fʊ ala na be a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ.

15A yelmĩɛ 'yɛr nɪ nyã, na a ɪ yelmĩɛ ɪka nɪrɛ wʊ sɔɔ de. Yesu Kɪrɪsɪto wan a wɛr pɔ ɪka wʊ wa faa yelbe-ɪrbɛ, tɪchɛ maa lɛ gar ba jaa.

16Tɪchɛ a lɛ jũu lɛ so ka Nãaŋmɪn kaa n nɪbaal, ka a na tʊ a n pɔ, a maa na ɪ a yelbe-ɪrɛ gar ba jaa, ka Yesu Kɪrɪsɪto wiil a wʊ kãnyir na ba tara baarfʊ kʊ ma, ka n ɪ wiilfʊ kʊ a bala na wa sɔɔ wʊ nyɛ nyɛvʊr na ba tara baar fʊ ɛ.

17Pʊ̃pãanyã a Nãa 'lɔ na ba tara pielfʊ ɛ, a 'lɔ na ba kpire ɛ, a 'lɔ sɪn ba nyɛrɛ ɛ, a Nãaŋmɪn bʊ̃'yen tɛɛ, wʊ nyɛrɛ 'yɔ̃ɔfʊ nɪ tɪɪr bɪbir nɪ bɪbir jaa. A ɪ a lɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18N bie Timoti, n kʊrɔ fʊ naa a wiilfʊ anyãna tun a lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ na dɔ̃ɔ 'yɛr a fʊ 'yɛr, ala ɪ fʊ̃ʊ turo a lɛ, fʊn jɛb a jɛb vɪla 'lɔ.

19Tara sɔɔfʊ nɪ pʊtɪvɪla, bojũu nɪbɛ bamɪne tɔr naa a vɪla 'lɔ maalfʊ bar ka a ba sɔɔfʊ bʊ̃bʊr.

20A ba pɔ lɛ Hɪmɪnayas nɪ Aleksanda, bala lɛ n de kʊ a Satan ka ba na jãn ta fere sɔ̃ɔnɔ̃ Nãaŋmɪn yuor ɛ.

1 Timoti 2

1A lɛ jũu, a ala na de nie nɪ nyã, n kpãkpãan yɪn ɪka yɪ sʊɔrɔ, Nãaŋmɪn sʊɔrfʊ, na yɪ ma sʊɔrɔ kʊrɔ taa, tɪ na yɪ ma puor Nãaŋmɪn yãan kʊ nɪrɛ jaa.

2Yɪ mɪ sʊɔrɔ Nãaŋmɪn kʊrɔ a nãmɪne nɪ a bala na ɪ a kpĩɛn dẽme, ka a lɛ na vẽ ka sɪn jẽn ĩgãn 'maar nɪ nyã'maar na sɪ maala a lɛ a Nãaŋmɪn na bʊɔrɔ.

3A nyã lɛ tor, naa pɛlɛ a sɪ Fafaara Nãaŋmɪn pʊɔ.

4'Lɔ lɛ bʊɔrɔ ɪka nɪrɛ jaa wʊ nyɛ faafʊ, na wʊ wa bɔ̃ɔ a yelmĩɛ.

5Bojũu Nãaŋmɪn bʊ̃'yen tɛɛ lɛ be be, nɪ 'ma'maala bʊ̃'yen na be a Nãaŋmɪn nɪ a nɪsaalba chara pɔ, 'lɔ lɛ a nɪrɛ Yesu Kɪrɪsɪto.

6'Lɔ lɛ de a wʊ nyɛvʊr yab faan nɪrɛ jaa. A 'yɛr nyã lɛ a Nãaŋmɪn kʊ sɪ ɪka sɪ mʊɔl a pʊ̃pãanyã.

7A lɛ lɛ so ka Nãaŋmɪn ir ma ka ɪ mʊmʊɔlɔ nɪ a nɪtʊ̃nãa. Yelmĩɛ jaa lɛ n 'yɛrɛ, n ba ŋmara jir ɛ, ɪka n ɪ a wiwile kʊ a bala na ba ɪ a Juu nɪbɛ ɛ, sɔɔfʊ nɪ yelmĩɛ pɔ.

8Maa bɔfʊ lɛ ɪka jie jaa, a dɔɔr wa sʊɔrɔ Nãaŋmɪn, ba jɛɛr a ba nuur puoro, na ba maala a lɛ a Nãaŋmɪn na bʊɔrɔ, na ba ta tara suur nɪ nɛchɪrɛ ɛ.

9Lɛ lɛ a pɔbɔ mɪ, ba ma su bon pɔɔ a ĩgãn, tɪ na ba ta ma mal pir a jukɔɔl nɪ a sɛlma nɪ a lɛrsɪ bɪ a fɔɔr ala daa na ɪ tuo ɛ,

10tɪchɛ tʊ̃sʊ̃n lɛ sɛɛn a pɔbɔ bala na 'yɔ̃ɔnɔ̃ Nãaŋmɪn.

11Pɔbɔ ba ma jãn ɪ gbul na ba siir ba mĩɛ chɛlɛ a lɛ a nɪdierbe na wile.

12N ba bar sɔr ɪka pɔɔ jaa wʊ wile bɪ tara kpɛ̃ɔ daba ju ɛ, tɪchɛ wʊ ma ɪ gbul.

13Bojũu Adama lɛ a Nãaŋmɪn de nie mɛ tɪ na wʊ wa mɛ a Hawa tu.

14Satan ba dɔ̃ɔ nie bɛl Adama ɛ, tɪchɛ a Hawa lɛ wʊ bɛl ka wʊ sɔ̃ɔ Nãaŋmɪn nɛɛ.

15Tɪchɛ a pɔbɔ na nyɛn faafʊ tu bie dɔɔfʊ pɔ, ala ɪ ba chɛnɛ na tara sɔɔfʊ nɪ nʊ̃fʊ na ba ɪ chɛchɛ nyɔɔrɔ ba mĩɛ vɪla.

1 Timoti 3

1A 'yɛr ɪn yelmĩɛ ɪka, nɪrɛ 'lɔ na bʊɔrɔ ɪka wʊ ɪ a pupuorbiir nɪdiere, wʊ bʊɔrɔ na tʊ̃sʊ̃.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Pʋ̃pãanyã, a pupuorbiir nıdiere wʋ ta tara mabfʋ jaa ɛ, na wʋ tara pɔɔ bʋ̃'yen tɛɛ, na wʋ nyɔɔrɔ wʋ mĩɛ, na wʋ ı nı'yɔ̃ɔ naa, na wʋ diere sãanba, na wʋ bɔ̃ɔ wiilfʋ.

3Wʋ ta ı dãburo ɛ, wʋ ta ı gɔ̃bʋɔr ɛ, tıchɛ wʋ siir a wʋ mĩɛ, na wʋ ta ı jɛbʋɔrɔ ɛ, na wʋ ta nʋ̃ libie ɛ.

4A sɛɛn ıka wʋ tʋ̃ɔ kaara a wʋ mĩɛ yir vıla, ka a wʋ bibiir wõnõ a wʋ toor, na ba 'yɔ̃ɔnɔ̃ wʋ.

5Ala ı nırɛ kʋ̃ tʋ̃ɔ a wʋ mĩɛ yir kaa ɛ, ŋmınɛ wʋn ı tʋ̃ɔ kaa a pupuorbiir?

6Wʋ ta ı nırɛ nyã na kpɛ a puorfʋ pɔ paal ɛ, na wʋn wa bʋɔrɔ yuor na wʋ mı faa lo a gefʋ pɔ nıtãa a Satan.

7Wʋ ı nırɛ 'lɔ a bala na ba puoro ɛ, na 'yɔ̃ɔnɔ̃, ka lɛ ba lɛ ɛ, ban 'yɔ̃ɔ wʋn vĩ ka wʋ lo a Satan bɛraa pɔ.

8A sʋ̃sʋ̃nbɔ, ba mı tara nıbijıɛ na ba ta tara nɛɛr ayi ɛ, na ba ta maal ba mĩɛ dãnyurbo ɛ, na ba ta ı nıfɔlbɔ ɛ.

9Ba nyɔɔ a sɔɔfʋ wiilfʋ yelsɔɔlaa kpɛ̃ɔ nı tıɛr vıla.

10Yı de nie bɛɛr ba kaa. Ka bala pãa baa tara 'mabfʋ jaa ɛ, yı vɛ̃ ka ba ı a sʋ̃sʋ̃nbɔ.

11A pɔbɔ mı, ba tara 'yɔ̃ɔfʋ, na ba ta sɔ̃ɔnɔ̃ taa yoe ɛ, tıchɛ ba nyɔɔrɔ ba mĩɛ, tı tara yelmĩɛ yele jaa pɔ.

12A sʋ̃sʋ̃nɔ̃ wʋ tara pɔɔ bʋ̃'yen tɛɛ, na wʋ tʋ̃ɔ kaara a wʋ bibiir, na wʋ tʋ̃ɔ kaara a wʋ yir vıla.

13A sʋ̃sʋ̃nbɔ bala na tʋ̃ vıla, na nyɛn 'yɔ̃ɔfʋ kʋ a ba mĩɛ, nı a 'lafʋ nı sɔɔfʋ 'lɔ ban tara a Yesu Kırısıto pɔ.

14N bʋɔrɔ na ıka n wa a fʋ sɛ̃ a pʋ̃pãanyã, tıchɛ n sɛɛrɛ na a kpãafʋ anyã kʋrɔ fʋ.

15Lɛ lɛ, maa baa tʋ̃ɔ wa fɔɔ ɛ, ka fʋ bɔ̃ɔ lɛ an sɛɛ ıka a pupuorbiir ba nyɔɔrɔ a ba mĩɛ, bala lɛ puoro a Nãaŋmın nyã na ı vʋr na ba tıɛ a yelmĩɛ a luur kaar.

16Baal ba be be ɛ, a yelsɔɔlaa a sı puorfʋ pɔ bɛrma naa. Yesu nyır a ĩgãn pɔ. Nãaŋmın Sıɛ ir wiil ıka wʋ ın Nãaŋmın bie. A malakası nyɛ wʋ naa. Ba mʋɔl 'yɛr a wʋ 'yɛr a paalsı pɔ, ka ba sɔɔ de wʋ a wɛr wʋ jaa. Nãaŋmın de wʋn don be a tır pɔ.

1 Timoti 4

1Nãaŋmın Sıɛ 'yɛr ka a gã chãa pɔ ıka a baaraa, bamıne na bar a ba sɔɔfʋ tı chɛlɛ a sıdɛbɛ bɛlfʋ, nı a lɛ a sıdɛbɛ na wile.

2A wiilfʋ nyã yi naa a nɛɛr ayi dẽme na ma ŋmara a jirsı ka a sɔ̃ɔ a ba tıɛr fıka kur tʋl ban 'mon bon 'yɔ̃ɔ jĩnɛ.

3Ba wile na nıbɛ ıka ba ta kultaar ɛ, na ba wile ba ıka ba chire bʋ̃diir amıne. Tıchɛ Nãaŋmın na maal a kultaa nı a bʋ̃diir a jaa ıka a bala na sɔɔ tı bɔ̃ɔ a yelmĩɛ, ba ma de tı puor wʋ yãan.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Bojũu Nãaŋmɪn bʊ̃maalaa jaa vɪɛlɛ na, ka a ba sɛɛ ɪka nɪrɛ wʊ tɔr bon jaa bar ɛ, ala ɪ sɪ ma den nɪ yãan puorfʊ.

5Bojũu Nãaŋmɪn 'yɛrbir nɪ a Nãaŋmɪn sʊɔrfʊ maal yaa naa ka a ɪ bʊ̃sʊ̃.

6Ala ɪ fʊ den a kpãafʊ nyã na fʊ wiil a yɛɛr, fʊn ɪn a Yesu Kɪrɪsɪto tʊ̃tʊ̃vɪla sʊɔ, na fʊn guolo a fʊ mĩɛ nɪ a Nãaŋmɪn 'yɛr nɪ a sɔɔfʊ wiil vɪla 'lɔ fʊn turo.

7Tɔr a jirsɪ ala ban ma ŋmara nɪ a pɔɔnyɔ̃n fuolsɪ, tɪ na fʊ wile a fʊ mĩɛ a Nãaŋmɪn sɔr pɔ.

8Bojũu fʊ̃ʊ jãn a fʊ ĩgãn ka wʊ kpɛ̃mɛ, a vɪla na, tɪ wʊ kʊ̃ kor ɛ, tɪchɛ a Nãaŋmɪn sɔr tufʊ vɪla na a sɔɪ a jaa pɔ, bojũu wʊ tɪr nɛɛ kʊ sɪ a nyɛvʊr nyã sɪn tara a dɪna nɪ a nyɛvʊr 'lɔ na waara daar kɔ̃ɔ.

9A 'yɛr nyã ɪn yelmĩɛ ɪka, nɪrɛ jaa wʊ sɔɔ de.

10A lɛ jũu lɛ sɪ mʊɔrɔ tʊ̃nɔ̃ nɪ tʊ̃kpĩɛn, bojũu a sɪ tɪertɔ ben a Nãaŋmɪn nyã na ɪ vʊr pɔ. 'Lɔ lɛ ɪ a nɪbɛ bala jaa na sɔɔ wʊ Fafaara.

11Kpãkpãana na fʊ wile ba a yelsɪ anyãna a jaa.

12Ta vɛ̃ ka nɪrɛ jaa kaa fʊ pɔrɔ fʊn chɛnɛ ɪ pɔlbile jũu ɛ, tɪchɛ fʊ ɪ wiilfʊ kʊ a bala na tara sɔɔfʊ, nɪ a fʊ 'yɛr, nɪ a fʊ maalfʊ, nɪ a fʊ nʊ̃fʊ, nɪ a fʊ sɔɔfʊ, nɪ a fʊ chɛchɛ ɪfʊ pɔ.

13Sɛrɛ tɪchɛ ka n wa, mʊ̃ɔ nɪbir kara a Nãaŋmɪn gãn a nɪyɔɔ pɔ, na fʊ mʊɔlɔ tɪ wile nɪ ba.

14Ta mel a Nãaŋmɪn Sɪɛ 'lɔ wʊn kʊ fʊ ɛ, a daar 'lɔ̃nɔ̃ a nɪdierbe na dɔ̃ɔ 'yɛr tɪ dɔɔl fʊ a ba nuur.

15De a yelsɪ a nyã tʊ̃nɔ̃ nɪ tʊ̃mɔ̃, na fʊ de fʊ mĩɛ 'yɔ̃ɔ a tʊ̃mɔ̃ pɔ, ka nɪrɛ jaa nyɛ lɛ a fʊ tʊ̃mɔ̃ na chiine niem.

16Bɔ̃ɔ nyɔɔ a fʊ mĩɛ nɪ a wiilfʊ ɪrɛ a lɛ nɛ, na fʊ tara kãnyir. Fʊn faan a fʊ mĩɛ nɪ a bala na chɛlɛ a fʊ 'yɛr.

1 Timoti 5

1Ta 'yɛr 'yɛrbikpĩɛn kʊ danyɔ̃n ɛ, tɪchɛ 'yɛr baalʊ̃ʊ kʊ wʊ fʊ sãa tɔ sʊɔ kaar, 'yɛr kʊ pɔlbil a fʊ yɛɛr kaar.

2'Yɛrɛ nɪ a pɔɔnyɔ̃n a fʊ mamɪne kaar, nɪ a pɔɔsarbil a fʊ yɛpɔbɔ kaar, nɪ chɛchɛ ɪfʊ pɔ.

3'Yɔ̃ɔnɔ̃ a pɔɔkɔɛ bala na ɪ pɔɔkɔɛ, tɪ ba tara bon jaa ɛ.

4Ala ɪ a pɔɔkɔnyɪnɛ tara na bibiir bɪɪ yɔ̃n, bala lɛ a sɛɛ ɪka ba turo a Nãaŋmɪn nɛɛ, na ba kaara a ba dɔɔrbɔ a yie pɔ fɪka a lɛ a ba dɔɔrbɔ na dɔ̃ɔ kaa ba. Lɛ lɛ pɛlɛ a Nãaŋmɪn pʊɔ.

5Pɔɔkʊɔr 'lɔ na ba tara bon jaa ɛ, ma den a wʊ tɪɛr wʊ jaa kʊ Nãaŋmɪn, tɪ na wʊ ma sʊɔrɔ Nãaŋmɪn tĩsɔɔ nɪ mɔ̃tɔ̃ɔ a wʊ bʊ̃bʊɔrsɪ 'yɔ̃ɔ,

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6tıchɛ a pɔɔkʋɔr 'lɔ na bʋɔrɔ ĩgãn vɔlaa, wʋ kpin tı yʋɔrɔ.

7Kʋ ba a kpãafʋ anyãna, ka nırɛ ta nyɛ a ba 'mabfʋ ɛ.

8Ala ı nırɛ baa sʋ̃ʋ a wʋ nıbɛ ɛ, bıı a wʋ yir dẽme ɛ, a kaara fıka wʋ tɔr naa a sɔɔfʋ, tı ırɛ dɛɛr gar nyã na ba ı a Yesu turo ɛ.

9A pɔɔkʋɔr 'lɔ na ba ta yuom lıjaata sɛrɛ ɛ, taa ırɛ wa 'yɔ̃ɔnɔ̃ a wʋ yuor a pɔɔkɔɛ gãn pɔ ɛ. Wʋ ı pɔɔkʋɔr 'lɔ na dɔ̃ɔ kul sır bʋ̃'yen tɛɛ, ka a sırɛ wa kpi tı chɛ wʋ bar, tı wʋ chɛnɛ nyɔɔrɔ wʋ mĩɛ ba kul sırɛ go ɛ.

10Nıbɛ ba bɔ̃ɔ wʋ a wʋ tʋ̃ vıla jũu, nı a lɛ wʋn dɔ̃ɔ guol a wʋ bibiir, na wʋ ma sɔɔ diere sãanba, na wʋ ma pɛɛrɛ a Nãaŋmın nıbɛ gbɛɛ, sʋ̃nɔ̃ nı a nıbaalsı, tı maala vıla jaa bʋrɔ.

11Tıchɛ ta 'yɔ̃ɔ pɔɔkɔ'yɔlɔ yuor a pɔɔkɔɛ gãn pɔ ɛ, bojũu sırɛ kulfʋ vɔlaa wa gar a lɛ ban nʋ̃ a Kırısıto, ban bʋɔrɔ na sırɛ kulfʋ.

12A lɛ ban lon Nãaŋmın 'yɛr tɔɔrfʋ pɔ, bojũu ba sɔ̃ɔn a nɛɛ ban põl'yɔ̃ɔ a Kırısıto bar.

13A lɛ puor, ba ma bʋɔrɔ na ıka ba yʋɔrɔ pɔrɔ tulo yie yʋɔrɔ, a ba ı yie tuulfʋ tɛɛ ɛ, tı ba ın gagarsı, na ba kpıɛrɛ nıbɛ 'yɛr 'yɛrsı pɔ 'yɛrɛ a lɛ na ba sɛɛ ıka ba 'yɛrɛ ɛ.

14A lɛ jũu, n bʋɔrɔ na ıka pɔɔkɔɛ na chɛnɛ kpĩɛn, ba kul sırbɛ, na ba dɔɔ bibiir, na ba tʋ̃ɔ ı pɔɔ mın kaara a ba yie, na ba ta kʋ a dɔ̃sʋɔ sɔr ka wʋ sɔ̃ɔ a sı yuor ɛ.

15Bamıne lıɛb sırɛ jaa turo a Satan puor.

16Ala ı pɔɔ nyã jaa na puoro tara yir dẽme ka ba ı pɔɔkɔɛ, wʋ kaara ba tı ta kʋ a pupuorbiir wõm ɛ. A pupuorbiir ba kaara pɔɔkɔɛ bala tɛɛ na ba tara nırɛ jaa, ka wʋn kaa ba ɛ.

17A nıdierbe bala na tʋ̃nɔ̃ vıla, yı 'yɔ̃ɔnɔ̃ ba, tı sʋ̃nɔ̃ ba nı bonsı, bala lɛ mʋɔlɔ a 'yɛr tı wile.

18Bojũu a Nãaŋmın gãn 'yɛr ıka, "Ta lũ a nadar nɛɛ 'lɔ wa vara a chi ɛ." A tʋ̃tʋ̃nɔ̃ jaa sɛɛn na a wʋ sãyar.

19Taa ırɛ wa sɔɔrɔ nıbʋ̃'yen 'yɛr wʋn 'yɛr dɔɔl a nıdiere ju ka bala ba ta ayi bıı ata ɛ.

20A bala na ma maala a yeldɛbɛ, wiil ba a ba sɔ̃ɔnaa a nıyɔɔ niem, ka a ba taaba na chɛ na joro dãbĩɛ.

21N kpãana yı naa a Nãaŋmın nı a Yesu Kırısıto nı a malakası bala wʋn ir niem ıka, yı gu yı mĩɛ a kpãafʋ anyãna pɔ, na yı ta oor ɛ. Yı taa turo nıbɛ nʋ̃nɔ̃ ɛ.

22Ta pɔɔ ir nırɛ ka wʋ ı nıdiere ɛ, ta pʋɔ a nıbɛ bamıne yeldɛbɛ pɔ ɛ, gu fʋ mĩɛ.

23Ta nyuro kʋ̃ɔ tɛɛ ɛ, ma nyũ dãa bĩlãa a fʋ pʋɔ baal jũu, a fʋn maa yaar tı ı baal ɛ.

24Nıbɛ bamıne yeldɛbɛ gãn chãa pɔ, na a dɔ̃ɔ ba nie chen a 'yɛr tɔɔrfʋ jie, tıchɛ ka bamıne yeldɛbɛ ma tu ba chen a be.

25Lɛ lɛ a tʋ̃vıɛl amıne ma gãn chãa pɔ, a ala gba na ba yi ɛ, kʋ̃ tʋ̃ɔ sɔɔl ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Timoti 6

1Bala jaa na be a gbãgbaar tʋ̃mɔ̃ pɔ, ba 'yɔ̃ɔnɔ̃ a bala na tʋ̃ɔ ba, ka nɪrɛ kʋ̃ tʋ̃ɔ 'yɛr a Nãaŋmɪn yuor 'yɛrdɛɛr ɛ, nɪ a sɪ wiilfʋ ɛ.

2A gbãgbaar bala na tara a nɪbɛrɛ a ba ɪ Yesu turbo, ba ta vɛ̃ ba 'yɔ̃ɔfʋ ɛ, ban 'mataa puoro jũu ɛ, ba ir nyãa 'yɔ̃ɔ tʋ̃nɔ̃ kʋrɔ ba, bojũu ba puoro naa ka ba nʋ̃ ba. Wile a anyãna na fʋ kpãkpãana ba.

3Ala ɪ nɪrɛ wiil wiil yor na ba tu a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto wiilfʋ ɛ, nɪ lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛrbie na 'yɛr ɛ,

4a nɪbɛ nyã wile na wʋ mĩɛ, na waa bɔ̃ɔ bon jaa ɛ. Wʋ ma chɪrɛ na nɪ a 'yɛrbie, bojũu a nyɛntãan fɪka a wʋ tɪɛr sɔ̃ɔ naa. A lɛ vɛ̃ naa ka wʋ tara nyuur na wʋ ma jɛɛrɛ, na wʋ ma tʋrɔ a wʋ taaba, na wʋ ma tara tɪɛr dɛɛr nɪ a wʋ taaba.

5Na ba pãa ma chɪrɛ taa nɪ tɪɛr sɔ̃ɔnsɪ. Baa bɔ̃ɔ a yelmĩɛ ɛ, na ba tɪɛr ɪka a Nãaŋmɪn puorfʋ ɪn lefʋ yele lɛ.

6Tɪchɛ Nãaŋmɪn sɔr tufʋ ɪn lefʋ bon, ala ɪ a ala fʋn tara sɛɛn fʋ naa.

7Bojũu saa waan bon jaa a wɛr nyã pɔ ɛ, na sɪ kʋ̃ lɛ de bon jaa yin a wɛr pɔ ɛ.

8A lɛ jũu, ala ɪ sɪ tara na bʋ̃diir nɪ bʋ̃sursɪ, sɪ vɛ̃ ka a sɛɛn sɪ.

9A bala na bʋɔrɔ ɪka ba ɪ tara dɛ̃me, ma lon bɛɛr kaa chɛbaa pɔ, ka jɔl tɪɛr nɪ vɔldɛbɛ ma tɔɔ a nɪbɛ chiine sɔ̃ɔfʋ nɪ a wɛfʋ jie.

10Bojũu libie nʋ̃fʋ ɪ naa yelbier jaa bʋrɔ nyɪr, ka a bamɪne na bʋɔrɔ ɪka ba le, ba tɔɔn jãan a yelmĩɛ, na ba kpɛ wõm pɔ.

11Tɪchɛ a fʋ̃ʋ 'lɔ na ɪ Nãaŋmɪn nɪrɛ, tɔɔ yi a anyãna a jaa pɔ, na fʋ turo yeltorsɪ, na fʋ ɪ Nãaŋmɪn nɪrɛ, tara sɔɔfʋ na fʋ tara nʋ̃fʋ, na fʋ tara kãnyir, na fʋ ɪ nɪ hɛ lɛ lɛ lɛ.

12Jɛb a sɔɔfʋ jɛɛr na fʋ nyɔɔ a nyɛvʋr na ba tara baarfʋ taa lɛɛ. 'Lɔ pɔ lɛ a Nãaŋmɪn bʋɔl fʋ a daar 'lɔ̃nɔ̃ fʋn chiir a fʋ pʋɔ a nɪyɔɔ niem.

13N kpãkpãana fʋ naa a Nãaŋmɪn nyã na kʋrɔ a bonsɪ a jaa nyɛvʋr niem, nɪ a Yesu Kɪrɪsɪto na 'yɛr a wʋ yelmĩɛ na wʋ chiir a wʋ pʋɔ a nãa Pontius Pilate niem,

14n kpãkpãana fʋ naa ɪka fʋ bɔ̃ɔ tara a Nãaŋmɪn nɛbinsɪ ka a ta tara dɛɛr, bɪɪ 'mabfʋ ɛ, tɪ tãn a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto waa daar.

15'Lɔ lɛ a Nãaŋmɪn na waan a sɔ̃ɔ 'lɔ wʋn 'yɔ̃ɔ. Nãaŋmɪn tɛɛ lɛ sɛɛn dãnfʋ nɪ a kpɛ̃ɔ, na wʋ ɪ a nãmɪne ba jaa Nãa, nɪ a sorbo ba jaa Soro.

16'Lɔ tɛɛ lɛ be be ba kpire ɛ, na wʋ be chãa 'lɔ pɔ nɪrɛ na kʋ̃ tʋ̃ɔ gbʋr ɛ, a 'lɔ nɪrɛ na ba nyɛrɛ ɛ, bɪɪ na tʋ̃ɔ nyɛ wʋ ɛ. 'Lɔ lɛ a 'yɔ̃ɔfʋ nɪ a kpɛ̃ɔ sɛɛn sɔ̃ɔ jaa. A ɪ a lɛ.

17A bala na ɪ a taraa dɛ̃me a pʋ̃pãanyã, kpãa ba ɪka ba ta wile ba mĩɛ bɪɪ de a ba tɪɛr 'yɔ̃ɔ a bʋ̃tarsɪ ala pɔ ɛ, tɪchɛ ba dɪɛl Nãaŋmɪn nyã na kʋ sɪ a bʋ̃bʋrɔ bʋrɔsɪ a jaa a sɪ de chɪlɛ nɪ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Kpãa ba a ba tʋ̃nɔ̃ vɩla na ba nʋ̃ɔ a vɩla tʋ̃mɔ̃ pɔ, na ba ɩ yɛ̃bɔ̃ɔnbɔ põnõ a ba bonsɩ.

19A lɛ ban bine na nãbonsɩ guro nɩ a nɩdaar, ka ba na nyɛ a nyɛvʋr 'lɔ na ɩ a yelmĩɛ nyɛvʋr.

20A fʋ̃ʋ Timoti, gu a ala ban de 'yɔ̃ɔ a fʋ nũu pɔ, na fʋ bar a 'yɛrvor nɩ a nɛchɩrɛ ala na ba tara par ɛ, ban bʋɔlɔ a bɔ̃ɔfʋ,

21bamɩne na kpãkpãana nɩ a yelsɩ anyãna, ba bar a sɔɔfʋ sɔr. Nãaŋmɩn wĩɛfʋ wʋ be a fʋ sɛ̃.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Timoti

2 Timoti 1

1Maa Pɔɔl na ɪ a Yesu Kɪrɪsɪto nɪtʊ̃nãa tu a Nãaŋmɪn bɔfʊ pɔ, nɪ a nɛɛ wʊn tɪr kʊ sɪ a nyɛvʊr nyã na be a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ,

2sɛɛrɛ naa a gãn nyã kʊrɔ a fʊ̃ʊ Timoti na ɪ a n binʊ̃nãa. Wĩɛfʊ, nɪ nɪbaal, nɪ nyã'maar na yi a Sãa Nãaŋmɪn nɪ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto jie wʊ be a fʊ sɛ̃.

3N ma puor a Nãaŋmɪn nyã ɪn tʊ̃nɔ̃ kʊrɔ yãan nɪ a n tɪɛr wʊ jaa nɪtãa a lɛ a n sãakpãmɪne na dɔ̃ɔ ɪ, n maa ĩin a fʊ yele ɛ, naa ma tɪɛr fʊ sʊɔrɔ Nãaŋmɪn kʊrɔ fʊ tĩsɔɔ nɪ mɔ̃tɔ̃ɔ.

4N ma lɪɛb tɪɛr a fʊ nɪbikʊ̃ɔ fʊn ŋma, naa bʊɔrɔ ɪka n nyɛ fʊ ka a n pʊɔ pɛl.

5N lɪɛb tɪɛr a fʊ yelmĩɛ sɔɔfʊ, a 'lɔ a fʊ makʊ̃ma Loisɪ nɪ a a fʊ ma Yunɪsɪ na dɔ̃ɔ tara, lɛ lɛ n mɪ bɔ̃ɔn ɪka fʊ mɪ tara wʊ naa.

6A lɛ jʊ̃u, n lɪɛb tɪɛr fʊ ɪka fʊ mʊ̃ɔ nɪbir fire a Nãaŋmɪn kʊfʊ 'lɔ na be a fʊ pɔ ɪn dɔ̃ɔ dɔɔl fʊ a n nuur ka fʊ nyɛ.

7Bojʊ̃u a Nãaŋmɪn Sɪɛ wʊn kʊ sɪ ba ɪ dãbĩɛ Sɪɛ ɛ, tɪchɛ Sɪɛ 'lɔ na kʊ sɪ kpɛ̃ɔ ka sɪ tara nʊ̃fʊ, nɪ mĩɛ nyɔɔfʊ.

8Taa joro vĩ nɪ a sɪ Soro 'yɛr mʊɔlfʊ ɛ, bɪɪ a maa ban pɔɔ a die pɔ a wʊ jʊ̃u ɛ, tɪchɛ pʊɔ ma a sɪ 'mataa dire a dɔɔyɛ a Nãaŋmɪn 'yɛr nʊ̃ɔ mʊɔlfʊ pɔ, na fʊ dɪɛl a Nãaŋmɪn kpɛ̃ɔ.

9'Lɔ lɛ faa sɪ na wʊ bʊɔl sɪ ɪka sɪ ɪ chɛchɛ, a ba ɪ a sɪ tʊ̃mɔ̃ jʊ̃u lɛ ɛ, tɪchɛ a wʊ bɔfʊ nɪ a wʊ wĩɛfʊ jʊ̃u lɛ. Sɪ nyɛn a wĩɛfʊ nyã a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ tɪchɛ ka a wɛr wa maal.

10Tɪchɛ pʊ̃pãanyã, Nãaŋmɪn wiil sɪn a wĩɛfʊ nyã tu a sɪ Fafaara Yesu Kɪrɪsɪto na wa a wɛr pɔ, na wʊ wa tʊ̃ɔ kʊ̃u tɪ na wʊ de a 'yɛr nʊ̃ɔ wiil sɪ a nyɛvʊr na ba tara baarfʊ ɛ.

11A 'yɛr nʊ̃ɔ nyãna jʊ̃u lɛ wʊ ir ma ɪka n ɪ mʊmʊɔlɔ nɪ nɪtʊ̃nãa nɪ wiwile.

12A anyãna jʊ̃u lɛ n dire a dɔɔyɛ, tɪchɛ vĩ ba kpɛ ma ɛ, bojʊ̃u n bɔ̃ɔn a nɪɪɛ 'lɔ ɪn sɔɔ naa bɔ̃ɔn ɪka wʊn gu ma naa tɪ tãn a bɪbir 'lɔ̃nɔ̃ nɪ a ala wʊn de 'yɔ̃ɔ a n nuur pɔ.

13Nyɔɔ a 'yɛr sʊ̃ ala a lɛ nɛ fʊn wõ yi a n sɛ̃, a sɔɔfʊ nɪ a nʊ̃fʊ ala na be a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ.

14Gu a yelmĩɛ 'lɔ a Nãaŋmɪn na de 'yɔ̃ɔ a fʊ nuur pɔ nɪ a Nãaŋmɪn Sɪɛ sʊ̃ʊfʊ 'lɔ na be a sɪ 'yɔ̃ɔ.

15Fʊ bɔ̃ɔn naa ɪka a bala ba jaa na be a Asɪya tɔr man bar, Fɪgɛlusɪ nɪ Hɛmogɛnusɪ gba mɪ pʊɔ ba naa.

16Nãaŋmɪn wʊ maal vɪla kʊ a Onesiforusɪ nɪ a wʊ yir dɛ̃me, bojʊ̃u 'lɔ lɛ ma 'yɔ̃ɔnɔ̃ ma ĩkpɛ̃ɔ, vĩ ba kpɛ wʊ ɪn be a pɔɔfʊ die pɔ jʊ̃u ɛ.

17Wʊ gba na wa wa a Worom, wʊ yɔ bɔ man nɪbijɪɛ tɪ nyɛ ma.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18A sɪ Soro wʊ sʊ̃ʊ wʊ a wʊ nyɛ maal vɪla a 'yɛr tɔɔrfʊ bɪbir daar. Fʊ̃ʊ mĩɛ bɔ̃ɔn naa a lɛ wʊn sʊ̃ʊ ma jĩ be a Efesus.

2 Timoti 2

1Fʊ̃ʊ na ɪ a n bie, pãa kpɛ̃mɛ a wĩɛfʊ 'lɔ na be a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ.

2A lɛ fʊn wõ a n sɛ̃ a nɪyɔɔ bala niem, de wiil a yelmĩɛ dɛ̃me mɪ nɪ na tʊ̃ɔ wiil a ba taaba.

3A fʊ̃ʊ mɪ, pʊɔ sɪ dire a dɔɔyɛ nɪtãa Yesu Kɪrɪsɪto soja mĩɛ.

4A soja 'lɔ na be a wʊ tʊ̃mɔ̃ pɔ, ma bʊɔrɔ naa ɪka a wʊ maalfʊ a pɛlɛ a 'lɔ na de wʊ a tʊ̃mɔ̃, maa lɛ tʊ̃ɔnɔ̃ bere a bɪbir jaa yelbʊɔrsɪ pɔ ɛ.

5Ala ɪ a bala na joro chɪrɛ taa bʊɔrɔ na ɪka ba dɔ̃ɔ a ba taaba, ba ma jon tu a lɛ ban wile.

6A kʊɔraa 'lɔ na ba joro yãan ɛ, lɛ ma de a bʊ̃dɔ̃ɔ.

7Tɪɛr kaa a lɛ ɪn 'yɛrɛ, bojũu a sɪ Soro na kʊ fʊ naa a jaa par bɔ̃ɔfʊ.

8Tɪɛr a Yesu Kɪrɪsɪto na ir a kũu pɔ, na yi a David bala pɔ. A anyãna lɛ ɪ a maa 'yɛr nʊ̃ɔ mʊɔlfʊ,

9a pɔ lɛ n dire a dɔɔyɛ, a ba wa lũ ma nɪ bɔ̃jɔrsɪ nɪdɛɛr kaar. Tɪchɛ baa tʊ̃ɔ a Nãaŋmɪn 'yɛr lũ ɛ.

10A lɛ jũu lɛ so, ka nyɔɔ n mĩɛ a bala a Nãaŋmɪn na ir jũu ka ba mɪ na nyɛ a faafʊ 'lɔ na be a Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ nɪ a Nãaŋmɪn tɪɪr.

11A 'yɛr na ɪ yelmĩɛ nɪ nyã ɪka, ala ɪ sɪn nɪ 'lɔ lɛ 'mataa kpi, sɪn nɪ 'lɔ lɛ na 'mataa tara a nyɛvʊr.

12Ala ɪ sɪ nyɔɔn sɪ mĩɛ, sɪn nɪ 'lɔ lɛ na 'mataa di a nãa. Ala ɪ sɪ chiir wʊ naa, wʊ mɪ na chiir sɪ naa.

13Ala ɪ sɪn baa tara yelmĩɛ ɛ, tɪchɛ 'lɔ chɛnɛ na tara yelmĩɛ, bojũu wʊ kʊ̃ tʊ̃ɔ chiir a wʊ mĩɛ ɛ.

14Mʊ̃ɔ nɪbir tɪɛrɛ ba a anyãna, na fʊ kpãana ba a Nãaŋmɪn niem ɪka, ba ta chɪrɛ taa nɪ a 'yɛrbie ɛ. A ba maala vɪla jaa ɛ, tɪchɛ a ma sɔ̃ɔn a bala na chɛlɛ tɪɛr.

15Mɔ̃ na fʊ de fʊ mĩɛ kʊ Nãaŋmɪn, an ɪ a 'lɔ mĩɛ lɛ pɛɛ fʊ, na fʊ ɪ tʊ̃tʊ̃nɔ̃ 'lɔ na ba joro vĩ ɛ, na fʊ wile a yelmĩɛ 'yɛr na tor.

16Bar a nɛchɪrɛ ala na ba tara par ɛ, bojũu a lɛ na jãn nɪbɛ bar ka ba kʊ̃ lɛ ɪ Nãaŋmɪn nɪbɛ ɛ.

17A ba wiilfʊ na yɔɔn gbõtor kaar. Hɪmɪnayas nɪ Filetusɪ mɪ pʊɔ ba naa.

18Ba bar a yelmĩɛ tɪ 'yɛr ɪka kũu pɔ ir fʊ po naa, na ba sɔ̃ɔn bamɪne sɔɔfʊ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Tıchɛ Nãaŋmın 'yɛr par kparaa ara na, ka a sɛbie anyã sɛb a wʊ pɔ, "A sı Soro bɔ̃ɔn a bala jaa na ı a wʊ nıbɛ." Na wʊ lɛ 'yɛr, "Vɛ̃ ka a bala jaa na bʊɔlɔ a sı Soro yuor, tɔɔ yı putuyele pɔ.”

20A yir kpɛ̃ɛ pɔ, bʊ̃dimaal bomo ma ben be, ka amıne ı sɛlma, nı kpãna, tıchɛ ka amıne mı ı daar nı yɔɔraa, ka amıne ı bʊ̃'yɔ̃ɔnsı, ka amıne ı babãma bomo.

21Ala ı nırɛ jaa na pɛɛn wʊ mĩɛ a bonsı anyã ın bʊɔl kaar, wʊn kaara na bʊ̃dimaal bomo na tara 'yɔ̃ɔfʊ na wʊ oo wʊ mĩɛ tara tɔ̃nɔ̃ kʊ a yir sʊɔ, ka wʊn tʊ̃ɔ de maal tʊ̃vıla jaa bʊrɔ.

22Tɔɔ yı a pɔlbil ĩgãn bʊ̃bʊɔrsı pɔ, na fʊ turo yeltorsı, na fʊ tara sɔɔfʊ, nı nʊ̃fʊ, nı nyã'maar, 'matãan a bala na puoro a sı Soro nı a nyã chɛchɛ.

23Tɔr a jɔl yele nı a nɛchırɛ na ba tara par ɛ, bojũu a maa yaara tı waan jɛɛr ɛ.

24A ba sɛɛ ıka a sı Soro tʊ̃tʊ̃nɔ̃ wʊ bʊɔrɔ jɛɛr ɛ, tıchɛ wʊ maala vıla kʊrɔ nırɛ jaa, na wʊ tʊ̃ɔ wile, na wʊ tara kãnyir.

25A bala na chırɛ, wiil ba jomm, amıne Nãaŋmın na wa sɔɔ naa ka ba lıɛb a ba tıɛr, na ba wa bɔ̃ɔ a yelmĩɛ.

26Lɛ lɛ a ba tıɛr na yuo a ba faa ba mĩɛ yin a Satan chɛbaa pɔ, a lɛ wʊn nyɔɔr ba a ba ırɛ a wʊ bɔfʊ.

2 Timoti 3

1Tıchɛ bɔ̃ɔn a yele nyãna ıka a bıbir baaraa daar, dɔɔyɛ na ben be.

2Nıbɛ na nʊ̃n a ba mĩɛ, libinʊ̃nbɔ, mĩɛ 'mɔɔfʊ, ba kʊ̃ 'yɔ̃ɔnɔ̃ nıbɛ ɛ, na ba kʊ̃ wõnõ a ba dɔɔrbɔ toor ɛ, ka bon maa sɛɛ ba ɛ, na ba kʊ̃ ı chɛchɛ ɛ.

3Ba maa tara nırɛ tıɛr ɛ, ba maa vɛ̃ kʊ nırɛ ɛ, na ba sɔ̃ɔnɔ̃ taa yoe, baa nyɔɔrɔ ba mĩɛ ɛ, na ba 'yɛrɛ 'yɛrbikpĩɛn, na ba chire yelvıla.

4Ban ın gagarsı, na ba ı jukpĩɛn dẽme, na ba bʊɔrɔ yuor, ban nʊ̃n bʊ̃vıɛlsı gar ban nʊ̃ Nãaŋmın,

5ba maal ba mĩɛ Nãaŋmın puorbo kaar, tı chiir a wʊ kpɛ̃ɔ. Ta gbɛɛrɛ ba ɛ.

6A ba pɔ lɛ a bamıne ma fara kpıɛrɛ a yie pɔ na ba yʊɔrɔ bɛlɛ a pɔbɔ bala na ba bɔ̃ɔ a ba tıɛr gaa jie ɛ, ka a ba yeldɛbɛ dɔl taa, ka a yeldɛbɛ jaa vɔlaa ma nyɔɔ ba.

7Ba ma jãna na bıbir jaa tı ba maa tʊ̃ɔ bɔ̃ɔ a yelmĩɛ ɛ.

8Nıtãa lɛ a Janısı nı Jãbırɛsı na ba sɔɔ a Mosesı ɛ, lɛ mı lɛ a nıbɛ banyãna mı tɔr a yelmĩɛ, baa tara tıɛr vıla ɛ, a sɔɔfʊ yele jũu, ba ın faa.

9A ba yele kʊ̃ chen tɛɛr ɛ, a lɛ an kaara a nıbɛ ayi banyãna. Nırɛ jaa na nyɛn a lɛ ban jɔl jĩ.

10Fʊ̃ʊ mĩɛ gba jaa nyɛn a n wiilfʊ bɔ̃ɔ, lɛ a n beraa na kaara, bon 'lɔ ın bʊɔrɔ a n nyɛvʊr pɔ, a n sɔɔfʊ, a n kãnyir, a n nʊ̃fʊ lɛ ın ara kpɛ̃ɔ,

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11a dɔɔyɛ ɪn di, nɪ a lɛ ban ge ma. Fʊ̃ʊ mĩɛ bɔ̃ɔn naa a lɛ na pɔɔ ma a Antiok, nɪ a
Ikoniyum, nɪ a Lɪstɪra tẽn pɔ, tɪchɛ ka a sɪ Soro faa ma yin a jaa pɔ.

12Sɪrɛ jaa, a bala jaa na bʊɔrɔ ɪka ba turo a Nãaŋmɪn sɔr, na ba pɛlɛ a Yesu Kɪrɪsɪto
pʊɔ, na nyɛn gefʊ,

13tɪchɛ a putudẽme nɪ a bala na maal ba mĩɛ nɪmɪn kaar, na kpẽn sɔ̃ɔnaa pɔ, na ba wɛ,
ba bɛlɛ naa ba taaba, ka ba kpɛ taa bɛlfʊ pɔ.

14Fʊ̃ʊ 'lɔ, mʊ̃ɔ nɪbir nɪ a lɛ fʊn jãn na fʊ sɔɔ de, bojũu fʊ bɔ̃ɔn a nɪrɛ 'lɔ sẽ̃ fʊn jãn,

15nɪ lɛ a fʊ bibile sɔ̃ɔ jaa fʊn bɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn gãn, na tʊ̃ɔ sʊ̃ʊ fʊ ka fʊ tara yẽ̃, nyɛ faafʊ,
fʊn sɔɔ de a Yesu Kɪrɪsɪto jũu.

16A Nãaŋmɪn gãma a jaa yi naa a wʊ sẽ̃, na a sɛɛ wiilfʊ, na a wile 'mabfʊ nɪ chɔɔrfʊ,
naa na wiil nɪrɛ ka wʊ ɪ nɪtor.

17Lɛ lɛ a Nãaŋmɪn nɪrɛ na bɔ̃ɔ na wʊ kpẽ̃mɛ kʊ tʊ̃vɪla jaa bʊrɔ.

2 Timoti 4

1N kpãana fʊ naa a Nãaŋmɪn niem nɪ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto na wa tɔɔr a kũn nɪ a vʊɛ
'yɛr, a wʊ waa daar, nɪ a wʊ nãalʊ̃ʊ.

2Mʊɔlɔ a 'yɛr sɔ̃ɔ jaa, ka sɔr yuon bɪ ka sɔr ba yuo ɛ, kpãana ba, na fʊ wile, na fʊ
'yɔ̃ɔnɔ̃ ba ĩkpĩɛn, na fʊ tara kãnyir wile nɪ.

3Bojũu sɔ̃ɔ waara ka nɪbɛ kʊ̃ lɛ chɛlɛ a wiilfʊ ala na tor ɛ, tɪchɛ ka a ba tobo jɔ̃ɔnɔ̃ ba
'yɛryor wõfʊ 'yɔ̃ɔ, ka ba bʊɔl wiwiilyɔɔ lɔ̃ɔtaar ka ba wile ba lɛ ban bʊɔrɔ.

4Ban pãa lɪɛb puor 'yɔ̃ɔ a yelmĩɛ na ba chɛlɛ a wiilfʊ ala na ɪ jire.

5Tɪchɛ fʊ̃ʊ 'lɔ bɔ̃ɔnɔ̃ sʊ̃, na fʊ tara kãnyir a fʊ dɔɔyɛ pɔ, na fʊ mʊɔlɔ 'yɛrɛ a Nãaŋmɪn
'yɛr, na fʊ tʊ̃ a lɛ a Nãaŋmɪn na bʊɔrɔ.

6Bojũu a n nyɛvʊr nɪ a tʊ̃mɔ̃ a Nãaŋmɪn na kʊ ma ben baaraa ka n kʊ̃ yaar tɪ kpi ɛ.

7Maa jɛb a jɛbvɪla, naa jo baar tun a lɛ a Nãaŋmɪn na bʊɔrɔ, naa tara a sɔɔfʊ.

8Pʊ̃pãanyã, a sɪ Soro na ɪ a yelmĩɛ tɔ tɔɔrɔ bin naa a nyɛvʊr nãa jupil gun ma, wʊn na
kʊ ma a daar 'lɔ̃nɔ̃, maa tɛɛ ba lɛ ɛ, tɪchɛ a bala jaa na nʊ̃ a wʊ waa.

9Mɔ̃ wa a n sẽ̃ fɔfɔɔ jaa.

10Bojũu Demas na nʊ̃ a dɪna wɛr jũu tɔr ma naa tɪ chen a Tɛsalonika, ka a Kɪrɪsɪn mɪ
chen Galatiya ka Titusɪ mɪ chen Dalmatiya.

11Luka tɛɛ lɛ be a n sẽ̃. Yɔbɔ Maakɪ ka yɪ 'mataa wa, bojũu wʊ tara na tɔ̃nɔ̃ na wʊn sʊ̃ʊ
ma a tʊ̃mɔ̃ pɔ.

12N tʊ̃n Tɪchɪkusɪ be a Efesus.

13Fʊ̃ʊ wa waara, de a fuuvɛɛ 'lɔ ɪn bar be a Toroyas be a Kapusɪ sẽ̃ nɪ a gãma na fʊ
'mataa den a sɛɛr ala ban sɛb 'yɔ̃ɔ a pɛr gãn pɔ waan.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14Aleksanda na ɪ a sãakuro maal man dɛɛr, a sɪ Soro na yab wʊn a lɛ wʊn maal ma.

15Fʊ̃ʊ mɪ, bɔ̃ɔ a wʊ yele sʊ̃, bojũu wʊ chɪrɛ naa a lɛ sɪn 'yɛrɛ.

16A dɔ̃ɔ 'lɔ n 'yɛr faa a n mĩɛ, nɪrɛ jaa ba wa pʊɔ ma ɛ, tɪchɛ ba jaa tɔr man bar. Nãaŋmɪn wʊ ta de a lɛ yãan ba sãma ɛ.

17Tɪchɛ a sɪ Soro ara na gu ma na wʊ kʊ ma kpɛ̃ɔ, ka a na tu a n 'yɔ̃ɔ, ka a 'yɛrbir tʊ̃ɔ mʊɔl, ka a bala na ba puor ɛ, wõ naa. Lɛ lɛ a Nãaŋmɪn faa ma a jukpɛ̃ɛ nɛɛ pɔ.

18A sɪ Soro na faa man yin yelbier a jaa pɔ, na wʊ chiin ma a wʊ saaju nãalʊ̃ʊ pɔ. 'Lɔ lɛ so a tɪr bɪbir nɪ bɪbir jaa. A ɪ a lɛ.

19Puor Pɪrɪsɪla nɪ Akuila, nɪ a Onesiforusɪ yir dẽme ba jaa.

20Erastus chɛnɛ na be Korɪntɪ. Torofimusɪ an ɔɔrɔ ka n bar wʊ be Miletusɪ.

21Mɔ̃ tɪ na fʊ wa tɪchɛ ka ɔɔr daar ta. Yubulus puoro fʊ naa nɪ Pudɛnsɪ nɪ Linus nɪ Kɪlaudiya nɪ a yɛɛr ba jaa.

22A sɪ Soro wʊ be a fʊ sɛ̃, ka a wʊ wĩɛfʊ be a yɪ jaa sɛ̃.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Titusɪ

Titusɪ 1

1Maa Pɔɔl na ɪ a Nãaŋmɪn tũtũnɔ̃ nɪ Yesu Kɪrɪsɪto nɪtũnãa, Nãaŋmɪn ir man tũ ɪka n tɪ sũʊ a wʊ nɪchɛl irsɪ sɔɔfʊ ka ba bɔ̃ɔ a yelmĩɛ tɪ turo a lɛ a Nãaŋmɪn na bʊɔrɔ ɪka ba turo.

2Ala lɛ ɪ a nyɛvʊr na ba tara baarfʊ dɔ̃ɔ bɔ̃ɔn, a Nãaŋmɪn na ba ŋmaara jir ɛ, na tɪr a nɛɛ kʊ sɪ a nyɛvʊr nyã yele sɛrɛ tɪ bon jaa wa piel.

3A sɔ̃ɔ 'lɔ na sɛɛ na wa ta, Nãaŋmɪn vẽ naa ka a wʊ 'yɛr gã chãa pɔ, ka n 'yɛrɛ a lɛ a Nãaŋmɪn nyã na ɪ a sɪ Fafaara na de kʊ ma ɪka n 'yɛr.

4N sɛɛrɛ na a gãn nyã kʊrɔ a fʊ̃ʊ Titusɪ na sɔɔ a Yesu jũu, fʊ ɪ naa a n bie. Wĩɛfʊ nɪ nyã'maar na yi a Sãa Nãaŋmɪn nɪ sɪ Fafaara Yesu Kɪrɪsɪto jie, a be a fʊ sẽ.

5Lɛ na so ka n bar fʊ a Kɪrete paal nɪ nyã, ɪka fʊ baar maal a ala na chɛ ka a tor, tɪ na fʊ ir nɪbɛrɛ a tẽn ala nɪ tãa lɛ ɪn dɔ̃ɔ wiil fʊ.

6A nɪdiere wʊ ta ɪ nɪrɛ 'lɔ nɪbɛ na nyɛrɛ yeldɛbɛ a wʊ 'yɔ̃ɔ ɛ, wʊ ɪ pɔɔ bũ'yen sʊɔ, na wʊ ɪ nɪrɛ 'lɔ a wʊ bibiir na sɔɔ Nãaŋmɪn, na ba ta ɪ bigãlsɪ nɪ bibawõnsɪ ɛ.

7A nɪdiere an ɪ Nãaŋmɪn tũmɔ̃ lɛ wʊ kaara jũu, wʊ ta ɪ tuor kʊ a nɪbɛ ɛ, wʊ ta ɪ nɪrɛ suur na ire fɔfɔɔ ɛ, na wʊ mɪ ta ɪ dãnburo ɛ, wʊ ta ɪ nɪrɛ na jɛɛrɛ, bɪɪ bʊɔrɔ libie na ba tu sɔr ɛ.

8Wʊ ɪ nɪrɛ 'lɔ na diere sãanba, na wʊ nũ vɪla maalfʊ, na wʊ ɪ nɪrɛ 'lɔ na nyɔɔrɔ wʊ mĩɛ, na wʊ ma ɪrɛ a lɛ na tor, na wʊ ɪ nɪchɛchɛ, tɪ kpãana wʊ mĩɛ.

9Wʊ nyɔɔ a yelmĩɛ 'yɛr nyã tara kpẽɔ nɪtãa lɛ an wiil. Lɛ lɛ wʊn tʊ̃ɔ 'yɔ̃ɔ a bamɪne ĩkpĩɛn nɪ a yelmĩɛ wiilfʊ tɪ dɛn a bala na kpɛrɛ.

10Bojũu a ba yɔɔ bala na ɪ a bawõnsɪ nɪ 'yɛr pɔrsɪ nɪ bẽbɛlbɛ bala na yi a yɔŋmarba jie.

11A sɛɛ naa ɪka fʊ ŋmaa ba sɔr, bojũu ba tu naa a ba bɔdɛbɛ bɛl yir gbulo nɪbɛ na ba wile yelsɪ ala na ba sɛɛ ɪka ba wile ɛ.

12A ba yẽ sʊɔ kɔ̃ɔ gba dɔ̃ɔ 'yɛr a ba 'yɛr, "Yɪn Kɪrete dẽme ɪn jir ŋmarba. Yɪ kaara fɪka dʊ̃dɛbɛ, koro dẽme na bʊɔrɔ bʊ̃diir tɛɛ."

13A dãasɪɛ nyã ɪn sɪrɛ, a lɛ jũu, kpãa ba nɪbijɪɛ ka a ba sɔɔfʊ kpẽmɛ a yelmĩɛ wiilfʊ pɔ,

14ka ba ta chɛlɛ a Juu nɪbɛ fuolsɪ nɪ a bala na bar a yelmĩɛ ɛ. Ba tɔr a ba wiilfʊ.

15Bala jaa na tara pʊtɪvɪla, yele jaa vɪla na kʊ ba, tɪchɛ bala na tara pʊtɪdɛɛr, na baa sɔɔ de ɛ, yele jaa ɪn dɛɛr a ba sẽ. Sɪrɛ jaa lɛ, a ba pʊtɪɛrsɪ dɛɛ naa.

16Ba mɪ ɪka ba bɔ̃ɔn Nãaŋmɪn tɪchɛ a ba maalfʊ pɔ, ba tɔr wʊ naa. Ba ɪn nɪ'laarsɪ, bawõnsɪ na ba sɛɛn vɪla maalfʊ ɛ.

Titusɪ 2

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1Fʊ̃ʊ̃ Titusɪ, wile a nɪbɛ a lɛ na ɪ a yelmĩɛ wiilfʊ.

2Wile a danyɔ̃n ka ba bal nɪbir, lɛ na vɛ̃ naa ka nɪbɛ 'yɔ̃ɔnɔ̃ ba na ba nyɔɔrɔ ba mĩɛ, ka a ba sɔɔfʊ nɪ nʊ̃fʊ nɪ kãnyir tarfʊ chaar kʊ a nɪbɛ.

3Lɛ mɪ lɛ, wile a pɔɔnyɔ̃n ka ba joro Nãaŋmɪn dãbĩɛ na ba ta ɪ gagarsɪ ɛ, bɪ de ba ju 'yɔ̃ɔ dãa pɔ ɛ, tɪchɛ ka ba wile a lɛ na vɪla.

4Bala wa be a nɪtɔ̃, ban tʊ̃ʊ̃n wile a pɔɔbil nɪ yɛ̃ ka ba nʊ̃ a ba sɪrbɛ nɪ a ba bibiir,

5tɪ nyɔɔrɔ ba mĩɛ nɪ pʊpɛl, tɪ ɪ tʊ̃tʊ̃nbɔ a yir na ba maala vɪla, tɪ turo a ba sɪrbɛ nɛɛ, ka nɪrɛ jaa ta nyɛ yeldɛɛr a ba Nãaŋmɪn 'yɛr pɔ ɛ.

6Lɛ mɪ nɪ wʊ ju lɛ, 'yɔ̃ɔ a pɔlbil ĩkpĩɛn ka ba nyɔɔrɔ ba mĩɛ.

7Yele jaa pɔ, vɛ̃ ka ba nyɛ a fʊ̃ʊ̃ mĩɛ maal vɪla jĩnɛ. Vɛ̃ ka ba nyɛ a fʊ nɪbijɪɛ nɪ yelmĩɛ a fʊ wiilfʊ pɔ,

8a fʊ 'yɛr na tor jũu, fʊ yuor kʊ̃ tʊ̃ɔ sɔ̃ɔ ɛ, ka a vĩ kpɛ a bala na kpɛrɛ fʊ, bojũu baa nyɛ 'yɛrdɛɛr jaa na 'yɛr a sɪ 'yɔ̃ɔ ɛ.

9Wiil a gbãgbaar ka ba turo a ba nɪbɛrɛ nɛɛ yele jaa pɔ, na yɪ pɛl a ba pʊʊr na yɪ ta lɪɛrɛ ba nɛɛ ɛ.

10Ba tara yelmĩɛ yele jaa pɔ, na ba ta juro a ba puor ɛ. Yɪn be ɪrɛ a lɛ, yele jaa yɪn maala, ban nyɛ naa a sɪ Nãaŋmɪn nyã na ɪ a sɪ yeldɛɛr Fafaara 'yɛr nʊ̃mɔ̃ a ba sɛ̃.

11Bojũu a Nãaŋmɪn wiil sɪ naa a wʊ wĩɛfʊ ka nɪrɛ jaa na tʊ̃ɔ nyɛ faafʊ.

12A wile sɪ naa ka sɪ na tʊ̃ɔ lɪɛb puor 'yɔ̃ɔ a ala Nãaŋmɪn na 'laar, bɪ vɛ̃ ka a wɛr nyã vɔlaa dib sɪ ɛ, tɪ kpɪɛrɛ nɪ mĩɛ nyɔɔfʊ nɪ yeltorsɪ nɪ yelmĩɛ a dɪna wɛr nyã pɔ.

13A lɛ sɪn chɛnɛ chɛlɛ ka a wɛr nyã pɔ, sɪ chɛnɛ na chɛlɛ a bɪbir kpɛ̃ɛ̃ 'lɔ a sɪ Nãaŋmɪn nɪ a Yesu Kɪrɪsɪto na ɪ a sɪ Fafaara na lɪɛb wa nɪ a wʊ kpɛ̃ɔ.

14'Lɔ lɛ kpi a sɪ jũu na wʊ da sɪ faa sɪ yin a putuyele nyã pɔ, na wʊ pɛɛ a sɪ dɛbɛ bar ka sɪ ɪ wʊ mĩɛ nɪbɛ, ka vɪla maalfʊ ɪ sɪ vɔlaa.

15Wile a anyãna, na fʊ 'yɔ̃ɔn ba ĩkpĩɛn tɪ kpãana ba nɪbijɪɛ. Ta vɛ̃ ka nɪrɛ jaa kaa fʊ pɔrɔ ɛ.

Titusɪ 3

1Tɪɛr a Yesu turbo ɪka ba turo a ba nɪbɛrɛ nɪ a kpĩɛn dɛ̃me nɛɛ tɪ turo a lɛ jaa ban 'yɛr, na ba chɔɔr gu vɪla jaa maalfʊ.

2Ba ta ma ŋmara taa poe ɛ, tɪchɛ ba tara nyã'maar nɪ nɪrɛ jaa na ba tɪɛrɛ taa yele. Ba siir ba mĩɛ sɪrɛ jaa ka nɪbɛ nyɛ.

3Sɪ mɪ dɔ̃ɔ ɪ jɔlɔ a ba kaar nɪ bawõnsɪ ka a Satan bɛl sɪ ka a wɛr nyã bonsɪ a jaa ma ɪrɛ sɪ vɔlaa, ka sɪ lɪɛb gbãgbaar, na sɪ pãa kpɪɛrɛ nɪ ger nɪ nyuur, ka ba 'laar sɪ, ka sɪ mɪ 'laar 'laar taa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Tıchɛ a sɔ̃ɔ na wa ta, a sı Fafaara Nãaŋmın maal vıla nı a wʊ nʊ̃fʊ na wa wa,

5wʊ faa sı naa, a ba ı a sı yelvıɛl sın maal jʊ̃u ɛ, tıchɛ a wʊ nıbaal jʊ̃u lɛ. Wʊ faa sı naa na wʊ pɛɛ sı tu a dɔɔfʊ gbɛɛ ayi ka a wʊ Sıɛ maal sı a sı ı nıpaalaa,

6a Sıɛ nyã lɛ a Nãaŋmın tu a Yesu na ı a sı Fafaara 'yɔ̃ɔ kʊ sı.

7A lɛ lɛ, wʊn ben maal sı ka sı tor a wʊ wĩɛfʊ jʊ̃u, sı ın a wʊ bʊ̃dirbe, na sı lɔb yãan bar guro nı a nyɛvʊr 'lɔ na ba tara baarfʊ ɛ.

8Yelmĩɛ 'yɛr nı nyã, n bʊɔrɔ naa ıka fʊ do ara a yelsı anyãna pɔ wile nıbijıɛ, a lɛn vɛ̃ naa ka a bala na sɔɔ Nãaŋmın, de a ba sɔ̃ɔ nı a ba tıɛr ırɛ nı yelvıɛlsı tɛɛ. A lɛ vıɛlɛ naa tara tɔ̃nɔ̃ kʊ nırɛ jaa.

9Tıchɛ ta chɛlɛ a jɔl chiirfʊ nı lɛ a sãakpãmıne na tu taa mana bıı jɛɛrɛ a nɛɛ 'lɔ ban bin a kõro jaa ɛ, bojʊ̃u a anyãna ba tara tɔ̃nɔ̃ ɛ.

10Kpãa nırɛ 'lɔ na ooro gbɛbʊ̃'yen, 'lɔ wa tɔr, lɛ kpãa wʊ a gbɛɛ ayi sʊɔ. 'Lɔ lɛ wa tɔr, fʊ ir nʊ̃u tıchɛ wʊ bar.

11Fʊ̃ʊ mĩɛ bɔ̃ɔn ıka a nırɛ nyã tɔ sʊɔ lo naa, wʊ mĩɛ bɔ̃ɔn naa ıka wʊ ın dɛɛr.

12N bʊɔrɔ naa ıka n tʊ̃ Atıması bıı Tıchıkusı a fʊ sɛ̃, ĩsʊɔ jaa na wa tı, mɔ̃ tı na fʊ tuor ma a be a Nikopolis, bojʊ̃u be lɛ n bʊɔrɔ ıka n chen a ɔɔr sɔ̃ɔ.

13Mɔ̃ na fʊ sʊ̃ʊ a 'yɛr tɔɔrɔ Jenası nı Apolosı ka ba ta faa bon jaa a sɔr pɔ ɛ.

14Vɛ̃ ka a sı nıbɛ jãn vıla maalfʊ ka ban tʊ̃ɔ maal a ala ban bʊɔrɔ na ba ta ı nıhayası ɛ.

15Bala jaa na be ka a n sɛ̃, puoro fʊ naa. Puor a bala na nʊ̃ sı a sɔɔfʊ jʊ̃u. A wĩɛfʊ a be a yı jaa sɛ̃.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Filemon

Filemon 1

1Maa Pɔɔl ban pɔɔ die pɔ a Yesu Kɪrɪsɪto jũu nɪ Timoti na ɪ a sɪ yɛbɛ, lɛ sɛɛrɛ kʊrɔ a Filemon na ɪ a sɪ badatuo na wʊ ɪ a sɪ tʊ̃tʊ̃tɔ ĩsʊɔ,

2na sɪ mɪ sɛɛrɛ kʊrɔ Afɪya na ɪ a sɪ yɛpɔɔ, nɪ Archipus na ɪ a sɪ soja ĩsʊɔ, nɪ a pupuorbiir bala na ma 'lɔɔ a fʊ yir puor.

3Wĩɛfʊ nɪ nyã'maar na yi a sɪ Sãa Nãaŋmɪn nɪ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto sẽ, a be a fʊ sẽ.

4N ma puor Nãaŋmɪn yãan sɔ̃ɔ jaa, naa ma pʊrɔ a fʊ yuor a n Nãaŋmɪn sʊɔrfʊ pɔ,

5bojũu n wõn a fʊ sɔɔfʊ fʊn tara a sɪ Soro Yesu 'yɔ̃ɔ, nɪ a nʊ̃fʊ fʊn tara nɪ a Nãaŋmɪn nɪbɛ ba jaa.

6N sʊɔrɔ na Nãaŋmɪn ɪka fʊ mʊ̃ɔ nɪbir fʊ̃ʊ wa mana a sɔɔfʊ 'yɛr, na fʊ tara par bɔ̃ɔfʊ nɪ a yelvɪɛl ala sɪn tara a Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ.

7N yɛbɛ, a fʊ nʊ̃fʊ vẽn ka n chɪlɛ, na a 'yɔ̃ɔ ma ĩkpẽɔ, bojũu fʊ 'maan a Nãaŋmɪn nɪbɛ nyãn.

8A lɛ jũu, ɪn naa tʊ̃ɔ chɛ nyãa a Yesu 'yɔ̃ɔ gba naa kpãa fʊ ɪka fʊ tʊ̃ a lɛ an sɛɛ ɪka fʊ tʊ̃,

9tɪchɛ n sʊɔrɔ fʊ naa a nʊ̃fʊ jũu. Maa Pɔɔl pãa ɪn danyɔ̃ɔ, naa ɪ nɪrɛ ban pɔɔ die pɔ a Yesu Kɪrɪsɪto jũu.

10N sʊɔrɔ fʊ naa a Onɪsɪmɔsɪ na ɪ a maa bie, 'lɔ lɛ lɪɛb a n bie a sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃ ban 'yɔ̃ɔ ma a bɔ̃jɔrsɪ.

11A sɔ̃ɔ kɔ̃ɔ, waa dɔ̃ɔ tara tɔ̃nɔ̃ kʊ fʊ ɛ, tɪchɛ pʊ̃pãanyã wʊ tara na tɔ̃nɔ̃ kʊ a fʊ̃ʊ nɪ a maa.

12N tʊ̃nɔ̃ wʊ naa, wʊ ɪn a maa mĩɛ nyãa ɪka wʊ lɪɛb wa a fʊ sẽ.

13ln taa nʊ̃n ɪka wʊ be a n sẽ na wʊ ta de a fʊ jie sʊ̃nɔ̃ ma ban 'yɔ̃ɔ ma a bɔ̃jɔrsɪ a 'yɛr nʊ̃ɔ mʊɔlfʊ jũu,

14tɪchɛ n ba bʊɔrɔ ɪka n maal yele jaa ka maa ba sʊʊr fʊ kaa ɛ, ka a vɪla jaa na yi a fʊ nyãa pɔ naa taa ɪ fɪrfʊ ɛ.

15Amɪne sẽ, ala lɛ tɔ̃ɔ so ka wʊ ŋmaa yi a fʊ sẽ a bĩlãa, tɪchɛ na wʊn lɛ wa be a fʊ sẽ jaa kpo kpo.

16Pʊ̃pãanyã waa lɛ chɛnɛ ɪ gbãgbaa ɛ, tɪchɛ wʊ ɪn gar gbãgbaa, na wʊ ɪ yɛbɛ kʊ fʊ. Wʊ ɪn nɪrɛ ɪn nʊ̃ ka fʊ mɪ gba nʊ̃, wʊn ɪ nɪrɛ nɪ yɛbɛ a sɪ Soro 'yɔ̃ɔ.

17A lɛ jũu, ala ɪ fʊ nyɛ man ka n ɪ a fʊ tʊ̃tʊ̃tɔ sʊɔ, de wʊ nɪtãa a lɛ fʊn taa sɔɔ de ma.

18Ala ɪ wʊ wa maal fʊn dɛɛr bɪɪ wʊ di fʊn sãn, de pʊɔ a maa sãn pɔ.

19Maa Pɔɔl lɛ sɛɛrɛ a yele nyã nɪ a maa mĩɛ nũu. Ĩn yab fʊ naa. N kʊ̃ 'yɛr 'yɛr jaa ɪka a fʊ̃ʊ mĩɛ gba mɪ di man sãn ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20Ɔ̃ɔ, n yɛbɛ, vɛ̃ ka n nyɛ a tɔ̃nɔ̃ nyã yin a fʋ sɛ̃ a sɪ Soro 'yɔ̃ɔ, 'maa a n nyãa a Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ.

21N bar tɪɛr a fʋ nɛɛ tufʋ jũu, naa sɛɛrɛ kʋrɔ fʋ bɔ̃ɔn ɪka fʋn maal gar a lɛ ɪn sʋɔr fʋ ɪka fʋ maal.

22Yele bʋ̃'yen na chɛ, chɔɔr sãan gaa jie bar ma. A yɪ Nãaŋmɪn sʋɔrfʋ jũu, n tɪɛr ɪka wʋn sɔɔ naa ka a nɪbɛ banyãna yuo ma a pɔɔfʋ die pɔ, ka n wa a yɪ sɛ̃.

23Epafaras na ɪ a n tɔ sʋɔ ban 'mataa pɔɔ a die pɔ a Yesu Kɪrɪsɪto jũu, puoro fʋ naa.

24Ka Maakɪ mɪ nɪ Aristakus nɪ Demas nɪ Luka na ɪ a n taaba tʋ̃tʋ̃nbɔ, mɪ puoro fʋ naa.

25A sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto wĩɛfʋ wʋ be a fʋ sɛ̃.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Heberu

Heberu 1

1A sɔ̃ɔ 'lɔ na dɔ̃ɔ po, Nãaŋmɪn tun a wʋ 'yɛ'yɛrbɛ sɛ̃ na wʋ 'yɛr 'yɛr dɛ̃dɛ̃me kʋ a sɪ sãamɪne sɔɪ yɔɔ jaa pɔ,

2tɪchɛ a ber baaraa anyã 'lɔ, wʋ 'yɛr 'yɛr kʋ sɪ tun a wʋ Bie wʋn ir ka wʋn ɪ a bonsɪ a jaa bʋ̃dire. 'Lɔ 'yɔ̃ɔ lɛ wʋ mɪ dɔ̃ɔ tu maal a wɛr wʋ jaa.

3A Bie lɛ ɪ a Nãaŋmɪn tɪr chãa, na wʋ kaara a Nãaŋmɪn kaar jaa chɔ̃, ka a wʋ 'yɛr na tara kpɛ̃ɔ lɛ wʋ tɪɛn a bonsɪ a jaa taalɛ. A lɛ wʋn wa pɛɛ a yelbier baar, wʋ don tɪ jĩnɛ a Tɪr Sʋɔ nũsʋ̃ɔ jie be a saaju.

4Lɛ lɛ wʋ pãa gar a malakasɪ ba jaa, ka a yuor 'lɔ wʋn nyɛ, mɪ gar a ba bon.

5Bojũu Nãaŋmɪn ba dɔ̃ɔ 'yɛr kʋ a malaka ĩsʋɔ jaa ɪka, "Fʋ ɪn a n Bie, dɪna n lɪɛb a fʋ Sãa", bɪɪ 'yɛr go ɪka, "ln ɪ naa a wʋ Sãa, ka wʋ mɪ ɪ a n Bie"?

6A nɪ mɪ go, a lɛ wʋn waara nɪ a wʋ Bidadɔ̃ɔ ka a wɛr pɔ, wʋ 'yɛr naa, "Vɛ̃ ka a Nãaŋmɪn malakasɪ ba jaa gbur dumo puor wʋ."

7A malakasɪ 'lɔ, nɪtɔ̃ lɛ a Nãaŋmɪn gãn 'yɛr a ba 'yɛr, "Nãaŋmɪn maal a malakasɪ sɛsɛbɛ kaar. Ba ɪn a wʋ tʋ̃tʋ̃nbɔ kaara fɪka bũu 'lɪraa kaar."

8Tɪchɛ, nɪtɔ̃ lɛ a Nãaŋmɪn gãn mɪ 'yɛr a Bie 'yɛr, "Nãaŋmɪn, a fʋ nãalʋ̃ʋ na ben be bɪbir nɪ bɪbir jaa, ka a torfʋ ɪ a fʋ nãalʋ̃ʋ dãgbal.

9Fʋ nʋ̃n torfʋ tɪ na fʋ 'laar putuyele. A lɛ jũu, Nãaŋmɪn na ɪ a fʋ Nãaŋmɪn, 'mɔɔ fʋ naa ka fʋ do gar a fʋ taaba ba jaa, a lɛ wʋn pʋr a pʋpɛl kãa 'yɔ̃ɔ fʋ."

10A Nãaŋmɪn gãn lɛ 'yɛr naa, "A pielfʋ daar a fʋ̃ʋ Soro, fʋ̃ʋ lɛ kpar a tɛ̃e par, ka a saaju wʋ jaa ɪ a fʋ nuur tʋ̃mɔ̃.

11A jaa na wa sɔ̃ɔ naa, tɪchɛ ka fʋ̃ʋ 'lɔ be be, a jaa na wa koraa naa chɪɛr fɔbaa kaar.

12Fʋn pilãa naa fɪka fuu, naa lɪɛb fɔɔr kaar. Tɪchɛ ka a fʋ̃ʋ 'lɔ chɛnɛ a lɛ nɛ, ka a fʋ yuomo ba tara baarfʋ ɛ."

13Malaka buor sʋɔ lɛ a Nãaŋmɪn dɔ̃ɔ wa 'yɛr kʋ ɪka, "Jĩnɛ a n nũsʋ̃ɔ jie, ka n wa de a fʋ dɔ̃dɛ̃me ka ba ɪ a fʋ gbɛɛ dɔɔlfʋ jie"?

14A ba ɪ a malakasɪ ba jaa ɪ naa a sɪtʋ̃nsɪ a Nãaŋmɪn na ma ir tʋ̃, ka ba wa sʋ̃nɔ̃ a bala na nyɛ a faafʋ ɛ?

Heberu 2

1Sɪ bɔ̃ɔ chɛlɛ sʋ̃, a lɛ jũu ka a bon 'lɔ sɪn wõ, ka sɪ taa sal lo ɛ.

2Bojũu ala ɪ a malakasɪ 'yɛr ban dɔ̃ɔ 'yɛr ɪn yelmĩɛ, ka a nɪrɛ 'lɔ jaa na jɛb a 'yɛr bɪɪ tɔr a 'yɛr, ma nyɛn a toor tɔɔfʋ 'lɔ na tor,

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3ŋmɪnɛ lɛ a sɪn mɪ na ɪ chĩɛ, ala ɪ sɪ kaa naa a faa kpɛ̃ɛ nyã pɔrɔ? A sɪ Soro lɛ dɔ̃ɔ nie
'yɛr a faafʋ nyã 'yɛr, ka a bala na wõ naa pãa mɪ man jaa nɛ nɛ nɛ kʋ sɪ.

4Nãaŋmɪn mɪ sɔɔ naa na wʋ de jĩnsɪ, nɪ tʋ̃fɛrsɪ, nɪ nɛ'maa tʋ̃dɛ̃dɛ̃me, nɪ a lɛ wʋn kʋ sɪ a
wʋ Sɪɛ, na wʋ kʋ ĩsʋɔ jaa a lɛ na ɪ a wʋ bɔfʋ.

5A ba ɪ a malakasɪ lɛ na so a wɛr 'lɔ na waara ɛ, a 'lɔ 'yɛr sɪn ben 'yɛrɛ ɛ.

6Tɪchɛ a jie ĩsʋɔ nɪrɛ ĩsʋɔ mɪ 'yɛr naa, "Bo lɛ nɪrɛ ɪ, ka fʋ tara a wʋ tɪɛr, bɪɪ nɪsaal bie
mɪ ɪ ka fʋn tara a wʋ tɪɛr?

7Fʋ̃ʋ lɛ maal wʋ, a wʋ ɪ jaa pʋʋr ka a malakasɪ gar wʋ, fʋ den tɪɪr nɪ 'yɔ̃ɔfʋ kʋ wʋ.

8Na fʋ de bonsɪ a jaa bin a wʋ gbɛɛ pĩlem." Nãaŋmɪn den bonsɪ a jaa kʋ wʋ, bon jaa ba
be be ka waa tʋ̃ɔ wʋ ɛ. Tɪchɛ a pʋ̃pãanyã, saa nyɛ bonsɪ a jaa na siir ba mĩɛ kʋ wʋ ɛ.

9Tɪchɛ sɪ nyɛn a Yesu wʋn vɛ̃ ka wʋ ɪ jaa pʋʋr ka a malakasɪ gar wʋ, wʋ den tɪɪr nɪ
'yɔ̃ɔfʋ kʋ wʋ, bojũu wʋ din a kũu dɔɔyɛ, ka a Nãaŋmɪn wĩɛfʋ vɛ̃ a wʋ lɛm kũu kaa kʋ
nɪrɛ jaa.

10Wʋn waara nɪ dabil yɔɔ a wʋ tɪɪr pɔ, a sɛɛn kʋ Nãaŋmɪn, a 'lɔ na so bonsɪ a jaa, nɪ a
'lɔ 'yɔ̃ɔ bon jaa na tu be be, ka wʋ maal a ba nɪdɔ̃ɔn 'lɔ na faara ba ka wʋ ɪ chɛchɛ tu a
wʋ dɔɔyɛ difʋ pɔ.

11Ka a nɪrɛ 'lɔ na maala a nɪbɛ ka ba ɪrɛ chɛchɛ, nɪ a bala mɪ na ɪ a chɛchɛ ɪ sãa bʋ̃'yen
bibiir. A lɛ jũu, vĩ ba kʋrɔ a Yesu wʋn bʋɔlɔ ba yɛɛr ɛ,

12na wʋ 'yɛrɛ, "lɪn pʋr a fʋ yuor kʋ a n yɛɛr, naa yiel yiel pɛɛn fʋ a bala na duo puoro fʋ
niem."

13A nɪ mɪ go, "lɪn dɪɛl a n Nãaŋmɪn." Na wʋ lɛ 'yɛr go, "Maa nɪ nyã nɪ a bibiir bala a
Nãaŋmɪn na kʋ ma."

14A bibiir na tara a ĩgãn nɪ a jĩɪ jũu, ba mɪ dɔɔn a Yesu ka wʋ ɪ a ba ĩsʋɔ, wʋ maal a lɛ,
ka a wʋ kũu na tʋ̃ɔ sɔ̃ɔ a Satan nyã na tara a kũu kpɛ̃ɔ bar,

15na wʋn faa a bala jaa bar ban dɔɔ, ka a kũu dãbĩɛ maal ba a ba lɪɛb gbãgbaar.

16Yelmĩɛ jaa a ba ɪ a malakasɪ 'yɔ̃ɔ lɛ wʋ waan a sʋ̃ʋfʋ nyã ɛ, tɪchɛ a Abraham yɔ̃n 'yɔ̃ɔ
lɛ.

17Nɪtɔ̃nɔ̃ jũu lɛ so, ka a Nãaŋmɪn maal wʋ a wʋ nyɛtãan a wʋ yɛɛr. Ka a lɛ vɛ̃ a wʋ ɪ
nɪbaal kaara na wʋ ɪ a bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ na tara yelmĩɛ a Nãaŋmɪn tʋ̃mɔ̃ pɔ, na wʋn tʋ̃ɔ de
a wʋ mĩɛ lon a bɔɔr ka a nɪbɛ yeldɛɛr baar.

18Bojũu a wʋ mĩɛ mɪ din tuo a bɛɛr kaa pɔ, wʋ mɪ na tʋ̃ɔn sʋ̃ʋ a bala jaa a bɛɛr kaa na
nyɔɔ.

Heberu 3

1A lɛ jũu, yɛɛr na ba tara chɛfʋ ɛ, na yɪ pʋɔ a saaju bʋɔlfʋ pɔ, yɪ yuo a yɪ tɪɛr kʋ a
Yesu, a nɪtʋ̃nãa nɪ a bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ nyã 'yɛr sɪn 'yɛrɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Wʊ tara na yelmĩɛ kʊ a 'lɔ na ir wʊ, nɪtãa lɛ a Mosesɪ mɪ na dɔ̃ɔ tara yelmĩɛ a Nãaŋmɪn yir wʊ jaa pɔ.

3Yesu nyɛn 'yɔ̃ɔfʊ na sɛɛ na wʊ gar a Mosesɪ, nɪtãa lɛ a nɪrɛ 'lɔ na mɛ a yir na ma nyɛ a 'yɔ̃ɔfʊ gar a yir mĩɛ.

4Bojũu a yir jaa, nɪrɛ kɔ̃ɔ lɛ ma mɛ, tɪchɛ Nãaŋmɪn lɛ mɛ a bonsɪ a jaa.

5Mosesɪ dɔ̃ɔ ɪ a tʊ̃tʊ̃nɔ̃ na tara yelmĩɛ a Nãaŋmɪn yir wʊ jaa pɔ, na wʊ dire a ala wʊn wa 'yɛr daar kɔ̃ɔ dãasɪɛ.

6Tɪchɛ a Kɪrɪsɪto na ɪ a Nãaŋmɪn Bie, wʊ tara na yelmĩɛ nɪ a Nãaŋmɪn yir. Sɪn lɛ ɪ a wʊ yir, ala ɪ sɪ nyɔɔn nyãa nɪ a tɪɛrtɔfʊ 'lɔ sɪn bʊɔrɔ nɪ a yuor.

7Lɛ lɛ a Nãaŋmɪn Sɪɛ dɔ̃ɔ 'yɛr, "Dɪna ala ɪ fʊ wõn a Nãaŋmɪn kɔkɔr,

8yɪ taa ɪrɛ wa kpɛ̃mɛ a yɪ nyãa nɪtãa lɛ yɪn dɔ̃ɔ chɪr wʊ ɛ, a sɔ̃ɔ 'lɔ yɪn dɔ̃ɔ bɛɛrɛ wʊ kaara be a mɔgɔ̃ɔ pɔ.

9Be lɛ a yɪ sãakpãmɪne bɛɛr ma kaa na ba mɔ̃n ma lɛ̃ɛɛ tɪ tãn yuom lɪjaayi, na ba nyɛ a lɛ ɪn ɪ.

10Ala lɛ so ka n nyɛn a nɪbɛ bala suur naa 'yɛr, 'A ba tɪɛrsɪ ma yɛ̃yɛlɛ naa. Baa bɔ̃ɔ a n sɔɪ ɛ.'

11Lɛ lɛ, n nyɛn suur naa pɔ 'yɛr, 'Baa be jaa na wa kpɛ a n pɛ̃nfʊ pɔ go ɛ.' "

12N yɛɛr, yɪ bɔ̃ɔ gu yɪ mĩɛ ka ĩsʊɔ jaa taa tara yeldɛɛr bɪɪ nyãa na ba sɔɔ de ɛ, na wʊ lɪɛb a wʊ mĩɛ yin a Nãaŋmɪn na ba kpire sɛ̃ ɛ.

13Tɪchɛ yɪ 'yɔ̃ɔnɔ̃ taa ĩkpĩɛn bɪbir jaa, nɪtãa a bɪbir na chɛnɛ ka ba bʊɔlɔ a dɪna, ka yelbier taa bɛl ĩsʊɔ jaa ka wʊ kpɛ̃mɛ a wʊ nyãa ɛ.

14Sɪ wa naa ka a sɪn nɪ a Kɪrɪsɪto na wa lɔ̃ɔ põ, ala ɪ sɪ ban gbɛr tɪ tãn a baaraa, a lɛ sɪn dɔ̃ɔ bar tɪɛr,

15fɪka a lɛ an ben 'yɛr, "Dɪna, yɪn wa wõ a Nãaŋmɪn kɔkɔr, yɪ taa ɪrɛ wa kpɛ̃mɛ a yɪ nyãa ɛ, nɪtãa lɛ yɪn dɔ̃ɔ chɪr wʊ ɛ."

16Ba boo lɛ dɔ̃ɔ wõ tɪ chɪrɛ? A ba ɪ a bala Mosesɪ na dɔ̃ɔ tara yin a Ijipitɪ tɛ̃e pɔ lɛ ɛ?

17Ba boo mɪ lɛ a Nãaŋmɪn dɔ̃ɔ nyɛn a suur a yuom lɪjaayi? A ba ɪ a bala na maal a dɛɛr ɛ, na ba lo kpi be a mɔgɔ̃ɔ pɔ lɛ ɛ?

18Ba boo mɪ lɛ a Nãaŋmɪn pɔ 'yɛr ɪka ba kʊ̃ kpɛ a wʊ pɛ̃nfʊ jie ɛ, a ba ɪ a bala na dɔ̃ɔ tɔr a wʊ nɛɛ tufʊ bar lɛ ɛ?

19Lɛ lɛ, sɪ nyɛn ban ba tʊ̃ɔ kpɛ ɛ, bojũu baa tara sɔɔfʊ ɛ.

Heberu 4

1A lɛ jũu, an ɪ a Nãaŋmɪn tɪr a wʊ nɛɛ a wʊ pɛ̃nfʊ pɔ kpɛfʊ na chɛnɛ be be, yɪ ɪ a sɪ bɔ̃ɔnɔ̃ sʊ̃, ka a ĩsʊɔ jaa taa wa kpɛ faa ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Bojũu a sɪn mɪ, ba mʊɔl a 'yɛr nʊ̃ɔ kʊ sɪ, nɪtãa lɛ ban dɔ̃ɔ 'yɛr kʊ ba. Tɪchɛ a 'yɛr ban dɔ̃ɔ mʊɔl kʊ ba, ba tara tɔ̃nɔ̃ ɛ, bojũu a 'yɛr tɛɛ lɛ ba wõ, baa de sɔɔfʊ pʊɔ ɛ.

3Pʊ̃pãanyã, a sɪn bala na sɔɔ de kpɛ̃n a pɛ̃nfʊ nyã pɔ, nɪtãa lɛ a Nãaŋmɪn na dɔ̃ɔ 'yɛr, "N nyɛn suur naa pɔ 'yɛr, baa be jaa na wa kpɛ a n pɛ̃nfʊ pɔ go ɛ." Tɪchɛ wʊ tʊ̃n a wʊ tʊ̃mɔ̃ baar yi a wɛr pielfʊ daar jaa.

4Bojũu a jie ĩsʊɔ wʊ 'yɛr naa a ber ayopõi daar 'yɛr, "A ber ayopõi daar, Nãaŋmɪn bar a wʊ tʊ̃mɔ̃ a jaa tɪ pɛ̃n."

5A 'yɛrbie anyãna nɪ a ju pɔ, wʊ lɛ 'yɛr naa, "Baa be jaa na wa kpɛ a n pɛ̃nfʊ pɔ ɛ."

6Sɔr chɛnɛ na yuo ka bamɪne na kpɛ a pɛ̃nfʊ nyã pɔ, ka a bala ban de nie mʊɔl a 'yɛr nʊ̃ɔ nyã kʊ, ba tʊ̃ɔ kpɛ ɛ, bojũu bawõnsɪ lɛ ba ɪ.

7A lɛ jũu, Nãaŋmɪn lɛ ir bɪbir ĩsʊɔ na wʊ bʊɔlɔ wʊ dɪna, a kor lɛ̃ɛɛ tɪchɛ a wʊ lɛ wa tu a Nãa David 'yɔ̃ɔ 'yɛr a lɛ nɛ wʊn dɔ̃ɔ 'yɛr, "Dɪna yɪn wa wõ a Nãaŋmɪn kɔkɔr, yɪ taa ɪrɛ wa kpɛ̃mɛ a yɪ nyãn ɛ."

8Bojũu ala ɪ a Josua dɔ̃ɔ tʊ̃ɔn a nɪbɛ kpɛ̃n a pɛ̃nfʊ nyã pɔ, Nãaŋmɪn kʊ̃ naa lɛ 'yɛr bɪbir ĩsʊɔ 'yɛr go ɛ.

9A ber Ayopõi 'Lɔ Pɛ̃nfʊ chɛnɛ na be be kʊ a Nãaŋmɪn nɪbɛ.

10Bojũu nɪrɛ jaa na wa kpɛ a Nãaŋmɪn pɛ̃nfʊ nyã pɔ, wʊ mɪ ma pɛ̃n naa a wʊ mĩɛ tʊ̃mɔ̃ pɔ, nɪtãa lɛ a Nãaŋmɪn mĩɛ na pɛ̃n a wʊ tʊ̃mɔ̃ pɔ.

11A lɛ jũu, yɪ ɪ a sɪ mʊɔrɔ ɪka sɪ kpɛ a pɛ̃nfʊ nyã pɔ, ka nɪrɛ ĩsʊɔ jaa taa ɪ bawõno a ba kaar na wʊ bãr lo ɛ.

12Bojũu Nãaŋmɪn 'yɛr ɪn bʊ̃nɪbir, na wʊ ma pɪlpɪlɛ, na wʊ dire gar sɔbʊraa. Wʊ ma ŋmaan jaa kpɛ tɪ gbem a sɪɛ, na wʊ 'mar a kɔɔr, na wʊ wɛl a choofʊ jiir tɪ tãn a kɔɔr kãa pɔ. Wʊ ma tɔɔr tɪɛr nɪ befʊsɪ a jaa na be nɪrɛ nyãa pɔ 'yɛr.

13Bon jaa ba be ka a bʊ̃maalsɪ pɔ naa sɔɔl a Nãaŋmɪn niem ɛ. Bon jaa ba pɔɔ ɛ, a jaa dɪɛl a wʊ niem. 'Lɔ lɛ sɪn wa man a yele a jaa kʊ.

14A lɛ jũu, sɪn ben tara a bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ na gar a bɔɔrlo nɪbɛrɛ ba jaa a wʊ do a be a saaju, Yesu na ɪ a Nãaŋmɪn Bie, yɪ ɪ a sɪ ba gbɛr a sɪ sɔɔfʊ nyã sɪn sɔɔ pɔ.

15Bojũu, saa tara a bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ 'lɔ na kʊ̃ tʊ̃ɔ kaa a sɪ balfʊ ɛ, tɪchɛ sɪ tara na a 'lɔ mɪ a bɛɛr kaa bʊrɔ bʊrɔ na dɔ̃ɔ nyɔɔ a sɪn mɪ kaar, tɪchɛ waa ɪ yelbier ɛ.

16Yɪ ɪ a sɪ daa yi a wʊ wĩɛfʊ nãa dakɔɔ par nɪ nyãa, na sɪ tɪ de a wʊ nɪbaal na sɪ nyɛ wĩɛfʊ, ka a sʊ̃ʊ sɪ a sɔ̃ɔ 'lɔ an wa wõnõ sɪ.

Heberu 5

1A Juu nɪbɛ bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ, ba ma kãan ir wʊ a nɪbɛ pɔ, na ba ir wʊ a wʊ ma ara kʊ ba nɪ a Nãaŋmɪn sãlsɔɔ, na wʊ ma de a ba kʊfʊsɪ nɪ a ba bɔɔrlo bonsɪ loro nɪ a ba yeldɛbɛ bɔɔr.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2Wʊ ma tʊ̃ɔn 'mʊ̃ɔn a bala na ba bɔ̃ɔ ɛ, tɪ chiine a jiyuo, bojũu a 'lɔ mĩɛ mɪ ba tara kpɛ̃ɔ ɛ.

3A anyãna jũu lɛ so a wʊ ma de nie lo a wʊ mĩɛ tulfʊ bɔɔr baar, tɪ pãa 'matãan a nɪbɛ ba jaa yeldɛbɛ bɔɔr.

4Nɪrɛ jaa maa bʊ̃n kaa ir a 'yɔ̃ɔfʊ nyãna kʊ a wʊ mĩɛ ɛ, Nãaŋmɪn lɛ ma bʊɔl wʊ, nɪtãa lɛ wʊn dɔ̃ɔ bʊɔl a Aaron.

5Lɛ mɪ lɛ, a Kɪrɪsɪto ba de a 'yɔ̃ɔfʊ nyã kʊ a wʊ mĩɛ ɛ, na wʊ wa lɪɛb a bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ ɛ. Tɪchɛ Nãaŋmɪn mɪ lɛ 'yɛr kʊ wʊ, "Fʊ̃ʊ lɛ ɪ a n Bie, dɪna n lɪɛb a fʊ Sãa."

6A lɛ 'yɛr a jie ĩsʊɔ go, "Fʊ̃ʊ lɛ a bɔɔrlo kpo kpo, nɪtãa a Melkijedek kaar."

7A lɛ daar a Yesu na be ka a tẽe pɔ, wʊ den sʊɔrfʊ sʊɔr Nãaŋmɪn kõn nɪbikʊ̃ɔ kʊ a Nãaŋmɪn nyã na tʊ̃ɔ faa wʊ a kũu pɔ, ka a Nãaŋmɪn wõ a wʊ sʊɔrfʊ, bojũu wʊ den 'yɔ̃ɔfʊ siir a wʊ mĩɛ.

8Wʊ gba na ɪ a bie, wʊ jãn nɛɛ tufʊ yi a wʊ wõm pɔ.

9Wʊn wa maal a lɛ an sɛɛ ɪka wʊ maal baar, wʊ lɪɛb a faafʊ sʊɔ kʊ a bala jaa na sɔɔ tu a wʊ nɛɛ.

10Nãaŋmɪn lɛ ir wʊ a wʊ ɪ a bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ a Melkijedek kaar.

11Sɪ tara na yɔɔ naa 'yɛr tun a yele anyãna pɔ, tɪchɛ ka a par wiilfʊ kpɛ̃mɛ, bojũu a yɪ bɔ̃ɔfʊ ba tal tɛɛr ɛ.

12Yelmĩɛ, a sɛɛ naa a sɔ̃ɔ nyãna pɔ, ka yɪn taa ɪ wiwiilbe, tɪ yɪ chɛnɛ bʊɔrɔ nɪrɛ ɪka wʊ wiil yɪ a Nãaŋmɪn 'yɛrbidɔ̃ɔ ala go. Bɪr lɛ yɪ chɛnɛ bʊɔrɔ, yaa ta saa difʊ ɛ.

13Ĩsʊɔ jaa na chɛnɛ 'yɛnɛ bɪr, wʊ chɛnɛ na ɪ bipɪla. A wʊ yɛ̃ ba tal tɛɛr a wʊn tʊ̃ɔ bɔ̃ɔ a yeltorsɪ ban wile par ɛ.

14Tɪchɛ nɪbɛrɛ bon lɛ saa, bala 'lɔ din nyɛ ka a mɪl ba, ka ba bɔ̃ɔ vɪla nɪ dɛɛr.

Heberu 6

1A lɛ jũu, yɪ ɪ a sɪ bar a Kɪrɪsɪto 'yɛr pielfʊ yele, tɪ chiine niem lɪɛrɛ nɪbɛrɛ. Yɪ ta lɛ vɛ̃ ka sɪ pʊrɔ a tɪɛr lɪɛbfʊ yuor go ɛ, nɪ tʊ̃dɛɛr jaa bʊrɔ na chiine kũu pɔ ɛ, nɪ lɛ an sɛɛ ɪka fʊ tara a Nãaŋmɪn sɔɔfʊ,

2nɪ a Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ sofʊ wiilfʊ, nɪ nuur dɔɔlfʊ yele, nɪ kũu pɔ irfʊ nɪ a 'yɛr tɔɔrfʊ yele.

3Ala ɪ Nãaŋmɪn sɔɔ naa, sɪn ɪn a lɛ.

4An ɪn tuo kʊ a bala na dɔ̃ɔ nyɛ a chãa, a bala na lɛm a saaju kʊfʊ kaa, na ba 'mataa põn a Nãaŋmɪn Sɪɛ,

5a bala na lɛm a Nãaŋmɪn 'yɛr vɪla kaa, nɪ a kpɛ̃ɔ 'lɔ na waara a baaraa daar.

6Ala ɪ ba faan lo, an ɪn tuo ka ba lɛ waan ba a ba wa nyɛ tɪɛr lɪɛbfʊ, bojũu a ba bɔrfʊ lɛ kpara naa a Nãaŋmɪn Bie a daa ju go, na ba lɛ 'yɔ̃ɔ ka a nɪyɔɔ lɛ wuolo wʊ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7A lɛ a tẽe na ma nyũ a sabie kʋ̃ɔ na ma loro na wʋ bul a bonsɪ ala na tara tɔ̃nɔ̃ kʋ a bala na kɔ, ma nyɛn a Nãaŋmɪn sʋ̃ʋfʋ.

8Tɪchɛ a tẽe 'lɔ na ma bul a gʋʋr nɪ a mɔ-ur, waa tara tɔ̃nɔ̃ ɛ, tɪ na wʋ be pɔ 'yɔ̃ɔfʋ pɔ. A baarfʋ daar bũu lɛ na di wʋ.

9Sɪ gban 'yɛrɛ a anyãna, barmɪne, sɪ bar tɪɛr a yɪ jie, na sɪ bɔ̃ɔn yɪn tara bʋ̃sʋ̃n, bʋ̃sʋ̃n ala na lɔ̃ɔn a faafʋ.

10Nãaŋmɪn ba ɪ nɪbur bur ɛ. Wʋ kʋ̃ ĩin a yɪ tʋ̃mɔ̃ nɪ a yɪ nʋ̃fʋ yɪn wiil kʋ wʋ ɛ, na yɪ sʋ̃ʋ a wʋ nɪbɛ tɪ chɛnɛ sʋ̃nɔ̃ ba.

11Sɪ bʋɔrɔ naa ɪka a yɪ ĩsʋɔ jaa wʋ mʋ̃ɔ nɪbir maala a lɛ nɛ tɪ tãn a baaraa, na yɪ kʋ̃ baala a yɪ tɪɛrtɔ jie ɛ.

12Saa bʋɔrɔ ɪka yɪ ɪ koro dẽme ɛ, tɪchɛ yɪ tɔɔrɔ a bala na tu a sɔɔfʋ pɔ tara kãnyir nyɛn a bonsɪ ala a Nãaŋmɪn na tɪr a nɛɛ.

13Lɛ a Nãaŋmɪn na tɪrɛ a nɛɛ kʋrɔ a Abraham, nɪrɛ jaa na ba be be gar wʋ a wʋn pɔn jũu, wʋ pɔn naa a wʋ mĩɛ,

14na wʋ 'yɛrɛ, "Yelmĩɛ jaa lɛ, ɪn sʋ̃ʋ fʋ naa, naa vẽ ka a fʋ bal par paal."

15Lɛ lɛ a Abraham tara a kãnyir na wʋ chɛl lẽɛɛ wa de a lɛ a Nãaŋmɪn na tɪr a nɛɛ kʋ wʋ.

16Nɪrɛ ma den a nɪrɛ 'lɔ na gar wʋ yuor pɔn, ka a lɛ wʋn ma tɪr a nɛɛ ɪ yelmĩɛ, ka a wɪlɛwɪlɛ maa lɛ be be go ɛ.

17Bojũu Nãaŋmɪn bʋɔrɔ naa ɪka wʋ maal a wʋ befʋ 'lɔ na ba lɪɛrɛ ɛ, ka a chaar kʋ a bala na wa de a ala wʋn tɪr a nɛɛ. Wʋ tɪr nɛɛ ɪka wʋn maal a lɛ.

18Nãaŋmɪn maal a nɪtɔ̃ ɪka, a bonsɪ ayi anyã na ba tʋ̃ɔnɔ̃ lɪɛrɛ ɛ, Nãaŋmɪn mɪ kʋ̃ tʋ̃ɔ ŋmaa jire ɛ, ka a sɪn bala na jo tɪ nyɔɔ a tɪɛrtɔfʋ nyã wʋn kʋ sɪ a pɔrɔ taalɛ, ka a na 'yɔ̃ɔ sɪ ĩkpĩɛn.

19A tɪɛrtɔfʋ nyã lɛ sɪ tara, naa ɪ a nɛbikur na ma lũ a sɪ sɪɛ a wʋ chɪm ba dɔ̃ɔnɔ̃ ɛ. Wʋ põn kpɛ be a diniem a fɔbaa 'lɔ ban lũ var puor.

20Be lɛ a Yesu de nie chen a sɪ 'yɔ̃ɔ, wʋ kpɛ naa a sɪ 'yɔ̃ɔ. Wʋ ɪ naa a bɔɔrlo nɪkpẽɛ kpo kpo nɪtãa a Melkijedek kaar.

Heberu 7

1A Melkijedek nyã lɛ dɔ̃ɔ ɪ a Salem nãa nɪ a Nãaŋmɪn na do gar a saaju bɔɔrloro. 'Lɔ lɛ tuor a Abraham na wʋ 'yɛr nɛvɪla 'yɔ̃ɔ wʋ, a lɛ wʋn dɔ̃ɔ jɛb a nãmɪne bala tʋ̃ɔ tɪ lɪɛb waara.

2Ka a Abraham ir a bonsɪ ala wʋn waara nɪ a jaa pɔ pie, bʋ̃'yen kʋ wʋ. A wʋ yodɔ̃ɔ par nɪ nyã, torfʋ nãa, a nɪ mɪ, Salem nãa, a par lɛ, nyã'maar nãa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Waa tara sãa ɛ, bɪ ma ɛ, nɪrɛ jaa ba bɔ̃ɔ a wʊ dɔɔfʊ daar ɛ, bɪ bɔ̃ɔ a wʊ bal par ɛ, bɪ a wʊ kũu daar ɛ. Wʊ kaara naa a Nãaŋmɪn Bie kaar, na wʊ ɪ a bɔɔrlo kpo kpo.

4Yɪ tɪɛr kaa a lɛ wʊn bɛrma jĩ. A sɪ sãakpã Abraham gba mɪ dɔ̃ɔ kʊ wʊ a bonsɪ ala wʊn fa pɔ pie jaa pɔ bʊ̃'yen.

5Pʊ̃pãanyã, a Mosesɪ nɛɛ wʊn dɔ̃ɔ bin 'yɛr naa ɪka, a Levi bal par pɔ lɛ a bɔɔrloro na ma yi, 'lɔ lɛ na ma de a pie jaa pɔ bʊ̃'yen yin a Isɪral nɪbɛ ba jaa sɛ̃, a wʊ mĩɛ yɛɛr sɛ̃, a ba yɛɛr gba mɪ na ɪ a Abraham bal nɪbɛ sɛ̃.

6Tɪchɛ a daba nyã baa gba bɪɛr a wʊ tɪ yi a Levi bal par pɔ ɛ, tɪchɛ wʊ den a pie pɔ bʊ̃'yen yi a Abraham sɛ̃, na wʊ 'yɛr nɛvɪla 'yɔ̃ɔ a 'lɔ a Nãaŋmɪn na dɔ̃ɔ tɪr a nɛɛr kʊ.

7Baal ba be be ɛ, ɪka a nɪrɛ 'lɔ na bɛrmɛ 'yɛr nɛvɪla 'yɔ̃ɔ a 'lɔ na ba jĩ bon ɛ.

8A yele ĩsʊɔ nɪ nyã ɪka, a bala na kpire lɛ ma de a pie pɔ jaa bʊ̃'yen, tɪchɛ a sɔr ĩsʊɔ pɔ, a Melkijedek 'lɔ na ba kpire ɛ, de naa.

9Ĩsʊɔ gba mɪ na 'yɛr ɪka, a Levi nɪrɛ na ma de a pie jaa pɔ bʊ̃'yen, ba yab a pie jaa pɔ bʊ̃'yen tu a Abraham sɛ̃,

10bojũu a lɛ a Melkijedek na dɔ̃ɔ tuor a Abraham, a Levi chɛnɛ na be a wʊ sãakpã pʊɔm.

11Ala ɪ a Levi bal nɪrɛ, a bɔɔrlo tʊ̃mɔ̃ ma ta vɛ̃n ka wʊ tor jaa dɛ̃ dɛ̃, a nɛbinãa 'lɔ ban kʊ a nɪbɛ, bo lɛ so ka ba lɛ bʊɔrɔ a bɔɔrloro ĩsʊɔ ɪka wʊ wa, na wʊ kaara a Melkijedek kaar na waa ɪ a Aaron kaar ɛ?

12Bojũu bala wa lɪɛr a bɔɔrloro, ba mɪ ma lɪɛr a nɛbinãa.

13A 'lɔ ban 'yɛrɛ na so a yele anyãna, wʊ ɪn bal yuo, ka nɪrɛ ĩsʊɔ jaa ba yi a bala nyãna pɔ na wʊ tɪ tʊ̃ tʊ̃mɔ̃ be a bɔɔr lofʊ jie ɛ.

14Bojũu nɪrɛ jaa bɔ̃ɔn naa ɪka a sɪ Soro ɪn a Juda bal nɪrɛ, ka a bala nyã pɔ, Mosesɪ mɪ ba pʊr a yuor ɪka nɪrɛ na yin a bala nyã pɔ tɪ ɪ a bɔɔrloro ɛ.

15Ka a lɛ sɪn 'yɛr gba gãn chãa pɔ, ɪka ala ɪ a bɔɔrloro ĩsʊɔ na kaara a Melkijedek kaar wa wa naa,

16a 'lɔ na wa ɪ a bɔɔrloro 'lɔ na ba tu a lɛ a nɛbinãa na 'yɛr tun a wʊ sãakpã loor ɛ, tɪchɛ a tun a lɛ a kpɛ̃ɔ 'lɔ na yi a nyɛvʊr na ba tara sɔ̃ɔfʊ pɔ.

17Bojũu a sɛb ɪka, "Fʊ̃ʊ lɛ ɪ a bɔɔrlo kpo kpo na ba tara tɛɛfʊ ɛ, nɪtãa a Melkijedek."

18Ba tɔɔn a kõro binfʊ lan bar, bojũu wʊ bal naa na waa ɪ bʊ̃joraa go ɛ.

19Bojũu a nɛbinãa nyã maa tʊ̃ɔ maal bon ka wʊ tor jaa dɛ̃ dɛ̃ ɛ, ka a tɪɛrtɔ yuo na ɪ gar wʊ wa, na wʊ vɛ̃ ka sɪ tɔɔ gbʊr Nãaŋmɪn.

20A Nãaŋmɪn nɛtɪraa dɔ̃ɔ be be, bamɪne lɪɛb a bɔɔrlorbo ka a nɛtɪraa ba pʊɔ ɛ,

21tɪchɛ 'lɔ lɪɛb a bɔɔrloro ka a nɛtɪraa pʊɔ, a lɛ a Nãaŋmɪn na 'yɛr kʊ wʊ, "A sɪ Soro pɔn 'yɛr, na wʊ kʊ̃ wa puur a kʊ̃ɔ bar jaa ɛ. Fʊ̃ʊ lɛ ɪ a bɔɔrlo kpo kpo."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22A pɔ binfʋ nyãna jũu, Yesu lɛ wʋ de bin a nɛɛ ka wʋ ɪ a nɛtɪraa na gar.

23A kõro a bɔɔrlorbo bala ma dɔ̃ɔ ɪ yɔɔ, bojũu kũu maa sɔɔ ka ba be be a tʋ̃mɔ̃ pɔ kor ɛ.

24Tɪchɛ a Yesu 'lɔ na ben be jaa kpo kpo, a wʋ bɔɔrlo tʋ̃mɔ̃ ba tara lɪɛrfʋ ɛ.

25A lɛ jũu, wʋ ma tʋ̃ɔn faa a bala na tu a wʋ jie waara a Nãaŋmɪn sɛ̃. Bojũu wʋ ma ben be sɔ̃ɔ jaa 'maala a Nãaŋmɪn kʋrɔ ba.

26A bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ nyãna lɛ bɔ̃ɔ a lɛ sɪn bʋɔrɔ, wʋ ɪn chɛchɛ, waa tara chɛfʋ ɛ, waa bʋɔrɔ yeldɛɛr ɛ, na wʋ oo wʋ mĩɛ yin yelbe-ɪrbɛ pɔ, na wʋ do gar a saaju.

27Waa kaara fɪka a bɔɔrlo nɪbɛrɛ banyã ɛ, naa ba lɛ sɛɛ ɪka wʋ loro a bɔɔr a bɪbie a jaa ɛ, na wʋn ma de nie lo a wʋ mĩɛ tulo bɔɔr, tɪ pãa mɪ lo a nɪbɛ mɪ bon ɛ. Wʋ mĩɛ lɛ sɔɔ na wʋ lɪɛb a bɔɔrlo dʋ̃ɔ lo a ba yeldɛbɛ bɔɔr a dɛ̃dɛ̃e daa ka a baar.

28Bojũu a nɛbinãa lɛ ma ir a bɔɔrlo nɪbɛrɛ, ka ba ɪ nɪbɛ na bal, tɪchɛ a pɔfʋ nyã na tu a nɛbinãa puor wa, a Bie lɛ Nãaŋmɪn ir, 'lɔ lɛ maal a lɛ jaa a Nãaŋmɪn na bʋɔrɔ ɪka wʋ maal.

Heberu 8

1A 'yɛrɛ sɪn 'yɛrɛ nɪ nyã, sɪn tara na a bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ nyã na jĩnɛ be a saaju kpɛ̃ɔ wʋ jaa sʋɔ nũsʋ̃ɔ jie.

2Be lɛ wʋ tʋ̃nɔ̃ a dinie sʋɔ na ɪ a yelmĩɛ Nãaŋmɪn puorfʋ yir a sɪ Soro mĩɛ na maal, a ba ɪ a gãn yir 'lɔ a nɪrɛ na maal a wʋ nũu ɛ.

3Bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ jaa ba ma ir wʋ naa ka wʋ ma diere a kʋfʋsɪ nɪ a bɔɔrlo bonsɪ loro nɪ a bɔɔr, ala lɛ so ka a nyã mɪ na de bon kɔ̃ɔ lon a bɔɔr.

4Ala ɪ wʋ ta ben ka a tɛ̃e pɔ, wʋ kʋ̃ naa ta ɪ bɔɔrloro ɛ, bojũu nɪbɛ den nie be ka, na ba ma diere a kʋfʋsɪ turo nɪ a lɛ a nɛbinãa na man.

5Ban tʋ̃nɔ̃ a Nãaŋmɪn puorfʋ yir chɛchɛ nyã pɔ na ɪ a 'lɔ na be a saaju gãagiel ban tɔɔr maal. A anyãna jũu lɛ so ka a Nãaŋmɪn kpãkpãana a Mosesɪ a lɛ wʋn dɔ̃ɔ bʋɔrɔ ɪka wʋ maal a gãn yir, na wʋ 'yɛr, "Kaara sʋ̃, na fʋ maal wʋ a lɛ nɛ nɪ wʋ ju ɪn wiil fʋ be a tɔ̃ɔ ju."

6Tɪchɛ a tʋ̃mɔ̃ 'lɔ a Yesu na nyɛ, gar a ba bon jaa bamm na ɪ a nɛtɪraa 'ma'maala na gar a bʋ̃koraa, bojũu a nɛbin paalaa na ɪ gar pɔ lɛ wʋ maal.

7Bojũu ala ɪ a nɛtɪr koraa 'lɔ ba dɔ̃ɔ tara chɛfʋ ɛ, jie kʋ̃ naa be be a ba lɛ bʋɔrɔ bʋ̃yuo ɛ.

8Tɪchɛ Nãaŋmɪn nyɛn a lɛ a nɪbɛ na 'mab, na wʋ 'yɛr, nɪtɔ̃ lɛ a sɪ Soro 'yɛr, "Bɪbir kɔ̃ɔ na wa vɪɛ naa, ka n tɪr nɛtɪr paalaa bin kʋ a Isɪral yir dɛ̃me nɪ a Juda yir dɛ̃me.

9A kʋ̃ lɛ nyɛtãan a nɛɛ 'lɔ ɪn dɔ̃ɔ tɪr kʋ a ba sãakpãmɪne a daar 'lɔ̃nɔ̃ ɪn nyɔɔ ba a nũu tɔɔ yin a Ijipitɪ tɛ̃e pɔ ɛ. Nɪtɔ̃ lɛ a sɪ Soro 'yɛr, bojũu baa sɔɔ ara a lɛ ɪn tɪr a nɛɛ kʋ ba ɛ, ka n mɪ lɪɛb puor 'yɔ̃ɔ ba.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10A anyãna lɛ ɪ a nɛtɪraa ɪn na tɪr kʊ a Isɪral yir dẽme, a bɪbir 'lɔ wa vɪɛ baar. Lɛ lɛ a sɪ Soro 'yɛr. ln de naa a n nɛɛr 'yɔ̃ɔ a ba tɪɛrsɪ pɔ, na n sɛb dɔɔl a ba nyãn ju. Ka n ɪ a ba Nãaŋmɪn, ka ba mɪ ɪ a n nɪbɛ.

11Nɪrɛ jaa kʊ̃ lɛ wiil a wʊ tɔ sʊɔ ɛ, bɪ ka nɪrɛ 'yɛr kʊ a wʊ yɛbɛ ɪka, 'Bɔ̃ɔ a sɪ Soro ɛ.' Bojũu ba jaa na bɔ̃ɔ ma naa, yi a bil pɔ tɪ tãn a bɛrɛ pɔ.

12ln vẽn a ba putuyele bar. N kʊ̃ lɛ tɪɛr a ba yeldɛbɛ jaa go ɛ.”

13Nãaŋmɪn na bʊɔlɔ a nɛtɪraa anyãna bʊ̃paalaa, wʊ maal a 'lɔ na de nie ka wʊ ɪ bʊ̃jʊɔlaa, ka bon mɪ na jʊɔl, wʊ maa yaara tɪ kpi ɛ.

Heberu 9

1Faa nyɛ, a nɛtɪr dɔ̃ɔ 'lɔ tara na a puorfʊ chirsɪ nɪ a jichɛchɛ 'lɔ ban dɔ̃ɔ maal ka a tẽe pɔ.

2A gãn yir nyã ban dɔ̃ɔ maal baar, a di yɛ̃yɛ̃ pɔ lɛ ba bin a fĩtɪnsɪ dɔɔlfʊ jie nɪ a tɛɛbʊl 'lɔ ju ban ma dɔɔl a paanʊ̃chɛchɛ ala. A jie nyã lɛ ba bʊɔlɔ, Jichɛchɛ.

3A dinie sʊɔ ban lũ a fɔbaa var, ba bʊɔlɔ naa a be, Chɛchɛ wʊ jaa Chɛchɛ Jie.

4Be lɛ a bɔɔr lofʊ jie be na ɪ sɛlma a ba ma chʊnɔ̃ a tĩɪ nyũu vɪla ala nɪ a nɛtɪraa daka ban maal tɪ waar sɛlma pɔɔ. A daka nyãna pɔ lɛ a sɛlma dulo ban 'yɔ̃ɔ a maana nɪ a Aaron dãgbal 'lɔ na dɔ̃ɔ 'mʊr a puul nɪ a kʊsɪr pẽrsɪ ala ban dɔ̃ɔ sɛb a nɛbinãa 'yɔ̃ɔ.

5A daka nyã ju lɛ ba maal a malakasɪ bala na wile a Nãaŋmɪn tɪr ka ba ara kʊ a malakasɪ bala ban bʊɔlɔ a cherubim, ka ba ger pɔɔ a faafʊ bɔɔr lofʊ jie. Tɪchɛ sɪ kʊ̃ tʊ̃ɔ man a yelsɪ anyãna tu tu taa a pʊ̃pãanyã ɛ.

6Lɛ a yelsɪ anyãna ban wa chɔɔr a nɪtɔ̃ baar, a bɔɔrlorbo pãa ma kpɪɛrɛ na a di yɛ̃yɛ̃ sʊɔ pɔ, bɪbir jaa tʊ̃nɔ̃ a ba tʊ̃mɔ̃.

7Tɪchɛ a bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ 'lɔ tɛɛ lɛ ma kpɛ a dinie sɔɔ gbɛbʊ̃'yen yuon jaa, wʊ maa faa dʊ̃ɔ jʊ̃ɪ ɛ. Ala lɛ wʊ ma kpɛ̃n a be tɪ lon a wʊ mĩɛ bɔɔr, nɪ a nɪbɛ mɪ yeldɛbɛ ban ba bɔ̃ɔn ɛ, tɪ faa tul maal bɔɔr.

8Nãaŋmɪn Sɪɛ wiil a anyãna ɪka, a sɔr na kpɪɛrɛ a Jichɛchɛ 'Lɔ Wʊ Jaa Chɛchɛ Jie chɛnɛ na ba yuo ɛ, a gãn yir koro na chɛnɛ ara jũu.

9A anyãna dɔ̃ɔ wile a dɪna sɔ̃ɔ, naa wile ɪka a kʊfʊsɪ nɪ a bɔɔrlo bonsɪ ala ban ma lon a bɔɔr, maa tʊ̃ɔ vẽ ka a 'lɔ na wa a puorfʊ jie tɪɛr chaar ɛ.

10A ɪ naa bʊ̃diir tɛɛ yele, nɪ nyʊ̃fʊ yele, nɪ bʊ̃pɛɛrsɪ yelsɪ, ala lɛ ba mʊ̃ɔ nɪbir maala tɪ tãn a yelpaalaa na lɪɛr.

11Lɛ a Yesu Kɪrɪsɪto na wa a bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ nyã kaar, nɪ a yelsʊ̃n ala na de nie be ka, wʊ kpɛ̃n tu a jikpɛ̃ɛ nɪ a puorfʊ yir 'lɔ na ɪ chɛchɛ an ba ɪ nɪrɛ nʊ̃u lɛ maal ɛ, ka sɪ 'yɛr ɪka waa pʊɔ a bʊ̃mɪɛrsɪ pɔ ɛ.

12Waa de bʊɔ bɪ narbil jʊ̃ɪ ɛ, tɪchɛ wʊ kpɛ naa a Jichɛchɛ Wʊ Jaa Chɛchɛ nyã pɔ, gbɛbʊ̃'yen kʊ nɪrɛ jaa nɪ a wʊ mĩɛ jʊ̃ɪ, a sɪ tɔ̃ɔ nyɛ a faafʊ a kpo kpo.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13A bʊʊr jĩı nı a nadai jĩı nı a nasarbil tãpıɛl ban ma ɔ̃ɔ mır a bala na sɔ̃ɔ, ka a ba ĩgãma yi ı bʊ̃sʊ̃n.

14Ŋmınɛ pãa lɛ, a Yesu Kırısıto jĩı a 'lɔ na tu a Nãaŋmın Sıɛ na ı nyɛvʊr, a wʊ mĩɛ na ba tara chɛfʊ ɛ, lon bɔɔr kʊ a Nãaŋmın na wʊ pɛɛ a sı tıɛr nı tʊ̃mɔ̃ jaa na chiine nı sı kũu pɔ, ka sın tʊ̃ɔ tʊ̃nɔ̃ kʊrɔ a Nãaŋmın vʊr.

15Bojũu a anyãna lɛ vɛ̃ ka a Yesu Kırısıto ı a nɛtır paalaa 'ma'maala, ka a bala a Nãaŋmın na bʊɔl, na nyɛ a bʊ̃sʊ̃n ala na ba tara baarfʊ ɛ. Pʊ̃pãanyã wʊ kpi naa na wʊ faa ba yin a yeldɛbɛ ala ban dɔ̃ɔ maal a nɛtır koraa 'lɔ pɔ.

16Nırɛ wa tır nɛɛ ıka 'lɔ wa kpi baar, a kũu lɛ wʊ ma wa kpi, ka a lɛ wʊn 'yɛr pãa yi chãa pɔ,

17bojũu ala ı fʊ tır nɛɛ ıka fʊ̃ʊ wa kpi baar. Fʊ̃ʊ wa chɛnɛ a ba ı yele ɛ, tıchɛ fʊn wa kpi baar lɛ a pãa ı yele.

18A anyãna jũu lɛ so gba, ka a nɛtır dɔ̃ɔ 'lɔ maa ı bon jaa ka a jĩı ba pʊɔ ɛ.

19Lɛ a Mosesı na wa man a nɛbinãa 'yɛr kʊ a nıbɛ ba jaa baar, wʊ den a nelpɔlɔ jĩı na wʊ de kʊ̃ɔ 'yɔ̃ɔ, na wʊ de pɛr kɔɔl jıɛ na wʊ vʊ̃ɔ urbanyũu na wʊ tun mır a gãn pilãa 'lɔ nı a nıbɛ ba jaa.

20Tı na wʊ 'yɛr, "A anyãna lɛ ı a nɛtıraa jĩı, a Nãaŋmın na kpãkpãana yı ıka yı turo."

21Lɛ nı ju mı lɛ wʊ de a jĩı mır a gãn puorfʊ yir nı a bonsı a jaa ban ma de maala nı a be.

22Yelmĩɛ jaa a nɛbinãa 'yɛr ıka, ba ma de a jĩı mıl a bonsı a jaa. Ka jĩı ba wa kpaar ɛ, yelbier vɛ̃ kʊfʊ ba be be ɛ.

23A tara na sɔr ka ba chɔɔr a saaju bʊ̃tɔɔr maalaa nı a bɔɔrlo bonsı anyãna, tıchɛ a saaju bonsı mĩɛ 'lɔ, a ba bɔɔrlo bon gar naa anyãna.

24Bojũu Kırısıto ba kpɛ a nırɛ nũu bʊ̃maalaa jichɛchɛ nyã pɔ, na dɔ̃ɔ ı a saaju bon sʊ̃ 'lɔ ban dɔ̃ɔ tɔɔr maal ɛ. A saaju mĩɛ lɛ wʊ tı kpɛ, na wʊ tı ara a Nãaŋmın niem a pʊ̃pãanyã a sı jũu.

25A ba ı wʊ kpɛ̃n be a saaju na wʊn lɛ tı loro a bɔɔr bıbir jaa ɛ, nıtãa lɛ a Juu nıbɛ bɔɔrlo nãa na ma kpɛ a Jichɛchɛ 'Lɔ Wʊ Jaa Chɛchɛ pɔ, a yuon nı a jĩı na ba ı a wʊ mĩɛ jĩı ɛ.

26Ala ı lɛ lɛ a ta ı, Kırısıto naa pãan din dɔɔyɛ sɔ̃ɔ jaa yi a wɛr pielfʊ daar jaa. Tıchɛ a pʊ̃pãanyã, wʊ wa daan yi a bıbir baaraa daar na wʊ maal yele a jaa baar, ıka wʊ wa de a wʊ mĩɛ lıɛb a bɔɔrlo bon diin a yelbier bar.

27Nıtãa lɛ ban dɔɔ nırɛ ka wʊn kpi daar kɔ̃ɔ, na wʊ tı tuor 'yɛr tɔɔrfʊ,

28lɛ lɛ, a Kırısıto lon a bɔɔr kpo kpo kʊ nıyɔɔ. Wʊn lıɛb wa a gbɛɛ ayi sɔ̃ɔ, a ba ı fıka a wʊ wa de a yelbier bar ɛ, tıchɛ ka wʊ waan faafʊ wa kʊ a bala jaa na chɛlɛ wʊ.

Heberu 10

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1A nɛbinãa dɔ̃ɔ ɪ a bʊ̃sʊ̃ 'lɔ na waara gãagiel, a ba ɪ a bon mĩɛ lɛ ɛ. A nɪtɔ̃ jũu, a kʊ̃ tʊ̃ɔ ɪ a bɔɔrlo bʊ̃bʊ̃'yen ban ma lo yuon jaa ka a tʊ̃ɔ chɔɔr a bala na ma wa tɔɔ gbʊr a Nãaŋmɪn puorfʊ 'yɔ̃ɔ ɛ.

2Ala ɪ a ta tʊ̃ɔn chɔɔr ba, ba kʊ̃ naa bar a bɔɔrlo bomo ir fʊ ɛ? Bojũu a bala na ma ta wa a Nãaŋmɪn puorfʊ jie, a ba yelbier naa baar naa, ka ba kʊ̃ ma lɛ tɪɛr tɔ a ba yeldɛbɛ go ɛ.

3Tɪchɛ a ba yuon jaa bɔɔrlo bonsɪ anyãna ma tɪɛrɛ ba naa a ba yeldɛbɛ,

4bojũu a nadai nɪ a bʊʊr jĩɪ maa tʊɔrɔ ire a yeldɛbɛ bara ɛ.

5A lɛ jũu, a Kɪrɪsɪto na waara ka a wɛr pɔ, nɪtɔ̃ lɛ wʊ 'yɛr kʊ a Nãaŋmɪn, "A bɔɔrlo bonsɪ nɪ a bʊ̃kʊrsɪ, faa bʊɔraa ɛ, tɪchɛ ĩgãn lɛ fʊ chɔɔr kʊ ma.

6A bɔɔrlo bonsɪ ban chʊnɔ̃ nɪ a ba 'mabfʊ bʊ̃kʊrsɪ, fʊ pʊɔ maa pɛl yaa ɛ.

7Ka n pãa 'yɛr, maa nɪ nyã, nɪtãa lɛ an sɛb a n yele a Nãaŋmɪn gãn pɔ. N Nãaŋmɪn, n wa naa ɪka n wa ɪ a fʊ bɔfʊ."

8Wʊ den nie 'yɛr, "A bɔɔrlo bonsɪ nɪ a kʊfʊsɪ nɪ a dʊ̃n ala ban ma kʊ chʊm nɪ a ba tulo kʊfʊsɪ ala, faa bʊɔraa ɛ, fʊ pʊɔ ba pɛl ɛ," an sɔɔ ɪ ɪka a nɛbinãa lɛ 'yɛr ɪka ba ɪ a lɛ.

9A wʊ pãa 'yɛr, "Maa nɪ nyã, n wa naa ɪka n wa ɪ a fʊ bɔfʊ." Wʊ tɔɔn a 'lɔ na de nie bar, tɪ de a ayi sʊɔ 'yɔ̃ɔ a jie.

10A nɪtɔ̃nɔ̃ jũu lɛ a Nãaŋmɪn maal sɪ, a sɪ ɪ nɪsʊ̃n a Yesu Kɪrɪsɪto na de a wʊ ĩgãn lon a bɔɔr kpo kpo kʊ sɪ.

11A Juu nɪbɛ bɔɔrloro, bɪbir jaa lɛ wʊ ma ara tɪ tʊ̃nɔ̃ a ba puorfʊ tʊ̃bie. Waa gala a bɔɔr lofʊ nyã na maa tʊ̃ɔ de yelbier bar ɛ.

12Tɪchɛ a Yesu Kɪrɪsɪto na wa lo a bɔɔr kpo kpo nyã baar a yelbier jũu, wʊ pãa tɪ jĩnɛ naa a Nãaŋmɪn nũsʊ̃ɔ jie.

13An yi a lɛ daar jaa, wʊ chɛlɛ naa a Nãaŋmɪn na wa de a wʊ dɔ̃dẽme kʊ wʊ a ba lɪɛb a wʊ gbɛɛ dɔɔlfʊ jie,

14bojũu gbɛbʊ̃'yen tɛɛ lɛ wʊ lo a bɔɔr, ka a sɛɛ kʊ a bala wʊn maal ka ba ɪ chɛchɛ.

15A Nãaŋmɪn Sɪɛ mɪ 'yɛr yelmĩɛ jaa kʊ sɪ nɪ a yele nyã, wʊ den nie 'yɛr,

16"Nyã lɛ ɪ a nɛtuaa nyã ɪn wa tara nɪ ba, a sɔ̃ɔ 'lɔ wa po baar. Lɛ lɛ a sɪ Soro 'yɛr. ln den a n nɛbinsɪ 'yɔ̃ɔ a ba nyãn pɔ, naa sɛb 'yɔ̃ɔ a ba tɪɛrsɪ pɔ."

17Na wʊ pãa lɛ 'yɛr pʊɔ, "A ba yelbier nɪ a ba chɛfʊsɪ tʊ̃bie, n kʊ̃ lɛ tɪɛraa go ɛ."

18Nãaŋmɪn na wa vẽ a yelbier anyãna kʊ nɪrɛ, yelbier bɔɔr lofʊ ba lɛ be be go ɛ.

19A lɛ jũu n yɛɛr, sɪn ben tara a 'lafʊ nyã na tɪ kpɛ a Jichɛchɛ Wʊ Jaa Chɛchɛ Jie a Yesu jĩɪ jũu,

20na wʊ yuo a yelmĩɛ sɔr nɪbir paalaa na 'mar tu a fɔvaraa 'lɔ pɔ, 'lɔ lɛ ɪ a wʊ ĩgãn,

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21na sɪ be tara a bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ nyã na kaara a Nãaŋmɪn yir,

22yɪ ɪ a sɪ tɔɔ gbʊr Nãaŋmɪn nɪ nyãa nyã na vɪɛlɛ, nɪ a sɔɔfʊ na tɪrɛ. Bojũu wʊ mɪr a sɪ nyãn, na wʊ fɪɛl sɪ yin a tɪɛr sɔ̃ɔnaa pɔ, na wʊ pɛɛ a sɪ ĩgãma nɪ a kɔ̃sʊ̃ɔ ala.

23Yɪ vɛ̃ a sɪ nyɔɔ a sɪ tɪɛrtɔfʊ nyã sɪn sɔɔ jaa chĩchĩ tara, bojũu a 'lɔ na tɪr a nɛɛ kʊ sɪ ɪn yelmĩɛ sʊɔ.

24Yɪ vɛ̃ a sɪ kpãkpãana taa mʊ̃ɔ nɪbir nʊ̃fʊ nɪ vɪla maalfʊ pɔ.

25Yɪ taa ɪrɛ wa vɛ̃ ka sɪ ma bara taa sɛ̃ lɔ̃ɔfʊ ɛ, nɪtãa lɛ a bamɪne na ma ɪrɛ ɛ, tɪchɛ yɪ vɛ̃ a sɪ 'yɔ̃ɔnɔ̃ taa ĩkpĩɛn, na sɪ ma maala a lɛ sɔ̃ɔ jaa, an ɪ a Bɪbir tɔɔrɔ na gbʊrɔ.

26Ala ɪ sɪ chɛnɛ na bɔ̃ɔn jaa tɪ ma maala a yelbier sɪn wa bɔ̃ɔ a yelmĩɛ baar, yelbier bɔɔrlo bon jaa ba lɛ be be go ɛ,

27tɪchɛ dãbĩɛ tɛɛ lɛ sɪ chɛlɛ nɪ a 'yɛr tɔɔrfʊ, nɪ a bũu dagel 'lɔ na wa di a Nãaŋmɪn dɔ̃dẽme.

28Nɪrɛ ĩsʊɔ jaa wa dɔ̃ɔ tɔr a lɛ a Mosesɪ na 'yɛr bin, ka a nɪbɛ ayi bɪɪ nɪbɛ ata wa di dãasɪɛ ɪka yelmĩɛ lɛ wʊ ɪ a lɛ, ba ma kʊ naa a nɪnyɪnɛ tɪ maa kaa wʊ nɪbaal ɛ.

29Ge buor lɛ yɪ tɪɛr Nãaŋmɪn na ge a nɪrɛ 'lɔ na nɛɛrɛ a Nãaŋmɪn Bie nyã nɪ gbɛɛ, a nɪnyɪnɛ 'lɔ na maal fɪka waa ɪ bʊ̃chɛchɛ ɛ, a jʊ̃ɪ nyã na ɪ a nɛtɪraa na maal wʊ a wʊ tor, ka wʊ tʊ̃ a Nãaŋmɪn wĩɛfʊ Sɪɛ?

30Bojũu sɪ bɔ̃ɔn a 'lɔ na 'yɛr, "Maa lɛ so a sãn yaafʊ, ɪn lɪɛb yaa a sãn," wʊ lɛ bɔ̃ɔ 'yɛr go, "A sɪ Soro na tɔɔr a wʊ nɪbɛ 'yɛr."

31A ɪn dãbĩyele, ala ɪ fʊ faan lo a Nãaŋmɪn nɪbir nyã nũu pɔ.

32Yɪ tɪɛr kaa a lɛ daar yɪn dɔ̃ɔ be be, tɪ wa nyɛ a chãa, a lɛ yɪn ba gbɛr tuor a dɔɔyɛ yɔɔ ala.

33Sɔ̃ɔ kɔ̃ɔ, chãa pɔ jaa lɛ ba ma tʊrɔ yɪ na ba gere nɪ yɪ. Daar kɔ̃ɔ, yɪ ma 'mantãan a bala mɪ ban gere a lɛ.

34Yɪ mɪ dɔ̃ɔ tara nɪbaal nɪ a bala ban nyɔɔr pɔɔ a die pɔ, na yɪ mɪ tara pʊpɛl an ba bã yɪ ɛ, a sɔ̃ɔ 'lɔ ban fa a yɪ bʊ̃tarsɪ, bojũu yɪ bɔ̃ɔn naa ɪka yɪ mĩɛ tara naa bʊ̃tarsɪ na ɪ gar a anyãna na ba tara baarfʊ ɛ.

35A lɛ jʊ̃u, yɪ taa lɔb a tɪɛr sʊ̃ nyã bar ɛ, Nãaŋmɪn na yab yɪn gar a lɛ.

36Yɪ mʊ̃ɔ nɪbir tara kãnyir na yɪ maala a lɛ a Nãaŋmɪn na bʊɔrɔ, yɪn wa nyɛn a lɛ wʊn tɪr a wʊ nɛɛ.

37Bojũu a chɛn bĩlãa ka a, "'Lɔ na waara, wʊn wa naa. Wʊ kʊ̃ kor ɛ.

38Tɪchɛ a maa torfʊ sʊɔ 'lɔ, na kpɪɛrɛ naa nɪ sɔɔfʊ. 'Lɔ wa lɪɛb puor 'lɔ, n pʊɔ kʊ̃ pɛl wʊ ɛ."

39Tɪchɛ sɪn ba ɪ a bala na lɪɛrɛ a puor sɔ̃ɔnɔ̃ ɛ, tɪchɛ sɪ ɪn a bala na sɔɔ de, na sɪ nyɛ faafʊ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Heberu 11

1Pʊ̃pãanyã, a sɔɔfʊ nyã vɛ̃ naa ka saa 'lɔɔrɔ gbɛr ɛ, yelmĩɛ jaa a bon 'lɔ 'yɔ̃ɔ sɪn tara a tɪɛr tɪ ba nyɛn nɪbir ɛ.

2A sɔɔfʊ nyã lɛ a kõr dẽme dɔ̃ɔ tara, ka a Nãaŋmɪn dãn ba.

3Sɔɔfʊ lɛ vɛ̃ a ba bɔ̃ɔ a par ɪka Nãaŋmɪn dɔ̃ɔ de a wʊ nɛɛ 'yɛrbie maal a tẽe, nɪ a saaju wʊ jaa, ka a bonsɪ sɪn ben nyɛrɛ, a ba ɪ a dɔ̃ɔ be be ka wʊ de maal ɛ.

4Sɔɔfʊ lɛ vɛ̃ ka a Abel bɔɔrlo bonsɪ wʊn de kʊ Nãaŋmɪn ɪ gar a Kain bɔɔrlo bonsɪ. Sɔɔfʊ lɛ vɛ̃ ka a Nãaŋmɪn dãn wʊ 'yɛr ɪka a wʊ yele tor naa, a sɔ̃ɔ 'lɔ a Nãaŋmɪn na dɔ̃ɔ 'yɛr a Abel kʊfʊsɪ nyã 'yɛr, wʊn sɔɔ kpi gba, tɪchɛ a sɔɔfʊ lɛ vɛ̃n ka wʊ chɛnɛ 'yɛrɛ.

5Sɔɔfʊ lɛ vɛ̃ ka Nãaŋmɪn wa de a Enok bʊ̃nɪbir. 'Lɔ ba kpi bɔ̃ɔ kũu ɛ, baa lɛ wa nyɛ wʊ jaa go ɛ, bojũu Nãaŋmɪn mĩɛ lɛ wa de wʊ. Bojũu sɛrɛ tɪchɛ ka wʊ wa chen, Nãaŋmɪn 'yɛr a ɪka a Enok yele nʊ̃mɔ̃ wʊ naa.

6Nɪrɛ ba wa tara sɔɔfʊ ɛ, an ɪn tuo wʊn na tʊ̃ɔ pɛl Nãaŋmɪn pʊɔ, bojũu nɪrɛ ĩsʊɔ jaa wa waara a Nãaŋmɪn sɛ̃, wʊ sɔɔn ɪka wʊ ben be, na wʊ mɪ ma yara a bala na mʊ̃ɔ nɪbir bʊɔrɔ wʊ.

7Sɔɔfʊ lɛ vɛ̃ ka a Nowa tu a lɛ a Nãaŋmɪn na dɔ̃ɔ 'yɛr kʊ wʊ tɪ ba nyɛn nɪbir ɛ, tɪ na wʊ de dãbĩɛ maal a daka bulomtum faan a wʊ yir dẽme nɪ a wʊ mĩɛ. A wʊ sɔɔfʊ vɛ̃ naa ka wʊ 'yɛr nɛtuo 'yɔ̃ɔ a wɛr nɪbɛ ba jaa ban tɔr a Nãaŋmɪn 'yɛr jũu, tɪ na wʊ lɪɛb a yeltorsɪ bʊ̃dire a wʊ sɔɔfʊ jũu.

8Abraham sɔɔfʊ jũu, a sɔ̃ɔ 'lɔ a Nãaŋmɪn na dɔ̃ɔ bʊɔl wʊ ɪka wʊ yi chen a jie 'lɔ na wa ɪ a wʊ sofʊ daar kɔ̃ɔ, wʊ tu naa a Nãaŋmɪn nɛɛ na wʊ chen, wʊn gba na ba bɔ̃ɔ a jie wʊn chiine ɛ.

9Sɔɔfʊ vɛ̃ naa ka wʊ tɪ kpɪɛrɛ a nɛturaa tẽe 'lɔ pɔ ɪ sãan a be a paal 'lɔ pɔ. A gãma sɛɛr ala pɔ lɛ wʊ dɔ̃ɔ 'mataa kpɪɛrɛ nɪ a Isaakɪ nɪ a Jekɔb, na ba mɪ pʊɔ wʊ na wa so a jie 'lɔ a Nãaŋmɪn na tɪr a wʊ nɛɛ.

10Bojũu wʊ dɔ̃ɔ kaara niem ɪka wʊ nyɛ yir par ban sʊ̃ɔ, ka a Nãaŋmɪn mĩɛ ɪ a mɪmɪɛrɛ.

11Sɔɔfʊ lɛ vɛ̃ ka a Abraham na dɔ̃ɔ kor ɪ danyɔ̃ɔ, ka a wʊ pɔɔ Saara mɪ ab, tɪ ba chɛnɛ na dɔɔ bie. Wʊ tara na sɔɔfʊ nɪ a Nãaŋmɪn nɛɛ wʊn tɪr kʊ wʊ.

12Ka a dabʊ̃'yen nyã na kor bʊ̃tul ta kũu, tɪ wʊ 'yɔ̃ɔn par ka ba waa fɪka a ŋmɛrbie na be a saaju, na ba kaara man nɛɛ bire kaar fʊn kʊ̃ tʊ̃ɔ sɔr ɛ.

13A nɪbɛ banyãna sɔɔn Nãaŋmɪn tɪ tãn a sɔ̃ɔ 'lɔ ban kpi. Baa nyɛ a lɛ a Nãaŋmɪn na dɔ̃ɔ tɪr a nɛɛ kʊ ba ɛ, nɪdaa lɛ ba gbã nyãa tɪ sɔɔ de, na ba sɔɔ ɪka sãanba nɪ nɪyʊɔrsɪ lɛ ba ɪ ka a wɛr pɔ.

14A nɪbɛ banyãna na 'yɛr a anyãna, wiil ɪka ba kaara na bʊɔrɔ a tẽe 'lɔ na ɪ a ba mĩɛ tʊɔr.

15Ala ɪ ba dɔ̃ɔ tɪɛrɛ a paal 'lɔ ban yi, ban taa tʊ̃ɔn lɛ lɪɛb kul a be.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Tı lɛ ba lɛ ɛ, ba dɔ̃ɔ tıɛrɛ a paal 'lɔ na gar a be, na be a saaju. Ala lɛ so ka a vĩ ba kʊrɔ wʊ wʊn ı a ba Nãaŋmın ɛ, bojũu wʊ chɔɔr a tẽe kʊ ba.

17Sɔɔfʊ vɛ̃ naa ka Abraham, a sɔ̃ɔ 'lɔ a Nãaŋmın na bɛɛr wʊ kaa ka wʊ sɔɔ de a wʊ bidaba Isaakı ka wʊ ı a bɔɔrlo bon a wʊn lon a bɔɔr. 'Lɔ lɛ dɔ̃ɔ sɔɔ de a lɛ a Nãaŋmın na tır a nɛɛ kʊ wʊ, tı na wʊ sɔɔ de a wʊ bidabʊ̃'yen tɛɛ nyã na lon a bɔɔr.

18Nãaŋmın gba na dɔ̃ɔ 'yɛr kʊ wʊ ıka, "Isaakı lɛ na 'yɔ̃ɔ a fʊ par, lɛ ın tır a nɛɛ kʊ fʊ."

19Abraham tıɛr bɔ̃ɔn ıka Nãaŋmın na tʊ̃ɔn sĩı kũu, ka a nyɛtãan fıka wʊ nyɛn a Isaakı na yi a kũu pɔ.

20Sɔɔfʊ vɛ̃ naa ka Isaakı 'yɛr nɛvıla 'yɔ̃ɔ Jekɔb nı a Esau a ba nıdaar kɔ̃ɔ yele.

21Sɔɔfʊ lɛ vɛ̃ ka a Jekɔb na ta a kũu, wʊ 'yɛr nɛvıla 'yɔ̃ɔ a Josefʊ bibiir ba jaa tı na wʊ guun lan a wʊ dãgbal diiraa tı puor Nãaŋmın yãan.

22Sɔɔfʊ vɛ̃ naa ka a Josefʊ kũu na wa gbʊrɔ, tı wʊ 'yɛr kʊ a Isıral nıbɛ a Ijipitı tẽe pɔ yifʊ 'yɛr kʊ ba, na wʊ man ba a lɛ ban na ı nı a wʊ kɔbɔ.

23Sɔɔfʊ nyã vɛ̃ naa ka a sɔ̃ɔ 'lɔ ban dɔɔ a Mosesı a wʊ dɔɔrbɔ sɔɔl wʊn bar ŋmɛrsı ata. Bojũu ba nyɛn wʊn ı bivıla, na baa joro a nãa binfʊ ɛ.

24Sɔɔfʊ nyã vɛ̃n a lɛ a Mosesı na wa nʊ̃ɔ, waa sɔɔ ka ba bʊɔlɔ wʊ a nãkpɛ̃ɛ Faaro bipɔɔ bie ɛ.

25Wʊ kãan ir ban na 'mataa gen wʊ nı a Nãaŋmın nıbɛ gar wʊn na di a yelbier nʊ̃ɔ bĩlãa tɛɛ.

26Wʊ nyɛn wʊn na di dɔɔyɛ a Kırısıto jũu ka a tara tɔ̃nɔ̃ gar a Ijipitı tẽe pɔ nãbomo. Bojũu daar kɔ̃ɔ sãyar lɛ wʊ mʊ̃ɔ nıbir kaara.

27Sɔɔfʊ vɛ̃ naa ka a Mosesı yi be a Ijipitı tẽe pɔ, tı ba joro a nãa suur ɛ. Wʊ tara na kãnyir, bojũu wʊ nyɛn a 'lɔ a nıbir na maa nyɛ ɛ.

28Sɔɔfʊ lɛ wʊ de tun a lɛ a Nãaŋmın na 'yɛr a Gõl Bar Bıbir 'yɛr, na wʊ dɔ̃ɔ 'yɔ̃ɔ ka ba bol a jʊ̃ı a ba dɔ̃dɔ̃ ɛ, ka a sɔ̃ɔfʊ 'lɔ na waara ba tʊ̃ɔ sıır a Isıral nıbɛ bidadɔ̃n ɛ.

29Sɔɔfʊ vɛ̃ naa ka a Man Jıɛ var lıɛb sɔr, ka a Ijipitı dẽme mı na wa ta nyɛ a lɛ na ba kpɛ ka a man di ba jaa.

30Sɔɔfʊ lɛ vɛ̃ ka a Jeriko dachin kpɛ̃ɛ 'lɔ wʊ jaa gel lo, a lɛ a Isıral nıbɛ na wa gʊɔr a tẽe wʊ jaa a ber ayopõi tuor.

31Sɔɔfʊ lɛ dɔ̃ɔ faa a sɛ̃sɛ̃ pɔɔ 'lɔ ban bʊɔlɔ a Worahab, bojũu wʊ dɔ̃ɔ sɔɔ de a bala ban tʊ̃ ıka ba tı jʊʊr a tẽe kaa. Waa dɔ̃ɔ pʊɔ a bawõnsı pɔ kpi ɛ.

32N lɛ man bo go? N ba tara jaa na man lɛ a Gıdıyɔn nı Barakı nı Samson nı Jefeta nı a Nãa David nı Samuwɛl nı a lɛ a Nãaŋmın 'yɛ'yɛrbɛ na tʊ̃ 'yɛr ɛ,

33bala lɛ de sɔɔfʊ jɛb na ba tʊ̃ɔn nãmıne, tı maal a lɛ na sɛɛ, nyɛn a lɛ a Nãaŋmın na tır a nɛɛ. Bala lɛ mı dɔ̃ɔ kpal a jubɛrɛ nɛɛr,

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

34na ba kpĩin a bũu dagel, tɪ na ba jo faa a ba mĩɛ a sɔbɛrɛ ala ban taa kʊn ba. Bala lɛ dɔ̃ɔ ɪ a nɪbaalsɪ, na ba lɪɛb nɪkpĩɛn, na ba lɪɛb gãdaar a jɛɛr pɔ tʊ̃ɔ a ba dɔ̃dẽme.

35Pɔbɔ mɪ lɛ nyɛn a ba nɪbɛ na dɔ̃ɔ kpi tɪ lɛ lɪɛb ir ɪ vʊɛ. Ba gen bamɪne putuger. Bala ta sɔɔ, ba kʊ̃ naa ge ba ɛ, tɪ ba tɔr tɪ chɛnɛ ara a ba sɔɔfʊ bʊɔrɔ ɪka ba wa nyɛ a kũu 'lɔ pɔ irfʊ na ɪ gar a nyã.

36Ba lan bamɪne na ba fɔb ba, tɪ lũn bamɪne mɪ nɪ bɔ̃jɔrsɪ tɪ 'yɔ̃ɔ pɔɔfʊ die pɔ.

37Ba lɔb bamɪne nɪ kusɪbɛ kʊ, tɪ ma chɛ bamɪne mɪ var a yi, tɪ kʊn bamɪne mɪ naa sʊɔ. Piir gãma nɪ bʊʊr gãkpoor lɛ bamɪne mɪ ma dɔ̃ɔ su yʊɔrɔ nɪ na ba ɪ nɔ̃n dẽme, ka ba tara ba gere tɪ sɪlɛ ba a pɔrɔ jaa a lɛ nɛ.

38Ka a wɛr nyã ba ta sɛɛ ɪka wʊ tara a nɪbɛ banyãna ɛ, ka ba bãra yʊɔrɔ be a mɔgɔ̃ɔ pɔ nɪ a tɔ̃n jur, kpɪɛrɛ a tɔ̃n bɔɔr pɔ nɪ a tũlotuursɪ bɔɔr ala ban ya a tẽe.

39A nɪbɛ banyãna ba jaa nyɛn dãasɪvɪla a ba sɔɔfʊ jũu, tɪchɛ a bonsɪ ala a Nãaŋmɪn na dɔ̃ɔ tɪr a nɛɛ ba ĩsʊɔ jaa ba nyãa ɛ.

40Nãaŋmɪn guor yelvɪɛl na gar a anyã na wʊ gun sɪ, ka wʊ na de sɪ 'matãan ba maal yele a jaa ka a jĩtaa.

Heberu 12

1A lɛ jũu, a nɪyɔɔ banyãna na ŋmaa jil sɪ a julõjuur kaar dire a dãasɪɛ, yɪ ɪ a sɪ lɔb bon jaa na ŋmaa sɪ sɔr bar nɪ a yelbier ala na maa yaara tɪ bãr sɪ lɔb ɛ, tɪ na sɪ mʊ̃ɔ nɪbir joro nɪ kãnyir tɪ ta a jie ban tʊ̃ɔ gun sɪ.

2Yɪ ɪ a sɪ fur a sɪ nɪbie 'yɔ̃ɔ a Yesu na sɪ kaara wʊ jaa tĩɪ. 'Lɔ lɛ de a nie be a sɪ sɔɔfʊ sɔr pɔ, tɪ baar. 'Lɔ lɛ a pʊpɛl 'lɔ na be a wʊ niem, wʊ din kãnyir kpi be a daa ju, na wʊ sɔɔ a vĩ. Wʊ pãa tɪ jẽn be a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ pɔ a nũsʊ̃ɔ jie.

3Yɪ tɪɛr a wʊ yele a lɛ wʊn dɔ̃ɔ tara a kãnyir, nɪ a lɛ a yelbe-ɪrbɛ na dɔ̃ɔ jɛɛrɛ nɪ wʊ, yɪ tɪɛr a lɛ, ka a yɪ ĩgãma taa sal a yɪ tɪɛr sɔ̃ɔ ɛ.

4A yɪ mɔ̃fʊ pɔ, yɪn jɛɛrɛ nɪ a yelbier, yaa jɛb ta a jie 'lɔ sɛrɛ a yɪ jĩɪ na yi ɛ.

5Yɪ ta ĩin a lɛ a Nãaŋmɪn na dɔ̃ɔ 'yɛr 'yɔ̃ɔ yɪ a ĩkpĩɛn nɪtãa a wʊ bibiir ɛ, "N bie, ta de dekpele 'yɔ̃ɔ a sɪ Soro kpãafʊ pɔ ɛ, na fʊ ta vẽ ka a fʊ pʊɔ sɔ̃ɔ a lɛ wʊn gɔ̃nɔ̃ fʊ ɛ,

6bojũu a sɪ Soro ma kpãana na a bala wʊn nʊ̃, na wʊ ma tɔɔ ĩsʊɔ jaa toor wʊn sɔɔ de maal a wʊ bie."

7Yɪ tara kãnyir a kpãafʊ nyã pɔ. Nãaŋmɪn maala yɪ naa a wʊ bibiir. Bojũu bibuor lɛ be be, ka a wʊ sãa maa tɔɔ wʊ toor ɛ?

8Ala ɪ ĩsʊɔ jaa ba wa nyɛ a toor tɔɔfʊ a wʊ bibiir kaar ɛ, ka lɛ sãa yir bibiir lɛ ba ɪ.

9Sɪ jaa lɛ tara a sãamɪne ka ba ma kpãa sɪ, tɪ sɪ chɛnɛ 'yɔ̃ɔnɔ̃ ba. Ŋmɪnɛ lɛ a sɪ kʊ̃ pãa siir sɪ mĩɛ kʊ a 'lɔ na ɪ a sɪ sɪr nɪ a nyɛvʊr Sãa gar a lɛ ɛ!

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10A sɪ sãamɪne ma kpãa sɪn jaa bĩlãa tun a lɛ ban tɪɛr ɪka a ɪ naa. Tɪchɛ Nãaŋmɪn ma kpãa sɪ naa, ka sɪ ɪ nɪsʊ̃n, a sɪn nɪ 'lɔ 'mataa põ a wʊ chɛchɛ.

11Kpãafʊ ba be be na ɪ nʊ̃ɔ a pielfʊ daar ɛ, tɪchɛ a ma ɪn tuo. A puor lɛ a ma pãa wɔ̃ torfʊ, nɪ nyã'maar kʊ a bala na sɔɔ tu.

12A lɛ jũu, yɪ ir ĩgãn sal yin a yɪ nuur nɪ a yɪ gbɛɛ pɔ bar,

13"Tɪ na yɪ chɔɔr a sɔr a wʊ jaa jĩtaa a yɪ tufʊ 'yɔ̃ɔ," ka a gbɛrsɪ sa na ba tʊ̃ɔ chiine.

14Yɪ mɔ̃ lɛ jaa yɪn na tʊ̃ɔ ɪ, ka yɪn nɪ nɪrɛ jaa kpɪɛrɛ nɪ nyã'maar, na yɪ ɪ chɛchɛ. Nɪrɛ ba wa ɪ chɛchɛ ɛ, wʊ kʊ̃ tʊ̃ɔ nyɛ a sɪ Soro ɛ.

15Yɪ kaara sʊ̃, ka a yɪ ĩsʊɔ jaa taa vɪɛ a Nãaŋmɪn wĩɛfʊ bar ɛ, bɪɪ ka a nyɪɪr tuo kɔ̃ɔ taa tɔ yi na wʊ dam yele 'yɔ̃ɔ nɪbɛ ka a ba yɔɔ jie taa sɔ̃ɔ ɛ.

16Yɪ kaara ka a yɪ ĩsʊɔ jaa taa ɪ sɛ̃sɛ̃yele ɛ, bɪɪ kaara fɪka a Esau na ba dɔ̃ɔ 'yɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn 'yɛr ɛ, na wʊ de a wʊ kpɛ̃ɛ ɪfʊ nɪ a wʊ difʊ jie tɛɛn bʊ̃diraa gbɛbʊ̃'yen tɛɛ na wʊ di.

17A ala puor, yɪ bɔ̃ɔn naa ɪka wʊ lɛ wa bʊɔrɔ naa a wʊ difʊ jie, ka a sãa tɔr wʊ bar, a wʊ mɪ kʊ̃ lɛ tʊ̃ɔ lɪɛb go ɛ. Wʊ gba wa kõn nɪbikʊ̃ɔ nɪ a yele nyã, tɪ waa lɛ nyɛ a sʊ̃ʊfʊ go ɛ.

18Yɪn 'lɔ ba wa a tɔ̃ɔ nyã par yɪn na tʊ̃ɔ sɪɪr ɛ, a 'lɔ na ma dɔ̃ɔ lɪrɛ a bũu, bɪɪ ka a jie ma sɔb lii ka a sajakpuro furo,

19bɪɪ ka ɪlɛ pɛɛlɛ 'yɛrɛ nɪ a nɪrɛ kɔkɔr, bɪɪ ban wõ a kɔkɔr nyã, ba sʊɔr naa ɪka a 'yɛrbie a ta lɛ 'yɛr go ɛ.

20Bojũu baa dɔ̃ɔ tʊ̃ɔnɔ̃ tara a lɛ a 'yɛr na kpãkpãana ba 'yɛrɛ ɪka, "Ala ɪ dʊ̃ɔ gba wa sɪɪr a tɔ̃ɔ, ba lɔb wʊ nɪ kʊsɪbɛ kʊ."

21Ka a jie dɔ̃ɔ ɪrɛ dãbĩɛ wʊ jaa, ka Mosesɪ wa tɪ 'yɛr, "N mɪrɛ naa nɪ dãbĩɛ."

22Tɪchɛ, yɪn 'lɔ wa naa a Jiyon Tɔ̃ɔ par na ɪ a saaju Jerusalɛm, be lɛ a Nãaŋmɪn nɪbir nyã kpɪɛrɛ. Yɪ wa lɔ̃ɔn naa a malakasɪ turo turo na lɔ̃ɔ taa nɪ pʊpɛl,

23nɪ a pupuorbiir bala na ɪ a bidɔ̃ɔ, bala yoe lɛ sɛb a be a saaju. Yɪn wa naa a Nãaŋmɪn 'lɔ na tɔɔr a nɪbɛ ba jaa 'yɛr sɛ̃, nɪ a 'lɔ na maal a torfʊ dẽme sɪɪr ka a ɪ chɛchɛ,

24nɪ a Yesu na ɪ a nɛtɪr paalaa nyã 'ma'maala na mɪr a wʊ jĩɪ ka a 'yɛrɛ naa gar a Abel tʊɔr.

25Yɪ kaara sʊ̃ na yɪ taa tɔr a Nãaŋmɪn na 'yɛrɛ ɛ. Ala ɪ a bala wʊn dɔ̃ɔ kpãa faa ka a wɛr pɔ ba chĩɛ ɛ, ŋmɪnɛ an kaara kʊ a sɪn, ala ɪ sɪ lɪɛb puor 'yɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn na kpãana sɪ yire a saaju?

26A sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃ a Nãaŋmɪn kɔkɔr dam a tẽe wʊ jaa, tɪchɛ pʊ̃pãanyã 'lɔ wʊ tɪr nɛɛ ɪka, "Daar kɔ̃ɔ go, a ba ɪ a tẽe lɛ ɪn dam ɛ, tɪchɛ ɪn dam a saaju wʊ jaa."

27A 'yɛrbir nyã wʊn 'yɛr ɪka, daar kɔ̃ɔ go, a par lɛ ɪka wʊn ir a bonsɪ ala na ɪ a bʊ̃maalsɪ na dam bar, tɪchɛ a ala na kʊ̃ tʊ̃ɔ dam ɛ, ka ala ara.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28A lɛ jũu, sɪn na ben tara a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ nyã na ba tara damfʊ ɛ, yɪ vɛ̃ ka a nʊ̃mɔ̃ sɪ, a sɪ dãna Nãaŋmɪn lɛ wʊn bʊɔrɔ nɪ 'yɔ̃ɔfʊ nɪ dãbĩɛ,

29bojũu a sɪ "Nãaŋmɪn nyã ɪn bũu na dire."

Heberu 13

1Yɪ mʊ̃ɔ nɪbir na yɪ nʊ̃nɔ̃ taa nɪtãa yɛɛr.

2Yɪ taa ɪrɛ wa ĩin sãanba defʊ bar ɛ, bojũu nɪbɛ bamɪne dɔ̃ɔ de sãanba maal ba vɪla, tɪ baa bɔ̃ɔn ɪka malakasɪ lɛ ɛ.

3Yɪ tɪɛr a bala ban nyɔɔr pɔɔ a die pɔ fɪka yɪ mɪ pʊɔ ban be a pɔɔfʊ jie, nɪ a bala ban gere fɪka yɪ mɪ pʊɔ ban dire a dɔɔyɛ.

4Yɪ jaa, yɪ 'yɔ̃ɔnɔ̃ a kultaa, ka a yɪ gaa jie taa tara chɛfʊ ɛ, bojũu Nãaŋmɪn na tɔɔr a bala jaa na sɔ̃ɔnɔ̃ a kultaa nɪ a sɛ̃sɛ̃nbɛ 'yɛr.

5Yɪ tɔɔ yɪ mĩɛ yin a libie nʊ̃fʊ pɔ, na yɪ vɛ̃ ka a bĩlãa jaa yɪn tara sɛɛn yi, bojũu Nãaŋmɪn 'yɛr naa a wʊ gãn pɔ ɪka, "N kʊ̃ wa bar fʊ jaa ɛ, n kʊ̃ wa tɔr fʊ jaa bar ɛ."

6Ka a sɪ pãa na 'la 'yɛr ɪka, "A n Soro lɛ ɪ a n sʊ̃nɔ̃, ka n kʊ̃ joro dãbĩɛ ɛ. Bo lɛ nɪrɛ na ɪ ma?"

7Yɪ tɪɛrtɔ a yɪ nɪdierbe na dɔ̃ɔ man a Nãaŋmɪn 'yɛr kʊ yɪ. Yɪ tɪɛr a lɛ ban dɔ̃ɔ be tɪ na yɪ jãn a ba sɔɔfʊ.

8Lɛ a Yesu Kɪrɪsɪto na be a jãa, lɛ lɛ wʊ chɛnɛ a dɪna na wʊn chɛnɛ a lɛ nɛ bɪbir nɪ bɪbir jaa.

9Yɪ taa ɪrɛ wa vɛ̃ ka a wiil sãan jaa wa tɔɔ yɪ yin ka yɪ tɪ bɔr ɛ, a vɪɛlɛ naa kaa sɪ nyãa nyɛ kpɛ̃ɔ yi a Nãaŋmɪn wĩɛfʊ pɔ, ka a ta ɪ a bʊ̃diir difʊ na ba tara tɔ̃nɔ̃ kʊ a bala na dire yaa ɛ.

10Tɪchɛ sɪn tara na a bɔɔr lofʊ jie, be a Juu nɪbɛ bɔɔrlorbo bala na tʊ̃nɔ̃ a be ba tara sɔr na di ɛ.

11A ba bɔɔrlo nɪkpɛ̃ɛ ma den a dʊ̃n ala jĩɪ kpɛ̃n be a dinie sʊɔ na ɪ a Chɛchɛ Wʊ Jaa Chɛchɛ Jie ka a tɪ ɪ a yelbier vɛ̃ kʊfʊ bon, tɪchɛ ka ba de a nʊ̃nɔ̃ yin a tɛ̃e dãpuor tɪ chʊm bar kaa di.

12Lɛ mɪ lɛ a Yesu di a dɔɔyɛ a tɛ̃e yõo dɔ̃dɔr nɛɛ, ka a wʊ jĩɪ maal a wʊ nɪbɛ ka ba ɪ chɛchɛ.

13Yɪ mɪ ɪ a sɪ yi tɪ pʊɔ wʊ be a yõo na sɪ di a vĩ 'lɔ wʊn dɔ̃ɔ di.

14Bojũu a tɛ̃e nyã sɪn kpɪɛrɛ kʊ̃ kor ɛ, tɪchɛ a sɪ kaara a tɛ̃e 'lɔ na wa.

15Tu a Yesu nyã jie, a lɛ jũu yɪ ɪ a sɪ ma pʊrɔ a wʊ yuor na ɪ pɛɛfʊ ma yire a sɪ nɛgãma pɔ, naa ɪ bɔɔrlo bonsɪ kʊrɔ Nãaŋmɪn.

16Yɪ taa ɪrɛ wa ĩin a vɪla maalfʊ bar ɛ, na yɪ ma lɔ̃ɔ põn a yɪ taaba, bojũu a bɔɔrlo bonsɪ anyãna lɛ pɛlɛ a Nãaŋmɪn pʊɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Yı turo a yı nıdierbe nɛɛ, na yı siir a yı mĩɛ kʋ ba. Bala lɛ kaara yı, na ban wa man a yı yele kʋ a Nãaŋmın. Yı turo a ba nɛɛ ka a ba tʋ̃mɔ̃ ı nʋ̃ɔ naa ta ı tuor kʋ ba ɛ, naa ta mı ı pɔrɔ a yı sɛ̃ ɛ.

18Yı sʋɔrɔ Nãaŋmın kʋrɔ sı, sın sɔɔ naa ıka yele jaa ba be a sı tıɛr pɔ ɛ, a sı bɔfʋ lɛ ıka sı kpıɛrɛ a lɛ na tor sɔr jaa pɔ.

19Maa 'lɔ, n sʋɔrɔ yı naa ıka yı sʋɔrɔ Nãaŋmın kʋrɔ ma ka n nyɛ sɔr naa tʋ̃ɔ lıɛb fɔɔ tı a yı sɛ̃.

20A Nãaŋmın nyã'maar sʋɔ na tu a jʋ̃ı ala wʋn de tır a nɛtıraa na ba tara baarfʋ ɛ, na wʋ sʋ̃ı a sı Soro Yesu Kırısıto a kʋ̃u pɔ, 'lɔ na ı a pɛchiin gbɔɔraa,

21wʋ sʋ̃ʋ yı nı vıla jaa bʋrɔ ka yı tʋ̃ɔ maal a lɛ wʋn bʋɔrɔ, na wʋ mı tʋ̃ a sı pɔ a lɛ na pɛlɛ a wʋ pʋɔ tu a Yesu Kırısıto. 'Lɔ lɛ so a tır bıbir nı bıbir jaa. A ı a lɛ.

22N yɛɛr, n sʋɔrɔ yı naa ıka yı tu a n kpãafʋ 'yɛrbie anyãna, bojʋ̃u a 'yɛrbie anyã ın sɛb ba ı yɔɔ ɛ.

23N bʋɔrɔ naa ıka yı bɔ̃ɔn ıka ba yuon a sı yɛbɛ Timoti bar, 'lɔ wa tɔ̃ɔ ta fɔɔ, ın tara wʋn 'mataa tın ka yı tı nyɛ wʋ.

24Yı puor a yı nıdierbe ba jaa nı a pupuorbiir ba jaa jaa. Bala mı na yi a Itali mı puoro yı naa.

25A wĩɛfʋ wʋ be a yı jaa sɛ̃.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jemesı

Jemesı 1

1Jemesı, na ı a Nãaŋmın nı a sı Soro Yesu Kırısıto gbãgbaa, puoro naa a Isıral bala pie nı ayi na yaar a wɛr wʊ jaa.

2N yɛɛr, yı tara pʊpɛl, ala sɔɔ ı yelyɔɔ wõnõ yı naa.

3Yı bɔ̃ɔ ıka yın jãn naa tara kãnyir a yı bɛɛr kaa sɔ̃ɔ.

4Yın jãn tʊ̃ɔ tara kãnyir, a lɛ na vɛ̃ naa ka yı tʊ̃ɔ baa, tı na yı taa wa faa bon jaa ɛ.

5Ala ı yı ĩsʊɔ jaa bʊɔrɔ naa yɛ̃, wʊ sʊɔr yi a Nãaŋmın sɛ̃ na kʊrɔ nırɛ jaa pɔrɔ, wʊ ın nımĩɛ, wʊ kʊ̃ mɔ̃ɔ fʊ ɛ.

6Tıchɛ yın wa sʊɔr bon jaa, yı tara sɔɔfʊ na yı ta baala ɛ. Nırɛ jaa na baala kaara nıtãa man kʊ̃ɔ sɛsɛbɛ na furo dãdaala.

7Ala ı fʊ ı naa a nırɛ nyã tɔ sʊɔ, ta tıɛr ıka, fʊn nyɛn bon jaa yi a sı Soro sɛ̃ ɛ.

8A nırɛ na tara tıɛr ayi, wʊ maa ba gbɛr ara yele jaa pɔ wʊn ırɛ ɛ.

9Nãaŋmın puoro nɔ̃ɔsʊɔ wʊ chılɛ, bojũu wʊ do naa.

10Tıchɛ a taraa sʊɔ mı wʊ chılɛ a wʊ suufʊ pɔ, bojũu wʊn suor naa fıka mɔpuul.

11Bojũu a mɔ̃tɔ̃ɔ ma nyãa naa ka a tʊl ŋme ka a ko suor, a vapuul ma suor naa ka a vıla baar. Lɛ lɛ a taraa sʊɔ kaara, 'lɔ wa tʊ̃nɔ̃ a wʊ yar tʊ̃mɔ̃.

12Pʊpɛl sʊɔ lɛ a 'lɔ na di kãnyir ara a bɛɛr kaa pɔ, tı na waa lo ɛ. Bojũu a nırɛ 'lɔ lɛ na nyɛ a nyɛvʊr nãa jupil 'lɔ a Nãaŋmın na tır a nɛɛ kʊ a bala na nʊ̃ wʊ.

13Bɛɛr kaa wa wa nırɛ sɛ̃, wʊ ta 'yɛr ıka Nãaŋmın lɛ bɛɛr wʊ kaa ɛ. Nãaŋmın kʊ̃ de bier bɛɛr nırɛ kaa ɛ, a wʊ mĩɛ ba bɛɛrɛ nırɛ kaara ɛ.

14Tıchɛ nırɛ ĩsʊɔ jaa yelbier vɔlaa lɛ ma bɛɛr wʊ kaa na a nyɔɔ wʊ.

15A vɔlaa anyãna lɛ na tara pʊɔ naa dɔɔ bier, ka a bier nʊ̃ɔ dɔɔ kũu.

16N yɛɛr nʊ̃nʊ̃nbɔ, yı ta vɛ̃ ka ba bɛl yı ɛ.

17Bʊ̃vıla nı kʊfʊ vıla jaa yire naa a chãa Sãa na be a saaju sɛ̃. Libe ba be a wʊ 'yɔ̃ɔ ɛ, waa lıɛrɛ ɛ.

18An wa ta a lɛ wʊn bʊɔrɔ, wʊ dɔɔ sın nı a wʊ yelmĩɛ 'yɛr ka sı ı birdɔ̃ɔ a bʊ̃maalsı a jaa pɔ.

19N yɛɛr nʊ̃nʊ̃nbɔ, yı bɔ̃ɔn a anyãna yı ma chɛlɛ fɔfɔɔ tı na yı ta ma 'yɛrɛ fɔfɔɔ ɛ, bıı nyɛrɛ suur fɔfɔɔ ɛ.

20Bojũu nırɛ wa nyɛ suur, wʊ kʊ̃ tʊ̃ɔ maal yelvıla ala a Nãaŋmın na bʊɔrɔ ıka a ı ɛ.

21A lɛ juu, yı bar yele jaa na ı dɛɛr bıı bier, tı na yı siir yı mĩɛ de a 'yɛrbir 'lɔ na bʊr a yı nyãa pɔ, ala lɛ na faa a yı sır.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22Yı ta bɛlɛ a yı mĩɛ a 'yɛr yın chɛlɛ tɛɛ ɛ, tı yı ı a 'yɛr mamaalba.

23A nırɛ 'lɔ jaa na wa wõ a 'yɛr tı ba sɔɔ de ɛ, wʋ kaara nıtãa a 'lɔ na chaar a wʋ mĩɛ kaa chãana pɔ,

24wʋn wa yi baar wʋ ĩin a lɛ bar wʋn kaara.

25Tıchɛ a nırɛ 'lɔ na mʋ̃ɔ nıbir turo a nɛbinãa na ba tara chɛfʋ ɛ, na ma vɛ̃ ka fʋ so a fʋ mĩɛ, Nãaŋmın na sʋ̃ʋ wʋ naa nı bon jaa pɔ wʋn maal, ala ı wʋ chɛl tı sɔɔ, tı a ba ı wõ tı ĩin ɛ.

26Ala ı nırɛ ĩsʋɔ tıɛr ıka wʋ ın Nãaŋmın puorbo tı kʋ̃ tʋ̃ɔ nyɔɔ a wʋ jãlbir ɛ, wʋ bɛlɛ na wʋ mĩɛ, ka a wʋ puorfʋ ı pɔrɔ.

27Puorfʋ 'lɔ na pɛlɛ a Sãa Nãaŋmın pʋɔ na wʋ ı chɛchɛ na ba tara dɛɛr ɛ. Sʋ̃nɔ̃ a bala na ı a kpıır, nı a pɔɔkɔɛ, a ba dɔɔyɛ pɔ, tı nyɔɔ fʋ mĩɛ ka a wɛr ta sɔ̃ɔ fʋ ɛ.

Jemesı 2

1N yɛɛr, yın sɔɔ de a sı Soro Yesu Kırısıto tır sʋɔ, yı taa turo nıbɛ nʋ̃nɔ̃ ɛ.

2Ala ı nıbɛ ayi wa kpɛ naa a yı lɔ̃ɔfʋ jie, ka a ĩsʋɔ pĩɛ na wʋ 'yɔ̃ɔn sɛlma mʋtʋɔ, tıchɛ ka a ĩsʋɔ mı ı nɔ̃ɔ sʋɔ su bʋ̃jarsı.

3Ka yı lıɛb 'yɛr kʋ a 'lɔ na pĩɛ, "Jĩnɛ ka a dakɔɔ ju," tı 'yɛr kʋ a 'lɔ mı na su a bʋ̃jarsı, "Ara ka bıı wa jĩnɛ ka a tɛ̃e a n gbɛɛ par."

4Ala ı lɛ lɛ, a ba ı yı turo naa a nıbɛ bamıne nʋ̃nɔ̃ na yı de tıɛr dɛɛr tɔɔrɔ nı a ba 'yɛr ɛ?

5N yɛɛr yı chɛlɛ, Nãaŋmın ir a bala a wɛr nıbɛ na nyɛ ka ba ı nɔ̃n dɛ̃me ka ban tara sɔɔfʋ tı kpɛ̃n a wʋ nãalʋ̃ʋ pɔ wʋn tır a nɛɛ kʋ a bala na nʋ̃ wʋ.

6Tıchɛ yı ma kpɛrɛ na a nɔ̃ɔ sʋɔ. A ba ı a taraa dɛ̃me lɛ ma ge yı ɛ. A ba ı bala lɛ ma nyɔɔ yı chiin a 'yɛr tɔɔrfʋ jie ɛ?

7A ba ı bala lɛ sɔ̃ɔ a yovıla 'lɔ ban bʋɔlɔ yı ɛ?

8Ala ı yı tu naa a nɛɛ 'lɔ na sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ ıka, "Fʋ nʋ̃ a fʋ tɔ sʋɔ a fʋ kaar," yı maal vıla.

9Tıchɛ yın wa turo nʋ̃nɔ̃, yı maal dɛɛr, ka a nɛɛ 'yɛr ıka yı bɔr naa na yı ı a nɛɛ sɔ̃sɔ̃ɔnbɔ.

10Nırɛ 'lɔ jaa na turo a nɛɛr a jaa tı wa 'mab bʋ̃'yen, wʋ sɔ̃ɔn a jaa.

11A 'lɔ na 'yɛr, "Taa sɛ̃nɛ ɛ," 'lɔ mı lɛ 'yɛr, "Taa kʋrɔ nırɛ ɛ." Fʋ̃ʋ ba sɛ̃ ɛ, tı kʋ nırɛ, fʋ sɔ̃ɔn a jaa.

12Yı 'yɛrɛ tı maala bɔ̃ɔn ıka Nãaŋmın na tɔɔr a yı 'yɛr nıtãa lɛ a nɛɛ 'lɔ na ma vɛ̃ ka nırɛ so a wʋ mĩɛ na 'yɛr.

13Bojũu a 'yɛr tɔɔrfʋ daar, fʋ̃ʋ nyã na ba dɔ̃ɔ tara nıbibaal jofʋ ɛ, Nãaŋmın kʋ̃ mı jo a fʋ nıbibaal ɛ. Nıbibaal jofʋ tʋ̃ɔn 'yɛr tɔɔrfʋ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14Vıla buor nı nyã n yɛɛr, ala ı nırɛ 'yɛr naa ıka wʋ tara na sɔɔfʋ, tıchɛ ba lɔ̃ɔn tʋ̃mɔ̃ ɛ, a sɔɔfʋ nyã na tʋ̃ɔ faa wʋ ɔ?

15Ala ı yɛbɛ ın ĩgãn kpãakpol tı ba tara bʋ̃diir ɛ,

16ka a yı ĩsʋɔ 'yɛr kʋ wʋ, "Chiine nı nyã'maar, a ı vıla kʋ fʋ ka fʋ nyɛ di tıı," tıchɛ na faa sʋ̃ʋ wʋ a ĩgãn bʋ̃bʋɔrsı ɛ, bo vıla lɛ a ı?

17A lɛ jũu, sɔɔfʋ ka tʋ̃mɔ̃ ba pʋɔ ɛ, wʋ ın bʋ̃kʋ̃u.

18Tıchɛ nırɛ ĩsʋɔ na 'yɛr naa, "Fʋ̃ʋ tara na sɔɔfʋ ka maa mı tara a tʋ̃mɔ̃." Wiil ma a fʋ sɔɔfʋ ka tʋ̃mɔ̃ ba pʋɔ ɛ, tı n mı wiil fʋ a n sɔɔfʋ nı a tʋ̃mɔ̃.

19Fʋ sɔɔ naa ıka Nãaŋmın bʋ̃'yen tɛɛ lɛ be be. A ın vıla. A sıdɛbɛ gba mı sɔɔn de a lɛ, tı na ba mı joro dãbĩɛ.

20Fʋ̃ʋ jɔl nyã, sɔɔfʋ tʋ̃mɔ̃ na ba pʋɔ ɛ, faa bɔ̃ɔ ka bʋ̃kʋ̃u lɛ ɛ?

21A ba ı a sı sãakpã Abraham wiil a sɔɔfʋ nı a tʋ̃mɔ̃, wʋn dɔ̃ɔ de a wʋ bie Isaakı ıka wʋ lon bɔɔr ɛ?

22Faa nyɛ a sɔɔfʋ nı a tʋ̃mɔ̃ na 'mataa ɛ, ka a wʋ sɔɔfʋ sɛɛ nı a lɛ wʋn tʋ̃.

23Ka a lɛ na sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ ı yelmĩɛ ıka, "Abraham sɔɔn de Nãaŋmın, ka a lɛ vɛ̃ ka wʋ ı nıtor." Ka Nãaŋmın bʋɔl wʋ wʋ baraa.

24Yaa nyɛ, nırɛ na ın nıtor Nãaŋmın niem a lɛ wʋn tʋ̃, a ba ı a wʋ sɔɔfʋ tɛɛ ɛ.

25A lɛ nı wʋ ju lɛ ba dɔ̃ɔ kaa a sɛ̃sɛ̃ pɔɔ ban bʋɔlɔ Worahab ka wʋ ı nıtor, wʋn dɔ̃ɔ de a tʋ̃tʋ̃nbɔ wiil ba sɔyuo ka ba lıɛb kul.

26A lɛ a sıɛ na ma wa yi a ĩgãn pɔ ka wʋ ı bʋ̃kʋ̃u, lɛ mı lɛ a sɔɔfʋ ka tʋ̃mɔ̃ ba pʋɔ ɛ mı ı bʋ̃kʋ̃u.

Jemesı 3

1N yɛɛr, yı jaa yı ta bʋɔrɔ ıka yı ı wiwiilbe ɛ, bojũu yı bɔ̃ɔn naa ıka a sın bala na ı a wiwiilbe na nyɛn 'yɛr tɔɔrfʋ gar nırɛ jaa.

2Sı jaa ma maal 'mab. Ala ı nırɛ jaa ba 'yɛr 'mab ɛ, wʋ ın nıtor na wʋ nyɔɔrɔ a wʋ mĩɛ.

3Sı ma 'yɔ̃ɔn a kur a wiisı nɛɛr pɔ, ka a ma tu a sı nɛɛr, ka sı ma lıɛb chiin jie jaa sın bʋɔrɔ.

4Bıı yı kaa a gbor bɛrɛ ala a man kpɛ̃ɛ pɔ a sɛsɛkpɛ̃ɛ na ma furo chiine, tıchɛ a gbor mɔ̃nɔ̃ ma den a vuur mɔ̃ chiin jie jaa wʋn bʋɔrɔ.

5Lɛ mı lɛ a jãlbir na ı jaa pʋʋrbile a ĩgãn pɔ tı ma fere. Wʋ kaara fıka bũu bir na lo tuu kpɛ̃ɛ pɔ di wʋ jaa.

6A jãlbir mı ın bũu na ı a wɛr dɛɛr na be a sı ĩgãn pɔ na wʋ sɔ̃ɔ a ĩgãn wʋ jaa bar, na wʋ chʋmɔ̃ a ĩgãn nı a bũu dagel 'lɔ na ba kpĩine ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Nɪrɛ ma tʋ̃ɔn guol mɔdʋ̃ɔ jaa bʋrɔ, nɪ lubil jaa bʋrɔ, bʋ̃vuuraa jaa bʋrɔ, nɪ a man pɔ bonsɪ.

8Tɪchɛ nɪrɛ maa tʋ̃ɔ a wʋ jãlbir ɛ, wʋ ɪn bʋ̃bier na ba pɛ̃nɛ ɛ, na wʋ mɪ ɪ lɔɔ na kʋrɔ.

9A jãlbir nyã lɛ sɪ ma de pɛɛn a sɪ Sãa na ɪ a sɪ Soro, na sɪ lɛ de ma pɔn 'yɔ̃ɔ a bala a Nãaŋmɪn na mɛ ka ba kaara a wʋ kaar.

10A nɛbʋ̃'yen 'lɔ pɔ lɛ a pɛɛfʋ nɪ pɔ'yɔ̃ɔfʋ ma yire. N yɛɛr a ba tor ɛ.

11Kɔ̃vɪla nɪ kɔ̃dɛɛr na tʋ̃ɔ yire bul bʋ̃'yen pɔ bɪɪ?

12N yɛɛr, kɔ̃kɔ̃ɔ na tʋ̃ɔ wɔ̃ dãbĩɪnãa bɪɪ dãbĩɪnãa na tʋ̃ɔ wɔ̃ kɔ̃kɔ̃ɔ ɔ? Lɛ mɪ lɛ, kɔ̃vɪla nɪ kɔ̃dɛɛr kʋ̃ tʋ̃ɔ 'mataar yire bul bʋ̃'yen pɔ ɛ.

13A yɪ ĩsʋɔ tara na yɛ̃ nɪ bɔ̃ɔfʋ bɪɪ? Vɛ̃ ka a wiil a wʋ maalfʋ pɔ, nɪ lɛ wʋn siir a wʋ mĩɛ maala nɪ yɛ̃.

14Tɪchɛ ala ɪ a yɪ nyãa pɔ, nyuur dɛɛr nɪ tuo, nɪ yobɔyele ben be, yɪ ta wile yɪ mĩɛ ŋmara jirsɪ 'yɔ̃ɔnɔ̃ a yelmĩɛ ɛ.

15A yɛ̃ nyã bʋrɔ ba yi saaju wa ɛ, tɪchɛ wʋ ɪ naa a wɛr nyã yɛ̃ nɪsaal na tara ka wʋ yi a sɪdɛɛr sɛ̃.

16Bojũu jie 'lɔ nyuur, nɪ tuo, nɪ yobɔyele na be, be lɛ guor taa ba be ɛ, ka tʋ̃ dɛɛr jaa bʋrɔ be be.

17Tɪchɛ a yɛ̃ 'lɔ, na yi saaju ɪn chɛchɛ na wʋ tara nyã'maar nʋ̃fʋ, nɪ sʋ̃vʋfʋ, nɪ mĩɛ siirfʋ, nɪ vɪla maalfʋ, na wʋ joro nɪbaal, na wʋ wɔ̃nɔ̃ bisʋ̃n, na waa ooro ɛ, bɪɪ tara nɛɛr ayi ɛ.

18A bala na ba bʋɔrɔ jɛɛr ɛ, na bʋr nɪ nyã'maar, na ŋman yeltorsɪ.

Jemesɪ 4

1Nyɪnɛ lɛ a jɛɛr nɪ nɛchɪrɛ yi be a yɪ chara pɔ? A ba ɪ a yi naa a vɔlaa 'lɔ na be a yɪ 'yɔ̃ɔ jɛɛr ɛ?

2Yɪ ma bʋɔrɔ na bon kɔ̃ɔ tɪ yɪ maa nyɛ ɛ, na yɪ ma kʋrɔ taa. Na yɪ ma tara nyuur nɪ bomo, tɪ na yɪ maa nyãa ɛ, na yɪ pãa tara jɛɛr nɪ nɛchɪrɛ, tɪ maa nyãa ɛ, bojũu yɪ maa sʋɔr Nãaŋmɪn ɛ.

3Yɪn wa sʋɔr a Nãaŋmɪn sɛ̃, yɪ maa nyɛ ɛ, bojũu yɪ sʋɔr naa nɪ pʋtɪdɛɛr na de maal a lɛ na pɛl a yɪ pʋɔ.

4Yɪn sɛ̃sɛ̃ nɪbɛ ba nyã, yaa bɔ̃ɔ ɪka nɪrɛ nyã na ɪ a wɛr baraa 'laar Nãaŋmɪn ɛ? Nɪrɛ 'lɔ jaa na ŋmaa a wɛr nyã baraa ɪn Nãaŋmɪn dɔ̃ sʋɔ.

5Ta baala a Nãaŋmɪn gãn na 'yɛr ɪka, yelmĩɛ jaa lɛ a Nãaŋmɪn kaara a Sɪɛ 'lɔ wʋn de 'yɔ̃ɔ sɪ.

6Tɪchɛ Nãaŋmɪn ma kʋ sɪ naa a wʋ wĩɛfʋ, ala lɛ so a Nãaŋmɪn gãn na 'yɛr, "Nãaŋmɪn ma tɔr naa bala na bʋɔr yuor, tɪ na wʋ ma wĩɛ a bala na siir ba mĩɛ."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7A lɛ jũu, yı siir a yı mĩɛ kʊ Nãaŋmın, na yı tɔɔ yı mĩɛ yin a sıdɛɛr sʊɔ sɛ̃, wʊn bar yın tı jo.

8Yı tɔɔ gbʊr Nãaŋmın, wʊ mı na tɔɔn gbʊr yı. Yın yelbe-ırbɛ, yı pɛɛ a yı nuur na yı lıɛb a yı tıɛr, yın tıɛr ayi dẽme.

9Yı waala, na yı tara pʊsɔ̃ɔ, na yı kõnõ. Yı vɛ̃ ka a yı laar lıɛb kõn, ka a yı pʊpɛl lıɛb pʊsɔ̃ɔ.

10Yı siir a yı mĩɛ a sı Soro niem, wʊn 'mɔɔ yın ka yı do.

11N yɛɛr, yı ta sɔ̃ɔnɔ̃ taa yoe ɛ. Nırɛ 'lɔ jaa na sɔ̃ɔnɔ̃ a wʊ tɔ sʊɔ yuor, wʊ tɔɔr a wʊ 'yɛr, wʊ tɔɔrɔ naa a nɛbinãa 'lɔ 'yɛr. Fʊ̃ʊ wa tɔɔrɔ a nɛbinãa 'yɛr, faa turo a lɛ a nɛbinãa na 'yɛr ɛ, tı ı a wʊ 'yɛr tɔɔrɔ.

12Nãaŋmın lɛ bin a wʊ nɛɛ kʊ sı, na wʊ ı a 'yɛr tɔɔrɔ, 'lɔ lɛ na tʊ̃ɔ faa bıı sɔ̃ɔ bar. Tıchɛ fʊ̃ʊ mı nı ana na fʊ tɔɔrɔ a fʊ tɔ sʊɔ 'yɛr?

13Yı chɛlɛ, a yın bala na ma 'yɛr ıka, "Dına bıı bio sın chen tɛ̃kpɛ̃ɛ pɔ tı maal yuon, da bomo, da nyɛ libie."

14Yaa bɔ̃ɔ lɛn na ı bio ɛ, bo lɛ a yı nyɛvʊr? Wʊ kaara fıka ul na lo tı wɛl ajienaa.

15Yı ta ma 'yɛr ıka, "Ala ı Nãaŋmın sɔɔ naa ka sı tara nyɛvʊr, sın maal nyã bıı anyãna."

16Tı lɛ an be nı nyã, yı bʊɔrɔ na yuor, na yı wile yı mĩɛ, ka a mĩɛ wiilfʊ nyã ı yelbier.

17Nırɛ jaa na pãa bɔ̃ɔ vıla tı ba maal ɛ, wʊ ın bier.

Jemesı 5

1Yı chɛlɛ, yın tara dẽme, yı kõnõ ŋmiere chɛlsı a yele 'lɔ na waara a yı ju.

2A yı nãbomo pʊ̃ɔ naa, ka yɛlɛ mʊʊ a yı fɔɔr.

3A yı sɛlma nı a libie lon sɔrɔ, ka a ba sɔrɔ lofʊ wiil ıka an di yın bũu kaar. A baarfʊ ta naa, tı yı chɛnɛ bin a nãbomo.

4Yı nyɛ a bala yın de ka ba tʊ̃nɔ̃ a yı por pɔ, tı yı mɔ̃ɔ ba a yar ka ba kõnõ 'yɔ̃ɔnɔ̃ yı, ka a yı bʊ̃ŋmarba kõn ta a sı Soro na ı a Tʊ̃ɔfʊ Sʊɔ.

5Yı din nʊ̃ɔ ka a wɛr pɔ lɛ yın bʊɔrɔ. Yı guol naa yı mĩɛ a lɛ kʊfʊ 'yɔ̃ɔ.

6Yı ma 'yɔ̃ɔn a bala na tor 'yɛr, na yı kʊ ba, tı baa maal bon jaa ɛ.

7A lɛ jũu, yɛɛr yı tara kãnyir tı tãn a sı Soro waa daar. Kaa nyɛ a lɛ a kʊɔraa na ma tara kãnyir chɛlɛ nı a bonsı wɔ̃fʊ daar, na wʊ tara kãnyir chɛlɛ a sadɔ̃ɔ nı a sabaaraa.

8Yın mı, yı tara kãnyir na yı ara kpɛ̃ɔ, bojũu a sı Soro waa gbʊr naa.

9Yɛɛr yı ta hũhũnõ 'yɔ̃ɔnɔ̃ taa na yı taa nyɛ 'yɛr tɔɔrfʊ ɛ. A 'yɛr tɔɔrɔ ara naa a dɔ̃dɔr nɛɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Yɛɛr, yı kaa a Nãaŋmın 'yɛ'yɛrbɛ bala na de a sı Soro yuor 'yɛr 'yɛr, din dɔɔyɛ tı tara kãnyir.

11Ala lɛ so ka sı bʋɔlɔ ba bɔɔsʋ̃n dẽme. Yı wõn a Job kãnyir wʋn tara na yı mı nyɛ a lɛ a sı Soro na maal kʋ wʋ a baaraa. A sı Soro ın nıbaal joro, na wʋ maala vıla.

12N yɛɛr, ala na chɛ lɛ a anyã, yı taa pɔrɔ nı saaju ɛ, bıı a tẽe ɛ, bıı bon jaa ɛ, tı yı vẽ ka yı ɔ̃ɔ, ı ɔ̃ɔ, ka yı kai, mı ı kai. Ka yı taa kpɛ 'yɛr pɔ ɛ.

13Wõm pɔɔn a yı ĩsʋɔ bıı? Wʋ sʋɔr Nãaŋmın. Nʋ̃ɔ kpẽn a yı ĩsʋɔ bıı? Wʋ yiele yiel dãna nı Nãaŋmın.

14A yı ĩsʋɔ bıɛrɛ na bıı? Wʋ bʋɔl a pupuorbiir nıbɛrɛ ka ba wa jɛ wʋ kãa nı a sı Soro yuor, na ba sʋɔr Nãaŋmın kʋ wʋ.

15A Nãaŋmın ban sʋɔr nı sɔɔfʋ na sa naa nınyınɛ baal, a sı Soro na nyɔɔ wʋ naa ka wʋ ir. Ala ı wʋ mı maal dɛɛr, Nãaŋmın na vẽn kʋ wʋ.

16A lɛ jũu, yı 'yɛrɛ a yı maal dɛbɛ kʋrɔ taa, na yı sʋɔrɔ Nãaŋmın 'yɔ̃ɔnɔ̃ taa, ka wʋ sãana yı. Nıtor Nãaŋmın sʋɔrfʋ tara na kpɛ̃ɔ na maal bon.

17Elaija ın nırɛ a sı kaar, wʋ sʋɔr Nãaŋmın nıbijıɛ ıka saa wʋ ta wa ɛ, ka war ŋmaa yuomo ata nı ŋmaa.

18Wʋ lɛ sʋɔr Nãaŋmın go ka a saa wa, ka a bonsı bul a tẽe naa wɔ̃.

19N yɛɛr, ala ı a yı ĩsʋɔ 'mab naa a yelmĩɛ sɔr pɔ, ka a yı ĩsʋɔ lıɛb wʋ waan,

20yı bɔ̃ɔn a anyã ıka, nırɛ 'lɔ jaa na lıɛb yelbe-ırɛ yin a wʋ yelbier pɔ, wʋ faa wʋn yin kũu pɔ, na wʋ mı pɔɔ yelbebe yɔɔ jaa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Pita

1 Pita 1

1Maa Pita na ɪ a Yesu Kɪrɪsɪto nɪtʊ̃nãa lɛ sɛɛrɛ a gãn nyã kʊrɔ a yɪn a Nãaŋmɪn na chɛl ir a yɪ ɪ sãanba yɛ̃yɛl ka a wɛr pɔ, na yɪ be a Pontus, nɪ Galatiya, nɪ Kapadosiya, nɪ Asɪya, nɪ a Bitiniya.

2A Sãa Nãaŋmɪn den nie bɔ̃ɔ yɪ, ka a wʊ Sɪɛ oo yɪ, a yɪ ɪ chɛchɛ, yɪn wõnõ a Yesu Kɪrɪsɪto toor jũu, ka wʊ mɪr yɪ a wʊ jĩɪ. Wĩɛfʊ nɪ nyã'maar na dɔɔlɔ yɪn taa.

3Pɛɛfʊ wʊ ta a Nãaŋmɪn na ɪ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto Sãa! A wʊ nɪbaal bɛrma naa, ka wʊ dɔɔ sɪ dɔɔ paalaa, na wʊ kʊ sɪ tɪɛrtɔ vʊr tu a Yesu Kɪrɪsɪto wʊn sĩɪ a kũu pɔ,

4nɪ a nãbomo ala wʊn bin gun sɪ be a saaju, a ba wɛrɛ ɛ, a ba sɔ̃ɔnõ ɛ, bɪɪ jʊɔlɔ ɛ.

5A tu naa yɪ sɔɔfʊ pɔ, ka a Nãaŋmɪn Kpɛ̃ɔ ger pɔɔ yɪ, tɪ tãn a bɪbir baaraa 'lɔ a faafʊ 'lɔ na chɔɔr baar na wa nyɪr.

6A anyãna pɔ lɛ yɪ chɪlɛ yɔɔ jaa, an sɔɔ ɪ ɪka yɪn din dɔɔyɛ bɛɛr kaa bʊrɔ bʊrɔ pɔ.

7A anyãna wa naa ka a yɪ sɔɔfʊ na kpɛ̃mɛ gar a sɛlma na ɪ bʊ̃sɔ̃ɔnãa ban ma dʊʊl bũu pɔ ir a dɛɛr bar. A yɪ sɔɔfʊ na lɪɛb ɪ pɛɛfʊ, nɪ tɪɪr, nɪ 'yɔ̃ɔfʊ a sɔ̃ɔ 'lɔ a Yesu Kɪrɪsɪto na wa nyɪr.

8Yɪ gba na ba nyɛ wʊ ɛ, tɪ na yɪ nʊ̃ wʊ. Yaa gba nyɛ wʊ a pʊ̃pãanyã ɛ, tɪ sɔɔ wʊ, na yɪ sɛɛn a pʊpɛl tɪɪr 'lɔ nɪrɛ na kʊ̃ tʊ̃ɔ man ɛ.

9Bojũu yɪ nyɛrɛ naa a yɪ sɔɔfʊ bon na ɪ a yɪ sɪɪr faafʊ.

10A faafʊ nyã 'yɛr lɛ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ dɔ̃ɔ 'yɛr a wĩɛfʊ nyã na wa a yɪ sɛ̃. Ba vɪɛr naa a faafʊ nyã na ba chɛ̃pɛ̃ wʊ jaa nɛ nɛ.

11Ba mʊ̃ɔn nɪbir ɪka ba bɔ̃ɔ a sɔ̃ɔ nɪ a yelsɪ ala a Kɪrɪsɪto Sɪɛ na be a ba sɛ̃ na wile ba, a lɛ wʊn 'yɛr a dɔɔyɛ a Kɪrɪsɪto na di nɪ a tɪɪr ala na turo.

12Nãaŋmɪn wiil naa a wʊ 'yɛ'yɛrbɛ banyãna ɪka a ba ɪ ba mĩɛ 'yɔ̃ɔ lɛ ba tʊ̃nõ a lɛ ɛ, tɪ chɛ yɪn 'yɔ̃ɔ lɛ. A lɛ ban 'yɛr a nyãna yɪn ben wõnõ a pʊ̃pãanyã a bala na mʊɔlɔ a 'yɛr nʊ̃ɔ tu a Nãaŋmɪn Sɪɛ wʊn tʊ̃ a wʊ yi a saaju. A malakasɪ mɪ gba ta bʊɔrɔ naa ɪka ba muul kaa a anyãna.

13A lɛ jũu, yɪ chɔɔr a yɪ tɪɛr gun tʊ̃mõ, na yɪ nyɔɔrɔ yɪ mĩɛ. Yɪ de a yɪ tɪɛrtɔ 'yɔ̃ɔ a wĩɛfʊ 'lɔ a Yesu Kɪrɪsɪto na kʊ yɪ a wʊ waa daar.

14Yɪn wõnõ a Nãaŋmɪn toor jũu, yɪ taa lɛ maala a kõro mamaalbie ɛ, a lɛ yɪn ba dɔ̃ɔ bɔ̃ɔ ɛ.

15Tɪchɛ nɪtãa lɛ a 'lɔ na bʊɔl yɪ na ɪ chɛchɛ, yɪ mɪ ɪ chɛchɛ a yɪ yelmaalsɪ a jaa pɔ.

16Bojũu a sɛb ɪka, "Yɪ ɪ chɛchɛ, bojũu n ɪn chɛchɛ."

17Yɪn ma bʊɔlɔ wʊ a yɪ Sãa, 'lɔ lɛ na tɔɔr nɪrɛ jaa 'yɛr, na waa turo ɛ, yɪ kpɪɛrɛ a yɪ kpɛfʊ nɪtãa sãanba, na yɪ joro wʊ dãbĩɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Bojũu yı bɔ̃ɔn naa ıka a ba ı bʊ̃sɔ̃ɔnãa fıka libir, bıı sɛlma lɛ Nãaŋmın de yab den yı yin a yı sãakpãmıne yelpɔrsı ala na lũ yı pɔ ɛ,

19tıchɛ a ı naa a Kırısıto jʊ̃ı vıla ala na ı a pɛraabile na ba tara chɛfʊ ɛ, bıı jʊ̃nɛ jaa ɛ.

20Nãaŋmın ir wʊ naa tı wa bıɛr maal a wɛr, tıchɛ wʊ vɛ̃n ka wʊ nyır a sɔ̃ɔ baaraa a yı jũu.

21A wʊ jũu lɛ yı sɔɔ de a Nãaŋmın na ir wʊ a kũu pɔ na wʊ kʊ wʊ tır, ka a yı sɔɔfʊ nı a yı tıɛrtɔ na be a Nãaŋmın 'yɔ̃ɔ.

22Pʊ̃pãanyã yın chɔɔr a yı mʊ̃ɛ yın turo a yelmʊ̃ɛ jũu, yı nʊ̃nɔ̃ naa a yɛɛr sırɛ jaa. Yı nʊ̃nɔ̃ taa nı a yı nyãa wʊ jaa.

23Bojũu yı nyɛn dɔɔ paalaa 'lɔ na ba ı bʊ̃kpiraa ɛ, tıchɛ wʊn ben be, na ba tu a Nãaŋmın 'yɛr na ı vʊr, na be be bıbir jaa.

24Bojũu, "Nısaal kaara naa fıka mʊɔr, ka a ba tır wʊ jaa kaara fıka a mɔpuul. A mʊɔr wa jʊɔl, a puul mı ma suor naa.

25Tıchɛ a sı Soro 'yɛr 'lɔ ben be bıbir jaa." A 'yɛr nyãna lɛ ba mʊɔl kʊ yı.

1 Pita 2

1A lɛ jũu, yı ir yı mʊ̃ɛ yin a yosɔ̃ɔ 'yɛr, bɛlfʊ, nɛɛr ayi tarfʊ, nyuur, nı kporfʊ jaa bʊrɔ pɔ.

2Yı kaara fıka bipılɛ, na yı bʊɔrɔ a Nãaŋmın 'yɛr ka ı yı vɔlaa a bır kaar, a yın tʊ̃ɔ nʊ̃ɔ a yı faafʊ pɔ,

3bojũu an ı yı lɛm kaa lɛ a sı Soro na nʊ̃mɔ̃.

4An ı yı wa naa a wʊ sɛ̃ na ı a Kʊsır vʊr a nısaal na tɔr bar, tıchɛ ka a Nãaŋmın ir wʊ a wʊ ı bʊ̃sʊ̃,

5yın mı na ı fıka a kʊsıvʊɛ a ba mɛn yı, nı a Nãaŋmın yir ka yı ı a wʊ bɔɔrlo chɛchɛsı, na yı loro a wʊ bɔɔr wʊn sɔɔ tu a Yesu Kırısıto 'yɔ̃ɔ.

6A sɛb a Nãaŋmın gãn pɔ ıka, "Nyɛ, n bin a kʊsır be a Jiyon tɛ̃e pɔ, a kʊsır vıla 'lɔ ın kaa ir ka wʊ ı a kʊsır ju, ka nırɛ 'lɔ jaa na sɔɔ de wʊ, vĩ kʊ̃ di wʊ ɛ."

7Pʊ̃pãanyã a yın bala na sɔɔ de wʊ, wʊ ın kʊsır sʊ̃. Tıchɛ a bala na ba sɔɔ de wʊ ɛ, "A kʊsır 'lɔ a mımıɛrbɛ na tɔr bar, 'lɔ lɛ ı a kʊsır ju,"

8na, "Wʊ ı a kʊsır 'lɔ a nıbɛ na ŋmiere a gbɛɛ, na wʊ ı a pie 'lɔ ban bãra loro." Ba ŋmiere naa ba gbɛɛ bojũu ba tɔr naa a 'yɛr 'lɔ 'yɔ̃ɔ a Nãaŋmın na dɔ̃ɔ bin ba.

9Tıchɛ yın 'lɔ, Nãaŋmın lɛ ir yı a yı ı a wʊ bɔɔrlo nãmıne, na yı ı nıchɛchɛsı, na yı ı a Nãaŋmın sofʊ, ka yı na pɛɛrɛ wʊ, an ı 'lɔ lɛ bʊɔl yı yin a libe pɔ waan a wʊ chãa herete pɔ.

10Yaa dɔ̃ɔ ı a wʊ nıbɛ ɛ, tıchɛ pʊ̃pãanyã yı ı naa a Nãaŋmın nıbɛ. Yaa dɔ̃ɔ tara a Nãaŋmın nıbaal ɛ, tıchɛ pʊ̃pãanyã yı tara wʊ naa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11N barmɪne, n sʊɔrɔ yɪ naa nɪtãa nɪyʊɔrsɪ nɪ sãanba ka a wɛr pɔ ɪka, yɪ ir yɪ mĩɛ yin a ĩgãn vɔlaa na ma jɛɛrɛ nɪ a yɪ sɪɪr.

12Yɪ kpɪɛrɛ vɪla a bala na ba puoro sẽ, ban sɔɔ gba kpɛrɛ yɪ ɪka dɛɛr lɛ yɪ maala, bala wa nyɛ a yɪ vɪla maalfʊ ban 'yõɔn Nãaŋmɪn tɪɪr a wʊ waa bɪbir.

13A sɪ Soro jũu, yɪ siir yɪ mĩɛ kʊ a tʊ̃ɔfʊ dẽme, ala sɔɔ ɪ a nãkpẽɛ 'lɔ lɛ,

14bɪɪ a nãbil bala wʊn ir bin a tẽn tẽn ka ba kpãana a bala na maala dɛɛr tɪ pɛɛrɛ a bala mɪ na maala a lɛ na tor.

15Bojũu Nãaŋmɪn bɔfʊ lɛ ɪka yɪn maala vɪla na yɪ pɔɔ a ba bõɔ dẽme na ɪ a jɔlɔ nɛɛr.

16Yɪ kpɪɛrɛ nɪtãa sumɪne, tɪchɛ yɪ taa de a mĩɛ sofʊ nyã pɔɔn yelbier ɛ, tɪ yɪ kpɪɛrɛ fɪka Nãaŋmɪn gbãgbaar.

17Yɪ 'yõɔnõ nɪrɛ jaa na yɪ nʊ̃ a yɪ taa Yesu turbo, na yɪ joro Nãaŋmɪn dãbĩɛ, tɪ 'yõɔnõ a nãa.

18Gbãgbaar, yɪ siir yɪ mĩɛ kʊ a yɪ tʊ̃nbɔ nɪ 'yõɔfʊ, a ta ɪ a bala na bal nɪbir maala yɪ vɪla tɛɛ ɛ, tɪchɛ a bala mɪ na kpẽmɛ a nɪbir.

19Bojũu a Nãaŋmɪn na maal vɪla kʊ nɪrɛ 'lɔ na tara tɪɛr vɪla, na wʊ di dɔɔyɛ na ba tara sɔr ɛ, bojũu wʊ tara na Nãaŋmɪn tɪɛr.

20Tɪchɛ bo lɛ na ɪ a yɪ tõnõ, ala ɪ ba ŋme yɪ naa yɪn tʊ̃ dɛɛr jũu? Tɪchɛ ala ɪ yɪ din dɔɔyɛ yɪn maal vɪla jũu, an ɪn tõnõ kʊ yɪ Nãaŋmɪn niem.

21A anyãna jũu lɛ a Nãaŋmɪn bʊɔl yɪ, bojũu Kɪrɪsɪto mɪ dõɔ di dɔɔyɛ, na wʊ maal wiil yɪ ɪka yɪ turo a wʊ pala.

22"Ka waa dõɔ maal dɛɛr jaa ɛ, bɪɪ ka bɛlfʊ yi a wʊ nɛɛ pɔ ɛ."

23A lɛ ban dõɔ tʊrɔ wʊ, waa mɪ tʊ yaa a sãn ɛ. A dɔɔyɛ na pɔɔ wʊ, waa jo dãbĩɛ ɛ. Tɪchɛ wʊ den a wʊ mĩɛ kʊ a Nãaŋmɪn na tɔɔrɔ a 'yɛr jaa dẽ dẽ.

24A wʊ mĩɛ lɛ tuo a sɪ yeldɛbɛ a wʊ ĩgãn pɔ a daa ju, ka sɪ mɪ na kpi kʊ yelbier tɪ be be kʊ yeltorsɪ. A wʊ fɛlɛ ala jũu lɛ sãa sɪ.

25Na yɪ kaara fɪka piir na dõɔ bɔrɔ, tɪchɛ pʊ̃pãanyã yɪ lɪɛb wa a pɛchinɛ na kaara a yɪ sɪɪr sẽ.

1 Pita 3

1Pɔbɔ, a lɛ nɪ wʊ ju mɪ lɛ, yɪ sɪɪr yɪ mĩɛ kʊ a yɪ sɪrbɛ. Bamɪne baa sɔɔ puor ɛ, tɪchɛ a yɪ befʊ na tʊ̃ɔn lɪɛb a ba tɪɛr a ba puoro,

2bala wa nyɛ a lɛ a yɪ maalfʊ na ɪ vɪla, nɪ lɛ yɪn 'yõɔnõ a yɪ mĩɛ.

3Yɪ ta vẽ ka a yɪ vɪla ɪ a yõo pĩɛfʊ tɛɛ ɛ, nɪtãa a ju wobfʊ, sɛlma bõjɔrsɪ yarfʊ, nɪ a fɔnɪbikpĩɛn sɛfʊ ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4Tıchɛ yı vɛ̃ ka a yı pĩɛfʋ be pʋɔm na ba jʋɔlɔ ɛ, na ı vıla, hɛ lɛ lɛ lɛ, nı jomm, ala lɛ ı vıla a Nãaŋmın niem.

5Bojũu nıtɔ̃nɔ̃ lɛ a mama pɔɔsʋ̃n bala na tara a Nãaŋmın tıɛr ma maal a ba mĩɛ vıla. Na ba sɔɔ turo, na ba sır ba mĩɛ kʋ a ba sırbɛ.

6Lɛ mı lɛ a Saara na dɔ̃ɔ wõnõ a Abraham toor na wʋ ma bʋɔlɔ wʋ a wʋ soro. Yın lɛ ı a wʋ bibiir, ala ı yı maala na a lɛ na vıɛlɛ na yı kʋ̃ joro dãbĩɛ ɛ.

7Sırbɛ a lɛ nı wʋ ju mı lɛ, yı tıɛrɛ a yı pɔbɔ yın lɔ̃ɔ kpıɛrɛ nı. Yı kaara ba nı 'yɔ̃ɔfʋ, bojũu baa tara kpĩɛn jĩ yı ɛ, tı na ba pʋɔ yı a Nãaŋmın wĩɛfʋ kʋfʋ 'lɔ na ı nyɛvʋr, ka bon jaa taa var a yı Nãaŋmın sʋɔrfʋ ɛ.

8A 'yɛr baaraa lɛ a anyã, yı jaa yı tara tıɛr bʋ̃'yen, na yı kaara taa nıbaal, na yı nʋ̃ taa maala vıla kʋrɔ taa nı mĩɛ siirfʋ.

9Yı ta de yelbier yãan yelbier sãn ɛ, bıı tʋbir yãan tʋbir sãn ɛ, tıchɛ yı 'yɛr nɛvıla 'yɔ̃ɔ ba, bojũu a anyã 'yɔ̃ɔ lɛ a Nãaŋmın bʋɔl yı ıka yın nyɛn sʋ̃ʋfʋ.

10Bojũu, "Ala ı nırɛ nʋ̃n nyɛvʋr na wʋ bʋɔrɔ bıbivıɛlsı wʋ ir wʋ nɛɛ yin 'yɛrdɛɛr nı bɛlfʋ pɔ.

11Wʋ lıɛb puor 'yɔ̃ɔ yelbier tı maala vıla, na wʋ bʋɔrɔ nyã'maar joro turo a wʋ puor.

12Bojũu a sı Soro kaara naa a bala na tor, na wʋ wõnõ a ba sʋɔrfʋ. Tıchɛ a sı Soro pʋɔ ma sɔ̃ɔ naa nı a bala na ma maala yelbier.”

13An lɛ na ge yı ala ı yı mʋ̃ɔ nıbir maala vıla?

14Tıchɛ ala ı yı gba din dɔɔyɛ yın maala vıla jũu, Nãaŋmın na sʋ̃ʋ yı naa. "Yı ta joro dãbĩɛ nı a ba vuurfʋ ɛ. Yı taa joro dãbĩɛ ɛ,”

15Tıchɛ a yı nyãn pɔ, yı 'yɔ̃ɔnɔ̃ a Kırısıto na ı a yı Soro. Na yı ma chɔɔr sɔ̃ɔ jaa ala ı nırɛ wa sʋʋr yı naa a tıɛrtɔ 'lɔ yın tara, tıchɛ yı ma man naa jomm nı 'yɔ̃ɔfʋ,

16na yı vɛ̃ ka a yı tıɛr chaar, ka a bala na sɔ̃ɔnɔ̃ a yı yuor yın turo a Kırısıto jũu, ka vĩ na kpɛ ba, nı a ba yosɔ̃ɔ 'yɛr.

17An ın vıla ala ı Nãaŋmın bɔfʋ lɛ, yın di dɔɔyɛ vıla maalfʋ jũu, gar yın na di dɔɔyɛ dɛɛr maalfʋ jũu.

18Bojũu Kırısıto kpi naa a yı yelbier jũu gbɛbʋ̃'yen tɛɛ, a 'lɔ na tor kʋ a bala na ba tor ɛ, ıka wʋ waan yı Nãaŋmın sɛ̃. Ba kʋ naa a wʋ ĩgãn, tıchɛ ka a Nãaŋmın Sıɛ sĩı wʋ a kũu pɔ,

19a Sıɛ nyã lɛ a Kırısıto chiin a kpĩi tẽe na wʋ tı mʋɔl kʋ a kpĩisı bala na be a pɔɔfʋ die pɔ.

20A banyãna lɛ tɔr a Nãaŋmın nɛɛ, tıchɛ ka wʋ di kãnyir ka a Nowa wa maal a daka bulomtum baar. A nıbɛ bĩlãa na ı aniin tɛɛ wa nyɛn faafʋ a kʋ̃ɔ pɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21A kʋ̃ɔ nyã nyɛtãan fɪka a Nãaŋmɪn kʋ̃ɔ sofʋ na faa yɪ mɪ a pʋ̃pãanyã, a ba ɪ ĩgãn dɛɛr pɛɛ barfʋ lɛ ɛ, tɪchɛ a nɛɛ yɪn tɪr kʋ Nãaŋmɪn nɪ pʋtɪvɪla. Yɪ nyɛn faafʋ tu a Kɪrɪsɪto kũu irfʋ pɔ.

22'Lɔ lɛ do a saaju tɪ jĩnɛ, a Nãaŋmɪn nũsʋ̃ɔ jie ka a malakasɪ, nɪ a tʋ̃ɔfʋ dẽme, nɪ a kpĩɛn dẽme ba jaa turo a wʋ nɛɛ.

1 Pita 4

1A lɛ jũu, a Kɪrɪsɪto na di dɔɔyɛ a wʋ ĩgãn pɔ, yɪ mɪ su a tãjɛbonsɪ ala gun a tɪɛr 'lɔ̃nɔ̃, bojũu a 'lɔ na di dɔɔyɛ a wʋ ĩgãn pɔ ba lɛ pʋɔ yelbier pɔ ɛ.

2Ala lɛ so, wʋ ta lɛ kpɪɛrɛ a wɛr pɔ nɪ a ĩgãn vɔlaa ɛ, tɪchɛ wʋ kpɪɛrɛ a lɛ a Nãaŋmɪn na bʋɔrɔ.

3Bojũu a kõro jaa, yɪ mɪ sɔ̃ɔn sɔ̃ɔ na yɪ maala a lɛ a bala na ba puoro ɛ, na maala, na baa tʋɔrɔ a ba mĩɛ nyɔɔrɔ ɛ. Ka a ĩgãn vɔlaa, nɪ dãburo, nɪ a pepe dib, na yɪ pʋɔ a dãnyurbo gbul pɔ, na yɪ maala tɪbɛ na sɔ̃ɔnɔ̃ a Nãaŋmɪn nɛɛ.

4Ban tɪɛr naa ɪka yelsãan lɛ, yɪn ba lɛ pʋɔ ba a befʋ 'lɔ̃nɔ̃ pɔ ɛ, ka ba pãa piel tʋrɔ yɪ.

5Tɪchɛ ban man a ba nɛɛ 'yɛr kʋ a Nãaŋmɪn na wa tɔɔr a vʋɛ nɪ a kpĩisɪ 'yɛr.

6A anyãna jũu lɛ so ka ba gba mɪ mʋɔl a 'yɛr nʋ̃ɔ kʋ a kpĩisɪ, ɪka ban tɔɔr a ba 'yɛr nɪtãa lɛ ban na tɔɔr nɪrɛ jaa 'yɛr, tɪchɛ ka ba kpɪɛrɛ a sɪr pɔ Nãaŋmɪn kaar.

7A bonsɪ a jaa baarfʋ tara naa, a lɛ jũu yɪ mʋ̃ɔ nɪbir na yɪ kpãa a yɪ mĩɛ tʋ̃ɔ sʋɔrɔ Nãaŋmɪn.

8A ala na gar a jaa lɛ a anyã, yɪ chɛnɛ vẽ ka a nʋ̃fʋ be a yɪ pɔ, bojũu nʋ̃fʋ ma pɔɔn yeldɛbɛ yɔɔ.

9Yɪ ma diere taa a yɪ yie tɪ ta ma ɪrɛ gbʋrɔ̃ gbʋrɔ̃ ɛ.

10Ĩsʋɔ jaa wʋ de a Nãaŋmɪn kʋfʋ wʋn nyɛ tʋ̃nɔ̃ kʋrɔ nɪ a wʋ taaba nɪ yelmĩɛ nɪ a Nãaŋmɪn wĩɛfʋ a jaa.

11Ala ɪ nɪrɛ jaa 'yɛrɛ na, wʋ 'yɛrɛ a Nãaŋmɪn 'yɛrbie ala. Ala ɪ wʋ ɪn tʋ̃tʋ̃nɔ̃, wʋ tʋ̃nɔ̃ nɪ a kpẽɔ 'lɔ a Nãaŋmɪn na kʋ wʋ, ka a yele a jaa pɔ, ka Nãaŋmɪn nyɛ tɪr tu a Yesu Kɪrɪsɪto pɔ. 'Lɔ lɛ so a tɪr nɪ kpẽɔ bɪbir bɪbir jaa. A ɪ a lɛ.

12N yɛɛr nʋ̃nʋ̃nbɔ, yɪ ta vẽ ka nɛɛ 'maa yɪ nɪ a bɛɛr kaa tuo na vulo yɪ fɪka yelsãan kɔ̃ɔ lɛ ɪrɛ yɪ ɛ.

13Tɪchɛ yɪ chɪlɛ an ɪ yɪ pʋɔ naa a Kɪrɪsɪto dɔɔyɛ dɪfʋ pɔ, ka nʋ̃ɔ na kpɛ yɪ a wʋ tɪr wa nyɪr.

14Ala ɪ ba tʋ yɪ naa yɪn bʋɔlɔ a Kɪrɪsɪto yuor jũu, Nãaŋmɪn na sʋ̃ʋ yɪ naa, bojũu Nãaŋmɪn Sɪɛ ben a yɪ 'yɔ̃ɔ.

15Ala ɪ yɪ din dɔɔyɛ, a ta ɪ fɪka nɪkʋrɔ, bɪɪ nãnyie, bɪɪ nɪdɛɛr, bɪɪ tɔ'yɔ̃ɔnbɔ lɛ yɪ ɪ ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16Tıchɛ ala ı a yı ĩsʊɔ jaa wa dire na dɔɔyɛ wʊn turo Kırısıto jũu, wʊ ta vẽ ka vĩ kpɛ wʊ ɛ, tıchɛ wʊ pɛɛrɛ Nãaŋmın a yuor nyã wʊn di jũu.

17Bojũu a 'yɛr tɔɔrfʊ sɔ̃ɔ ta naa, ka Nãaŋmın na piel tɔɔrɔ a wʊ nıbɛ 'yɛr. Ala ı sın lɛ wʊn piel, ŋmınɛ lɛ an kaara kʊ a bala na tɔr a Nãaŋmın 'yɛr nʊ̃ɔ?

18A sɛb ıka, "Ala ı an ın kpɛ̃ɔ kʊ a nıtor, ŋmınɛ lɛ an kaara kʊ a bala na ba puor ɛ, nı a yelbe-ırbɛ?”

19A lɛ jũu, vẽ a bala na dire a dɔɔyɛ a Nãaŋmın bɔfʊ jũu, de ba mĩɛ kʊ a Nãaŋmın yelmĩɛ sʊɔ na mɛ ba, tı mʊ̃ɔ nıbir maala vıla.

1 Pita 5

1A maa na ı a nıdiere naa nyɛ a Kırısıto dɔɔyɛ nı nıbir, naa mı ı nırɛ nyã na pʊɔ a tır 'lɔ na wa nyır, n 'yɔ̃ɔnɔ̃ na a nıdierbe na be be a yı pɔ ĩkpĩɛn,

2ıka ba kaara a Nãaŋmın piir a wʊn de 'yɔ̃ɔ a yı nuur pɔ, na yı tʊ̃nɔ̃ kaara nı ba, a ta ı fırfʊ ɛ, tıchɛ a ı yı bɔfʊ, bojũu lɛ lɛ a Nãaŋmın bʊɔrɔ. A ta ı libie 'yɔ̃ɔ ɛ, tıchɛ ka a nʊ̃mɔ̃ yı a tʊ̃fʊ.

3Yı ta pirpire a bala yın kaar ɛ, tıchɛ yı ı jĩnɛ kʊ a piir.

4A pɛchiin gbɔɔraa wa wa, yın nyɛn a sãyar na ı a tır na ba jʊɔl ɛ.

5Lɛ nı wʊ ju mı lɛ a yın bala na ı a pɔlbil, yı siir yı mĩɛ kʊ a yı nıdierbe. Yı jaa jaa yı ma siir yı mĩɛ na yı ma tʊ̃nɔ̃ kʊrɔ taa, bojũu a sɛb ıka, "Nãaŋmın 'laar a bala na 'mɔɔrɔ a ba mĩɛ, tı ma sʊ̃nɔ̃ a bala na ma siir ba mĩɛ.”

6A lɛ jũu, yı siir yı mĩɛ a Nãaŋmın kpɛ̃ɔ sʊɔ nuur pɔ, ka wʊ 'mɔɔ yı a yı do a sɔ̃ɔ 'lɔ wʊn bʊɔrɔ.

7Yı de a yı yelwõnsı a jaa kʊ wʊ, bojũu 'lɔ lɛ 'yɔ̃ɔnɔ̃ a yı tɔɔ.

8Yı gu yı mĩɛ na yı 'yɔ̃ɔnɔ̃ jũmɔ̃, a yı dɔ̃sʊɔ tıı kaara naa jukpɛ̃ɛ kaar, na uoro yʊɔrɔ na wʊ pãa kaara bʊɔrɔ nırɛ ıka wʊ nyɔɔ 'wɔb.

9Yı var wʊ sɔr, na yı ba gbɛr ara a yı sɔɔfʊ pɔ, bojũu yı bɔ̃ɔn naa ıka a yı taaba na be a wɛr wʊ jaa, mı dire na a dɔɔyɛ nyãna tɔ yın dire.

10Yın wa di a dɔɔyɛ nyãna bĩlãa a Nãaŋmın na ı a wĩɛfʊ sʊɔ a 'lɔ na bʊɔl yı 'yɔ̃ɔ a tır nyã na ba tara baarfʊ pɔ a Kırısıto 'yɔ̃ɔ, wʊ mĩɛ na maal yı naa na wʊ 'yɔ̃ɔ yı ĩkpɛ̃ɔ tı na wʊ vẽ a yı ara kpɛ̃ɔ kʊ̃ dãm ɛ.

11'Lɔ lɛ so a kpɛ̃ɔ bıbir nı bıbir jaa. A ı a lɛ.

12Silası na ı a yɛbɛ yelmĩɛ sʊɔ lɛ sʊ̃ʊ ma ka n sɛb a gãn bile nyãna, naa 'yɔ̃ɔn yı ĩkpĩɛn din dãasıɛ ıka anyãna lɛ ı a Nãaŋmın sırɛ wĩɛfʊ. Yı ara kpɛ̃ɔ.

13A yı taaba pupuorbiir na be a Babilon Nãaŋmın na 'mataa ir yı, puor yı naa, ka a n bidaba Maakı mı puoro yı.

14Yı puor puor taa nı nʊ̃fʊ. Nyã'maar wʊ be a yın bala na be a Kırısıto 'yɔ̃ɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Pita

2 Pita 1

1Maa Simon Pita na ɪ a Yesu Kɪrɪsɪto gbãgbaa nɪ a wʊ nɪtʋ̃nãa lɛ sɛɛrɛ a gãn nyã kʊrɔ a yɪn na tu a sɪ Nãaŋmɪn yeltorsɪ pɔ, nɪ a sɪ Fafaara Yesu Kɪrɪsɪto na yɪ nyɛ a sɔɔfʊ 'lɔ na kpɛ̃mɛ a sɪ kaar.

2Wĩɛfʊ nɪ nyã'maar a dɔɔlɔ yɪ taa tu a bɔ̃ɔfʊ yɪn bɔ̃ɔ Nãaŋmɪn nɪ a sɪ Soro Yesu.

3A Wʊ kpɛ̃ɔ lɛ wʊ kʊn sɪ bon jaa sɪn bʊɔrɔ a nyɛvʊr nyã jũu nɪ Nãaŋmɪn puor vɪla tu a sɪ bɔ̃ɔfʊ sɪn bɔ̃ɔ a 'lɔ na bʊɔl sɪ, nɪ a wʊ mĩɛ tɪr nɪ a wʊ maal vɪla.

4Tu anyãna pɔ lɛ wʊ kʊn sɪ a bon na bɛrma nɪ a bʋ̃sʋ̃n wʊn tɪr a nɛɛ ɪka, a tu a pɔ, ka yɪn pʊɔ a befʊ 'lɔ na ba sɔ̃ɔnɔ̃ ɛ, na yɪ jo yi a wɛr nyã a yelbier vɔlaa na sɔ̃ɔ.

5A anyãna jũu, yɪ mɔ̃ na yɪ de vɪla maalfʊ pʊɔ a yɪ sɔɔfʊ pɔ, na yɪ de bɔ̃ɔfʊ mɪ pʊɔ a vɪla maalfʊ pɔ,

6ka a mĩɛ nyɔɔfʊ mɪ pʊɔ a vɪla maalfʊ pɔ, ka a nɪbir mʊɔfʊ pʊɔ a mĩɛ nyɔɔfʊ pɔ, ka a Nãaŋmɪn puor vɪla pʊɔ a nɪbir mʊɔfʊ pɔ,

7ka a yɛɛr maal vɪla pʊɔ a Nãaŋmɪn puor vɪla pɔ, na yɪ de nʋ̃fʊ pʊɔ a yɛɛr maal vɪla pɔ.

8Bojũu ala ɪ yɪ tara naa anyãna a jaa ka a pʊɔrɔ 'yɔ̃ɔnɔ̃, an sʋ̃ʊ yɪ naa ka yɪ kʋ̃ tara yãan na yaa tʋ̃ɔnɔ̃ wɔ̃nɔ̃ wɔ̃mɔ̃ a bɔ̃ɔfʊ yɪn bɔ̃ɔ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto ɛ.

9Tɪchɛ ala ɪ nɪrɛ baa tara a anyãna ɛ, waa nyɛrɛ ɛ, na wʊ ɪ jɔ̃ɔ, na wʊ ĩin ɪka Nãaŋmɪn pɛɛn a wʊ kõro jaa yeldɛbɛ bar.

10A lɛ jũu n yɛɛr, yɪ ba gbɛr ka a yɪ bʊɔlfʊ nɪ a yɪ chɛl irfʊ ɪ yelmĩɛ. Ala ɪ yɪn maala a anyãna, yaa be jaa na wa lo ɛ.

11Ka a sɔr yuo kʊ yɪ a yɪ kpɛ a sɪ Soro nɪ a Fafaara Yesu Kɪrɪsɪto nãalʋ̃ʊ na ba tara baarfʊ pɔ.

12A lɛ ɪn ma jɛɔ yɪ naa a yelsɪ anyãna, yɪ gba na bɔ̃ɔ yaa ka yɪ ba gbɛr ara a yelmĩɛ yɪn tara pɔ.

13A tara na sɔr ka n jɛɔ a yɪ tɪɛr ɪn chɛnɛ vʊrɔ a ĩgãn vaar pɔ,

14bojũu n bɔ̃ɔn naa ɪka a kʋ̃ lɛ kor ɛ tɪchɛ ka n kpi ɛ, nɪtãa lɛ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto na man kʊ ma.

15lɪn ɪ naa lɛ jaa ɪn na tʋ̃ɔ, maa wa sɔɔ kpi, tɪ ka yɪ ma chɛnɛ tʋ̃ɔ tɪɛrɛ a yelsɪ anyãna.

16A ba ɪ fuol nɪ yɛ̃ 'yɛr lɛ sɪ de 'yɛr kʊ yɪ a kpɛ̃ɔ nɪ a sɪ Soro Yesu Kɪrɪsɪto waa ɛ, tɪchɛ sɪn mĩɛ lɛ nyɛ a wʊ kpɛ̃ɛ nɪ nɪbir.

17Wʊ nyɛn 'yɔ̃ɔfʊ nɪ tɪr yi a Sãa Nãaŋmɪn sɛ̃ lɛ a kɔkɔr na yi a tɪr jikpɛ̃ɛ jie wa a wʊ sɛ̃ 'yɛrɛ, "Nyã lɛ ɪ a n Bie 'lɔ ɪn nʋ̃, a wʊ yele pɛl naa n pʊɔ."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Sɪn mĩɛ wõn a kɔkɔr nyãna na yi a saaju wa, an ɪ sɪn nɪ 'lɔ jaa lɛ dɔ̃ɔ be a tɔ̃chɛchɛ par.

19Sɪn lɛ tara a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrbɛ na dɔ̃ɔ be be 'yɛr na chaar, yɪ yuo toor chɛlɛ a 'yɛr. A kaara naa fɪka chãa na chaara libe pɔ, tɪ tãn a wɛr na chaar ka a bivɪɛ ŋmɛrbir pur 'yɔ̃ɔ a yɪ nyãn pɔ.

20A yelkpɛ̃ɛ lɛ ɪka, yɪ bɔ̃ɔ a par ɪka Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ jaa kʊ̃ tʊ̃ɔ de a wʊ yɛ̃ wiil a ala na sɛb a Nãaŋmɪn gãn pɔ par ɛ.

21Bojũu nɪrɛ maa kpu 'yɛr a Nãaŋmɪn 'yɛr ɛ, tɪchɛ nɪrɛ ma 'yɛr a lɛ na yi a Nãaŋmɪn sɛ̃, an ɪ a wʊ Sɪɛ lɛ tara ba.

2 Pita 2

1Tɪchɛ a jir ŋmarba 'yɛ'yɛrbɛ mɪ dɔ̃ɔ be be a nɪbɛ pɔ, nɪtãa lɛ a jir ŋmarba wiwiilbe na wa be a yɪ pɔ. Ban sɔɔl wiil sɔ̃ɔfʊ 'yɛr, na ba chɪr a Tʊ̃ɔfʊ Sʊɔ na da ba na ba waan sɔ̃ɔfʊ wa 'yɔ̃ɔ a ba mĩɛ.

2Nɪyɔɔ na turo naa a ba vĩ sɔɪ anyãna, tɪ na ba kpɛrɛ a yelmĩɛ sɔr.

3A bɔgar wiwiilbe banyãna na 'mʊ̃ɔn yɪ naa nɪ a ba nɛnʊ̃ɔ 'yɛrbie. Nãaŋmɪn guor naa a ba 'yɛr kõro jaa ka a ba sɔ̃sɔ̃ɔnɔ̃ ba guro ɛ.

4Bojũu Nãaŋmɪn ba dɔ̃ɔ bar a malakasɪ bala na maal a dɛɛr ɛ, tɪchɛ wʊ 'yɔ̃ɔ ban a bɔɔ fulom libe 'lɔ pɔ bar chɛlɛ nɪ a ba 'yɛr tɔɔrfʊ daar.

5Waa dɔ̃ɔ bar a kõr nɪbɛ ɛ, na wʊ vɛ̃ ka a kʊ̃ɔ wa paal pɔɔ a bala na ba puoro ɛ, tɪ na wʊ faa a Nowa na ɪ yeltorsɪ 'yɛr mʊɔlɔ nɪ nɪbɛ ayopõi.

6Nãaŋmɪn den bũu chʊm a Sodom nɪ a Gomora nɪbɛ ka a di lɪɛb tãpɪɛl, a nɪtɔ̃ wiil ɪka lɛ lɛ na ɪ a bala na ba puoro ɛ.

7Wʊ mɪ faa naa Lotɪ na ɪ a nɪtor a wʊ pʊɔ na ma sɔ̃ɔn a bala na tʊ̃nɔ̃ a dɛbɛ.

8Bojũu a nɪtor nyãna lɔ̃ɔn kpɪɛrɛ nɪ ba bɪbir jaa, ka a wʊ tɪɛr ma sɔ̃ɔ lɛ wʊn ma nyɛ tɪ wõ ban ɪrɛ.

9An ɪ nɪtɔ̃ lɛ a be, a sɪ Soro bɔ̃ɔn lɛ wʊn pãa na ɪ faa a bala na puoro yin a wõm pɔ, tɪ tara a bala na ba puoro ɛ, a ba be a ba gefʊ pɔ tɪ tãn a 'yɛr tɔɔrfʊ bɪbir.

10A anyãna ɪn yelmĩɛ a bala na turo a ba ĩgãn sɔ̃ɔnaa nyã dɛɛr vɔlaa, baa turo a kpĩɛn dɛ̃me nɛɛ ɛ. Ba ɪn jukpĩɛn dɛ̃me na ba 'mɔɔrɔ ba mĩɛ, baa joro dãbĩɛ ɛ, tɪ ma kpɛrɛ a saaju bʊ̃maalsɪ.

11Tɪchɛ a malakasɪ gba na ɪ gãdaar na ba tara kpĩɛn, ba maa 'la kpɛ a bʊ̃maalsɪ anyãna a sɪ Soro niem ɛ.

12Tɪchɛ a nɪbɛ banyãna ma fere naa nɪ a bonsɪ ala ban ba bɔ̃ɔ a par ɛ. Ba kaara naa mɔdʊ̃n kaar bʊ̃maalaa na ba tara tɪɛrɛ, ba dɔɔ ba naa na nyɔɔr ba kʊ, ba mɪ kaara a mɔdʊ̃n kaar na ba mɪ na wɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13A dɛɛr ala ban maal, a dɛɛr ala lɛ ban yãan ba a sãn. A ba tɪɛr vɔlaa ban ma maala a mɔ̃tɔ̃ɔ, a nʊ̃mɔ̃ ba naa, ban lɔ̃ɔn dire nɪ yɪ na ban sɔ̃ɔ a yɪ befʊ 'yɔ̃ɔ yɪ vĩ.

14A ba nɪbie sɛɛn naa a sɛ̃sɛ̃yele, a ba maa bar dɛɛr ɪfʊ ɛ. Ba ma bɛlɛ naa a bala na bal na ba ɪ bɔgar dẽme, ba ben pɔ'yɔ̃ɔfʊ pɔ.

15Ba bar a sɔr dẽ dẽ 'lɔ tɪ bɔr, na ba tu a Balaam na ɪ a Beor bidaba sɔr. 'Lɔ lɛ nʊ̃ sãyar na ba ɪ ɛ,

16tɪchɛ wʊ nyɛn a wʊ bawõno tɔ̃nɔ̃, bʊ̃ɔ na ɪ dʊ̃ɔ den nɪrɛ kɔkɔr 'yɛr 'yɛr na wʊ ŋmaan a 'yɛ'yɛrɛ nyãna dãbol yele sɔr.

17A nɪbɛ banyãna ɪ naa fɪka kʊlsɪ na ba tara kʊ̃ɔ ɛ, bɪɪ uul sɛsɛbɛ na furo chiine. Libe jaa gbɛb lɛ guro ba.

18Bojũu yobɔ 'yɛr pɔrsɪ lɛ ba ma 'yɛrɛ, na ba bʊɔlɔ a ĩgãn vɔldɛɛr, na ba bɛlɛ nɪ a nɪbɛ bala na faa joro a bala na bɔr sẽ.

19Ba ma tɪr nɛɛ kʊ ba ɪka ban faa ban a gbãgbayele pɔ, tɪchɛ ka a bala mĩɛ ɪ a yelsɔ̃ɔnsɪ gbãgbaar, bojũu nɪrɛ ɪn gbãgbaa kʊ bon 'lɔ jaa na tʊ̃ɔ wʊ.

20Ala ɪ ba faan ba mĩɛ yin a wɛr nyã bɔdɛɛr pɔ, ban wa bɔ̃ɔ a sɪ Soro nɪ a Fafaara Yesu Kɪrɪsɪto tɪ na ba lɛ tɪ kpɛ a ala pɔ ka a tʊ̃ɔ ba, a ba baarfʊ na ɪn dɛɛr gar a lɛ ban dɔ̃ɔ be.

21An taa sa naa ala ɪ baa ta bɔ̃ɔ a sɔr toraa ɛ, gar ban ben bɔ̃ɔn tɪ lɪɛb puor 'yɔ̃ɔ a nɛbin chɛchɛ 'lɔ ban de kʊ ba.

22Bala 'lɔ, a sʊkpa nyã ɪn yelmĩɛ ban dɔ̃ɔ lɔb ɪka, baa lɪɛb tɪ di a ala wʊn ti bar, ka a dobaa ban so kʊ̃ɔ mɪ lɪɛb tɪ mamar a mɛmɛrɛ.

2 Pita 3

1N barmɪne, a gãma ayi sʊɔ lɛ anyã ɪn sɛɛrɛ kʊrɔ yɪ. A jaa ayi pɔ, n sɛb ɪka n lɛ jɛɔ yɪ tɪɛr 'lɔ na tor pɔ.

2N bʊɔrɔ naa ɪka yɪ lɪɛb tɪɛr a 'yɛrbie ala a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrchɛchɛ bala na dɔ̃ɔ 'yɛr a sɪ Soro nɪ a Fafaara na dɔ̃ɔ man ba tu a wʊ nɪtʊ̃nsɪ 'yɔ̃ɔ.

3Yɪ de nie bɔ̃ɔn ɪka a ber baaraa sɔ̃ɔ, nɪlaarba na turo a ba ĩgãn vɔlaa na wa naa wa laara yɪ.

4Ban wa sʊrɔ yɪ naa, "Nyɪnɛ lɛ a 'lɔ na tɪr a nɛɛ kʊ yɪ ɪka wʊn wa naa? A lɛ daar jaa a sɪ sãamɪne na kpi a yelsɪ a jaa mɪ chɛnɛ na chiine a lɛ nɛ an piel."

5Tɪchɛ ba bɔ̃ɔn naa tɪ maala fɪka ba ĩin naa a kõro jaa an ɪ Nãaŋmɪn 'yɛrbie lɛ wʊ maal a saaju, nɪ a tẽe a kʊ̃ɔ ju, nɪ a kʊ̃ɔ par.

6A tẽkor, kʊ̃ɔ mɪ lɛ dɔ̃ɔ paal pɔɔ a wɛr a wʊ sɔ̃ɔ.

7A 'yɛr nyãna nɪ wʊ ju lɛ wʊ bar a saaju, nɪ a tẽe go gun a 'yɛr tɔɔrfʊ, na wʊn sɔ̃ɔn a bala na ba puoro ɛ, nɪ bũu.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8Tıchɛ yı ta ĩin a yelbʊ̃'yen nyãna ɛ, n barmıne. A sı Soro sɛ̃, bıbir bʊ̃'yen kaara naa fıka yuon tur, ka a yuon tur kaara fıka bıbir bʊ̃'yen a wʊ sɛ̃.

9A sı Soro ba baala nı a wʊ nɛɛ wʊn tır ɛ, nıtãa lɛ a bamıne na 'yɛr ıka a kor naa ɛ. Wʊ din kãnyir kʊ yı, wʊn ba bʊɔrɔ ıka ĩsʊɔ jaa wʊ wɛ ɛ, tıchɛ yı lıɛb a yı tıɛr.

10A sı Soro bıbir na wa naa fıka lɛ nãnyie na ma wa, ka a saaju pɔɔn gɔ̃mɔ̃ wʊ jaa, na wʊ po chen. A bonsı ala na be a saaju ka a bũu nyıl na wʊ pãa yuo yele a jaa a nıbɛ na maala ka a gã chãa pɔ.

11An ı a bonsı a jaa na wa sɔ̃ɔn a nıtɔ̃nɔ̃, nıbotɔ lɛ a sɛɛ ıka yı ı? A sɛɛ naa ka a yı maalfʊ ı chɛchɛ, na yı puoro Nãaŋmın,

12nıtãa lɛ yın ben kaara a Nãaŋmın waa bıbir na yı 'mi'mine nı a wʊ waa. A bıbir nyãna na waan nı sɔ̃ɔfʊ, a saaju wʊ jaa na di naa, ka a bonsı a jaa mı nyıl nı a tʊl.

13Tıchɛ sın chɛlɛ naa tɛ̃paalaa nı a saaju paalaa na ı a nıtorsı tɛ̃e, 'lɔ a Nãaŋmın na tır a nɛɛ.

14A lɛ n barmıne, yın pãa na chɛlɛ a anyãna jũu, yı mʊ̃ɔ nıbir na yı taa tara chɛfʊ nı mabfʊ jie ɛ, na yı tara wʊ nı nyã'maar.

15Yı tıɛr a anyã ıka a sı Soro kãnyir ı naa a yı faafʊ lɛ, nıtãa lɛ a sı yɛbɛ Pɔɔl mı na dɔ̃ɔ sɛb kʊ yı nı a yɛ̃ 'lɔ a Nãaŋmın na kʊ wʊ.

16A wʊ gãma a jaa pɔ, a 'yɛr bʊ̃'yen lɛ wʊ sɛb, na wʊ 'yɛrɛ a yelsı anyãna. A wʊ gãma pɔ yelsı ben be na ı tuo a par bɔ̃ɔfʊ, ka a ba bɔ̃ɔ nı a a bala na ba bɔ̃ɔ ara dɛ̃me lıɛb a bur bur nıtãa lɛ ban lıɛr a Nãaŋmın gãma amıne, ka a na ı ba mĩɛ sɔ̃ɔfʊ.

17A lɛ jũu, n barmıne, yın ben de nie bɔ̃ɔn a nıtɔ̃, yı guro a yı mĩɛ ka a ba bɛlfʊ ta wa vɛ̃ ka yı faa lo tı bar a yı gbɛr bafʊ jie ɛ.

18Tıchɛ yı nʊ̃ɔnɔ̃ a sı Soro nı a Fafaara Yesu Kırısıto wĩɛfʊ nı a wʊ bɔ̃ɔfʊ pɔ. 'Lɔ lɛ so a tır a pʊ̃pãanyã, nı bıbir, nı a bıbir jaa. A ı a lɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Jɔɔn

1 Jɔɔn 1

1Maa Jɔɔn sɛɛrɛ na kʊrɔ a yɪn na turo a Yesu. A 'yɛr na dɔ̃ɔ be be a wɛr pielfʊ daar, 'lɔ lɛ sɪ wõ a wʊ yele na sɪ nyɛ wʊ. Sɪ nyɛ wʊ naa nɪ a sɪ nɪbie na sɪ sɪɪr wʊ nɪ a sɪ mĩɛ nuur. A 'yɛr nyã lɛ ɪ a nyɛvʊr.

2A nyɛvʊr nyã lɛ yi a Nãaŋmɪn sɛ̃ ka wʊ de wiil sɪ a sɪ nyɛ wʊ, 'lɔ lɛ sɪ dire a wʊ dãasɪɛ na sɪ mʊɔlɔ kʊrɔ yɪ ɪka 'lɔ lɛ ɪ a nyɛvʊr na ba tara baarfʊ ɛ. 'Lɔ lɛ dɔ̃ɔ be a Sãa Nãaŋmɪn sɛ̃, ka wʊ wa ir wʊ wiil sɪ.

3Sɪ 'yɛrɛ na kʊrɔ yɪ a lɛ a sɪn mĩɛ na nyɛ tɪ wõ, ka a lɛ na vɛ̃ ka sɪn nɪ yɪn na tara nɛbʊ̃'yen, ka a sɪn nɪ a Sãa Nãaŋmɪn 'matãan a wʊ Bie Yesu Kɪrɪsɪto tara a nɛbʊ̃'yen.

4A nyã lɛ sɪ sɛɛrɛ kʊrɔ yɪ kaa sɪ chɪlfʊ na sɛɛ.

5A 'yɛr wʊn kʊ sɪ ka sɪ mʊɔlɔ kʊrɔ yɪ nɪ nyã, Nãaŋmɪn ɪn chãa ka libe ba be a wʊ 'yɔ̃ɔ jaa ɛ.

6Ala ɪ sɪ 'yɛr naa ɪka sɪn nɪ 'lɔ tara na nɛbʊ̃'yen tɪ chɛnɛ chiine a libe pɔ, sɪ ɪn jir ŋmarba na saa turo a yelmĩɛ ɛ.

7Tɪchɛ ala ɪ sɪ chiine naa a chãa pɔ nɪtãa lɛ a 'lɔ na be a chãa pɔ, sɪn tara na nɛbʊ̃'yen ka a wʊ Bie Yesu jĩɪ pɛɛ a sɪ yeldɛbɛ a jaa bar.

8Ala ɪ sɪ 'yɛr ɪka saa tara yeldɛɛr jaa ɛ, sɪ bɛlɛ na sɪ mĩɛ, na saa tara yelmĩɛ ɛ.

9Ala ɪ sɪ 'yɛr naa a sɪ yeldɛbɛ kʊ Nãaŋmɪn, wʊn vɛ̃n kʊ sɪ, tɪ pɛɛ a sɪ yeldɛbɛ a jaa bar, bojũu Nãaŋmɪn ɪn yelmĩɛ sʊɔ nɪ nɪtor.

10Ala ɪ sɪ 'yɛr naa ɪka saa maal yeldɛɛr jaa ɛ, sɪ bʊɔlɔ na Nãaŋmɪn jir ŋmara, na saa de a wʊ 'yɛr a sɪ nyãa pɔ ɛ.

1 Jɔɔn 2

1N bibiir, n sɛɛrɛ naa anyã kʊrɔ yɪ ka yɪ ĩsʊɔ jaa taa wa ɪrɛ yeldɛɛr ɛ, tɪchɛ ala ɪ ĩsʊɔ wa ɪn yeldɛɛr, sɪ tara na po pire na be a Sãa sɛ̃. 'Lɔ lɛ ɪ a Yesu Kɪrɪsɪto na ɪ a Torfʊ Sʊɔ.

2'Lɔ lɛ lo a sɪ yeldɛbɛ bɔɔr kʊ sɪ, a ba ɪ sɪn tɛɛ ɛ, tɪchɛ a wɛr wʊ jaa.

3A nɪtɔ̃ lɛ sɪ de bɔ̃ɔn ɪka sɪ be naa a wʊ sɛ̃, sɪn turo a wʊ nɛbinsɪ jũu.

4Nɪrɛ 'yɛr ɪka wʊ bɔ̃ɔn Nãaŋmɪn tɪ ba ɪrɛ a lɛ wʊn bin a nɛɛ ɛ, a nɪnyɪnɛ ɪn jir ŋmara na waa tara yelmĩɛ ɛ.

5Tɪchɛ nɪrɛ jaa na turo a Nãaŋmɪn 'yɛr, sɪrɛ jaa Nãaŋmɪn nʊ̃fʊ sɛɛn a wʊ pɔ. Nɪtɔ̃ lɛ sɪ de bɔ̃ɔn ɪka sɪ be naa a wʊ pɔ.

6Nɪrɛ jaa na 'yɛr ɪka wʊ be naa Nãaŋmɪn 'yɔ̃ɔ, wʊ chiine a lɛ a Yesu na dɔ̃ɔ chen.

7N barmɪne, a ba ɪ nɛbin paalaa lɛ n sɛɛrɛ kʊrɔ yɪ ɛ, tɪchɛ a bʊ̃koraa 'lɔ yɪn tara yi a pielfʊ lɛ, 'lɔ lɛ ɪ a nɛkoraa yɪn wõ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8Tıchɛ wʊ ın bʊ̃paalaa, bojũu a ın sırɛ a Yesu 'yɔ̃ɔ, naa mı ı sırɛ a yı 'yɔ̃ɔ, bojũu a libe tɔɔn 'laa, ka a sırɛ chãa chaara.

9Nırɛ jaa wa 'yɛr ıka maa ben chãa pɔ, tı 'laar a wʊ yɛbɛ, wʊ chɛnɛ na be a libe pɔ.

10Nırɛ 'lɔ jaa na nʊ̃ a wʊ yɛbɛ ben a chãa pɔ, ka bon jaa ba be be na vɛ̃ ka wʊ ŋme gbɛr ɛ.

11Tıchɛ nırɛ 'lɔ jaa na 'laar a wʊ yɛbɛ ben a libe pɔ, na wʊ yʊɔrɔ a libe pɔ, na waa bɔ̃ɔ a jie wʊn chiine ɛ, bojũu a libe jɔ̃ɔ wʊ naa.

12N bibiir, n sɛɛrɛ na a gãn nyã kʊrɔ yı bojũu Nãaŋmın vɛ̃ naa a yı yeldɛbɛ kʊ yı a lɛ a Yesu na ı kʊ yı jũu.

13Sãamıne, n sɛɛrɛ na kʊrɔ yı bojũu, yı bɔ̃ɔn a 'lɔ na yi a wɛr pielfʊ. Pɔlbil, n sɛɛrɛ na kʊrɔ yı bojũu yı tʊ̃ɔn a dɛɛr sʊɔ. Naa mı sɛɛrɛ kʊrɔ a yın bibiir bojũu yı bɔ̃ɔn a Sãa Nãaŋmın.

14N sɛb kʊ a yın sãamıne bojũu, yı bɔ̃ɔn a 'lɔ na yi a wɛr pielfʊ daar. N sɛb kʊ a yın pɔlbil a Nãaŋmın 'yɛr na be a yı 'yɔ̃ɔ jũu, yı kpɛ̃mɛ na, na yı jɛb tʊ̃ɔ a dɛɛr sʊɔ.

15Yı taa ırɛ wa nʊ̃nɔ̃ a Nãaŋmın dɔ̃dɔ̃mɔ̃sı bıı bon jaa ban tara ɛ. Ala ı ĩsʊɔ jaa wa nʊ̃n a lɛ, a Sãa Nãaŋmın nʊ̃fʊ ba be a wʊ 'yɔ̃ɔ ɛ.

16Bojũu a bonsı anyã sın nyɛ ı naa a ĩgãn nyã vɔlaa nı a nıbie vɔlaa bıı tara jĩ jır nı bʊ̃tarsı. A nyãna a jaa wʊn na ırɛ ba yi a Sãa Nãaŋmın sɛ̃ ɛ, tıchɛ a yi naa dɔ̃dɔ̃mɔ̃sı sɛ̃.

17A bɔdɛbɛ anyã mı poro na chiine, tıchɛ nırɛ 'lɔ jaa na ırɛ a Nãaŋmın bɔfʊ na ben be sɔ̃ɔ jaa.

18N bibiir, a wɛr baarfʊ ta naa, nıtãa lɛ yın dɔ̃ɔ wõ ıka a bala na 'laar a Kırısıto na wa naa, ba yɔɔ lɛ a banyãna na be ka gba. Ala lɛ sı de bɔ̃ɔn ıka a baraa sɔ̃ɔ lɛ.

19A nıbɛ banyãna dɔ̃ɔ be a sı sɛ̃ tı wa yi. Ka a ba yifʊ wiil ıka baa tara sı nı nɛbʊ̃'yen ɛ, sın nı bala ta ı bʊ̃'yen, ban taa be naa sı sɛ̃, tıchɛ a ba yifʊ wiil ıka baa pʊɔ sı ɛ.

20Tıchɛ yın 'lɔ, Yesu kʊ yı naa a wʊ Sıɛ ka yı jaa bɔ̃ɔ a yelmĩɛ.

21N ba sɛɛrɛ kʊrɔ yı bojũu yın ba bɔ̃ɔ a yelmĩɛ ɛ, tıchɛ yın bɔ̃ɔ a yelmĩɛ lɛ. Bojũu yı mı bɔ̃ɔn a jir na tɛɛ nı yelmĩɛ.

22An lɛ ı a jir ŋmara? Nırɛ 'lɔ na 'yɛr ıka a Yesu ba ı a Nı-iraa ɛ, a nırɛ 'lɔ lɛ 'laar a Kırısıto. A nınyınɛ tɔr naa a Sãa nı a Bie jaa.

23Nırɛ 'lɔ na tɔr a Bie mı tɔr a Sãa, nırɛ 'lɔ na 'yɛr chãa pɔ ıka Yesu lɛ a Nãaŋmın Bie, tara na nɛbʊ̃'yen nı a Sãa Nãaŋmın.

24Yı chɛnɛ tara a lɛ nɛ yın wõ a Yesu 'yɛr a pielfʊ, yın wa chɛnɛ tara a lɛ, yın tara na nɛbʊ̃'yen nı a Sãa nı a wʊ Bie.

25Nıtɔ̃ lɛ a Nãaŋmın 'yɛr ıka wʊn ı naa wʊn vɛ̃ naa ka sı tara nyɛvʊr na ba tara baarfʊ ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26N sɛɛrɛ na a anyãna kʋrɔ yı ıka yı bɔ̃ɔnɔ̃ sʋ̃ nı a bala na bar yı tı yi, ba bʋɔrɔ naa ıka ba bɛl yı yin.

27A yın 'lɔ, ba kʋ̃ tʋ̃ɔ bɛl yı ɛ, bojũu Yesu kʋ yı naa a Sıɛ ka wʋ be a yı 'yɔ̃ɔ. A Sıɛ na ı yelmĩɛ na wile yı jũu, yaa lɛ bʋɔrɔ ıka nırɛ wʋ wiil yı a yelmĩɛ go ɛ, tıchɛ a Sıɛ a Yesu na kʋ yı vẽ naa ka yı bɔ̃ɔ a yelmĩɛ, ka ala mı a Sıɛ na wile ı yelmĩɛ, jir jaa ba be be ɛ. A lɛ jũu, yı chɛnɛ tara a Yesu nı nɛbʋ̃'yen nıtãa lɛ a Sıɛ na 'yɛr yı.

28A lɛ jũu n bibiir, yı chɛnɛ tara a Yesu nı nɛbʋ̃'yen, ka 'lɔ wa yi a saaju lıɛb waara a wɛr pɔ, sın tara na nyãa ka dãbĩɛ kʋ̃ kʋrɔ sı a wʋ tuorfʋ ɛ.

29Yı bɔ̃ɔn naa ıka a Yesu yele tor naa, nırɛ jaa mı na maala a lɛ, mı ı naa a Nãaŋmın bie.

1 Jɔɔn 3

1Nyɛ lɛ a sı Sãa na nʋ̃ sı jĩ. Wʋ sɔɔn bʋɔlɔ sı a Nãaŋmın bibiir, ka sı mı sır ı! A lɛ jũu, a wɛr nıbɛ ba bɔ̃ɔ wʋ ɛ, ala lɛ so ban ba bɔ̃ɔ sı ɛ.

2N barmıne, pʋ̃pãanyã, sı ı naa Nãaŋmın bibiir, saa bɔ̃ɔ lɛ sın na be daar kɔ̃ɔ ɛ, tıchɛ sı bɔ̃ɔn naa ıka, a Yesu wa lıɛb wa a wɛr nyã pɔ, sın nyɛ naa a lɛ wʋn na be, na sı kaara a wʋ kaar.

3Yı ĩsʋɔ jaa na tara a tıɛrtɔ nyãna a Yesu 'yɔ̃ɔ, wʋ ir wʋ mĩɛ yin dɛɛr pɔ, nıtãa lɛ a Yesu na ı chɛchɛ.

4Nırɛ 'lɔ jaa na chɛnɛ ırɛ yeldɛɛr, a nınyınɛ sɔ̃ɔnɔ̃ naa a Nãaŋmın nɛbinsı ala wʋn bin, bojũu waa tara Nãaŋmın nı nɛbʋ̃'yen ɛ.

5Tıchɛ yı bɔ̃ɔn ıka Yesu ba maal dɛɛr ɛ, a lɛ ka wʋ wa ıka wʋ wa de a sı dɛbɛ bar.

6A lɛ nırɛ 'lɔ jaa na tara Yesu nı nɛbʋ̃'yen, wʋ maa lɛ chɛnɛ ırɛ yeldɛɛr go ɛ, tıchɛ a nınyınɛ wa chɛnɛ ırɛ yeldɛɛr, waa bɔ̃ɔ a Yesu nı a nınyınɛ wʋn ı ɛ.

7N bibiir yı bɔ̃ɔnɔ̃ sʋ̃, ka nırɛ jaa taa bɛlɛ yı ɛ. Nırɛ 'lɔ na maala a lɛ na tor, wʋ ı naa nıtor nıtãa lɛ Yesu na ı nıtor.

8Nırɛ 'lɔ jaa na chɛnɛ ırɛ yeldɛɛr yi naa a tıı sẽ, bojũu 'lɔ lɛ ırɛ yeldɛbɛ yi a wɛr pielfʋ. Ala lɛ so ka Yesu na ı Nãaŋmın Bie wa ıka wʋ wa sɔ̃ɔ a tıı tʋ̃mɔ̃.

9Nırɛ 'lɔ jaa na wa ı Nãaŋmın bie, maa lɛ sɛɛ ıka wʋ lɛ ırɛ yeldɛbɛ go ɛ, bojũu Nãaŋmın befʋ be naa a wʋ yɔ̃ɔ. Wʋ kʋ̃ lɛ chɛnɛ ırɛ yeldɛbɛ go ɛ, bojũu wʋ ın Nãaŋmın bie.

10Nıtɔ̃ lɛ sı de bɔ̃ɔn a Nãaŋmın bibiir nı a Tıı bibiir. Nırɛ 'lɔ jaa na ba wa turo a Nãaŋmın nɛɛ 'lɔ wʋn bin bıı na waa lɛ nʋ̃ a wʋ yɛɛr, waa ı Nãaŋmın bie ɛ.

11An yi a daar 'lɔ jaa yın piel sɔɔ Yesu, yı wõ naa a Nãaŋmın 'yɛr bie na 'yɛr ıka sı nʋ̃ taa.

12Yı ta ı a sı kaara a Kain kaar ɛ, wʋ tara na a dɛɛr sʋɔ tıɛr na wʋ kʋ a wʋ yɛbile. Bo lɛ so wʋn kʋ a yɛbile? Bojũu a Kain tʋ̃mɔ̃ ın dɛɛr, tıchɛ ka a wʋ yɛbile tʋ̃mɔ̃ tor.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13N yɛɛr, yı ta vɛ̃ ka a fɛr yı ala ı a nıbɛ na be a wɛr pɔ wa 'laar yı naa ɛ.

14Sı bɔ̃ɔn naa ıka sı nʊ̃ naa a sı taaba. A wiil ıka sı yin kʊ̃u pɔ, tı kpɛ nyɛvʊr na ba tara baarfʊ pɔ. Nırɛ 'lɔ na ba nʊ̃ a wʊ yɛbɛ ɛ, wʊ chɛnɛ na be kʊ̃u pɔ.

15Nırɛ 'lɔ jaa na 'laar a wʊ yɛɛr ın nıkʊrɔ a wʊ nyãa pɔ, ka yı mı bɔ̃ɔn ıka nıkʊrɔ ba tara nyɛvʊr na ba tara baarfʊ ɛ.

16Sı bɔ̃ɔn lɛ a nʊ̃fʊ na be, bojʊ̃u Yesu sɔɔn kpi kʊ sı, ka a mı sɛɛ ıka, sı mı sɔɔ kpi kʊ a sı yɛɛr.

17Ala ı a yı ĩsʊɔ tara naa ka a sɛɛn wʊ, tı nyɛ a wʊ taa yɛɛr an wõnõ ka wʊ lıɛb puor yɔ̃ɔ ba, a Nãaŋmın nʊ̃fʊ kʊ̃ tʊ̃ɔ be a wʊ sʊɔ 'yɔ̃ɔ ɛ.

18N bibiir, yı ta vɛ̃ ka sı nʊ̃fʊ ı 'yɛrbie nı jãlbir 'yɛrbie ɛ, tıchɛ yı ı ka sı sʊ̃nɔ̃ taa nıtãa lɛ a Nãaŋmın na nʊ̃ sı sırɛ jaa.

19A sı befʊ pɔ lɛ sın bɔ̃ɔ ıka sı be naa a yelmĩɛ pɔ sɔ̃ɔ 'lɔ jaa sın wa ara a Nãaŋmın niem sʊɔrɔ wʊ, sı kʊ̃ lɛ joro dãbĩɛ ɛ,

20ala gba ı a sı tıɛr 'yɛr ıka sı maal dɛɛr. Bojʊ̃u Nãaŋmın bɔ̃ɔn yele jaa a sı nyãn pɔ, na wʊ bɔ̃ɔ yele jaa sın ırɛ.

21N barmıne, ala ı sı bɔ̃ɔn naa a sı tıɛr pɔ, ıka sı maa chɛnɛ maala dɛɛr ɛ, sın wa sʊɔrɔ Nãaŋmın, sı kʊ̃ joro dãbĩɛ ɛ,

22sın nyɛn bon jaa sın sʊɔr yi a wʊ sɛ̃, bojʊ̃u sı turo naa a wʊ nɛɛ na sı ırɛ a lɛ na pɛlɛ a wʊ pʊɔ.

23Nãaŋmın nɛɛ wʊn bin nı nyã, ıka sı sɔɔ a wʊ Bie Yesu Kırısıto yuor na sı nʊ̃ a sı taaba, nıtãa a lɛ wʊn 'yɛr sı.

24Bala jaa na turo a Nãaŋmın nɛɛ wʊn bin, ba ben a wʊ 'yɔ̃ɔ, ka wʊ mı be a ba 'yɔ̃ɔ. Sı bɔ̃ɔn naa ıka wʊ ben a sı 'yɔ̃ɔ, a Sıɛ 'lɔ wʊn de kʊ sı jʊ̃u.

1 Jɔɔn 4

1N barmıne, yı taa ırɛ wa sɔɔ nırɛ jaa na 'yɛr ıka wʊ tara na a Nãaŋmın Sıɛ ɛ, tıchɛ yı bɛɛr a nınyınɛ 'lɔ kaa, ka ala ı a 'yɛr wʊn 'yɛrɛ yin a Nãaŋmın sɛ̃. Bojʊ̃u jir 'yɛ'yɛrbɛ yi naa jie jaa na ba 'yɛrɛ ıka a lɛ ban 'yɛrɛ Nãaŋmın lɛ kʊ ba.

2Nıtɔ̃ lɛ yın de bɔ̃ɔn a nırɛ 'lɔ na yi a Nãaŋmın sɛ̃, nırɛ 'lɔ nı wa 'yɛr ıka Yesu wa naa a wɛr pɔ nıtãa nısaal, a nırɛ 'lɔ lɛ yi a Nãaŋmın sɛ̃.

3Nırɛ jaa wa tɔr a lɛ ba yi Nãaŋmın sɛ̃ ɛ, a nırɛ nyã lɛ 'laar a Kırısıto, a 'lɔ yın wõ ıka wʊn wa naa, 'lɔ lɛ be be a wɛr pɔ a pʊ̃pãanyã.

4N bibiir, yın 'lɔ ın Nãaŋmın nıbɛ na yı tʊ̃ɔ ba, bojʊ̃u a Nãaŋmın Sıɛ 'lɔ na be a yı pɔ, bɛrma naa gar a dɛɛr sʊɔ 'lɔ na be a wɛr pɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5A jir dẽme banyãna na 'yɛr ɪka Nãaŋmɪn lɛ kʊ ba a wiilfʊ anyãna ɪ naa a wɛr nyã nɪbɛ. Ka a ba wiilfʊ ɪ a wɛr nyã pɔ wiilfʊ, ka a bala na ba ɪ Nãaŋmɪn nɪbɛ ɛ, ma sɔɔ a ba wiilfʊ.

6Sɪn 'lɔ ɪn naa a Nãaŋmɪn nɪbɛ. Nɪrɛ 'lɔ jaa na bɔ̃ɔ Nãaŋmɪn, ma sɔɔ naa a lɛ sɪn wile, tɪ nɪrɛ 'lɔ na ba bɔ̃ɔ Nãaŋmɪn ɛ, maa sɔɔ a lɛ sɪn wile ɛ. Nɪtɔ̃ lɛ sɪn tʊ̃ɔ bɔ̃ɔn ka a nɪnyɪnɛ na 'yɛrɛ tara naa Nãaŋmɪn Sɪɛ 'lɔ na ɪ a yelmĩɛ, bɪ nɪrɛ 'lɔ na yi a Satan sɛ̃ na ɪ a jir ŋmara.

7N barmɪne, yɪ vɛ̃ a sɪ wile taa nʊ̃fʊ. N 'yɛr naa a nɪtɔ̃ bojũu Nãaŋmɪn lɛ ma vɛ̃ a sɪ ma tʊ̃ɔ nʊ̃ taa. Nɪrɛ 'lɔ jaa na wa nʊ̃ a wʊ tɔ sʊɔ, a wiil ɪka Nãaŋmɪn bie lɛ wʊ ɪ na wʊ bɔ̃ɔ Nãaŋmɪn.

8Nɪrɛ 'lɔ jaa na baa wa nʊ̃ a wʊ taaba ɛ, ba bɔ̃ɔ Nãaŋmɪn ɛ, bojũu Nãaŋmɪn befʊ wʊ jaa ɪn nʊ̃fʊ.

9A sɔr nyã lɛ Nãaŋmɪn tu wiil a wʊ nʊ̃fʊ kʊ sɪ. Wʊ vɛ̃n a wʊ Bibʊ̃'yen tɛɛ ka wʊ wa a wɛr pɔ, a wʊ jũu, sɪ tara na a yelmĩɛ nyɛvʊr.

10Nɪtɔ̃ lɛ a nʊ̃fʊ be, a ba ɪ sɪn lɛ nʊ̃ Nãaŋmɪn ɛ, tɪchɛ 'lɔ lɛ nʊ̃ sɪ, na wʊ tʊ̃ a wʊ Bie ka wʊ wa lo a sɪ yeldɛbɛ bɔɔr kʊ sɪ.

11N barmɪne, an ɪ Nãaŋmɪn lɛ nʊ̃ sɪ a nɪtɔ̃, a mɪ sɛɛ naa ɪka, sɪ mɪ nʊ̃ taa.

12Nɪrɛ jaa ba nyɛ Nãaŋmɪn lɛ wʊn be ɛ, tɪchɛ sɪn wa nʊ̃ taa, sɪn nɪ Nãaŋmɪn tara na nɛbʊ̃'yen. Ka a Nãaŋmɪn nʊ̃fʊ 'lɔ na be a sɪ 'yɔ̃ɔ chaar kʊ a nɪbɛ.

13Nãaŋmɪn kʊ sɪ naa a wʊ Sɪɛ, a lɛ jũu lɛ sɪ bɔ̃ɔn ɪka, Nãaŋmɪn ben a sɪ 'yɔ̃ɔ, ka sɪ mɪ be a wʊ 'yɔ̃ɔ, ala lɛ so sɪn nɪ Nãaŋmɪn na tara nɛbʊ̃'yen.

14Sɪ nyɛ naa na sɪ mɪ di dãasɪɛ ɪka a Sãa tʊ̃ naa a wʊ Bie ka wʊ wa faa a wɛr nɪbɛ.

15Nãaŋmɪn tara na nɛbʊ̃'yen nɪ nɪrɛ nyã na 'yɛr chãa pɔ, tɪ sɔɔ ɪka Yesu ɪ naa Nãaŋmɪn Bie, ka sɪ bɔ̃ɔn ɪka Nãaŋmɪn nɪ a nɪnyɪnɛ tara na nɛbʊ̃'yen.

16A lɛ sɪn 'lɔ, sɪ bɔ̃ɔn naa na sɪ sɔɔ de ɪka, Nãaŋmɪn nʊ̃ sɪn sɔ̃ɔ jaa. Nãaŋmɪn ɪn nʊ̃fʊ sʊɔ. Nɪrɛ mɪ na nʊ̃ Nãaŋmɪn nɪ a wʊ taaba, wʊ ben Nãaŋmɪn 'yɔ̃ɔ, ka Nãaŋmɪn mɪ be a wʊ 'yɔ̃ɔ.

17Sɪn 'lɔ a Nãaŋmɪn nʊ̃fʊ chaara a sɪ pɔ, ka dãbĩɛ kʊ̃ kʊrɔ sɪ a sɔ̃ɔ 'lɔ sɪn wa ara a wʊ niem a 'yɛr tɔɔrfʊ daar ɛ. Bojũu a wɛr nyã pɔ sɪ kaar naa nɪtãa Yesu.

18Dãbĩɛ ba be nʊ̃fʊ pɔ ɛ, tɪchɛ nʊ̃fʊ na chaar ma diin dãbĩɛ bar, bojũu dãbĩɛ ma kpɛ̃n nɪrɛ wʊn joro gefʊ. Nʊ̃fʊ mɪ na chaar, ba joro dãbĩɛ ɛ.

19Bojũu Nãaŋmɪn lɛ de nie nʊ̃ sɪ, ala lɛ so a sɪ mɪ nʊ̃ wʊ.

20Ala ɪ nɪrɛ 'yɛr ɪka wʊ nʊ̃n Nãaŋmɪn, tɪ chɛnɛ 'laar a wʊ yɛɛr, a nɪnyɪnɛ 'lɔ̃nɔ̃ ɪn jir ŋmara. Bojũu nɪrɛ 'lɔ jaa na ba nʊ̃ a wʊ tɔ sʊɔ wʊn nyɛn nɪbir, kʊ̃ tʊ̃ɔ nʊ̃ Nãaŋmɪn wʊn ba nyɛn nɪbir ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21A nɛɛ lɛ a nyã a Nãaŋmɪn na 'yɛr bin, nɪrɛ 'lɔ jaa na nʊ̃ a 'lɔ Nãaŋmɪn sɛɛ naa ɪka wʊ nʊ̃ a wʊ taaba.

1 Jɔɔn 5

1Nɪrɛ 'lɔ jaa na sɔɔ ɪka Yesu lɛ ɪ a Nɪ-iraa, ɪ naa Nãaŋmɪn bie. Nɪrɛ 'lɔ na nʊ̃ a sãa mɪ nʊ̃ naa a bie.

2Nɪtɔ̃ lɛ sɪn de bɔ̃ɔn ɪka sɪ nʊ̃ naa a Nãaŋmɪn bibiir ala ɪ sɪ nʊ̃n a Nãaŋmɪn na sɪ turo a wʊ nɛɛ wʊn bin.

3Nɪtɔ̃ lɛ sɪn de bɔ̃ɔn ɪka sɪ nʊ̃n Nãaŋmɪn sɪrɛ jaa, ala ɪ sɪ tun a lɛ jaa wʊn 'yɛr ka sɪ tu. A ba ɪ tuo ka sɪ na tu a lɛ jaa wʊn 'yɛr ɪka sɪ tu ɛ.

4Bojũu nɪrɛ jaa na ɪ Nãaŋmɪn bie ma lɪɛb puor 'yɔ̃ɔ a sɔr dɛbɛ ala a nɪbɛ na turo. A lɛ vɛ̃ naa, ka wʊ ma tʊ̃ɔ tɔr a sɔr dɛbɛ ala a nɪbɛ na turo, Yesu wʊn sɔɔ jũu.

5An lɛ na tʊ̃ɔ lɪɛb puor 'yɔ̃ɔ a wɛr? Nɪrɛ 'lɔ tɛɛ na sɔɔ ɪka Yesu lɛ ɪ a Nãaŋmɪn Bie.

6A Yesu Kɪrɪsɪto nyã lɛ wa a ba so wʊ Nãaŋmɪn kʊ̃ɔ nɪ a wʊ jʊ̃ɪ. Waa so a kʊ̃ɔ tɛɛ ɛ, tɪ wʊ kpi naa na wʊ kpaar a wʊ jʊ̃ɪ, ka a Sɪɛ mɪ di a wʊ dãasɪɛ, bojũu Nãaŋmɪn Sɪɛ ma 'yɛrɛ naa yelmɪ̃ɛ.

7Bojũu dãasɪɛsɪ ata lɛ be be,

8a Sɪɛ, nɪ a kʊ̃ɔ, nɪ a jʊ̃ɪ, ka a jaa ata dãasɪɛ ɪ nɛbʊ̃'yen.

9Ala ɪ sɪ ma sɔɔ naa nɪsaal dãasɪɛ, sɪn sɔɔ naa Nãaŋmɪn dãasɪɛ 'lɔ wʊn di a wʊ Bie 'yɔ̃ɔ, bojũu Nãaŋmɪn dãasɪɛ bɛrma naa gar nɪsaal dãasɪɛ.

10Nɪrɛ 'lɔ jaa na sɔɔ a Nãaŋmɪn Bie, a dãasɪɛ nyã be naa a wʊ nyãa pɔ. Nɪrɛ nyã jaa na ba wa sɔɔ Nãaŋmɪn ɛ, wʊ bʊɔl wʊn jir ŋmara bojũu waa sɔɔ a dãasɪɛ wʊn di a wʊ Bie 'yɔ̃ɔ ɛ.

11A dãasɪɛ nɪ nyã, Nãaŋmɪn kʊ sɪ naa nyɛvʊr na ba tara baarfʊ ɛ, ka a nyɛvʊr nyã be a wʊ Bie 'yɔ̃ɔ.

12Nɪrɛ 'lɔ na tara a Bie, tara na nyɛvʊr na ba tara baarfʊ ɛ. Nɪrɛ 'lɔ na ba wa tara a Bie ɛ, ba tara nyɛvʊr ɛ.

13N sɛb kʊ a yɪn bala na sɔɔ a Nãaŋmɪn Bie yuor, ka yɪn bɔ̃ɔ ɪka yɪ tara na nyɛvʊr na ba tara baarfʊ ɛ.

14A 'lafʊ nyã lɛ sɪ tara ɪka, sɪn wa sʊɔr Nãaŋmɪn a lɛ wʊn bʊɔrɔ, wʊn wõ naa naa.

15Ka ala ɪ sɪ bɔ̃ɔn na ɪka Nãaŋmɪn wõ naa a lɛ sɪn ma sʊɔr wʊ, sɪ bɔ̃ɔn naa ɪka sɪ tara na bon jaa sɪn sʊɔr wʊ.

16Ala ɪ yɪ wa nyɛ naa a yɪ tɔ sʊɔ na ɪrɛ yeldɛɛr kɔ̃ɔ na kʊ̃ sʊ̃ʊ wʊ ɛ, yɪ sʊɔr Nãaŋmɪn ka wʊ vɛ̃ kʊ wʊ. Tɪchɛ yeldɛbɛ amɪne ben be fʊn na ɪ ka Nãaŋmɪn kʊ̃ vɛ̃ kʊ fʊ ɛ, n ba 'yɛr ɪka yɪ sʊɔr a ala ɛ.

17Yeldɛbɛ a jaa ɪn yelbier, tɪchɛ yelbier a jaa baa kʊrɔ kũu ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18Sɪn bɔ̃ɔn naa ɪka nɪrɛ 'lɔ mɪ na wa ɪ Nãaŋmɪn bie, kʊ̃ lɛ chɛnɛ ɪrɛ yeldɛɛr ɛ, Nãaŋmɪn Bie na gu ba naa ka a dɛɛr sʊɔ kʊ̃ sɪr ba ɛ.

19Sɪn bɔ̃ɔn naa ɪka sɪ ɪn Nãaŋmɪn bibiir, ka a wɛr wʊ jaa be a dɛɛr sʊɔ tʊ̃ɔfʊ pɔ.

20Sɪ mɪ bɔ̃ɔn naa ɪka Nãaŋmɪn Bie wa naa, 'lɔ lɛ vɛ̃ ka sɪ bɔ̃ɔ a Nãaŋmɪn nyã na ɪ a yelmĩɛ. Sɪ be naa a Nãaŋmɪn nyã nɪ a wʊ Bie Yesu Kɪrɪsɪto 'yɔ̃ɔ. 'Lɔ lɛ ɪ a yelmĩɛ Nãaŋmɪn nɪ a nyɛvʊr na ba tara baarfʊ ɛ.

21N bibiir, yɪ tɔɔ yɪ mĩɛ yin bʊtɪbɛ jaa pɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Jɔɔn

2 Jɔɔn 1

1Maa nɪkpɛ̃ɛ lɛ sɛɛrɛ kʊrɔ a fʊ̃ʊ pɔɔ nyã Nãaŋmɪn na ir nɪ a fʊ bibiir. N nʊ̃ fʊ naa nɪ a yelmĩɛ, a ba ɪ maa tɛɛ ɛ, tɪchɛ bala jaa mɪ na bɔ̃ɔ a yelmĩɛ mɪ nʊ̃ fʊ naa.

2An ɪ a yelmĩɛ ben a sɪ 'yɔ̃ɔ jũu, na wʊn be a sɪ sɛ̃ sɔ̃ɔ jaa.

3Wĩɛfʊ, nɪ nɪbaal, nɪ nyã'maar na yi a sɪ Sãa Nãaŋmɪn nɪ a wʊ Bie Yesu Kɪrɪsɪto a be a sɪn bala na be a yelmĩɛ nɪ a nʊ̃fʊ pɔ.

4Nʊ̃ɔ kpɛ ma naa ɪn nyɛ a fʊ bibiir bamɪne na chiine a yelmĩɛ pɔ, nɪtãa lɛ a Sãa na bin a nɛɛ kʊ sɪ.

5Pʊ̃pãanyã n yɛpɔɔ, a ba ɪ nɛbin paalaa lɛ n sɛɛrɛ kʊrɔ fʊ ɛ, tɪchɛ a bʊ̃koraa 'lɔ lɛ na 'yɛr ɪka sɪ nʊ̃ taa.

6A nʊ̃fʊ nɪ nyã ɪka sɪ turo a lɛ a Nãaŋmɪn na bin a wʊ nɛɛ kʊ sɪ. Wʊ 'yɛr ɪka sɪ nʊ̃ taa nɪtãa lɛ sɪn wõ yi a pielfʊ, sɪ ɪrɛ a lɛ nɛ.

7Bɛ̃bɛlbɛ sɛɛn a wɛr, bala lɛ ba sɔɔ ɪka Yesu wan a wɛr pɔ nɪtãa nɪsaal ɛ. A nɪbɛ banyãna lɛ ɪ a bɛ̃bɛlbɛ tɪ 'laar a Kɪrɪsɪto.

8Yɪ guro yɪ mĩɛ ka a yɪ tʊ̃mɔ̃ ta lo ɛ, tɪchɛ ka yɪ nyɛ a yɪ sãyar.

9Nɪrɛ 'lɔ na ba wa turo a lɛ a Yesu na wiil ɛ, waa tara nɛbʊ̃'yen nɪ Nãaŋmɪn ɛ, tɪ fʊ̃ʊ nyã na turo a lɛ wʊn wiil, tara naa Sãa nɪ a Bie.

10Ala ɪ nɪrɛ wa wa naa a yɪ sɛ̃, tɪ ba tara a wiilfʊ nyã ɛ, yɪ ta sɔɔ ka wʊ kpɛ a yɪ yir bɪɪ puor wʊ ɛ.

11Nɪrɛ 'lɔ na puor a nɪnyɪnɛ nyãna mɪ pʊɔ naa a wʊ tʊ̃dɛɛr pɔ.

12N chɛnɛ na tara yelyɔɔ ɪn taa sɛb kʊ fʊ, tɪchɛ ɪn bʊɔrɔ ɪka n wa a yɪ sɛ̃ jũu, maa wa wa sɪn 'mataa jĩnɛ 'yɛrɛ ka nʊ̃ɔ nyɔɔ sɪ.

13A yɛpɔɔ nyã mɪ a Nãaŋmɪn na ir bibiir mɪ puor fʊ naa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Jɔɔn

3 Jɔɔn 1

1Maa na ɪ a nɪkpɛ̃ɛ lɛ sɛb a gãn nyã kʊrɔ a fʊ̃ʊ Gayus na ɪ a n baraa, ɪn nʊ̃ a yelmĩɛ jũu.

2N baraa, n sʊɔrɔ na Nãaŋmɪn ɪka a fʊ ĩgãn wʊ kpɛ̃mɛ ka a yele a jaa ɪ vɪla kʊ fʊ, nɪtãa lɛ a fʊ sɪɛ na kpɛ̃mɛ.

3Nʊ̃ɔ kpɛ ma naa lɛ a yɛɛr bamɪne na wa 'yɛr a lɛ fʊn turo a yelmĩɛ na fʊ chiine a yelmĩɛ pɔ.

4Bon jaa maa ɪ ma nʊ̃ɔ jĩ ɪn maa wõ ɪka a n bibiir chiine naa a yelmĩɛ pɔ.

5N baraa, fʊ tara na yelmĩɛ a lɛ fʊn maala kʊrɔ a yɛɛr, ba gba na ɪ sãanba a fʊ sɛ̃.

6Ban wa, ba wa 'yɛr naa a fʊ nʊ̃fʊ kʊ a pupuorbiir a ka. Mɔ̃ na fʊ ma bar ba a sɔr a lɛ nɛ, lɛ lɛ pɛlɛ a Nãaŋmɪn pʊɔ.

7Yesu yuor jũu lɛ ba chiine, na ba maa sɔɔ de bon jaa a bala na ba ɪ a Yesu turbo sɛ̃ ɛ.

8Sɪn lɛ a sɛɛ ɪka sɪ sʊ̃ʊ ba na sɪ pʊɔ ba 'mataa tʊ̃ kʊ a yelmĩɛ.

9N sɛb sɛbile kʊ a pupuorbiir na be a fʊ sɛ̃, tɪchɛ a Diotrefes na bʊɔrɔ ɪka wʊ ɪ a nɪdiere, sɪn nɪ 'lɔ ba tara nɛbʊ̃'yen ɛ.

10Ala lɛ so, maa wa tɪ ɪn 'yɛr yɪ naa a lɛ wʊn yʊɔrɔ hũhũnõ ŋmara a jirsɪ 'yɔ̃ɔnɔ̃ sɪ. A lɛ tɛɛ ba lɛ ɛ, tɪ wʊ maa sɔɔ de a sɪ yɛɛr ɛ. Wʊ ma ŋmaan a bala na bʊɔrɔ ɪka ba de ba sɔr tɪ ma dii ba bar a puorfʊ jie.

11N baraa, ta tɔɔr yeldɛɛr ɛ, tɪchɛ tɔɔrɔ yelvɪla, nɪrɛ 'lɔ na maala vɪla bɔ̃ɔn Nãaŋmɪn. Tɪchɛ nɪrɛ 'lɔ mɪ na maala dɛɛr ba bɔ̃ɔ Nãaŋmɪn ɛ.

12Demetirus, nɪrɛ jaa 'yɛr a wʊ vɪla maalfʊ 'yɛr, a yelmĩɛ mɪ din a wʊ dãasɪɛ. Sɪn mɪ din a wʊ vɪla dãasɪɛ, ka yɪn mɪ bɔ̃ɔn ɪka a sɪ dãasɪɛ ɪn sɪrɛ.

13N chɛnɛ na tara yelyɔɔ ɪn taa sɛb kʊ fʊ, tɪchɛ n ba bʊɔrɔ ɪka n sɛb ɛ.

14A kʊ̃ lɛ kor ɛ, n bʊɔrɔ naa ɪka n nyɛ fʊ a sɪ jĩnɛ 'yɛr.

15Nyã'maar wʊ be a fʊ sɛ̃. A sɪ barmɪne na be ka puor fʊ naa, mɪ puor a sɪ barmɪne na be a be bʊ̃'yen 'yen.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Judı

Judı 1

1Maa Judı na ı a Yesu Kırısıto gbãgbaa, naa mı ı a Jemesı yɛbɛ, lɛ sɛɛrɛ a gãn nyã kʊrɔ a yın bala a Sãa Nãaŋmın na bʊɔl a yı be a wʊ nʊ̃fʊ pɔ ka wʊ gu yı taa lɛɛ a Yesu Kırısıto 'yɔ̃ɔ.

2Nıbaal nı nyã'maar nı nʊ̃fʊ a dɔɔlɔ yı taa.

3N barmıne, n dɔ̃ɔ mʊ̃ɔ nıbir ıka n sɛb a faafʊ nyã sı jaa na põ, naa nyɛ ıka a sɛɛ naa ka n sɛb kpãkpãan yı a yı mʊɔrɔ nı a sɔɔfʊ 'yɛr 'lɔ a Nãaŋmın na de kʊ a wʊ nıbɛ.

4Nıbɛ bamıne sɔ̃ɔfʊ yele na dɔ̃ɔ sɛb bin kõr jaa sɔɔl naa na ba fʊɔl kpɛ a yı pɔ. Baa puoro ɛ, ba nyɔɔn a sı Nãaŋmın wĩɛfʊ yele lıɛb na ba nyɛ sɔr sɛ̃nɛ tı na ba tɔr a Yesu Kırısıto tɛɛ na ı a sı Tʊ̃ɔnɔ̃ nı a sı Soro.

5Yı gba den nie bɔ̃ɔn a anyãna, tı n bʊɔrɔ naa ıka n lɛ jɛɔ yı ıka, a sı Soro faan a wʊ nıbɛ yin a Ijipitı tẽe pɔ, tıchɛ wʊ lɛ wa nyʊɔl a bala jaa na ba sɔɔ ɛ.

6A malakası bala na ba ara a ba tʊ̃ɔfʊ araa jie ɛ, tıchɛ na ba tɔr a ba mĩɛ yir bar, bala lɛ a Nãaŋmın lũn a bɔ̃jɔr kpĩɛn 'yɔ̃ɔ be a libe pɔ chɛlɛ nı a 'yɛr tɔɔrfʊ bıbir kpɛ̃ɛ daar.

7A lɛ nɛ nı wʊ ju mı lɛ, a Sodom nı a Gomora, nı a tẽchɛɛlsı ala na jilʊ̃ de a ba mĩɛ kʊ a sɛ̃sɛ̃yele, ka dɔɔr gãna nı taa, ka a bũu na ba kpĩine ɛ, di ba, naa ı yelmanaa gã.

8A lɛ nı wʊ ju mı lɛ, a jãna dẽme banyãna sɔ̃ɔn a ba ĩgãma, baa turo a sı Soro binfʊ ɛ. Ba ma kpɛrɛ naa a saaju bʊ̃maalsı.

9Tıchɛ a Maıkıl gba na ı a malakası nıkpɛ̃ɛ a 'lɔ naa Tıı na dɔ̃ɔ chırɛ taa nı Mosesı ĩgãn yele, waa 'la tu a Tıı bıı kpɛ wʊ ɛ, tı na wʊ 'yɛr, "A sı Soro lɛ na kpãa fʊ."

10Tıchɛ a nıbɛ banyãna ma kpɛrɛ naa a bonsı ala ban ba bɔ̃ɔ a par ɛ, ka a yelsı ala ban ba bɔ̃ɔ yi a ba dɔɔfʊ daar, kaara fıka dʊ̃n na ba tara tıɛr ɛ, a yelsı anyãna lɛ na sɔ̃ɔ ba.

11Nɛbier nyɔɔ ba naa, bojũu ba den a Kain sɔr. Tɔ̃nɔ̃ jũu a ba far kpɛ a Balaam bɔrfʊ pɔ. A nɛchırɛ jũu, ba mı nyʊɔl naa a Kora kaar.

12A nıbɛ banyãna kaara fıka bʊ̃sɔ̃ɔnsı na jɛr yı a yı nɛbʊ̃'yen lɔ̃ɔ di daar. Ba maa bɛɛ nırɛ ɛ, ba mĩɛ lɛ ba kaara. Ba ın julõjuur na ba tara kʊ̃ɔ ɛ, ka a sɛsɛbɛ furo yʊɔrɔ nı. Ba kaara fıka kpãchãan tır na ba tara wɔ̃mɔ̃ ɛ, ka ba vɔ̃ dıɛl bar ka a kpi.

13Ba kaara na fıka a man kpɛ̃ɛ a sɛsɛkpɛ̃ɛ na furo ka a ba vĩ furo a kʊ̃ɔ fuul kaar, na ba kaara fıka ŋmarbie bɔrɔ yʊɔrɔ ka a Nãaŋmın chɔɔr jilibe jaa gbɛb guro nı ba.

14Enok na ı a Adama yɔ̃ɔ suulaa ayopõi sʊɔ mı dɔ̃ɔ 'yɛr a nıbɛ banyãna 'yɛr, "Nyɛ, a sı Soro waara naa nı a wʊ nıchɛchɛsı turo turo.

15Wʊn wa tɔɔr nırɛ jaa 'yɛr, na wʊ 'yɛr a lɛ a bala na ba puoro ɛ, a lɛ jaa ban tʊ̃ nı a lɛ ban maal tɔr a Nãaŋmın nı a 'yɛr bikpĩɛn ala ban 'yɛr dɔɔl wʊ."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16A nıbɛ banyãna lɛ ma ırɛ gbʋrɔ̃ gbʋrɔ̃, na ba nyɛrɛ a ba taaba bɔrfʋ. Ba ma turo naa a ba mĩɛ vɔldɛɛr, a ba mĩɛ yobɔ 'yɛr lɛ ba ma 'yɛrɛ bɛlɛ nı a ba taaba tɔ̃nɔ̃ jũu.

17Tıchɛ n barmıne, yı tıɛr a lɛ a sı Soro Yesu Kırısıto nıtʋ̃nsı na dɔ̃ɔ 'yɛr.

18Ba 'yɛr kʋ yı ıka, "A ber baaraa sɔ̃ɔ, nılaarba na turo a ba ĩgãn vɔlaa na wa naa."

19A nıbɛ banyãna lɛ ma waan ootaa, na ba turo a ĩgãn bɔfʋ na baa tara a Nãaŋmın Sıɛ ɛ.

20Tıchɛ a yın n barmıne, yı mɛ a yı mĩɛ dɔɔl a yı sɔɔfʋ chɛchɛ ju, na yı sʋɔrɔ a Nãaŋmın nı a wʋ Sıɛ kpɛ̃ɔ.

21Yı sɔɔl yı mĩɛ a Nãaŋmın nʋ̃fʋ pɔ na yı chɛlɛ a sı Soro Yesu Kırısıto nıbaal, a wʋ waan a nyɛvʋr na ba tara baarfʋ ɛ, wa kʋ yı.

22Yı tara a bala na baala nı nıbaal.

23Yı vʋ̃ɔ a bamıne yin a bũu pɔ na yı faa ba. Na yı mı kaa a bamıne nıbaal tı 'yɔ̃ɔnɔ̃ jʋ̃mɔ̃, na yı taa maal a ba dɛɛr ala ban maala ɛ.

24A 'lɔ na gu yı ka yı kʋ̃ tʋ̃ɔ lo ɛ, na wʋn wa waan yı a wʋ tıır niem a yı kʋ̃ tara chɛfʋ ɛ, ka a nʋ̃ɔ kpɛ̃ɛ kpɛ yı.

25A Nãaŋmın bʋ̃'yen nyã tɛɛ lɛ ı a sı Fafaara, wʋ nyɛ tıır, nı 'yɔ̃ɔfʋ, nı kpɛ̃ɔ, nı tʋ̃ɔfʋ tu a sı Soro Yesu Kırısıto 'yɔ̃ɔ sɛrɛ tı wʋ wa maal a wɛr nı pʋ̃pãanyã bıbir nı bıbir jaa! A ı a lɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yelwiilsɪ

Yelwiilsɪ 1

1A yelwiilsɪ ala a Nãaŋmɪn na kʊ a Yesu Kɪrɪsɪto ɪka wʊ wiil kʊ a wʊ gbãgbaa ala kʊ̃ yaar tɪ ɪ ɛ. Yesu tʊ̃ naa a wʊ malaka ɪka wʊ tɪ 'yɛr kʊ a wʊ gbãgbaa Jɔɔn.

2Jɔɔn mɪ man naa a ala a jaa wʊn nyɛ na ɪ a Nãaŋmɪn 'yɛr nɪ lɛ a Yesu Kɪrɪsɪto na 'yɛr.

3Pʊpɛl sʊɔ lɛ a 'lɔ na kar a gãn nyã. Pʊpɛl dẽme mɪ lɛ a bala na wõ tɪ de 'yõɔ a ba nyãn pɔ, lɛ an sɛb a gãn nyã pɔ, bojũu a bɪbir gbʊr naa.

4Maa Jɔɔn lɛ sɛb a gãn nyã kʊrɔ a yɪn pupuorbiir gbulsɪ ayopõi na be Asɪya paal pɔ. Wĩɛfʊ nɪ nyã'maar yi a Nãaŋmɪn sẽ, 'lɔ lɛ ɪ, 'lɔ lɛ be be, nɪ 'lɔ lɛ na wa, naa yi a Sɪr ayopõi na ara a Nãaŋmɪn dakɔɔ niem,

5naa yi a Yesu Kɪrɪsɪto sẽ, 'lɔ lɛ ɪ a yelmĩɛ dãasɪɛ sʊɔ, na wʊ ɪ a bidõɔ 'lɔ na ir a kũu pɔ ɪ vʊr, 'lɔ lɛ ɪ a nãmɪne ba jaa nãkpẽɛ na be ka a wɛr pɔ. 'Lɔ lɛ nʊ̃ sɪ na wʊ de a wʊ jʊ̃ɪ pɛɛ sɪ yin a sɪ yeldɛɛr pɔ na wʊ faa sɪ,

6na wʊ maal sɪ a wʊ nãalʊ̃ʊ nɪbɛ nɪ Nãaŋmɪn bɔɔr lorbo ka sɪn tʊ̃nõ kʊrɔ a wʊ Nãaŋmɪn na ɪ a Sãa, 'lɔ lɛ so a tɪr nɪ a kpẽɔ a bɪbir nɪ bɪbir jaa! A ɪ a lɛ.

7Yɪ nyɛ, wʊn yi naa a sajulõjuur pɔ waara, ka a nɪbɛ ba jaa nyɛ wʊ lõɔn a bala na chɔr wʊ, a nɪbʊrsɪ na be ka a tẽe na kõnõ naa a wʊ waa jũu. Lɛ lɛ an ɪ! A ɪ a lɛ.

8A sɪ Soro Nãaŋmɪn na ɪ a kpẽɔ jaa sʊɔ 'yɛr naa, "Maa lɛ a Pielfʊ nɪ a Baaraa. Maa lɛ dõɔ be be. Maa lɛ chɛnɛ be be. Maa lɛ na wa."

9Maa Jɔɔn na ɪ a yɪ yɛbɛ, n pʊɔ yɪ naa a dɔɔyɛ pɔ a Yesu tufʊ jũu. Maa nɪ yɪn jaa ben a Nãaŋmɪn nãalʊ̃ʊ pɔ tɪ chɛnɛ tara kãnyir. N ben a man dõdol pɔ ban bʊɔlɔ Patimosɪ bojũu n 'yɛr naa a Nãaŋmɪn 'yɛr naa di a Yesu dãasɪɛ.

10A sɪ Soro Bɪbir Daar, Nãaŋmɪn Sɪɛ ir ma naa ka n wõ nɛkpẽɛ na tãn a n puor fɪka ɪl ban pɛɛl,

11ka a kɔkɔr 'yɛr, "Sɛb a ala a jaa fʊn nyɛ 'yõɔ a gãn pɔ, na fʊ tɪr kʊ a pupuorbiir gbulsɪ ayopõi. Efesus, Semena, Pergamum, Tayatira, Saadisɪ, Feladelfiya nɪ Laodisea."

12N lɪɛb ɪka n kaa an lɛ 'yɛrɛ a lɛ kʊrɔ ma. ɪn wa lɪɛb, n nyɛn sɛlma fĩtɪnɛ dɔɔlfʊ jie jiir ayopõi.

13A fĩtɪnɛ dɔɔlfʊ jiir anyãna sãlsɔɔ, n nyɛn nɪrɛ na kaara fɪka Nɪsaal Bie na wʊ su fuu wõo ka wʊ ta a gbɛɛ pɔ, tɪ a sɛlma gãn bãbĩ a wʊ nyãa ju.

14A wʊ jukɔɔl pɛl fɪka gõn, ka a nɪbie kaara fɪka bũu na 'lɪrɛ.

15Ka a gbɛɛ nyɪlɛ fɪka kur jɪɛ ban juu ir sãa pɔ, ka a kɔkɔr wʊn 'yɛrɛ nyɛtãan kõkpẽɛ na joro.

16Ŋmɛrbie ayopõi be naa a wʊ nũsʊ̃ʊ pɔ, ka a sɔbʊraa na dire a jiir a jaa ayi, yi a wʊ nɛɛ pɔ. Ka a wʊ nie nyɪlɛ fɪka mõtõɔ na ara gar ju sãlsɔɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17Ĩn wa nyɛ a lɛ, ka n lo kpa a wʋ niem gã fɪka kũu. Ka wʋ pãa dɔɔl ma a wʋ nũsʋ̃ɔ tɪ
'yɛr kʋ ma, "Ta joro dãbĩɛ ɛ. Maa lɛ a Pielfʋ nɪ a Baaraa.

18Maa lɛ ɪ a Nyɛvʋr Sʋɔ. Nyɛ, n dɔ̃ɔ kpi, tɪchɛ n ir naa ɪ vʋr, n kʋ̃ lɛ kpi go ɛ. Maa lɛ
tara a kũu nɪ a kpĩisɪ tẽe pãn bir.

19"A lɛ juu sɛb a ala fʋn nyɛ na dɔ̃ɔ ɪ nɪ a pʋ̃pãanyã, nɪ a ala na wa ɪ daar kɔ̃ɔ.

20A yelsɔɔlaa 'lɔ na be a ŋmɛrbie ayopõi ala fʋn nyɛ a n nũsʋ̃ɔ pɔ nɪ a sɛlma fĩtɪnɛ
dɔɔlfʋ jie jiir ayopõi par nɪ nyã. A ŋmɛrbie ayopõi ala ɪ naa a pupuorbiir gbulsɪ ayopõi
malakasɪ, fĩtɪnɛ dɔɔlfʋ jie jiir ayopõi mɪ ɪ a pupuorbiir gbulsɪ ayopõi.

Yelwiilsɪ 2

1"Sɛb kʋ a malaka 'lɔ na ara kʋ a Efesus pupuorbiir ɪka, a 'lɔ na tara a ŋmɛrbie ayopõi
a wʋ nũsʋ̃ɔ pɔ na wʋ chiine a sɛlma fĩtɪnɛ dɔɔlfʋ jie jiir ayopõi sãlsɔɔ 'yɛr lɛ a anyãna.

2N bɔ̃ɔ naa a lɛ fʋn be, naa bɔ̃ɔ a fʋ tʋ̃mɔ̃ nɪ a fʋ kãnyir. N bɔ̃ɔn naa a lɛ fʋn ba 'maa
nɪbir kʋ a putudẽme ɛ, ala lɛ so ka fʋ bɛɛr a bala na 'yɛr ɪka Yesu nɪtʋ̃nsɪ lɛ ba ɪ na fʋ
nyɛ ka ba ɪ jir ŋmarba.

3Fʋ tara na kãnyir na fʋ di dɔɔyɛ a n yuor jũu, tɪ faa bal ɛ.

4Tɪchɛ n chɛnɛ na tara fʋ nɪ 'yɛr. Fʋ bar naa a fʋ dɔ̃ɔ nʋ̃fʋ 'lɔ.

5Tɪɛr kaa a lɛ fʋn dɔ̃ɔ be tɪ wa lo! Lɪɛb a fʋ tɪɛr na fʋ be a lɛ fʋn dɔ̃ɔ be. Ala ɪ fʋ̃ʋ ba
wa lɪɛb a fʋ tɪɛr ɛ, ɪn wa naa wa 'lɔɔ a fʋ fĩtɪn dɔɔlfʋ jie bar.

6Tɪchɛ a lɛ fʋn ba nʋ̃ nɪ nyã, fʋ 'laar naa a Nikolayitɪ nɪbɛ maalfʋ, n mɪ 'laar naa a ba
maalfʋ.

7Nɪrɛ 'lɔ na tara toor wʋ chɛlɛ a ala a Nãaŋmɪn Sɪɛ na 'yɛrɛ kʋrɔ a pupuorbiir gbulsɪ. A
'lɔ na jɛb tʋ̃ɔ, ɪn kʋ wʋn sɔr ka wʋ kpɛ a Nãaŋmɪn jɔɔ pɔ pɔr a nyɛvʋr tɪɛ wɔ̃mɔ̃ na wʋ
di.

8"Sɛb kʋ a malaka 'lɔ na ara kʋ a Semena pupuorbiir ɪka, a 'lɔ na ɪ a Pielfʋ nɪ a Baaraa,
a 'lɔ na kpi tɪ ir ɪ vʋr 'yɛr lɛ a anyãna.

9N bɔ̃ɔ naa a fʋ wõm nɪ a fʋ nɔ̃ɔ tɪchɛ fʋ ɪn taraa sʋɔ! N bɔ̃ɔ naa a gagarsɪ bala na 'yɛr
ɪka Juu nɪbɛ lɛ ba ɪ tɪ na baa ɪ ɛ, ba ɪ naa Satan lɔ̃ɔfʋ dẽme.

10Taa joro dãbĩɛ a dɔɔyɛ na wa a fʋ sẽ ɛ. Nyɛ, a tɪɪ na vẽ naa ka ba nyɔɔr a yɪ bamɪne
'yɔ̃ɔ pɔɔfʋ die pɔ, bɛɛr yɪ kaa, ka yɪ di dɔɔyɛ ber pie. Ala ɪ yɪn kpin gba, yɪ taa bara a yɪ
sɔɔfʋ ɛ, ka ɪn kʋ yɪ a nyɛvʋr 'lɔ na kaara a nãa jupil kaar.

11Nɪrɛ 'lɔ na tara toor wʋ chɛlɛ a lɛ a Nãaŋmɪn Sɪɛ na 'yɛrɛ kʋrɔ a pupuorbiir gbulsɪ.
Nɪrɛ 'lɔ na jɛb tʋ̃ɔ, a gbɛɛ ayi kũu kʋ̃ lɛ sɪɪr wʋ go ɛ.

12"Sɛb kʋ a malaka 'lɔ na ara kʋ a Pergamum pupuorbiir ɪka, a 'lɔ a sɔbʋraa na dire a
jiir a jaa ayi 'yɛr lɛ anyãna.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13N bɔ̃ɔ naa a jie fʋn kpɪɛrɛ, be lɛ ɪ a Satan dʋʋ, tɪ faa vɛ̃ a n yuor bʋɔlfʋ ɛ. Fʋ chɛnɛ na sɔɔ a n yuor. Fʋ gba na wa nyɛ a Antipasɪ na dire a n dãasɪɛ ka ba kʋ wʋ a yɪ tɛ̃e pɔ be a Satan dʋʋ na be.

14Tɪchɛ n chɛnɛ na tara fʋ nɪ 'yɛr. Fʋ chɛnɛ na tara nɪbɛ ka ba turo a Balaam wiilfʋ, 'lɔ lɛ wiil a Balak ɪka wʋ bɛr a Isɪral nɪbɛ nɛɛ ka ba maal dɛɛr na wʋ ɪka ba di a bʋtɪbɛ bʋ̃diir na ba gãna nɪ taa.

15A lɛ nɪ wʋ ju mɪ lɛ fʋ mɪ chɛnɛ tara a nɪbɛ na turo a Nikolayitɪ nɪbɛ wiilfʋ.

16Lɪɛb a fʋ tɪɛr, ka lɛ ba lɛ ɛ, ɪn wan fɔɔ wa jɛb a nɪbɛ bala nɪ a sɔbʋraa 'lɔ na yi a n nɛɛ pɔ.

17Nɪrɛ 'lɔ na tara toor, wʋ chɛlɛ a lɛ a Nãaŋmɪn Sɪɛ na 'yɛrɛ kʋrɔ a pupuorbiir gbulsɪ. A 'lɔ na jɛb tʋ̃ɔ, ɪn kʋ wʋn a maana ala na sɔɔl. Naa lɛ kʋ wʋ kusɪr pɪla ban sɛb yopaalaa dɔɔl nɪrɛ jaa na ba bɔ̃ɔ ɛ, a 'lɔ na so lɛ bɔ̃ɔ.

18"Sɛb kʋ a malaka 'lɔ na ara kʋ a Tayatira pupuorbiir ɪka, a Nãaŋmɪn Bie 'yɛr lɛ a anyãna. A 'lɔ nɪbie na kaara a bũu 'lɪraa kaar ka a wʋ gbɛɛ nyɛtãan fɪka kur jɪɛ na be bũu pɔ.

19N bɔ̃ɔ naa a fʋ tʋ̃mɔ̃, a fʋ nʋ̃fʋ, a fʋ sɔɔfʋ nɪ a fʋ kãnyir. A lɛ fʋn tʋ̃nɔ̃ a pʋ̃pãanyã gar a lɛ fʋn dɔ̃ɔ tʋ̃.

20Tɪchɛ n chɛnɛ na tara fʋ nɪ 'yɛr. Fʋ bal kʋ a pɔɔ 'lɔ ban bʋɔlɔ a Jejebɛl 'lɔ na bʋɔlɔ a wʋ mĩɛ a Nãaŋmɪn 'yɛ'yɛrɛ. Wʋ wile naa a n tʋ̃tʋ̃nbɔ ka ba sɛ̃nɛ na ba ɔɔrɔ nɪ a bʋtɪbɛ nʋ̃nɔ̃.

21N kʋ wʋn sɔ̃ɔ ɪka wʋ lɪɛb a wʋ tɪɛr yin a wʋ sɛ̃sɛ̃yele pɔ, tɪchɛ waa sɔɔrɔ ɛ.

22Lɛ ɪn vɛ̃n ka baal nyɔɔ wʋ ka bala naa 'lɔ na sɛ̃nɛ, ka bala baa lɪɛb bar a wʋ sɔr ɛ.

23ln kʋ naa a bala na turo wʋ, ka a pupuorbiir gbulsɪ bɔ̃ɔ ɪka maa lɛ bɔ̃ɔ nɪrɛ tɪɛr nɪ nɪrɛ nyãa naa na yab ĩsʋɔ jaa nɪ wʋ tʋ̃mɔ̃.

24Tɪchɛ a yɪn na chɛ a be a Tayatira na ba de a pɔɔ wiilfʋ bɪ jãn a Satan yelsɔɔlsɪ ɛ, n chɛnɛ na tara 'yɛr na 'yɛr kʋ yɪ. N kʋ̃ de yele jaa dɔɔl yɪ ɛ.

25Yɪ chɛnɛ nyɔɔ a lɛ nɛ wa tãn a daar 'lɔ ɪn na wa.

26Nɪrɛ 'lɔ na jɛb tʋ̃ɔ na wʋ ɪrɛ a lɛ ɪn bʋɔrɔ, ɪn kʋ wʋn kpɛ̃ɔ ka wʋ tʋ̃ɔ a paalsɪ ba jaa,

27'Wʋn kaara ba naa nɪ kur dãgbal na wʋ ma ŋmɛr ba lamɪɛr kaar.' Nɪtãa lɛ ɪn nyɛ a kpɛ̃ɔ yin a n Sãa sɛ̃.

28N mɪ na kʋ wʋ naa a bivɪɛ ŋmɛrbir.

29Nɪrɛ 'lɔ na tara toor wʋ chɛlɛ a ala Nãaŋmɪn Sɪɛ na 'yɛrɛ kʋrɔ a pupuorbiir gbulsɪ.

Yelwiilsɪ 3

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1"Sɛb kʋ a malaka 'lɔ na ara kʋ a Saadisɪ pupuorbiir ɪka, a 'lɔ na tara a Nãaŋmɪn Sɪr ayopõi nɪ a ŋmɛrbie ayopõi, n bɔ̃ɔ naa a fʋ tʋ̃mɔ̃. A fʋ yuor yire na ɪka fʋ ɪn bʋ̃vʋr tɪchɛ bʋ̃kʋ̃u lɛ fʋ ɪ.

2Jɛɔ ir! Na fʋ 'yɔ̃ɔ a bala na chɛ na kpire ĩkpĩɛn, bojʋ̃u n jʋʋr nyɛ ka a fʋ tʋ̃mɔ̃ ba sɛɛ a n Nãaŋmɪn sɛ̃ ɛ.

3Tɪɛr tɔ a ala fʋn de tɪ wõ, turo a ala tɪ na fʋ lɪɛb a tɪɛr. Tɪchɛ fʋ̃ʋ ba jɛɔ ir ɛ, ɪn wan nãnyie kaar ka fʋ kʋ̃ bɔ̃ɔ a sɔ̃ɔ 'lɔ ɪn na wa a fʋ sɛ̃ ɛ.

4Tɪchɛ fʋ chɛnɛ na tara nɪbɛ bʋ̃lãa a ba be a Saadisɪ ka a ba fɔɔr ba nyɔɔr dɛbɛ ɛ. Bala nɪ maa na 'mantaa chiine, ka ba su bʋ̃pɪɛl, bojʋ̃u ba sɛɛn naa.

5Nɪrɛ 'lɔ jaa na jɛb tʋ̃ɔ a ba kaar mɪ na sun a bʋ̃pɪɛl. N kʋ̃ kpĩin a wʋ yuor bar a nyɛvʋr gãn pɔ ɛ, tɪchɛ ɪn pʋr a wʋ yuor a n Sãa nɪ a wʋ malakasɪ niem.

6Nɪrɛ 'lɔ na tara toor, wʋ chɛlɛ a ala a Nãaŋmɪn Sɪɛ na 'yɛrɛ kʋrɔ a pupuorbiir gbulsɪ.

7"Sɛb kʋ a malaka 'lɔ na ara kʋ a Feladelfiya pupuorbiir ɪka, a 'lɔ na ɪ a chɛchɛ sʋɔ nɪ a yelmĩɛ sʋɔ 'yɛr lɛ a anyã, 'lɔ lɛ tara a Nãkpɛ̃ɛ David pãn bir. 'Lɔ wa yuo, nɪrɛ kʋ̃ tʋ̃ɔ pɔɔ ɛ, 'lɔ mɪ wa pɔɔ, nɪrɛ kʋ̃ tʋ̃ɔ yuo ɛ.

8N bɔ̃ɔ naa a fʋ tʋ̃mɔ̃ a jaa. Nyɛ, n yuo naa a pãn bar, nɪrɛ jaa na kʋ̃ tʋ̃ɔ pɔɔ ɛ. N bɔ̃ɔ naa a fʋ kpɛ̃ɔ na ba jĩ bon ɛ, tɪchɛ fʋ chɛnɛ na tara a n 'yɛr na faa chiir a n yuor ɛ.

9N bɔ̃ɔ naa a bala na ɪ a Satan lɔ̃ɔfʋ dẽme tɪ na ba 'yɛr ɪka Juu nɪbɛ lɛ ba ɪ, jir ŋmarba lɛ ba ɪ. ln vɛ̃ naa ka ba wa gbur dumo a yɪ niem na ba bɔ̃ɔ ɪka n nʋ̃ yɪ naa.

10A lɛ fʋn tu a n 'yɛr na fʋ di kãnyir, ɪn gu fʋ naa a sɔ̃ɔ 'lɔ a dɔɔyɛ na wa a nɪbɛ ba jaa jie na kpɪɛrɛ ka a wɛr pɔ.

11N kʋ̃ kor tɪ wa ɛ. Nyɔɔ a lɛ nɛ fʋn tara, ka nɪrɛ jaa taa faa a fʋ nãa jupil ɛ.

12A 'lɔ na jɛb tʋ̃ɔ, ɪn maal wʋn a luur a n Nãaŋmɪn puorfʋ yir. Wʋ kʋ̃ lɛ vʋ̃ɔ go ɛ. ln sɛb naa a n Nãaŋmɪn yuor nɪ a n Nãaŋmɪn tẽe yuor na ɪ a Jerusalɛm paalaa wʋn bar ka wʋ yire a saaju suro waara mar wʋ, naa mɪ lɛ sɛb a n yopaalaa mar wʋ.

13Nɪrɛ 'lɔ na tara toor, wʋ chɛlɛ a lɛ a Nãaŋmɪn Sɪɛ na 'yɛrɛ kʋrɔ a pupuorbiir gbulsɪ.

14"Sɛb kʋ a malaka 'lɔ na ara kʋ a Laodisea pupuorbiir ɪka, a 'lɔ 'yɛrbie na ɪ A l A Lɛ, a yelmĩɛ dẽ dẽ sʋɔ nɪ a yelmĩɛ dãasɪɛ sʋɔ, 'lɔ 'yɔ̃ɔ lɛ a Nãaŋmɪn tu mɛ bomo a jaa.

15N bɔ̃ɔ naa a fʋ tʋ̃mɔ̃, faa 'maa ɛ, faa lɛ tʋlɔ mɪ ɛ. An taa nʋ̃mɔ̃ ma naa ala ɪ fʋ ta 'maa naa bɪɪ tʋlɔ.

16A lɛ fʋn ben ɪ a ʋlɔ ʋlɔ jʋ̃u, faa tʋlɔ ɛ, faa mɪ lɛ 'maa ɛ, ɪn chɪr fʋn bar a n nɛɛ pɔ.

17Fʋ 'yɛr ɪka taraa sʋɔ lɛ fʋ ɪ, na fʋ tara nãbonsɪ na faa faa bon jaa ɛ. Tɪchɛ faa bɔ̃ɔ ɪka fʋ ɪn nɪkɔ̃ɔ nɪ nɪbaal nɪrɛ, nɪ nɔ̃ɔ sʋɔ, na fʋ ɪ jɔ̃ɔ nɪ sal'mʋɔr.

18N sʋɔrɔ fʋ naa ɪka fʋ da sɛlma a n sɛ̃ ɪn 'yɔ̃ɔ bʋ̃u pɔ maal na fʋ ɪ tara sʋɔ. Na fʋ mɪ da fɔpɪla a n sɛ̃ pɔɔ a fʋ sal'mʋɔr vĩ, na fʋ lɛ da a nɪbie tʋ̃ɪ mɪ 'yɔ̃ɔ a nɪbie pɔ nyɛrɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19N ma gɔ̃ naa a bala ɪn nʊ̃, naa tɔɔ ba toor. A lɛ mɔ̃ nɪbijɪɛ lɪɛb a fʊ tɪɛr.

20Nyɛ, n ara naa dɔ̃dɔr nɛɛ bʊɔlɔ, ala ɪ ĩsʊɔ jaa wa wõ naa a n kɔkɔr na wʊ yuo a pãn, ɪn kpɛ naa ka a maa naa nɪnyɪnɛ a sɪ tɪ 'mataa dire.

21Nɪrɛ 'lɔ na jɛb tʊ̃ɔ, ɪn kʊ wʊn sɔr ka wʊ jĩnɛ a n lõboor nɪtãa lɛ ɪn jɛb tʊ̃ɔ naa jĩnɛ a n Sãa lõboor.

22Nɪrɛ 'lɔ na tara toor, wʊ chɛlɛ a lɛ a Nãaŋmɪn Sɪɛ na 'yɛrɛ kʊrɔ a pupuorbiir gbulsɪ."

Yelwiilsɪ 4

1A anyã puor, n lɛ kãan nyɛ a saaju pãn na yuo ara. Ka a kɔkɔr 'lɔ ɪn dɔ̃ɔ wõ a ɪl ban pɛɛl kaar 'yɛr kʊ ma, "Do wa, ka n wiil fʊ a ala na ɪ a anyã puor."

2Ajienaa kaa ɪ Nãaŋmɪn Sɪɛ de ma naa ka n nyɛ a nãa dakɔɔ a be a saaju nɪrɛ kɔ̃ɔ na jĩnɛ.

3Ka a nɪrɛ 'lɔ na jĩnɛ a nãa dakɔɔ ju nyɪlɛ jaa pala pala fɪka gar kʊsɪr, nɪ kʊsɪr wolo wolo, ka a sagõgoraa na nyɪlɛ ŋmaa jilʊ̃ a nãa dakɔɔ.

4Dakɔɔr lɪjɛr nɪ anaar mɪ ben be jilʊ̃ a nãa dakɔɔ, ka a nɪbɛrɛ lɪjɛr nɪ anaar mɪ jĩnɛ a ju, na ba su bʊ̃pɪɛl na ba sun sɛlma jupile.

5Saa nyɪrfʊ nɪ gɔ̃mɔ̃ na tãna yire naa a nãa dakɔɔ par. Ka a fĩtɪnɛ ayopõi mɪ 'lɪrɛ a nãa dakɔɔ par, anyãna lɛ ɪ a Nãaŋmɪn Sɪr ayopõi.

6A nãa dakɔɔ niem bon ben be kaara man kʊ̃ɔ kaar jaa wel wel wel, na wʊ nyɪlɛ chãana kaar. A bʊ̃nɪbie anaar jil naa a nãa dakɔɔ tara nɪbie a jiir a jaa a puor nɪ a niem.

7A bʊ̃nɪbir 'lɔ na de nie nyɛtãan jukpɛ̃ɛ, ka a ayi sʊɔ mɪ nyɛtãan narbile, ka a ata sʊɔ mɪ nyɛtãan nɪsaal, ka a anaar sʊɔ mɪ nyɛtãan tuu.

8A bʊ̃nɪbie anyãna ĩsʊɔ jaa tara naa pɪbɛ ayʊɔb, ka a nɪbie pɔɔ a ĩgãn wʊ jaa naa pɪbɛ pɔ. Ba ma yiele nɪ yiel mɔ̃tɔ̃ɔ nɪ tĩsɔɔ ɪka, "Chɛchɛ, chɛchɛ, chɛchɛ 'lɔ lɛ ɪ a sɪ Soro Nãaŋmɪn nɪ a kpɛ̃ɔ jaa sʊɔ. 'Lɔ lɛ be be, 'lɔ lɛ ɪ, 'lɔ lɛ na wa."

9Sɔ̃ɔ 'lɔ jaa a bʊ̃nɪbie ala na ma wa puoro pɛɛrɛ dãna nɪ a 'lɔ na jĩnɛ a nãa dakɔɔ ju, 'lɔ lɛ be be jaa kpo kpo,

10a nɪbɛrɛ lɪjɛr nɪ anaar bala gãn kpa tɛ̃e tɪ puor a 'lɔ na jĩnɛ a nãa dakɔɔ ju, 'lɔ lɛ na be be jaa kpo kpo. Ba yãan a ba nãjupile bin a nãa dakɔɔ par tɪ 'yɛrɛ,

11"A sɪ Soro nɪ a sɪ Nãaŋmɪn, fʊ̃ʊ lɛ a sɛɛn ɪka fʊ de a tɪr, 'yɔ̃ɔfʊ nɪ a kpɛ̃ɔ. Bojũu fʊ̃ʊ lɛ maal a bomo a jaa, a fʊ bɔfʊ pɔ lɛ a jaa maal naa be be."

Yelwiilsɪ 5

1N pãa nyɛn a 'lɔ na jĩnɛ a nãa dakɔɔ ju ka wʊ tara a kõr gãn 'lɔ ban pilʊ̃ a wʊ nũsʊ̃ɔ pɔ, ka a sɛbie be a pʊɔ pɔ nɪ a yõo, na ba de jĩnsɪ ayopõi mar pɔɔ.

2N nyɛn a malaka kpɛ̃ɔ sʊɔ 'lɔ na de nɛkpɛ̃ɛ sʊʊr, "An lɛ sɛɛ ɪka wʊ 'lɔɔr a jĩnsɪ tɪ yuo a gãn?"

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3Tıchɛ nırɛ jaa ba be a saaju, bıı a wɛr pɔ, bıı a tẽe par na tʊ̃ɔ yuo a gãn kar ɛ.

4Ka n kõ nıbaal kõn bojũu nırɛ jaa na ba be be sɛɛn na yuo a gãn kar kaa ɛ.

5Be lɛ a nıbɛrɛ bala ĩsʊɔ pãa 'yɛr kʊ ma, "Ta kõnõ ɛ. Nyɛ a Jukpẽɛ 'lɔ na yi a Juda bʊrɔ pɔ, na ı a Nãkpẽɛ David yɔ̃ɔ na jɛb tʊ̃ɔ. 'Lɔ lɛ sɛɛ na tʊ̃ɔ 'lɔɔr a jĩnsı ala bar tı yuo a gãn."

6N pãa lɛ nyɛn Pɛraabile ka wʊ nyɛtãan bon ban dɔ̃ɔ kʊ ka wʊ ara a nãa dakɔɔ par, ka a bʊ̃nıbie anaar nı a nıbɛrɛ ara jilʊ̃ wʊ. Wʊ tara na ılɛ ayopõi nı nıbie ayopõi, ala lɛ ı a Nãaŋmın Sıır ayopõi wʊn ma tʊ̃ a wɛr pɔ jiir a jaa.

7'Lɔ lɛ tı de a gãn a nırɛ 'lɔ na jĩnɛ a nãa dakɔɔ ju nũsʊ̃ɔ pɔ.

8Wʊn wa de a gãn ka a bʊ̃nıbie anaar bala nı a nıbɛrɛ lıjɛr nı anaar bala, ba jaa gãn kpa tẽe a Pɛraabile niem, ka ĩsʊɔ jaa tara kõrõjom nı sɛlma lapʊɛ na sɛɛn a tĩı nyũu vıla, ala lɛ ı a Nãaŋmın nıbɛ sʊɔrfʊsı.

9Bala lɛ yiele a yiel paalaa na ba 'yɛrɛ, "Fʊ̃ʊ lɛ sɛɛn ıka fʊ de a gãn na fʊ 'lɔɔr a jĩnsı, bojũu fʊ̃ʊ lɛ ba kʊ, ka fʊ de a fʊ jĩı yab den nıbʊrɔ, 'yɛr bʊrɔ, balsı ba jaa nı a paalsı a jaa kʊ Nãaŋmın.

10Fʊ̃ʊ lɛ maal ba ka ba ı a Nãaŋmın nãalʊ̃ʊ nıbɛ nı a bɔɔrlorbo tʊ̃nɔ̃ kʊrɔ a sı Nãaŋmın, bala lɛ na wa ı a wɛr nyã wʊ jaa nãmıne."

11Be lɛ n pãa kaa nyɛ malakası turo turo fʊn kʊ̃ bɔ̃ɔ a ba nɛɛ ɛ, ka ba ara jilʊ̃ a nãa dakɔɔ nı a bʊ̃nıbie ala nı a nıbɛrɛ bala.

12Ba yiele naa nı kɔkɔkpẽɛ 'yɛrɛ, "A Pɛraabile 'lɔ ban dɔ̃ɔ kʊ lɛ sɛɛn ıka wʊ tara a kpẽɔ nı a nãbomo, nı a yẽ, nı a fɔ̃ɔ, nı a 'yɔ̃ɔfʊ, nı a tıır, nı a dãnfʊ."

13Be lɛ n wõ a bʊ̃maalsı a jaa na be a saaju, nı a tẽe, nı a tẽe par, nı a man pɔ, nı bomo a jaa na be a ba pɔ, na ba yiele yiel 'yɛrɛ, "A 'lɔ na jĩnɛ a nãa dakɔɔ ju, nı a Pɛraabile lɛ so a dãnfʊ, nı a 'yɔ̃ɔfʊ, nı a tıır, nı a kpẽɔ, bıbir jaa."

14Ka a bʊ̃nıbie anaar bala 'yɛr, "A ı a lɛ," ka a nıbɛrɛ bala gbur dumo puor a 'lɔ na jĩnɛ a nãa dakɔɔ ju nı a Pɛraabile.

Yelwiilsı 6

1Ka n kaa naa nyɛ a Pɛraabile na 'lɔɔ a jĩnsı ayopõi ala ban mar a gãn 'lɔ na de nie, be lɛ n wõ a bʊ̃nıbie anaar bala ĩsʊɔ kɔkɔr fıka saa na tãn, ka wʊ bʊɔl, "Wa!"

2Be lɛ n kaa nyɛ ka a ı wii pıla lɛ, ka a 'lɔ na do, jã tam a ba de nãa jupil kʊ wʊ ka wʊ yin darfʊ an ı tʊ̃ɔfʊ sʊɔ lɛ wʊ ı.

3A Pɛraabile na lɛ 'lɔɔ a jĩnsı ayi sʊ̃ɔ, n wõn a bʊ̃nıbie ala ayi sʊɔ na 'yɛr, "Wa!"

4Ka a wii jıɛ wa yi, a 'lɔ na do ba kʊ wʊn kpẽɔ ıka wʊ faa a nyã'maar tı vẽ ka jɛɛr ir a wɛr wʊ jaa, ka a nıbɛ kʊrɔ taa. Ka ba kʊ wʊ a jɛɛr sɔkpẽɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5A Pɛraabile na lɛ 'lɔɔ a jĩnsɪ ata sʊɔ, n wõn a bũnɪbie ata sʊɔ na 'yɛr, "Wa!" Ka n kaa ka a ɪ wii sɔɔlaa lɛ, ka a 'lɔ na do tara bũmansɪ a nũu pɔ.

6Be lɛ n wõ a bũnɪbie anaar bala chara pɔ fɪka kɔkɔr na 'yɛrɛ, "Kõ lo naa, chi bũmanãa nɛbũ'yen na da naa nɪbũ'yen bɪbir gbul sãyar. Ka a kamaana mɪ nɛɛr ata mɪ da nɪbũ'yen bɪbir gbul sãyar, tɪ taa ɪrɛ wa sõɔnõ a kãa nɪ a dãa bara ɛ."

7A Pɛraabile na lɛ 'lɔɔ a jĩnsɪ anaar sʊɔ, n wõ naa a bũnɪbie anaar sʊɔ na 'yɛr, "Wa!"

8Ka n kaa nyɛ wii ul a nɪdaa. Ka a 'lɔ na do yuor di kũu, ka a kpĩisɪ tẽe mɪ turo a wʊ puor. Ba kʊ ban kpẽɔ ɪka ba de sɔkpẽɛ, nɪ kõ, nɪ baal, nɪ mɔdũn kʊn a wɛr nɪbɛ ala ɪ ba põn a tẽe a wʊ jiir anaar.

9Wʊn lɛ 'lɔɔ a jĩnsɪ anũu sʊɔ, n nyɛn a nɪsɪɪr bala ban dõɔ kʊ a Nãaŋmɪn 'yɛr nɪ a wʊ dãasɪɛ jũu ka ba be a Nãaŋmɪn bɔɔr lofʊ jie pĩlem.

10Ba tãna naa nɪ nɛkpẽɛ 'yɛrɛ, "A Tũɔfʊ sʊɔ, nɪ chɛchɛ sʊɔ, nɪ yelmĩɛ sʊɔ, a wa ta dabor ka fʊ tɔɔr a wɛr nɪbɛ 'yɛr na fʊ yab a sɪ jũɪ sãma?"

11Be lɛ ba kʊ ba jaa bũpɪɛl tɪ 'yɛr ɪka ba di kãnyir bĩlãa ka ba baar kʊ a ba tũtũtaaba nɪ a yɛɛr a ba kaar ka a ta.

12N kaara naa ka wʊ lɛ 'lɔɔ a jĩnsɪ ayʊɔb sʊɔ. Ka a tẽe mĩi wʊ jaa, ka a mõtõɔ sɔb fɔsɔɔlaa kaar, ka a ŋmɛraa mɪ lɪɛb jũɪ kaar jaa kpĩn kpĩn,

13ka a ŋmɛrbie mɪ yi a saaju pɔrɔ loro a tẽe pɔ fɪka tõɔ kara sɛsɛkpẽɛ na fu lɔb.

14Be lɛ a saaju pilũ fɪka sõgãnãa ban pil, ka a tõn a jaa nɪ a dõdolsɪ a jaa mɪ ir a ba jiir.

15Ka a tẽe nyã nãmɪne, a tẽe nyã nɪbɛrɛ, a fõɔ dẽme, taraa dẽme, a gãdaar, nɪ a gbãgbaar ba jaa, nɪ a sumɪne ba jaa pãa sɔɔlɔ a tõn bɔɔr pɔ nɪ a tõn kʊsɪbɛ pɔ.

16Ba pãa bʊɔlɔ na a tõn naa kʊsɪpãnsɪ, "Yɪ lo pii sɪ ka sɪ taa lɛ nyɛ a 'lɔ na jĩnɛ a nãa dakɔɔ ju ɛ, na sɪ ta mɪ lɛ nyɛ a Pɛraabile suur ɛ!

17A ba sukpẽɛ bɪbir vɪɛ naa, an lɛ na tũɔ ara a ba niem?"

Yelwiilsɪ 7

1A anyã puor, n nyɛn a malakasɪ anaar ka ba ara a tẽe lõbobo anaar, na ba nyɔɔ a sɛsɛbɛ taa lɛ ɪka wʊ taa furo a wɛr pɔ, naa man pɔ, bɪɪ tɪɛ ju ɛ.

2Be lɛ n nyɛ a malaka ĩsʊɔ ka wʊ yi a mõtõɔ purfʊ jie waara na wʊ tara a Nãaŋmɪn vʊr sʊɔ jĩnɛ. Wʊ bʊɔl naa a malakasɪ anaar bala nɪ nɛkpẽɛ ban kʊ sɔr ɪka ba sõɔ a tẽe wʊ jaa naa man 'yɛrɛ kʊrɔ ba,

3"Yɪ taa ɪrɛ wa sõɔnõ a tẽe, naa man, naa tɪɪr ɛ, a sɪ 'yõɔ a sɪ Nãaŋmɪn tũtũnbɔ a jĩnsɪ a ba gbersɪ pɔ baar."

4N pãa wõ naa a nɪbɛ bala ban 'yõɔ a jĩnsɪ nɛɛ ka ba ɪ, nɪbɛ turo kɔbaa lɪjaayi nɪ anaar (144,000) na yi a Isɪral balbʊrsɪ pɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5A bala na yi a Juda bʊrɔ pɔ ban 'yɔ̃ɔ a jĩnsɪ ɪn nɪbɛ turo pie naa yi (12,000), ka a Wuruben bʊrɔ mɪ a nɪbɛ turo pie nɪ ayi (12,000), ka a Gad bʊrɔ mɪ ɪ a nɪbɛ turo pie nɪ ayi (12,000),

6ka a Aserɪ bʊrɔ mɪ ɪ a nɪbɛ turo pie nɪ ayi (12,000), ka a Naftalɪ bʊrɔ mɪ ɪ a nɪbɛ turo pie nɪ ayi (12,000), ka a Manasɛ bʊrɔ mɪ ɪ a nɪbɛ turo pie nɪ ayi (12,000),

7ka a Simeon bʊrɔ mɪ ɪ a nɪbɛ turo pie nɪ ayi (12,000), ka a Levi bʊrɔ mɪ ɪ a nɪbɛ turo pie nɪ ayi (12,000), ka a Isakar bʊrɔ mɪ ɪ a nɪbɛ turo pie nɪ ayi (12,000),

8ka a Jebulun bʊrɔ mɪ ɪ a nɪbɛ turo pie nɪ ayi (12,000), ka a Josefʊ bʊrɔ mɪ ɪ a nɪbɛ turo pie nɪ ayi (12,000), ka a Benjamin bʊrɔ mɪ ɪ a nɪbɛ turo pie nɪ ayi (12,000).

9A anyã puor, n lɛ nyɛn nɪyɔɔ nɪrɛ na kʊ̃ tʊ̃ɔ ba sɔr ɛ, ka ba yi a paalsɪ a jaa pɔ, balbʊrsɪ, nɪbʊrsɪ, 'yɛrbʊrsɪ a jaa pɔ, na ba ara a nãa dakɔɔ nɪ a Pɛraabile niem. Ba sun fɔpɪɛl tɪ tara bɛ wilsɪ a ba nuur pɔ.

10Bala lɛ chɪlɛ 'yɛrɛ, "A faafʊ yi naa a sɪ Nãaŋmɪn na jĩnɛ a nãa dakɔɔ ju nɪ a Pɛraabile sɛ̃."

11Ka a malakasɪ bala na ara jilʊ̃ a nãa dakɔɔ, nɪ a nɪbɛrɛ, nɪ a bʊ̃nɪbie anaar bala gãn kpa a nãa dakɔɔ niem puoro a Nãaŋmɪn 'yɛrɛ,

12"A ɪ a lɛ! Nãaŋmɪn son pɛɛfʊ nɪ tɪɪr, nɪ yɛ̃, nɪ dãnfʊ, nɪ 'yɔ̃ɔfʊ, nɪ kpɛ̃ɔ nɪ fɔ̃ɔ. A ɪ a lɛ!"

13Be lɛ a nɪkpɛ̃ɛ ĩsʊɔ sʊʊr ma, "A bala na su a bʊ̃pɪɛl, ba boo lɛ, nɪ nyɪnɛ lɛ ba yi?"

14Ka n 'yɛr ɪka, "Nɪkpɛ̃ɛ, fʊ̃ʊ ba lɛ bɔ̃ɔ ba." Ka wʊ 'yɛr, "A banyãna, bala lɛ yi a dɔɔyɛ kpɛ̃ɛ 'lɔ pɔ. Ba pɛɛn a ba fɔɔr nɪ a Pɛraabile jĩɪ.

15Ala lɛ so ka ba ara a Nãaŋmɪn nãa dakɔɔ par tʊ̃nɔ̃ kʊrɔ wʊ mɔ̃tɔ̃ɔ nɪ tĩsɔɔ a wʊ puorfʊ yir. A 'lɔ na jĩnɛ a nãa dakɔɔ ju na 'yɪɛr pɔɔ ba.

16Kɔ̃ kʊ̃ lɛ kpɛ ba go ɛ, kɔ̃nyʊ̃ur mɪ kʊ̃ lɛ kpɛ ba go ɛ. Mɔ̃tɔ̃ɔ kʊ̃ lɛ ŋme ba go ɛ, tʊl kʊ̃ lɛ kʊrɔ go ɛ.

17A Pɛraabile na ara a nãa dakɔɔ sãlsɔɔ lɛ na chĩnɛ ba. Wʊn ma ŋmaa ban chiin a nyɛvʊr kʊ̃ɔ par, ka Nãaŋmɪn pãa 'yɪɛr a ba nɪbikʊ̃ɔ a jaa bar."

Yelwiilsɪ 8

1Be lɛ a Pɛraabile 'lɔɔ a jĩnsɪ ayopõi sʊɔ ka a saaju wʊ jaa ŋmaa vʊʊr jaa chɪr chɪr chɪr kor bĩlãa.

2Ka n nyɛ a malakasɪ ayopõi bala na ara a Nãaŋmɪn niem ka ba kʊ ba ɪɪl pɛɛlsɪ ayopõi.

3A malaka ĩsʊɔ na tara a sɛlma lapʊr, wa ara naa a bɔɔrlo bomo chʊmfʊ jie. Ba den a tĩɪ nyũu vɪla ala kʊ wʊ ɪka wʊ de pʊɔ a Nãaŋmɪn nɪbɛ ba jaa sʊɔrfʊsɪ a sɛlma bɔɔrlo bomo chʊmfʊ jie kʊ a 'lɔ na jĩnɛ a nãa dakɔɔ ju.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4A tĩı nyũu vıla jʊʊr yire naa a sɛlma lapʊr 'matãan a Nãaŋmın nıbɛ sʊɔrfʊ yi a malaka nũu pɔ, duoro a Nãaŋmın sɛ̃.

5Be lɛ a malaka lɛ mʊ̃ɔ bũu bie a sɛlma bɔɔrlo bomo chʊmfʊ jie sɛɛ a lapʊr na wʊ lɔb bar ka a wɛr pɔ ka tãnfʊ, nı gɔ̃mɔ̃, nı saa nyıırfʊ ka a tẽe wʊ jaa dam.

6Ka a malakası ayopõi bala na tara a ılɛ, go a pɛɛlfʊ.

7A malaka 'lɔ na de nie pɛɛl naa a wʊ ıl, ka a sakpʊlõbie nı bũu na 'matãan jĩı loro a wɛr pɔ. Ka a tẽe jiir ata jibʊ̃'yen di wʊ jaa, ka a tır mı jiir ata jibʊ̃'yen mı di lɔ̃ɔn a mɔ'yɔlɔ a jaa.

8Ka a malakası ayi sʊɔ mı pɛɛl a wʊ ıl, ka ba 'lɔb bon na nyɛtãan tɔ̃kpɛ̃ɛ na nyɔɔ bũu 'yɔ̃ɔ a man pɔ. A man jiir ata jibʊ̃'yen lıɛb jĩı,

9ka a bʊ̃nıbie mı jiir ata jibʊ̃'yen kpi, ka a gborbɛrɛ ala mı jiir ata jibʊ̃'yen mı wɛ.

10Ka a malakası ata sʊɔ mı pɛɛl a wʊ ıl, ka a ŋmɛrbir kpɛ̃ɛ na 'lırɛ fıka bũu yi a saaju lo a põnsı nı a bulsı jiir ata a jibʊ̃'yen pɔ.

11A ŋmɛrbir yuor din, Bʊ̃tuo. Ka a kɔ̃n jiir ata jibʊ̃'yen be tuo, ka a nıbɛ bala na nyũ a kɔ̃tuo ala, ka yɔɔ jie kpi.

12A malakası anaar sʊɔ pɛɛl naa a wʊ ıl, ka ba ŋme a mɔ̃tɔ̃ɔ jiir ata jibʊ̃'yen nı a ŋmɛraa jiir ata jibʊ̃'yen naa ŋmɛrbie ka ba jiir ata jibʊ̃'yen ı libe. A bıbir jiir ata jibʊ̃'yen ba tara chãa ɛ, ka a ŋmɛraa naa ŋmɛrbie mı ba chaar a tĩsɔɔ jiir ata jibʊ̃'yen ɛ.

13Be lɛ n kaa naa wõ tuu na ɔɔrɔ be a saaju 'yɛrɛ nı nɛkpɛ̃ɛ, "Nɛbier! Nɛbier! Nɛbier! Yele na wa naa nısaal jaa na be a wɛr pɔ, ala ı a malakası ata bala na chɛ wa pɛɛl naa a ba ılɛ."

Yelwiilsı 9

1A malakası anũu sʊɔ na wa pɛɛl a wʊ ıl, ka n nyɛ a ŋmɛrbir 'lɔ na dɔ̃ɔ yi a saaju lo a tẽe. A ŋmɛrbir nyã lɛ ba de a bɔɔ fulom pãn bir kʊ.

2Wʊn wa yuo a bɔɔ fulom nyã nɛɛ, ka jʊʊr yire fıka bũu kpɛ̃ɛ jʊʊr. A jʊʊr anyãna na yire a bɔɔ fulom nyãna pɔ liin pɔɔ a mɔ̃tɔ̃ɔ naa tẽe wʊ jaa.

3A jʊʊr anyãna pɔ lɛ soor yi yaar a tẽe wʊ jaa ka ba kʊ ba lɔɔ fıka lɔ̃n lɔɔ.

4Ba 'yɛr kʊ ba ıka ba taa ırɛ wa ɔɔrɔ mɔı bıı bʊ̃bul nı a tıɛ vaar ɛ, tıchɛ a dʊ̃nɔ̃ a nıbɛ bala tɛɛ na ba tara a Nãaŋmın jʊ̃nɛ a ba gbersı pɔ ɛ.

5Baa kʊ ba sɔr ıka ba kʊrɔ ɛ, tıchɛ ba ge a nıbɛ ŋmɛrsı anũu. Ka a ba dʊ̃fʊ ɔɔr kaara fıka lɔ̃ɔ na dʊ̃ nırɛ ɔɔrɔ.

6A ber anyãna pɔ nıbɛ na bʊɔrɔ na kũu tıchɛ ba kʊ̃ nyɛ wʊ ɛ. Ban bʊɔrɔ naa ıka ba kpi tıchɛ a kũu kʊ̃ lɛ kʊ ba gba ɛ.

7A soor nyɛtãan wiisı ban pĩɛ jɛɛr 'yɔ̃ɔ, ka a jur kaara fıka sɛlma jupile ban su, ka a ba nin nyɛtãan nısaal nie.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8A ba kɔɔl kaara fɪka pɔbɔ jukɔɔl, ka a nyɪmɛ mɪ kaara fɪka jukpɛ̃ɛ nyɪmɛ.

9Ba tara na nyãa pɔɔrsɪ ka a kaara fɪka kue, ka a pɪbɛ dɔ̃ɔnɔ̃ fɪka torkosɪ a wiisɪ na tɔɔrɔ joro chiine jɛɛr jie.

10Ba tara na jʊɛ dʊ̃nɔ̃ nɪ lɔ̃n kaar, a jʊɛ ala tara na fɔ̃ɔ na dʊ̃n nɪbɛ ge ba ŋmɛrsɪ anʊ̃u.

11Ba tara na nãa na kaara ba, 'lɔ lɛ a malaka 'lɔ na kaara a bɔɔ fulom 'lɔ. Heburu nɪbɛ bʊɔlɔ wʊ naa, Abadɔn, ka a Greek nɪbɛ mɪ bʊɔlɔ, Apolyɔn. A par lɛ, sɔ̃sɔ̃ɔnɔ̃.

12A nɛbier 'lɔ na de nie lɛ a nyã na tal, tɪchɛ ka a ayi sʊɔ chɛnɛ be puor waara.

13Ka a malakasɪ ayʊɔb sʊɔ pɛɛl a wʊ ɪl, n wõn kɔkɔr na yire a sɛlma tʊ̃ɪ nyʊ̃u vɪla chʊmfʊ jie kpʊ̃kpʊɛ, be lɛ ba ma chʊm a kãnyʊ̃u na be a Nãaŋmɪn niem.

14A kɔkɔr 'yɛr kʊ a malaka ayʊɔb sʊɔ 'lɔ na tara a ɪl, "For a malakasɪ anaar bala ban lʊ̃ a be a Yufɪrɪtɪ põn kpɛ̃ɛ pɔ."

15A wʊ for a malakasɪ anaar ba nyãna ban dɔ̃ɔ lʊ̃ gun a sɔ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃, a bɪbir 'lɔ̃nɔ̃ nɪ a chuu 'lɔ̃nɔ̃ naa yuon 'lɔ̃nɔ̃ ɪka ba kʊ a nɪsaal jiir ata jibʊ̃'yen bar.

16Ka a bala na do a wiisɪ ba bʊɔl naa a ba nɛɛ fʊn kʊ̃ tʊ̃ɔ ba sɔr ɛ.

17A wiisɪ nɪ a bala na do ɪn nyɛ a jãna pɔ, a nyãa pɔɔrsɪ mʊ̃ɔ naa fɪka bʊ̃u, ka amɪne mɪ ɪ bufulo, ka amɪne mɪ ɪ bʊ̃dʊɔr. Ka a wiisɪ jur nyɛtãan jubɛrɛ jur, ka a bʊ̃u jʊʊr nɪ jerbɪ mɪ yire a ba nɛɛ pɔ.

18A gefʊ ata ala na yi a wiisɪ nɛɛ pɔ lɛ, bʊ̃u, nɪ jʊʊr, nɪ jerbɪ, ala lɛ ba kʊn nɪbɛ jiir ata jibʊ̃'yen.

19A wiisɪ anyã fɔ̃ɔ be naa a ba nɛɛ pɔ naa jʊɛ pɔ, a ba jʊɛ kaara fɪka waba naa tara jur, ala lɛ ba de gere nɪ a nɪsaal.

20A nɪsaalba bala na chɛ, na baa kpin a gefʊ nyã ɛ, ba sɔɔ bar a tɪbɛ ala ban maal nɪ a ba nuur ɛ. Ba chɛnɛ na puoro a sɪdɛbɛ, nɪ a bʊtɪbɛ ban maal a sɛlma, nɪ a kur pɪɛl, nɪ a kur jɪɛ, nɪ a kusɪbɛ, nɪ a daar na ba wõnõ 'yɛr ɛ, ba kʊ̃ tʊ̃ɔ chen ɛ.

21Baa mɪ lɪɛb a ba tɪɛr bar a nɪkʊyelsɪ, nɪ sɔyelsɪ, nɪ sɛ̃sɛ̃yelsɪ, nɪ nãnyiyelsɪ ɛ.

Yelwiilsɪ 10

1N lɛ nyɛn a malaka kpɛ̃ɔ ĩsʊɔ na yi a saaju suro waara. Wʊ vaar naa julõjuur ka a sagõgoraa dɔɔl a jum. A nie kaara fɪka mɔ̃tɔ̃ɔ, ka a gbɛɛ mɪ kaara fɪka bʊ̃u lɪraa.

2Wʊ tara na gãn bile na yuo a wʊ nʊ̃u pɔ, na wʊ de a nʊ̃sʊ̃ɔ gbɛr 'lɔr a man pɔ tɪ a gʊbaa gbɛr dɔɔl a gogoro ju,

3tɪ na wʊ pãa tãn kpɛ̃ɔ jaa fɪka jukpɛ̃ɛ na uor. Wʊn wa tãn a lɛ ka a kɔkɔɛ ɪ ayopõi mɪ tãn satanaa kaar.

4An wa tãn a gbɛɛ ayopõi a lɛ, ka n ta bʊɔrɔ ɪka n sɛb tɪchɛ n wõn kɔkɔr na yi a saaju 'yɛr, "A tãnfʊ ayopõi ala na 'yɛr sɔɔl bar, ta sɛb bin ɛ."

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5Be lɛ a malaka 'lɔ ɩn nyɛ na 'lɔr a nũsʊ̃ɔ gbɛr a man pɔ tɩ dɔɔl a a gʊba gbɛr a gogoro ju, jɛɛn a nũsʊ̃ɔ a saaju.

6Wʊ pɔn naa a Nãaŋmɩn nyã na be be jaa kpo kpo, 'lɔ lɛ mɛ a saaju, nɩ a tẽe, nɩ a man, nɩ bomo a jaa na be a ba pɔ, "A kʊ̃ lɛ kor go ɛ!

7Tɩchɛ a bɩbir 'lɔ a malakasɩ ayopõi sʊɔ na wa pɛɛl a wʊ ɩul, a Nãaŋmɩn yelsɔɔlaa na pãa maal baar nɩtãa a lɛ wʊn man kʊ a wʊ gbãgbaar 'yɛ'yɛrbɛ."

8Be lɛ a kɔkɔr 'lɔ ɩn dɔ̃ɔ wõ a saaju lɛ 'yɛr kʊ ma go, "Chen tɩ de a gãn bile 'lɔ na yuo a malaka 'lɔ na ara a man pɔ naa gogoro ju nũu pɔ."

9Ka n chen a malaka sẽ tɩ sʊɔr wʊ ɩka wʊ kʊ ma a gãn bile. Ka wʊ 'yɛr, "De 'wɔb, wʊn mire naa a fʊ pʊɔ pɔ tɩ nʊ̃mɔ̃ a fʊ nɛɛ pɔ sɩkãa kaar."

10N den a gãn bile a malaka nũu pɔ 'wɔb. Ka wʊ nʊ̃mɔ̃ a n nɛɛ pɔ a sɩkãa kaar, tɩchɛ ɩn wa vɔl baar, ka wʊ mire a pʊɔ pɔ.

11A ba lɛ 'yɛr kʊ ma go, "'Yɛr 'yɛr kʊ a nɩbʊrɔ, nɩ paalsɩ, nɩ 'yɛrbʊrsɩ nɩ a nãmɩne."

Yelwiilsɩ 11

1Be lɛ a nɩrɛ kɔ̃ɔ de dãgbal na kaara a damanaa kaar kʊ ma tɩ 'yɛr, "Chen tɩ man a Nãaŋmɩn puorfʊ yir nɩ a bɔɔr lofʊ jie na fʊ sɔr a nɩbɛ bala na puoro a be.

2Tɩchɛ taa ɩrɛ wa mana a yõo ɛ, bojũu be lɛ a bala na ba ɩ a Nãaŋmɩn nɩbɛ ɛ, na be 'mu 'mulo a tẽchɛchɛ nyãna ŋmɛrsɩ lɩjaayi nɩ ayi.

3Ĩn kʊ naa a n yelmĩɛ dãasɩɛ nɩbɛ ayi ka ba su fɔjãrsɩ tɩ mʊɔlɔ na ba 'yɛrɛ ber tur dɔɔl kɔɔr ayi nɩ lɩjaata (1,260)."

4A dãasɩɛ dẽme ayi bala ɩ naa a kãa tɩr ayi nɩ a fĩtɩnɛ dɔɔlfʊ jie jiir ayi, ba ara naa a Soro nyã na ɩ a wɛr wʊ jaa niem.

5Ala ɩ nɩrɛ bʊɔrɔ naa ɩka wʊ maal ba bier, bũu ma yi naa a ba nɛɛ pɔ di a bala na ɩ a ba dɔ̃dɔ̃mɔ̃sɩ. Nɩtɔ̃ lɛ a nɩrɛ 'lɔ na tɩɛr a ba sɔ̃ɔfʊ ma kpi.

6A nɩbɛ bala tara na kpɛ̃ɔ na nyɔɔ saa a saaju ka a saa kʊ̃ wa a sɔ̃ɔ 'lɔ ban mʊɔlɔ ɛ. Ba mɩ tara na kpɛ̃ɔ na lɩɛb a kɔ̃n a jaa ka a ɩ jĩɩ, na ba mɩ na tʊ̃ɔ vɛ̃ ka yelbier wa a tẽe pɔ sɔ̃ɔ jaa ban bʊɔrɔ.

7Ala ɩ ba wa baar naa a dãasɩɛ difʊ, a mɔdʊ̃ɔ 'lɔ na yi a bɔɔ fulom 'lɔ pɔ na ŋmaan ban jɛɛr na wʊ tʊ̃ɔ ba na wʊ kʊ.

8Ka a ba ĩgãma gã be a tẽkpɛ̃ɛ 'lɔ sɔkpɛ̃ɛ ju. A tẽkpɛ̃ɛ nyã lɛ ba lɔɔrɔ sʊkpa bʊɔlɔ nɩ Sodom bɩɩ Ijipitɩ, be lɛ ba kpa a ba Soro a daa ju.

9Nɩbʊrɔ, nɩ 'yɛrbʊrɔ, nɩ balsɩ ba jaa, nɩ paalsɩ a jaa na kaara naa a ba ĩgãma ban tɔr a ũufʊ bɩbie ata nɩ bʊ̃ŋmaa.

10Nʊ̃ɔ na kpɛ̃n a nɩbɛ na kpɩɛrɛ a wɛr pɔ ka ba chɩlɛ kʊrɔ taa bonsɩ, bojũu ba kʊ naa a 'yɛ'yɛrbɛ ayi banyãna na dɔ̃ɔ ge a wɛr nɩbɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11Tıchɛ a bıbie ata nı a bũŋmaa ala na wa po, Nãaŋmın 'yɔ̃ɔ ban nyɛvʊr ka ba lɛ ir ı vʊɛ, ka a dãbĩɛ kpɛ a bala na nyɛ ba.

12A 'yɛ'yɛrbɛ ayi banyãna pãa wõn nɛkpɛ̃ɛ na yi saaju 'yɛr, "Yı do wa ka." Ka ba tu a julõjuur pɔ duoro a saaju ka a ba dɔ̃dɔ̃mɔ̃sı kaara ba.

13Be lɛ ajienaa ka a tɛ̃e mii ka a tɛ̃kpɛ̃ɛ 'lɔ̃nɔ̃ yie jiir pie jibũ'yen lo naa kʊ nıbɛ tur ayopõi (7,000) ka a dãbĩɛ kpɛ a bala na chɛ a ba pɛɛrɛ a Nãaŋmın nyã na be a saaju.

14A nɛbier ayi sʊɔ lɛ a nyã na po, tıchɛ a ata sʊɔ mı turo naa.

15A malakası ayopõi sʊɔ pɛɛl naa a wʊ ıl, ka a kɔkɔyɔɔ 'yɛrɛ be a saaju, "A wɛr nyã nãalʊ̃ʊ ı naa a sı Soro nı a wʊ Nı-iraa nãalʊ̃ʊ, 'lɔ lɛ na di a nãa jaa kpo kpo."

16A nıbɛrɛ lıjɛr nı anaar bala na jĩnɛ a ba nãa dakɔɔr ju a Nãaŋmın niem gãn kpa tɛ̃e puor a Nãaŋmın

17tı 'yɛrɛ, "Sı puor naa a Soro Nãaŋmın na ı a Tʊ̃ɔfʊ Sʊɔ, 'Lɔ lɛ ı, nı 'Lɔ lɛ dɔ̃ɔ be be, bojũu wʊ den a wʊ kpɛ̃ɔ piel kaara nı a wɛr wʊ jaa.

18A paalsı vʊ̃n fʊn nɛɛ ka fʊ suur mı dire. A sɔ̃ɔ ta naa ka fʊn tɔɔr a kũn 'yɛr, na fʊn yab a fʊ gbãgbaar na ı a 'yɛ'yɛrbɛ lɔ̃ɔn a fʊ nıbɛ naa bala na 'yɔ̃ɔnɔ̃ a fʊ yuor, a bil naa bɛrɛ ba jaa, na fʊn sɔ̃ɔ a bala na sɔ̃ɔ a wɛr."

19Ka a Nãaŋmın yir na be a saaju pãn pãa yuo ka ba nyɛ a nɛtıraa daka be a yir pɔ. Ka saa nyıırfʊ, gɔ̃mɔ̃, nı tãnfʊ, ka a tɛ̃e wʊ jaa mii, ka a sakpʊlõbibɛrɛ loro.

Yelwiilsı 12

1A nɛ'maa yelbɛrɛ na yi a saaju ka a pɔɔ vaar mɔ̃tɔ̃ɔ fıka fɔbaa tı dɔɔl a gbɛɛ a ŋmɛraa ju, ka a ŋmɛrbie pie nı ayi ı nãa jupil ka wʊ su.

2Pʊɔ lɛ wʊ tara ka wʊ dɔɔfʊ ta ka wʊ kõnõ nı.

3Be lɛ ka a nɛ'maa yele ĩsʊɔ lɛ yi a saaju kaara fıka dajıl na ı jıɛ na wʊ tara jur ayopõi nı ılɛ pie ka a nãa jupile be a jur pɔ.

4A wʊ jʊʊr pır naa a ŋmɛrbie jiir ata jibũ'yen a saaju 'lɔb a tɛ̃e. Tı ara gu a pɔɔ 'lɔ na bʊɔrɔ a dɔɔfʊ ıka 'lɔ wa dɔɔ wʊ vɔl a bie.

5A pɔɔ dɔɔn a bie ka wʊ ı dabile, 'lɔ lɛ na kaara a paalsı a jaa nı la kpɛ̃ɔ 'lɔ na kaara a kur dãgbal kaar. Ba jãan a pɔɔ bie nyã don a Nãaŋmın sɛ̃ ka wʊ tı be a wʊ nãalʊ̃ʊ pɔ.

6Tı ka a pɔɔ mı jo kpɛ a mɔgɔ̃ɔ pɔ na wʊ tı be a jie Nãaŋmın na chɔɔr bar ka ban kaara wʊ maal ber tur kɔɔr ayi dɔɔl lıjaata (1,260).

7Ka a jɛɛr lo be a saaju. Maıkıl nı a malakası jɛɛr nı naa a dajıl, ka a dajıl nı a wʊ malakası mı lıɛb jɛɛrɛ nı a Maıkıl nı a wʊ malakası.

8Tıchɛ ba tʊ̃ɔ naa a dajıl nı a wʊ malakası, dii ba bar a be a saaju.

9Ba lɔb a dajıl kpɛ̃ɛ nyã bar a yõo, a kõr waa 'lɔ̃nɔ̃ na ı a dɛɛr sʊɔ, nı a Satan, 'lɔ lɛ bɛlʊ̃ a wɛr nıbɛ ba jaa. Ba lɔb wʊn bar ka a wɛr pɔ, nı a wʊ malakası.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10Be lɛ n wõ nɛkpɛ̃ɛ na 'yɛr be a saaju, "Pʊ̃pãanyã, a faafʊ bɪbir vɪɛ naa, a sɪ Nãaŋmɪn wiil naa a wʊ kpɛ̃ɔ, nɪ a wʊ nãalʊ̃ʊ, nɪ a wʊ Nɪ-iraa kpɛ̃ɔ. Bojũu a 'lɔ na bɛrɛ a sɪ yɛɛr nɛɛ, 'lɔ lɛ bɛrɛ ba a nɛɛ a Nãaŋmɪn niem mɔ̃tɔ̃ɔ nɪ tĩsɔɔ, ba daa wʊn lɔb.

11Ba tʊ̃ɔ wʊ naa nɪ a Pɛraabile jĩɪ nɪ a ba dãasɪɛ 'yɛrbie. Ba sɔɔn kũu na baa de a ba nyɛvʊr ka wʊ ɪ bon ɛ.

12A lɛ jũu, saaju naa bala na kpɪɛrɛ a be, yɪ chɪlɛ! Tɪchɛ nɛbier ben a yɪn na be a wɛr nɪ a man pɔ, yɪn din dɔɔyɛ, bojũu a dɛɛr sʊɔ suun a yɪ sɛ̃! Ka a wʊ suur dire, bojũu a wʊ ber ba waa ɛ."

13Lɛ a dajɪl na wa nyɛ ka a ɪ tɛ̃e lɛ wʊ lo, wʊ dire naa a pɔɔ 'lɔ na dɔɔ a dabile.

14Ka ba kʊ a pɔɔ tuu kpɛ̃ɛ pibɛ ayi, ɪka wʊ ɔɔ chen a jie ban chɔɔr bar be a mɔgɔ̃ɔ pɔ, be lɛ ban tɪ kaara wʊ yuom ata nɪ bʊ̃ŋmaa ka a waa taa pɔɔ wʊ ɛ.

15Be lɛ ka a waa chɪr kʊ̃ɔ a nɛɛ pɔ põn kʊ̃ɔ kaar, ɪka a di a pɔɔ,

16tɪchɛ ka a tɛ̃e sʊ̃ʊ a pɔɔ haa a nɛɛ nyũ a kʊ̃ɔ ala a dajɪl na chɪr a nɛɛ pɔ.

17Ka a dajɪl pãa nyɛ suur 'yɔ̃ɔ a pɔɔ na wʊ chen tɪ ŋmaan a pɔɔ bibiir bala na chɛ jɛɛr. A bala na turo a Nãaŋmɪn nɛɛ na ba mɪ tara a Yesu 'yɛr yelmĩɛ.

Yelwiilsɪ 13

1Ka a dajɪl ara a man gogoro nɛɛ. N nyɛn mɔdʊ̃ɔ na yire a man pɔ na wʊ tara jur ayopõi tɪ bul ɪlɛ pie ka a nãa jupile su a ɪlɛ ala pɔ. A jur ala pɔ yoe ben be na fere sɔ̃ɔnɔ̃ Nãaŋmɪn yuor.

2A mɔdʊ̃ɔ 'lɔ ɪn nyɛ nyɛntãan gbɔ̃gbɔ̃ɔ tɪchɛ ka a gbɛɛ kaara fɪka pɛɛlaa gbɛɛ ka a nɛɛ mɪ kaara fɪka jukpɛ̃ɛ nɛɛ. Ka a dajɪl de a wʊ kpɛ̃ɔ nɪ a wʊ nãa dakɔɔ nɪ a wʊ tʊ̃ɔfʊ kʊ a mɔdʊ̃ɔ 'lɔ̃nɔ̃.

3A mɔdʊ̃ɔ ju ĩsʊɔ kaara fɪka bon ban chɛ ɪrɛ na kʊ tɪchɛ ka a chɛfʊ jie 'lɔ 'mɔ̃ pɔɔ. Nɛɛ 'maan a nɪrɛ jaa na be a wɛr pɔ tɪ na ba turo a mɔdʊ̃ɔ 'lɔ.

4Ka nɪrɛ jaa pãa pɛɛrɛ a dajɪl bojũu 'lɔ lɛ de a wʊ kpɛ̃ɔ kʊ a mɔdʊ̃ɔ 'lɔ na ba mɪ pɛɛrɛ a mɔdʊ̃ɔ 'lɔ 'yɛrɛ nɪ tɪ sʊrɔ, "An lɛ kaara a mɔdʊ̃ɔ nyã kaar? Nɪ an lɛ na tʊ̃ɔ ŋmaan wʊ jɛɛr?"

5A mɔdʊ̃ɔ nyã tara na nɛɛ na 'yɛrɛ ɛ jĩjɪr 'yɛr na wʊ fere, wʊ tara na sɔr ɪka wʊ 'yɛr a wʊ yobɔ 'yɛr maal ŋmɛrsɪ lɪjaayi nɪ ayi (42).

6A wʊ 'yɛrbie chɪrɛ nɪ naa Nãaŋmɪn na wʊ fere sɔ̃ɔnɔ̃ a Nãaŋmɪn yuor nɪ a jie 'lɔ wʊn be nɪ a bala na kpɪɛrɛ a saaju.

7Ba kʊ wʊn sɔr ɪka wʊ jɛb a Nãaŋmɪn nɪbɛ na wʊ tʊ̃ɔ ba na wʊ mɪ tʊ̃ɔ a nɪbʊrɔ, nɪ 'yɛrbʊrɔ, nɪ balbʊrɔ, nɪ paalsɪ.

8A bala ba jaa yuor na ba dɔ̃ɔ sɛb a Pɛraabile ban dɔ̃ɔ kʊ a nyɛvʊr gãn pɔ ɛ, tɪ a wɛr wa mɛ, na gbur dumo puor a mɔdʊ̃ɔ nyãna.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9Nɪrɛ 'lɔ na tara toor, wʊ chɛlɛ.

10Ala ɪ ĩsʊɔ jaa nyɔɔfʊ lɛ ban nyɔɔ wʊ, ban nyɔɔ wʊn chiin. Ala ɪ sɔkpɛ̃ɛ mɪ lɛ ban kʊn ĩsʊɔ, a sɔkpɛ̃ɛ lɛ ban kʊn wʊ. A lɛ jũu a bala na ɪ Nãaŋmɪn nɪbɛ, ba tara kãnyir nɪ yelmĩɛ.

11N pãa lɛ nyɛn a mɔdʊ̃ɔ ĩsʊɔ na yire a tẽe tara ɪlɛ ayi fɪka pɛraabile tɪ 'yɛrɛ fɪka a dajɪl.

12Wʊ yin de a mɔdʊ̃dɔ̃ɔ 'lɔ kpɛ̃ɔ na wʊ wiil wʊ mĩɛ a mɔdʊ̃dɔ̃ɔ 'lɔ niem tɪ fɪr a nɪbɛ ba jaa na be ka a wɛr pɔ ka ba gbur dumo puor a mɔdʊ̃dɔ̃ɔ 'lɔ chɛfʊ jie na 'mɔ pɔɔ.

13Wʊ tʊ̃n nɛ'maa tʊ̃mɔ̃sɪ na wʊ gba ma vɛ̃ ka bũu yi saaju suu wa a tẽe ka nɪbɛ ba jaa nyɛ.

14A wʊ nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ anyãna jũu, ba kʊ wʊn kpɛ̃ɔ ka wʊ de a mɔdʊ̃dɔ̃ɔ 'lɔ jie, na wʊ bɛl a wɛr nɪbɛ. Ka wʊ 'yɛr ba ka ba mɛ bʊtɪbɛ 'yɔ̃ɔnɔ̃ nɪ a mɔdʊ̃ɔ 'lɔ ban dɔ̃ɔ chen a sʊɔ tɪ wʊ 'mɔ pɔɔ.

15Ba kʊ wʊn sɔr ɪka wʊ kʊ a bʊtɪɪ 'lɔ nyɛvʊr wʊn mɛ ka wʊ nyɛtãan a mɔdʊ̃dɔ̃ɔ 'lɔ, ka wʊ na tʊ̃ɔ 'yɛr ka ba kʊ a bala na tɔr a bʊtɪɪ puorfʊ.

16Wʊ mɪ fɪr nɪrɛ jaa, ka bile lɛ wʊ ɪ bɪɪ kpɛ̃ɛ lɛ, taraa sʊɔ bɪɪ nɔ̃ɔ sʊɔ, sumɪne bɪɪ gbãgbaa, ka ba 'yɔ̃ɔ ba jaa jĩnsɪ a nũsʊ̃ɔ nũu pɔ bɪɪ a gberaa pɔ.

17Nɪrɛ jaa kʊ̃ tʊ̃ɔ daara bɪɪ da bon ka baa 'yɔ̃ɔ wʊ a jĩnɛ na ɪ a mɔdʊ̃ɔ yuor bɪɪ a wʊ jĩnɛ 'lɔ na ɪ a wʊ yuor ɛ.

18Ka 'lɔ yɛ̃ 'yɛr lɛ, ala ɪ nɪrɛ tara na bɔ̃ɔfʊ, wʊn tʊ̃ɔ sɔr a mɔdʊ̃ɔ sɛbie an ɪ nɪsaal sɛbie lɛ. A sɛbie ɪ naa kɔɔr ayʊɔb dɔɔl lɪjaata nɪ ayʊɔb (666).

Yelwiilsɪ 14

1Be lɛ n kaa nyɛ a Pɛraabile ka wʊ 'mataa ara nɪ nɪbɛ turo kɔbaa lɪjaayi nɪ anaar (144,000) a Jiyon tɔ̃ɔ ju ka wʊ yuor nɪ a Sãa yuor sɛb 'mar a ba gbersɪ pɔ.

2N wõn kɔkɔɛ a saaju na gɔ̃nɔ̃ fɪka kɔ̃kpɛ̃ɛ na joro bɪɪ saa na tãn. A gɔ̃mɔ̃ mɪ kaara fɪka kõrõjomsɪ ban ŋmiere.

3Ba yiele naa yiel paalaa a nãa dakɔɔ niem nɪ a bʊ̃nɪbie anaar bala nɪ a nɪbɛrɛ bala niem. Nɪrɛ jaa ba be be na tʊ̃ɔ a yiel jãn ɛ, ka a nɪbɛ turo kɔbaa lɪjaayi nɪ anaar (144,000) bala tɛɛ a Nãaŋmɪn na faa ka a wɛr pɔ ba lɛ ɛ.

4A banyãna lɛ ba sɔ̃ɔ ba mĩɛ nɪ pɔbɔ ɛ, bojũu ba gun ba mĩɛ ɪ chɛchɛ, na ba ma turo a Pɛraabile jie jaa wʊn chiine, bala lɛ ba da de kʊ Nãaŋmɪn fɪka bʊ̃dɔ̃ɔ ban de kʊ Nãaŋmɪn nɪ a Pɛraabile.

5Baa haa nɛɛ ŋmaa jir ɛ. Baa tara chɛfʊ bĩlãa jaa ɛ.

6N pãa lɛ nyɛn a malakasɪ ĩsʊɔ na ɔɔrɔ be a saaju tɪ tara a 'yɛr kpo kpo bʊɔrɔ ɪka wʊ 'yɛr kʊ a bala na be ka a wɛr pɔ, nɪ paalsɪ a jaa, nɪ balbʊrsɪ a jaa, nɪ 'yɛrbʊrsɪ a jaa, nɪ nɪbʊrsɪ a jaa.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Wʊ tãn na nɪ nɛkpɛ̃ɛ, "Yɪ joro a Nãaŋmɪn dãbĩɛ na yɪ kʊrɔ wʊ tɪr, bojũu a wʊ bɪbir vɪɛ naa ka wʊn tɔɔr a nɪbɛ 'yɛr. Yɪ puor wʊ, 'lɔ lɛ maal a saaju, nɪ a wɛr, nɪ a man nɪ a kʊ̃ɔ yifʊ jiir."

8A malakasɪ ayi sʊɔ mɪ tun wa 'yɛrɛ, "Wʊ wɛl naa, wʊ wɛl naa, a Babilon tɛ̃kpɛ̃ɛ nyã 'lɔ lɛ maal a paalsɪ a jaa a ba nyũ a wʊ sɛ̃sɛ̃yele dãa ala na tɔɔ Nãaŋmɪn suur waan."

9Ka a malakasɪ ata sʊɔ mɪ tu wa 'yɛrɛ nɪ kɔkɔkpɛ̃ɛ, "Ala wa ɪ ĩsʊɔ jaa puor naa a mɔdʊ̃ɔ nyãna naa bʊtɪɪ nyãna ban mɛ a wʊ kaar, na wʊ sɔɔ ka ba 'yɔ̃ɔ wʊ a jĩnɛ a gberaa pɔ bɪɪ a nũu pɔ,

10wʊ mɪ na nyũn a dãa ala na ɪ a Nãaŋmɪn suur, ala lɛ ba pʊr 'yɔ̃ɔ a ŋmele pɔ na ɪ a suur. Ban ge wʊ naa nɪ a jerbɪ bũu na dire a malaka chɛchɛsɪ bala naa Pɛraabile niem.

11A ba gefʊ jʊʊr na uro ba tara ŋmaafʊ ɛ. Pɛ̃nfʊ ba be be kʊ a bala na gbur dumo puor a mɔdʊ̃ɔ nɪ a bʊtɪɪ 'lɔ ban mɛ a wʊ kaar mɔ̃tɔ̃ɔ bɪɪ tĩsɔɔ ɛ, bɪɪ ĩsʊɔ jaa na sɔɔ de a jĩnɛ na ɪ a mɔdʊ̃ɔ yuor ɛ."

12A lɛ jũu, a bala na ɪ Nãaŋmɪn nɪbɛ na ba turo a wʊ nɛɛ na ba mɪ ara nɪ yelmĩɛ kʊ a Yesu ba tara kãnyir.

13N pãa lɛ wõn kɔkɔr na yi a saaju 'yɛrɛ, "Sɛb a anyãna an yi a dɪna chiine, pʊpɛl sʊɔ lɛ a 'lɔ na kpi a Soro sɔr pɔ." "Ɔ̃ɔ," lɛ a Nãaŋmɪn Sɪɛ 'yɛr, "Ban pɛ̃n naa a ba dɔɔyɛ pɔ. Bojũu a lɛ ban dɔ̃ɔ tʊ̃, na turo ba naa."

14N lɛ kãan nyɛ julõjupɪla, ka a nɪrɛ 'lɔ na jĩnɛ a julõjuur ju kaara fɪka nɪsaal bie na wʊ su sɛlma jupil a ju pɔ, tɪ na wʊ tara bʊ̃ŋma sɔkpɛ̃ɛ na dire a nũu pɔ.

15Be lɛ a malaka ĩsʊɔ mɪ yi be a Nãaŋmɪn yir wa bʊɔlɔ 'yɛrɛ kpɛ̃ɔ jaa kʊrɔ a 'lɔ na jĩnɛ a julõjuur ju, "De a sɔkpɛ̃ɛ na fʊ piel tʊ̃mɔ̃ bojũu a tʊ̃mɔ̃ sɔ̃ɔ ta naa, bojũu a wɛr nyã ban na ŋma mʊ̃ɔ naa."

16Lɛ lɛ a 'lɔ na jĩnɛ a julõjuur ju jaal a sɔkpɛ̃ɛ bar a wɛr pɔ na wʊ ŋma a wɛr wʊ jaa.

17A malaka ĩsʊɔ mɪ na yi a be a Nãaŋmɪn puorfʊ yir a saaju na wʊ mɪ tara a bʊ̃ŋma sɔkpɛ̃ɛ diir ĩsʊɔ.

18Ka a malaka ĩsʊɔ mɪ 'lɔ lɛ kaara a bũu ka wʊ wa yi a be a tĩɪ nyũu vɪla chʊmfʊ jie bʊɔl a 'lɔ na tara a bʊ̃ŋma sɔkpɛ̃ɛ diir kpɛ̃ɔ jaa tɪ 'yɛr, "De a fʊ bʊ̃ŋma sɔkpɛ̃ɛ diir 'lɔ na fʊ ŋman a tɪɛ wɔ̃mɔ̃, a wɛr lɛ ɪ a tɪɛ ka wʊ wɔ̃mɔ̃ mʊ̃ɔ."

19A malaka jaal a wʊ sɔkpɛ̃ɛ bar ka a wɛr pɔ ka wʊ ŋmara a wɔ̃mɔ̃ kpaara 'yɔ̃ɔnɔ̃ a be ban ma nɛɛrɛ ŋmɛrɛ, na ɪ a Nãaŋmɪn suur.

20Ba nɛɛrɛ ban a be a nɛŋmɛrfʊ jie a tɛ̃kpɛ̃ɛ 'lɔ yõo, ka a jĩɪ joro a ŋmɛrfʊ jie ɪrɛ na ta mɛl kɔɔr ayi ka a wii mɪ ma kpɛ ka a nɛɛ 'lɔr.

Yelwiilsɪ 15

1N nyɛ naa a nɛ'maa yelwiilaa jĩnɛ ĩsʊɔ a saaju, malakasɪ ayopõi na tara wõmsɪ ayopõi, ala lɛ ɪ a baaraa na vɛ̃ ka Nãaŋmɪn suur lo.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2N lɛ nyɛn bon na kaara fɪka man kʋ̃ɔ jaa wel wel nyɪlɛ chãana kaar lɔ̃ɔtãan bũu ka nɪbɛ ara a wʋ gogoro par. Bala lɛ jɛb tʋ̃ɔ a mɔdʋ̃ɔ nɪ a wʋ bʋtɪɪ nɪ a yuor jĩnɛ. Nãaŋmɪn kʋ ban kõrõjomsɪ

3ka ba yiele nɪ a wʋ gbãgbaa Mosesɪ nɪ a Pɛraabile yiele 'yɛrɛ, "A Soro Nãaŋmɪn na ɪ a Tʋ̃ɔfʋ Sʋɔ, a fʋ tʋ̃mɔ̃ 'maan nɛɛ tɪ põn bar, fʋ ɪn nɪtor nɪ yelmĩɛ sʋɔ, fʋ̃ʋ lɛ ɪ a nãmɪne ba jaa Nãa.

4An lɛ kʋ̃ joro a fʋ̃ʋ Soro dãbĩɛ na wʋ kʋ a fʋ yuor tɪɪr ɛ? Bojũu fʋ̃ʋ tɛɛ lɛ ɪ chɛchɛ. A paalsɪ a jaa na wa gãn kpa tẽe a fʋ niem, bojũu nɪrɛ jaa nyɛ naa a fʋ tʋ̃torsɪ."

5Bojũu a anyã puor, n kãan nyɛ a saaju ka a Nãaŋmɪn puorfʋ yir a jichɛchɛ 'lɔ na ɪ a dãasɪɛ jie ka wʋ yuo.

6Ka a malakasɪ ayopõi yi a jichɛchɛ nyãna na ba tara a Nãaŋmɪn suur wõmsɪ ayopõi sun bʋ̃pɪɛl na nyɪlɛ ka a sɛlma bʋ̃lunsɪ bãbĩ a ba nyãn pɔ.

7Be lɛ ka a bʋ̃nɪbie anaar bala ĩsʋɔ kʋ a malakasɪ ayopõi bala sɛlma laar ayopõi na sɛɛr nɪ a Nãaŋmɪn nyã na be be jaa kpo kpo suur.

8Ka a jʋʋr sɛɛ a Nãaŋmɪn puorfʋ yir yi a Nãaŋmɪn tɪɪr nɪ a wʋ kpɛ̃ɔ pɔ, ka nɪrɛ jaa kʋ̃ tʋ̃ɔ kpɛ a puorfʋ yir ka a malakasɪ ba wa baar a Nãaŋmɪn suur wõmsɪ ala baar ɛ.

Yelwiilsɪ 16

1N wõn nɛkpɛ̃ɛ na yi a be a puorfʋ yir 'yɛrɛ kʋrɔ a malakasɪ ayopõi bala, "Yɪ chen tɪ kpaar a Nãaŋmɪn suur a laar pɔ bar a wɛr."

2Ka a malaka dɔ̃ɔ 'lɔ chen tɪ kpaar a wʋ laa bar ka a tẽe ka a natɪdɛbɛ na bɪɛrɛ tɛ a nɪbɛ bala na tara a mɔdʋ̃ɔ 'lɔ jĩnɛ tɪ mɪ gbur dumo puor a bʋtɪɪ.

3A malaka ayi sʋɔ mɪ kpaar a wʋ laa bar a man pɔ, ka a kʋ̃ɔ lɪɛb fɪka kũu jĩɪ, ka a bʋ̃vʋʋrsɪ a jaa na be a man pɔ kpi.

4A malaka ata sʋɔ mɪ kpaar a wʋ laa 'yɔ̃ɔ a põnsɪ nɪ kʋlsɪ pɔ, ka a kɔ̃n mɪ lɪɛb jĩɪ.

5Be lɛ n wõ a malaka 'lɔ na kaara a kɔ̃n 'yɛr, "Fʋ̃ʋ lɛ ɪ a Torfʋ Sʋɔ, a fʋ 'yɛr tɔɔrfʋ nyã tor naa, fʋ̃ʋ lɛ ɪ, fʋ̃ʋ mɪ lɛ dɔ̃ɔ be be Chɛchɛ Sʋɔ a yelsɪ anyãna fʋn tɔɔr a 'yɛr jũu.

6Bojũu a putudẽme bala lɛ kʋ a fʋ nɪbɛ nɪ a fʋ 'yɛ'yɛrbɛ a fʋ kʋ ba a jĩɪ ɪka ba nyũ, a lɛ sɛɛn ba naa."

7Be lɛ n wõ kɔkɔr na 'yɛr be a bɔɔr lofʋ jie, "Ɔ̃ɔ, n Soro Nãaŋmɪn na ɪ a Tʋ̃ɔfʋ Sʋɔ, a fʋ 'yɛr tɔɔrfʋ ɪn yelmĩɛ tɪ mɪ tor."

8A malakasɪ anaar sʋɔ kpaar a wʋ laa 'yɔ̃ɔ mɔ̃tɔ̃ɔ ka wʋ tara kpɛ̃ɔ vuul a nɪbɛ nɪ bũu.

9A mɔ̃tɔ̃ɔ tʋl vuul ba naa tɪ ba chɛnɛ tʋrɔ a Nãaŋmɪn yuor an ɪ 'lɔ lɛ tara a gefʋ anyãna a jaa kpɛ̃ɔ na baa lɪɛb ba tɪɛr kʋ wʋ tɪɪr ɛ.

10A malakasɪ anũu sʋɔ kpaar a wʋ laa 'yɔ̃ɔ a mɔdʋ̃ɔ nãa dakɔɔ ju, ka a wʋ nãalʋ̃ʋ wʋ jaa lɪɛb libe, ka a wõnõ a nɪbɛ ka ba ɔɔrɔ jãlbie

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11tı chɛnɛ tʊrɔ a Nãaŋmın nyã na be a saaju a ba natıɛ nı an bıɛrɛ ba jũu. Tıchɛ baa lıɛb
a ba tıɛr bar a ba tʊ̃dɛbɛ ɛ.

12A malakası ayʊɔb sʊɔ mı kpaar naa a wʊ laa 'yɔ̃ɔ a Yufırıtı pɔ̃n kpɛ̃ɛ pɔ, ka a kʊ̃ɔ sır
chɔɔr a sɔr bar kʊ a mɔ̃tɔ̃ɔ purfʊ jie nãmıne.

13N lɛ nyɛn a sıdɛbɛ na kaara pãtıɛ kaar ka a yire a bon 'lɔ na kaara a dajıl kaar nɛɛ pɔ,
naa lɛ yire a mɔdʊ̃ɔ 'lɔ mı nɛɛ pɔ, naa mı lɛ yire a jir ŋmarba 'yɛ'yɛrbɛ nɛɛr pɔ.

14A sır anyã ı naa a tıı sır na tʊ̃nɔ̃ nɛ'maa tʊ̃mɔ̃sı. Ba chen naa a wɛr wʊ jaa nãmıne sɛ̃
tı lɔ̃ɔ taa na ŋmaan a Nãaŋmın Tʊ̃ɔfʊ Sʊɔ jɛɛr a wʊ bıbir kpɛ̃ɛ 'lɔ daar.

15"Nyɛ ın wan nãnyie kaar. Bɔɔsʊ̃n sʊɔ lɛ a 'lɔ na ba gur ɛ, tı mı tara a wʊ bʊ̃sursı jɛn
na wʊ kʊ̃ wa chiine nı sal'mʊɔr ka a ırɛ wʊ vĩ ɛ."

16Be lɛ a sır lɔ̃ɔtaa a nãmıne a jie 'lɔ a Heburu nıbɛ na bʊɔlɔ Amagedɔn.

17A malakası ayopõi sʊɔ kpaar naa a wʊ laa 'yɔ̃ɔ sɛsɛbɛ pɔ, ka kɔkɔr yi be a Nãaŋmın
puorfʊ yir a nãa dakɔɔ par 'yɛrɛ kpɛ̃ɔ jaa, "A maal naa!"

18Be lɛ ka saa nyırfʊ, nı gɔ̃mɔ̃, nı saa tãnfʊ wa, ka a tɛ̃e dam wʊ jaa miin kpɛ̃ɔ. An yi
a lɛ daar jaa, nısaal na be ka a wɛr pɔ a tɛ̃e ba mii a kpɛ̃ɔ a lɛ ɛ.

19Ka a tɛ̃kpɛ̃ɛ 'mar jiir ata, ka a paalsı tɛ̃bɛrɛ mı lo lo. Nãaŋmın chɛnɛ na tıɛr tɔ a
tɛ̃kpɛ̃ɛ Babilon na wʊ gbʊ̃m wʊ a dãa na sɛɛ ŋmele na ı a wʊ suur.

20Dõdolsı a jaa bɔr naa ka fʊ kʊ̃ lɛ nyɛ tɔ̃ɔ go ɛ,

21ka a sakpʊlõbibɛrɛ na tırɛ yire a saaju loro ŋmiere a nıbɛ ka ba tʊrɔ a Nãaŋmın a
sakpʊlõbie gefʊ nyã jũu.

Yelwiilsı 17

1A malakası ayopõi na tara a laar ayopõi, ĩsʊɔ wan wa 'yɛr kʊ ma, "Wa, ın wiil fʊn a lɛ
a pɔɔ baa nyã yuor na yi na jĩnɛ a mansı nɛɛ 'yɛr tɔɔrfʊ.

2'Lɔ lɛ a wɛr nãmıne gãn ka a wɛr nıbɛ mı buu nı a wʊ sɛ̃sɛ̃yele."

3Be lɛ, a malaka 'mɔɔ man a Sıɛ pɔ chiin a mɔgɔ̃ɔ pɔ. Be lɛ n tı nyɛ a pɔɔ na jĩnɛ a
mɔdʊ̃jıɛ ju. Ka a mɔdʊ̃ɔ nyã ĩgãn wʊ jaa pɔɔn yoe na fere nı Nãaŋmın na wʊ tara jur
ayopõi nı ılɛ pie.

4A pɔɔ vaar naa fɔjı ile ile na wʊ pĩɛn sɛlma nı kʊsısʊ̃n nı lɛrbikpĩɛn. Wʊ tara naa a
sɛlma ŋmele a wʊ nũsʊ̃ɔ pɔ a wʊ tʊ̃ kakaba nı a wʊ sɛ̃sɛ̃yele na sɛɛ.

5Yuor sɛb mar a wʊ gberaa pɔ, "Fʊn kʊ̃ tʊ̃ɔ bɔ̃ɔ a par ɛ, a Babilon na yi yuor, pɔɔ baar
ma, nı a wɛr tʊ̃ kakabsı ma."

6N nyɛn a pɔɔ na nyũ a Nãaŋmın nıbɛ jĩı buu, a bala na di a Yesu dãasıɛ. ln wa nyɛ wʊ
a lɛ, nɛɛ 'maa ma naa.

7Ka a malaka sʊʊr ma, "Ŋmınɛ a nɛɛ 'maa fʊ? ln wiil fʊ naa a pɔɔ nı a mɔdʊ̃ɔ wʊn do
na tara jur ayopõi nı ılɛ pie yelsɔɔlaa par.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8A mɔdʋ̃ɔ 'lɔ fʋn nyɛ, wʋ dɔ̃ɔ be be, pʋ̃pãanyã waa lɛ be be go ɛ. Wʋn yi naa a bɔɔ fulom pɔ na wʋ chen a sɔ̃ɔfʋ jie. A wɛr nɪbɛ bala yoe na ba sɛb a nyɛvʋr gãn pɔ ɛ, yi a wɛr maalfʋ daar ɛ, bala wa nyɛ a mɔdʋ̃ɔ nyã, nɛɛ na 'maa ba naa bojũu wʋ dɔ̃ɔ be be na waa lɛ be be ɛ, tɪ na wʋn lɪɛb wa.

9"A ka ɪ naa tɪɛr na tara yɛ̃ 'yɛr. A jur ayopõi ɪ naa a tɔ̃n ayopõi a pɔɔ na jĩnɛ, nɪ a nãmɪne ayopõi.

10A ba anũu kpi naa tɪ ka bʋ̃'yen chɛnɛ, bʋ̃'yen mɪ ba wa sɛrɛ ɛ. Tɪchɛ 'lɔ wa wa, wʋn kor bĩlãa.

11A mɔdʋ̃ɔ 'lɔ na dɔ̃ɔ be be na waa lɛ be be go ɛ, wʋ ɪ naa a nãmɪne aniin sʋɔ na pʋɔ ayopõi bala pɔ na chiine a sɔ̃ɔfʋ jie.

12"A ɪlɛ pie ala fʋn nyɛ ɪ naa nãmɪne pie na ba di a nãa sɛrɛ ɛ, tɪchɛ ban kʋ ban kpɛ̃ɔ ka ba ɪ nãmɪne lɔ̃ɔn a mɔdʋ̃ɔ sɔ̃ɔ bĩlãa.

13Ba jaa tɪɛr ɪn bʋ̃'yen, ka ba de a ba kpɛ̃ɔ nɪ fɔ̃ɔ kʋ a mɔdʋ̃ɔ.

14Ban ŋmaan naa a Pɛraabile jɛɛr, tɪchɛ ka a Pɛraabile na tʋ̃ɔ ba, bojũu 'lɔ lɛ ɪ a sorbo ba jaa Soro nɪ a nãmɪne ba jaa Nãa. A bala wʋn bʋɔl na wʋ chɛl ir ka ba turo nɪ yelmĩɛ, na pʋɔ wʋ naa."

15Ka a malaka 'yɛr kʋ ma, "A kɔ̃n ala fʋn nyɛ be a pɔɔ baa 'lɔ na jĩnɛ, ɪ naa a nɪbʋrsɪ, nɪyɔɔ, paalsɪ nɪ 'yɛrbʋrsɪ.

16A mɔdʋ̃ɔ nɪ a ɪlɛ pie ala fʋn nyɛ ban 'laar naa a pɔɔ baa nyãna na ba tɔɔ wʋ chɪɛr tɪ chɛ wʋ sal'mʋɔr. Ban 'wɔb wʋ naa tɪ chɛ 'yɔ̃ɔ bũu pɔ ka wʋ di.

17Bojũu an ɪ Nãaŋmɪn lɛ de 'yɔ̃ɔ a ba tɪɛr pɔ ka ba na ɪ a wʋ bɔfʋ, ka ba jaa tɪɛr ɪ bʋ̃'yen ka ba sɔɔ de a ba kpɛ̃ɔ kʋ a mɔdʋ̃ɔ ka wʋ di nãa ka Nãaŋmɪn 'yɛr wa maal baar.

18A pɔɔ fʋn nyɛ ɪ naa a tɛ̃kpɛ̃ɛ 'lɔ nãa na tʋ̃ɔ a wɛr nãmɪne ba jaa."

Yelwiilsɪ 18

1A anyã puor, n nyɛn a malaka ĩsʋɔ na yi a saaju suro waara. Wʋ tara na kpɛ̃ɔ. A chãa na be a wʋ 'yɔ̃ɔ chaar naa a wɛr wʋ jaa.

2Na wʋ tãn kpɛ̃ɔ nɪ nɛkpɛ̃ɛ 'yɛrɛ, "Wʋ wɛl naa! A Babilon tɛ̃kpɛ̃ɛ 'lɔ wʋ wɛl naa! Wʋ lɪɛb dɛɛr dɛ̃me gaa jie, nɪ sɪdɛbɛ, nɪ lubil dɛbɛ nɪbɛ na ba ɔɔrɔ ɛ kpɛfʋ jie.

3Bojũu an ɪ a paalsɪ ba jaa buu naa nɪ a wʋ sɛ̃sɛ̃yele, ka a nãmɪne na be ka a wɛr pɔ gãn wʋ. A yayarba na be a wɛr pɔ len tu a wʋ bʋ̃yɔɔ pɔ."

4Be lɛ n lɛ wõ kɔkɔr ĩsʋɔ na yi a saaju 'yɛr, "Maa nɪbɛ, yɪ wa yi a wʋ pɔ na yɪ taa ɪrɛ wa pʋɔ a wʋ dɛɛr pɔ ɛ, bɪɪ na yɪ pʋɔ a wʋ wõm pɔ ɛ.

5Bojũu a wʋ maal dɛbɛ dɔɔl taa tɪ ta a saaju, ka Nãaŋmɪn tɪɛr tɔ a wʋ dɛɛr wʋn maal.

6Yɪ kʋ wʋ nɪtãa lɛ wʋn kʋ yɪ. Yɪ yab wʋ tɪ lɛ dɔɔl wʋ. Yɪ kʋ wʋ a dãa nɪ a wʋ ŋmele nɛɛr ayi ka wʋ nyũ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7Ge wʊ ka wʊ waal, a yuor nɪ a nʊ̃ɔ wʊn bʊɔrɔ kʊrɔ a wʊ mĩɛ. Wʊ ma chɛn nyãa 'yɛr, 'N ɪn pɔɔ nãa jĩnɛ, n ba ɪ pɔɔ kʊɔr ɛ. Nɪbaal kʊ̃ wa kpɛ ma jaa ɛ.’

8A lɛ jũu, bɪbir bʊ̃'yen lɛ a wõm na wa a wʊ ju, kũu, nɪ kõn, nɪ kɔ̃. Bũu lɛ ɪ a di wʊ an ɪ a Soro Nãaŋmɪn nyã na tɔɔr a wʊ 'yɛr ɪn tʊ̃ɔfʊ sʊɔ.

9"Ka a wɛr nãmɪne na dɔ̃ɔ gãn wʊ na ba 'mataa din wʊ a nʊ̃ɔ, bala wa nyɛ a lɛ wʊn dire ka a jʊʊr uro, an ɪrɛ ban nɪbaal ka ba kõnõ kʊrɔ wʊ.

10Dãbĩɛ kpɛ ba naa a ger nyã jũu, ban ara na tɛɛr jaa tɪ kõnõ 'yɛrɛ, 'Nɛbier, nɛbier, a fʊ̃ʊ tẽkpẽɛ nyã, pa Babilon, a fʊ̃ʊ nyã na tara a kpẽɔ, bɪbir bʊ̃'yen lɛ a sɔ̃ɔfʊ be wa a fʊ ju.’

11"A yayarba na be a wɛr pɔ na kõnõ na tɪ waala bojũu nɪrɛ ba be be na da a bonsɪ go ɛ.

12A sɛlma, kpãna, kʊsɪsʊ̃n nɪ a lɛrbikpĩɛn, nɪ fuu pɪɛl, nɪ fuujɪ ile ile, nɪ fuu saalsɪ, nɪ a fuujɪ kpĩn kpĩn, nɪ a daar ala nyũu na nʊ̃mɔ̃, nɪ bomo ala jaa ban de wab chɛlɛ maal. A daar ala daa na be tuo, a kurjɪɛ, nɪ kursɔɔlɔ, nɪ a kʊsɪkpũlo bie.

13A kãnyũu vɪɛl ala, nɪ a dãn, nɪ a kãn, nɪ a jɔ̃n, nɪ chir, nɪ a niin, nɪ a piir, nɪ a wiisɪ, nɪ a wiisɪ torkosɪ, nɪ a gbãgbaar.

14"A bʊ̃vɪɛlsɪ ala na ɪrɛ fʊ a vɔlaa, a jaa chen naa. A fʊ nãbomo naa fʊ yobɔyele a jaa bɔr naa. Fʊ kʊ̃ lɛ nyãa go ɛ.

15A yayarba na da a bomo kʊ wʊ na ba le, nɛɛ na 'maa ba naa a wʊ ge fʊ nyã pɔ, ka ba sɛr yi tɛɛr jaa tɪ kõnõ waala

16'yɛrɛ nɪ, 'Nɛbier, nɛbier, a fʊ̃ʊ tẽkpẽɛ nyã, a fʊ̃ʊ na ma su a fɔpɪɛl, nɪ a fɔjɪ ile ile, nɪ a fɔkpĩn kpĩnsɪ. Na fʊ ma pĩɛn a sɛlma, nɪ a kʊsɪsʊ̃n, nɪ a lɛrbikpĩɛn.

17Mɔ̃tɔ̃ bʊ̃'yen lɛ a fʊ nãbomo anyãna be wɛ a jaa.' A bala na kaara a gborbɛrɛ ala a man kpẽɛ pɔ, nɪ a nɪbɛ bala na be be, nɪ a bala jaa na tʊ̃nɔ̃ dire be a man pɔ, na ara na tɛɛr.

18Bala wa nyɛ a jʊʊr ban kõnõ na 'yɛrɛ nɪ, 'Tẽbuor lɛ be ka na wʊ ta a tẽkpẽɛ nyã?’

19Ban ɔɔn tãna 'yɔ̃ɔnɔ̃ a jur pɔ tɪ kõnõ tɪ waala 'yɛrɛ nɪ, 'Nɛbier, nɛbier, a fʊ̃ʊ tẽkpẽɛ nyã. A jie nyã a bala jaa na tara a gborbɛrɛ yʊɔrɔ nɪ a man pɔ, ba jaa len tu a fʊ jie, tɪ mɔ̃tɔ̃ bʊ̃'yen a fʊ be wɛ a nɪtɔ̃?’

20Saaju, chɪlɛ a wʊ jũu, yɪn Nãaŋmɪn nɪbɛ nɪ a nɪtʊ̃nsɪ nɪ a 'yɛ'yɛrbɛ yɪ chɪlɛ. Nãaŋmɪn tɔɔr a wʊ 'yɛr nɪtãa a lɛ wʊn maal yɪ.”

21Be lɛ ka a malaka kpẽɔ pãa 'mɔɔ kʊsɪr kpẽɛ na jĩtãan nɪɛr lɔb 'yɔ̃ɔ a man pɔ tɪ 'yɛr, "Nɪtɔ̃ lɛ ɪn lɔb fʊ bar, a fʊ̃ʊ Babilon tẽkpẽɛ nyã ka nɪrɛ kʊ̃ lɛ nyɛ fʊ jaa go ɛ.

22Ba kʊ̃ lɛ wõ kõrõjom ŋmefʊ, nɪ yiel yielbe, nɪ daa pɛɛlbɛ, nɪ ɪlɛ pɛɛlbɛ jaa go ɛ. Tʊ̃tʊ̃nbɔ jaa bʊrɔ kʊ̃ lɛ be be go ɛ, ba kʊ̃ lɛ wõ jɔ̃ nĩɛnbɛ dɔ̃ɔn go ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23Fĩtɪn bũu kʊ̃ lɛ chaar be go ɛ. Ba kʊ̃ lɛ wõ pɔɔ paalaa nɪ wʊ sɪrɛ kɔkɔr go ɛ. A fʊ yayarba lɛ dɔ̃ɔ yi yuor a wɛr pɔ. A fʊ tĩsɔɔ yele lɛ fʊ de bɛl a paalsɪ jaa ka ba bɔr.

24A wʊ pɔ lɛ ba nyɛ a 'yɛ'yɛrbɛ nɪ a Nãaŋmɪn nɪbɛ jĩɪ nɪ bala ba jaa ban dɔ̃ɔ kʊ a wɛr pɔ."

Yelwiilsɪ 19

1A anyã puor, n wõn gɔ̃mɔ̃ fɪka nɪyɔɔ na tãna be a saaju 'yɛrɛ nɪ, "Dãnfʊ wʊ ta Nãaŋmɪn! Faafʊ nɪ tɪr nɪ kpɛ̃ɔ ɪ naa a wʊ tʊɔr,

2bojũu a wʊ 'yɛr tɔɔrfʊ ɪn yelmĩɛ tɪ mɪ tor. Wʊ 'yɔ̃ɔn a pɔɔ baa na 'yɛr, 'lɔ lɛ sɔ̃ɔ a wɛr nɪbɛ nɪ a wʊ sɛ̃sɛ̃yele. A wʊ gbãgbaar wʊn kʊ, wʊ yab wʊn a sãn."

3Ba lɛ tãna na go, "Dãnfʊ wʊ ta Nãaŋmɪn. A wʊ jʊʊr na uro duoro ba tara ŋmaafʊ ɛ."

4Ka a nɪbɛrɛ lɪjɛr nɪ anaar nɪ a bʊ̃nɪbie anaar bala gãn kpa tẽe puor a Nãaŋmɪn na jĩnɛ a nãa dakɔɔ ju pɛɛrɛ wʊ 'yɛrɛ nɪ, "A ɪ a lɛ. Dãnfʊ wʊ ta a Nãaŋmɪn."

5Be lɛ ka a kɔkɔr yi be a nãa dakɔɔ par 'yɛrɛ, "A yɪn na ɪ a Nãaŋmɪn gbãgbaar na yɪ joro wʊ dãbĩɛ. Ka bil bɪ bɛrɛ lɛ, yɪ pɛɛrɛ a sɪ Nãaŋmɪn!"

6N pãa lɛ wõn dɔ̃ɔn fɪka nɪyɔɔ na gɔ̃nɔ̃, bɪ fɪka kɔ̃kpɛ̃ɛ na joro, bɪ saa na tãna kpɛ̃ɔ jaa, "Dãnfʊ wʊ ta Nãaŋmɪn! Bojũu a sɪ Soro Nãaŋmɪn na ɪ a Tʊ̃ɔfʊ Sʊɔ, lɛ di a nãa.

7Yɪ ɪ a sɪ chɪlɛ ka sɪ ĩgãn 'maa a sɪ kʊ a Nãaŋmɪn tɪr an ɪ a wʊ Pɛraabile pɔɔ kulfʊ bɪbir vɪɛ naa, ka a pɔɔ mɪ chɔɔr a wʊ mĩɛ baar.

8Wʊ sun bʊ̃pɪɛl na vɪɛlɛ tɪ nyɪlɛ." A bʊ̃pɪɛl anyãna lɛ a Nãaŋmɪn nɪbɛ yeltorsɪ.

9Ka a malaka 'yɛr kʊ ma, "Sɛb a anyãna, 'An ɪn pʊpɛl kʊ a bala ban bʊɔl a Pɛraabile pɔɔ kulfʊ lɔ̃ɔ di jie.' " Ka a malaka mɪ 'yɛr pʊɔ, "A Nãaŋmɪn 'yɛr anyãna ɪn yelmĩɛ."

10Ka n gã kpa tẽe ɪka n puor wʊ, tɪchɛ ka wʊ 'yɛr kʊ ma, "Ta maal a lɛ ɛ. N mɪ ɪ naa a gbãgbaa nɪtãa a fʊ̃ʊ nɪ a fʊ yɛɛr kaar, bala lɛ tara Yesu dãasɪɛ. Puor Nãaŋmɪn! Bojũu, a Yesu dãasɪɛ lɛ ɪ a Sɪɛ 'yɛr."

11N nyɛn a saaju na yuo, ka a ɪ wii pɪla lɛ, ka a nɪrɛ 'lɔ na do yuor di, yelmĩɛ sʊɔ nɪ nɪtor. Yeltorsɪ lɛ wʊ ma tɔɔr a wʊ 'yɛr tɪ ŋmaan wʊ jɛɛr.

12A wʊ nɪbie 'lɪrɛ naa fɪka bũu, ka a nãjupil yɔɔ su a wʊ ju pɔ. Yuor sɛb mar wʊ nɪrɛ jaa na ba bɔ̃ɔ ɛ, ka 'lɔ tɛɛ ba lɛ ɛ.

13A fuu wõo wʊn su ɪn jĩɪ wʊ jaa ka a yuor di, "Nãaŋmɪn 'Yɛr."

14A saaju sojasɪ sun bʊ̃pɪɛl don wii pɪɛl turo nɪ wʊ.

15Ka a sɔkpɛ̃ɛ diir yi a wʊ nɛɛ pɔ, 'lɔ lɛ wʊ de chɪɛrɛ nɪ a paalsɪ ba jaa, "Wʊn kaara ba jaa nɪ a kpɛ̃ɔ 'lɔ na kaara a kur dãgbal kaar." Wʊn nɛɛrɛ ban ŋmɛrɛ be a tɪɛ wɔ̃mɔ̃ nɛŋmɛrfʊ jie nɪ a Nãaŋmɪn na ɪ a Tʊ̃ɔfʊ Sʊɔ suur.

16Yuor nyãna lɛ be a wʊ fuu wõo na suu a gbɛkpɛ̃ɛ pɔ ɪka, A NÃMlNE BA JAA NÃA, Nl A SORBO BA JAA SORO.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17N nyɛn malaka na ara a mɔ̃tɔ̃ɔ ju tɪ bʊɔl a lubil a jaa na ɔɔrɔ be a saaju nɪ kɔkɔkpɛ̃ɛ, "Yɪ lɔ̃ɔ taa wa a Nãaŋmɪn lɔ̃ɔ di jie.

18Lɛ lɛ, yɪ wa dire a nãmɪne ĩgãma nɪ a fɔ̃n dẽme nɪ a kpĩɛn dẽme, a wiisɪ nɪ a ba duorbo, gbãgbaar nɪ sumɪne, a bil nɪ a bɛrɛ, a nɪbɛ banyãna ba jaa ĩgãma."

19Ka n nyɛ a mɔdʊ̃ɔ nɪ a wɛr nãmɪne nɪ a ba sojasɪ lɔ̃ɔn taa ŋmaan a 'lɔ na do a wii nɪ a wʊ sojasɪ jɛɛr.

20Tɪchɛ ba nyɔɔn a mɔdʊ̃ɔ lɔ̃ɔn a jir ŋmara 'yɛ'yɛrɛ na tʊ̃ a nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ a mɔdʊ̃ɔ niem. A nɛ'maa tʊ̃mɔ̃ anyãna lɛ wʊ de bɛlʊ̃ a bala na tara a mɔdʊ̃ɔ jĩnɛ tɪ puor a bʊtɪɪ. Ba lɔb ba jaa ayi bʊ̃nɪbie 'yɔ̃ɔ a jerbɪ bũu na dire pɔ.

21A bala na chɛ, a 'lɔ na jĩnɛ a wii ju kʊ ba naa nɪ a sɔkpɛ̃ɛ diir 'lɔ na yi a wʊ nɛɛ pɔ, ka a lubil pãa di a ba ĩgãma tɪɪ.

Yelwiilsɪ 20

1N nyɛn a malaka na yi a saaju suro waara tara a bɔɔ fulom 'lɔ pãn bir nɪ bɔ̃jɔr gbor.

2Wʊ tʊ̃ɔ naa a dajɪl 'lɔ na ɪ a kõr waa, 'lɔ lɛ ɪ a dɛɛr sʊɔ na ɪ a Satan na wʊ lũ wʊ nɪ a bɔ̃jɔr gbor ka wʊ̃n maal yuomo tur (1,000).

3Wʊ lɔb wʊn 'yɔ̃ɔ a bɔɔ fulom nyã pɔ, tɪ kpal na wʊ 'yɔ̃ɔ jĩnɛ a wʊ kʊ̃ lɛ tʊ̃ɔ a paalsɪ bɛl go ɛ, ka a yuomo tur (1,000) wa baar. A ala puor, ban yuo wʊ naa ka wʊ maal ber bĩlãa.

4N nyɛn nãa dakɔɔr, ka a bala na jĩnɛ, ba kʊ ban sɔr ɪka ba tɔɔr 'yɛr. N lɛ nyɛ naa a bala na dɔ̃ɔ dire a Yesu dãasɪɛ nɪ a Nãaŋmɪn 'yɛr jũu ban kʊ, n nyɛn a ba sɪɪr. Bala lɛ ba sɔɔ puor a mɔdʊ̃ɔ nɪ a bʊtɪɪ ɛ, bɪɪ sɔɔ de a wʊ jĩnɛ a ba gber pɔ bɪɪ a nuur pɔ ɛ. Ba ir naa a kũu pɔ ɪ vʊɛ ka bala naa Yesu lɔ̃ɔ di nãa a yuomo tur (1,000).

5A kũn bala na chɛ baa ir ɛ, ka a yuomo tur (1,000) ala ba wa baar ɛ. A dɔ̃ɔ dɔ̃ɔ kũu pɔ irfʊ lɛ a anyã.

6Pʊpɛl lɛ kʊ a nɪ chɛchɛsɪ banyãna na de nie ir a kũu pɔ ɪ vʊɛ. A gbɛɛ ayi kũu kʊ̃ lɛ pɔɔ ba go ɛ, tɪchɛ ban ɪn a Nãaŋmɪn bɔɔr lorbo, ka bala nɪ a Nɪ-iraa lɔ̃ɔ di nãa a yuomo tur (1,000) ala pɔ.

7A yuomo tur wa ta, a malaka na yuo naa a Satan a bɔɔ fulom 'lɔ pɔ na wʊ for wʊ bar,

8ka wʊ yi bɛlʊ̃ a wɛr kõkobo anaar wʊ jaa nɪbɛ, Gɔɔg nɪ Magɔgɪ na wʊ lɔ̃ɔ ba jaa ka ba ŋmaa jɛɛr. A nɪbɛ waa naa fʊn kʊ̃ tʊ̃ɔ ba sɔr ɛ.

9Ba yɛr a wɛr wʊ jaa na ba wa jilʊ̃ a Nãaŋmɪn nɪbɛ jaa jie a tẽe 'lɔ a Nãaŋmɪn na nʊ̃. Tɪchɛ ka a bũu yi saaju lo di ba jaa.

10Ka a dɛɛr sʊɔ 'lɔ na bɛlʊ̃ ba, ba lɔb wʊn 'yɔ̃ɔ a jerbɪ bũu na dire pɔ, be lɛ a mɔdʊ̃ɔ nɪ a jir ŋmara 'yɛ'yɛrɛ be. Ban ge ba naa mɔ̃tɔ̃ɔ nɪ tĩsɔɔ wʊ jaa, ka ba be be jaa kpo kpo.

11N pãa lɛ nyɛn a nãa dakɔɔ pɪla, ka a 'lɔ na jĩnɛ. A tẽe nɪ a saaju bɔr a wʊ niem, baa lɛ tara jie go ɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12N nyɛn a kũn, bil naa bɛrɛ ka ba ara a nãa dakɔɔ niem, a ba yuor gãma bin. Ba lɛ yuon a gãn ĩsʊɔ na ɪ a nyɛvʊr gãn. Ba tɔɔr naa a kũn bala 'yɛr nɪtãa a lɛ ban dɔ̃ɔ maal a ba sɛb 'yɔ̃ɔ a gãn pɔ bin.

13A man tɪr naa a kũn ala wʊn tara, ka a kũu nɪ a kpĩisɪ tẽe mɪ tɪr a kũn bala ban tara, ka ba tɔɔr nɪrɛ ĩsʊɔ jaa 'yɛr a lɛ wʊn dɔ̃ɔ maal.

14Ba lɔb a kũu nɪ a kpĩisɪ tẽe 'yɔ̃ɔ a bũu dagel pɔ. A bũu nyã na dire lɛ a kũu gbɛɛ ayi.

15Ala ɪ nɪrɛ jaa yuor ba wa sɛb a be a nyɛvʊr gãn pɔ ɛ, ban lɔb wʊn 'yɔ̃ɔ a bũu dagel nyã pɔ.

Yelwiilsɪ 21

1A anyã puor, n pãa nyɛn saaju paalaa nɪ tẽpaalaa, bojũu a saaju koraa nyã nɪ a tẽkoraa nyã bɔr naa, ka a man ba lɛ be be go ɛ.

2N nyɛn a Tẽchɛchɛ na ɪ a Jerusalɛm paalaa ka wʊ yi a saaju a Nãaŋmɪn sẽ suro waara fɪka, pɔɔsaraa na pĩɛn bʊ̃kãkaɛ gun a sɪrɛ kulfʊ.

3Ka n wõ kɔkɔr na yi a be a nãa dakɔɔ par 'yɛrɛ, "Pʊ̃pãanyã, Nãaŋmɪn na kpɪɛraa a nɪsaalba pɔ, na wʊ be a ba sẽ. Ban ɪn a wʊ nɪbɛ, ka wʊ mɪ be a ba sẽ ɪ a ba Nãaŋmɪn.

4Wʊn 'yɪɛr naa a ba nɪbikʊ̃ɔ a nie pɔ bar. Kũu kʊ̃ lɛ be be go ɛ. Waal ba lɛ be be go ɛ. Kõn mɪ ba lɛ be be go ɛ. Nɪrɛ ba lɛ bɪɛrɛ be go ɛ. Bojũu a yelkoro a jaa põn chen."

5Ka a 'lɔ na jĩnɛ a nãa dakɔɔ ju 'yɛr, "N maala naa a bomo a jaa bʊ̃paalaa!" Na wʊ pãa lɛ 'yɛr kʊ ma, "Sɛb a anyãna bin, baal ba be be ɛ, a ɪn yelmĩɛ."

6Wʊ 'yɛr kʊ ma, "A maal naa. Maa lɛ a Pielfʊ nɪ a Baaraa. 'Lɔ jaa a kõnyũur na kpɛ, ɪn kʊ wʊn a nyɛvʊr kʊ̃ɔ na yi a bulo pɔ ka wʊ nyũ pɔrɔ.

7Nɪrɛ 'lɔ jaa na jɛb tʊ̃ɔ, ɪn kʊ wʊn a anyãna a jaa. Ka n ɪ a wʊ Nãaŋmɪn ka wʊ mɪ ɪ a n bie.

8Tɪchɛ a bala na ɪ a dãbĩn dẽme, nɪ bala na ba sɔɔ de ɛ, nɪ tɪɛr dɛbɛ dẽme, nɪ nɪkʊrbɔ, nɪ sẽsẽnbɛ, nɪ sʊɔbɔsɪ, nɪ tɪpuorbo, nɪ jir ŋmarba ba jaa, a ba jie ɪ naa be a jerbɪ bũu dagel pɔ. A nyã lɛ ɪ a kũu gbɛɛ ayi."

9Ka a malakasɪ ayopõi na tara a wõm ayopõi 'lɔ na tara a baaraa wa 'yɛr kʊ ma, "Wa, ka n wiil fʊ a pɔɔsaraa na ɪ a Pɛraabile pɔɔ."

10A malaka 'mɔɔ man a Sɪɛ pɔ don a tõ wõo kpẽɛ ju na wʊ tɪ wiil ma a Tẽchɛchɛ na ɪ a Jerusalɛm na yi a Nãaŋmɪn sẽ suro waara.

11Wʊ chaar wʊ jaa nɪ a Nãaŋmɪn tɪɪr, a chaarfʊ kaara fɪka a kʊsɪsʊ̃n na wʊ nyɪlɛ chaar jaa wel wel a kʊsɪbɛ ala ban bʊɔlɔ a jasɪpa kaar.

12Dachin wõo na kpẽmɛ jilʊ̃ wʊ jaa na wʊ tara dɔ̃dɔɪ pie nɪ ayi, ka a dɔ̃dɔr ĩsʊɔ jaa tara malaka na kaara. Ba sɛb a Isɪral bal pie nɪ ayi yoe mar a dɔ̃dɔɪ pɔ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13Dɔ̃dɔı ata ben a mɔ̃tɔ̃ɔ purfʋ jie, ka ata mı be a kõkoor, ka ata mı be a kõkoor nyã, ka a ata mı be a mɔ̃tɔ̃ɔ mʋrfʋ jie.

14Dachin par kparsı pie nı ayi ju lɛ a dachin dɔɔl. Ala pɔ lɛ ba sɛb a Pɛraabile nıtʋ̃nsı pie nı ayi yoe dɔɔl.

15A malaka 'lɔ na 'yɛrɛ nı ma tara na sɛlma damanaa ıka wʋ man a tẽe dɔ̃dɔı nı a dachin.

16A tẽe par kparaa jĩtaa, a wõofʋ nı a yalfʋ wʋ jaa. Wʋ man a tẽe nyɛ ka wʋ ı mɛl tur dɔɔl kɔɔr anaar (1,

400). A wõofʋ nı a yalfʋ, a dofʋ, nı a jãafʋ.

17Wʋ man a dachin ka a yal ı gbɛɛ kɔɔr ayi dɔɔl pie nı ayʋɔb (216). A malaka man a lɛ a nısaal na ma man.

18A kʋsıbɛ ala ban bʋɔlɔ a jasıpa lɛ ba mɛn a dachin, ka a tẽe wʋ jaa ı sɛlma na wʋ chaar chãana kaar.

19Kʋsısʋ̃n a jaa bʋrɔ lɛ ba de kpar a tẽe par kparaa. A par kpardɔ̃ɔ 'lɔ ın a kʋsısʋ̃n ala ban bʋɔlɔ a jasıpa, ka a ayi sʋɔ mı di safer, ka a ata sʋɔ di agete, ka a anaar sʋɔ mı di ɛmerald,

20ka a anũu sʋɔ di ɔnıksı, ka a ayʋɔb sʋɔ mı di kanılian, ka a ayopõi sʋɔ di keresolıtı, ka a aniin sʋɔ mı di berl, ka a pie forbir sʋɔ di topajı, ka a pie sʋɔ di kırısopırase, ka a pie nı bʋ̃'yen di jasıntı, ka a pie nı ayi sʋɔ mı di amɛtesete.

21A dɔ̃dɔr nɛɛ pie nı ayi ala ı naa a kʋsısʋ̃n pie nı ayi. Kʋsıbʋ̃'yen lɛ ba maal a jaa. A sɔkpɛ̃ɛ na be a tẽkpɛ̃ɛ nyã pɔ sɛlma lɛ wʋ jaa ka wʋ chaar chãana kaar.

22N ba nyɛ puorfʋ yir be a tẽe pɔ ɛ, bojũu a sı Soro Nãaŋmın na ı Tʋ̃ɔfʋ Sʋɔ nı a Pɛraabile lɛ ı a puorfʋ yir.

23A tẽe nyã ba bʋɔrɔ mɔ̃tɔ̃ɔ, bıı ŋmɛraa chãa ɛ, bojũu a Nãaŋmın tıır lɛ ı a chãa, ka a Pɛraabile ı a wʋ fĩtın.

24A chãa nyã pɔ lɛ a paal bʋrsı nıbɛ na yʋɔrɔ, ka a wɛr nãmıne mı waan a ba nãbomo a be.

25A wʋ dɔ̃dɔr nɛɛ ba be na wa pɔɔ a mɔ̃tɔ̃ɔ ɛ, an ı tĩsɔɔ ba lɛ be be go ɛ.

26A paal bʋrsı nıbɛ nãbomo nı a ba tıır, ban waan naa be.

27Bʋ̃dɛɛr kʋ̃ kpɛ be ɛ, bıı bala na tʋ̃nɔ̃ vĩ tʋ̃mɔ̃, bıı nıbɛlbɛ, tıchɛ a bala tɛɛ yuor na sɛb a Pɛraabile nyɛvʋr gãn pɔ.

Yelwiilsı 22

1Ka a malaka pãa wiil ma a nyɛvʋr põn kʋ̃ɔ ka wʋ ı jaa wel wel ka a joro yire a Nãaŋmın nı a Pɛraabile nãa dakɔɔ par,

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2naa joro a tẽe sɔr kpẽɛ sãlsɔɔ. Nyɛvʊr tɪɛ ara naa a põn lõbobo, ka a jaa ma wɔ̃nɔ̃ wɔ̃bʊrsɪ pie nɪ ayi yuon jaa, ka a wiil ɪka a ma wɔ̃ naa ŋmɛraa jaa gbɛbʊ̃'yen. A vaɪ lɛ ban sãan a paalsɪ a jaa nɪbɛ baal.

3Nãaŋmɪn pɔ'yɔ̃ɔfʊ ba lɛ be bon jaa pɔ go ɛ. Nãaŋmɪn nɪ a Pɛraabile nãa dakɔɔ na ben a tẽe pɔ, ka a wʊ gbãgbaar tʊ̃nɔ̃ kʊrɔ wʊ.

4Ban nyɛn a wʊ nie, ka a wʊ yuor be a ba gber pɔ.

5Tĩsɔɔ kʊ̃ lɛ be be go ɛ. Baa lɛ bʊɔrɔ fĩtɪn chãa ɛ, bɪ mɔ̃tɔ̃ɔ chãa ɛ. Bojũu a sɪ Soro Nãaŋmɪn mĩɛ na chaar ba naa a wʊ chãa, na ba di nãa bɪbir jaa.

6Ka a malaka 'yɛr kʊ ma, "Baal ba be a 'yɛrbie anyãna pɔ ɛ, a ɪn yelmĩɛ. A Soro Nãaŋmɪn na ma kʊ a wʊ Sɪɛ a wʊ 'yɛ'yɛrbɛ tʊ̃ naa a wʊ malaka ɪka wʊ wa wiil a wʊ gbãgbaa yele ala na kʊ̃ yaar tɪ ɪ ɛ."

7"Nyɛ, n kʊ̃ yaar tɪ wa ɛ! Pʊpɛl sʊɔ lɛ a 'lɔ na sɔɔ a 'yɛrbie anyãna a jaa na sɛb a gãn nyã pɔ."

8Maa Jɔɔn lɛ wõ tɪ nyɛ a anyãna. ln wa wõ tɪ nyɛ a lɛ baar, n gãn kpa tẽe ɪka n puor a malaka, 'lɔ lɛ wile ma a anyãna.

9Tɪchɛ ka wʊ 'yɛr kʊ ma, "Ta maal a lɛ ɛ! N mɪ ɪ naa a gbãgbaa nɪtãa a fʊ̃ʊ nɪ a fʊ yɛɛr 'yɛ'yɛrbɛ nɪ bala jaa na turo a gãn nyã 'yɛr. Puor Nãaŋmɪn!"

10Ka a malaka pãa 'yɛr kʊ ma, "Ta sɔɔl a 'yɛ'yɛrɛ 'yɛr nyãna a gãn nyãna pɔ bar ɛ, bojũu a sɔ̃ɔ gbʊr naa.

11Vɛ̃ ka a 'lɔ na ɪ nɪdɛɛr, wʊ chɛnɛ ɪrɛ a dɛɛr. Vɛ̃ ka a 'lɔ mɪ na maala yeldɛbɛ, ka wʊ chɛnɛ maala a yeldɛbɛ. Vɛ̃ ka a 'lɔ na tor, wʊ chɛnɛ ɪ a nɪtor. 'Lɔ mɪ na ɪ chɛchɛ, wʊ chɛnɛ ɪ a chɛchɛ."

12"Nyɛ, n kʊ̃ yaar tɪ wa ɛ! N tara na a n yar na kʊ nɪrɛ jaa lɛ wʊn tʊ̃.

13Maa lɛ a Pielfʊ nɪ a Baaraa, a nidɔ̃ɔn nɪ a puor sʊɔ.

14"Pʊpɛl dẽme lɛ a bala na pɛɛ a ba fuusɪ. Ban tara na sɔr di a nyɛvʊr tɪɛ wɔ̃mɔ̃, na ba tu a dɔ̃dɔr nɛɛ kpɛ a tẽe pɔ.

15Tɪchɛ baar, nɪ a sʊɔbɔsɪ, nɪ a sɛ̃sɛ̃nbɛ, nɪ a nɪkʊrbɔ, nɪ a tɪpuorbo, nɪ a bala jaa na nʊ̃ jir ŋmaafʊ, ban ara na a yõo.

16"Maa Yesu lɛ tʊ̃ a n malaka nɪ a dãasɪɛ nyãna a yɪ sɛ̃ kʊ a pupuorbiir gbulsɪ. Maa lɛ ɪ a David nyɪɪr nɪ a wʊ yɔ̃ɔ, nɪ a bivɪɛ ŋmɛrbir na chaar."

17Ka a Sɪɛ nɪ a pɔɔ paalaa 'yɛr, "Wa!" Ka a 'lɔ mɪ na wõ naa 'yɛr, "Wa!" Nɪrɛ jaa kɔ̃nyũur na kpɛ, vɛ̃ ka wʊ wa, nɪrɛ jaa na bʊɔrɔ, vɛ̃ ka wʊ wa de a nyɛvʊr kʊ̃ɔ kʊfʊ nyũ pɔrɔ.

18N kpãan ĩsʊɔ jaa na wõnõ a 'yɛ'yɛrɛ 'yɛr a gãn nyãna pɔ. Ala ɪ ĩsʊɔ jaa wa den bon dɔɔl a 'yɛr nyã pɔ, Nãaŋmɪn mɪ na dɔɔl wʊ naa a wõm ala a gãn nyã na 'yɛr a ba 'yɛr.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19Ka ala ɪ nɪrɛ ĩsʊɔ jaa mɪ wa ir bon bar a 'yɛ'yɛrɛ 'yɛr a gãn nyã pɔ bar, Nãaŋmɪn mɪ na mõɔ wʊ naa a nyɛvʊr tɪɛ wõmõ nɪ a tẽchɛchɛ pɔ kpɛfʊ a gãn nyã na 'yɛr a wʊ 'yɛr.

20A 'lɔ na di a anyãna dãasɪɛ 'yɛr naa, "Õɔ, n kʊ̃ yaar tɪ wa ɛ." A ɪ a lɛ. Wa sɪ Soro Yesu.

21A sɪ Soro Yesu wĩɛfʊ wʊ be a Nãaŋmɪn nɪbɛ sẽ. A ɪ a lɛ.

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Esclarecimento

Trata-se de iniciativa particular, com os seguintes objetivos: (i) colaborar para divulgação dos diversos textos bíblicos disponíveis, e, (ii) facilitar o acesso a esses textos, inclusive por meio de download.

Todo esforço em tornar a Palavra de Deus acessível a todos, em quaisquer localidades e falantes das mais diversas línguas, precisa ser um objetivo de todos os que são guiados pelo Espírito Santo. Ele inspirou o profeta Jeremias a dizer "não ensinará jamais cada um ao seu próximo, nem cada um ao seu irmão, dizendo: Conhece ao SENHOR, porque todos me conhecerão, desde o menor até ao maior deles, diz o SENHOR" (Jer. 31:34).

Jesus, também, falou assim: "e será pregado este evangelho do reino por todo o mundo, para testemunho a todas as nações" (Mat. 24:14).

Muitas organizações foram constituídas com o propósito de fazer a Bíblia disponível nas diversas línguas. Não é uma tarefa simples. Anos de trabalho, dedicação e entrega são necessários para esta tão extraordinária missão.

O texto deste trabalho está disponível na internet, em páginas eletrônicas de organizações que produzem ou divulgam bíblias, sem acréscimos de notas ou comentários. Assim, reconhecendo e respeitando os direitos que possuem sobre seus trabalhos, incumbe a todos os que amam a Palavra de Deus, o esforço em contribuir para amplificar sua divulgação.

Se possível, faça download do texto, para que sejamos, também, guardiões da Bíblia, e, com isso, preservando-a para as futuras gerações.

Divulga a Palavra de Deus, ela mostra o Caminho e permite a todos, que se conheça Sua vontade, em todos os lugares e épocas.

Marcel da Glória Pereira

2021, Vitória/ES - Brasil

Capa: Floresta em Região Tropical. Trata-se de imagem disponibilizada na internet, dentre as que não informam haver restrição ao uso.